

PATRUM
NOVA BIBLIOTHECA

TOMVS IX.

Digitized by the Internet Archive
in 2023 with funding from
Kahle/Austin Foundation

NOVAE PATRVM BIBLIOTHECAE

AB

ANG. CARD. MAIO COLLECTAE

TOMVS NONVS

EDITVS

A IOSEPHO COZZA-LVZI

S. R. E. VICE-BIBLIOTHECARIO

COMPLECTENS

IN PARTE PRIMA ET SECVNDA

S. PATRIS NOSTRI THEODORI STVDITAE

PARVAE ET MAGNAE CATECHESEOS SERMONES

IN PARTE TERTIA

S. PETRI EPISCOPI ARGIVI

HISTORIAM ET SERMONES

ROMAE

APVD SPITHÖVER BIBLIOPOLAM

A. MDCCCLXXXVIII

31019

Property of
CLgA
Please return to
Graduate Theological
Union Library

Size 2

BR

60

A6

1844

v. 9

LEONI XIII. P. M.

ANNO EIVS $\overline{\text{L}}$. SACERDOTALI

IOSEPHUS COZZA-LUZI

FELICITATEM

Ad vetustatis monumenta omne genus claranda, PATER BEATISSIME, ut humanarum rerum veritas et vices lumine quasi solari fulgeant, Epistolae tuae sapientissimae diei XVIII mensis Augusti anni MDCCCLXXIII. quammaxime eruditorum hominum animos in orbe excitarunt. Et non solum verbis monitisque gravissimis ac summa auctoritate plenis haec studia promovere curabas; sed et liberalitate amplissima et munificentia augusta thesauros historiae in archivis a saeculis absconditos, ut eruditi secure versarent manu, et plurimi scite in lucem proferrent, facili simul et prudenti largitate consulisti.

Quantum inde emolumenti et quanta obscurioribus temporibus perplexisque quaestionibus luculentia manaverit, ut omnium

gentium plausus nunc, sic et praesentes futurique fructus huius providentiae TUAE per secuturas aetates ostendent.

Inter eos autem, quos orbi quasi luminosa exempla studiorum huiusmodi proponebas, nomina iisdem in Epistolis commemorasti Baronii et Mai, ornamenta scilicet sacri Senatus pontificii, quorum laus in orbe nulla unquam oblivione delebitur. Ac praeterea non modo publicis documentis atque operibus, sed et privatis adloquiis curisque haec studia iugiter provehere satagis. Equidem grata recordatione animo versare non desino TE suavissimo me quoque sermone incitasse praecipue ad edenda, quae Maio mors interceperat. Gratum itaque munus iam assumptum, cum scriptor essem Bibliothecae Vaticanae, nunc iussione TUA

factum est debitum gratissimum, cum et ad dignitatem Vice-Bibliothecarii S. R. E. extuleris, et TUIS ipsis in aedibus prope Bibliothecam me volueris commorari. Ideoque maiori alacritate libentiorque animo in laboribus institi; et nunc aliquos horum fructus TIBI quasi filialis obsequii specimen obferre laetor.

Hi quidam sunt e scriptis Petri Argivi, cuius orationem in S. Annam TIBI novensili Pontifici nuncupari a cl. episcopo G. Lancia indulsisli, et quidam ex ineditis Theodori Studitae sermonibus, quos nimia iam nox urgere visa est; et nunc lucem illam aspi-ciunt, quae maiori Iubilaei TUI sacerdotalis lumine fulget. In tot tantisque christianarum gentium plausibus, exsurgat veluti post saecula rediivus Doctor ille egregius, Romanae Sedis adsertor

Theodorus, ut olim sancto decessori tuo Paschali I. inclamans, et iure TIBI tot exultantiae significationes debitas esse: « Tu es enim Petrus, quippe qui es Petri successor, et Petri sedem exornas ».

Accipe itaque, PATER SANCTISSIME, benevolo animo, quae TUA sunt; quod enim deficit est meum praeter voluntatem obsequentissimam erga TE, christianorum summe Sacerdos, altor auguste fautorque scientiarum. Si quid autem in contentione nostra studiorum consequi nobis foret optandum, Dei est beneplacitum; quod in benevolentia TUA mitissima et in apostolica Benedictione, quam imploramus, nobis adesse sentimus.

PRAEFATIO

§ 1. Quod erat in votis iam ab aliquot saeculis, ut omnia praeclari ecclesiae patris atque magistri, Theodori cognomento Studitae, aurea scripta typis committerentur, plures ac pluries tentare sunt conati; sed omnes varia sorte variisque de caussis, etsi partim, non tamen omnia edere potuerunt. Cum vero huiusmodi tentamina in laudem sanctissimi scriptoris cedant, et meritum operum eius magis magisque manifestent, opportunum videtur de iis variis diversorumque curis aliquid dicere hoc ipso in limine voluminis IX. *Novae Patrum Bibliothecae*, quam v. Em. Angelus Mai summa cum laude colligere coepit, et omnes post eius mortem absolvi praeoptabant. Haec enim *Bibliotheca* tum in praecedenti tum in praesenti volumine fere omnia adhuc inedita eius scripta complectitur, et operum Studitae, quoque hucusque cognita sunt, in lucem edendorum desiderium, ut apparet, absolvit. Attamen historiam editorum Operum monasterii Studiorum Patris contexere haud quidem statuimus; sed aliqua tantum innuere testimonia eruditae viris haud certe ingrata futura.

§ 2. Omnes norunt quantum studium, ut haec scripta ederentur, ostenderunt tum Baronius, tum Simondus, tum Maurini Patres, tum Aug. Maius, quique et partim eiusdem scripta ediderunt. De Maurinorum studiis innuit v. Em. Bibliothecarius S. R. E. card. Pitra in praefatione eruditissimi sui Spicilegii Solesmensis tomi I. De aliorum studiis cum alibi praesto sint documenta et eruditae viris apprime nota, nobis visum est potius commemorare aliquam certe minus divulgatam notitiam Antonii Arcudii graeco-itali presbyteri, quam in eius autographis nacti sumus in Bibliotheca Barberina; unde non parum luminis historiae editionis Studitanae accedit. Et, ut ipsius Arcudii verbis referam et monumento hucusque incognito hanc ornem lucubrationem, litteras ipsius Arcudii ad Pontificem addam: « URBANO VIII. PONT. OPT. MAX.

« Eminentissimus ille non minus ob purpuram, quam ob ecclesiasticam historiam Baronius, Beatissime Pater, quasdam scintillas amoris erga

S. Theodorum Studiten in religiosorum animis excitavit, dum tomo Annalium IX. eius recensens Opera, in illa verba prorupit: « Utinam inveniatur
« aliquis vir doctus, qui maiori ocio cuncta sanctissimi atque doctissimi viri
« egregia monumenta e bibliothecarum latebris aliquando in lucem vindicet,
« eademque latinitati, beneficio omnium, donet ». Verum immensa excellen-
tissimi Card. Francisci Barberini nepotis tui pietas, qua vel tamquam gra-
tissima praecunte luce, vel acri vindice, opera huius Sancti ex oblivionis
latebris revocata, et ex squaloris situsque iniuriis eruta sunt, ac praestan-
tissimae illae tres contra Iconomachos orationes inventae, nullibi ad hunc
usque diem lectae nec visae, unico Vaticano exemplari excepto, tam ma-
gnos tam ardentes piis ac doctis viris religionis ignes iniecit, ut omnes
uno ore, typis edenda pro comuni Ecclesiae beneficio et ornamento cer-
tatim contendant. Et sane tam admirabili viro tantus contentionis honos
iure debitus est. In magna siquidem temporum calamitate de christiana
republica benemeritus, tamquam ἀκαταμάχητος ὑπερασπιστὴς καὶ σῦλος ὁρθο-
δοξίας, trium imperatorum haereticorum furori, ut murum firmissimum se
opponens, Sedi Apostolicae semper coniunctissimus et obsequentissimus
fuit. Tu, Beatissime Pater, qui erga huiusmodi viros ac eorum monumenta
gratissimus omnium quoque fuerunt existis, cumpio tuarum Barberinarum
Apum labore e diversis Bibliothecarum hortis sancti viri opera in unum
collecta sint, ne patiaris ea Endymionis somnum amplius dormire, vel
etiam mortua ac sepulta diu iacere. Non ferat incomparabilis tua εὐγνωμοσύνη
Theodori erga Romanos Pontifices reverentiam ἀγνωστον καὶ ἄμισθον esse;
sed pro grandium meritorum pretio (quod in Te est) largire illi, ut a
praelo, tamquam a comuni alveari omnes Theodori mel tuis Apibus au-
spicibus degustent, ac ipsum in sua lingua οὐχ ἥττον μελισταγῶς ἢ εὐσεβῶς
sanctos Leonem III, et Paschalem I. per litteras humillime adeuntem, Ro-
manorum pietatem commendantem, monachorum mores reformantem, de
Iconoclastis triumphantem, ac in μαχρῶς ἐξέλιξας scelus acerrime invehentem
audiant et admirentur. Quod etiam opportune satis continget. Si enim
Praefectus quidam Urbis Romae, Studius nomine, celeberrimum hoc Stu-
ditarum coenobium, ex quo tamquam ex equo Troiano vel uberrimo se-
minario, innumeri Martyres, sancti doctique viri, sed praecipue noster Theo-
dorus κατὰ κράτος prodire, condidit: non erit incongruum, ut sub tanto Pontifice
avunculo alterius Praefecti Urbis, ex Barberina familia assumpti paucae
haec relictæ Studiani coenobii gloriosae reliquiae prodeant ac aeternae

hominum memoriae commendentur. Erit certe hoc opus tanto illustrius materiato illo aedificio, quanto iniqua temporis iniuria superius; quod Deo gratissimum, Ecclesiae utilissimum, ac piis viris expectatissimum, tuae gloriae splendorem immortalitati consignabit. Haec ego, Sanctissime Pater, trimestri vigiliarum mearum labore accurate transcripta tamquam exiguum non minus gratissimi atque devinctissimi pro tot in me collatis beneficiis, quam devotissimi animi mei erga B. T. testimonium tibi offero; quae benigne, ut soles, suscipere ne graveris. Deus Optimus Maximus te diu incolumem servet: ac utinam in dies renovetur, ut aquilae, iuventus tua, et anni tui pro comuni Ecclesiae beneficio, non deficiant. *Humillimus Famulus - Franciscus Arcudius* » - Post haec ibidem legimus oblationem voluminum Mss. quam facit idem Arcudius cardinali Francisco Barberino, ut in eius collocentur Bibliotheca, ubi etiam nunc extant (Bibl. Barb. gr. V. 29. t. 311. 312).

§ 3. In adversariis Angeli Maii ubi ea, quae edenda sibi erant post tomum VII, adnotaverat legitur: *Patrum nova Bibliotheca pars graeca*, et inter alios edendos auctores Theodori Studitae adnotantur Epistolae ex codice parisiensi: Eiusdem Catechesis magna ex codice parisiensi: Eiusdem catechesis parva ex codicibus Vaticanis 635, 2094: eiusdem troparia ex cod. Vat. 771 seu Triodum.

Ex his Studitanis thesauris iam Epistolae editae sunt ex codice Parisiensi in *tomo VIII, Novae Patrum Bibliothecae* anno 1871. Restant modo in lucem adducenda alia opera Theodoriana, quae ut superius dicitur *Catecheses* tum *magnae* tum *parvae* appellantur; etenim ea quae Maius appellat *troparia* non videntur hic recudenda; cum reperiantur in libris liturgicis graecorum, et in multis eorundem editionibus non modo in Triodio, quod commemorat Maius, sed et in aliis et praecipue in *Pentecostario*, cuius libri pars, quae Theodorum eiusque fratrem Ioseph Thessalonicensem auctores habent, edita fuit a Philippo Vitali monacho Cryptensi saeculo superiore inter libros liturgicos (Confer quod dictum est de Triodiis Theodori in ipsa Vita § 113 apud MIGNE *Patrol. gr.* tom. 99.); immo et de his iam nos diximus in praefatione tomi VIII. huius *Bibliothecae*.

Prima vero et secunda pars huius voluminis praedictas Theodorianas *Catecheses*; tertia ea, quae historiam et scripta Petri Episcopi Argivi spectant, complectitur.

PARS PRIMA

De Sermonibus Parvae Catecheseos.

§ 4. Sicut iam innuimus, duplex Catechesis plures sermones complectens adhuc ab Angelo Maio in sua *Nova PP. Bibliotheca* edenda erat, ut sancti hegumeni Studitae opera absolverentur; eosdem itaque nobis edere curantibus praestat de singulis verba facere, ac editioni nostrae ut mos est praefari. Modo igitur *Catecheses parvae* a nobis primo loco excutiendae sunt: de quibus pauca edisserere oportet, quae earundem authenticam, numerum, codices versiones et pretium respiciunt.

Habemus quidem non uno in codice descriptas, neque ab uno tantum auctore commemoratas huiusmodi *Catecheses parvas*, quas fuisse opus genuinum S. Patris Theodori nemini dubium est. Testatur Michael eius biographus (Vita § 23 apud Mai. VI. II. 315 Migne l. c.) Συνέταξε.. καὶ πρώτην (βίβλον).. τὴν καὶ μέχρις ἡμῶν τρεῖς τῆς ἐβδομάδος ἐκκλησιαζομένην τῶν μικρῶν λεγομένων Κατηχήσεων ἑκατὸν οὐσῶν πρὸς τριάκοντα καὶ τεττάρων.. *Composuit et primum librum sermonum parvae Catecheseos, quos nunc usque in ecclesia ter in hebdomada legimus, quorum numerus est centum triginta quatuor.* Idemque testatur alter eius biographus anonymus (Apud Migne loc. cit. col. 113). Καὶ πρώτη μὲν βίβλος αὐτῷ ἡ Μικρὰ λεγομένη Κατήχησις τεσσάρων οὐσα καὶ τριάκοντα λόγων πρὸς τοῖς ἑκατὸν... Ταύτης τῆς βίβλου τρεῖς λόγων περικοπαὶ κατὰ μίαν τῶν ἐβδομάδων παρ' ἡμῖν ἐπ' ἐκκλησίας ἀναγινώσκονται. *Et primus illius liber est catechesis parva nuncupata centum et triginta quatuor sermonum. Huius libri partes tres in unaquaque hebdomada leguntur in ecclesia.* Post haec vel supervacaneum videretur innuere alia testimonia et *Typicorum*, in quibus est adnotatum, quo pacto huiusmodi haberi iubeantur lectiones in singulis hebdomadibus. ALLATIUS (*de Dominicis graecor.* § IX) refert easdem stantibus fratribus perlegi.

Numerus earum 134 ex eodem apparet testimonio ἑκατὸν οὐσῶν πρὸς τριάκοντα καὶ τεσσάρων. Imo in codicibus numerus earundem confirmatur, et si quando 135 contingat apparere enumeratas, hoc accidit ex accessione homiliolae Chrysostomi in Paschate; quae tamen auctoris nomen refert sui, quamvis Theodorianis sit accensita.

§ 5. Cum primum manus adinoverem editioni studitanae in Monasterio Cryptaeferratae, sese prae oculis obtulere et Codices illi Cryptenses, et praecipue membranae in palimpsesto, quas perscrutari iam alias coeperam; ibique delitescibat in erasa membrana textus Studitanus Catecheseon minorum, qui eo maiori a nobis exquisitus fuit studio, quo videbamus nulli alii aetate fuisse secundum. Ideoque praecipue textus illius legendi exhumandique cura fuit hieromonachi Antonii Rocchi, qui copiosam segetem illinc collegit, et in suo apographo contulit, quod nunc inter Mss. illius Bibliothecae asservandum deposuit. Horum librorum notitiam ab eodem accipe in suo libro - *Codices Cryptenses* seu Abatiae Cryptaeferratae in Tusculano, 1883, pag. 105 - « Codex Ms membranaceus palimpsestus saeculi X vel XI incipientis et constans foliis 168 long. m. 0,18, latit. 0,15 Excipit recentiori manu exaratos cantus quosdam ecclesiasticos notis musicis praesignatos, quorum descriptionem in cod. E. α, XIII contexemus. Iam vero haec prior scriptura caractere aequali, sed multum ligato gaudet, ac pluribus scatet ubique mendis. Complectitur *Catechesin parvam S. P. N. Theodori Studitae...* » Atque ibidem de apographo suo haec habet pag. 127. « Ms. graec. chartae. sec. XIX spissum foliis 332... Apographon est *Catecheseos parvae* quam dicunt, S. Theodori Studitae aliorumque operum, quae continentur in palimpsesto codicis duplicis patristici B. α, XXI et Liturgici E. α, XIII. integre exscripto manu An. Rocchi. Agrapha sunt duo et quadraginta tantum folia etc. »

Alia quaedam Studitana fragmenta in eadem bibliotheca adnotantur, quae vix iuvat innuere, cum tantum nobis animadvertendum sit ex hoc praecipue Cryptensi palimpsesto hausisse textum catecheseon, quem typis tradimus, collatum et suppletum, ut par erat, cum aliis vel vetustis vel accuratis exemplaribus, quae insuper vel nobis praesto fuere, et de quibus tantum aliquid vel indicare volumus; nam ubique terrarum habentur codices Studitanae catecheseos minoris; et opus imperfectum esset et utilitas ferme perparva de omnibus notis sermonem instituere; tantum nonnullorum notitias quasdam proferre malumus.

De praedictis Cryptensibus autem hoc referam ex opere indicato pag. 128 in fine legi epigramma, ex quo quidam *Ioann* videtur codicis scriptor. Exemplar eiusdem operis in bibliotheca Neapolitana asservatum nomen scriptoris *Joannis* refert et aetatem scriptionis anni 1026 (GARDT-HAUSEN *Griechische Palaeogr.*). Fortasse quis evincere potest Cryptense

et Neapolitanum exemplar alterum ab altero pendere. Palaeographia tamen, quae apparet in palimpsesto Cryptensi, vetustior videtur.

§6. Codices, qui has complectuntur, sunt et nonnulli in Bibliotheca Vaticana, inter quos recensemus Graecum n. 635 chartae, foliorum 135. Opinor esse illum a Maio *pervenustum exemplar Vaticanum* appellatum, etsi videatur nimis presse aliquot errores autographi sui, ab alia manu plerumque postea emendatos, retulisse. Eius recens scriptio ad saec. XVI vel XVII referri debet. Praecedit index sermonum. Alius forte ille est, de quo loquitur Livineius (MIGNE tom. cit. col. 507) « vidimus codicem, quem ampl. Card. Sirletus exhibuit olim Pontifici Marcello II satis fidelem, sed ab indoctissimo scriba exaratum, uti videbunt qui apographon, quod exstat in Vaticano, respiciunt. » Est membranac. f. 122: saeculo X vel XI scriptus videtur. Praeter Catecheses et alia Theodori habet opera.

Alia e codicibus Vaticanae bibliothecae prae manibus habuimus exemplaria, quorum praecipui nobis visi sunt cod. gr. Vat. 1214 olim fortasse Cryptensis vel Rossanensis; folio enim 31 graecis litteris, sed latino sermone legimus *παντα μαρια δε ηροταφερρατα ε: παντα μαρια δε ροφρανο*. Scriptus videtur saec. X vel ineunte XI. Mutilus est; catecheses enim minores habet a 71 ad 134 tantum. Alter membranaceus Gr. Vat. 634 saeculo uno fortasse posterior, mutilus quoque est; nam desunt sermones ante 49; de hoc codice mentio est apud Livineium (MIGNE Patrol. Gr. 99. col. 507). Membranaceus quoque est cod. Vat. 2094 olim Basilianus 133, antea forte et Patiriensis, qui non modo aliis praestat vetustate, sed etiam integritate, cum omnes complectatur catecheses. Otthobonianus Gr. 251 bonae quidem notae est membranaceus integer, et videtur saec. X. et fuisse olim Cassinensem patet ex inscriptione media inter columnas folii 2; *Est sacri mon. casin. sign. N*. Chartacei sunt codices catecheseon Vat. graeci 635, 700. Alii codices, ut 790 et 1481, excerpta ex catechesi tantum habent. Hinc factum est ut e Vaticanis prae omnibus usi simus codicibus integris 2094 vetustate et 635 scriptione praestantibus.

Palaeographiae studiosis viris nosse certe gratum erit in Bibliotheca Vaticana nos reperisse pauca folia membranacea discerpta, in quibus legimus Catecheseon fragmenta unciali descripta caractere. Horum aliqua pertinent ad sermones 101, 102, 117. Aetas scriptionis videtur proxima saeculo IX; ideoque talis, quae ipsius auctoris tempus attingat. Cimelium certe pretiosum, et inter Studitanos textus certe scriptio praecipua.

§ 7. In Matritensi Bibliotheca novimus asservari codicem graecum n. 5 insignem, qui et parvas quasdam continet Catecheses, ut pariter in codice Ambrosiano num. E. 101. sup. de quibus plura dicemus cum de *Catechesi magna* agendum erit.

Vindobonensem codicem huiusmodi commemorat Lambecius in suis catalogis, (t. VIII 620), ut et Cyrillus (Codices Bibliothec. Borbon. I. p. 178) alium Neapolitanum anni 1026.

Parisienses plures in usum Angeli Mai sedula versavit manu cl. v. eques Drach, de quibus vel aliquid innuere abs re non erit, quin ulterius inquisitiones nostras absque maiori fructu intendamus. Ex his sunt tres olim Coisliniani a Montefaucon descripti (pagg. 376, 386, 388), qui modo numeris gaudent 271, 272, 273. In duobus prioribus catecheses sunt numero 150 varie permixtae, in tertio vero 133 dumtaxat. De aliis quatuor et Harles innuit. Codex num. 891 (iam 2340) olim Trichetianus habet sermones de parva et magna catechesi, quosdam ut videtur, et alia: ex Oriente autem advectus dicitur. Quibus addi possunt codd. 1018 et 1104 cum aliis a Fabricio et Harles in *Bibliotheca Graeca* relati, quorum et titulus exhibent. E permixtis sermonibus Theodorianis omne genus, numerus iuxta supputationem suam cl. Equiti Drach ad 347 extendi posse videtur.

§ 8. Plures et alibi novimus asservari huiusmodi codices, excerpta catecheseon habentes; sed ad rem necessarium non est visum omnes recensere; et opus forte esset supervacaneum. Attamen abs re esse non omnibus videbitur, si quosdam iambos versus referamus, qui legi solent ad calcem *Minorum Catecheseon*, et in Cod. Vat. Gr. 2094 olim Basiliano 133, de quo iam diximus, quique videtur olim pertinuisse ad Monasterium Basilianum S. Bartholomei de Trygona in Calabria, cum in fine codicis, laudes liturgicas huius sancti viri legantur. En iambi de Parva Catechesi.

Τὸν νοῦν ἀληθῶς χαρίσας πάσης ὕλης
Παγγλὺν ἐδιδάξας ὁρθοδόξων δογματῶν
Τοὺς χρυσολαμπεῖς καὶ θεοφθόγγους λόγους,
Εξ ἧς ποτίζων εὐσεβῶν τὰς καρδίας
Στῆς ὁδηγεῖς πρὸς τρίβους θείας, Πάτερ.

*Mentem ab omni separans coeno materiei, protulisti sermones aureos
splendidos et divine enunciatos, fontem dogmatum orthodoxorum vere
manantem, Pater, de qua tu potum praebens cordibus piorum, eos addu
cis ad semitas divinas.*

Certe quidem huiusmodi versus et in aliis codicibus reperiuntur, ut etiam in palimpsesto Cryptensi.

§ 9. Minus rectam fortasse in animum inducunt opinionem de pretio horum sermonum, qui quasi extemporales duntaxat monasticas rationes attingant; verum qui eos legerit, probe noverit, non quidem tantum ascetica et saluberrima in his reperiri et moralia documenta virtutis; sed et pretiosa multa tum theologica, tum historica praeferri. Hinc vera luce sua emicant domesticae quaeque byzantinae notitiae illius temporis: hinc mores, hinc artificia haereticorum: hinc multa confessorum Christi nomina et egregie facta: hinc persecutionis iconoclasticae multa nullibi reperienda monumenta. Pariterque non desunt sacra multa et dogmatica, moralia et liturgica, nec non philosophicae demonstrationes. Et de moribus temporis sunt varia, ut de ecclesiis, de episcopis, de caeremoniis, de ludis bacchanalibus, imo et de usu balnei sanguinisque emissionem. De monasteriis et viris ecclesiasticis non modo Constantinopolitanis et finitimis verba sunt, sed et de Hierosolymitanis et Romanis. Quorum omnium, ut unum exemplum afferam, lectores remitto ad parvam elucubrationem a nobis editam an. 1884 et rursus 1887, quae tota superstruitur notitia a Theodoro in sermone XV tradita de cultu Romanorum erga Claves, emblemata potestatis Petri apostolorum principis et pontificum, qui illi successerunt.

§ 10. In his itaque habet sextum sermonum 134, qui integrum librum Theodorianum conficiunt. Auctoris textus graecus omnino desiderabatur, si quosdam tantum paucos sermones excipias, ut videre est apud Migne, quique sunt XLI, LXIV, LXV, CXIV, CXXV, et paucae quaedam pericopae. Haec tamen omnia rursus ad fidem manuscriptorum exegimus atque edidimus.

Versio quaedam a Livineio concinnata typis tradita fuerat in *Bibliothecis Patrum* et apud Migne est vulgata; sed talis est, ut fere nec legi nec intelligi queat; cuius rei testis sit unus Gretserus (*Rerum car.* lib. I. c. 2), qui illam acriter reprehendit, ut etiam videre est apud Fabricium et Harles, et Migne. Quapropter nova versio recudenda fuit; atque hoc pacto opus ἐκτέλιον omni ex parte in usum publicum venit.

Praeterea quid in hac proferenda editione nostra parvae catecheseos praesitimus, satis superque ex dictis apparet, in quibus tum fontes, tum criticas animadversiones, tum textus selectos, versionisque curas indicare studuimus.

PARS SECUNDA

De sermonibus Magnae Catecheseos.

§ 11. Cum cl. v. Arcudius e codicibus romanis opera conguessisset Studitana, et in volumine nunc Bibl. Barberinae Graec. VI, 22, catalogum operum exhibuisset, nullam de hac catechesi mentionem fecit; et eam quidem in romanis codicibus, nec illi nec aliis datum fuerat reperire. Fortasse alicui dubium inde oriri poterat de genuinitate huius scripti, quasi iniuria Theodoro Studitae attributi. Sed prorsus immerito; nam ab utroque scriptore gestorum eius, apertissime haec quoque inter alias illius elucubrationes recensentur. Et revera Michaël scriptor vitae eius ait de *parva*, sicut et de *magna* Catechesi: Συνέταξε μέντοι καὶ πλείστας ὅσας βίβλους... καὶ πρώτην μὲν τὴν... τῶν Μικρῶν κατηχήσεων... δευτέραν δὲ καὶ τρίτην καὶ τετάρτην τῶν ΜΕΓΑΛΩΝ ΚΑΤΗΧΗΣΕΩΝ, ἃς οὐ σχεδιαστικῶς, ἀλλὰ νουνεχέστερον καθ' ἑαυτὸν συντάξας ἐξέδωκεν. Composuit plurimos quidem libros... primum de *Parvis Catechesibus*, secundum vero, tertium et quartum de CATECHESIBUS MAGNIS, quas non extemporali sermone, sed data opera, et consideratione maiori a se compositas edidit. Et alius historiographus eius anonymus, qui et de *Parva* dixerat § XXXVI, addit § XXXVII: Δευτέρα δὲ μετ' ἐκείνην ἐπονήθη βίβλος αὐτῷ ἡ ΜΕΓΑΛΗ καλουμένη ΚΑΤΗΧΗΤΙΚΗ ἐν τρισὶ τμήμασι διαπλουμένη. Alium quoque elaboravit librum, MAGNA CATECHESIS appellatum, qui tribus partibus dispertitur. Una cum iis concordant bibliographi, ut videre est apud Fabricium et Harles in BIBLIOTHECA GRAECA.

§ 12. Etsi non desint codices antiqui, qui hanc habeant Catechesin *Magnam*, tamen vix aliquot noti sunt in Italia, Gallia et Hispaniis, non omnes autem inter se perfecte consimiles, nec integri, ita ut difficile ex illorum descriptione possit mente concipi tripartita sectio catecheseos, quam ipsi biographi Theodoriani asserunt.

Angelus Maius, qui praecipuam in illis exquirendis edendisque operam navavit, rescivit tantum Parisiis haberi illarum exemplar, et per amicum suum cl. v. Paulum Drach codices exquisivit, textum invenit, exscribere fecit atque ab eo notitias amplissimas obtinuit, ut liquido constat ex multis datis a Paulo epistolis maianae vitae, extremis mensibus quas continet ma-

nuscriptus liber Bibliothecae Vaticanae 9575. Ex his epistolis inter alia haec habemus die 5 februarii anni 1853. « Graecus codex cuius dicebatur titulus *Μεγάλη κατήχησις* haud facilis inventu erat; siquidem non est sub numero 2340 (cum is mathematica quaedam complectatur), nec est sub titulo *Μεγάλης κατηχήσεως*. Quapropter pluries per meipsum versare volumina plura coactus sum absque ulla indicatione; nam titulus ab Harlesio datus in nullo apparet Catalogo; imo in numero quoque error est. Tandem aliquando favente Deo, in codice 891 reperi titulum: *Βίβλος περιέχουσα κατηχήσεις συλλεγεῖσας ἀπὸ τῶν ὅλων κατηχήσεων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Στουδίτου· αἵτινες ὀφείλουσιν ἀναγινώσκεσθαι ἐν ταῖς κυριακαῖς, ταῖς τετραδοπαρασκευαῖς καὶ ταῖς μεγάλαις* (ergo *magnis*, non ut ait Harles *maioribus*) *ἑορταῖς τοῦ ὅλου ἐνιαυτοῦ, καθὼς ἄρα καὶ συνετέθησαν. Liber complectens catecheses ex omnibus catechesibus S. P. N. et confessoris Theodori Studitae collectas, quae debent perlegi diebus dominicis et feriis IV atque VI per totum annum, eodem quidem modo quo sunt compositae.* Codex characterem habet nitidissimum persimilem codici 269, sed absque nexibus: membrana eius fere ubique candida et quasi intacta; quod bibliothecae Parisiensis custodes ex eo factum esse asserunt, quod et sedulo asservatus et fortasse perlectus fuerit a nemine. Folia complectitur 257 in forma quarti, ut appellant, seu pagellas 314 (lege 514). »

§ 13. Praeter ea, quae dixerat de codice 891, scripsit ipse Drach Maio se reperisse sermones Magnae catecheseos in codice parisiensi 1104 (olim 2934) de quo catalogus impressus ait: *codex membran. quo continetur Theodori Studitae catechesis. Initio et fine non pauca desiderantur: saec. XI exaratus videtur.* Tandem vero die 7 novembris 1853 scribit Drach misisse priores partes apographi ex codice 891, in quo delectus sermonum ipse fecerat, exclusis nempe iis, qui ex parva catechesi fuerunt intermixti. Die 14 Ianuarii anni 1854 alias partes apographi misisse dicit Maio; deinde loquitur de amanuensi Sympsomo viro graeco, sed parum litteris exculto, qui se duce, Paulo Drach, codices excripserat in usum Angeli Mai. Illius apographum extat, sed mutilatum inter manuscripta Maiana, atque ex illo manat editio nostra. Idem Sympsomi apographum post sermonem novissimum refert mnemosynon ipsius calligraphi Codicis, unde scriptor Arsenius iussu abatis Maximi, et actas, nempe an. 1136, et patria illius (in monasterio Prodromi, olim dictus *Petrae* prope monasterium Aëtii) sunt manifesta; ut videre in fine Partis II huius tomi IX.

§ 14. Aliquot habet sermones ex cathechesi magna Bibliotheca Matritensis, sicuti deduci potest ex catalogis, quos Iriarte typis commisit; pleniores vero notitias habemus codicis Mediolanensis, quem nos ipsi reperimus et de quo aliqua nobis scripsere tum cl. v. amicissimus Ceriani, tum rev. Villa doctor Bibliothecae Ambrosianae. His addendum est fragmentum Bibliothecae nostrae Cryptaeferratae; de quibus singulis aliqua praestat innuere.

Ambrosianus cod. E. 101 sup. descriptus est his verbis in fronte libri: *Theodori Studitae ad discipulos orationes sive capita 40. Eiusdem liber secundus continens capita 20 etc. Ex Thessalia antiquus*. Cum illum an. 1883 manu versarem, vidi ad calcem folii 176 versus iambos duos additos cum anni notula, a calligrapho - Τέλος φθάσαντες καὶ τοῦδε τοῦ πηξίου- Δόξαν τῷ Θεῷ δῶμεν εὐχαριστίας - Ετους ,Ϝχνη' ἰνδικτιῶνος Π Finem attingentes et huius voluminis - Demus gloriam Deo ad gratiarum actiones - Anno 6658 indictione XIII. Annus itaque orbis conditi respondet anno Christi 1150. Nil in titulo est, unde appareat Parvam vel Magnam Catechesim hic haberi; attamen cum I et II partem praeferret, statim in animo suspicio effulsit hoc in volumine agi de prima alteraque e tribus sectionibus Magnae Catecheseos, de quibus in vita legimus. Et cum vel titulos atque initia prioris partis ad trutinam revocarem, fere omnes ad Magnam vidimus pertinere, quales ex apographo Maiano habemus. Ideoque in his XL, partem I suspicati sumus absolvi. Tantum animadvertere opus est inter hos XL in codice unum sermonem desiderari, et seriem numerorum non esse admissam in servatam. Insuper iudicium nostrum videbatur confirmare epigrapha post sermonem XL: Τέλος τοῦ πρώτου βιβλίου, λόγοι τὸν ἀριθμὸν μ'. *Finis libri primi, sermones numero XL*. Cum vero alterum librum perscrutare contenderemus, tunc spe decidimus inveniendi secundam sectionem Magnae Catecheseos; nam fere omnes sermones viginti, quos hic alter liber complectitur, sunt e Parva Catechesi. In fine fol. 113 habet: Βιβλίον β'. τοῦ αὐτοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν, καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου ἡγουμένου τῶν Στουδίων. Κατηχήσεις ῥηθεῖσαι τῇ ἀγίᾳ καὶ μεγάλῃ τεσσαρκακοστῇ ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς κυριακῆς τοῦ Ασώτου ἄχρι τῆς παρασκευῆς τῶν Βατῶν. *Liber secundus eiusdem S. P. N. et Confessoris Theodori abbatis eorum qui sunt in Studii monasterio. Catecheses dictae in sancta Quadragesima, incipientes a dominica Prodigii filii usque ad fer. v. Palmaram*. Post sermonem XX, qui est LXXI a nobis editus, legimus: Τέλος τῶν Κατηχήσεων τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἡγουμένου μονῆς τῶν Στουδίου. *Finis catecheseon S. P. N. Theodori hegumeni Studitae*. Ex his orta

est in animo nostro opinio hunc codicem esse similem aliis, qui excerptos ex utraque Catechesi habent sermones: hic tamen ea lege excerptos esse, ut in priori libro, qui ex Magna erant, collocati sint; qui vero ex Parva, in altero. Tamen codex multi pretii est, cum rari sint, qui habeant ex Magna Catechesi sermones.

§ 15. Matritensis codicis inter Graecos IV descriptionem dedit Ioannes Iriarte in suo catalogo (*Biblioth. Matritensis Codices anno 1769, pag. 5*), in quo praeter sermones 134 Catecheseos Parvae, alii 29 praefixi sunt ex Magna Catechesi. Horum initia idem catalogus profert, et cum duo careant initio in codice, verba prima quae supersunt, refert. Initia itaque contulimus cum iis, quae exhibet apographum Maianum sermonum, et licet multa in utroque eadem habeantur, aliqua tamen desiderantur. Duo autem consideratione digna visa sunt: sermo I. in codice Matritensi incipit a verbis *Διὰ τοῦτο*, quae verba eadem sunt in fragmento codicis Cryptaeferratae, de quo mox nobis dicendum est. Praeterea initia horum sermonum 29 codicis Matritensis contulimus cum initiis sermonum XL primae partis codicis Ambrosiani E, 101 sup. et omnes diversa praeferre verba nobis compertum est; ideoque duo codices fortasse sermones habent ad diversas partes Magnae Catecheseos pertinentes.

§ 16. Cryptaeferratae bibliotheca, quae nobis a palimpsesto vetusto supeditavit sermones Parvae Catecheseos, nil de Magna habet praeter folia bombycina duo pretiosa, in quibus est initium voluminis Magnae: unde videtur olim bibliothecam Magnas catecheses habuisse. Titulus ornamentis rubris circumdatus est, in eoque legimus: *Τοῦ ὁσίου π. ἡμῶν Θεοδώρου τῶν Στουδίου αἱ ὑποθέσεις τῶν κατηχήσεων τοῦ πρώτου βιβλίου. S. P. N. Theodori e monasterio Studii argumenta Catecheseon prioris libri*. Et hoc quoque testimonium nos admonere videtur de una, et quidem prima partium trium, in quas disposita est Magna Catechesis. Ac praeterea initium primi sermonis aliam nobis notitiam praebet, scilicet quod series sermonum exordiat ab eo, cuius priora sunt *Διὰ τοῦτο εἰσέγαγεν ἡμᾶς ὁ θεὸς εἰς τὸν κόσμον...* *Ex ea de causa nos Deus induxit in mundum*. Quod a Cryptensi nobis notum est, idem et a Matritensi codice confirmatur; utpote qui primum habeat sermonem ab iisdem verbis exordientem.

§ 17. Praesto itaque nobis erant tantum apographa Sympsoni in usum maianum; sed ut diximus, haec quoque non integra; nec temporis facultas data est, ut modo lacunas implere ex variis fontibus possimus.

Vix enim iuvat innuere in fragmentis Vaticanis nuncialibus, de quibus diximus § 6, nos reperisse vel pauca sermonis XXVII hic editi. Sed nullo pacto praeterire possumus postremis diebus, cum supremam huic volumini manum admoveremus, Romam advectum esse codicem Parisiensem 891 favente nobis cl. v. Leopoldo Delisle illius principis bibliothecae praefecto et curantibus Emo. v. Card. M. Rampolla cum viro excellmo Mario Mocenni archiepiscopo Heliopoleos; quibus gratias maximas et agimus et habemus. Statim exscripsimus desideratos sermones, quos decimo huius *Novae Patrum Bibliothecae* destinamus, et qui nondum impressi erant, cum codice contulimus. Itaque et pauci adhuc desiderantur; sed nobis necesse fuit contentos esse his; qui ad manus venerant; de caeteris vero adiungendis curam in aliud tempus distulimus.

§ 18. In eo volumine, in quo servatur apographum Sympsomi habemus quoque versionem eorumdem sermonum a Maio typis paratam; sed etiam versionis, eodem fato malo, pars excidit non exigua; imo quidem et longe amplior quam in sermonibus extat defectus Quapropter aliquos sine versione sermones invenimus; et ideo nova versio nobis adiungenda fuit. Sed ut unicuique suum detur, et ne opus nostrum Maiano coniungere audeamus, prius qui a Maio in latinum conversi sunt, quique sunt LXXVI. et cum his sermonis XLII pars posterior inde ab asterisco, aliis vero, quos nos latinos fecimus, sequenti volumini reservatis. His itaque de causis, et ex eo quod, qui nobis exscripsit, singillatim in foliis singulos sermones exaravit, factum est ut ordo sermonum hie editorum varius sit ab ordine tum codicis Parisiensis, tum etiam apographi.

§ 19. Id quidem minime curandum visum est, cum in variis codicibus diversissimo ordine, ne dicam confuse et perturbate, iidem sermones varie sint dispositi. Proinde vero nihil detractum est pretio sermonum istorum, ex quibus multa ac magni momenti ante oculos nostros explicantur, non modo ex iis, quae ad Studitam eiusque asseclas pertinent; sed et quae urbem Constantinopolitanam, usus, memorias, historicas notitias praecipue persecutionis iconoclasticae attingunt; ne dicam de iis, quae sanctus Doctor tam scite sive in dogmaticis, sive in moralibus, polemicis et asceticis disciplinis, quasi afflatu divino, facili nitidoque stylo, sicut et animo aperto ac ardenti disserit evolvitque. Idipsum innuere visi sunt eius vitae scriptores, cum animadverterent hanc praecipue sibi laudem vindicare *Catechesin Magnam*, quod non *σχδιαστικῶς*, quasi ex tempore

et imparate praeco ille eam ediceret, ut de Parva dixere; οὐ σχεδίαστικῶς, ἀλλὰ νουνεχέστερον καθ' ἑαυτὸν συντάξας ἐξέδωκεν *non quidem extemporaliter, sed maiori suae mentis contentione a semetipso scribens edidit.* Quae verba sane evincunt, tum ab ipso auctore tum a suis discipulis, quasi opus omni ex parte omnibusque numeris absolutum, eos sermones merito semper fuisse habitos.

PARS TERTIA

De historia et scriptis Petri Argivi.

§ 20. Eos, qui Petri episcopi Argorum supersunt, sermones haec Pars tertia voluminis nostri complectitur, scriptoris apud quosdam eruditos inter illos incertae aetatis amandati: apud aliquos autem eius scripta vel parum cognita vix innuuntur: apud perpaucos vero illius notitiae traditae sunt haud certe omnino criticis regulis et historiarum monumentis admissim conformes; ideoque in monasterio Montis Casini anno 1882 commorati, omnia quae tunc prae manibus habere potuimus, discutere sumus aggressi, et in commentariolum referre. Commentariolum ipsum, qualis tunc scriptus fuit, sic viris doctis consiliantibus apponimus, et deinde nova adiungimus, quae postea nacti sumus: quaeque mirifice historiam Petri confirmant atque illustrant.

DE S. PETRO ARGIVO EPISCOPO

EIUSQUE SCRIPTIS

COMMENTARIOLUS

§ 21. Argos nobilem Graeciae et celebrem quondam urbem, multis profanae historiae et litteraturae monumenta laudibus extulere, nec non Christiani nominis ornamenta illustrarunt. Haec inter obtinuit illud vel praecipuum saeculo X. ineunte decus sacri antistitis aeque sancti atque docti, Petri scilicet, qui a sua episcopali sede *Argivus* est appellatus. Cum virtutibus et prodigiis inclaruisset, ecclesiae eum veneratione est prosecuta; et eius festivitatem in orbe catholico die III mensis Maii quotannis cele-

brat. Non modo autem virtutum specimina et prodigia, unde et thaumaturgum eum dixere, sed et singularis doctrina praedicatur. Testimonia vero doctrinae diu latuerant, quousque vel aliquem sermonem indicavit Leo Allatius; nulla vero eiusdem scripta publici iuris facta erant. Labente tandem saeculo XVII versio unius sermonis apparuit in Actis Sanctorum Bollandianis (*m. Januar. d. XXXI.*), et medio saeculo XVIII alterius quoque sermonis latina versio (PIAZZA *De causa Imm. Concept. Panormi 1747*); nostra vero aetate huius sermonis graecus textus in lucem venit (BALLERINI, *Sylloge monumentor. Romae 1854*), et nuper tandem tertii sermonis, qui est de laudibus S. Annae, textus graecus cum versione prodit (*D. G. LANCIA episc. Philad. Panormi 1878*). Quartae cuiusdam homiliae in ss. Cosmam et Damianum nec textum graecum, nec versionem habuimus, etsi iam ab Allatii aetate indicata fuerit, et postea a Fabricio (*Ed. Harles. t. x.*) et Cave initium eiusdem relatum.

Cum vero ad hunc sacrum scriptorem studia convertissem, et nova quaedam et *κρίτικότερα* haberem, tunc eius, quae supererant, scripta eorundemque versiones necesse fuit sedulo considerare, nec non ea, quae de Petri historia e pluribus doctisque viris dicta vel disputata fuerant. In his vero tanta animadversionum copia succrevit, ut eae in brevi quodam commentariolo redigendae mihi visae fuerint, ex quibus tum historia, tum notitiae Petri et eius sermonum magis elucescunt aut vindicantur.

Refutatur sententia, quae de variis Petris unum facit.

§ 22. Praeter hunc *Argivum* Petrum et alius haud mediocris famae scriptor exstitit cognomine *Siculus*, qui ipse narrat in scriptis suis anno 868 secundo Basilii Macedonis imperatoris, Tibriceam Armeniae civitatem ad captivorum permutationem legatum petiisse, ibique commoratum de Manichaeorum seu Paulicianorum erroribus, quos noverat, librum scripsisse (*apud* MAI Nov. PP. Bibl. t. IV. par. II. pag. 4); cuius opus iam latinitati a RADERO (*t. IX. Biblioth. Patrum.*) donatum, postea graece et rursus latine A. CARD. MAIUS edidit.

Nonnulli scriptores Petrum hunc et Petrum Argivorum Episcopum unum eundemque hominem fuisse opinati sunt, ea fortasse de causa, quia Argivum episcopum fecerunt patria Siculum. Inter quos fuit BLAUDITIUS S. I. qui primus sermonem Petri Argivi de Athanasio Methonensi in latinum vertit; et cum eo hanc opinionem amplecti visi sunt PP. BOL-

landiani (t. II. Ian. p. 1125); sed postea et ipsi hanc opinionem cum Inveges reprobarunt (t. II Febr. p. 610, ubi de S. Agatha § VIII).

Michaël Lequien in egregio opere - *Oriens Christianus* (t. II. 230) confusionem illam retinet dicens: *Petrus Siculus Argivorum Ep. qui Basilio Macedone imperatore claruit* etc. et id ipsum confirmat (t. II. p. 184) *Argûs Episcopus Petrus fuit genere Siculus* etc.

Christophorum Wolfium idem sensisse (*Praef. Anecd. Gr. t. II*) miratur Mai (ib. p. 79) dicens: « Petrum nostrum Siculum facit, Constantinopolitanum, « sanctum, thaumaturgum et Argivorum Episcopum citato Bollandi *t. I. « Febr. 610*, cum citare debuisset *tom I. maii* p. 428; sed *reapse nihil com- « mune habent, Petrus Argivus et Petrus Siculus, non aetatem, non patriam, « non vitae denique professionem.* » Hic animadvertit a Wolfio bene fuisse citatum Bollandum mense Febr. p. 610, sed tantum pro Tomo II indicandus erat primus. Die vero III maii redit sermo de Petro Argivo.

Sententiae Angeli Mai facile subscribimus, cum vera sint, quae ipse asserit; sed cum ea, quae a tanto viro dicuntur, non sint argumentis confirmata, nostrum esse duximus singulatim eadem perpendere, et quaedam ipsi Maio ignota producere.

Aetas Petri Siculi et Petri Argivi aliquantulum distat. Illius enim Siculi vel extrema facta circa annum, ut vidimus, 868 recitantur, huius vero Argivi ad 920, ut inferius videbimus, producenda sunt, quando synodo Constantinopolitanae eiusdem anni interfuit.

Patriam Siculi, scriptoris libri de Manichaeis, ipsum nomen refert; sed perperam egerunt, qui Petrum episcopum Argorum, Siculum faciunt, ut inferius evincemus, cum revera Constantinopolitanus fuerit; sicut omnia, quae de eo habemus, documenta fidem faciunt. Synaxaria, seu compendiariorum Petri Argivi omnia idem dicunt, et nullum adest argumentum, ex quo Sicilia ei patria tribui possit. Ipse Lequien (*Oriens Chr. II. 184*) synaxarium graecorum refert his verbis. *Memoria S. P. N. Petri Argivorum episcopi thaumaturgi, qui patriam habuit Constantinopolim....* Menologium Basilii Porphyrogeniti die III. Maii eadem habet. Bollandiani patres tum die III Maii, tum etiam die V. Febr. (Tom I. Febr. 610) synaxarium referunt, quod Petrum Constantinopolitanum dicit. Iacobus Goar notitias quasdam vetustas tradidit eisdem Bollandianis patribus, ubi legitur de Petro Argivo: *hic patriam quidem habuit Constantinopolim etc.* Denique, ne maiora consector in re cui omnia favent testimonia, illud re-

fero e Daniele episcopo Argivorum, qui decessoris sui laudes et brevem historiam nuper descripsit ex superstitionibus documentis, de quibus inferius est agendum. Is aperte dicit (p. 22) de Petro « γεννηθεὶς ἐν τῇ βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, *natus in civitate quae aliis imperat;* » atque idipsum de Constantinopoli praedicatur in sacris hymnis publicae liturgiae; cum hi dicant illum (p. 37) τὸν τοῦ Βυζαντίου κλεινὸν βλαστὸν... *Clarum Byzantii germen.*

Cum omnia vetusta documenta patriam Petri ep. Argivorum Constantinopolim esse confirmant, necesse non est ad alia investiganda ex historia ipsius Petri deducta procedere; quae quidem haud parum ad thesim evincendam valerent: sicuti electum fuisse ad episcopatum Corinthi a Nicolao patriarcha Constantinopoleos, et in regia urbe commoratum, et postea ab ea fugientem, ne episcopus fieret, se Corinthi recepissee.

Mirum itaque fuit, quo pacto gratuita opinio in quibusdam mentibus adeo invaluerit, quae omni ratione Petrus noster in Sicilia ortus dicant. Hanc hypothesim suam aliis hypothesibus studeat superstruere et. vir Ballerini in sua *disquisitione historica de Petro Argorum Episcopo*. Hypotheses suas veluti argumenta intrinseca profert ex duobus Petri sermonibus eruta, nempe de *B. Athanasio*, et de *conceptione B. Mariae*. Ex priori sermone Ballerini colligit verba Petri dicentis de incursionibus Saracenorum *calamitates nostras* et *promerentibus peccatis nostris* etc. quae verba de Siculis tantum dicta arbitratur; ideoque inter Siculos Petrum dicit recensendum.

Sed, quaeso, animadvertas velim orationem hanc de B. Athanasio habitam fuisse ad sepulchrum eius in Methonensi ecclesia, ut ex ipsius Petri verbis elucet in fine § 20. ἡμῶν δὲ τὸν τάφον μετὰ τοῦ τρισολβίου σώματος... προσιῶσι... Ἐνταῦθα καὶ οἱ μακρὰν ἀποδημίαν στελλόμενοι... *vobis venientibus ad sepulchrum, ubi sunt reliquiae sacrosancti corporis... Huc et iis, qui ex longinqua veniunt peregrinatione...* Ideoque dicendum Petrum ibidem loqui de calamitatibus Peloponnesi: atque de illis regionibus, quas piratae vexabantur, inter quas profecto et regio Methonensis erat numeranda. Quapropter si ea tempestate etiam Siciliae littora incursionibus et praedis fuerunt obnoxia, inficiari nemo potest et alia mediterranei maris littora easdem perpressa fuisse calamitates. Argumentum itaque e piratarum incursione in sermonibus Petri commemorata valere potius de Peloponneso, quam de Sicilia apertum est.

In eodem de Athanasio sermone Siculas calamitates, ac praesertim Catanenses, lamentatur Petrus. Sed haec historia ipsa postulabat; nam Atha-

nasius patria Catanensis, ob eam causam cum parentibus in Peloponnesum exulare coactus est; ideoque hinc erui non potest Petrum, quia fuerit Athanasii encomiasta, eadem pertulisse vel oculis suis usurpasse. Quinimo ipse loquitur de iis, quae acciderant quando Athanasius infans adhuc e Sicilia cum parentibus profugerat in Graeciam. Cum vero Petrum post Athanasium floruisse dicat et ipse Ballerini (pag. 109, 116), necesse omnino est, ut ipse fateatur calamitates illas non potuisse Petrum una cum Athanasio conspicere vel experiri.

Aliud argumentum idem scriptor (pag. 107) sumit ex descriptione montis Aetnae et e laudibus agri et urbis Catanensis, nec non a memoria S. Agathae, cuius sepulchrum commemorat. Sed nemo inficiabitur eadem tam famosa potuisse celebrari ab homine, qui Siculus non fuisset. Quis ignorat et montis Aetnaei antiquissimam, ut de aliis sileam, Pindari descriptionem omnibus vel parum excultis Graeciae viris notissima?

Praedictis hypothesibus et aliam hypothesim nititur imponere de loco, quo homilia in Conceptionem Deiparae habita fuerit a Petro, et statuit (pag. 115) *hanc orationem in Sicilia ipsa* « et antequam Petrus in Peloponnesum sese reciperet Argorumque sedem obtineret, fuisse concinnatam. » Nulla prorsus ratione haec fulciuntur; nec enim credibile est Petri orationes fuisse recitatas ante episcopatum, cum eius historia nos doceat, quanto studio ille fugeret hominum consortia, et occasiones vitaret, unde sibi apostolatus munus posset imponi.

Ballerini autem aliam profert animadversionem, ut ostendat ex hoc sermone festum Conceptionis B. Mariae iam tum solemnem cultum in Sicilia celebrari, ut in aliis Italiae regionibus. Ipsum vero scriptorem non fugit orationem Petri die IX, non vero VIII mensis Decembris habitam fuisse: ex quo plane constat diem festum, quo ipse allocutionem habuit, non Latinorum, sed Graecorum more agi (*Praef. ad Hymnol. de B. M. Conceptione*, editam a Toscani etc. Romae 1862). Mos autem ille certe ea aetate inviguerat. Iam vero si de Latinorum festivitate ageretur, certe latino populo, non graece, sed latine sermo factus esset.

Vel minime praestat haec minora persequi, cum ex tota Petri historia plane appareat sermones suos illum habuisse postquam episcopus Argorum egit; ideoque in graecis partibus, minime vero in Italia.

Ex recitatis superius A. Maii verbis diversa praedicatur professio Petri Siculi et Petri Argorum: huius ut apparet a florente aetate una cum

fratribus monastica fuit professio; Siculi vero Petri, ut ex ipsius verbis elucet, professio civilis fuit et hominis inter ministros regios cooptati (*Mai loc. cit. p. 4.*), qui legatus imperialis Tibricam civitatem petiit.

Itaque ex his omnibus patet manifeste sententiam eorum, qui e *Petro Siculo* et *Petro Argorum episcopo* unam eandemque personam faciunt, ab iis, qui recta critica uti volunt, admitti omnino non posse.

Refutatur sententia, quae de uno Petro episcopos duos facit.

§ 23. Ex his, quae diximus de diversitate Petri Siculi scriptoris *contra Manichaeos*, atque alterius Petri episcopi Argorum, elucet quoque huius Argivi patriam fuisse Byzantium. Sed cum humanae mentis haud raro studium est in varias et novas abire sententias, mirum videri non potest hoc in loco cl. v. Ballerini novam fingere opinionem, quasi ex monumentis deductam his verbis (p. 111): « *Quae igitur nobis suppetunt monumenta, manifeste postulant, ut duplicem Petrum utrumque Argorum diversis temporibus episcopum admittamus.* » Quantum et haec absita veritate sententia, monumentis et argumentis consideratis, modo demonstramus oportet.

Primum Ballerini argumentum hoc est: Inficiari nemo potest circa finem saeculi IX. obiisse Athanasium Methonensem. Imo Octavius Caetani usque ad annum 885 eum vixisse dicit (*Vit. SS. Siculor. t. II. p. 32*); quod etsi certum non habeat documentum, tamen a veritate non longe abesse videtur. Hinc deducitur Petrum illius post aliquot temporis encomiasten floruisse sub Nicolao Mystico (an. 891-930) patriarcha Byzantino. At vero Synaxaria nos docent Petrum, qui floruit sub Nicolao Mystico et postea egit Argivorum episcopus, fuisse Constantinopolitanum: ergo is Petrus, esse nequit idem, quem in Sicilia ortum dicunt, ut asserit Ballerini.

Respondemus: En ut ex uno et alter fluxerit error. Negat Ballerini Petrum Argivum encomiasten Athanasii esse eundem Petrum, quem Nicolaus patriarcha ad sedem Corinthi exaltare voluerat, quique Petrus erat Byzantinus, dum credat encomiasten B. Athanasii fuisse Siculum. Sed nos iam superius demonstravimus encomiasten Athanasii fuisse Byzantinum; ideo tota clari v. Ballerini ruit argumenti expositio.

Nec nostra igitur refert multas sequi ambages chronologiae, in qua idem scriptor disputat de aetate vel sub Nicolao Mystico vel sub Nicolao Chrysoberge assignanda duobus Petris episcopis Argivis, quos duos ille fingit, cum unus tantum revera sit, et is Constantinopolitanus.

Alterum Ballerini argumentum fere ad ea revertitur, quae superius refutata sunt. Dicit (p. 111) « *quae in epitaphio (Athanasii) leguntur Petro illi, de quo in Squarariis, tribui nequaquam possunt.* » Nos vero iam ostendimus haec, quae de calamitatibus Catanensibus, de eiusdem agri et civitatis nec non montis Aetnae descriptione dicuntur, optime dici potuisse a Petro Argivo ep. qui Byzantii natus erat; nullum omnino monumentorum postulat, ut iuxta opinionem Ballerini, duo statuatur Petri episcopi Argorum, alter Byzantinus alter vero Siculus.

Ex his igitur aperte edocemur non esse requirendos in serie episcoporum Argûs per easdem aetates duo antistites, qui nomen Petri habuissent; cum unus tantum fuerit, et is thaumaturgus et Constantinopolitanus, frater Pauli Episcopi Corinthiorum.

De S. Paulo episcopo Corinthiorum fratre B. Petri Argivi.

§24. Corinthi sedes a patriarcha Constantinopoleos Petro erat destinata; sed cum is totis viribus renuisset, fratri suo natu maiori, Paulo data est, ut historia Petri nos docet. Etsi maiora de hoc sancto metropolita non habeamus his, quae historia Petri Argivi praebet; tamen quidam suspicari queunt ad eum posse referri, quae de anonymo archiepiscopo Corinthio illius aetatis legimus in vita S. Lucae iunioris. Nam Lequien (*Oriens Christ. de Ep. Corinth.*) dicit Lucam floruisse temporibus Leonis sapientis et Constantini Porphyrogeniti; etsi Combefisius in adnotationibus ad vitam Lucae, quam ipse latinam fecit ex codice mutilo Parisiensi (Bolland. die VII. Feb. tom. II. p. 84) animadvertat Lucam ulterius post eos vitam protraxisse suam. Essent quidem memoratu digna, quae archiepiscopus consuluit Lucae, ut deficiente sacerdote posset Christi corpus sumere, quod in suo oratorio et cella servare poterat (Conf. Bolland.)

Pauli festum celebratur die XXVII mensis Martii; et ibi Bollandiani sese referunt ad ea, quae alibi in gestis Petri dicunt.

Illud vero haud mirari non possumus, quod et in hoc Paulo fere eadem ac in fratre critica ratione utendum sit. Nam hoc tantum in loco (die XXVII Martii) Bollandiani sententiam novam proferunt, quam in aliis nequaquam immuerant, quaeque et Petri Argivi historiam perturbaret. Dicunt enim Paulum, recusante fratre Petro, electum fuisse episcopum Corinthiorum haud quidem a Nicolao patriarcha Constantinopoleos, sed a Nicolao I papa Romano (an. 858-867): atque ibi asserunt in actis

Petri Argivi, alibi relatis (die III. Martii et die V Feb.), non quidem Constantinopolitanum, sed *Italum* Nicolaum nominari. Nomen istud novum prorsus et lucusque nobis inauditum perscrutari studuimus; sed in locis praedictis apud eosdem Bollandianos ne vestigium quidem nominis *Nicolai Itali* vidimus. Tantummodo vero Nicolaum CPolitanum legimus; et ubi graece documentum proferunt iidem Bollandiani (Februar. t. II. p. 611) ὑπὸ scribunt Νικολάου πατριάρχου κη. *sub Nicolao patriarcha Constantinopolitano.*

Unde haec sententia duci potuerit, et unde Bollandiani (die XXVII Martii) acceperint nomen illud *Itali*, nobis datum non est assequi. Fortasse tantum lectioni minus accurataetribuendum visum est; cum nec iidem Bollandiani, qui postea (die III. Mai) de Paulo quoque egerunt, mentionem ullam *Itali*, etsi ibi facienda foret, habeant. Tandem inquisitiones nostras ulterius producentes in Chronico Patriarchav. Byzantinor. quod Ephraemius confecit (Mai. SSer. Vet. t. III), ubi laudes Nicolai Mystici (v. 10034 etc.) praedicantur, dicitur Nicolaus ἐκφὺς ἰταλῶν. En igitur detecta origo huius nominis Nicolai *Itali*, qui tamen idem ipse est ac *Mysticus*, quique genere *Italus* dicitur. Id vero neque Henschenius ex Bollandianis, cum de eius festivitate agat die XV. Maii, neque Cuperus cum de *Patriarchis Constantinopolitanis* disserat (tom. I. August.), innuerunt. Num ex *Italia* in Sicilia oriundus vel ortus fuerit ab eruditis considerandum est.

De S. Theodosio iuniore Petri Argivi coaevo.

§ 25. Qui lucusque de Petro Argivo criticas disputationes instituerunt, mentionem nullam faciunt de hoc S. Theodosio iuniore, qui Athenis natus in Argolica regione vitam sanctissimam egit, pontifice Argorum Petro. Cum vero eiusdem vitae ratio haud certe conformis asceticis moribus videretur, invidia et contradictione adeo est impetitus, ut antistes muneris sui esse duxerit Theodosium ad meliorem frugem revocare. Prudens vero episcopus, ut rem maturius ageret, aliquod temporis sumpserat, quando concilio Constantinopolitano adesse coactus est. Synodus ista habita fuit anno 920 mense Iulio, et in ea celeberrima *Tomus Unionis*, ubi de quartis nuptiis agitur, est promulgatus. Cum is Constantinopoli esset, miro modo tum sibi, tum Patriarchae Nicolao patefacta est Theodosii innocentia, ita ut et patriarcha adnitente, sua repetens Petrus Theodosium ipsum adiit, veritatem rei comprobavit, virtutes praedicavit, ipsum in sacerdotali gradu constituit, et sibi socium atque cooperatorem apostolici ministerii

adseivit. Cumque paulo post Theodosius sancte obiisset, ei iusta funebria rite persolvit, et in sepulchro composuit.

Haec narrat Daniel episcopus in vita Petri, atque inter alia dicit Theodosium et Petrum eadem aetate floruisse: *ἀμα τῷ θείῳ Πέτρῳ ἀκμάσαντος, qui-una cum divo Petro floruit*. Sed Theodosius natus dicitur anno 862: ideoque quomodo asserere potuisset idem scriptor Petrum nostrum initio saeculi IX floruisse? Sic enim legimus in primis sui historiae verbis de Petro *ἤκμασε περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ θ' μετὰ Χριστὸν αἰῶνος floruit circa initia saeculi post Christum novi*, quae quidem vel emendanda sunt in nota numerali IX (θ') pro X (ι'), vel pro initio finis erat saeculi IX indicandus. Haec autem omnia ex aliis dictis nostris luculentius evincuntur.

Cum vero nobis praecipuum argumentum non sit historia Theodosii, ut ea addiscatur ad alios scriptores remittimus eruditos viros, quibus haud certe inutilia erunt, quae Daniel Argivus in historiola sua de Petro nostro commemorat.

De S. Athanasio episcopo Methonae, quem S. Petrus Argivus laudavit.

§ 26. Inter sermones S. Petri Argivorum episcopi, primum notum et a Bollandianis patribus (Ianuarii die XXXI) et Octavio Caietano (de SS. Sicul. t. II.) latine typis impressum illud est nobile Epitaphium in S. Athanasium Methonensem, quod episcopus Argorum ad eius sepulchrum Methonae ad populum habuit.

Ex hoc sermone vita et gesta Athanasii sanctissimi episcopi nota sunt, quae recensere non praestat, sed tantum quaedam innuere, quae ad historiam Petri Argivi enucleandam, et praecipue ad falsas hypotheses ulterius removendas iuvare videntur.

Apertissime patriam Athanasii indicat Petrus urbem Catanensem, illius adhuc infantis e Sicilia ad Peloponnesum cum parentibus emigrationem, vitae eius monasticae laudes et monachorum praefecturam, et tandem Methonensis ecclesiae in Messeniorum partibus regimen. Sanctissimi episcopi virtutes, apostolica gesta, et prodigia summis celebrat Petrus laudibus; sed oratorio quo utitur et quidem ornato stylo, nihil de chronologia illius vitae innuit, neque aetatem eiusdem, ita ut quando et quot vixerit annos ignotum sit. Sed ex historia et ipsius verbis Petri conici potest ad multam senectutem illum produxisse dies suos; nam § 19 ubi de eius morte agitur, dicitur *plenus dierum*.

Ex historia autem ecclesiastica, imo ex actis Synodi Constantinopolitanae habitae anno 879 inter episcopos congregatos adest *Athanasius Methonensis* (Concilior. t. XVI col 739, edit. Coleti; t. XVII, coll. 375, 376 ed. Mansi) ubi et graece scribitur *Αθανασίου Μεθώνης* (latine *Athanasii Methones*, sed eruditis viris tum *Μεθώνη Mothone*, tum etiam *Μεθώνη Methone* scribi posse probatum videtur; nam et apud Lequien (*Or. Chr.* II, 230) *Αθανασίου Μεθώνης* et *Αθανάσιος Μεθώνης* legimus scriptum.

Cum igitur Athanasius episcopus iam provectoris aetatis fuisse videatur, quando anno 879 in Synodo sedit, fortasse quousque maiora non suppetant documenta, Athanasii adolescentis (Boll. loc. cit. p. 1126) fuga referri potest cum cl. Ballerini ad an. 828, *quo Saraceni in Siciliam irrumpentes primo statim impetu Catanensem urbem expugnarunt* (cf. Muratori Annali d'Italia an. 828 et doctas investigationes Mich. Amari); unde si Athanasio fugienti decem tribuantur aetatis anni, iam enim tunc in educatione progressus erat, ut ait Petrus (serm. § 4); certe anno 879 iam ultra sexagesimum annum aetatis processerat (1).

Octavius Caietani, nescio quo fretus documento, mortem Athanasii ad annum 885 assignat (Vit. SS. Sicul. t. II. p. 52); quod ait. cl. Ballerini *cum iis, quae in epitaphio narrantur non repugnat*. At vero rem sedulo consideranti apparet tunc illum non fuisse virum *plenum dierum*, ut dicit Petrus (§ 20), sed virum annorum ultra sexaginta. Qua de causa Athanasii obitus ad ulteriora tempora fortasse quibusdam videretur esse protrahendus.

Qualemcumque in his opinionem criticis viris sequi placeat, vidimus cum historia Petri Argivi posse componi. Ideoque ab his ulterius considerandis supersedemus; et in rebus dubiis maiora nobis auguramur argumenta, vel potius historiae documenta.

Alterum discrimen in festivitate Athanasii agenda habemus; alii enim die XXXI Ianuarii, alii vero XXIX Iulii eam celebrant. Hac de re quaedam more suo indicant ad utramque diem, et ad diem V. Febr. (t. I. p. 88) Bollandiani patres; sed haec singula referre heic minime congruum duximus. In hac autem quaestione considerandi et expendendi sunt usus ocorum, nempe patriae suae Catanae, et sedis Methonae.

(1) Lequien *Op. Chr.* II. c. 184 haud recte quidem ait: «Athanasius natus erat eo tempore quo Saraceni primam in Siciliam incursionem fecerant circa annum 879;» nam prima incursio Saracenorum longe antea facta est. Et praeterea quo pacto dici posset Athanasius natus eo anno 879, quando in Synodo CPolitana sedisse apparet eodem anno 879?

Notitiae criticae de Petro Argivo congeruntur.

§ 27. Refutatis quibusdam erroribus, qui de nostro Petro Argivo etiam apud doctos viros obtinuerunt, et notitiis confirmatis circa Athanasium Methonensem, Paulum Corinthium, et Theodosium iuniorem, qui viri sanctitate celebres in historia Petri Argivi praecipuum locum sibi vindicant, opus nunc est, ut ad beati Petri notitias historicas definiendas veniamus.

Lamentabilem eius vitae et rerum gestarum, vetusti commentarii amissionem deplorat Daniel episcopus Argorum, qui nostra aetate (1) commentariolum una cum eiusdem sacris laudibus edidit. Hoc etiam utimur documento ea de causa, quia ipse dicit protulisse, quae ad nos usque servatae sunt, parvas memorias διασωθέντα εἰς ἡμᾶς βραχέα ταῦτα μνημεῖα. Omnia vero non ita facile admittimus; sed eadem ad critices trutinam revocamus, et quod minus rectum appareat, indicamus.

Ut vero a notis ad ignota securius procedamus, statuenda ea sunt de vita Petri, quae dubium omne fugiunt. Haec nobis videntur 1. anni vitae eiusdem, qui tum a Synaxariis vetustis (Boll. III. Mai), tum etiam a Daniele episcopo, septuaginta numerantur (p. 29) Περὸς φθὰς τὸ ἐβδόμη-κοστὸν ἔτος τῆς αὐτοῦ ἡλικίας κ. τ. λ.

2. Postrema eius vitae gesta ea sunt, quae cum S. Theodosio iuniore egit post Synodum Constantinopolitanam anni 920 (2).

3. Post annum praedictum 920 Theodosium a Petro in sacerdotem consecratum et socium illius apostolatus adscitum parum vixisse dicit: καὶ μετ' οὐ πολὺ πρὸς κύριον ἐκδημήσαντα Daniel (loc. cit. p. 29), et statim obitus Petri narrat; unde erui potest Petrum non multo post tempore vita functum esse. Ex quo statuendum esset septuagenarium senem ortum habuisse post medium saeculum nonum, sed non multo post annum 851, mi-

(1) Vide rarum opusculum Ακολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἀρχιεπισκόπου Ἀργου καὶ Ναυπλίου τοῦ θαυματουργοῦ ἐορταζομένου τῇ γ' Μαΐου, διασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀργολίδος Δανιὴλ - Εν Ἀθήναις 1870.

(2) Haud recte hoc in loco Daniel dicit Synodum actam esse anno 922. Et sane in eodem Decreto Synodi signatur annus graecorum ἐξάκις χίλιοστόν τετρακοσιοστόν εἰκοστόν ὄγδοον ἔτος 6428, qui die 1 Septembris detractis annis 5508 respondet anno Christi 919 usque ad mensem Decembris et anno 920 a Ianuario ad Augustum. Cum vero, ut fidem facit et Leo Grammaticus in sua *Chronographia*, Synodus habita fuerit mense Iulio indictionis octavae, proinde eiusdem annus 920 signandus visus est.

nime vero ante hunc annum. In vita S. Theodosii iunioris, ut adnotavimus, eum natum dicunt an. 852, et ἔματῃ θείῳ Πέτρῳ ἀκμάσαντος καὶ συνεργῶ αὐτῶ γενομένου τοῖς ὑπὲρ τῶν πιστῶν αὐτοῦ ἀγῶσιν. « qui simul cum beato Petro « floruit, et factus est ei in laboribus pro fidelibus cooperator; » ideo haud multum diversae aetatis ambo censendi sunt.

Cumque extrema Petri vitae satis determinata videantur, non minus certa est eius patria, quae neque in urbe Catanae, neque in Sicilia statui potest; sed omnino Constantinopoli, ut abunde superius demonstravimus.

Patriarcha Nicolaus, qui illum ad episcopatum Corinthiorum evellere contendebat, et eius loco fratrem eius Paulum elegit, non fuit neque Nicolaus Chrysoberge Constantinopolitanus, qui labente saeculo decimo pontificem egit; nam longe post mortem Petri extitit: neque Nicolaus Papa, seu Patriarcha Romanus, qui praeter alia, temporis vitae suae ratione nec Petrum nec fratrem Paulum constituere episcopos potuisset. Petrus enim tempore pontificatus Nicolai papae (an. 858-867) infans vel adolescentulus erat; nam post annum 851 natum esse Petrum indicavimus.

Sermones praeterea, quae de eo supersunt, de quibus postea dicemus, non quidem in Sicilia, ut quibusdam opinio fuit; sed in Graecia, et uti maxime credibile est, in ecclesia sua videntur recitati praeter illum de S. Athanasio Methonensi, quem ad huius sancti antistitis sepulchrum pronuntiavit, ut ipse testatur.

Sermones hos quatuor omnes eidem unico Petro tribuendos esse paulo post demonstrabimus; de iis enim singulatim agere statuimus.

Haec omnia, quae ex praecedentibus criticis animadversionibus per se fluunt, tandem quasdam certas confirmant de Petro Argivo notitias: certum eiusdem vitae tempus: certam patriam: certum patriarcham electorem eius: certum sermonum locum, et certam eorundem aetatem ad initia saeculi X. referendam; ideoque inter Scriptores non quidem aetatis amplius incertae, ut Cave suo tempore dixerat, est Petrus Argivus reponendus.

De sermone Petri Argivi in B. Athanasium.

§ 28. Ob aliquot, ut diximus, sermones adhuc superstites Petrus Argivus inter Scriptores ecclesiasticos memoratur. Eiusdem quidem doctrina tum sacra tum profana in actis commendatur, ut videri potest apud eius historicum Danielem (p. 22); sed praeterea eius homiliae hoc ipsum aperte

confirmant. Quatuor lucusque eius sermones noti sunt, quos singulatim cum notitiis eorumdem hic recensemus.

Primus qui publici iuris factus erat, etsi latine tantum, sermo est in Athanasium, servatus in unico codice Messanensi bibliothecae monachorum S. Basilii in archimandritali asceterio S. Salvatoris Graecorum. Is titulum habet, ut recte refert cl. v. Gaspar Lancia episcopus Philadelphiensis: Πέτρου ἐλαχίστου ἐπισκόπου Ἀργείων ἐπιτάφιος (λόγος) εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον ἐπίσκοπον Μεθώνης. *Petri humillimi episcopi Argivorum funebris oratio in B. Athanasium Methones episcopum.* Pretiosa haec verba sunt; nam etsi descripta fuerint in codice Messanensi longe post tempora Petri, tamen verba illa Πέτρου ἐλαχίστου ἐπισκόπου Ἀργείων demonstrant apographon, quod est in codice Messanensi LXXI. f. 51, manare aut immediate a Petri autographo, aut ab alio exemplari adeo fideliter scripto, ut pro verbis usitatissimis non modo in aliis operibus sanctorum Patrum, sed et alibi de eodem scriptore Petro ibidem usurpatis, nempe τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου, heic legamus verba ipsius deiectionis humilitatisque plena: Πέτρου ἐλαχίστου ἐπισκόπου Ἀργείων. Hoc verbo *humillimi* plerique episcopi nomen suum subscribere solebant; ut ex innumeris ecclesiasticis documentis et praecipue ex subscriptionibus Conciliorum plane constat. Hoc autem non alius, nisi ipse auctor duntaxat in fronte operis imponere solebat.

Nobis haud leve hoc argumentum videtur, tum ad genuinitatem sermonis praedicti declarandam, tum ad eius vel immediatam vel puram derivationem ab ipsius Petri exemplari evincendam.

Sed hoc eodem in titulo criticae leges sese exercere debent: et quaedam hinc excusatio praebetur illis eruditis viris, qui Petrum in Sicilia natum dicere contenderunt.

Et sane, usque ad annum 1878, quando cl. v. D. G. Lancia titulum sermonis graeco protulit, omnes eruditi fideliter titulum latine ex codice Messanensi apud Bollandianos (t. II. Ian. p. 1123) a Blanditio recte et fideliter conversum fuisse opinati fuerunt. Minime autem suspicati sunt in versione latina novum verbum Blanditium inseruisse, qui *Siculum* appellavit Petrum. Istud novum additumque verbum omnino abest a graeco textu a Blanditio in latinum verso. Is enim non sincerum, ut supra nos retulimus, titulum profert, sed hoc pacto vitiosum « *Petri Siculi humillimi Argivorum Episcopi...*

Hinc iudicia doctorum hominum in diversas et adeo oppositas, nec

facile componendas abiere sententias, ut et non immerito dubitarent de genuinitate sermonis, vel sibi fingerent hypothesein de duobus episcopis Argorum, eodem nomine Petri insignibus et ambobus homiliarum scriptoribus. Et hac ratione alteri Petro epitaphium Athanasii tribuerunt, alteri vero aliam orationem, quae tunc innotuerat, de conceptione B. Mariae. Huic de duobus scriptoribus sententiae non modo alia argumenta obstant, sed et ipse orationum stylus, de quo mox dicemus; et nunc etiam unicum falsae nominis *Siculi* appositionis evanescit documentum.

Ut cuique sua merito tribuantur, animadvertendum est Oct. Caietani eiusdem in Athanasium sermonis diversam a Blanditio tradidisse versionem, in cuius titulo minime apparet nomen *Siculi* Petro donatum a Blanditio. Verum inter multa critica, quae adiecit in appendice (p. 114), et quidem recte adnotata circa versionem Blanditii, nil prorsus monet de adiecto titulo *Siculi*. Fortasse *σικελιώτου* ibi aliquis male legerat.

Cum iam ex ipso titulo videamus tantum conferri, si ad originarium textum graecum versiones exigantur, maxime optandum certe erat, ut ineger orationum textus rite produceretur. Quod fieri satagemus per D. Alexandrum D'Amico Abbatem monachorum Basiliensium S. Salvatoris Messanae, qui nobis fidelissimum sermonis procuravit apographon, manu D. Philippi Matranga sacerdotis graeci, hic in lucem prima vice prolatum. Huius autem graeci textus vel aliqua verba vidimus recitari apud Bollandianos, ubi de S. Agatha agitur (5. Febr. Comment. § XIII).

De eodem sermone Petri et eius itinere ad sepulchrum B. Athanasii Methoniam usque, nihil legimus in commentariolo actorum S. Petri a Daniele conscripto, qui et de aliis Petri sermonibus silet, et tantummodo de illius eloquentia in episcopali ministerio verba facit, oratorio stylo dicens (p. 25) sermones ex eius ore melle dulciores fluxisse οἱ λόγοι ἔρρεον ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ Αγίου γλυκύτεροι μέλιτος.

Iam olim Constantinus Lascaris, ut refert Caietani (animad. ad. t. II, SS. Sicul. p. 18.) sermonem illum evulgare cogitaverat; deinde plura ex eodem codice alii apographa duxere; sed hucusque, quod sciam, ineditum graecum textum habemus. De versionibus duabus, altera apud Bollandianos, altera vero apud Octavium Caietani impressis, haec nobis videtur praeferenda (cf. MIGNE Patrol. Gr. t. 104). Nobis vero cura fuit versionem ad fidem textus redigere atque e regione ipsius edere.

De sermone Petri Argivi in Conceptionem Deiparae.

§ 29. Inter sermones Petri homilia in Conceptionem B. M. maiores sibi lucusque doctorum virorum curas sibi revocaverat. Et haec quoque venit e Bibliotheca monachorum S. Basilii Messanae atque ex unico codice XLII, cuius descriptionem nobis tradidit Benedictus Monaldini Bibliothecae illius praefectus, qui fuerat monachus Cryptaeferratae. Refert in codicibus Messanensibus haberi *πανηγυρικόν*, nempe *librum panegyricum*, complectens elogia Sanctorum et festivitatum, praecipue, quae in sacris solemnitatibus legi a monachis consueverant.

Descriptionem a Monaldini traditam edidit Piazza in opere saepe laudato, et dein Ballerini eandem additis disquisitionibus historicis de Petro Argivo, nec non Migne ad opera eiusdem refert (Patrol. Graec t. 104). Carolus Passaglia eandem orationem graece atque italice protulit in academia de Conceptione B. Mariae, et Theodorus noster Toscani ex ea plura nobiscum mutuavit in *Hymnologia de Conceptione*, et nuper cl. v. Henr. Rickenbach in suo opere de S. Anna.

Liber autem Messanensis in fine habet mnemosynon scriptoris, quod Monaldini sic latine vertit « Explicitus est hic Panegyricus liber manu peccatoris Daniel monachi et scevophylacis magnae mandrae Salvatoris promontorii Messanae IV Non. Mensis Septembris, die sabbati, hora IX anno VIMCCCCXVII Indictione VI. Orate pro me, et non maledicatis mihi; quoniam qui scribit, scribendo errat ». Daniel ergo scevophylax librum scribebat anno mundi 6817, idest Christi 1309, in monasterio SS. Salvatoris Messanae, quod tunc erat in ipso promontorio Phari. Ideoque credi potest eo tempore homiliam hanc cum aliis Petri, quas haec volumina complectuntur, a monachis illius magni Monasterii legi consuevisse, cum Daniel ipsius ecclesiae primus administer in unum volumen easdem studuit referre, quod in praedicto asceterio lucusque servatum est.

Non solum textum exscripsit Monaldinius noster ex codice, sed ut et ipse Piazza testatur, versionem latinam curavit, quam Piazza edidit; textus vero ab eo tunc typis dari nequivit, cum typi deessent (1); sed

(1) PIAZZA — *Causa Imm. Concept.* Panormi 1747 p. 634. Eadem homilia italice recitata a C. Passaglia Romae, edita est in graeco textu cum italica versione, cui operam navavit rev. v. A. Formento Abbas S. Basilii de Urbe. Versio quidem cl. Ballerini elegantia praestat versioni vetustiori. Sed et haec

apographon Monaldini apud Patres S. I. servatum est; et saeculo post Antonius Ballerini Societatis Iesu ex apographo Monaldini aliud habuit apographum a S. Spedalieri, et illud edidit in sua *Sylloge* (p. 112) nova versione sua et adnotationibus erudite exornatum. In illo perutili opere et vere magno Parisiis edito a cl. Migne, nempe universa Patrologia, in tomo CIV habemus sermones S. Petri Argivi cum his notitiis relatos.

De sermone in SS. Cosmam et Damianum.

§ 30. Quarto loco inter homilias S. Petri Argivi hanc de SS. Cosma et Damiano recensemus, etsi huius notitia priusquam aliarum ab eruditis fuisset litteris consignata. Allatus *Diatriba de Simeonibus* (p. 83) et post eum Fabricius (Bibl. Graec. ed. Hamb.) et Harles. (t. XI p. 336) et Cave (Hist. litt. Eccl. dissert. de script. incertae aetatis p. 176) aliique de ea mentionem fecerunt. Initium his verbis dedere — Αστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προδεικνύμενοι πρὸς θέαμα κινουσι μέγα, adduntque *auctor Petrus Ep. Argorum* et nil aliud; neque titulum graecum vel a graeco fideliter versum referunt. Quodque magis dolebamus, neque codicem, unde notitiam et verba excerpterat, indicavit Fabricius, qui semel atque iterum notitiam praedictam praebuit. Secunda vice addit litteras As. quas cum interpretari difficile prius videretur, tandem cum de variis Cosmae et Damiani nomine illustribus viris sanctis agat, vidimus per eas litteras indicari *Asianos*, non vero Romanos aut Arabes.

Cumque inquisitiones nostras prosecui nequiverimus, ad Messsanenses codices per eundem D'Anico Abbatem S. Salvatoris recurrendum visum est. Qui etsi omnem moveret lapidem, nec ipsi nec aliis in codicibus Messsanensibus, neque alibi in Sicilia datum est sermonem istum reperire. Curas suas et benevole adhibuit hac etiam in inquisitione cl. v. Lancia. Cum iam desperandum videretur, nobis inter codices Vaticanos Petri Argivi sermones exquirentibus sorte oblitigit hunc in SS. Cosmam et Damianum invenire. Quanto gestientis animi gaudio eum vidimus, legimus, exscripsimus et vertimus, quisque huiusmodi expertus sortes, mente sua consideret.

Codex unicus, huius thesauri custos erat, qui indicatur Vaticanus

sane ad genuinam textus graeci veritatem nobis videtur exigenda. Quod quidem curare satagimus rursus recognito textu ad fidem eiusdem codicis Messsanensis. Nam Ballerinus apographon ex apographo habuerat, nonnullisque in locis et ipse de genuina sui textus lectione dubius haeret.

Palatinus graecus numero 317 (1). Multos complectitur Sanctorum Patrum sermones et folio 28 hunc habet titulum: Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου Ἀργείων ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους καὶ ἐνδόξους καὶ θαυματουργοὺς ἀναργύρους Κοσμάν καὶ Δαμιανόν.

Cum vero ante hunc sermonem alius sit in SS. Apostolos Petrum et Paulum (fol. 17) et horum apostolorum acta (fol. 19), quorum festum est die XXIX Iunii et post eundem vero in SS. Anargyros alius est sermo *de veste B. M. Virginis* in aede Blachernarum deposita, cuius memoria incidit in diem II Iulii, constat sermonem sanctorum fratrum legendum esse in eorundem festivitate die prima mensis Iulii.

Attamen recentiori manu in margine superiore quibusdam litteris non apparentibus, quas uncis includimus, scriptum videtur (τ)ω(ν) α' (κ)αλανδῶν νοεμβρίου α' λέγεται. *Primis Kalendis Novembris die prima legitur.* Ex quibus patet sermonem istiusmodi quondam legi solitum esse etiam ea die sanctorum recurrente festivitate.

Dubium minime esse potest indicationem huius homiliae hausisse ex nostro codice Leonem Allatum (*Diatrib. de Symeonibus pag. 83*). Is enim codices Palatinenses non modo accuratam manu versavit atque adnotavit; sed et ipse, tum custos Bibl. Vaticanae, a Pontifice Gregorio XIII missus fuerat ad Maximilianum Ducem Bavaricum, ut omnes acciperet codices, quos veluti manubias bellicas, capta Heidelbergae, romano antistiti Dux destinaverat.

De Sermone in Sanctam Annam.

§ 31. Ignotus eruditus viris sermo Petri in S. Annam fuit, quousque v. cl. D. G. Lancia in lucem graece et latine impressum Panormi protulit an. 1878 et Pontifici Maximo Leoni XIII nuncupavit. Nemo enim, quantum novimus, e rerum sacrarum scriptoribus hunc sermonem vel inuit; etsi alii eiusdem auctoris tres fuissent saltem indicati. Ut caeteros de quibus diximus, et hunc dedit Bibliotheca monachorum S. Basilii archimandritalis abbatiae SS. Salvatoris Messanae. Ex eodem venit codice MB' seu 42, in quo est homilia eiusdem in Conceptionem Deiparae reperta, qui-

(1) Nuper publici iuris factus est Catalogus codicum Palatinensium, qui in biblioteca Vaticana asservantur, ubi hunc codicem sic descripserat cl. v. Henricus Stevenson senior: « Membranaceus « in folio quadrato bina manu saec. X-XI, exceptis foliis 136 124 bombycinis saec. XIII ex alio « in nostrum infictis: quorum plura aevi iniuria oblitterata nonnulla et lacera. Pluribus foliis a « fronte mutilatus codex, ut ex serie numerorum, quibus scripta eiusdem in margine signantur, « apertum est. »

que a Daniele hieromonacho sacrista descriptus fuit an. 1309, ut diximus. Folio 260 legimus titulum. Τῇ κε' τοῦ Ιουλίου μηνός — Τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου Ἀργείων ἐγκώμιον εἰς τὴν ἀγίαν Ἀννὴν. *Die XXV mensis Iulii. Sancti Patris nostri Petri Episcopi Argorum encomium de S. Anna.*

Omnium sermonum in honorem Annae hic est vetustissimus; nam etsi quemdam alium Cosmae Vestitoris scriptoris aetatis lucusque incertae habeamus, is tamen non tantum de Anna agit (conf. *sylloge* Ballerini), sed communis est in utrumque Dei Genitricis parentem, Ioachim et Annam.

Quod vero magis magisque huius nostri sermonis praestantiam commendat, sunt ipsae laudes, quibus Anna effertur; quae adeo propriae sunt, adeo bene et perbelle comparatae et dispositae, adeo diserte expositae, ut non quidem saeculi IX finem vel X primordia redoleant, sed potius meliora eloquentiae tempora.

Huiusmodi autem eloquentia Petri Argivi propria est: et talis eius stylus et dicendi ratio in hac homilia se prodit, ut nemini dubium esse possit, utrasque homilias de Conceptione B. M. et de Anna eundem habere auctorem. Quinimo multa apparent, in utroque sermone adeo persimilia et eadem exposita ratione, ut si nomen auctoris alterutri deesset, per comparisonem alterius facile uni eidemque tribui posset.

Quando vero, aut ubi haec oratio habita fuerit facile definiri potest ex iis, quae superius disputata sunt. Orationes Petri, eius episcopatui videntur tribuendae, quem ille egit saltem quinque primis saeculi X. lustris; ideoque et haec homilia videtur ad initia saeculi X referenda. Praeterea, nisi alia adsint argumenta, homilias in diocesi sua habitas esse credibile est. Ex his quatuor, tantum illum in B. Athanasium sermonem ipse declarat ad illius dixisse sepulchrum. Ex eo vero, de quo nunc agimus sermone, festivitatem S. Annae in Argolide magno populorum concursu frequentari, ab eodem Petro accipimus.

Si quis autem suspicari vellet homiliam de Anna habitam fuisse Constantinopoli, quando ad Synodum anno 920 sese contulit (ut antea diximus, praesertim cum Synodus coacta fuerit mense Iulio, quo mense et die 25 graeci festum S. Annae celebrant) hoc unum contrarium sententiae videretur: solere tunc episcopos potius in diocesi sua quam alibi populum alloqui. Cum vero de Petro eloquentia claro, et aliud habeamus exemplum in sermone B. Athanasii extra fines episcopatus Argivi habito, huc omnino inficiari aliquis posset, sermonem hunc alibi ab eo pro-

nunciari potuisse, et praecipue Constantinopoli, ubi cultus S. Annae iam certe vigeat, et ubi patriarcha Nicolaus tanto Petrum prosequatur amore et honore, ut ex iis, quae narravimus et ex vita S. Theodosii iunioris patet apertissime.

Cum de S. Annae historia et cultu monumenta conquisierit, docte eruditeque illustraverit Henricus de Rickenbach monachus Einsiedlensis, maximi fecit hunc sermonem, et multo labore curavit graecum textum bonae lectionis obtinere et germanicam versionem suo operi adiungendam concinnare. Cum in coenobio Cassinensi hoc anno 1882 ipse voluisset nonnulla dubia communicare nobiscum, hinc occasionem habuimus ad haec studia maiora et in hunc Petri Argivi sermonem parare.

Ut vero rursus ad unicum notum codicem textus graecus huius sermonis conferretur, satagemus, opera item usi abatis D'Amico, qui per Phil. Matranga curavit desideriis nostris morem gerere, cum codices Monasterii SS. Salvatoris ad bibliothecam publicam Messanae ab aliquot annis translati fuerint. Illis igitur lectionibus, quas et Ph. Matranga nobis communicavit, usi sumus, et quasdam proprias codicis, etsi emendandae essent, in notis indicavimus; ita ut textus accuratus appareat et nova versione donatus. Praecipua vero laus de hoc sermone reperto et edito debetur, ut diximus, G. D. Lancia episcopo Philadelphensi, cui tum ob ista, tum ob alia humanissima officia gratias agimus meritas.

In codice graeco Palatino Vaticano 317, de quo superius egimus, aliud exemplar postea invenimus huius homiliae cuius textum contulimus. Locum homiliae huic datum in praedicto codice homiliario sedulo considerantes, reperimus hunc collocari ante alium sermonem in SS. Macabaeos (f. 85), quorum festivitas agitur Kalendis Augusti. Quapropter sermo noster in eo codice praescriptus videtur legendus die XXV Iulii, quando apud Graecos memoria S. Annae celebratur; unde apud Latinos venit ad sequentem diem XXVI, cum dies praecedens S. Iacobi Apostoli memoriae esset sacra.

Criticae animadversiones in quatuor Petri Argivi sermones.

§ 32 Cum singulatim de Petri sermonibus adhuc notis pauca dixerimus, necesse visum est pauca et de eorum stylo vel innuere, ne critica inquisitio nostra praetereat, quod in his rebus ex intrinsecis characteribus maximum est argumentum.

Animadversiones huiusmodi cum optime expositae sint a cl. Ballerini (*Hist. disq.* § IX. p. 112), postquam collationem instituisset inter duos sibi notos sermones, iuvat quidem cl. viri verbis eas referre. En verba: « ad id (iam dixerat Petrum *homiliae de conceptione* auctorem eundem esse ac illum, qui B. Athanasii scripsit epitaphium) statuendum momenta non desunt intrinseca, quae ex accurata inter Homiliam *in Conceptionem* et Epitaphium *in B. Athanasium* collatione desumi levi negotio possunt. Iidem enim utroque sublimes de Deo divinisque rebus sensus occurrunt, eadem singularis elucet pietas, idem se prodit utrinque omnigenae virtutis animus studiosissimus. Stylum vero si conferas cum stylo, praeter eundem colorem, quo generatim imbutam deprehendes orationem, duo habes, quae instar specialis tesserae esse possint. Aliud est quoddam orationis ornandae studium; ex quo fit ut minima quaeque copiose et amplificate efferantur. Aliud, magis singulare, mos est scriptori familiaris, ut sententias incidentes ope earum, quas latini *interpositiones*, graeci *parentheses* appellarunt, frequenter orationi interserat. Has crebras cernere est in Epitaphio; et has adeo ab Homilia non abesse reperies, ut earum altera integrum fere paragraphum IV occupatum cernas. » Et re quidem vera nos eadem deprehendimus, instituta comparatione inter praedictos sermones.

Praeterea haec scite edicta magis magisque elucescunt comparantibus novum sermonem de S. Anna cum sermone de Conceptione; quod experiri nequiverat cl. Ballerini. Heic enim cum argumenta sermonum magis affinia et homogenea, ut ita dicam, se praebeant, facile apparent eadem esse non modo germanae et unius auctoris partus, sed et quasi geminae; tanta est in utrisque faciei similitudo et eadem imago scriptionis.

Cumque tertius secundo et secundus primo sit persimilis sermo quoad eloquentiam et stylum, restat ut et quartus cum aliis comparetur. Vix autem reperto sermone de sanctis Cosma et Damiano, statim vel prima facie apparuit genuina cum aliis fraternitas; ita ut minime dubium esset quatuor omnes unum eundemque habuisse parentem.

Ut ex plurimis *parallelismis*, sicuti vocant, pauca referam, quae statim lectorem percellunt, haec innuam. Quae orator disserit de patria tum coelesti tum terrestri beati Athanasii Methonensis, eadem, si non iisdem verbis, eadem certe mente referuntur in sermone de sanctis Cosma et Damiano; eodemque modo et disserit de nobilitate generis, de fama parentum, de copia divitiarum, quae quidem similiter apparent et

in aliis sermonibus, ubi de Ioachimo, de Anna, ac de ipsa Deipara verba facit.

In singulis homiliis de Saracenorum incursibus agitur, et Sanctorum patrocinium a Deo in tantis populorum angustiis exposcitur, et quidem fere eadem ratione. Multae praeterea et dictiones et phrases et sententiae fere eadem vel persimiles in hisce inter se diversis Petri homiliis occurrunt.

De nostra editione sermonum Petri Argivi.

§ 33. Ex his omnibus, quae hucusque a nobis disputata sunt, facile elucet quanti faciendi sint, tum ipse scriptor Petrus, tum hi, quos reperimus sermones, tametsi videantur quasi messis prima; quam alias postea speramus superstites adhuc latentes eiusdem scriptoris elucubrationes esse secuturas. Et sane de auctore multa incerta, intricata et falsa a nobis discussa sunt, atque lumine severae et sanae criticae, ut speramus, illustrata; ita ut modo minime dicatur Petrus Argivus fuisse Siculus patria, cum sit Constantinopolitanus: nec eius aetas non longe antea vel postea a labente IX, ineunteque X. saeculo collocanda: nemini in mentem veniet confusio Petri Siculi scriptoris de Manichaeis et Petri Argorum: nec item episcopos Argivos illius aetatis duos fuisse hoc nomine Petri distinctos, quorum alterutri, quod unius est tribuatur.

De aliis quoque illustribus viris illius aetatis in his quoque disquisitionibus notitiae clarescunt. Ex his sunt ipsius Petri frater Paulus metropolita Corinthiorum, Nicolaus Mysticus patriarcha Constantinopolitanus, quem *Italum* appellari audivimus, et Theodosius quoque et Lucas iuniores et Athanasius Methonensis, cuius laudes et notitias a disertissimo Petri sermone habemus.

Laudes quoque Cosmae et Damiani novum praebeant de celeberrimis viris sanctis documentum ipsi Dehenio ignotum; qui tanto studio ea, quae diversorum propria sunt Sanctorum fratrum nomine Cosmae et Damiani insignium, exquisivit atque erudite congegit. Et habemus certi auctoris scriptum undequaque semper desideratum et hucusque numquam inventum, etsi pluries expetitur exquisitumque fuisset iuxta Allatii indicationes. De eo plures et pluries ad invicem scripseramus epistolas cum docto

eruditoque simul et humanissimo viro Guilelmo Van Hooff socio Bollandiano.

Encomium Petri in S. Annam, ut est primus sermo, qui de ea agat singillatim, ita est uberrimus laudum eius thesaurus; quapropter cum illum cl. v. G. D. Lancia in lucem proferret anno 1878, dicavit ipsi novensili Pontifici Leoni XIII, qui prius a Ioachino nuncupabatur, et in S. Annam, unde nomen habuit mater sua, studio devoto atque ardenti ferebatur (1). Quapropter eius pietati gratissimum fuit nomine pontificio novam exornare editionem.

Quid vero dicemus de illius oratione panegyrica in Conceptionem Deiparae? Ut vix primas illius haberi notitias coeptum est, valde eruditorum et theologorum perculit mentes, cum esset illustre monumentum dogmatis illius, refertum sententiis apertissime traditionem ecclesiasticam declarantibus. Hinc factum est, ut ille celeberrime tunc in disquisitionibus de definitione Conceptionis immaculatae theologus Carolus Passaglia, qui ingentia volumina ante definitionem an. 1854 scripserat, cum ad coetum academicum Romanum celebrandum accitus esset, inter omnia vetustae antiquitatis cimelia, hoc selegit: italice vertit: et versionem suam italicam inter plausus Romanorum et advenarum perlegit typisque tradidit (2).

Haud immerito igitur nobis visum est curas non paucas impendere in colligendis, conferendis, rimandis, edendis his sermonibus beati Petri Argivi; ita ut hi hoc pacto exornati atque adnotati cum nostra versione in *Nova Patrum Bibliotheca* locum nobilem sibi vindicent; et quasi redivivi scriptoris nova editio publici iuris inter elucubrationes maianas appareat. Quae vero in his Petri edendis sermonibus, quaeque in textibus indagandis, versionibus curandis, notisque adiungendis praestare contendimus eadem sunt, quae in aliis huiusmodi, quantum vires nostrae ferre possunt, praestitimus.

Haec scribebam in magno coenobio S. Benedicti ad Montem Casinum die XXX mensis Augusti anni 1882.

(1) Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Πέτρου ἐπισκόπου Ἀργεῖων ἐγκωμιον εἰς τὴν ἁγίαν Ἀννην. *S. P. N. Petri Argorum episcopi de laudibus divinae Annae oratio* nunc primum prodit curante Dominico Gaspere Lancia ordinis sancti Benedicti episcopo Philadelphiensi addenda tomo 104 *Patrologiae Graecae Migne*. Patnormi, Typogr. Fr. Lao 1878.

(2) *Annali delle scienze religiose*. Roma 1854.

De vetusta Petri Argivi historia nuper reperta et edita.

§ 34. Manus iam nobis a paranda hac nostra editione amomentibus sors insperata affulget.

Volumina manuscripta Vaticana excutientes, quod maxime nobis desiderandum erat, prae oculis sese obfert: historia videlicet ipsius Petri Argorum hucusque omnibus ignota. De illius notitiis conquisiveramus multa: doctos viros patrologiae cultores rogaveramus. Patres Bollandianos quoque interrogavimus, eorundemque musaea ditissima volumus exquiri, et quamquam cl. v. Van Hooff alter e Bollandianis sociis et eruditione et comitate vir singularis omni studio omnia perscrutasset, nihil inventum est. Tandem ex insperato lux oboritur; totumque hoc opus nostrum meridiano lumine collustrat. Huius historiae textus nacti sumus in Codice Vaticano-Palatino 27 fol. 25; quem v. cl. Henricus Stevenson Senior in suo catalogo impresso anno 1885 descripsit (1).

Tam novo atque magno auxilio freti animo haesimus. Ex altera enim parte considerabamus commentariolum nostrum mox quasi opus inutile videri, ex altera vero illum novis argumentis instrui posse, et quidem potissimis, novamque indui debere formam. Perplexi itaque inter varias cogitationes, quid nobis agendum esset nesciebamus. Sed eruditorum virorum consilio statuimus nihil prorsus immutare. Quapropter commentariolum integrum damus, et novam uberrimamque historiam producimus. Hinc et illud emolumenti luculentius apparebit, quo pacto sanae rigidaeque criticae leges veritatem propius attingant; nam ea, quae argumentando evicimus de Petro Argivo, ab ipsa eiusdem historia, teste praepostera, videmus confirmari.

§ 35. En equidem ut patria in urbe Constantinopolitana constituatur, item aetas, monastica professio, electio a Nicolao Mystico, quem Italum fuisse edocemur, zelus, eloquentia, virtutes et multa, quae narrat Daniel successor eius in compendio historico apertissime clarescunt. Sunt vero quaedam a Daniele addita, quae certe suis documentis carere nemo credat. Opportunum itaque duximus et heic Danielis quoque historiolum saltem in ver-

(1) Confer. iam laudatum catalogum Codicum Palatinorum in Vaticano ad codicem xxvii.

sione latina adiungere, cum graecum textum dumtaxat typis anno 1870 Athenis commissum habeamus.

Evincitur praeterea ex invento huiusmodi haud levi litterariis in rebus thesauro, quanti pretii habendae sint Petri homiliae quatuor repertae: quanto studio aliae sint exquirendae: et quam iusta de causa studia laboresque nostros insumimus in his edendis nova sollicitudine atque critico apparatu. Evincitur insuper ab hac historia Petrum alia quoque scripsisse, inter quae recensendus est sermo *de fuga sua* ne episcopus esset, ut refert biographus § 7 et 9. Multa quoque recensenda sunt eius elogia sanctorum in usum ecclesiasticae liturgiae; quapropter inter hymnographos est ipse habendus, et fortasse suspicari potest esse ille *Petrus Byzantinus* in catalogo Melodorum relatus (1). Antequam enim episcopus esset legimus § 9 illum in monasterio prope Corinthum commoratum *praecepit incubuisse studiis atque hymnis pangendis in divinos martyres sanctosque monasticae vitae viros*.

Quod vero magis atque magis pretium auget, auctoritatisque huius historiae Petri commendat, est eius scriptor. Is enim, ut e pluribus locis sese prodit, fuit vel a pueritia sibi a Petro adscitus, auctus atque institutus: testis fuit rerum quae narrat: illi in sacris muneribus cooperator et denique in episcopatu successor.

Eadem ratione sategimus, ut haec plurimi facienda historia Petri nuper reperta in lucem prodire publicam melioribus, quas adhibere nos potuimus, exornata curis, diligenter excusso textu et latina addita interpretatione.

Hinc factum est, ut in hac exornanda editione sermonum Petri Argivi, historia ab episcopo successore eius descripta et nunc latinis tradita litteris primum locum sibi vindicaret. Deinde aliam eius historiam ab alio successore eius a vetustis documentis decerptam latine tantum adiungimus. Historias eius pone sequuntur in hoc volumine sermones Petri *de Conceptione*, de b. Athanasio Methonensi, de sanctis Cosma et Damiano ac denique de sancta Anna.

Petrus itaque Argivus, scriptor ecclesiasticus parum notus et non aequa in aestimatione omnium habitus hinc novo clarescit lumine, et alium secum prodit scriptorem in successore suo hucusque anonymo; ecclesiastica autem historia non solum documentis novis, sed et novis laudibus praeconiisque exornatur.

(1) I. B. Card. PITRA — *Hymnographie grecque* 1867 — in fine, ubi seriem refert Melodorum.

§ 36. Tomus itaque nonus huius *novae Patrum Bibliothecae* insigni certe et pretioso concluditur agmine huiusmodi sermonum tum b. Petri tum etiam in eius laudem, qui una cum aliis sancti Theodori Studitae, quos prima et secunda pars complectitur, ad numerum biscentum decem ac septem pertingunt. Laetandum itaque nobis est hosce novos patrologiae thesauros publicam in lucem proferre potuisse, et in iis curandis, quantum nobis fas erat, operam nostram navasse; unde non parum emolumenti futurum tum litteris sacris tum historiae speramus.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

TOMI NONI

PARS I.

S. P. N. THEODORI STUDITAE

SERMONES

PARVAE CATECHESEOS

SANCTI THEODORI STUDITAE

SERMONES

PARVAE CATECHESIOS

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Α΄.

Εἰς τὸ ὅγιον Πάσχα.

Περὶ τοῦ ἐναγωνίως διανύειν
ὅλον ἡμῶν βίον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἐπειδὴ ἡξιώθημεν χάριτι Χριστοῦ τὸ ἅγιον Πάσχα ἀποπληρῶσαι, πάλιν ἐχώμεθα τῶν ἔργων ἡμῶν, ὁμοῦ μὲν ἐργαζόμενοι, ὁμοῦ δὲ ὑπομνησκόμενοι τῶν ζῶσποιων πασημάτων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Μὴ δὲ γὰρ ὅτι τὸ Πάσχα παρηλθε συμπαρέλθῃ ἡμῖν καὶ ἡ τούτου μνήμη· ἀλλ' αἰεὶ ὑπὸ ὅψιν ἄγωμεν τὰ σωτήρια παθήματα, τὴν σταύρωσιν, τὴν ταφὴν, τὴν ἀνάστασιν, ὅπως τῇ τούτων ἀδολεσχίᾳ ἀνέλωτοι ὦμεν τοῖς πάθεσιν· εἰ δὲ καὶ ἀλώμεν ἐξ ἀπροσεξίας ποτὲ, θάττον ἀναθεωρήσωμεν τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν κύριον τῆς θούης, καὶ εὐθὺς ἀνατελεῖ ἰσχύς ταύτης ψυχᾷς ἡμῶν. Ἐπεὶ καὶ πάλιν ὁ Ἰσραὴλ, ὁπηνίκα ἐδόκνετο ὑπὸ τῶν ὄρειων, βλεπόντων ἡ γαλιλαίων ὄρειον ἐθεραπεύετο. Ἰστέ γὰρ ὅτι οἱ πονηροὶ λογισμοὶ θείκης ὄρειον δόκουσιν ἐνιέντες· ὁ δὲ τῇ ψυχῇ, ὃν ἐξερετέον

SERMO I.

In sanctum Pascha.

*De tota vita nostra veluti
in palæstra ducenda.*

FRATRES ET PATRES,

Gratia Christi cum nos dignos effecerit, ut sanctam Paschatis solemnitatem absolveremus, rursus ad opera nostra redeundum est, tum operantes, tum etiam vivificos cruciatus Servatoris nostri Jesu Christi commemorantes. Neque enim cum Pascha præterierit, et eius memoria simul nobis prætereunda; semper vero ante oculos versemus salutare Christi dolores, ad crucem confixionem, sepulturam atque resurrectionem oportet; ita ut ob horum commemorationem ab animi motibus liberi simus. Ac si quando inconsiderati vincamur, illico aspiciamus in cruce confixum Jesum, Dominum gloriæ, et statim animabus nostris salus adveniet. Quandoquidem et olim populus Israel cum ab anguibz mortuus esset, aspiciens aeneum serpentem

πάση σπουδῇ, ὅταν γένηται, ἵνα μὴ ἡ ἐπιμονὴ χαλεπὴν τὸ ἔλκος ἐργάσῃται. Βλέπετε τὸ ἔαρ ὅτι γεννητικόν ἐστὶ αἵματος· ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, καὶ τὸ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκὸς· καὶ ἡ βατέρου πρόθεσις, βατέρου ὑφαιρέσις γίνεται.

Σκοπῶμεν οὖν λοιπὸν μεμετρημένως ποιεῖσθαι τὴν τροφήν, τὴν πόσιν, τὸν ὕπνον, εἴ τι ἄλλο, ὥς μὴ καταδυναστεύεσθαι τὴν ψυχὴν, ἀλλ' ἔχειν κατὰ τοῦ σώματος τὰ νικητήρια. Ο τρέχων ἐν σταδίῳ οὐχὶ ἂν ἐν στάδιον ἡ δύο δρόμη, νικητὴς ἀναγορεύεται· ἀλλ' ὅταν ὅλους τοὺς διαύλους ἀνύσῃ. Καὶ ἡμεῖς τοῦτον οὐχ ὅτι τὴν Τεσσαρακοστὴν ἢ τὴν Πεντηκοστὴν, ἀλλ' εἰ μὴ τὸν ὅλον ἡμῶν βίον ἐναγώνιον σχοίημεν, οὐκ ἂν ἀποφύγωμεν τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου, οὐκ ἂν νίκης ἄξιον ἄρωμεν.

Τοιγαροῦν, ἀδελφοί, ἔτι ἀγωνισώμεθα τὸν καλὸν ἀγῶνα· ἔτι ἐδρώσωμεν ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς· ἔτι ὑποπιάσωμεν τὴν σάρκα· ἔτι δουλαγωγήσωμεν τὸ σῶμα· ἔτι τροπασώμεθα τὰ πάθη, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες· πάντοτε τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐν ἑαυτοῖς ἔχοντες. Ἡδὴ γὰρ καὶ ἡμεῖς πάντες ἀποθανούμεθα καθὼς οἱ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν· καὶ μεταναστεύσωμεν τῶν τῆδε· καὶ ἀπελευσώμεθα εἰς τόπους ξένους· καὶ ὁψόμεθα δρόμακα ἃ ποτε οὐχ ἐωράκαμεν· καὶ φοβερὸν τὸ λαλούμενον καὶ ἐκστάσεως ἀνάπλεον τῷ γε νοῦν ἔχοντι. Οὐκοῦν ἔντρομοι αἰὶ καὶ ἔμφοβοι ἐσώμεθα, συστέλλοντες ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν αἰσθημάτων, ἀπὸ ἀκοῆς ματαίας, ἀπὸ ὀράσεως βλαβεραῆς, ἀπὸ ὁσφρήσεως θηλυνοῦσης, ἀπὸ παντὸς πονηροῦ ἐπιτηδεύματος· ὅλους δι' ὅλον ἑαυτοὺς ἀνατιθέμενοι τῷ ἁγίῳ Θεῷ, ὅπως εὐαρεστοῦντες αὐτῷ κληρονόμοι γενώμεθα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-

sanabatur. Nostis enim pravas cogitationes more serpentum mordere, animæ iniicientes venenum; quod vix cum infecerit, omni studio repellendum est, ne mora vulnus efficiat terribile. Considerate ver, quoniam est sanguinis productivum. Caro concupiscit adversus spiritum; et alterius elevatio, alterius depressio est.

Attendamus igitur, ut caeteroquin moderemus cibum et potum et somnum et omne aliud, si quid est, ne anima superetur, sed de corpore gerat triumphum. Qui in stadio currit, haud quidem victor renuntiatur, cum unum vel alterum stadium superaverit, sed cum omnia, quæ statuta sunt, sit emensus. Et nos itaque, nisi totam vitam, non quidem solum Quadragesimam vel Pentecosten, in certamine transegerimus, nec laqueos diaboli effugiemus, neque præmium accipiemus victoriæ.

Igitur, fratres, bonum certamen adhuc certemus: adhuc insudemus pro virtute: adhuc carnem subiiciamus: adhuc corpus in servitutem redigamus: adhuc animi motus proteramus, semper mortificationem Domini Jesu in corpore circumferentes, semper habentes in nobis metipsis sententiam mortis; jam enim et nos omnes moriemur, sicut patres et fratres nostri. Et e terrenis hinc commigrabimus, et ad loca nova veniemus, et visiones videbimus, quas numquam vidimus. Sedulo consideranti terribile est et timoris plenum quod dicimus. In tremore igitur et timore semper simus oportet abstinentes ab omni voluptate, ab auditione mala, a visione perniciose, ab olfactu effæminante, et ab omni pravæ cupiditate, offerentes nosmetipsos totos et per omnia Deo sancto; ita ut, cum ei placuerimus, hæreditatem bonorum immortalium assequamur in Christo Jesu

ρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Β'.

Μετὰ τὸ Πάσχα. Εἰς τὴν μνήμην τοῦ
μακαρίου Δομετιανῆ.

Οτι δεῖ ἀποθνήσκειν ἡμᾶς
αἰεὶ τὸν προαιρετικὸν θάνατον
καὶ περὶ εὐταξίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τὸ Πάσχα παρήλθεν, καὶ ἡ ἑορτὴ συνετελέσθη· οὐ μὴν τὸ χαίρειν ἡ ἑορτάζειν, εἶγε βουλώμεθα, παρελήλυθεν. Εἵξεστι γὰρ ἡμῖν αἰεὶ χαίρειν καὶ ἑορτάζειν πνευματικῶς κατὰ τὸ εἰρημένον· Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε· καὶ πάλιν ἔρῃ, χαίρετε· Ἔσται δὲ τοῦτο πᾶς· Εἰάν περ νεάζουσιν ἔχωμεν αἰεὶ τὴν μνήμην τῶν παθημάτων τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι ὁ κύριος τῆς δόξης ὑπὲρ ἡμῶν ἐσταυρώθη· καὶ ὅτι ἐτάφη· καὶ ὅτι ἠγέρθη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ συνεγείρας καὶ συζωοποιήσας ἡμᾶς ἑαυτῷ, ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζώμεν, ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι· ὡς καὶ θαρρόυντας ἡμᾶς λέγειν μετὰ τοῦ ἀποστόλου· Ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγὼ· ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός· ὁ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ θεοῦ τοῦ ἁγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ.

Τοῦτό ἐστι τοῦ μυστηρίου τὸ συμπεράσμα· νεκροὺς εἶναι τῷ κόσμῳ, ζῶντας δὲ τῷ θεῷ· Καὶ διὰ τοῦτο ὀφείλομεν καὶ μετὰ τὸ Πάσχα νήφειν, καὶ γρηγορεῖν, προσεύχεσθαι καὶ κατανύσσεσθαι, θαυρῶν καὶ φωτίζεσθαι, πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέρειν, καθ' ἑκάστην ἀποθνήσκειν τῇ προθέσει, αἰεὶ ἐκδημεῖν ἐκ τοῦ σώματος, καὶ ἐνδημεῖν πρὸς τὸν κύριον διὰ τῆς ἀναχωρήσεως τῶν τῆς σαρκὸς γρονημάτων. Μὴ

Domino nostro: cui est gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO II.

Post Pascha. In memoriam
Beati Dometiani.

Quod oportet nos emori continue
voluntaria mortificatione,
et de recto ordine.

FRATRES ET PATRES,

Præterit Pascha, et absoluta est festivitas; tempus vero exultandi et festum agendi, si volumus, non pertransiit. Fas enim nobis est semper et gaudere et festum agere spiritualiter, sicuti dictum est: *Gaudete in Domino semper, iterum dico vobis, gaudete*. Quomodo vero hoc erit? Si semper viventem memoriam habeamus cruciatuum Servatoris nostri Jesu Christi. Etenim Dominus gloriæ pro nobis cruci confixus et sepultus est et resurrexit tertia die, consurgere nos faciens et convificans in semetipso; ita ut viventes non nobis vivamus, sed ei qui pro nobis mortuus est et resurrexit; sic et nos excitati ea verba Apostoli usurpemus: *Vivo ego; jam non ego, vivit vero in me Christus: quod autem nunc vivo in carne, in fide vivo Jesu, qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me*.

Hæc est summa mysterii: mortuos esse mundo, viventes autem Deo. Ideoque oportet et nos post Pascha temperantes esse ac vigilantes, precibus et contritioni et lacrymis deditos, et puros nos efficere: semper mortificationem Christi in corpore circumferre, quotidie morti dedere, et semper quasi commigraturos e corpore per alienationem a voluntate carnis ad Dominum proficisci. Ne dicas: Jam nunc quadragesima non

εἴπῃς· ἄρτι τεσσαρακοστὴ οὐκ ἐστίν. Αἰεὶ τεσσαρακοστή ἐστὶν τῷ νήφοντι. Μὴ εἴπῃς· ἔχοντά ἐν ἀσκήσει, καὶ χρῆ ἀναπαύεσθαι. Μὴ ἐστὶν ἀναπαύσις ἐν ταῦτα. Μὴ εἴπῃς· γεγήρακα ἐν τῇ ἀρετῇ· καὶ οὐ φοβούμαι· φόβος αἰεὶ τροπῆς. Καὶ πολλοὺς γεγηρακότας ἐν ἀρετῇ ἐν μιᾷ καιροῦ βροπῇ κατέσπασεν ὁ σατανᾶς εἰς βάραθρον ἀμαρτίας. Ὡστε ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλέπω μὴ πέσῃ· καὶ ὁ δοκῶν πεφυλάχθαι, βλέπω μὴ ἀφυλάχθῃ. Εἰτω οὖν καὶ φυλακὴ καὶ προσευχὴ καὶ μέτρον, καὶ κατ' ὕπνου, καὶ κατὰ βρωσιν, καὶ κατὰ πόσιν, καὶ κατὰ πᾶν ὅτι οὖν ἄλλο, ἵνα ὑποπίεζται καὶ δουλαγωγῇται τὸ σῶμα, ἵνα μὴ ὥσπερ πῶλος εὐπαθεῶν καὶ ἐνθακῶν τὸν χαλινὸν ὥσπερ ἡμᾶς κατὰ κρημνοῦ ἀμαρτίας.

Παρήγγειλα ὑμῖν ἐν τῇ προλαβούσῃ κατηγήσει μὴ ἀφιδιάζειν, καὶ ἀπομονεῖσθαι εἰς τόπους κρυπτοτέρους· καὶ πάλιν τινὲς ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐστέ. Τί θέλετε; Ἐν δόξῃ ἔλθω πρὸς ὑμᾶς, ἡ ἐν ἀγάπῃ πνεύματι τε πραότητος; Ὅλως ἐλάλησα. καὶ οὐκ εἰσ ακουούσῃ, ὅλως ἴδατε ἀδελφόν ἡμῶν εἰς αὐτὸ τοῦτο ἐπιτιμηθέντα· καὶ οὐ συνεσταλῆτε; Προσέχετε ἵνα μὴ ἐν τῷ αὐτῷ τις ὑποδείγματι πέσῃ τῆς ἀπειθείας. Οὐκ εἰκὴ καὶ μάτην αἱ κατηχήσεις γίνονται. Οὐκ ἐστὶν ὁ θεὸς τῆς ἀκαταστασίας, ἀλλ' εἰρήνης, ὡς ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις τῶν ἀγίων· διὸ πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω, ἵνα ἐν πᾶσι δοξάζεται ὁ κύριος ἐν ἡμῖν.

Οἱ ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν παραβαλλόντες, ἀδελφοί, προσέχετε ἑαυτοῖς ποῦ καὶ πῶς καθέζεσθε καὶ ἀναστρέφεσθε, μὴ ὡς ἄφειτοι, ἀλλ' ὡς δεδιμένοι τῷ πνεύματι· μὴ ὡς ἀνεπίσκοποι, ἀλλ' ὡς ἐπισκοπούμενοι ὑπὸ τοῦ κυρίου τοῦ ἐφορῶντος πᾶσαν κίνησιν καὶ προῤῥῖν ὑμῶν· ὥδε ἀνάκεισε περιεκτικῶς ἀγόμενοι· ἀλλ' ἡσυχάζοντες ἐν ταῖς ξενίαις ὑμῶν, προσέχοντες τῷ ἐργοχείρῳ καὶ ταῖς προσευχαῖς καὶ ψαλμοδαίαις

est. Semper enim quadragesima est contententi. Ne dicas: Jam multum temporis in asceticis exercitationibus transegi; opus est requiescere. Hic non est quietis locus. Ne dicas: In exercitio virtutum consenui, nec timeo. Semper adest timor mutationis; et multos, qui in virtutibus consenuere, uno temporis momento Satanas in barathrum peccati proiecit. Ita ut qui videtur stare, videat ne cadat; et qui custoditum se putat, evigilare non desinat. Custodia itaque utamur et contentione atque mensura circa somnum, cibum, potumque, et aliud omne, si quid est, ut subiiciatur corpus et in servitutem redigatur; ne quasi jumentum bene nutritum et fræna mordens, impellat nos præcípites in peccata.

In superiore catechesi jusseram ne soli secederetis, neque remaneretis in occultis locis; et rursus quidam vestrum ibi sunt. Quid vultis? ut in virga veniam ad vos, vel in benignitate aut mansuetudine? Aperte dixi et non audistis. Vidistis fratrem vestrum hac de causa correptum, neque vos abstinuistis. Videte ne quis incidat in idem inobedientiae facinus. Non enim perfunctorie et inutiliter catecheses habentur. Deus non vult tumultum, sed est Deus pacis, ut in omnibus congregationibus sanctorum. Ideoque omnia honeste et ex ordine fiant, ut in omnibus glorificetur Deus in nobis.

Qui ex diversis partibus huc convenistis, fratres attendite, ubi et quomodo manetis; non tamquam soluti, sed quasi spiritualiter devincti; non quasi sine inspectore, sed sub oculis Domini, qui motus omnes animi et actiones vestras considerat, nec hac illac abeuntes, sed quiete agentes in hospitiiis vestris, addicti operibus manuum et precibus et psalmodiis vestris; non thesaurizantes vobis aliquid

ὕμῶν· μὴ θησαυρίζοντες ἑαυτοῖς φιλαργυρικῶς τι, ἀλλ' ἐρκοῦμενοι τοῖς πικροῦσιν· αὐτοὶ γὰρ εἴρηκεν· οὐδὲ μὴ σὲ ἀνοῖ, οὐδὲ μὴ σὲ ἐγκαταλείπων ὥστε βαρύνοντας ὑμᾶς λέγειν· Κύριος ἐμοὶ βοηθὸς· οὐ φοβηθήσονται τὸ ποιήσῃ μοι ἄνθρωπος.

Μνημονεύετε τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν, ὧν ἀναθεωροῦντες τὴν ἐκβασιν τῆς ἀναστροφῆς, μιμησθε τὴν πίστιν. Τοιοῦτος ὁ μακάριος Δομετιανὸς, ὃν ἀνυμνήσαμεν, οὗ τὸ μνημόσυνον μετὰ ἁγίων. Πόλλων προκυματίων ἐπροκυματεύσατο, πόλλων πολιτείαν ἐξήνυσεν· πόνοις ἐλίγεις καὶ ἀγῶσιν κληρονομήσας γέρας αἰώνιον. Ἀνθρώπος εὐτελὲς κατὰ σάρκα· ἀλλ' ἐπειδὴ εἴλετο ἀρετὴν καὶ ἡγάπησεν τὸν Θεόν, ἔψωσεν αὐτόν ὁ Θεὸς κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ὅτι τοὺς δοξάζουσάς με δοξάσω, καὶ ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμασθήσεται. Χαίρειν οὖν ἐστὶ καὶ ἀγαλλίσθαι ἐν τοιοῦτοις, ἀδελφοί· ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον, ἐάν μὴ καὶ τὰ παρ' ἑαυτῶν συνεισπένγκωμεν· συνεισφέροντες δὲ κατὰ δυνατὸν, ἔξωμεν καὶ ἡμεῖς μερίδα μετὰ τῶν ἁγίων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ὑμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΙΧΗΣΙΣ Γ'.

Μετὰ τὸ Πάσχα.

Ὅτι δεῖ περιπατεῖν ἡμᾶς ἀξίως τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τοῦ διωγμοῦ, οὗ δεδιώγμεθα διὰ τὸν κύριον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χαρὰ χαίρωμεν οἱ ταπεινοί, ὁρῶντες ὑμᾶς δι' ἔτους ἀφικνουμένους ἐνταῦθα καὶ σίνοι ἐν δεύτερον πάσχα πασχίζομεν τὴν ἀνέλευσιν ὑμῶν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμῖν ὑμεῖς ἐπιτέρεσθε τὰ σαρκικὰ, καὶ ἄλλος ἄλλος, καθ' ὅτι ἂν ἔχει· ἢ χεῖρ εὐπορεῖν, φέρει· καὶ ἡμεῖς ὑμῖν ὡς οἶόν τε ἀνταισιώσωμεν

avare, sed contenti iis, quæ præsto sunt. Ipse enim dixit: *Non te deseram, neque te derelinquam*: ita ut nos confidentes dicere possimus: *Dominus mihi adiutor, non timebo quid faciat mihi homo*.

Memento fratrum nostrorum, quorum videntes exitum conversationis imitamini fidem. Talis est beatus Dometianus, quem hymnis celebravimus, cujus memoria cum sanctis est. Quantis operibus deditus fuit? qualem exegit vitæ rationem? Paucis laboribus et certaminibus æternum sortitus est præmium. Humilis vir secundum carnem; sed quoniam amplexatus est virtutem Deumque dilexit, exaltavit eum Deus, sicuti scriptum est: *Glorificantes me glorificabo, et qui contemnit me erit ignobilis*. Gaudendum itaque in his est et exultandum, o fratres. Sed nulla erit utilitas, nisi ex parte nostra aliquid conferamus; conferentes autem quantum nobis possibile est, partem habebimus cum sanctis in Christo Jesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO III.

Post Pascha.

Quod oportet nos digne monastica professione, et persecutione, quam patimur secundum Deum ambulare.

FRATRES ET PATRES,

Gaudio exultamus nos humiles, cum videamus vos annue huc redire, et quasi novum pascha, festive celebramus reditum vestram. Verum cum vos nobis temporalia offertis, et quisque diversa donat prout ad manus habere potest; et nos vobis ut par est spiritualia repende-

τὰ πνευματικά. Παρακαλῶ οὖν ἡμᾶς, ἀδελφοί, διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιπατῆσαι ὑμᾶς ἀξίως τοῦ μοναδικοῦ ἐπαγγέλματος, τῆς ὁμολογίας ἧς ὁμολογήσαμεν, τοῦ διωγμοῦ οὗ δεδιώγμεθα διὰ τὸν κύριον· τὴν ἀναστροφὴν ἡμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν τῷ κόσμῳ· ἵνα ἐν ᾧ καταλαλῶσιν ἡμῶν ὡς κακοποιῶν, αἰσχυνοῦσιν οἱ ἐπιεράζοντες ἡμῶν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγαθὴν ἀναστροφὴν. Εἰσὶ γάρ, εἰσὶ τινες οἱ μονοσκωποῦσι τὴν ὁμολογίαν τοῦ Χριστοῦ ὡς παραίτιον εἶναι πορνείας· ὁ, καὶ φρίττω λέγειν, καὶ φασί· κρεῖττόν ἐστι κοινωνῆσαι τῇ αἵρεσει, ἢ ἐλθεῖν τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ διωγμόν· ὧν τὸ κρίμα ἔνδικον, καὶ ἡ βουλὴ κατὰ τὴν βουλήν Βαλαάμ τοῦ θέντος σκάνδαλον ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

Δύο τοῖνυν εἰσι πορνεΐαι· μία μὲν ἐπὶ τοῦ σώματος, ἑτέρα δὲ ἐπὶ τῆς πίστεως· ὁ γοῦν ἄλλους τῇ αἵρετικῇ κοινωνίᾳ, οὗτός ἐστι ὁ ἐκπορνεύσας εἰς θεόν, καὶ συνεκπορνεύει δυνάμει καὶ τῷ σώματι· οὐκοῦν πλανῆται. Οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες μὴ φρεναπάται, παγιθεύοντες τὰς ἀστηρίκτους ψυχάς· Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, καὶ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, καὶ διὰ τοὺς ἐναντιούμενους τῇ ἀληθείᾳ ἀσφαλέστερον τὸν βίον ἡμῶν καταστησάμεθα, ἀγαθαῖς ἀναστροφαῖς ἀναστρεφόμενοι καὶ καλοῖς ἐπιτηδεύμασιν κανονιζόμενοι. Ἐκαστος ὑμῶν φησὶ ψαλμὸν ἔχει, διδασχὴν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει· πάντα πρὸς οἰκοδομὴν γενέσθω,

Εἴτε πρόσδος ἐξ ἀναγκαίου γένοιτο· προέλθωμεν εὐλαβῶς, ὡς ἂν ἀπολάβωμεν τὸ πόρσωπον ἡμῶν χάριν εἰς ὠφέλειαν τῶν ὁρώντων· εἴτε συμβῇ συντυχεῖν γυναικί, συντύχωμεν σὺν πολλῇ προσοχῇ, συστέλλοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπὸ τοῦ βλεμματίzein· ὡς ἂν μὴ λάβωμεν κέντρον καὶ βέλος ἐν τῇ καρδίᾳ. Καὶ ἅπαξ ἀπλῶς τὰ πάντα εἰς ὁρᾶν θεοῦ ποιεῖτε τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ

mus. Hortor itaque vos, fratres, in nomine Domini nostri Jesu Christi, ut digne ambuletis in professione monastica, in confessione fidei, quam confessi sumus, in persecutione, qua agitamur propter Dominum. Conversationem nostram bonam mundo ostendamus, ut in eo quod nobis detrectant quasi male agentibus, confundantur qui bonam nostram in Christo agendi rationem persequuntur. Sunt enim quidam qui incusant confessionem Christi, quasi causa foret fornicationis: quique dicunt (et horresco referens) melius est cum hæresi communicare, quam subire persecutionem propter Christum. Horum condemnatio pronunciata est, et consilium eorum est secundum consilium Balaam, qui scandalum posuit inter filios Israel.

Duæ itaque fornicationes sunt, altera quidem in corpore, altera vero in fide: igitur qui in hæretica comunione tractus est, hic fornicatur in Deum et simul fornicatur, quantum potest, et corpore, ideoque decipitur. Qui hæc dicunt, nonne mente capti sunt, et infirmorum animas in laqueos adducunt? Nos vero, fratres et propter nos ipsos et propter inimicos veritatis inculpatam vitam nostram ordinemus, bona conversatione utentes, et bonis curis juxta regulam addicti. *Unusquisque vestrum*, ut dicit Apostolus *psalmum, et doctrinam et linguam habet, omnia ad ædificationem fiant.*

Si vero exeundum est ob necessitatem, procedamus pie, ita ut facies nostra præfulgeat gratia ad utilitatem videntium. Si contingat obviam habere mulierem multa cum modestia adstemus, cohibentes ab obtutibus oculos, ne stimulis vel telis affecti simus in corde. *Omnia omnino ad gloriam Dei facite, qui dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis*, cuius amor amantem excitat, nec sinit amplius

ἡμῶν· οὐ γὰρ ἡ ἀγάπη ἐξίστησι τὸν ἐραστὴν οὐκ ἔωσα αὐτὸν ἑαυτοῦ εἶναι· ἀλλὰ τοῦ ἐρωμένου. Καὶ τοῦτο κατείδοι τις ἂν παρὰ τῶν σαρκικῶν ἐρώτων. Καὶ γὰρ ὁπηνίκα ἀνὴρ ἐρᾷ γυναικὸς, ὅλον ἑαυτὸν εὐπαρέχει τῇ ἐρωμένῃ, ἐκείνην ἀναπνεύων, καὶ ἐκείνην φανταζόμενος. Κἂν ἡλιόν τις εἴποι· οὐκ ἐθέλοι τὸν ἥλιον ὄραν, ἀλλὰ τὴν ποθουμένην· κἂν τράπεζάν τις προβάλλοιτο, οὐκ ἐρᾷται ταύτης μετασχεῖν, ἀλλὰ τῆς ἐρωμένης. Τί οὖν ὠραιότερον τοῦ δεσπότης Χριστοῦ; Τί δὲ γλυκύτερον τῆς μακαρίας αὐτοῦ ἀγάπης; Οὐχ' οὗτός ἐστιν ὠραιότες ἀλλὰ παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων; οὐκ αὐτός ἐστιν ὁ γλυκασμὸς καὶ ὁλος ἐπιθυμία, κατὰ λόγια; Καὶ τοῦτο δηλοῦντες οἱ ἅγιοι, ἡγοῦν τὸ θερμὸν τῆς πρὸς αὐτὸν ἀγάπης, ὃ μὲν φησιν· Οὐ τροπὸν ἐπιποθεῖ ἡ ἔλαφος ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων, ἐπιποθεῖ ἡ ψυχὴ μου πρὸς σὲ ὁ θεός. Ἐτερος δὲ· Ὁ ἐμὸς ἔρως ἐσταύρωται Χριστός. Καὶ ἄλλος πάλιν· Ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ συνέχει ἡμᾶς κρίναντας τοῦτο, ὅτι εἰς ὑπὲρ πάντων ἀπέθανεν· ἵνα οἱ ζῶντες μηκέτι ἑαυτοῖς ζῶσιν· ἀλλὰ τῷ ὑπὲρ αὐτῶν ἀποθανόντι καὶ ἐγερθέντι. Τοιαύτη οὖν ἀγαπήσει ἡγάπησεν ὁ θεός τὸν κόσμον, καὶ οὕτως ἡγαπήθη ὑπὸ τῶν ἁγίων σφοδρῶς τε καὶ ἀκαθέκτως. Ἡμεῖς δὲ ἐπειδὴ χλιαρῶς ἀγαπῶμεν αὐτόν· διὰ τοῦτο ἀλισκόμεθα τοῖς πονηροῖς λογισμοῖς καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις τῆς σαρκός, ἀσπαζόμενοι ὁδὴν ἀντὶ ἡδονῆς, καὶ πικρίαν ἀντὶ γλυκύτητος, καὶ ταραχὴν ἀντὶ εἰρήνης. Ἀλλὰ ἀνανιπτέον, ἀδελφοί, παρακαλῶ αἰεὶ, καὶ καθαρτέον τὴν ψυχὴν ἐκ τοιούτων ὀλεθρίων ἐπιθυμιῶν, ὥς ἂν ἔχωμεν τὸν Χριστὸν ἐνοικόν. Ὃπου ὃν καθαρότης, ἐκεῖ ὁ Χριστός. Καὶ αὕτη ἐστὶ ἡ μακαρία καὶ ἀπέρατος ζωὴ καὶ οὕτως πολιτευσάμενοι κληρονομήσωμεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ut ille suipsius sit, sed eius, quem diligit. Hoc et quidem apud carnales amatores videre est; nam cum aliquis mulierem diligat, se ipsum totum tradit amatae: ipsam spirat: ipsam in phantasia habet. Si quis nominat solem, ille non vult solem videre, sed dilectam; si quis parat mensam, non amat ea frui, sed dilecta. Verum quid est amabilius Domino Jesu? Quid dulcius beato illius amore? Nonne hic est *speciosus forma prae filiis hominum*? nonne juxta Cantica ipse est *dulcedo et totus desiderabilis*? Quod ut sancti viri exprimerent, nempe fervorem dilectionis erga Deum, alter quidem dixit (Psalm. XLI,): *Sicut desiderat cerva ad fontes aquarum, sic desiderat anima mea ad te Deus*; alter (Ad Galat. XI. 19) autem: *Amor meus crucifixus est Christus*; atque rursus alter (Ep. II. ad Corinth. V. 14, 15) *Charitas enim Christi urget nos; quoniam si unus pro omnibus mortuus est; ergo omnes mortui sunt; et pro omnibus mortuus est, ut qui vivunt jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est, et resurrexit*. Huiusmodi itaque dilectione Deus dilexit mundum, et sic vehementer et sine mensura a sanctis viris dilectus est. Nos vero, quia tepide eum amamus, ideo capimur malis cogitationibus et desideriiis corporeis, amplexantes dolores pro voluptate, et amaritiam pro dulcedine, eturbationem pro pace. Verumtamen semper vos exhortor: o fratres, anima purganda et purificanda est ex huiusmodi perniciosis cupiditatibus, ut Christum habeamus inhabitantem in nobis. Ubi enim puritas est, ibi est et Christus. Et haec est beata et sine termino vita; et hoc pacto vitam ducentes, haeredes erimus regni caelorum in Christo Jesu Domino nostro, cui gloria et potestas est cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Δ'

Μετὰ τὸ ἅγιον Πάσχα.

Περὶ τοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς, καὶ
φεύγειν τοὺς ὀλθρείους τόπους
καὶ τρόπους τῆς ἁμαρτίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καιρὸς ἡμᾶς καλεῖ μετὰ τὴν ἑορτὴν
πάλιν πρὸς διάλεξιν ἔλθεῖν, καὶ τὸ συνη-
θὲς ἀποδοῦναι τῆς κατηχήσεως. Καί γε
ἤκομεν σὺν προθυμίᾳ εἰδότες ὅτι εἰς τοῦτο
κείμεθα. Καὶ οὐαὶ ἡμῖν ἐστίν, ἐὰν μὴ
διαλεγώμεθα ὑμῖν ὅσον ἐνδέχεται. Τί οὖν
ἐστὶν εἰπεῖν φθάσασιν; ὅτι καθάπερ τις
ἐμπορος ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῇ ἀγίᾳ τεσσα-
ρακοστῇ συναθροίσας ἑαυτῷ πλοῦτον πνευ-
ματικόν, ἐλήλυθεν ὥσπερ ἐν λιμένι εἰς
τὸ ἅγιον Πάσχα, πολλὰ καὶ κάλλιστα
ἀγώγιμα τῆς ἀρετῆς ἐπιτερόμενος, τουτέστι
νηστείαν, ἀγρυπνίαν, προσευχὴν, φιλεργί-
αν, ὅσα ἄλλα τῆς ἐσιότητος σπουδάσματα.
Φροντίδος οὖν οὐ τῆς τυχοῦσης τοῦ ταῦτα
διασώσασθαι· οὐ γὰρ ὥσπερ ἐπὶ τοῦ αἰσ-
θητοῦ λιμένος ἔχει οὕτως καὶ ἐπὶ τοῦ
νοητοῦ ὑπολαμβάνειν. Εἰσι μὲν γὰρ,
ἐπειδὴν τις καθορμίσθη, ἀπραξίαν ἄγει
καὶ ἀμεριμνᾷ τῶν θαλαττίων κυμάτων τε
καὶ περιστάσεων· ἐνταῦθα δὲ τὸν ναυτίον
τῇ ἀνέσει τῆς σαρκὸς ἀγριαίνουσι μᾶλ-
λον τὰ πάθη, καὶ συνεισβάλλουσιν ὥσπερ
τινὲς καταιγίδες τὰ τῆς πονηρίας πνεύ-
ματα· πνεῦμα πορνείας, πνεῦμα γαστρι-
μαργείας, πνεῦμα φιλαργυρίας, πνεῦμα
ἀκηδεΐας, πνεῦμα λύπης, πνεῦμα ὑπερηφα-
νείας· καὶ ὁεὸς, μὴ ἐν τῷ λιμένι ὑποβρύ-
χιοι γενώμεθα.

Ἰδὲν οὖν ποτὲ ὁ ἅγιος Δαυὶδ ἀφυλά-
κτως εἰς τὴν Οὐρίου, καὶ ὁ πέπονθεν, ἴσα-
σιν οἱ ἀναγινώσκοντες· Εἶπα γὰρ Ἰακώβ καὶ
ἐνεπλήσθη, καὶ ἀπελάκτισε, φησὶν, ὁ ἡγάπη-
μένος. Πᾶτό τις ἀβουλήτως καὶ ἀναφλε-
χθεὶς πρὸς ἐπιθυμίαν ἐπέτεκεν ἀνομίαν·

SERMO IV.

Post sanctum Pascha.

*Quod sibi attendendum est, et
perniciosa loca et peccati occa-
siones fugiendæ.*

FRATRES ET PATRES,

Tempus nunc post festum rursus ad-
vocat, ut ad collationem veniamus, et
consuetam catechesim habeamus. Ac-
cedamus itaque alacriter, cum notum sit
hanc ob causam nos hic considerare. Et
væ nobis, si quantum oportet vobis non
colloquamur! Quid igitur in hac rerum
conditione dicendum est? Unusquisque
vestrum, quasi mercator, quadragesimali
tempore congregans sibi spirituales di-
vitiis, in Paschate quasi ad portum ap-
pulit, multis comparatis virtutis opibus,
videlicet jejunio, vigiliis, precibus, vo-
luntariis laboribus, et aliis omnibus san-
ctitatis studiis. Itaque haud levis curae
est ea conservare; siquidem non veluti
in terrenis portibus, sic in portu spiri-
tuali res consideranda est. Ibi enim, ubi
semel quis appulerit, se dat quieti, et
maris fluctuum et periculorum obliviscit-
ur: hinc vero e contra ob corporis re-
missionem animi motus magis magisque
efferantur, et veluti quædam pro cellæ
suscitant malitiæ spiritus spiritum for-
nicationis, spiritum gulæ, spiritum a-
varitiæ, spiritum acediæ, spiritum
mœroris, spiritum superbiæ; et ti-
mendum est ne in portu naufragi per-
damur.

Olim quidem sanctus David forte vi-
dit incaute uxorem Uriæ, et qui lege-
runt historiam, bene norunt quæ illi
acciderunt. *Comedit Jacob et impletus
est, et recalcitravit dilectus* (Deut. 22).
Nolens quidam attrectavit, et incensus

Πρόσεχε ὁ εἰσακούων· φεῦγε τοὺς ὀλεθρίους τόπους καὶ τρόπους τῆς ἀμαρτίας· κανόνιζε σεαυτὸν καὶ ὀφθαλμῷ, καὶ ἀκοῇ, καὶ ὁσφρήσει, καὶ γεύσει, καὶ ἀφῇ, βρώσει τε, καὶ πόσει, καὶ ὕπνῳ· ἵνα ἀκαταβία-πιστος μένης τῷ κλύδωνι τῶν παθῶν. Εκκεῖνό γέ ἐστιν γνωστόν ὅτι ὁ τὴν αἰσθητὴν θάλασσαν διαπλέων ἀβουλήτως ὑφέσταται τὰς ζάλας καὶ τὰς τρικυμίας· ὁ δὲ γε τὴν νοητὴν ὑγρὰν διερχόμενος κύριός ἐστιν καὶ τῆς ζάλης καὶ τῆς γαλήνης. Εἰ μὲν γὰρ τοὺς ἐκτόπους λογισμοὺς ἀποσιέεται ἀνδρικῶς, ἐμπύπλῃται γαλήνης· συνέμπορον ἔχων τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ὥσπερ ἱστορεῖται ἐπὶ τοῦ ἁγίου Αρσενίου· ὁ δὲ ἀνειμένως ἔχων τὰς αἰσθήσεις καὶ τὰς ἐπιθυμίας δίκην ρευμάτων εἰσοικιζόμενος, αὐτὸς ἐαυτῷ κλύδωνα διεγείρει· πονηρότατον· ὥστε εἰ μὴ ταχὺ καταστορέσῃ τοὺς κυμαίνοντας λογισμοὺς, φθάσοι ἂν εἰπεῖν ἐκείνην τὴν ἐλεεινὴν φωνήν· Πλθον εἰς τὰ βάθη τῆς θαλάσσης καὶ καταίρις κατεπόντισέ με.

Τοιγαροῦν ἐπιστατείτω ὁ λογισμὸς, καὶ μὴ καθελκέσθω τὸ κρεῖσσον ὑπὸ τοῦ χείρονος· ἀλλὰ δεσποτεύτω τὸ πνεῦμα καὶ ἀγέτω πρὸς τὰ κρεῖττονα. Ἡ οὐκ ἴστε τι εἰργάσαστο ἢ ἀμαρτία; οὐχὶ θάνατον εἰς τὸν κόσμον εἰσήγαγεν; οὐχὶ τὴν γῆν κατέφθειρεν; οὐχὶ τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσεν πολυανδρίων, καὶ τάρων ἐξ ἀϊώνος μέχρι τοῦ δεῦρο. Ἐπεὶ ἄνθρωπος ἦν ὁ ἄνθρωπος πρὸ τῆς παραβάσεως, καὶ οὐδὲν τῶν προειρημένων ἔσχεν ἂν ἀρχὴν, μένοντος τοῦ πρωτοπλάστου ἐν τῇ δοθείσῃ ἐντολῇ ἀπεριστρέπτου. Αὕτη καὶ τῶν αἰωνίων κολάσεων ὑπαίτιος· αὕτη καὶ τοῦ ἀσβέστου πυρὸς τῆς γέννης ὑπέκκαυμα· αὕτη τοῦ ἀτελευτήτου σκόληκος κατὰβρωμα· αὕτη τὸν ἄνθρωπον ἐν τιμῇ ὄντα παρασυμβληθῆναι τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὅμοιον αὐτοῖς πεποίηκεν.

Ἐπεὶ οὖν τοιαύτη καὶ τηλικαύτη,

ad cupiditatem scelus admisit. Qui audis attende: fuge pernicioſa loca et occasiones peccandi: justo in ordine te cohibetum oculis, tum auribus, tum olfactu, tum gustu, tum tactu, tum cibo potuque et somno, ne vitiorum fluctibus mergaris. Illud enim sciendum est quod qui hoc nostrum mare tranat, invite quidem, sed patiaturnecesse est procellas et tempestates; qui vero spirituale transit pelagus, in potestate sua habet et tempeſtatem et tranquillitatem. Etenim si cogitationes inconvenientes strenue arceat, tranquillitate repletur; nam secum connavigantem habet Spiritum sanctum, sicuti de Beato Arsenio historia testatur; qui vero remissius se habet erga sensus et cupiditates, et veluti fluentis, his aditum praebeat, ipse sibi procellam pessimam concitat. Qui autem insurgentes cogitationes subito non compescit, festinet et illis clamare verbis: *Veni in altitudinem maris, et tempestas demersit me* (lt. 69, 3).

Mens itaque sana sit et gubernet; neque quod praestantius est ab inferiore trahatur. Sed spiritus dominetur, et ad meliora adducat. Num nescitis quid operetur peccatum? Nonne mortem induxit in mundum? Nonne universam terram corrumpit? Nonne mundum sepulcretis et tumultis mortuorum hucusque ab initio replevit? Quandoquidem cum ante culpam incorruptus homo esset, nihil eorum, quae diximus, initium habuit; nam primus homo firmiter perseverabat in ordine sibi constituto. Peccatum causa est poenarum aeternarum et inextinguibilis ignis, ac gehennam ardere facit; propter illud vermis, qui numquam moritur, mordet: ex eo homo cum in honore esset, comparatus est iumentis insipientibus et similis factus est illis.

Cum igitur peccatum tale sit et

ὀλέθριος καὶ θανάσιμος, φευκτέον αὐτὴν ἀδελφοί ὅση δύναμις, καὶ αἰρετέον τὴν ἀρετὴν, ἥτις τοὺς ἀνθρώπους ἀγγέλους ἀναδείκνυσιν, καὶ τοῦ θανάτου κατεξάνισταται, καὶ τοῖς δαίμοσιν ἀντικαθίσταται, καὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ὑποβάλλεται, καὶ τέλος βασιλείαν οὐρανῶν μνηστεύται· ἥς καὶ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ Πνεύματι δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ε΄.

Εἰς τὸ ἀντιπάσχα.

Περὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου, καὶ
περὶ τοῦ ἀσφαλῶς διαμείβειν
τάς ἡμέρας τῆς παρούσης
ἡμῶν ζωῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ ἐπιμονὴ τῆς παρούσης ζωῆς μὴ ῥαθυμίαν ἡμῖν ἐμποιεῖτο, μὴδὲ διάλυσιν, μὴδὲ ὀλιγωρίαν· ἀλλὰ ἀγωνίαν μᾶλλον καὶ σπουδαιοτέραν ἐπιμέλειαν τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως, ὡς καὶ ἐγγίξουσι τῷ θανάτῳ. Οὐδεὶς δὲ δοῦλος ἐγγίζων τῷ κυρίῳ αὐτοῦ δοῦναι λόγον, ἢ ἀπόστολος τῷ πέμψαντι αὐτόν, ἀμελῶς διατελοῖ· ἀλλὰ τοσοῦτον ἐναγώνιος γίνεται, ὡς δοκεῖ ἐξεστακέναι παρ' αὐτῷ.

Τί οὖν; Καὶ ἡμεῖς ἐγγίζομεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν, μᾶλλον δὲ ἐγγίξει ὁ κύριος· καὶ τὸ φοβερὸν λογοθέσιον, ἐφ' οὗ πάντες παραστησόμεθα γυμνοὶ καὶ τετραχλισμένοι ἀποδιδόντες λόγον τῶν βεβιωμένων ἡμῖν καὶ κομιζόμενοι ἢ βασιλείαν οὐρανῶν, ἢ τιμωρίαν αἰώνιον. Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἡκανός; Τίς δὲ ῥαθυμεῖν θυνάμενος; Καὶ οὐχὶ μᾶλλον πῦρ ὃ σφοδρότερον ἐπαιγόμε-

tantum et tam perniciosum et exitiale, omnibus viribus fugiendum est, o fratres; virtus autem e contra est proseguenda, quae homines veluti angelos facit, mortem repellit, dæmonibus obsistit, et principes hujus sæculi devincit, et tandem regnum cœlorum comparat; quod nos omnes utinam consequamur gratia et misericordia Domini nostri Jesu Christi; cui una cum Patre et Spiritu Sancto sit gloria, potentia, honor et adoratio nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO V.

In antipaschate seu Dominica post Pascha.

*De tremendo judicio, et
de diebus præsentis vitæ nostræ
sine culpa agendis.*

FRATRES ET PATRES,

Præsentis vitæ mora haud quidem segnitiam, neque remissionem, neque pusillanimitatem, sed certamen potius et sollicitiorem curam placendi Deo ingerat nobis, utpote et qui magis magisque morti appropinquamus. Nemo e servis qui accedit ad Dominum, ut rationem reddat, neque ullus nuncius ad eum qui misit, sine cura venit; sed tanto magis sollicitus est, quanto magis videt se illi propinquare.

Quid igitur? Et nos appropinquamus Domino nostro, vel potius nobis Dominus appropinquat; et illa terribilis ratio reddenda est, in qua omnes nudi et manifesti apparebimus rationem reddituri de vita peracta, vel regnum cœlorum vel æternum supplicium relaturi. Et ad hæc quis apte erit comparatus? Quis poterit se quieti tradere? Nonne potius ardentior erit igne

νος ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἵνα μὴ εὐρεθῇ, ὡς ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ὁ δε-
 θείς χεῖρας καὶ πόδας, καὶ ἀπορρίψει
 τοῦ νυμφῶνος. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα τὰ ὑπο-
 δείγματα φοβεῖ ἡμᾶς, καὶ ἀπὸ τῶν πα-
 ρόντων τεκμαιρόμεθα τὰ μέλλοντα. Οὐχ' ὁ-
 ρῶμεν τοὺς ἐχθροὺς βασιλέως; Πῶς οἱ μὲν
 φυλακαῖς ταλαιπωροῦνται, οἱ δὲ μάστιξιν
 ἀνεδάσσονται, οἱ δὲ ἐξορίαις ἀναπέμπονται,
 ἄλλοι τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπόλλυσιν, ἕτεροι
 δὲ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν κινδυνεύου-
 σιν· οἱ δὲ μὴ προσκεκρουκότες πῶς καὶ
 αὐτοὶ φόβῳ παρίστανται; Οἱ δὲ τρόμῳ
 λειτουργοῦσιν, ὧδέ τε κακεῖσε ἐκπεμπόμενοι
 εἰς πολέμους καὶ διαφόρους ὑποθέσεις· καὶ
 οὐδεὶς ὁ ἀντιλέγων, οὐδεὶς ὁ ἀπειθῶν. Εἰ
 δὲ ἐπὶ βασιλέως φθαρτοῦ οὕτως· πόσω
 μᾶλλον ἐπὶ τοῦ ἀφθάρτου καὶ μόνου βα-
 σιλέως καὶ κυρίου τῶν κυρίων μετὰ φό-
 βου καὶ τρόμου ὀφείλει ταῦτα γίνεσθαι,
 καὶ μηδὲν παρὰ τὸ διατεταγμένον πράττειν;
 Ἡ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ κα-
 ταφρονεῖς καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς μακρο-
 θυμίας; ὧς φησι τὸ ἱερὸν γράμμα· ἄγνο-
 ῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν με-
 τάνοιάν σε ἄγει, κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά
 σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις
 σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς, καὶ ἀπο-
 καλύψεις καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ, ὃς
 ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ταῦτα φοβεῖτω ἡμᾶς, καὶ πᾶσαν ἡμέ-
 ραν ἀσφαλῶς καὶ τετηρημένως διαμείβω-
 μεν εὐθὺς τῷ πρώτῳ ἐξανιστάμενοι προθύμως
 καὶ τὸν ὕπνον ἀποτινασσόμενοι, καὶ
 νύφει προσευχόμενοι· ἐπὶ αἱ ὥραι οὐ φά-
 λονται διὰ τὴν Ἀνάστασιν, ὡς ἂν εὐθετοί
 ἀπαντῶμεν πρὸς τὰ ἔργα, εἴτε ὁ κελλα-
 ρίτης ἐν τῷ κελλαρίῳ, εἴτε ὁ μάγειρος
 ἐν τῷ μαγειρείῳ, εἴτε ὁ διακονῶν ἐν τῇ
 διακονίᾳ, καὶ ὁ παρακαλῶν ἐν τῇ πα-
 ρακλήσει· ἀπλῶς πάντες ἐν πᾶσιν εἰρη-
 νικῶς διεξερχόμενοι, μηδαμοῦ γογγυσμὸς,
 μηδαμοῦ παρακοή, μηδαμοῦ κραυγὴ,
 μηδαμοῦ ἀντιλογία, μήδε κακία ὑπο-

qui se dat accuratius ad voluntatem
 domini sui exsequendam, ne quis depre-
 hendatur veluti servus ille, qui vinctis
 manibus et pedibus de convivio eiectus
 est? Si vero neque hæc vos terrent exem-
 pla, etiam e præsentibus futura coniecta-
 mus. Nonne videmus regis inimicos, quo
 pacto alii carceribus affligantur, alii
 flagris creduntur, alii exules eiciuntur,
 alii oculos amittunt, alii de ipsa dimi-
 cant vita? Ii vero qui nil mali egerunt,
 quomodo et ipsi in timore adstant et in
 tremore ministrant? hæc et illac emissi
 vel ad bella vel ad ardua negotia, nemo
 est qui contradicat, nemo qui renuat. Si
 vero hæc fiunt sub rege mortali; quanto
 magis sub rege illo uno immortalī et
 Domino dominantium cum timore et
 tremore hæc exsequi oportet, nihilque
 præter ordinem admittere? *An divitias
 bonitatis eius et patientiæ et longani-
 mitatis contemnis*, ut ait scriptura sacra
 (Ep. ad Rom. II. 4) *ignorans quoniam
 benignitas Dei ad pœnitentiam te ad-
 ducit? Secundum autem duritiam tuam
 et impœnitens cor, thesaurizas tibi iram
 in die iræ et revelationis et justi ju-
 dicii Dei, qui reddet unicuique secun-
 dum opera eius.*

Hæc nos terreant: et dies omnes vitæ
 nostræ sine culpa cauteque transigamus.
 Statim summo diluculo surgentes, alacri-
 ter somnum excutientes, sollicite pre-
 cibus operam demus. Cum vero ob Re-
 surrectionis festum horæ liturgicæ non
 psallantur, absque mora ad opera accu-
 ramus: cellerarius ad cellarium, coquus
 ad coquinam, minister ad ministerium, et
 qui cohortatur ad cohortandum, breviter
 singuli ad singula opera pacifice occur-
 rant. Nullum sit murmur, nulla detre-
 tactio, nulla malitia interius retenta; ita
 ut adspectus quidem appareat pacificus,

κρατούμενη ὡς φαίνεσθαι ἔξωθεν εἰρηνικόν, ἔσωθεν τρέφειν τὴν κακίαν, καὶ ἐπὶ καιροῦ δάκνειν, ὡς ὄφρις ἢ ὡς κήμηλος μνησικακοῦσα. Εγένετο ὀνειδισμὸς, καὶ πάρηλθεν· ἐγένετο μετάνοια, ἐξ εἰλικρινείας ἢ ἄφεσις· μὴ πάλιν λογισμοῖς ἀναπτόμενοι, μηδὲ κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἀποδιδόντες κακὸν ἀντὶ κακοῦ, μηδὲ λοιδορίαν ἀντὶ λοιδορίας· τὸ ἐναντίον δὲ εὐλογοῦντες, εὐδοτές ὅτι εἰς τοῦτο ἐκλήθητε, ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε. Καὶ γὰρ ὁ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, παυσάσθω τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη αὐτοῦ τοῦ μὴ λαλεῖν δόλον. Εκκλινάτω ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην, καὶ διωξάτω αὐτὴν· ὅτι οἱ ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους, καὶ τὰ ὦτα αὐτοῦ εἰς θέσιν αὐτῶν. Πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιῶντας κακὰ.

Ταῦτα τὰ ἐλαχιστότερα. Τί δὲ τὰ μέζονα; Πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ αἰῶνος τούτου ἢ πάλῃ ἡμῖν, πρὸς τὸν περιστάμενον διωγμόν· ὃς ἀπειλῶν ἀπειλεῖ τοῦτο ἀκαῖνον, ὡς ἀκούωμεν. Εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐλάττοσιν ἀνεύθετοι ὤμεν, πῶς ἐν τοῖς μέζουσιν εὐδοκιμήσωμεν; Ο δὲ ἐν ὀλίγῳ πιστός, καὶ ἐν πολλῷ πιστός ἐστι, κατὰ τὴν φησὶν ὁ κύριος. Ἐπεὶ οὖν ὑμεῖς ἐν πολλῷ καὶ ἐν ὀλίγῳ χάριτι Χριστοῦ πιστοὶ ὤφθητε, καὶ καθ' ὑποταγὴν, καὶ καθ' ὁμολογίαν μὴ δ' ἐτέρως σκάζοιτε· ἀλλ' ἀμροτερώθεν τέλειοι γίνεσθε κατηρτισμένοι εἰς παν ἔργον ἀγαθόν, ἐν μηδενὶ δόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ μαμνηθῇ ἡ διακονία· ἀλλ' εὐαρεστοῦντες τῷ Χριστῷ ἐν πᾶσιν, ἵνα κληρονομήσητε βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

intus vero malignitas nutriatur, et opportuno tempore mordeatur, uti serpens vel camelus injuriæ memor. Contigit alicui pati ignominiam: et obliviscatur. Pœnitentia secuta est: hilariter pareatur. Ne rursus meditemini succedentes, neque, ut ait scriptura, reddatur pro malo malum, neque contumelia pro contumelia. E contra benedicendum est, scientes ad hoc vos esse vocatos, ut benedictionem hæreditemini. *Nam qui vult vitam diligere et dies videre bonos*, ut dicunt litteræ sacræ, *prohibeat linguam suam a malo: et labia eius ne loquantur dolum. Diverstat a malo et faciat bonum; inquiret pacem, et persequatur eam. Quia oculi Domini super justos, et aures eius in preces eorum. Vultus autem Domini super facientes mala* (Psalm. 25).

Hæc minora sunt. Sed et quæ sunt majora? Certamen nostrum contra principatus ac potestates et huius sæculi potentes, contra circumstantem persecutionem, quæ minitans modo hoc, modo illud minatur, sicut audimus. Itaque si in minoribus imparati sumus, quomodo in maioribus præsto erimus? *Qui in modico fidelis est, et in maiori fidelis est*, ut ait Dominus. Quoniam vero et in magnis et in parvis fideles gratia Christi vos præbuisistis, in obedientia et in confessione, in neutram partem claudicate; sed in utraque perfecti estote, in omni bono opere absoluti, nullaque in re offensionem præbentes, ne aspernetur ministerium, sed in omnibus placentes Domino, ut hæredes sitis regni cœlorum in Christo Jesu Domino nostro, cuius est gloria et potentia cum Patre et Spiritu Sancto nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ζ΄.

Πρὸ τῆς μεσσωεντηκοστῆς.

Οτι δεῖ εὐωδιάζειν ἑαυτοὺς
διὰ τῆς τῶν ἀρετῶν ἀναλήψεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τῇ Χριστοῦ ἀναστάσει ἡ κτίσις ὥσπερ
τινα νεκρότητα τὴν χειμερινὴν κατήρειαν
ἀποθεμένη, ἀναθάλλει πάλιν, καὶ οἶον ἀ-
ναβιοῦ· καὶ γοῦν ὁρῶμεν γῆν χλοηφοροῦ-
σαν, τὰ φυτὰ τεθηλότα, τὰ ζῶα περισκιρ-
τώντα, τὴν θάλασσαν ἡμερουμένην, τὰ
πάντα εἰς τὸ βέλτιον μεταποιούμενα. Ἀλλ’
οὗ χάριν ταῦτα μοι εἴρηται; Τοῦτο λεκτέον
ἔτι εἰ τὰ ἄψυχα καὶ τὰ ἄλογα οὕτω συμ-
φαιδρύνεται καὶ συνωραίζεται τῇ ὑπερλάμ-
πρῃ ἀναστάσει· πόσῃ γε μᾶλλον ὀφείλωμεν
ἡμεῖς οἱ λόγῳ καὶ εἰκόνι θεοῦ τιμημένοι
ἀγλαΐζειν ἑαυτοὺς τῇ βίῃ καὶ εὐωδιάζειν
τῷ πνεύματι· εὐωδία γὰρ ἔστι Χριστοῦ τῷ
ὄντι ὁ ἀρετῆς μεταποιούμενος. Καὶ μαρτυ-
ρεῖ ὁ ἀπόστολος λέγων· ὅτι Χριστοῦ εὐωδία
ἵσμεν τῷ θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν
τοῖς ἀπολλυμένοις· οἷς μὲν ὁσμὴ θανά-
του εἰς θάνατον, οἷς δὲ ὁσμὴ ζωῆς εἰς
ζωήν.

Καὶ πρὸς ταῦτα κακῶς ἐστὶ λέγειν· ὅτι
καὶ ὁ Ἀδάμ πρὸ τῆς παραξέσεως εὐωδία
ἦν θεῷ, ἀθανασία τε καὶ ἀθαρσία κατη-
γλαΐσμενος καὶ ταῖς οὐρανίαις θεωρίαις
ἐνασχολούμενος· διὸ καὶ ὥσπερ τις λειμὼν
εὐώδης καὶ πολυάνθος καταλλήλως ἐν τῷ
παραδείσῳ ὑλλίζετο διαπνέων τὰς ὀρετάς.
Ἀλλὰ γὰρ καὶ Ἰσαὰκ ὁ πατριάρχης ἐπὶ
Ἰακώβ τῷ υἱῷ ὁσμὴν ἡδέαν ὀσφραϊνόμενος
ἔλεγεν· Ἰδοὺ ἡ ὁσμὴ τοῦ υἱοῦ μου ὡς ὁσ-
μὴ πλήρης ἀγροῦ, ὃν εὐλόγησε κύριος. Δη-
λαδὴ τῆς ὁσμῆς πνευματικῶς μεταλαμβά-
νομένης.

SERMO VI.

Ante medium tempus Pentecostes.

*Quod oportet nos bonum præbere
odore per virtutum profectum.*

FRATRES ET PATRES,

Universa natura, excussa quasi mor-
talitate, quæ per hiemales maestitias
figuratur, rursus virescit in Resurrectio-
ne Christi, et ad novam vitam exsurgit.
Aspicimus terram herbis germinantem,
et florentes arbores, exsultantes pe-
cudes, mare tranquillum, et in melius
omnia mutata. Sed cur hæc dico? Di-
cenda sunt, quoniam si materialia hæc et
irrationalia hoc pacto sese simul exornant
et per splendidissimam Resurrectionem
simul coruscant; quanto magis nos, ra-
tionis et imaginis Dei honore præditi
illustrare nosmetipsos per actiones et spi-
ritualem odorem efflare oportet? Et sane
qui virtutum divitias congerit ipse est
Christi odor, ut testatur apostolus dicens:
*Christi bonus odor sumus Deo in iis qui
salvi fiunt, et in iis qui pereunt: aliis
quidem odor mortis in mortem, aliis
autem odor vitæ in vitam* (II Cor. 2).

Ad hæc autem et illud addendum
est, Adamum ante prævaricationem fuisse
odorem Deo, cum immortalitate et incorrup-
tione præstitisset et cœlestibus addictus
esset contemplationibus: ac propterea
fuisse quasi floridum pratum odorificum et
floribus scatens viridario illi quod inco-
lebat vicissim congruentem per virtutes
suas. Verum et Isaac patriarcha in
Iacobo filio delectatus dulci fragrantia
dicebat: *Ecce odor filii mei sicut odor
agri pleni cui benedixit Dominus* (Gen.
27): videlicet spirituali odoris gustu
oblectatus.

Τοιγαροῦν, ὧ ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς εὐω-
διάσωμεν εὐωδείαν πνευματικὴν, ἣν ἑκα-
στος ἐαυτῷ μυρουρῆν τῇ συνθέσει τῶν
ἀρετῶν, ὡς ὄντως μυρεψὸς ἄριστος. Τοῦτο
τὸ μύρον εὐλογημένον· τοῦτο τὸ μύρον ἡδύ-
τῳ θεῷ· τοῦτο τὸ μύρον ἐπιστρέφει μὲν
ἀγγέλους, ἀποστρέφει δὲ δαίμονας· τούτῳ
τῷ μύρῳ ἔδραμον ὀπίσω τοῦ Ἰησοῦ γυναῖκες,
κατὰ τὸ ἐν ἄσμασιν ἀδόμενον· τούτῳ τῷ
μύρῳ καὶ ἡμεῖς ἐτι δράμωμεν ἐρτάζοντες
καὶ τὴν ἐπὶ θύραις ἀγίαν μεσοπεντηκοστὴν
εἰλικρινῶς. Επεὶ περ γέγραπται· Ἡδὴ τῆς
ἐορτῆς μεσοῦσης ἀνέβη ὁ Ἰησοῦς εἰς τὸ
ἱερὸν, καὶ ἐδίδασκεν, καὶ ἐθαύμαζον οἱ
Ἰουδαῖοι λέγοντες· πῶς οὗτος οἶδε γράμ-
ματα μὴ μεμαθηκώς; Ἀλλὰ ταῦτα μὲν
πρὸ τοῦ πάθους· νῦν δὲ μετὰ τὴν ἀνά-
στασιν ὁπτανόμενος καὶ συναυλιζόμενος
τοῖς ἀγίοις ἀποστόλοις, μυῶν τε αὐτοὺς
τὰ μυστικώτερα.

Καί, ὧ τῆς ἀφάτου συγκαταβάσεως.
Οτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν βρώσεως ἤφατο,
καὶ τοι μὴ δεομένης τῆς ἀγίας σαρκὸς
αὐτοῦ· ἀλλ' ὅμως ἵνα τὴν ἀνάστασιν πι-
στῶσεται, καὶ ἔφαγε καὶ ἔπιε καὶ ἐψηλα-
φήθη τὴν πλευρὰν, καὶ ἐν τοῖς νομίμασιν
αὐτὸν πνεῦμα εἶναι τάδε φησὶν· Ἰδετε τὰς
χεῖράς μου καὶ τοὺς πόδας μου, ὅτι αὐτός
ἐγὼ εἰμί. Ψηλαφήσατε με, καὶ ἴδετε, ὅτι
τὸ πνεῦμα σὰρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει καθὼς
ἐμε θεωρεῖτε ἔχοντα. Τί φῆς πρὸς ταῦτα,
ὧ χριστομάχε, εἰ σὰρκα καὶ ὀστέα ἔχει οὐκ
ἔχει τὸ ἐξεικονίζεσθαι. Εἰ οὖν τὸ δεύτερον
οὐκ ἔχει, οὐ δὲ τὸ πρότερον ἔσχεν. Ἀλλὰ
μὴν αὐτός καὶ αὐτὸ μαρτυρεῖ καὶ τὸ
ἐξεικονίζεσθαι κατὰ τὸ σιωπώμενον· ἐ-
κότερα γὰρ ἀλλήλων ὁμολογητικὰ πέφυ-
κεν εἶναι.

Ἀλλ' οἱ μὲν εἰκονομάχοι ἴσα τῶν
Μανιχαίων φρονοῦντες, ἴσην καὶ τίσουσι
δίκην· ὀλεθρον αἰώνιον ὡς γέγραπται.
Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, ὀρθοδόξῳ φρονήματι
τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν εἰ-

Quapropter, fratres, et nos spirituali
fragrantia spiremus, qua quisque seipsum,
quasi unguentarius optimus, per virtu-
tum compositionem conspersit. Hoc est
benedictum unguentum et Deo gra-
tum. Unguentum hoc allicit angelos, ex-
pellit dæmones. Per unguentum hoc mu-
lieres cucurrerunt post Christum, sicut in
canticis audimus: per hoc idem unguen-
tum et nos curramus, festum hilariter
agentes ob adveniens medium Penteco-
stes tempus; siquidem scriptum est: *Jam
die festo mediante ascendit Jesus in
templum et docebat; et mirabantur Ju-
dæi dicentes: Quomodo hic litteras scit,
cum non didicerit.* Hæc vero ante eius
passionis tempus erant; nunc vero post
Resurrectionem apparuit et conversatus
est cum sanctis apostolis et mysteria
secretiora eos edocuit.

O ineffabilis dignatio! cibo post
resurrectionem usus est, etsi cibo eius
purum corpus non indigeret; sed tantum
ut resurrectionem suam credendam præ-
beret, et manducavit et bibit, et contre-
ctatus est in latere, et iis qui eum arbi-
trabantur spiritum fuisse hæc dixit: Vi-
dete manus meas et pedes meos quoniam
ego ipse sum. Tangite me et videte quo-
niam spiritus non habet carnem et ossa,
ut me habere aspiciatis. Quid ad hæc
dicis, o Christi inimice? Si ille carnem
et ossa habet, nonne habet unde eius
imago fingatur? Si nunc postea imaginem
non habet, nec prius carnem et ossa ha-
bere potuerat. Sed ipse hoc pacto per
ea quæ tacet testatur se posse in ima-
ginem referri; utraque enim ad invicem
confitenda sic effecit.

Verum Iconomachi, veluti Manichæi,
opinantes, eandem subeunt poenam, æter-
nam perditionem, sicuti scriptum est.
Nos vero, Fratres, per orthodoxam fidem
Christum Dominum nostrum in imagine

κони ὁρᾶν καὶ προσκυνεῖν πιστεύοντες, ἀ-
ξίαν τῆς πίστεως τὴν πολιτείαν ἐπιδεί-
ξωμεν, καθαρὰν, ἀνεπίληπτον, ἀνένοχον,
ὡς ἂν μὴ θατέρως σκάζωμεν. Ἀλλὰ κατ'
ἀμφοτέρωθεν εὐδοκιμοῦντες τίχωμεν βασι-
λείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κρατὸς σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ζ'.

Πρὸ τῆς Ἀναλήψεως.

Περὶ τῆς ἀναλήψεως τοῦ σω-
τῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ,
καὶ τοῦ θεαρέστως ἀναστρέφε-
σθαι ἐν ἑαυτοῖς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εορτῶν εορτὴ ἡμῶν, καὶ ἡ ἐν προθί-
ροις ἀνάληψις τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ, καὶ τὸ μυστήριον ἡλικόν τε καὶ
ὑπερφύεζ. Ἀναλαμβάνεται γὰρ φησὶν, ἡ
ἐξουσία ἡμῶν εἰς τὰ ἐπέκεινα οὐρανοῦ, καθὼς
ἐστὶ γεγραμμένον. Χάριτι ἐστὲ σεσωσμένοι,
καὶ συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν
τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅς ἐστι
ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς,
καὶ δυνάμεως, καὶ κυριότητος, καὶ παντός
ὀνόματος ὀνομαζομένου, οὐ μόνον ἐν τῷ
αἰῶνι τούτῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλλοντι· καὶ
πάντα ὑπέταξεν ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ
καὶ αὐτὸν ἔδωκεν κεφαλὴν ὑπὲρ πάντα τῇ
ἐκκλησίᾳ, ἣ τίς ἐστι τὸ σῶμα αὐτοῦ, τὸ
πλήρωμα αὐτοῦ τὰ πάντα ἐν πᾶσι πληρου-
μένου. Ὁρᾶτε τοῖνυν εἰς οἶον ὕψος δόξης
ἣρθη τὸ ἀνθρώπινον· οὐκ ἀπὸ γῆς εἰς οὐ-
ρανοῦς; οὐκ ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν;
Ὅσα ἂν τις κάμει ἵνα γένηται προσφιλὴς
τῷ κάτω καὶ φθαρτῷ βασιλεῖ; ἀλλ' ὅμως
ἡμεῖς, καὶ τοὶ ὄντες ἀπηλλοτριωμένοι καὶ
ἐχθροὶ τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἔργοις τοῖς πο-
νηροῖς, οὐ μόνον ἀπηκαταλλάγημεν τῷ

conspici et venerari credentes, common-
stremus talem vivendi rationem, quæ fide
nostra digna sit, puram, irreprehensibilem,
inculpatam; ita ut in neutram partem
claudicemus, sed in utrisque probati,
sorte teneamus regnum cœlestem in Chri-
sto Jesu Domino nostro, cui est gloria
et potentia cum Patre et Spiritu Sancto
nunc et semper et in sæcula sæculorum.
Amen.

SERMO VII.

Ante Ascensionis festum.

*De Ascensione Servatoris nostri
Jesu Christi et de vita nostra,
uti Deo placet, agenda.*

FRATRES ET PATRES,

Festum festorum imminet, et prope
est Ascensio Servatoris nostri Jesu Chri-
sti, magnum et naturam superans my-
sterium. Siquidem ad superna assumi-
tur natura nostra, ut scriptum est: Gratia
salvi estis, et nos consurgere et conse-
dere fecit in supercœlestibus in Christo
Jesu, qui est in dextra Dei supra omnem
principatum, potestatem, virtutem, do-
minationem, et omne nomen, quod no-
minatur non solum in hoc sæculo, sed
etiam in futuro. Et omnia subiecit sub
pedibus eius, et ipsum dedit caput supe-
r omnem Ecclesiam, quæ est corpus ipsius,
plenitudo eius, qui omnia in omnibus
adimpletur (*Ad Eph. 1*). Considerate igitur
ad quantam gloriæ altitudinem humanum
genus evectum est: nonne e terris ad cœ-
lum? nonne e corruptibilitate ad incorru-
ptionem? Quantum necesse est ut quis
laboret ut propinquus fiat regi terreno
et caduco? Nos vero etsi elongati esse-
mus et Deo inimici in animis nostris
per opera nostra, non solum reconciliati

Θεῷ καὶ Πατρὶ διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀλλὰ εἰς υἱότητα ἀνεδράμομεν. Καὶ νῦν ἐστὶν ἡ φύσις ἡμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὑπὸ πάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως προσκυνουμένη.

Τοιοῦτο δὴ τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀγάτου φιλανθρωπίας τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Καὶ τοῦτο ἐννοήσας ὁ μακάριος ἀποστολος ἐξεβόησεν. Τίς ἐστὶν ἐλπίς τῆς κλήσεως ἡμῶν, καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης τῆς κληρονομίας αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀγίοις; καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς τοὺς πιστεύοντας κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ κράτους τῆς ἰσχύος αὐτοῦ ἣν ἐνείργησεν ἐν τῷ Χριστῷ. Τί γὰρ καὶ γέγονεν; ἐλήλυθεν πρὸς ἡμᾶς ὁ ὑπεράγαθος διὰ γεννήσεως παρθενικῆς, ἐδούλευσε τοῖς κατηκουῖσι νόμοις τῆς φύσεως, ἀνῆλθεν ἐπὶ σταυρὸν προσηλωσας ἑαυτῷ τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον, κατέλθεν ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς λύσας τὰς δυνάμεις τοῦ θανάτου, καὶ συναναστήσας ἑαυτῷ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ τελευταῖον ἐμφανίσας ἑαυτὸν ὑπὲρ ἡμῶν τῷ Πατρί.

Ταῦτα οὖν ἐστὶν ὡς ἐν βραχέσιν εἰπεῖν, τὰ τῆς ἀγίας ἐορτῆς καὶ ταῦτα ἀναβιωροῦντες ἀδελφοί, καὶ ὅτι σῶμα Χριστοῦ ἐσμεν, αἰδεσθῶμεν τὴν δωρεάν, φυλάξωμεν τὴν εὐγένειαν, μὴ προδώσωμεν τὴν χάριν, μὴ ποιήσωμεν τὰ τοῦ Χριστοῦ μέλη πόρνῆς μέλη· ἀλλ' ἐτι ἀγνίσωμεν ἑαυτοὺς καὶ τοῖς λόγοις καὶ τοῖς πράξεσιν ἐτι ἀποσχώμεθα τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵ τινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀναστροφὴν ἡμῶν ἔχοντες καλὴν ἐν ἑαυτοῖς, εἰρηνικὴν, εὐπειθῆ, εὐήκοον, εὐταπεινῶτον, εὐκάταστον. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μακαρία ζωὴ. Τρυφάς τε καὶ παίγνια, γέλωτάς τε καὶ ἀκρασίας καὶ ὅσα ἕκτοπα παραπεμπτόν τοῖς φιλοσάρκοις καὶ φιλοζώοις. Οἱ βλέποντες οὐ βλέπουσι, καὶ οἱ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, πεπορωμένην ἔχοντες τὴν καρδίαν καὶ βε-

sumus Deo et Patri per Dominum nostrum Jesum Christum, sed filii effecti sumus illius; et nunc in coelis est natura nostra adorata ab omni visibili et invisibili creatura.

Talis est magnificentia ineffabilis misericordiae benigni Dei nostri, et haec recogitans beatus Apostolus clamabat: Quae est spes vocationis eius et divitiae gloriae haereditatis eius in sanctis; et quae supereminens magnitudo virtutis eius in nos qui credimus, secundum operationem potentiae virtutis eius, quam operatus est in Christo (Ephes 1)? Quid enim est quod accidit? Benignissimus Deus ad nos per virginalem generationem venit: subiectus est consuetis legibus naturae: ascendit in crucem solvens quod contra nos erat, chirographum: descendit ad inferiora terrae solvens mortis dolores et secum resuscitans hominum genus, et tandem assumptus est in gloria representans semetipsum Patri pro nobis.

Haec igitur sunt, ut paucis completar, sanctae festivitatis arcana; et haec, o Fratres considerantes quod et nos corpus Christi sumus, beneficium reveriti custodiamus honorem, et gratiam non prodamus. Ne efficiamus membra Christi membra fornicantis, sed usque purificemur in verbis et in opere: abstinemus a corporis cupiditatibus, quae militant adversus animam, conversationem nostram in nobis ostendentes bonam, pacificam, docilem, humilem, ordinatam. Et haec est vita beata. Amantibus vero vitam hanc et corpus relinquendae sunt deliciae et ludicra et risus et intemperantiae et alia omnia vitiosa; qui videntes non vident, et audientes non audiunt; obduratorum cor habentes et aggravatas aures, ne secernant bonum a malo, lucem a

βαρηνμένα τὰ ὅλα εἰς τὸ διακρίνειν τὸ καλὸν ἀπὸ τοῦ κακοῦ, τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκότους. τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ θανάτου· ἀλλ' ἐφ' ἑτοίμου βαδίζοντες τὸ πῦρ. Πῦρ γάρ ἐστιν ἡ ἐπιθυμία τῆς σαρκός· καὶ ὅμως ἀχαλινώτως τρέχουσι πρὸς αὐτήν· βίθρος ἔστιν ἡ φιλαργυρία καὶ ὅμως βοθριζόμενοι οὐ καταλήγουσιν· αὐθαίρετον ἐφ' ἑαυτοῖς ἔπισπόμενοι θαίμονα, καὶ ταλανίζεσθαι μᾶλλον ἢ μακαρίζεσθαι ὄντες ἔνδοκοι· ὅτι τὰ ὄντως ἀγαθὰ παρωτάμενοι, τὰς ὀλλυμένας φθοράς ἀντασπάζονται.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, κρατῶμεν τῆς δολογίας, ἐν ᾗ ἐστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. Εἰχώμεθα τῆς ἀσκήσεως, ἥς ἐξήσκησαν οἱ ἅγιοι, καί γε ὁ νῦν ὑμνούμενος Παχώμιος ὁ μακάριος. Ὑγιῶς θλίπωμεν, ὕγιῶς ἀκούωμεν, ὕγιῶς ἀπώμεθα· πᾶσι τοῖς μέλεσιν ὕγιῶς κεκρημένοι· καὶ τοῦ λόγου θεραπευταὶ ὑπάρχοντες, κληρονόμοι γενώμεθα κατ' ἐπαγγελίαν ζωῆς τῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Η'

μετὰ τὴν Ανάληψιν,
ῥηθεῖσα ἐν ἀναληψίμῳ.

Οτι δεῖ μετὰ καθαροῦ συνει-
δότος μετέχειν τῶν ἁγιασμάτων·

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ ἀνάληψις πάρεστιν, καὶ ἡ ἑορτὴ συμπέρασμα ἐστὶ τῆς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας. Πάντα γὰρ πληρώσας κατὰ τὸ πατρικὸν θέλημα ἀνελήφθη ἐν δόξῃ, καὶ συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἁγίας σαρκὸς αὐτοῦ. Καὶ τίς ὁ πλοῦτος τῆς δόξης αὐτοῦ; Καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ; ὅτι τὴν ταπεινὴν

tenebris, vitam a morte; sed ambulantes ad præparatum ignem. Ignis autem est corporis cupiditas; et quasi effrenati ad illam currunt. Avaritia est barathrum; et pariter ad eam se dant continuo præcipites. Et quasi voluntarie sibi dæmonem attrahentes, magis commiserandi sunt, quam beati prædicandi: quoniam quæ vere bona sunt prætereuntes, corruptionem perniciosam amplectuntur.

Nos vero, fratres, teneamus professionem nostram, in qua firmi fuimus; et gloriemur ob spem gloriæ divinæ. Serveamus asceticam vitam, in qua et sancti versati sunt; sicut, qui nunc hymnis celebratur, Pachomius. Sani igitur simus in aspiciendo, sani in audiendo, sani in attrectando, sani in omnibus membris utendis. Et administri verbi cum fuerimus, hæredes erimus secundum promissionem cœlestis regni in Christo Iesu Domino nostro; cui gloria et potentia est cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO VIII.

Post Festum Ascensionis,
habitus diebus ab Ascensione ad Pentecostem, dictis Analipsisim.

Quod oportet nos pura cum
conscientia percipere sacra mysteria.

FRATRES ET PATRES,

Ascensio est, et festum novissimum illorum, quæ in mundo iuxta conversationem suam Dominus noster Iesus Christus operatus est. Siquidem cum omnia secundum voluntatem Patris absolvisset, assumptus est in gloria, et consurgere et consedere in excelsis per sanctum corpus suum nos fecit. Et quæ sunt divitiæ gloriæ sue? Et qualis

καὶ οὐδαμινὴν ἡμῶν φύσιν εἰς τὸν βασιλικὸν θρόνον ἀνήγαγεν, ὑπὸ πάσης ἐπουρανίου δυνάμεως προσκυνομένην. Τοῦτο οὖν ἐννοοῦντες φρίξωμεν, ἀδελφοί, καὶ σεβασθῶμεν τὸ μέγεθος τῆς δωρεᾶς, καὶ ἀξίως τῆς κεφαλῆς ἡμῶν πολιτευσώμεθα, ὡς μέλη Χριστοῦ, ὡς σύσσωμοι καὶ συμμέτοχοι καὶ συγκληρονόμοι αὐτοῦ, ἐν ἀγνότητι, ἐν γνώσει, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν πνεύματι ἀγίῳ, ἐν ἀγάπῃ ἀνυποκρίτῳ, ἐν λόγῳ ἀληθείας, ἐν δυνάμει Θεοῦ διὰ πάσης ὑπακοῆς καὶ ταπεινοφροσύνης, διὰ πάσης ἐπιμελείας καὶ προσοχῆς, μηδὲν ἐπιφειρόμενοι ἔκτοπον, μηδὲν παρ' ἐντολὴν τι πράττοντες.

Ὁ γοῦν ῥυπαίνων τὴν σάρκα, οὐκ ἐστὶ μέλος Χριστοῦ· ὁ μνησικακῶν οὐκ ἐστὶ μέλος Χριστοῦ· ὁ ἄλλῳ τινὶ πάθει ἐνεργούμενος οὐκ ἐστὶ μέλος Χριστοῦ, οὐμὴν οὐδὲ ἄξιός συμμετέχειν τῶν ἁγιασμάτων. Φησὶν ὁ ἀπόστολος· Δοκιμαζέτω ὁ ἕκαστος ἑαυτόν· καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὁ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου. Διὰ τοῦτο ἐν ὑμῖν πολλοὶ ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί· εἰ γὰρ ἑαυτοὺς ἐκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα, κρινόμενοι δὲ ὑπὸ κυρίου παιδεύμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακρινώμεθα. Ὡστε δοσιώμεθα καὶ καθαρώμεθα ἵνα ἀξίως μέλη Χριστοῦ κεκλημέθα, καὶ τῶν ἁγιασμάτων μετέχωμεν· εἰ δὲ οἱ συμβαίνει ἀνάπτεισθαι ἡμῖν ἐξ ἀπροσεξίας ἐπιθυμίαν πονηράν, ἢ ὀργήν, ἢ φθόνον, ἢ μῖσος, ἢ τι ἄλλο τῶν μισουμένων θεῷ, οὐ θαυμαστόν. Ἀλλ' ἵνα τάχιον ἀποκαθιστώμεθα πάλιν εἰς τὴν ἀρχαίαν ἔξιν, καὶ ὑγιαζώμεθα, καὶ μὴ ἐπιμένωμεν τῇ κακίᾳ. Τὸ γὰρ ἐπιμένειν ἀπαραίτητον ἔχει τὸ κρίμα.

supereminens magnitudo potentiae suae? Nam humilem et ad nihilum redactam naturam nostram ad regalem thronum adduxit, ab omnibus supercaelestibus potestatibus adoratam. Hoc considerantes, o fratres, terrore impleamur; et veneremur magnitudinem beneficii, et vitam dignam capite nostro, cum et nos simus membra Christi sicuti eiusdem corporis et comparticipes et cohæredes eius, agamus in castitate, in scientia, in patientia, in benignitate, in spiritu sancto, in charitate non ficta, in verbo veritatis, in virtute Dei per omnem obedientiam et humilitatem, per omnem sollicitudinem et contentionem, nihil vitiosi operantes, nihilque præter mandata facientes.

Qui autem corrumpit corpus, non est membrum Christi. Qui odit, non est membrum Christi. Qui aliud quidquam vitiosi patrat non est membrum Christi; neque dignus qui particeps sacrorum fiat mysteriorum. Dicit enim Apostolus: *Probet autem semetipsum homo, et sic de pane edat et de calice bibat. Qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini. Ideo inter vos multi infirmi et imbecilles, et dormiunt multi: nam si nosmetipsos diiudicaremus, non utique iudicaremur. Dum iudicamur autem a Domino corripimur, ne cum mundo damnati simus.* Itaque sancti et puri efficiamur, ut digne membra Christi vocemur et sacris mysteriis comunicemus. Si vero nobis contingat incaute ardescere ob cupiditatem malam, vel iram, vel invidiam, vel odium, vel aliud quoddam Deo invisum, mirum non erit. Sed quantocius rursus in pristinam redeamus conditionem, et sani simus, neque in malo permanemus; nam in peccato perseverare absque excusatione condemnationem habet.

Ἡ οὐχὶ καὶ ὁ θάνατος ἀφνίδιος ἐπέρ-
χεται; Ἰδοὺ χθὲς ἐπισκεψάμεθα ἀθηνουῦντα
τὸν ἐπίσκοπον, καὶ εὗρομεν αὐτὸν ἐν δει-
νοῖς ὄλον ἐκδεσπανημένον ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ,
ὄλον ἡπορημένον ἐξ ἀσθενείας ἐντεῦθεν καὶ
ἐντεῦθεν βλέποντα, καὶ μηδ' αὐτὸν βοήθειαν
εὐρίσκοντα· ἀλλ' ἡ μόνον τὸ σύνειδος, εἴτε
ἀγαθὸν εἴτε κακόν. Τί οὖν; Οὐχὶ καὶ ἡ-
μεῖς τὰ αὐτὰ πευόμεθα; Τί δέ; οὐχὶ ταῦτα
ὄναρ καὶ σκιά πρὸς τὰ μέλλοντα κολα-
στήρια; Τὸ πῦρ ἐκεῖνο οὐ σβέννυται· ὁ
σκώληξ οὐ τελευτᾷ· τὰ σκότη οὐ διασκεδά-
ζονται· τὸ δεσμὸν οὐ διαλέλυται· τὰ τάρταρα
οὐ καταλήγει· ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων οὐ
καταπαύει· τὰ ἄλλα πάντα βασανιστήρια
διακονίζονται.

Ταῦτα οὖν ἀναλογιζόμενοι ἐναργῶς,
ἀδελφοί, μήτε φιλοπαθῶμεν, μήτε φθονῶ-
μεν, μήτε βασκαίνωμεν, μήτε ὀργιζώ-
μεθα, μήτε καταλαλῶμεν, μήτε ψευδολο-
γῶμεν, μήτε ἄλλο ἐναντίον πράττωμεν. Ἀλ-
λὰ καὶ εἰρηνεύωμεν, καὶ εὐσταθῶμεν, καὶ
κατανυσσώμεθα, καὶ ἀγαθυνώμεθα, καὶ θεο-
φιλῶς ἀγαπῶμεν ἀλλήλους. Καὶ πάντα τὰ
προσεταιγμένα πράττωμεν, ἵνα καὶ τῆς
κολάσεως φύγωμεν, καὶ τῆς αἰωνίου τύχωμεν
ζωῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ
ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Θ'.

Πρὸ τῆς Πεντηκοστῆς.

Περὶ τῆς καθόδου τοῦ ἁγίου
Πνεύματος, καὶ τοῦ θανάτου τοῦ
ταπεινοῦ Εὐπρεπianoῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Επὶ τῇ Πεντηκοστῇ παρυσμέν, ἐπὶ
τῇ καθόδῳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Φησὶ
γὰρ ὁ κύριος· Συμφέρει ὑμῖν ἵνα ἐγὼ ἀπέλ-
θω· ἐάν γὰρ ἐγὼ μὴ ἀπέλθω, ὁ παρὶ κλητος
οὐκ ἐλεύσεται πρὸς ὑμᾶς· ἐάν δὲ πορευθῶ,

Et insuper nonne mors improvisa
imminet? Hæc nos visitavimus infir-
mum episcopum, et invenimus eum to-
tum in doloribus ad extrema a febris re-
ductum, et omnino animo ob infirmitatem
prostratum, hac illac respicientem, et in
nullo auxilium invenientem, sed tantum
in conscientia sua sive bona sive mala.
Quid ergo? Nonne et idem nobis per-
suadebimus passuri? Quid ergo? Nonne
hæc veluti somnium et umbra sunt futu-
ris comparata suppliciis? Ignis ille non
extinguitur: vermis non moritur: tenebræ
non dissipantur: vincula non dirumpun-
tur: tartara non cessant: stridor dentium
requiem non habet: et omnia alia tor-
menta æterna sunt.

Hæc igitur efficaciter in mente ver-
santes, o fratres, ne cupiditates amemus,
neque invidia, neque odio, neque ira
ducamur, neque maledicta vel menda-
cia proferamus, neque aliud quidquam
vitiosi operemur; sed pacifici, tranquilli
et compuncti simus, et benigne in Deo di-
ligamur ad invicem, et omnia præcepta
exsequamur, ut et tormenta effugiamus
et vitam sortiamur æternam in Christo
Iesu Domino nostro, cui est gloria et
potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc
et semper et in sæcula sæculorum.
Amen.

SERMO IX.

Ante Festum Pentecostes.

*De Sancti Spiritus descensu, et
de morte infelicitis Euprepiani.*

FRATRES ET PATRES,

Ad Pentecostem pervenimus, ad de-
scensum sancti Spiritus. Dixit enim Do-
minus: *Expedit nobis ut ego vadam;
si enim ego non abiero, consolator non ve-
niet ad vos; si autem abiero, mittam eum*

πέμψω αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς· καὶ ἐλθὼν ἐκεῖνος
ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν.
Βαβαὶ τῆς ἐπαγγελίας, καὶ τῆς ἀξιώσεως!
Οὐκ ἄγγελον, οὐκ ἄνθρωπον πέμψειν ἐπηγ-
γελάτω· ἀλλ' αὐτὸ τὸ συμφυές Πνεῦμα.
Ανεῖσι τοίνυν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ὁ μονογενὴς
υἱὸς τὸ πατρικὸν ἀποπληρώσας ἔργον· κά-
τεισι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· οὐκ ἄλλος θεός·
μὴ γένοιτο· ἄλλος δὲ παράκλητος, καθὼς
γέγραπται. Καὶ ὧ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας!
Παρακλήσις ἡμῶν ὁ θεὸς γίνεται. Παρακαλεῖ
τοίνυν τὴν τεθλιμμένην καὶ τετρυχωμένην
ψυχὴν μὴ ἐκκακεῖν ἐν τοῖς περιστάσεσι. Μὴ
μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστολος λέγων· Εἰωθεν μάχαι·
ἔσωθεν φόβοι· ἀλλ' ὁ παρακαλῶν τοὺς ταπει-
νοὺς, παρεκάλεισεν ἡμᾶς ὁ θεὸς ἐν τῇ παρου-
σίᾳ Τίτου. Παρακαλεῖ τὴν ἐπτοημένην ἐκ
τῶν δαιμονικῶν δειμάτων καρδίαν, ἀνακο-
μίζων αὐτὴν διὰ θάρρους εἰς ἀνδρείαν ἀ-
κατάσχετον. Καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἅγιος Δαυὶδ
λέγων· Οτι σὺ κύριε ἐβοήθησάς μοι, καὶ πα-
ρεκάλεισάς με. Παρακαλεῖ τὸν ἐχθραίνοντα
νοῦν εἰρήνην ἄγειν καὶ ἡσυχίαν. Καὶ μαρ-
τυρεῖ ὁ ἀπόστολος λέγων· Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν
πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι'
ἡμῶν· δεόμεθα ὑπὲρ Χριστοῦ· καταλλάγητε
τῷ θεῷ.

Ἰδὲς συγκατάβασιν ἀνεξιχνίαστον· ἴδὲς
δωρεὰν ἀνυπέρβλυτον· ἄνω ὁ μονογενὴς
υἱὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἐντυγχάνει τῷ Πατρὶ, καθὰ
γέγραπται· Ὁς καὶ ἐστὶν ἐν τῇ δεξιᾷ αὐτοῦ·
ὅς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν κάτω τὸ Πνεῦ-
μα τὸ ἅγιον παρακαλεῖ πολυτρόπως. Τί ἀν-
ταποδώσωμεν ἐπὶ τούτοις τῷ κυρίῳ; Τάχα
ἐκεῖνο ἡμῶν ἐστὶν ἀναλαμβάνειν καὶ λέγειν·
Πάντα τὰ ὀστά μου ἐροῦσι, κύριε, κύριε τίς
ἔμοιός σοι, ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χειρὸς στε-
ρεωτέρων αὐτοῦ, καὶ πτωχὸν καὶ πένητα
ἀπὸ τῶν διαρπαζόντων αὐτόν; Καὶ αὖτις·
Ἡ βοήθειά μου παρὰ κυρίου τοῦ ποιήσαντος
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. Καὶ· Εἰ μὴ ὅτι κύ-
ριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ βραχὺ παράκησε
τῷ ἄδει ἡ ψυχὴ μου. Καὶ αὖτις· Κύριος ἐμοὶ

*ad vos, et cum ille venerit, deducet vos ad
omnem veritatem* (Io. 16). Oh! quae
promissio, quæque dignatio! Non pro-
misit se missurum neque angelum,
neque hominem, sed Spiritum consubstan-
tialem. Itaque ascendit in coelos unigeni-
tus Filius cum explevisset paternum opus,
descendit Spiritus Sanctus, haud quidem
alius Deus, (quod absit) *alius vero con-
solator*, sicut scriptum est. Et oh! inef-
fabilis benignitas! Deus fit consolatio
nostra. Consolatur afflictam vexatamque
animam, ne succumbat in periculis. Nonne
Apostolus testatur dicens: *Foris pugnae,
intus timores, sed qui consolatur humiles,
consolatus est nos Deus in adventu Titi*
(II. Cor. 7)? Consolatur animam a dæ-
monum terroribus affectam, fortificans
eam virili fiducia, quæ non decedit. San-
ctus David testatur dicens: *Quoniam tu
Domine adiuvisti me, et consolatus es
me* (Ps. 85), et hortatur animam oppu-
gnatam, ut pacem habeat et tranquillitatem.
Apostolus quoque id confirmat
dicens: *Pro Christo igitur deprecamur,
quasi consolante Deo per nos. Obsecramus
pro Christo : reconciliamini Deo.*

Nonne vides incomprehensibilem Dei
benignitatem? gratiam insuperabilem?
Superne Filius unigenitus pro nobis apud
Patrem intercedit, sicuti scriptum est:
*Qui est ad dexteram eius, et interpellat
pro nobis* (Rom. 8): inferius Spiritus
Sanctus multifariam consolatur. Quid re-
tribuemus Domino? Certe nobis dicendum:
*Omnia ossa mea clamant : Domine, Do-
mine, quis similis tibi? eripiens inopem
de manu fortiorum eo, et pauperem
et egenum a diripientibus eum* (Ps. 24),
ac rursus: *Adiutorium meum a Domino:
qui fecit coelum et terram* (Ps. 123), et:
*Nisi quia Dominus adiuvit me, paulo
minus habitasset in inferno anima mea,*

βοηθός, καὶ οὐ φοβηθήσομαι τι ποιήσῃ μοι
ἀνθρώπος.

Επεὶ οὖν τοιοῦτον ἔχωμεν παράκλη-
τον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὴν ἄμαχον δύ-
ναμιν, τὸν μέγαν προασπιστὴν καὶ θεὸν καὶ
σύμμαχον, μὴ δειλιάσωμεν, ἀδελφοί καὶ πα-
τέρες, ἀπὸ φόβου ἐχθροῦ, μὴ καταπτήξωμεν
ἀπὸ τῶν ἀντικειμένων πονηρῶν δυνάμεων.
ἀλλ' ὡς αὐτὸν ἔχοντες συναιρούμενον καὶ συν-
διαφέροντα ἡμῖν, τοὺς τε ἀσκητικούς καὶ ὁ-
μολογητικούς ἀγῶνας γενναίως καὶ σταθαρῶς
ἔτι ἐπειγθῶμεν, διαβιβάζοντες ἡμέραν ἐξ ἡ-
μέρας, μὴ δελεαζόμενοι ταῖς ἐξαπατήσεσι
τοῦ δράκοντος, μὴ ὑποχαυνούμενοι ταῖς ἀ-
λήκτοις αὐτοῦ ἐπιφοραῖς. Σβέσωμεν τὸν ἔρωτα
τῆς σαρκός, ὡς ἐμπυρίζοντα ἡμῶν τὸν οἶκον
τῆς ψυχῆς. Οὐκ ἐστὶν ἡδονή, ἀλλ' ὁδὴν
χαλεπή· οὐκ ἐστὶ θυμηδία, ἀλλ' ἔκστασις
φρενῶν, καὶ ἀλλοίωσις πονηρά. Καὶ τοῦτο
ἴσασι οἱ ἀπονιψάμενοι τὴν τῆς σαρκός λύσ-
σαν, καὶ τὴν ἔφεσιν ἔχοντες μόνον πρὸς θεόν.
Οὐ τί ἂν γένοιτο γλυκύτερον καὶ εὐπαθέσ-
τερον; τάχα ὁ τοιοῦτος ἐν σαρκὶ καὶ ὑπὲρ
σάρκα, ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ κόσμον, ἐν ζωῇ
τῇ παρούσῃ, καὶ ζῶν ὑπὲρ τὰ ὁρώμενα· ἐν ᾧ
τὰ κύματα τῆς χάριτος προελαίαις αὐραῖς τοῦ
Πνεύματος κινούμενα, γαληνιά τὴν ψυχὴν
ὅτι μάλιστα. Ἀλλὰ τί ὅτι τὸ φιλήδονον νι-
κῶν ἡμᾶς εἰς τοσοῦτο ἐκτρέπων ἐκτρέπει καὶ
ἀλλοιοῦν ἀλλοιοῖ, κάτω νεύοντας εἰς τὰ τῆς
γῆς, εἰς σάρκα, εἰς αἷμα, καντεῦθεν παν-
τάσασιν ἀπαλλοτριοῦν ἡμᾶς θεοῦ τοῦ
ἀγαθοῦ;

Οὐκ ἠκούσατε τι πέπονθεν ὁ ἐλεεινός
Εὐπρεπιανός; Ἀρτι γὰρ ἡμῖν ἀνηγγέλη ὅτι
τέθνηκεν· Καὶ τέθνηκεν, Φεῦ ἔμῃς ταλαιπω-
ρίας! οὐ πρόσκαιρον ἀλλὰ τὸν αἰώνιον θάνατον.
Συμπλακείς τῇ Εὐᾷ, καὶ ταύτῃ τὸν βίον ἀπορ-
ρήξας, ὧ τί πέπονθεν ὁ τάλας! Ἰστε ὅπως ἡὔγει
πρότερον ὁ λύχνος ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτοῦ, τῆς τε
εὐπιστείας καὶ εὐδρομίας· οὐχὶ συναπενκλί-
σθη μοι πάλαι ὁμολογητικῶς; Οὐκ εἰς οἶκόν-

(Ps. 93), iterumque: *Dominus mihi ad-
iutor; non timebo, quid faciat mihi ho-
mo* (Ps. 117).

Cum itaque talem nacti simus con-
solatorem, insuperabilem virtutem, ma-
gnum adiutorem, Deum et auxilium, a
terrore inimici, o Fratres et Patres, ne
deficiamus animo ob adversas malas po-
testates; sed cum eum habeamus no-
biscum ferentem ac sustinentem mona-
sticos labores et confessionis certamina,
strenue et animose adhuc insistamus,
ulterius quotidie proficientes. Ne inescam-
ur draconis fraudibus, neque inflemur
perpetuis eius artificiis. Exstinguamus
ardorem carnis, qui veluti igni tradit
domum animæ nostræ. Non hic sunt
deliciae, sed acerbi dolores: non animi
relaxationes, sed costernatio mentis et
mala turbatio. Norunt hæc bene qui ab-
sterserunt rabiem carnis, et desiderium
omne intendunt in Deum. Quid hoc dul-
cius feliciusve potest esse? Revera is
qui talis fit, in carne est, sed et supra
carnem: in mundo sed et supra mundum:
in hac vita et super visibilia vivens, in
quo placidis auris Sancti Spiritus undae
motu quam maximam tranquillitatem
animæ præbent. Quomodo igitur amor
deliciarum nos vincens in tam profundum
mutatione sua præcípites impellit et di-
verse nos agit, cum ad terrena, carnem et
sanguinem inspicimus; ac proinde om-
nibus modis animum nostrum a benigno
Deo alienum ducit?

Nonne audistis quæ infelici Eupre-
piano acciderunt? Nunc nobis quod mor-
tuis est, nuntiatur: et vere mortuus est,
(Heu quanta est nostra miseria!) non mo-
do temporali, sed et aeterna morte!
In Evæ amplexibus postquam vitam suam
cum ea corrupisset, oh quid ille passus
est! Nostis et vos quomodo lampas olim
splendesceret super caput eius tum san-

μου προσήχθη βαθμὸν ἐν τῷ Σακκουδίῳ; ὃς κ' ἐπὶ τῇ παρούσῃ ὁμολογία ἀπεδύσατο πρὸς ἀγῶνας, διὸ μαστιχθεὶς καὶ ἐνεγκῶν ἄριστα; Εἶτα τί; Ἐχων ὡς οἰκονόμος τὸ γλωσσόκομον τοῦ μοναστηρίου, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ βαλλόμενα, θελχθεὶς τῷ χρυσίῳ, καὶ περιπαρεὶς τῇ φιλαργυρίᾳ, κατὰ τὸν Ἰούδαν, προῦδωκεν, ὥμοι, τὸν Χριστόν. Τοῦτο μὲν ἀποδυσάμενος τὸ τῆς παρθενίας ἐπάγγελμα, τοῦτο δὲ γιεζικῶς ὠνησάμενος ἀγροὺς καὶ ἀμπελώνας, βόας καὶ πρόβατα, καὶ κληρονομήσας οὐ τὴν λέπραν ἐκείνου μόνον, ἀλλ' ὡς οἷμαι καὶ τὸ δεινότερον.

Ἰδετε, ὦ ἀδελφοί, τὶ εἰργάσατο ἡ φιλαργυρία. Φύγωμεν τὸ πάθος παρακαλῶ, ὡς προδοσίας ἐργαστήριον ἴδετε τὶ ἐξετέλεσεν ἡ ἀπιστία. Φύγωμεν καὶ πᾶν τοῦ ἄλλου πάθους τοῦ πολιορκουῦντος τὴν ἐλεεινὴν ἡμῶν ψυχὴν θυμῷ λέγω, φθόνου, ὀργῆς, φιλαυτίας, ἰδιογνωμοσύνης, ἀφιδιασμοῦ. Φεύγετε τὸ μεμονομένως τυγχάνειν· ἵνα φύγητε τὴν ἐπηρτημένην παρὰ κυρίου ἀράν. Οὐαὶ, γὰρ φησι, τῷ μόνῳ, ὅτι ἐὰν πέσῃ, οὐκ ἐστὶ ὁ ἐγείρων αὐτόν. Ὁπερ πέπονθεν περὶ οὗ ὁ λόγος. Εἰ γὰρ ἦν ὁ συνῶν αὐτῷ, καὶν πέπτωκεν, εἶχεν ἂν ἐξ ἐπικουρίας τοῦ συνόντος πάλιν ἀναστῆναι, πάλιν τὸ ἀποκλαύσασθαι τὴν ἀμαρτίαν· ἐπεὶ δὲ οὐκ ἔσχεν, ὤλετο ὁ ἐλεεινὸς, πορευθεὶς εἰς τὸν ἰδίου τόπον κλαυθμοῦ καὶ ὀδύνης. Ἀδελφοί, ἄξιον τὸ τραγῳδῆμα! Ὁ στήκων, φησὶ, βλέπω μὴ πέσῃ, ὁ εὐδρομὸν σκεπτέσθω μὴ ὑποσκελισθῇ ἀναθεωρῶν τὸν ὑποσκελισμὸν τοῦ πρὶν εὐδρομήσαντος. Τάχα ἐδόκει τις ἄγγελου πίπτειν, ἢ τὸν ἀδελφὸν ἐκείνου. ἀλλ' ἔμως ἀπονυσταξας πέπτωκεν καὶ ἡ αἰτία ἐστὶν ἡ φιλαργυρία.

Οὐκ ἂν δὲ περὶ φιλαργυρίας ἐλεγόμεν ὑμῖν, εἰ μὴ ὅτι ἄρτι τῷ διωγμῷ ἄλλος ἄλλαχού καθιστάμενοι, καὶ τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς φροντίζειν ἔχοντες, εἰ

et.e professionis, tum et bonæ vitæ rationis. Nonne iste mecum pro confessione in carcere clausus erat? Nonne ad æconomi gradum in monasterio Saccudionis evectus fuerat? Nonne in præsentī confessione certamina subiit, ideoque flagris mulctatus est, et fortia atque acerbissima perpessus? Deinde quid accidit? Cum haberet monasterii marsupium, et quæ in eo iniiciebantur, quæ æconomus, auro allectus atque avaritia circumventus Christum ut Juda, heu! prodidit. Equidem deseruit nostram virginitatis professionem, et comparatis ut Giezi agris et vineis et bobus et ovibus, atque illius hæreditavit non solum lepram, sed et aliud, ut puto, quod leterrimum est.

Videte, Fratres, quantum sit avaritia malum. Fugiamus hanc cupiditatem, exhortor, quasi prodicionis officinam. Videte, ad quæ mala duxit infidelitas. Fugiamus alias omnes cupiditates, quæ miserabiliter obsedunt animam nostram: iram scilicet, invidiam, furorem, amorem sui, perviciaciam, et secessum. Fugite hunc statum, ut soli consistatis; et effugietis maledictionem a Domino pronunciatam: *Vae soli; quia cum ceciderit, non habet sublevantem se.* Id accidit illi de quo locuti sumus. Qui si socium aliquem habuisset, etsi cecidisset, posset quidem cura socii consurgere et rursus flere peccatum. Sed cum non haberet, miser cecidit, ad locum suum lacrymarum et poenæ proficiscens. Dignus tragœdia casus, o fratres! *Qui stat, dictum est, videat ne cadat.* Qui bene currit, videat ne decadat considerans bene currentis lapsum. Dixissent angelum potius quam fratrem illum casurum; et tamen ille dormitans cecidit. Et avaritia causa fuit.

De avaritia verba vobis non fecissem, nisi timerem hoc persecutionis tempore alii alio provecti, et vitæ necessaria

μη σκέπησθε ἀκριβῶς εἰς τὸ τῆς φιλαργυρίας δέλεαρ περιπεσεῖτε. Ἐντεῦθεν τινὲς οὐδὲ συνοδίαν αἰροῦνται ἔχειν διὰ τὸ χρυσίζεσθαι ἐντεῦθεν οὐδὲ τὴν ἀδελφικὴν ἀγάπην ἀσπάζεσθαι, διὰ τὸ τὰ πάθη σύνοικα ἔχειν ἐντεῦθεν οὐδὲ οἱ πόδες ἡσυχάζειν δύνανται, ἀλλ' ὥδε καὶ ὡς κυνίδια περιέρχονται εἰποῦπερ ἂν ἀπὸ εὐσεβοῦς ἀργύριον σφετερίσωνται· ἐντεῦθεν οἱ μὲν δούλους οἱ δούλοπαθεῖς ἐκτῆσαντο, ἀπολέσαντες τὸ δεσποτικὸν ἀξίωμα· ἄλλοι ἕτερα παρὰ τὰ κατ' ἀνέγκην ἐπείγονται, καὶ εἰς χρεῖαν συγκομίζονται, πωρᾶται καὶ μεταπωρᾶται καὶ καπηλικὰ κέρδη ποιούμενοι.

Βλέπετε, ἀδελφοί, τὸ κοῖμα τοῦ κυρίου. Οὐ λήπετε τὸν ἀκοιμήτως ὄρῶντα ὑμᾶς μέγαν ὀφθαλμὸν τοῦ θεοῦ, ὃν οὐδεὶς λήσει οὐδὲ ἐν τῷ κρυφαίῳ τῆς καρδίας τι ἐργαζόμενος, μὴ ὅτιγε κατὰ τὸν ἔξω ἄνθρωπον. Βλέπετε τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου· ὅτι καὶ νῦν ἀδελφοί ἡμῶν δύο ἀπεβίωσαν, ὅτε Μίλης καὶ Βαρνάβας, καὶ οἱ ἄλλοι πρὸ τούτων, καὶ ἡμεῖς καθ' εἷς μεταβαίνωμεν. Μὴ λίσσοι τινὰ ἀπαράσκειν ὁ θάνατος, παρακλῶ μὴδὲ ἀκατάρτιστον. Οὐκ ἐστὶ μικρὸς ὁ θάνατος, ἐκπτώσις θεοῦ, ἐκπτώσις βασιλείας οὐρανῶν, κρίσις καὶ ἀνταπόδοσις αἰώνια, ἣν οὐκ ὑποίσει πᾶσα σὰρξ, καὶ μόνον ἐννοούμενη, μὴ ὅτι γε εἰς πῦρ ἀπελθοῦσα φθάσοι δ' ἂν, εἰ μὴ τὰ ἄρεστα τῷ θεῷ πράττειεν. Ἰν' οὖν ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἐκφυγεῖν δυνηθῶμεν τὴν ἀπειλήν τῆς ἐρχομένης ὀργῆς ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, πρέξωμεν, παρακλῶ, τὰ προστεταγμένα θεραπεύσωμεν θεῷ ἡδὴ ἀπὸ τοῦ νῦν, καθότι ἂν τῆς ἐπιλαμβάνηται ἐτι τοῦ ἐνδεῶς ἔχειν ἀνακαθαρέτω ἑαυτὸν ἀνανέουστω τὴν ψυχὴν εἰς τὸ θεοῦ θέλημα. Ἐγγὺς γάρ ἐστι πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν· καὶ καθ' ἐκλήστην ἡμέραν τὴν μετάνοιαν ἡμῶν προσίεται, καὶ καθ' ἐκλήστην αἶρει τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, καὶ εἰσαεὶ παρακαλῶν παρακαλεῖ αἰρεῖσθαι ἡμᾶς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Ἦς καὶ καταξιώθωμεν τυχεῖν ἐν αὐτῷ Χριστῷ

sibi parare coacti, nisi caveatis, in avaritiae deceptionem ruere possitis. Hinc quidam neque socium habere volunt, ut divites fiant. Hinc neque amorem fraternitatis tenent, ut cupiditates suas secum teneant. Hinc eorum pedes quiescere nequeunt; sed hac illac abeunt veluti catuli, ut argentum a piis fidelibus comparent. Hinc quidam servilia patientes mercati sunt servos, et Domini dignitatem amiserunt. Alii alia minus necessaria sibi arcesunt et comparant, quasi venditores et mercatores cauponarios ducentes quæstus.

Considerate, fratres, iudicium Domini. Ne unquam cessetis intueri magnos oculos Dei incessanter super nos vigilantes, a quorum visu nullus effugere potest homo, quamquam operatus sit aliquid in occulto cordis sui, atque multo minus si aliquid externis actionibus patraverit. Considerate praeterea sententiam mortis: quoniam etiam modo duo fratres nostri obierunt et Miles et Barnabas, et ante illos alii, et nos etiam singuli postea sequemur. Hortor vos ne mors quemdam nostrum imparatum arripiat neque minus instructum. Haud exigua perniciēs est amissio Dei, amissio regni cœlestis, iudicium et remuneratio æterna, quam non corpus habebit vel anima tantum, quæ prior in ignem abierit, nisi operetur quæ Deo placent. Ut nos humiles possimus effugere minas venturae iræ contra filios contumaciae, operemur quæ statuta sunt. Deo iam ex nunc iugiter serviamus: et si quis adhuc deficere deprehendatur, se purificet, et renovet animam in voluntate Dei. Ipse enim prope est omnibus invocantibus illum, et quotidie ad poenitendum nos admittit, quotidie tollit peccata nostra, et quotidie hortans hortatur, ut vitam æternam consequamur. Quam et adpisci sortiamur in

τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ι΄.

Εἰς τοὺς Ἁγίους Πάντας.

Οτι οὐχ' οἱ δι' αἵματος
μόνον μάρτυρες· ἀλλὰ καὶ οἱ
διὰ βίου ἐν Θεοῦ πολιτευόμενοι.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εορτὴ μὲν ἐστὶν ἐορτῶν ἡ ἁγία Πεν-
τηκοστή, ἣν περ ἐορτάσαι ἠξιώθημεν· ἐορτὴ
δὲ καὶ ἡ τῶν Ἀγίων Πάντων, εἰς ἣν προσ-
ηγγίσασμεν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐορτῆς ἰδίου προσ-
κλήσασθαι τῶν ἀγαθῶν διὰ ἐπιλογισμοῦ
κρίττους, ἀναλογίσασθε, εἰ δοκεῖ, πόσοι
καὶ ἡλίκοι οἱ ὑπομνηματιζόμενοι Ἅγιοι.
Καὶ τίς ἂν ἐξαριθμήσειεν ἀστέρας οὐρανοῦ
καὶ ἄμμου παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσ-
σης ἐκκεχυμένην· τοσοῦτοί οἱ ἐν ὄλῳ τῷ
κόσμῳ μάρτυρες, οἱ διὰ πίστεως κατηγω-
νίσαντο τῆς ἀντικειμένης δυνάμεως, ἀπο-
δυσάμενοι πρὸς τυραννικὰς παρατάξεις·
ἐχώρησαν πρὸς πῦρ, πρὸς ξίφος, πρὸς θή-
ρας, πρὸς πᾶν ὅτι οὖν τῶν δυσχερῶν, ἡγού-
μενοι τὰς βασάνους ὡς τρυφάς, τὰς αἰμα-
τεκχυσίας ὡς εὐφροσύνας· καὶ γε ταύτη
τῇ πεποιθήσει περιεπάτησαν ἐπ' ἀνθρώπων
πυρὸς, ἔσθυσαν πυρκαϊὰς ἀναπτομένους, ἐν-
είργησαν τὰ ὑπὲρ φύσιν ἐν τῇ φύσει, κα-
ταπλήττοντες τυράννους καὶ βασιλεῖς. Τί
μαρτυροῦντες; Οτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστός
ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ
ζωὴ αἰώνιος, καθὼς καὶ γέγραπται.

Ἀρ' οὖν οἱ δι' αἵματος μόνοι μάρ-
τυρες; Οὐ μὲν οὖν. Ἀλλὰ καὶ οἱ διὰ βίου
ἐν Θεοῦ πολιτευόμενοι. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστο-
λος. Περιήλθον ἐν μελωταῖς, ἐν αἰγίοις
δέρμασιν, ὑστερούμενοι, θλιβόμενοι, κακου-
χούμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος· ἐν
ἐρημείαις πλανώμενοι, καὶ ὄρεσι, καὶ σπη-

ipso Christo Domino nostro, cui est gloria
et potentia cum Patre et Spiritu sancto
nunc et semper et in saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO X.

In Omnes Sanctos.

*Quod non qui per sanguinem
solum, sed et qui vitam secun-
dum Deum egerunt, martyres sunt.*

FRATRES ET PATRES,

Festivitas festivitatum est sancta
Pentecostes, quam agere digni fuimus:
festivitas equidem est etiam haec Sancto-
rum Omnium, ad quam venimus. Quoniam
vero festivitatis proprium est maiorem
in modum bona consequi, considerate, si
lubet, quot et quanti fuerint sancti viri
quorum memoriam celebramus. Ecquis
connumerare valet astra coeli, et arenas
quae sparsae sunt in littore maris? Tot
tantique in universo orbe sunt martyres,
qui per fidem in hostilia tyrannorum ca-
stra impetum facientes, contra adversas
potentias certarunt, obviam alacres ivere
contra ignem, gladios, feras, et si quid
aliud est tormentorum. Cruciatu reputabant
veluti delicias, sanguinis effusio-
nes veluti gaudium: atque hoc animo
super carbones ignis incedebant, arden-
tesque exstinguebant rogos: in infirma
natura, quae super natura sunt, faciebant,
ita ut coram eis tyranni et reges expa-
vescerent. Et quid martyrio testificati
sunt? Quoniam Iesus est Christus filius
Dei, et in nomine eius est vita aeterna,
sicuti et scriptum est.

Numne qui sanguinem effuderunt,
sunt tantummodo martyres? Haud certe
quidem? Sed tales sunt qui vitam secun-
dum Deum egerunt. Dicit enim Apostolus
(Hebr. 21) *Circumierunt in melotis, in
pellibus caprinis, egentes, angustiat, af-
flicti, quorum dignus non erat mundus: in*

λαίοις, καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς. Καὶ μικρὸν ὑποκατιῶν· Τοσούτω ἔχοντες νέφος μαρτύρων, ὅγκον ἀποθέμενοι πάντα, καὶ τὴν εὐπερίστατον ἀμαρτίαν, δι' ὑπομονῆς τρέχωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα, ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν.

Οὐαὶ ὅτι συλλήβδην μάρτυρας ἐπεκάλεσε πάντας τοὺς τῆς ὁσιότητος ἐραστὰς, καὶ τὸν δι' ὑπομονῆς θλιβερὸν βίον ἔχοντας. Τοιγαροῦν, ὦ ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς ἐν τῷ μαρτυρίῳ τούτῳ καταλελογίσμεθα· ἐν γὰρ τῷ στέργειν ἡμᾶς καὶ ὑπομένειν τὸν πολυθλιπτον βίον τοῦ σταυροφόρου βίου· ἐν τῷ φρουρεῖν ἡμᾶς τὸ παρθενικὸν ἐπάγγελμα, τὸ ἀνεξάρνητον τῆς ἀθλητικῆς ὑποταγῆς, μαρτυροῦμεν ὅτι Ἰησοῦς ἐστὶν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ· μαρτυροῦμεν ὅτι κρίσις ἐστὶ καὶ ἀνταπόδοσις· μαρτυροῦμεν ὅτι λόγον ὑφέξομεν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, τῶν βεβιωμένων ἡμῖν, ἀντικαθιστάμενοι τῷ διαβόλῳ τῷ ἐχθρῷ τοῦ Χριστοῦ, τιμωροῦντι οἰονεὶ καὶ μαστιζοῦντι ταῖς ἐπιφοραῖς τῶν ἐπ' ἀλλήλων λογισμῶν καὶ ὀλλυμένων ἡδονῶν ἐξαρνήσασθαι ἡμᾶς μὴ εἶναι θεόν. Καὶ γὰρ οἱ διαφθειρόμενοι ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτῶν εἴκουσι καὶ συνέπουνται τῷ ἀντικειμένῳ αὐτοῖς πράγματι λέγοντες μὴ εἶναι θεόν, κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δαυὶδ εἰρημένον· Εἶπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἐστὶ θεός. Εἰ μὴ γὰρ λήθην ἐμποιήσῃ θεοῦ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἰονεὶ ἀπάρνησιν, οὐκ ἂν καταπέσειε τὸν νοῦν χωρῆσαι πρὸς τὴν ἔφесιν τῆς σαρκὸς, πρὸς τὴν ἀνάχυσιν τῆς ἀμαρτίας, πρὸς οἰνοφλυγίας, πρὸς ἀσελγείας, πρὸς κώμους, πρὸς πότους, πρὸς πλεονεξίας, πρὸς εἰδωλολατρείας, πρὸς πᾶν ὅτιοῦν ἄλλο τῶν ἐκτόπων. Κάντε ὅθεν παραλαβὼν τὴν ψυχὴν, ἄγει αὐτὴν κατόπιν αὐτοῦ εἶναι, ἀρπάσας ἀπὸ θεοῦ, καὶ συμπροξενήσας τὸ ἄσδεστον πῦρ τῆς αἰωνίου βασάνου. Ὡς ἐλεεινὴ ἀπάτη, καὶ δεινότερα ἢ τῆς ἀγάπης ἀποπεραίωσις.

solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis et in cavernis terræ. Et paulo inferius: Tantam habentes impositam nubem martyrum, deponentes omne pondus et circumstans peccatum, per patientiam curramus propositum nobis certamen aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Iesum.

Aspice ut simul omnes sanctitatis sectatores, et qui arduam patientiæ vitam sustinebant, vocavit martyres. In hoc igitur, Fratres, martyrio et nos connumerati sumus. Cum enim nos vitam crucigeram in multis afflictationibus amemus et sustineamus, cum virginalem professionem servemus, et hoc pacto absque negatione athleticum certamen patienter subimus, et nos confitemur quoniam Iesus est filius Dei: confitemur quoniam adest iudicium et retributio: confitemur quoniam rationem reddemus ante Christi tribunal de iis, quæ gesta sunt, certantes adversus diabolum, Christi inimicum, qui vexat nos et veluti flagellis caedit aggrediens malis cogitationibus contra invicem, et perniciosis voluptatibus, ut Deum esse negemus. Nam qui in voluptatibus suis corrupti sunt, cedunt et sequuntur adversarium, veluti conelamantes in operibus suis Deum non esse; sicuti per David dictum est: *Dixit insipiens in corde suo: Non est Deus.* Nisi enim in animabus hominum ingerat oblivionem Dei et veluti ab eo defectionem, haud quidem animam impellere ad desideria carnis, ad sese mergendam in peccatis, ad violentiam, ad lasciviam, ad commissationes, ad potum, ad avaritiam, ad idololatriam, et ad omne aliud vitiorum valeret. Ac deinde animæ dominatus ante se eam agit, abducens a Deo, et ei comparans ignem inexstinguibilem cruciatus æterni. O miserandum errorem! O acerbissimam charitatis mutationem!

Ἀλλ' ἡμεῖς, ὦ ἀδελφοί, ὡς μάρτυρες Χριστοῦ, τὴν καλὴν μαρτυρίαν ἔτι μαρτυρήσωμεν, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἔτι ὁμολογήσωμεν χαίροντες σὺν πᾶσι τοῖς Ἀγίοις, ὅτι ἡξιώθημεν μαρτυρεῖν ὑπὲρ Χριστοῦ. Μὴ κλίνωμεν γόνυ τῇ Βααλ, τῇ ἐπιθυμίᾳ δὴ λέγω τῆς σαρκὸς, καὶ λοιπαῖς ἡδοναῖς· μὴ πιστώμεν αὐτῷ ὑπερβᾶλλοντι τὰς ἀρνητικὰς ἐμφάσεις τῆς ὑποταγῆς· ἀλλὰ καθεκάστην οἰοῦναι ὡς ἐπὶ σταδίου ἀνταγωνισώμεθα, πληττόμενοι ἀλλ' οὐ ὑποκαμνούμενοι, ἀνδριζόμενοι ἀλλὰ μὴ ἐκδειματούμενοι. Εἴτα τί τὸ ἐκ τῆς μαρτυρίας κέρδος; Ἰστε ὅτι οἱ συνιστάμενοι μάρτυρες τινὲ κατὰ τὸν βίον κοινωνοὶ τῆς εὐφροσύνης αὐτοῦ γίνονται, καὶ τῶν ὑπὲρ ὧν μεμαρτυρήκασι πραγμάτων συμμερισταὶ ἀποδείκνυνται. Συναγόμενον οὖν ἔστιν ἐντεῦθεν, ὅτι καὶ οἱ τοῦ Χριστοῦ μάρτυρες ὡς μαρτυρήσαντες αὐτῷ ἐν πᾶσιν καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς μαρτυρίας τὰς ἀνυπορίστους θασάνους ἐνέγκοντες ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι συγκληρονόμοι αὐτοῦ ἀναδείχθησονται. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· Ὅταν Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν τότε καὶ ὑμεῖς σὺν αὐτῷ φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ· μεθ' ὧν καὶ ἡμεῖς ἔτι τὸ μαρτύριον ἡμῶν ἐπιτελοῦντες, καὶ γὰρ μακρόν διὰ βίου παντὸς, ἀξιώθημεν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἀπολαῦσαι, καὶ σὺν Χριστῷ εἰς αἰῶνας ἀγαλλιασθῆναι· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΑ΄.

Κυριακῇ πρώτῃ.

Διδασκαλία περὶ εἰρήνης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εἰρήνης ἡμέρα ἡ κυριακῇ. Ἐν αὐτῇ γὰρ ὁ κύριος τὸ πολέμιον σκυλεύσας ἔφη τοῖς μαθηταῖς· Εἰρήνη ὑμῖν. Τοῦτο δὲ εἰπὼν οὐκ ἐκείνοις μόνον ἀπεκλήρωσε τὴν εἰρήνην καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν καὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν ἐπιφωνεῖ εἰρήνην.

Nos vero, Fratres, sicuti martyres Christi adhuc bonum testimonium praebeamus: bonam confessionem adhuc confiteamur gaudentes cum omnibus Sanctis; quoniam digni habiti sumus testimonium facere pro Christo. Ne genu flectemus Bial, seu cupiditati carnis, neque aliis voluptatibus: ne credamus ei, qui prae oculis ponit defectionis argumenta; sed quotidie, ut qui sunt in certamine, certemus contra viriliter, adorti sed non deiecti, fortiter agentes sed minime deterriti. Deinde quid erit martyrii lucrum? Nostis quidem, ut qui in hac vita cuicdam testificati sunt, gaudii eius fiunt participes, et consortes eorum, pro quibus testimonium fecerunt. Conveniens inde est ut martyres Christi, qui in omnibus eum confessi sunt et pro vero testimonio non tolerandos cruciatus subierunt, cohaeredes eius commonstrentur in saeculo futuro. Dicit enim apostolus: *Cum Christus apparuerit vita nostra; tunc et vos cum eo apparebitis in gloria*; quibuscum et nos etiam martyrium nostrum consummantes, longum enim est per totam vitam, digni erimus aeterna consequi bona et cum Christo in saecula exultare; quoniam eum decet gloria, honor et adoratio una cum Patre et Spiritu Sancto, nuncet semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XI.

Dominica prima.

Doctrina de pace.

FRATRES ET PATRES,

Pacis dies est dominica: in ea enim Dominus, postquam hostem spoliasset dixit discipulis: *Pax vobis*. Quæ cum dixisset, non modo illis hæreditatem pacis dedit uno tantum die, sed omnibus, et nobis humilibus, et semper ipsam pacem pro-

καθάπερ καὶ ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς. Οὐκοῦν ἔχωμεν τὴν εἰρήνην, καὶ εἰρηνεύωμεν ἐν ἑαυτοῖς· τοῦτο μὲν κατὰ τὸν ἔξω ἄνθρωπον τοῦ μὴ ἔχειν ἀπεχθεῖαν πρὸς τινὰ τῶν ἀδελφῶν· ἀλλὰ πρὸς πάντων ἀγαπητικῶς διακείμεναι· Ἐν τούτῳ γὰρ γινώσκονται, φησί, πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸν ἐνδον ἄνθρωπον εἰρήνην ἡμᾶς ἄγειν καὶ ἡσυχίαν ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων παθῶν. Οὕτω γὰρ δυνάμεθα μετὰ τοῦ ἀποστόλου λέγειν· Εἰρήνην ἔχωμεν πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν τῇ πίστει εἰς τὴν χάριν ταύτην ἐν ᾗ ἐστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ.

Ἐπεὶ δὲ τρεπτῆς ἐσμέν φύσεως, καὶ συμβαίνει σάλον ἀνιαρὸν ἐγγίνεσθαι ἡμῖν γίνεται γὰρ πάντως τηνικαῦτα εὐθύς· ἀνατρέχωμεν πρὸς τὴν προτέραν ἡμῶν κατὰστασιν, εἰρήνην ἔχοντες πρὸς τὸν θεόν. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρω ἐν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν ἐν δόγμασι καταργήσας, ἵνα τοὺς δύο κτήσειεν ἑαυτῷ, εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποιών εἰρήνην καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμφοτέρους ἐν ἐνὶ σώματι τῷ θεῷ, διὰ τοῦ σταυροῦ ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ. Ταῦτα ὁ Ἀπόστολος. Καὶ τοῦτο τὸ ἔργον ὁ τετελείωκεν ὁ κύριος, καθὼς φησὶ πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα· Τὸ ἔργον ἐτελείωσα ὁ δέδωκάς μοι ἵνα ποιήσω· τουτέστιν εἰρήνευσα τὰ ἐπίγεια καὶ τὰ ἐπουράνια· ἡμᾶς τε αὐτῷ εἰρήνης καὶ ἀγάπης υἱοὺς ἀπεργασάμενος.

Εἰ δὲ τις λέγει· Πῶς ἐνδέχεται μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐν πολέμῳ αἰετ, τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Οὐκ ἐστὶν ἡμῖν ἡ πάλιν πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανοῖς· Ἐκεῖνο ἔχομεν λέγειν· Ὅτι τὸν πόλεμον οἷος καὶ ἡλίος ἐστὶν ἀποδεικνύειν οὐ τὸ πολέ-

clamavit. Itaque pacem habeamus, et pacifici simus in nobis tum exterius, nullam contradictionem cum fratribus habentes, sed cum omnibus amice agentes: *In hoc enim, dicit, cognoscent omnes quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem*: tum etiam interius in pace et quiete a perniciosis animi motibus. Sic enim possumus cum Apostolo dicere: Pacem habeamus ad Deum per dominum nostrum Iesu Christum, per quem introductionem fidei habuimus in hanc gratiam, in qua stetimus et gloriati sumus in spe gloriæ Dei.

Cum vero variabilis naturæ simus, et in gravi agitatione, quæ subito nos invadit, versemur, recurramus ad pristinam conditionem, pacem habentes in Deo. Ipse enim est *pax nostra, qui fecit utraque unum, et medium parietem macerie solvens inimicitias in carne sua, legem mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipso in unum novum hominem, faciens pacem: et reconcilie, ambos in uno corpore Deo per crucem interficiens inimicitias in semetipso*. Hæc habet Apostolus (Ephes. 2). Et hoc est opus, quod Dominus absolvit dicens Patri suo: Opus quod dedisti mihi ut facerem perfeci: scilicet pacem inter cælestia et terrena constitui, et tunc fecit nos pariter filios pacis et amoris.

Si quis vero dixerit: quomodo fieri poterit, ut a nobis semper bellum absit, dicente Apostolo: Non est vobis pugna adversus carnem et sanguinem, sed contra principatus et potestates et principes mundi tenebrarum huius sæculi, contra spiritus malitiæ in cœlestibus? Ad hæc nos respondemus, quod ipse Apostolus significat quale et quantum sit hoc bel-

μεῖσθαι ἡμᾶς. Λέγει γὰρ ἐτέρωθεν Λογισμὸς καθαιροῦντες καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαυρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑποκοήν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ἐτοιμῇ ἔχοντες ἐκδικῆσαι πᾶσαν παρακοήν. Οὗτως διατεθεῖ, δὴλον ὅτι κατέστειλεν τὸν πόλεμον καὶ εἰρήνην ἄγειν.

Καὶ μὴ τι ἐπαυχθῆς ὑμῖν φαίνωμαι, ἀδελφοί μου, τὰ τοιαῦτα λέγων, καὶ περὶ τῶν τοιούτων καταγεγνημένος καὶ τοῦτο κακῆναι διεξετάζων καὶ διερευνόμενος· οὐκ ἀνόνητον γὰρ τοῦτο, ἀλλὰ πανοφείλιμον ὁδοποιούντος τοῦ λόγου πρὸς τὴν πράξιν. Καὶ ἄλλοι μὲν τὰ τοῦ κόσμου λεγέτωσαν, ὅσοι τοῦ κόσμου περὶ γεηπονίας, περὶ ἐμπορίας, περὶ κέρδους, περὶ ζημίας, περὶ τῶν ἄλλων τῆς ματαιότητος σπουδασμάτων· ἡμεῖς δὲ τί ἄλλο εἰπώμεν; εἰ τί δεῖ λέγειν; εἰ μὴ περὶ ψυχῆς, περὶ ἀπολυτρώσεως παθῶν, περὶ κτήσεως ἀρετῶν, περὶ διαζεύξεως τοῦ σώματος, περὶ τῆς βήματος τοῦ Χριστοῦ παραστάσεως, περὶ κρίσεως, περὶ ἀνταποδιδόσεως, περὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ἧς καὶ γένοιτο ἡμᾶς κληρονόμους γενέσθαι χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΒ΄.

Κυριακῇ δευτέρᾳ.

Ὅτι χρεῖ μετὰ αἰδοῦς καὶ ἀγάπης διαμείβειν τὸν βίον ἡμῶν καὶ περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ Εὐδοκίμου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Αὕτη ἡμέρα τῆς κυριακῆς, ἣν ἐορτάζομεν σήμερον ἱκανῇ ἡμῖν ἐστι κατήχησις, εἰ προσέχωμεν· ἐν ταύτῃ ὡς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς συνήγειρεν ἡμᾶς ἐρρόημένους τῇ ἁμαρτίᾳ, ἐν ταύτῃ συνε-

lum, non quidem nos praelio opprimi. Alibi enim dicit: *Consilia destruentes, et omnem altitudinem extollentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi, et in promptu habentes ulcisci omnem inobedientiam*. Qui hæc constituit, manifestum est indixisse tum bellum, tum pacem.

Ne in aliquo vobis gravis videar, dum hæc loquor, et cum in his versor, modo alterum et modo alterum præcipio et interpretor. Hæc autem non est stulta ratio, sed valde opportuna, atque utilis ad actiones dirigendas. Alii quidem quotquot mundani de terræ cultura, de commerciis, de lucris, de damnis deque aliis vanis curis agunt, mundana loquantur. Nos vero quid aliud dicemus, vel nobis oportet loqui, nisi de anima, de vitiis compescendis, de virtute comparanda, de subiiciendo corpore, de tribunali Christi adeundo, de iudicio et retributione, deque ipso regno cælorum? Huius et nos hæredes esse contingat gratia domini nostri Iesu Christi; quoniam eum decet gloria et potentia una simul cum Patre et Spiritu Sancto nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XII.

Dominica secunda.

Quoniam oportet cum temperantia et caritate vitam nos agere, et de morte fratris Eudocimi.

FRATRES ET PATRES,

Haec dies dominica, quam nunc celebramus, est nobis sufficiens catechesis, si consideramus ut hac die Dominus noster Iesus Christus nos peccato prostratos erexit: culpis nostris et præputio carnis

ζωοποιήσεν ἡμᾶς νεκρωμένους τοῖς παραπτώμασι καὶ τῇ ἀκροβυστίᾳ τῆς σαρκὸς ἡμῶν· ἐν ταύτῃ ἠνοιξεν ἡμῖν πάλιν τὸν παράδεισον ἀπολαύειν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ σῶμα καὶ αἷμα. Ἐν ταύτῃ κατεξαναστάμενοι τοῦ θανάτου προφητικῶς ἔχομεν λέγειν· Ἡοῦ σου, θάνατε τὸ κέντρον; ποῦ σου ἄδη τὸ νῆκος; νενίκησαι ἀπὸ τοῦ φήσαντος· θαρσύνετε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. Καὶ ἔτι ἀποστολικῶς εἰπεῖν. Ἐν ταύτῃ ὁ θεὸς καὶ πατὴρ συνήγειρε καὶ συνεκδήτην ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα ἐνδείξῃται ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον τῆς χάριτος αὐτοῦ ἐν χρηστότητι ἐφ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ.

Καὶ ὦ τῆς ἀνεκδιηγήτου δωρεᾶς. Ἐκ τίνος εἰς τί ἡμᾶς προσήγαγεν; Ἐκ θανάτου εἰς ζωὴν, ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, ἀπὸ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν, ἀπὸ ἔχθρας εἰς γνησεύουσαν φιλίαν, καὶ τοσούτο ὥς συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ ἀπεργάσασθαι ἡμᾶς. Τίς ἡ ἀνεκκλήτος αὕτη χάρις; τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς εἰς ἡμᾶς ἀγαπήσεως αὐτοῦ; ὅτι τὸν μονογενῆ αὐτοῦ υἱὸν ἔδωκεν λύτρον ὑπὲρ πάντων ἡμῶν; εὐκαιρὸν ἐστὶν εἰπεῖν· Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πάσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. Οὐκ οὖν ἀντιγαπήσωμεν τὸν ἀγαπήσαντα ἡμᾶς; ἀποθανόντες ὑπὲρ τοῦ ἀποθανόντος ὑπὲρ ἡμῶν μὴδ' ὅλος ἐπιστρεφόμενοι πρὸς σάρκα καὶ αἷμα, μὴδὲ τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφeos δελεαζόμενοι, μὴ δὲ ταῖς ἡδοναῖς τοῦ βίου διαχέόμενοι μὴ δὲ τοῦ καρποῦ τῆς ἀμαρτίας ἀπογευόμενοι, ἐξ οὗπερ ὁ θάνατος. Γέγραπται γάρ· Ἐκουσίως ἡμῖν ἀμαρτάνουσι μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας οὐκ ἔτι περὶ ἀμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία. Φοβερά δὲ τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθίειν μέλλοντος τοῦς ὑπεναντίους.

Διὸ μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐσεβείας δουλεύσωμεν τῷ κυρίῳ, μετὰ συνέσεως καὶ εὐσταθείας διαγύγωμεν τὸν βίον. Μετὰ

mōrti traditos hodie ad vitam revocavit: hodie nobis rursus paradīsum reseravit ut lignum vitæ gustaremus, quod est vivificum suum Corpus et Sanguis. Hodie et e morte excitati propheticum illud possumus conelamare: *Ubi est mors stimulus tuus? ubi victoria tua, o inferne?* Victus es ab eo qui dixit: *Ego vici mundum*. Et illud apostolicum possumus usurpare: *In hac pace Deus et Pater conresuscitavit, et consedere nos fecit in cœlestibus in Christo Iesu, ut ostenderet in sæculis supererrentibus abundantes ditritias gratiæ suæ in bonitate super nos in Christo Iesu.*

Oh ineffabile beneficium! Ex quo, et ad quod nos adduxit? E morte ad vitam, e tenebris ad lucem, e servitute ad libertatem, ab odio ad sincerissimam amicitiam: et hæc ea ratione, ut conformes nos redderet imagini Filii sui. Oh inenarrabilis gratia! Oh excellens magnitudo caritatis eius erga nos; quoniam unigenitum suum tradidit redemptionem pro nobis omnibus! Nunc vere opportunum est dicere: *Quis narrabit potentias Domini, auditas faciet omnes laudes eius?* Itaque diligamus eum, qui dilexit nos: pro eo, qui pro nobis mortuus est, moriamur. Ne omnino quidem revertamur ad carnem et sanguinem, ne seducamur ab insidiis serpentis: ne vitæ voluptatibus tradamur: ne fructum peccati gustemus, unde mors est. Scriptum est enim: *Voluntarie peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis amplius non relinquitur pro peccatis hostia*. Terribilis est quaedam expectatio iudicii et ardor ignis, qui comedet adversarios.

Propterea cum temperantia et pietate serviamus Domino: cum prudentia et constantia vitam ducamus: cum discre-

τῆς εὐδαιμονίας τοῦ ὑπομονῆς κατέχωμεν τὰς διακονίας, ἀκριβεῖαν ἔλκοντες, οὐκ ἐν τοῖς πνευματικοῖς μόνον, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τοῖς σαρκικοῖς μέχρι καὶ καύσεως ξύλου καὶ ἐκχεύσεως ὕδατος· ὅτι καὶ ταῦτα ὡς ὁρᾶτε ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ πενιχρᾶ σπανίζει.

Ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἔχοντες, ὅτι καὶ νῦν Εὐδόκιμος ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ἐνεδήμησεν πρὸς κύριον. Καὶ εἰ ὁ θάνατος τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν οὐ σωφρονίζει ἡμᾶς, τί λοιπὸν ἐπιστρέψει ἡμᾶς; καὶ εἰ τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου οὐ παιδαγωγεῖ ἡμᾶς, τί τὸ δυνάμενον ῥυσθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων παθῶν; Ἡδὴ λαλούντων ἡμῶν καὶ βουλευομένων περὶ τοῦδε καὶ τοῦδε, αἰφνιδίως ἡ φοβερά ἡμέρα τοῦ θανάτου ἐπελεύσεται. Ἀλλὰ φοβερά μὲν καὶ δυσπάντητος τοῖς κεκρατημένοις ἐν ἀμαρτήμασι, τοῖς ἀνεξαγόρευτα πταίσματα ἔχουσιν, τοῖς δυστροπεύουσιν, τοῖς ἀτακτοῦσι καὶ ἰδιογνωμονοῦσιν. Ἡδεῖα δὲ καὶ ὀμαλή καὶ εὐπρόσιτος τοῖς φιλοθέοις τοῖς φιλαρέτοις, τοῖς εὐλαβέσι, τοῖς εὐηκόοις, τοῖς ταπεινοφρόσιν.

Διὸ παρακαλῶ καὶ ὑπομιμνήσκω, ἀδελφοί μου, τοὺς τοιοῦτους λογισμοὺς ἀναλαμβάνόμενοι ἀποδιῆσθαι τῶν παθῶν ὅση δύναμις, στεργησάμεθα τὸ φίλτρον τοῦ Χριστοῦ τὰς ἀρετὰς διαπράττοντες, ἐν οὕτως συντελέσαντες τὸν βίον κληρονομήσωμεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΓ'.

Κυριακῇ τρίτῃ.

Περὶ μνήμης τοῦ θανάτου καὶ ἀπολογίας τῶν βεβιωμένων ἡμῖν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ μὲν ἡμέρα ἀναστάσιμος, ἐμοὶ δὲ περὶ θανάτου διαλεκτέον. ἴσθε γὰρ ὅπως

tione et patientia ministerium impleamus: sollicitudinem nostram non modo ad spiritualia, sed et ad temporalia extendentes etiamsi de lignis accendendis vel de aqua spargenda agatur; quoniam et his, ut vos videtis, in hac paupere insula indigemus.

In his omnibus et iudicium mortis prae oculis habeamus. Nunc frater noster Eudocimus ad Dominum commigravit. Et si mors fratris nostri non facit nos prudentes, quid reliquum nos commovebit? Et si mysterium mortis nos non edocet, quid nos a perniciosis vitiis potest liberare? Adhuc nobis modo hac de re, modo de alia loquentibus extemplo terribilis mortis dies ingruit. Sed terribilis est et occursu gravis iis, qui peccatis detenti sunt, vel culpas non confessas habent vel remorantur, vel sine ordine vel ex arbitrio suo vivunt. Diligentibus autem Deum et virtutem, piis, subiectis et humilibus levis et dulcis est et bono accessu facilis.

Ideo exhortor vos, vobisque commemoro, fratres mei, ut haec sedulo considerantes a vitiis nos quantum possumus separemus: quæ amoris Christi sunt sectemur, virtutibus operam navantes, ita ut, cum vitam absolverimus, hæredes simus regni cœlorum in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in sæcula sæculorum. Amen.

SERMO XIII.

Dominica tertia.

De memoria mortis et defensione actionum nostrarum ad tremendum tribunal.

FRATRES ET PATRES,

Etsi resurrectionis dies sit, mihi de morte sermo est habendus. Nostis enim

συχνότερον ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ τῶν τε ἀδελφῶν καὶ πατέρων ἔξεισι τοῦ βίου. Τοῦτο δ' οὐδὲν ἔστιν ἄλλο ἢ μῆνυμα, ὅτι καὶ ἡμεῖς θάπτον μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν. Μεταβαίνομεν δὲ οὐκ εἰς ἐπικλήρους καὶ γεώδεις τόπους καὶ χώρας ἀλλ' εἰς αὐλούς καὶ αἰθέρους μονάς, ἀφ' ὧν οὐκ ἔστιν ἐπιστρέφειν τὸν ἄπαξ ἐξοδευόμενον. Καὶ φοβερός μὲν ὁ θάνατος ἀκουτιζόμενος· φοβερώτερος δ' ἔστιν ὀπηνίκα ὀφθαλμοῖς ὑπολαμβάνηται, ὅπερ ἡμεῖς πρὸ ἑξ ἡμερῶν ἐν τῷ τῆς Χαλκίτου καθηγούμενῳ ἱστορήσαμεν. Επειδὴ γὰρ κατελάβομεν αὐτὸν τὰ τελευταῖα πνέοντα συνεξέστημεν ἐπὶ τῷ γηγόντῳ πῶς ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ μεθ' ἡμῶν ἦν, καὶ ἀφ' ἡμῶν ἀπέστη παραδωθεὶς τῷ τάφῳ. Καὶ ὄντως φρικτὸν τὸ ἄκουσμα καὶ ἐξαισίον τὸ ὄραμα. Εἶρηκεν οὖν ἐτι ἐμπνέων ὁ μακάριος τοιάνδε φωνήν· Εφθάσθην· μικρὸν καὶ τῷ λόγῳ ἐπισείσας καὶ τὴν κεφαλὴν σὺν τῇ χειρὶ καὶ τὸν μὲν τρόπον οὐκ ἐξεκάλυψεν, ἡμεῖς δὲ ἤσθημεν οὗ τινος χάριν τὸ ἀπορώμενον.

Καὶ ταῦτα εἶρηκα οὐκ ἐκείνον καθαπτόμενος μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἐμυτὸν φοβῶν καὶ ἡμᾶς συνασφαλιζόμενος ὡς ἂν μὴ φθασθῶμεν τοιαύτῃ φωνῇ προέσθαι ἐν ὧρα τῆς ἐξόδου· ἀλλ' ἡτοιμασμένην καὶ ἀτάρακτον γέγραπται γὰρ· Ητοιμάσθην καὶ οὐκ ἐταράχθην. Οὐκ ἂν δὲ τοῦτο εὖροιμεν. εἰ μὴ τι ἐκάστοτε ἑαυτοῖς προσέχωμεν, καὶ τὸ μὲν καθορθούμενον φυλάττωμεν ἀσφαλῶς· τὸ δὲ διαμαρτανόμενον ἐπανορθούμεθα μεταμελητικῶς, οὕτως ἀεὶ παρασκευασμένοι ὡς εἰς οὐρανὸν ἀπαίρειν μέλλοντες. Τίνοι γὰρ πυνθάνομαι παραστησώμεθα; οὐχὶ τῷ τῶν ἀπάντων κριτῇ καὶ θεῷ, ὃ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται· Ποῦν δὲ ὑπέξειν λόγον μέλλομεν; οὐχὶ περὶ πάντων τῶν βεβιωμένων ἡμῶν, κατὰ τε τράξιν καὶ λόγον καὶ δικάνοισιν;

uti frequenter alius post alium fratrum et patrum nostrorum e vita migrat. Hoc autem nil aliud est nisi commonitio, quod omnes breviter hinc discedemus. Discedemus quidem non ad haereditarias terrenasque regiones et partes, sed ad immateriales et aeternas mansiones, unde certum est non redire quemquam, qui semel abierit. Terret quidem mors, cum de ea audimus, sed magis terribilis est quando ante oculos versatur; quod et nos sexto iam ante die in hegumeno Chalciti vidimus. Cum ad eum vix exspirantem accessimus, perculsi sumus, quomodo uno temporis momento erat nobiscum, et a nobis abfuit sepulturae traditus. Et vere tremendum quod audivimus, et singulare quod aspeximus. Extremum spiritum agens hanc emisit vocem ille beatus: *Præventus sum*, et paululum una cum voce excutiens caput et partier manum ille quidem modum non revelavit, nos autem in hoc dubio illius rei causa perculsi sumus.

Hæc dixi, non quasi eius memoriam tangens, (nefas sit), sed ut meipsum in timore teneam, et vos conforter, ne praeveniamur in hac emittenda voce, quando aderit nostri exitus hora, sed verba parata sint et sine turbatione emissa. Scriptum est enim: *Paratus sum, et non sum turbatus*. Neque certe illud nobis continget, si quotidie nobismetipsis attendamus, et rectum firmiter servemus institutum, et si quid erratum est, statim corrigamus sollicitè, hoc pacto semper parati, quasi ad caelum simus ascensuri. Rogo vos: cui adstabitis? Nonne Deo et iudici universorum, cui omne genu flectetur cœlestium, terrestrium et infernorum, et omnis lingua confitebitur. Qualis ratio reddenda erit? Nonne de universis, sive operis, sive verbi, sive cogitationis actibus nostris?

Εμοὶ τοιγαροῦν δσάκις ἐντεθύμηται ταῦτα, φρίκων ἐμποιεῖ καὶ μικροῦ δεῖν πάρεστι. Ὑμῖν δὲ ἔξεστι τὸ ἀφόβητον ἔχειν· ὑμῖν δὲ λέγω τοῖς εὐηκόοις καὶ πᾶσαν μέριμναν ἐπὶ τὸν τῆς ὑποταγῆς λόγον ἀπορρίπτουσι· τοιοῦτο γὰρ τὸ τῆς ἀληθοῦς ὑποταγῆς βιάσιμον. Επεὶ ποῖαν ἀπολογίαν ἑαυτοῖς ἐτοιμάσαιεν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ οἱ τὴν ὑποταγὴν ἀκροτηριάζοντες, οἱ μεμονομένως ζῶντες οἱ περιεκτικῶς ἀγόμενοι ὧδε κακέϊσε, καὶ βᾶσιν ἑαυτοῖς μὴ ἔχοντες· οἱ τοὺς ἀργυροκότους δούλους ἐπιφερόμενοι; Φεῦ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας! πῶς εὐζήλωτος ἢ κακία; πῶς ἐστράφησαν εἰς τὰ ὀπίσω οἱ εὐσηποροῦντες τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ· Κρεῖσσον ἢν αὐτοῖς φησί, μὴ γνῶναι τὴν ὁδὸν τῆς δικαιοσύνης· ἢ ἐπιγνοῦσιν ἐπιστρέφαι ἐκ τῆς παραδοθείσης ἀγίας ἐντολῆς. Συμβέβηκε δὲ αὐτοῖς τὸ τῆς ἀληθοῦς παροιμίας· κύων ἐπιστρέφας ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὅς λουσαμένη εἰς κύλισμα βορβόρου.

Τί φῆς ἑταῖρε; δοῦλον ἄγεις ὁ ἄζυξ· ὁ φυγάς κόσμου· ὁ ἀπο λελυμένος πάσης σαρκικῆς σχέσεως; Οὐκοῦν λάβε σεαυτῷ καὶ γυναῖκα· τὰ δύο γὰρ ταῦτα κόσμῳ καὶ τοῖς κατὰ κόσμον ἀπονενέμῃται· οἷς δὲ ὁ σταυροφόρος βίος ἀληθῶς ἐπανήρηται, ἀλλότρια ἐκάτερα· Ἀλλ' ὡς ἔοικεν· ἡ ἁμαρτία τὸ αἷτιον. Επειδὴ γὰρ φιλοπαθοῦμεν καὶ φιλαργυροῦμεν προσθείη δ' αὖν καὶ φιλογυνοῦμεν. Ὡς αὖν οὖν μὴ πάρεστιν ἔφορος, καὶ ἔλεγχος τῶν ἐν παραβύστῳ γινομένων, οὐχ αἰρούμεθα ἀδελφὸν ἔχειν, ἀλλὰ τὴν μονίαν, ἥτοι τὴν κτημοδουλοσύνην· οἱ ὡς ἀληθῶς πεπραγμένοι τῇ ἁμαρτίᾳ καὶ δοῦλοι σαρκός τε καὶ αἵματος. Εντεῦθεν ἢ διάλυσίς· ἐντεῦθεν τὰ σκάνδαλα· ἐντεῦθεν τὰ πτώματα ὁμολογούμενά τε καὶ οὐκ ἀμφίλεκτα· ἐντεῦθεν ἐγὼ καὶ σκυθρωπάζων ἐλέγχων τε καὶ ἐπιμαρτυρούμενος, καὶ οὐδαμοῦ εἰσακουόμενος. Ἀλλὰ τί φησί; Εἰ μὴ ἦλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσιν περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. Α-

Quoties autem haec animum meum subeunt, gelidus tremor invadit, et paululum abest quin iudicium adveniat. Vobis autem esse absque timore fas est; vobis dico obedientibus et sollicitudinem omnem in subiectione proficientibus; talis enim est vere subiectae vitae ratio. Quapropter qualem excusationem sibi parent in tremendo Christi tribunali, qui subiectionem vix in summis servant, qui soli vivunt, qui hac illac circumvagant, neque stabilem moram habent, quique emptos servos secum ducunt. Heu, quanta est mea miseria! Quantum vitium aemulatur? Quomodo retrorsum reversi sunt, qui rectam vitae monasticae rationem sectabantur? Melius erat eis, dicit Apostolus, non cognovisse viam iustitiae, quam post cognitionem a mandato sancto sibi tradito se avertere. Contigit eis vere iuxta proverbium: Canis reversus ad suum vomitum: sus lota in volutabro luti.

Quid dicis amice? Servum agis, quae sine iugo et perfuga mundi, ab omni relatione terrena solutus? Itaque resume teipsum, sume mulierem. Haec enim duo iis, qui mundi sunt, relinquuntur; iis vero, qui crucigeram vitam vere suscepunt, utraque aliena sunt. Sed ut fieri solet, peccatum causa est: cum enim et vitia et argentum amemus, accedit quoque, ut et mulier diligatur. Igitur ne adsit inspector, neque reprehensio eorum quae in occulto gesta sunt, nolumus nobiscum fratrem habere, sed soli volumus esse vel inservire acquisitionibus, vere peccato venumdati et carnis et sanguinis effecti mancipia. Hinc confessa peccata habemus sed minime dubia sunt; hinc ego tristis et reprehendens et confitens sum, sed minime auditus. Quid autem dixit: *Si non venissem et eis locutus essem peccatum non haberent; nunc autem excusationem de peccato suo non habent.*

ὡς εἶμι ὁ πῦρ ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν τοιούτων· καὶ εἶχον δ' ἂν τὸ μὴ ἐπᾶραι τελείαν τὴν ἀμαρτίαν κατὰ τὴν κελεύουσαν ἐντολήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ διωγμός, ἔτι ἀναδίσταμαι, ἐ' πῶς ἤδη ποτὲ ἀνανηψούσιν οἱ τοιοῦτοι ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου παγίδος ἐξωγρημένοι ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸ ἐκείνου θάλαμα.

Ὑμεῖς δὲ εὐλογημένοι ὑπὸ κυρίου οἱ μετ' ἀλλήλων καὶ σὺν ἀλλήλοις δύο ἢ τρεῖς τὸ δὲ πλεον, πλείον καὶ ἐγκωμίου κοινοβιακῶς ζῶντες, οἱ οἴκοι μένοντες, καὶ μὴ ἀκαίρους προόδους ποιούμενοι πλήν τῶν ἀναγκαίων καὶ μάλιστα ἐν ἀγοραῖς καὶ πανηγύρεσιν. Οἱ ἀλλήλοις δουλεύοντες, ἂν τούτου δεσπόζοντες τοῦ κόσμου καὶ τῆς δουλοπρεποῦς δουλοκτημοσύνης καθαρεύοντες, οἱ πάντα θεοφιλῶς καὶ εὐσχημόνως διαπεραιούμενοι, καὶ γε ὑμῖν χάρις καὶ εἰρήνη πληθυνθείη, καὶ ἴδῃτε τὰ ἀγαθὰ τῆς ἁγίας Ἰερουσαλήμ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΔ'

Μετὰ τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.

Περὶ τῆς ἐνθέου ἡμῶν πολιτείας,
καὶ τοῦ μὴ ὑποπτῆσιν ἐν τοῖς
πειρασμοῖς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀλαῖν ἡμᾶς δεῖ, ἀλλὰ μὴ σιωπᾶν ἐπὶ πολὺ· ἡ γὰρ σιωπὴ ὕπνον ἐμπροσθεῖ τῇ ψυχῇ ὁ δὲ ὕπνος παρὰ κίτιός ἐστι θανάτου· ὃν περ ἀπευχόμενος ὁ ἅγιος Δαυὶδ ἔλεγεν· Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μηποτε ὕπνώσω εἰς θάνατον. Λόγος δὲ ἐν καρδίᾳ κινούμενος πηγὴ ἐστὶ ὕδατος ἀλλουμένου εἰς ζωὴν αἰώνιον. Οὗ τί ἂν γένοιτο ὠφελιμώτερον; Καὶ τοῦτο πάλιν εἰδὼς ὁ μακάριος ἀπόστολος ἔλεγεν· Ὁ λόγος τοῦ Χριστοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ὑμῖν πλουσίως ἐν πάσῃ σοφίᾳ διδάσκοντες καὶ νοουθετοῦντες ἑαυτούς. Ὁρᾷς ὅτι διδά-

Ego miser innocens sum a sanguine eorum; et iuxta traditum mandatum contento, ne peccatum perficiatur. Sed cum persecutio aderit, adhuc insisto, ut aliquo iam modo resurgant, quia laqueis diaboli in sua voluntate ab eodem sunt depraedati.

Vos autem benedicti sitis a Domino, qui ad invicem et simul duo vel tres aut plures congregati estis, vel domi manentes, et inopportune in plateas vel frequentes coetus non egredimini, nisi necessitas cogerit, et hinc maius est vitae vestrae monasticae encomium; vos, qui alterutrius servi estis etsi dominantes mundo, simul tamen liberi estis ab omni servili acquisitione mancipiorum: qui omnia, ut amici Dei ex ordine facitis: et vobis dico, gratia et pax multiplicetur, ut videatis bona supernae Ierusalem in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XIV.

post festum S. Theodori.

*De nostra divina conversatione,
deque tentationibus non timendis.*

FRATRES ET PATRES,

Necesse est ut verba faciamus, neque multum sileamus; silentium enim somnum animae ingerit; somnus autem est mortis conciliator. Quapropter beatus David orans dicebat: *Illumina oculos meos, ne unquam obdormiam ad mortem.* Sermo autem in corde motus fons est aquae salientis in vitam aeternam. Hac autem quid erit utilius? Quod et beatus apostolus considerans dixit: *Verbum Christi habitet in vobis abundanter in omni sapientia docentes et commonentes vosmetipsos.* Vides

σκει ἡμᾶς ἑαυτοὺς καὶ νοουθετεῖν παρ-
κελεύσεται, καὶ μὴ μόνον ἀρκεῖσθαι τοῖς
οἰκείοις ὑπομνήμασιν. Εγὼ τοίνυν ὁ ταπεινὸς
ὁσάκις ἂν ὑμῖν διαλέγωμαι, ὁμολογῶ ὀφε-
λεῖσθαι. Ανακαλοῦμαι γὰρ ἑμαυτὸν ἀπὸ τῆς
συγχύσεως τοῦ τῇδε βίου, καὶ νηφαλαιότερος
γίνομαι τῶν οἰκείων πλημμελημάτων. Σύγ-
χύσις γὰρ ἐστὶ ἐνθάδε βίος, καὶ λόγοι πο-
νηροὶ ἐμβάλλονται ἐν αὐτῷ καθ' ἐκάστην,
καὶ ἀκοαὶ μάταιαι συνεπιτιθεμένου καὶ
τοῦ διαβόλου διὰ τῶν ἐναντίων λογισμῶν.

Καὶ δεῖ ἀποσκευάζειν ταῦτα αἰεὶ διὰ τὸν
λόγον, καὶ καθαρὸν περιστῆν τῷ συνειδὸς καὶ
προσέχειν εἰς ὃ κείμεθα. Εἰς τί δὲ κείμεθα;
Εἰς τὸ δουλεύειν τῷ θεῷ ζῶντι, καὶ ἀναμέ-
νειν τὸν Υἱὸν αὐτοῦ ἐκ τῶν οὐρανῶν, ὃν ἡγεί-
ρεν ἐκ τῶν νεκρῶν, τὸν ῥυσάμενον ἡμᾶς
ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχομένης, καθὰ γεγραμ-
μένον. Οὐδεὶς δοῦλος ἀναμένων δεσπότην,
οὐδὲ ὑπεύθυνον κριτὴν καθεύδει καὶ ἀναπαύ-
εται καὶ ἀδουχεῖται· ἀλλὰ νήφει καὶ γρη-
γορεῖ καὶ ἀγωνιᾷ τὴν ὑπάντησιν· ἥνπερ ὑπο-
δεικνύων πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει· Ὅτι αὐτὸς
ὁ κύριος ἐν κελεύσματι, ἐν φωνῇ ἀρχαγγέλου
καὶ ἐν σάλπιγγι θεοῦ καταβήσεται ἀπ' οὐρα-
νοῦ· καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται
πρῶτον· ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες οἱ περιλειπό-
μενοι ἅμα σὺν αὐτοῖς ἀρπάγησόμεθα ἐν νε-
φέλαις εἰς ἀπάντησιν τοῦ Κυρίου εἰς αἴρα,
καὶ οὕτω πάντοτε σὺν Κυρίῳ ἐσόμεθα.

Ἀλλὰ τίνας; Οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, οἱ
πενθοῦντες, οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ, οἱ πραεῖς,
οἱ εἰρηνοποιοὶ, οἱ ἐλεήμονες, οἱ τὸν ζυγὸν τῆς
ὑποταγῆς διανύσαντες, οἱ τὴν ὁμολογίαν ἀν-
εξάρνητον διαφυλάξαντες, οὗτοι συνέσονται.
Οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράττοντες, οἱ δυσήκοοι, οἱ
δυσήνιοι, οἱ ἀρνηταὶ τῆς ὑποταγῆς, οἱ τῶν
ἄλλων κακῶν πράττοντες, οὗτοι οὔτε ἀρθῇ-
σονται ἐν νεφέλαις, οὔτε συνέσονται τῷ Κυ-
ρίῳ. Ἀλλὰ τὸ ἐλεεινότατον, δίκην τίσουσιν,
ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου καὶ ἀπὸ τῆς
δόξης τῆς ἐσχόρας αὐτοῦ· ὅπερ ἀπείη περὶ ἡμῶν
καὶ λέγειν. Διὰ τοῦτο ἀνατρεπτέον καὶ φρον-
τιστέον τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.

ut edoceat, et mandet, nosmetipsos com-
moneri, et non solum suis contentos esse
considerationibus. Ego itaque humilis
quoties vobis verba facio, confiteor me
iuvare. Revoco enim me a distractione
vitæ, et in meis imperfectionibus vigilan-
tior fio. Distractio enim est haec vita; et
sermones mali quotidie nobis in haec
vita versatis occurrunt una cum vanis
auditionibus, et consiliante diabolo, per
adversas cogitationes.

Semper vero recte providendum est
puram conscientiam habere et attendere
iis, in quibus versamur. Ad quid au-
tem hic versamur? Ut serviamus Deo
viventi et vero, et expectemus Filium eius
e caelis, quem suscitavit e mortuis, qui-
que liberavit nos a ventura ira, sicuti scrip-
tum est. Nullus servus dominum, nullus
reus iudicem expectans dormit et re-
quiescit et festum agit, sed vigilat, at-
tendit et laborat in eius occursum.
Quem occursum Apostolus indicavit di-
cens: *Quoniam ipse Dominus in iussu et
in voce archangeli, et in tuba Dei descen-
det de caelo; et mortui, qui in Christo sunt,
resurgent primi, deinde nos qui vivi-
mus, qui relinquimur, simul rapiemur cum
illis in nubibus in occursum Domini in
aëra; et sic semper cum Domino erimus.*

Sed ii qui sunt? Pauperes spiritu, ge-
mentes, puri corde, mansueti, pacifici,
misericordes, qui iugum obedientiae per-
fecte ferunt, et confessionem impavide
sustinent, hi cum eo erunt. Qui vero prave
egerut, inobedientes, indociles, con-
fessionem fidei et perfectionem conte-
mnentes, aliorumque malorum operato-
res, hi neque in nubibus rapientur, neque
cum Domino erunt. Sed, quod imprimis
est, poenas dabunt perditione aeterna a
facie Domini et a gloria virtutis eius.
Quod absit de nobis vel suspicari vel dici.
Ideoque revocanda et consideranda, quæ
sunt salutis animæ nostræ.

Ἰδοὺ γὰρ πρὸς τοὺς ἄλλους συνελθόντες καὶ ὁ τοῦ οἰκονόμου ἀδελφὸς Γρηγορίου· καὶ τί ἀποβήσεται οὐκ ἴσμεν, καὶ ὡς ἔοικεν γει-
τνιάζουσιν ἡμῖν οἱ πειρασμοί. Ἀλλὰ μὴ δέι-
σμεν, μὴ δὲ ὑποπτήζωμεν ἀπὸ τῶν ἐπα-
νισταμένων πειρασμῶν. Εἰ δὲ θεὸς ὑπὲρ ἡ-
μῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Εἰ ἐν τοῖς προλαβούσι
διωγμοῖς μεθ' ἡμῶν, πῶς οὐχὶ καὶ ἐν τοῖς
φθάσασιν ἔσται μεθ' ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ἐνι-
σχύων καὶ ἐνδυναμῶν ἡμᾶς κατὰ τὴν ὑπό-
σχесιν πρὸς ἅπαντα; Τί δὲ καὶ θράσουςιν
οἱ ἀντικείμενοι; Πάλιν διώξουσιν ἡμᾶς;
Ἀλλὰ τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα
αὐτῆς. Πάλιν φυλακίσουσιν; Ἀλλ' οὐδὲν τῆς
διὰ Χριστὸν φυλακῆς γλυκύτερον. Πάλιν
μαστιγώσουσιν; Ἀλλὰ πλείονων στεφάνων
ἡμῖν αἴτιοι ἔσονται. Εἰ δὲ καὶ θανατώσου-
σιν· ἀλλὰ καὶ ὁ Κύριος ὑπὲρ ἡμῶν τεθνα-
τῶται. Εἰ ἀπεθάνομεν, φησί, καὶ συζήσωμεν
εἰ ὑπομένωμεν καὶ συμβασιλεύσωμεν.

Τοιοῦτος ἦν ὁ μακάριος καὶ μέγιστος
μάρτυς Θεόδωρος, οὗ νῦν καὶ τὴν μνήμην
ἀπετελέσαμεν, πάντα μετὰ χαρᾶς ὑποίσας διὰ
Χριστόν. Ταύτῃ τῇ πεποιθήσει καὶ ἡμεῖς οἱ
ταπεινοὶ ἔτι δουλεύσωμεν τῷ Κυρίῳ· ταύτῃ
τῇ ἐλπίδι ὑπομένωμεν πᾶσαν θλίψιν καὶ στε-
νοχωρίαν τῶν συμβαινόντων· ἵνα διὰ τε τῆς
ὑποταγῆς καὶ τῆς ὁμολογίας καταζωωθῶμεν
γενέσθαι κληρονόμοι βασιλείας οὐρανῶν ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγα-
θῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΕ'.

Μετὰ τὴν μνήμην τοῦ Προδρόμου.

Δογματικὴ περὶ τιμῆς καὶ
προσκυνήσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χθὲς ἐπειδὴ ἐορτάσαμεν τὴν μνήμην τοῦ
Προδρόμου συνεισῆλθεν ἡμῖν πάντως καὶ ἡ
μνήμη τῆς ἐν τῷ μοναστηρίῳ διαγωγῆς·

Ecce enim nunc praeter alios ereptus
est frater aëconomi Gregorii; et quod
continget nescimus; et ut par est, pericu-
la approximant. Ne vero timeamus, neque
ob ingruentes tentationes formidemus. *Si
Deus pro nobis, quis contra nos?* Si in
superioribus persecutionibus nobiscum
fuit, quomodo et in futuris non erit? Ipse
nobiscum humilibus est confortans et
corroborans nos iuxta promissionem in om-
nibus. Quid amplius facient inimici? Rur-
sus nos persequuntur! Sed *Domini est
terra et plenitudo eius*. Rursus in car-
ceres nos detrudent! Sed nil est dulcius
carcerem pro Christo pati. Rursus fla-
gris nos contudent! Sed maioribus co-
ronis nos exornabunt. Et si morti tra-
dant, scimus et pro nobis Dominum mor-
tuum esse. *Si commortui sumus* scriptum
est, *et convivemus; si sustinebimus et
conregnabimus*.

Talis erat beatus et magnus martyr
Theodorus, cuius nuper festivitatem egi-
mus, qui omnia pro Christo subiit. Hac
fiducia et nos humiles adhuc serviamus
Domino: hac spe omnem tribulationem
et eventum angustiam sustineamus, ut
per obedientiam et confessionem digni
habeamur haereditatis regni caelorum
in Christo Iesu Domino nostro; cui est
gloria et potentia cum Patre et Spiritu
bono et sancto, nunc et semper et in sae-
cula saeculorum. Amen.

SERMO XV.

Post festivitatem Praecursoris.

*Dogmaticus de honore et venera-
tione sanctorum imaginum.*

FRATRES ET PATRES,

Cum heri celebraremus memoriam
Praecursoris concidit vere et memoria
instituti nostri monastici. Quomodo qui-

πῶς μὲν ἡμεῖς τῆνικαὶ πάντες ὁμοῦ ἐν τῷ ὄκῳ τοῦ Θεοῦ πορευόμενοι ἐν ὁμονοίᾳ· πῶς δὲ νῦν ἡμεῖς διεσπαρμένοι, ἄλλος ἀλλοῦ κατὰ διαφόρους τόπους καὶ χώρας; ἀλλ' ὅτι διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἡ διασπορά, χαίρειν ὀφείλομεν κατὰ τὴν κλεῦσυσαν ἐν τολήν. Χαίρετε, γὰρ φησι, καὶ ἀγαλλιᾶσθε· ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἔπειτα ὅτι καὶ ὁμοιούμεθα τῷ δεσπότη ἐφορκῶν. Εἰ ἐμὲ ἐδίωξαν, καὶ ὑμεῖς διώξουσιν· εἰ τὸν λόγον μου ἐτήρησαν καὶ τὸν ὑμέτερον τηρήσουσιν· ἀλλὰ ταῦτα πάντα ποιήσουσιν ὑμῖν διὰ τὸ ὄνομά μου· ὅτι οὐκ οἶδασιν τὸν πέμψαντά με. Ἐπ' ἀληθείας γὰρ ὥσπερ οἱ Ἰουδαῖοι οὐκ οἶδασιν τὸν πατέρα μηδ' τὸν Υἱὸν προσθεξάμενοι· οὕτως καὶ οἱ εἰκονομάχοι οὐκ ἴσασιν τὸν Χριστὸν μηδ' τὴν εἰκόνα αὐτοῦ προστιέμενοι. Καὶ ἡ μὲν ἀλήθεια ἐμφανής, οἱ δὲ συνιέντες εἰς ἀπὸ χιλιᾶδων.

Ορᾶτε δὲ αὐτῶν τὸ πονηρὸν φρόνημα διχῶς διαιρούμενον· πῇ μὲν εἰς τὸ μηδ' ὅλως ἀναστηλοῦν τὴν εἰκόνα Χριστοῦ, πῇ δὲ εἰς τὸ ἀνιστοροῦν μὲν ἴσα δὲ τοῖς κατὰ πόλεμον καὶ πῆραν ἱστορουμένοις. Καθ' ὃ δὲ φασὶν οὐδὲ δεῖν αὐτὴν προσκυνεῖσθαι· ὅτι μὴ δὲ ἡ βοῶν, ἡ κυνὸς, ἡ λέοντος ἡ παρθάλεως, ἡ ὄφεις, ἡ πετηνοῦ, ἡ ἰχθύος εἰκὼν προσκυνεῖται. Ἐρ' οἷς τίς ἔχων αἰσθησιν οὐ στενάζει; τίς δὲ οὐ καταγάγοι δάκρυα; ὅτι τὴν εἰκόνα Χριστοῦ, ἣν αἰδοῦνται μὲν ἄγγελοι, φρίσσουσι δὲ δαίμονες, οὐκ ἐρυθριῶσιν θεοφύλακες, καὶ τετραπόδες, ἐρπετοὶς τε, καὶ πετεινοὶς, καὶ ἐναλίοις συντάσσουσιν καὶ συνατιμάζουσιν; ὦ φοβεροῦ ἐννοήματος! καὶ φοβερωτέρου τολμήματος!

Εἶτα τί; Τὴν μὲν εἰκόνα τοῦ ἀνθρώπου ἀνθρώπου ὀνομάζουσιν, καὶ τὴν τοῦ βοῶν βοῦν, καὶ τὴν τοῦ ὄνου ὄνον, καὶ τὴν τῆς καμήλου κάμηλον, καὶ τὴν τῆς πέρδικος πέρδικα, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοειδῶν τε καὶ ἑτεροειδῶν ὡσαύτως, εἴτε ζώων, εἴτε φυτῶν Χριστοῦ δὲ ἡ τῆς Θεοτόκου, ἡ τινος οὖν τῶν ἀπάντων ἁγίων οὐδαμᾶς, οὔτε κατὰ τὸ πρωτότυπον,

dem omnes hic simul eramus in domo Dei ambulantes in concordia, et nunc dispersi sumus, alii alibi per diversa loca diversasque regiones? Sed quia dispersio est ob verbum Dei, secundum praeceptum gaudendum est: *Gaudete et exsultate, quoniam merces vestra copiosa est in caelis*: deinde etiam quia Domino similes effecti sumus dicenti: *Si me persecuti sunt, et vos persequentur; si sermonem meum probarunt et vestrum probabunt; sed haec omnia vobis facient propter nomen meum, quoniam non cognoverunt, qui misit me*. Revera enim sicut ludaei ignoraverunt Patrem, et Filium non receperunt, sic et Iconomachi nesciunt Christum, ad eius imaginem non accedentes. Veritas quidem manifesta est; sed qui sapiunt vix in millibus unus.

Videte e contra eorum malam voluntatem dupliciter divisam: una ex parte ad non elevandam imaginem Christi, ex alia vero ad eam elevandam, utpote aequae in imaginibus bellicis et in portis. Ad haec dicunt non oportere eas venerari, quoniam vel equi, vel bovis, vel canis vel leonis, vel pardali, vel serpentis, vel avis, vel piscis imago non veneratur. Quis sanus mente ad haec non luget? Quis non lacrymatur cum imaginem Christi, quam angeli venerantur et daemones timeant, ab iis audeatur comparari et contemni cum feris, quadrupedibus, reptilibus, avibus et piscibus. O horribilis cogitatio! et horribilius scelus!

Ac praeterea, nonne imaginem hominis vocant hominem, et imaginem bovis, iumentum, cameli, perdicis, vocant bovem, iumentum, camelum, perdicem et sic de similibus sive animantibus sive vegetantibus? Christi autem vel Deiparae vel aliorum sanctorum minime, neque secundum prototypum neque secundum traditio-

οὔτε κατὰ τὸ παράγωγον ὀνομάζουσιν ἀνέχονται. Ἀλλὰ ἀπλῶς εἰκόνας φασι, τὸ τίς νος μὴ προστιθέντες· ὥς ἂν μὴ ἐντεῦθεν εἰσχωρῶσιν οὕτω εἶσιν ἀλογίας τε καὶ βλασφημίας ἐπίμεστοι.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, σχολάσατε καὶ γινώτε εἴ τι πρὸς τοῖς εἰρημένοις παρὰ τε τῶν ἀγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν ὅτι εἰ οἱ τόποι ἐφ' οἷς Χριστὸς ἐγεννήθη ἄγιοι καὶ προκυνητοὶ εἰσί τε καὶ ὀνομάζονται καὶ εἰ τις ἐκεῖθεν χοῦν λάβοι ἢ λίθον, πεοίπει ὥς καιμηλίου ἐσθλόν· πόσω γε μᾶλλον τὴν εἰκόνα Χριστοῦ τιμητέον καὶ προσκυνητέον, ἐφ' ἧ ὥς ἐν ἐσόπτρῳ αὐτός ἐστιν ὁ ἐκφαίνόμενός τε καὶ προσκυνούμενος; Φύσις γὰρ αὕτη εἰκόνας, τὸ ἐξεικονιζόμενον κατ' εἶδος φέρειν· Μανθάνω δὲ ὅτι ἐν Ρώμῃ τὰς κλεῖδας τοῦ Κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου διὰ τιμῆς ἄγουσιν καὶ τοιγεὶ ὁ Κύριος αὐτῷ οὐ κλεῖδας αὐτὰς δίδωσιν αἰσθητάς· ἀλλὰ τὰς διὰ λόγου εἰς τὸ θεσμεῖν καὶ λύειν. Οἱ δὲ ἀργυρεῖς πεποιηκότες ταύτας προστιθέασι εἰς τὸ προσκυνεῖν. Τοσούτη οὖν αὐτῶν ἐστὶν ἡ πίστις. Κἀκεῖ ἡ ἀρόαγῆς πέτρα τῆς πίστεως τεθμελιωμένη, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Εὐταῦθα δὲ ὥσπερ δοκεῖ, πλεονάζουσα ἡ ἀπιστία καὶ ἡ ἀνομία. Διὰ τοῦτο ὁ ταπεινὸς ἐγὼ ἀλγυνόμενος τὴν καρδίαν καὶ δεδιὼς τὸ τῆς σιωπῆς κῆρυγμα ἐξ ἀναγκαίου φθέγγομαι, ἃ φθέγγομαι βράχια καὶ ὀλίγιστα. Εἰ γὰρ οἱ ἐτερόδοξοι οὐ παύονται ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, ἐγγράφως τε καὶ ἀγράφως γλῶσσαν βλάσφημον κεινῇ κατὰ Χριστοῦ· ἡμεῖς οὐ δὲ οἶκοι καθήμενοι ὁμιλήσωμεν πρὸς ἀλλήλους τὰ προσήκοντα; Καὶ πῶς οἴσομεν τὴν ὀργὴν Κυρίου; Πῶς δὲ μιμησόμεθα τοὺς Πατέρας ἡμῶν, οἱ ἐν τοῖς ὁμοίοις καιροῖς τὸ ὑποσιωπᾶν καὶ ὑποστέλλεσθαι προδοσίαν ἀληθείας ἔφασαν εἶναι. Οὐκοῦν λαλητέον, καὶ ἀκουστέον, καὶ προσεκτέον λόγῳ τε καὶ ἔργῳ.

Καὶ γὰρ οἱ μακάριοι ἀπόστολοι οὕτω θεῖον κηρύγματι μόνον, ἀλλὰ τῷ ἀλήπτῳ βίῳ

nem sustinent sic nominari, sed tantum imagines vocant nihil aliud adiicentes, ita ut hinc res stricte haud tenent, adeo et irrationabilitatis et blasphemiae se refertos esse manifestant.

Veruntamen vos, o fratres, considerate et cognoscite etiam e dictis sanctorum Patrum nostrorum et mei humilis viri, quod si loca, ubi Chistus natus et versatus est, sancta et venerata sunt et vocantur, ita ut si quis pulverem et lapidem inde accipiat, retineat sicuti sacrum cimelium; quanto magis honoranda et veneranda est imago Christi, in qua est veluti in speculo qui visus est et veneratus? Imaginis enim natura est, ut quod repraesentat, secundum speciem exhibeat. Novi quod Romæ claves Principis Apostolorum Petri honorifice deferunt. Et quidem vere Dominus non dedit ei materiales ipsas claves, sed rationales ad ligandum et solvendum. Illi autem, cum artificiose easdem ex argento elaboraverint, venerationi exhibuerunt. Tanta est igitur Romanorum fides! Ibi est immobilis petra fidei ut fundamentum posita, secundum Domini verbum; hic autem, ut videtur, infidelitas et iniquitas abundat. Ideo humilis ego, corde dolens et timens, silentii crimen coactus fateor, cum pauca et breviter loquar. Nam si heterodoxi neque privatim neque publice quiescunt scriptis et sine scripto blasphemam movere linguam, nos neque domi sedentes ad invicem quae utilia sunt colloquemur? Et quomodo iram Domini sustinebimus? Quo pacto imitabimur Patres nostros, qui in similibus versantes periculis, arbitrati sunt vel prodere veritatem, si tacerent et sese continerent? Nonne igitur loquendum, nonne audiendum, nonne verbo et operi attendendum est?

Etenim beati Apostoli non solum divina praedicatione, sed exemplis incul-

περιεγένοντο τῆς οἰκουμένης φωτίζοντες τοὺς ἐσκοτισμένους· ἀλλέζοντες τοὺς μεμωραμένους, πῆραν καὶ ῥάβδον μόνον ἐπιφερόμενοι.

Οὗς μιμούμενοι, ἀδελφοὶ, καταμφότερα εὐδοκιμῶμεν, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, μὴ φιλαργυροῦντες, ἀλλὰ ἀκτημονοῦντες. Τοῦτο δὲ οὐ δι' ἡμᾶς, ἀλλὰ διὰ τοὺς πόρρωθεν εἴρηται, μὴ ποιούμενοι προσόδους παρὰ καιρὸν, μὴ συναυλιζόμενοι γυναιξίν, ἐξ ὧν ἐστὶ ὁ θάνατος. Καί γε εἰ οὕτως ἀναστρεφόμεθα, δοξασθεῖται ὁ θεὸς ἐν ἡμῖν, μεγαλυνθήσεται ἡ προκειμένη ὁμολογία, αἰδεσθήσονται καὶ οἱ ἐναντίοι ὅσον ὅσον πρὸς ἐπιστροφὴν. Εἰ δὲ μὴ οὕτως· θέος μὴ ἀντὶ μακαρισμοῦ, κατὰκριμα ἀπενεγοίμεθα αἰώνιον. Αὐτὸς δὲ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ μεταποιῶν πάντα καὶ μετασκευάζων πρὸς τὸ βέλτιστον, εἰρηνεύσειεν τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ὑμᾶς δὲ συνετέσειεν, καὶ πάντας σώσειεν εἰς τὴν βασιλείαν τὴν ἐπουράνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙϚ'

Εἰς τὸ θέρος.

Περὶ νεκρώσεως τῶν παθῶν
καὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καιρὸς ὁ παρὼν τοῦ θέρους καὶ καιρὸς κόπων καὶ ὑδρότων. Εἴησι γὰρ ἄνθρωπος ἐπὶ τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἐσπέρας, σκιοτούμενος ἢ ὑψούμενος πρὸς τὸ χρησιμώτατον· καὶ οὐ δίδωσιν αὐτῷ ἄνεσιν ἕως ἂν τελείως θερίσειεν, ἢ ἀλωνίσειεν, καὶ εἰς τὰς ἀποθήκας ἐμβάλλοι τὰ προκειμένα σπέρματος. Τί οὖν ἐστὶν ἐνταῦθα εἰπεῖν; Ὅτι εἰ ἐπὶ τῶν σαρκικῶν οὕτως ἔχει, πολλῷ μᾶλλον ἐπὶ τῶν πνευματικῶν

patae vitae orbem universum peragraverunt, lumen afferentes iacentibus in tenebris, sale condientes qui non sapiebant, peram tantum et baculum gestantes.

Hos imitantes, o fratres, in utrisque probati nos exhibeamus: iis quae praesto sunt contenti simus: non argento sed paupertate cupidi simus. Hoc autem non propter vos, sed propter eos, qui absunt dictum sit, ne exquirantur proventus vitae huius inopportunos, neque converseatur cum mulieribus, ex quibus mors est. Et ita si sanctam vitam agemus, glorificabitur Deus in nobis, veneranda confessio nostra in pretio habebitur, et hostes nostri parumper aberunt a conversione. Sed si hoc pacto non fiet, timeamus ne pro benedictione aeternam nobis afferamus maledictionem. Ipse autem Deus pacis, qui transformat omnia et mutat in melius, pacem donet ecclesiae suae, nobis mentem det bonam, et omnes salvos ducat ad regnum coeleste in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XVI.

In missionem

*De mortificatione vitiorum
et spirituali messe.*

FRATRES ET PATRES,

Istud tempus messis, et laborum et sudorum tempus est. Exit enim homo ad agrum suum, et ad opera sua usque ad vesperam, quasi ad utiliora gestiens et elatus, non est ei requies quousque absolverit missionem et frumenta triverit, atque in horrea condiderit. Quid hic igitur dicendum est? Quod si in temporalibus ita res se habent, quanto magis necesse est in spiritualibus similiter agere.

ἀναγκαίως ἔξει τὸ θεώρημα. Καὶ γὰρ πρόκειται ἡμῖν θέρος, καθὰ εἴρηται τῷ Ἀποστόλῳ· Ὁ σπείρων φειδόμενος, φειδόμενος καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐλογίαις, ἐπ' εὐλογίαις καὶ θερίσει. Καὶ πάλιν ὁ Κύριος πρὸς τοὺς μαθητάς· Οὐχ' ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἔτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμὸς ἔρχεται· ἰδοὺ, λέγω ὑμῖν, ἔπαρτε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαὶ εἰσι πρὸς τὸν θερισμὸν ἤδη· καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὡς ὁ θερίζων.

Ἰδοὺ ἀποδεικνύεται ἡμῖν ὁ θερισμὸς. Ἐξέλθωμεν μὲν τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς ἐν πάσῃ προθυμίᾳ εἰς τὸν ἀμικτον. Συνάξωμεν τοὺς καρποὺς, οὐ τοὺς σαρκικοὺς καὶ ῥέοντας, ἀλλὰ τοὺς πνευματικοὺς καὶ μένοντας εἰς ζωὴν αἰώνιον· τὸν ἀγιασμόν, τὴν εἰρήνην, τὴν ἀγάπην καὶ τὴν χαρὰν, τὴν μακροθυμίαν καὶ ὑπομονήν, τὴν χρηστότητα καὶ πραότητα, πᾶσαν οὖν ἄλλην ἀρετήν. Οὗτοί εἰσι οἱ καρποὶ τοῦ πνεύματος, οὓς δεῖ ἁλοῦν διὰ τῆς διακριτικῆς ἕξεως, τουτέστι τὸ ἀμιγὲς εἶναι τὸ καλὸν ἐκ τοῦ χείρους· οἷον ἀγαπᾶν μὲν τὰ καλὰ, ἀλλὰ μὴ προσπαθῶς, καὶ ζηλοῦν μὲν τὰ καλὰ, ἀλλὰ μὴ φθονεῶς· καὶ λαλεῖν περὶ ἀδελφοῦ, ἀλλὰ μὴ ἐχθροῦ· εἰλικρινῶς δὲ μᾶλλον ποιεῖν τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ τὸ ἀγαθὸν καὶ εὐάρεστον καὶ τέλειον, καθὰ γέγραπται. Εἰ δὲ καὶ εἰς ἀποθήκας ἐμβαλεῖν δεῖ, τοῦτ' ἂν εἴη διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἀσφάλειαν. Ὅταν γὰρ τὰ πάντα ποιήσετε, φησὶν ὁ Κύριος, εἴπατε ὅτι ἄχρηστοι δοῦλοι ἐσμέν· ὁ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιθήκαμεν. Καὶ πάλιν ὁ Ἀπόστολος λέγει· Τί γὰρ ἔχεις ὁ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί οὖν καυχᾶσαι ὡς μὴ λαβών;

Οὗτος ὁ θερισμὸς, καὶ τοιοῦτος ὁ κόπος, οὐκ ἐν δυσίῃ ἢ τρισὶ μηνσὶ θεωρούμενος, ἀλλὰ συμπαρατείνόμενος τῷ τέλει τῆς ζωῆς ἡμῶν, πλήν πρὸς τὸν μέλλοντα αἰῶνα παραλαμβάνόμενος, ὡς ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἐστὶ λογιζόμενος. Ἐκεῖ δὲ πέρας οὐκ ἔστι ἐκεῖ τοὺς πό-

Etenim messis ante oculos nostros est, ut ait Apostolus: *Qui parce seminat, parce et metet; et qui seminat in benedictionibus, et in benedictionibus metet.* Et etiam Dominus discipulis aiebat: *Nonne vos dicitis quod adhuc quatuor menses sunt, et messis venit? Ecce dico vobis: Levate oculos vestros, et videte regiones quia albae sunt iam ad messem; et Qui metit mercedem accipiet, et congregabit fructum in vitam aeternam, ut is qui seminat, simul gaudeat et qui metit.*

Ecce nobis messis ostenditur. Exeamus itaque et nos cum omni sollicitudine ad messionem. Congregemus fructus, non quidem temporales et caducos, sed spirituales et qui ad vitam aeternam manent: sanctificationem, pacem charitatem, et gaudium, patientiam et subiectionem, benignitatem et mansuetudinem, omneque aliud virtutum genus. Hi sunt fructus spiritus, quos veluti in aream oportet congregare per discretionis modum, et ut purum ab omni malo sit bonum; sicuti diligere quidem, sed non ex passione: aemulari bona, sed non invidiose: de fratribus loqui, sed non hostiliter: hilariter potius facere voluntatem Dei bonam, acceptam et perfectam, iuxta praeceptum. Cum vero in horrea conveniat aliquid adunare, hoc fiat sub custodia humilitatis. Nam Dominus dicit: *Postquam omnia feceritis, dicite, quod inutiles servi sumus; quod debuimus facere, fecimus.* Et iterum Apostolus: *Quid habes, quod non accepisti? Quid igitur gloriaris quasi non acceperis?*

Haec est messis et talis labor, quae non respiciunt menses duos vel tres, sed ad omnem vitam protendenda; quaeque futuro saeculo comparata, ut dies unus reputabuntur. Ibi nullus est finis: ibi quisque fructus laborum suorum come-

νοὺς τῶν καρπῶν αὐτοῦ ἕκαστος φάγηται· ἐκεῖ εὐφρανθήσόμεθα ἐπ' αὐτῇ τῇ δεσπόζοντι ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ ἕως αἰῶνος· Μόνον ἔτι νεκρώσωμεν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, πορνείαν, ἀκαθαρσίαν, πάθος, ἐπιθυμίαν κακῶν καὶ τὴν πλεονεξίαν. Μόνον ἔτι οἴσωμεν τὸν ζυγὸν τῆς ὑποταγῆς, ἀνοχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγάπῃ, ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες, καὶ οὕτως ἀναπληροῦντες τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον· Καὶ μακάριος ὁ ὑποτάσσει πάντα δι' εὐλάβειαν, καὶ μακάριος ὁ τὰ πλείστα κεκοπιακῶς. Οὐ γὰρ πλείων ὁ κόπος, ἐκεῖ πλείων καὶ ὁ μισθός· καὶ ὁς τὸ ἔσχατον τῆς διακονίας αἰρεῖται, ἐκεῖνος τὸ πρωτεῖον κομίζεται, καθὼς λέγει ὁ Κύριος· Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν μέγας εἶναι, ἔστω πάντων διάκονος· οὕτως καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἦλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι, καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων.

Ταῦτα οὖν, ἀδελφοί, λογιζώμεθα, καὶ ταῦτα πράττειν ἐπειρώμεθα, ἀκούοντες τῆς φωνῆς ἐκείνης· Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ· ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλὰ σε καταστήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου σου· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΖ΄.

Εἰς τὸ θέρος·

Περὶ τοῦ πνευματικοῦ θερισμοῦ καὶ τῆς ἐπιτεταγμένης ἀσκήσεως τῶν τοῦ Χριστοῦ θεραπεπόντων

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Θέρους ὥρα, καθὼς ὁρᾶτε· καὶ ἕκαστος γεωργὸς συνανίσταται εἰς συγκομιδὴν τῶν σπερμάτων. Καὶ οὔτε ἥλιος ἐπικαίων θαμάζει τὸν ἐργάτην, ἀλλ' ἔωθεν μέχρις ἑσπέρας διαγωνίζεται· πῇ μὲν κυρτούμενος, πῇ δὲ ὑψούμενος ἕως ἂν συντελέσῃ τὸ προκείμενον ἔργον. Τί οὖν ἡμεῖς οἱ τοῦ Χριστοῦ θεραπευννύται ὀνομαζόμενοι, ἔχομεν

det: ibi gaudebimus semper in ipso Domino in potentia eius, dummodo mortificaverimus quae sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam et avaritiam: dum modo iugum obedientiae sustinuerimus supportantes invicem in charitate, ad invicem onera ferentes et sic adimplentes legem Christi secundum scripturam. Et beatus qui subierit omnia propter pietatem, et beatus qui plurimum laboraverit. Cuius enim maior fuerit labor, maius erit et praemium. Qui humiliora ministerii elegerit, is et primas partes obtinebit, ut dicit Dominus: *Quicumque voluerit in vobis magnus esse, fiat omnium servus; nam et filius hominis non venit ut ministraretur sibi; sed ut ministraret, et daret animam suam redemptionem pro multis.*

Haec in mente versemus, o fratres: et haec agere studeamus, ut audiamus vocem illam: *Euge, serve bone et fidelis, super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui.* Cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XVII.

In messem.

De spirituali missione et de mandatis asceticis servorum Christi.

FRATRES ET PATRES,

Tempus nunc est messis, ut videtis; et omnis agricola surgit ad congregandum frumentum, neque iussus labor, neque solis aestus operarium vincit, sed usque ad vesperam contendit, modo curvatus modo vero erectus quousque operam suam absolvat. Nonne et messem habemus nos, qui servi Domini vocamur? Certe quidem:

ἄρα θέρος; Καὶ πᾶν μὲν οὖν καὶ θέρος τοιοῦτο, οἷον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός υποδείκνυσι τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς λέγων. Οὐκ ὑμεῖς λέγετε, ὅτι τετράμηνόν ἐστι, καὶ ὁ θερισμός ἐρχεται; ἰδοὺ λέγω ὑμῖν ἐπάρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν, καὶ θεάσασθε τὰς χώρας, ὅτι λευκαί εἰσι πρὸς θερισμόν. Ἦδη καὶ ὁ θερίζων μισθὸν λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἵνα καὶ ὁ σπείρων ὁμοῦ χαίρῃ καὶ ὁ θερίζων.

Υποδέδεικται οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὅτι καὶ σπόρος καὶ ἄμνητος ἡμῖν πρόκειται καὶ οὐχ ὠρισμένον τινὶ καιρῷ, ἀλλὰ διαπαντός καὶ εἰς αἰεί. Θερίσωμεν τοιγαροῦν λοιπὸν, ἀδελφοί, προθύμως, τουτέστιν ὁ διδάσκων τὴν διδασκαλίαν· ὁ προϊστάμενος τὴν σπουδὴν· ὁ διακονῶν τὴν διακονίαν· ὁ ὑποτασσόμενος τὴν ὑπακοήν· ὁ ἡσυχάζων τὴν ἡσυχίαν· ὁ προσευχόμενος τὴν ἐπιμονήν· οἱ πάντες τὰ πάντα ἐν πᾶσι, καθ' ὅσον οἷόν τε δεινὸν τοὺς σαρκικῶς ἐργαζομένους προθύμως τῶν ἔργων ἐφάπτεσθαι· ἡμᾶς δὲ ῥαθυμῶς καὶ ἐκλελυμένως προσιέναι τοῖς πνευματικοῖς σπουδάσμασι. Δεινὸν ἰδρῶτι περιῤῥεομένους ἐκείνους μὴ ἀπέχεσθαι τῶν πόνων· ἡμᾶς δὲ ἀψικόρως ἔχειν περὶ τὸν τόνον τῆς ἀσκήσεως; Οὐ βασιλεία οὐρανῶν πρόκειται; οὐ ζωὴ αἰώνιος; οὐ χαρὰ ἀνεκλάλητος; Ἐστὶν ἄρα ῥαθυμία χρώμενος κτήσασθαι τι τῶν μεγίστων ἐπιθυμουμένων; Οὐδαμῶς.

Οὐκοῦν διεγερτέον πόσῃ σπουδῇ, καὶ θεριστέον οὐ φθαρτὰ τινὰ καὶ ἐπίκηρα, ἀλλ' ἄφθαρτα καὶ αἰωνία· ὥς ἂν ἐξῇ καὶ περὶ ὑμῶν λέγεσθαι· Τοῦς πόνους τῶν καρπῶν σου ὅτι φάγεσαι, μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται. Μὴ τις εἴπῃ ἀσθενὴς εἰμι, καὶ οὐ δύναμαι θερίζειν· ἀσθενὴς εἶ τῷ σώματι· τῷ δὲ πνεύματι, εἰ βούλει, ἐρῶσκι κατεργάζεσθαι τὸ ἀγαθόν. Δάκρυον ἔχεις, φυλακὴν νοδὸς ἔχεις, κατάνυσιν ἔχεις, εἰρήνην ἔχεις καὶ τὸν ἁγιασμόν, ἃ τινὰ εἰσι φίλα τῷ θεῷ ὅτι μέλιστα. Μὴ τις εἴπῃ ὑπισκίλισμαι

et talis est messis nostra qualem Dominus noster Iesu Christus commonstravit discipulis suis dicens: *Nonne et vos dicitis, quod adhuc quatuor menses sunt, et messis venit? Levate oculos vestros, et videte regiones, quia albae sunt iam ad messem, et qui metit mercedem iam accipit et congregat fructum in vitam aeternam, ut et qui seminat simul gaudeat et qui metit.*

Ex his aperte patet quod frumentum et messis nobis prae oculis sunt, non quidem aliquo determinato tempore, sed semper et continue. Metamus itaque, fratres, alacri animo; scilicet qui docet in doctrina, qui praest in cura, qui servit in ministerio, qui subiacet in obedientia, qui quiescit in quiete, qui precatur in contentione, et omnes in omnibus et per omnia. Quantum et quale dedecus est videre temporales operarios opera sua alacriter aggredi; nos vero tarde et dissolute ad spirituales curas accedere! Illos sudore madidos ab opere non desistere, nos vero contentionem asceticam fastidire? Nonne nobis proponitur regnum caelorum, et vita aeterna, et gaudium ineffabile? Et adhuc erit aliquis segniss in acquirendis maximis et optatissimis bonis? Minime certe.

Itaque omnes sese excitent, et omni sollicitudine manus admoveant in metendis non quidem corruptibilibus, sed aeternis; ita ut et de vobis dici possit: *Quoniam fructum laborum tuorum comedes, beatus es, et bene tibi erit.* Ne quis dicat infirmus sum, neque metere valeo. Forte corpore infirmus es, sed spiritu si vuleris poteris operari bonum: lacrimas habes: habes mentis custodiam: habes compunctionem: habes pacem: habes sanctimoniam, quaeque maxime grata sunt Deo.

καὶ οὐ δύναμαι ὀρθοποδεῖν. Θέλησον δὲ
μόνον, καὶ ἐγερῇ σε ὁ ἐγείρων ἀπὸ γῆς πτω-
χόν, καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα. Μὴ ὁ πί-
πτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ἀποστρέφων οὐκ ἐπι-
στρέφει; Καὶ ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, οὐ θέλω
τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὥς τὸ ἐπιστρέψαι
καὶ ζῆν αὐτόν. Τίνα οὖν λοιπὸν πρόφασιν εὐ-
λογοῦν ἔχομεν; Τίνα δὲ ἀπολογία εὐπρόσω-
πον, μὴ οὐκ ἐπὶ πάσῃ προθυμίᾳ ποιεῖσθαι
τὰς ἐντολὰς καὶ τυχεῖν τῶν ἐν ἀπαγγελίαις
ἀγαθῶν; Εἰ δὲ οἱ ἄγιοι Πατέρες ἡμῶν κε-
κοπιάκασιν, ἐσπείραν, ἐθήρισαν, συνήγαγον
εἰς τὰς αὐτῶν ἀποθήκας ζωὴν αἰώνιον, καὶ
νῦν εἰσι χαίροντες καὶ ἀναμένοντες τὴν ἀ-
ποκάλυψιν τῆς ἐσχάτης ἡμέρας, ἐν ᾗ ἐκ-
λάμψουσιν ὡς ὁ ἥλιος,

Μὴ τοί νυν παρκακαλῶ, ἀλλ' ἐθριώσω-
μεν τῶν μακκρίων ἐκείνων, ἀδελφοί, μηδὲ
μικραῖς καὶ ὀλίγαις ἡδοναῖς καὶ ἡμέραις
προησώμεθα τὴν σωτήριαν ἡμῶν, ἀθάνατα
κολασθῆσόμενοι. Ἀλλὰ καθ' ὅσον οἶόν τε
ἀγωνισώμεθα κατόπιν αὐτῶν εἶναι πάντα
στέγοντες, πάντα ὑπομένοντες, ἵνα βασιλεί-
ας οὐρανῶν κληρονομήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΗ'.

Εἰς τὸ θέρος.

Περὶ ἀπροσπαθείας τῶν τῇδε
ἡδέων, καὶ ἐφέσεως τῶν
αἰωνίων ἀγαθῶν

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εκλυσιν ποιεῖται τοῦ σώματος ἡ ὥρα
τοῦ θέρους συνεπιτιθεμένης καὶ τῆς ἀγρυ-
πίας καὶ τήχας ἀποκναίμεν πρὸς τὴν ἀ-
κρόασιν τῆς κατηχήσεως. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὡς
καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκοντες ὀφείλομεν κατὰ
τὴν νομοθεσίαν τοῦ ἀποστόλου ἀποθνή-
σκων δὲ τις ἐπιτάφια φερέγεται, καὶ προσ-

Ne quis dicat: claudus non possum recte
incedere. Fac ut velis tantum, et eriget
te, qui e terra erigit egenum et exsultat
e stercore pauperem. Nonne qui cadit
resurgit, et qui errat ad notum redit iter?
Dicit Dominus: *Nolo mortem peccatoris,*
sed ut convertatur et vivat. Quam igitur
habebimus probabilem excusationem?
quam bene acceptam defensionem, nisi
omnicura satagere studeamus in explen-
dis mandatis et in consequendis prom-
issis bonis? Si Patres nostri laboraverunt,
seminaverunt, messuerunt, in horrea sua
congregavere vitam aeternam, nunc gau-
dent et expectant velationem novissimi
diei, quando sicut sol fulgebunt.

Ne igitur, exhortor, o fratres, dissi-
miles simus beatis illis viris; ne ob pau-
cas parvasque delicias et dies negligamus
salutem animæ nostrae, aeternas poe-
nas daturi. Veruntamen quantum possi-
bile est, contendamus post ipsos am-
bulare, omnia tolerantes et omnia pa-
tientes, ut regni caelorum simus haeredes
in Christo Iesu Domino nostro; cui est
gloria et potentia cum Patre et Spiritu
sancto, nunc et semper et in saecula sae-
culorum. Amen.

SERMO XVIII.

In messem.

*De non desiderandis deliciis ter-
renis et de acquisitione bono-
rum caelestium.*

FRATRES ET PATRES,

Tempus messium et coniunctum vi-
giliis corporo veluti dissolvit; et se-
gnes efficimur ad catechesim audien-
dam. Sed clamante Apostolo, quod nobis
quotidie moriendum est, qui vero mo-
ritur ad funebria vocat et accuratiores
efficit audientes, eia itaque et nos au-

εκτὸς ἀπεργάζεται τοὺς ἀκούοντας· φέρε καὶ ἡμεῖς μὴ ἀποκνήσωμεν ἀκούειν. Ἀλλ' ὡς ἐπὶ διαθήκης ἀναγινωσκομένης προσέχωμεν τοῖς λεγόμενοις. Διαθήκη μὲν οὖν τῶν κατὰ σάρκα, ἐπειδὴ σαρκική, καὶ σαρκικῶς διαγορεύει· τοῦτέστι κληρονομίαν ἀφίησιν γυναικί, τέκνοις, ἀδελφοῖς, συγγενέσιν, εἴ τι ἄλλο ἐστὶν ἕως διαγρῆσθαι. Ἡ δὲ κατ' ἡμῶς διαθήκη οὐδὲν ὑποφαίνει τοιούτων· ἀλλὰ τί; Ὅτι ξένοι· καὶ παρὰ τὴν οἰκίαν ἐσμὲν ἐπὶ τῇ γῆς, καὶ ὅτι οὐδὲν εἰσενέγκμεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ὁδηλοῦ ὅτι οὐδὲ εἰσενέγκειν τι δυνάμεθα· καὶ ὅτι μετατιθέμεθα ἢ πρὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, καὶ ἀπὸ ἀτιμίας εἰς δόξαν, καὶ ἀπὸ θνητότητος εἰς ἀθανάσιον, ὥστε οὐκ ἂν τις ἀμάρτοι, εὐαγγέλιον τὴν διαθήκην ταύτην ὀνομάζων. Ἐπεὶ καὶ ὁ ἀπίστος ἀναλύσκει καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι πολλῶ μᾶλλον κρεῖσσον ἔφησεν. Καὶ ἄλλα χροῖ πάλιν· Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι· καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφάσκηκεν· τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμα· τὸν δρόμον τετέλεκα· τὴν πίστιν τετήρηκα· λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ὁ δίκαιος κριτὴς· οὐ μόνον δὲ ἐμοί, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς ἡγαπηκόσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Οἴατε ὅτι ὡς εὐαγγελιζόμενός ἐστι τὴν ἐνταῦθα μετέστασιν· οὐκοῦν ἐστὶν εὐαγγέλιον ἢ κατ' ἡμῶς διαθήκη.

Ἡδὲ ὡς ἀκούωμεν τῶν λεγόμενων. Καὶ προθύμως ἐχώμεθα τῆς ἀσκήσεως· πρὸς μηδὲν τῶν σαρκικῶν καθαρνύων ἐπιστρέφόμενοι, μὴ πρὸς γυναῖς, μὴ πρὸς ἀδελφούς, μὴ πρὸς συγγενεῖς. Καὶ τί λέγω τοῦτο κακεῖνος; ἀλλὰ γὰρ μὴ δὲ πρὸς αὐτὴν τὴν κρίσιν ἐπιστρέψον· καὶ γὰρ τις τῶν ἁγίων πατέρων ἡνίκα τῆς κέλλης προϊῇ, κάλυμμα ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἐπετίθη πρὸς τὸ μὴ ἀτενίσαι τὴν αὐγὴν τοῦ ἡλίου· καὶ ἐπερωτώμενος τὴν αἰτίαν ἀπεκρίνατο· Τί θίλω τοῦτο τὸ φῶς τὸ πρόσκαιρον ἰδεῖν; Οὕτως ὁ φιλόθεος ἀνὴρ πάντων ἐκτελεῖ, μόνος τῆς τοῦ Θεοῦ

dire ne negligamus. Sed quasi legendum sit testamentum, dictis sedulo attendamus. Testamentum quidem humane viventium, cum temporale sit, temporalia annunciat: scilicet ad haereditatem vocat mulierem, filios, fratres, cognatos, et alia de more indicat. Testamentum vero nostrum nihil huiusmodi praesefert. Quid autem? Quoniam advenæ sumus et peregrini super terram: nihil in mundum adduximus, unde manifestum est nec posse nos aliquid exportare. Et quoniam a corruptione ad incorruptibilitatem translatus sumus, et a dedecore ad gloriam, et a mortalitate ad immortalitatem, ne quis erraret, testamentum hoc vocaverunt Evangelium. Ileoque Apostolus etiam dicebat malle dissolvi et esse cum Christo. Et alibi iterum: *Ego iam delibor, et tempus resolutionis meae instat: bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; in reliquo reposita est mihi corona iustitiae, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus iudex: non solum autem mihi, sed et iis omnibus, qui diligunt adventum eius.* Videte ut hic ille quasi evangelizat orbitum suum. Igitur evangelium est testamentum nostrum.

Libenter quae dicta sunt audiamus; et alacriter asceticis operibus attendamus ad nullam temporalem curam deflectentes; neque ad parentes, neque ad fratres, neque ad cognatos. Sed quid hoc vel illud commemoro? Ad nihil omnino creatorum est deflectendum. Olim quidam e sanctis patribus, quando e cella egrediebatur, caput suum caputio operiebat, ne in solem quidem intueretur; cuius rei causam sciscitatus respondebat: Cur hoc temporale lumen velim contemplari? Sic Dei amator ab omnibus sese seiungens, solo

ἀγάπης καὶ θεωρίας ἔχεται. Καὶ ὁρᾷ μὲν τὴν ἐπουράνιον θαυμάζων καὶ ὑμνῶν τὸν ἀριστοτέχνην Θεόν· θᾶττον δὲ τῶν κατ' αἴσθησιν μετελθὼν ἐν τοῖς ἀοράτοις γίνεται ἐντεῦθεν καρπούμενος ἀγαλλίασιν καὶ εὐφροσύνην πνευματικὴν ἐνθεαστικώτατα. Τοιοῦτος ἦν ὁ πατριάρχης Ἀβραάμ· γέγραπται γὰρ ὅτι πίστει παρώκησεν Ἀβραάμ εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ὡς ἄλλοτρίαν ἐν σκηναῖς κατοικήσας μετὰ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ, τῶν συγκληρονόμων τῆς αὐτῆς ἐπαγγελίας· Εἰσέδειχτο γὰρ τὴν τοῦς Θεμελίου ἔχουσαν πόλιν, ἧς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός. Τοιοῦτος καὶ ὁ μέγας Μωσῆς· πίστει γὰρ κατέλιπεν Αἴγυπτον, μὴ φοβηθεῖς τὸν θυμὸν τοῦ βασιλέως· τὸν γὰρ ἀόρατον ὡς ὁρῶν ἐκαρτέρει. Τοιοῦτοι καὶ πάντες οἱ ἄγιοι μὴ σκοποῦντες δὴ τὰ βλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα, μὴ δὲ ὀρεγόμενοι τὰ πρόσκαιρα, ἀλλὰ τὰ αἰώνια, καὶ τούτοις πρὸς τὴν θείαν μέμνησιν ὅσον ἐφεκτὸν ἀποτυπούμενοι. Τῇ οὖν ὀρεῖσιν ταύτην καὶ ἡμεῖς κητούμεθα, καὶ οὐκ ἂν ποτε ἐπιθυμήσωμεν τὰ ὥραῖα τούτου τοῦ βίου, οὐ δὲ θαυμάζομεν τοὺς σαρκικοὺς ζῶντας· μᾶλλον δὲ μέγα ἐπ' αὐτοῖς στενάζομεν· ὅτι τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθὰ ἐπηγγελμένοι κληρονομεῖν, περὶ χρυσὸν, καὶ ἄργυρον, καὶ τὰς φθοροποιούς· ἡδονὰς ἐμμεταχιάζουσιν, ἐκουσίως καὶ περὶ τὰ καλὰ ἀβλεψίαν ὑπομένοντες.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, ὡς ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀνεκκαλυμμένοι προσώπῳ τὴν δόξαν Κυρίου κατοπτριζόμενοι, τὰ ἄνω ζητῶμεν, τὰ ἄνω φρονῶμεν· οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος, ὡς ἂν εἴῃ καὶ περὶ ἡμῶν εἰρησθαι· Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ὑμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· ἐν ᾧ καὶ παρκαταίημεν ἀκατάγνωστοι εἰς ἡμέραν ἀνταποδόσεως τῆς δικαίας κρίσεως τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀπαρχολογίστου βήματος τοῦ Χριστοῦ, τὴν εὐκαταίαν φωνὴν ἀκούοντες, καὶ εἰς οὐρανῶν βασιλείαν προσλαμβάνόμενοι ἐν αὐ-

amore et contemplatione Dei tenebatur. Videbat quidem admiratus caelestia et hymnis glorificabat excellentissimum artificem Deum; sed subito e sensibilibus ad spiritualia transibat, ex his laetitiam divinissime decerpens. Talis erat Abraham patriarcha. Scriptum est enim: *Fide demoratus est in terra repromissionis tanquam in aliena, in casulis habitando cum Isaac et Iacob cohaeredibus repromissionis eiusdem; expectabat enim fundamenta habentem civitatem, cuius artifex et conditor Deus*. Talis fuit et magnus Moyses qui *fide reliquit Aegyptum, non veritus animositatem regis; invisibilem enim tanquam videns sustinuit*. Tales fuerunt et omnes sancti viri, qui non ad visibilia, sed ad invisibilia aspiciebant, neque temporalia desiderabant, sed aeterna; etsi ex illis ad divinam imitationem haec sibi quantum fieri posset repraesentabant. Hoc eodem studio et nos utamur, nec desiderantes, quæ pulchra sunt in hac vita, nec admirantes terrene viventes, potius autem eos maximeque deflentes. Nam certe hi quoque vocati sunt ad caelestia haereditanda; attamen circa aurum et argentum atque corruptionis voluptates insaniunt, voluntaria cœcitate circa vera bona laborantes.

Nos autem, o fratres, ut apostolicis utar verbis, revelata facie gloriam Domini veluti in speculo videntes, quæ sursum sunt quaeramus, quæ sursum sunt cogitemus; ubi Christus est in gloria Dei. Ita ut fas sit et de nobis audire: *Vos non estis ex hoc mund o, et conversatio vestra in caelis est*. In hac conversatione simus inculpati in die retributionis iusti iudicis Dei; ante terribile atque infallibile tribunal Christi optatam audientes sententiam in regno caelorum excipiamur cum eodem Christo Domino nostro; cui gloria et

τῷ Χριστῷ Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΙΘ'

Μετὰ τὴν νηστείαν τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Περὶ ὑπομονῆς, καὶ
τοῦ προσίεσθαι τοὺς ἐρχομένους
πρὸς ἀποταγὴν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Παρατρέχων παρατρέχει ὁ χρόνος, καὶ
παρελήλυθεν τῶν ἁγίων ἀποστόλων ἡ τεσ-
σερακοστὴ ὁμοῦ μὲν στενοχωρήματα ἡμῶς
διὰ τὴν ἐκ τοῦ καύσωνος δίψαν, ὁμοῦ δὲ
καὶ παρακαλίσσασα διὰ τὴν ἐλπίδα. Ἡ γὰρ
τοιαύτη δίψα προξενεῖ ἡμῖν πότον ἀθανα-
σίας, καὶ ἡ ἐκ τῆς δίψεως ἐγγινομένη πι-
κρότης γλυκήτητα τοῦ παραδείσου. Καὶ
τοῦτο εἰδότες, ἀδελφοί, φέρωμεν πάντα τὰ
κατὰ Θεὸν λυπηρὰ περιχαρῶς ἐλπίδι τῆς
ἀνταποδοσίσεως. Ἐλπίς δὲ βλεπομένη, κα-
θώς φησιν ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἔστιν ἐλπίς· ὁ
γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; Εἰ δὲ ὁ οὐ
βλέπομεν ἐλπίζομεν δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχό-
μεθα. Ὑπομονὴ οὖν τὸ μέγιστον τῶν ἀρετῶν
κατόρθωμα· ὑπομονὴ οἱ μάρτυρες τὰ τῶν
σύρανων ἀνεδήσαντο διαδήματα· ὑπο-
μονὴ οἱ ἄγιοι τὸ τῆς δικαιοσύνης ἀπειλή-
φασιν γέρας. Ὑπομονὴ τοίνυν καὶ ἡμεῖς χρη-
σώμεθα πρὸς τὴν ὑπακοήν, πρὸς τὴν ταπει-
νοφροσύνην, πρὸς τὴν ἀοργησίαν, πρὸς τὴν
ἐν ταῖς διακονίαις γυμνασίαν· πρὸς τὸ πᾶν
οὖν ἄλλο τῶν ὑποτακτικῶν ἀγωνισμάτων·
καὶ τῆς ἴσης αὐτοῖς καὶ ἡμεῖς ἀπολαβώ-
μεν μισθαποδοσίας.

Οἶδα μὲν ὑποτακτικὸν ζεῦγος· οἶδα
τόν ἐκ τῆς κοπῆς τοῦ θελήματος πόνος· ἄλ-
λὰ τὸ γλυκὺ τῆς ζωῆς πάλιν ἐπὶσταμαι.
Εἰ γὰρ γέννηται κοπὴ τοῦ θελήματος ῥάστη
ἡ ὁδὸς καὶ εὐκολος ἡ σωτηρία· ὥστε ἐπι-
μελητέον τῆς κοπῆς τοῦ θελήματος καὶ συν-
ανταφνήσεται ἡ εὐμαρὴς καὶ μακαρία ζωή.

SERMO XIX.

Post ieiunium SS. Apostolorum.

*De patientia, et de excipiendis
venientibus ad obedientiam.*

FRATRES ET PATRES,

Transiens transit tempus: et quadra-
gesima sanctorum Apostolorum pertransit
pariter, affligens nos per sitim ex calore
et propter spem exhilarans; nam huius-
modi sitis conciliat nobis immortalitatis
potum, et quae ex siti advenit amarities
corpori, praebet dulcedinem paradisi. Haec
considerantes, o fratres, hilares in Do-
mino quaeque dura sunt, ob spem retri-
butionis sustineamus: *Spes enim, quae
videtur, non est spes; nam quod videt
quis, quid sperat?* Si vero quod non
videmus speramus, per patientiam expe-
ctamus. Patientia itaque est virtutum
maximum exercitium: per patientiam co-
rona gloriae redemiti sunt martyres: per
patientiam iustitiae praemium sancti viri
obtinuerunt. Et nos itaque patientia u-
tamur ad obedientiam, ad humilitatem, ad
operositatem, ad ministeriorum exerci-
tium, atque tandem ad omne aliud e prae-
scriptis certaminibus, et parem illis nos
quoque mercedis consequemur retribu-
tionem.

Novi equidem subiectionis iugum: no-
vi ex continua voluntatis fractione labo-
rem; sed et dulcedinem vitae huius exper-
tus sum. Nam si frangitur voluntas, facil-
lima et expedita est via salutis; ita ut val-
de attendendum sit voluntati frangen-
dæ, et simul apparebit tranquilla et bea-

Κόποι ἐν τῷ κοινοβίῳ, ἀλλὰ καὶ ἀνάγκη-
σις. Εἰ κοπιᾷ τις πλεον τοῦ πέλας, ἀλλὰ
καὶ πλεον τὸν μισθὸν ἔξει· ἕκαστος, γὰρ φησί,
τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον
κόπον. Ὑποπίπτει τις κατὰ ἀγάπην τῷ
πλησίον; τὸ πρωτεῖον ἔξει. Ὅς γὰρ ἂν θῇ
ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔστω πάντων δοῦλος.
Αἰσχυρὸς τις ἐράπτεισθαι τῶν βαρυτέρων ἐρ-
γῶν; ἀλλ' οὐ τῶν κατὰ δύναμιν μὴ ἀμε-
λείτω, ὥς ἂν δοξάζεται ἐν πάντιν ὁ
θεός, μὴ εἴη τις ἀσυντελής πρὸς τὸ κοινῇ
συμμερόν.

Ταῦτα εἰ καὶ πολλάκις εἴρηται· ἀλ-
λὰ καὶ νυνὶ ἀναγκαίως ὑπομνήματιζέται·
οὐ γὰρ μικρὸς ὁ προκείμενος ἄγών. Ἰδοὺ
φησί, τίθεικα πρὸ προσώπου σου τὴν ζωὴν
καὶ τὸν θάνατον. Διὰ τοῦτο τὸ εἰλέσθαι ἡ-
μᾶς τὴν ζωὴν καὶ φυγεῖν τὸν αἰώνιον θά-
νατον ὁ λόγος καὶ ἡ παράκλησις, ἡ διδασκα-
λία καὶ ἡ παραίνεσις. Καὶ οἶδα καὶ πίπτει-
σμαι, ὅτι οὐκ εἰς κενόν, οὔτε ἡμῖν τοῖς τα-
πεινοῖς, οὔτε ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν γενήσεται
τὰ εἰρημένα.

Οὐ θέλω δὲ ὑμᾶς ἄγνοειν, ἀδελφοί,
ὅτι εἰ καὶ ἐν ἐξορίᾳ ἐσμὲν διὰ τὸν λόγον
τοῦ θεοῦ, ἀλλ' οὖν ὥς ἐν μοναστηρίῳ δια-
τρέβοντες τοὺς ἐρχομένους πρὸς ἀποτα-
γὴν οὐκ ἀποπεμπώμεθα ἐπιτελοῦμεν δὲ τοῦ-
το διὰ τῶν πανταχοῦ διεσπαρμένων ἀδελ-
φῶν ἡμῶν, ἐντεταλμένων προσέειπαι τοὺς τοι-
ούτους κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ συντάττειν τῷ
πληρώματι τῆς ἀδελφότητος. Καὶ πολλοὶ
μὲν οἱ ἐκδημήσαντες, πολλοὶ δὲ καὶ οἱ προσ-
ληφθέντες καὶ μεγαλύνεται ἡ ἀδελφότης
ἡμῶν, ἥ τε μεταστᾶσα καὶ ἡ ἔτι ζῶσα· καὶ
ὁ θεὸς δοξάζεται ἐν ἡμῖν καὶ αὐτὸς δοξά-
σει ἡμᾶς ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν.

Ἐπειδὴ δὲ οἶον τὸ ἄρχον καὶ τὸ ἀρχόμε-
νον, παρακαλῶ, οἱ εἰς κεφαλὴν καὶ κανόνα τοῖς
ἄλλοις κείμενοι, ὁσίως καὶ δικαίως καὶ εὐ-
σεβῶς ζήσωμεν δι' ἑαυτῶν τοὺς ἄλλους εἰς
ὁρθοτομίαν καὶ λόγον καὶ βίου ἀπευθύνον-

ta vita. In coenobio labores quidem sunt,
sed etiam adest quies. Si quis socio suo
magis laborat, et maiorem habebit
mercedem. *Quisque enim scriptum est*
mercedem suam secundum laborem suum
accipiet. Si quis ob amorem se subiecit
proximo suo, primas partes habebit, nam:
Si quis in vobis vult esse primus, fiat
omnium servus. Debilis aliquis est ad
opera graviora assequenda, haud quidem
negligat, quæ sibi possibilia sunt, ita *ut in*
omnibus Deus glorificetur: et in iis, quæ
ad comune bonum conferunt, remissus sit
nemo.

Etsi hæc saepius prædicantur, tamen
necesse visum est et nunc commemo-
rare. Non enim parva res est propositum
certamen: *Ecce enim scriptum est, posui*
ante oculos tuos vitam et mortem. Sermo
et exhortatio, doctrina et paraenesis fit, ut
vos eligatis aeternam vitam, mortem-
que aeternam effugiatis. Novi equidem
et persuasus sum, quod haud frustra et
inutiliter hæc dicuntur, tum nobis hu-
milibus, tum vobis qui auditis.

Nolo enim vos ignorare, o fratres,
quod etsi exules simus propter verbum
Dei, tamen quasi in monasterio ver-
sati, non reiciamus eos, qui ad renuncia-
tionem accedunt. Hoc autem præci-
pue faciamus, propterea quod inde qui
dispersi sunt fratres nostri, quantum
possibile est congregari et coordinari pos-
sent fraternitati. Et quidem multis abeun-
tibus multi suscepti sunt; unde ma-
ior fit fraternitas nostra sive mortuo-
rum sive viventium: et Deus glorifica-
tur in nobis, qui et glorificabit nos in
seipso secundum promissionem.

Quoniam vero sicut princeps talis est
subditus; hortor eos qui praeffecti sunt
et aliis veluti regula sunt dati, ut sancte
iuste et pie vivamus, per exemplum no-
strum etiam alios ad rectam vivendi ra-

τες. Μή τις ἢ οὖν κορυφὴ παρὰ τὸ δέον·
μηδὲ διάλειξις ἐπιφιλόνηκος, μηδὲ λόγος σα-
πρός ἐκπορευόμενος ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν·
ἀλλὰ εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς
χρείας, ἵνα μὴ μαυρηθῇ τὸ ἔργον ἡμῶν ἐν
τούτοις· ἀλλ' ἐν πᾶσιν εὐαρεστοῦντες Κυρίῳ
τῷ Θεῷ ἡμῶν τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων
ἡμῖν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡ-
μῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πα-
τρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Κ'.

Εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν.

Οτι δεῖ φυλάττειν ἡμᾶς κάλ-
λος τῆς ψυχῆς, καὶ τὴν ὡραιό-
τητα ἀκηλίδωτον τηρεῖν, καὶ
περὶ τῆς μετανοίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τὰ προεόρτια τῆς Θείας Μεταμορφώ-
σεως ἀξιώσαντες ἐπιτελέσαι σήμερον, φέρε
εἰς αὐτῆς τὴν κατήχησιν ποιησώμεθα, ἐν
ὁλίγοις ῥήματιν ἀποπληροῦντες τὸ ὀφεί-
λόμενον. Πᾶσαι μὲν αἱ δεσποτικαὶ ἐορταὶ
τῆς σωματικῆς ἐνδομίας τοῦ Σωτῆρος
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπομνηματίζουσι μυ-
στηρικὰ ὅσον ὅτι ἐγεννήθη, ὅτι ἐβαπτίσθη,
ὅτι ἐσταυρώθη, ὅτι ἐτάφη, ὅτι ἐγήγερται τῇ
τρίτῃ ἡμέρᾳ, ὅτι ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. Ἡ δὲ τῆς
Μεταμορφώσεως τελετὴ τὴν τοῦ μέλλοντος
αἰῶνος ἀποκατάστασιν ὑπογράφει ὅνπερ γὰρ
τρόπον ἔλαμψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὡς ὁ ἥ-
λιος, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ ἐγένετο λευκὰ ὡς τὸ
φῶς, πρὸς αὐτὸν δὴ τρόπον ἐλύσεται ἀπ' οὐ-
ρανῶ ὡς ἀστραπὴ ἐν δυνάμει καὶ δόξῃ πολ-
λῇ κρῖναι τὰ σύμπαντα. Καὶ ὥσπερ συνῆ-
σαν αὐτῷ Πέτρος καὶ Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης
ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ, οὕτως συνέσονται αὐτῷ
οἱ ἐκλεκτοὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν
ἀπολαύσαντες αὐτοῦ τῆς ἀρρόγητου θεοφα-
νείας καὶ τῆς ἀνεκδιηγήτου ἀγαλλιάσεως.

Καὶ τίς πρὸς ταῦτα ἱκανός; Τίς δὲ
ἄξιός ἐστιν χαρὰν ἐκείνην; τίς δ' ἄλ-

tionem verbis et actionibus dirigentes.

Nulla igitur sit detrectatio, nulla aemula-
trix quaestio, nullumque verbum asperum
ex ore vestro procedens; sed si quid bo-
num ad aedificationis opus, ne ministerium
nostrum in his aspernetur, sed in omni-
bus placentes Domino Deo nostro, pro-
missa nobis bona consequamur in Chri-
sto Iesu Domino nostro; cui est gloria
et potentia cum Patre et sancto Spiritu,
nunc et semper, et in saecula saeculorum.
Amen

SERMO XX.

In festo Transfigurationis.

*Quod oportet nos animae pulchri-
tudinem et venustatem integram
custodire, et de poenitentia.*

FRATRES ET PATRES,

Cum vigiliis Transfigurationis hodie
festive agere digni habiti simus, hinc
et nobis erit sermonis argumentum, pau-
cis verbis debitum nostrum absolventes.
Omnes quidem festivitates dominicae my-
steria referunt humani itineris Serva-
toris nostri Iesu Christi; utpote in e-
ius nativitate, baptismate, crucifixione, se-
pultura, triduana resurrectione, in glo-
ria assumptione; sed Transfigurationis fe-
stum veluti futuri saeculi constitutionis
specimen exhibet. Quemadmodum enim
facies eius veluti sol resplenduit, et eius
vestimenta veluti lux alba facta sunt;
eadem prorsus ratione et e caelis quasi
fulgor veniet in potestate et gloria ma-
gna omnia iudicaturus. Et sicut ei socii
fuerunt in monte sancto Petrus, Iacobus et
Ioannes, sic cum eo erunt electi in re-
gno caelorum, illius ineffabili divinaque
visione et indicibili laetitia beati.

Ecquis dignus his erit? Quis valet tan-
tum percipere gaudium? Quis alius, nisi

λος, εἰ μὴ ὅς ἔχει τὸν βίον καθαρὸν καὶ ἀκηλίδωτον; Καθαρὸς γὰρ ὢν ὁ θεὸς ἡμῶν, μᾶλλον δὲ φῶς τὸ ἀκρότατον, τοὺς καθαροὺς καὶ προσίεται καὶ καθαρὰν ἡμῶν ἐνθεῖς ψυχὴν, καθαρὰν αὐτὴν καὶ πρὸς ἡμῶν ἀπαιτῆσειεν. Ὡς περ γὰρ κατ' εἰκόνα θεοῦ καὶ ὁμοίωσιν πεποιήται· δῆλον ὅτι ἄγαλμα οὗσα τῆς θεαρχικῆς ὡραιότητος καὶ αὐτοῦ ὡραϊσμοῦ μετέλκυνον. Καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ μελωδὸς, φησί· Κύριε ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχον· τῷ κάλλει μου δύναμιν, τουτέστι τῷ κάλλει τῆς ψυχῆς· ὥς ἂν μὴ ἀπονεύσασα εἰς τὰ δυσειδῆ πάθη τῆς ἀμαρτίας ἀμορφος· γενομένη ἀποπέσοι θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀμοιβῶν.

Ἐπεὶ οὖν ὁμολόγηται τοιαύτην ἡμῶς ἔχειν ψυχὴν ὡραίαν τε καὶ καλὴν καὶ ταύτην ὥς παρακαταθήκην ἀποδώσειν τῷ θεῷ ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως, παρακαλῶ καὶ ὑπομνησκῶ τοῦτο τὸ κάλλος φιλήσωμεν, καὶ ταύτην τὴν ὡραιότητα περιφυλάξωμεν, μὴ ἐπιστρεφόμενοι εἰς τὰ ὥρατα τοῦ τῆδε αἰῶνος, μὴ δὲ εἰς κάλλη σαρκὸς καὶ αἵματος· οὐ γὰρ εἰσι κάλλη, ἀλλὰ εἰδῶλα κάλλους, μᾶλλον δὲ φθορὰ καὶ ἀλλοιώσις. Καὶ τοῦτο ἰσόμεθα ἐκ τοῦ τέλους τῶν πραγμάτων. Ὁ γὰρ σήμερον περικαλλῆς καὶ ὡραιοπρόσωπος, αὔριον εἰς τάφον βαλλόμενος ὁδωδός τε καὶ πᾶσιν ἀποτρόπαιος. Οὕτως οὐδὲν ἐστὶ καλὸν καὶ ἔραστον, ἀλλὰ ἢ μόνον ἢ ἀξιάγαστος ἀρετὴ ἦν ὅτι μάλιστα διωκτέον ἐστίν, ἀδελφοί.

Εἰ δὲ, ὅτι πολλάκις συμβαίνει τὴν ψυχὴν ὀκλάζουσαν χραίνεσθαι ἐκτόποις διαλογισμοῖς, ὁμολογουμένως (τίς γὰρ καυχῆσεται ἀγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν;) ἀλλ' ὅμως θᾶττον ἀνακαθαρτέον καὶ ἀνακομιστέον αὐτὴν εἰς τὴν προτέραν στάσιν. Ὡς ἂν μὴ ἐγχρονίζουσα τῷ κακῷ ἀποτέκοι θάνατον· καὶ μὴ ποτέ τις εἴποι μὴ δύνασθαι ἀποκαθαρισθῆναι πολλαῖς ἀμαρτίαις κατεστιγμένος ὁκούων τοῦ λέγοντος; Ἐὖν ὦ

qui vitam puram habet et sine macula? Deus enim noster qui purus est: imo vero est lumem supremum, ad puros accedit, et cum nobis puram dedisset animam, hanc puram a nobis requiret. Sicut enim ad imaginem et similitudinem Dei facta est, manifestum est quod cum sit figura divinae et principalis pulchritudinis, et ex ea venustatis particeps effecta erat. Quod bene novit psalmista aiens: *Domine in voluntate tua tribuisti decori meo virtutem*: scilicet decori animae, ne declinet ad deformes passiones peccati, nec ipsa deformis evadat, nec Deum atque divinas retributiones amittat.

Cum itaque confessa res sit nos talem obtinere animae venustatem et pulchritudinem, atque eam veluti depositum reddituros esse nosmetipsos Deo in novissimo resurrectionis die, hortor vos, vobisque commemoro huiusmodi decus diligere et hanc pulchritudinem omni cura custodire, ad nullas pulchritudines huius saeculi vel carnis sanguinisque declinantes. Non enim pulchritudines sunt, sed pulchritudinis simulacra, vel potius corruptiones perversionesque. Et hoc quidem noverimus ex rerum fine; qui enim hodie venustus est et decora facie, cras in sepulchrum proiectus erit foetens et omnibus abominandus. Hoc pacto nil pulchrum et desiderabile est, sed virtus tantum nobilis, atque omni studio, o fratres, prosequenda est.

Si vero, ut nonnumquam accidit, animam contingat maculari pravis cogitationibus; cum verecundia defectus confitentes subito pariter eam purificemus, et ad pristinam conditionem revocemus. Quis enim gloriabitur immaculatum cor habere? Ne vero quis unquam dicat non posse purificari, cum multis sit peccatis inquinatus, audiat qui dixit: *Etsi fuerint peccata vestra, ut coccinum, sicut nivem*

σιν αἱ ἁμαρτίαι ὑμῶν ὡς φοινικοῦν, ὡς χιόνα λευκανῶ· ἐάν δὲ ὡς κόκκινον, ὡς ἔριον λευκανῶ.

Οἰοῦνται τὴν τοῦ Θεοῦ ἄφρων φίλανθρωπίαν, ὅτι οὐ μόνον καθαρίζειν ἐπήγγελται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἀκμὴν ὠραιότητος ἀγειν τὸν μεταμελόμενον; Καὶ τὰ παραδείγματα δηλοῖ. Δαυὶδ προφήτης ἦν καὶ ἐπειδὴ ἐμπεπτωκεν εἰς τὸ τῆς μοιχείας καὶ τοῦ φόνου ἔγκλημα οὐκ ἀπέκαμιν· ἀλλὰ θάπτον τῇ μετανόῃ χρησάμενος, πάλιν τὸ προφητικὸν ἀπέληψε χάρισμα. Μανασσῆς πεντήκοντα δύο ἔτη ἐκκεκλικῶς τὸν Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ μετενόησε καὶ σωτηρίας ἔτυχεν. Τῶν ἀποστόλων ὁ Κορυφαῖος μετὰ τὴν ἄρνησιν τῷ φαρισαίῳ τῶν θαρσύνων πάλιν τὸ τῆς ἀποστολῆς φορτίον ἀπεκομίσατο. Μαρία ἡ Αἰγυπτία, ἵνα τοὺς ἄλλους παραδράμωμι ἀπείρους ὄντας, εἰς τὸν ἔσχατον τῆς λαγνείας ὅρον διελάσασα ὅμως ἐπειδὴ μετεμελήθη, ἀξιολόγως εἰς τὸ ἀκρότατον μέτρον τῆς ἀρετῆς ἐπαναβέβηκεν· ὥστε οὐδεμία πρόφασις ἀδυναμίας τῷ προαιρουμένῳ σώζεσθαι, εἰ μὴ τι ἄρα ἀνάλγητός τις καὶ ἐτελοθάνατος εἴεν. Ἀλλ' ἵνα τί ἀποθνήσκετε οἶκος Ἰσραὴλ, ἀκούμεν, καὶ ἵνα τῆς ζωῆς ἡμῖν προκειμένης ἀθανάτου τὸν αἰώνιον θάνατον ἀνθαιρούμεθα.

Ὁ ἀγαθὸς δεσπότης ἡμῶν ἐκάστοτε βοᾷ· Δεῦτε πρὸς μὲ πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ γὰρ ἀναπάσσω ὑμᾶς, καὶ ἡμεῖς τὸ φορτίον τῶν ἁμαρτιῶν ἀπορρίψασθαι οὐ βουλόμεθα. Αὐτὸς κραυγάζει· Εἰμὶ τὸ φῶς τοῦ κόσμου· ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσει ἐν τῇ σκοτειᾷ, ἀλλ' ἔξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς. Καὶ ἡμεῖς τὴν ἐναντίαν τρεπόμεθα, αὐτοῖς ἔργοις φθιγγόμενοι· Οδοὺς σου εἰδέναι οὐ βουλόμεθα. Λειπόμενον οὖν ἐστὶν ἀκούειν ἡμᾶς· Πορεύεσθε τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς ὑμῶν· καὶ τῇ φλογὶ ἐξεκαύσατε. Καὶ γε οἱ τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, φησὶν, βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο περὶ ἡμῶν ταῦτα εἰρησθαι. Ὑμεῖς γὰρ φί-

dealbabo, et si fuerint rubra quasi vermiculus ostri, velut lanam alba faciam.

Considerate pietatem Dei ineffabilem, quoniam non solum promittit purificare, sed et ad pristinam pulchritudinem poenitentem adducere. Quod et exempla declarent. Propheta fuerat David, et postquam in fornicationis et homicidii scelus cecidit, animo non despondet; sed cito poenitens propheticum donum recepit. Manasses postquam per annos quinquaginta duos errare fecisset Israel, poenitens salutem consecutus est. Princeps Apostolorum post negationem per lacrymarum medicinam apostolicum munus recuperavit. Et ut alios innumeros praeferam, Maria illa Aegyptiaca, quae limites extremos libidinosae vitae praetergressa fuerat, vix cum resipuerit benignissime ad summum virtutum gradum evecta est. Quapropter nulla impotentiae excusatio est iis, qui salvi esse volunt, nisi quis vel durus sit mortisve cupidus. *Cur moriemini domus Israel?* scriptum est. Et cur proposita vobis vita immortali seligitis aeternam mortem?

Benignus Dominus noster quotidie clamat: *Venite ad me omnes, qui laboratis et onerati estis, et ego reficiam vos*; nos autem onus peccatorum proicere nolumus. Ipse clamat: *Ego sum lux mundi, qui sequitur me non ambulat in tenebris*, sed habebit lumen vitae; nos autem ad iter adversum devertimus, operibus ipsis quasi conclamantes: *Vias tuas nosse nolumus*. Itaque reliquum nobis est et illud audire: *Ambulate in lumine ignis vestri et flammae, quam succendistis*; qui enim haec operantur, uti scriptum est, regnum Dei non possidebunt. Sed absit, ut haec de nobis dici possint. *Vos enim amici mei estis*, dicit Dominus, si

λοι μὲν ἐστὶ φησιν ὁ κύριος, εἰς ποιεῖτε
ἅσα ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκοῦν τὰ ἐντελλό-
μενα ἡμῖν πάντα ποιῶμεν, ἵνα καταξιω-
θῶμεν φίλοι αὐτοῦ κεκληῖσθαι, ἵνα κληρο-
νομήσωμεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν αὐτῷ
Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
ματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΑ΄.

Περὶ μνήμης θανάτου.

Ἐν ᾗ περὶ τῆς κοιμήσεως
Μιχαὴλ τοῦ ἁγιωτάτου μη-
τροπολίτου Συννάδων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐ πολλὰ πανηγύρεις ἐν τῷ αἰῶνι
τούτῳ, θεῖαι καὶ ἀνθρώπιναι πανηγυρίζου-
ται· μία δὲ ἐστὶ πανήγυρις μακρά τε καὶ
ἐπίπονος ἡ ἐκέστου τῶν ἀνθρώπων διαβίω-
σις, μεθ' ἣν οὐκ ἐστὶ πανηγυρίζειν τὸν ἐκ-
δημήσαντα, ἀλλὰ ἀναμένειν τὴν ἐσχάτην
ἡμέραν καὶ τὸ τελευταῖον πῦρ, ᾧ πάντα
κρίνεται ἢ καθαίρεται τὰ ἡμέτερα. Ταύ-
την δὲ τὴν πανήγυριν τετελειῶς καὶ ὁ
πνευματικὸς ἡμῶν πατήρ Μιχαὴλ ὁ ἁγιώ-
τατος μητροπολίτης Συννάδων ἐνεδήμησεν
πρὸς κύριον, οὗ καὶ ὁ βίος ἐπαινετός, καὶ
ὁ λόγος φαινός, ὃν καὶ πιστεύομεν ἔχειν
ἐν τοῖς λοιποῖς πατράσι τε καὶ ὁμολογηταῖς
ἐπίκουρον εἰς θεόν ἐν τῇ προκειμένῃ ὁ-
μολογίᾳ ὥστε μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς
οἱ δυσώθυμοι εἰκονομάχοι λέγοντες ἐπιλε-
λοιπέναι τοὺς ὁμολογητάς τοῦ Χριστοῦ· ἀλ-
λὰ μᾶλλον γινώσκουσιν, ὅτι ἡ τούτων
μιτάστασις ἐστὶν ἀχράδαντος τῇ ἐκκλησίᾳ
τοῦ θεοῦ, ἡμῖν τε τοῖς περιλοίποις βιβλιό-
της ἀληθείας εἰς τὸ διαπτύειν τὴν ἐσκο-
τισμένην πλάνησιν. Ἀλλ' ἐπειδὴ πίστις δι'
ἀγάπης ἐνεργουμένη σώζειν οἶδε τὸν ἄν-
θρωπον, παρκαλῶ ὡς πάντοτε καὶ νῦν
ἐνεργεῖν ὑμᾶς τὰς θείας ἐντολὰς ἐμπαρά-

*facitis omnia, quaecumque praecipio
vobis. Igitur mandata omnia exsequa-
mur, ut digni habeamur amici eius vo-
cari, ut haereditatem consequamur re-
gni coelorum in ipso Christo domino
nostro, cui est gloria et potentia cum Pa-
tre et Spiritu sancto, nunc et semper et
in saecula saeculorum. Amen.*

SERMO XXI.

De memoria mortis.

Hic et de morte agitur

*Michaëlis sanctissimi metropo-
litae Synnadum.*

FRATRES ET PATRES,

Haud multae celebritates sive divi-
nae sive humanae aguntur in hoc sae-
culo: una est autem longa et laboriosa,
nempe obitus singulorum, post quem
non quidem celebrandum est abeuntem,
sed expectandum novissimam diem et
extremum ignem, qui omnia nostra iu-
dicat vel purificat. Hac die functus
etiam spiritualis pater noster Michaël
sanctissimus metropolita Synnadum abiit
ad Dominum, cuius laudabilis quidem
vita fuit et sermo luminosus, quem con-
fidimus habere patronum apud Deum
una cum reliquis patribus et confessori-
bus tempore praesentis confessionis, ne
eleventur in semetipsis impii iconoma-
chi dicentes defecisse confessores Christi.
Sed potius cognoscant quod horum obi-
tus est fulcimentum inconcussum eccle-
siae Dei, et nobis, qui relinquimur, con-
firmatio in veritate ad contemnendum
tenebricosum errorem. Quoniam vero fi-
des charitate corroborata valet, ut sal-
vum faciat hominem, hortor vos ut
semper et nunc voluntatem Dei opere-
mini, et parati sitis ad exitum ob incer-

σκεύους τε εἶναι πρὸς τὴν ἐξοδὸν διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ θανάτου· ἴστε γὰρ ὅτι καὶ ὁ προρρήθεις πατὴρ ἀρνυδίως συτρεθείς ἀλ-
γηδὸς σφοδραῖς καὶ δικκαῖ πυρετῷ τῆς τε
ἐξῆς ἄλλως γενόμενος τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ πα-
ρέδωκε τὸ πνεῦμα. Ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸ αὐ-
τοῦ Ἀθανάσιος κλεινὸς καθηγεμὼν τοῦ
Παυλουπετρίου, οὐδὲ ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ἤρ-
κισεν ἀσθενῆσαι, ἀλλὰ αὐθαρῶς ἐξ ἀν-
θρώπων ἀνάρπαστος γέγονεν. Μαυθάνομεν
δὲ ὅτι καὶ τινες ὑπὸ ἀστραπῆς θθαζόμε-
νοι ἐμπρίζονται καὶ ἀπλῶς πολλὰ τὰ παρ'
ἐλπίδα συμπτώματα ὧν εἵνεκα φοβητέον καὶ
προσεκτέον μήποτε ὁ διάβολος ἡμέραν ἐξ
ἡμέρας ἀποβουκολῶν ἡμᾶς ἕως ἂν ἀγάγοι
εἰς τὴν τελευταίαν καὶ ἐξηγορημένην ὥραν,
ἐν ᾗ ἀπρακτά τε καὶ ἀνήνυτα τὰ τῆς με-
τανοίας σπουδάσματα καθίστηεν.

Οὐ φοβεῖ οὖν ἡμᾶς τὰ προειρημένα
ὑποδείγματα; Οὐκ ἐμποιεῖ ἡμῖν τρόμον ἐν-
νοοῦσι, πῶς ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἡ γλῶσσα
δεσμουμένη φωνεῖν οὐ δύναται; Πῶς δὲ ἡ
ψυχὴ διασπυμένη πρόεισιν ἐκ τοῦ σώμα-
τος; ὅπηνάκα πολλοὶ μὲν ἴσως οἱ παριστά-
μενοι καὶ κλαυθμυρίζοντες, οὐδαμῶς δὲ ὁ βο-
ηθῆτων, ἡ μόνη ἡ χρηστὴ συνείδησις. Δια-
τοῦτο ὑπομιμνήσκω καὶ δέομαι, προφθάσω-
μεν τὴν ὥραν ἐκείνην ἐν ἐξομολογήσει, ἐν
προσευχαῖς, ἐν ὑπακοῇ, ἐν ταπεινοφροσύνῃ,
ἐν τῇ εὐτόνῃ διακονίᾳ, ἐν πάσῃ ἀγαθῇ ἀνα-
στροφῇ, μήποτε ἀμελείᾳ καὶ ἐκλύσει θθα-
σθέντες ὑπνώσωμεν εἰς θάνατον αἰώνιον·
ὅπερ ὁ ἅγιος Δαυτὶδ ἀπεύχεται.

Ἀλλ' ἴσως εἰρεῖ τις θέλει μὲν, μὴ δύ-
νασθαι δέ. Καὶ τί τοῦτο; εἰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς
ὑπὲρ φύσιν σύμφημι καγῶ, ὅτι μὴδὲ δύνα-
τὸν εἰς ἀέρα ἀναπτῆναι, ἡ ἐπὶ θαλάσσης
περιπατεῖν· οὐ μὴν οὐδὲ ῥὶνὶ φθέγγεσθαι,
γλώσσῃ δὲ ὁσφραίνεσθαι· ἀδύνατα γὰρ
ταῦτα καὶ παρὰ φύσιν· εἰ δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς
καὶ προαιρετικοῖς ψευδὴς ὁ λόγος· ὥς γὰρ
δυνάμεθα διαχεῖσθαι καὶ γελαῖν οὕτω δυ-
νάμεθα συστέλλεσθαι τε καὶ θακρύνειν καὶ
ὥς δυνάμεθα χραίνεσθαι ταῖς πονηραῖς ἐ-

titudinem mortis. Nostis enim, ut et præ-
dictus pater extemplo gravibus dolori-
bus et ardenti feбри aggressus, atque in-
de sine loquela tertia die spiritum red-
didit. Pariter et ante illum Athanasius il-
lustris praepositus Paulopetrii, nec una
die infirmus iacuit, sed immature ex
hominibus ereptus est. Cognovimus, ut
quidam tacti fulmine adusti sunt: et
multa sunt inopinata accidentia, quorum
causa timendum est atque attendendum
ne diabolus de die in diem paulatim quasi
e grege abigens ad novissimam et indubi-
tatam horam adducat, quando sollicitu-
dines poenitentiae efficiantur nec factu
faciles nec exitu possibiles.

Itaque nos praedicta exempla non
terrent? Timorem non ingerunt nobis
considerantibus, ut illa hora lingua ve-
luti ligata loqui non potest? Quomodo
anima separata exit e corpore? Cum mul-
ti quidem tunc simul adstent et lacrymas
fundant, sed qui possit adiuvere, nemo,
nisi tantum bona conscientia. Ideo vobis
commemoro et deprecor, ut praevenia-
mus illam horam in confessione et la-
crymis, in precibus, in subiectione, in hu-
militate, in incessante ministerio, ne in-
curia et lassitudine deprehensi obdor-
miamus in mortem, ut David deprecatur.

Sed fortasse aliquis dicet se quidem
velle, sed non valere. Quid est hoc? Si
de supernaturalibus loquimur, et ego
quidem dico nos per aërem non posse
volare, vel super mare ambulare, neque
naribus loqui, vel lingua odores haurire:
si vero de naturalibus et quae a volun-
tate pendent, sermo falsus est. Nam ut
bene possumus exhilarari et ridere,
sic et valemus nos continere et lacry-
mas fundere; et sicut inquinari possumus

πιθυμίαις καὶ συμπλοκαῖς τῶν ἐκτόπων λογισμῶν, οὕτω δυνάμεθα ἀγνίξεσθαι καὶ καθαίρεσθαι ἀπὸ τῶν παθῶν καὶ ὡς ἰσχύομεν σκληρύνεσθαι καὶ κακύνεσθαι· οὕτως ἰσχύομεν ἀγαθύνεσθαι καὶ κατανύσσεσθαι. Ἀλλ' ἡ πονηρὰ ἐπιθυμία ἕξιν ἐμποιήσασα ἐν ἡμῖν ἀδυνάτους μὲν πεποίηκεν ἐν τῇ ἀρετῇ, δυνάτους δὲ ἐν τῇ κακίᾳ. Οὐ μὴν ἀπογνωστέον, μὴ γένοιτο; ἀλλὰ πάλιν ἀρκτέον καὶ σπουδαστέον πᾶσαν ἡμέραν τε καὶ ὥραν μὴ ἀδιαφορεῖν καὶ ἐγρηγορεῖν, ἀγνίξεσθαι τε καὶ καθαίρεσθαι καὶ προσκολλᾶσθαι τῷ θεῷ, ὡς ἂν καὶ ἕξῃ καὶ ἡμῖν λέγειν· Εκολληθή η̅ ψυχὴ μου ὀπίσω σου, ἐμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου. Καὶ ταύτῃ καλῶς ἀμειψαμένους τὰ ἐνταῦθα ἀπᾶραι μετ' ἐλπίδος χρηστῆς ἐνθένδει, καὶ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΒ'.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Ἰωάννου μητροπολίτου Χαλκηδόνος.

Οτι γνωριοῦμεν ἀλλήλους
ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Μικρὸν ἀποδημήσαντες ἀφ' ὑμῶν ἐν ταῖς προλαβούσαις, εἶτα ἐπανελθόντες, ὅτι εὐρομεν ὑμᾶς εἰρηνεύοντας ἐν ἑαυτοῖς καὶ εὐκαταταττοῦντας, εὐχαριστήσαμεν τῷ κυρίῳ, ἀποδείξάμενοι τὴν εὐταξίαν ὑμῶν· ὅπερ ἐστὶν ὑποτακτικῶν δοκίμων καὶ πεπαγισμένων ἐν τῷ καλῷ, ἐφ' ᾧ καὶ στηριχθείητε ἔτι καὶ ἔτι ἐν χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἵνα καὶ ὡς ἐν τῇ ταπεινῇ παρουσίᾳ ἡμῶν· οὕτως καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ διασώζοιτε ἑαυτοὺς σώους τε καὶ ἀπήμονας. Τὸ δὲ αἶτιον τῆς ἀποδημίας, ὡς ἴστε, ὁ θάνατος ἐγγίνοι τοῦ μακαρίου μητροπολίτου

in pravis cupiditatibus et erroribus vitiosae cogitationis, sic et puros nos servare atque a vitiis purificari valemus; et sicut contumaces et depravati esse possumus, sic et boni esse atque compuncti. Prava cupiditas vero si habitum in nobis fecerit, reddet nos difficiles ad virtutem, faciles vero ad vitium. Veruntamen desperandum non est: quod absit. Sed rursus incipiendum et curandum est singulis diebus et horis, ne negligamus, imo vero evigilemus: puri simus vel purificati, et semper adhaerentes Deo; ita ut et nobis exclamare liceat: *Adhaesit anima mea post te, et me suscepit dextera tua*. Et sic haec terrena commutantes regnum aeternum consequamur in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXII.

In memoriam B. Ioannis metropolitae Chalcedonis.

Quod in palingennesia ad invicem cognoscemur.

FRATRES ET PATRES,

Parum a vobis secedentes superioribus diebus, deinde regressi gratias egimus Domino, cum vos inveniamus pacifice agentes inter vos ac recte ordinem servantes. Id quidem proprium est eorum qui probati et coagmentati sunt in bono, in quo usque adeo gratia Domini nostri Iesu Christi confirmati estis: ita ut sicut in humili praesentia nostra, sic et in nostro discessu vosmetipsos sanos et incolumes servetis. Discessus nostri causa fuit, ut nostis, obitus beati Ioannis metropolitae Chalcedonensis, qui cum

ἰωάννου τοῦ Χαλκηδόνος· ὁς τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενος, καὶ τὸν δρόμον τελέσας, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας, ἐνεδήμησε πρὸς κύριον, λαμπρὸν τὸν τῆς ὁμολογίας ἀπενεργόμενος στέφανον σὺν τοῖς προλαβοῦσιν ἀγίοις πατράσι καὶ ἀδελφοῖς ἡμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκβράσας ἐτελεύτησεν ἡπορήκασιν τινες λέγοντες· εἰ καλῶς; Πῶς οὐ καλῶς ἐπεβίω; Ἀλλ' εὐόκασιν οἱ τοιοῦτοι ἀγνοῖαν νοσεῖν· τὸ γὰρ καλὸν καὶ κακὸν οὐκ ἐν τῷ τοιῷσδε ἢ τοιῷσδε ἀποβιῶναι κρίνεται· ἀλλ' ἐν τῷ τὴν πίστιν ὀρθόδοξον καὶ τὸν βίον ἀκατάγνωστον διατάζειν· ὡς ὅγε ταῦτα κτησάμενος, καὶν ὑφεδρεύων ἀποπνεύσῃ, καὶν ἐκβράσας, εἴτε κατὰ γῆν, εἴτε κατὰ θάλασσαν, οὐδεμίαν ἐντεῦθεν ἔξει δυσφημίαν. Ταῦτα γὰρ οὐκ ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀθεωρήτοις τοῦ θεοῦ κρίμασιν ἀπόκειται· ὁς οἶδε πῶς ἐκάστου τίθησιν τὸ συμφέρον κατὰ τε προθεσμίαν ζωῆς, καὶ τρόπον ἀποβιώσεως.

Πρὸς δὲ τούτοις ἕτερον λογιμαχοῦσι τινες ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκούοντων· ὅτι οὐ γνωρίζομεν ἑαυτοὺς οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ παλιγγενεσίᾳ, ὅταν ἔλθῃ ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ κρίναι τὰ σύμπαντα. Φησὶ γὰρ· Πῶς φθαρτοὶ ὄντες ὀπηνίκα ἄφθαρτοι καὶ ἀθάνατοι γνωρίσμεθα, ὅτι οὐκ ἐνὶ Ἑλλήνι καὶ Ἰουδαίῳ, βάρβαρῳ Σκύθῃ, δοῦλῳ ἐλεύθερῳ, ἄρτεν καὶ θήλυ· ἀλλὰ πάντες ἀγγελαιοδεῖς γνωρῖσται ἀλλήλους. Καὶ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο λεκτέον, ὅτι τὰ παρὰ ἀνθρώποις ἀδύνατα, παρὰ τῷ θεῷ δυνατὰ ἐστίν· ἐπεὶ οὕτω γε οὕτε τὴν ἀνάστασιν ἀνθρωπίνους λογισμοῖς ἐπεριδόμενοι ὁμολογήσομεν. Πῶς γὰρ τὸ διαρρόν ἐν σῶμα καὶ ὑπὸ θηρῶν τυχοβρωθὲν, ἢ πετεινοῦ, ἢ ἰχθύος, καὶ τοῦτο πολυτρόπως, καὶ ἀλληλουχῶς δυνατὸν ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ εἰς ταῦτ' ἀναστῆναι; Ἀλλ' ὅμως τῇ ἀπορρήτῳ τοῦ θεοῦ δυνάμει καὶ συναχθήσεται καὶ ἀναστήσεται, καὶ γνωρίσει ἐκάστη ψυχὴ τὸ ἑαυτῆς σῶμα, μεθ' οὗ καὶ ἐβίω· εἰ δὲ τὸ οἰκέον, δῆλον ὅτι καὶ τὸ τοῦ πέλας ἔπεται· ὅτι καὶ ἂν αἰρετικὸν ἐστί τὸ τοιοῦτο ῥῥόνημα τῆς μελλούσης κρίσεως.

bonum certamen certasset, cursum consummasset, fidemque servasset, ad Dominum abiit, splendidam referens confessionis coronam una cum praecedentibus patribus et fratribus nostris. Quoniam vero subito mortuus est, quidam dubitanter aiebant, si id bene esset. Cur dicitur non bene? Qui vero haec dicunt videntur ignorantia laborare. Nam sive bonum, sive malum iudicari nequit ex uno alterove mortis genere, sed conservatione orthodoxae fidei et vitae irreprehensibilis. Si quis talis moriatur, sive tranquille sive inopine, sive in terra, sive in mari, nihil inde malae famae causam habet. Haec non nobis, sed inscrutabilibus reservata iudiciis Dei sunt, qui novit prout unicuique conferat et in instituto vitae et in ratione mortis.

Praeterea et alia discutunt quidam ad perversionem audientium: quod homines in resurrectione ad invicem non recognoscantur, quando veniet filius Dei cuncta iudicaturus. Dicunt enim: quo pacto nos cognoscemur ad invicem, quoniam tunc non erit neque gentilis vel Iudaeus, neque barbarus vel Scythia, neque servus vel liber, neque masculus vel foemina; sed omnes similes erimus angelis. Ad haec in primis dicendum est, Deo possible esse, quae ab hominibus fieri nequeunt. Hac enim ratione humanis rationationibus innixi tantum neque resurrectionem confiteremur. Quo enim pacto corruptibile corpus a feris, aut volatilibus, aut piscibus forte et variis modis et locis depastum in novissimis diebus in unum coalescere poterit? Sed ineffabili Dei virtute, et componetur et resurget, et unaquaeque anima, quocum vixerat, suum corpus recognoscet. Itaque si suum, sic et illud proximi cognoscet. Illa vero de iudicio futuro commentari haeretica videntur.

Κρίσις γὰρ ἐπὶ ἐγνωσμένων προσώπων γίνεται· οὐδεὶς γὰρ τοὺς μὴ ἑαυτοῦ γνωρίζοντας ἄγει εἰς κρίσιν· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγνωσμένους· καθὰ καὶ γέγραπται· Ελέγξω σε, καὶ παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου· ὥστε εἰ οὐ γνωρίσωμεν ἀλλήλους οὐ δὲ κριθησόμεθα· μὴ κρινόμενοι δὲ οὐδὲ ἀπολειψόμεθα κατὰ ξίχα τῶν βεβιωμένων ἡμῶν. Εἴτα πάλιν πῶς πληρωθήσεται τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου πρὸς τοὺς ἀποστόλους εἰρημένον; Ὑμεῖς δὲ καθίσετε ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τοὺς δώδεκα φυλὰς Ἰσραὴλ. Εἴπερ οὐ γνωριοῦσι οὗς κρινούσιν; Πῶς δὲ καὶ ὁ μακάριος Ἰωβ διπλάσιους τοὺς παῖδας ἀπολήψεται, εἴπερ οὐ γνωρίσει αὐτοὺς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἐπειδὴ τοὺς μὲν ἐνταῦθα ἀπέειλε, τοὺς δὲ ἐπήγγελται ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολήψεσθαι. Ἀλλ' ὥστε ὁ ἅγιος Δαυὶδ λέγων· Ἀδελφός οὐ λυτροῦται, λυτρώσεται ἄνθρωπος, ἐμφαίνει ὅτι ἀδελφός ἀδελφὸν γνωρίσει. Οὐκοῦν πάντοθεν συνῆκται ἄτοπον τὸ πρόβλημα, καὶ τῇ Ὠριγένους μυθολογίᾳ ἴσόν ἐστὶ κατὰ τὴν ἀσέβειαν.

Ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί, πιστεύοντες πιστεύσωμεν, ὅτι καὶ ἀναστησόμεθα καὶ ἄφθαρτοι γενησόμεθα καὶ γνωριοῦμεν ἀλλήλους, οὐκ ἐν τοῖς τῆς φθορᾶς ἰδιώμασιν, ἐφ' οἷς ἐσμέν· ἀλλ' ἐν τοῖς τῆς ἀφθαρσίας κάλλεσιν κατὰ τὴν ἁγίαν τοῦ θεοῦ βουλὴν, καθὰ καὶ οἱ προπάτορες ἡμῶν ἐν παρχδείσῃ ὅτι καὶ πρὸ παραβάσεως ἐγνωρίζον ἀλλήλους ἄφθαρτοι ὄντες, καὶ μετὰ τὴν παράβασιν φθορᾷ ὑποκειμένοι ὡσχύτως ἐγνωρίζον. Ἀλλὰ τότε ἄλλως, τότε ἐτέρως. Ὅθεν πιστεύεον ὅτι γνωρίσει ἀδελφός τὸν ἀδελφόν, καὶ πατήρ τὸ τέκνον, καὶ γυνὴ τὸν σύνευνον, καὶ φίλος τὸν φίλον. Προσθεῖν δ' αὖ καὶ ἀσκητὴς τὸν ἀσκητὴν, καὶ ὁμολογητὴς τὸν ὁμολογητὴν, καὶ μάρτυς τὸν σύναθλον, καὶ ἀπόστολος τὸν συναπόστολον, οἱ πάντες τοὺς πάντας ἵνα ἡ πάντων εὐφρανόμενη εἴη κατοικία ἐν τῷ θεῷ τῷ μετὰ πάντων ἀγαθῶν ὁρουμενῷ καὶ τὸ γνωρίζειν ἀλλήλους.

Iudicium enim est de personis notis; nemo enim ad tribunal adducit quos non norat, sed bene cognitos, sicut scriptum est: *Corripiam te, et statuam coram te peccata tua*; ita ut si non cognoscamus, neque iudicabimur: non iudicati neque pro meritis digna accipimus. Insuper quomodo impletum erit quod Apostolis suis Dominus dixit: *Vos sedebitis super thronos duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel*? Anne quos iudicant, non cognoscent? Quomodo beatus Iob dupliciter filios accipiet, si eos non noverit in regno coelorum? Nam alios quidem in vita habuit, totidem vero iuxta promissionem in futuro saeculo erat accepturus. Et David cum dixisset: *Frater non redimit, redimet homo* (Ps. LXIII) ostendit quod frater fratrem novit. Itaque ex omni parte propositio vitiosa est, et iuxta impietatem origeniani commenti.

Nos vero, fratres, credentes confitebimur, quod resurgemus, et incorruptibiles erimus, et ad invicem cognoscemur, haud quidem in formis corruptionis, in quibus sumus, sed in pulchritudinibus incorruptionis iuxta ineffabilem Dei voluntatem, sicut parentes nostri in paradiso. Nam ante praevaricationem ad invicem se cognoscebant cum, incorruptibiles essent, et post praevaricationem corruptioni subiecti se quoque cognoscebant. Sed tunc altera, et postea altera ratione. Quapropter credendum est quod frater fratrem, et pater filium, et mulier maritum, et amicus amicum noverit: addam quoque, et asceta ascetam, et confessor confessorem, et martyr martyrem, et apostolus coapostolum, et cuncti cunctos, ut *omnium sit laetificata in Domino mansio*, qui cum omnibus aliis bonis et vicissim se cognoscere tribuit.

Διὸ παρακαλῶ, ἀδελφοί, τὴν πίστιν ἀσφαλῶς κατέχωμεν. Οὐχ ὅτι ἐκτροπαί᾽ καὶ ὅσον δεῖ ἡμᾶς εὐχαριστεῖν τῷ θεῷ, ὅτι οὐ κατελήφθημεν ἐν πλάνῃ τινί· ἀλλ' ὁρθόδοξον τὴν πίστιν κεκτημένους. Ὡσαύτως καὶ τὸν βίον ἀκηλίδωτον. Ἰστε γὰρ ὅπως πνεῖ καθ' ἡμῶν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὁ διάβολος. Αλλ' οὐδὲν ἰσχύσει πεπραγμένους ἡμᾶς εὐρίσκων τῇ πρὸς τὸν θεὸν ἀγάπῃ τε καὶ πίστει. Διὸ στῶμεν ἔτι, καὶ φεύξεται ἀφ' ἡμῶν ὁ δράκων. Δακρύσωμεν καὶ σβέσομεν αὐτοῦ τὰ πεπυρωμένα βίβη τῶν ἡδονῶν. Ταπεινωθῶμεν ὑπὸ τὴν κραταίῳ χεῖρα θεοῦ, καὶ ὑψώσει ἡμᾶς. Ὑπομείνωμεν τελείως, καὶ ὁ διάβολος οἰχίσεται, ἡμεῖς δὲ σωθησόμεθα ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἐν τῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΓ'.

Εἰς τὴν παραμονὴν τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου.

Περὶ τῆς ἐνθαῦτα πνευματικῆς πανηγύρεως καὶ ἐντεύξεως τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πανηγύρεις ἐπιτελοῦνται κατὰ καιρὸν ὧδε καὶ ὧδε, ὥσπερ καὶ νῦν ἐν τῇ Νικομηδείᾳ· ἐφ' ἧς συντρέχονται οἱ ἄνθρωποι πωλοῦντες καὶ ἀγοράζοντες· ἀλλὰ ἐπ' ὀλίγον τοῦτο, καὶ πάλιν διαλύονται. Ἡ δὲ κατὰ ψυχὴν πανήγυρις μία τέ ἐστι καὶ ἀδιάλυτος τῇ ἐκάστου ζωῇ συμπαρεκτεινόμενη, ἥς ἡ πραγματεία οὐ χρυσὸς, οὐκ ἄργυρος, οὐχ ἱματισμός, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐπικλήρων καὶ φθιτρομένων, ἀλλὰ σωτηρία ψυχῆς, καὶ ζωὴ αἰώνιος, βασιλεία οὐρανῶν περὶ ἧς πάσαν σπουδὴν ὀφείλοντες ἔχειν οἱ ἄνθρωποι· ὀλίγα περὶ αὐτῆς οἱ πολλοὶ φροντίζουσιν, ὅλην τὴν σπουδὴν καὶ ἔφεισιν,

Hortor vos itaque, fratres, firmiter fidem teneamus. Videte quot sunt casus, et quantum a nobis gratiae agenda sunt Deo, quoniam in nullo errore comprehensi sumus, sed fidem servamus orthodoxam et pariter vitam immaculatam. Nostis enim quo pacto diabolus adversus nos diu noctuque inhiat. Sed nihil proficiet, cum nos bene munitos divino amore et fide inveniat. Itaque et usque firmi simus, et a nobis draco fugiet. Lacrymis operam demus; et tela ignita vitiorum extinguemus. Humiliemur sub potenti manu Dei, et exaltabit nos. Perfecte teneamus locum nostrum, et diabolus discedet, et nos salvi erimus in regno coelorum in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXIII.

In pervigilio Assumptionis Deiparae.

De festivitate spirituali et de negotiatione regni coelorum.

FRATRES ET PATRES,

Festivitates iuxta tempora celebrantur modo hic modo illic, sicut nuper Nicomediae, ad quas homines vendentes et ementes concurrunt; sed brevis est frequens congressus, et rursus omnes abeunt. Sed spiritualis festivitas et frequentia una est indissolubilis uniuscuiusque vitae semper coniuncta, cuius mercatura non est quidem aurum, neque argentum, neque vestimentum, nec aliud quidquam caducum vel corruptibile, sed animae salus, vita aeterna, regnum coelorum, pro quo omnis cura hominibus adhibenda esset. Attamen multi parum

ἐν τοῖς ματαίοις καὶ φθειρομένοις προσαναλίτκοντες.

Ἀλλὰ γε ἡμεῖς, ὦ ἀδελφοί, μὴ διαμαρτῶμεν τοῦ σκοποῦ, μὴ δὲ τῆς καλῆς πραγματείας· ἀλλὰ ἀκούοντες τοῦ Κυρίου λέγοντος· Ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντὸς ὑμῶν ἐστίν, σπουδαίως κατὰ πᾶσαν ἡμέραν πραγματευώμεθα αὐτήν· οὐ χρυσίον οὐδὲ ἀργύριον καταβαλλόμενοι· ἀλλὰ πίστιν ὀρθήν καὶ βίον κεκαθαρμένον ὑπακοήν, μακροθυμίαν, ἀγάπην, ἣτις ἐστὶν σύνδεσμος τῆς τελειότητος. Τοῦτο οὖν καὶ ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐδήλωσεν εἰπών· « Ὁμοία ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ ἐμπορῷ ζητοῦντι τοὺς καλοὺς μαργαρίτας· ὃς εὐρὼν ἕνα πολύτιμον μαργαρίτην, ἀπελθὼν πέπρακε πάντα ὅσα εἶχε, καὶ ἡγόρασεν αὐτόν. Ἰδετε· ὑμεῖς ἐστὲ οἱ καλοὶ ἔμποροι οἱ πάντα καταλείπότες καὶ ἀντὶ πάντων τῶν καλῶν καὶ ὑπέρτιμον μαργαρίτην ὠνησάμενοι Χριστόν, τουτέστι διὰ τὸ ἄραι τὸν σταυρὸν καὶ ἀκολουθεῖν ἐπίσω αὐτοῦ ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ.

Ἀλλ' εἴπερ ἡ πανήγυρις εὐθυμίας ἐστὶ καιρὸς, διεγέρσεώς τε καὶ διαπνεύσεως, εὐθυμοὶ ὦμεν καὶ ἐργήγροιοι καὶ ἡμεῖς, ὦ ἀδελφοί, ἐν τῇ πανηγύρει πραγματευόμενοι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Καλὸς οὖν πραγματευτὴς, ὁ τὰ πάντα ὑποπτήσσει δι' εὐλαβίαν μηδαμοῦ τραχυνόμενος· καλὸς ἐστὶν ἀγοραστὴς, ὁ τὰς ἀτιμίας εὐφρύνει ἀνταλλαττόμενος· καὶ καλὸς ἐστὶν συναλλακτὴς ὁ αἶμα προχεόμενος καὶ πνεῦμα ἀντιλαμβάνων δι' ἐπιμονῆς τῆς ἐπὶ διακονίαν.

Ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ διακονίας ὁ λόγος, ἀποδέχομεθα τοὺς ἐν τῷ μαγειρίῳ τὰς ἐφημερίας ἐπιτελοῦντας, ὡς κοπιῶντας μᾶλλον, ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες, καὶ οὕτως ἀναπληροῦντες τὸν νόμον τῆς ἀγάπης. Αποδεχώμεθα καὶ τοὺς τὰς ἀναγκαίας χρείας φροντίζοντας τῇ ἀδελφότητι, ὡς καλοὺς καὶ δοκίμους οἰκονόμους ἐν Κυρίῳ. Καί γε

de eo cogitant, curam omnem et studium in vanis corruptibilibusque impendentes.

Sed eia nos, fratres, ne aberremus a scopo nostro et a bona mercatura; sed audientes verbum Dei: *Regnum coelorum intra vos est*, solerter omnibus diebus huic mercaturae operam demus. Non aurum neque argentum uti pretium dantes, sed rectam fidem, atque vitam integram, obedientiam, patientiam, charitatem, quae est vinculum perfectionis. Hoc in evangelis nobis Dominus demonstravit dicens: *Simile est regnum coelorum homini negotiatori quaerenti bonas margaritas; inventa autem una pretiosa, abiit, et vendidit omnia, quae habuit, et emit eam*. Attendite. Vos estis boni negotiatores, qui omnibus relictis, et prae cunctis aliis bonis pretiosissimam margaritam, nempe Christum emitis; quoniam suscepistis crucem, et eum estis secuti in sanctitate et iustitia.

Attamen, si festivitas est tempus laetitiae, exsurrectionis et excitationis; alacres simus et vigilantes, o fratres, negotium agentes salutis nostrae. Bonus quidem negotiator est, qui in omnibus perspectus est, ob pietatem nihil asperum putans: bonus est emptor, qui dedecus commutat cum bona fama: bonus est comparator, qui sanguinem effundens suscipit spiritum in ministerio perseverans.

Verumtamen cum de ministerio sermo factus est, commendamus eos qui diarias vices agunt in coquina, utpote magis laborantes, et ad invicem onera ferentes et sic mandatum charitatis impletis. Commendamus, qui necessariis curis satagunt pro fratribus, sicuti bonos et probatos administratores in Domino. Et

ἀποχόμεθα τοὺς ἐν ταῖς ψαλμοδίαις συνε-
τῶς καὶ διεγρηγμένως ἀδοντας· ὡς πλεί-
ονος μισθοῦ ἡξιωμένους.

Ἰδε οἷος βίος ἡμῶν, ἡλικία ἡ πολιτεία!
ἡ μακαρία πραγματία, ἣν ἐπραγματεύσαν-
το οἱ ἄγιοι ἡμῶν πατέρες ἐν πολλῇ προθυ-
μίᾳ, ἣν καὶ ἡμεῖς καλῶς πραγματεύσαν-
τες ἐν χαρᾷ ὑποστρέψομεν οἰκόνδε κατὰ
τὸ ὑπὸ τοῦ μακαρίου Δαυὶδ εἰρημένον· Ε-
πίστεψον ἡ ψυχὴ μου εἰς τὴν ἀνάπυσίν
σου, ὅτι Κύριος εὐεργέτησέ σε. Καὶ γέ-
νοιτο πάντας ἡμᾶς τὴν ἐξόδου παύτην φω-
νὴν ῥῆξαι ἐν καιρῷ θανάτου, καὶ τυχοῖν
ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ
ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν.

ΚΑΤΙΧΗΣΙΣ ΚΔ'.

Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς Ἰνδίκτου.

Περὶ τῆς ἀνυπερβλύτου δωρεᾶς
τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἀ-
γάπης, καὶ μίσους τοῦ δια-
βόλου καὶ περὶ ταπεινοφροσύνης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀρχὴ τοῦ ἐνιαυτοῦ εἰσελήλυθεν ἤδη,
ἐν ᾗ εὐαγγέλιόν ἐστιν ἀναγνωσκόμενον ἐν
τούτοις· Πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ, οὗ ἔνεκεν
ἔχρισέ με εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέσταλκέ
με ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρ-
δίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεςιν, καὶ τυ-
φλοῖς ἀνάβλεψιν, ἀποστῆναι τεθραυσμένους
ἐν ἀφέσει, κηρύξαι ἐνιαυτὸν κυρίου δεκτόν.
Επεὶ οὖν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ ἀπε-
στάλη παρὰ τοῦ πατρὸς ἰλασμός εἰς τὸν
κόσμον, οἱ τυφλοὶ ἀναβλέψωμεν, οἱ αἰχμά-
λωτοι ἐλευθερωθῶμεν, οἱ τετραυσμένοι ἀφε-
θῶμεν. Καὶ τίς ἐστιν τυφλός; ὁ μυωπάζων
τῇ προσπαθείᾳ· Τίς δὲ ἐστιν αἰχμάλωτος;
ὁ τοῖς ἀτόποις λογισμοῖς ἀπρηχθημένος. Τίς
δὲ ὁ τετραυσμένος; ὁ ταῖς ἀμαρτίαις συν-

quoque commendamus, qui in psalmodiis
sapienter et vigilanter concinunt, sicut
maioris mercedis digni.

Considerate qualis sit vita nostra, et
quam magnum institutum! Beata est
mercatura, in qua negotiati sunt sancti
patres nostri in multa sollicitudine. Hac
itaque et nos utamur, et perficientes in
gaudio domum redeamus, ut ait beatus
David: (Ps. CXIV) *Convertere anima mea
in requiem tuam, quoniam Dominus be-
nefecit tibi.* Et fxit Deus, ut omnes nos
in hora mortis hoc exitus nostri cantu-
cum conelamare possimus, et vitam sortiri
sempiternam in Christo Iesu Domino no-
stro; cui sit gloria et potentia cum Pa-
tre et Spiritu sancto, nunc et semper et
in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXIV.

In principio Indictionis.

*De superabundanti gratia Dei,
et de charitate, deque odio diaboli
et humilitate.*

FRATRES ET PATRES,

Principium anni nunc, advenit et in
Evangelio verba lecta sunt: *Spiritus Do-
mini super me; propter quod unxit me,
evangelizare pauperibus misit me, san-
nare contritos corde, praedicare captivis
redemptionem, et caecis visum, dimit-
tere confractos in remissionem, praedi-
care annum Domini acceptum.* Quoniam
igitur unigenitus filius Dei missus est
a Patre propitiatio in mundum, nos caeci
vidimus, servi liberati sumus, vulnerati
plagas revictas habuimus. Quis autem
est caecus? qui ob vitia caecutiit? Quis
servus? qui vitiosis devincitur cogita-
tionibus. Quis est vulneratus? qui pec-
catis contritus est. Hos Dominus sanat,

τετριμμένους· οὓς ἰᾶται ὁ κύριος· οὐ μόνον γὰρ σωμάτων, ἀλλὰ καὶ ψυχῶν ἐστὶ ἰατρός· καὶ οὐ τοῖς τηνικαῦτα μόνον παρήν σωματικῶς, ἀλλὰ καὶ νῦν πάρεστιν ἀοράτως τὰ αὐτὰ εὐαγγελιζόμενος· αἴρων τε τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου, καὶ θεραπεύων πᾶσαν μαλακίαν. Μὴ τις οὖν λοιπὸν ἐναπομεινᾷ ἀφώτιστος καὶ ἀθεράπευστος, ἀλλὰ προσερχέσθω πίστει, καὶ λήψεται εὐλογίαν παρὰ θεοῦ καὶ σωτήρος ἡμῶν.

Καὶ, ὦ τῆς ἀφάντου φιλανθρωπίας! ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς παρήγαγεν, παραπεσόντας πάλιν ἀνέστησε, τρίτην δὲ ἡμῖν χάριν ἐδωρήσατο τὴν μοναχικὴν τελειότητα. Καὶ ἔτι ἁμαρτάνοντας, οὐδ' οὕτως ἀποστρέφεται ἀλλὰ καὶ προσίεται καὶ τιθλιμμένους ἡμᾶς παρακαλεῖ, καὶ πενθοῦντας παραμυθεῖται, καὶ τρέχοντας ὑπκλείφει, καὶ ὑποκαμνουμένους ὑποστηρίζει, καὶ τιτρωσκόμενους ἐξιάττει· καὶ εἰς αὐτὸ ἤδη τὸν πυθμένα τοῦ ἄδου μέλλοντας ἐμπίπτειν, προφθάσας ἐξαίρειται τῶν κινδύνων φιλανθρώπως, ὥστε εἰκότως ἐκάστῳ ἀρμόζον ἂν εἴη λέγειν· Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι, παρὰ βραχὺ παρῴκησε τῷ ἄδῃ ἡ ψυχή μου. Καὶ, ὦσθεις ἀντεράπειν τοῦ πεσεῖν, καὶ ὁ κύριος ἀντελάβετό μου. Καὶ οἷδεν ἕκαστος, οἷς περιέπεσεν πειρατηρίοις· καὶ πῶς εὐθύς εὗρε τὸν ἀγαθὸν θεὸν βοηθὸν ἐν ταῖς θλίψεσιν αὐτοῦ. Ἡρὸς τούτοις καὶ διατρέφει ἡμᾶς πεινῶντας ὁ ὑπεράγαθος, κατὰ μὲν τὸ σῶμα ταῖς ἐτησίαις τῆς γῆς καρποφορίαις, κατὰ δὲ τὸ πνεῦμα τοῖς ἀχράντοις μυστηρίοις ὑπὲρ μητέρα καὶ τροφὸν ὀμηρόμενος, καὶ περιεχόμενος ἡμῶν ἐρωτικῶς. Μήτηρ μὲν γὰρ γάλακτι τρέφει τὸ ἑαυτῆς τέκνον εἰς καιροῦ· ὁ δὲ ἀληθινὸς ἡμῶν δεσπότης καὶ πατήρ τὸ οἰκεῖον Σῶμα καὶ Αἷμα δίδωσι εἰς βρώσιν καὶ πόσιν· καὶ τοῦτο διαπαντός. ὦ τῆς ἀνεξεχνιάστου ἀγαθότητος! καὶ ὦ τῆς ἀνυπερβλήτου δωρεᾶς! Τοῦτον οὖν πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαπᾶν; Πῶς δὲ οὐ στέργειν; Πῶς δὲ οὐ κεκολληῆσθαι ἀδιαπαύστως; Ὡς εἴ γε μὴ οὕτως ὦμεν διακείμενοι, τάχα κατα-

etenim non modo cum in mundo versaretur, sed et nunc invisibiliter praesto est, eadem adnuncians, et tollens peccata mundi, atque omnem sanans morbum et aegritudinem. Ne quis igitur restet sine lumine et sanatione, sed confidens accurrat, et accipiet benedictionem a Domino, et misericordiam a Deo salutari suo.

Oh quanta est benignitas Domini! Ex nihilo ad existentiam nos adduxit, post praevaricationem iterum fecit exsurgere, et tertiam quoque nobis gratiam addidit, nempe monasticam perfectionem. Et si rursus peccamus, ipse minime a nobis abest, sed accedit, et nos tribulatos consolatur, flentes recreat, currentibus levamen praebet, defessos sustentat, et sauciatos sanat. Et cum in profundum inferni simus casuri, benigne praeveniens e periculis eripit. Ita ut necesse sit unicuique sponte conclamare: *Nisi Dominus adiuverit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea* (Ps. 93), et *Impulsus eversus sum ut caderem, et Dominus suscepit me* (Ps. 117). Quisque novit in quales tentationes inciderit, et quomodo sollicitum adiutorem invenerit Deum in tribulationibus suis. Praeterea et ipse perquam bonus esurientes nos enutrit, et corpus annualibus terrae fructibus, et animam sacratissimis mysteriis, prae matre et nutrice nobis morem gerens nosque complectens peramanter. Nam mater lacte nutrit ad tempus filium suum; sed hic Dominus et pater noster verus proprium Corpus et Sanguinem in cibum et potum donat; atque id facit semper. O benignitas! haud investigabilis benignitas! O gratia superabundans! Quomodo autem is non erit amandus? Quomodo non diligendus? Quomodo ei incessanter non est adhaerendum? Si tanto

βοήθει· ἡμῖν δ' οὐρανὸς, καταστενάζει δὲ καὶ ἡ γῆ, αὐτοὶ τε οἱ λίθοι κατηγορήσασιν ἡμῶν τὴν ἄγαν ἀναίσθησιν.

Διόπερ ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, ἐχώμεθα τῆς ἀγαπήσεως αὐτοῦ κραταιῶς, μισοῦντες καὶ ἀποστρεφόμενοι τὸν διάβολον. Εὐδίκως γὰρ ὁ εὐεργέτης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν ἀναλόγως φιλεῖται καὶ στέργεται· οὕτως ὁ πονηρὸς ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ ἰσοτρόπως ὀφείλει μισεῖσθαι. Αὐτὸς γάρ ἐστι ὁ λυμειῶν τῆς ζωῆς ἡμῶν· αὐτὸς ἐστὶν ὁ ἀνθρωποκτόνος ἀπ' ἀρχῆς, κατὰ τὴν φωνὴν τοῦ δεσπότου· αὐτὸς ἐστὶν ὁ εἰς μυρίας θόξας διατεμῶν τὸ γένος ἡμῶν, πολλοῖς τε βέλεσιν ἀμαρτίας κατατιτρώσκων, καὶ ἐφιέμενος καταπιεῖν τὴν οἰκουμένην· ὃν εἰ μὴ μισήσωμεν, οὐδὲ ἐξευρεθήσεται κόλασις ἢ ἀξίως ἡμᾶς τιμωροῦσα· ὅτι τῷ ἐχθρῷ ἡμῶν καὶ φονετῇ προστιθέμεθα.

Ἀλλὰ φύγωμεν, ὦ ἀδελφοί, ἀπ' αὐτοῦ· φύγωμεν ὅτι μάλιστα. Τίς δὲ ἡ φυγή; ἡ ἀποχή τῶν πονηρῶν πράξεων τε καὶ νοήσεων· ὡς καὶ ἡ πρὸς τὸν θεὸν οἰκείωσις ἢ ἀνάληψις τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Διὸ ἐλώμεθα τὸ ἀγαθὸν μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος καὶ ἐπεικειᾶς δουλεύοντες τῷ κυρίῳ, εἰδότες ὅτι πᾶν κατόρθωμα μὴ ὑπὸ ταπεινοφροσύνης φρουρούμενον, ἐαλόν ἐστίν· ὥστε τὸ πεφυσισμένον φρόνημα ἔχοντες, ταπεινωθῶμεν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἵνα μὴ εἰς κενὸν τρέχωμεν· ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες εὐπράττοντες ἐπειχθῶμεν, διώζωμεν, δράμωμεν ἵνα καταλάβωμεν, ἵνα κληρονόμοι βασιλείας οὐρανῶν γενώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

amore non sumus affecti, statim conclamabit contra nos coelum, et congemiscet terra, et ipsae petrae nos accusabunt indicibilis stupiditatis.

Ne hoc itaque accadat, adhaereamus fortiter amoris eius, odio habentes diabolum, eumque iure merito arcentes. Sicut enim benefactor ob beneficia absque mensura amatur et diligitur; sic et malignus ob eius astutias eadem ratione odio est prosequendus. Ipse enim est vitae nostrae perniciēs: ipse est ab initio homicida, ut dicit Dominus: ipse in diversissimas opiniones homines agit, multiplicibus vitiorum telis sauciat, et inhiat ut universum devoret. Quem nisi odimus, neque ulla invenietur poena, quae digne nos puniat, quoniam inimico nostro micidiali adhaeremus.

Fugiamus, o fratres, ab eo: fugiamus maiorem in modum. Sed quae est huiusmodi fuga? Abstinētia a pravis actibus et cogitationibus, sicut et incumbere bonis operibus est inhabitare apud Deum. Ideo eligamus bonum, cum omni humilitate, mansuetudine, et benignitate Domino servientes. Scimus enim quod nullum opus bonum, si ab humilitate non fuerit custoditum, statim evanescet: ita ut si tumidus sit nobis animus, humiliemur sub potenti manu Dei, ne in vacuum curamus; sed omnes bene operantes sategamus, incitemur, curramus, ut arripiamus, ut haeredes simus regni caelestis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΕ'.

Εἰς βότρυμον.

Περὶ μὴ ἐκφέρειν ἄκανθας
καὶ τριβόλους παθῶν, ἀλλὰ
καρποφορεῖν τοὺς τῆς ἀρετῆς
βότρυας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τί εἶπω, ἢ τί λαλήσω κακνότερον τῶν
παρὰ τῶν ἀγίων εἰρημένων; Ἐκάστοτε οὐκ
ἔχω ἢ μόνον τὸ τὰ αὐτὰ ἐκεῖνα ἀναλαμ-
βάνειν καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἡμῖν διαλέ-
γῃσθαι εἰς ὁδηγίαν τοῦ κρείττονος. Φέρε
δὴ οὖν καὶ σήμερον βραχέα τινὰ λαλήσω,
καὶ εἰ δοκεῖ, ἀψώμεθα τοῦ λόγου ἀπὸ τῶν
ἡδὴ παρισταμένων. Τί οὖν; οὐχὶ ὁ τρύγη-
τος πάρεστι; καὶ ἐφ' οἷς μὲν κλήμασιν οἱ
καρποὶ βριθοῦσι χαρᾷ καὶ εὐλογίᾳ, ἐφ' οἷς
δὲ ἀπορία καρπῶν λύπη καὶ ἀθυμία. Καὶ
ταῦτα τί πρὸς ἡμᾶς, εἴποιεν ἄντις τῶν ἐπα-
ιδόντων; Καὶ πάνυ γε ἄρμοδῶς. Ἐπεὶ καὶ
ἡμεῖς τροπικῶς ἀμπελῶν κυρίου ὀνομαζό-
μεθα. Ἡ ἀγνοεῖτε ὑμεῖς τὴν ὑποφαλλομέ-
νην ῥῶδὴν ἐν τῇ τελευτῇ τοῦ σχήματος; Οὐ-
χὶ ταύτην ἅπαντες ἀνυμνοῦμεν; Κύριε, κύ-
ριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἴδε· καὶ ἐπί-
σκεψαι τὴν ἄμπελον ταύτην καὶ κατάρ-
τισαι αὐτήν, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ σου. Καὶ
γούν καὶ ὁ κύριος, ἐν τοῖς εὐαγγελίοις τάδε
φησὶν. Εἰμὶ ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλή-
ματα, Ὁ μένων ἐν ἐμοὶ, κέχω ἐν αὐτῷ·
οὗτος φέρει καρπὸν πολὺν, ὅτι χωρὶς ἐμοῦ
δύνασθε ποιεῖν οὐδέν.

Μείνωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἐν τῷ ἀγαθῷ ἡ-
μῶν δεσπότη, ὡς ὑπ' αὐτοῦ πεφυτευμένοι ἀμ-
πελοιδῶς, καὶ καρποφορήσωμεν αὐτῷ τοὺς
τῶν ἀρετῶν βότρυας, ἵνα μεταλάβωμεν
τῆς παρ' αὐτοῦ εὐλογίας. Ἀλλὰ μὴ ἐκφέ-
ρουτες ἄκανθας καὶ τριβόλους παθῶν, ὑ-
πόδικοι ἐσώμεθα τῆς λεγούσης φωνῆς· Πᾶν
οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν καλόν, ἐκ-
κόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται. Εκκόπτε-

SERMO XXV.

In vindemia.

*De non producendis spinis
et tribulis vitiorum,
sed abundantes virtutis racemos.*

FRATRES ET PATRES,

Quid dicam, vel quid loquar novius,
praeter ea, quae sancti viri locuti sunt?
Nonne quotidie habeo tantummodo illa
eadem repetenda, et de iisdem agen-
dum vobiscum; nempe de perfectione vi-
tae melioris ducendae? Eia igitur et hodie
breviter loquar, et si placet sermonis
principium dent, quae circumdant. Nonne
vindemia adest? Ex quibusdam palmiti-
bus pendent racemi, laetitiae et benedi-
ctionis causa, e quibusdam vero apparet
tristitia et desolatio ob eorum defectum.
Sed quid haec ad nos; aliquis audentium
dicet? Omnino apta sunt. Nos enim fi-
gurative vinea Domini vocamur. Igno-
ratisne oden, quae psallitur in caeremoniis
monasticae vestitionis? Nonne hanc om-
nes canimus: *Domine, Domine respice
de coelo et vide, et visita vitem hanc,
et perfice eam, quam plantavit dexte-
ra tua.* Et insuper Dominus in Evan-
geliis haec dicit: *Ego sum vitis, vos
autem palmites; qui manet in me, et ego
in eo, hic fert fructum multum; quo-
niam sine me nihil potestis facere.*

Adhaereamus igitur, fratres, benigno
Domino nostro, utpote qui ab eo plantati
sumus sicut vitis: et fructificemus ei
virtutis uvas, ut ab eo benedictionem
accipiamus. Haud quidem producentes
spinas atque tribulos vitiorum, subii-
ciamur sententiae: *Omnis igitur arbor
non faciens fructum bonum, excidetur
et mittetur in ignem.* Exciditur per mor-

ται διὰ τοῦ θανάτου καὶ βιάλλεται εἰς πῦρ·
δηλονότι τὸ αἰώνιον, ἐν ᾧ βληθήσονται οἱ
τῆς ὁμολογίας ἡθετηκότες, οἱ τὰ ἑαυτῶν
σώματα τῇ φθορᾷ παραδεδωκότες· νεφέλαι
ἄνθρωποι, φησὶν, ὑπὸ ἀνέμων περιφερόμενοι,
δένδρα φθινοπορινὰ ἄκαρπα δις ἀποθα-
νόντα, ἐκριζωθέντα· κύματα ἄγρια θαλάσ-
σης ἐπαφρίζοντα τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνas·
ἀστέρες πλανῆται, οἷς ὁ ζόφος τοῦ σκότους
εἰς αἰῶνας τετήρηται. Διατοῦτο βοᾷ ὁ ἀ-
πόστολος· Φεύγετε τὴν πορνείαν· πᾶν ἀμάρ-
τημα, ὃ ἐὰν ποιήσῃ ἄνθρωπος, ἐκτὸς τοῦ
σώματός ἐστιν· ὃ δὲ πορνεύων εἰς τὸ ἴδιον
σῶμα ἀμαρτάνει. Ἢ οὐκ οἶδατε ὅτι τὰ σώ-
ματα ὑμῶν ναὸς τοῦ ἐν ὑμῖν ἁγίου Πνεύ-
ματός ἐστιν, οὗ ἔχετε ἀπὸ Θεοῦ, καὶ οὐκ
ἐστὲ ἑαυτῶν ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς.

Οὐκ αἰσχυνώμεθα οὖν τὸν οὐρανὸν καὶ
τὴν γῆν ἡγορασμένοι τῷ τιμίῳ αἵματι τοῦ
Χριστοῦ, πάλιν ὑπονοσῆσαι εἰς τὰ ὀπίσω;
Οὐκ ἐρυθριῶμεν νῦν αὐτοὶ ἐρ' ἑαυτοῖς
ἔξωθεν ἁγιοπρεπεῖς φαινόμενοι, ἐνδοθεν δὲ
ἀκαθαρσίας γέμοντες. Εἰς ἃν ποτε ἐπ'
ἀμροτέrais χωλانوῦμεν ταῖς ἐγγύαις; Εἰς
τινος οὐκ ἐπὶ μιᾷς ἰστάμεθα ὁδοῦ; Οὐαὶ,
φησὶ, τῷ ἐπὶ τρίβοις δυσεὶ ἐπιβαίνοντι,
κακίας δὲ δηλαδὴ καὶ ἀρετῆς. Οὐ γὰρ
συμφιάζουσι ταῦτα ἀλλήλοις. Οὐδεὶς οἰ-
κέτης εὐνοὺς πῇ μὲν τῷ δεσπότη, πῇ δὲ
τῷ ἐχθρῷ αὐτοῦ δουλεύει.

Εἰς ὁλοκλήρου ἀναθετόν ἑαυτοὺς τῷ
Θεῷ, ὃ τέκνα. Οὕτω γὰρ θυνάμεθα τοῦ κατὰ
Θεὸν βίου περιγενέσθαι. Μὴ τοίνυν τοῖς κατ'
αἰσθησιν ἐναπομείνωμεν ὡς ἄλογα ζῶα· ἀλλὰ
ταῖς ψυχικαῖς θυνάμεσιν ἀναθεωροῦμεν τὰ
οὐράνια, τρέποντες τῆς αἰσθητικῆς ἀπὸ τῶν
φθαρτῶν εἰς τὰ ἀφθάρτα, ἀπὸ τῶν ὀλλυμένων
εἰς τὰ ἀνώλεθρα. Μὴ δ' αὖ ἀνεχόμενοι φαρμα-
κεύεσθαι ὑπὸ τοῦ σορίστοῦ τῆς κακίας ταῖς
τῶν λογισμῶν ἐπιβρυλαῖς· ἀλλ' ὀπηνίκα
ὑποσπέρη τὴν ἡδονὴν, ἣ τινα ἄλλην κα-
κίαν, ἐκκρουέσθω θᾶττον ὁ δόλιος. Πῶς;

tem et igni traditur, scilicet aeterno,
in quem proicientur, qui mala agunt, qui
fidei confessionem parvipendunt, qui cor-
pora sua dant corruptioni: *nubes sine a-*
qua, ut dicit scriptura (Iud. 12) *quae a*
ventis circumferuntur: *arbores autumn-*
ales, infructuosae, bis mortuae, eradica-
tae: *fluctus feri maris*, despumantes suas
confusiones: *sidera errantia*, quibus *pro-*
cella tenebrarum servata est in aeternum.
Ideoque Apostolus clamat: *Fugite forni-*
cationem. Omne peccatum, quodcumque
fecerit homo, extra corpus est; qui au-
tem fornicatur, in corpus suum peccat.
An nescitis quoniam membra vestra tem-
plum sunt Spiritus sancti, quem habetis
a Deo; et non estis vestri? Pretio enim
empti estis.

Nos itaque pretioso Christi sangui-
ne empti, nonne pudore afficiemur cae-
lum aspicientes, cum retrorsum rever-
tamur? Nonne et nunc ipsi rubore suf-
fundimur, cum exterius sanctitate ornati
videamur, interius vero immunditia re-
fertur simus? Quousque igitur utroque clau-
dicamus poplite? Ecce non unam viam
tenemus? Scriptum est: *Vae illi, qui duas*
ingreditur vias, vitiorum scilicet et virtu-
tum; non enim haec inter se componun-
tur. Nullus servus bonus ex una par-
te domino, ex altera hosti illius de-
servit.

Omni ex parte necesse est nosmet-
ipsos committere Domino, o filii. Hoc
enim pacto vitam secundum Dominum
ducere sortiemur. Ne igitur corporeis
rebus attendamus, ut bestiae ratione ex-
pertes; verumtamen spiritualibus virtu-
tibus, ad caelestia respicientes, conver-
tentes potentias nostras a corruptibilibus
ad incorrupta, a caducis ad permanen-
tia. Ne rursus sinamus veneno affici ab
vitiis auctore per cogitationum inie-
ctionem affici; sed quando subseminat

Εὐχαῖς, καὶ θεήσεσι, θάκρυσί τε καὶ κατανύξεσιν. Καὶ ταιαύτη ἡ ἀόρατος πάλη καὶ τοιοῦτος ὁ ἀκήρυκτος ἀγών. Οὐκοῦν κατὰ μίμησιν τῶν σαρκικῶν, πολεμούντων ζήοντες τῷ πνεύματι τροπώμεθα τοὺς ἀοράτους ἐχθρούς. Καὶ, ὥσπερ ἐκεῖνοι ἐλπίδι τῶν ἀγαθῶν καὶ πληττόμενοι οὐκ ἀποχωροῦσιν· οὕτω καὶ ἡμεῖς κἄν μυρία τιτρώσκωμεν, μὴ ὑπονοστήσωμεν· ἀλλ' ἔτι ὑπομείνωμεν, ἔτι πολεμήσωμεν· δυναμούμενοι ὑπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπικουρίας.

Ναὶ, ἀδελφοί μου, παρακαλῶ εἰς τοῦτο γὰρ καὶ κοπιῶ τὰ βραχέα ταῦτα φθιγγόμενος. Καὶ οὐ χαίρω μὲν ἐπὶ τοῖς εὐδρομοῦσι· στενῶ δὲ ἐάν τις ὑποσκελίζοιτο. Αλλ' εἴημεν πάντες ὀρθοποδοῦντες ἀγαθοπρακτοῦντες, καθυπομένοντες ἐν ταῖς ψαλμοδίαις, ἐν ταῖς διακονίαις, ἐν ταῖς ὑπακοαῖς, ἐν ταῖς ταπεινώσεσι καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔσται μεθ' ὑμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Κς'.

Τῇ ὑψώσει.

Περὶ τοῦ μὴ κατάγειν ἑαυτοῦς εἰς πάθη ἀτιμίας, μὴ δὲ ἡγεῖσθαι ἡδέϊαν εἶναι τὴν ἡδονήν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χαρᾷ χαίρωμεν ὁπηνίκα ἐπισταίῃ ἑορτὴ δεσποτικὴ καὶ εἰκότως. Φωτιζόμεθα γὰρ ἐν αὐτῇ ἀναθεωροῦντες τὸ ποῖον αὐτῆς μυστήριον· καθάπερ καὶ νῦν ἐπὶ τῇ ὑψώσει τοῦ τιμίου Σταυροῦ. Ὅσον γὰρ ἐπιχάρεις καὶ ἐξαίσιον· ὅτι τὸ Ξύλον, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐφ' ᾧ καὶ σταυρωθεὶς ἐκένωσε τὸ ζωοποιὸν αὐτοῦ αἷμα· τοῦτο ἡξιώθημεν οὐ μόνον θεάσασθαι, ἀλλὰ καὶ περιπτύξασθαι

voluptatem vel aliquam aliam malitiam; statim abiiciatur seductor. Sed quomodo? Precibus et supplicationibus, et lacrimis et contritione. Huiusmodi est pugna nostra invisibilis: et tale certamen quod non indicitur tuba. More igitur corporalium bellatorum, spiritu ferventes in fugam vertamus invisibiles hostes. Et ut illi bellatores ob spem praemiorum, etiam aggressi non discedunt, sic et nos quoque, etsi plurimis acceptis vulneribus, ne terga demus; corroborati enim sumus auxilio Dei.

Eia, o fratres mei, vos hortor. Ad hoc enim et laboro, haec breviter vobis allocutus. Non enim gaudeo super iis qui probati sunt, sed angustior, si quis claudicat. Omnes bene procedamus bene operati, assidui et solliciti in psalmodiis, in ministeriis, in obedientia, in humilitate, et Deus pacis erit vobiscum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVI.

In Exaltatione S. Crucis.

Ne tradamur turpibus vitiis, neque credamus dulcem esse voluptatem.

FRATRES ET PATRES,

Gaudio gaudemus, cum festivitas Domini advenerit. Illustramur enim lumine in ea, considerantes quale tunc agitur mysterium; sic et nunc in Exaltatione venerandae et vivificae Crucis. Quantae enim haec est laetitiae et laudis! Nam lignum, ubi steterunt pedes Domini nostri Iesu Christi: in quo et crucifixus suum vivificum emisit sanguinem, hoc non modo videre, sed et complecti digni habiti su-

Πόσα ἂν τις κλέμῳ, ἵνα περιποιήσῃται ἑαυ-
τῷ χρυσίον ἀπολλύμενον, ἡμῖν δὲ αὖ-
θωρον τὸ δῶρημα· ὁμοῦ τε γὰρ ἡσπασάμε-
θα, καὶ ἐποριτῶμεθα φωτισμὸν καὶ ἁγια-
σμὸν καὶ ἀπολύτρωσιν. Οὕτως εἰτοίμη ἡ χά-
ρις, καὶ ὁ χάματον τὸ δῶρον τοῖς πιστῶς
προσιούσιν· ἀλλ' ὅμως εὐχῆς ἔργον ἀναφαί-
ρετον τὴν τοιαύτην χάριν ἀνασώσασθαι·
ἐπειδὴ τὸ εὐκόλως δῶρηθ' ἐν εὐκαταφρόνη-
τον πῶς πέφυκεν εἶναι· ἀλλ' ἡμῖν γε φυλα-
κτίον, ὧς ἀδελφοί, τὸ χάρισμα.

Μὴ τοίνυν τὰ ὁγιασθέντα ἡμῶν χεί-
λη μολύνωμεν λόγοις ψευδέσι καὶ ῥήμασι
ματαιότητος· μὴ δὲ τοὺς φωτισθέντας ἡ-
μῶν ὀφθαλμοὺς ἀμαυρώσωμεν πορνικοῖς
διαβλέμμασι, μὴδὲ τὴν λαμπρυθεῖσαν
καρδίαν κοινώσωμεν πονηροῖς ἐνθυμήμα-
σιν, μὴ δὲ ὡς βοᾷ ὁ ἀπόστολος βασιλεύετω
ἡ ἀμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ὑμῶν σώματι, εἰς
τὸ ὑπακούειν αὐτῇ ἐν ταῖς ἐπιθυμίαις αὐ-
τοῦ· μὴ δὲ παριστάνωμεν τὰ μέλη ἡμῶν
ὄπλα ἀδικίας τῇ ἀμαρτίᾳ, ἀλλὰ παρίστα-
μεν ἑαυτοὺς τῷ θεῷ ὡς νεκρῶν ζῶντας, καὶ
τὰ μέλη ἡμῶν ὄπλα δικαιοσύνης τῷ θεῷ· Ἀ-
μαρτία γὰρ ὑμῶν οὐ κυριεύσει· οὐ γὰρ ἐστε
ὑπὸ νόμον· ἀλλ' ὑπὸ χάριν. Οἷός ἐστι ἐν τῷ
νόμῳ ἡ ἀμαρτία κυριεύουσα, ἐν δὲ τῇ χά-
ριτι ἡ δικαιοσύνη βασιλεύουσα, ἀπολυτρω-
ται ἡμᾶς πλῆξης ἀμαρτίας, καθὼς γέγρα-
πται· ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλ' ἁγιασθήτε,
ἀλλ' ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ κυρίου
Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ θεοῦ ἡμῶν.

Αἰδεσθῶμεν οὖν, παρακαλῶ, τὴν κάθαρ-
σιν φυλάξωμεν τὸν ἁγιασμόν. Τί ἑαυτοὺς
κατάγομεν εἰς ἀτιμίαν, τίμιοι γεγονότες; Τί
δὲ περιέπομεν τὸ σῶμα πλέον ἢ καλῶς ἔ-
χειν; ὅπερ μικρὸν ὕστερον ἐγκαταλείψωμεν
τῷ τάφῳ. Τί δὲ ἡγοῦμεθα ἡδεῖαν εἶναι τὴν
ἡδονήν, οὗσαν τῷ ὄντι ὀδύνην θανάσιμον;
Ἡδονὴ γὰρ ἐστὶ τοῦ διαβόλου τὸ ἁγι-
στρον· ἡδονὴ ἐστὶ τὸ ὑπέκαυμμα τοῦ ἀ-
σβέστου πυρός, καὶ ὅμως συνελκυνώμεθα
πρὸς αὐτὴν οἱ ἄνθρωποι ὡς δοῦλοι ὑπο-

mus. Quanta quis non sustinet, ut sibi ca-
ducum comparet aurum? Donum autem
hoc nobis eadem hora praesto est; nam
simul ac illud amplectimur et illustra-
tionem et sanctificationem et liberatio-
nem percipimus. Tantum erit subita gra-
tia, et sine labore donum eis qui acce-
dunt in fide; et pariter a prece separari
nequit opus huiusmodi gratiae servan-
dae. Quod enim facile datum est, a-
liquando parum aestimatur. Sed no-
bis est sedulo custodiendum, o fratres.

Ne igitur sanctificata labia nostra pol-
luamus mendaciis et vanis verbis, ne illu-
minatos oculos nostros impuris obtutibus
obscuremus, ne cor illustratum malis o-
periamur desideriis. Non ergo, ut clamat
apostolus, (Rom. VI) regnet peccatum in
vestro mortali corpore, ut obediat ei
in concupiscentiis eius, neque tradamus
membra nostra arma iniquitatis pecca-
to; sed exhibeamus nosmet Deo tam-
quam ex mortuis viventes, et membra
nostra arma iustitiae Deo: *Peccatum e-
nim vobis non dominabitur; non enim
sub lege estis, sed gratia*. Vides, ut in
lege dominetur peccatum, et in gratia
regnet iustitia, quae liberat nos ab omni
peccato (ib. v. 18.), sicut scriptum est.
Sed mundamini; sed sanctificamini; sed
iustificamini in nomine Domini Iesu et
in Spiritu Dei nostri.

Itaque exhortor, reverenter custodia-
mus puritatem, servemus sanctitatem.
Cur ad turpia adducemur, cum simus ho-
norandi? Cur morem geremus corpori, plus-
quam opus est ut recte se habeant, quod
paulo post in sepulcro abscondetur? Cur
dulcem esse credimus voluptatem, cum
sit mortalis dolor? Voluptas enim est
hamus diaboli: voluptas est fomes ignis
inextinguibilis; et tamen nos homines
ad eam velut mancipia consacrata simul

σπονδοί, καὶ γε ἤκουσα τινὲς λέγοντας τῶν κεκρατημένων τῇ πάθει, ὡς αἰρετώτερόν ἐστι τοῦ δι' ἀγχόνης θάνατον ἀπάσασθαι, ἢ δουλεύειν τῇ ἀμαρτίᾳ. Καὶ γὰρ ὥσπερ βαρὺς δεσπότης ἐπιτάσσει τῇ οἰκίᾳ πορεύου καὶ πορεύεται, ἔρχου καὶ ἔρχεται· ποίησον τοῦτο καὶ ποιεῖ· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ πολλῶ χαλεπώτερον ὑποχείριον αὐτῇ κελεύει ἡ ἀμαρτία. Φθέγγεται τὰ αἰσχυρά, καὶ φθέγγεται δράσον τὰ πονηρά καὶ ποιεῖ. Εἰκεν στένειν καὶ τρέμειν ὁ τοιοῦτος κατὰ τὸν Καῖν, καὶ ἐν θαλάσῃ περὶ ναυάγιον ὑφορεῖται, καὶ ἐν ἐρημίᾳ διέρχεται ληστεύεσθαι ὑπονοεῖ· ἐβρόντησε, καὶ δοκεῖ δι' αὐτὸν γεγονέναι τὴν βροντὴν· ἤστραψε καὶ δέδοικε μήπως περίκλυτος γένηται βλέπων οὐ βλέπει, καὶ ἀκούων οὐκ ἀκούει, διεστραμμένος ἔχων τὰς αἰσθήσεις· Τί τοῦτον δεινότερον τῆς ζωῆς; Εμοὶ δοκεῖ ἀνεκτότερον εἶναι θηρίοις παραδοθῆναι, ἢ τοῖς ὀλεθροῖσι πάθει· ὅτι ἐκεῖ μὲν σῶμα, ὧδε δὲ ἡ ψυχὴ καὶ σῶμα ἀπόλλυται.

Ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ ἐνέρετος, ὅς τε ἐλεύθερος ὢν τῇ ἀμαρτίᾳ. Εγὼ δὲ τοῦτο οὐ μόνον τῇ ἡδονῇ, ἀλλὰ καὶ τὸ πᾶν ἄλλο πάθος. Χαίρεται καὶ ἡδεταί βασιλεύει τῇ δικαιοσύνῃ, ἀφόβητός ἐστι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν· ἔχει γὰρ ἑνοικον τὸν θεόν, πρὸς ὃν ἐπιβοᾷ ἐν τοῖς συμβαίνουσιν. Οὐ φοβηθήσομαι κακὰ, ὅτι σὺ μετ' ἐμοῦ εἶ· Οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ τῶν κύκλῳ συνεπιτιθεμένων· οὐ φοβηθήσομαι ἐν τῇ ταρασσέσθαι τὴν γῆν, καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίαις θαλασσῶν.

Ἡ δὲ ἀγαθὴ ζωὴ, αὐτὴ ἐστὶ, ἡ μακαρία βιοτὴ, ἣν καὶ ἡσπασάμεθα, ἀδελφοί, ἐλέει θεοῦ, περὶ ἣν καὶ καταγινώμεθα, ἐφ' ἣν καὶ ἐπιχθῆναι σπεύσωμεν ἔτι μᾶλλον πάντα ὑποπήσσοντες δι' εὐλάβειαν πᾶσαν ὑπακοῇν ἐξασκούμενοι, πᾶσαν ταπεινοφροσύνην ἐγκομβούμενοι, πᾶσαν καθαρότητα ψυχῆς ἑαυτοῖς περιποιούμενοι, ὁρῶντες πρὸ προσώπου ἡμῶν, καὶ τὸν θάνατον ἐνεργούμενον.

ducimur. Equidem audiivi quendam vitiis detentum dicere, melius esse mortem laquei amplecti, quam servire peccato. Etenim sicut durus herus imperat servo: Vade, et vadit: veni, et venit: fac istud et facit. Eodem modo, ino multo acerbior, peccatum imperat ei, qui illi subiectus est: Loquere turpia, et loquitur: fac impia, et operatur. Certe qui in his versatur, ingemiscere et tremere debet sicut Cain. Si in mari est, vidit naufragium, si desertum transiit, latrones meditatur. Intonat, et ob se tonitru credit. Fulgurat, et timet ne exuratur. Videns non videt: audiens non audit; perversi enim sunt sensus eius. Quid igitur huiusmodi vita gravius? Mihi videtur melius essa bestiis tradi, quam perniciosius vitiis; ibi enim corpus, hic autem et anima et corpus pessumdantur.

Virtui vero deditus homo non sic; qui liber est a peccato, non solum a voluptate, sed ab omni alio malo. Gaudet, et laetus est; regnat in iustitia, absque timore est terra marique; habet enim secum inhabitantem Deum, ad quem in omni in stanti malo et periculo clamat: Non timebo a multitudine populorum, qui me circumstant. Non timebo si concutiat terra, et si transferantur montes in cor maris.

Haec est bona vita: haec est beata nostra conditio, quam misericordia Dei amplexati sumus, o fratres; in qua et perseveramus, in qua et confirmari usque adeo studemus omnia ob pietatem sustinentes, quodcumque explentes mandatum subiectionis, humiliationibus omnibus circumdati, et omnem munditiam animae comparantes, prae oculis semper mortem instantem aspicientes.

Ἡδὲ γὰρ ἀπολείπειν ἡμῶν καὶ ὁ πνευματικὸς ἡμῶν πατὴρ Πέτρος ὁ ἀγιώτατος μητροπολίτης Νικαίας, οὗ καὶ μακάριον τὸ τέλος ἐν τῷ διωγμῷ ἐκδημήσαντος· μεθ' οὗ καὶ κληρονομήσαι ἀξιωθῶμεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΖ'.

Εἰς τὸν σπόρον.

Περὶ τοῦ πνευματικοῦ σπόρου
καὶ τοῦ ἀγρυπνεῖν ἐν ταῖς
Θείαις μελέταις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ο παρὼν καιρὸς σπόρου ἐστὶ τῶν ἐν-
ύλων σπερμάτων, σίτου καὶ τῶν ἄλλων·
καθ' ὃν θεωροῦμεν τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ
νυκτὸς εἰς νύκτα ὑπαντῶντας πρὸς τὰ ἔρ-
γα, πολλὴν τε ἐπιμέλειαν ποιουμένους πρὸς
τὰ κάλλιστα τε καὶ αὐτάρκη κατασπεῖραι,
ἔξ οὗ τὰ ἐρόδια τοῦ σώματος αὐτοῖς προσ-
γίνοιτο. Τί οὖν ἡμεῖς οἱ τοῦ πνευματικοῦ
σπόρου γεωργοὶ κηδευδῆτομεν ἄρα, καὶ με-
νοῦμεν ἄσποροι τῶν ὀφειλομένων καὶ πῶς
ὑποίσομεν τὸν λιμὸν τὸν αἰώνιον; ἢ τίνα
εὖρωμεν τῆς ἀργίας ἀποτίσαι λόγον; Οὐ-
κοῦν διαγερῶμεν μᾶλλον τῶν σαρκικῶς
σπειρόντων θερμότερον καὶ σπείρωμεν πλου-
σιώτερον. Διότι ὁ σπείρων φειδομένως, φει-
δομένως καὶ θερίσει, καὶ ὁ σπείρων ἐπ' εὐ-
λογίαις ἐπ' εὐλογίας καὶ θερίσει. Τί δὲ
σπείρωμεν; θεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις,
εὐχαριστίαν, πίστιν, ἐλπίδα, ἀγάπην. Ταῦ-
τά εἰσι τὰ σπέρματα τῆς εὐσεβείας· τού-
τοις διατρέφειν πέφυκεν ἡ ψυχή. Ἀλλ'
ἐπὶ μὲν τοῦ σαρκικοῦ σπόρου μακροθυμεῖ
ὁ γεωργὸς ἀναμένων τὸν ὕετον ἕως λάβροι
πρώϊμον καὶ ὄψιμον· ἐπὶ δὲ τοῦ καθ' ἡ-
μᾶς σπόρου ἡμεῖς ἐσμὲν κύριοι τοῦ ὑετί-
ζειν καὶ βρέχειν· ἡγοῦν κλαίειν καὶ κατα-

Nuper et nos reliquit spiritualis pa-
ter noster, Petrus sanctissimus metropo-
lita Nicaenus, cuius in persecutione mo-
rientis beatus finis est; et quocum de-
precamur dignos nos fieri haereditatis
regni caelestis in Christo Iesu domino
nostro; cui est gloria et potentia cum
Patre et Spiritu sancto, nunc et semper
et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVII.

In satione.

*De spirituali seminatione,
et de vigilantia in operibus Dei.*

FRATRES ET PATRES,

Nunc tempus est naturalium semi-
num sationis, frumenti atque aliarum
frugum, quo videmus a nocte ad no-
ctem homines ad opera accurrere, mul-
tam adhibentes sollicitudinem, ut melio-
rem in modum, et quae sufficientia sint
seminent, unde ipsis adveniant viatica
corporis. Nos igitur spiritualis seminis
cultores usque adeo otiosi et inertes
erimus, quae necessaria sunt non se-
rentes, quibusque aeternae fami consu-
lamus? Quam dabimus inertiae nostrae
rationem? Sed eia exsurgamus: multo
magis quam terreni seminatores ac maio-
re sollicitudine atque abundantia nos
seramus. Nam qui parce seminat, par-
ce et metet; et qui seminat in bene-
dictionibus et in benedictionibus metet.
Quid autem seremus? Preces, oratio-
nes, supplicationes, actiones gratiarum, fi-
dem, spem, charitatem. Haec sunt pie-
tatis semina: ex his anima nutrienda
est. Verumtamen in materiali semine
se habet patienter agricola, et ut colli-
gat tempestivas et serotinas fruges expe-
ctat pluvias: in spirituali autem satione

νύσσεσθαι, ὀπηνίκα βουλόμεθα, καὶ ὅσον αἰρούμεθα. Ἐπεὶ οὖν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἡμῶν ἡ αἵρεσις αὕτη, παρακαλῶ ἀδελφοί, σπείρωμεν πολλὰ καὶ ἡμεῖς, καὶ ἀρδεύσωμεν πλεῖστα, καὶ αὐξήσωμεν τὰ γεννήματα τῆς δικαιοσύνης ἡμῶν, ἵνα ἐστάντος τοῦ νοητοῦ θέρους πληρώσωμεν τὰς χεῖρας ἡμῶν καὶ τοὺς κόλπους τῶν πνευματικῶν ὀργάνων, ὥστε ἀξιοθῆναι ἡμᾶς ἐπαίηναι· Εὐλογία Κυρίου ἐφ' ἡμᾶς· Εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐξ οἴκου Κυρίου. Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεται μακάριος εἶ, καὶ καλῶς σοι ἔσται.

Οὗτος μὲν ὁ περὶ τούτων λόγος. Βούλομαι δὲ ὑμᾶς, ἀδελφοί ὑπομνήσαι, ὅτι αἱ νύκτες ἄρτι πελαγίζουσι τῇ σμικρότητι τῶν ἡμερῶν· καὶ ὥσπερ ἡ ἀγρυπνία τήκειν εἰώθει τὸ σῶμα, οὕτως καὶ ἡ πολυπνία λιπαίνει τὴν σάρκα· λιπαινομένης δὲ τῆς σαρκὸς συνεκτρέφεται τὰ πάθη. Τί οὖν ἔστιν εἰπεῖν; Ἐκαστος ἡμῶν ψαλμὸν ἔχει, μελέτην ἔχει, προσευχὴν ἔχει, πάντα συμμετρημένως ἐπιμελείσθω, πάντα πρὸς οἰκδομὴν ψυχῆς, πρὸς καταρτισμὸν τοῦ πνεύματος, ἵνα μὴ πειράζῃ ἡμᾶς ὁ σατανᾶς διὰ τῆς ἀκρατίας. Λέγω δὲ τοῦτο οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ ὕπνου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ βρώματος καὶ πόματος· ἀλλὰ καὶ παντὸς εἴ τινος ἄλλου. Τὸ γὰρ μεμετρημένον ἄριστον ἐφ' ἑκατέρας παρακτροπῆς σώους ἡμᾶς καὶ ἀπήμονας διαφυλάττει. Ὅτε δὲ ὁ κρατῶν ἐπέτρεψεν ἐκ τῆς ἐκστρατιᾶς ἴσως, ἀναβαίνουντι λογισμοὶ ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, διασκοπούτων τι καὶ πῶς ἀποβήσεται τὰ τῆς ἐκκλησίας· ἡγουν τὰ καθ' ἡμᾶς, ἀλλὰ γέγραπται· Ἐπιρρίψον ἐπὶ τὸν κύριον τὴν μέριμνά σου, καὶ αὐτὸς ποιήσει. Καὶ· Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν τίς καθ' ἡμῶν; ὅς ὥσπερ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἔτεσιν ἐτροποφόρησε τὴν ζωὴν ἡμῶν, ἐκ ποικίλων πειρασμῶν καὶ θλίψεων ῥυσάμενος ἡμᾶς· οὕτως καὶ πρὸς τὰ ἐξῆς τροποφορήσειεν. Μόνον ἡμεῖς ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου πολιτευσώμεθα οὐράνιον τὸ πολίτευμα

nos pluviae et pruinae domini sumus, scilicet lacrymarum et contritionis, quando volumus, et quantum placet. Cum vero in potestate nostra optio haec sit collocata, exhortor vos, o fratres, etiam nos multa seramus, et multum irrigemus; et genimina iustitiae succrescent, ut instante spiritali messe, manus et sinum nostrum impleamus spiritalibus manipulis, atque concinere possimus: *Benedictio Domini super nos: Benediximus vobis de domo Domini: Labores fructuum tuorum manducabis: beatus es, et bene tibi erit.*

Talis est hoc tempore sermo. Volo autem vos, o fratres, considerare, quod modo noctes succrescunt deficiente die, et sicut evigilatione solet marcescere corpus, sic et multo somno pinguescit caro; et impinguata carne enutriuntur mali animi motus. Quid igitur dicendum? Unusquisque vestrum psalmum habet, meditationem habet, preces habet: omnia iusto in ordine curentur, omnia ad aedificationem animarum, ad profectum spiritus, ne tentet nos Satanas per inconsiderationem. Nec solum de somno, sed et de cibo potuque, omnique alia re hoc dico. Modus enim ordinatus, ne in alterutram partem deflectamus, servabit nos sanos et innoxios. Quando autem victor ille nos a recto ordine abduxerit, statim insurgent cogitationes in cordibus nostris, perscrutantibus quid et quomodo quae ecclesiae sunt transgrediantur, scilicet contra nosmetipsos agatur. Sed scriptum est: *Iacta curam tuam in Dominum, et ipse faciet. Si Deus pro nobis, quis contra nos.* Is ut superioribus annis consuluit vitae nostrae, nos e variis periculis et tribulationibus eripiens; sic et in futurum faciet. Tantummodo nos dignam evangelio vitam ducamus, caelestem conversationem habentes. Adve-

ἔχοντες· ξένοι καὶ παρεπίδημοι τῶν ἐπὶ γῆς· οὐδεμία γὰρ μερίς ἡμῶν οὐδὲ κληρὸς ἐνταῦθα. Τίς γὰρ ἐξ αἰῶνος εἰσελθὼν ἐν τῷ βίῳ ἐπιμεμένηκε, ἵνα κληρονομήσῃ τι; Οὐχὶ πάντες ὅσοι εἰσῆλθον πάλιν ἐξῆλθον ὥσπερ ἐξ ἀλλοτριᾶς· ὥστε παροιμία ἐνταῦθα· ἀληθινὴ δὲ ἡ κατοικία καὶ κληρὸς καὶ σχέσις ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι· ἐν ᾧ γενόμενοι ἀξιοθεύημεν σὺν ἁγίοις πατρὶς κληρονομήσαι βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΗ'.

Εἰς τὸν σπόρον.

Περὶ πίστεως, καὶ τοῦ μὴ εἰκῇ καὶ μάτην δαπανᾶν τὴν ζωὴν ἡμῶν· καὶ ὅτι ὄναρ καὶ σκιά εἰσὶ τὰ παρόντα πρὸς τὰ μέλλοντα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Γῆ μὲν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ σπειρομένη τὰς ἐτησίους καρποφορίας παρέχει τῷ γεωργῷ· ψυχὴ δὲ καὶ καθεκαστην ἡμέραν δεχομένη τὸν σπόρον τῆς διδασκαλίας μόλις ἂν ἀποδώσῃ διὰ βίου παντὸς τὰ τῆς ἀρετῆς γεώργικα. Καὶ ἡ αἰτία; Διότι ἐπιμελῶς ἐγχεῖται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος αὐτοῦ· κύντεῦθεν σποριστὸν τὸ ἀγαθὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει· καὶ οὐκ ἂν τις δυνηθεῖν περιγενέσθαι κακίας μὴ οὐχὶ πόνη πολλῶ καὶ χρόνῳ κοινά· μενός τε καὶ ταλαιπωρισάμενος; Καὶ τοῦτο δεδείχασιν οἱ ἅγιοι ἀπ' ὧν ἔδρασαν ἀσκητικῶς τε καὶ ἀθλητικῶς, καὶ ἀγωνισάμενοι κατὰ τῆς ἀμαρτίας. Τί ὁρῶμενοι; ὃ τί ἐπιζητοῦντες; Τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθὰ, ἀόφθαλμός οὐκ οἶδεν, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη; Πόθεν

nae et peregrini sumus in iis, quae huius vitae sunt. Nulla enim pars, nulla-que haereditas hic nobis est. Quis enim e saeculis vitam ingressus, mansit ut aliquid haereditaret? Nonne quotquot intrarunt, totidem abierunt, veluti e terra sibi aliena. Hic est tantum diversorium; vera autem domus et haereditas et mansio est in futuro saeculo; ad quod pervenientes divini habeamur cohaeredes esse sanctorum in regno Dei, in Christo Iesu domino nostro; cui gloria est et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

In satione.

De fide, et de non insumenda vita nostra temere et vane: et quod praesentia veluti somnium et umbra sunt futuris comparata.

FRATRES ET PATRES,

Terra semel in anno sata singulis annis fructus donat agricolae; anima vero etsi quotidie doctrinae semen suscipiat, vix et in tota vita reddit virtutis proventus. Quae enim est huiusce rei causa? Quia mens hominis sollicite tendit ad mala a iuventute sua. Hinc est quod bonum difficile seritur in hominum natura. Et nonne multo labore et tempore angustias et certamina exantlare oportet, quia malitia non vult superari? Id commonstraverunt sancti viri adversus peccatum certantes per ea, quae aescetico atque atletico more gesserunt. Ad quid enim intendebant? Ad ea, quae promissa sunt, quaeque neque oculus vidit, et auris non audivit, neque cor hominis attigit. Unde autem pignus expecta-

ἔχοντες τὰ ἐνέχυρα τῆς ἀποπαρθονίας; Εἰς αὐτῆς τῆς πίστεως. Καὶ γὰρ ὁ θεὸς αὐτοῖς θεὸς τὸ πιστεῦειν ἀρχρότως, αὐτὸς δ' ἔδωκεν αὐτοῖς καὶ τὸ ἐλπίζειν ἀνευδοκίᾳς καὶ ἐν τῇ ἐλπίδι τὸ δύνασθαι αὐτοὺς ἐνεργεῖν σημεῖα καὶ τέρατα. Εὐτεῦθεν, ὥς φησιν ὁ ἱερὸς ἀπόστολος, κατηγωνίσαντο βασιλείας, ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν ἔφραξαν στόματα λεόντων, ἔσβησαν δύναμιν πυρὸς ἔφυγον στόματα μαχαίρας, ἐνεδυναμώθησαν ἀπὸ ἀσθενίας, ἐγενήθησαν ἰσχυροὶ ἐν πολέμῳ παρεμβολὰς ἔκλιναν ἀλλοτρίων, ἔλαβον γυναικὰς ἐξ ἀναστάσεως τοὺς νεκροὺς αὐτῶν. Ἄλλοι δὲ ἐτυμπανίσθησαν οὐ προσδεξάμενοι τὴν ἀπολύτρωσιν, ἵνα κρείττους ἀναστάσεως τύχωσιν.

Οἰατε ὅσα καὶ ἥλικα τὰ τῆς πίστεως καθορτώματα. Πίστις γὰρ ἐστὶν ἐλπίζομένων ὑπόστασις, πραγμάτων ἐλεγχος οὐ βλεπομένων. Ἐν ταύτῃ τοιγαροῦν, ὧ ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς δυναμούμενοι ἀριστεύσωμεν, καὶ τοῦ διαβόλου καταγωνισώμεθα τῶν θληθρίων παθῶν. Ἡὕρ ἐστὶ καὶ νῦν ἀνακαίόμενα ἢ ἐπιθυμία θῆ τῆς σαρκός. Κ' ἂν ταύτην θάκρυσί τε καὶ προσευχαῖς ἀποσβέσωμεν μετὰ τῶν παίδων χορεύσαντες. Θῆρες εἰσιν ἄγριοι τὰ ἀνημέρα πάθη τῆς ὀτιμίας, κ' ἂν ταῦτα δουλογωγίας σαρκὸς καὶ ὑποταγῆς ζῶνῃ φημώσωμεν, καὶ μετὰ τοῦ Δανιὴλ ἀγαλλιασώμεθα καὶ εἴτα τί μικροῖς πόνοις κληρονομήσωμεν τὰς αἰωνίους ἐπαγγελίας.

Οὐχὶ ὄναρ καὶ σκιά εἰσι τὰ παρόντα πρὸς τὰ μέλλοντα ἀπεικονιζόμενα; Καὶ ὁμοῦ καὶ αὕτη ἡ παραβολὴ ἀποδεικνύουσα ἐστὶν τῆς ἀληθείας. Πῶς γὰρ ἂν τοῖς ἀπείροις αἰῶσιν ὁ πεπερασμένος αἰὼν συντεθήσεται ἢ πῶς τοῖς ἀτελευτήτοις πράγμασιν ὁ μικρὸν ὕστερον συντελεσθήσόμενος κόσμος παραβληθήσεται. Λοιπὸν ἐννοῶμεν τὴν ἀπέραντον καὶ ἀναδιήγητον χαρὰν τῶν χαρησομένων ἐκείσε, καὶ κό-

tionis suae atque arrhabona obtinuerunt? Ab ipsa fide. Etenim, qui firmam fidem iis dedit, Deus, ipse et eis spem omni dubio carentem tribuit: et in spe sua potentiam signorum et prodigiorum. Hinc, ut ait sanctus Apostolus, *cicerunt regna, obtinuerunt promissiones, obstruxerunt ora leonum, exstinxerunt vim ignis, effugerunt os gladii, fortes facti sunt in infirmitate, et validi in bello, insidias inimicorum declinaverunt, ex resurrectione sua coeperunt mulieres mortuos suos. Alii quidem verberati sunt, haud expectantes liberationem, ut meliori sorte eis resurrectione obtingeret.*

Videte quot et quanta sunt fidei facinora. *Fides enim est rerum quae sperantur substantia, et argumentum rerum quae oculis non conspiciuntur.* In hac itaque fide, o fratres, et nos corroborati magna incaepa operabimur, et strenui certabimus adversus perversas machinationes diaboli. Ignis modo ardens est concupiscentia carnis; et hunc lacrymis et precibus exstinguemus, quasi cum tribus pueris in fornace gestientes. Veluti ferae sunt indomiti animi motus libidinis; attamen et haec, quae carni nos subicere volunt, per obedientiae vincula refraenabimus, et simul cum Daniel exultabimus; et sic parvis laboribus aeternae haeredes erimus promissionis.

Nonne somnium et umbra sunt haec temporalia cum aeternis comparata? Ipsa comparatio veritatem ostendit. Quomodo enim finitum hoc tempus saeculis infinitis potest exaequari? vel quo pacto iis, quae termino carent, assimilabitur mundus, qui paulo post erit consummandus. Praeterea consideremus infinitum et ineffabile gaudium eorum, qui ibi laetantur, et tormenta damnatorum; et si tantum-

λασιν των κολασθησομένων καὶ εἰ μόνον ἡ περὶ αὐτῶν ἔννοια ἱξιστῆναι ἡμᾶς πέφυκεν· πόσῳ γε μᾶλλον ἡ πεῖρα τῶν πραγμάτων εἴη εὐπόστατος; Ἐστω δὴ λοιπόν, ἔστω πάντα ἡμέρα μὴ ἀπλῶς καὶ ἀκακονίστως παρατρέχουσα. Καὶ αὕτη διαπανῶς ἡμῶν τὴν ζωὴν εἰκῇ καὶ μάτην, ἀλλ' ὡς τελευταία λογιζομένη, κατὰ τὴν νόμοθεσίαν τοῦ ἀγίου Ἀντωνίου· καὶ αὕτη βελτιοῦσα ἡμᾶς καὶ ἐτοιμοὺς παριστῶσα πρὸς τὴν ἔξοδον. Καὶ πῶς ἐνι, φησὶν, ἐν τῷ κοινῷ τούτῳ κατορθωθῆναι ἐκάστης διακονίας περισπώσης ἕκαστον; Καὶ πάνυ μὲν οὖν δυνατὸν εἶναι βουλόμεθα, καὶ πλεον καὶ μᾶλλον, τῶν ἡσυχίων ἐλομένων· εἰ περ ἐκεῖ μὲν καὶ αὐτοθελές καὶ αὐτοκρατές καὶ τὸ ἀπρόσπληκτον ἀργὸν ἔστι πρὸς ἔννοιαν θανάτου. Ἐνταῦθα δὲ ἡ μαρτυρικὴ κοπὴ τοῦ θελήματος, καὶ ἐπιταξαμένη διακονία, καὶ ἡ ἐπισυμβαινουσα ἀτιμία τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐξ ἐτοιμοῦ ἔχουσιν· ὅτι μάλιστα καὶ γοῦν ὁ μακάριος ἀπόστολος εἰπὼν· Καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκω. Μὴ τὴν ἡμετέραν καυχῆσιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν; Οὐχ ἡσυχάζων τοῦτο· ἀλλὰ μυρίοις πειρασμοῖς συνεχόμενος εἶρηκεν· ὥστε ἔχωμεν τὸ ζητούμενον.

Καὶ μνημονεύειν τοῦ θανάτου νυκτὸς καὶ ἡμέρας, μὴποτε διαλείψωμεν· οὕτω γὰρ καὶ ἐπιθυμίαν πονηρὰν καὶ ὀλιγωρίαν διακονίας καὶ βασκανίαν πονηρὰν καὶ πᾶσαν ἄλλην κακίαν ἐλέει θεοῦ ἀποκρουσόμεθα. Εἴτα καὶ ἐπὶ τῷ τέλει ἐρχόμενοι, ὡς ἤδη προφθάσαντες τῇ μελέτῃ τοῦ θανάτου οὐ φοβηθῆσώμεθα, οὐ τε ταραχθῆσώμεθα· ἀλλ' εὐμένως τοὺς ἀγίους ἀγγέλους προσβλέψωμεν, καὶ ζωῆς αἰωνίου ἐπιτευξόμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

modo haec cogitatio nos percellit; quanto magis ipsa rerum experientia laud erit toleranda? Nulla itaque, nulla dies pertranseat otiose et praeter regulam atque inutilis et vana in vita nostra. Unaquaeque imo dies veluti suprema nobis sit, iuxta praeceptum magni Antonii; et haec usque meliores nos efficiat atque morti paratiores. Dicebat enim: Quomodo in hoc coenobio quisque potest recte agere in ministerio suo distractus? Certe quidem hoc efficere plane possumus, si volumus; imo etiam magis et melius iis, qui eremiticam rationem vivendi sunt amplexati; si quidem hic ratio vitae est tota in propria voluntate et dominatione nullaque affectione turbata et quieta in mortis cogitatione. In coenobio vero resecatio voluntatis martyrio assimilata, et ordinatum ministerium, et contingens dedecus paratum habet responsum mortis. Aptissime quidem dicebat Apostolus: *Quotidie morior*. Nonne hinc est gloriatio nostra, quam habeo in Christo Iesu domino nostro? Quae quidem non dixit cum tranquille ageret, sed tentationibus millibus detentus. Hinc itaque quod quaerebamus, invenimus.

Memores ergo simus mortis diu noctuque continue. Atque hoc pacto et concupiscentiam malam, et in ministeriis negligentiam, et invidiam pessimam, et omne aliud vitiorum genus misericordia Dei arceamus. Deinde cum ad obitum pervenerimus, ut pote qui per cogitationem mortis ipsum praeoccupaverimus, nullus timor vel turbatio nos detinebit; sed placide angelos sanctos contemplantur, et vitam aeternam sortietur in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΚΘ'.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ μάρτυρος Θαδδαίου.

Περὶ εὐχαριστείας καὶ διδασκα-
λίας, περὶ τῆς προσκυνήσεως
τῆς Χριστοῦ εἰκόνης καὶ ὁμολο-
γίας τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν
Θαδδαίου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πολλοὺς ἡμῖν τρόπους ἔδωκεν ὁ θεὸς εἰς
τὸ κατεργάζεσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Εἷς
δὲ τρόπος, καὶ πρῶτος ἡ εὐχαριστεία. Φησὶ
γάρ ὁ ἀπόστολος· Πρῶτον μὲν εὐχαριστῶ
τῷ θεῷ μου διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ πάντων
ὑμῶν· ὅτι ἡ πίστις ὑμῶν καταγγέλλεται ἐν
ὅλῳ τῷ κόσμῳ καὶ πανταχοῦ εὐχαριστῶν δει-
κνυται. Λέγει δὲ καὶ ἐν τῇ Κλίμακι ὡς
προηγῆσθαι ὀφείλει τῆς προσευχῆς ἡ εὐχα-
ριστεία. Εὐχαριστοῦμεν οὖν τῷ θεῷ, πρῶτον
μὲν ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ἡμᾶς
παρήγαγεν κτίσας ἡμᾶς ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς,
οἷς προητοίμασεν, ἵνα ἐν αὐτοῖς περιπατή-
σωμεν. Εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὅτι ἤγαγεν
ἡμᾶς εἰς υἰοθεσίαν διὰ τοῦ ἁγίου βαπτί-
σματος. Οσοι γὰρ ἔλαβον αὐτόν, φησὶ, ἔδω-
κεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι·
οἱ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρ-
κὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλὰ ἐκ
θεοῦ ἐγεννήθησαν. Εὐχαριστοῦμεν αὐτῷ, ὅτι
ἤγαγεν ἡμᾶς εἰς τὴν προκειμένην ὁμολογίαν
μετὰ τὴν προλαβοῦσαν, ἥ καὶ οὐκ ἠπατή-
μεθα. Ἰσμεν δὲ ὅτι ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ
θεοῦ σὰρξ γεγονώς, καθὼς Ἰωάννης βοᾷ,
περιγράφεται σαρκί, καὶ ἔχει εἰκόνα· καὶ
ἐν τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνεῖται. Πόσοι γάρ
τῶν ἀνθρώπων ἔξω τοῦ εὐαγγελίου ἐν πλά-
νῃ ἀπιστίας ὑπάρχουσι; Ἄλλοι δὲ, ἔνδον
μὲν τοῦ εὐαγγελίου, περὶ δὲ τὴν πίστιν πε-
πλανημένοι καὶ νεναυγηκότες, καθάπερ εἰ-
κονομάχοι, μὴ ὁμολογοῦντες Χριστὸν εἰγ-

SERMO XXIX.

In memoria martyris Thaddaei.

*De gratiarum actione et doctrina,
deque veneratione imaginis Christi
et confessione fratris nostri
Thaddaei.*

FRATRES ET PATRES,

Multos variosque nobis proposuit
Deus salutis nostrae operandae mo-
dos. Unus primusque est gratiarum ac-
tio; dicit enim Apostolus: *Primo gra-
tias ago Deo meo per Iesum Christum pro
vobis omnibus; quoniam fides vestra an-
nuntiatur in universo mundo: et sic ubique
gratias agendas esse demonstrat.* Dicitur
enim etiam in Scala, quod gratiarum actio
praemitti oporteat orationi. Gratias itaque
agamus Deo prius quidem quia e nihilo
ad existentiam nos adduxit creans nos
in operibus bonis, ad quae nos praepa-
ravit, ut in eis ambulemus. Gratias ei
agamus, quoniam in adoptionem filiorum
adduxit per baptismum: *Quoquot enim
receperunt eum, dicitur, dedit eis pote-
statem filios Dei fieri, qui non ex sangui-
nibus neque ex voluntate carnis neque ex
voluntate hominis, sed ex Deo nati sunt.*
Gratias agamus ei, quoniam nos adduxit
ad praesentem confessionem post prae-
teritam, et quoniam non erravimus nec
seducti fuimus. Novimus quidem quod
unigenitus Filius Dei factus caro, sicut
Ioannes clamat, carne circumscribitur, et
figuram habet; ideoque imago eius venera-
tur. Quot autem sunt extra evangelium in
erroribus infidelitatis! Alii autem in ipso
evangelio, in fide erraverunt naufra-
giumque facerunt, sicut Iconomachi, qui

γεγραμμένον, μὴ δὲ ἐν εἰκόνι προσκυνεῖσθαι, καντεῦθεν ἀποσκευαζόμενοι τὸ καθ' ἑαυτοὺς τὴν σωτήριον αὐτοῦ οἰκονομίαν.

Ταῦτα κατανοοῦντες, ἀδελφοί, εὐαισθήτως ἔχωμεν εὐχαριστεῖν τῷ κυρίῳ καὶ τῇ εὐχαριστίᾳ κατανύσσεσθαι, καὶ τῇ κατανύξει θακρύνειν, καὶ τῷ θακρυσμῷ φωτίζεσθαι, καὶ τῷ φωτισμῷ πορίζεσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν καθὼς ὑπέσχετο ὁ λόγος. μὴ γὰρ οἴαμεθα ἅπλως εἶναι τὴν πίστιν μία μὲν γὰρ ἐστὶ. Μεγαλύνεται καὶ σμικρύνεται ὁμοῦς διὰ τῆς ἀκαταθροσύνης φησὶ γὰρ - Ολιγόπιστε εἰς τί ἐδίστασας; - Καὶ ἀλλαχοῦ - Μεγάλη σου ἡ πίστις, γεννηθήτω σοι ὡς ἐπίστευσας. - Καὶ πάλιν - Οὐδὲ ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοσαύτην πίστιν εὔρον. Ἰδοὺ καὶ μεγαλύνεται καὶ σμικρύνεται. Μὴ λεγέτω δέ τις, ὅτι ἰδιώτης εἰμί· καὶ πῶς οἶδόν τι μοι κατανοεῖν τὴν πίστιν. Ὁ ἀγαθὸς θεὸς πᾶσιν ἀπλοῖ τὰς ἀκτῖνας τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Τί λέγει ὁ ἀπόστολος; - Βλέπετε ἀδελφοί τὴν κλησιν ὑμῶν. Ὅτι οὐ πολλοὶ δυνατοὶ, οὐ πολλοὶ εὐγενεῖς, ἀλλὰ τὰ μῶρα τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ θεός, ἵνα καταισχύνη τὰ ἰσχυρὰ, καὶ τὰ ἀγενεῖα τοῦ κόσμου, καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ θεός καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ.

Οὐχ ὁρᾷτε ἐν ὑμῖν αὐτοῖς τὸ λεγόμενον. Οὐκ ἀνιμνήσκεσθε τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν Θαδδαῖον, ἵνα τοὺς ἄλλους παραδραμῶ. Οὐ Σκυθὴς ἦν; Οὐ δοῦλος ἰχρημάτισεν ἀνθρώπων; Οὐκ ἐλευθερωθεὶς ἐμόνασε; Οὐκ ἐφθάσε ἐν τῇ προλαβούσῃ καὶ ἐν τῇ παρούσῃ ὁμολογία; Καὶ ἐπειδὴ κατενόησεν τὴν πίστιν αὐτοῦ καὶ ἐμεγαλύνθη κατ' αὐτὴν χωρήσας θεόντως, ἠξιώθη καὶ μαρτυρίου στέφανον ἀναδῆσασθαι· τῶν ἐνθένδε μετελθόν μετὰ τρίτην ἡμέραν τῆς ἐναθλήσεως αὐτοῦ. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς ἀδελφοί ζήσωμεν, μὴ προφασιζόμενοι ἀμαθίαν, ἀλλ' ἐκζητοῦντες καὶ διδασκόμενοι καὶ μεγαλυνόμενοι κατὰ τὴν πίστιν ἡμῶν. Εἰ δὲ τοῦτο, εἰ ὁ ἀγαθὸς βίος συμπάραμαρτυρεῖ τῇ πίστει - Πίστις

nolunt confiteri Christum carne circumscriptum, vel in imagine colendum: atque hac ratione salutarem eiusdem pro eis oeconomiam repudiant.

Haec considerantes, o fratres, insistendum est nobis ex animo gratiarum actioni et simul compunctioni; et cum compunctione lacrymas effundamus, cumque lacrymis illuminemur, et cum lumine salutem animae obtineamus; sicut verbum Dei promisit. Neque enim arbitramur fidem in vacuum datam fuisse. Una autem fides quaeque crescit vel minuitur iuxta cognitionem. Dictum est enim: *Modicae fidei, quare dubitasti?* et alibi: *Magna est fides tua, fiat tibi sicut credidisti, et* rursus: *Neque in Israël tantam fidem inveni.* En, ut et crescit atque minuitur. Ne quis dicat; ignorans ego sum; et quomodo et qualem ego fidem mente non comprehendo. Benignus Deus omnibus bonitatis suae radios expandit. Quid dicit apostolus? *Videte fratres vocationem vestram; quoniam haud multi sunt iuxta carnem sapientes, non multi potentes, non multi nobiles; sed infirma mundi elegit Deus et quae non erant, ut quae erant confunderet.*

Nonne in vobis ipsis quae dicta sunt videtis? Nonne recordamini fratris nostri Thaddaei, ut alios praeteream? Nonne erat Scythae? nonne hominum mancipium? nonne libertate donatus, factus est monachus? nonne praeventus est in superiore et in praesenti confessione? Quoniam vero consideravit fidem suam, et magnus in ipsa effectus est: ut oportebat et capax, dignus habitus est martyrii coronam accipere, e mundo ad Deum abiens tertio post martyrii sui die. Hac igitur ratione et nos quoque, fratres, vitam agamus, haud quidem veluti excusationem praeferentes litterarum carentiam, sed exquirentes et edocti et proficientes

γὰρ δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη τελεῖ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν. Εὐδοκοῦν γὰρ ἐστὶ τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς, καὶ οὐ τε πίστις καθ' ἑαυτὴν, οὔτε βίος καθ' ἑαυτὸν σώζει· ἀλλ' ἐκάτερα ἐφ' ἑκατέρων συντηρούμενα καὶ συμβιβασόμενα· ἵνα οὕτως καὶ ἡμεῖς τηρούμενοι φθάσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ καταξιωθῶμεν τυχεῖν σὺν τοῖς ἁγίοις τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Α'.

Εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον τὸν ὁμολογητὴν.

Περὶ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας
τοῦ δεσπότου Χριστοῦ,
καὶ ἀσφαλείας τοῦ κατὰ θεὸν
ἡμῶν βίου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Πολλὴ καὶ ἀφατος ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ φιλανθρωπία· ὅτι οὐ μόνον ἔλθων εὐαγγελίστατο εἰρήνην ἡμῖν τοῖς μακρὰν καὶ τοῖς ἐγγύς, καθὼς γέγραπται· ἀλλὰ καὶ ἀνελθὼν ἐν τοῖς ἁγίοις κατέλειπεν ἡμῖν τοὺς ἁγίους αὐτοῦ ἀποστόλους τὰ αὐτὰ εὐαγγελιζομένους καὶ πρεσβεύοντας. Φησὶ γὰρ ὁ μακάριος Απόστολος· Ὑπὲρ Χριστοῦ οὖν πρεσβεύομεν, ὡς τοῦ θεοῦ παρακαλοῦντος δι' ἡμῶν. θεόμιθα ὑπὲρ Χριστοῦ καταλλάγητε τῷ θεῷ· τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν, ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα θεοῦ δικαιοσύνην ἐν αὐτῷ. Ω τῆς ἀπῆρου κηδεμονίας! ὦ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας! Τὸν γὰρ μὴ γνόντα ἁμαρτίαν ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησεν. Πῶς

secundum fidem nostram. Si haec fient, si bona vitae ratio bonum praebeat fidei nostrae testimonium; fides enim per charitatem operans perficit salutem nostram. Dividendum enim esset corpus ab anima: neque fides per se, neque vita per se sufficit; sed utraque in utrisque conservata et coagmentata sint oportet, ut sic et nos servati perveniamus ad hominem perfectum, ad mensuram aetatis plenitudinis Christi, dignique simus cum sanctis consequi promissa bona, in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXX.

In sanctum Paulum confessorem.

*De ineffabili benignitate Domini
Christi, et confidentia vitae
nostrae in Deo.*

FRATRES ET PATRES.

Plurima et ineffabilis circa nos est domini nostri Iesu Christi benignitas; non modo enim veniens nuntiavit pacem nobis qui longe vel prope eramus, sicut scriptum est, sed et ascendens in sanctis, reliquit nobis sanctos apostolos, qui eadem annuntiarent et intercederent. Dixit enim beatus Paulus: *Pro Christo autem intercedimus, veluti Deo consolante per nos. Deprecamur pro Christo: reconciliamini Deo, qui pro nobis peccatum fecit, ut nos fiamus iustitia Dei in ipso.* O infinita sollicitudo! o benignitas ineffabilis! Qui peccatum non noverat, pro nobis peccatum fecit. Quomodo et qua ratione? Haud certe imputandum peccatum (nefas sit!) *Ipse enim non operatus est*

καὶ τίνι τρόπῳ οὐ τὴν διαβεβλημένην ἁμαρτίαν λέγει; Μὴ γένοιτο. — Ἀμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησιν, οὐ δὲ εὐρέθη δοῦλος ἐν τῇ σόμῃ αὐτοῦ. — Ἀλλ' ὅτι τὴν ἐξ ἁμαρτίας φθαρθεῖσαν ἡμῶν φύσιν ὑπεθύσατο, καὶ τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀν' ἑλάβεν, καὶ τὰς νόσους ἐξέστασεν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν ἐτραυματίσθη, καὶ τὸν ἀτιμώτατον ὑπέστη θάνατον, τοῦτέστιν ἁμαρτίαν ἑαυτὸν ἐποίησεν. Διὰ τί; ἵνα ἡμεῖς γενώμεθα δικαιοσύνη ἐν αὐτῷ. Πῶς; ἀπόλυτρωθέντες τῆς διαβεβλημένης ἁμαρτίας, καὶ ἐν αὐτῷ ζῶντες καὶ κινούμενοι. Διὸ καὶ ἐπ' αὐτῇ λέγων. Συνεργοῦντες δὲ καὶ παρακαλοῦμεν; μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς.

Οἰάτε πῶς παρακαλεῖ καὶ ἀσφαλίζεται μὴ εἰς κενὸν τὴν χάριν τοῦ θεοῦ δέξασθαι ὑμᾶς; Τοῦτέστιν τοῦ μὴ πάλιν ὑπονοστήσαι εἰς τὰ ὀπίσω μὴ δὲ τοῖς αὐτοῖς πάθεσιν, οἷς ἀπαιπάμεθα ἐνισχυθῆναι μὴ δὲ παραβίβτας τῶν συνθηκῶν γενέσθαι, ὧν ὑπὸ μάρτυρι θεῷ καὶ ἀγγέλοις συνεβέμεθα. Ἀλλὰ τί; ἐν κενότητι ζωῆς περιπατήσωμεν βίον καθαρὸν καὶ ἀνεπίληπτον, βίον ἐν λόγῳ καὶ οὐράνιον.

Βούλομαι δὲ ἐνταῦθα γενόμενος ὑποδείξαι ὑμῖν καὶ τινα λόγου δύναμιν κρυπτοτέραν. ὁ δὲ λόγος ἔστι τοιοῦτος. Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐκ λογιστικοῦ καὶ θυμικοῦ καὶ ἐπιθυμητικοῦ. Διὰ μὲν τοῦ λογιστικοῦ ἵνα πιστεύωμεν ὀρθῶς εἰς τὴν ἀγίαν τριάδα, διὰ δὲ τοῦ θυμικοῦ ἵνα θυμώμεθα κατὰ τοῦ ὁφείως μὴ προσείμενοι αὐτὸν καθόλου, διὰ δὲ τοῦ ἐπιθυμητικοῦ ἵνα στέργωμεν καὶ ἀγαπᾶμεν τὸν ποιήσαντα ἡμᾶς θεόν. Οὗν διάβολος ἀλλοιώσας καὶ ἐκτρέψας τὰς τῆς ψυχῆς δυνάμεις ἐκ τοῦ ἐσχίστου ἤρξατο τεκταίνειν τὴν καθ' ἡμῶν ἀπόλειαν. Πῶς; τῷ μὲν ἐπιθυμητικῷ ἐξαπατήσας διὰ βρώσεως Ἀδὰμ τὸν προπάτορα ἡμῶν τῷ δὲ θυμικῷ ἐπαναστήσας τὸν Καὶν ἀποκτείνειν Ἀβὲλ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, τῷ δὲ λογιστικῷ ἐκκυλίσας εἰς εἰδωλολατρείαν ἀνθρώπινον.

peccatum, neque inventus est dolus in ore eius; sed cum suscepisset naturam nostram peccato corruptam, et infirmitates nostras assumpsisset, et morbos portasset, atque pro nobis vulneratus esset, et mortem indignissimam subiisset, hoc pacto factus est peccatum. Et qua de causa? Ut nos essemus in eo iustitia. Et quomodo? Liberati a peccatis nobis imputandis, et in ipso viventes nosque moventes. Ideo adiungit dicens: Cooperantes autem etiam exhortamur, ne in vacuum gratiam Dei vos recipiatis.

Considerate quo pacto exhortatur et confortatur. Quid significat: *Ne in vacuum gratiam Dei vos recipiatis?* Hoc est, ne de novo retrorsum abeamus: ne iisdem animi motibus, quos repudiavimus, dominemur; ne factiones nostras prodamus, in quibus Deum et angelos testes vocavimus; verumtamen agendi rationem puram et irreprehensibilem in vana hac vita habeamus, atque insuper virtutibus ornatam, imo etiam cælestem.

Cum ad haec pervenerim, volo et vobis ostendere quandam horum verborum penitiorem sententiam. Ratiocinatio haec est. E tribus constituta est anima: e rationali partē, irascibili et concupiscibili. Rationali, ut recte credat in sanctam Trinitatem: irascibili ut irascamur adversus serpentem, numquam omnino ei placentes: concupiscibili autem, ut amemus atque diligamus factorem nostrum Deum. Diabolus vero mutans et subvertens potentias nostras ex ultima aggressus est fabricari ruinam animae. Et quomodo? Per concupiscibilem seduxit in commestione Adam progenitorem nostrum: per irascibilem insurgere fecit Cain, ut fratrem suum Abel occideret; per rationalem autem convertit humanum genus ad idololatriam.

Καὶ οὗτος μὲν ὁ παρὰ τοῦ ἔχθρου τρόπος καὶ φόβος. Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, μένομεν ἐφ' ᾧ ἐκτίσθημεν, ταῖς τρισὶ δυνάμεσι τῆς ψυχῆς ἀσφαλιζόμενοι ἑαυτοὺς καὶ ὠραϊζόμενοι τῷ πνεύματι, μὴ ἀπολέσωμεν τὴν εὐγένειαν, ἣν ἐξευγένισεν ἡμᾶς ὁ κύριος ὁ υἱοθετήσας ἡμᾶς τῷ θεῷ καὶ Πατρί. - Ὅσοι γὰρ ἔλαβον αὐτόν, φησί, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι. - Ἐπεὶ οὖν τέκνα θεοῦ ἐχρηματίσαμεν, μὴ γινώμεθα τέκνα ὀργῆς· καὶ ἐπειδὴ κληρονόμοι ἐπικεκλήμεθα, μὴ γινώμεθα κληρονόμοι πυρός ἀσβέστου· καὶ ἐπειδὴ μέλη Χριστοῦ ὀνομάσμεθα, μὴ γινώμεθα πόρνης μέλη, μὴ ἐπειδῶμεν εἰς κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου, μὴ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ ὠραῖα τοῦ τῆδε βίου, ἀτινά ἐστι μάταια καὶ ἀπολλύμενα· ἐστὶ γὰρ κατ' ὑπόθεσιν ἐμπλησθῆναι ἡμᾶς πάσης ἐπιθυμίας σαρκὸς καὶ αἵματος, - Τίς ὀφέλεια ἐν τῷ αἵματί μου ἐν τῷ καταβαίνειν με εἰς διαφθοράν.

Ἐγκύψωμεν τοῖς τάφοις, καὶ ἴδωμεν τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἡδονῶν. Εἰς τί περιβαλώμεθα κτήματα καὶ χρήματα; Τί οὖν; Οὐ γυμνοὶ εἰσῆλθωμεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ γυμνοὶ δηλονότι ἀπελευσόμεθα, μηδὲν ἐπιφερόμενοι ἀλλ' ἢ τὸ πρακτικὸν ἡμῶν, ἥτε δεξιὸν ἥτε ἀριστερόν; Διὰ τοῦτο βροῶ ὁ ἄγιος Δαυὶδ· - Μίαν ἡτΗΣάμην παρὰ κυρίου, ταύτην ζητήσω τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκίπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ. Αὕτη ἡ μακαρία ζωὴ, αὕτη ἡ ἀγαθὴ μερίς, ἣν ἐξελέξαντο οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν· ὥσπερ καὶ ὁ νῦν εὐφημηθεὶς Παῦλος ὁ μακάριος ὁμολογήτης· οὐ ὅσα καὶ ἡλίκα τὰ ἐπαθλα καὶ οἱ ἀγῶνες ἐκ μικροῦ ἠκούσαμεν· Οὐς καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι ἐτι, ἀδελφοί, ἐχώμεθα τῆς ἀσκήσεως ἡμῶν τὸν δρόμον, καὶ τοῦ διωγμοῦ, οὗ κατηξιώθημεν, καὶ τῆς ἄλλης ἡμῶν διαγωγῆς, τρέχοντες εὐτόνως, καὶ ὑποσκειλιζόμεν, θάπτον ἐξανιστάμενοι νικῶντες τὸν ἀντίδικον ἡμῶν διάβολον· ὥνα κομισώ-

Tale fuit artificium hostis et modus. Nos vero, fratres, maneamus in eo, quo creati sumus, trium animae facultatum sta u, corroborantes nos et exornantes spiritum. Ne amittamus nobilitatem, qua nobiles effecit nos Dominus, cum adoptasset nos in filios Deo et Patri. *Quotquot enim receperunt eum*, dictum est, *dedit eis potestatem filios Dei fieri*. Cum itaque filii simus Dei, ne fiamus filii irae: cum haeredes vocati simus, ne haeredes simus ignis inexstinguibilis: cum membra Christi appellati simus, ne fiamus metreticis membra; ne aspicimus in mundum, neque in ea, quae mundi sunt, ne aspicimus ad ea, quae videntur in vita: sunt enim haec vana et caduca. Si contingat nos impleri omnia desideria carnis et sanguinis, *Quae utilitas*, dicitur *in sanguine meo, dum descendo in corruptionem?*

Inclinemur ad supulcra, et videamus finem voluptatum. Cur nos possessiones et divitias cumulamur? Nonne nudi ingressi sumus in mundum, et nudi abierimus? Nihil nobiscum auferemus, nisi opera, sive bona sive mala. Ideo clamat sanctus David: *Unum petii a Domino, hoc requiram, ut inhabitem in domo Domini omnibus diebus vitae meae: ut videam voluptatem Domini, et visitem templum sanctum eius*. Haec est beata vita: haec est pars bona, quam elegerunt sancti patres nostri; sicuti is, qui nunc hymnis celebratur, Paulus beatus confessor; cuius quot quantaque fuerint certamina et victoriae, paulo ante audivimus. Hos igitur imitemur, o fratres: stabiles et contendentes curramus in ascetico stadio: in hac persecutione, qua digni facti fuimus, et in studio alterius cuiusque ministerii nostri. Et si contingat cadere, subito surgamus vincentes adversarium nostrum diabolum, ut et nos referamus iustitiae

μεθ' αὐτῶν καὶ ἡμεῖς τὸν τοῦ δικαιωσέντος σπέρ-
νον σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΑ΄.

Περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Θεοδώρου.

Περὶ τῆς μελλούσης κρίσεως,
καὶ ὅτι ὁ παρὼν
πόλεμος, οἷς μὲν καθέστηκεν
ἀρετῆς, οἷς δὲ κακίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΣ,

Προσένησα, καὶ πάλιν εὐχαῖς ἡμῶν ἀνα-
κέκλημαι· ἀλλ' ἕως ποτε μέλλομεν ἔρχε-
σθαι ἐπὶ τὸ πάλιν; Ελευσεται δὴ πάντως ἡ
ἐπιθανάτιος ἡμέρα, ὅτε οὐχ ἔξει χώραν τὸ
πάλιν, χωρίζουσά με ἀφ' ὑμῶν καὶ ἀνα-
πέμπουσα ἐκ τῶν ἐνθένδε. Οὐ μὴν διὰ τοῦ-
το λογιστέον ὀρφανίας· ἀψευδὲς γὰρ ὁ εἰ-
πὼν - Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς· καὶ ἰδοὺ
ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πᾶσας τὰς ἡμέρας, ἕως
τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος. Ἀλλως τε ὅτι
καὶ ὀφόμεθα ἀλλήλους ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.
Ἀλλ' εἴη εἰπεῖν ἐν χαρᾷ ἀνεκκαλήτῳ καὶ
ζωῇ ἀτελευτήτῳ.

Ὁ δὲ πέπονθα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ἴσθι.
Πῶς ὑπὸ ῥίγους συσχεθείς ἀνυπόστατον
κλόνον ὑπέστην. Ἐῖτα πῶς θάπτον ἐβλήθην
ὑπὸ διακαοῦς πυρετοῦ ὅλην τὴν ἡμέραν·
Ενεθυμήθην εἰς ἐμαυτὸν πάσχων, ὅτι μή-
ποτε καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει ἀπο· τῆς
τῶν ταρτέρων τιμωρίας ἐστὶ μεταπίπτειν
εἰς τὴν γένναν τοῦ πυρός, καὶ δυοῖν τυ-
χῶν τιμωριῶν ἢ καὶ πλειόνων ὑπεύθυνος
εἶη ὁ ταλαίπωρος ἄνθρωπος. πλὴν ἤτε μιᾶς
εἴτε δυοῖν τεκμαίρεσθαι ἐστὶν ἐκ τῶν ἐν-
ταῦθα ἀλγεινῶν, τὴν ἀνυπόστατον ἐπὶ τοῖς
ἀμαρτωλοῖς ὀργὴν τοῦ θεοῦ· καὶ φόβῳ πολ-
λῷ καὶ τρόμῳ συνέχεσθαι ἐντεῦθεν εἰς τὸ
μὴ ἐμπεσεῖν εἰς τὰς ἀνυπόστατους κολάσεις
ἐκείνας.

coronam cum omnibus sanctis in Christo
Iesu domino nostro; cui est gloria et
potentia cum Patre et Spiritu sancto,
nunc et semper, et in saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO XXXI.

In morte S. P. N. Theodori.

*De futuro indicio, et de praesenti
bello, quibusdam virtutis, qui-
busdam vero mali causa.*

FRATRES ET PATRES,

Infirmus iacui, et rursus precibus
vestris exsurrexi: sed quousque in pri-
stina manebo conditione? Veniet certe
aliquando mortis dies, quando ad priora
reditus non conceditur, neque a vobis se-
iungens, et hinc ad alia me ducens. Sed
orphanos hinc appellari non licet: vere
vobis dico: *Non relinquam vos orphanos.*
Ecce ego vobiscum sum usque ad con-
summationem saeculi, sed diverso mo-
do; quoniam ad invicem nos videbimus
in die illa, et nobis liceat dicere, in gau-
dio ineffabili et in vita sine termino.

Quae in infirmitate mea sim passus,
nostis: quomodo frigore comprehensus
concussionem intolerabilem subii; deinde
quo pacto subito in febris urenti iacui
tota die. Mecum ipse patiens recogita-
bam, quod neque in futuro iudicio ab
infernīs poenis transeundum est in ge-
hennam ignis, et duplicibus fortasse sup-
pliciis poenae subiectum esse infelicem
hominem, praeterquam si unum vel duos
ex iis, qui hic sunt, dolores experiri
eum velit ira non ferenda Dei contra
peccatores: et si timore magno et tremore
velit hic nos cohibere, ne in illas poe-
nas haud sustinendas incidamus.

Τοι γὰρ οὖν ὁ παρῶν διωγμός, οἷς μὲν ὕλη ἀρετῆς εὐρέσις, ἐν ᾧ ἐξέλαμψαν ὡς ῥωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες εἰς καύχημα· ἐμοὶ δὲ, εἰ θέμις εἰπεῖν, εἰς ἡμέραν Χριστοῦ. Τί οὖν καλὸν μὴ ἐργασάμενοι, εἰς οἷαν δὲ βελτίωσιν οὐ προελθόντες; ὅτι καὶ ἑαυτοὺς καὶ ἔσωσαν καὶ σώζουσιν ἐγγυμνασθέντες τοῖς πειρασμοῖς πυρῳθέντες ταῖς θλίψεσι χυσιθεῶς, ἄλλους τε προσιέμενοι, καὶ σωτῆρες πολλῶν ὀφθέντες ὁμοταγῶν τε καὶ ἑτεροταγῶν. Μεθ' ὧν εἴη μοι μερίς, καὶ εἰ τίνοι φίλον ἐμοὶ συντάττεσθαι! Οἷς δὲ καὶ τούτοις ὀλιγοστοῖς, ὕλη κακίας, τῇ αὐθαιρέτῳ ζωῇ καὶ οἶονεῖ ἀπονοσφίσει τῆς ὑποταγῆς ἐνεργήσασι τὰς ἑαυτῶν αἰσχύνας. Οὐδεν γραφικῶς εὐκαιρον· Εσχότασε τὸ εἶδος τοῦ προσώπου αὐτῶν ὡς ἡ ἀσβολή· πρὸς οὓς καὶ βροχίσματα· Υἱοὶ ἄνομοι ἐγκαταλίπετε τὸν κύριον, ἠλλέξετε νόμιμα τῆς μοναδικῆς διαβιώσεως· τροχιάς ὁρθὰς οὐκ ἔχετε· ἀλλ' ὡς χωλοὶ ἐκτρέπεσθε ὥδε κακίῃς φερόμενοι· ἀποδιέτρεχε τῶν συνοδιῶν ὑμῶν φιλογυνιάξετε, οἱ μὲν μεμονωμένοι τυγχάνοντες, οἱ δὲ ἔτι δούλους ὠνούμενοι· ἔνιοι ἐμπορικὴν ζωὴν διαμείβοντες διὰ τὴν φιλάργυρον γνώμην. Οὐ φοβεῖ ὑμᾶς οὐ τε ἄρα προφητικὴ, οὐ τε ἀποστολικὴ ἀπειλή, οὐ τε τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως ἡ παράνεσις.

Ὡς δὲ μεμάθηκα, ὅτι καὶ τις τῶν τοιούτων καὶ κόρη συμφιλιάσας πρὸς αὐτὴν πῇ ἀρπαγῇ καὶ τῇ ἀθετήσει τοῦ θεοῦ τοὺς πόδας εὐτρέψει. Τί λέγεις, ὦ ἄθλια, καὶ ταλαίπωρε; Ποσάκις ἔψαλεις· — Πού πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου σου πού φύγω; Φιλιάζειν ὅλως ἡχθης μετὰ τοῦ ὀφείως τοῦ ἡπατηκότος τὴν Εὐὰν καὶ ἐκβαλόντος ἐκ τοῦ παραδείσου Ἀδὰμ. τὸν προπάτορα ἡμῶν. Εὐθυμῶ ὡς ἀρνήσασθαι, ὃ ἡρμόσθη Χριστῷ, διὰ τοῦ παρθενικοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ συναρῆναι

Praesens itaque persecutio aliis quidem est occasio virtutis ad honorem, cum in mundo veluti lumina refulgeant, habentes verbum vitae; mihi vero, si dicere fas est, persecutio erit quasi dies Christi. Quid enim boni non egerunt? ad quam perfectionem non se protenderunt? Nam et seipsos salvos fecere, et salvos faciunt certantes in tentationibus, velut aurum in tribulatione probati, alios attrahentes et multis eiusdem vel alieni instituti visi servatores? Cum iis sit et pars mea! Si cui, et iis bonum mihi est uniri. Aliis vero, iis quidem paucis, persecutio est occasio malorum, qui sibi dedecus comparant per propriam voluntatem quasi per defectionem a subiectione. Ideoque iuxta scripturas opportune dici potest: *Obscurata est species eorum sicut fuligo*: ad quos et clamabo: *Flii iniqui, reliquistis Dominum*: deseruistis institutum monasticae vitae: vestigia vestra non sunt recta; sed veluti claudi hac illac erratis; ab unionem nostra disiungimini: mulierculas amatis: quidam soli degitis: quidam servos quoque emitis: quidam vitam vestram commutantes per avaritiam quasi mercatores vivitis. Non terrent vos propheticae comminationes, neque apostolicae reprehensiones, neque humilitatis meae exhortationes?

Sicut novi; ex his quidam puellam diligens per raptum et despectum Dei ad eam pedes admovit. Quid ais, miser et infelix? Quoties in psalmis cecinisti: *Quo vadam a spiritu tuo, et a facie tua quo fugiam?* Totus adactus es ad amicitiam serpentis, Evae seductoris, quique Adam primum patrem nostrum paradiso eiecit. Considera, quomodo prodidisti Christum, cui per virginalem professionem coniunctus eras, et copulatus es peccato, per quod mors in mandum introivit? Nonne

τῇ ἀμαρτίᾳ, δι' ἧς θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν. Οὐκ ἀκουσεῖς τῆς φωνῆς βρώσης περὶ τῶν οὕτως περὶπτόντων - Οὐ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει, καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβέσθῃσεται; - Οὐκ ἐπακούεις τοῦ ἀποστόλου λέγοντος - Πόνους καὶ μάχους κενεῖ ὁ θεός; - Τί εὐρήσεις ἐν τῇ συντελέσει τῇ ἀμαρτίᾳ; Οὐχὶ σκότος καὶ μάχην τέμνουσάν σου τὴν καρδίαν; οὐχὶ ὑπογυνεῖς βόθρον, οὐκ αὐτὸν τὸν ἡπατικήν τι σατανᾶν τὴν ἀρχὴν σε καταπνέοντα ἀσπασσάσαι, καθάπερ τὸν Ἰουδαν ποιεῖ; Ανάγκησον ὁ ἐσκοτισμένος, φεύγε τὴν παγίδα τοῦ θανάτου ὁ ἐσκελισμένος, μὴ ἄλλως εἰς πέταυρον ἄδου, ὑπ' οὗ κἀνταῦθα τοῦ καὶ τὴν ζοὴν ζήσεις τρέμων καὶ στενὼν καὶ ἀποφεύγων παρὰ προσώπου γνωρίμου ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι καταδικαζόμενος ἐν τῇ γέννῃ τοῦ πυρός. Τί οὖν ἄλλο ποιήσω ὁ τάλας περιορισμένος ἐν ἐνὶ τόπῳ πρὸς ἅπαντας προειρημένους, τί ἕτερον ἢ τὸ στένειν καὶ διαμαρτύρασθαι καὶ τὴν ἐρχομένην ῥομφαίαν ἀνγγέλλειν; Καὶ οἱ μὲν ἐπακούοιεν καὶ ἐπιστρέψκειεν ἀπὸ τῆς πεπληκυμένης αὐτῶν ὁδοῦ καὶ φερούσης εἰς ὀλεθρον ἑαυτοῖς ἔσονται σωτήριοι, καὶ τῇ ἐμῇ ταπεινώσει; Οἱ δὲ μὴ, μόνον ἀντλήσονται τὰ κακὰ, μόνον πορεύονται εἰς ἔξοκον, μόνον τίσουσιν ὀλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου κυρίου καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· ὅθην ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς οὐρανοῖς αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ πορευθεῖσιν· αὐτοῖς μὲν ἀποδιδούς τὰ ἄξια γέγρα, τοῖς δὲ ἐναντίοις τὰς ἡτοιμασμένας αὐτοῖς ἀτελευτήτους κολάσεις.

Υμεῖς δὲ, ὦ ἀδελφοί μου, εὖ πορεύοισθε παρακαλῶ, ἀφ' ἡμῶν ἐξηχούμενος ὁ λόγος τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τοὺς ἀτασθαλοὺς, ἀγῶγοιεν τούτους εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, πάντα στέργοντες, πάντα πειστεύοντες, πάντα ὑπομένοντες, ἵνα πάντες ἐν πᾶτιν εὐαρεστήσαντες κυρίῳ φύγοιμεν κολάσεως καὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν κλη-

audis vocem, quae adversus huiusmodi peccatores clamat: *Vermis eorum non morietur; et ignis eorum non exstinguetur?* Non audis apostolum dicentem: *Fornicatores et adulteros iudicabit Deus?* Quid invenies, cum peccatum consummaveris? Nonne tenebras, et gladium pertransientem cor tuum? Nonne desperationis barathrum, et Satanam ipsum, qui te seduxit, et laqueo strangulantem, veluti olim Iudam, et te complectentem? Resipisce, obcoecate: fuge laqueum mortis, o decepte, ne quasi in fune ambulans te perdas in inferno, ubi et ex nunc vitam vives Caini, tremens et plorans et fugiens a facie iudicis inspicientis, iam in futurum saeculum damnatus ad gehennam ignis. Quid ultra faciam erga omnes praedictos, ego miser, qui uno in loco sum clausus? quid aliud nisi lamentari, et eos obsecrari, et gladium Domini venientem annunciare? Et ii quidem, qui obedient, convertentur ab errore viae suae ad perditionem ducentis, sibimetipsis nec non mihi humili salutem comparabunt. Qui vero haec non facient, soli sibi haurient mala, soli ad ignem procedent, soli aeternae perditionis poenas luent a facie Domini, a facie gloriae potentiae eius, quando veniet glorificari in coelis suis, et mirabilis esse in omnibus, qui ambulant in mandatis eius. Iis quidem dabit digna praemia, inimicis autem paratas et interminabiles poenas.

Vos autem exhortor, o fratres mei, bene ambuletis. Verbum virtutis per nos prolatum et circa hos improbos, et eos deducat ad cognitionem veritatis. Omnia tolerantes, omnia credentes, omnia sustinentes, ut omnes in omnibus placeant Domino, fugiamus damnationem, et regni coelorum haeredes efficiamur in ipso Chri-

ρονομήσωμεν ἐν αὐτῇ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΒ΄.

Πρὸ τῆς Γεννήσεως.

Περὶ τῶν γενεθλίων τοῦ Σωτῆ-
ρος καὶ τοῦ εὐτόνως ἔχεσθαι
τῆς ἀσκητικῆς ἡμῶν ζωῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἦδη τὰ Θεοφάνια ἐγγίξουσιν, καὶ χα-
ρᾶς ἡμέρα ἐπὶ θύραις· χαρὰ γάρ ἐστι με-
γάλη οἷαν οὐκ ἐγένετο ἐξ ἀνθρώπων, ὅτι
ὁ υἱὸς Θεοῦ ἦκει πρὸς ἡμᾶς οὐ δι' αἰνιγ-
μάτων καὶ συμβόλων καθάπερ πάλαι τοῖς
πατράσιν ὁπτανόμενος· ἀλλὰ διὰ τῆς ἐκ
παρθένου γεννήσεως ἐπιδημῶν, καὶ αὐτῷ
προσώπῳ ἡμῖν ἐπιφαινόμενος. Οὗ οὖν οὐδὲν
μακαριώτερον ἐν γενεαῖς γενεῶν, οὐ δὲ θαν-
μασιώτερον ἐν πᾶσι τοῖς θανμασίοις, οἷς
ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἐξ αἰῶνος· Διὰ τοῦτο ἄγγε-
λοι εὐαγγελιζόμενοι τὸ μυστήριον, καὶ ἀ-
στήρ μηνύων ἐπὶ γῆς τετέχται τὸν οὐρα-
νόν. Διὰ τοῦτο ποιμένες προτρέχοντες ἰδεῖν
τὸ εὐαγγελισθὲν σωτήριον, καὶ μάγοι δῶρα
φοροῦντες βασιλεία. Διὰ τοῦτο τὸ ἄσμα και-
νὸν ἐπὶ καινοῖς πράγμασιν ἄδομεν· ὅτι ὁ
ἐν ὑψίστοις Θεὸς δοξαζόμενος ἐπὶ γῆς εἰ-
ρήνη πεφανέρωται. Καὶ μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστο-
λος λέγων· - Αὐτὸς γάρ ἐστιν εἰρήνη ἡμῶν
ὁ ποιήσας τὰ ἀμφοτέρωθεν, καὶ τὸ μεσό-
τοιχον τοῦ φραγμοῦ λύσας τὴν ἔχθραν ἐν
τῇ σαρκὶ αὐτοῦ· τὸν νόμον τῶν ἐντολῶν
ἐν δόγμασιν καταργήσας· ἵνα τοὺς δύο κτή-
σῃ ἐν ἑαυτῷ εἰς ἓνα καινὸν ἄνθρωπον ποι-
ῶν εἰρήνην, καὶ ἀποκαταλλάξῃ τοὺς ἀμ-
φοτέρους ἐν ἑνὶ σώματι τῷ Θεῷ διὰ τοῦ
σταυροῦ, ἀποκτείνας τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ.

Ταῦτα ἐπεθύμησαν ἰδεῖν οἱ ἀπ' αἰῶ-
νος προφηταὶ καὶ δίκαιοι· ἀλλ' οὐκ εἶδον,
εἰ μὴ διὰ πίστεως· ἡμεῖς δὲ καὶ ἰθεασά-

sto Deo nostro; cui est gloria et poten-
tia cum Patre et Spiritu sancto nunc et
semper, et in saecula saeculorum. A-
men.

SERMO XXXII.

Ante Christi nativitatem.

*De genethliacis Serratoris, et de
arcte ascetica vita nostra
tenenda.*

FRATRES ET PATRES,

Ecce nunc manifestatio Dei proxima,
et dies gaudii ad fores est. Gaudium est
enim magnum, quale post creatum homi-
nem non fuit. Filius enim Dei ad nos
venit non per aenigmata et symbola, si-
cut olim patriarchis apparebat, sed de-
scendens natus e Virgine, et facie sua
a nobis conspicitur. Hac itaque sorte a
generationibus in generationes quid erit
beatius? quid mirabilius in omnibus pro-
digiis, quae fecit a saeculo Deus? Pro-
pterea angeli sunt, qui mysterium an-
nunciant; stella est, quae ostendit cælum
nasci in terris: pastores, qui accurrunt,
ut quod nuntiatum est, videant: Magi
qui dona ferunt regia: et nos canticum
novum novis in rebus canimus, quoniam
in excelsis glorificatus Deus in terris
pax ipse visus est, apostolus ait: *Ipse est
pax nostra, qui fecit utraque unum, et
murum maceriae dissolvens inimicitias
in carne sua, legem mandatorum in do-
ctrinis cohibens, ut duas naturas in sei-
pso in unum novum hominem faciens
pacem, et coniunget ambo in uno corpo-
re Deo per crucem, occidens inimicitiam
in seipso.*

Prophetæ et iusti qui a saeculis fu-
ere, haec videre cupiebant: sed nonnisi
per fidem viderunt; nos vero vidimus,

μεῖσα καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν, κα-
τὰ τὸ γεγραμμένον περὶ τοῦ λόγου τῆς ζω-
ῆς, καὶ ἡ ζωὴ ἐφανερώθη, καὶ τὴν υἱοθε-
σίαν ὁπελάβομεν. Ἀλλὰ τί ἀνταποδώσωμεν
τῷ κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡ-
μῖν; - Καὶ δὴ προλαβὼν ὁ ἅγιος Δαυιδ ἀνε-
φώνησεν - Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ
τὸ ὄνομα κυρίου ἐπικαλέσομαι. - Οὐκοῦν χαί-
ρωμεν, ὦ ἀδελφοί, ὅτι καὶ ἡμεῖς ἡξιώθη-
μεν τὸ ἀνταπόδωμα ἀνταποδοῦναι τῷ κυ-
ρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν. Καὶ
τί τὸ ἀνταπόδωμα; Ο σταυρόφορος βίος, ὃν
ἐλάβομεθα, καὶ ἡ ὁμολογία, ἐν ᾗ ἐστήκαμεν,
καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ
Θεοῦ, ὃπερ ἐστὶ μαρτύριον ὁμολογουμένον.

Καὶ τοῦτο ἐστὶ οὐκ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἡμᾶς
ἐορτάζειν, ἀλλὰ διὰ παντός τοῦ βίου, ὡς
εἴ γε ὑπὸ σαρκὸς διωκόμενοι καὶ τοῖς πά-
θεσιν ἀλισκόμενοι, οὔτε ἐορτάζειν δύνανται,
καὶ ἐορτάζειν δοκοῦσιν· οὔτε ἐλευθεριάζου-
σιν, δοῦλοι παθῶν ὄντες πεπραμένοι ὑπὸ
τὴν ἀμαρτίαν καὶ γὰρ γέγραπται - Ἡς
ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἀ-
μαρτίας· ὁ δὲ δοῦλος οὐκ ἀναμενεῖ ἐν τῇ
οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ υἱὸς δὲ μένει εἰς
τὸν αἰῶνα.

Τοῦτον ἡξιώθημεν καὶ ἡμεῖς οἱ υἱοὶ
Θεοῦ κεκληθῆναι κατὰ χάριν, μενοῦμεν ἐν
τῇ οἰκίᾳ εἰς τὸν αἰῶνα· ἔαν περὶ τὴν ἀρ-
χὴν τῆς ὑποστάσεως μέχρι τέλους βεβαῖαν
κατασχῶμεν. Διὸ ἐν πνεύματι ἀγίῳ θυνα-
μούμενοι ἔτι ἐχώμεθα τῆς ἀσκητικῆς ἡμῶν
καταστάσεως. Καὶ κατανοῶμεν ἀλλήλους εἰς
παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων· εἰς
ὑπακοήν, εἰς ταπείνωσιν, εἰς πραότητα, εἰς
πάν ὃ τι οὖν τῶν ἀρίστων σπουδασμάτων.
Μὴ ὑποχαμένους τῆς προθέσεως ἀναστο-
μούμενοι ἔτι καὶ ἔτι, καὶ τοσοῦτο μᾶλλον
ὅσον βλέπομεν ἐγγιζούσαν τὴν ἡμέραν. - Εγ-
γίξει γὰρ ἡ ἡμέρα κυρίου ἡ μεγάλη καὶ
ἐπιφανής, ἐν ᾗ ἀποκαλυφθήσεται ὁ κριτὴς
τῶν ἀπάντων καὶ ὀφθήσεται ἐν δόξῃ, ᾗ
ὤφθη τοῖς ἀποστόλοις ἐν τῇ θειοτάτῃ Με-

et manus nostrae contrectavere, sicuti
scriptum est de Verbo vitae; et vita ma-
nifestata est; et adoptionem filiorum ac-
cepimus. Verumtamen quid retribuemus
Domino pro omnibus, quae retribuit no-
bis? Et statim adiungens sanctus David
ait: *Calicem salutarem accipiam, et no-
men Domini invocabo*. Itaque gaudeamus,
o fratres, quoniam et nos digni habiti
sumus, qui retributionem reddamus Do-
mino pro omnibus, quae tribuit nobis.
Quae erit nostra retributio? Ipsa cruci-
gera vita nostra, quam suscepimus: ipsa
confessio, in qua sumus, et gloriamur
propter spem gloriae: hoc est testimo-
nium, quod confessi sumus.

Quae si ita se habeant, non unus
tantum dies nobis festive agendus est,
sed tota vita. Ii vero, qui a carne ve-
xantur et ab animi motibus praedantur,
nequeunt festive dies agere, etsi id facere
videantur; nam non sunt liberi, sed vi-
tiis dominati et peccato mancipati. Scri-
ptum est enim: Omnis qui peccat, est
peccati servus; servus autem non per-
manet domi in saecula, filius vero domit
semper manet.

Nos vero digni fuimus filii Dei esse
et vocari per gratiam: maneamus do-
mi in aeternum, utpote qui et pristinam
conditionem nostram firmam teneamus.
Itaque corroborati in Spiritu sancto, fir-
miter haereamus asceticae nostrae pro-
fessionis: et ad invicem respiciamus ae-
mulantes in charitate bonisque operibus:
in subiectione, in humilitate, in patien-
tia et in omni alio virtutum studio. Ne
lassi in proposito nostro, etiam atque e-
tiam incitemur, et eo magis, quo diem
appropinquare videmus. Approximat e-
nim dies Domini magna et manifesta, in
qua revelabitur omnium iudex, et appa-
rebit in gloria, sicut apparuit apostolis
in divinissima Transfiguratione, ad iu-

μορφώσει ἄγων καὶ κρίνων ἅπαν τὸ πλάσμα, καὶ ἀποδοθούς ἐκάστη κατὰ τὸ ἔργον αὐτοῦ.

Ἀλλ' εἴς καὶ ἡμῶν σὺν πᾶσι τοῖς πο-
θοῦσιν ἰδοῦν αὐτὸν εὐμενεῖ προσώπῳ προ-
βλέποντα ἡμᾶς καὶ εἰς βασιλείαν οὐρα-
νῶν προσλαμβάνοντον χάριτι καὶ οἰκτιρ-
μοῖς καὶ φιλανθρωπίᾳ αὐτοῦ τοῦ κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει
πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΓ'.

Μετὰ τὴν μνήμην τοῦ ὁσίου πατρὸς Πλάτωνος.

Περὶ μνήμης θανάτου καὶ κατανύξεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χθὲς τὴν μνήμην τοῦ μακαρίου πα-
τρὸς ἡμῶν ἐπιτελέσαμεν ὀφειλομένως. Δεῖ
γάρ τὰ πνευματικὰ τέκνα ἀπονέμειν τὰ
εἰκότα τῷ πατρί. Οὐ μὲν τοῦτο οἶσθαι
ἡμᾶς ἀρκεῖν εἰς μνήμην τὸ μόνον ψάλλαι
καὶ παρακληθῆναι πνευματικῶς, ἀλλὰ καὶ
τὸ πνευματικῶς εὐφρανθῆναι κατὰ τὸ γε-
γραμμένον· - Εὐφρανθήσονται δικαίου εὐ-
φρανθήσονται λαοί. - Εὐφροσύνην δὴλον ὅτι
τὴν πνευματικὴν καὶ διαμένουσιν· ἡ γὰρ
σωματικὴ εὐφροσύνη μικρὸν τὴν αἵσθησιν
σαίνουσα ἀφίπται· ἡ δὲ πνευματικὴ ἀκόρε-
στός ἐστιν καὶ ἀναφαίρετος. Εἴ τις ἡμῶν
ἐδάκρυσεν, εἴ τις κατενυγῆ, εἴ τις συντρίβη
τὴν καρδίαν, εἴ τις ὑμῶν ἔλκυσε πνεῦμα
καὶ ἐξέστη πάθος, οἶδεν τοῦ λόγου τὴν
δύναμιν· καὶ οἶδεν οὗτος μνήμην ἐπιτελεῖν
πατρὸς καὶ ἀδελφοῦ. Αναμνήσθητε γάρ, ἀ-
δελφοί, τὰς πρότερον ἡμέρας, ἐν αἷς εἵχο-
μεν τὸν πατέρα συναστρεφόμενον, εἴτα ἀνα-
θεωρήσωμεν νῦν, ποῦ ποτέ ἐστιν, καὶ οἷς
συνέστι καὶ μεθ' ὧν ἐμπολεύει αὐτὸς καὶ εἴς

dicium adducens et iudicans creaturam
suam, et reddens unicuique secundum
opera sua.

Tunc vero nobis cum omnibus cupien-
tibus concessum sit videre eum hilari fa-
cie nos intuentem, et in regna coelestia
suscipientem per gratiam et misericor-
diam et benignitatem ipsius Domini no-
stri Iesu Christi. Quoniam eum decet
omnis gloria, honor et adoratio cum Pa-
tre et Spiritu sancto, nunc et semper
et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXIII.

Post memoriam S. P. N. Platonis.

De commemoratione mortis, et de compunctione.

FRATRES ET PATRES.

Commemorationem sancti patris no-
stri Platonis hesternae die, ut per est, e-
gimus; oportet enim ut spirituales filii,
quae decent, Patri tribuant. Verumtamen
ne arbitremini sufficere vobis in com-
memoratione patris dumtaxat psallere
et spiritualiter hortari, sed et spiritua-
liter laetari iuxta scripturam. *Cum lau-
datur iustus, laetabuntur populi*: lae-
titia videlicet spirituali et manenti; nam
huius vitae laetitia cum parumper sensus
exhilaraverit, avolat; spiritualis vero est
inexhausta neque amissibilis. Si quis ve-
strum lacrymaverit, si compunctus sit,
si attraxerit spiritum, et a sensibus ab-
stractus fuerit, cognoscit spiritus poten-
tiam, et cognoscit, quo pacto patris et
fratris commemoratio agatur. Memen-
tote, fratres, dierum superiorum, quando
nobiscum Patrem habuimus colloquen-
tem et conversantem nobiscum; deinde
consideremus nunc, quo abierit, et qui-

ἕκαστος τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν. Ἀρ' οὐχὶ τοῦτο καὶ ἐννοοῦμενον καὶ λεγόμενον καὶ ἔκτασιν τῇ ψυχῇ ἱμνοῦν οἶδεν; Σκεψώμεθα εἰ δο- καῖ καὶ περὶ ἡμῶν αὐτῶν. Ἀρ' οὐχὶ μικρὸν ὕστερον ἀποχωρήσωμεν τῶν τῆδε, καὶ ὑφ' ἐτέρων μνησθησόμεθα, ὡς νῦν ἀναμνη- σκόμεθα τοὺς προλαβόντας; Ναί, ἀδελ- φοί, οὗτος ὁ καθ' ἡμᾶς οἰκονομούμενος βίος, καὶ ἄνθρωποι ἐσμέν θνητοί, οἵτινες οὐκ ἐπι- στάμεθα τὸ αὖριον. Ποῦ γάρ ἐστι ἡ ζωὴ ἡμῶν; Ἀτρίς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἡ πρὸς εὐλόν φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη· ἄνθος ἐαρινόν· ἄνθου τὸ πρῶτ' καὶ παρ' αὐ- τὰ ἀμαρτανόμενον - ἄνθρωπος ὡσεὶ χόρτος· αἱ ἡμέραι αὐτοῦ, ὡσεὶ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ οὕτως ἐξανθήσει - ἄνθρωπος ματαιότητι ὡ- μοιωθή· αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιά πα- ράγουσιν - Πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα ὁσὰ ἄνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἀνέτει- λεν ὁ ἥλιος σὺν τῷ καύσωνι καὶ ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσεν, καὶ ἡ εὐπρέπεια τοῦ προσώπου αὐτοῦ ἀπώλετο.

Οὕτως μαρτανθησόμεθα· οὕτω μεταβή- σομεθα τῶν ἐνθένδε, ὡς ἔφησαν οἱ ἄγιοι· αὐτῶν γὰρ ἐκείνων εἰσὶ τὰ προρρηγμένα πα- ραδείγματα. Ἀλλὰ μακάριος ὁ συνιών, μα- κάριος ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν, μακάριος ὁ ἐαυ- τὸν καθεκάστην βιαζόμενος ἐν τοῖς τῆς ὑ- ποταγῆς ἀγωνίσμασι, ὁ ἀναντίλογος, ὁ ἀ- γόγγυστος, ὁ εὐήκοος, ὁ πρόθυμος ἐν ταῖς ἔργοις ὁ ἀνολίγωρος κατὰ τὴν διακονίαν, ὁ κατανυκτικός, ὁ εὐμελικτός, ὁ εὐπρόσιτος, ὁ προσηνής, ὁ ἐτοιμαζόμενος τὰ τῆς ἐξόδου.

Ἡξεῖ γάρ, ἡξεῖ, ἀδελφοί, τὸ τέλος καὶ οὐ χρονεῖ. Ἡξεῖ ἡ φοβερὰ ἡμέρα τοῦ θανάτου· ὁ ἄγγελος ὁ βασιλικός, οὐ κά- τωθεν, ἀλλ' ἐκ τῶν οὐρανῶν ἦκων καὶ ἐπι- λέγων τῇ ψυχῇ· Δεῦρο, ἔξελθε, ζητεῖ σε ὁ βασιλεὺς καὶ θεὸς τῶν ἀπάντων. Ἀλλὰ γί- νοιτο ἡμῶς πρεσβείαις τοῦ μακαρίου πα- τρός ἡμῶν ἐν ἱτοιμασίᾳ εὐρεθῆναι κατὰ τὴν τότε ὥραν, καὶ ἀφόβως ἐπαῖραι τῶν ἐν- θένδε καὶ μετελθεῖν εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα

biscum versetur et ipse et alii fra- tres nostri. Nonne noverit haec a nobis cogitari, et dici, atque animae contentio- nem parere? Consideremus, si lubet, et nosmetipsos. Nonne et paulo post hinc abibimus, et ab aliis commemorabimur, sicut nos vita functos commemoramus? Certe quidem, o fratres, talis est vita quam transigimus: mortales homines sumus, qui crastinum diem nescimus. Quae enim est vita nostra? *Vapor est ad mo- dicum parens*, sicut scriptum est, et *dein- ceps exterminatur*: Flos est vernus ma- ne florens et statim marcescens. Homo sicut foenum dies habet; sicut flos agri sic effloret. Homo vanitati assimilatus est, dies eius velut umbra pertranseunt. Omnis caro sicut foenum, et omnis glo- ria hominis sicut flos foeni. Sol venit cum aestu, et foenum exsiccatur, et flos eius decedit, et faciei illius venustas a- biit.

Sic marcescemus, sic inde abibimus, sicut dixerant sancti viri; nam ab eis u- surpata sunt huiusmodi exempla. Beatus vero qui intelligit: beatus qui sibi met- ipsi quotidie vim facit in certaminibus subiectionis, qui non contradicit, non ob- murmurat, obediens est et alacer in o- pere, sollicitus in ministerio, compunctus, affabilis, comis, benignus et morti paratus.

Veniet, o fratres, veniet finis, et non tardabit: veniet terribilis dies mortis: nun- cius regis non terronous, sed a coelo de- sendens animae annuntiabit: Veni, exi; rex et Deus omnium te quaerit. Contin- gat vero nobis bene praeparatos inve- niri precibus beati Patris nostri in hora illa; et absque timore hinc transferri atque pervenire ad aeternam vitam in Christo Iesu Domino nostro; cui est glo- ria et potentia cum Patre et Spiritu

καὶ τὸ κράτος· σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι νῦν, καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΔ'.

Ἀναμέσον τῶν ἑορτῶν.

Περὶ τῆς ἐνταῦθα ἀποβιώσεως,
καὶ τῆς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν
οὐρανῶν καταπαύσεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἰδοὺ μεταβαίνομεν ἀπὸ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐ-
νιαυτόν, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, καὶ
ἀπὸ ἑορτῆς εἰς ἑορτήν καὶ στάσις οὐ-
δεμία ἐν τῷ βίῳ καὶ δεῖ ἡμᾶς πάντας
λῆξαι τῇδε τῆς ζωῆς, καὶ εἰσελθεῖν
εἰς τὴν κατάπαυσιν, εἰς τὴν κατάπαυσιν
αὐτοῦ τοῦ κυρίου. Καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν
ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰ-
δίων, ὁ θεὸς, καθὼς γέγραπται. Τίς δὲ ἐστὶν
ἡ κατάπαυσις; ἡ βασιλεία δηλονότι τῶν οὐ-
ρανῶν πρὸς ἣν κατεπέμψεν ἡμᾶς ὁ ἀπό-
στολος λέγει. Σπουδάσωμεν οὖν εἰσελθεῖν,
εἰς τὴν κατάπαυσιν ἐκείνην, ἵνα μὴ τις
ἐν τῷ αὐτῷ ὑποδείγματι πέσῃ ἀπειθείας. Τί
τοῦτο λέγων; ὅτι καθάπερ τοῖς Ἰσραηλίταις
ὑπέσχετο ὁ θεὸς εἰσαγαγεῖν εἰς τὴν γῆν
τῆς ἐπαγγελίας, ἀπειθήσαντες δὲ καὶ παρα-
πικράσαντες αὐτὸν οὐκ ἐξέγινετο αὐτοῖς εἰσελ-
θεῖν· οὕτως οὐκ ἂν ποτε οὐδὲ ἡμεῖς ἀπει-
θεῖντες ταῖς ἐντολαῖς αὐτοῦ εἰσελεύσμεθα
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Τεσσαρά-
κοντα ἔτη προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ,
φησὶ, καὶ εἶπον, ἀεὶ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ·
αὐτοὶ δὲ οὐκ ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου· ὡς
ὄμωσα ἐν τῇ ἑργῇ μου, εἰ εἰσελεύσονται
εἰς τὴν κατάπαυσίν μου.

Κἀνταῦθα οὐ τεσσαράκοντα ἔτη, ἀλλὰ
κατὰ τὴν παράπασιν τῆς ἐκάστου ζωῆς
ἡ ἐπιμονή· ἐὰν οὖν μὴ σπεύσωμεν κατερ-
γάζεσθαι πάσας τὰς ἐντολάς θεοῦ, ἔρεϊ
καὶ περὶ ἡμῶν, εἰ εἰσελεύσονται εἰς τὴν βα-
σιλείαν μου. Κἀκείνων μὲν μὴ εἰσελθόν-

sancto, nunc et semper et in saecula
saeculorum. Amen.

SERMO XXXIV.

Inter Festivitates.

*De hac vita et de quiete in regno
coelorum.*

FRATRES ET PATRES,

Nunc ab alio in alium transimus an-
num, a tempore ad tempus, a festivitate
ad festivitatem: et nulla est in vita sta-
tio; et necessum est nobis omnibus vi-
tam finire, et in requiem ingredi, in re-
quiem ipsius Domini: *Et ipse Deus requie-
vit ab operibus suis*, veluti a propriis,
sicut dictum est. Quid vero est requies?
Est regnum coelorum, ad quod cum nos
impellat Apostolus dicit: *Contendamus
igitur ingredi in illam requiem*, ne quis
in idem exemplum cadat perveraciae. Cur
haec dicit? Quoniam, ut se Israëlitis re-
promisit Deus introducturum eos in ter-
ram promissionis; inobedientibus autem
et exacerbantibus eum non sivit ingre-
di. Eodem modo neque nos, si inobe-
dientes mandatis illius erimus, ingre-
diemur regnum coelorum; ait enim: *Qua-
draginta annis proximus fui generationi
huic et dixi: semper errant corde; ipsi
non cognoverunt vias meas, sicut iuravi
in ira mea, si introibunt in requiem
meam*.

Hic vero haud quidem per quadragin-
ta annos, sed per totam extensionem vi-
tae uniuscuiusque hominis contendendum
est. Quapropter, nisi satagamus explere
voluntates Dei omnes, et de nobis dicet:
si introibunt in regnum meum. Illorum,

των ἔπεσε τὰ κῶλα ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἡμῶν δὲ μὴ εἰσερχομένων καὶ τὰ σώματα καὶ αἱ ψυχαὶ ἐμὲληθήσονται εἰς τὴν γένναν τοῦ πυρός· ὅπερ ἐστὶ τῆς ἐκείνων καταδίκης πολλὸ χαλεπώτερον. Εἴπερ γέγραπται· Αθετήσας τις νόμον Μωϋσέως, χωρὶς οἰκτιρισμῶν ἐπὶ θυτὸν ἢ τρισὶ μάρτυσιν ἀποθνήσκει πόσῳ, δοκεῖτε χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας ὁ τὸν τοῦ θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγΗΣάμενος, ἐν ᾧ ἡγιάσθη, καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος ἐνυβρίσας; Τίνα δὲ τὰ αἷτια, ἅπερ ἐκείνοις διατείχισε τὴν εἴσοδον; Ἡ ἀπιστεία δηλαδὴ, ὁ γογγυσμὸς, ἡ καταλαλία, ἡ ἀντιλογία, ἡ σκληρότης, ἡ ὑπερηφανία, ἡ πορνεία. Ταῦτά ἐστιν, ἅπερ ἐκείνους ἀπώλεσαν.

Ταῦτα οὖν καὶ ἡμεῖς ὀλέθρια πάθη, ἀδελφοί, φύγωμεν ὡς ἀπὸ προσώπου πυρός, μὴ ἀπειθοῦντες τῷ θεῷ, ἐφ' οἷς ὑπέσχετο· ἀλλὰ πιστεύοντες, ὅτι ἂ ἐπηγγέλται δυνατός ἐστι καὶ ποιῆσαι. Μηδὲ γογγύζωμεν, μηδὲ καταλαλῶμεν, μηδὲ ἀντιλέγωμεν, μηδὲ σκληρυνώμεθα, μηδὲ ὑπερηφανευώμεθα· μᾶλλον δὲ γενώμεθα εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὖ-σπλαγχνοί, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἐχαρίσατο ἡμῖν· πάντοτε τὴν νύκτωρ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι περιφέροντες, πάντοτε παρατεταγμένοι εἰς τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον, αἰεὶ ἀνακαινιζόμενοι ταῖς προσευχαῖς, ταῖς δεήσεσι, τοῖς δάκρυσι, ταῖς ἀναθεωρήσεσι τῶν οὐρανίων θαυμάτων.

Οὕτω γὰρ πολιτευσάμενοι εἰσελευσόμεθα, οὐ κατὰ τοὺς πάλαι, εἰς γῆν ῥέουσαν γάλα καὶ μέλι, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν τῶν πραγμάτων, ἐνθα ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἀθανασίας, ἐνθα ἡ ὠραιότης τῆς ἀνω Ἱερουσαλὴμ, ὅπου χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις· ἐνθα ἡ ἐλλαμψὶς τῆς μακαρίας καὶ ἀρχικῆς τριάδος, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ, Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

qui non sunt ingressi, membra proiecta sunt in deserto; si vero et nos non intrabimus, non modo corpora, sed et animae proiicientur in gehennam ignis, ubi erit luenda poena magis quidem horribilis. Siquidem scriptum est: *Si quis legem Moysis contempserit, absque misericordia coram duobus vel tribus testibus morietur*: quanto maiori dignus erit supplicio, qui filium Dei conculcaverit, veluti comune reputans sanguinem testamenti, in quo sanctificatus est, et Spiritum gratiae contempserit. Quae vero sunt causae, ut sicut etiam illis, introitus pracludatur? Sunt infidelitas, murmuratio, detrectatio, contrarietas, durities, superbia, libido. Haec sunt, quae et illos arcuerunt.

Huiusmodi itaque pernicioosa vitia fugiamus, o fratres, quasi a facie ignis; ne simus inobedientes Deo, qui haec praedixit; sed credamus potentem eum esse facere, quae praedixerat. Ne obmurmuremus, ne detrectemus, ne contradicamus, ne duri simus, ne superbia inflemur; sed aliis potius utiles simus, misericordes et gratiosos nos praebeamus, sicut Deus in Christo gratiam fecit nobis; semper mortificationem Domini Iesu in corpore nostro circumferamus; semper parati ad moriendum pro Christo; semper renovati per preces, orationes, lacrymas, et contemplationes caelestium cogitationum.

Etenim si hoc pacto vitam ducemus, non ut olim illi in terram lacte et melle fluentem ingrediemur, sed in terram mansuetorum; ubi est fons vitae atque immortalitatis; ubi est pulcritudo supernae Ierusalem; ubi est gaudium et exultatio; ubi est beatæ et principalis Triadis illuminatio in ipso Christo Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΛΕ΄.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Βασιλείου.

Περὶ παρθενίας,
καὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ ἀδελφοῦ
Μέμνονος.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ τρέχουσιν, καὶ τοῦτο ἐν μιᾷ χρόνῳ ῥοπῇ· εἰθούτῳ ἀπολύονται τῆς ἀγωνίας ἥτε νικῆσαντες ἥτε ἡττηθέντες. Οἱ δὲ τὸ στάδιον τῆς παρθενίας διανύοντες οὐκ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ διὰ παντός τοῦ βίου τρέχουσι, καὶ δρόμον ἀόρατον, ὅτι καὶ πρὸς ἀράτους ἔχθρους τὴν ἄμιλλαν ἔχουσι. Οὕτως δὴ μέγιστόν ἐστι τῆς παρθενίας κατόρθωμα ὡς καὶ αὐτῆς ἀπτομένης τῆς κορυφῆς τοῦ οὐρανοῦ. Εἰς δύο γὰρ διηρημένου τοῦ ἀνθρώπου βίου, εἰς τε γάμον καὶ ἀγαμίαν, ὁ μὲν γάμος τὸν κάτω κόσμον συνίστησιν, ἡ δὲ ἀγαμία τὸν ἄνω συμπληροῖ· καὶ ὁ μὲν τῇ φθορᾷ δουλεύειν ὑπόκειται, ἡ δὲ τῇ ἀφθαρσίᾳ συναστράπτειν ἡξίωται. Καὶ ὥσπερ εἰ ἀνθρώπον τις ὑπόπτερον ἴδοι, εἰκότως ἀν ἀποθαυμάσειεν· πῶς τὸ μὲν ἀνθρώπου, τὸ δὲ ἀγγέλου εἶδος εἶχειν; Οὕτως οὖν καὶ ὁ τὴν παρθενίαν ἀσκήσας ξένον τι θεῖον ἀγαμίῳι καὶ ἀνθρώποις καθέστηκεν· ἐν σαρκὶ ἐστὶ καὶ ὑπὲρ τὴν σάρκα, ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὲρ τὸν κόσμον· καὶ ὁ καὶ ἀποτετέχθαι τῷ κόσμῳ λέγεται, ὡς ὑπερκόσμιος ζῆν αἰρούμενος.

Τοῦτο οὖν καὶ ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἐδήλωσε λέγων· Εἰσὶ ἐυνοῦχοι οἵτινες ἐκ κοιλίας μητρὸς ἐγεννήθησαν οὕτως, καὶ εἰσιν ἐυνοῦχοι, οἵτινες εὐνουχίσθησαν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἐυνοῦχοι οἵτινες εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· ὁ θυνάμενος χωρεῖν χωρεῖται. — Ορᾷτε πῶς ἀχώρητόν ἐστι τοῖς πολλοῖς τοῦτο τὸ ὄφρημα, καὶ μόνοις ἀπονενέμεται τοῖς ἑσταυρωμένοις τῷ βίῳ. Οὐκοῦν εὐφραινόμενοι συγχαίρωμεν ἀλλήλοις, ἀδελφοί, εὐχαριστῶμεν

SERMO XXXV.

In memoria S. Basilii.

*De virginitate, nec non de
reditu fratris Memnonis.*

FRATRES ET PATRES,

Qui in stadio currunt, semel in anno currunt, et uno temporis momento; deinde e certamine quiescunt tum victi tum victores. Qui vero stadium virginitatis currunt, non quidem uno die, sed per totam vitam currunt, eorumque cursus invisibilis est, adversus enim invisibiles inimicos concertant. Tale est magnum virginitatis gestum, quod et ipsum tangit verticem coeli. Bifariam enim dividitur humana vita inter nuptos et innuptos: nuptiae ad inferiorem mundum pertinent, caelibatus vero complet coelestia: illae quidem corruptioni serviunt, hic autem incorruptione refulget. Si quis viderit hominem alis praeditum mirabitur; quo vero pacto mirabitur hominem speciem angeli referentem? Ita et qui virginitatem excolit spectaculum peregrinum praebet et angelis et hominibus. In carne est et supra carnem, in mundo et supra mundum, eo quod is genitus in hoc mundo dicitur vitam quae est extra mundum, elegisse.

Hoc itaque Dominus in evangelio ostendit dicens: *Sunt quidam eunuchi, qui e ventre matris sic nati sunt, et quidam eunuchi facti sunt ab hominibus, et sunt qui se ipsos tales effecere ob regnum coelorum. Qui potest capere capiat.* Consideratè quomodo incomprehensibile sit multis hoc beneficium; et tantummodo concessum hoc est iis, qui vitam suam crucifixerunt. Itaque laetantes congruamus ad invicem, o fratres, gratias

καὶ ὑπερευχαριστῶμεν, ὅτι προκεκλήμεθα ἀπὸ τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας εἰς τοῦτον ἀξίωμα, ἐν ᾧ Θεὸς δοξάζεται καὶ ἄνθρωποι θαυμάζουσιν· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ διαβιῶμεν ἀσφαλῶς, ὅση δύναμις· ὅτι πολλοὶ τοῦδε τοῦ ὕψους πεπτώκασιν πάλαι, καὶ νῦν οἱ μὲν τῇ ἐπάρσει περιπαροθέντες, οἱ δὲ διάφοροι χρησάμενοι· ἐξ ἀμφοτέρων γὰρ τὸν θλεθρον ἢ ψυχὴν ὑφίσταται.

Τίς οὖν ἐστὶν ἡ ἀσφάλεια; τὸ πτερινόν ἐν τῇ πτήσει τὸ ἀσφάλισμα ἔχει· ὁπνῆκα γὰρ αἰσθῆται τοῦ θηρεύοντος τὴν παρουσίαν τὸ πτερόν διόρων, ὑπερύπτεται, καὶ διαφεύγει τὴν ἄγρην· οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς ἐπ' αὐτὴν θηρευτῆς τῶν ψυχῶν ἡμῶν διάβολος ἐπιστάτη, ὡς ὑπόπτεροι τῷ πνεύματι ἀναθεωρητικῇ θεωρίᾳ τὰ ἄνω ζητῶμεν, τὰ ἄνω σκοπῶμεν· ὑποβάλλει τοῖνυν ἐκεῖνος τὸ λείον τῆς ἡδονῆς; ἡμεῖς αἰδεσθῶμεν τὸ εὐγενές τῆς ψυχῆς. ὑποδείκνυσιν ἐκεῖνος τὴν ἐνέργειαν τῆς ἀμαρτίας; ἡμεῖς διανοώμεθα τῆς κρίσεως τὴν ἐκδίκισιν καὶ ἀντιθέμετες ταῦτα ἐκείνοις, καὶ λογισμοῖς λογισμοὺς διακρούμενοι σωθῆσώμεθα ἀπὸ τοῦ παλαμναίου. Εἴπα τί τὸ τέλος τῶν ἀγόνων; Τοῖς, μὲν κατὰ σάρκα δεδραμμένον στέφανος φθαρτός, ἡμῖν δὲ ἀφθαρτος. Καὶ ἐκείνοις μὲν ἐπίκτητος χαρὰ, ἡμῖν δὲ εὐφροσύνη αἰώνια. Καὶ μακάριοί ἐσμεν, ἀδελφοί, ἵνα περ τῇ παρρησίᾳ τὸ καύχημα τῆς ἐλπίδος μέλοι τέλους βεβαῖον κατασχῶμεν.

Διὸ παρακαλῶ, ἐπιμένωμεν ταῖς δεήσεσιν, ταῖς προσευχαῖς, ταῖς κατανύξεσι τοῖς δάκρυσι, τῇ ταπεινοφροσύνῃ, τῇ ὑπακοῇ, τῇ ἐξαγορεύσει, τῇ διακονίᾳ, τοῖς λοιποῖς ἀσκητικοῖς ἀγωνίσμασιν, καὶ σὺν Θεῷ ἔξωμεν κατὰ τοῦ ἐχθροῦ τὰ νικητήρια.

Ἀλλ' ὁ μὲν περὶ τοῦτου λόγος ἱκανός· τὸ δὲ ἕξ· περὶ τοῦ ἀδελφοῦ Μέννονος· ὅτι ἐπειδὴ ὅπως δὴ ποτε ἀνακλήσεται, δεῖ ἡμᾶς προσδεῖσθαι αὐτὸν, ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ ὁ τοιοῦτος. Πλὴν ἐκείνου

et quidem maximas agamus; quoniam praelecti sumus a bonitate Dei ad tantam dignitatem, in qua et glorificatur Deus et homines admirantur. Imo et omnibus viribus contendentes vitam agamus in hoc stabili proposito; nam quidam olim et nunc fuere, qui e tanto culmine deciderunt, quidam superbia elati, quidam vero varie distracti; utrinque enim imminet animae perniciēs.

Quae vero est nobis securitas? Volucer in volatu securitatem habet. Quando enim accedentem animadvertit venatorem, alas expandens, superius evolat, et praedam eius fieri non sinit. Sic et nos igitur, cum venator animarum nostrarum diabolus immineat, sicut volucres spiritu per supernam contemplationem ad altiora tendamus. Ille quidem proicit escam voluptatis, nos consideremus animae nobilitatem: explicat ille peccati potentias, et nos consideremus iudicii poenas. Si e contra haec opposuerimus, eius cogitationes cogitationibus repellentes, ab homicidae illius manibus servati erimus. Deinde qualis erit certaminum finis? Iis, qui secundum carnem ecurrerunt, parata est corruptibilis corona, nobis vero immarcescibilis: iis fluxa gaudia, nobis autem laetitia sempiterna. Beati erimus, o fratres, si fiducialiter stantes firmam teneamus gloriam spei usque in finem.

Hortor itaque vos: instemus precibus, orationibus, compunctioni, lacrymis, humilitati, obedientiae, confessioni, ministeriis, caeterisque asceticis certaminibus, et de hostibus nostris triumphum referemus.

Sed de iis sermo sufficiat; reliqua sint de Memnone fratre; quoniam enim iam nunc revocatus est, oportet a nobis suscipi, ne maiore dolore absorbeat. Verumtamen hoc mihi dicendum est:

ἔχω λέγειν· ὅτι πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν οὐ μόνον δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας, κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἀλλὰ καὶ βδεληκτός τοῖς φιλαρέτοις· καὶ τάχα ἐρυθραιώμεν καὶ ἀσπᾶσασθαι αὐτόν, ὡς μὴ κοινώσῃμεν τῆς ἁμαρτίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός τὸν καταδεδαπανηκότα τὸν ἑαυτοῦ βίον μετὰ τῶν πορνῶν ἄσωτον οὐκ ἀπείσατο προσερχόμενον, μηδὲ ἡμεῖς ἀποσειώμεθα· ἀλλὰ προσδεξώμεθα τὸν ἀδελφόν ἁσμένως, καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν τῇ ἀνακλήσει αὐτοῦ εὐχαρίστως· καὶ εὐξώμεθα αὐτῷ τὰ σωτήρια. Οὕτω γὰρ τὰ κατ' ἐντολὴν πράττοντες, ὡς μαθηταὶ τοῦ λόγου, κληρονομήσωμεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι. νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Δς'.

Μετὰ τὰ Φῶτα.

Περὶ τοῦ ἐρρῆισμένου εἶναι ἐν
τῇ ὁμολογίᾳ ἡμῶν, καὶ περὶ τῆς
κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ
Θεοδούλου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εν τοῖς προλαβοῦσιν ἔτισιν ἑορτάσαντες, οὐδέπω οὕτως, ὡς ἐν τῷ νῦν καιρῷ, ἑορτάσαμεν τῷ Θεῷ καὶ κυρίῳ ἡμῶν· ὅτι καὶ ἐν ναῷ ἁγίῳ καὶ ἐν πλείοσιν ὁδελφοῖς ἐπισυναχθεῖσιν. Εὐράκατε γὰρ καὶ τοὺς χοροὺς μελίζοντας, καὶ τὰς τραπέζας πλείονας. Καὶ ταῦτα ἐν ἐξορίᾳ διαβιούντες. Εφ' ᾧ καὶ χαίρειν ἐστὶ καὶ τρέμειν, τὸ μὲν διὰ τὴν ἐκθασιν τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ, τὸ δὲ διὰ τὴν ἀναξιοσύνην τῆς ὑποδοχῆς, μήποτε ἀναισθησία τῶν τιμῶν παροξύνωμεν τὸν εὐεργέτην ὑποστῆλαι τὴν ἐπισκοπὴν αὐτοῦ ἐξ ἡμῶν. Ὡς εἴγε εὐ-

omnis qui facit peccatum, non modo servus est peccati, sed contemptibilis apparet iis, qui virtutem amant, et nos eum amplecti erubescimus, ne quasi peccatis communicemus. Cum vero dominus noster Iesus Christus non repulit venientem, qui cum meretricibus vitam suam iam detri- verat prodigum filium; neque et nos eum repellemus; sed spontanee fratrem suscipiemus, et laetabimur cum is revertitur, gratias agentes Deo, et quae salutis sunt illi apprecantes. Hoc enim pacto iuxta mandatum operantes, sicut Verbi discipuli, haeredes erimus regni coelestis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXVI.

Post Epiphaniam.

*De stabilitate servanda in nostra
confessione, deque obitu fratris
Theoduli.*

FRATRES ET PATRES.

Superioribus annis festivitates huius temporis agentes, festa egimus Deo et Domino nostro haud certe ea ratione, qua modo agimus. Tunc enim in templo sancto congregatam multitudinem fratrum videbatis; videbatis et choros ecclesiae pleniores, pleniores et mensas: nunc vero haec videtis; in exilio versati. In iis quidem partim gaudendum, partim vero contremiscendum est: gaudendum ob securitatem repromissionum Dei: contremiscendum vero ob indignitatem nostram in iis assequendis, ne contem-

αισθητῶς δεχόμεθα τὰς χάριτας ἐν φόβῳ καὶ τρόμῳ δουλεύοντες αὐτῷ. Ταῦτα λέγει κύριος. — Οὐκ ἐκλείπει ἡ ὑδρία τοῦ ἀλείψου, καὶ ὁ καψάκης τοῦ ἐλαίου οὐκ ἐλαττοῦνται.

Βλέπετε, ἀδελφοί, ὅτι καὶ αἱ ἐορταὶ παρατρέχουσιν καὶ αἱ πανηγύρεις διαλύονται, καὶ αἱ ἡμέραι ἡμῶν διακαίβονται, καὶ εἰς ἕκαστος τῶν ἐνθάδε μετέσταται. Παρῆλθεν ἤδη καὶ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν Θεοδούλος, καὶ οὗτος τῶν καλλίστων. ὅτι καὶ κατὰ τὴν ὑποταγὴν δοκίμος, καὶ κατὰ τὴν ὁμολογίαν βέβαιος, πληγὰς ὑπόσχεας διὰ Χριστὸν φυλάκην τε, καὶ ἐν διωγμῷ τετελειώκως τὸν βίον. Οὗ τίς ἂν ᾔην χαρίστρου, τοσούτους ἀδελφούς ἡμῶν, μέχρι γὰρ ἕκατοντάδος καὶ πρὸς ὁ ἀριθμὸς πρόεισιν δίκην ἀστέρων διαλάμπαντας, ἐφ' οἷς τόποις περιερόφησαν, ἐκείσε καταλειομέναι τοῖς τινὺν καὶ τοῖς μετέπειτα εἰς μακρὺν ὀρθοδοξίας τὰ ἑαυτῶν ἱερὰ σώματα. Καὶ οὗ τι πού λέγω περὶ τοῦ πληρώματος τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξ ἐτέρων μονῶν δεδιωγμένως τετελειωμένων. Μὴ δὲ γὰρ συναριθμῆσαι τοὺς ἐν ταῖς οἰκείαις μοναῖς, ὡς φυγελίδας στρατιῶτας ὑποστρέψαντας πρὸ καιροῦ τῆς συστολῆς τοῦ διωγμοῦ. Ἐπεὶ γέγραπται — Εἰρήνη, καὶ οὐκ ἦν εἰρήνη. Καὶ ὅπου σε εὗρῶ, ἐκεῖ σε κρίνω.

Τοῦτο οὖν, τοῦτο μέγιστον ἐδραΐωμα τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ, τοσούτον νέφος μαρτύρων ἐπὶ τῇ προσκυνητῇ εἰκόνι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν ἀπάντων αὐτοῦ ἁγίων ἐσχηκέναι. ὥστε εἰ καὶ μὴ τι ἄλλο ᾔην ἐνέχυρον. Ἰκανὸν τοῦτο μόνον εἰς ἐνδείξιν ἀληθείας τοῖς νοῦν ἔχουσιν.

Οὐκοῦν αἰσχυνέσθωσαν οἱ τῆς ἑτεροδοξίας ἀντίπαλοι. Τίς γὰρ ἐν ἐκείνοις, εἰπέ μοι, τῆς οἰκείας θρησκείας ὑπερμαχῶν ἐλπίσιν ποτε τοιαῦτα πάθημα; Οὐ μὲν οὖν. Ἀλ-

nentes honorem exacerbemus beneficii datorem, ita ut transferat visitationem suam a nobis. Itaque bono animo gratias suas in timore et tremore ei servientes suscipiamus; Dicit enim: *Non deficiet vas farinae, neque urceolum olei minuetur.*

Videte, fratres, festivitates pertransire, frequentes coetus dissolvi; dies nostri immutantur, et singuli singulatim e vita discedunt. Defunctus modo est frater noster Theodulus, et is ex optimis erat; nam in subiectione probatus, in confessione strenuus pro Christo et carcerem subiit et plagas, et in persecutione vitam suam consumpsit. Quid vero felicius potest esse vel dulcius tot habere fratres nostros huiusmodi? Et iam ad centenos et ultra horum numerus progreditur quasi stellae fulgentium; eorumque sacra corpora veluti in testimonium praesentium et futurorum relicta sunt iis in locis, ubi cecidere. Neque tantum haec dico de tota nostra fraternitate, sed et de iis, qui ex aliis monasteriis in persecutione obierunt. Non enim connumerabo, qui ad propria monasteria veluti reduces milites, antequam cessaverit persecutio reversi sunt; scriptum est enim: *ubi te invenero, ibi te iudicabo.*

Haec quidem, haec est vera Ecclesiae Christi fortitudo: tantam nubem martyrum in cultu imaginum Domini nostri Iesu Christi et Deiparae omniumque sanctorum eius habere; ita ut nil aliud fortius videatur. Quod quidem et solum abundanter iis, qui mente sunt praediti, commonstrat veritatem.

Revereantur itaque heterodoxi inimici rectae fidei. Quis enim, respondeant nobis, quis ex eis vel ex eorum commilitonibus sustinuit unquam huiusmodi

λά καθάπερ νυκτόνυμα ζῶα ἐν νυκτὶ τῆς αἰρέσεως περισσούνται, καὶ παρρησιάζονται· ἐπειδ' ἂν δὲ διαυγάσῃ ἡμέρα καὶ φωσφόρος ἀνατείλῃ ὀρθοδοξίας εἰς τὰς οἰκείας τραγλάς, εἰς σηράγγας ἐαυτῶν πονηράς διανοίας ἀποκρύβονται. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν πορεύονται τῷ φωτὶ τοῦ πυρὸς καὶ τῇ φλογὶ ἣ ἐξέχουσιν.

Ἡμεῖς, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ἐποικοδομηθέντες ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν, τῶν τε θεοφόρων πατέρων ἡμῶν ἐρηρισμένοι ὤμεν, καὶ πρὸς τοῖς ἐξῆς μὴδ' ὅλως ὑποχαυνούμενοι τοῖς ἀνθρωπίνοις φοβηρισμοῖς. Εἴη δ' ἂν ἡμῖν τὸ ἄχαυνον οὐ περ κατὰ τὸ ἀποστολικὸν διάταγμα, χρυσὸν καὶ ἄργυρον καὶ λίθους τιμίους ἐποικοδομοῦμεν, οὐ μὴ ξύλα καὶ χόρτον καὶ καλάμην, τὰ τοῦ πυρὸς ὑπεκκαύματα. Τὸ γὰρ οὕτως ἡδραιωμένον οὐδὲ τὸ μετακινῆσαι δύναμενον οἰκοδομοῦμενον ἀπὸ τῆς ἐν κυρίῳ πεποιθήσεως.

Καὶ γε αἰδεσθῶμεν, ἀδελφοὶ, τὸ τῆς ἐορτῆς μυστήριον ὃ ἐορτάσαμεν. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξήγαγεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα, καθὼς γέγραπται. Μηκέτι οὖν ἐπικατάραιοι γενώμεθα· Χριστὸς ἡμᾶς ἔλουσεν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου. Μηκέτι ὑπονοστήσωμεν πρὸς ἃ ἀπειπάμεθα ἔργα τῆς αἰσχύνης· μὴ δὲ ῥεῖ ἡμῖν τυχὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀποκαλύψεως αὐτοῦ τοῖτάδε· Εποίησα ἡμᾶς συσώμους τε καὶ συμμόρφους, ὑμεῖς δὲ πεποιήκατέ μου τὰ μέλη, πόρνῃς μέλη· ἔλυσα ὑμᾶς ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν ὑμῶν μὴ ἔχοντας σπῖλον ἢ ῥυτίδα ἢ τι τῶν τοιούτων· ὑμεῖς δὲ εἴλασθε πάλιν ἀναδέξασθαι τὴν δυσωδίαν τῶν παθῶν, καὶ τῷ ῥύπῳ τῶν ἁμαρτιῶν ἡσυχολᾶσθε. Εποίησα ὑμᾶς ὀλβίους φωτὶς διὰ Πνεύματος ἁγίου κατὰ διάνοιαν· ὑμεῖς δὲ αὖτε δεῖξασθαι τὸν νοῦν ὑμῶν οἰκητήριον ληστειόντων παθῶν. Εποίησα ὑμᾶς κληρονόμους τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· ὑμεῖς δὲ ἀνδείλασθε τὸν ἀντίδικόν μου συγκληρονόμον κτήσα-

passiones? Nonne et ipsi utpote nocturna animalia, in tenebris haereseos circumvolant et libere agunt; vix autem illusciscit, et lucifer orthodoxiae surgit, statim ad sua foramina et ad cavernas pessimae mentis suae sese occultant, dum alii ambulant in lumine ignis et in flamma, qua sunt accensi.

Nos vero, fratres dilecti a Domino, fundati super fundamentum Apostolorum, Prophetarum et divinorum Patrum nostrorum stabiles simus, nec minime commoveamur externis hominum timoribus. Et certe non commovebimur; non enim, iuxta apostoli scriptum, in auro, argento, lapide pretioso aedificamus, neque in ligno, foeno vel calamo, quae igne succeduntur. Quod hoc pacto aedificatum est excuti nequit, cum fundatum sit in fiducia Christi.

Itaque complacemur, o fratres, in mysterio, quod festive commemoramus. Christus eripuit nos e maledictione legis, factus pro nobis maledictum, sicut scriptum est. Ne igitur rursus simus maledicti; Christus enim lavit nos in sanguine suo per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti. Ne redeamus ad ea, quae abieciimus, opera immunditiae, ne in die revelationis nobis dicat: Ego feci vos mihi concorporeos et conformes; vos autem fecisti membra mea, membra meretricis. Lavi vos a peccatis vestris ita ut nullam haberetis neque rugam, neque maculam nec aliquid huiusmodi; vos autem rursus elegistis, foetorem vitiorum, et immunditia peccati occupati estis. Splendescere feci animam vestram lumine Spiritus sancti; vos autem eam effecistis habitaculum depraedantium vitiorum. Haeredes vos feci aeternorum bonorum; vos autem elegistis hostis mei fieri cohaeredes. Abite igitur a me maledicti in ignem ae-

σθαι. Πορεύεσθε λοιπὸν ἀπ' ἡμῶν οἱ καθ' ἑαυτὸν μέντοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ.

Ἀλλὰ μήποτε ἀκούσαμεν, ὦ ἀδελφοί, τῆς ἀπεικταίας ταύτης φωνῆς καὶ ἀνυποστάτου ὀργῆς. Διὸ πάσῃ σπουδῇ σπουδάσωμεν ἐχόμενα τῶν προλαβόντων πολιτεύεσθαι, καθαρότητα ἀσπαζόμενοι, δάκρυα προχέοντες, κατάνυξιν περᾶζοντες ἐν καρδίᾳ, τὰς ἀνὰ χεῖρα διακονίας πληροφοροῦντες, γρηγοροῦντες ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ Θεοῦ ἀνολιγώρως νύκτωρ τε καὶ κατ' ἡμέραν, μήποτε εἰσθύσας ὁ ἰχθύς ῥάξῃ τὴν ἀμελοῦσαν ψυχὴν. Οφείλον γὰρ καὶ γρηγοροῦντας ἡμᾶς διαφυγεῖν τὸν δράκοντα, μὴ ὅ τι γε μὴ μικρὸν ἀπονυστάξαντες. Ολίγωρος ἡ φύσις· καὶ εὐόλισθος· εἴποι τις ἄν. Σύμφημι κατὰ ὧς ὑπὸ τὴν αὐτὴν φύσιν τελῶν. Ἀλλ' ὅσάκις τοῦτο γένηται, τσοκντάκις ἢ μεταμέλεια, ἢ ἐξαγρέυσις, ἢ συντριβὴ τῆς καρδίας, ἢ ἀνάνηψις, καὶ ἢ εἰς τὴν προτέραν στάσεως ἀναδρομὴν γοργότης· καὶ τοῦτο ποιοῦντες καθημέραν τὸ ζητούμενον καταλάβωμεν καὶ καταλαβόντες τὸ ζητούμενον τῆς εὐκταίας φωνῆς ἀκουσώμεθα ἐν Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΑΖ'.

Μετὰ τὰ Φῶτα.

Ὅτι οὐ δεῖ ἐορτάζειν ἐν κραιπάλαις καὶ μέθαις·
καὶ περὶ μνήμης θανάτου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Αἱ ἐορταὶ ἤδη παρῆλθον, τὰ τε θεοφάνια καὶ ἐπιφάνια· ἅπερ καὶ ἡξιώθημεν ἐορτάσαι κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἐσχάτης ταύτης. Καὶ οὐ λυπηρὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ λίαν

tertium, qui paratus est diabolo et angelis eius.

Nobis vero ne contingat, o fratres, hanc terribilem sententiam et intolerabilem iram experiri. Itaque omni studio satagamus ut antea vivere, puritatem prosequentes, lacrimis addicti, compunctionem in corde habentes, propria explentes ministeria, vigilantes in operibus Dei vel minimis diu noctuque, ne aggreddiens inimicus collidat segnem animam. Necesse enim est ut vigilantes et minime quidem dormitantes effugiamus draconem. Aliquis dicit: natura nostra debilis est et facile casura. Ego quidem sentior, utpote qui in hac ipsa sum natura. Sed quoties haec occurrant, toties adiungenda est poenitentia, confessio, contritio cordis, resipiscentia, et incitamentum, ut ad pristinam conditionem redeamus. Haec autem quotidie operantes scopum nostrum assequemur, eoque assecuto optabilem iudicii sententiam audiemus in Christo Domino nostro; cuius est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXVII.

Post Epiphaniam.

*De festis in crapulis et ebrietate
non agendis,
 deque mortis memoria.*

FRATRES ET PATRES,

Festivitates Theophaniae atque Epiphaniae transierunt, quas digni habiti sumus in hac extrema terra festive agere Domino Deo nostro. Id autem non quidem

περιχαρές· ὅτι διὰ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν κενώσαντα καὶ δούλου μορφήν λαβόντα, ἐξόριστοι ἐσμὲν καὶ δεδιωγμένως ζῶμεν. Καὶ τί γὰρ ἄλλο ἐστὶν ἐορτάζειν, ἢ τὸ προσκολλησθαι τῷ θεῷ; Προσκολλᾶται δέ τις τῷ θεῷ μᾶλλον διὰ τῆς τῶν ὑλικῶν ἀναχωρήσεως, καὶ τῆς τοῦτου τοῦ κόσμου ἀπροσπαθείας. Τί γὰρ εἴπωμεν περὶ τῶν ἐν ἐρημίαις καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς ἐνδιαιτωμένων, οὐχ ἐορτάζειν; Καὶ τοι γε οὗτοι μᾶλλον τῶν ἄλλων ἐορτάζουσι διὰ τῆς ἡσυχίας, ὑψηλότερόν τε καὶ θειοειδέστερον· ὥς οἷγε τρυφαῖς καὶ κραυπαῖς, κώμοις τε, καὶ πότοις τὸ ἐορτάζειν τιθέμενοι λελήθασιν ἑαυτοὺς ἀπατῶντες· οὓς καὶ ταλανίζει ἡ βεῖα γραφή λέγουσα· Εἰρυρήσατε ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἰσταλήσατε· ἐθρέψατε τλ; καρδίας ὑμῶν ὡς ἡμέρα σφαγῆς. Χοίροις γὰρ εἰκόνασιν οἱ τοιοῦτοι ἐτόιμοι οὖσι πρὸς σφαγὴν, ὣν ὁ θεὸς ἡ κοιλία, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχύνῃ αὐτῶν, ὥστε ἡμῖν μᾶλλον ἐστὶ τὸ ἐορτάζειν, εἴπερ προσέχωμεν ἑαυτοῖς καὶ ἀξίως τοῦ ἀπαγγέλλματος καὶ τῆς ὁμολογίας τοῦ Χριστοῦ πολιτευώμεθα.

Σκωπῶμεν δὲ, ἀδελφοί, ὅτι αἱ ἡμέραι ἡμῶν περιπεύουσι καὶ ὁ χρόνος ὥσπερ τις τροχὸς κυλιώμενος, οὓς μὲν εἰσάγει διὰ γεννήσεως, οὓς δὲ ἐξάγει διὰ θανάτου· οὐ κατ' ἴσιν ἡλικίαν, ἀλλὰ καὶ γέροντας πρὸ νεωτέρων, καὶ νεωτέρους πρὸ γερόντων· πατέρας πρὸ τέκνων, καὶ τέκνα πρὸ πατέρων, ὁμοῦ πᾶσαν ἡλικίαν· οὕτω τοῦ θεοῦ οἰκονομίσαντος, ἵνα τῷ ἀδῆλῳ τοῦ θανάτου παρεσκευασμένοι ὦμεν ἅπαντες πρὸς τὴν ἐξόδον. Οὐκ οὖν γρηγορῶμεν καὶ νήρωμεν, μήποτε ἀθρόως ἐπιστὰς ὁ θάνατος εὗρῃ ἡμᾶς ἀπαρασκευάστους· καὶ μετανοήσωμεν ἄπρακτα καὶ ἀνόνητα.

Οὐκ ἔγνωτε πῶς ἐν ταῖς προλαδούσαις ἡμέραις συνίπεσα ἄφνω εἰς ἀσθένειαν; πῶς παρὰ βραχὺ παρόκησε τῷ ἄθῳ ἡ ψυχὴ μου· ἀλλ' εἰ καὶ τὸ παρὸν ἀνέσφηλα, οὐ πάντως πρὸς τὸ ἐξῆς. Ἀλλὰ δι' ἐμὲ λοιπὸν γεγενη-

doloris, sed gaudii causa est; siquidem exulamur pro eo, qui semetipsum pro nobis exinanivit, servique formam accepit; et sub persecutione vivimus. Quid enim magis festive commemorandum est, quam adhaerere Deo; eo magis autem quis ei adhaeret, quo magis se a materialibus et a mundo separat. Quid dicendum est de iis, qui versantur in eremis, in montibus, in cavernis et speluncis terrae? Anne iis festum non est agendum? Imo et sublimius caeteris quidem et Deo gratius agunt ob quietem. Etenim qui deliciis, crapulis, commissationibus, potibusque festum agere volunt semetipsos seducunt; quos et scriptura sancta miseros appellat dicens: Deliciis in terra affluistis; satiastis veluti in caede corda vestra. Sic enim assimilati sunt suibus paratis ad occisionem, quorum Deus venter es, et gloria in dedecore suo. Nobis vero festum eo magis agendum est, quo plus nobismet attendimus, et digne professione et confessione nostra vivimus.

Consideremus igitur, o fratres, ut dies nostri veluti equi discurrent, et tempus veluti rota convertitur, alios quidem per nativitatem adducit, alios vero per mortem emittit; haud quidem omnes mensura eadem; sed modo senes ante invenes, modo vero iuvenes ante senes, patres ante filios, et filios ante patres, omnemque aetatem simul, sic disponente Deo, ut per incertitudinem mortis omnes parati simus ad exitum. Vigilemus igitur et sobrii simus, ne mors imminens inopina imparatos nos reperiatur, et ut quae gesta non sunt vel non satisfacta reparamus.

Haud nostis quomodo superioribus diebus et ego subito in infirmitatem cecidi: et quomodo parum abfuit a sepulcro vita mea? Sed si ab ea convalui, haud certe sic erit in futuro; oportet enim me

κότα ἀπαῖραι ἀφ' ὑμῶν, καὶ χωρῆσαι πρὸς τοὺς πατέρας καὶ ἀδελφούς μου· μόνον εὐχεσθε ἐν καλῷ καὶ χρηστῷ συνειδότε καὶ μετὰ ἀκαταγνώστου πολιτείας. Αἰτούμενος οὖν ἔτι συνεχόμενος ταῖς ὁδύναϊς, καὶ ἔλεγον πρὸς ἑμαυτόν· εἰ τοιοῦτος ὁ πόνος, ποταπὸς ἂν εἴη ὁ τῆς μελλούσης κρίσεως; καὶ εἰ ἐν τρισὶν ἢ τέσσαρτιν ἡμέραις οὐχ ὑποφέρομεν τὰ ἀλγινὰ, πῶς οἴσωμεν τὰς αἰωνίους τιμωρίας;

Ταῦτα οὖν καὶ ὑμῶν συμβουλεύω διανοεῖσθαι, μελετᾶν τε καὶ προσεκτικῶς ζῆν. κατὰ μὲν τὸν ἔξω ἄνθρωπον διὰ πάσης εὐλαθείας καὶ ταπεινοφροσύνης, φιλεργίας τε καὶ ὑπομονῆς· κατὰ τὸν ἑσω πάσῃ φυλακῇ τηρεῖν τὴν καρδίαν, καὶ μὴ ἔαν ψιθυρίζειν καὶ ἐνῃλλεσθαι ἐν ἡμῖν τὸν ὄφιν τὸν σκολιόν, τὸν δράκοντα τὸν μέγαν· μηδὲ ποιεῖν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ κατοικητήριον παθῶν· ἀλλὰ καθαρὸς ἑαυτοὺς παριστᾶν τῷ κυρίῳ κἀντεῦθεν ζῆν μακαρίαν ζωὴν καὶ πρὸ τῆς μελλούσης. Τί γὰρ μακαριώτερον τοῦ εἰρηνεύειν πρὸς θεὸν διὰ καθαρᾶς καρδίας; Οὐκ ἂν δὲ τοῦτο εἴη εἰ μὴ προηγέται πόνος, εὐχή, δάκρυα, κατάνυξις, προθυμία, θέσις πνεύματος. Οπου γέ καὶ τούτων ὄντων οὐ παύεται ὁ ἐχθρὸς ἰφοδρεύων καὶ ἀνάπτων ἡμῖν πόλεμον ἀκήρυκτον· τοῦτο δὲ ποιεῖ ἔπειδ' ὁρᾷ ἡμᾶς εἰς οὐρανούς ἀνερχομένους. Ἀλλ' ὅμως οὐκ ἄξιά τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς.

Διὸ πάσῃ δυνάμει δυναμούμενοι κατὰ τὸ κράτος τῆς πίστεως καὶ ἐλπίδων ἡμῶν τροποῦσθε τὸν πόλεμον, διαλύειν τὰς δαιμονικὰς μεθοδείας, μιμούμενοι τοὺς ἐν σταδίῳ τρέχοντας, οἳ τοσοῦτον πυκτεύουσιν καὶ γοργούνται, ὥς ἐν τῷ πέρατι τοῦ δρόμου ἀσταθμεύειν αὐτοὺς ὀλιγοψυχεῖν λίαν· ἀλλ' ἐκείνοις μὲν ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας ὁ δρόμος· καὶ ὁ στέφανος φθαρτός· ἡμῖν δὲ παντὸς τοῦ βίου· διὸ καὶ ὁ στέφανος ἀφθαρτος, καὶ τὰ

senescentem a vobis abire, et ad fratres et patres meos profiscisci. Hoc tantum vos mihi apprecamini, ut bona et pura conscientia et post vitam inreprehensibilem proficisci contingat. Cum multis doloribus comprehensus essem cogitabam et dicebam mihimetipsi: Si tantus est hic dolor, quantus erit ille futuri iudicii: **et si per dies tres vel quatuor dolores non sustinemus, quo pacto aeternas poenas perforemus?**

Haec eadem vobis considerata propono, ut sedulo attendentes et vigilantes vivatis, exterius quidem in pietate, humilitate, sollicitudine in operibus; et subiectione, interius vero omni cura custodientes cor vestrum, ita ut neque sibilare neque erigi valeat in vobis serpens seductor et magnus draco, ne templum Dei fiat vitiorum receptaculum; sed puri semper sitis coram Domino, et in hoc mundo ante futuram possitis beatam agere vitam. Quid enim felicius contingere potest, quam semper per cor purum in pace Dei esse? Id autem fieri nequit, nisi praecedant contentio, oratio, lacrymae, compunctio, alacritas, fervor spiritus. Certe quidem ubi haec sunt non cessat inimicus aggredi, et succendere occultum bellum. Hoc autem facit, quia videt nos ascensuros in coelum. Verumtamen condignae non sunt passionis huius temporis, futuram gloriam ad quae revelabitur in nobis.

Totis ergo viribus, in fortitudine fidei et spei nostrae corroborati, in bello triumphum agite, dissolventes insidiosos aggressus diaboli, imitantes eos, qui in stadio currunt, qui tantum contendunt et acriter instant incerti et animo dubii quo usque perveniant ad metam. Illis quidem cursus uno tantum die est, et corruptibilis corona; cursus vero noster totius vitae est, ideoque corona immarcescibilis, et

ἐπαθὲν αἰώνια. Ὡν γέννητο πάντας ἡμᾶς
ἐπιτοχεῖν τελούντας εὐθενῶς τὸν ὁρόμον ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΔΗ΄.

Εἰς τοὺς βίους τῶν Πατέρων.

Περὶ τοῦ μιμεῖσθαι τοὺς βίους
τῶν Πατέρων,
καὶ ἐμμένειν ἡμᾶς, ἐν ᾧ ἐκλή-
θημεν παρὰ Θεῶ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἀναθεωροῦντες
τοὺς βίους τῶν πατέρων ἡμῶν θαυμάζομεν,
καὶ εὐκρίτως θαυμαστοὶ γάρ εἰσιν, ὅτε ἐν
τῇ σαρκὶ ταύτῃ ἀγγελιοπρεπῶς πολιτευόμε-
νοι, σὺν πάσῃ ἀπαθείᾳ εὐχρήσθησαν τῷ
κυρίῳ. Δεῖ δὲ μὴ μόνον θαυμάζειν, ἀλλὰ
μιμεῖσθαι προσηκόντως· τουτέστιν, ὑποτα-
κτικῆς ὑποτακτικῆς, ἡσυχατικῆς ἡσυχα-
τικῆς, ἐρημίτης ἐρημίτην, καθηγούμενός κα-
θηγούμενον. Τί γάρ ὄφελος μὴ τὸν ἐν ὁμο-
ταγῇ, ἀλλὰ τὸν ἐν ἑτεροταγῇ μιμεῖσθαι; Ἐκ
τούτων πρὸς τὸ μηδὲν ὀφειλῆσθαι, καὶ εἰς
τὸ ὁμολογούμενον βλάβος ἐστὶ καταντᾶν.
Ἦντε ὅθεν πολλοὶ δῆθεν φιλοθείας τὰς ἐαυ-
τῶν τάξεις καταλιπόντες καὶ οἰκείους βαθ-
μοὺς ἀπώλεσαν, μηδὲν τῶν ἐπιθυμουμένων
οὐκ ἐπέτυχον.

Καὶ ἵνα τὰ πάλαι ἱστορούμενα ἐάσω,
ἐπὶ τὸν καὶ ἡμῶν καιρὸν γυμνάσωμεν τὸν
λόγον. Τί ὠφέλησε τῷ λεγομένῳ Ψαλτηρίῳ
ἢ ἐπὶ τοῦ στύλου ἄνοδος; οὐχὶ ἐκεῖθεν κα-
τηνέχθη ἐκστατικὸς, καὶ νῦν οὕτε ὑποτακ-
τικῆς, οὕτε στυλήτης; Τί ὠφέλησε Σα-
πρίτῃ ὁ αὐτὸς στύλος; οὐχὶ ἐκεῖθεν κατηλ-
θεν δι' ὀρθοδοξίαν καὶ πέπτωκεν εἰς αἵρε-

praemia aeterna. Haec nobis omnibus, cum
perfecte iter nostrum consummaverimus,
consequi contingat in Christo Iesu Do-
mino nostro; cui est gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXVIII.

De vita sanctorum Patrum.

*De sanctis Patribus imitandis,
deque servando proposito,
ad quod vocavit nos Deus.*

FRATRES ET PATRES.

Conspicientes in lectionibus patrum
nostrorum vitam admiramur; idque iure
meritoque. Etenim mirabiles sunt, quoniam
in corpore nostro angelicam duxere vitam,
omnibusque superatis animi motibus pla-
cuerunt Domino. Verumtamen non qui-
dem mirari tantum oportet, sed etiam
debite imitari, videlicet qui servus est,
imitetur servientem, quiescens quiescen-
tem, eremita eremitam, superior supe-
riorem. Quid enim emolumenti esset, si
quis unius ordinis alium alterius ordinis
vellet imitari? Hinc non solum quisque
nihil proficeret, verum et apertum dam-
num incurreret. Inde enim multi, qui Deo
placiti erant, ordines suos relinquentes
in perditionem abierunt, nihil ex de-
sideratis bonis consecuti.

Et ut veteres relinquam historias,
ad haec nostra tempora sermonem con-
vertamus. Quid profuit illi, qui Psalte-
rius appellabatur, columnam conscende-
re? Nonne hinc descendit mente aliena-
tus, neque coenobita neque stilita? Quid
profuit Sapritae et ipsa columna? Nonne
hinc descendit utrectam profiteretur fidem,

σιν, προδότης ἀληθείας γενόμενος· Καὶ νῦν ἔστιν διώκτης θειότατος. Ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος ἐπιβλέψωμεν. Οὐχὶ Πέτρος ὁ ἀτκήτης καθὼς ὑποτεθήμενος διὰ τῆς εὐλαθείας ἐξῆλθεν εἰς τὴν ἔρημον, καὶ ὅπου οὗτος δέδωκε τέλος ἴστε οἱ πεπειραμένοι· Οὐχὶ καὶ Ἀμφιλόχιος ὃς ἔτι περιῶν στυλήτης γέγονε πρότερον, ἔπειτα ἐγκλειστος, καὶ νῦν ἀσχημονῇ ὥδε κακῆσει ἀλυόμενος· Καὶ τοῦτο πείρα τοῦ διαδόλου τὰ ἀνοίκεια ὑποδύλιν· ἵνα καὶ τῶν οἰκείων ἀποστερήσει.

Διὰ τοῦτο βοᾷ ὁ ἀπόστολος· Ἐκαστος ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἀδελφοί, ἐν τούτῳ μενέτω παρὰ τῷ θεῷ ἡσυχαστῆς ἐκλήθη· μὴ σοὶ μελέτω περὶ ὑποτακτικοῦ· ὑποτακτικὸς ἐκλήθη· μὴ σοὶ μελέτω περὶ ἡσυχάστου· ἕκαστος ἐν τῷ ἰδίῳ τάγματι εὐαρεστείτω τῷ κυρίῳ· θάτερος ἔχει τὰ οἰκεία παραδείγματα, πρὸς ἃ ὀφείλει κανονίζειν τὸν ἑαυτοῦ βίον. Οὐκοῦν μέμνησαι τοῦ ἐν ὑποταγῇ διαλάμποντος. Τίνας δὴ λέγω τούτους; οὐ τοὺς πάλαι μόνον ἁγίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος. Ζήλωσον τὸν Δομετιανόν, οὗ ἡ πίστις διαπυρός· Ζήλωσον τὸν μακάριον Ζωσιμᾶν, οὗ ἡ ὑπακοὴ ἀνυπόκριτος· Ζήλωσον τὸν μακάριον Μάρκον, ὃς τοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ τὰς ἀτιμίας ὡς εὐφημίας ὑποδεχόμενος· Ζήλωσον τὸν μακάριον Τερέντιον, ὃς ἐν πολλοῖς ἔτεσιν ἐξυπηρετῶν τοῖς ἀσθενέσιν ἐν τῇ μακρείῳ οὐ κατωλιγωρηθεὶς οὐκ ὤκλατεν· ἀλλὰ καὶ προτρεπόμενος ἐκεῖθεν μεταδίδειν, οὐχ εἴλετο, μᾶλλον αἰρούμενος συγκακουχεῖσθαι τῇ δικαίᾳ. Ζήλωσον τοὺς ἄλλους ἀδελφούς πολλοὺς ὄντας, καὶ ἀριστεύσαντας ἐν ταῖς ὑποταγαῖς, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζώντων.

Τούτους ζήλου, καὶ μὴ τοὺς ἐρημικούς· Ἐχίτω οὖν ὁ πατήρ Ιωαννίκιος σὺν τοῖς ὑποταγέσι τὴν ἐρημίαν καὶ τὴν ὄρειν· σὺ στέργε τὴν ὑποταγὴν καὶ τὴν ξενίαν. Ἐκεῖνος ἐν τῷ νῦν καιρῷ οὐ δεδιώκεται, σὺ δὲ δεδιωγμένος ἔνεκεν δικαιοσύνης· ἐκεῖνος οὐ

et in haeresim incidit, factus veritatis proditor? Et modo acerrimus est persecutor. Et inter fratres nostros videmus, ut Petrus pietate ductus ad eremum exivit; quomodo inde reversus sit, et qualem finem habuerit experti estis. Nonne Amphilocheus, qui adhuc superstes est, prius stylita, deinde inclusus, et nunc cum obprobrio dissolutus hac illac errat? Haec autem tentatio diaboli est, ponere prae oculis quae non sunt propria, ut a propriis errare faciat.

Propterea Apostolus clamat: *Quisque in eo, ad quod vocatus est a Deo, permaneat*, o fratres. Vocatus es ad vitam contemplativam, ne cogites quidem de activa. Ad activam vocatus es, de contemplativa ne cogites. Quisque in ordine suo placeat Deo. Unusquisque habet exempla propria, quae valent ad viam suam dirigendam. Imitemur itaque nos eos qui in conventuali vita emicuerunt, et non solum qui olim fuere sancti viri, sed et qui de nostra sunt fraternitate. Aemulemur Domitianum, cuius fides erat ardens. Aemulemur beatum Zosimum, cuius obedientia fuit irreprehensibilis. Aemulemur beatum Marcum, qui obprobria et dedecora veluti laudes suscipiebat. Aemulemur beatum Terentium, qui multis annis in coquina serviens infirmis, nihil negligens numquam defecit; sed hortatus illinc abire, renuit, eligens potius in ipso ministerio succumbere. Aemulemur et alios fratres, quos habemus multos, praeclare agentes in obedientia, quorum nomina sunt in libro vitae.

Hos potius quam eos, qui eremiticam duxere vitam, imitemur. Teneat quidem pater Ioannicius cum suis subditis loca deserta et montana: tu vero dilige subiectionem et hospitalitatem. Ille hoc tempore persecutionem non est passus, tu vero es

πεφυλάχισται· σὺ δὲ ἐφυλακίσθης διὰ κυρίου·
ἐκείνος οὐ τύπτεται, σὺ δὲ ἐτύρβης διὰ Χρι-
στού. Πόσω ταῦτα ἐκείνων βελτιώτερα! Εἴ-
πω τι καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ ταπεινός, ἐπειδὴ
ἀναξίως εἰς κεφαλὴν ἡμῶν καθεστάθην· κα-
ταλείπω, τὴν προστασίαν καὶ ἀποχωρήσιν
πρὸς τὴν ἐρημίαν, ἢ πρὸς ἄλλην τινα βίω-
σιν ὑποβαλλομένην. Ἀλλ' οὐ κεφαλῆς τοῦτο,
οὐδὲ ποιμένος, τὴν ψυχὴν ὀφείλουτος τιθέ-
ναι ὑπὲρ τῶν προβάτων. Οὐκ οὖν οὐδὲ ὑμῖν
προσῆκει παρ' ὃ ἐστὶ ἄλλο τι διανοεῖσθαι ἢ
διαπράττειν· ἐντεῦθεν γὰρ ἡ ἀκαρπία καὶ
ἡ ἀσυστροφία τοῦ προκειμένου βίου· ἐκεῖθεν
δὲ ἡ καρποφυρία τῆς ἐπιζητουμένης ὑποτα-
γῆς. Διὰ τοῦτο ὡς ἐκάστω ὁ θεὸς ἐμέριτεν,
ἐκάστος, ὡς κέκλημεν ὁ κύριος, οὕτως περι-
πατεῖτο, καὶ οὕτως πολιτευέσθω· καὶ οὕ-
τως εὐαρεστεῖτω τῷ κυρίῳ· ἵνα καταξιωθῇ
ἀκοῦσαι· Εὐ δοῦλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ
ὀλίγα ἧς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε κατα-
στήσω· εἰσελθε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου
σου· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀ-
μήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΔΘ΄.

Εἰς τοὺς βίους τῶν Πατέρων.

Οτι δεῖ ζηλοῦν τοὺς βίους τῶν
ἁγίων Πατέρων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐδὲν μακαριώτερον τοῦ βίου ἡμῶν,
καὶ οὐδὲν ὑψηλότερον τῆς εὐταξίας ἡμῶν,
εἴ γε καθὼς ὀνομαζόμεθα πολιτευόμεθα καὶ
ἀλλὰ μὴ ἐναντίον ὀνόματι τὴν πολιτείαν
ἔχομεν. Μοναχός γάρ ἐστιν ὁ πρὸς θεὸν
μόνον βλέπων, καὶ θεοῦ μόνον ἐφιέμενος,
καὶ θεῷ μόνον θεραπεύων καὶ προαιρού-

peressus propter iustitiam; ille detrusus
non est in carcerem, tu vero comprehensus
es propter Dominum. Ille verbera non
sustinnit, tu sustinuisti propter Chri-
stum. Quanto haec illis maiora et me-
liora sunt? Aliquid et de me ego vilis
dicam; quoniam, etsi indignus, vobis prac-
fectus fui, coactus sum relinquere omne
subsidium et quietem privatae vitae et
aliam quamque vivendi rationem. Haec
enim propria non essent capitis et
pastoris, cui anima ponenda est pro o-
vibus suis. Ita nec vobis proderit ali-
quid aliud cogitare vel agere, ad quod
vocati non fuistis. Hinc enim vita vobis
proposita: esset infructuosa susdeque
versa hinc desiderata observantia esset
veluti fructus marcescens. Propterea
unusquisque ut Deus singulis distribuit
singulosque vocavit, sic vitam ducat,
et placeat Domino, et audire mereatur:
Euge serve bone et fidelis; super pauca
fuisti fidelis, super multa te constituam;
intra in gaudium Domini tui: cui sit
gloria et potentia cum Patre et Spiritu
sancto, nunc et semper et in saecula sae-
culorum. Amen.

SERMO XXXIX.

De vita sanctorum Patrum.

Quoniam oportet vitam sanctorum
Patrum aemulari.

FRATRES ET PATRES,

Nihil est vita nostra beatius, nihil-
que recto ordine nostro sublimius, si et
sicut nominamur et vivamus, haud qui-
dem contrariam nomini vitam ducentes.
Solitarius ille est, qui Deum solum con-
spicit, Deumque solum desiderat, et Deo
soli servit, et Deum solum praelegit: pa-

μενος, εἰρήνην ἔχων πρὸς θεόν, καὶ εἰρήνης τοῖς ἄλλοις αἷτιος γινόμενος. Ω δὲ ταῦτα μὴ ὑπάρχει, τοῦναντίον δὲ καὶ ζήλος, καὶ ἔρις, καὶ διχοστασίαι, τυφλὸς ἐστὶν μυωπάζων, κατὰ τὸ γεγραμμένον, λήθην λαβὼν τοῦ καθαρισμοῦ τῶν πάλαι αὐτοῦ ἀμαρτιῶν· καὶ δι' ἣν αἰτίαν ταῦτα εἰρηκα, ἴστε οἱ ὑπαίτιοι.

Καὶ λέγω οὐχ ἵνα πάλιν λυπήσω, ἀλλ' ἵνα ἀσφαλίσωμαι πρὸς τὸ ἐξῆς μὴ τοιούτοις ὑποπείσιν αἰτιάμασιν. Ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν οὐ παρέδεκτο ἡ καταλαλιά· ἀλλ' ὁ ἀκούων τοῦ καταλαλοῦντος, ἡ τὰ ὦτα ἐπεφράσσετο, ἡ εἰς ἀγαθὸν τὴν καταλαλίαν ἡμείβετο. Νῦν δὲ ὑπέχουμεν τὰς λῃσὰς εὐχόλως τῷ ἐνδιαβάλλοντι καὶ μετὰ τσαύτης προθυμίας ἀκούομεν ὑποφωτισμένης ἀναγνώσεως. Ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν οὐδὲν ἀπεικῶς ἐλέγετο, ἡ πράως δὲ καὶ τεταγμένως· νῦν δὲ μετὰ ὀργῆς καὶ διαστροφῆς προσώπου. Οὐ τί ἂν γένοιτο ἀσχημονέστερον; Ἐν τοῖς πατράσιν ἡμῶν οὐκ ἦν γογγυσμός· ἀλλ' ἕκαστος τὸ διδόμενον προσίετο μετ' εὐχαριστίας, ὡς ἐντεῦθεν καὶ τὸ πικρὸν γλυκαίνεσθαι, καὶ τὸ ἀηδὲς ἡδύνεσθαι· νῦν δὲ γογγύζομεν τοῦτο κακῆναι καταιτιώμενοι, καὶ οὐκ εἰς αὐτούς, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ κοινου· ὡς ἂν πλείονας τοὺς συγγογγυστάς ἀπεργασάμεθα καὶ πλείον τὸν θεὸν παροξύνωμεν.

Οἱ χορὴ ταῦτα, ἀδελφοί μου, οὕτως γίνεσθαι· οὐ δὲ ταῦτα μοναχικῆς πολιτείας ἰδιώματα οὐδὲ μικρὸν ἀμάρτημα τὸ τῆς λοιδορίας ἔγκλημα. Λοιδόροι, φησὶν, βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· ἀλλ' οὐδὲ τὸ γογγύζειν μικρὸν ἀμάρτημα. Μηδὲ γὰρ φησὶν, γογγύζειτε, καθὼς καὶ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ. Ἀλλ' οὐδὲ τὸ εἰκαιολογεῖν μικρὸν ἔγκλημα. Πᾶς γὰρ λόγος, φησὶν, σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ πορευέσθω, ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς οἰκοδομὴν τῆς χρείας, ἵνα δῇ χάριν τοῖς ἀκούουσιν. Καὶ μὴ λυπῆτε τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε

cem habet in Deo, et aliis pacis auctor est. Ille cui haec non sunt sed e contra aemulatio, contentio, divisiones, coecus est et caecutiit, sicut scriptum est: is oblitus est iam purificasse praeterita peccata sua; et qua de causa haec dixi, qui occasionem dedistis, cognoscitis.

Haec loquor, non quidem ut rursus doleam, sed ut roborem, ne in posterum easdem accusationes habeatis. Inter patres nostros nulla admittebatur detrectatio, sed qui detrectantem audisset, aures suas obstruebat, vel detrectationem ad meliora convertibat. Nunc autem faciles praebemus detrectanti aures, et hunc eadem alacritate audimus ac perfectas historias. In patribus nostris nihil minaciter dicebatur, verumtamen placide et ordinate; nunc autem cum ira, et clamore atque aversa facie. His autem quid obprobriosius erit? Inter patres nostros nulla erat obiurgatio, sed quisque cum gratiarum actione, quod tradebatur suscipiebat, unde et quod amarum erat, dulce fiebat, et asperum suave. Nunc vero modo de altera modo vero de altera re lamentamur, et non quidem privatim sed publice quoque; ita ut alios plures murmuratores efficiamus, et Deum magis exacerbemus.

Haud convenit, o fratres, ut res ita se habeant: non sunt haec propria monastici instituti: neque parvum peccatum est conviciorum crimen. *Obiurgatores regnum Dei non possidebunt*, sicut scriptum est. Et certe obiurgia non sunt leviora peccata. Dictum est enim: Ne obiurgetis, sicut quidam illorum obiurgavere, et sub exterminatore perierunt. Et quidem vani sermones non parvum sunt crimen. Dictum est enim: *Omnis sermo asper non procedat ex ore vestro, sed si quis bonus ad rei aedificationem, ut det gratiam audientibus. Et non contri-*

εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως - Οὐκ ὁρᾶτε τὴν ἀπειλὴν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τοῦ θεοῦ παροργίζομεν εἰκασιλογούντες; Οὐ φοβούμεθα, ὅτι λόγον δώσωμεν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ περὶ ἀργουῦ βήματος, καθὼς ὁ κύριος ἀπήλησεν.

Τί οὖν λοιπὸν οὐ προσέχομεν ἑαυτοῖς; Τί δὲ οὐ παρασκευαζόμεθα πρὸς τὰ φθάζοντα εὐθετοὶ εὐρίσκεσθαι; Ὑβρίσθης; φέρε μακροθύμως τὴν λοιδορίαν, πνίγων ἐν ἑαυτῷ τὸν ὀνειδισμόν. Εταράχθην γάρ, φησίν, καὶ οὐκ ἐλάλησα καὶ τὸν βαριστηκὸν παρηλθεν, ἡ δὲ ἀρετὴ σου μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Ελαβές τι βρῶμα ἢ πόμα παρὰ τὸ θέλημα; εὐχαρίστησον ἐν τοῖς φθάσασιν ὅτι, ὁ σὺ πολλάκις ἀποκρίνεις, ὡς κακὸν ἡγούμενος, ἄλλοι ἐπιθυμοῦσιν καὶ μόνον ἀπογύσσασθαι. Καὶ εἰ μὴ ταῦτα πάρεστι, ἐν τινι λογισθῆσαι τῇ ὑποταγῇ καὶ τί τὸ περὶ αὐτῆς καύχημα; οὔτε γὰρ ἐξ ἐγκρατείας, οὔτε ἐξ ἀγρυπνίας, οὔτε ἐκ χαμευνίας, οὔτε ἐξ ἄλλου τινὸς ἀγῶνος ἦτε ἐκ τῆς κοπῆς τοῦ θέληματος εὐδοκιμεῖν ἔχομεν. Καὶ τὸ μακρύτερον ἀποδεικνύειν τῆς ἀθλήσεως τοῦ κοινοβιακοῦ βίου.

Οἱ οὖν ἀποθίμενοι πᾶσαν κακίαν, καὶ πάντα δόλον, καὶ ὑποκρίσεις, καὶ φθόνους, καὶ πάσας καταλαλιάς, καθὼς ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ἐντέλλεται, ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσωμεν, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀυξηθῶμεν εἰπερ ἐγενεσάμεθα. Οτι χρηστός ὁ κύριος εἰπερ ἐπιποθοῦμεν ζωῆς αἰδίου. Καὶ μὴ ἐπανανώμεθα νοθεούμενοι, μηδὲ ἐκκακῶμεν ἑαυτοὺς ἀνακαλούμενοι ἐκάστοτε ἐκ τῶν ὑποπτύσεων. Οὕτω γὰρ εὐδοκιμοῦντες ζωῆς αἰώνου ἐπιτύχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

stamini Spiritum sanctum Dei, in quo obsignati estis in die redemptionis. Non videtis quae sint minae, non contristari vanis verbis Spiritum Dei? Nonne timeamus, quoniam rationem reddituri sumus in die iudicii etiam de verbo otioso, sicut Dominus minatus est?

Quid igitur, nobis non attendemus? Nonne nos praeparamus, ut imminente iudice in ordine inveniamur? Iniuria affectus es! Sustine patienter convicia compescens confusionem in temetipso. Scriptum est enim: *Turbatus sum, et non sum locutus.* Et gravis afflictio transiit, virtus autem tua manet in saecula. Cibus et potum contrarium tibi apponunt? Gratias age de iis, quae apponuntur; nam illud, quod tu saepe contemnis reputans malum, alii fortasse et gustare tantum desiderant. Et si haec non adsint occasiones, qua in re subiectio tua commonstrabitur; et qualis erit in ea honor tuus? Non enim a continentia, a vigiliis, a cubatione in terra, vel ex alio quocumque certamine, sed ex fractione voluntatis nos, qui simus, probamur, et testimonium habemus certaminis coenobiticae vitae.

Omnem itaque deponentes malitiam et dolum, et fictionem, et invidiam et omnes murmurationes, ut Princeps Apostolorum mandat, sicuti modo nati pueri, spirituale lac sine dolo desideremus, ut eo delibato crescamus. Benignus enim erit nobis Dominus, si vitae sempiternae desiderio teneamur, si per exhortationem resipiscamus, semper quotidie revocati a vitiis, a malis casibus liberemur. Hoc autem pacto probati, vitam sortiemur aeternam in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

KATHΗΧΗΣΙΣ Μ΄.

Εἰς τοὺς βίους τῶν ἁγίων Πατέρων.

Περὶ τοῦ πολιτεύεσθαι
ἡμᾶς ἐν καινότητι ζωῆς καθὼς
διὰ τοῦ ἁγίου σχήματος ἐπηγ-
γείλαμεν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐ τὸν τρόπον πεινόντες ἐπιθυμοῦμεν τοῦ φαγεῖν καὶ διψῶντες τοῦ πιεῖν, οὕτως ὀφείλομεν ἐπιθυμητικῶς ἔχειν τοῦ ἀκούειν τοῦ λόγου τοῦ θείου. Ἐκ γὰρ τοῦ ἀκούειν κερδα-νοῦμεν τὰ μέγιστα· ἂν τε γὰρ ῥάθυμοι ὦ-μεν ἀποτιθέμεθα τὸ ῥάθυμον, ἂν τε πρό-θυμοι γενώμεθα προθυμότεροι· καὶ ἀμφω-τέρωθεν καλῶς ἔχει τὸ πρᾶγμα. Τίς οὖν ἐστὶν ὁ παρὼν λόγος; Οὕτως, φησὶν, ἡγά-πησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐ-τοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πι-στεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχει ζωὴν αἰώνιον. Καὶ ἔδωκεν οὐχ ἀπλῶς, ἀλ-λά μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ. Πῶς οἱ δεδουλωμένοι τῷ διαβόλῳ διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν ἐβασιλευόμεθα ὑπὸ τοῦ θανάτου πεπραμένοι ὑπὸ τὴν ἀμαρτίαν ὑ-πεύθυνοι καὶ αἰχμαῶντοι τῇ φθορᾷ τυγχά-νοντες. Ἦλθεν τοίνυν ὁ μονογενὴς θεοῦ υἱὸς ὁὗς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάντων, ὃς οὐ μόνον ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς κατεχῆς τοῦ θανάτου· ἀλλὰ ἡμᾶς ἔλουσεν ἀπὸ τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ, ἐποίη-σεν ἡμᾶς βασιλείαν καὶ ἱερεῖς ἐν τῷ θεῷ καὶ Πατρὶ αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται.

Εἶδες ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχὺς αὐ-τοῦ. Εἶδες φιλανθρωπίας ὑπέρτερον ἔλεον. Ὡς ἀνεξηρεύνητα τὰ ἑλίκαι αὐτοῦ, καὶ ἀνεξι-χνίαστοι οἱ οἰκτιρμοὶ αὐτοῦ, οὓς ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς ἀφθόνως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. Τί οὖν λοιπὸν εἴπωμεν πρὸς ταῦτα ἡμεῖς οἱ ταπεινοί; Τί δὲ διακηρύσσω-μεν; Τί ἀνθαιρετήσωμεν πάλιν πρὸς τὴν ἀ-

SERMO XL.

De vita sanctorum Patrum.

*De ratione renovandae vitae, sicut
nos in professione sancta sumus
polliciti.*

FRATRES ET PATRES,

Sicut esurientes escam desiderant, sitientesque potum, eodem desiderio audiendi verbi Dei teneri debemus. Ex hac enim auditione maxime curamur. Itaque, si segnes simus, ignaviam proiciamus; si vero alacres, efficiamur et alacriores; et ex utraque parte res bene se habeat. Qualis ergo erit nunc sermo noster? Dictum est: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, ut omnis, qui credit in eum, non pereat, sed habeat vitam aeternam.* Et quidem non dedit tantum, sed usque ad mortem, mortem autem crucis. Nos quodammodo in servitutem diaboli redacti per Adae praevaricationem subiecti morti fuera-
mus, peccato venundati, ut rei et mancipia corruptionis. Advenit autem unigenitus Filius Dei, tradens semetipsum pro omnibus in pretium, qui non modo liberavit nos e faucibus mortis; sed lavit a peccatis nostris in sanguine suo, fecitque nos regnum et sacerdotes in Deo et Patre suo, sicut scriptum est.

Considera potentem dilectionem fortitudinis eius, et excessum misericordiae eius et miserationes haud investigabiles, quas abundanter super nos effudit per Iesum Christum Servatorem nostrum. Quid caeterum dicam ad haec humilis ego? Quidve cogitabo? Fortasse rursus ad peccatum ultroque revertemur? Servitutem

μαρτίαν; ἐπιθυμήσωμεν τὴν δουλείαν; αἶρη-
σάμεθα τὴν ἀτιμίαν, καὶ φθοράν, καὶ κα-
ταδίκην; Μὴ γένοιτο, φησὶν ὁ ἀπόστολος,
οἱ τινες ἀπεθάνομεν τῇ ἀμαρτίᾳ, πῶς ἔτι
ζήσωμεν ἐν αὐτῇ; Ἡ ἀγνοεῖτε ὅτι ὅσοι εἰς
Χριστὸν Ἰησοῦν ἐβαπτίσθημεν, εἰς τὸν θά-
νατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν. Συνετάφημεν
οὖν αὐτῷ διὰ τοῦ βαπτίσματος εἰς τὸν θά-
νατον, ἵνα ὥσπερ ἠγέρθη Χριστὸς ἐκ νε-
κρῶν διὰ τῆς δόξης τοῦ Πατρὸς· οὕτω καὶ
ἡμεῖς ἐν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν.

Περιπατήσωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἐν καινότη-
τι ζωῆς, καθὼς καὶ διὰ τοῦ σχήματος
ἐπηγγελιάμεθα· πολιτευσάμεθα ἐν δικαιο-
σύνῃ καὶ ὁσιότητι, καθὼς πρέπει ἀγίοις· ἐν
εἰρήνῃ τε καὶ ὁμονοίᾳ, ἐν σεμνότητι καὶ
ἀγνείᾳ· ἐν ἀγιασμῷ καὶ ἀπαθείᾳ, μὴ συ-
ναπαγώμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ
ἡμῶν ἑυμπατήσεσιν, ἀλλὰ δίκην πυρὸς φεύ-
γοντες τῇ προλήψει, καὶ ἐστηριγμένοι ὄν-
τες ἐν τῇ πέτρᾳ τῆς πίστεως ἡμῶν· τοῦτο
γὰρ ἐστὶν καινότης.

Τίς δὲ ἡ παλαιότης; ἡ ἡδονή, ὑφ' ἧς
ἄλλους ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδὰμ ἐξωρίσθη
τοῦ παραδείσου καὶ τὸν πολυστένακτον
ὑπέξηλθεν βίον· ὁ φθόνος ὑφ' οὗ ἀνα-
φθίς ὁ Καὶν, ἔκτεινε τὸν ἀδελφὸν αὐ-
τοῦ Ἀβὲλ ἐπὶ τῇ προτιμῇσει τῶν θώρων·
ἔξ οὗ τρέμων τε καὶ στένων ἐγεγόνη τὸν
ἅπαντα βίον. Ἐκ δύων τούτων τῶν ἀμαρ-
τημάτων τὰ μυρία κακὰ ἐπεπόλασε τῷ κόσ-
μῳ. Ἐντεῦθεν ὁ κατακλυσμὸς ἄρδην ἀφα-
νίσας πᾶν τὸ τῆς γῆς ἀνάστημα· ἐντεῦθεν
Σόδομα καὶ Γόμορρα πυρὶ καὶ θείῳ τεφρούμε-
να εἰς ἔνδειξιν ἀσεβῶν. Ὁρᾷτε τί ἀπειργάσα-
το καὶ ἡ ἐπιθυμία τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀ-
λαζονία τοῦ βίου; Ἀλλ' ὅμως καθὼς προεῖρη-
ται ἰλέει θεοῦ ἀνεκλήθημεν, καὶ ἐλευθερίας
ἐτύχομεν, καὶ εἰς υἰοθεσίαν, ἀναθρόαμεν.

Τῇ τοίνυν ἐλευθερίᾳ, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς
ἠλευθέρωσεν, στήκωμεν, καὶ τῇ δόξῃ ἣ Χρι-
στὸς ἡμᾶς ἐδόξασε διαφυλαττώμεθα, πάντα
τὰ τῆς ματαιότητος διαπτύοντες· πάντα διὰ
Χριστὸν δεύτερα ἡγούμενοι, ἃν τε ἀτιμίαν

amabimus? Diligemus ignominiam, cor-
ruptionem et poenam? Minime quidem,
clamat Apostolus; nos qui per peccatum
mortui sumus, quo pacto in eo vive-
mus? Vel ignoratis quotquot in Christo
baptizati sumus, quod in mortem eius su-
mus baptizati? Consepulti itaque sumus
per baptismum in mortem, ut sicut resur-
rexit e mortuis Christus per gloriam Pa-
tris, sic et nos in renovatione vitae am-
bulabimus.

Ambulemus igitur, o fratres, in re-
novatione vitae, sicut et in professione
sumus polliciti; versemur in iustitia et
sanctitate, sicut sanctos decet, in pace et
concordia, in sanctimonia et castitate,
in sanctificatione et perfectione, minime
seducti in erroribus prioris ignoran-
tiae nostrae, sed praevenientes fuga poe-
nam ignis, et semper in petra fidei cor-
roborati. Hoc significat renovatio.

Quid vero est vetustas? Vetus qui-
dem conversatio est deliciarum amor,
quo captus progenitor noster Adam e
paradiso exulavit, et vitam lacrymabilem
subiit: est invidia, qua accensus Cain oc-
cidit Abel, cuius dona erant praelata, et
unde tremens et ululans omnem vitam
transegit. Ex his duobus peccatis innu-
mera mala perditionis in mundo sunt or-
ta. Hinc diluvium plane delens omne ger-
men terrae: hinc Sodoma et Gomorra
igne et sulphure in cinerem redacta
ad impiorum exemplum. Considerate quid
operatum sit peccatum, et desiderium o-
culorum, et vitae insolentia. Nos vero,
ut supra dictum est, miserante Deo, re-
vocati sumus, et libertatem sortiti ad ado-
ptionem filiorum redimus.

In ea igitur stemus libertate, qua
Christus nos liberavit, et in ea gloria ser-
vemur, ad quam Christus adduxit, cun-
cta vana respuentes, et cunctis Christum
praeferentes: et dedecus velut honor,

ὡς τιμὴν, ἂν τε θλίψιν ὡς χαρὰν, ἂν τε πλῆγας ὡς τρυφάς, ἂν τε διωγμὸν ὡς μακαρισμὸν, ἂν τε θάνατον ὡς ζωὴν, καθὼς καὶ προείλαντο οἱ σήμερον οἱ ὑφ' ἡμῶν μνημονευθέντες ἅγιοι πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. Οὕτω γὰρ πολιτευόμενοι καὶ ἡμεῖς ἐνταῦθα μὲν ὀφθειήμεν ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχοντες· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΑ'.

Εἰς τοὺς βίους τῶν Πατέρων.

Περὶ τοῦ ἀναθεωρεῖν ἡμᾶς τοὺς βίους τῶν Πατέρων πρὸς τὸ ζηλοῦν τὰ τούτων κατορθώματα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἐπειδὴ ἀναγινώσκουμεν τοὺς βίους τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ὅσης ὀφελείας ἀπολαμβάνομεν, καὶ ὅπως εὐφροσύνης μεταλαμβάνομεν, οὐδ' ἐστὶν εἰπεῖν. Τί γὰρ γλυκύτερον, εἰπέ μοι, τοῦ ἀναθεωρεῖν τὰς τούτων ἀθανάτους πράξεις, τὰ τε θαύματα καὶ τὰ κατὰ τῶν θαυμάτων νικητήρια; Ἐμοὶ δοκεῖ καὶ λίθους ἐπαισθάνεσθαι τῆς ὀφελείας, μὴ ὅτι γε λογικὸν ἀνθρώπων. Εὐτεῦθεν οὖν φωτίζεται πᾶς νοῦς ἀνθρώπου ἀποτιθέμενος τὸ τῆς σαρκὸς ζοφῶδες φρόνημα· ἐντεῦθεν κατανύσσεται ψυχὴ ἀναπερουμένη πρὸς θεῶν ἔρωτα. Εἰ δὲ τὸ ἀληθέστερον εἰπεῖν, οὗτοι εἶπιν ὁ ἐν Ἐδέμ· παράδεισος τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐν ὕλοις φυταῖς, ἀλλὰ ταῖς καρποῖς τοῦ πνεύματος πεποιτικλμένος τε καὶ ὀρατίζόμενος· ἐνθα πνοὴ ζωῆς εὐωδιάζουσα,

et tribulatio velut gaudium, et plagae velut deliciae, et persecutio veluti beatitudo, et mors veluti vita reputetur. Sic operati sunt et ii sancti Patres et Fratres nostri, quos hodie commemoramus, cuius nomina sunt in libro vitae. Hoc pacto enim vitam ducentes, et nos in mundo veluti luminaria videbimur, verbum vitae habentes; in futuro autem saeculo haeredes erimus regni caelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potestas cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLI.

De vita sanctorum Patrum.

De considerandis sanctorum Patrum vitis, ut eorum res gestas aemulemur.

FRATRES ET PATRES,

Hisce diebus legentes sanctorum Patrum nostrorum historias, neque dicere opus est, quantum emolumenti capiamus, quantique gaudii inde simus participes. Et vos ipsi dicite, quid dulcius sit, quam horum prae oculis habere immortalia gesta, horum prodigia, horum supra daemones triumphos? Mihi videntur lapides quoque hinc aliquid boni suscipere, ne dicam rationales homines. Et enim hinc omnis mens hominis, excussa concupiscentiae caligine, illustratur: hinc anima ad divinum amorem elevata compungitur. Et si magis vera loqui fas est: hi sunt paradisus Dei in Edem, non quidem materialibus arboribus, sed spiritualibus fructibus consitus, varieque exornatus: ubi est spiritus vitae o-

καὶ οἷ ὁ ὄφεις οὐκ ἔτρωσεν, ἀλλ' ἔτρώθη· οὐδὲ ἐξώσεν, ἀλλ' ἐξώστρακίσθη, ὥσπερ ἡ ἄξιον.

Καὶ εἰ κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐντός ἡμῶν ἐστι· οὐ ἂν τις ἀμάρτοι, καὶ βασιλείαν οὐρανῶν αὐτοὺς ἀποκαλέσας, ἐν οἷς ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἡμῶν ἀναπαυόμενος, οἷα τι βασιλεὺς φιλόδωρος τοῖς ἑαυτοῦ θεραποῦσι διανέμει τὰ χαρίσματα. Τί μοι λοιπὸν πρὸς ταῦτα τὰ κάτω βασίλεια, καὶ τὸ κενὸν δοξάριον, καὶ ἡ καταργουμένη κοιλία; Τί δὲ ὁ χρυσὸς, καὶ ὁ ἄργυρος, καὶ τὰ διαφανῆ περιβλήματα, καὶ ὅσα ἄλλα σητός ἐστι δαπάνηματα; Τί δὲ ὁ κρίτος καὶ ὁ θόρυβος καὶ τῆς ἄνω καὶ κάτω περιφορᾶς ἡ ματαιοπονία; Ἀρα οὐ δὲ περιβολῆς εἰσιν ἄξια· ἡ ὅσον φῶς πρὸς σκότος, καὶ ζωὴ πρὸς θάνατον, καὶ ἀλήθεια πρὸς ὀνείρατα.

Ουκοῦν ἐπεὶ ταῦτα οὕτως· χαίρωμεν, ἀδελφοί, χαρᾷ ἀνεκλαλήτῃ καὶ διδοξασμένη· ὅτι τῆς κρείττονος μοίρας ἐτύχομεν· καὶ ὅτι τοιοῦτου γένους σπέρμα χρηματίζομεν, γένους τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ τῇ θεῷ εὐγενείᾳ περιστράπτοντος. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ζηλοτυποῦμεν καθ' ὅσον οἶδόν τε τὰ ἐκείνων κατορθώματα ὡς ἂν μὴ κενὸν ὄνομα φέρωμεν. Μόρφωσιν μὲν εὐσεβείας ἔχοντες, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἡρνημένοι. Τοιγαροῦν ὥσπερ ἐν ἱατρείᾳ, ὅτι ἕκαστος πρὸς τὴν οἰκίαν ἀσθενείαν τὸ φάρμακον ἐκλέγεται τὸν δὴ τρόπον καὶ ἡμεῖς πρὸς τοὺς ὁμοταγεῖς ἀποβλέποντες, ἐντεῦθεν ποριζώμεθα τὸ ὠφέλιμον.

Τοίνυν ἐγὼ ὁ ἀνάξιος πρὸς τοὺς ἀξιόθως ποιμάνοντας, ὁ οἰκονόμος πρὸς τοὺς πιστῶς καὶ φρονίμως οἰκονομήσαντας, ὁ κελλαρίτης πρὸς τοὺς εὐδιακρίτως καὶ εὐσυνειδότης κελλαρεύσαντας· οὕτως ὁ κανόναρχος, καὶ ὁ ξενοδόχος· οὕτως καὶ ὁ ὀφιοποιός, καὶ ὁ ἀριστάρχειος· οὕτως ἕκαστος ἐν ἐκάστη δικηνοῖα ταπτόμενος. Ἐχομεν γάρ, εἰ βουλοίμεθα, τὰ παραδείγματα. Μὴ τις οὖν ἐπὶ πᾶσι παρακοή, ἀλλ' ἐκ πρώτης κλη-

dores diffluens, et cuius serpens non vulneravit, sed vulneratus est: non expulit, sed est expulsus, ut par erat.

Et si iuxta sacras litteras, *regnum Dei intra vos est*, haud quidem errant, qui dicunt regnum coelorum eos esse, in quibus benignus Deus resedit quasi rex donandi cupidus, qui gratias suis cultoribus largitur. Quid caeterum illis comparata, mihi sunt haec terrena regna, et vanae gloriolae, et ventres otiosi? Quid aurum, argentum, et vestes splendidae, et alia omnia, quae fiunt esca vermium? Quid est plausus et turba et susdeque versionis rerum labor inutilis? Vere nec commutari merentur, quasi lux in tenebras, et vita in mortem, et veritas in somnia.

Si haec igitur ita se habent, gaudemus, o fratres, gaudio ineffabili et vere glorioso; quoniam melioris partis sors nobis obtigit: quoniam facti sumus huius generis germina: generis electi et divina nobilitate illustris. Insuper et totis viribus aemulari nitamur illorum res gestas, ne nos vacuum nomen portemus. Habentes speciem pietatis, ne eiusdem privati simus virtute. Verumtamen veluti in medicamentorum penu, quisque ad propriam infirmitatem apta utatur medicina; hac enim ratione et nos apparebimus ad illorum ordinem pertinere, et hinc utilitatem consequemur.

Quapropter ego indignus aspiciam in eos, qui recte pastorem curam egerunt: oeconomus ad eos, qui fideliter prudenterque ministrarunt: cellerarius ad eos, qui discrete et bona conscientia res dispensaverunt. Sic et canonarcha et hospitum receptor: sic et coquus et mensae ordinator: sic singuli in ministerio suo, in quo ex ordine quisque positus est, si vouimus, inveniemus exempla. Nulla igitur

σεως ἢ ἀπάντησις. Τὸ γὰρ λέγειν μικρόν, καὶ πάρειμι, καὶ τοῦτο ἐπὶ τοῦ οἰκονόμου τῶν ὑπευθύνων τέ ἐστι καὶ κατὰ κρίτων. Μὴ τις παραίτησις διακονίας, ἀλλὰ μέχρι θανάτου ἡ εὐπειθεία. Τοῦτο γὰρ ἡ μοναχικὴ τελείωσις. Μὴ τις μεμφίμοιρος τὸν τῆδε τόπον κατατιώμενος, ὡς οὐκ ἔχοντα τοῦτο καλῶναι. Οὐ γὰρ τοιοῦτος, ὑπόδικός ἐστι τῷ κρίματι τῶν γογγυσάντων ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὧν ἐξαίσιος ὁλεθρός.

Αλλὰ τίνας ταῦτα; Οἱ ἀπαίδευτοι, οἱ ἀκαρτέρητοι καὶ ταῖς φρεσὶ νηπιάζοντες, οἷς καὶ τὸ ἀναπνεῖν τὸν αἶρα οὐκ ἄξιον μὴ ὅτι γε τοσούτων ἀπολαύειν ἀναπαύσεων. Πλὴν ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἡμῶν καὶ τοὺς ἄφρονας σωφρονήσειεν, καὶ τοὺς πεπαιδευμένους ἔτι συνετίσειεν, καὶ πάντας σώσειεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΒ΄.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ Χρυσόστομου καὶ τοῦ ἁγίου Εφραίμ.

Οτι οὐδὲν τῶν ἐν ἀνθρώποις μακάριον πλὴν τῆς ἀρετῆς· αὕτη γὰρ μόνη ἀξία μακαρισμοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τῶν ἀνθρώπων οἱ μὲν πλοῦτον μακαρίζουσι, οἱ δὲ δυναστείαν, ἕτεροι τρυφὴν, ἄλλοι ἡδονὴν τούτων δὲ οὐδὲν μακάριον. ὅτι μὴ τὴν διαμονὴν εἰς αἰὲν ἔχει· ἀλλὰ τῷ παρόντι αἰῶνι συνδιαφθείρεται. Πολλοὺς δὲ οὐδ' ἐνταῦθα ἐπήρκεσεν· ἀλλ' ὁμοῦ τ' ἐπέστη, καὶ δίκην ὀνείρου ἀπέπτη των κατεχόντων. Μόνη δὲ ἡ ἀρετὴ ἀξία μακαρισμοῦ, ὡς ἀθάνατόν τι χρῆμα ὑπαρ-

tur in nullis sit detrectatio, verum etiam iuxta primam vocationem sollicita praesentatio. Dicere enim en modo veniam; et haec est pro homine reo atque condemnato ratio. Nulla sit ministerii excusatio, sed usque ad mortem alacres intendamus. Talis enim est monastica perfectio. Ne quis sua sorte quaerulus locum suum lamentetur, utpote qui hoc illudque non habeat. Nam qui est huiusmodi subiacet crimini illorum, qui murmuraverunt in deserto, quibus mors ultro venit.

Sed quos haec spectant? Indociles, non strenue agentes, mente pueros, qui neque aërem spirare digni sunt, minime vero hac requie nostra gaudere. Verum benignus Deus, mente debiles efficiat prudentes, bene ed octos alterias intelligentes, et omnes salvos adducat in regnum Spiritu sancto, coeleste in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLII.

In memoria Chrysostomi et S. Ephraem.

Quod praeter virtutem nil hominibus beatum: haec enim una beata dici potest.

FRATRES ET PATRES,

Quidam hominum laudant divitias, quidam potentiam, quidam delicias et voluptates; horum vero nihil beatitudine dignum est; non enim manent in perpetuum, sed hoc tempore una corrumpuntur. Imo et multis haec neque in hac vita manent; sed cum ea vix acceperint, veluti somnia ab eis avolant. Una vero est solummodo beata dicenda virtus,

χουσα καὶ τοὺς μετόχους αὐτῆς μακαρίους ἀποφαίνουσα. Ενθυμηθῶμεν γὰρ ὅσοι δυνασταὶ καὶ τρυφηταὶ ἔξ αἰῶνος ἑγένοντο, καὶ οὐδενὸς τὸ μνημόσυνον μετ' ἐγκωμίου, τῶν δὲ γε ἐναρέτων ἀσβεστον τὸ κλέος. Καὶ τοῦτο δηλὸν ἐξ ὧν πράττομεν.

Χρῆς ἐγκωμιάσαμεν τὸν μακάριον Χρυσόστομον, σήμερον Εφραίμ τὸν ἀοίδημον, καὶ τῇ ἐξῆς ἕτερον τῶν ἁγίων καὶ οὕτως δι' ἑτοὺς καθάπερ φωστῆρες ἀνατέλλοντες ἐν τοῖς οἰκίοις μνημοσύνοις ἀνοίγουσι ἡμῶν πρὸς εὐφημίαν τὰ στόματα, καὶ φωτίζουν ἡμῶν τὰ κατὰ θεοῦ διαβήματα. Αληθῆς οὖν ὁ ἱερὸς λόγος « Ὅτι οὗς προέγνω καὶ προώρισε συμμόρφους τῆς εἰκόνος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ εἶναι αὐτὸν πρωτότοκον ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς· οὗς δὲ προώρισε τούτους καὶ ἐκάλεσε· οὗς δὲ ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὗς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν ».

Τί οὖν ἐροῦμεν ἡμεῖς πρὸς ταῦτα; Μήτοι ἄμοιροι ἐσμὲν τῆς τοιαύτης κλήσεως καὶ δόξης; Οὐδαμῶς. Καὶ ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς πρόσσεσι καὶ βίος σταυροφόρος καὶ γέρας μακαρισμοῦ· εἴπερ ἄχρι τῆς ἄρτι ὥρας τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ διωγμὸν διανύομεν, μετὰ καὶ τῶν προλαβόντων τῆς καλῆς ὁμολογίας ἀνχημάτων; Καὶ ὧς τῆς θαυμασίας ἀρετῆς! οἷα χαρίζεται τοῖς ἀντεχομένοις αὐτῆς; Ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν ἐνταῦθα. Τί δὲ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι; Καὶ τίς διηγῆσται τὴν μακαριότητα τε καὶ δόξαν ἐκείνην, περὶ ἧς φησιν ὁ κύριος. « Τότε οἱ δίκαιοι ἐκλάμπουσιν ὡς ὁ ἥλιος ». Επειδὴ γὰρ αὐτός ἐστιν ὁ τῆς δικαιοσύνης ἥλιος, ἡλιειδῶς καὶ τοὺς δικαίους ὡς συμμόρφους αὐτοῦ ἐκλάμψειν ἐπηγγείλατο. « Εἴπερ συμπάσχομεν, φησὶν ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν ». Λέγει δὲ καὶ ἐν ἐτέρῳ· « Πάτερ οὗς δέδωκάς μοι, θέλω ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγώ, κἀκεῖνοι ᾧσι μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν δέδωκάς μοι, ὅτι ἡγάπησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου ».

cum immortale quoddam sit: et possessores suos beatos efficiat. Consideremus enim quotquot potentes, quotquot voluptatibus dediti a saeculo fuerunt, et nullius remanet memoria cum laude; virtutis autem cultoribus inexstinguibile est decus. Et hoc e gestis fit manifestum.

Beatum Chrysostomum hesternae die encomiis celebravimus, hodie vero gloriosum Ephraem, et in sequentibus alium et alium sanctorum virorum: et hoc idem singulis annis. Veluti stellae surgentes in commemorationibus suis, os nostrum ad encomia aperiunt, et gressibus nostris ad Deum lumen praebent. Vere igitur in sacris litteris dictum est. *Quos praescivit et praedestinavit conformes imagini Filii sui, ut sit ille primogenitus in multis fratribus. Quos autem praedestinavit, hos et vocavit: quos vocavit, hos et iustificavit: quos iustificavit, hos et glorificavit.*

Ad haec quid nos dicemus? Fortasse tanta felicitate erimus exsortes? Minime quidem. Et nobis humilibus fortasse non est servata crucigera vita et praemia beatitudinis, si hucusque post praeteritas bonae confessionis glorias pro Christo persecutionem rite passi erimus? Et oh quam mirabilis est virtus! Quanta praebet bona iis, qui ei firmiter adhaerent! Et haec quidem in hoc mundo; quid vero erit in saeculo futuro? Quis narrabit illam beatitudinem et gloriam, de qua dixit Dominus: *Tunc iusti fulgebunt sicut sol.* Quoniam vero ipse est sol iustitiae, et iustos, ut sibi conformes, ad instar solis tunc splendescere nuntiavit. *Si compatimur et glorificemur.* Et alio in loco dicit: « Pater, quos dedisti mihi, volo ut ubi sum ego, et ipsi mecum sint, ut videant gloriam, quam dedisti mihi, quoniam dilexisti me ante constitutionem mundi ».

Ορᾷτε ποῦ ἀπελευσόμεθα; Οὐ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος· οὐ ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις, ἐνθα ἀγγέλων χοροστασίαι, ἐκκλησία τῶν πρωτοτόκων ἐν οὐρανοῖς ἀπογεγραμμένων, ὅπου οἱ ὁμοταγεῖς ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐκεῖ μικρὸν ὕστερον ἀπελευσόμεθα, ἐκεῖ εὐφρανθήσόμεθα ἐπ' αὐτῷ τῷ θεοπρόζοντι ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος, καθὼς ἄδει μακάριος Δαυὶδ, οὐ χιλιοστὸν οὐ δὲ μυριοστὸν ἔτος, ἀλλὰ ἀγήρω αἰῶνα πέραν οὐκ ἔχοντα.

Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἔκανός; τίς σπουδαῖος νήρειν καὶ γρηγορεῖν πᾶσαν ἡμέραν, πᾶσαν ὥραν, ὡς ἂν μὴ ἀπονυστάξαι κατὰ δεικνοίαν. Ἐκ γὰρ τοῦ ἀπονυστάζειν ἐπέρχονται ἡμῖν τὰ πάθη ὡς περὶ βῆρες, θροιστομένα ἡμῶν τῆς ψυχῆς. Ἐως δ' ἂν ὤμεν ἐπὶ τῆς φυλακῆς ἡμῶν ἀγρυπνοῦντες, οὐ συλα ὁ ληστής, οὐχ ἀρπάξει ὁ δράκων. Οὐκοῦν γρηγορητέον καὶ ἀναθεωρητέον τὰ προειρημένα καὶ μὴν καὶ τὰ ἐξεναντίας τοῖς ἐναντίοις ἠπειλημένα κολάστηρια, τὸ πῦρ τὸ ἀσβεστον, τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, τὸν σκόληκα τὸν ἀτελεύτητον, καὶ ὅσα ἄλλα ὅπως τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς ἐνείλουμι· νοὶ καὶ συνεχόμενοι θυνηθείημεν ἔτι ἐξω τῶν παγίδων τοῦ ἐχθροῦ γενέσθαι, ἀκαταγνώστως τε τῶν ἐνθένδε ἀπᾶραι καὶ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΓ'.

Κυριακῇ τῆς τυροφάγου.

Περὶ νηστείας, καὶ ὅτι τοῦ ἀληθινοῦ καὶ ὑποκόου ὑποτακτικοῦ ἀληθινῆς νηστεία ἐστὶν ἐκκοπὴ τοῦ οἰκείου θελήματος.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν θεός, ὁ διδοὺς ἡμῖν τὸ ζῆν, καὶ ἐξ ἐνιαυτοῦ εἰς ἐνιαυτὸν

Considerate quo abierimus. Ubi Christus est ad dexteram Dei sedens: ubi est gaudium et exultatio, et angelorum chori, primogenitorum ecclesia, qui scripti sunt in coelis: ubi iam sunt ordinis nostri monastici fratres et patres; illuc amodo egrediemur: ibi laetabimur in ipso Domino in potestate ipsius saeculi, sicut cecinit beatus David, non mille, non decem millia annos, sed per indeficiens saeculum, quod nescit omnem finem.

Et quis ad haec idoneus? quis adeo sedulus et omni die et hora vigilans, qui animo non dormitet? Dormitanti enim superveniunt vitia, quae veluti ferae, dilaniant animam. Quousque autem vigilantes nosmetipsos custodiamus, latro non deprædat, neque draco rapit. Vigilandum itaque est: et quae dicta sunt consideranda; et insuper eae, quae e contra minitatae sunt adversariis, poenae, ignis inextinguibilis, tenebrae exteriores, vermis non habens finem, et quaeque aliae sunt. Ita ut huiusmodi cogitationibus circumdati et defensi adhuc vitare laqueos inimici possimus, et absque peccato et condemnatione hinc abire, et sortem regni caelestis obtinere in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLIII.

Dominica tyrophagi.

De ieiunio: et quod vera ieiunatio veri et obedientis coenobitae est suam frangere voluntatem.

FRATRES ET PATRES,

Benignus est Deus noster, qui vitam nobis concedit, et ex anno in annum, et ad

ἄγων ἤγαγεν ἡμᾶς καὶ ἐν τῷ παρόντι χρόνῳ τῆς νηστείας φιλανθρώπως, ἐφ' ᾧ ἕκαστος τῶν σπουδαίων, καθὼς προαιρεῖται, διαγωνίζεται. Ο μὲν περὶ ἐγκρατείας καταγινόμενος διπλᾶς ἢ τριπλᾶς διαγύων· ὁ δὲ περὶ ἀγρυπνίας τόσον ἢ τόσον διαγρυπνῶν ἄλλος εἰς γονυκλισίαν ἀσχολούμενος περιστοτέρως· καὶ ἄλλος ἐν ἄλλῳ τινὶ τῶν κατορθωμάτων, καὶ ἀπλῶς πολλήν ἐστὶν ὁρᾶν ἐν ταύταις ταῖς ἀγίαις ἡμέραις τὴν σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν. Ο δὲ γε ἀληθινὸς ὑπήκοος καθ' ὑπακοὴν τελῶν, οὐκ ἐν χρόνῳ τινὶ, ἀλλὰ αἰεὶ τὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἔχει. Τίς δὲ ὁ ἀγών; Τὸ μὴ τῷ οἰκίῳ θελήματι περιπατεῖν, ἀλλὰ τῇ τοῦ καθοδηγοῦντος αὐτὸν διατυπώσει κανονίζεσθαι. Οπερ ἐστὶν ὑπέρτερον πάντων τῶν ἄλλων σπουδασμάτων, καὶ μαρτυρίου ἔχον διάδημα· πλὴν ὅτι καὶ ἡμῖν ὑπαλλαγή βρωμάτων καὶ γονυκλισιῶν ἔκτασις κατὰ τὴν διατυπωθεῖσαν ἐξ ἀρχῆς παράδοσιν.

Διὸ παρακαλῶ, ἀσμένως ὑποδεξώμεθα τὸν ὁῶρον τῶν νηστειῶν μὴ κατασκυθρωπάζοντες, καθὼς διδασκόμεθα, ἀλλ' ἡλαρότητι καρδίας διεξέρχόμενοι, ἄκακοι, ἀκατάλαλοι, ἀόργητοι, ἀπόνηροι, ἄφθονοι· μάλλον μὲν οὖν εἰρηνικοὶ πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀγαπητικοὶ, ἐπεικεῖς, εὐπειθεῖς, μεστοὶ ἐλπίδος καὶ καρπῶν ἀγαθῶν· ἔλκοντες εὐκαιρον ἡσυχίαν· ἐπειδὴ τὸ θορυβῶδες βλαβερὸν ἐν συνουσίᾳ· φθειγμένοι λόγον προσήκουτα ἐπειδὴ περὶ ἢ ἄλογος ἡσυχία ἀνωφελής. Πρὸ γε πάντων περὶ τὴν τῶν λογισμῶν ἐπιστάσιαν ἀγρύπνως ἔχοντες, μὴ ἀνοίγοντες θύραν τοῖς πάθεσιν, μὴ διδόντες τόπον τῷ διαβόλῳ· εἰάν φησιν, ἀνεῖν πνεῦμα τοῦ ἐξουσιάζοντος ἐπὶ σὲ τόπον σου μὴ εὖρη· ὥστε ἐξουσιάζει ὑποβάλλειν ὁ ἐχθρὸς οὐ μὲν εἰσέρχεσθαι; Ἡμεῖς ἑαυτῶν ἱσμέν κύριοι, μὴ ἀνοίξωμεν θύραν τῷ διαβόλῳ· μάλλον μὲν οὖν τὴν ψυχὴν περιφρουρήσωμεν, ὥς νύμφην Χριστοῦ ἀπερικτύπητον, καὶ ἀτραυμάτιστον ἐκ τῆς τῶν λογισμῶν κατατοξεύσεως.

praesens ieiunii tempus benigne nos adduxit, quo quisque sedulus, sicut placet, concertat. Quidam in abstinentia duos vel tres dies agunt: quidam in vigiliis plus minus somno abstinent: quidam intendunt genuflexioni abundantius: et alii in aliis sanctis exercitiis: et uno verbo, multa est conspicienda his diebus contentio et studiositas. Verus autem obediens in obedientia magis atque magis se perficiens, non uno tantum tempore, sed ad omnia tempora extendit certamen suum. Non solum suam conculcat voluntatem, sed eam conformat ordini illius, qui eum regit. Hoc quidem sublimius est omnibus exercitiis, quod habet coronam martyrii, potius quam abstinentia ciborum et in genuflexione contentio, praeter ea quae ordinata sunt a vetusta traditione.

Libenter igitur, vos exhortor, suscipiamus ieiuniorum beneficium non quidem moesti et afflicti, sicut edocti sumus; sed in cordis hilaritate hoc tempus transigamus, absque malo loquacitate, iracundia, malitia, invidia; potius vero in pace ad invicem, in charitate, in mansuetudine, pleni misericordiae et bonorum fructuum; quaerentes opportunam quietem; nam in societate turbæ nocent sicut irrationalis quies est absque emolumento. Prae omnibus vero vigilantes simus continue in custodiendis cogitationibus, minime aperientes ostium vitiis, neque dantes diabolo locum. Si insurgit spiritus te dominaturus, ut scriptum est non inveniat locum tuum, ita ut hostis potestatem quidem habeat suggerendi, non quidem vero ingrediendi. Nos vero nostrum domini simus; non aperiamus ostium diabolo potius vero animam nostram defensione circumdemus, veluti sponsam Christi, nulla ex parte impetendam et feriendam telis cogitationum...

Οὕτω γὰρ δυνάμεθα γενέσθαι κατοικη-
τήριον θεοῦ ἐν πνεύματι οὕτως ἀξιοθώμεν
ἰκούειν· Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῇ καρδίᾳ,
ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν ὁρῶνται. Καὶ ἀπλῶς,
ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ· ὅσα σεμνά· ὅσα δίκαια·
ὅσα ἀγνά· ὅσα προσφιλέ· ὅσα εὐφημα· εἴ
τις ἀρετὴ, καὶ εἴ τις ἔπαινος, ἀποστολικῶς
εἰπεῖν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ
ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΔ'.

Περὶ τοῦ μὴ κατὰ πρόσκλησιν
ποεῖν τι πρὸς τὴν ἀδελφότητα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἰσως ἐλύπησεν ἡμᾶς ἡ προλαβούσα
κατήχησις, καταφαμένη ὑμῶν τῆς τιμιό-
τητος· ἀλλὰ καὶ τοῦτο λυσιτελές· ἡ γὰρ
κατὰ θεὸν λύπη χαρᾶς ἐστὶ ποιητικὴ, καὶ
ἡ ἐξ ἀγάπης ἐπιπλήξις διορθωτικὴ ἐστὶ τῶν
προσηκόντων· καὶ πληροῦται λοιπὸν τὸ ὑπὸ
τοῦ ἀποστόλου εἰρημένον· Διὰ τῶν ὅπλων
τῆς δικαιοσύνης τῶν δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν,
διὰ δόξης καὶ ἀτιμίας, διὰ δυσφημίας
καὶ εὐφημίας· καὶ γὰρ ἀμφοτέροις διοικου-
μεθα, καὶ ἀναγκάτως φέρειν ἀμρότερα ὀφεί-
λομεν· καὶ μήτε ἐν τοῖς ἐπαίνοις χαιροῦ-
σθαι, μήτε ἐν τοῖς ἐπιπλήξεσι καταπίπτειν.
Εγὼ δὲ ἐπὶ τὸν αὐτὸν πάλιν εἶμι λόγον.
Τί τοῦτο; ὅτι ἐπ' ἴσης τῷ διακονομένῳ,
καὶ ὁ διακονῶν ὀφείλει ἐναγώνιος εἶναι ἐν
τῇ διακονίᾳ. Ὁ οἰκονόμος δὴ λέγω· ὁ πα-
ροικονόμος· ὁ κελλαρίτης· ὁ ὀψοποιός· ὁ τρα-
πεζοποιός· καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν διακονίᾳ, ὡς
ἂν μὴ ὑποπίσῃ τῇ κατάρξει τοῦ εἰπόντος·
Επικατάρατος πᾶς ὁ ποιῶν τὰ ἔργα τοῦ κυ-
ρίου ἀμελῶς. Ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἄξιος γέ-
νηται τῆς ἀποδοχῆς τοῦ κυρίου εἰρηκότος·
Τις ἄρα ἐστὶν ὁ πιστός δοῦλος καὶ φρόνι-

Hac ratione habitaculum esse pos-
sumus Dei in spiritu; hoc pacto digni e-
rimus audire: *Beati mundi corde; quod-
cumque Deum vident.* Et uno verbo,
quotquot vera sunt, quotquot veneranda,
quotquot iusta, quotquot sancta, quotquot
utilia, quotquot laudabilia, et omnis vir-
tus, omnisque laus erit, ut cum a-
postolo loquar, in Christo Iesu Domino
nostro; cui est gloria et potentia cum Pa-
tre et Spiritu sancto, nunc et semper et
in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLIV.

*Ne quid studio partium fiat
in fraternitate.*

FRATRES ET PATRES,

Vere dolore nos affecit superior ser-
mo, cum vestram venerabilem vitam te-
tigisset: hoc vero utile quoque est. Nam
qui secundum Deum dolor est, gaudium
parit, et necessarie defectus corrigit, quos
impetit; atque hoc pacto impletur
apostoli effatum: *Per arma iustitiae a de-
xtris et sinistris, per gloriam et dedecus,
per malam et bonam famam.* Nam in u-
trisque ministramus. Et nobis utraque
ferre necesse est, neque tantum in lau-
dibus gaudere, neque in mortificationi-
bus animo deici. Sed ego ad eundem ser-
monem redeo. Cur haec? Quia pariter
et qui ministrat et qui servitium accipit o-
portet ut contendat. Oeconomus, in-
quam, et qui eiusdem vices gerit, et
cellerarius, et coquus, et mensae para-
tor, et quicumque ministerium habet, ne
incadat in maledictionem dicentis: « Ma-
ledictus omnis, qui facit opus Domini ne-
gligenter ». Verum dignus sit qui a Domino
suscipiatur dicente: « Is est servus fide-
lis et prudens, quem constituit dominus

μος, ἐν κατέστησεν κύριος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς θεραπείας αὐτοῦ τοῦ δοῦναι αὐτοῖς τὴν τροφήν ἐν καιρῷ. Μακάριος ὁ δοῦλος ἐκείνος, ἐν ἐλθῶν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιούντα οὕτως. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν.

Εἶδες πόσῃ καὶ ἡλίκῃ τιμῇ δίδωσι τῷ καλῶς διακονοῦντι; Οὐκοῦν καὶ τῷ κακῶς διακονοῦντι τὴν ἐναντίαν ἀποίσει ψήφον. Καὶ διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, ἀδελφοί· ἕκαστος τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν εὐσυνειδότως ἐχέτω. Καὶ ἐν αὐτῇ δοξαζέτω τὸν Θεόν, καὶ κατακτάσθω τὴν οἰκίαν σωτηρίαν. Ο ὀικονόμος οἰκονομεῖτω τὰς σωματικὰς χρεῖας διδούς ἐκάστῳ τὸ προσήκον μὴ ἐν προσωποληψίᾳ, μηδὲ κατὰ πρόσκλησιν ποιῶν τι· ἀλλὰ συμπαθῶς καὶ φιλαδέλφως. Ο κελλαρίτης βλεπέτω πᾶς περιποιεῖται τὰ βρώματα τῇ ἀδελφότητι ἐν εἰλικρινείᾳ καὶ ἐφέσει ἀναπαύσεως αὐτῶν, μὴ τι παρεωραμένον ἢ φθειρόμενον ἔχων ἐν τῷ κελλαρίῳ. Ο ὀψοποιὸς τηρεῖτω συνείδησιν ἐν τοῖς παροφήμασι καὶ παραρτύμασιν, ὡς θεῷ ἀναφέρων τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ· ὁ τραπέζοποιός καθαιρέτω τὴν τράπεζαν καὶ τὰ ὑπουργικὰ σκεύη ὑπουργῶν τοῖς ἀδελφοῖς ὡς τῷ Κυρίῳ. Ομοίως οἱ ἄλλοι ταῖς ἄλλαις διακονίαις.

Καὶ ταῦτα λέγω, οὐχὶ τοῖς διακονοῦσι τοὺς διακόνους ἐπανιστῶν, ἀλλ' ἵνα ἐν ᾧ τις ἐκλήθῃ, ἐν τούτῳ πληροφῇ τὴν διακονίαν αὐτοῦ, πρὸς θεόν βλέπων, παρ' οὗ καὶ ἡ ἀποκαρδοκία τῆς μισθαποδοσίας.

Ἡ οὐχὶ καὶ αὐτὸς ἐγὼ ὁ ταπεινὸς οἰκονομίαν πεπίστευμαι, καὶ γε τὴν μέζονα; Οὐκοῦν ὡς ἐμοὶ προσήκει φροντίζειν, καὶ ἀγρυπνεῖν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, παρακαλεῖν τε καὶ νουθετεῖν ἵνα ἕκαστον ἰδίᾳ τε καὶ δημοσίᾳ, ἀναγγέλλειν τε τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ, καὶ τὴν ἐρχομένην βροφάϊαν· οὕτως ἀνολιγάρως καὶ ὑμῖν ἐξεστί τὰς διακονίας ἐπιτελεῖν.

Καὶ γενόμεθα, ἀδελφοί μου, ἔτι καὶ ἔτι ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς καὶ ἐκλή-

super famulos suos, ut det illis escam in tempore. Beatus ille servus quem, cum venerit Dominus suus, invenerit sic facientem. Amen dico vobis, quoniam super omnia bona sua constituet eum ».

Vide quem et quantum honorem tribuit bene ministranti? Certe contrarium servatum erit iudicium male servienti. Igitur vos hortor, o fratres, quisque in bona conscientia concreditum sibi ministerium servet; et in ipso glorificet Deum, et propriae consulat saluti. Oeconomus provideat temporalibus necessitatibus prout cuique convenit, nec aliquid ob personarum acceptionem vel studio partium faciat, sed cum misericordia et amore fratrum. Cellerarius consideret quomodo comparet edulia fraternitati in hilaritate et studio quietis, nihil eorum in penu retinens non bene custoditum vel corruptum. Coquus ex conscientia in eduliis, condimentisque parandis se gerat, quasi exhibens Deo servitium suum. Qui mensas parat mundet tabulas et instrumenta omnia utenda, serviens fratribus tamquam Domino. Et eadem ratione alii in aliis se habeant ministeriis.

Haec dico non quasi administratores excitans eos quibus ministratur; sed ut quisque illud, in quo vocatus est, impleat ministerium oculis conversis ad Deum, a quo et retributio est expectanda.

Nonne ego humilis homo ministerium habeo concreditum, et quidem caeteris maius? Quapropter si mihi necesse est satagere et vigilare pro animabus vestris, exhortari et commonere singulos privatim et publice, annunciare iustitias Domini et imminentem eius gladium; pariter et diligenter vobis quoque singuli necesse est ministeria implere.

Fiamus igitur, o fratres, usque adeo et amplius corpus unum unusque spiri-

θημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, ἀλλήλους ἀγαπῶντες ὡς ἀλλήλων μέλη· ἀλλήλων ἀνεχόμενοι, ἀλλήλων περιέποντες, ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες. Καὶ μήποτε φθάσωμεν εἰς ὑπεροδοουλείαν ἐλθεῖν· ὡς ἂν ἐν καιρῷ ἐξόδου ἀνακαλεῖσθαι τὸν παρελθόντα χρόνον ἐν ἀμελείᾳ· ἀλλ' αἰῶμεν ἐμπαράσκευοι, ἕτοιμοι, εὐλεπίδες, ἐλικρινεῖς, ἀπρόσκοποι· ἵνα εὐσυνειδώς τῶν ἐνθένδε μετὰναστάντες, τύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΕ΄.

Περὶ ἀτακτησάντων ἀδελφῶν
ἐπιτίμῃσι, καὶ διδασκαλία
παρακλητικὴ περὶ εὐταξίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Μικρὸν ἀπεδημήσαμεν ἀφ' ὑμῶν, καὶ αὐθις ἐπιστάντες εὐρομεν ἐν ὑμῖν ἀταξίαν. Δεῖ γὰρ καὶ ἐπὶ τοῦ κοινοῦ φανερωῖν αὐτήν, καὶ τοσαύτην ἀταξίαν, ὥστε τινὲς καὶ χεῖρας ἐκτεῖναι, καὶ ἀλλήλους δράξασθαι μανικῶς, καὶ γε μετὰ θυμοῦ καὶ κραυγῆς. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ἐνὸς οὐ πολὺ τὸ ξένον, δίδῃ λαϊκὸς καὶ οὐπω κατατεταγμένος ἐν τῇ ἀδελφότητι· ἐπὶ δὲ τοῦ ἐτέρου καὶ πάνυ ξένον· ὅτι ὁ μονάζων ὁ ἐσταυρομένος τῷ κόσμῳ ὁ καθηλωμένος ἔχων τὰς σάρκας τοῦτο πέπραχε. Πότε οὖν, ἀδελφεῖ ἐρωτῶ, καταβέβηκας ἀπὸ τοῦ σταυροῦ; πότε δὲ τῶν ἡλίων ἀφειδὲς ἐπέβαλες τὰς χεῖρας Ἰουδαϊκῶς ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν; Ὁ γὰρ ποιήσας, φησιν, ἐνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποίησεν. Οὐκ ἐφοβήθη ἀπὸ προσώπου τοῦ ταῦτα λέγοντος· οὐκ ἠδέσθη τὸν

tus: sicut vocati sumus in una spe vocationis nostrae nos, ad invicem diligentes, sicut alterutrorum membra et tolerantes, et foventes et onera portantes. Nunquam quaeramus ad servitium ultimi venire, ne tempore obitus nostri accusemur de praeteritae opportunitatis negligentia; semper vero parati simus et seduli, spe bona et hilaritate praediti sine offensione, ut cum bona conscientia, hinc translati regnum consequamur coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLV.

De inordinatis fratribus corrigendis et de recta disciplina exhortatorius sermo.

FRATRES ET PATRES,

Parumper a vobis abscessimus, et reversi inter vos confusionem invenimus. Oportet autem hanc manifestam facere et quanta fuerit, cum et quidam manus iniicere ausi sint, et pugillis se ad invicem percutere furentium more cum ira et clamoribus. De altero horum valde mirum non esset, cum vir sit laicus nec in ordinem fratrum cooptatus; sed de altero valde novum; quoniam asceticae vitae addictus et mundo crucifixus carnes habeat clavis confixas, qui haec gessit. Quo pacto, te compellem? Quo pacto, frater, e cruce descendisti? Cur more Iudaeorum in Iesum clavis relictis iniicisti manus? Dixit enim ille: « Nam qui fecit uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecit ». Nonne times a facie eius, qui ita

φύλακα τῆς ζωῆς σου ἄγγελον; οὐκ ἠν-
θρίασας τοὺς ὀρώντας ἀδελφοὺς καὶ ἐπι-
ξενομένους; Οὕτω λαμπράτω τὸ φῶς ὑμῶν,
φησὶν, ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως ἴδω-
σι τὰ καλὰ ὑμῶν ἔργα, καὶ δοξάτωσι τὸν
πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Σοῦ δὲ
τοῦναντίον τοσοῦτον ἐσκότασε τὸ κακὸν ἔρ-
γον, ὥστε βλασφημηθῆναι τὸ ὄνομα τοῦ
θεοῦ διὰ σέ.

Οἷμοι τῷ ἁμαρτωλῷ εἰς οἶον ὕψος
τῆς πολιτείας ἐκλήθημεν, καὶ ποῦ κα-
ταβεβλήμεθα, ἴσα κακοτρόποις λαϊκοῖς ἐν-
ασχημονοῦντες; Ἀλλ' ὅτι, φησὶ, προκατήρ-
ξατο ἐκεῖνος τῆς μάχης. Εἴτα οὐκ ἤκουσας
τοῦ κυρίου εἰρηκότος πρὸς τὸν ῥάπίσαντα
αὐτὸν ὑπηρέτην· Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρ-
τύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί
με δέρις; Καὶ πάλιν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ· Πά-
τερ ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἴ-
δασιν τι ποιοῦσιν; Ἀνθ' ὧν ὀφείλεις ὁ λοι-
δορούμενος εὐλογεῖν, καὶ τυπτόμενος ὑπερ-
εύχεσθαι, καὶ βλασφημούμενος παρακαλεῖν.
Σὺ δὲ τῶν ἀγαθῶν μὴ μιμούμενος ὅρα τί-
νος ἐγένου μίμημα.

Αὕτη ἐστὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν κατηχίσεων;
τοῦτό ἐστι τὸ παράγγελμα, ὃ παραγγέλλει
ὁ μακάριος ἀπόστολος· Πᾶσα πικρία καὶ
θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ βλασφη-
μία ἀρθῆτω ἀπ' ἡμῶν σὺν πάτῃ κακίᾳ; Οἱ
ὑμεῖς καὶ εἰς χεῖρας ἔρχεσθε, καὶ τρίχας,
τέλλετε, καὶ ἀλλήλοις ἀποπνίγετε. Οὐκοῦν
κατεπεφρόνηται ὁ νόμος τοῦ θεοῦ, καὶ εἰς
κενὸν ἀργυροκόπος, προφητικῶς εἶπεῖν, ἀρ-
γυροκοπεῖ· καὶ εἰκὴ καὶ μάτην ὁ ταπει-
νὸς κοπιῶ. Ὁμῶς οὐδ' οὕτως ἀφέξομαι τὸ
ἐμαυτὸν ποιεῖν· ἀλλ' ὥστε ἔχων καὶ πολ-
λοὺς τοὺς ἀκούοντας ἐμμελῶς. Πόθεν οὖν τὸ
αἷτιον τῆςδε τῆς ἀταξίας; Διὶ γὰρ μὴ μό-
νον κατηγορεῖται τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ
τὴν θεραπειάν ἐπιδείξασθαι. Κακὸν συνει-
δὸς τὸ ταῦτα καινοτομοῦν, φρόνημα ὑπέρο-
γκον, καρδίας πονηρᾶς ἐμμελέτημα. Εἴαν φη-
σιν εἴπη μοι τόδε, ἀνταποκριθῆσομαι αὐτῷ
ἐκεῖνο· εἴαν δράσῃ μοι τάδε, ἀντιδράσω τὰ

locutus est? Non es veritus angelum cu-
stodem vitae tuae? Non erubuisti fratres
conspicientes et stupore percussos? Di-
ctum est: « Sic luceat lux vestra coram
hominibus, ut videant opera vestra bona,
et glorificent patrem vestrum qui in coe-
lis est ». Tuum vero opus malum tene-
bras obfundit; ita ut blasphemetur per
te nomen Dei.

Vae mihi peccatori! Ad verticem per-
fectionis vocati sumus, et quo pacto su-
mus deturbati, et de iis, quae iniqui pa-
trant laici viri, erubescere cogimur? Sed
tu inquires: ille initium pugnae dedit. Et
tu non audisti Dominum, qui servo ala-
pam sibi danti dixerat: « Si male locutus
sum, testimonium perhibe de malo; si
vero bene, quid me caedis? » Et rursus
in cruce: « Pater dimitte illis peccatum;
nesciunt enim quid faciant? » E contra
pro iniuriis tibi erat benedicendum, pro
blasphemiis exhortandum. Tu vero bono-
rum immemor considera, cui assimilatus
fuisti.

Talis ne est fructus sermonum meo-
rum ad rectam viam tenendam? Hoc ne
erit praeceptum Apostoli: « Omnis ama-
rities, et ira, et iracundia, et clamor, et
blasphemia longe a vobis absit cum omni
malitia? Inter vos autem ad manus ve-
nitis, capillos evellitis, manibus certatis.
Nonne sic lex Dei aspernatur, et frustra
dicente Domino, argentifer argentum o-
peratur; et sic ego frustra et inutiliter
satago. Sic et pariter immemor mei es-
sem. Sed habeo alios multos, qui diligen-
ter me audiunt. Unde causa huius confu-
sionis? Oportet autem non solum dam-
nare peccatum; sed et curationem docere.
Mala conscientia est, quae haec noviter
agit: mens elata et superba: gravis cor-
dis cogitatio. Dictum est enim: Si haec
mihi dicant, et haec alia respondebo: si
haec mihi faciant, similia quoque reddam.

ἐσθ' ὁρῶσιν· εἴτα φθάσαντος τοῦ ἐρεθισμοῦ διὰ τινὸς ὑποπεσούσης προφάσεως, τηνικαῦτα τὰ ἐν τῷ κρυπτῷ βουλόμενα, ἐν τῷ ἐμφανέσι ἐκφέρουμεν. Ἀψευδὴς γάρ ἐστι ὁ εἰπών· Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας λαλεῖ τὸ στόμα. Ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ ἀγαθὰ, καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά.

Οὐκοῦν θησαυρὸς ἡμῖν ἔστω ἡ καρδιά ἀγαθῶν βουλευμάτων, καὶ μόνου οὐκ ἐκβαλοῦμεν πονηρὰ οὐδὲ μαχεσάμεθα, ἀλλὰ καὶ ἐάν τις ἡμῶν τὴν δεξιὴν σιαγῶνα βραβεύσῃ, ἐμπαρέξομεν αὐτῷ καὶ τὴν ἀριστεράν· καὶ πᾶν ὃ τι οὖν ἄλλο ὑποίομεν εὐαγγελικῷ προστάγματι. Καὶ ἵνα τί ἀποθνήσκωμεν, οἷκος Ἰσραὴλ; κἀνταῦθα ἐστὶν εἰπεῖν· καὶ ἵνα τί ἀμείβομεν ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰκὴ καὶ μάτην; Ἐν μὲν ταῖς ὀφθαλμίαις καὶ οἰνοποσίαις δόκιμοι ὄντες καὶ εὐχαρεῖς. Οὐκ ἀσφαλισώμεθα οὖν μὴ πικραίνεσθαι μὴ θυμοῦσθαι καὶ μὴ ὀργίζεσθαι καὶ μὴ κραυγάζειν, ἐξ ὧν προφέρονται, ὥσπερ τινὰ θέλη, καὶ ὕβρεις καὶ τὰ τούτων ἐτι χαλεπώτερα. Ἰδοὺ παραγγέλλω ὑμῖν ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ζωοποιούντος τὰ πάντα, καὶ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ μαρτυρήσαντος ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου τὴν καλὴν ὁμολογίαν, τηρῆσαι ἡμᾶς τὴν ἐντολήν, καθὼς βοᾷ ὁ ἀπόστολος, ἄσπιλον ἀνεπίληπτον, ἵνα μὴ ἀναγκάσῃ με ὑποβάλλειν ὑμᾶς ἐν ἐπιτιμίαις βαρυτάταις. Ἀλλ' ἵνα μᾶλλον εὐτακτοῦντες καὶ εὐσχημονοῦντες καὶ τὸν ἁμαρτωλὸν ἀναπαύσῃτε, καὶ τὸν θεὸν θεραπεύσῃτε, καὶ τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐπιτεύξεσθε χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Interea insurgente iracundia ob quandam incidentem occasionem, tunc ea quae in abscondito alta mente erant reposita et meditata, in manifestum erumpunt. Non mentitur qui dixit: Ex abundantia cordis os loquitur. Bonus homo de bono thesauro suo profert bona, et malus homo de malo thesauro mala profert.

Propterea cor nostrum thesaurus nobis sit bonarum cogitationum et voluntatum; et hoc modo non proferemus mala, nec litibus operam dabimus. Sed si quis genam dexteram alapa nobis percussit, praebebit ei sinistram, et aliam quamcumque iniuriam sustinebimus iuxta evangelicum praeceptum. En modo esset conclamandum: Cur moriemur, domus Israel? Et cur singulis diebus frustra et inutiliter vitam nostram consumimus? In cibis vescendis, et in ebibendis potibus seduli sumus et laeti. Satagere opus est, ne in defectus incidamus: et non simus iracundiae et irae et amaritudini et clamoribus dediti, neque hinc veluti tela in alios aspera et perniciosora iniicientes. Ecce nunc hortor vos coram Deo, qui vivificat omnia, et Iesu Christo qui testimonium bonum dedit sub Pontio Pilato, servemus nostram professionem, sicut clamat apostolus, immaculatam, indeficientem, ne me poenis gravissimis vos submittere adigatis. Imo potius ordinate agentes et rectam vitae rationem ducentes et mihi, licet peccatori, requiem praebeatis, et Domino serviatis, atque aeterna bona consequamini, gratia et misericordia Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΖ'.

Περὶ τῆς εἰρήνης, καὶ πραότητος,
καὶ παρθενίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐτε ἐγὼ ὀφείλω κόρον λαμβάνειν τῆς σωτηρίου διαλέξεως, οὐτε ὑμεῖς τῆς ἐποφειλοῦς ἀκροάσεως, ἀλλ' ἀμφοτέροι περὶ ἀμφοτέρα οὕτως ἔχειν ὡς οἱ διψῶντες ἀρύσασθαι ὕδωρ. Καὶ τοῦτο σημεῖον προκοπῆς, καὶ αὕτη ἐστὶ σωτηρίας ἀπόθεσις· ὁδοποιοῦσι γὰρ οἱ λόγοι πρὸς τὰ πράγματα, οἱ τ' ἀγαθοὶ πρὸς τὰ ἀγαθὰ, οἱ τε ἐναντίοι πρὸς τὰ ἐναντία. Οὐκοῦν ἐπειδὴ ἡμεῖς ἐπιμέμεθα τὰ ἀγαθὰ πράττειν, ἀγαθοῖς λόγοις καὶ χρησταῖς ὁμιλείαις ἀναστρεφόμεθα· ὡς ἂν μὴ διαμάρτοιμεν τοῦ θεόντος. Αὐτὸς γὰρ τοῦτο διδάσκων ὁ ἀπόστολος φησί· Πᾶς λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς τὴν οἰκοδομὴν τῆς χρείας· ἵνα ὃν χάριν τοῖς ἀκούουσιν· καὶ μὴ λυπῇται τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσφραγίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. Καὶ πάλιν· Πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ κραυγὴ καὶ ἐλασφημία ἀρδῆτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. Γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὐσπλαγχοί, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐν Χριστῷ ἔχαρίσατο ὑμῖν. Οὐαὶ τί ὁπαγγέλλει; Πᾶσα ἡ ἀκριβεία τῆς ἐντολῆς· καὶ ταῦτα τίσι διαλεγόμενος; οὐ μονάζουσι, ἀλλ' ἀπλῶς πᾶσι βιωτικοῖς. Ἐπὶ δὲ τῶν μοναζόντων ἐκεῖνα ἐστὶ λέγειν· οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασιν καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις, ὡς ἂν εἰ ἀνενέργητοι ὄντες τῆς καθ' ἁμαρτίαν πράξεως.

Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει· σκοπεῖτωσαν οἱ νῦν μαχεσάμενοι ποίας εἰσὶ καταδίκης ἄξιοι, οἱ οὐ μόνον ἐμαχέσαντο, ἀλλὰ καὶ χεῖρας ἐπέβαλον εἰς ἀλλήλους. Ἐκτεινας τὰς χεῖρας, εἶπέ μοι, εἰς μονάζοντα ὁ

SERMO XLVI.

*De pace et mansuetudine,
deque virginitate.*

FRATRES ET PATRES,

Neque ego mensuram imponere debeo salutaribus homiliis, neque vos debita auditioni; sed ambo in utrisque et sicuti sitientes haurire aquas. Hoc est signum profectus, et haec est basis salutis. Siquidem sermones adducunt ad actiones: boni ad bonas, contrarii vero ad malas. Itaque cum nos desideremus bona operari, bonis sermonibus utilibusque homiliis nutriamur, ne in aliquo minime deficiamus. Ipse enim Apostolus, qui nos edocet, dixerat; « Omnis sermo durus ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad aedificationem, ut det gratiam audientibus. Neque exacerbetur Spiritus sanctus Dei, in quo consignati estis in diem redemptionis. » Et rursus: « Omnis amarities, et ira et iracundia et clamor et blasphemia abscedat a vobis cum omni malitia. Sitis ergo ad invicem boni, misericordes, gratiam exhibentes vobismet ipsis, sicut et Iesus Christus vobis gratiam praebeuit. Considerate ut ille nunciat, adhibendum omne studium in mandatis. Et haec quibus dicit? Haud quidem monachis tantum, sed omnibus qui in mundo sunt. Monachis autem ea dicta sunt: Qui sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum passionibus et concupiscentiis suis, ut actioni vitiosae nulli dent operam in peccatis.

Cum haec ita se habeant, considerate qua sententia sint digni, qui modo contenderunt. Quique non modo contenderunt; sed manus sibi invicem iniecerunt. Extendisti manum contra mo-

ἔτι ἐν λαϊκοῖς κατηριθμημένος· σὺ δὲ ὁ μονάζων τολμᾷς ῥάβδῳ παῖσαι τὸν στοιχειούμενον πρὸς τὴν ὑποταγὴν. Οὐκοῦν οὐκ εἶ μοναχός, ἀλλὰ μονόμαχος· οὐδ' ἀσκητής, ἀλλὰ ληστής· οὐδ' υἱὸς τῆς εἰρήνης, ἀλλὰ τέκνον ὀργῆς. Μὴ γάρ οὐκ ἀπὸ ὕβρεων προῆλθον πληγαί, καὶ ταῖς πληγαῖς ἐπακολουθοῦσι θάνατοι; Οἱ μὲν οὖν οὕτω πράξαντες ὑποβληθήσονται τῇ προσηκούσῃ ἐπιτιμίᾳ, ὥς μὴ εἰς τὰ χείρονα προέλθοιεν. Ὑμεῖς δὲ, ὧς ἡγαπημένοι, ὥς μαθηταὶ τοῦ πρᾶου καὶ εἰρηνοδόρου δεσπότου, πρῶτος καὶ εἰρηνικῶς ἐμπολιτεύεσθε, εἰρήνην διώκοντες μετὰ πάντων καὶ τὸν ἁγιασμόν· οὐ χωρὶς οὐδεὶς ὀφεται τὸν κύριον ἀλλ' ὥστε αἰσόμενοι καὶ τὸ δεσποτικὸν σῶμα τε καὶ αἷμα, οὗ μεταλαμβάνειν ἡξιώμεθα. Μὴ τοίνυν ἡ ὑποδεχομένη τὰ ἄχραντα ὁῶρα, ψυχὴ ὑποδεχέσθω ταραχάς τε καὶ μανίας καὶ ἔκτοπα ἐπιθυμήματα, μὴ δὲ τὸ στόμα τὸ ἀρυόμενον τῆς ἀθανάτου πηγῆς ἐκφερέτω βορβορώδεις λόγους, καὶ κενὰ ἀμαρεύματα, μὴ δὲ οἱ καθαγιασθέντες ὀφθαλμοὶ τῷ τιμίῳ αἵματι τεθηριωμένα βλέπέτωσαν καὶ πορνικὰ ἀναζωγραφείτωσαν θεάματα· μὴ δὲ ἡ χεὶρ θησαυρίζουσα τὰ θεῖα, ἀπτεῖσθω ἅ μὴ θέμις· ἀλλὰ πάντα τὰ μέλη ὥς Χριστοῦ μέλη φυλακτέα καὶ σωστέα.

Μέγα μὲν οὖν ἅπαν κατόρθωμα καὶ εὐχῆς τῆς ἀνωτάτου κατακτήσασθαι· οὐ μὲν οὖν τοσοῦτον ὅσον καὶ τῆς παρθένιας. Παρθενία γάρ ἐστιν ἡ ἐν παραδείσῳ πρώτιστα ἐκλάμψασα πρὶν ἢ τοὺς προπάτορας ἡμῶν κατασοφισθῆναι ὑπὸ τοῦ ὄφεως. Παρθενία ἐστιν ἡ μήτηρ Χριστοῦ χρηματίσασα. Παρθενία ἐστιν ἡ τοὺς ἀγγέλους ἀπεργασμένη· εἴ περ ὁ μὲν γάμος ἐκ φθορᾶς ἄρχεται καὶ εἰς φθοράν καταλήγει· ἡ δὲ παρθενία εἰς ἀφθαρσίαν τὸν κόσμον ἀνίστησιν. Πῶς οὖν αὐτὴν κτησόμεθα, εἴποι τις ἄν; πῶς δ' ἄν ἄλλως ἢ ἐν μυρίοις πόνοις τε καὶ ἰδρωσιν· ὅπου γὰρ μέγα τὸ κατόρθωμα, ἐκεῖ μεγίστης καὶ σπουδῆς χρεῖα.

nachum, qui adhuc es inter laicos: tu vero monache, ausus es virga percutere qui subiectionis iugum venerat implorare. Vere tu non es monachus, sed monomachus: non asceta, sed aggressor: non filius pacis, sed irae. Nonne ex ira venerunt plagae, et e plagis mortes sequuntur? Qui igitur hoc pacto sunt operati, iustae poenae subiicientur, ne ad priora prolabantur. Vos autem dilecti, veluti discipuli Domini, mansueti et pacifici, mansuete et pacifice vitam agite; cum omnibus pacem persequimini et sanctimoniam; sine qua nemo videbit Dominum; et praecipue veneremur in nobis Corpus et Sanguinem Domini quae digni fuimus suscipere. Quapropter anima, quae suscepit sacrosancta dona, ne excipiat turbas, et insanias, et vitiosa desideria; neque os hauriens fontem vitae proferat coenosos sermones, ut aquas turbidas; neque oculi, qui in sancto sanguine sunt purificati, brutalia conspiciant atque inhonesta, neque sibi mente fingant impuras visiones: neque manus quae thesaurus fuerit sacrorum tangat quae nefas est; sed omnia membra, sicut membra Christi, custodienda et servanda sunt.

Omne quidem opus virtutis magnum est, et summis desideriis consecrandum, prae omnibus vero opus Virginitatis. Virginitas ea est, quae prima in paradiso refulsit priusquam parentes nostri a serpente fuerint decepti: Virginitas facta est mater Christi: Virginitas angelos facit: cum matrimonium ex corruptione sit et ad corruptionem adducat: Virginitas mundum ad incorruptionem adducit. Quo pacto igitur, aliquis dicet, eam consequemur? Nonnisi in laboribus innumeris et sudoribus. Ubi maximum est bonum, ibi etiam maximae opus est curae et diligentiae.

Τοίνυν καθάπερ μάχαιρα ὀξεῖα τέμνειν
 εἶδε τοὺς προσβάλλοντας τὸν αὐτὸν δὴ τρό-
 πον καὶ ἡ ψυχὴ τῷ θείῳ φόβῳ, ὥσπερ τι-
 πυρὶ χαλκευθεῖσα, καὶ τῷ τῶν θακρῶν ὕδατι
 στομοθεῖσα, τεμνέτω καὶ σκυλευέτω τοὺς
 δαιμονιώδεις λογισμοὺς· καὶ τύχη ἀμβλυ-
 βῆναι, πάλιν στομούσθω πατάσσουσα οὐκ
 ἐν χιλιάσιν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐν μυριάσι
 κατὰ τὸ ἐν Δαυὶδ ἀδόμενον. Εἴπερ πολλοὶ
 οἱ πολεμοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους, καὶ μυ-
 ρία τὰ καθ' ἡμῶν στρατευόμενα τῆς πονη-
 ρίας πνεύματα· οἷς τὸ ἀντιτάσσασθαι μέ-
 χρι τέλους στρατιωτὴν ἀναδείκνυσιν τοῦ
 Χριστοῦ καὶ στεφανίτην, ὡς ἀληθῶς ἀπα-
 ράγραπτον. Γένοιτο δὲ ἐλέει Θεοῦ καὶ τοῖς
 ἀμαρτήσασιν συγχώρησις, καὶ ὑμῖν τοῖς
 εὐδρομοῦσι προθυμία εἰς τὸ ἔτι διαπρά-
 ξασθαι πᾶσαν ἐντολὴν Θεοῦ καὶ τυχεῖν βα-
 σιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ
 καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ
 εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΖ'.

Οτι οὐ δεῖ ἑᾶν τοὺς πονηροὺς
 λογισμοὺς ἐγχρονίζειν ἐν ἡμῖν,
 καὶ περὶ τοῦ μὴ τύπτειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐ μέγα τι ποιοῦμεν κατὰ μίαν σαββά-
 τω ἢ δις ἢ τρίς διαλεγόμενοι ὑμῖν ἐν ἐκδομά-
 δι· ἀλλ' εἰ δυνατόν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν
 τοῦτο ποιεῖν, ὑπῆρξεν ἂν ἡμῖν οὐκ εἰς μικρὰν
 λυσιτέλειαν. Καὶ γὰρ πταίμεν ἅπαντες καθ'
 ἑκάστην, καὶ χρῆζομεν τῆς ἀλλήλων· ὑπο-
 μνήσεως τε καὶ ἀντιλήψεως πρὸς τὸ ἐπανά-
 γεσθαι καὶ ἀνατρέχειν εἰς τὴν προτέραν
 στάσιν. Στάσις γάρ ἐστιν ἡ ἀρετὴ, καὶ ἡ
 ταύτης ἐκλυσίς κακία ἐστὶ καὶ ὀνομάζεται.
 Ἀλλ' ὁ μὲν ῥάθυμος καὶ κατημελημένος
 τοῦτο κρίνει ἀμάρτημα, τὸ αὐτοτελὲς τῆς
 πράξεως, ἡγουν πορνείας, μοιχείας, ἀσελ-

Itaque sicut acutus gladius novit per-
 dere occurrentes, sic et anima divino ti-
 more veluti igni examinata et aquis la-
 crimarum temperata abscindat et proflig-
 get diabolicas cogitationes; et si obtundi
 contingat, rursus temperetur non mille,
 sed et decem mille vicibus, ut cecinit Da-
 vid. Etsi multi superioris ordinis sint bel-
 latores contra nos, et myriades castra-
 mentatae adversus nos sint malignarum
 spirituum, tamen contra easdem ad finem
 usque pugnandum nobis est; et hoc pacto
 quisque apparebit verus Christi miles,
 et tandem iure corona redimitus. Concedat
 vero Dominus et peccantibus remissionem,
 et vobis bene currentibus alacritatem, ut
 omne possitis bene exsequi mandatum Dei
 et consequi regnum coelorum in Christo
 Iesu Domino nostro; cui est gloria, et
 potentia cum Patre et Spiritu sancto,
 nunc et semper et in saecula saeculo-
 rum. Amen.

SERMO XLVII.

*De non permittendis pravis
 cogitationibus in nobis perdurare, et
 de verberibus non infligendis.*

FRATRES ET PATRES,

Non quidem rem magnam praesta-
 mus cum semel in sabbato, bis terve
 in hebdomada sermonem habeamus; sed
 si possibile foret, quotidie facerem; non
 modicum enim affert nobis emolumen-
 tum. Omnes quidem in aliquem defectum
 quotidie cadimus, et ad invicem commo-
 neri debemus et excitari, ut ad pristinum
 statum recuperandum redeamus. Status
 enim huiusmodi virtus est, et ab ea de-
 flectere malum est et vocatur. Qui desidio-
 sus est et negligens iudicet peccata es-
 se, ea quae voluntarie admittuntur de a-

γείας, ἀκαθαρσίας, εἴ τινας ἄλλης πονηρίας· ὧν καὶ ὁ νόμος βαρύνει. Οὐδὲ σπουδαῖος τε καὶ ὑπερβυμένος οὐδὲ τὰς ἀπρεπεῖς φαντασίας τοῦ νοῦ καὶ τοὺς ἐντεῦθεν γινόμενους γαργαλισμοὺς τῷ σώματι ἀνευθύνους λογιζέται· ἀλλὰ σπεύδει πάντα ἀφανίζειν, καὶ ἡσυχίαν ἄγειν ἀπὸ τῶν ὀλεθρίων παθῶν, ὅπερ ἔστι τὴν εἰρήνην ἔχειν ἡμεῖς πρὸς τὸν Θεὸν διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος. Πρὸς ἣν γενομένη ἡ ψυχὴ χαίρει χαρὰν μεγάλην ὡς ἀληθῶς, καὶ ἡδεται ἡδονὴν ἀκόρεστον ἐμφιλοχωροῦσα ταῖς περὶ Θεοῦ ἐννοίαις, καὶ ἐμβαθύνουσα ταῖς θεωρίαις τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ μεγαλείων, ὡς καὶ ἑαυτῆς ἐπιλάνθανεσθαι. Ὅπότεν δὲ ἀποσταίῃ τῆς τοιαύτης καταστάσεως, καὶ ὑποσυρῇ ταῖς ἀλόγοις ἐπιθυμίαις, ταράττεται καὶ κλυδωνίζεται, καθάπερ σκεῦος χειμαζόμενον ὑποθαλάσσης κυμαινόμενης. Καὶ εἰ μὴ Κυρίως ἐπιστῇ βοηθός, πάθει ἅν καὶ τὸ ναυάγιον.

Διὸ προσεκτέον, ἀδελφοί, μὴ εἶναι τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς χρονίζειν ἐν ἡμῖν, ἀλλὰ πρόρριζον ἀνασπᾶν αὐτούς· ἐπὶ γὰρ εὐρὴ τόπον ὃ ὄφεις παρακύψαι καὶ κατὰ μικρὸν εἰσδύσαι, ὅλως οὐκ ἀνέχεται, εἰ μὴ ἀποτέκοι θάνατον. Διὰ τοῦτο φησιν ἡ γραφή· Αὐτὸς τηρήσει σου πτέρναν· τουτέστι τὸ τέλος τῆς πράξεως. Καὶ, Σὺ συντρίψεις αὐτοῦ κεφαλὴν· τουτέστι τοῦ λογισμοῦ τὴν εἰσβολήν. Οὐκοῦν στῶμεν λοιπὸν γενναίως πρὸς τὰς προσβολάς, καὶ σκυλεύωμεν τοὺς ἐμπορίους λογισμοὺς, καὶ διακόπτωμεν τὴν ἀλμυρὰν θάλατταν τῆς ἀμαρτίας· ὡς ἀνέξη καὶ ἡμῖν μετὰ τοῦ Δαυὶδ λέγειν· Διήλθομεν διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ ἐξήγαγεν ἡμεῖς εἰς ἀναψυχήν.

Ἔστι δὲ οὐ μόνον τὸ πάθος τοῦτο ταράττει καὶ ἀλλοιοῦν τὴν ψυχὴν· ἀλλὰ καὶ ὁ θυμὸς ἔτι μάλιστα. Εταράχθη, γὰρ φησιν, ἀπὸ θυμοῦ ὃ ὀφθαλμός μου. Καὶ. Θυμὸς αὐτῶν κατὰ τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ὄφιος· Καὶ. Θυ-

dulterio, fornicatione, impudicitia, impuritate, vel alio quoque malo, cuius grave est legis praeceptum. Qui vero diligens est et studiosus neque incongruas phantasias, et quae inde eveniunt corporis motus, iudicat a malo abhorrere. Satagit vero, ut haec deleat, et tranquillus sit a perniciosis motibus, quod illud significat: « ut pacem habeamus ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum, » sicut dixit Apostolus. Ad quam pacem cum pervenerit anima gaudio magno gaudet, ut reapse est; et dulcedinem experitur absque limite, suis omnibus cogitationibus adhaerentem, et eam ad altitudinem sublevans profundae contemplationis magnum ineffabilem, ita ut suipsius obliviscatur. Cum vero ab hoc statu dimoveatur, et irrationabilibus cogitationibus trahatur, turbatur atque exagitatur, veluti scaphus fluctibus quassatus inter fluctus maris. Et nisi adsit Dominus adiutor, naufragium quoque patietur.

Ideo attendendum est, o fratres, ne permittamus cogitationes pravae permanere in nobis; sed statim longe arceamus. Nam si anguis locum inveniat, ubi abscondatur, et parum ingrediatur, impedire eum non poterimus, quin precurret mortem. Igitur scriptura sancta dicit: *Ipse insidiabitur calcaneo tuo*, id est finem actionis; et *tu conteres caput eius*, scilicet cogitationis principium. Caeteroquin strenue resistamus contra aggressus et rapinas cogitationum ingruentium, et superemus asperum mare peccati; ita ut nobis cum David fas sit exclamare: *Transivimus per ignem et aquam, et educti sumus in refrigerium*.

Neque hic solus animi motus conturbat et immutat spiritum nostrum; sed et maxime ira. *Turbatus est ab ira*, ut dicit psalmus, *oculus meus*: et, *Ira eorum ad instar serpentis*: et, *Ira in sinu stulto-*

μὸς ἐν κόλποις ἀφρόνων ἀντίζεται· Καὶ ἡ
βροχὴ τοῦ θυμοῦ πτώσις αὐτῶ. Ἠόθεν οὖν τὸ
τοιοῦτον πάθος ἀποτίκτεται· ἀλλ' ἢ ἀπὸ
ἀλαζονικοῦ καὶ ὑπεροπτικοῦ φρονήματος
οἰομένου τῶν ὑπὸ χεῖρα. Ἐπεὶ ὁ ταπεινὸς τῇ
καρδίᾳ κατὰ μίμησιν τοῦ κυρίου προῶς
ἔστι καὶ ἡσύχιος, οὐκ ἐρίζων, οὐδὲ κραυγάζων·
ἀλλ', εἰ καὶ τύχη, ὑβρίζεται μᾶλλον
ἢ ὑβρίζει· τύπτεται, ἀλλ' οὐκ ἀντιτύπτει.
Οἱ δὲ περὶ ὧν ὁ λόγος, οὐ μόνον θυμικῶς
ὑβρίζουσιν· ἀλλὰ καὶ τύπτειν ἐπιχειροῦ-
σιν· καὶ ταῦτα κατὰ τοὺς ὁδοιτροὺς ὁμοσχί-
μους.

Εἴτα ἐγκυκαλούμενοι τὴν προπέτειαν
ἀποκρίνονται, μὴ ὑπὸ κανόνα ἐλαυνέσθαι.
Ἐπειδὴ, φασιν, οὐ δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ δι' ἐτέρων
τετιμωμένον συνηγορεῖν τοῦ πάθους τὸ
ἐν τῇ Κλιμακί φέροντες ῥησιδίον οὐκ εἰδόν-
τες ὅτι ὁ λόγος ἐκείνος βεβιασμένος ἐστίν,
οὐκ ἔχων τὸ ἔννομον. Καὶ δηλοῖ αὐτὸς
ὁ Πατὴρ ὑπομνηματίζων τὰ τοῦ ἀποστό-
λου, καὶ τάδε λέγων· Ἐλεῖξον ἐπιτίμησον·
παρκαλέσων· οὐ μὲν τοι τύψον. Εἰ οὖν οὐκ
εἶπε τύπτειν, τίς ὁ τολμῶν προσθεῖναι, ἢ
ὑβρίσειν τῶν ἀποστολικῶς ἐκδεδομένων; Ἀ-
λλως τε, εἰ μὴ δι' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δι' ἐτέρου
τετιμωμένοι, ἀφίησι τοῦ ἐγκλήματος καὶ πάν-
τες οἱ τύραννοι. Διότι μὴ δι' ἑαυτῶν· ἀλλὰ
διὰ τῶν σφῶν ὑπηρετῶν ἀπεκτείνανσι τοὺς
τε προφητάς καὶ μάρτυρας. Καὶ μηδαίς
λεγέτω, ὅτι ὁ θεῖνα καὶ ὁ δεῖνα κενέλακε
τόνδε καὶ τόνδε· ἀλλὰ ζητεῖτω ἔξονομάζειν
τοὺς ὑπηρετοῦντας· ὅπερ ἔστιν ἀσύφλογον.

Ἦν δὲ καὶ ὁ ἀποστολικὸς κανὼν πα-
ραβλαβηθήσεται, διαγορεύων ἐπίσκοπον, ἢ
πρεσβύτερον, ἢ διάκονον τύπτοντας πιστοὺς
ἀδικήσαντας καθαιρεῖσθαι προστάσσομενος;
Ἀρα μὴ πῶς ἔλαθε τὸ ἅγιον Πνεῦμα ὑπο-
μνηματίσαι τὸ δι' ἐτέρου τύπτεσθαι; Ἀλλὰ
ἀπαρμεινέτω ἡ καρδιά· παραδειγματιζέσθω δὴ
ὁ λόγος, καὶ ἐπὶ τῶν ἐν χρήμασι χειροτονου-

rum habitat, et, Vis Irae eum cadere faci-
cit. Unde autem huiusmodi vitium ori-
tur? Nonne a superba et tumida mente
quae se existimat aliquid esse, et se
elevat super alios, quos sub manu tenet?
Verumtamen vir humilis, Dominum secu-
tus, mansuetus est et pacificus, non con-
tendens, neque clamitans. Sed, si quid con-
tingat, mavult iniuriam pati, quam fa-
cere: percuti, quam percutere. Ii vero, de
quibus sermo est, non solum iracunde
iniuriam faciunt, sed et verberibus ma-
num admovent, idque contra eiusdem
habitus fratres.

Deinde de audacia incusati respon-
dent non egisse praeter legem; nam
inquiunt, non propter se, sed propter a-
lios indignatos esse, adducentes excusa-
tionem peccati, quod in Scala dictum est.
Sic vero non vident locum illum violenter
esse detortum? Hoc enim pacto non esset
iuxta praeceptum. Quod et ipse Pater
Climacus demonstrat, verba Apostoli com-
memorans dicentis: Corripe, increpa, ex-
hortare, non vero verbera. Si igitur non
dixit verberare; quis audet hoc adiicere,
vel adiungere aliquid apostolicis dictis?
Verumtamen si non perse, sed per alios
indignatum, et culpa vacare dixerit:
neque peccati rei erunt, qui occidunt, om-
nes tyranni. Nam non per se ipsos, sed
per suos satellites interfecerunt prophe-
tas et martyres. Haud amplius diceretur,
quod hic vel ille tormentis alterum vel
alterum tradidit; sed quaerantur nomina
carnificum. Quod vel dicere absonum est.

Quomodo contra apostolicam quoque
regulam non operatur? Nam haec iubet e-
piscopum, vel presbyterum vel diaconum,
si verberaverint fideles peccantes, vel infi-
delibus iniuriam fecerint, maledicto sub-
mitti. Fortasse latuit Spiritum sanctum
commemorasse alium ab alio vapulare?
Sed ehu abominatio! quae corapatur or-

μένων. Αρα ὅτι μὴ δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ δι' ἐτέρας χεῖρας ἢ ἑλάβον, ἢ δεδώκασιν, ἔξω πίπτουσι τῆς κανονικῆς καθαιρέσεως; ἀλλ' οὐδαμῶς. Τὸ αὐτὸ δὴ κἀνταῦθα οἰητέον καὶ νομιστέον τοῦ θυμοῦ ἔγγονα ἃ ἀναιρετέον, ὥσπερ καὶ τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν ἀπὸ τῶν ψυχῶν καὶ μήτε δεξιᾶ, μήτε ἀριστερᾶ, ἀλλ' ὁδῶ βασιλικῇ, ἡγουν τῇ εὐαγγελικῇ καὶ ἀποστολικῇ θεσμοθεσίᾳ, ὁδευτέον. Οὕτω γὰρ ἐν ἔχνεσι περιπατοῦντες τῶν ἀγίων, καταντήσωμεν σὺν αὐτοῖς εἰς ζωὴν αἰώνιον Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΗ'.

Περὶ τῶν διακονιῶν.

Περὶ ὑπακοῆς, ὁμονοίας τε,
καὶ εἰρήνης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πάλιν ἐπὶ τὸν αὐτὸν ἔμει λόγον· καὶ μάλιστα ἀκούων τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Ἐπεχε σεαυτῷ, καὶ τῇ διδασκαλίᾳ· ἐπίμενε αὐταῖς· τοῦτο γὰρ ποιῶν, καὶ σεαυτὸν σώσεις, καὶ τοὺς ἀκούοντάς σου. Οὐκοῦν ἐμοὶ μὲν ἀναγκαῖον τὸ λέγειν, ὑμῖν δὲ ὑπέχρειν τὴν ἀκοήν, καὶ εἰς ἔργον προάγειν τὰ διδάγματα. Τί δ' ἐστὶ τὸ νῦν λεγόμενον; περὶ τῆς σωματικῆς ἡμῶν διαγωγῆς· ὅτι εἰ καὶ ἐν ἐξωρίᾳ ἐσμὲν, ἀλλ' ὁμῶς κοινοβιακῶς ζῶμεν, οὐ μεθ' ἑνὸς ἢ δυοῖν, ἀλλὰ καὶ μετὰ πλειόνων. Κατὰ μὲν τοῦ κοινοβίου εὐπόριστα οὐκ ἔχομεν· τὰ δὲ ἐπίπουνα παρακερδαίνουμεν· παραγίνονται γὰρ ἀεννάως ἀδελφοὶ καὶ πατέρες καὶ φιλόξενοι καὶ πένητες, καὶ τὸ πᾶσιν ὑπαντᾶν καὶ πᾶσιν ἐπαρκεῖν οὐκ ὀλίγου ἐστὶ τοῦ πνεύματος, οὐδὲ ὀλίγης δυσχερείας. Χρὴ οὖν τὸν οἰκονόμον φρόνιμον εἶναι καὶ ἐγρήγορον, ὥς θεοῦ οἰκονόμον. Τοῦτο δὲ οὐδὲν ὀνήσει, εἰ μὴ ἔχοι ὁ οἰκο-

dinationi per pecunias. Sic et ii, qui non sua, sed aliena manu acceperunt vel dederunt, percutiuntur canonica maledictione. Idipsum opinandum et censendum est de iis similibus per alios malefactis iracundiae, quae abigena est ab anima, velut cupiditatem pessimam, ut a dextris vel a sinistris non declinantes regiam viam, id est evangelicam et apostolicam, teneamus. Hac ratione vestigiis Sanctorum insistentes, obviam cum eis occurremus in vitam aeternam Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum Amen.

SERMO XLVIII.

De ministeriis.

De subiectione, concordia, et pace.

FRATRES ET PATRES,

Rursus in idem sermo est mihi; ac praesertim cum audiam Apostolum dicentem: *Attende tibi et doctrinae: instas in illis. Hoc agens et teipsum salvum facies, et eos qui te audiunt.* Itaque haec mihi dicenda sunt, vobisque autem audienda, et operibus complenda sunt monita. Quid vero nunc dicemus? De ipsa corporali agendi ratione; nam etsi in exilio positi, tamen quasi in coenobio, ut par est, vitam institimus; non quidem unī vel duobus sociati, sed pluribus. Haud quidem provisiones, ut in coenobio, hic habemus; attamen in laboribus ultra lucramur. Continue adveniunt fratres et patres et hospites amici et pauperes, quibus omnibus occurrere et consulere non parum affert sollicitudinis menti atque difficultatis. Necesse est, ut oeconomus sedulus sit et prudens, sicut minister Dei.

νόμος συμφωνοῦντα καὶ συνηγοροῦντα αὐτῷ τὸν παροικονόμον· ἀλλ' οὐδὲ ὁ παροικονόμος, εἰ μὴ συνεπόμενον ἔχει τὸν κελλαρίτην· ἀλλ' οὐδὲ ὁ κελλαρίτης, εἰ μὴ συναντιλαμβανόμενον αὐτῷ ἔχει τὸν ὀφροποιόν· καὶ οἱ λοιποὶ τοὺς λοιποὺς ὡσαύτως συνδιατιθέμενους· καὶ καθάπερ ἐν ἐνὶ σώματι μέλη πολλά ἐστι, τὰ δὲ μέλη πάντα ὑπὲρ ἀλλήλων μεριμνῶσι· καὶ εἴ τε πᾶσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴ τε δοξάζεται ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα μέλη. Οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ἀδελφότητος εἰ μὴ αὐτὸς λόγος φυλάττοιο, οὐκ ἂν εἴη κοινόβιον, οὐκ ἂν εἰρήνη καὶ ὁμόνοια· ἀλλὰ στάσις καὶ διάλυσις.

Εἰ δὲ οὕτως ἔχει· πῶς τολμᾷ τίς ἰδιοθελῶς κινεῖσθαι, ἢ τῆς ἡμέρας ἥδη ὑπολαμπουσας μαθήματι σχολάζειν ἰδίῳ, ἢ τι νι ἐργοχείρῳ; Ἀλλ' οὐχὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον προέρχεται. Ἢ πῶς τολμᾷ τίς εἰς ἔργον καλούμενος ἀπαναίνεσθαι, καὶ μὴ οὐχὶ ἑαυτὸν, καὶ ἐν τοῖς ὑπὲρ θύναμιν, ὑποβάλλειν; Οὐκοῦν εἰ τοιοῦτος οὐκ ἔστιν ὑποτακτικῆς, οὐδὲ ἀδελφός, ἀλλὰ ξένος. Ἀλλ' εἰ καὶ οὕτως γέγονε, πῶς οὖν τὸ ἐξῆς φυλάξασθε; Ἴνα μὴ ὁ ἀλλοῦς ὑπόδικος γένηται τοῖς τῆς ἀταξίας ἐπιτιμίοις; Οὐκ ἀκούετε τί προστάσσει ὁ ἀπόστολος; Γίνεσθε οὖν εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, εὐσπλαγχοι, χαρίζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν. Γενώμεθα οὖν, ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς εἰς ἀλλήλους, καὶ ἐν ἀλλήλοις, ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες, καὶ οὕτως ἀναπληροῦντες τὸν νόμον τοῦ Χριστοῦ, καθὼς γέγραπται.

Παρακάλεσα ὑμᾶς ἐν τοῖς προλαβοῦσι, καὶ νῦν ἡδη παρακαλῶ· μὴ ἐκκακῶμεν ἐν ταῖς θλίψεσι τῶν λογισμῶν, ἀλλὰ μετὰ χαρᾶς Πνεύματος ἁγίου διακινούμεν τὸν προκείμενον ἀγῶνα τῆς ἀσκήσεως ἀφορῶντες εἰς τὸν τῆς πίστεως ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν Ἰησοῦν· ὃς δίδωσιν εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ, καὶ νίκην τῷ προαιρουμένῳ νικᾶν.

Quod nihil prodesset, si una cum ipso suboeconomus concors non vigilat. Neque tantum suboeconomus, si et secum conspirantem non habeat cellarii custodem. Neque custos cellarii poterit tantum, si ipsi coquus non cooperetur, et alii alios adiuvent, ita harmonice comparati, ut in uno corpore plurium membrorum, haec membra ad invicem sese iuvent. Et si unum membrum patitur, omnia membra compatiuntur; et si unum glorificatur membrum, omnia membra congaudent. Eadem ratione, si in fraternitate idem non servetur modus, nullum erit coenobium neque pax et concordia; sed commotio atque dissolutio.

Quae cum ita sint, cur iuxta arbitrium suum commoveri quis audeat, et vix, illucescente die, manum admoveere vult suo vel alii labori? Hoc quidem minime confert communi bono. Vel cur aliquis ad opus vocatus audeat detrectare, et seipsum, etsi videatur ultra vires, operi non submittere? Is certe non est subiectus et frater, sed extraneus. Si vero hoc accidit: cur adhuc vos hunc extraneum retinetis; et reus non subiacet poenis, cum ordinem non servet? Nonne auditis quod mandat apostolus: *Estote autem ad invicem benigni, misericordes, donantes invicem, sic ut Deus donavit nobis?* Fratres igitur simus et nos ad invicem, et in invicem, aliorum onera portantes, et sic adimplentes legem Christi, sicut scriptum est.

In superioribus sermonibus vos sum hortatus, et rursus modo exhortor, ne despondeamus animum in angustiis cogitationum, sed cum gaudio Spiritus sancti perficiamus propositum certamen asceticae vitae, respicientes in auctorem et consummatorem fidei Iesum, qui dat gratiam iuxta votum deprecantis, et vi-

Οὐκ ἔστε, πῶς πρὸ μικροῦ αἰφνιδίον ἔχειμάσε, καὶ πάλιν μετεσκευάσθη ὁ ἀήρ; Οὕτως, ἐστὶ καὶ ἐπὶ τῶν λογισμῶν· μικρὸν τάρασσουσι, καὶ πάλιν ἀφίστανται. Εἴθε μὴ ἡλισκόμεθα ὅλως ὑπ' αὐτῶν! Ἰνα τί γὰρ μὴ αἰετὴν τὴν εἰρήνην ἔχομεν ἐν ψυχαῖς; Ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται. Επειδήπερ ἐσμὲν ὑπὸ τροπῇ· καὶ οὐδὲ ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας οἱ αὐτοὶ διαμένομεν, πολλοῦγε εἰπεῖν διαπαντός.

Σὺ δέ μοι σκόπει τοῦ διαβόλου τὸ ἀπηνές, ὅτι καὶ ἀποσπεμπόμενος πάλιν ἐφίσταται· καὶ σκότος ὑπάρχων εἰς ἄγγελον φωτὸς μετασχηματίζεται, ὑφελεῖν ἡμᾶς δι' ἀπάτης βουλόμενος. Ἀλλ' ἀπειρή ἀφ' ἡμῶν ὁ δράκων· εἰ ἤμεν δὲ λέγοντες· Οὐκ ἀρνούμεθα Χριστόν· οὐ ψευδόμεθα τὴν μακαρίαν ὁμολογίαν· οὐ προδῶσομεν τὴν παρθενίαν· οὐ προησόμεθα τὴν εὐγένειαν.

Ἡ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, ἐξ οἷων εἰς οἷα μετεπέσκαμεν; Οὐκ ἐξ ἀφανίας εἰς ἐμφάνειαν, οὐκ ἐξ ἀγνώσιας εἰς γνῶσιν, οὐκ ἐξ ἀτιμίας εἰς τιμὴν; Καὶ λόγον ὑμῖν πρόσσει, καὶ γνῶσις, καὶ κλέος, καὶ εὐφυΐα χειρός τε καὶ στόματος· καὶ υἱοὶ ἐστέ ὡς ἀληθῶς τίμιοι· καὶ ἀντιτιθέμενοι χρυσίῳ κατὰ τὴν χρυσὴν ὑμῶν ὑποταγήν.

Τί οὖν ἐστὶ λοιπὸν τὸ λειπόμενον; ἡ ὑπομονή. Ὑπομονῆς γάρ, φησι, χρεῖαν ἔχετε, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ ποιήσαντες κομίσσησθε τὰς ἐπαγγελίας. Τίνες δὲ εἰσιν αἱ ἐπαγγελίαι; Αὐτὸς ὁ Κύριος εἶρηκεν· Πορεύσομαι ἐτοιμᾶσαι τόπον ὑμῖν· πάλιν ἔρχομαι, καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτόν, ἵνα ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, καὶ ὑμεῖς ᾗτε· καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω, οἴδατε· καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε· καὶ τὴν χαράν ὑμῶν οὐδεὶς αἶρει ἀφ' ὑμῶν. Ταῦτα ἐννοούμενοι, καὶ τὴν μέλλουσαν ἀποκαλύπτεσθαι δοξάζαν τοῖς ἁγίοις τὴν ἄρρητον καὶ ἀνεκλάητον προσοράμενοι οἴσωμεν, ἀδελφοί, πάντα

etoriam ei, qui vincere omni studio sibi proposuit. Nonne nuper vidistis, ut ex templo hyems terribilis ingruit, et paulo post aer serenus factus est? Sic et de cogitationibus evenit: parum conturbant, et rursus evanescent. Absit ut eaedem omnino in nobis dominantur. Si modo enim id esset, non haberemus hoc pacto pacem perpetuam animabus nostris? Id vero minime possibile est. Nos enim sumus sub varietate, neque una die continua iidem sumus, et multo minus cunctis diebus.

Tu vero in his considera adesse hostilitatem diaboli, qui et fugatus rursus redit; quique cum sit tenebris similis, transfiguratur in angelum lucis, experiturque nos seductione vincere. Sed a nobis abscedet dracon, si constanter ei dicamus: Nos Christum non deseremus. Beatam confessionem nostram et virginitatem et dignitatem prodere nolumus.

Nonne nostis, o fratres, unde et ad quae devenimus. Nonne ex obscuritate in lucem, ex ignorantia ad scientiam, atque e dedecore ad honorem? Et sermo vobis aptus est, et scientia, et honor et dignitas operum et dictorum, ita et filii reapse venerandi estis, multo honorabiliores auro in aurea vestra subiectione.

Quid de caetero itaque restat? Fortasse patientia? Scriptum est enim: *Patientia vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes reportetis repromissiones.* Quae autem sunt huiusmodi repromissiones? Ipse Dominus dixit: « Vado parare vobis locum: rursus veniam et suscipiam vos mecum, ut ubi ego sum et vos sitis; et quo vadam, cognoscatis, et viam novveritis. Et gaudium vestrum nemo tollet a vobis. » Quae animo considerantes, et gloriam, quae in sanctis revelabitur, ineffabilem et indicibilem ante oculos

μακροθύμῳς· καὶ δέη λιμῶξαι, λιμώξωμεν· καὶ δέη καταξανθῆναι, καταξανθῶμεν· καὶ δέη ἀποθανεῖν, ἀποθάνωμεν· ἵνα ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι· νῦν καὶ αἰὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

habentes, o fratres, omnia patienter sustinebimus. Si opus sit esurire, esurimus: si opus sit lacerari, lacerabimur: si opus sit mori, moriemur, ut vitam aeternam haereditate possideamus in Christo Iesu Domino nostro; cui gloria est et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΜΘ'.

Τῇ ἕκτῃ τῆς Αποκρέου.

Περὶ ἐγκρατείας, καὶ τῆς προκειμένης ἡμῖν ὁμολογίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τὰς παρούσας ἡμέρας οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἑορτὰς ὀνομάζουσι, διὰ τὸ ἐν αὐταῖς κραιπαλᾶν καὶ παροινεῖσθαι, οὐ συνιέντες ὅτι ἀποχὴν κρεῶν ἐπαγγέλλονται ἡμέραι, ἀλλ' οὐχὶ κραιπάλης καὶ μέθης ἀποπλήρωσιν. Τοῦτο γὰρ ἐλληνικῆς ἑορτῆς ἴδιον. Χριστιανῶν δὲ τὸ τῇ αὐτοκρατεῖᾳ κεχερῆσθαι, καὶ τῆς σαρκὸς πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθαι εἰς ἐπιθυμίας· καθὼς διδάσκει ὁ ἀπόστολος· ἀλλ' ὅμως τὸ κακὸν εἰς νόμον προελθὼν ἄγρι τὸν κόσμον ὡς βούλεται.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, φύγωμεν τὴν ἀκρασίαν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἥδη τῶν συγκεχωρημένων ἡμῖν μεταλαμβάνειν, εἰδότες ὅτι ἡ ἀκρασία μήτηρ ἐστὶ τῆς ἀμαρτίας. Καὶ γὰρ ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδὰμ, ὥς μὲν ἦν ἐγκρατῶς ἔχων ἀπὸ τῆς ἀπειρημένης βρώσεως ἐν τῷ παραδείσῳ, ἔχαιρε καὶ εὐφραίνετο θείαις ἐμφάσεσι καὶ μυσήσεσιν ἀποπληρούμενος· ἐπὶ δὲ ἀκρατῶς ἔσχε, καὶ μετέσχε τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς, εὐθὺς ἐξωρίσθη τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου καὶ γέγονεν αὐτῷ ἡ ἀκρασία γεννήτρια τοῦ θανάτου. Οὕτως οὖν καὶ οἱ Σοδομίται ἐν πλησμονῇ ἄρτων ἀσελγαίνοντες, τὴν ὁργὴν τοῦ θεοῦ ἐφ' ἑαυτοὺς ἵπασσάντων, πυρὶ καὶ θείῳ κατα-

SERMO XLIX.

Die sexta hebdomadis Apocrei.

De continentia, et de proposita nobis confessione.

FRATRES ET PATRES,

Plerique hominum hasce dies vocant festivitates, cum in iis crapulae et ebrietati indulgeant, non considerantes quod haec quidem indicant abstinentiam a carnibus, non crapularum et ebrietatis consummationem. Hoc enim ethnicae festivitatis proprium esset: Christianos vero decet moderatione uti, et carnis fomitum ad concupiscentias non adducere, ut docet Apostolus; sed pariter malum legem transgrediens, mundum, ut vult, ducit.

Nos autem, o fratres, fugiamus intemperantiam; neque sinamus deprehendi in iis, quae nobis haud permissa sunt; cum simus certiores facti intemperatiam matrem esse peccati. Etenim progenitor noster Adam, quousque temperans fuerat, et abstinens in paradiso a prohibito gustu, laetus erat et hilaris, divinis visionibus atque participationibus gaudens; quando vero intemperans factus est, et e ligno gustavit vetito, statim a deliciis paradisi exulavit, et eius intemperantia fuit causa mortis. Sic igitur et Sodomitae in abundantia panis praevaticati sunt, arcessentes contra se iram Dei

κλυσθέντες. Οὕτως καὶ Ησαῦ ὁ μαισισημένος λίχνοις ὀφθαλμοῖς δελεασθεὶς, ἀντὶ μιᾶς βρώσεως ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ λαὸς τοῦ θεοῦ ἐκέθισε φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀνέστησαν παίζειν. Τοιαῦτα καὶ τὰ κατὰ τὰς παρούσας ἡμέρας γινόμενα, κῶμοι καὶ μέθαι, βραΐ τε καὶ ἐξάλματα δαιμονικὰ, οὐ μόνον ἐπὶ τῆς ἡμέρας, ἀλλὰ καὶ τὸ πολὺ τῆς νυκτός διαμείβουσιν. Οὕτως κακὸν ἡ ἀκρασία καὶ δι' αὐτῆς θάνατος εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν.

Ἡμεῖς δὲ εὐχαριστεῖν ὀφείλομεν τῷ θεῷ, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ὑπὸ κυρίου, ὅτι ἐλυτρώσατο ἡμᾶς ἀπὸ τῆς τοιαύτης ματαίας ἀναστραφῆς, καὶ μετέστησεν εἰς τήνδε τὴν μακαρίαν ζωὴν· ἐν ᾗ οὐκ ἀκρασία, ἀλλὰ συμμετρία· οὐδὲ μέθη, ἀλλὰ νῆψις· οὐδὲ ταραχή, ἀλλὰ εἰρήνη· οὐδὲ θόρυβος, ἀλλ' ἡσύχια· οὐδὲ αἰσχρολογία, ἀλλ' εὐχαριστία· οὐδὲ ἀσέλγεια, ἀλλ' ἀγνεία τε καὶ ἀγιασμός, καὶ σωφροσύνη. Ἐκ ταύτης οὖν τῆς ζωῆς ἀνέτειλαν οἱ θεσπίσιοι πατέρες ἡμῶν, οἱ σὺν θεῷ κατεπάτησαν τὰ πάθη· ἐδίδωξαν δαίμονας· συνημιλλήθησαν ἀγγέλοις· ἐργάσαντο θεοσημείας· ἐπέτυχον δόξης οὐρανίου· ἐθανυμασθώτησαν ἐν τῷ κόσμῳ· ὧν εἰς καὶ ὁ μακάριος Ἀντώνιος· οὗ τὸν βίον ἀνέγνωμεν· καὶ ἐπέγνωμεν, ὅπως ἐμεγάλυνεν αὐτὸν ὁ θεὸς ἐν τῇ ὑπ' οὐρανόν, ὡς καὶ τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς μέγα ἡγεῖσθαι τὸ γράφειν αὐτῷ, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀκούειν φωνῆς ἐγγραμμάτου.

Τούτων οὖν τῶν μακαρίων τὴν πολιτείαν καὶ ἡμεῖς μετερχόμεθα οἱ ταπεινοί· καὶ, ὅτι ζηλοῦμεν, μαρτυρεῖ ἡ μοναχικὴ τελείωσις, ἡ ἄρνησις τοῦ κόσμου, ἡ ἀλλοτρίωσις τῆς πατρίδος, τοῦ γένους, τῶν φίλων, τῶν ἰδίων, ἡ ὑποταγή, ἡ ὑπακοή, καὶ αὕτη ἡ προκειμένη ὁμολογία ὑπὲρ ἧς καὶ δεδιώγμεθα. Οὐκοῦν χαίρωμεν καὶ συγχαίρωμεν

et igne atque sulphure absumpti. Sic et Esau odio habitus, qui cupidis oculis per gulam abreptus, pro uno cibo vendidit primogeniti iura. Sic et populus Dei sedit manducare et bibere; et surrexerunt ludere. Quae huiusmodi sunt quaeque hisce diebus fiunt, et ebrietates et clamores et saltationes diabolicæ, non modo per diem, sed et per multam noctem producuntur. Tantum intemperantiam malum est; et per eam mors in mundum est ingressa.

Anobis autem, dilecti Domino fratres, gratiae rependendae sunt Deo; quoniam ipse liberavit nos ab illa vana conversatione, et ad hanc beatam vivendi transtulit rationem; in qua nulla est intemperantia; sed in omnibus rectus est ordo: non ebrietas, sed vigilantia: non turbæ, sed pax: non tumultus, sed tranquillitas: non turpiloquium, sed gratiarum actio: non impudicitia, sed puritas, et sanctificatio et rectus prudensque vivendi modus. Ex huiusmodi vita orti sunt venerandi Patres nostri, qui iuvante, Deo, pravos animi motus compescuerunt, daemones persecuti, angelos sunt aemulati; signa divina patnaverunt: gloriam caelestem sunt consecuti: mirabiles visi sunt in mundo. Ex horum numero est beatus Antonius, cuius vitam mox legebamus: et novimus, quo pacto magnificavit illum Dominus etiam in terris, ita ut reges huius mundi honorem sibi ducerent ad eum scribere, et eius scripta verba suscipere.

Horum et nos humiles homines vitae rationem suscepimus; et quod eam sequi studeamus, manifestant professio monastica et mundi abrenunciatio, et secessio a patria, parentibus, amicis et necessariis: manifestant et subiectio, et ipsa haec confessio fidei, ob quam persecutionem sustinemus. Laetamur itaque, et ad invi-

ἀλλήλοις· ὅτι ἐχαρίσθη ταῦτα ἡμῖν ὑπὸ τοῦ θεοῦ· καὶ ὅτι βίον πνευματικὸν διανύομεν, ἐν ᾧ τε ἐορτάζειν πάρεστιν ἡμῖν, εἰ βουλόμεθα, καθ' ἐκάστην, καὶ τὸ χαίρειν χαρὰν ἀμοίρητον.

Διὸ παρακαλῶ, ἔτι ἐχώμεθα κραταιῶς τῆς ὁμολογίας· ἐπειδὴ καὶ λόγος ἐξῆλθεν, ὅτι ὁ κρατὼν ἐπισκῆπτει τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ μὴ πῶς βασιλικὸς ἀθρόως ἐλεύσεται. Ἀλλὰ μὴ θροηθῶμεν ἐπὶ τοῖς λαλουμένοις. Εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Καὶ εἰ ἐν τοῖς προλαβοῦσιν ἐβοήθησε ἡμῖν, πῶς οὐχὶ καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς βοηθήσειεν; Μόνον στῶμεν γενναίως· μόνον προσέχωμεν ἀσφαλῶς· καὶ αὐτὸς δώσει κρᾶτος ἐπὶ πᾶσι τὸ εὐαρέστως αὐτῷ πολιτεύεσθαι μέχρι τέλους, καὶ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κρᾶτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ν'.

Τῇ κυριακῇ τοῦ Ἀποκρύου.

Περὶ τῆς μεγάλης καὶ ἐπιφανοῦς
ἡμέρας τοῦ Κυρίου ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Νόμος καθολικὸς ἐστὶ κατὰ τὴν παρῶσαν ἡμέραν ἀποσιτίζεσθαι τοὺς βιωτικούς κρεῶν· καὶ ἴδοι τις ἂν ἐν αὐτοῖς πολλὴν τὴν περὶ τῆς κρεωφαγίας καὶ οἰνοποσίας ἄμιλλαν· προσέτι δὲ καὶ παιγνίων ἐκτόπων θεάματα· ἃ αἰσχρὸν ἐστὶ καὶ λέγειν. Δέον αὐτάρκως μετασχεῖν, εὐχαριστῆσαι τε Κυρίῳ ἐπὶ τοῖς φθάσασι, καὶ ἄξιαν παρασκευὴν τῆς προκειμένης ἐστιατιορίας ποιήσασθαι· Οἱ δὲ τούναντίον ὑπὸ τῆς τοῦ διαβόλου μεθοδείας ἐνεργούμενοι πράττου-

cem gratulamur, quoniam gratia Dei nos haec sumus consecuti; et vitam spiritua-lem agimus, in qua, si placet, quotidie festum agere et gaudio indeficienti gaudere possumus.

Quapropter, vos exhortor, teneamus fortiter huiusmodi professionem et hanc confessionem; praesertim cum rumor increbuerit a rege res nostras sedulo investigari, et regium ministrum haud vane contra nos venire. Ne animum despondeamus, ob ea, quae circumferuntur verba. *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Et si ille in superioribus periculis nobis praesto fuit, an ne in sequentibus non adiuva-bit? Tantummodo viriliter agamus; tantummodo absque errore attendamus: et ipse dabit fortitudinem in omnibus ad vitam iuxta beneplacitum suum ducendam usque in finem, et ad consequendum regnum coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO L.

Dominica Apocrei.

De die magna et solemnī Domini nostri.

FRATRES ET PATRES,

Lex est catholica ab hodierna die a carnibus vescendis abstinere; et quisque videt, quo pacto multi hisce diebus carnibus vinoque indulgendo contendunt. Ad haec accedunt ludicra multa et pernicio- sa spectacula, de quibus et dicere nefas est. Conveniens vero est contentos esse in proposita comestione, et gratias agere Domino, dum nosmet ad futura praeparamus. Qui vero fraudibus diaboli capti sunt, omnino contraria fa-

σιν· ἄλλον ἀντ' ἄλλου ὑποδέξασθαι πα-
ραδεικνύντες. Τί οὖν ταῦτα εἶρηταί μοι; Ἰνα
μὴ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ μοναχοὶ τὸν νοῦν
παραπέμπωμεν, μήτε τὴν ἐπιθυμίαν αὐ-
τῶν ἐπιθυμῶμεν, τὴν οὐκ ἀξίαν ἐπιθυμίας,
ἀλλὰ ταλανίσως. Μᾶλλον δὲ ἀπειθῶμεν
πρὸς τὸ σήμερον ἐξακουτίζεσθαι μῆλλον εὐαγ-
γέλιον, ἐφ' ᾧ καὶ ὁ κανὼν ἐψάλλται, ἐννοῦν-
τες τὴν μεγάλην καὶ ἐπιφανῆ ἡμέραν τῆς
παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
καθ' ἣν ὁ κριτὴς τὰ μὲν πόδιατα στήσει
ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ ἐρίγια ἐξ εὐωνύ-
μων. Τοῖς μὲν ἐκ δεξιῶν ἐπιφωνήσει τὴν
μακαρίαν ἐκείνην καὶ εὐκαιροτάτην ἐπέκλη-
σιν· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου·
κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βα-
σιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. Τοῖς δὲ ἐξ
εὐωνύμων ἐπιφθέγγεται τὴν ἀπειροτάτην
ἀπόφασιν καὶ ἐλεινοτάτην ἐκείνην· Πορεύεσθε
ἀπ' ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ
αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ
τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ,

Ταῦτα φοβήσας καὶ δέους καὶ ἐκστή-
σεως ἀνάπλεα. Ταῦτα δεῖ καὶ ἡμᾶς κἀκεί-
νους ἀναλογιζομένους προσπίπτειν καὶ προσ-
κλαίειν, καὶ θεὸν ἱλεω καθιστᾶν ἑαυτοῖς πρὶν
εἰς πῆραν ἐληλυθῆναι τῶν ἀκουτιζομένων.
Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκείνοι οὕτως ἡμεῖς, παρκαλῶ,
εὐαισθητῶς ἀκούωμεν, καὶ ἀκουσώμεθα τῶν
εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων, μετὰ φόβου καὶ
τρόμου, δουλεύειν τῷ κυρίῳ, ἐπειρόμενοι
πᾶσαν ἀποσκευαζόμενοι ἐκ τῆς ψυχῆς πο-
νηρίαν, πᾶσαν ἀντεισάγοντες ἀγαθοεργίας
εἰδῆσιν, σπλάγχχνα οἰκτιρμοῦ, χρηστότητα,
ταπεινοφροσύνην, πραότητα, μακροθυμίαν,
εἴ τι ἄλλο τῶν καλῶν καὶ ἐπαινουμένων· ἵνα
ἀξίως τοῦ εὐαγγελίου τοῦ κυρίου πολιτευ-
σόμενοι, κληρονόμοι γενώμεθα τῆς βασιλεί-
ας τῶν υἱοῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ciunt, quique alter alterum imitari viden-
tur. Quorsum haec dico? Ne nos humi-
les monachi cogitationes nostras ultra ex-
currere sinamus, neve desideriis nostris
illa concupiscere videamur, quae non de-
siderio, sed commiseratione sunt digna.
Et potius attendamus ad illa evangelica
dicta, quae hodie legenda sunt, de quibus
et hymnum psallere audivimus, animo
versantes diem magnam et luminosam
adventus Domini nostri Iesu Christi: quan-
do iudex statuet oves eius a dextris suis,
et hoedos a sinistris. Ad eos, qui in dextera
sunt parte, proclamabit beatam illam et
felicem vocationem: «Venite benedicti Pa-
tris mei; haeredes sitis regni vobis pa-
rati a constitutione mundi.» Eis vero,
qui ad laevam erunt positi, terribilem
et miserandam proferet sententiam:
«Discedite a me maledicti in ignem aeter-
num paratum diabolo et angelis eius.»

Terrore et timore et stupore haec
sunt plena. Haec nobis et illis, in his in-
cidere timentibus, consideranda sunt, et
simul flendum, et Deum, ut sit propitius,
supplicandum, antequam experiamur
advenisse, quae audivimus. Sed etsi illi
ita se habeant, exhortor, nos attente et
salubriter audiamus evangelica praeconia,
ut incitemur ad serviendum Domino cum
timore et tremore, omnes expurgantes
animae sordes, omnique virtutum specie
eam exornantes, in misericordiae visce-
ribus, in bonitate, in humilitate, in man-
suetudine, in patientia, atque in omni alio
et laudabili bono. Hoc pacto dignam e-
vangelio Domini vitam agamus, et hae-
redes simus regni caelorum in Christo
Iesu Domino nostro; cui est gloria et
potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc
et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΑ΄.

Τῇ τετάρτῃ τοῦ Τυροφάγου.

Περὶ τοῦ εὐθάρσους καὶ ἀνδρείους
εἶναι ἐν τῷ παρόντι διωγμῷ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πρόκειται ἡμῖν σήμερον περὶ τῆς ἐγκρατείας διαλεχθῆναι, καθότι ἐπὶ θύραις ἡ ἀγία Τεσσαρακοστή· ἀλλ' ὅμως τὰ θρυλλούμενα οὐκ ἀφήσιν ἡμᾶς τοῦτο ποιῆσαι, ἐπ' ἄλλο τοῦ λογισμοῦ καὶ τοῦ λόγου ἡμῶν μεταφερομένου. Ἦδη γὰρ ἀνέγγειλα ὑμῖν ἐν τῇ προλαβούσῃ κατηχήσει, ὅτι ὁ αὐτοκράτωρ ἐπισκῆπτων ἐστὶ τὰ καθ' ἡμᾶς, καὶ νῦν, ὡς φησὶ, διὰ τοῦ Νικομηδείας ἀπειλῆς ἀπειλεῖ, πρὸς ᾧς εἰ θεοπροπεῶς ὁπαντήσομεν, οὐκ οἶσει πάντως, ἀλλὰ ὁράσειεν τὰ παριστάμενα αὐτῷ. Τί οὖν ἐστὶ πρὸς ταῦτα εἰπεῖν; Εἰτά ἐστὶ πάλιν διωχθῆναι, πάλιν ἐστὶ στεφανωθῆναι· καὶ ὅπου πλεονάζουσι τὰ παθήματα, ἐκεῖ πλεονάζουσι καὶ αἱ παρακλήσεις τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· Ὅτι καθὼς περισσεύει τὰ παθήματα τοῦ Χριστοῦ εἰς ἡμᾶς, οὕτως καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ περισσεύει ἡ παρακλήσις ἡμῶν. Εἴ τι θεὸς ἐλπίδόμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας· εἴ τι παρακαλοῦμεθα, ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων, ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν καὶ ἡ ἐλπίς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν. εἰδότες ὅτι ὥσπερ κοινωνοί ἐστε τῶν παθημάτων, οὕτως καὶ τῆς παρακλήσεως. Ἰδε, ἐν τούτοις ἔδειξεν ἡμᾶς κοινωνοῦντας ἀλλήλοις ἐν τοῖς παθήμασι καὶ ἐν ταῖς παρακλήσεσιν, ὡς ἐν σῶμα ὄντας καὶ ἐν πνεύμα, καθὼς καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν.

Μὴ τοίνυν λοιπόν, ἀδελφοί, καταπέσωμεν· μηδὲ ἀθυμήσωμεν· ἀλλὰ διαναστῶμεν πάντες ὁμοῦ, ὡς καλοὶ στρατιῶται Χριστοῦ, φέροντες τὰ ὅπλα ἡμῶν, οὐ σαρκινὰ, ἀλλὰ θυ-

SERMO LI.

Feria quarta Tyrophagi

*De viriliter fortiterque ferenda
instante persecutione.*

FRATRES ET PATRES,

De ieiunio nobis sermo habendus esset, cum iam advenerit sanctae Quadragesimae tempus; verum et quoque rumor ad nos pervadit persecutionis, quae de ieiunio dicere prohibet, ad alia mentes et verba nostra revocans. In superiore catechesi iam vobis nuntiaveram imperatorem intentum esse adversus nos; et modo per Nicomedensem praesulem minas minuitur; quas contra, si, ut servos Dei decet, insurgemus, minime cohibetur; sed quae decreverat, faciet. Quid in his igitur dicendum est? Certe quidem persecutio rursus ferenda est, rursusque coronandi sumus: et ubi cumulate supervenient passionibus, ibi et cumulate sancti Spiritus venient consolationes. Dicit enim apostolus; *Quoniam sicut abundant passionibus Christi in nobis, ita et per Christum abundat consolatio nostra; sive autem tribulamur, pro vestra exhortatione et salute; sive consolamur, pro vestra consolatione et salute, quae operatur tolerantiam earundem passionum, quas et nos patimur, et spes nostra firma sit pro vobis; scientes quod sicut socii passionum eius estis, sic eritis et consolationis.* En ostendit, ut in his nos invicem comunicantes in passionibus et consolationibus, quasi unum simus corpus unusque spiritus; sicut et vocati fuimus in una spe vocationis nostrae.

Ne igitur animo despondeamus, o fratres, neque deficiamus; sed confortemur omnes, sicuti boni milites Christi, armis nostris muniti, non quidem mate-

νατὰ τῷ θεῷ πρὸς καθαίρεσιν ὀχυρωμάτων, τουσέστι τὴν φρόνησιν, τὴν δικαιοσύνην· καὶ τούτοις ἀποπληροῦντες τὸ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰρημένον· Ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην· καὶ οὐκ εἰς αὐτήν, μὴ μεριμνήσωμεν τι φάγωμεν, ἢ τι πίωμεν, ἢ τι περιεσώμεθα. Αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν· Ὁ μὴ σε ἀνῶ· οὐδὲ μὴ σε ἐγκαταλείπων ὥστε καὶ εἴη ἀνοίξων ἡμῖν θύραν, καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐπικουρήσων ἡμῖν. Οὐ χαίρωμεν οὖν τοιαύτας ἐπαγγελίας ἔχοντες; Οὐ σκιρτῶμεν, ὅτι μακάριον τῷ κυρίῳ· οὕτως ἐδίδαξαν καὶ τοὺς ἀγίους ἀποστόλους· πρὸς οὓς φησιν ὁ Κύριος· Μακάριοι ἐστέ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς, καὶ διώξωσι, καὶ εἰπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ἡμᾶς ψευδόμενοι· ἐνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ σκιρτήσατε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Οὐκ οὐκ χαρὰς καὶ σκιρτήσεως τὰ παρόντα. Προξενεῖ γὰρ ἡμῖν τὴν χαρὰν ἀνεκλάλητον καὶ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, καὶ τὴν βασιλείαν τὴν ἀτελεύτητον. Εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, φησὶ, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε. Τοῦτο λεπτέον πρὸς τοὺς αἰρετικούς· Μὴ τοίνυν εἰσέλθωμεν εἰς τὰς ἐκκλησίας αὐτῶν, μηδὲ εἰς τὰς οἰκίας αὐτῶν. Ἀλλ' ὅπου περ ἂν εἴη υἱὸς εἰρήνης, σπέρμα εὐσεβείας, ἐκεῖ καταλύμεν· καὶ οὐκ εἰς ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πλανῆται, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι, φρεναπατῶντες καὶ φρεναπατῶμενοι ὧν τὸ κρίμα ἐν δικῶν ἐστίν. Φυλαξώμεθα τὴν πίστιν ἀκλινῇ καὶ τὸν βίον σωόν, μὴ λυμαινόμενοι θάτερον θάτερον, ἀλλ' ἐκατέρωθεν ὄντες σωοὶ καὶ τέλειοι. Τὸ προκείμενον τῆς ὁμολογίας περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐστὶ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· Ὅστις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξαικονίζεσθαι ἐν γραφῇ, οὗτος οὐκ ὁμολογεῖ αὐτὸν ὁφθῆναι ἐν σαρκί· Ταύτῃ γὰρ ἐστὶν

rialibus, sed potentibus in Deo ad contraria propugnacula diruenda: temperantia videlicet, et iustitia, ita ut in his impleamus verbum Dei: Quando persecuti fuerint vos in hac civitate, fugite in aliam; ibique segregati ne cogitatis: Quid manducabimus, quidve bibemus, vel quomodo operiemur; ipse enim dixit: *Non te deseram, neque te derelinquam.* Ita ut et ibi ille est, qui nobis portam aperiet, et erit de nobis omnibus sollicitus. Et nos huiusmodi divites promissionibus non gaudemus? Non exultamus, quoniam Domino discipuli facti sumus? Eodem pacto persecuti sunt et sanctos Apostolos, ad quos Dominus dicebat: Beati estis, quando vobis maledixerint, et vos persecuti fuerint, et omne verbum malum contra vos protulerint mendaces propter me. In die illa gaudete et exultate. Quae instantia itaque laetitiae et exultationis causa sunt; comparant enim nobis ineffabilem laetitiam, vitam regnumque sempiternum. *In vias gentium*, dictum est, *ne abeatis; et in civitates Samaritarum ne ingrediamini.* Quae accipienda sunt veluti contra haereticos pronunciata. Ne igitur ingrediamur in eorum ecclesias, neque domos; sed ubi est filius pacis et germen pietatis, ibi maneamus, etsi disperdamur, sicut in praecedentibus temporibus. Segregemur ab iis, qui simulant veritatem, ab iis, qui se dicunt duces, et duces non sunt, verum autem seductores errantes ac seducti: qui mentes errare faciunt, et mente aberrant; quorum iam iudicium exactum est. Custodiamus fidem nostram inconcussam, vitam immaculatam, alter alteri minime nocentes, sed ad invicem integri atque perfecti. Confessionis nostrae propositum hoc est de incarnatione Domini nostri Iesu Christi: Qui non confitetur Dominum nostrum Iesum Christum posse in ima-

ὁφθῆναι ἐν σαρκί, καὶ ἐξεικονίζεσθαι ἐν γραφῇ. Οστίς οὐ προσκυνεῖ τὴν ἀγίαν αὐτοῦ εἰκόνα, οὐ προσκυνεῖ τὸν Κύριον. Ἐν γὰρ τῇ εἰκόνι τὸ πρωτότυπον, καὶ ἡ εἰκὼν ἐν τῷ πρωτοτύπῳ ἐκάστου τοῦ εἰκονιζομένου ἐμφαίνεται καὶ προσκυνεῖται.

Καὺ γὰρ λέγουσιν οἱ εἰκονομάχοι προσκυνεῖν, διαψεύδονται. Θεὸν γάρ, φησιν, ὁμολογοῦσιν εἰδέναι τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούνται. Ἡμεῖς οὖν προσκυνοῦμεν τὸν Χριστόν, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, καὶ τὴν Θεοτόκον, καὶ τὴν εἰκόνα αὐτῆς, τοὺς Ἁγίους, καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀποστολικὴ διδασκαλία, ἣν παρειλήφαμεν ὑπὸ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῶν καὶ ταύτην τὴν παρακαταθήκην παρατίθεμαι ὑμῖν, τέκνα καὶ ἀδελφοί, διὰ Πνεύματος ἁγίου τοῦ ἐνοικοῦντος ἐν ὑμῖν, φυλάξαι αὐτὴν ἀτρωτόν τε καὶ ἀδιάστρופן. Τὸ λοιπὸν προσεύχεσθε ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν, ἵνα δώῃ ἡμῖν ὁ κύριος λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος ἡμῶν, κατὰ λόγον ἀπαντῆσαι, καὶ ἵνα μὴ κατασχυνθῶμεν ἀπὸ τῆς προσδοκίας ἡμῶν, καὶ ἵνα σὺν ὑμῖν ἀκαταγνώστως τὸν προκείμενον ἀγῶνα διατελέσωμεν, καὶ πάντες τύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΒ΄.

Τῇ ἑκτῇ τῆς Τυροφάγου.

Περὶ ἐγκρατείας, καὶ τῆς

προσευχῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πολλάκις μακαρίζω ὑμῶν τὸν βίον οὐ κολακεία τοῦτο, ἀλλ' ἀληθεία ποιοῦμαι·

gine repraesentari; is non confitetur eum in carne visum esse. Idem enim est eum in carne visum esse, et posse in imagine repraesentari: Qui non veneratur eius sanctam imaginem, et Dominum non veneratur. In imagine enim prototypum, et imago in prototipo illius, qui repraesentatur, apparet et veneratione prosequitur.

Etsi enim Iconomachi dicant se venerari, mentiantur. Deum enim dicunt se respicere, operibus vero negant. Nos itaque veneremur Christum et imaginem eius, et Deiparam et eius imaginem, sanctos viros et imagines eorum. Haec est doctrina apostolica, quam per venerabiles Patres nostros accepimus: et hanc traditionem ego vobis confido, filii et fratres mei, per Spiritum sanctum, qui in nobis habitat, ut ipsam custodiatis intactam nullaue ex parte detortam. Caeterum precamini pro nobis humilibus viris, ut det Dominus nobis verbum in aperitione oris nostri, ita ut verbis possimus obsistere, ne confundamur in expectatione nostra, et ut vobiscum sine reprehensione certamen nostrum absolvamus, omnesque sortiamur regnum coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LII.

Feria sexta Tyrophagi.

De abstinence, et de oratione.

FRATRES ET PATRES,

Cum saepe beatam dixerim vitam vestram, haud quidem simulans, sed in

οὐδὲ ταλαιπωρεῖν τοὺς ἐν κόσμῳ βουλόμενος, ἀλλὰ προθυμότερους ἡμᾶς ἀπεργάσασθαι ἐφείμενος. Ἐπεὶ καὶ τήμερον ἴστε οἷα τὰ κατὰ τὸν κόσμον ποιούμενα κραιπαλαί τε καὶ μέθαι, κοῦμοί τε καὶ πότοι, βροαί τε καὶ ἐξάλματα, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς τοῦ πονηροῦ ἐστὶν ἐνεργείας ἀποτελέσματα· ὧν τὸ κρέμα ἐνδικόν ἐστιν, ὡς γέγραπται. Ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα οὐ τοιοῦτον. Ἀλλὰ τί; Νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν αἰνοῦμεν θεόν τόν Κύριον κατὰ τὴν παραδεδομένην ἡμῖν ὑπὸ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν νομοθεσίαν. Ψαλμωδία τὴν ψαλμωδίαν διαδέχεται· ἀνάγνωσις τὴν ἀνάγνωσιν· προσευχή τὴν προσευχήν· κατὰ διάνοικιν ἐπιστάσια τῶν λογισμῶν, ἐν καρδίᾳ μελέτη θεῶν λογίων, ἡσυχία εὐκαιρος, λαλιὰ πρόσφορος· ἀλλήλοις δουλεύομεν, ἀλλήλων ἀντεχόμεθα· πάντα σταθμῶ καὶ μέτρῳ κανονίζεται, καὶν τι δέη σωματικῶς παρακληθῆναι ἐν ἑορτῇ, οὐδὲ τοῦτο ἀπαῖδον.

Ἀκουσον γὰρ τί φησιν ὁ Κύριος πρὸς τὸν Ἰουδαν· Ὁ ποιεῖς, ποιήσον τάχιστα. Τοῦτο δὲ οὐδεὶς ἔγνω τῶν ἀνακειμένων πρὸς τί εἶπεν αὐτῷ. Τινὲς γὰρ ἐδόκουν, ἐπεὶ τὸ γλωσσόκομον εἶχεν Ἰουδᾶς, ὅτι λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς· ἀγόρασον, ὧν χρεῖαν ἔχομεν εἰς τὴν ἑορτήν· ἢ τοῖς πτωχοῖς ἵνα τι δῶ. Ὅτι καὶ τῆς ἑορτῆς καὶ τῶν πτωχῶν λόγος ἐν αὐτοῖς ἐρροντίζετο· ὅπερ καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοί, ὡς ὁρᾷτε, δοκιμάζομεν κατορθοῦν. Ἀλλ' εὐλογητός ὁ θεός, ὃς ἡξίωσεν ἡμᾶς τοιοῦτω βίῳ προσληφθῆναι, οὐκ ἐξ ἔργων τῶν ἐν δικαιοσύνῃ, ὧν ἐποιήσαμεν· οὐ γὰρ ἐποιήσαμεν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ κατὰ τὸν αὐτοῦ ἔλεον ὁωρεᾶν ἢ κληῖσις· ὅθεν ὀφείλει τῆς ἐστὶν εἰς ἕκαστος ἡμῶν, καὶ ἐν συντετριμμένη καρδίᾳ δεῖ λέγειν· Τίς εἰμὶ ἐγὼ, Κύριε μου, Κύριε; καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου, ὅτι ἡγάπησάς με; Καὶ τὸ μὲν ἡμέτερον τοιοῦτο. Σπάνιον δὲ ἐπὶ τοῦ κό-

veritate facio: haud quidem eos, qui in mundo sunt, humiliare contendens, sed nosmetipsos reddere alacriores. Verumtamen bene nostis, quae et qualia mundus hodierna die agitat: crapulas, ebrietates, convivia, computationes, cantus, saltationes, et quotquot alia sunt diaboli artificiosa inventa, quorum iudicium exactum iam est, ut ait scriptura. Sed conversatio nostra minime talis est; e contra vero diu noctuque laudamus Deum Dominum iuxta constitutionem nobis a sanctis Patribus traditam. Et altera psalmodia psalmodiam alteram excipit, et lectio lectionem, atque oratio orationem: mens contendit in regendis cogitationibus: cor autem in consideratione verborum Dei exercetur. Quiescimus opportune ad tempus: loquimur, quae sunt utilia: alterutri servitia praestamus: ad invicem praevenimur: omnia in pondere et mensura sunt constituta. Et si quid fas sit corpori indulgere ad recreationem festive agendam, et hoc est conveniens.

Audi enim, quid dicat Dominus; ad Iudam: *Quod facis, fac citius*: nemo autem discumbentium novit, quid illi dixisset. Quidam enim sunt arbitrati haec de marsupio dici, quod ille habebat; quasi ei diceret Iesus: Eme, quae ad festivitatem sint necessaria. Vel: Aliquid da pauperibus. Siquidem in his cura festivitatis et pauperum ostenditur; sicut et nos humiles, ut videtis, haec similia ad bonum dirigere studemus. Benedictus Deus, qui nos dignos effecit, ut talem vitam amplecteremur, non ex operibus iustitiae, quae fecimus; nihil enim boni egimus in terra; sed iuxta misericordiam suam gratuita est vocatio nostra. Quapropter singuli debitores sumus; et in corde contrito oportet dicere: Quis sum ego Domine, Domine mi? et qualis domus patris mei; quoniam dilexisti me? Talis est sors nostra. Raro

σμου τὰ τοιαῦτα εὐρεθῆναι· διότι ἡ ἡμέρα τὴν νυκτὰ διαδέχεται ἐν τῇ μερίμνῃ τοῦ αἰῶνος τούτου, ἐν τῇ ἀπάτῃ τοῦ πλούτου, ἐν ταῖς λύπαις, καὶ ταῖς λοιπαῖς φροντίσιν ὥς μηδὲ ἀναπνεῖν δύνασθαι τὸν ἄνθρωπον. Συμφορᾷζεται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον· διαπληκτίζεται ἄλλος πρὸς τὸν ἄλλον, μοιχεῖα, καὶ κλοπὴ, καὶ ἀρὰ, καὶ ψεῦδος κέχεται ἐπὶ τῆς γῆς, προφητικῶς εἰπεῖν, καὶ ὅσα ἄλλα, οὐδὲ βιβλίον ἐστὶν ἐπεξείναι· ὧν ἀπάντων μνήμην λαμβανῶν ὁ θεὸς Χρυσόστομος ἔφθην εἰπὼν· μάλιστα σώζεσθαι τὸ πολλοστὸν τοῦ κόσμου.

Καὶ ὁ μὲν λόγος προεὐρετός, πλὴν ὅτι ἀληθής. Οὐ γὰρ ἐνεκεν πενθεῖν ἐστὶ καὶ σκυθρωπάζειν τόνγε ὡς ἀληθῶς ἔχοντα αἰσθήσιν ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ἀπορρίψει.

Μὴ γὰρ οὐκ ἀδελφοὶ ἐσμὲν ἀλλήλων ἅπαντες; Οὐκ ἐξ ἐνὸς αἵματος; Οὐκ τοῦ αὐτοῦ χοός; Οὐχὶ κτήνος ὁρῶντας ἐπὶ κρημνὸν φερόμενον οἶκτον λαμβάνει; Πόσω γε μᾶλλον ἐπὶ ἀδελφῶν καὶ ὁμοπίστων; Εὐτεῦθεν ὁ μακάριος ἀπόστολος ἐκλαίει τοὺς ἔχθρους τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, ἐν ἀδιαλείπτῳ ὁδύνῃ τῆς καρδίας προσευχόμενος. Εὐτεῦθεν Ἱερεμίας ὁ προφήτης ἐθρήνηι τὸν Ἰσραὴλ, καὶ τοὺς θρήνους ἐν γραφῇ ποικίλους καταλέλοιπεν. Εὐτεῦθεν ὁ μέγας Μωϋσῆς ἐξῆλθ' ἀπὸς τὸν θεόν. Εἰ μὲν ὅρῃς αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ἄφες· εἰ δὲ μὴ· κἀμὲ ἐξάλειψον ἐκ τῆς βίβλου σου. Καὶ ὁ δὲ ἕκαστος τῶν ἁγίων τῆς αὐτῆς συμπαθείας ἐχόμενος ὑπερεδίδετο τῶν ἄλλων.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς εἴπερ κατόπισιν αὐτῶν φιλοῦμεν βαδίζειν, μὴ τὸ κατ' ἐαυτοὺς μόνον σκοπῶμεν· ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τοῦ κόσμου προσευχώμεθα, ἐλεοῦντες καὶ οἰκτείροντες τοὺς ἐν διαστροφῇ βίῳ ζῶντας, τοὺς ἐν αἱρέσεσιν ἐνισχημένους, τοὺς ἐν πλάνῃ ἀπηγμένους, τοὺς ἐν ἐθνεσιν ἐσκοτισμένους, ἀπλῶς τοὺς πάντας ἀνθρώπους· κατὰ τὸ προστεταγμένον ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀποστό-

autem in mundo haec possunt reperiri; n in dies noctem excipit in curis saecularibus, in fallaciis divitiarum, in doloribus, caeterisque sollicitudinibus; ita ut homini vix respirare fas sit. Alter alterius miseras insectatur, ad invicem altercantur. Adulteria, et furtus, et convicia, et mendacia terram inundant, ut more prophetarum loquar: et quoquot alia difficile numerantur, quae omnia commemorans divinus Chrysostomus adactus est dicere: Exigua vix pars mundi salva erit.

Huiusmodi sermo terribilis est; verumtamen est quoque verus. Huius causa dolendum est et lamentandum huiusmodi sententiae vim recte capienti.

Nonne et nos fratres sumus omnes ad invicem? Nonne ex eodem sumus sanguine? eodemque ex pulvere? Nos quidem, si videmus iumentum praeeptis ire, miseremur; quanto magis dolendum de fratribus et fidei eiusdem vinculo nobis coniunctis? Hac de causa beatus apostolus plorabat super inimicos crucis Christi in incessanti sui cordis dolore preces offerens Deo. Hac de causa Ieremias propheta lamentabatur super Israel; plerasque lamentationes suas litteris commendavit. Hac de causa magnus Moyses clamabat ad Deum: Si dimittis eis hanc culpam, dimitte; si vero non dimittis, fac ut et ego delear de libro tuo. Et eadem ratione singuli sanctorum simili misericordia pro aliis sunt deprecati.

Quapropter et nos, si eorum vestigiis insistere studemus, ne nostrum tantum curam agitemus; sed et pro mundo deprecemur, commiserantes et lamentantes eos, qui errant in via non recta, qui in haeresi sunt implicati, qui ad errores sunt adacti, qui inter gentiles tenebris sunt obcaecati, et breviter, pro omnibus hominibus iuxta ea, quae iussit Apostolus, preces

λου, δεήσεις καὶ προσευχὰς ποιῆσθαι. Οὕτω πρὸ τῶν ἄλλων ὠφελήσομεν κατανυσσόμενοι, καὶ καθαιρόμενοι τῆς περιπαθοῦς ἔξω· ἧς καὶ ἀπαλλαγέντες, ἀξιοθείημεν τυχεῖν ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νυν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΓ'.

Εἰς τὸν μάρτυρα Θαδδαῖον, καὶ Ἀντώνιον
τὸν ὅσιον.

Περὶ εὐεργείας θεοῦ, καὶ ἀνα-
γωγῆς τοῦ θεολήπτου καὶ
ᾠραίου ἡμῶν βίου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Αἰεὶ τῶν εὐργεσιῶν τοῦ θεοῦ ἀπολαύοντες, αἰεὶ καὶ εὐχαριστεῖν αὐτῷ ὀφείλομεν ἐν ζεύσει τῇ καρδίᾳ, καὶ δείσει ἐκτεναῖ, ὡς ἂν περισσοτέρως αὐτοῦ ἐπισπώμεθα τὴν εὐνοίαν. Ὁρᾶτε γὰρ καὶ νῦν οἷα εὐεργεσία; Οὐχὶ δέι· τῶν Ἀγαρηνῶν ἐκπεφυγόντας ἡμᾶς· τῆς ξενίας διέθρεψεν, ὡς ἐν ἐρήμῳ, ἐν ᾧ παρερρίφημεν τόπῳ, καὶ τοῦτο ἐπὶ πολλαῖς ἡμέραις; Οὐχὶ ἐνταῦθα ἤνοιξεν ἡμῖν θύραν ἀναπαύσεως· ἐφ' ᾧ καὶ νῦν περισκαλλῆς, καὶ οἰκείαι εὐπρεπεῖς. Αὐτός ἐστι ὑποδεξάμενος σύμψηρος ἀδελφός. Ὡς πολλὴ ἡ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ἡμῶν κηδεμονία. Τί γὰρ ἔδει ποιῆσθαι, καὶ οὐκ ἐποίησεν; Ὑπὸ τῇ φυγῇ ἄρτους ἡμῖν ἐβλυκε; αἶνους, ἰχθύας, ὅσα ἄλλα κατὰ χρεῖαν· ἀλλὰ γὰρ καὶ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν, ὡς ἐκστῆναι τοὺς ὀρώμεντας. Ἀνδ' ὦν οὐκ ἀπλᾶς εὐχαριστεῖν· ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν θεῖναι μέχρις αἵματος ὀφείλομεν οἱ ταπεινοί.

Διὸ παρακαλῶ, ἀνάψωμεν εἰς αὐτὸν ἀγάπην κραταιότεραν· κολληθῶμεν αὐτῷ

et orationes effundamus. Sic et nos prae caeteris in compunctione et expiatione debemus virtutem exercere commiserationis: qua cum functi erimus, digni habebimur vitam sortiri aeternam in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LIII.

De martyre Thaddaeo et sancto Antonio.

*De beneficiis Dei, et de agendi
ratione vitae nostrae bonae et Deo
acceptae.*

FRATRES ET PATRES,

Beneficiis Dei cum semper fruamur, semper quoque gratiae agendaе sunt in fervore cordis et continuis precibus, ut maiorem usque nobis conciliemur illius benevolentiam. Considerate quale modo benefactum sumus experti. Nonne ipse aluit nos, quasi in desertis locis profugos ob timorem Agarenorum: atque id per multos dies! Nonne ipse nobis hic aperuit portas requietis, ubi et splendidum templum est et habitatio aptissima? Ipse est veluti eiusdem cordis frater, qui nos suscepit. Oh quam multa est erga nos a nobis maxime laudanda Dei providentia! Quid enim illum facere oportuerat, et non fecit? In fuga panes quasi pluere fecit, et vinum et pisces et quotquot usui erant necessaria, imo etiam et ultra necessitatem: ita ut obstupescerent videntes. Horum causa nedum gratias agere, sed et animam usque ad sanguinem ponere nos humiles debemus.

Hortor igitur. Inflammemur erga illum amore validiori: ex omni parte ei

ἐξολοκλήρου δώσωμεν αὐτῷ ἀνταπόδοσιν
φιλεστέτην. Τίς δὲ ἡ ἀνταπόδοσις; Τὸ κλῦ-
ταῖα εἰς ὁδὸν τοῦ προσκυνητοῦ αὐτοῦ
δυνάματος ἐπιβιβῶναι ὡς ὃν πληρωθῆναι τὸ
ὑπ' αὐτοῦ ἐσχημένον. Οὕτω λαμβάντω το
φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὥ-
πως εἰδῶσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δο-
ξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐ-
ρανοῖς. Αἰεὶ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ᾧ δὲ πον-
Χάρις τῇ θεῷ τῇ πάντοτε διαμαρτυροῦντι
ἡμεῖς ἐν τῇ Χριστῷ, καὶ τὴν ὁσμὴν τῆς
γνωστῆς αὐτοῦ φανεροῦντι δι' ἡμῶν ἐν
παντί τόπῳ ὅτι Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν τῇ
θεῷ ἐν τοῖς σωζομένοις καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυ-
μένοις. Οἷός ἐστι εὐωδία θεοῦ ἐστὶν ὁ ἐνά-
ρετος, ὅπου περ ἂν εἴη ἀναστρεφόμενος. Οὐ
γὰρ ἔχει φύσιν ἡ ἀρετὴ κρύπτεσθαι ἀλλ'
ὁ ταύτην μετῶν, πᾶσι κατὰδῆλος γίνεται·
ἐπεὶ καὶ γέγραπται· Οὐ δύναται πόλις
κρυβθῆναι ἐπὶ τῶν ὄρων κειμένη. Πόλις οὖν
ἐστὶν ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὅρος τὸ τῶν
ἀρετῶν ὕψωμα· ἐφ' ᾧ οἱ ἀναβιβηκότες λάμ-
πουσιν ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, λόγον ζωῆς
ἐπέχοντες εἰς καθήκοντα ἑαυτοῖς εἰς ἡμέραν
Χριστοῦ.

Τί γὰρ οὖν, ὦ ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς ἀ-
ναβῶμεν ἐν τῇ ἀγίᾳ ὁρεὶ τούτῳ. Οὐκ ἂν
δὲ δυνηθῆμεν ἀνιέναι, μὴ πρότερον τὰ
κάτω καταλιπόντες, ἃ τίνα ἐστὶ τὰ θελή-
ματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν αἱ οὐ-
λομέναι ἡδοναὶ τοῦ τηθεῖ ἔϊναι ὧν ἡ ἀνα-
χώρησις ἀνθρώπος ἐστὶν ὁδὸς τῆς ἀρετῆς. Οὐκ
οὖν ἀγωνιζέσθω ἡ καρδία ἀπὸ ὑπαρῶν
λογισμῶν σωρονιζέσθω ὁ ὀφθαλμὸς ὁρᾶν
βλέπειν, κελεύεσθω τ' οὗς ἀπὸ ἀκοῆς πονη-
ρῶς ἀργέσθω ἡ γλῶττα ματαῖα λαλεῖν
συστελλέσθω ἡ χεὶρ ἄπτουσα, ἢ μὴ δεῖ
κατενδυνέσθω ὁ ποῦς εἰς ὁδὸν εὐρένης·
πάντα τὰ μέλη παιδαγωγείσθωσαν καὶ
ἀγιαζέσθωσαν εἰς ὁρατὸν Χριστόν. ὁρατι-
ζεται γὰρ ὅτι μέγιστα Χριστός ἐπὶ ψυχῇ
ἐκκαθαρένῃ τῶν παθῶν. Καὶ γὰρ ὁ μὲν
κάτω βασιλεὺς τὸν περιεχλῆ σῶματι ἀσ-
πάζεται· ὁ δὲ τῶν οὐρανῶν βασιλεὺς καὶ

adhaereamus, et amantissimam retributio-
nem offeramus. Quae vero nostra erit
retributio? Vitam hic agere ad gl-
riam adorabilis nominis eius, ut et quae dixit,
impleantur: Sic luceat lux vestra coram
hominibus, ut videant opera vestra bona;
et glorificent Patrem vestrum, qui in
coelis est. Dicit quoque sic apostolus:
Gratia sit Deo, qui semper nos facit
triumphatores in Christo; et odorem co-
gnitionis eius manifestat per nos ubique;
sumus enim bonus Christi odor, et eis
qui salvi facti sunt, et eis qui pereunt. Con-
sidera, quo pacto virtutum cultor sit bo-
nus odor Dei, quaque versus spectetur.
Natura virtutis est, ut non lateat; sed, qui
virtute est praeditus, sit omnibus mani-
festus, ut ait scriptura: Non potest abscon-
di civitas in monte posita. Huiusmodi
civitas est hominis anima, et mons est
eelsitudo virtutum, superque ascendentes
resplendent veluti luminaria in mundo,
habentes verbum vitae ad suum honorem
in die Christi.

Quid igitur, o fratres? Et nos ascen-
dimus montem sanctum. Sed eius iuga
tenere non possumus, nisi prius, quae in-
feriora sunt relinquamus. Haec sunt vo-
luntates carnis, et cogitationum pernicio-
sae voluptates huius vitae, a quibus cum
inacessi separemur, viam virtutis para-
mus. Certet itaque cor nostrum adversus
malas cogitationes: sobrius sit oculus, ut
recta tantum videat: clausae sint aures
auditioni malae: refrænata sit lingua in
vanis colloquendis: temperans sit manus
et abstinens vel a tangendis, quae non
fas est: dirigantur pedes in viam pacis:
omnia membra recte gubernentur et san-
ctificentur in pulchritudine Christi. Si-
quidem Christus vere maximeque pul-
cher apparet in anima, quae a pravis
morbis fuerit pura. Et revera terrenus

Θεὸς τὸν ὠραϊζόμενον τῷ πνεύματι, καὶ εὐτελῆς τὸ φαινόμενον καὶ τυφλὸς, καὶ ξηρὸς ἄχυμος, καὶ χωλὸς, καὶ ὅτι οὐν ἄλλο τῶν δοκούντων εἶναι ἐν ἀνθρώποις ἐπυναιδίστων.

Εντεῦθεν οἱ ἀγενεῖς καὶ εὐγενεῖς, οἱ ἄδοξοι καὶ ἑνδοξοί, πτωχοὶ καὶ πλούσιοι· ἐντεῦθεν οἱ μακάριοι ἀπόστολοι ἐξ ἀλιέων ἄρχοντες εἰσι πάσης τῆς γῆς. Εντεῦθεν ὁ ἄγιος Ἀντώνιος ἀγράφματος ὦν, τῶν σοφῶν σοφώτερος. Εντεῦθεν, ἵνα οἰκείωτερον τὸ παράδειγμα λάβωμεν, καὶ ὁ ἡμέτερος Θαυδάτις ἐκ Σκυθικοῦ γένους καὶ ζεύγους δουλείας, ὡς ἴστε, ἀναβεβηκὼς εἰς ὕψος τῆς ὁμολογίας Χριστοῦ, καὶ περιφανῆς κόσμῳ γινόμενος.

Καὶ ὦ τῆς ἀφράστου φιλάνθρωπίας τοῦ ἀγαθοῦ Θεοῦ ἡμῶν! Πῶς ῥάστιν ἡμῖν τὴν πρὸς αὐτὸν εἰσόδον· ἐχαρίσατο· οὐ γὰρ δέηται τῆς μεσίτου· οὔτε γραμμάτων, οὔτε χρημάτων, οὔτε τινὸς ἀνθρωπίνης περιπετείας· ἀλλὰ θελῆσαι δεῖ μόνον, καὶ τὸ πᾶν ἡνυσθαι· παντὸς γὰρ τοῦ προαιρουμένου τὸ ἀγαθόν, καὶ μικροῦ καὶ μεγάλου, καὶ σοφοῦ καὶ ἀσόφου· ὡς καὶ τοῦ βούλεσθαι ὄραν τὸν ἥλιον ἔχει.

Βούλη οὖν μέγας εἶναι ἐν οὐρανοῖς; ἔλου τὸ ἐνταῦθα ἔσχατον. Βούλη υἱὸς Θεοῦ κληθῆναι; εἰρήνευσον ἀπὸ τῶν παθῶν τὴν ψυχὴν. Βούλη ὑπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Θεοῦ ἐποπτεύεσθαι; ἀντέχου δικαιοσύνης. Καὶ πρὸς ταῦτα τίς ἱκανός; τίς γοργὸς δράξασθαι παιδείας; ἐργάσασθαι δικαιοσύνην; πλουτῆσαι τὰ θεία. Ἀλλὰ γένοιτο καὶ ἡμᾶς ἐν τοιαύτῃ διαθήσει ἐνεργούντας τὰς ζωποιοὺς ἐντολὰς τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ

rex, qui corporis pulchritudine praestat, sibi libenter adiungit; rex vero coelestis et Deus eum, qui pulchritudine spiritus ornatur, etsi vilis appareat homuncio et coecus et adustus, sine vita, et claudus et quaque alia laborans in hominibus lacrimabili probrositate.

Hinc sunt nobiles, gloriosi et divites, qui erant ignobiles, inglorii et pauperes, Hinc beati apostoli e piscatoribus electi, facti sunt principes universae terrae. Hinc sine litteris sanctus Antonius factus est doctis quoque viris sapientior. Hinc, ut et nos domesticum usurpemus exemplum, et noster Thaddaeus genere Scythae, et ut nosti, e iugo servitutis veniens, ad summum honorem confessionis Christi ascendit, et illustris factus est in orbe.

Et, oh ineffabilis erga homines amor bonigni Domini Dei nostri! Quo pacto facilem aditum nobis ad se praebuit? Nullo mediatore egemus, nulloque litterarum vel divitiarum aliusve humani artificii auxilio; sed tantum sufficit velle, et omnia sunt consecuta. Bonum enim hoc est cuiusque volentis, qui praedestinatus est, sive parvi vel magni, sive sapientis, sive indocti; sicut et accidit omnibus qui solem velint, ut lubet, conspicere.

Vis igitur magnus esse in coelis? Elige nunc minimum locum. Vis Dei filium vocari? Animam tuam contra motus suos pacificam redde. Vis benignis Dei oculis conspici? Iustitiam prosecutur. Equis ad haec valet? Equis animosus erit in suscipienda disciplina, in exercenda iustitia, in acquirendis quae Dei sunt? Concessum autem sit nobis in huiusmodi proposito exequentes mandata Domini, haeredes fieri regni coelorum cum omnibus sanctis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre

τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΔ'.

Τῇ δ' τῆς πρώτης εβδομάδος
τῶν νηστειῶν.

Περὶ νηστείας, καὶ ἀπαθείας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ο τῆς Τεσσαρακοτῆς καιρὸς πρὸς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν συγκρινόμενος, ἔοικε λιμένι τινὶ ἀκλυδωνίστῳ· ἐφ' ᾧ συρρέοντες πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀπολαύουσι γαλήνης πνευματικῆς. Οὐ γὰρ μόνον τοῖς μοναχῶν, ἀλλὰ καὶ λαϊκοῖς, μικροῖς τε καὶ μεγάλοις, ἄρχουσιν τε καὶ ἀρχομένοις, βασιλεῦσιν τε καὶ ἱερεῦσιν, παντί τε γένει, καὶ πάσῃ ἡλικίᾳ σωτήριος ἐστὶν ὁ προκείμενος καιρὸς. Αἶ τε γὰρ πόλεις καὶ κῶμαι μᾶλλον συστέλλονται θορύβῳ καὶ ταραχῶν· ἀντανίσχουσι ψαλμῳδαί τε καὶ ἐντεύξεις· ὑπ' ὧν ἰλεούμενος ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἡμῶν εἰρηναγωγεῖ μὲν τὸ πνεῦμα ἡμῶν· εἴπερ ἐξ ἐλίκρινου καρδίας σὺν φόβῳ τε καὶ τρόμῳ προσπίσωμεν καὶ προσκλύσωμεν αὐτῷ τὴν πρὸς τὸ ἐξῆς βελτίωσιν. Ἀλλὰ τοῖς μὲν βιωτικοῖς, οἱ τῶν ἐκκλησιῶν ἔφοροι ὁμιλεῖτωσαν τὰ προσήκοντα· δέονται γὰρ, ὥσπερ οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες τῆς τῶν συναγωνιστῶν ὑποφωνήσεως· οὕτως οἱ νηστεύοντες, τῆς τῶν διδασκάλων παρακλήσεως. Εἰ γὰρ οὐκ ἐπειδὴ ὑμῶν τῶν τιμιωτάτων κατέστην εἰς κεφαλὴν, ὑμῶν διαλέξομαι καὶ ταῦτα διὰ βραχέων.

Ἡ νηστεία τοιγαροῦν ἀνακαινισμὸς ἐστὶ ψυχῆς. Λέγει γὰρ ὁ ἱερὸς ἀπόστολος· Ὅσον ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθείρεται,

SERMO LIV.

Feria IV hebdomadis primae
Quadragesimae

*De ieiunio et animi motuum
victoria.*

FRATRES ET PATRES,

Quadragesimae tempus cum reliquis anni temporibus comparatum, videtur quasi portus periculis vacuus; ad quem omnes homines confugientes spirituali fruuntur tranquillitate. Non enim solummodo monachis, sed et laicis: parvis et magnis: principibus et subditis: regibus et sacerdotibus: omni generi, omni aetati propositum est hoc tempus salutare. Si quidem tum urbes tum vici magis magisque abstinent a turbis atque commotionibus, et e contra operam dant continuis psalmodiis et precibus; a quibus placatus Deus noster benignus pacem tribuit spiritui, quando corde alacri et cum timore et tremore ad eum accedimus, et lacrymantes imploramus ab eo, ut nobis concedat in posterum meliorem agere vitam. Verumtamen ad populares homines ecclesiae praepositi verba faciunt de iis, quae sunt necessaria. Etenim sicut ii, qui in stadio currunt, conclamationibus sociorum exhortantium opus habent; sic et ieiunantes magistrorum indigent excitatione. Ego vero, quoniam constitutus sum venerabilium virorum caput, his breviter vos nunc etiam alloquar.

Ieiunium itaque est animae renovatio; dicit enim sacer apostolus: Quanto exterior noster homo corrumpitur: tanto

τοσοῦτον ὁ ἑσθλὸν ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. Εἰ δὲ ἀνακαινοῦται, δηλονότι καὶ ὠραίζεται κατὰ τὸ ἀρχέτυπον κάλλος· ὠραϊζόμενος δὲ πρὸς ἑαυτὴν ἐπιστᾶται ἀγαπητικῶς τὴν εἰκόνα· Εγὼ καὶ Πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

Εἰ τοίνυν τοιαύτη ἡ χάρις τῆς νηστείας πέφυκεν, ὥς κατοικητήριον θεοῦ ἡμᾶς ἀπεργάσασθαι, περιχαρῶς ἐφείλομεν, ὁδοὶ, ὑποδέξασθαι αὐτήν, μὴ ἀχθόμενοι ἐπὶ τῇ λιτότητι τῆς διαίτης· εἰδότες ὅτι ὁ κύριος, καίπερ δυνάμενος πολυτελεῶς τρέφειν, ἄρτω καὶ ὕδατι τὰς ἐν ἐρήμῳ χιλιάδας ἐδεξιώσατο. Επειτα ὅτι καὶ τι ἀήθεις τῇ προθυμίᾳ εὐμαρισθῆς καὶ ἄλυπον γενήσεται. Νηστεία δὲ οὐκ ἐν βρώμασι μόνον ὀρίζεται, ἀλλ' ἐν πάσῃ κακῶν ἀποχῇ, ὥς οἱ θεοὶ ἡμῶν πατέρες διηγορεύουσιν. Απεχόμεθα οὖν, παρακαλῶ, ἀκηδίας, ὄκνου, φθόνου, ἐριδος, κακοηθείας, αὐταρσεκείας, ἰδιορρυθμίας· καὶ γε ἀποσχόμεθα τῆς ὀλεθρίας ἐπιθυμίας· ὅτι καὶ νηστεύουσιν ἡμῖν ἐπιλάτεται ὁ πολύμορφος ὄφις. Ωραῖος ἦν εἰς ὄρασιν καὶ καλὸς εἰς βρώσιν ὁ ἐμὲ βαναυσώσας καρπὸς· ἀκούσωμεν τοῦ λέγοντος. Καὶ σκόπει, ὅτι ὠραῖον εἶπε τῇ ὀράσει, οὐ τῇ φύσει. Ὡς γὰρ εἴ τις ῥοιὰν λεπύρῳ ἐρυθρῷ διηνητισμένην κατασχὼν εὐρήσει σπινθῆρα· τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἡδονὴ ὑποκρινόμενη γλυκύτητα ἀμύθητον· ἐπειδὴ ληφθῇ πικρότερον χολῆς εὐρίσκεται, καὶ ἡκουμένης μᾶλλον μαχαίρας διστόμου κατεσθίουσα τὴν ἀλοῦσαν ψυχὴν.

Ὅπερ πέπονθεν ὁ προπάτωρ ἡμῶν Ἀδάμ. θελεσθεὶς ὑπὸ τοῦ ὄφιος· ἐπειδὴ γὰρ ἤψατο ἀπειρημένης βρώσεως, εὗρεν ἀντὶ ζωῆς θάνατον. Τοῦτο πεπόνθασι καὶ πάντες οἱ ἕκτοτε καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο ὁμοιωτρόπως ὑπὸ τοῦ δράκοντος ἐξαπατάμενοι. Ὡς γὰρ αὐτὸς σκότος ὢν, σχηματίζει εἰς

interior de die in diem renovatur. Si vero renovatur, manifestum est et speciosum fieri iuxta archetypi pulchritudinem. Et in tantam venit speciem, ut restituatur in ipsam imaginem pristinam: *Ego et Pater meus veniemus, et mansionem apud eum faciemus.*

Cum itaque tanta sit ieiunii gratia, ut nos reddat habitaculum Dei nostri, multo cum gaudio eam debemus, o fratres, amplecti, non dolentes ob diaetae frugalitatem. Scimus, autem, ut Dominus, etsi potens in abundantia, nutrire dignatus est pane et aqua in deserto multa hominum millia. Deinde et quod insuetum est, per alacritatem fit leve et minime fastidiosum. Haud quidem in solis cibis ieiunium est definiendum, sed in abstinentia ab omnibus vitiosis rebus, sicut sancti patres nostri docuerunt. Arceamus igitur, vos exhortor, acediam, segnitiam, invidiam, contentiones, malos habitus, sui placitum, et segregationem. Arceamus quidem periculosas concupiscentias; nam etiam adversus nos ieiunantes in formis variis seductor serpens insidiatur. Audi lamentantem: Pulcher erat visu et speciosus ad manducandum fructus ille, qui me perdidit. Et considera non dixisse; pulcher natura, sed tantum aspectu. Ut qui granatum malum in rubro cortice florens manducaverit, acerbiter inveniet; sic et voluptas arbitratur esse ineffabilis dulcedo, dum vero assequitur, acerbior felle reperitur, et plusquam gladius anceps perditam animam consumat.

Haec expertus est primus genitor noster Adam ab angue deceptus. Etenim cum tetigisset prohibitum cibum, pro vita mortem invenit. Hoc sunt perpersi quotquot post eum ad nos usque eadem ratione a dracone sunt allecti. Siquidem cum ille sit caligo, transformat se in angelum lu-

ἄγγελον φωτός· οὕτω δὴ μετασχηματίζειν οἶδε καὶ τὸ κακὸν εἰς καλόν, τὸ πικρὸν εἰς γλυκὺ, τὸ σκοτεινὸν εἰς φωτεινόν, τὸ ἄσχημον εἰς εὐσχημον, τὸ θανάσιμον εἰς ζωηρὸν· κἀντεῦθεν πλανῶν τὸν κόσμον ἐκάστοτε οὐ διαλιμπάνει ὁ παμπόνηρος.

Ἄλλ' ἡμεῖς γε, ἀδελφοί, μὴ πλανηθῶμεν ταῖς ποικίλαις αὐτοῦ ἀπάταις· μὴδὲ ταυτὸν πάθοιμεν τοῖς πετεινοῖς· ἃ τῷ φαινομένῳ βρώματι λίχνως προσιόντα ἐμπίπτει εἰς παγίδα τοῦ θηρώντος· ἀλλὰ σκυδαλίζοντες τὰ ἐπικαλύμματα τῆς κακείας, διανοητικῶς γυμνὸν τὸ κακὸν κατίδωμεν· καὶ φευξώμεθα ἀπ' αὐτοῦ σφόδρα. Ἡρὸς τούτοις εὐπάντητοι ὦμεν εἰς τὰς κατὰ καιρὸν ψαλμωδίας· πρόθυμοι πρὸς τὰς ὑμνολογίας· προσεχεῖς πρὸς τὰς ἀναγνώσεις· γονυκλινοῦντες κατὰ τὸ δεδομένον μέτρον, ἐφ' ἐκαστῇ ὥρᾳ ἐργαζόμενοι ταῖς ἰδίαις χερσίν· ὅτι καλὸν τὸ ἐργάζεσθαι. Καὶ ὅτι ὁ μὴ ἐργαζόμενος οὐδὲ τοῦ φαγεῖν ἐκρίθη ἄξιος. Ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες, ὅτι ὁ μὲν ἀσθενὴς, ὁ δὲ ἰσχυρὸς βρώσει τε καὶ πόσει καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύει, ὥστε μὴ παραζηλοῦν ἐκπονηρευομένοις, ἀλλὰ ζηλοῦν ἐν καλῷ. Ἐπὶ πᾶσι χρησταὶ εἰς ἀλλήλους. εὐσπλαγχοι· ἐπιεικεῖς· εὐπειθεῖς· μεστοὶ ἐλέους καὶ καρπῶν ἀγαθῶν. Καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ θεοῦ, ἡ ὑπερίχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ἡμῶν καὶ τὰ νοήματα ἡμῶν. Καὶ νῦν ἀξιοθειήμεν ἀκαταγνώστως προφθᾶσαι τὴν κυρίαν ἡμέραν τῆς ἀναστάσεως· ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι, εἰς τὴν ἐξανστάσιν τῶν νεκρῶν, τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

cis, sic et novit transfigurare malum in bonum, acerbum in dulce, tenebras in lucem, turpe in honestum, mortale in vitale; sic et decipere mundum ille omnium auctor malorum continue non destitit.

Nos vero, fratres, ne seducamur variis illius insidiis; ne eadem, quae aves, patiamur; quae visa esca cupide accurrentes incidunt in laqueos venantis. Sed reicientes ea, quae vitium cooperiunt, sapienter et nude videamus malum, et longe ab eo fugiamus. Praeterea studeamus accedere ad horas psalmodiae, alacres ad hymnos canendos, attentis lectionibus: genua inclinemus, quando statutum est: manibus operemur; bonum est enim operari, et qui non laborat nequidem edendi iudicatus est dignus. Ad invicem onera portemus, nam alter quidem infirmus, alter autem est fortis per cibum et per potum et per alia vitae necessaria; ita ut non aemulemur peccatores in malo, sed eos, qui sunt in bono studiosi. In omnibus benigni simus erga alios, misericordes, mansueti, dociles, pietate bonisque fructibus repleti; et pax Dei, quae exsuperat omnem sensum, corda nostra et mentes nostras custodiet. Et digni nunc effici possimus accedere ad dominicam Resurrectionis diem; in futuro autem saeculo in resurrectione mortuorum, cohaeredes esse regni caelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΕ΄.

Τῇ ἑκτῇ τῆς πρώτης ἐβδομάδος.

Περὶ τοῦ κατακοσμεῖν τὴν
ἀφθαρτον ἡμῶν οἰκίαν διὰ τῆς
τῶν ἀρετῶν ἀναλήψεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Βιωτικοὶ μὲν ἄνδρες, ὁπηνίκα οἰκίαν
ἐγείρουσι πολυτελῇ, οὐ διδράσκει ἑαυτοῖς
ἀνεσιν, νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν πονουῦντες,
φροντίζοντες, κάμνοντες, ἕως ἂν εἰς τέλος
ἐνέγκωσι τὸ σπουδαζόμενον. Καί γε τοσοῦ-
τος αὐτοῖς περίεστι πόθος, ὥς ὅλον τὸν
νοῦν ἐκεῖσε διατριβεῖν, καὶ ἀναθεωρεῖν,
πῶς μὲν ἡ ὁροφὴ εὐσταγῆς γένηται· πῶς
δὲ τὸ ἔδαφος μαρμαροῖς ποικιλθὲν σὺν τῇ
λοιπῇ εὐπρεπείᾳ ὅψιν ἡδιστον παρέξει τοῖς
φιλοθεάμασιν. Ἀλλὰ γὰρ εἴ τις αὐτοὺς ἐθε-
λήσειεν ἀποσπᾶσαι τῆς φροντίδος ἐκείνης,
δυσχερᾶνοιεν ἂν, ὥς τὰ μέγιστα ἡδικοημένοι.
Ἡμεῖς δὲ ἐπειδὴ οὐ φθαρτὴν οἰκίαν, ἀλλ'
ἀφθαρτον οἰκοδομοῦμεν, οὐδὲ τὴν ἐκ λίθων
καὶ ξύλων συντεθειμένην, ἀλλὰ τὴν ἐκ χα-
ρίτων πνευματικῶν φιλοτεχνουμένην, ῥαθυ-
μῶσμεν ἄρα, καὶ τῆς ἐκείνων σπουδῆς
κατόπιν ἔλθωμεν; Καὶ πῶς οὐκ ἂν εἴη
τοῦτο τῶν ἀδικιῶν ἡ μεγίστη; καὶ τί γε
ἐκείνη μὲν ἀνθρώπους φιλοσάρκους ὑποδε-
χόμενη, πολλοὺς τε δεσπότης ἀμείψασα,
τελευταῖον καταλυθήσεται, καὶ ἐρημωθή-
σεται· ἡ δὲ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ξενίζειν οἶδεν.
Εἴ περ ναοὶ θεοῦ ἱσμέν ζῶντος, καὶ τὸ
Πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ἡμῖν, ὥς φησὶν
ὁ θεὸς ἀποστόλος. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀπαι-
ροῦσι τῶν ἐνθένδε, συναποδημεῖ, μένουσα
ἐν οὐρανοῖς ἀκατάλυτος αἰώνιος.

Τίς δὲ ὕλη τῆς οἰκοδομῆς ταύτης;
Τῶν ἀρετῶν ἡ ἀνέκλιψις. Καὶ γε λαβὴ μου
πρῶτον τὸν τοῦ θεοῦ φόβον, ὥσπερ τινα
θεμέλιον κείμενον· εἴπερ· Ἀρχὴ σοφίας φό-
βος κυρίου. Ἐπειτα τὴν φρόνησιν, τὴν ἀν-

SERMO LV.

Feria VI. hebdomadis I. Quadragesimae

*De exornando habitaculo nostro
spirituali per acquisitionem
virtutum.*

FRATRES ET PATRES,

Materialem domum cum huius saeculi
homines extruunt sumptuosam, nulli cu-
rae et labori parcent, diu noctuque,
quousque opus suum studiose absolvant.
Atque adeo eorum succrescit studium,
ut totam mentem huiusmodi in opere
adhibeant, et meditentur, quo pacto la-
quear sit optime extractum: quo pacto
pavimentum sit variis ornatum marmo-
ribus, et omnia nobilis et decorae sint
speciei, ut visum eorum, qui iis delectan-
tur, alliciant. Si quis vero eos velit ab
illa cura arcere, aegerimmo et quasi in-
iustitia affecti, vix tolerant. Nos autem,
qui non quidem caducam domum, sed
numquam fatiscentem aedificamus, non
illam lapidibus et lignis exstruimus, sed
gratiis spiritualibus studiose fabricamus,
adhuc inertes erimus, et curam minorem
exhibebimus? Nonne haec erit maxi-
ma iniustitia? Domus illa, quae homi-
nes corporis amantes capit, postquam
multos dominos commutaverit, tandem
destruetur, et erit deserta; altera vero
Spiritus sanctum inhabitantem novit. Nos
enim templum sumus Dei viventis, et
Spiritus Dei habitat in nobis; sicut ait
divinus apostolus. Verum etiam e terra
nobis sublatis, nobiscum manet, et num-
quam eversa in coelis erit atque aeterna.

Quae vero est materia huiusmodi
aedificationis? Est acquisitio virtutum.
Et in primis adhibe timorem Dei, quasi
iactum fundamentum. Siquidem: *Initium
sapientiae timor Domini*: deinde pruden-

δραίαν, τὴν σωφροσύνην, τὴν δικαιοσύνην· ἐρ' ᾧ μία τῆς μιᾶς ἐχομένη, καὶ τῷ συνθέσμῳ τῆς ἀγάπης συναρμολογουμένη καὶ συνείδαζομένη, αἵξῃ εἰς ναὸν ἁγίου ἐν κυρίῳ, καθὼς γέγραπται. Τοῦτον οὖν τὸν ναὸν, ὃ ἀδελφοί, οἰκοδομοῦμεν ἑκάστοτε, καὶ τοῦτον κοσμεῖν τῷ κάλλει τῶν ἀρετῶν μὴ ἐλλείψωμεν· ὡς ἂν ἐνοικον τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον σχοῖμεν, ὡς ἂν καὶ ἀγγέλους καὶ ἀνθρώπους πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέφοιμεν τῇ τοῦ βίου τερπνότητι.

Ἀλλ' ἐπειδὴ τῶν ἀρετῶν μία ἐστὶ καὶ ἡ ἐγκράτεια καὶ περὶ ταύτης μᾶλλον ἀρτίως καταγινώμεθα. Δῶμεν δόξαν τῷ θεῷ· ὅτι τὸ ἐν αὐτῆς σταδίῳ διηνούσαμεν, τὰ πρόσωπα ἡμῶν ἡλλοιωθήσαν παρὰ τὸ πρότερον· ἀλλὰ τὴν καλὴν ἡλλοίωσιν τὴν ἐκ τῆς ἐγκρατείας ὡχρότητα ἐπιλάμποντα τὰ στόματα ὑμῶν ἐπικράνθησαν τῇ βραδυφασία ἐκχολούμενα· ἀλλὰ τὰ πνεύματα ὑμῶν ἐγλυκάνθησαν τῇ ἐλπίδι πτερούμενα. Καὶ γε ταῦτα ἀντίκεινται ἀλλήλοις, καὶ τῇ τοῦ ἐνὸς ἐπικρατήσῃ θάτερον ἀσθενεῖν πέφυκεν, ὥστε χαίρωμεν τῷ κρείττονι προστιθέμενοι.

Εἴποι τις ἂν· ὡς τὸ καθεκόνστην ἐσθίειν ἑλλιπές ἐστὶ τελείωτος; Ἀλλ' οὐδαμῶς. Ἡ γὰρ ἂν, οὐκ ἂν ὁ Κύριος τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον ἑκάστοτε αἰτεῖν ἡμᾶς προσέταξεν· οὐκ ἂν Ἠλίας ὁ προφήτης καθεκόνστην ἐν ἐρήμῳ ὑπὸ κόρακος διετρέφετο· οὐκ ἂν Παῦλος ὁ πρὸ τοῦ θείου Αντωνίου τὴν ἔρημον οἰκήσας, ἡμερήσιον τὸν ἄρτον θεόθεν ἐπεδέχετο· οὐδ' ἂν αὐτός, ὁ μέγας Αντώνιος, τῆς ὑπερημερησίας καὶ ἐβδομαδαρησίας νηστείας τὸ καθεκόνστην ἡμέραν ἐσθίειν παρὰ μικρὸν τῆς χρείας προέκρινεν. Καὶ μοι δοκεῖ διὰ τόνδε τὸν τρόπον· ἐπειδὴ γὰρ τὸ σῶμα ἡμῶν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας κάμνον ταῖς ἀσθενήσῃσι ἀτονεῖ, ὥσπερ τις δρομεὺς πᾶλος, καὶ δεῖται ἀναπαύσεως· ἀναγκαιῶς καὶ ὁ τῆς φύσεως δημιουργὸς τῇ ἐφημέρᾳ τροφῇ συγκρατεῖσθαι αὐτὸ ὀκονόμησεν· ὡς ἂν εἶεν πρὸς

tiam, fortitudinem, temperantiam, iustitiam. Quo in fundamento altera alteri composita in vinculo charitatis coniuncta, coagulata crescant ad templum sanctum in Domino; sicut scriptum est. Istiusmodi ergo templo, o fratres, exstruendo quotidie nobis opera danda est; et ei ornando virtutibus, ut inhabitantem habeamus Spiritum sanctum, ut et Angeli et homines cum gaudio etiam in hac vita nos respiciant.

Cum vero una e virtutibus sit quoque abstinencia, in hac modo intensius exerceamur. Demus gloriam Deo, quoniam huius curriculum coepimus: facies nostrae immutantur prae aliis temporibus, sed pulchriore mutatione. Pallore ieiunii splendens, et pastu rariore castigatum os vestrum triste, sed animus vester, prae dulcedine spei bonae, quasi volare videatur. Et quidem haec vicissim diversa sunt, ita ut si altera pars praevaleat, altera inferior esse debeat; ideoque gaudeamus, dum praevalet melior.

Dicet fortasse quidam, si quotidianus victus sit defectus perfectionis. Minime. Si ita res se haberet, haud quidem Dominus nobis petere quotidianum panem iussisset: haud quidem Elias propheta in deserto quotidie a corvo cibum recepisset: haud quidem Paulo, qui ante divinum Antonium desertum habitavit, singulis diebus panem Deus misset; imo quidem nec ipse Antonius seligeret parum cibi quotidie sumere, potius quam ultra diem, vel per hebdomadas integras ieiunare. Hoc vero consilium et ego probo. Etenim corpus nostrum tota die laborans, debile efficitur, quasi equus discurrens, et requie indiget. Necessarie vero creator omnium providit, ut quotidianis cibis confortaretur, ne dissolutum neque exorbitans bene posset ulterius currere.

τὸ ἐξῆς εὐδρομον, ἀλλὰ μὴ ἔκλυτόν τε καὶ ἐξέτληλον· Ὅπερ πάσχουσι οἱ τὰς διπλὰς, καὶ τριπλὰς, καὶ πενταπλὰς ἔλκοντες· οὔτε γὰρ συχνότερον γονυκλινεῖν δύναιντ' ἄν· οὔτε ἐν ψαλμῳδαῖς γεγονώτερον φθέγγεσθαι, οὔτε τὰς ἄλλας διακονίας εὐμαρῶς ἐπιτελεῖν. Εἰ μὴ τι ἄρα ὑπερφυῶς ἐστὶ τὸ γινόμενον.

Οὐκοῦν οὐ τῶν ἀτελῶν λοιπὸν ἡ ἐφημέριος τροφή· ἀλλὰ καὶ πάνυ τῶν τελείων τῷ ἀποδοθέντι ὄρω καὶ κανόνι. Καὶ εὖγε ὅτι πατρικῶς κεκανόνισται τὰ καθ' ἡμᾶς· καὶ χαρισθεῖη ὑμῖν ἔτι καὶ ὑγία σώματος καὶ βῶσις πνεύματος εἰς τὸ δουλεύειν θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ· καὶ ἀναμένειν τὴν τελευταίαν ἡμέραν· ἐν ᾗ σὺν ἀγίοις ἐκλάμψοιτε οἷς ὁ ἥλιος, κληρονομοῦντες τὴν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΣ'.

Τῇ κυριακῇ τῆς πρώτης ἐβδομάδος,
Περὶ τοῦ μὴ ὑπὲρ δύναμιν ἐκτείνεσθαι ἡμᾶς ἐν τοῖς κατὰ θεὸν σπουδάσμασι, καὶ τοῦ διατρέφειν τὴν ψυχὴν ἐν πνευματικοῖς θεωρήμασιν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Επειδὴ πᾶσα ἀρχὴ δύσκολος, καὶ ἡ ἀπαρχὴ τῆς νηστείας κατὰ τὴν ὑπαλλαγὴν τῶν βρωμάτων τε καὶ σπουδασμάτων δυσκολίαν τινα καὶ τραχύτητα ἐμποεῖ· τῇ ἐπιμονῇ δὲ καὶ τριβῇ καταρρέαζεται καὶ καταλαβάνεται. Διὰ τοῦτο καὶ γέγραπται. Πᾶσα παιδεία πρὸς μὲν τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρὰς εἶναι· ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν τοῖς δι' αὐτῆς γεγυμνασμένοις

Quod patiuntur, qui biduum vel triduum, vel quinque dies ieiunii transeunt, qui nec genua flectere frequentius, neque impensius psalmos canere, neque caetera ministeria facile explere valent, si quid paulo intensius sit faciendum.

Haud quidem igitur imperfectorum propria res est quotidie cibum sumere, sed est eorum, qui perfecti sunt, iuxta praescriptam mensuram et normam. Atque insuper consuetudines nostrae a sanctis Patribus statutae sunt, ut praestet magis magisque valere corpore et corroborari spiritu ad serviendum Deo vero et viventi, atque ad expectandam supremam diem, quando una cum sanctis refulgeatis sicut sol, haeredes effecti regni coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LVI.

Dominica primae hebdomadis

*De non contendendo ultra vices
in divinis operibus
et de anima spiritualibus
cogitationibus alenda.*

FRATRES ET PATRES,

Quoniam omne principium difficile est; ita et initium ieiuniorum ob mutationem escae et operum quandam importat difficultatem atque asperitatem; postea vero per patientiam et consuetudinem haec facilliora fiunt atque leviora. Omnis quidem disciplina in primis non videtur causa laetitiae, sed laboris; postea vero iis, qui in ea exercentur, fructum iustitiae

ἀποδίδωσι δικαιοσύνης. Διὸ καὶ ἡμεῖς ἀξιωθέντες παραδιδῶσαι τὴν μίαν τῆς νηστείας ἑβδομάδα, προθυμότεροι πρὸς τὸ ἐξῆς διὰ τῆς πείρας γενώμεθα· εἰδότες ὅτι προθυμία βῶννυσι τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, τὰ βάρεια κοῦφα ἐργαζομένη, καὶ τὰ δυσχερῆ εὐχερῆ· ὥσπερ τουναντίον ἡ ῥαθυμία, τὰ κοῦφα βάρεια, καὶ τὰ εὐχερῆ δυσχερῆ ποιοῦσα.

Μὴ μὲν τοι ὑπὲρ δύναμιν τεινώμεθα ἐν τοῖς σπουδάσμασιν, ἀλλὰ μετὰ τοῦ πνευματικοῦ συντηρῶμεν καὶ τὸ ὑγιές τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος. Τί γὰρ ὄφελος ἐξ ὑπαρχῆς σφοδρῶς βαδίζειν, καὶ θᾶπτον καταπίπτειν; Ἀλλ' ἢ μᾶλλον τετηρημένως, πρὸς τὴν διάτασιν ἀποσκοποῦντας τοῦ καταλύματος. Ἐπειδὴ δὲ τόνον ἔχουσα ἡ ἡμέρα ἀκηδεῖαν ἐμποιεῖν εἴωθεν. Ἀγαθαῖς ἀσχολίαις καὶ θεωρήμασι πνευματικοῖς διατρέφωμεν τὴν ψυχὴν· μὴ ἐν τοῖς κατὰ κόσμον, ἐν οἷς ματαιότης, σύγχυσις, ταλαιπωρία καὶ πικρία, ἀλλ' ἐν οἷς γλυκύτης καὶ εὐφροσύνη. Ἐμνήσθην τοῦ θεοῦ, φησὶ, καὶ εὐφράνθην. Ἐπὶ θεὸν οὖν ὁ νοῦς ἡμῶν, ἐπὶ τὰ οὐράνια θεάματα, ἐπὶ τὰ κάλλη τοῦ παραδείσου, ἐπὶ τὰς μονὰς τὰς αἰθέρους, ἐπὶ τὰς ἀγγελικὰς χοροστασίας, ἐπὶ τὴν ἐκεῖσε διαγωγὴν. Ποῦ ποτε εἰσὶ αἱ ψυχαὶ καὶ τῶν δικαίων καὶ ἀμαρτωλῶν; Πῶς ἡ ἐπιφάνια τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γενήσεται, ἐν ᾧ κατὰ τὸ ἱερὸν λόγιον, οὐρανοὶ ῥοιζηθὲν παρελεύσονται, στοιχεῖα δὲ καυσόμενα λυθήσεται· γῆ δὲ καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἔργα κατακαήσεται. Εἴτα πῶς μέλλει ἐκάστη τὸ σύζυγες σῶμα ἀναλαμβάνειν. Ποταπὴ ἡ συναγωγὴ ἐκείνη ἡ ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι συντελείας πολυάνθρωπος; Πηλίκον τὸ τοῦ Χριστοῦ φοβερόν καὶ ὑπερλαμπρὸν ἡλίου ἀγὰς πρόσωπον; Ποταπῆς αὐτοῦ φωνῆς ἀκούσομεν; Τέλος, τίς ἡ ἀποκατάστασις τῶν τε δικαίων προσλαμβανόμενων εἰς βασιλείαν οὐρανῶν, καὶ τῶν ἀμαρτωλῶν ἀποπεμπομένων εἰς τὰς αἰωνίους τιμωρίας;

reddit. Nos itaque cum digni effecti erimus primam ieiuniorum explere hebdomadam, sic exercitati alacriores simus; alacritas enim corroborat tum animam tum corpus, et quae gravia et difficilia sunt, efficit levia et facilia. Ut e contra segnitie efficit gravia et difficilia, quae levia et facilia fuerint.

Quapropter ne contendamus in his exercitiis ultra vires; sed consilio spiritualis ducis sanitati corporis et animae consulamus. Quid prodesset sub initio procedere magno cursu, et statim decidere? Potius caute est procedendum, respicientes ad scopum itineris; siquidem fieri potest, ut si quadam die nimium contendamus, defessos nos postea experiamur. Animam nostram haud quidem terrenis, in quibus vanitas, est miseria atque amarities, sed bonis exercitiis ac spiritualibus, unde dulcedo est atque laetitia, nutriamur. Mens nostra ad Deum sit, ad caelestia, ad pulchritudinem paradisi, ad aeternas mansiones, ad angelicos choros, ad miram ibi faciendam. Consideremus, ubi nunc sunt animae iustorum ac peccantium: quae erit nobis manifestatio magni Dei et Servatoris nostri Iesu Christi, quando coeli, ut scriptum est, cum strepitu pertransibunt, et combusta elementa dissolventur, et terra et quaeque terrae sunt, igni tradentur: deinde quo pacto cuique resumendum sit proprium corpus: quam magna sit illa multorum hominum ab Adam usque ad consumptionem congregatio: qualis sit facies terribilis Christi prae sole coruscans; quam tremendus vocis illius sonitus; ac denique qualis erit cuiusque conditio, cum iusti in regnum rapiuntur coelorum, peccatores vero ad aeterna tormenta coniciuntur.

Ταῦτα ἡμῶς προσήκει, ἀδελφοί, με-
ριμῶν καὶ λογίζεσθαι, ὡς ἔξω κόσμου
ἔντες, ὡς τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ἔχον-
τας, καὶ οὐδὲν κοινὸν πρὸς τοὺς κατὰ σαρ-
κα ζῶντας· ἐν οἷς ἐστι κατανύσσεσθαι, καὶ
δακρύειν, καὶ φωτίζεσθαι. τὴν τε ἐντεῦθεν
ζωὴν εἰρηνικὴν διάγειν, καὶ ἐλπίδας ἔχειν
τῶν μελλόντων αἰώνων ἀγαθῶν ἐπιτεύξε-
σθαι ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΖ'.

Τῇ τετάρτῃ τῆς δευτέρας ἐβδομάδος

Περὶ τοῦ φυλάττειν τὴν ψυχὴν
ἀπὸ φθοροποιῶν παθῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Επειδὴ ἐνηστεύσαμεν τὴν πρώτην ἐβ-
δομάδα, ἄλλο τι παρ' ὃ ἡμεν, ἐφάνημεν
ἀλλήλοις ἰσχυρότεροί τε καὶ ἀχρυσότεροι.
ἀλλ' εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος διαφθεί-
ρεται, καθὼς λέγει ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ὁ ἔσω-
θεν ἀνακκινεῖται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. Οπερ
γάρ ἐστι ὁρᾶν τὸ σῶμα ὑπὸ τροφῆς εὐχρουν
τε καὶ λελιπασμένον· τοῦτο διὰ τῆς ἐγκρα-
τείας κατὰ ψυχὴν ἀκόλουθόν ἐστι ὑπολαμ-
βάνειν, ὥστε ταπεινώσαντες τὸ σῶμα, τὸ
κάλλος τῆς ψυχῆς περιποιησάμεθα. Κάλ-
λος ἐκεῖνο, ὃ ποθῶν ὁ ἅγιος Δαυὶδ, εὐχετο·
Κύριε ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχες τῷ
κάλλῃ μου δύναμιν. Τούτῳ δὴ οὖν τῷ
κάλλῃ καὶ ὁ μακάριος Παῦλος ἡρώσθαι
ἡμῶς τῷ Χριστῷ βεβαιεῖ. Προσάμην γάρ
ὑμῶς ἐνὶ ἀνδρὶ παρθένον ἀγνήν παρστατῆ-
σαι τῷ Χριστῷ. Φοβοῦμαι δὲ μή πως, ὡς
ὁ ὅρις Εὐάν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ
αὐτοῦ· οὕτως φθαρεῖ τὰ νοήματα ὑμῶν
ὑπὸ τῆς ἀπλότητος τῆς εἰς τὸν Χριστόν.
Ορᾶς τῆς δωρεᾶς τὸ μέγεθος, ὅτι τὸν Χρι-
στὸν νυμφίον ἔχειν ἡξιώμεθα. Βλέπετε τὸν

Haec, o fratres, opus est considerare
atque meditari, quasi extra mundum
constituti, conversationemque nostram
in coelis habentes, nihilque commune cum
terrenis hominibus servantes. In his nos
compuncti esse debemus, fientes et illu-
minati. Vita hinc pacifica nobis agenda
est, et nostra de futuris coelorum bonis
spes reponenda est in Christo Iesu Do-
mino nostro; cui est gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper et in saecula saeculorum Amen.

SERMO LVII.

Feria IV hebdomadis secundae.

*De anima a corruptentibus
morbis servanda.*

FRATRES ET PATRES,

Postquam per priorem hebdomadam
ieiunaverimus, aliquid aliud, quo antea
eramus, ad invicem visi sumus, mace-
riores pallidioresque. Verumtamen exter-
nus homo, ut dicit apostolus, corrumpitur;
sed interior renovatur de die in diem.
Sicut enim corpus per cibum apparet
speciosius atque pinguius; similiter di-
cendum est animam per ieiunium profi-
cere; ita ut, quo corpus atterimus, eo
magis animae venustati consulimus. Ven-
ustatem huiusmodi olim peroptabat
sanctus David aïens: *Domine, in voluntate
tua praebuidisti decori meo virtutem.* In
haec pulchritudine Paulus nos coniunctos
fuisse Christo confirmat: *Despondi enim
vos uni viro virginem castam exhibere
Christo.* Vereor tamen, ne quomodo ser-
pens in calliditate sua Evam decepit,
sic et vobis noceat in simplicitate vestra
erga Christum. Considerate doni ma-
gnitudinem, quoniam animae nostrum
sponsum habere Christum digni habiti

ἀρμωστέην· πᾶς δεδουκώς ἐστὶν ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ἀσφαλείας· τοίνυν εἴκειν ἡ ψυχὴ ἡμῶν κόρη τιμὴ θαλαμειομένη· ὥσπερ οὖν ἐγκρατεύεται ἀπὸ ὀφείας ἀδρόνων, εἴσω θαλάμων ἐαυτὴν ἐπέχουσα, πᾶσάν τε σπουδὴν ποιούμενη εἰς τὸ ἄφθορον ἐαυτὴν διατηροῦσαι, ἄχρις οὗ ἔλθῃ ὁ καιρὸς τῆς νυμφεύσεως αὐτῆς. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐρείλει καὶ ἡ ψυχὴ πάσῃ σπουδῇ φυλάττειν ἐαυτὴν καθαρὰν ἀπὸ τῶν φθοροποιῶν παθῶν τῆς ἀμαρτίας· μέγρις αὐτῆς ἐξόδου· ἐρ' ἥ, ὥσπερ ἀπὸ τινος θαλάμου τοῦ σώματος, ἐξέρχεται. Εἰ μὲν εὐειδὴς ἦ ταῖς ἀγαθαῖς πράξεσιν ἀπολάμπουσα, εὐφραίνει μὲν ἃν τοὺς ἀρίστους ἀγγέλους, καὶ μάλα εὐκρίτως· εἰ δὲ οὐσειδὴς τῇ κακίᾳ, ἐπίχαρμα εἴη τοῖς θαίμοσιν εἰς ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ· ἔπειρ ἐλκεῖν, καὶ λεγόμενον καὶ νοούμενον.

Τούτων οὖν ἕνεκα ὁ ὑποπιασμὸς τοῦ σώματος πάρεστι διὰ ταῦτα ἡ σκληροαγωγία, καθάπερ τις χαλινὸς ἀνακόπτουσα τῆς τῆς σαρκὸς ὁρμᾶς, ἵνα μὴ τὸν ἡνίοχον νοῦν καταβάλλοι οὐ κατὰ τὸν παρόντα καιρὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ παντός τοῦ βίου. Τὶ γὰρ ἐστὶν ἡ ἀσκητικὴ ζωὴ; ἀλλ' ἡ ἐγκράτεια παθῶν, ἐπιστασία τε λογισμῶν, καὶ διηνεκὴς πάλη πρὸς τοὺς ἀσέλγους ἐχθρούς. Καὶ θλιπτικὰ μὲν ταῦτα, πῶς οὐχὶ τῇ σαρκὶ· ἀλλὰ τὸ παραυτίκα ἐλαττόν τῆς βλίψεως ἡμῶν, καθὰ γέγραπται, καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν, αἰώνιον βάρους ὁδὸς καταργάζεται ἡμῖν, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ ἐλεπόμενα, ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα.

Οὐκοῦν διὰ τὰ μὴ βλεπόμενα ἀγαθὰ, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἄγγελοι παρακῦψαι, διὰ τὸν νυμφίον, ὃν ἡρμοσάμεθα Χριστὸν, παρακαλῶ καὶ δεόμεαι, ἀδελφοί, καθαρὰν τὴν ψυχὴν ἐαυτῶν διατηροῦμεν ἀπὸ πονηρῶν πράξεων, ἀπὸ λογισμῶν ῥυπαρῶν· οἱ κοινοῦσιν ἡμᾶς, καθὼς εἴρηκεν ὁ κύριος· Μὴ λογιζόμενοι τὸ κακὸν

fuimus. Videte, qui sit sponsus? et quomodo de stabilitate nostra timeat? Itaque anima nostra est veluti puella in abditiis domus suae manens, quae a visu virorum abstinet, et, ut sese puram servet, in penetralibus omni studio commoratur, quousque tempus desponsationis suae adveniat. Eadem prorsus ratione necesse est, ut anima nostra se puram a corrumpentibus morbis peccati custodiat usque ad exitum suum quando, veluti e penetralibus, e corpore exeat. Verumtamen si per opera bona resplendens, speciosa apparebit, sanctos angelos afficiet laetitia, et quidem valde merito. Si vero peccatis erit deformis, exultatio erit daemonibus in opprobrium Christi; quo nil miserabilius dici vel cogitari potest.

Ex his itaque patet, quo pacto nunc corpus subiiciendum sit, et vivendi modus subeundus est arctior, per quem veluti aurigae habenis impetus carnis compescatur, ne exturbet rationem, quae veluti auriga insidet; atque, id non quidem tantum hoc tempore, sed per totum vitae nostrae cursum. Quid enim est ascetica vita? Refraenatio impetuum animi, custodia cogitationum, et pugna continua adversus invisibiles hostes. Haec revera afflictionis sunt, sed tantum corpori; in praesenti vero leve tribulationis, ut scriptum est, *supra modum in sublimitate aeternae gloriae pondus operatur in nobis*; si nos haud quidem visibilia, sed invisibilia respiciamus.

Per invisibilia igitur bona, quae angeli conspiciere desiderant: per sponsum, cui fuimus coniuncti, Christum, exhortor et deprecor, o fratres, servemus singuli animas nostras puras a malis actibus atque immundis cogitationibus, quae nos, ut dicit Christus, inquinant. Quinimo neque in mente nostra cogite-

ὅλως. Ἐν γὰρ τῷ λογίζεσθαι, ὡς πῦρ ἡ ἐπιθυμία ἀνάπτεται· ἀλλὰ πόρρωθεν τῶν παθῶν ἰστάμενοι, καὶ ἐξ αὐτῆς προσβολῆς ἀποκρουόμενοι τὸν πειράζοντα· τοῖς τε ἀγαθοῖς ἔργοις τὴν ψυχὴν λαμπρύνοντες, αὐτῆς τῆς προκειμένης ἐγκρατείας ἐχόμενοι προθυμότερον ὅπως καθαρῶς τῶν ἐνθύνδε μεταχωρήσαντες, ἐν ἀνεκλαλήτῳ χαρᾷ πρὸς οὐρανὸν ἀπαύρωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΗ΄.

Τῇ ἑκτῇ τῆς δευτέρας ἐβδομάδας.

Περὶ ὁμονοίας καὶ ἀγάπης, καὶ τοῦ ὑποῖσαι γενναίως τὰ ἐπίπονα τῆς ἀρετῆς ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χαίρω ἐφ' ὑμῖν ὁ ταπεινός, ὅτι ἐν ὁμονοίᾳ πορεύεσθε, καὶ εἰρηνικῶς διεξάγεσθε, καὶ ὑπομονητικῶς τὸν τῆς νηστείας καιρὸν διαφέρετε. Καὶ τοῦτο τῆς σωτηρίας ὑμῶν· ἡλίκον γὰρ ἀγαθὸν ἐν συνουσίᾳ, εἰρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ, ἥδη ἐκποδῶν τῶν κακῶν γεννημένων ἀταξίας καὶ ἀκαταστασίας, ἀντιλογίας καὶ καταλαλιᾶς, ἀνηκούας καὶ ὑπερηφανίας, καὶ εἴ τινας οὖν ἄλλης πονηρίας; Οἱ τοιοῦτοι πρῶτον μὲν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸ ἀγαθὸν πορίζονται· ἔπειτα ἄλλοις προσκείμενοι ἀρετῆς ὑπόδειγμα. Κἀντεῦθεν κερδαίνουσι τὰ μέγιστα· ὡς γὰρ τῶν σκανδάλων παρὰίτιοι τοῦ οὐαὶ κληρονόμοι οὕτως οἱ τὴν ἀρετὴν παραθήγοντες, εὐλογίας κληρονόμοι.

Καὶ μὴ ποτε, ἀδελφοί μου, ἀποπέμψωμεν τῆς καλῆς καταστάσεως, καὶ τῆς ἐπαινουμένης διαγωγῆς· μηδὲ καταλήξωμεν τῆς τοῦ θεοῦ ἀγαπήσεως. Γέγραπται γάρ·

tur malum; siquidem dum cogitatur, concupiscentia ut ignis accenditur; veruntamen ab omni impetu carnis longe constituti, vel tentatoris aggressus et accessio arceatur. Alacres vero in subeundis continentiae laboribus animam nostram per opera bona splendentem efficiamus; ita ut puri ex hac vita abeuntes ad ineffabile gaudium in coelis rapiamur in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum Amen.

SERMO LVIII.

Feria sexta hebdomadis secundae.

*De concordia et charitate,
deque alacriter adlaborando
in virtute ob regnum coelorum.*

FRATRES ET PATRES,

Congaudeo in vobis ego humilis homo, quoniam in concordia et pace ambulatis, et patienter ieiuniorum tempus transigitis. Talis autem est salus vestra. Quantum enim bonum est in coniunctione, pace, et concordia, expulsis iam malis confusionis, perversionis, contradictionis, contumaciae, superbiae, et cuiuscumque alius perversitatis? Qui vero sunt huiusmodi, sibi quidem bonum comparant; deinde vero et aliis exemplum sunt virtutis. Et hinc quidem maximum lucrum habent; nam ii, qui fiunt scandalii causa, maledictionis sunt haeredes; sic et qui ad virtutem alios incitant, haeredes sunt benedictionis.

Numquam igitur, o fratres, a bona discedamus ordinis constitutione et alaudata vitae nostrae ratione, neque in amore, Dei deficiamus. Scriptum est

ἀγαπήσεις Κύριόν σου ἐξ ὅλης τῆς καρ-
 διας σου, καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς σου, καὶ
 ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος σου, καὶ ἐξ ὅλης
 τῆς διανοίας σου. Ὁ οὖν οὕτως ἀγαπῶν, οὐ
 κερέννυται, οὐ καταπίπτει, οὐκ ἀκηδεῖ·
 μᾶλλον μὲν οὖν πῦρ πυρὶ προσλαμβάνεται·
 καὶ προθυμίᾳ προθυμίαν ἀνάπτει, ἀναθί-
 τει ἐν τῇ καρδίᾳ διατιθέμενος ἀρετῶν, καὶ
 ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν πορευόμενος
 πνευματικῇν, καὶ τοῦτο ἀκαταλήκτως. Οὐκ
 ὁρᾷτε τοὺς κατὰ σάρκα πονοῦντας, πόσα
 πονοῦσιν ἐπὶ ματαίοις καὶ φθειρομένοις;
 Οὐκ ὁρᾷτε τοὺς κατ' ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐν-
 ταῦθα ὄντας ναυπηγοῦντας, πῶς ὀλημε-
 ροῦσιν ἐν τῷ κόπῳ, μὴ δέ τι οὖν διδόντες
 ἑαυτοῖς ἄνεσιν; Ὑπὲρ τίνος; Ἰνα βραχὺ χρυ-
 σίου κομίσωνται ἵνα πρὸς οἰκείους τὰ κατὰ
 χρεῖαν ἀπενέγκωσιν. Ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ τοῦ
 τὰ θεῖα πλουτῆσαι, ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν βί-
 σιλέας οὐρανῶν, ὑπὲρ τοῦ ἀπολαῦσαι τῶν
 αἰώνιων ἀγαθῶν, ὑπὲρ τοῦ φυγεῖν τῶν
 αἰώνιων τιμωριῶν, οὐχ ὑποίσσωμεν πάντα
 μετὰ πλῆξης προθυμίας καὶ διεγέρσεως; εἰ
 θέοι καὶ τὸ αἷμα προχεῖν, ἐτοίμως αὐτο
 προΐεμενοι διὰ Χριστόν;

Καί, ἀδελφοί μου, παρκαλῶ· στῶμεν
 γενναίως τῇ ἐλπίδι, χαίροντες τῇ θλίψει,
 ὑπομένοντες τῇ προσευχῇ, καρτεροῦντες
 τοῖς ἐργοχείροις ἡμῶν, προσέχοντες ταῖς
 ψαλμωδίαις, ταῖς στιχολογίαις, ταῖς ἀνα-
 γνώσεσιν ἵνα τῇ τοιαύτῃ ἀσχολίᾳ κατέχω-
 μεν τὸν νοῦν, ἀποσπῶντες αὐτὸν τῆς ἐπὶ
 τὰ ματαῖα διατριβῆς. Επειδὴ ἀργία μήτηρ
 κακίας, ἡ δὲ ἐργασία φυλακὴ νοός.

Μὴ μὲν τοι διὰ ταῦτα ἐκτρέπωμεν τῆς
 καταστάσεως ἡμῶν, προθυμοτέραν δὲ τιθέ-
 μενοι τὴν ὑπακοήν, τὴν εὐταξίαν, τὴν
 πρὸς τοῦ πλησίον ἀνάπαυσιν, καὶ τὰ ἄλλα
 πάντα, ὅσα συντελεῖ εἰς σωτηρίαν τῆς ψυχῆς
 ἡμῶν. Ἐπὶ πᾶσι προσευχόμενοι, καὶ ὑπὲρ
 τῶν ᾧδε κἀκεῖσε ἀδελφῶν ἡμῶν· ἐπειδὴ
 πόνοι μοι καὶ περὶ ἐκείνων μὴ ὀρῶντι
 κατ' ὀφθαλμοὺς, ὅπως ἕκαστος διασώζεται.

enim: *Diliges Dominum tuum ex toto*
corde tuo, et ex tota anima tua, et ex
tota virtute tua, et ex tota mente tua.
 Ergo, qui hoc pacto diligit, nec satiatur,
 nec decedit, nec deficit: quinimo ignem
 igni adiungit, desiderium desiderio ac-
 cendit virtutum ascensiones disponens
 in corde suo, atque indeficienter gradi-
 tur de spirituali virtute in virtutem. Non-
 ne videtis, qui corporaliter laborant, quan-
 tum desudant in vanis rebus et corrupti-
 bilibus? Nonne aspicitis eos, qui ante
 oculos vestros hic versantur navium ex-
 tractores, quomodo per totam diem de-
 fatigantur, nulla adhibita requie? Et qua
 de causa? Ut parvum aureum adipiscantur:
 ut domum referant, quae sibi neces-
 saria sunt vitae. Ut vero in divinis rebus
 evadamus locupletes, ut reglum coelo-
 rum consequamur, ut aeterna bona at-
 tingamus, ut aeternas poenas effugiamus,
 non sunt nobis omnia toleranda maiori
 desiderio et alacritate? Et si opus sit,
 effundere sanguinem, et sanguis prom-
 pte non est effundendus pro Christo?

Et sane, o fratres mei, vos exhortor:
 simus in spe strenui, in tribulatione
 gaudentes, in oratione constantes, assi-
 duum in propriis manuum operibus, in
 psalmodiis, stichologiis et lectionibus sol-
 liciti: ita ut hoc pacto continue mens occu-
 pata, ab omni vanae rei studio sit abstra-
 cta. Otium enim est malitiae parens,
 laboriosa autem vivendi ratio est mentis
 custodia.

Cum vero his operam, navemus,
 ne deflectamus ab ordine nostro; imo
 vero alacriorem curemus obedientiam,
 ordinis studium, proximi tranquillitatem,
 et cuncta, quae spirituali conferunt sa-
 luti. Prae omnibus autem orationi in-
 stemus, et pro iis, qui hic vel alibi sunt,
 fratribus nostris. Mihi enim est et pro
 illis sollicitudo, quos oculis conspiciere

τοῦ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἑμοῦ τοῦ ταπεινοῦ
ὑπερευχόμενοι, ἵνα μοι δοθῇ λόγος ἐν ἀναι-
σῆτι τοῦ στόματός μου, καὶ βίος ἀδιάστρο-
φος· ὥς ἂν ἐκπερώθην καὶ ἡμεῖς σωζώμε-
θα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΝΘ΄.

Τῇ κυριακῇ τῆς δευτέρας ἐβδομάδος.

Περὶ τοῦ ἡπίως καὶ εὐμαρῶς
διανύειν ἡμᾶς τὰς ἡμέρας τῶν
νηστειῶν ἐπ’ ἐλπίδι τῆς ἀτελευ-
τήτου ζωῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καλὴ ἡ νηστεία, εἴαν ἔχη τὰ ἰδιώμα-
τα αὐτῆς· ἅτινα ἐστὶ τὸ εἰρηνικόν, τὸ
πραῶν, τὸ εὐκατάστατον, τὸ εὐήκοον, τὸ
ταπεινόν, τὸ συμπαγές, καὶ ὅσα ἄλλα
εἶδη τῆς ἀρετῆς. Ο δὲ διάβολος σπεύδει
ἐν τοῖς νηστεύουσι τὰ ἐναντία ὑποβάλλειν,
καὶ ἀποδεικνύειν θρασεῖς, ὀργίλους, θυρώ-
δεις, πεφυσιωμένους· ἵνα πλέον τοῦ κέρδους
τὸ βλάβος ἀπεργάσῃται. Ἀλλ’ ἡμεῖς τὰ
νοήματα αὐτοῦ μὴ ἀγνοώμεν· εἰρηνικῶς
δὲ, καὶ ἡπίως, καὶ πραῶς, καὶ εὐσταθῶς
διεξερχώμεθα, ἀνεχόμενοι ἀλλήλων ἐν ἀγά-
πῃ, εἰδότες ὅτι αὕτη εὐπρόσδεκτος θείῃ.
Ἐπεὶ οὐδ’ ἂν εἰς κρίκον κάμψῃς τὸν τρά-
χηλόν σου, καὶ ὑποστρώσεις σεαυτῷ σάκ-
κον καὶ σποδόν, εἴης εὐάρεστος σαυτῷ,
ἐκείνων μὴ παρόντων σοι· πάντως δὲ ὅτι
καὶ ἡ νηστεία ὑπωπιάζει καὶ μαραίνει τὸ
σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν εὐρύνειν καὶ ἀνα-
θάλλειν μὴ ποιεῖ. Ὅσῳ γὰρ ὁ ἔξω γύμῳ
ἄνθρωπος διαφθείρεται, φησι, τοσοῦτον ὁ
ἔσω ἀνακαινοῦται ἡμέρα καὶ ἡμέρα. Καὶ
τὸ παραυτίκα· Ελαφρον τῆς θλίψεως ἡμῶν
καθ’ ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον
βάρος δόξης κατεργάζεται ἡμῖν. Ὡστε

non est datum; praecipue vero orate pro
me humili viro, ut detur mihi verbum
in aperitione oris mei, et vita irreprehen-
sibilis. Omnes itaque ex omni parte salvi
efficiamur in Christo Iesu Domino nostro;
cui est gloria et potentia cum Patre et
Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula saeculorum. Amen.

SERMO LIX.

Dominica hebdomadis secundae.

*De quadragesima placide
et laete agenda ob spem
sempiternae vitae.*

FRATRES ET PATRES,

Pulchrum est quoque ieiunium, si
suas omnes qualitates habeat; quae sunt
tranquillitas, mansuetudo, rectus ordo, su-
biectio, humilitas, compassio, et caeterae
omnes virtutis species. Diabolus autem
contrariis festinat replere ieiunantes,
eosque commonstrare audaces, immundos,
superbos, tumidos, ut ex malo maius
fiat sibi lucrum. Nos vero calliditas
illius non latet: ideoque pacifici et laeti
et mansueti et compositi, ad invicem to-
lerantes in charitate vivamus: scientes
hanc esse Deo acceptam. Etsi enim ca-
tenis collum tuum constringas, et in sacco
atque cinere dormias, et tamen sanctis illis
virtutibus destitutus tibi quoque metipsi com-
placeas: certe tum ieiunium subiicit et
macerat corpus, animam vero dilatare et
florentem efficere non valet. Dictum est
enim: Quanto is, qui foris est noster
homo corrumpitur, tanto magis qui intus
est renovatur de die in diem: et quod modo
est leve tribulationis nostrae, supra mo-
dum aeternum pondus gloriae operatur
in nobis. Ita ut aspicientes retributionem

σκοποῦντες τὴν ἀνταπόδοσιν φέρωμεν τὰ ἐπίπονα τῆς ἀρετῆς μακροθύμως, εὐχαριστοῦντες τῷ θεῷ καὶ Πατρὶ τῷ ἱκανώσαντι ἡμᾶς εἰς τὴν μερίδα τοῦ κλήρου τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἐν τῷ φωτὶ, ὃς ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Υἱοῦ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ.

Οὐχὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν τοῦ ἀχράντου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵματος μεταλαμβάνομεν; Τί δ' ἂν εἴη τούτου ἡδύτερον, καὶ ἀπολαυστικώτερον, εἴπερ τοῖς μετὰ καθαροῦ συνειδότος μετέχουσι, ζωὴ αἰώνιος εὐρίσκεται; Οὐχὶ καθ' ἑκάστην ὁμιλοῦμεν τῷ θείῳ Δαυὶδ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀγίοις πατράσι διὰ τῶν ἀναγνωσμάτων ἀναλήψεως; Τί τούτου παραμυθικώτερον εἴη ἂν τῇ ψυχῇ; Οὐχὶ τῆς τοῦ κόσμου σήμεως καὶ τῶν κατὰ σάρκα συγγενῶν διεσπάρημεθα; Τί τούτου πάλιν μακαριώτερον καὶ ὑψηλότερον; Ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· ἐξ οὗ καὶ σωτῆρα ἀπεκδέχομεθα κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς μετασχηματίζει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δύνασθαι αὐτὸν καὶ ὑποτάξαι αὐτῷ τὰ πάντα.

Ῥσπε, ἀδελφοί μου, χαίρωμεν, καὶ ἀγαλλώμεθα διαπύοντες πᾶσαν ἡδονήν. Πᾶσα γὰρ σὰρξ ὁρτός, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος ὁρτοῦ· ἐξηράνθη ὁ ὁρτός, καὶ τὸ ἄνθος αὐτοῦ ἐξέπεσε. Τὸ δὲ ἔργον τῆς ἀρετῆς μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Ναὶ, κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; ὡς φησὶν ὁ Ἀδελφός, προσευχέσθω· ὁδυμεῖ τις; ψαλλέτω· πειράζεται τις ὑπὸ πονηροῦ πάθους, ἐπεὶ περ αἰεὶ ἐνεργεῖ ὁ πειραστής· ὑπομεινάτω ἀκούων τοῦ λέγοντος· Μακάριος ὃς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δοκιμὸς γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγέλματο ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Εἰ ταῦτα οἴδατε, μακάριοί ἐστε, ἐὰν ποιῇτε ταῦτα, εἶπεν ὁ Κύριος· ὃ ἡ δόξα καὶ

sustineamus virtutis labores, gratias agentes Deo et Patri, qui dignos nos fecit in partem venire sortis sanctorum eius in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii dilectionis sui.

Nonne quotidie sacratissimum eius corpus et sanguinem suscipimus? Ecquid hoc dulcius ac deliciosius esse poterit iis, qui conscientia pura suscipiunt, quique hoc pacto vitam aeternam inveniunt? Nonne quotidie conversamur cum sancto David aliisque sacris patribus, eorum refecti lectionibus? Quid hoc animae maius praebeat solamen participatione consanguineorum? Nonne a mundanae rei abstracti sumus? Quo quid beatius atque sublimius? *Conversatio autem nostra in coelis est*: unde etiam Salvatorem expectamus Dominum nostrum Iesum Christum; qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori gloriae suae secundum operationem, ut etiam et possit ipse et subiiciat sibi omnia.

Gaudeamus itaque, fratres, et exultemus, omnes respuentes delicias. *Omnis enim caro fœnum, et omnis gloria hominis sicut flos foeni: exsiccatum est fœnum, et flos eius cecidit*: opus autem virtutis in saeculum permanet.

Fortasse aliquis in vobis male patitur, ut dicit frater Domini? Oret. Minus aequo animo est? Psallat. Tentatur quis malis animi motibus, siquidem tentatorum numquam destitit? Sustineat recolens, quae sacra dicit Scriptura: Beatus qui sustinet tentationem; nam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitae, quam promisit Dominus diligentibus se. Videte: si haec ita sint, haec facientes beati estis, ut,

τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ε΄.

Τῇ τετάρτῃ τῆς τρίτης ἑβδομάδος.

Περὶ τῆς ἐνθένδε ἀθρόας μετα-
χωρήσεως. Καὶ διδασκαλία περὶ
τοῦ ἀσφαλῶς τηρεῖν τὰς ἐαυ-
τῶν αἰσθήσεις καὶ τὸν νοῦν ἀπὸ
τῶν ἐκτόπων ἐπιθυμιῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἁγίου πατρὸς παρόντος καὶ διδασκά-
λου, σὺν ὀφείλομεν διαλεχθῆναι ἀλλ' ὅμως
διὰ τὴν συνήθειαν μικρόν τι εἶπωμεν.
Πρῆρα καὶ ἡμέρα ἡ ζωὴ ἡμῶν, ὡς ὁρᾷτε.
ἀμείβεται καὶ τῷ θανάτῳ πλησιάζομεν
καὶ δεῖ ἡμᾶς τῶν ἐνθένδε μεταχωρῆσαι,
καὶ προστεθῆναι τοῖς ἀδελφοῖς καὶ πατρά-
σιν ἡμῶν ὥστε χρεῖα νήψεως πολλῆς καὶ
προσοχῆς καὶ ἐτοιμασίας καρδίᾳς.

Ἀκούομεν ἀναγινωσκόμενης τῆς ἱστο-
ρίας τοῦ κατακλυσμοῦ, καὶ τοῦ κυρίου ἐν
εὐαγγελίοις λέγοντος, ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέ-
ραις τοῦ Νῶε ἡσθιον, ἔπινον, ἐγάμουσιν, ἡ-
γούζον, ἐπώλουν, καὶ ἀφνιδίως ἐπέστη
ὁ κατακλυσμός. Οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς παρου-
σίας τοῦ Υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου ἔσται. Καὶ
τάχα θαυμάζομεν τοὺς τηνικαῦτα, πῶς
ἀναλογητῶς διέκειντο· καὶ οὐχὶ μᾶλλον
ἐντρομοὶ καὶ ἐμφοδοὶ ὑπῆρχον. Σκοποῦμεν
οὐκ μὴ ὅπερ κατηγοροῦμεν, λάβωμεν ἡμεῖς
ἐν τούτῳ τυγχάνοντες. Ἡδὴ οὐχὶ κυδωτὸς
κατασκευάζεται, ἡ δὲ ἑκάστῳ ἐτῶν ἀναπλη-
ρουμένη, ἀλλὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὁ τά-
φος ὁρᾷται πεπληρωμένος. εἰς δὲ εἰσθῆναι
μέλλομεν. Ἡδὴ καθ' ἑκάστην ὁ θάνατος
ἐνεργεῖται, ἐνὸς ἐκάστου τῶν ἀδελφῶν ἡ-
μῶν ἀποτόνων, τῶν ἐκῆσσι μᾶλλον τὰ ἐν-

dixit Dominus; cui est gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LX.

Feria quarta hebdomadis tertiae.

De supremo die obitus.

Et exhortatio

*de compescendis sensibus
et mente a vitiosis desideriis.*

FRATRES ET PATRES,

Cum apud nos sit pater sanctus et
magister, mihi loqui non liceret; sed ta-
men, ut consuetum est, pauca dicam. Sin-
gulis diebus, ut nostis, vita discurrit, et
morti propinquamus, ac tandem hinc
est nobis abeundum, ut coniungamur
cum patribus fratribusque nostris. Ideo-
que opus est, ut valde attendamus ma-
gna cum sollicitudine, contentione et
praeparatione cordis.

Audivimus historiam perlegi diluvii,
et Dominus ait in evangeliiis, quo pacto die-
bus Noe manducabant, bibebant, nuptiis
et mercaturae operam dabant, atque
extemplo superastitit diluvium. Eodem
porro modo accidet et in adventu Filii
hominis: et nos mirabimur de iis, qui tunc
erant, quo pacto a nentes fuerint? Nonne
fortasse timentes et anxii magis fuerunt?
Attendamus igitur ne in iis, quae repre-
hendimus, et nos quoque capiamur. Certe
quidem modo non fabricatur arca, quae
annis centum est absoluta; sed quotidie
ante oculos sepulcra se offerunt, in qui-
bus et nos claudi debemus. Quotidie mors
advenit singulis fratribus nostris singula-
tim morientibus. Quae apud nos sunt maio-
rem excitant metum, quam ea, quae tunc

ταυθα φαιδρώτερον· διὰ τοῦτο προσεκτέον· καὶ οὐ λέγω, μὴ φάγωμεν, μὴ πίνωμεν, μὴ περιβαλώμεθα ἱμάτιον. Οὐ τοῦτο λέγω· ἀλλ' εἴ τι τοιοῦτον, πάντα εἰς δόξαν θεοῦ ποιῶμεν, ἵνα ἀπόσκοποι γενόμενοι καὶ Ἰουδαίοις, καὶ Ἑλλήσι, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, καθὼς διδάσκει ὁ ἀπόστολος.

Ναὶ παρακαλῶ καὶ ἀντιβολῶ, ὁ δὲ λόγοί μου, πληρώσατέ μου τὴν χαρὰν, καθὼς πάλιν λέγει ὁ ἀπόστολος· ἵνα τὸ αὐτὸ φρονῆτε, τὴν αὐτὴν ἀγάπην ἔχοντες, σύμψυχοι· τὸ ἐν φρονούντες, μὴδὲν κατ' ἐρίθειαν ἢ κενοδοξίαν, ἀλλὰ τῇ ταπεινοφροσύνῃ ἀλλήλους ἡγούμενοι ὑπερέχοντας ἑαυτῶν· ἀσφαλισώμεθα τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν· τὴν ὄρασιν, τὴν ἀκοήν, τὴν ὁσφρησιν, τὴν γεῦσιν, τὴν ἀφῆν, δι' ὧν ἀναβαίνει ὁ θάνατος. Χαλινώσωμεν τὸν νοῦν ἡμῶν, μὴ ἐκφέρεσθαι, εἰς ἃ μὴ δεῖ, μὴ δὲ κενεμβατεῖν εἰς ἔκτοπα, μὴδὲ συλλαμβάνειν ἐπιθυμίας ἀμαρτητικὰς, ἐξ ὧν οὐδὲν ἀφελούμεθα, οὐδὲ ἡδονευόμεθα· τούναντίον δὲ μᾶλλον ὀδυνώμεθα, συνθριβόμεθα, εἰς οὐδὲν χρήσιμον τελεσφοροῦντες.

Μία οὖν ἀνάπαυσις, καὶ μία ἡδονὴ καθαρεύειν τὴν ψυχὴν, καὶ πρὸς ἀπάθειαν ἀποδλέπειν. Καὶ ἀκηδιῶμεν ἐκκαλούμενοι πρὸς ἀναπαύσεις καὶ χαρὰν ἀπαθείας; Ἀλλὰ σπεύδωμεν καὶ διώκωμεν συντόνως ἐπιμελίας κατορθοῦν πᾶν ἐλάττωμα. Καὶ ὁ θεὸς βοηθός· Ἐγγὺς γὰρ Κύριος τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν. Καὶ οὕτως πολιτευόμενοι τυχήσωμεν βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

erant; ideoque magis magisque providendum est. Non dico: ne manducemus, neque bibamus, neque vestibus induamur. Haud quidem haec dico; sed sive manducamus, sive bibimus, sive aliud quid facimus, omnia ad gloriam Dei faciamus, ne scandalum demus sive Iudaeis, sive gentibus, sive ecclesiae Dei, sicut nos docet apostolus.

Equidem exhortor, et rursus insto, o fratres mei, absolvite gaudium meum, sicut et ipse dicebat apostolus, ut omnes eandem habeatis sententiam, eadem praediti charitate. Eadem cogitate, haud quidem ad discussionem vel gloriam vanam, sed in humilitate ad invicem praevenientes, et ad invicem praeferentes. Refraenemus sensus nostros, visum, auditum, olfactum, gustum, tactum, per quos mors ascendit. Refraenemus etiam cogitationes nostras, ne ad vitiosa se dent praecipites, ne incassum et ad inconvenientia discurrant, ne concipiant desideria peccati; ex quibus nec emolumentum, nec voluptas ulla nobis erit; sed potius dolores et afflictiones, quae nihil proderunt.

Una tantum requies et una voluptas est, animam habere puram et ad perfectionem tendere. Et nos inertes erimus, cum ad requiem et gaudium perfectionis vocati simus? Sed eia, solliciti simus et prosequamur cum omni contentione, ut defectus omnes emendemus accurate; et Deus nobis auxilium dabit. Ipse enim Dominus proximus est iis, qui expectant eum. Cum huiusmodi vitam transegerimus, regnum adipiscemur coeleste in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΑ΄.

Τῇ παρασκευῇ τρίτης ἐβδομάδος.

Οτι οὐ δεῖ ὑποβάλλειν ἑαυτοὺς
ἐν τοῖς πειρασμοῖς· καὶ περὶ
νηστείας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χθὲς ταραχὴ, καὶ σήμερον ἡσυχία.
Ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ θεός, ὃς καὶ τὸν πειρα-
σμόν διαισίδασεν, καὶ ὑμᾶς ἐνεδυνάμωσεν
ἀτρέπτους διαμεῖναι ἐν τῇ προσδοκίᾳ τῶν
ἀπειλουμένων. Τοῦτο χριστιανῶν ἀληθινῶν.
τοῦτο μοναχῶν ἀψευδῶν ἀεὶ παρασκευα-
σμένως ἔχειν πρὸς τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς κιν-
δύνους, καὶ μηδὲν τῆς τοῦ θεοῦ ἐντολῆς
ἡγεῖσθαι προτιμότερον. Οἱ μὲν οὖν ἐληλυ-
θότες εἶπον, ἃ εἶπον· καὶ ἀπῆλθον, οὐ μάλ-
λον καταπλήξαντες, ἢ αἰδεσθέντες· ὑμῖν
δὲ ὁ κύριος τὸν μισθόν, ἀνθ' ὧν προσέλε-
σθε ὑπὲρ αὐτοῦ διωχθῆναι, παράσχοιεν
αὐτοτελῆ. Καὶ γὰρ πλούσιος ὢν ἐν ἐλέει,
οἶδε καὶ τὸ ἀπὸ προθέσεως μόνης στεφα-
νοῦν τὸν προαιρουμένον τὸ ἀγαθόν. Οὐ μὴν
ὁ πειρασμὸς διεσκηδάσθη· ἀλλ' ἔτι καὶ ἔτι
ἐπιμένει, καὶ μάλιστα, ὅτι καὶ πανταχοῦ
διατάγματα ὑπὸ τῶν κρατούντων, μηδένα
ὑπολειφθῆναι ἀμέτοχον τῆς αἰρετικῆς κοι-
νωνίας. Διὸ ἀκουσώμεθα τοῦ ἀποστόλου
λέγοντος· Ἐν σοφίᾳ περιπατεῖτε πρὸς τοὺς
ἐξω, τὸν καιρὸν ἐξαγοραζόμενοι· ὁ λόγος
ὑμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ἅλατι ἡρυγμένος
εἶδέναι, πῶς δεῖ ὑμᾶς ἐνὶ ἐκάστῳ ἀποκρί-
νεσθαι. Ἐν τούτοις γὰρ διδᾷσκει ἡμᾶς, μή-
τε ὡς ἔτυχεν, ἑαυτοὺς εἰς πειρασμοὺς ὑπο-
βάλλειν, μήτε πάλιν ὑποσιωπᾶν τὸν τοῦ
θεοῦ λόγον. Εἰ γὰρ ὑποστείληται, φησὶν,
οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. Καὶ πε-
ρὶ μὲν τούτων ἱκανῶς.

Ἦδη δὲ ἡ νηστεία προέκοψε· καὶ ἐπι-
βάλλει ἡμῖν, ἀδελφοί, ἔτι καὶ ἔτι προθύ-
μως εἰς τὸ ἐξῆς ἐπείγασθαι, καθὼς προαι-

SERMO LXI.

Feria sexta hebdomadis tertiae.

*Quod in tentationem non de-
bemus nosmetipsos inducere:
et de ieiunio.*

FRATRES ET PATRES,

Heri turbatio fuit, hodie vero quies.
Benedictus vero sit Deus, qui et tenta-
tionem dissipavit, et vos corroboravit, ut
inconcussi, impendenti periculo mina-
rum, permaneatis. Hoc proprium est fide-
lium christianorum: hoc est comune iis, qui
professi sunt monachi, ut parati conti-
nuae periculis pro virtute subeundis, nil
aliud antiquius habeant, quam volun-
tatem Dei explere. Itaque qui advenerant
dixerunt, quae dixerunt; atque abiere con-
fusi potius quam iniuriam metunque ini-
cientes. Dominus autem de vobis bonae
voluntatis praemium, eo quod sponte pro
eo pati persecutionem praetulistis. Dives
enim cum sit in misericordia, novit et
coronare ob solam dispositionem eius,
qui bonum sibi proposuit. Persecutio
autem dissipata non est; sed et magis
magisque perdurabit, atque eo intensus,
quo praeter haereticos socios, mandata
imperantium nullibi suscepit nemo. Au-
diamus igitur apostolum dicentem: *In
sapientia ambulate pro iis, qui foris sunt,
tempus redimentes. Sermo vester semper
in gratia, sale sit conditus; et sciatis
quomodo oporteat vos unicuique respon-
dere.* Haec nos docet, ne inconsiderate
in tentationes nosmetipsos inducamus,
neque in verbo Dei rursus sileamus.
Dicit enim: *Quod si subtraxerit se, non
placebit animae meae.* Sed de his satis.

Ecce nunc ieiunium maturat; et nos
inducit, fratres ut etiam atque etiam ala-
criter, quae supersunt aggrediamur, si-

οὐταί τις μὴ ἐκ λύπης, ἢ μὴ ἐξ ἀνάγκης·
 ὁ γὰρ νηστευτὴν ἀγαπᾷ ὁ θεός. Πλὴν
 ὅτι ὁ κοινωβιακὸς κανὼν οὐκ ἀφίησιν
 ἑκάστου ἰδιοθελῶς ἀγεσθαι· ἀλλὰ τοῦτο
 κοινὸς ὅρος ἐγκρατείας ὑπερκρίσας, ἢ τοῦ
 οἰκείου θελήματος ἐκκοπή.

Καλὸν οὖν ἡ νηστεία· ὅτι θαυμάζει
 τὰ πάθη, καὶ ὑποτάσσει τὴν σάρκα πνεύ-
 ματι. Καλὸν τὸ δάκρυον, ὅτι ἀποσμήχει
 καὶ ἀποπλύνει τὴν καρδίαν ἀπὸ ἁμαρτιῶν,
 καὶ καθάρων αὐτὴν παρίστησι τῷ κυρίῳ.
 Καλὸν ἡ προσευχή· ὅτι πτερεῖ τὸν νοῦν,
 καὶ συνόμιλον θεῷ ἀπεργάζεται. Καλὸν
 ἡ ἀγάπη, ὅτι πανταχοῦ τὸ καλὸν ἑαυτοῦ
 παρορᾷ πρὸς τὸ τοῦ πλησίου συμφέρον.
 Καλὸν ἡ προθυμία, ὅτι κουφίζει τοὺς
 πόνους, καὶ νεαροποιεῖ τὸ πνεῦμα· ὥς τὸν
 γέροντα νεάζειν παρασκευάζουσα. Τοιγα-
 ροῦν εὐθυμοὶ γενώμεθα, πρόθυμοι ἐσώ-
 μεθα. Καιρὸς οὖν φαλμωδίας; πρόελ-
 θωμεν σπουδαίως. Καιρὸς ἐργασίας; ἐρ-
 γασώμεθα συντόνως. Καιρὸς ἡσυχίας;
 ἡσυχάσωμεν εὐλόγως. Καιρὸς λαλιᾶς;
 λαλήσωμεν ἐμμελῶς καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν,
 πάντα εὐσχημόνως, καὶ κατὰ τάξιν
 ποιούντες, καθὼς προστετάχμεθα, ἕξω τε
 θορύβου καὶ πάσης ἐρεσχελίας διαμέ-
 νοντες. Τὸν γοῦν μέτρον τῶν γονυκλισιῶν
 ἐπιτελείσθω· καὶ ἡ συνήθεια στιχολογίας
 ἐκπληρούσθω, κατὰ τὴν ἑκάστου δύναμιν,
 συντηρουμένης καὶ τῆς υἱείας τοῦ σώματος.

Καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἀγάγοι ἡμᾶς
 καὶ εἰς τῆς κυρίαν τῶν ἡμερῶν, εἰς τὴν
 ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, ἀξιώσειν τε τῆς
 βασιλείας τῶν οὐρανῶν· ὅπου οὐκίτι βρωσίς
 καὶ πόσις· ἀλλὰ δικαιοσύνη, καὶ εἰρήνη, καὶ
 χαρὰ, καθὼς γέγραπται, ἐν Πνεύματι ἀγίῳ·
 οὗ μεταλάβοιμεν πλουσίως ἐν Χριστῷ Ἰη-
 σοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ καὶ τὸ
 κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύ-
 ματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
 αἰώνων. Ἀμήν,

cuti propositum fuit, non quidem dolen-
 tes et ex necessitate; nam hilarem ieiu-
 natorem diligit Deus. Praeterea coeno-
 bitica norma haud sinit, ut singuli iuxta
 voluntatem suam agant: in his enim
 temperantiae lex communis statuta est obe-
 dientibus, videlicet excisio propriae vo-
 luntatis.

Bonum quidem est ieiunium, quia
 domat animi motus; et carnem spiritui su-
 biicit. Bonae sunt lacrymae, quoniam de-
 tergunt et purificant cor a peccatis, ipsum-
 que purum exhibent Domino. Bona est ora-
 tio, quoniam elevat animam, illam et Deo
 coniungit. Bona est charitas, quoniam ne-
 gligit sua, ut proximum iuvet. Bona est
 sollicitudo, quoniam leves efficit labores,
 et renovat spiritum, quasi iuventae red-
 dens senescentem. Macti itaque animo:
 alacres simus. Advenit psalmodiae tem-
 pus? Accuramus diligenter. Tempus est
 operae? Operemur assidue. Tempus est
 loquendi? Loquamur accurate. Et ut om-
 nia uno verbo complectar: *omnia ho-
 neste et secundum ordinem fiant*; Sicut
 mandatum est. Nulla sit turbatio, nullaque
 cavillatio, et ut statutum est, genua fle-
 ctemus, et ut mos est, psalmorum alter-
 nata sit recitatio; et iuxta vires unius-
 cuiusque et salutem corporis singuli om-
 nia compleamus.

Deus pacis adducat nos ad diem die-
 rum Domini, ad sanctam Christi resur-
 rectionem, et dignos nos faciat regni
 coelorum; ubi haud quidem cibus et potus;
 sed est iustitia, et pax, et gaudium, sicut
 scriptum est, in Spiritu sancto, quo par-
 ticipes simus in Christo Iesu Domino
 nostro; cui est gloria et potentia cum
 Patre et Spiritu sancto, nunc et semper,
 et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΒ΄.

SERMO LXII.

Εἰς τοὺς ἀγίους τεσσαράκοντα Μάρτυρας.

In festo Ss. Quadraginta Martyrum.

Περὶ τοῦ μιμεῖσθαι ἡμᾶς τὰ
τοῦ Κυρίου παθήματα.

Quod conveniat nos imitari
passiones Christi.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES

Ὡς καλὸν ἡμῖν ἐγενέτο ἡ ἀπὸ τούτου
δὴ τοῦ μοναστηρίου διάστασις. Ἰνα τί
γὰρ ἡ ἐλευθερία ἡμῶν κρίνεται ὑπὸ ἄλλης
συνειδήσεως; Καὶ ἵνα τί πρὸς τὸ μηδὲν
ὀφελεῖν ἔτι καὶ ἑαυτοὺς λυμαινόμεθα; Ὁμο-
νομήσαμεν οὖν ἐφ' ὅσον ἐξῆν· καὶ ἡ και-
ρὸς παρεχώρει. Νῦν δὲ ἐπειδὴ καιροῦ κα-
λοῦντος οὐ προείλαντο τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ
διωγμὸν, ὡς καὶ τινες ἄλλοι, ἀναγκαῖον
ἀκούειν τοῦ προφήτου λέγοντος· Εξέλθετε
ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀφορίσθητε· λέγει κύ-
ριος. Εἰ δὲ ἄλλοι ἄλλως πράττουσιν ἐπὶ
τῶν τοιούτων, αὐτοὶ ὑφέξουσιν λόγον τῷ
κυρίῳ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως· ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ
τὸ τοιούτοις συνυπάγεσθαι ἴσον ἔσθαι τῷ
πρὸς τοὺς αἵρετικούς ἀδιαφορεῖν. Βλέπετε
δὲ ὅτι ἡ διαστολὴ αὕτη συστέλλει ἡμᾶς
ἀπὸ τοῦ κόσμου, καὶ συνελάνθει πρὸς θλί-
ψιν, πρὸς στενοχωρίαν, πρὸς λιμὸν, πρὸς
διωγμὸν, πρὸς φυλακὴν, πρὸς θάνατον.
Ἀλλ' ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικᾶν ὀφείλο-
μεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς θεοῦ· ὃς
ὅταν ἴδῃ ψυχὴν διψῶσαν αὐτόν, ἐνευροῖ
αὐτήν εἰς τὸ δύνασθαι ὑπενεργεῖν τὰ ὑπὲρ
αὐτοῦ παθήματα·

Καὶ μαρτυροῦσι μετὰ τῶν ἄλλων,
καὶ οἱ ἅγιοι τεσσαράκοντα Μάρτυρες, ὧν
τὴν μνήμην ἀρτίως πεποιήμεθα. Οὐ γὰρ
ἔχοιμεν λέγειν ὅτι ἄλλης ἔτυχον φύσεως,
παρ' ἣν ἔχομεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀγάπησαν τὸν
θεὸν ἐν ἀληθινῇ καρδίᾳ, ἐνεδυναμώθησαν
ἐν τῇ ἀσθενείᾳ αὐτῶν σαρκὶ κάταπαλαῖσαι
τὸν ἀόρατον ἐχθρὸν, καὶ τὸν τοιούτον καὶ

Quam bene facta est ab hoc mona-
sterio absentia nostra! Fortasse ut ab
aliena conscentia iudicata sit libertas
nostra? Et fortasse, ut si in nihilo quo-
dam prodesse potuerimus, nobismet de-
trimento essemus? Itaque quantum po-
tuimus, et tempus sinebat providimus.
Nunc vero, uti tempus exigit, et persecu-
tionem subire pro Christo noluerunt. Etsi
alii noluerunt, nobis necesse est audi-
re prophetam dicentem: *Exite de medio
eorum: et separamini, dicit Dominus.* Si
vero alii aliter agunt in his rerum adiun-
ctis, et ipsi rationem reddent Domino in
die iudicii. Mihi autem cum in iis agere
fere idem visum est ac ab haereticis non
separari. Videtis quomodo nostra se-
paratio nos a mundo segregat, et ad
tribulationes, angustias, famem, persecu-
tionem, carcerem, et mortem adducit. Sed
in his omnibus victores superare debe-
mus propter Dominum, qui dilexit nos.
Qui si viderit sitientem eum animam,
illam ipse corroborat, ut pro eo tormenta
possit sustinere.

Huius rei testimonio sunt cum aliis
sancti Martyres Quadraginta, quorum mox
egimus festivitatem. Neque enim dicere
possumus alienam a nobis habuisse natu-
ram; sed cum Dominum sincero corde
diligent, corroborati sunt in infirmitate,
ut in carne sua certarent contra invisi-
bilem hostem; et talem ac tantam pugnam

τηλικοῦτον διατελέσαι ἀγῶνα, ὃν ἄδουσι πάντες οἱ χριστιανοί. Καί γε μακάριος ὁ καταξιωθείς κοινωνῆσαι τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασι! Καί πῶς γοῦν; Ο δεδιωγμένος, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐσυλλήφθη ὁ συμμελίσθης, ὅτι καὶ αὐτὸς συμμελίσθη ὁ ὀνειδισθείς, ὅτι καὶ αὐτὸς ὀνειδίσθη ὁ μαστιγωθείς, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐμαστίχθη ὁ φυλακισθείς, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐφυλακίσθη. Ἰδε καὶ πρὸς τι γέγραπται· Εἰ γὰρ συναποθάνομεν, καὶ συζήσομεν εἰ συνυπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα, κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν γὰρ οὐ δύναται.

Ορᾶτε τὰς ἐπαγγελίας καὶ τὰς ἀπειλὰς· ποίαι καὶ ἡλίκαί. Λοιπὸν οὖν, ἀδελφοί, σπεύσωμεν, ἀγωνισώμεθα μὴ κατασχυνθῆναι τὰ προδικνύμενα ἐν χάριτι Χριστοῦ, τὰς ἐξορίας, τὰς φυλακάς, τὰς μάστιγας. Καί τοιγε οὐ πάντες ἐφυλάχθημεν, οὐδὲ πάντες ἐμαστίχθημεν· ἀλλ' ὅμως αὕτη ἡ κοινωνία τοῦ βίου, κοινωνία τῶν παθημάτων γίγνεται. Εἴτε γὰρ πάσχει ἐν μέλος, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· εἴτε δοξάζεται ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη.

Καὶ εἴη μὲν γε ἐπὶ τὸ πλεῖον ἐν σῶμα καὶ ἐν πνεῦμα, καθὼς ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν, κεφαλὴν ἔχοντες τὸν Χριστὸν εἰς τὸ εὐαρεστεῖν θεῷ, εἰς τὸ τυχεῖν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

exantlarent, quam omnes christiani canticis extollunt. Et vere beatus est, qui possit esse particeps passionum Christi! Et hoc quomodo? Particeps fit, qui persecutionem patitur; nam et Christus persecutus est: qui comprehenditur, nam et ipse vinculis membra habuit constricta: qui vituperatur, quoniam et Christus vituperia sustinuit: qui verberatur, quoniam Christus verbera tulit: qui in carcerem detruditur, quoniam Christus custodiae est mancipatus. Considera, qua de causa scriptum sit: *Si commorimur et convivemus; et si sustinemus conregnabimus*. Si vero negamus, et ipse nos negabit; si infideles erimus: ipse fidelis remanet; seipsum enim negare nequit.

Considerate, quas et quot promissiones dederit et minas. Caeterum igitur, o fratres, festinemus, certemus, ne confundamur testimonium nostrum reddere, gratia Christi, in exiliis, in carceribus, in verberibus. Non omnes carceres et flagella sustinuimus. Sed haec est vera communio vitae, communio et passionum. Si enim membrum unum patitur, omnia compatiuntur membra; si unum glorificatur membrum, omnia congaudent.

Simus itaque magis atque magis unum corpus et unus spiritus; sicut vocati fuimus in una spe vocationis nostrae, caput habentes Christum, ut placeamus Deo, et regnum consequamur coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΓ'.

SERMO LXIII.

Εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας τοὺς ἐν Βουλγαρίᾳ.

De sanctis in Bulgaria martyribus.

Ιστορικὴ περὶ τῶν ἀναιρεθέν-
των ἐν Βουλγαρίᾳ χριστιανῶν ἐν
τῇ ἁγίᾳ τεσσαρακοστῇ ἕνεκα
τῆς κρεωφαγίας.

*Historicus sermo de interfertis
christianis in quadragesima
ob esum carniū.*

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES

Εν τῇ παρούτῃ κατηχήσει βούλομαι
ἡμᾶς ἀπὸ διήγηματος τινὸς προτρέψασθαι
εἰς τὴν παράκλησιν.

Hodierna catechesi vos exhortari et
confortare licet per quamdam narratio-
nem.

Τὸ δὲ διήγημά ἐστι τοιοῦτον. Ἐν
τῇ Βουλγαρίᾳ, ὡς ἐπιέργειλαν οἱ ἀκρι-
βῶς εἰδότες, ἐξῆλθεν θόγμα πονηρὸν
παρὰ τοῦ ἐκείσε κρατοῦντος, τοὺς ἐν αἰχ-
μαλωσίᾳ χριστιανούς καὶ ἀδελφούς ἡμῶν
κατὰ τὰς ἡμέρας τῆς ἁγίας τεσσαρακο-
στῆς κρεωφαγεῖν καὶ πειθομένους μὲν ἔ-
ναι τὸ ζῆν, ἀπειθοῦντας δὲ ἀποκτείνεσθαι.
Καὶ ὁ λόγος τοῦ δυσσεβοῦς ὑπερίσχυσε καὶ
ὁ λαὸς συνηθροίσθη. Καὶ κλαυθμὸς καὶ
ὄδυρμός πολὺς σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις,
πῇ μὲν ἀντεχομένων τοῦ χριστιανικοῦ νόμου,
πῇ δὲ ὑποδειλιώωντων τὸν τῆς σαρκὸς θά-
νατον. Τέλος, φεῦ τῆς ἐλεεινῆς ἀπαγγελίας,
ἠττήθησαν ὑποβληθέντες τῷ ἄσβεστῷ προσ-
τάγματι. Δεκατέσσαρες γοῦν ἔξ αὐτῶν ἀ-
πορρήχοντες ἕστησαν ἀπ' ἐναντίας λέγον-
τες, μὴ εἵκειν, μὴδὲ πείθεσθαι, μὴδὲ παρὰ
τὸν χριστιανικὸν νόμον κρεωφαγεῖν. Ἐν
τούτοις προσβολαί, παρακλήσεις ὑπὸ τοῦ
λαοῦ εἶξαι τῇ ἀνάγκῃ, μὴ ἀποθανεῖν ἀπλῶς,
καὶ πάλιν διὰ μετανοίας ἀνακληθῆναι
τούς δὲ οὐδέν. Οὐδέν ἦν τὸ πείθον καὶ
μαλακίζον ἀποσκοποῦντας εἰς θεόν, καὶ
τὴν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἀποκειμένην μακαριό-
τητα.

Narratio autem est huiusmodi; sicut
nobis diligenter oculati testes renun-
tiarunt: in Bulgaria iniquum latum
est a principe mandatum: ut servi chri-
stiani et fratres nostri in diebus sanctae
Quadragesimae carnibus vescerentur; et
qui dicto essent audientes, vitam serva-
rent; qui abnuerent, occiderentur. Cum-
que mandatum pervagatum fuisset, po-
pulus congregatus est, et clamor multus
et planctus inter mulieres et infantes
exortus est; partim enim praeferabant
christianam legem, partim vero corpora-
lem mortem pertimescebant. Tandem (ehu-
miserandum nuncium!) impio mandato
superati, victi sunt. Quatuor vero et decem
eorum extemplo irruentes, obstiterunt
dicentes haud quidem licere obsequi
mandato, et praeter christianum praece-
ptum carnes comedere. Cum res ita se
haberet, populus inducere et hortari ne-
cessitati parendum, neque temere inutili
morti se dari; ideoque suadere, ut mentem
mutarent. Illos e contra non suaderi vel
commoveri, cum in Deum dumtaxat aspi-
cerent, atque ad promissam beatitudinem.

Ο γοῦν Σκυθῆς ἐπεὶ εἶδεν ἀμείλικτον
τὴν ἔνστασιν τῶν ἀνδρῶν, ἐσκόπησε δι'
ένος χειρώσασθαι τοὺς ἄλλους· καὶ τοῦτον

Ille vero Scythia cum vidisset homines
istos superari non posse, cogitavit per
unum alios submittere. Cumque unum-

κτείνας, εὐθύς τὸ τέκνα αὐτοῦ καὶ τὴν γυναῖκα δίνεμε τοῖς Σκύθαις δουλικῶς, ὡς ἂν ἐντεῦθεν καταμαλακισθέντες ἐλकुσθῶσιν οἱ ἄλλοι. Οἱ δὲ ἔμενον μᾶλλον ἀκαμπεῖς, ἐπιέσδυντες· Χριστιανοὶ ἔσμεν, καὶ τῆς μερίδος τοῦ τεθυηκότος ἀδελφοῦ ἡμῶν. Ταύτη οὖν τῇ ὁμολογίᾳ ἀπετυμπανίσθησαν καὶ αὐτοί, τελειωθέντες ἐν κυρίῳ.

Οἰστέ τοίνυν, ἀδελφοί, καὶ νῦν ἐνεργούμενον τὸ εὐαγγέλιον τῆς βασιλείας τοῦ θεοῦ. Ο φιλῶν, φησὶ, πατέρα ἢ μητέρα ὑπὲρ ἐμέ, οὐκ ἔστι μου ἄξιος· Καὶ· Ὁς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Καὶ πάλιν· Μὴ φοβηθῆτε ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτείνειν· φοβηθῆτε δὲ μᾶλλον τὸν δυνάμενον καὶ ψυχὴν καὶ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γένει. Ὑπήκουσαν τοίνυν τῶν εὐαγγελικῶν προσταγμάτων, ἐπειθάρχησαν Κυρίῳ, καὶ ἀνεδήσαντο στέφανον μαρτυρίου, μιμησάμενοι τοὺς ἀγίους Μακκαβαίους· καὶ διωλασιάζαντες τὸν ἀριθμὸν. Εἴπερ ἐκεῖνοι ἑπτὰ, οἱ δὲ δεκατέσσαρες· καὶ οἱ μὲν ὑπὲρ τοῦ μὴ γεύσασθαι υἰείων κρεῶν παρὰ τὸν νόμον· οἱ δὲ ὑπὲρ τοῦ μὴ μετασχεῖν τοῦ τυχόντος κρέατος παρὰ τὸν χριστιανικὸν κανόνα· ὥστε δοκεῖ πῶς καὶ ἀκριβέστερον εἶναι ὅτι ἐκείνοις μὲν πάντῃ ἀπηγόρευτο μετασχεῖν υἱός· τοῖς δὲ ἐξῆν κατὰ ἀνάγκην μεταλαβεῖν τοῦ τυχόντος κρέατος, καὶ μὴ κατακριθῆναι· καθὼς λέγει ὁ ἅγιος Βασίλειος. Ἀλλ', ἐπειδὴ παρὰ Σκυθῶν ἡ προσαγωγή, ἀποβλέπουσα πρὸς ἀθέτησιν τῆς πίστεως οὐκ ἔνέσχονται ἀλλὰ πάντα δεύτερα ἡγήσαντο ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης. Ὁ μακαρίων ἀνδρῶν, ὁ μακαρίας πραγματείας! ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ ἀνταλλάξασθαι αἰωνίους ἀναπαύσεις.

Τί φήσουσι πρὸς ταῦτα οἱ τὴν αἵρετικὴν κοινωνίαν μὴ λέγοντες εἶναι ἀθέτησιν; Εἰ γὰρ ἐκεῖ ἀθέτησις τοῦ λαοῦ ἐπὶ κρεωφαγίᾳ· πόσω γε μᾶλλον ὧδε ἐπὶ

necasset, tradidit filios et mulierem eius mancipia Scythis suis, ut hoc spectaculo caeteri perterriti cederent. Ii vero magis magisque inflexi mansere conclamantes: Christiani sumus, et perempti fratris nostri socii. Ob hanc igitur confessionem, et alii sunt excruciiati, et in Domino occubuerunt.

Considerate itaque, fratres, ut nunc etiam promissum coelorum regnum consequitur. Dictum est: *Qui diligit patrem, vel matrem plusquam me, non est me dignus.* Et: *Qui non baiulat crucem suam et sequitur me, non est me dignus.* Accursus: *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; sed potius timete eum, qui potest et animam et corpus perdere in gehennam.* Illi evangelicis mandatis obsequentes audiverunt et paruerunt Domino, et corona martyrii sunt redimiti. Machabaeos imitati sanctos viros, quorum ipsi numerum duplicarunt; illi enim septem, hi quatuordecim fuerunt: illi ne comederent suinas carnes contra legis praeceptum, hi vero ne ullam quidem carnem ex instituto christianorum gustarent. Quod quidem absolutius esse videtur. Illis enim suillae carnes erant interdictae; his tamen licebat in necessitate; ita ut, docet Sanctus Basilius, si essent, non fuissent condemnandi. Sed quoniam praeceptum a Scythis latum erat in contemptum fidei, animum suum non induxerunt; sed caetera omnia posthabuere, ut dilectionem suam erga Christum ostenderent. O vere beati viri! O vere beatus agendi modus: uno temporis momento comparari aeternam requiem sibi valuerunt!

Quid ad haec respondebunt ii, qui asserunt haereticorum communionem non esse scandalum? Si enim illic erat scandalum populi in esu carnum, quanto

τῇ ἀσεβοῦσιν κοινωνίᾳ; Ποῦ δὲ καὶ οἱ λέγοντες, μὴ εἶναι μαρτύριον ἐν τῇ Χριστοῦ εἰκόνι. Εἰ γὰρ ἐκεῖ μαρτύριον τοῖς μὴ κρεωφαγίσαισι· πόσω γε ὡς μᾶλλον λαμπρότερον τὸ μαρτύριον τοῖς μὴ ἐφαρυσταμένοις; Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν ὥς σκοτεινοὶ ὄντες σκοτεινὰ καὶ φθείρονται, τοῖς οἰκείοις σύμπτωρασι συμποδίζουσιν καὶ ἄλλους πειρώμενοι.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, δοξάζομεν τὸν ἀγαθὸν θεὸν ἡμῶν τὸν δοξάζοντα τοὺς δοξάζοντας αὐτόν, ὃς καὶ τῇ γενεᾷ ταύτῃ ἀναδείκνυσιν μάρτυρας· ἐκεῖνο ἐπιλογισάμενοι, ὅτι εἰ ἐπιλείψῃ ἄνθρωποι τὸ ραινόμενον, ὀλιγομαθεῖς, ὑπογύναιοι, καὶ ὑπότεκνοι, πάντα πρόωποντο ὑπὲρ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀγάπης· πόσω γε μᾶλλον ὀφειλομεν ἡμεῖς οἱ ἄζυγες, καὶ ἔξω τοῦ κόσμου, καιροῦ καλοῦντος, ὁμόζηλοι τῶν ἁγίων γενέσθαι. Ἀλλὰ τοῦτο μὲν μὲν ἡμέρα, καὶ ὅτι Χριστὸς καλεῖται. Νῦν δὲ στῶμεν πρὸς τὸ κατὰ συνείδησιν καὶ διηγεῖς μαρτύριον.

Μὴ κἀμψόμεν γοῦν τῇ Βαβλ, ἀδελφοί· μὴ δὲ ἐνδῶσωμεν τυπτόμενοι ὑπὸ τῶν λογισμῶν. Μᾶλλον μὲν οὖν κατασβεννύμεν τὰ πεπυρωμένα βέλη τοῦ πονηροῦ τοῖς δάκρυσι, ταῖς δεήσεσι, ταῖς κατανύξεσι, τοῖς ἄλλοις ὑποπτικασμοῖς τοῦ σώματος ἵνα ἐξῇ καὶ ἡμῖν σὺν τῷ ἀποστόλῳ λέγειν· Καθ' ἡμέραν ἀποθνῄσκω. Νῆ τὴν ὑμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν καὶ μετὰ τοῦ ἁγίου Δαυὶδ· Ὅτι ἐνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὥς πρόβατα σφαγῆς· ὥς καταξιώθῃμεν κληρονόμοι γενέσθαι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

magis hic in communione impiorum sacrificantium? Ubi sunt, qui asserunt martyrium fieri non posse pro Christi imagine? Etenim si ibi martyrium fuerat iis, qui carnes non comederunt: quanto splendidius non erit hic martyrium iis, qui non defecerunt? Siquidem cum in tenebris sint, tenebrosa loquuntur, et cum ipsi cadant, casu suo aliis impedimentum esse student.

Nos vero, fratres, gloriam demus Deo, qui glorificantes se glorificat: qui et hac nostra tempestate martyres nobis praestat. Atque in mente nostra versemus, quo pacto, ut videntur, viles homines, indocti, coniugibus liberisque devincti, omnia pro amore Christi proiecerint; nos vero, cum absque familia simus, et procul a mundo, occasione data, quanto magis debeamus illos aemulari? Hoc quidem contigit aliquando, et ea die quando Christus ad haec nos vocaverit: modo vero in hoc nostro, stemus, quod est in conscientia, perpetuo martyrio.

Ne genua flectemus Baal, o fratres; ne cedamus malis cogitationibus; sed potius exstinguamus ignita tela diaboli lacrimis et orationibus et compunctione et aliis corporis afflictationibus, ut cum apostolo dicere possimus: *Quotidie morior*. Nonne ad vestram gloriationem, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro, et cum Davide dicam: *Propter te mortificamur tota die: aestimati sumus sicut oves occisionis*? Hoc pacto itaque tandem digni habeamur haeredes fieri regni coelorum in ipso Christo Iesu Domino nostro; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΔ΄.

Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Περὶ τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας
τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
καὶ ὅτι δεῖ πνευματικῶς
ἐορτάζειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Εὐαγγελισμὸς πάρεστι, καὶ τῶν δε-
σποτικῶν ἐορτῶν ἐστὶν ἡ πρώτη καὶ ὀ-
φείλομεν ἐορτάζειν, οὐχ ἀπλῶς, κατὰ τοὺς
πολλοὺς· ἀλλὰ μετὰ κατανοήσεως, καὶ σε-
βάσματος τοῦ μυστηρίου.

Τί δὲ τὸ μυστήριον; Ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ
Θεοῦ υἱὸς ἀνθρώπου γίνεται, μέσῃ τῇ ἀγίᾳ
παρθένῳ χρησάμενος, ἐν αὐτῇ τε οἰκήσας,
καὶ ἐξ αὐτῆς ἑαυτῷ ναὸν ἀναπλάσας,
καὶ τέλειος γενόμενος ἀνθρώπος. Διὰ τί;
ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμου ἐξαγοράσῃ, καθὼς
γέγραπται. ἵνα τὴν υἰοθεσίαν ἀπολάβωμεν.
ἵνα μηκέτι ὦμεν δοῦλοι, ἀλλ' ἐλεύθε-
ροι· μηκέτι ἐμπαθεῖς, ἀλλ' ἀπαθεῖς· μη-
κέτι φιλόκοσμοι, ἀλλὰ φιλόθεοι· μηκέτι
κατὰ σάρκα περιπατοῦντες, ἀλλὰ κατὰ
πνεῦμα. Οἱ γὰρ κατὰ σάρκα περιπατοῦντες
τὰ τῆς σαρκὸς φρονοῦσιν· οἱ δὲ κατὰ
πνεῦμα, τὰ τοῦ πνεύματος· τὸ γὰρ φρό-
νημα τῆς σαρκὸς θάνατος· τὸ δὲ φρόνημα
τοῦ πνεύματος, ζωὴ καὶ εἰρήνη. Διότι
τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς, ἔχθρα εἰς Θεόν·
τῇ γὰρ νόμῳ τοῦ Θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται·
οὐδὲ γὰρ δύναται. Οἱ δὲ ἐν σαρκὶ
ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δύνανται.

Αὕτη ἐστὶ, ὡς ἐν συντόμῳ εἶπεῖν, τοῦ
μυστηρίου ἡ δύναμις· καὶ διὰ ταῦτα ὀφεί-
λομεν πνευματικῶς ἐορτάζειν, καὶ πνευμα-
τικῶς ἀναστρέφεισθαι ἐν ὁσιότητι καὶ δικαι-
οσύνῃ, ἐν ἀγάπῃ, ἐν πραότητι, ἐν εἰρήνῃ,
ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν χρηστότητι, ἐν Πνεύ-
ματι ἀγίῳ, ὡς ἂν μὴ κενὴν καὶ ἄπρακτον
τὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ οἰ-
κονομίαν, τὸ κατ' ἑαυτοὺς δεικνύωμεν.

SERMO LXIV.

In Annunciationem.

*De Incarnatione D. N. I. Christi
et quod spiritualiter dies festi
sint agendi.*

FRATRES ET PATRES,

Annunciatio advenit, et primum domi-
nicalium festorum, quod nobis non per-
functorie, ut plurimi, sed spiritualiter iu-
xta sublimitatem dignitatemque mysterii
agendum est.

Quale autem est hoc mysterium? Fi-
lius Dei fit hominis filius, mediatrice usus
Virgine sancta, in ea inhabitans, atque
ex ea sibi templum compingens et factus
homo perfectus. Et qua de causa? Ut
eos, qui sub lege erant, redimeret, sicuti
scriptum est: ut adoptionem adipiscere-
remur filiorum: ut non amplius essemus
servi, sed liberi: non passionibus subditi
sed liberati: non mundo, sed Deo amici-
non ambulantes secundum carnem, sed
secundum spiritum. Qui enim ambulant se-
cundum carnem, quae carnis sunt meditan-
tur; alii vero, quae sunt spiritus quaerunt.
Concupiscentia enim carnis mors est, do-
siderium vero spiritus est vita et pax.
Ideoque concupiscentia carnis est inimi-
citia in Deum; siquidem legi Dei non
acquiescit, neque acquiescere potest; nam
qui de carne sunt nequeunt placere Deo.

Haec, ut brevi sermone constringam,
est summa mysterii; ac propterea a nobis
spiritualiter celebrandum est in sancti-
tate et iustitia, in charitate, in mansue-
tudine, in pace, in longanimitate, in bo-
nitate; in Spiritu sancto ne vacua et inef-
ficax appareat in nobis haec divina dispen-
satio Domini nostri Iesu Christi.

Οὐ μὲν ἄλλα ἐφείλομεν καὶ προσεῦ-
χεσθαι, καὶ λυπεῖσθαι ὑπὲρ τοῦ κόσμου.
Διὰ τί; ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἦλθεν, ἵνα σώσῃ
τὸν κόσμον· καὶ ὁ κόσμος ἀθετεῖ αὐτόν.
Αθετοῦσιν αὐτόν φυλαὶ καὶ γλώσσαι· ἀθε-
τοῦσιν αὐτόν τὰ βάρβαρα ἔθνη· ἀθετοῦσιν
αὐτόν οἱ τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὐκ ἐπικεκλημέ-
νοι τὸ ἄγιον, οἱ μὲν διὰ πίστεως ἐνδια-
στρόφου, οἱ δὲ διὰ πονηροῦ βίου. Τί δὲ δεῖ
ποιῆσαι, καὶ οὐκ ἐποίησεν; Θεὸς ὢν, ἄνθρω-
πος γέγονεν· ἐταπείνωσεν ἑαυτόν γενόμε-
νος ὑπὸ ἥκτος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ
σταυροῦ· ἔδωκεν ἡμῖν ἑσθίειν τὸ σῶμα
αὐτοῦ, καὶ πίνειν τὸ αἷμα αὐτοῦ· ἠξίωσεν
ἡμῶν καλεῖσθαι πατὴρ, ἀδελφός, κεφαλὴ,
διδάσκαλος, νυμφίος, συγκληρονόμος, τὰ
ἅλλα πάντα, ἃ οὐκ ἔστιν εὐκαιρὸν λέγειν.
Καὶ ὅμως ἀθετεῖται καὶ ὅμως φέρει· Οὐ
γὰρ ἦλθον, φησὶν, ἵνα κρίνω τὸν κόσμον,
ἀλλὰ ἵνα σώσω τὸν κόσμον.

Τί οὖν ἔστιν ἐν τούτοις εἰπεῖν, ἀδελφοί;
Ὅτι οἱ γνήσιοι μαθηταὶ ἐν ταῖς ἀθετησί-
σιν τῶν συμμαθητῶν λυποῦνται, θαυνοῦ-
ντες τό τε πρὸς τὸν διδάσκαλον, καὶ τὸ
πρὸς τοὺς μαθητάς ἀγαπητικόν· ὡσαύτως
καὶ οἱ γνήσιοι δοῦλοι ἐν ταῖς ἀποστασίαις
τῶν ὁμοδοῦλων τὸ αὐτὸ πάσχουσιν. Διὰ
τοῦτο προστάσσει ὁ μέγας Απόστολος ποι-
εῖσθαι ἡμῶς δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις,
εὐχαριστίας ὑπὲρ πάντων ἀνθρώπων, ὑπὲρ
βασιλέων, καὶ πάντων τῶν ἐν ὑπεροχῇ
δυνάμεων. Αὐτός τοῦτο περὶ αὐτοῦ ἀλλαχρὺ λέ-
γων. Ἀλήθειαν λέγω ἐν Χριστῷ, οὐ ψεύδο-
μαι, συμμαρτυροῦσθαι τῆς συνειδήσεώς μου
ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, ὅτι λύπη μου ἔστι
μεγάλῃ, καὶ ἀδιάλειπτος ὁδύνη τῇ καρδίᾳ
μου· εὐχόμεν γὰρ αὐτός ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι
ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν μου
τῶν συγγενῶν κατὰ σάρκα. Εἶδες θγάπης
δύναμιν; Εἶδες ὕψος φιλείας; Τοῦτο καὶ
ὁ Μωϋσῆς φαίνεται πρὸς τὸν Θεόν λέγων·
Εἰ μὲν ἀφίεις αὐτοῖς τὴν ἀμαρτίαν, ὅρες·

Oportet praeterea, ut et pro mundo do-
lentes preces nostras effundamus. Et qua
de causa? Filius enim Dei venit, ut salvum
faceret mundum, et mundus eum reprobat.
Reprobant eum tribus et linguae, repro-
bant barbarae gentes. Alii quidem non
invocantes nomen eius, alii per fi-
dem non rectam, alii quoque per vitam
male actam. Quid debuerat facere, et
non fecit? Cum esset Deus, factus est
homo: humiliavit semetipsum factus obe-
diens usque ad mortem, mortem autem
crucis: dedit nobis corpus suum ad mandu-
candum sanguinemque suum ad biben-
dum: dignatus est appellari pater noster,
et frater, et caput, et magister, et co-
haeres, et aliis etiam nominibus, quae re-
ferre non est opus. Et tamen reprobatur;
et tamen ipse sustinet. Dixit enim; *Non
veni ut iudicem, sed ut salvum faciam
mundum.*

Quid igitur in his vobis dicendum, o
fratres? Certe discipuli veraces doleant ne-
cesse est, cum reprobant alii condiscipuli;
atque amorem suum tum erga magistrum,
tum etiam erga condiscipulos ostendant
oportet. Pariter et servi in defectione
conservorum eadem patiuntur. Ideoque
nobis mandat Apostolus orationes et
preces, et supplicationes, et gratiarum
actiones pro omnibus hominibus effunde-
re, pro regibus, et pro omnibus altioris
gradus. Et ipse alibi de se ipso locutus
est: *Veritatem dico in Chris'to, et non
mention, testimonium reddente conscien-
tia mea in Spiritu sancto, quod magnus
in corde meo dolor est: deprecarer ana-
thema esse a Christo pro fratribus meis,
qui consanguinei mihi sunt secundum car-
nem.* Considera, quanta sit vis charitatis,
et qualis sublimitas amoris. Talis et appa-
ret Moyses, cum Deum alloquitur dicens:
Nisi ignoscens peccatum non ignoscas:

ἐν οἷ μὴ, καὶ ἐξέλκυσον ἐκ τῆς βίβλου, ἣς ἔγραψας.

Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, ὡς γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ νόμου, οὐ μόνον ὀφείλομεν τὸ καθ' ἑαυτὸν σκοπεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου καὶ λυπεῖσθαι, καὶ προσεύχεσθαι. Οὕτω γὰρ τὰ ἄρεστα κυρίῳ ποιῶντες κληρονόμοι γενησόμεθα ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΞΕ'.

Εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Περὶ Παρθενίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἐπειδὴ ὁ Εὐαγγελισμὸς πάρεστι, περὶ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ ὑμῖν βραχέα τινὰ πειράσσομαι διαλεχθῆναι· δεικνὺς ἐντεῦθεν, ὡς μέγιστόν ἐστι τὸ τῆς παρθενίας εὐαγγέλιον, ὅπως ἀσπάσασθαι κατηξιώθημεν. Τίτι γὰρ ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ εἶρηκε· Ἄνθρωπε, κεχαριτωμένη, ὁ Κύριος μετὰ σοῦ; Οὐχὶ τῇ ἁγίᾳ Παρθένῳ Μαρίᾳ; Καὶ ἐκ τίνος σαρκωθεὶς ἐνυθρώπησεν αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ Λόγος; Οὐκ ἐξ αὐτῆς τῆς μακαρίας Παρθένου;

Παρθενία τοιγαροῦν ἐστὶν ἡ βλαστήσασα τὴν ζωὴν τῶν ἀπάντων. Παρθενία ἐστὶν ἡ βασίλισσα τῶν ἀρετῶν. Παρθενία ἐστὶν ἡ νύμφη καὶ νυμφεύτρια Χριστοῦ. Καὶ, εἰ βούλεσθε, ἀκουσώμεθα τοῦ μακαρίου Παύλου λέγοντος· Ὁ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Θεοῦ, πῶς ἀρέσει τῷ Κυρίῳ· ὁ δὲ γαμήσας μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῇ γυναικὶ. Μεμέρισται καὶ ἡ γυνή καὶ ἡ παρθένος· ἡ ἄγαμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἵνα ἡ ἁγία καὶ σώρατι καὶ πνεύματι· ἡ δὲ γαμήσασα μεριμνᾷ τὰ τοῦ κόσμου, πῶς ἀρέσει τῷ ἀνδρί. Ὁρᾷτε τοῦ

e libro vitae, quem scripsisti, et me quoque dele

Eodem et nos pacto, sicuti sinceri discipuli et non degeneres, non solum idem intendere debemus; sed et pro fratribus universoque mundo dolere et deprecari. Hac enim ratione, quae placita sunt Deo, operantes haeredes erimus vitae aeternae in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXV.

In Annunciationem.

De Virginitate.

FRATRES ET PATRES,

Quoniam Annunciationis adest festivitas, et de Annunciatione aliquid vobis dicendum est. Haec nobis declarat quam maxima sit virginitatis professio, quam amplexari digni fuimus. Cui enim dixit Angelus: *Ave gratia plena, Dominus tecum?* Nonne Mariae, Virgini sanctae? Ex qua homo factus est ipse incarnatus Deus et Verbum? Nonne ex ipsa beata Virgine?

Virginitas igitur est, ex qua omnium vita germinavit: virginitas est regina virtutum: virginitas est sponsa et pronuba Christi. Et si lubet, audiamus beatum Paulum dicentem. Qui solutus est cogitat, quae Dei sunt, quomodo placeat Domino; qui vero nupsit, cogitat quae sunt mundi, quomodo placeat mulieri. Divisae sunt et mulier et virgo: quae soluta est cogitat ea, quae sunt Domini, ut corpore et spiritu sancta sit; quae vero nupsit, cogitat quae mundi sunt, quomodo viro placeat. Considerate vim

λόγου τὴν δύναμιν· πῶς οὐκ ἄρει σχολῆν ὁ γάμος μεριμνᾷ τὰ τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ τὰ τοῦ κόσμου. Τῇ παρθενίᾳ οὖν ἡ ἀγαθὴ μερὶς ἀποκεκλήρωται.

Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν παρθενία τῇ πρωτεύᾳ φέρεται· καὶ γούν γέγραπται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τάδε· Οὗτοί εἰσιν οἱ μετὰ γυναικῶν οὐκ ἐμολύνθησαν παρθένοι· γὰρ εἶπιν οὗτοί εἰπιν οἱ ἀκολουθοῦντες τῷ ἀρνίῳ, ὅπου ὑπάγει. Βαβαὶ τῆς προεδράας! ἧς ἡξιώθησαν οἱ τὴν παρθενίαν ἐλόμενοι, οἱ συνεπόμενοι Χριστῷ καὶ συνευφραίνόμενοι.

Ἀλλὰ σκοπήσωμεν, ἀδελφοί, ὅτι κατ' ὅσον μέγα καὶ ὑπερβύς τὸ κατόρθωμα, κατὰ τοσοῦτον καὶ ὁ λυμὴν τῆς ζωῆς ἡμῶν διάβολος ὑπὲρ πάντα τὰ πάθη ἐν τούτῳ πειρᾶται ἡμᾶς καταδαλεῖν. Καὶ ὅσους μὲν κατέδαλεν ἐξ αἰῶνος; Τίς ἂν καὶ ἐξαριθμήσειεν; Ὡς δὲ ἐγὼ ἤκουσα παρὰ τοῦ εὐειδότος, ὅτι καὶ νῦν ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἄνθρωπον πολλοῖς ἔτεσιν ἐξησκηκότα καὶ θαυμαστὸν τῷ βίῳ, τοσοῦτον ἔσχυσεν ὑποσκελίσαι ὁ δράκων, ὥς μὴ μόνον ἐξαρῶν αὐτὸν γενέσθαι τοῦ ἁγίου σχήματος· ἀλλὰ καὶ γυναῖκα περιάγειν μοιχικῶς. Οὐ τί ἂν γένοιτο ἐλαινότερον; Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ παρὰ τοῦ διαβόλου τεχνήματα· καὶ ἀποτελέσματα.

Ἡμεῖς δὲ, παρακαλῶ ἀδελφοί, φυλάξωμεν ἑαυτοὺς, ὥς κόρην ὀρθολογίου, αἰδούμενοι τὸν νυμφίον ἡμῶν Χριστόν, μὴ προδιδόντες τὸν ἐμπιστευθέντα θησαυρὸν τῆς παρθενίας· μηδὲ ταῦτό πάθουμεν τοῖς ἰχθύσιν, οἱ δευλάσματι σαρκὸς τὸ ἀγκιστρὸν κατοπίνοντες, τὸν θάνατον εὐρίσκουσιν· ἀγκιστρὸν γὰρ ἐστὶν ἡ ἡδονὴ φθειρούσα οὐχ' ἡδύνουσα, θανατοῦσα οὐ ζωογονοῦσα· ἧς ῥυσθείημεν θυνάμει θεοῦ θυμαζόμενοι, καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς ὠφειλήμεν εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι, ἕως ἂν ἐμπνέωμεν, ἵνα νικητικῶς τῶν ἐνθένδε μεταχωροῦντες τύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν ἐν

sermonis; quomodo coniugium non det facilitatem cogitandi ea, quae sunt Domini, sed ea, quae sunt mundi. Virginitati igitur optima haereditatis pars servata est.

Verum in regno coelorum virginitati servatus est primatus; scriptum enim hoc est in Apocalypsi beati Ioannis: *Isti cum mulieribus non sunt versati. Virgines enim sunt. Isti sequuntur agnum quocumque ierit.* Oh qualis principatus! quo digni habiti sunt virginitatis cultores, qui Christum sequuntur, et cum ipso gaudent.

Sed animadvertamus, o fratres: quanto maius et natura excellentius est virginitatis bonum, eo magis adversarius vitae nostrae diabolus prae aliis contendit per animi motus hoc donum corrumpere. Quot a saeculis hae in re vicerit, quis valet connumerare? Sicut et ego a quodam bene cognoscente didici et modo in Asia hominem fuisse, qui a multis annis vitam asceticam mirabili ratione sectabatur, et quamquam talis esset, a dracone est superatus, ut non modo sanctum habitum demitteret, sed mulierem secum adulteram duceret. Quo quid miserabilius posset contingere? Et tamen hae sunt diaboli insidiae, et facinora.

Nos vero, o fratres hortor, custodiamus nosmetipsos veluti pupillam oculi: revereamur Christum animae nostrae spensum: ne prodamus thesaurum virginitatis nobis concreditum: ne ab esca carnis allecti similes simus piscibus, qui haurum deglutientes mortem inveniunt. Haurum est voluptas, quae non delectat, sed corrumpit: non vitam generat, sed mortem. Ab ea semper liberi simus corroborati virtute Dei: et semper ad futura respiciamus hilares et sine offensione, quousque nobis comes est vita, ut victores e mundo egressi, re-

Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΣ'

Τῇ τετάρτῃ τῆς μέσης ἑβδομάδος.

Οτι τὸ πάσχα τοῦτο τύπος
ἐστι πρὸς τὸ μέλλον καὶ αἰώ-
νιον πάσχα· καὶ περὶ ὑπομονῆς
καὶ ἀνδρείας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ τεσσαρακостὴ ἤδη παριπνεύει· καὶ
χαίρει ἡ ψυχὴ διὰ τὴν ἐπιστάσιαν τοῦ
πάσχα, ὡς ἐν αὐτῷ ἀναπαυσομένη καὶ
τῶν πολλῶν κόπων ἀνιῆσαι. Τίς οὖν μαι-
ὸ λόγος οὗτος προσήλθη; ὅτι καὶ πάσα
ἡ ζωὴ ἡμῶν οἶοναί λόγον ἐπέχει πρὸς τὸ
αἰώνιον πάσχα ἀγορεύσει. Τὸ γὰρ πάσχα
τοῦτο, εἰ καὶ μέγα καὶ σιδήριον, ἀλλ'
ἔμως, ὡς οἱ πατέρες ἡμῶν διαγορεύουσιν,
τύπος ἐστὶν ἐκείνου τοῦ πάσχα. Τοῦτο
γὰρ τὸ πάσχα ἓξ ἡμέρας· καὶ παρέρχε-
ται ἐκεῖνο δι' ἀδιάδοχον τὸ πάσχα ἔνθα
ἀπὸ θανάτου καὶ λύπης καὶ στεναγμοῦ·
ἐνθα χαρὰ καὶ εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις
αἰώνιος· ἐνθα ἡχοὶ ἑορτάζοντων καὶ χο-
ροὶ πανηγυρίζοντων, καὶ φωτὸς αἰδίου θεω-
ρίας· ὅπου τὸ μακάριον ἄριστον Χριστοῦ·
ἡ πληθούσα τράπεζα τῶν αἰώνων ἀγα-
θῶν, περὶ οὗ ἔφη ὁ Χριστός· Οὐ μὴ πῶς
ἀπ' ἄρτι ἐκ τοῦ γενήματος τῆς ἀμπέλου
ταύτης, ἕως ἂν αὐτὸ πῶς καινὸν μεθ' ὑ-
μῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Πατρὸς μου. Περὶ
ταύτης μέλλων ἀπαίρειν εἰς οὐρανούς τοις
αὐτοῦ μαθηταῖς ἔφη· Πορεύομαι ἐτοιμάσαι
τόπον ὑμῖν. Ἄλλιν ἔρχομαι καὶ ἐὰν πορευθῶ
ἐτοιμάσαι ὑμῖν τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ
παρὰ λήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτὸν· καὶ ὅπου
ἐγὼ ὑπάγω, οἶδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἶδατε. Καὶ

gnum coelorum sortiamur in Christo Iesu
Domino nostro; cui est gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et sem-
per, et in saecula saeculorum. Amen

SERMO LXVI.

Feria quarta hebdomadis mediae.

*Quod Pascha nostrum typus est
futuri aeterni Paschatis;
et de tolerantia atque strenuitate.*

FRATRES ET PATRES,

Quadragesima iam discurrit, et ani-
mus gaudet imminente Paschate; cum
in eo veluti requiem et levamen habeat
a multis laboribus. Sed quorsum haec
loquor? Quia tota vita nostra est quasi
spectans ad aeternum Pascha. Nostrum
enim Pascha est quidem magnum et ve-
nerandum, tamen sicut et patres nostri
annuntiaverunt, illius Paschatis typus est.
Uno enim die Pascha nostrum concluditur,
qui pertransit; illud vero interminabile
est et non revertitur, unde omnis absce-
dit et dolor et moeror et gemitus: ubi
gaudium, laetitia et exultatio aeterna:
ubi sonus et chorus festum agentium,
et non occidui luminis contemplatio: ubi
est maxima beatitudo Christi: ubi est
mensa aeternis cumulata donis; de qua
Christus dixit: *Non bibam ex nunc de ge-
nimine ritus huius, quousque bibam illud
robiscum in regno Patris mei.* De eadem
cum ascensurus esset in coelum disci-
pulis suis dicebat: *Vado parare vobis
locum; et postquam iterum vobis parare
locum, rursus veniam, et suscipiam vos
mecum. Et quo vadam, et viam nostis.*
Et rursus alio in loco: *Die illa et vos co-
gnosceitis, quod ego in Patre meo, et vos*

παλιν ἐπέρωθι· ἔν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ γνώ-
σεσθε ὑμεῖς ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ Πατρὶ μου καὶ
ὑμεῖς ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν ὑμῖν. Καὶ ἀλλα-
χοῦ· Πάτερ θέλω, ἵνα ὅπου εἰμι ἐγὼ, καὶ
αὐτοὶ ὧσιν μετ' ἐμοῦ, ἵνα θεωρῶσι τὴν
δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν ἔδωκός μοι ὅτι ἡγά-
πησάς με πρὸ καταβολῆς κόσμου. Ὅτι δὲ
οὐ περὶ τῶν ἀποστόλων μόνον, ἀλλὰ καὶ
περὶ ἡμῶν ταῦτα, αὐτὸς πάλιν ἔφη· Οὐ
περὶ τούτων δὲ ἔρωτῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ
περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐ-
τῶν εἰς ἐμὲ, ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθὼς σὺ
Πάτερ ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν σοί, ἵνα καὶ αὐτοὶ
ἐν ἡμῖν ἐν ᾧσιν.

Τί τούτων τῶν λόγων παρακλητικώτε-
ρον; τί δὲ δυσωπητικώτερον; Ποίαν οὐ δύνα-
ται μαλάξαι ψυχὴν; ποίαν δὲ καρδίαν οὐ κα-
τανύξαι, καὶ λιθίνην τυχόν. Εἴποι τις ἂν
εὖσιν, μὴ ὅτι γε ἀνθρώπου καρδίαν. Ταῦ-
τα ἐννοοῦντες οἱ ἄγιοι ἤνεγκον καὶ ἄπει-
ρ ἤνεγκον, ἡγούμενοι τὰς θλίψεις ὡς εὐφρο-
σύνας, τὰς στενοχωρίας ὡς εὐριχωρίας,
τὰς ἀβλήσεις ὡς τρυφάς, τὰς ἀσκήσεις ὡς
ἀπολαύσεις, τοὺς θανάτους ὡς ζωάς. Οὐ-
κοῦν καὶ ἡμεῖς ἐπεὶ πρὸς τὴν αὐτὴν ἐπει-
γόμεθα ἔρπιν, καὶ τὸ αὐτὸ ζητοῦμεν
Πάτερ;

Εὐέγκωμεν, παρακαλῶ, ἀδελφοί μου,
εὐφύχως καὶ ἀνδρείως τὰ παρόντα, μὴ
καταπίπτοντες, μὴ ἀκηδιῶντες· μάλ्लον
μὲν οὖν διεγερόμενοι θερμότερον, ἐπιτρυ-
ποῦντες κατὰ τὸν ὄφιν τὸν πονηρὸν, τὸν
ποικιλλόμενον ἐν τοῖς παθήμασι καθ' ἡ-
μῶν, τὸν μετασχηματιζόμενον εἰς ἄγγελον
φωτός καὶ μετασχηματίζοντα τὰ πράγμα-
τα καθ' ὃ εἰσιν· τὸ σκότος δεικνύει φῶς,
τὸ πικρὸν γλυκύ. Οὕτω τὸν προπάτορα
ἡμῶν ἐδελέασεν γοητεύσας αὐτοῦ τὴν ὄρα-
σιν, καὶ ὑποδείξας ὥραιον τὸ μὴ ὥραιον·
κάντεσθιν διὰ τῆς βρώσεως ἐκβαλὼν αὐτοῦς
τοῦ παραδείσου. Ἀλλ' ἡμεῖς τῇ πείρᾳ ἐ-
γνωκότες αὐτὸν, οἷός ἐστιν, ἀπατατῆς τοῦ
παραδείσου τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ, μὴ ἐξέλ-
θωμεν· μηδὲ ἡνίκα ὑποδεικνύει ἡμῖν

*in me: sicut ego in vobis. Atque alias
Pater volo, ut ubi sum ego et ipsi sint
mecum, ut videant gloriam meam, quam
dedisti mihi; dilexisti enim me ante con-
stitutionem mundi. Quod vero non de
apostolis tantummodo; sed et de nobis haec
dixisset, ostendit, cum rursus et dixerit:
Non pro his tantum rogo, sed etiam pro
credentibus in me per sermonem eorum,
ut omnes unum fiant; sicut tu, Pater, es in
me, et ego in te, ut et etiam ipsi in nobis
sint unum.*

Quid ergo magis, quam verba ista, nos
posset consolari? Quid his magis expeten-
dum? Qualis magis valeret anima com-
pungi, etsi anima lapideae foret naturae,
et humano corde careret? Cum haec
considerarent sancti viri tribulationes,
quotquot habuere, veluti laetitias re-
putabant, angustias veluti relaxationes,
certamina veluti delicias, labores veluti
lexamina, et mortem ipsam veluti vitam.
Nos itaque, qui eodem desiderio ducimur,
idem et Pascha expectemus.

Sustineamus, o fratres mei, virili ani-
mo quae accidunt; neque segnes simus, sed
potius alacriores exsurgamus contra ser-
pentem malignum, qui sub variis volupta-
tum speciebus sese occulit adversus nos,
qui sese in angelum lucis transfigurat, et
opera ipsa transfigurare nobis studet:
qui tenebras monstrat veluti lucem,
et amarum veluti dulce. Hoc pacto pri-
mum patrem nostrum decipiens in visu,
quod minime pulchrum erat, ostendit pul-
chrum; unde eum expulit e paradiso. Nos
vero experientia edocti qualis sit sedu-
ctor, ne exeamus e paradiso mandatorum
Dei: neque, cum nobis pulchrum fructum
ostendat, ad illum oculum vel mentis
vel corporis converti permittamus; ne hoc

ὁραῖον τὸν καρπὸν ἀρξώμεν τὸ ὄμμα
τῆς ψυχῆς ἢ τοῦ σώματος ἐκείσε, ἐπεὶ
ὀφθαλμίζομεθα ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ ἀποφρεύ-
γωμεν τοῦ βλέπειν. Τίς δὲ ὁ καρπὸς ὁ
ὁσίων ὡραῖος; ὁ ἔρως τῆς σαρκὸς, ἡ πο-
νηρὰ ἐπιθυμία ἐνὸς ἐκάστου τῶν ὁμιλούντων
παθῶν. Ὡν φεύγοντες, ἀδελφοί μου, τὴν
πέραν σῶθησόμεθα καὶ πασχάσωμεν εἰς
αἰῶνα αἰῶνος σὺν πάνσι τοῖς ἁγίοις ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΖ΄.

Τῇ ἑκτῇ τῆς μέσης ἑβδομάδος.

Οτι ἐν νεκρώσει τῶν παθῶν
καὶ τῇ ἀναστάσει τῶν ἀρετῶν,
τοῦτ' ἐστι εορτάζειν τὸ πάσχα
καθ' ἐκάστην καὶ πασχάζειν
Κυρίῳ τῷ θεῷ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἐγγίξει ἡ ἡμέρα τοῦ Πάσχα, ἐπ' αὐτὴν
σὺν θεῷ τὸ μέσον τῆς νηστείας ὑπερέδω-
μεν. Ἀλλὰ τί, ὅτι ἐπειγόμεθα προεβῆσαι
τὸ Πάσχα τὸ γινόμενον καὶ ἀπογινόμενον;
Οὐ μὴ ἐν πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις τοῦτο ἐ-
πετελέσαμεν; Καὶ τὸ παρὸν οὖν Πάσχα πα-
ρελεύσεται, οὐδὲν γὰρ μόνιμον τῶν ἐν τῷ
παρόντι αἰῶνι ἀλλ' ἡμέραι ἡμῶν ὡς ἡ
σκιά παράγουσι, καὶ ὁ βίος ἡμῶν ὡς
ἵππευς ταχυδρόμος πορεύεται, ἕως ἂν ἡ-
μᾶς εἰς τὸ πέρας τῆς ζωῆς συνελάσῃ. Τί
οὖν, φησὶν, οὐκ ἐπιθυμητὸν τὸ Πάσχα; Ε-
πιθυμητὸν μὲν, καὶ ὅτι μάλιστα. Πῶς γὰρ
οὐκ; ἀλλὰ τὸ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐπιτε-
λούμενον Πάσχα. Καὶ τί τοῦτο; ὁ καθα-
ρισμὸς τῶν ἀμαρτιῶν, συντριμμὸς τῆς καρ-
δίας, τὸ τῆς κατανύξεως δάκρυον, τὸ τοῦ
συναιθέτος καθαρόν, ἡ νύκτωρ τῶν ἐπὶ

pacto ab eo seducamur. Verumtamen
omni ratione vitemus et quidem oculos
convertere. Quis est autem fructus, qui
pulcher videtur? Amor carnis: concupi-
scentia mala uniuscuiusque perniciosi
vitii. Has effugientes o fratres mei, ab in-
sidiis salvi erimus, et in aeternum una
cum omnibus Sanctis festum Paschatis
agemus in Christo Iesu Domino nostro;
cui est gloria et potentia cum Patre et
Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXVII

Feria sexta hebdomadis mediae.

*Quod festum Paschatis quo-
tidie a nobis agendum est Domino
Deo in mortificatione vitiorum
atque excitatione virtutum.*

FRATRES ET PATRES

Cum iam et mediam quadragesimam
superaverimus, dies Paschatis approximat.
Sed cur Pascha praevenire conamur quasi
adveniens vel praeteritum? Nonne iam
per multas annorum periodos hunc diem
festum transegimus? Et sic adveniens fe-
stum pertransibit; nihil enim in praesenti
saeculo manet, sed dies nostri veluti
umbra discedunt; et vita nostra sicut eques
celeri cursu advolat, quousque ad vitae fi-
nem nos adducat. Cur ergo, quidam ait, de-
siderandum est Pascha? Desiderandum qui-
dem est vel maxime. Et qua de causa non
esset desiderandum, et imo quotidie agen-
dum? Et sane quid hoc erit? Nonne erit
purificatio a peccatis, contritio cordis, la-
crymae compunctionis, conscientiae mun-
datio, membrorum, quae sunt super terra

τῆς γῆς μελῶν, πορνείας, ἀκαθαρσίας πά-
θους, ἐπιθυμίας κακῆς, καὶ εἴ τινας ἄλ-
λης ἐνεργουμένης πορνείας. Ο γὰρ ἐν
τούτοις καταξιώθεις γενέσθαι, οὐχ' ἅπαξ
τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἀλλ' ὡς ἔπος εἶπεν, καθ' ἐ-
κάστην πασχάξει τῷ Κυρίῳ ἑορτὴν πο-
λύευκτον ὃς δὲ οὐκ ἔχει τὰ προειρημένα,
ἀλλ' ὑπὸ παθῶν κεκρατεῖται, οὗτος οὐκ
ἔχει τὸ ἑορτάζειν. Πῶς γὰρ ἑορτάζειν δύ-
νεται ὁ θεὸν ἔχων τὴν κοιλίαν; πῶς δὲ ὁ
τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς σαρκὸς φλεγόμενος; πῶς
ὁ τῇ βασκανίᾳ τηκόμενος; πῶς ὁ τῇ φι-
λαργυρίᾳ βυθιζόμενος; πῶς ὁ τῇ κενυδοξίᾳ
δουλώμενος; πῶς ὁ τοῖς ἄλλοις πάσκειν
ἐνδιούμενος; Εἰ μὴ ἄρα λέγοι τις καὶ
τὸν πυρέττοντα ἀναπαύσασθαι, καὶ τὸν
ναυαγοῦντα εὐπλοεῖν· ἀλλ' οὐκ ἐνδέχεται·
οὐ γὰρ ἐστὶ τὸν σκοτιζόμενον φωτίζεσθαι,
οὐδὲ τὸν ἐνεργούμενον ἀμαρτήμασιν ἑορτά-
ζειν.

Προϊθάμεν δὲ περὶ ἡμῶν, ἀδελφοί, τὰ
κρίττοντα καὶ ἐχόμενα σωτηρίας· οὗ γὰρ
ἄλλος ἐστὶν ὁ βίος ἡμῶν, ἢ παρασκευὴ
ἑορτῆς. Ορα γὰρ τὸ γινόμενον. Ψαλμωδία
τὴν ψαλμωδίαν διαδέχεται ἀνάγνωσις
τὴν ἀνάγνωσιν μελέτη τὴν μελέτην προσ-
ευχὴ τὴν προσευχὴν, καθάπερ τις κύκλος
ἄγων καὶ συνάπτων ἡμᾶς τῷ θεῷ. Ὡς κα-
λὸς οὗτος ὁ βίος ὄντως καὶ ὑπέρκalos!
ὡς μακαρία ἡ ζωὴ καὶ τρισμακάριος!

Οὐκοῦν ἐπειδὴ ὑποδείχθη ἡμῖν τὸ ζη-
τούμενον πάσχα, πρὸς τοῦτο ἐπαιγόμεθα,
ἀδελφοί τιμιώτατοι καὶ τοῦτο, ὅση δύνα-
μις, ἑορτάζομεν ἐκάστοτε διὰ τὴν νέκρω-
σιν τῶν παθῶν, καὶ τὴν ἀνάστασιν τῶν
ἀρετῶν, κατὰ μίμησιν τοῦ Κυρίου· ὅτι
καὶ αὐτὸς ἔπαθεν ὑπὲρ ἡμῶν· ὑμεῖν ὑπο-
λιμπάνων ὑπογραμμὸν, ἵνα ἐπακολουθήσω-
μεν τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ. Καὶ ταῦτα λέγω,
οὐχ ἵνα κριταὶ τῶν ἄλλων γενώμεθα· ἕ-
καστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον βαστάσει,
ἀλλ' ἵνα αἰσθανόμενοι τὴν δοθεῖσαν ἡμῖν
χάριν ἀπὸ θεοῦ, εὐχαριστῶμεν τῷ δεδω-

mortificatio, fornicationis videlicet, im-
munditiae passionum, concupiscentiae ma-
lae, et vitii alius cuiuslibet? Etenim qui in
hac vitae ratione versatur, haud semel sin-
gulis annis, sed quotidie festum Paschatis
in Domino agit optatissimum. Qui vero his
non studet, sed a vitiis dominatur, nil ha-
bet unde festum agat. Quomodo enim fe-
stum ducere potest ille, cuius Deus venter
est, quem ardor cupiditatis exurit: invidia
macerat: avaritia opprimit: ambitio in
servitute tenet, aliave vitia irretiunt? Id
fieri nequit, nisi quis pariter dicere vel-
let febris adustum posse bene quiescere, et
naufragio oppressum bene navigare. Quod
fieri minime potest, sicut et tenebris op-
pressum lumine frui, et peccatis con-
strictum festivitatem agere.

Confidimus vero, fratres, vos me-
liora manere, et quae sunt saluti proxi-
ma possidere. Nihil enim aliud est vita
nostra, nisi praeparatio festivitatis. Con-
siderate enim quod agimus: psalmodia
psalmodiam excipit, et lectio lectionem,
meditatio meditationem, preces excipiunt
preces, quasi circulum ducentes, quo Deo
coniungimur. Oh quam bona istiusmodi
vitae ratio vere perpulera! Quam felix,
terque beata?

Itaque cum nobis proponitur Pascha
exoptatum, ad hoc impellimur, fratres
admodum venerabiles; et hoc quantum
possumus, festive agimus quotidie per
mortificationem vitiorum excitationemque
virtutum, imitantes Dominum, *qui pas-
sus est pro nobis: vobis relinquens
exemplum, ut sequamini vestigia eius*.
Haec vobis dico, non ut alios indicemus:
Quisque enim onus suum portabit; sed ut
considerantes, quod nobis datum est a
Deo, beneficium, gratias agamus largitori
et referamus eas Domino, et glorificemus

κἄτι, δοξάζωμεν τὸν εὐεργέτην, ἀμειδίμεθα τὸν δεσπότην, ὃς οὐ μόνον τὰ παρόντα παρέσχεν, ἀλλὰ γνησίως δουλεύουσιν αὐτῷ μέχρι τέλους θώσκειν τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθὰ· τὸ αἰώνιον ἐκεῖνο οὐράνιον Πάσχα· οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΗ΄.

Εἰς τὸ ἔαρ.

Οτι δεῖ ἡμᾶς ἀνακαινίζεσθαι ἐπὶ τὰ πρόσω δι' ὑπομονῆς τῶν προσπιπτόντων ἡμῖν ὀρωμένων καὶ ἀοράτων πειρασμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οτι ὁ χειμὼν παρῆλθεν, καὶ τὸ ἔαρ εἰσηλθεν, ὀρώμεν τὴν κτίσιν ἀναβάλλουσαν· ἤγουν τὰ φυτὰ ἀνθοφοροῦντα τὴν γῆν χλοηφοροῦσαν, τὰ πετεινὰ κελαδοῦντα, τὰ ἄλλα πάντα ἀνανεούμενα· καὶ ἐν τούτοις ἡδόμεθα καὶ δοξάζομεν τὸν ἀριστοτέλῃν ὄν, τὸν κατασκευάζοντα καὶ μεταποιῶντα κατ' ἔτος τὴν κτίσιν· καὶ εὐκρίτως· τὰ γὰρ ὀρόατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς ποιήμασι νοούμενα καθοράται, εἴ τε αἰδίῳ αὐτοῦ θύναμει καὶ θεϊότητι. Δεῖ δὲ ἡμᾶς μὴ μέχρι τούτου μόνον στήναι, ἀλλὰ καὶ περαιτέρω προελθεῖν, καὶ εἰς ἑαυτοὺς ἀναθεωρῆσαι τὸν τῆς κτίσεως λόγον. Πῶς; Οτι ὁ ἀνακαινισμὸς οὗτος αἵτιον ἔχει τὸν χειμῶνα· οὐκ ἂν γὰρ εἰς αἰγὴν προελήλυθεν, εἰ μὴ πρότερον ὑπέστη νιφετοὺς καὶ ὄμβρους καὶ ἀνέμους· οὕτως καὶ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, εἰ μὴ πρότερον χλωμῆσα ταῖς θλίψεσι καὶ ταῖς στενοχωρίαις καὶ ταῖς περιστάσεσιν, οὐκ ἂν ἀνθοφορῇ. ἐνεγκοῦσα δὲ καὶ καρποφορεῖ

beneficium datorem, qui non modo lae nobis praebuit praesentia, sed illis, qui sincere serviunt ei usque ad finem, promissa bona largietur, videlicet aeternum illud Pascha caeleste, quod omnibus sorti-ri contingat gratia et misericordia Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et po-tentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXVIII.

In ver.

Quod nos renovari debeamus in sustinendis, quae superveniunt, visibilibus atque invisibilibus periculis.

FRATRES ET PATRES,

Quoniam hyems abiit, et ver advenit, conspicimus naturam rursus germinare: arbores floribus et terram herbis ornari, avesque concinere, et caetera omnia re-novari: et in his congaudemus, ut quae optimum artificem Deum glorificant, qui rursus praeparat et transformat singulis annis naturam universam. Et sane quidem: *Invisibilia enim ipsius a creatura mundi per ea, quae facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque eius virtus et divinitas.* Oportet autem nos non hucusque tantum stare, sed progredi ulterius, et in nobismetipsis repraesentare totius creaturae rationem. Et quomodo? Huiusmodi renovationis causa fuerat hyems. Non enim ad hunc splendorem natura veniret, nisi prius nives, pluvias, ventosque subiisset. Sic et anima nostra, nisi prius hiemales experta esset tribulationis angustias, et periculorum procellas, haud quidem effloresceret; et postquam ea

καὶ μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ καθὼς γέγραπται. Γῆ γὰρ ἡ πρῶτα τὸν ἐπ' αὐτῆς πολλάκις ἐρχόμενον ὕετον, καὶ τίκτουσα βοτάνην εὐθετον ἐκείνοις, δι' οὓς καὶ γεωργεῖται, μεταλαμβάνει εὐλογίας ἀπὸ τοῦ θεοῦ.

Οὐκ οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ἐνέγκωμεν πᾶσαν θλίψιν, πᾶσαν στενοχωρίαν, πάντα πειρασμόν, ὀρωμένως καὶ ἀοράτως, μᾶλλον τὴν αὐτήν, ἣν ἔλαβον νηστείαν, πεινῶντες καὶ διψῶντες, καὶ ὡς ἄλλως τάλαιπωροῦμενοι, ἵνα καρπορρήσωμεν, καὶ μεταλάβωμεν εὐλογίας τοῦ θεοῦ. Οὐ μόνον δέ, ἀλλ' ἵνα καὶ θρέψωμεν τὸν Ἰησοῦν, καὶ ξενίωμεν· ὡς γὰρ ἡμεῖς τερπόμεθα αὐτῇ θεᾷ τῆς κτίσεως, οὕτω καὶ αὐτὸς τῇ ὥρᾳ τῆς ψυχῆς ἡμῶν. Τίνες δὲ οἱ καρποὶ; Ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθοσύνη, πίστις, πραότης, ἐγκράτεια· τούτοις τρέφεται, τούτοις δεξιοῦται. Καὶ μακάριος ὁ τρέφων αὐτόν! ὅτι ἀπ' αὐτοῦ τρεφέσεται τοῖς αἰώνιοις ἀγαθοῖς. Καὶ μακάριος ὁ ξενίζων αὐτόν, ὅτι ἀπ' αὐτοῦ ξενισέται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Οἶα, ὧδε βασιλεία ἐάν τις ὑφέστιον ἔχει, χαίρει καὶ εὐφραίνεται μεγάλως· πῶσθ γε μᾶλλον, εἰ τὸν βασιλέα τῶν βασιλευντων, καὶ κύριον τῶν κυριευόντων λαμβάνων ὑφέστιον! Ο ἅτις δὲ λαμβάνεται, δῆλον ἀφ' ὧν αὐτὸς εἴρηκεν· Ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ ἐλευσόμεθα, καὶ μονήν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν. Καὶ πάλιν· Ο ἔχων τὰς ἐντολάς μου, καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκείνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· ὁ δὲ ἀγαπῶν με, ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ ἀγαπήσω αὐτόν, καὶ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτόν.

Οὐκοῦν ἐπεὶ τοιαῦται αἱ ἐπαγγελίαι, μὴ μόνον ἐνέγκωμεν ἀλλὰ καὶ μετὰ χαρᾶς ὑποίσωμεν πάντα τὰ τετραπύκντα καὶ τὰ ὑπολαλούμενα, καὶ τὰ προσδοκώμενα. ἀκούοντες τοῦ Ἀποστόλου λέγοντος· Νῦν χαίρω ἐν τοῖς παθήμασιν ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ

sustinuerit, fructus affert, et benedictionem accipiet a Deo, sicuti scriptum est: terra autem saepe supervenientem bibens imbrem, et herbam germinans propitia est cultoribus suis, benedictionemque habet a Deo.

Nos itaque, fratres, omnem sustineamus tribulationem, angustiam, tentationem visibiliter vel invisibiliter, et praecipue hoc, quod agimus ieiunium, esurientes et sitientes et quidquid aliud tolerant, ut fructus edamus, et benedictionem Dei accipiamus. Imo non ob hanc tantum causam, sed ut Christum esurientem vel peregrinum nutriamus et suscipiamus. Sicut enim nos gaudemus naturae spectaculo, sic et ipse gaudet in pulchritudine animae nostrae. Qui autem erunt huiusmodi fructus? Charitas, gaudium, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, fides, mansuetudo, continentia. Per haec nutritur, per haec veluti hospitio excipitur Christus; et beatus est, qui nutrit eum; nam ab eo nutritur aeternis bonis. Beatus est, qui eum hospitio recipit; quoniam ab eo recipietur in regno coelorum. Considera quo pacto gaudeat et laetetur, qui regem terrenum domi habere possit, et quanto magis gaudendum est ei, qui regem regum et dominum dominantium hospitem habeat. Quod autem hospes fiat, manifestum est ex verbis eius: *Ego et Pater veniemus, et mansionem apud eum faciemus*; et rursus: *Qui habet mandata mea, et facit ea, is diligit me; et diligitur a Patre meo, et ego diligam eum, et ostendam ei memetipsum*.

Tales itaque cum sint promissiones, non solum sustineamus, sed et cum gaudio subeamus omnia adversa vel quae dici vel quae expectari possunt, iuxta sermonem Apostoli: *Nunc gaudeo in tribulationibus meis pro vobis, et compleo,*

ανταναπληρῶ τὰ ὑστερήματα τῶν θλίψεων τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ σαρκί μου ὑπὲρ τοῦ σωματος αὐτοῦ, ὃ ἐστὶν ἡ ἐκκλησία. Καὶ πάλιν τοῦ ἁγίου Ιακώβου φάσκοντος· Πᾶσαν χαρὰν ἠγάσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν ἐν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις, γινώσκοντες ὅτι τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως κατεργάζεται ὑπομονήν· ἡ δὲ ὑπομονὴ ἔργον τέλειον ἔχει· ἵνα ᾗτε τέλειοι καὶ ὁλόκληροι, ἐν μηδενὶ λειπόμενοι.

Οἷον ὅτι ἐν πειρασμοῖς ἡ χαρὰ, καὶ ἐν ταῖς θλίψεσιν ἡ θυμηδία. Οὕτως γὰρ ἐστὶ τὰ κατὰ θεὸν ἀνταλλαττόμενα καὶ οὕτως οἱ ἅγιοι ἐπολιτεύσαντο· οὕτω καὶ ἡμεῖς βιάζόμενοι, καὶ κατ' ἔχοντος αὐτῶν πολιτευόμενοι, κληρονομήσομεν βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΕΘ΄.

Εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου Πλάτωνος.

Οτι οἱ ἐν ταῖς θλίψεσι καὶ στενοχωρίαις τὸν βίον διαμείψαντες ἀρρήτου τινὸς καὶ ἀλύπου ἡδονῆς ἀπολαύουσιν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ.

Παντὶ ἀνθρώπῳ ἀρχομένῳ καὶ λόγου καὶ πράγματος, ἐν ἀρχῇ μὲν θλίψεις καὶ δυσχέρεια, ἐπὶ τέλει δὲ τοῦ ἀγωνίσματος χαρὰ καὶ εὐφροσύνη. Καὶ γοῦν γεωργὸς σπείρει μὲν ἐν δάκρυσι, κατὰ τὸ ἀδόμουν, θερίζει δὲ ἐν ἀγαλλιάσει. Καὶ στρατιώτης ἀπαίρων εἰς πόλεμον στυγνάζειν πέφυκεν· ἐπανιών δὲ τοῦ πολέμου, περιχαρὸς ἔχει. Τοίονυν καὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῷ τέλει τῆς ἐγκρατείας ἐληλυθότες, οὐκ ἔτι μνημονεύομεν τοῦ ὑποπιασμοῦ τῶν προτέρων ἀγωνισμάτων, ἀλλὰ χαίρομεν τοῖς

quae desunt passionibus Christi in carne mea pro corpore eius, quod est ecclesia. Et rursus iuxta beatum Iacobum dicentem: Omne gaudium existimate, fratres mei, cum in variis tentationibus incideritis, scientes quod probatio vestrae fidei operatur patientiam; patientia autem opus perfectum habeat, ut sitis perfecti, et omni ex parte nihilo deficientes.

Considera, ut in tentationibus gaudium est, et in tribulationibus laetitia. Sic enim omnia secundum Deum comparata sunt ad invicem; et hoc pacto sancti viri vitam agentes suam, haereditates facti sunt regni coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXIX.

In commemoratione S. Platonis

Quod tribulati et angustati in praesenti vita consequentur delicias quasdam ineffabiles omnisque doloris expertes.

FRATRES ET PATRES,

Unicuique manum admoventi sive sermoni sive operi prima facie se prae-
bet tribulatio et angustia, in fine vero facinoris gaudium et laetitia. Equidem in lacrymis serit agricola, ut in psalmis canimus, metit autem in exultatione; et miles bellum aggrediens laborat, e pugna vero redux exultat. Nos igitur et ad finem ieiuniorum properantes, non commemoramus, quae iam sustinuimus, sed in praesentibus gaudemus, et Dominum glorificamus, quamquam et alia futuris

παροῦσι, καὶ δεξιάζομεν τὸν δεσπότην, εἴη δὲ καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς ἐν ἀγαθοῖς ἀγωνίσμασι διαπρέπειν ὑμᾶς. Μαρτυρῶ γὰρ ὑμῖν, ὅτι δεξιῶς τὸν χρόνον τῆς νηστείας διηγύσατε ἄμαχον, ἀτάραχον, εὐήκοον, εὐκατάνοητον· ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ διακονίᾳ αὐτάρακως ἐξυπηρετησάμενος. Καὶ χάρις τῷ δυνατῷ Θεῷ, ὃς ἐδυναμώσεν ὑμᾶς τὴν συμπλήρωσιν ποιήσασθαι.

Τοῦτο οὖν τὸ ὑπόδειγμα λάβωμεν, ἀδελφοί, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ τῆδε βίου, ὅταν καταπαύσωμεν ἕκαστος ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ. Ὅταν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ ἡ ζωὴ ἡμῶν· ὅταν παραδῶ τὴν βασιλείαν τῷ Θεῷ καὶ Πατρὶ, καθὼς γέγραπται· ὅταν καταργήσῃ πᾶσαν ἀρχὴν, ἐξουσίαν καὶ δυνάμειν· ὅτι καὶ τότε οὐ λήψονται αἰσθήσιν τῶν ὑπὲρ ἀρετῆς παθημάτων τε καὶ ἀγωνισμάτων οἱ ἄγιοι· ἀλλ' ἁλύπου τινὸς καὶ ἀρρήτου ἡδονῆς ἀπολαύτουσιν αἰωνίως.

Καὶ τίνες οὗτοι; Οἱ πρὸ νόμου καὶ ἐν νόμῳ κλεινοὶ πατέρες καὶ προφῆται· οἱ κατὰ τὸν Ἀβραάμ, οἱ κατὰ τὸν Μωυσῆν ἐν τῇ χάριτι οἱ μακάριοι ἀποστόλοι, οἱ νικητοὶ μαρτυροῦντες, σύμπας ὁ τῶν ὁρίων χορὸς. Ἐπὶ τούτοις καὶ πρὸ τούτων ὁ μέγας Προδρόμος, οὗ μιμητὴς ἡξιώβη γενέσθαι ἐν τῷ ἐλεγκτῇ τοῦ μαινεύσαντος βασιλέως. Πλάτων ὁ ὅστις πατήρ ἡμῶν· οὗ καὶ τὸν μακάριον σήμερον ἐορτάζομεν ἡξιώμεθα.

Ἀλλ' ἐπειδὴ καλοῦ διδασκάλου, καλὰ καὶ μαθητευόμενοι ἀπείλουσιν εἶναι, ὥς ἂν ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκῃται παρακαλῶ καὶ δέομαι, τῷ αὐτῷ καλῷ, ταῖς οὐταῖς ἵχνυσιν, οἷς καλέεσθαι καὶ οἱ λοιποὶ πατέρες, καὶ ἰδελφοὶ ἡμῶν περιπατήσαν, περιπατήσωμεν καὶ ἡμεῖς, μηδὲν ὑβρίζοντες τῆς ἀσκήσεως, μηδὲν τῆς προκειμένης ἐμβολογίας. Πῶς γὰρ πάντως ἠκούσατε τί πέπραχεν Ἀλεξάνδρος ὁ δούστης; ἐξηκολύησατο καὶ τὴν ὑποταγήν, καὶ τὴν ἐμβολογίαν. Καὶ πόθεν τοῦτο πέπονθεν; Ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὸν μεμονωμένον;

diebus nobis sint sustinenda. Testis vobis sum ego iam feliciter vos exegisse ieiuniorum tempus, pacifice, quiete, in subiectione atque compunctione. Quisque in ministerio suo ultro satagit. Et gratiae agendaae sunt Deo, qui nos usque ad consummationem corroborat.

Hinc veluti exemplar suscipiamus, o fratres, illorum, quae in fine huius vitae erunt, quando quisque ab operibus suis requiescet: quando Christus apparebit vita nostra: quando reddet regnum Deo et Patri, sicut scriptum est: quando coequebit omnem principatum et potestatem et virtutem; quoniam tunc sancti viri nullum sensum experientur passionum et certaminum, quae pro virtute exaltaverant; sed tantum aeternum gustum deliciarum ineffabilium, quibus nullus est dolor admixtus. Et qui haec experientur? Ii, qui ante et post legem fuere patres et prophetae illustres, sicuti Abraham, et Moyses: ii, qui in gratia, beati apostoli, martyres triumphatores, totusque sanctorum ordo: in eis et prae eis magnus Praecursor, cuius imitator dignus habitus est fieri in reprehendendo rege sanctus pater noster Plato, cuius et memoriam hodiernam festive agere gaudemus.

Quoniam vero boni magistri et discipuli debent esse boni, sicut arbor e fructu dignoscitur: precor atque exhortor, ut hoc eodem exemplo iisdemque vestigiis, quibus ille et caeteri patres et fratres nostri instituerunt, et nos insistamus, in nihilo vel asceticae vitae vel propositae confessionis deficientes. Jam omnes nostis, quid fecerit miser ille Alexander, a monastico instituto atque a confessione deficiens. Et unde haec passus est? Nonne ex eo quod solus vivere voluerat? Quod quidem saepe redarguo seorsim viventibus.

Ο πολλὰκις ἐγκαλῶ τοῖς μεμονωμένοις, ἐκ τοῦ φιλαργυροῦσαι αὐτὸν κατὰ τὸν Ἰουδαῖον· ἀμφοτέροι οὖν προέδωκαν τὸν Κύριον τῆς δόξης· ὁ μὲν τοῖς Ἰουδαίοις· ὁ δὲ τοῖς ἐμόφροσι τῶν Ἰουδαίων εἰκονομάχοις. Εἰκότως οὖν ὁ Ἀπόστολος βροῶ· Ρίζα πάντων τῶν κακῶν ἐστὶν ἡ φιλαργυρία, ἧς τινες ὀρεγόμενοι ἀπεπλανήθησαν ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ ἑαυτοὺς περιέπειραν ὀδύναις πολλαῖς.

Βούλομαι δὲ ἐνταῦθα καὶ τινων ὑμῶν καθάψασθαι οὐκ ἀπεικότως. Διὰ τί; Ὅτι ἐπειδὴ φίλαρχος ἦν καὶ φιλοπρωτεύων ἐκείνος ὁ μάταιος, συνεπιτιθέμενοί τε αὐτῷ κατὰ παιδιὰν τῷ πράγματι ψηφίζόμενοι αὐτὸν ὡς ἱερεῖα. Καὶ ἐκεῖνος τὸ παῖγνιον προήγαγεν εἰς ἔργον, πειραθεὶς τῷ διαβόλῳ, ὃ τι πέπουθεν ὁ δαίμονις! Εὐαυδάγησε περὶ τὴν πίστιν· ἀπώλεσε τὸ ἀγῶγμα τῆς ἀρετῆς· ἐλύπησε καὶ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς· ἐσκανδάλισεν, ὅσον τὸ καθ' ἑαυτὸν, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ. Ἀλλ' ὁ ἀγαθὸς Θεὸς ἡμῶν ὁ ἀνάγων ἐκ βυθοῦ ἀπωλείας τὴν βυθισθεῖσαν ψυχὴν, ὅψε ποτε καὶ ἐκεῖνον μεταμεληθέντα ἀνακαλέσσει τοῦ πτώματος· ὑμεῖν δὲ συγχωρήσειεν ἐπὶ τῇ προπετείᾳ καὶ ματαιολογίᾳ· πάντας τε ἡμᾶς σώσειεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Nonne hoc ei propter avaritiam accidit, sicut Iudae? Ambo etenim Dominum, gloriae prodiderunt; ille quidem Iudaeis; is vero Iconomachis aemulantibus Iudaeos. Aptē quidem clamat Apostolus: *Radic omnium malorum est cupiditas, quam quidam appetentes erraverunt a fide, et inseruerunt se doloribus multis.*

Hic autem volo e vobis quosdam reprehendere haud inopportune. Et quae de causa? Quia, cum ille vanus esset et cuperet imperia et primas habere partes, quidam iuxta doctrinam illi se conformabant, et ut sacerdos esset suffragia dedere. Quae figmenta in eo videbantur, facta probarunt. Ehu! quid passus est ille infelix tentatus a diabolo? Naufragium in fide fecit: omnes asceticae vitae lucra amisit: moeroris nobis humilibus causa fuit: et quantum in se erat, scandalum fecit in ecclesia Dei. Benignus autem Deus noster, qui e perditionis profundo iacentes reducit animas, tandem aliquando illum per poenitentiam, erigatiacentem; vobis autem, quidquid vel temere vel vano sermone admisistis, condonet: et nos omnes salvos faciat in regno suo caelesti, in Christo Iesu Domino nostro; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum, Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ο'.

Εἰς τὸ τέλος τῆς Τεσσαρακοστῆς.

Περὶ τοῦ ὑποῖσαι ἡμᾶς πᾶσαν βάσανον κατὰ μίμησιν τοῦ τε Κυρίου καὶ τῶν Ἀγίων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΣ,

Ἰσως ἐλύπησεν ἡμῶν ἡ προλαβοῦσα κατήχησις ὑποφύνασα πειρασμοὺς μελε-

SERMO LXX.

In fine Quadragesimae

De omni exantlando labore iuxta exemplum Domini et Sanctorum.

FRATRES ET PATRES,

Certe quidem superior sermo, qui in considerandis adversis periculis, ver-

παῖσθαι καθ' ἡμῶν. Ἀλλ' ὅτι ταῦτα λελά-
ληκα ὑμῖν, φησιν ὁ Κύριος, ἡ λύπη πε-
πλήρωκεν ὑμῶν τὴν καρδίαν· ἀλλ' ἐγὼ
τὴν ἀλήθειαν ὑμῖν λέγω. Καὶ πάλιν ὁ ἀ-
πόστολος· Εμοὶ μὲν τὸ λέγειν οὐκ ὀκνηρὸν,
ὑμῖν δὲ τὸ ἀσφαλεῖς. Ασφαλισώμεθα οὖν
παρακαλῶ πάσῃ τῇ ἀσφαλείᾳ πνευματικῇ.
Καὶ εἰ μὲν εἰς ἔργον προβῇ τὸ λαλούμε-
νον, ὑπαντήσωμεν σὺν Θεῷ κάλλιστα·
εἰ δὲ μὴ, καὶ οὕτως οὐκ ἀλυσιτελές ἡμῶν
γενήσεται, τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν Θεοῦ τὴν
τοιαύτην παρασκευὴν ἀποδεχομένου, καὶ
χωρὶς πόνων καὶ πληγῶν στεφανοῦντος
τοὺς οὕτω προαίρουμένους.

Ἦδη δὲ ἡ τεσσαρακοστὴ ἐπὶ τέλει,
καὶ καλὴν ἐπήγαγεν ὁ καιρὸς τὴν κορω-
νίδα· τοῦτ' ἐστὶν τὴν ἀνάμνησιν τῶν
ζωοποιῶν παθημάτων τοῦ Σωτῆρος, ἐν
οἷς ἔχομεν παρακαλεῖσθαι ὅτι μάλιστα.
Εἰ γὰρ ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν συν-
ελήφθη διὰ τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν, τί μέγα
εἰ καὶ ἡμεῖς συλλήφθημεν δι' αὐτόν οἱ
ἀχρεῖοι· δοῦλοι; Καὶ εἰ αὐτὸς ἐδέσθη καὶ
δεσμώτης ἀπήχθη καὶ ἐφυλακίσθη, τί
ξένον, εἰ καὶ ἡμεῖς τοῦτο παθήσωμεν τῷ
δεσπότῃ; Μενοῦνγε καὶ λίαν ὀδυνηρὸν
τὸ μὴ ράσσαι ἐν τοῖς τοιούτοις. Ἀλλὰ
γὰρ καὶ εἰ δέοι ἡμᾶς μαστιγωῖσθαι, οἴ-
σωμεν τὰς μάστιγας· καὶ εἰ δέοι βί-
ασθῆναι, εἴσωμεν τὰ βιβάσματα καὶ εἰ
χρὴ ἐμπτυσθῆναι· οἴσωμεν τὰ ἐμπτύσμα-
τα· καὶ τέλος, εἰ δέοι θανατωθῆναι, οἴ-
σωμεν αἰνιδίμον θάνατον. Καὶ εἴ γε τις
ἀξιωθείη κατὰ τι γούν κοινωνὸς γενέσθαι
τῶν Χριστοῦ παθημάτων, τοῦτο μακαριό-
της, τοῦτο ἀθανασία.

Οὐκ ἀκούωμιν τι φησιν ὁ ἀπόστολος;
Τοῦ λοιποῦ, κόπους μοι μηδεὶς παρεχέτω·
ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ
ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω, ὥς ἂν ἔλε-
γεν μηδεὶς μου καταφρονεῖτω· ἐγὼ γὰρ

satus est, dolorem vobis attulit. Ve-
rumtamen et Dominus dicebat: *Quia*
haec locutus sum vobis, tristitia implevit
cor vestrum. Sed ego veritatem dico
vobis. Apostolus quoque de sermone suo
aiebat: *Mihi quidem dicere non est tardum,*
vobis autem ad securitatem. Corroboremur
itaque, exhortor, in omni securitate spi-
rituali. Siquidem cum, quae dicta sunt,
opere compleantur, optima quaeque nobis
occurrent; et si illa non evenient, tunc
quoque haud inutilis vobis evadet hu-
iusmodi sermo. Deus enim adeo benignus
est, ut hanc dispositionem nostram
consideret, et absque labore et vulnere
coronet eos, qui hoc pacto sese comparare
studuerunt.

Iam ad terminum vergit Quadrage-
sima, eiusque tempus ad pulcrum nos ad-
ducit coronidem; videlicet ad memorias
vivificae Servatoris nostri Passionis; in
quibus habemus argumenta maxima con-
solationis nostrae. Et sane si Dominus
et Deus ob scelera nostra captus est, et
nos inutiles servi pro eo detineamur.
Et si ille vinculis constrictus est, et vin-
ctus ductus est et custodiae traditus;
quid mirum erit, si et nos pro Domino haec
sustineamus? Quinimo valde dolendum
esset, si haec non sustineremus; Quando-
quidem, si opus sit et nos verberibus
caedi, subeamus flagella; si opus sit co-
laphizari, et alapas toleremus; si opus sit
et conspuī, et sputa perferamus; et tan-
dem si mori oporteat, et morte, quamquam
famosa, moriamur. Etenim si quis dignus
habitus sit, ut particeps fieri possit cru-
ciatum Christi, hoc illi erit beatitudo
atque immortalitas.

Quapropter audiamus Apostolum di-
centem: *De cetero nemo mihi molestus*
sit: ego enim stigmata Domini Iesu in
corpore meo porto, quasi dixisset: Nemo
me despiciat: ego enim decus Christi

τὰ ὠραιώματα τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ
ἐν τῇ σαρκί μου περιφέρω. Τοιοῦτος ἦν
καὶ ὁ ἅγιος Ἰγνάτιος, θεοφόρον ἑαυτὸν
ἀποκαλέσας, ἐν τῇ φέρειν ἐν ἑαυτῷ τοῦ
Κυρίου παθήματα. Τοιοῦτος ἦν καὶ ὁ
ἅγιος Εὐστράτιος, ἐν αὐταῖς βασάνοις βῶν·
Καὶ ἐγὼ νῦν οἶδα ὅτι ζῇ ἐν ἐμοὶ ὁ Χρι-
στός. Ω μακαρίων ψυχῶν! Ω τρισμακαρίων
ψυχῶν! Τίνος οὖν ἐπιτελοῦμεν τὰ μνημό-
συνα; Τίνων δὲ ἐορτάζομεν τὰ γενέθλια;
Τίσι δὲ ἀνεμίσσομεν ναοὺς ἱερῶς; Τίνων
δὲ προσκυνοῦμεν τὰ λείψανα; Οὐ τῶν
μαρτύρων; Οὐ τῶν ὁμολογητῶν; Οὐ τῶν
όσίων; Καὶ εἰ ἐνταῦθα τηλικῆς τῆς δοξῆς
ἠξιώθησαν, πόσος ἂν καὶ λαμπρότης ἐν
τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολαύσειεν; Ἀρρήτος
καὶ ἀνεπινόητος ὁ λόγος· αὐτῇ ἡ καλῇ
πραγματείᾳ, αὐτῇ ἡ μακαρίστη συναλλα-
γῇ· μικροῖς πύνοις καὶ ἀγῶσιν ὠνήσασθαι
τὰ αἰώνια καὶ ἀτελεύτητα.

Μιμησώμεθα οὖν αὐτοὺς καὶ ἡμεῖς.
ἀδελφοί· μέξωμεν τὸ αἷμα ἡμῶν μετὰ τοῦ
αἵματος τοῦ ἁγίου· δυνατὸν γάρ· οὔτε
γάρ ἡ φύσις παρήλλακται, οὔτε ἠλλοίω-
ται ὁ λόγος. Εἶδετε, εἶδετε, ὅτι ἐγὼ εἶμι,
καὶ οὐκ ἠλλοίωμαι. Εἰς ἴσου πᾶσι ζήλῃ,
ὑπὲρ πάντων ἀπείθανε· καὶ πᾶσι προκεῖ-
ται τροφή ἀδαπάνητος· Πάντων ἐρᾷ τῆς
σωτηρίας, καὶ πολῦτος αὐτῷ τοῦτο ὅτι
Πλουτῶν, γὰρ φησιν, ἐπὶ πάντας τοὺς ἐπι-
καλουμένους αὐτόν. Οὐκοῦν ἐπικαλεσώμεθα
αὐτόν ἐν ταῖς φθάσασιν καὶ αὐτὸς δώσει
δύναμιν καὶ κραταίωσιν ταῖς ψυχαῖς ἡ-
μῶν· περιεσπασώμεθα αὐτόν, καὶ αὐτὸς
ἐξουθενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν, ὀρωμέ-
νους τε καὶ ἀοράτους· ὑπομείνωμεν αὐτόν,
καὶ αὐτὸς στεφανώσει ἡμᾶς εἰς ἡμέραν
ἐξαναστάσεως νεκρῶν, εἰς ἡμέραν ἐπι-
φανείας αὐτοῦ, εἰς ἣν καταξιοθείημεν
ἀκαταγνώτως φθάσαι καὶ παρασταθῆναι
τῷ βήματι αὐτοῦ ἀκατακρίτως διδόντες
ἀπολογίαν ἀγαθὴν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ
θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν

regis omnium in carne mea gero. Similis
fuit et sanctus Ignatius, qui se ipsum
theophorum appellare gaudebat, cum in
semetipso cruciatus Domini portaret. Talis
fuit et beatus Eustratius, qui in ipsis
tormentis, clamabat et dicebat: «Nunc
ego novi, quod Christus in me vivit.» O
voces beatæ? et animæ ter beatæ! Et
cuiusnam viri sancti celebramus memo-
riam, vel natale festivo agimus, vel in
eius honorem templa excitamus, vel
eius reliquias veneramur? Nonne mar-
tyrum, et confessorum, et sanctorum a-
scetarum? Et si in hoc mundo tanta
illis servata est gloria; quantus erit
eorum decor in futuro saeculo? Hoc
ineffabile est et humanum captum exupe-
rans: huiusmodi negotiatio vere bona est:
haec est optima comparatio, cum parvo
labore levique certamine lucrari possint
aeterna et fine carentia bona.

Horum igitur vestigiis insistemus
et nos, o fratres: et sanguinem nostrum
cum sanguine Sancti commisceamus; quod
quidem fieri potest; natura enim non est
aliena, neque diversus est a nobis qui
dixit: *Videte, Videte quod ego sum, et
non mutor.* Ac quidem omnes pariter di-
ligit, pro omnibus mortuus est, atque
universis se donat veluti cibum, qui non
consumitur: omnium studeat saluti: et
haec sunt divitiae eius, ut sit *Dives in
omnes, qui invocant illum.* Eum igitur
invocemus in instantibus periculis, et
ipse dabit vim ac fortitudinem ani-
mabus nostris. Uniamur illi; ipse ad
nihilum reducet inimicos nostros vi-
sibiles atque invisibiles. Expectemus
eum, et ipse coronabit nos ad diem re-
surrectionis mortuorum, ad diem manife-
stationis suae; quando digni habiti erimus
accedere et adstare absque reprehensione
ad tribunal illius, causam optimam di-
centes in ipso Christo Iesu Domino nostro;

τῇ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΑ΄.

Τῇ παρασκευῇ τοῦ Λαζάρου.

Οτι δεῖ φυλάττειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῆς τοῦ διαβόλου πανουργίας· καὶ περὶ τοῦ μὴ ἀφιδιάζειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εἶρηκε ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· Σίμων, Σίμων, ἐξήτησεν ὁ σατανᾶς τοῦ σινιάσαι ὑμᾶς ὡς τὸν σῖτον· ἐγὼ δὲ ἔδεή-
θην περὶ σοῦ, ἵνα μὴ ἐκλείπῃ ἡ πίστις σου. Τοιοῦτόν τι καὶ ἐφ' ἡμῖν, τοῖς ταπεινοῖς, ἐφθασε γενέσθαι. Ἀλλὰ ὁ ὑπερέ-
χυτος οὐκ εἴσεν ἡμᾶς λυπεῖσθαι ὑπὲρ ὃ δύναμεθα· ἀλλ' ἐποίησε σὺν τῷ πειρασμῷ καὶ τὴν ἐκβασιν τοῦ δύνασθαι ἡμᾶς ἐπενεγκεῖν. Καὶ ἴστε ὃ λέγω. Αποδέξαμεν ὑμῶν τὴν φιλάδελφον συγκίνησιν τε καὶ σύνθλιψιν, ὡς θεάρεστον, ὡς ὠφέλιμον, ὡς αἰνέσιμον κατὰ τοῦ Αποστόλου εἰρημένον. Ἰδοὺ γὰρ αὐτὸ τοῦτο, τὸ κατὰ Θεὸν λυ-
πηθῆναι ὑμᾶς, πόσῃν κἄτειργάσκατο ὑμῖν σπουδὴν· ἀλλ' ἀπολογίαν, ἀλλ' ἀγανάκτησιν, ἀλλὰ φόβον, ἀλλὰ ἐπιπόθησιν, ἀλλὰ ζή-
λον, ἀλλ' ἐκδίκησιν. Ἐν παντί συνεστήσατε ἑαυτοὺς ἁγίους εἶναι ἐν τῷ πρῶτῳ.

Αρα ἀδελφῶν ἀληθινῶν ἡ τοιαύτη διάθεσις· ἡ καὶ ὁ λόγος ἐπιζητεῖ· φησὶ γάρ· Εἴτε πάσχει ἐν μέλῳ, συμπάσχει πάντα τὰ μέλη· καὶ εἴτε δοξάζεται ἐν μέλῳ, συγχάρει πάντα τὰ μέλη. Σὺ δὲ σκόπει τοῦ διαβόλου τὴν σπουδὴν τε καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, πῶς ὥσπερ λέων ὠρυόμενος περίπατεῖ ζητῶν τινα καταπῆρ, τίνα λάβη βηράσιμον, εἴτε ἀπὸ μέρους, εἴτε ἐξ ὁλοκλήρου· οὐδὲ γὰρ ἐπὶν ἀπὸ μέρους λάβη ἀρκεῖται, ἀλλὰ πρόεισιν αἰεὶ εἰς τὸ χεῖρον ὥς ἂν ἀποτελέσῃ θάνατον ἀμαρτίας. Οἷον

cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXI

Ante diem festum Lazari.

Quod nos oportet custodiri ab insidiis diaboli: et ne soli secedamus.

FRATRES ET PATRES,

Dominus in evangelis dixerat: Si-
mon, Simon, *expetiri* Satana, ut *cribra-*
ret vos sicuti *tritica*; ego autem *oravi*
pro te, ne *deficiat* fides tua. Hoc idem
videtur accidisse nobis humilibus; sed
benignissimus Dominus hanc sivit nos
contristari supra vires, sed fecit nobis
cum tentatione proventum, ut possimus
sustinere. Quod dico, et bene nostis. Deo
grata et vobis utilis et laudabilis visa no-
bis est dilectio fraterna et communis com-
motio et tribulatio, iuxta illud Apostoli:
Ecce enim hoc ipsum, videlicet secundum
Deum contristari vos, quantum in vobis
operatur sollicitudinem, imo defensionem,
et indignationem, et timorem, et stu-
dium, et aemulationem, et vindictam;
in omnibus exhibuistis vos incontami-
natos esse in opere.

Haec quidem sinceris decet fratres
conditio, iuxta verbum Dei. Scriptum est
enim: *Si vel unum patitur membrum, et*
omnia membra compatiuntur; si vel unum
glorificatur membrum, et omnia membra
congaudent. Tu vero considera studium
et curam diaboli; quomodo sicut leo ru-
giens quaerit, quem devoret vel praedatur,
vel totum vel ex parte. Cum autem ex
parte praedatus sit, ei non sufficit,
sed in peius usque laborat, quousque
non obtineat peccati mortem. Prius

πειράται πρῶτον εἰσδέξασθαι ἡμᾶς τὴν προσβολὴν· εἶτα φθέγξασθαι κατὰ τὴν καρδίαν πονηράν· εἴθ' οὕτω χράνας καὶ φαρμάξας τὴν ψυχὴν ἐξίστησιν αὐτὴν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως, καὶ ποιεῖ αὐτὴν ἄνους καὶ ἄλσιν, καὶ τυφλὴν, ἐφριμένην, ἃ μὴ δεῖ, ἀντὶ φωτὸς σκότος, ἀντὶ γλυκύτητος πικρότητα, ἀντὶ ζωῆς θάνατον· καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ τοῦ πειρασμοῦ ὄλεθρος.

Ἡμεῖς δὲ, ἀδελφοί, πάσῃ φυλακῇ τηρήσωμεν τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, μὴ διδόντες τόπον τῷ διαβόλῳ, ἀλλ' εὐθὺς τὴν προσβολὴν ἀπαρνησάμενοι· εἰ δὲ ἡττηθῶμεν ἐν τεύθειν κἂν μὴ χρανθῆναι· εἰ δὲ καὶ τοῦτο πάθοιμεν· ἀλλὰ μὴ ἐγγρονίσαι καὶ κατασυρῆσαι εἰς τὸ τέλος τῆς ἀμαρτίας· συμβαίνει δὲ ἡμᾶς τοῦτο πανθάνειν ἐκ τῶν προλήψεων, ἐκ τῶν πάλαι ἀναμνήσεων. Ἀλλὰ φύγωμεν τὰς προλήψεις· φύγωμεν τὰς νεωτερικὰς ὑπομνήσεις· ἐν γὰρ τῷ ἐκεῖσε ἐλῆσται διὰ τῆς ἀναθεωρήσεως γίνεσθαι ἡμᾶς, τί ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν, ἢ ὅτι ἐστράφημεν τῇ καρδίᾳ εἰς Αἴγυπτον; Ὅπερ φυλακτέον ἡμῖν κατὰ τὸν ἔνδον ἄνθρωπον. Πρὸς δὲ τὸν ἕξω, καθὼς διδάσκει ὁ ἀπόστολος, Πᾶς λόγος σάπρος ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορεύεσθω· ἀλλ' εἴ τις ἀγαθὸς πρὸς αἰδοδομήν τῆς χρείας, ἵνα ὁπ' χάριν τοῖς ἀκούουσιν καὶ μὴ λυπέτε το Ἅγιον τὸ Θεοῦ, ἐν ᾧ ἐσχαρίσθητε εἰς ἡμέραν ἀπολυτρώσεως. Πᾶσα πικρία, καὶ θυμὸς, καὶ κραυγὴ, καὶ ὀργή, καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακία. Γίνεσθε δὲ εἰς ἀλλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχνοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ θεὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν.

Πρὸς δὲ τούτοις φύγωμεν καὶ τοὺς ἀφιδικισμοὺς ὡς αἰτίους πτωμάτων. Οὐαί! Οἱ ἀδελφοί σου ἔνδον τῆς αὐτίλης, καὶ σὺ ἕξω; Οἱ ἀδελφοί σου ἐν ἡτύχῃ· καὶ σὺ

tentatur in nobis primum ingerere motum; deinde ut in corde malum meditemur; postea inquinans et veneno attingens animam insurgere eam facit contra naturam suam, redditque amentem et stultam et caecam, desiderantem, quae non decent, tenebras prae lumine, amaritiam prae dulcedine, et mortem prae vita. Et hoc pacto tentatio ad perniciem adducit.

Nos vero, fratres, omni sollicitudine custodiamus animas nostras: ne demus diabolo locum; sed subito primos motus repellamus. Si vero superemur, saltem ne coinquinemus. Quod si et hoc pati contingat, ne tardemus, neque sinamus abduci ad consummandum peccatum. Si autem id pati accadat ob praeoccupationes et rerum praeteritarum memorias, minime praeoccupari sinamus, et memorias illas ne permittamus renovari. Quandoquidem si in his per considerationem nos immorari deprehendamus: nonne de nobis dicendum esset quod in corde nostro ad Aegyptum, sicut Hebraei, redimus. Haec autem permittenda non sunt, si interiorem hominem custodire volumus. De exteriori autem homine servando nos edocet Apostolus: « Omnis sermo asper ex ore vestro non procedat, sed si quis bonus ad aedificationem operis, ut det gratiam audientibus. Et nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in die redemptionis. Omnis amaritudo, et ira, et clamor, et contentio, et blasphemia arceatur a vobis cum omni malitia. Estote autem ad invicem benigni, misericordes, gratum facientes vobismetipsis, sicut et Deus gratiam fecit vobis in Christo. »

Praeterea caveamus ab aliis soli separari, quod quidem causa esset defectio- num. Vae! fratres tui intra atrium sunt: tu vero extra: fratres tui in tranquill-

ἐν ματαιολογίᾳ. Οἱ ἀδελφοί σου κοιτάζομενοι, καὶ σὺ ὅδε κάκεισε εἰς τόπους ὑπαιτίους; Ἐντεῦθεν τὰ σκάνδαλα, ἐντεῦθεν τὰ πτώματα. Πρόβατον ἀποσπασθὲν τῆς ἀγέλης, τί γίνεται; οὐχὶ θηράλωτον; Οὕτως καὶ ὁ τῆς ἀδελφότητος ἀφιδιαζόμενος. Ἀλλὰ μηδαμῶς οὕτως, ἀδελφοί, μηδαμῶς· πάντα δὲ εὐσχημόνως, καὶ κατὰ τάξιν γινέσθω πάντα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ἐφορῶντος τὰ κρυπτὰ ἡμῶν καὶ τὰ φανερά, τὰ κατ' ἡμέρας τὰ κατὰ νύκτα, τὰ κατὰ πᾶσαν κίνησιν ἡμῶν σωματικὴν καὶ νοητὴν· ἵνα οὕτως εἴημεν ἀπορόσκοποι καὶ Ἰουδαίοις καὶ Ἑλλήσι, καὶ τῇ Εκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ὁ μὲν περὶ πάντων λόγος τοιοῦτος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Τεσσαρακοστὴ πέρας ἔχει, δῶμεν δόξαν τῷ θεῷ τῷ καταξιώσαντι ἡμᾶς ἐν τοῖς περὶ αὐτῆς ἀγωνίσμασιν. Ἰδοὺ ὁ κόπος παρηλθεν, ἀλλ' ὁ μισθὸς μένει τὸ σῶμα ἐλεπτύνθη, ἀλλ' ἐλιπάνθη τὸ πνεῦμα. Καὶ λιπανθείητε καὶ ἀγιασθείητε ἔτι καὶ ἔτι καὶ ἐλόκληρον ἡμῶν τὸ πνεῦμα καὶ ἡ ψυχὴ καὶ τὸ σῶμα, ἀμέπτως ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τηρηθείη ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΒ΄.

Τῇ μεγάλῃ ἐβδομάδι.

Περὶ τοῦ σωτηρίου πάθους καὶ διδασκαλία περὶ ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπομονῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ παροῦσα ἡμέρα ἁγία καὶ προσκυνητὴ ἀπ' αὐτῆς γὰρ ἄρχεται ὁ Κύριος τὰ κατὰ τὸν σταυρὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀναδέχε-

tate, tu vero in vanis colloquiis : fratres tui requiescunt, tu vero hac illac occupatus vagaris. Hinc veniunt scandala: hinc defectiones. Quid accidet ovi, quae a grege separatur? Nonne erit praeda ferarum? Sic ei, qui a fraternitate se disiungit, ut solus vivat. Minime hoc accidat, o fratres: minime. Sed omnia honeste et secundum ordinem fiant. Omne in securitate et in custodia: omnia coram Deo, qui occulta nostra et manifesta, diu noctuque, atque in omni animi corporisque actione respicit; ita ut simus sine offendiculo tum Iudaeis, tum gentibus, tum etiam ecclesiae Dei.

Ac prae omnibus haec commemoro: cum iam Quadragesima absolvatur, demus gloriam Deo, qui eam consummare nobis concessit, quique nos in his laboribus sustinendis corroboravit. Ecce labor transiit, sed merces manet. Defecit corpus, sed crevit spiritus. Itaque et spiritu crescatis adhuc, adhuc et sanctificemini: et in omnibus et semper mentem et spiritum et corpus sine reprehensione custodiat expectantes adventum Domini nostri Iesu Christi; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXII

In maiori hebdomade.

De Salvatoris passione: et adhortatio ad humilitatem atque subiectionem.

FRATRES ET PATRES

Sancta et venerabilis est hodierna dies; hinc enim initium habent, quae passus est Dominus ad crucem usque

σθαι παθήματα κατὰ τὸ ὑπὸ τοῦ Δαυὶδ εἰρημένον· ἵνα τί ἐφρόναζον ἔθνη, καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά; Παρέστησαν οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ οἱ ἄρχοντες ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ. Συνήχθησαν γὰρ ἐπὶ τὸ αὐτὸ βουλὴν πονηράν βουλευόμενοι κατὰ τοῦ δεσπότου· καὶ Ἰούδας ὁ δόλιος μαθητὴς ἐξήρνηται, καὶ τὸν διδάσκαλον φιλήματι δολίῳ παραδίδωσι. Καὶ δεσμώτης ἄγεται ὁ τῶν ὅλων Κύριος· καὶ κριτηρίῳ παρίσταται καὶ διερωτᾶται, καὶ ἀποκρίνεται, καὶ ἀποκριθεὶς [ὦ τοῦ φροῦροῦ ἀκούσματος!] ὑπὸ βούλου βεβήκειται, καὶ μακροθύμως φέρει λόγον· Εἰ κακῶς ἐλάλησα, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ· εἰ δὲ καλῶς, τί με δέρεις; ἰὼτα ἐρεσχεῖται, ἐμπαίζεται, μυκτηρίζεται, χλευάζεται, ἐμπτύεται, κολαρίζεται, μαστιγούται, ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἄνεται. Καὶ ἐν ἀνελθὼν ὑπὲρ τῶν φονευτῶν προσεύχεται· Πάτερ, ἄφεσις αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν· οὐ γὰρ οἶδαν τι ποιοῦσιν. Ἐπειτα χολὴν ποτίσσεται μετ' ὄξους, λογχεύεται, τελευτᾷ· καὶ ὁ δολὸς αὐτοῦ.

Ταῦτα ὡς ἐν κεφαλῇ εἶπεν τὰ τοῦ δεσπότου παθήματα· καὶ ταῦτα ὁ συνεπὴς ἀκούων, οὐκ οργίζεται, οὐ παροξύνεται; οὐ μνησθῆναι, οὐ φυσιοῦται, οὐ καταπαίρεται τοῦ ἀδελφοῦ, οὐ φθονεῖ, οὐ φιλοδοξεῖ· ἀλλὰ ταπεινοῦται, συντριβέται, ἡγνίσται ἐν τῷ γῆν καὶ σποδόν. Ἐπιθυμεῖ τις τὴν κενονίαν τῶν τοῦ Χριστοῦ παθόντων; συμμεροῦσθαι τῇ θανάτῳ αὐτοῦ ἐπαίγεται· ὡς ἂν καὶ συμμετασχῇ τῆς δόξης ἐν τῇ ἀναστάσει αὐτοῦ. Ἀλλὰ θαρσεῖτε καὶ ἡμεῖς ὅτι πάντες ἐκοινωνήσατε, καὶ κοινωνοῦτε τοῖς δεσποτικοῖς παθήμασιν· Ὁρᾶτε γὰρ τοῦ ἔστέ; Οὐχὶ διὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ ἐν ἐξορίᾳ; ἐν διωγμῷ; οὐχὶ καὶ πρότερον ἐλάβετε φυλάκων; οὐχὶ αἶμα ἐκένωσατε ἐξ αἰκισμῶν; οὐχὶ καὶ τινες τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ἐτελειώθησαν ἀθλητικῶς; Τοιοῦτον οὖν τὸ καύχημα ἡμῶν ἐν Κυρίῳ, καὶ τοιοῦτο τὸ δώ-

pro nobis sicut dixit David: *Quare fremuerunt gentes, et populi meditati sunt inania? Adstiterunt reges terrae, et principes congregati sunt in unum adversus Dominum et adversus Christum eius.* Congregati qui cum sunt in unum contra Dominum consiliantes; et Iudas dolosus discipulus prodit, et tradit Dominum osculo. fraudolento Et ideo vinctus ducitur Dominus universorum, ante tribunal constitutus interrogatur et respondit; respondens (ehu vel audire nefas!) a servo colaphos accipit, et mansuete sustinet dicens: *Si male locutus sum, tes'imonium perhibe de malo; si verò bene, cur me caedis?* Deinde despicitur, irridetur, subsannatur, illuditur, conspuitur, colaphis et flagris caeditur, atque ad cruci affigendum ducitur. Quam cum ascenderit, pro occisoribus precatur: *Pater ignosce illis, nes ciunt enim quid faciant.* Deinde felle et aceto potatur, lancea transfossus morte occidit immortalis.

Haec, ut paucis absolvam, passus est Dominus; et haec quisque sana mente audiat, fieri non potest, ut ab ira, amaritie, furore, superbia, elatione vincatur, neque oderit fratres, neque gloriae sit cupidus; verumtamen necesse est, ut humilitati atque compunctioni studeat, seipsum veluti terram et cinerem reputans. Desiderat quis participare doloribus Christi? studeat et conformari morti eius; atque ita particeps erit gloriae resurrectionis eius. Alacri estote animo et vos, quoniam omnes comunicastis, et comunicate Domini passionibus. Considerate enim quo in loco nunc sitis. Nonne hic estis propter verbum eius, et ob confessionem eius exules estis, atque vexati? Nonne et iam antea carceres sustinuistis et sanguinem effudistis: et quidam e fratribus nostris in certamine

ρημα· Ἀλλ' ἐπειδὴ ἕως τέλους οὐκ ἐστὶ ἀσφαλὴς ὁ μακαρισμὸς τῷ ἀνθρώπῳ διὰ τὸ εὐμετέτρεπτον, καὶ τὸ μὴ εἰδέναι τι τέξεται ἢ ἐπισύσσει, παρακαλῶ στήκετε ἐν Κυρίῳ ἀκλινεῖς καὶ ἀπερίτρεπτοι, ὡς ἐν ἐνὶ πνεύματι, ἐν μιᾷ ψυχῇ συναβλυῶντες τῇ πίστει τοῦ εὐαγγελίου, ἐν μηδεὶ πτυρόμενοι ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· μηδὲ διδόντες προκοπὴν ἐν μηδεὶ, ἀλλὰ ἐν παντὶ συνιστάωτες ἑαυτοὺς ὡς Θεοῦ διάκονοι, ἐν ὑπακοῇ, ἐν ταπεινοφροσυνῇ, ἐν πραότητι, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν ὑπομονῇ πολλῇ. Υπομονῆς γὰρ χρεῖαν ἔχετε, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες, κομίσησθε τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ γὰρ μικρὸν ὦσον ὦσον ὁ ἐρχόμενος ἤξει, καὶ οὐ χρονεῖ·

Τί ἀπεχθανόμεθα ἐν ταῖς θλίψεσι; καὶ οὐχὶ μᾶλλον αἰρούμεθα καθ' ἡμέραν ἀποθνήσκειν ὑπὲρ τοῦ δεσποτοῦ; Γέγραπται γάρ· Εἰ συναποθάνομεν, καὶ συζήσομεν, εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν· εἰ ἀρνούμεθα, καὶ κἀκεῖνος ἀρνήσεται ἡμᾶς· εἰ ἀπιστοῦμεν, ἐκεῖνος πιστὸς μένει· ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. Πλείην χαρὰν ἔξουσιν οἱ ἅγιοι, ἡνίκα ἴδωσι τὸν Κύριον ἐξ οὐρανοῦ ἐρχόμενον μετ' ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ, ἐν χαρᾷ ἀνεκλαλήτῃ, προσκαλούμενον αὐτοὺς, στεφανοῦντα, συνεσόμενον αὐτοῖς· εἰς αἰῶνα αἰῶνος· Οποῖον δὲ οὐδύνην ἔξουσιν οἱ ὑπειθαρότες τῷ εὐαγγελίῳ, οἱ παρακρουσάμενοι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· οἳ τινες δίκην τίσουσι κατὰ τὸ γεγραμμένον; Ὁλεθρον· αἰῶνιον ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ προσώπου τῆς δόξης τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύσασιν εἰς αὐτόν.

Ταῦτα οὖν ἀναθεωροῦντες, ἀδελφοί, καὶ ἀναλογιζόμενοι, ἔτι καὶ ἔτι καθάρωμεν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος· ἐπιτελοῦντες ἁγισμύ-

occubuerunt? Haec est gloriatio vestra in Domino, et hoc beneficium. Quoniam vero usque ad mortem beatus secure dici nequit homo, cum mutabilis ipse sit, et ignotum quoque sit quid afferat futura dies, hortor vos: Estote stabiles in Domino atque immoti in uno spiritu, unoque corde concertantes pro fide in evangelio: atque ingruentibus adversis minime trepidantes, in nihilo occasionem praebentes; semper vero erecti, ut ministri Dei, state in subiectione et humilitate, in mansuetudine, in longanimitate et patientia multa. Patientia enim vobis necessaria est, ut voluntatem Dei facientes promissiones consequamini. Adhuc enim paululum, et qui venturus est veniet, et non tardabit.

Cur quasi oppressi et moestii vide-mur in tribulationibus? Nonne potius elegimus pro Domino quotidie mori? Scriptum est enim: *Si commorimur, et conglorificabimur*; si sustinemus, et conregnabimus; si proditores sumus, et ille nescire nos ostendet; si nos a fide defici-mus, ipse tamen fidelis permanet; scriptum enim negare non potest. Quantum erit sanctorum gaudium, cum viderint Do-minum e coelo venientem cum potestate angelorum eius, in magna laetitia illos vocantem et coronantem, sibi que im-gen-tem per saecula saeculorum? Quantus vero dolor eis, qui evangelio non fuere subiecti, mandata illius non servarunt: qui poenas luent, secundum scripturas, in aeterna damnatione a facie Domini et a facie gloriae virtutis eius, quando venerit glorificari in sanctis suis, et mirabilis esse in omnibus in se creden-tibus.

Cum haec meditemur, et animo versemur, o fratres, etiam atque etiam nos-metipsos purificemus ab omni inquinamento sive animae sive corporis, san-

υην ἐν φόβῳ Θεοῦ, προθυμούμενοι πρὸς τὰ
κρείττονα ἀναβιβάζόμενοι ἐπὶ τὰ τελειώ-
τερα, ἀποστυγούντες τὸ πονηρὸν, κολλώ-
μενοι τῷ ἀγαθῷ, τῇ φιλαδελφείᾳ εἰς ἀλλή-
λους φιλόστοργοι, τῇ τιμῇ ἀλλήλους
προηγούμενοι, τῇ σπουδῇ μὴ ὀκνηροί, τῷ
πνεύματι ζέοντες, τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες,
τῇ ἐλπίδι χαίροντες, τῇ θλίψει ὑπομέ-
νουντες, τῇ προσευχῇ προσκατερόνουντες, ἵνα
ἐν τοιαύτῃ εὐκαιρότητι ἀξίως καὶ τὸ πα-
ρκεῖται Πάσχα πασχάζωμεν καὶ ἐν ἀπο-
λαύσει γενέσθαι καταξιωθῶμεν τῶν αἰώνιων
ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΓ΄.

Εἰς τὴν μεγάλην ἐβδομάδα.

Περὶ τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου
ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πάντοτε μὲν οὖν τὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ παθήματα ὑπομνηματιζόμε-
να κατανύσσειν οἶδε τὴν ψυχὴν· μάλιστα
δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις παρούσαις, ἐν αἷς ἑκα-
στον αὐτῶν πείρας εἴληψεν. Τίνα δὴ οὖν
ἐστὶν τούτων; Τὸ φονικὸν κατ' αὐτοῦ βου-
λευτήριον, ἡ Ἰουδαϊκὴ σύλληψις, ἡ ἐπιθα-
νάτιος ἐπαγωγή, ἡ ἐπὶ βήματος τοῦ Πι-
λάτου παράστασις, ἡ ἀνάκρισις, ἡ ἀνέτα-
σις, τὰ ραπίσματα, τὰ ἐμπτύσματα, οἱ
ὀνειδισμοί, οἱ καταγέλωτες, ἡ ἐπὶ τοῦ
σταυροῦ ἀνάβασις, ἡ τῶν χειρῶν καὶ τῶν
ποδῶν καθήλωσις, ἡ τῆς χολῆς γένεσις, ἡ
τῆς πλευρᾶς ὑξίς, καὶ ἕσα ἄλλα τούτοις
συναπῆσθαι, ἃ οὐ δύναται ὁ κόσμος
χωρῆσαι, οὐδὲ τις ἰσχύει ἀξιῶς ἀναγγεῖλαι,
μὴ ὅτι γε γλώσσα ἀνθρώπου, ἀλλ' οὐδὲ αἱ
πᾶσαι ὁμοῦ τῶν ἀγγέλων γλῶσσαι.

citati studeamus in timore Dei, semper
alacres ad meliora, progredientes ad
perfectiora, arcentes malum, adhaerentes
bono, atque amore fraterno alter utrum
diligentes, ethonore invicem praeve-
nientes: non segnes, sed spiritu ferven-
tes, Domino servientes, spe gaudentes,
in tribulatione patientes, in oratione
instantes, ut in hac laetitia digne et
modo hoc Pascha celebremus, et tandem
consequi digni simus aeterna bona in
Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria
et potentia cum Patre et Spiritu sancto,
nunc et semper et in saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO LXXIII

In magnam hebdomada.

*De passione Domini nostri
Iesu Christi.*

FRATRES ET PATRES,

Semper quidem memoria cruciatuum
Domini nostri Iesu Christi ad animam
compungendam valent, maxime vero
hisce diebus, in quibus singuli operati
faere. Quae autem sunt haec? Sanguina-
rium consilium: comprehensio a Iudaeis
peracta: adductio: veluti rei capitis, ad
tribunal Pilati praesentia: interrogatio:
castigatio: alapae, sputa, contumeliae,
lulibria: irrisiones: cum cruce ascensio:
alligatio: manibus pedibusque clavorum
confixio: fellis degustatio: lateris tran-
sverberatio, et quotquot alia una cum
iis emicuere: quaeque nec mundus ca-
pere valet, nec ulla potest digne enarra-
re, haud quidem dicam hominum, lingua
sed nequidem simul linguae ange-
lorum.

Ευνοήσωμεν γὰρ, ἀδελφοὶ τοῦτο τὸ μέγα καὶ ἀναδιήγητον μυστήριον. Ὁ τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν φανερῶν Θεός, καὶ γινώσκων πᾶν ἀνθρώπου ἐνθύμημα. οὗτός ἐστιν ὁ εἰς βουλευτήριον θανάτου λαμβανόμενος· ὁ φέρων πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ, οὗτός ἐστιν ὁ εἰς χεῖρας ἀνθρώπων ἀμαρτωλῶν παραδιδόμενος. Ὁ δεσμεύων ὕδωρ ἐν νεφέλαις, καὶ σπείρων τῇ γῇ καιρίως καὶ ὁμοτίμως· οὗτός ἐστιν ὁ δεσμιος ἀπαγόμενος. Ὁ μετρώσας τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ, καὶ τὴν γῆν ὀρχαί, καὶ πάντα τὰ ὄρη ζυγῷ σταθμίσας, οὗτός ἐστιν τῇ χερὶ ὑπερέτου ῥαπιζόμενος. Ὁ κοσμήσας τὴν ὥραν τῆς γῆς τοῖς ποικίλοις ἀνέστιν, οὗτός ἐστιν ὁ ἀκάνθαις ἀτίμως στεφανούμενος, Ὁ φυτεύσας τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν παραδείσῳ, οὗτός ἐστιν ὁ ἐπὶ ξύλου παράτου κρεμνόμενος. Ω τῶν μεγάλων καὶ ὑπὲρ φύσιν θαυμάτων! Εἶδεν ταῦτα ἥλιος καὶ ἐκλείπειν· εἶδε σελήνη καὶ ἡμικυρώθη, ἡσθη ἡ γῆ καὶ συνεταρχάθη, ἥσθαντο αἱ πέτραι καὶ διεῖράγησαν· συνεστράφη πᾶσα ἡ κτίσις ταῖς τοῦ δεσπότου ὕδρεσιν. Εἶτα τὰ μὲν ἀψυχα στοιχεῖα, καὶ ἀνάσθητα ὡς ἐμψυχα καὶ αἰσθητικὰ ἀπὸ φόβου Θεοῦ καὶ ἀπὸ θείας τῶν ὀρωμένων ἐξέστησαν καὶ ἡλλοιώθησαν. Ἡμεῖς δὲ λόγῳ τιτιμημένοι, ὑπὲρ ὧν Χριστὸς ἀπέθανεν, ἀκατάνυκτοι ἄρα καὶ ἀδάκρυτοι διαμενοῦμεν ἐν ταῖς ἡμερῇς ταύταις; Καὶ πῶς οὐκ ἂν εἴμεν τῶν λόγων ἀλογώτεροι, καὶ τῶν λίθων ἀναισθητότεροι; Μηδαμῶς οὐν, ὦ ἀδελφοί, μηδαμῶς· μᾶλλον μὲν οὐν ἡμεῖς ἐν ἐκστάσει γενώμεθα θεοπροπέϊ· καὶ τὴν καλὴν ἀλλοιώσιν ἀλλοιούμενοι καταγάγωμεν δάκρυα, καταθύσωμεν τὰ πάθη ὕδρεσι τὰς ὕδρεις ἀμοιζόμενοι, καὶ πληγαῖς τὰς πληγὰς ανταλλαττόμενοι. Τοῦτο μὲν διὰ τὴν ὑποταγῆς· τοῦτο δὲ καὶ διὰ τῆς ἐνστατικῆς ἐμολογίας.

Οὐχ ὁρώμεν ὅσα τὰ ὑπεκκαύματα τῆς θείας ἀγαπήσεως; Τίς ποτε ὑπὲρ φίλου δεσποτήριον ὥκησεν; Τίς ὑπὲρ ἀγα-

Consideremus itaque, fratres, magnum hoc atque inenarrabile mysterium. Qui manifestat consilia cordium, Deus, et qui novit omne hominum desiderium; hic est qui, ut ad consilium mortis adducatur, comprehenditur. Qui omnia fert verbo virtutis suae; hic est qui traditur in manibus hominum iniquorum. Qui costringit aquas in nubibus, et opportune et iusto in terram dissemit; hic vinculis constrictus adducitur. Qui palmo metitur coelos et pugillo terram, omnesque montes in lance librat; hic est qui a servi manu alapas sustinet. Qui variis floribus pulchritudinem terrae exornat; hic est qui obbrobriose spinis coronatur. Qui in paradiso plantavit lignum vitae; hic est, qui a lingo pendet maledicto.

Ὁ magna et naturam excedentia prodigia! Haec sol vidit, ac defecit: vidit luna, et non dedit lumen: non sustinuit terra, et commota est: rupes ipsae haec sensere, et scissae sunt: omnisque natura turbata est tot contumeliis videns domum suum affectum. Ipsa quoque bruta elementa atque insensibilia, veluti sensu praedita ob timorem Dei, et his conspectis territa conversa sunt. Nos vero, qui ratione fruimur, pro quibus Christus mortuus est, neque compungimur, neque lacrymis indulgemus hisce diebus? Nonne erimus magis quam belluae, ratione expertes, et magis quam petrae, sensu carentes? Minime itaque, o fratres; potius vero, ut Deum decet, haec consideratione rapiamur, et immutatione optima immutemur. Lacrymae effundantur: vitia immolentur. Pro contumeliis contumelias sustineamus, pro plagis plagas commutemus. Aliud quidem per subiectionem, aliud vero per aequam confessionem.

Nonne experimur, quae et quanta sint dilectionem incandentia? Quis pro amico carceri se dedit, vel pro dilecto

πωμένον σφαγὴν ἠνέσχετο; Ἀλλ' ὅμως ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν δεσπότης, οὐ μόνον ἐν, καὶ δύο, ἀλλὰ καὶ τὰ μυρία ὑπὲρ ἡμῶν τῶν κατακρίτων κατεδέξατο παθήματα. Εἰκότως οὖν ὁ μακάριος ἀπόστολος ἐννοούμενος ταῦτα, καὶ ἐν αἰσθήσει κραταιᾷ τῆς ἀγάπης γενόμενος ἔλεγεν· Πέπεισμαι ὅτι οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἄγγελοι, οὔτε ἀρχαί, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ἐνεστώτα, οὔτε μέλλοντα, οὔτε ὑψώματα, οὔτε βάθος, οὔτε τις κτίσις ἐτέρα δυνήσεται ἡμᾶς χωρῆσαι ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· Τοιαύτην γὰρ ἀγάπησιν ἔσχεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός, ὥστε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀς γέγραπται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον.

Ταύτης τῆς ἀγαπήσεως ἀντάλλαγμα, ἐπεὶ μηδὲν εἶχον προσενεγκεῖν οἱ ἄγιοι, ἑαυτῶν προσήνεγκαν τὰ σώματα καὶ τὰ αἷμα τα ἀσκητικῶς τε καὶ ἀθλητικῶς ἄδοντες τοῦ μακαρίου Δαυὶδ τὴν ὁδόν· Τί ἀνταποδώσωμεν τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὃν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν.

Ταύτην οὖν τὴν φωνὴν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, βροῶμεν ἐκάστοτε, ἀκορέστῳ διαθέσει ψυχῆς δουλεύοντες αὐτῷ ἔτι καὶ ἔτι πρὸς τὰ κρείττονα ἐπαγόμενοι ἵνα σὺν τοῖς ἁγίοις κληρονόμοι γενώμεθα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ δοξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

necem sustinuit? Verumtamen en benignus Dominus noster non solum non unum alterumve, sed innumera reorum tormenta suscepit. Iure itaque beatus apostolus haec considerans in magna charitatis contentione dicebat: *Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque virtutes, neque instantia, neque futura, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei, quae est in Christo Iesu Domino nostro.* Tantus enim fuerat in nos amor Dei, ut filium suum unigenitum traderet, ut omnis, qui credit in eum non pereat, sicut scriptum est, sed habeat vitam aeternam.

Cum vero nihil haberent sancti viri, quod pro tanta charitate rependerent, suum obtulerunt corpus et sanguinem in ascetico atque athletico certamine, canentes canticum Davidis: Quid retribuamus Domino pro omnibus, quae largitus est nobis?

Hoc ipsum et nos, fratres, canticum usurpemus quotidie, insatiabili animi contentione servientes Domino magis atque magis, et semper ad ulteriora ac meliora intendentes, ut una cum sanctis viris haeredes simus bonorum aeternitatis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΔ'.

SERMO LXXIV.

Κατὰ Μιχαήλ τοῦ ἀσεβῶς
βεβασιλευκότος, κατὰ τε τὴν
ἐνδιάστροφον πίστιν· καὶ περὶ
τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἡμᾶς ἐν τοῖς
πειρασμοῖς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εμοὶ μὲν τὸ λέγειν οὐκ ὀκνηρὸν ὑμῖν
δὲ τὸ ἀσφαλές, φησιν ὁ Απόστολος. Καὶ γὰρ
τοίνυν ὁ ταπεινὸς κατὰ τὴν ἐνοῦσάν μοι
δύναμιν τὸ αὐτὸ ποιεῖν οὐ παύσομαι, νῦν
μὲν παρακαλῶν, νῦν δὲ νοουθετῶν, νῦν δὲ
ἀποκρίζομαι ὑμᾶς, εἴ πως δυναθῶ σὺν
ὑμῖν ἐκφυγεῖν ἀπὸ τῆς ὀργῆς τῆς ἐρχο-
μένης ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. Οτι
δὲ καὶ νῦν υἱοὶ εἰσιν τῆς ἀπειθείας, πολλὰ
τὰ παραδείγματα. Εὐ δὲ κεφαλαιωδέστερον
ἐπὶ τοῦ κρατοῦντος, οὐ μόνον κατὰ τὴν
ἐνδιάστροφον πίστιν, ἀλλὰ καὶ καθ' ἣν
ἐκνόμως εἰσώκισατο ὁμολογεῖν. Εἰς οἷς, πῶς
οὐκ ἐστὶ στενάζειν; πῶς δὲ οὐκ ὀδυράσθαι;
Οτι πάλιν σκάνδαλον ὑπεισέχθη τῇ ἐκ-
κλησίᾳ τοῦ Θεοῦ, καὶ καταστροφή ἐπὶ κα-
ταστροφῇ, καὶ διωγμὸς ἐπὶ διωγμῷ.

Ἢ ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί, τί γέγονεν ἐπὶ
Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς, ἀπαμειβασμένης
τὸ μοναχικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ἐνδυσταμένης
τὸ βασιλικὸν ἄξιωμα; Οὐχὶ ἐπὶ τῇ ἐκέσῃ
τῆς νομίμως αὐτῇ συναφθείσης γυναικὸς,
καὶ ἐπεισαγωγῇ τῆς βατέρας, μοιχεία κα-
τὰ τὸν λόγον Κυρίου; Οὐχὶ ἐπὶ ταύτῃ
διωγμοὶ καὶ περιστάσεις ἀνήρθησαν ἐν τῇ
ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ; Οὐχὶ τὸ κακὸν ἀφ' ἐνὸς

πολλοὺς ὀδεῦσαν ἐλυμήνατο τὴν καθ'
ἡμᾶς οἰκουμένην; Τὸ αὐτὸ νῦν ἐστὶν ὅρῳ τῷ
γε νῦν ἔχοντι καὶ προαιρουμένῳ ὑπὲρ
ἀληθείας τι παθεῖν. Ἐπὶ τοῖς ἄλλοις οὐ-
δεμία φροντὶς κεχηνῶσι τοῖς παροῦσι, μάλ-
λον δὲ δεδουλωμένοι τῷ κράτει καὶ μετα-
μορφουμένοι ἀεὶ πρὸς τὸ αὐτῷ δοκοῦν. Ἡμεῖς

*Adversus Michaëlem impium
imperatorem, et contra eversam
fidem; et de non consternandis
animis in tentatione,*

FRATRES ET PATRES,

Me quidem sermocinari non gravat;
vobis autem utile est, dicit Apostolus. Et
ego quoque vilis homo pro viribus hoc
facere non omittam, tum exhortatione,
tum suasibili sermone, tum admonitione,
ut vobiscum effugere possim a ventura
ira super filios inobedientiae. Quod vero et
modo habeantur filii inobedientiae, multa
adsunt argumenta, ac praecipue in ipso
imperatore, non solum circa eversam fi-
dem, sed et in illegitima uxore, quam
domum adduxit. In his quis non inge-
miscat? Quis non coarctetur? Ecce no-
vum inducitur ecclesiae Dei scandalum:
et eversio eversioni, persecutio persecu-
tioni adiungitur.

Anne ignoratis, o fratres, quid con-
tiguit sub Constantino patre; cum mu-
lier deposita monastica veste imperato-
riam induit dignitatem? Nonne ob repu-
diatam legitimam coniugem, et alteram in-
troductam apparuit, adulterium iuxta ver-
bum Domini? Nonne inde persecutiones
et turbae in ecclesia Dei accensae sunt?
Nonne multa ex uno capite mala pro-
dierunt, et totus orbis noster corruptus
est? Et nunc idipsum praesto est cui-
que, qui videat et cordi habeat aliquid
pro veritate sustinere. Aliis autem nulla
est cura, qui sese praesentibus obruunt
negotiiis, quique malunt esse mancipia
principum et eorum indulgere voluntati.

δὲ, ἀδελφοί, ἐρηραιοῦμενοι ὧμεν τῇ ἀμεταθέτῃ πίστει, καὶ ἀμετάτρεπτοι τῆς ὀρθῆς κρίσεως τῶν ἐντεταλμένων, μηδαμῶς ταῖς τινῶν εὐρησιλογίαις φρεναπατάμενοι. Καὶ, εἰ δοκέῃ, πρῶτον μὲν σιωπὴν ἀσπασώμεθα. Οἱ συνῶν γάρ, φησιν, ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ σιωπήσεται· διότι καιρὸς πονηρὸς ἐστίν. Ἐπειτα ἐμπαράσκευοι ὧμεν, μήπως οὐδ' ἐνταῦθα παρερρίμμενους τῷ διωγμῷ ἐάσωσιν ἡμᾶς οἱ ἄνθρωποι ἀπειράστους διαμείναι. Τίς δὲ ἡ παρασκευή; Εἰς τὸ γενναίως ὑποῖσαι πάντα, καὶ μηδὲν τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ προτιμότερον ἡγήσασθαι· ἀλλ' εἰπεῖν Δαυϊτικῶς· Κύριος ἐμοὶ βοηθός· καὶ οὐ φοβηθήσομαι τι ποιήσῃ μοι ἄνθρωπος· Καὶ φᾶναι ἀποστολικῶς· Ἐμοὶ τὸ ζῆν Χριστός, καὶ τὸ ἀποθανεῖν κέρδος. Οὐαί, φησι, τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων· ἀνάγκη γὰρ ἐλθεῖν τὰ σκάνδαλα· ἵνα οἱ δοκιμοὶ φανεροὶ γένωνται.

Ορᾷς, ὅτι ὅτε τὰ σκάνδαλα, τότε οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ θεοῦ πεφανέρωνται· ὅτε τὸ πῦρ τῶν πειρασμῶν, τότε ἡ χρυσοειδὴς ψυχὴ δοκιμὸς ἀναδείκνυται· Καὶ εἰ μὲν ἀπειράστοι ἡμεῖς τῶν δυσχερῶν, εἵχμεν ἂν ὡς ἀμαθεῖς ἀγωνιᾶν. Ἐπεὶ δὲ γεγέμεθα τοῦ καλοῦ, οὐχ ἄπαξ, οὐ δὲ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις, καὶ τοῦτο ἐχαρίσθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν. Μηδαμῶς, ἀδελφοί, ξενοπαθήσωμεν· μηδὲ εἴπωμεν, πάλιν πειρασμός. Καὶ πάλιν πειρασμός· μὴ γὰρ ἡ πρὸς αἷμα καὶ σάρκα πάλη τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν πέρας εἴληφεν; μὴ γὰρ τὸ στάδιον τῶν θεοδρόμων λύσιν ἔλαβεν; Τηνικαῦτα λυθήσεται, ὁπνίκα τῶν ἐντεῦθεν μεταναστεύσωμεν. Ἐως δ' ἂν ἐσμέν ἐν σαρκί, καὶ οἱ πειρασμοὶ καὶ ὁ πόλεμος συμπᾶρῃσι πάντως.

Οὐδεὶς τῶν ἀγίων ἐν τῇ παρατάσει τῶν πειρασμῶν ἀπεδυσπέτησεν, οὐδὲ ἐν τῇ ὑπομονῇ τῶν θλίψεων Δαυὶδ φησὶ· Θλίψεις καὶ ἀνάγκαι ἐβρώσαν με· αἱ ἐντολαὶ σου

Nos autem, o fratres, stabiles simus in fide inconcussa, atque in sano mandatorum iudicio inamovibiles, neque ullis mente captorum cavillationibus deprehensi. Et, si placet, in primis sileamus. Dictum est enim: *Vir prudens illo tempore silebit, quoniam tempus malum est.* Deinde instructi simus, ne persecutioni obiecti, videamur hominibus mansisse imparati. Quae est autem praeparatio? Ut omnia strenue subeamus, nihilque dilectione Christi antiquius habeamus; sed cum Davide dicere possimus: *Dominus mihi adiutor; non timebo, quid faciat mihi homo.* et cum apostolo addere: *Mihi vivere Christus est, et mori lucrum.* *Vae mundo a scandalis*, dictum est; *necesse est enim venire scandala; ut qui probati sunt, manifesti fiant.*

Considera, ut dictum sit, quando veniunt scandala, tunc qui electi Dei sunt, sese monstrant. Cum ignis tentationis accedit, tunc animae aurum se manifestat probatum. Si nullis adversis impetitur, similes erimus iis, qui pugnare nesciunt. Cum vero dona et dulcia susceperimus non semel iterumve, sed saepius, et illud quoque largitum est a bonitate Dei, ut pro Christo patiamur. Minime itaque, o fratres, contristemur, neque dicamus: En rursus tentatio. Et sane rursus advenit tentatio; siquidem consummatum non est praelium invisibilium potestatum adversus carnem et sanguinem; neque stadium illorum, qui pro Deo currunt, est absolutum. Tunc absolvetur, cum hinc abibimus. Quousque autem in carne fuerimus, semper omnino tentatio adest et certamen.

Instante tentatione animo concidit sanctorum nemo; neque in sustinendis tribulationibus defecit. Verumtamen ex his David aiebat: *Tribulatio et angustia*

μελέτη μου· ὁ δὲ Ἰερემίας· Εγὼ δὲ οὐκ ἐκοπίασα κατακολουθεῖν σοι· καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα. Ο δὲ Απόστολος, ἡδιστά, φησι, καυχῆσθαι ἐν ταῖς ἀσθενείαις μου, ἵνα ἐπισκηνώσῃ ἐπ' ἐμὲ ἡ δύναμις τοῦ Χριστοῦ. Διὸ εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν, ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυνατός εἰμί.

Οὕτως οὖν καὶ ἡμῖν ἀναγκαῖον, ἀδελφοί, καὶ διατίθεσθαι, καὶ λέγειν Χριστὸν ἔχουσιν ἄρωγόν καὶ συναθλητὴν ἐν τοῖς παλαίσμασιν. Λέγει γάρ· Οὐ μὴ σὲ ἀνῶ, οὐδ' οὐ μὴ σὲ ἐγκαταλείπω. Καὶ εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν;

Καὶ εἰ χαρὰ ἐστὶ τοῖς πολλοῖς τὸ ὑπὲρ φθαρτοῦ βασιλέως ἀγωνίζεσθαι, πόσω γε μᾶλλον ἡμῖν ὑπὲρ τοῦ βασιλέως τῶν ἀπάντων ἀθλεῖν καὶ κονίζεσθαι; Ταύτη οὖν ἐπιμείνωμεν τῇ προθέσει, ἀδελφοί, εἴτε ἐπιστῇ ὁ πειρασμός, εἴτε μὴ ἐπιστῇ· πλὴν ὅτι ἀεὶ πειρασμός παρὰ τοῦ ἐχθροῦ· εἰ καὶ μὴ ὁρωμένως, ἀλλ' ἀοράτως· καὶ ἐν τοῖς πειρασμοῖς οἱ στίφανοι, καὶ ἐν τῇ πολέμῳ τὰ νικητήρια, καὶ ἀμοιβὴ λήψεται. Καὶ γίνονται ἡμᾶς νικητικῶς ἐξεληθόντας τοῦ τῇδε βίου, κληρονομήσαι ζωὴν αἰώνιον σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

invenerunt me: mandatum tuum meditatio mea est. Et Ieremias: Ego quidem non sum te sequendo defessus, et diem hominis non desiderari. Et Paulus apostolus clamat: Libentissime gloriabor in infirmitatibus meis, ut inhabitat in me virtus Christi. Propter quod complaceo mihi in infirmitatibus meis, in contumeliis, in necessitatibus, in persecutionibus, in angustiis pro Christo. Cum enim infirmor, tunc potens sum.

Eadem ratione et nobis agendum et dicendum est, o fratres, ut iis qui Christum habent in certaminibus adiutorem atque secum pugnantem. Promisit enim: *Non te deseram, neque te derelinquam.* Si autem Deus pro nobis, quis contra nos?

Si aliqui valde gaudent, cum pro morituro rege certant; quanto magis gaudendum nobis erit pro rege universorum certare, et in arenam pugnare. Hoc sit firmum ac stabile propositum nostrum, o fratres, sive praesens sive absens sit periculum. Veruntamen cum semper nobis ab hoste immineat periculum, aut invisibile aut visibile, et in certamine sint coronae, et ex praelio triumphus: et qui multa passus est, multas consequetur retributiones; sic fiat ut nos victores ex hac vita egressi, haeredes simus aeternae vitae cum omnibus sanctis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΕ'

Οτι .χρη̃ ἀπαρρήσιαστον εἶναι τὸν κατὰ Χριστὸν ζῆ̃ν ἐλό-
μενον· καὶ περὶ τοῦ εὐχαρίστως
φέρειν τὰ ἐπάδυνα, ἀποσκοποῦ-
ντας πρὸς τὴν μέλλουσαν μισθα-
ποδοσίαν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εβουλόμην ἓνα ἕκαστον ὑμῶν κατὰ
πρόσωπόν μου ὁρᾶν, καὶ πᾶσι κατὰ τὸ δυ-
νατόν μοι διαλέγεσθαι ποιοῦντι τὴν σω-
τηρίαν ὑμῶν, καὶ διδιδότι τὸ τῆς ἀποστα-
σίας ἐπικίνδυνον. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο ὁ διω-
γμὸς οὐ παρὰ χωρεῖ, παρὰ καλῶ καὶ συνημ-
μένους καὶ πάντας ἐμοῦ προσέχειν ἑαυτοῖς
ἀσφαλῶς· καὶ κατὰ τὴν ξενίαν ἣν ξενι-
ζόμεθα, καὶ κατὰ τὴν ἀναστροφὴν ἣν ἀ-
νιστρέφόμεθα, μηδὲν ποιοῦντες παρὰ τὸ δια-
τεταγμένον· μὴ παρρησιαζόμενοι πρὸς
ἀλλήλους· ἐκθεσιμῶς· μὴ μετὰ παιδῶν πλη-
θύνοντες λόγους πολλοῦ γε εἰπεῖν μετὰ γυ-
ναικῶν· ἀλλ' εἰ καὶ θεοὶ κατ' ἀνάγκην ἰ-
δεῖν ἢ συντυχεῖν, μετὰ ἀσφαλείας, ἄνω
τὸν νοῦν, κάτω τὸ ὄμμα φέροντες. Φησὶ
γὰρ ἡ γραφή· Παρθένον μὴ κατακράνθαι·
μετὰ ψαλλούσης μὴ ἐνδελείξει· μηποτε
σκανδαλισθῇς ἐν τοῖς ἐπιτιμίοις αὐτῆς. Ὡς
δὲ τὸν θεὸν ἔχοντες παρόντα καὶ ἐφορῶντα
πᾶσαν ὑμῶν κίνησιν καὶ πράξιν, καὶ κατὰ
σῶμα καὶ κατὰ πνεῦμα, οὕτως ἀναστρέ-
φεσθε καὶ οὕτως περιπατεῖτε καθ' ὃν τρόπον
ἕκαστος διήρηται, φέροντες καὶ τὰ τοῦ
διωγμοῦ ἐπάδυνα εὐχαρίστως, ἀποσκοποῦν-
τες καὶ πρὸς τὴν ἀποκειμένην ὑμῖν μισθα-
ποδοσίαν.

Οὐ γὰρ ἄδικος ὁ θεὸς τοῦ ἐπιλαθέ-
σθαι τοῦ ἔργου ὑμῶν, καὶ τοῦ κόπου τῆς
ἀγάπης, ἧς ἐνεδείξασθε διὰ τὸ ὄνομα αὐ-

SERMO LXXV.

Quod liberum esse non oportet, qui vivere statuit ad exemplum Christi: et de sustinendis cum gratiarum actione adversis, prae oculis futura mercede proposita.

FRATRES ET PATRES,

Vellem unumquemque vestrum facio
ad faciem, quantum valeo, alloqui, ut sin-
guli satagent salutem suam: et periculum
praevaricationis timeat nemo. Quoniam
vero hoc fieri persecutio non concedit; tum
qui adunati, tum qui dispersi sunt, omnes
attendere sibi et securitati suae hortor
et in hac, quam peragramus, peregrina-
tione, et conditione, in qua versamur
nihil praeter mandata admittere; neque
libertas sit ad invicem indulgeri, neque
cum iuvenibus ac praecipue cum mulie-
ribus colloquia multiplicare. Quod si ob
necessitatem contingat videre, et obviam
habere, maxima cum cura mentem sursum
oculosque deorsum dirigamus. Dicit enim
Scriptura: Ne noveris virginem; cum
ea quae psallit, ne colloquaris, ne scanda-
lum patiaris in decore eius. Sed Deum
praesentem et adspicientem omnes motus
et actiones vestras tum corporis tum
animae habentes, conversamini; et sic pe-
rambulate ea loca, in quibus singulis
dispersi estis, persecutionis labores cum
gratiarum actione sustinentes, semper
adspicientes ad futuram, quae vobis re-
posita est, mercedem.

Minime enim iniustus est Deus, qui
obliviscatur operis vestri et laboris et dile-
ctionis, quam exhibuistis propter nomen

τοῦ ἐκ πρώτης ἡμέρας τῆς ὑποταγῆς ὑμῶν, καταλειπόντες κόσμον, γονεῖς τε καὶ ἀδελφοὺς, γένος, καὶ πατρίδα. αὐτό τε τὸ σῶμα ἐκδεδωκότες εἰς ἀθλήσιν διὰ τῆς ὑπακοῆς καὶ παρισταμένης ἐπαγγελίας. Ὡς μὲν γὰρ τὸ ἐπάγγελμα ὑμῶν! ὥς μεῖζον τὸ ἀνταπόδομα! Οὐχ ὁρᾶτε τοὺς κατὰ κόσμον, πῶς συντρίβονται καὶ τάλαιπωροῦσιν· οἱ μὲν τῇ γρηγορίᾳ κατατινόμενοι, ὑποβαλλόμενοι δημοσίαις ἐπαγγελαῖς καὶ ἀπαιτήσεσιν, ὥς μηδὲ ἐαυτοῖς ἐπαρκεῖν τὰ κατὰ βρώσιν καὶ πόσιν· οἱ δὲ στρατιᾷ καταγινόμενοι κατὰ γῆν τε καὶ θάλασσαν, πολεμοῦντες καὶ πολεμούμενοι· ἡμεῖς δὲ τούτων ἀπάντων λελυτρωμένοι ἡξιώμεθα θεῷ ζῶντι λατρεῖν, καὶ ἀληθινῶς.

Ἀρα οὖν, εἰ καὶ μή τι ἄλλο, σὺν ἀρκούν ἡμῖν τοῦτο εἰς θυμηδίαν καὶ εὐχαρίστησαν καὶ ἀγαλλίασιν; Ναί, ἀδελφοί μου, δέομαι ὑμῶν, διὰ τοῦτο ἔτι προσειπτικῶς ζήσωμεν, πάντα ποιοῦντες εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν, ἀπεχόμενοι τε καὶ τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν· αἱ τινες καὶ στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· εὐθὺς τὰς προσβολὰς ἀποκρούμενοι, καὶ τὸ καθαρὸν τῆς ψυχῆς περιποιούμενοι· ὥς ἂν εἰλικρινῶς τῶν ἐνθένης μεταστάντες, τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐπιτύχωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν. ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ος'.

Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τοῦ μισεῖν κόσμον, καὶ τὰ τοῦ κόσμου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὡς καλὴ ἡ κατήχησις, ὥς ὠφέλιμος ἡ ὑπόμνησις, νῆρειν καὶ γρηγορεῖν ἡμεῖς πα-

eius a prima die, ex qua vos obedientiae tradidistis relinquentes mundum, et quae in mundo sunt: parentes, fratres, familiam, patriam: ipsaque corpus vestrum certaminibus subiicientes propter obedientiam et propositas repromissiones. Oh quam magna est promissio nostra! et quanto maior retributio! Nonne videtis eos, qui in mundo sunt, quomodo atterantur, et miseriis obruantur: alii quidem in arvis excolendis vexati, subiecti sunt publicis mercaturis atque exactionibus, ita ut nec ipsis sufficiat cibus et potus: alii militiae mancipati, terra marique circumacti pugnare et expugnari coguntur; nos vero ex his omnibus liberi, digni habiti sumus, qui Deo viventi et vero deserviamus.

Et hoc solum non sufficit nobis, ut alacri simus animo, et gratias agamus, et exultatione repleamur? Certe quidem, o fratres. Idcirco deprecor vos magis atque magis, solliciti vivamus, omnia honeste operemur et secundum ordinem, expellentes omnes corporis cupiditates, quae militant adversus animam; et statim praecupationes multas arcentes, et puritatem animae possidere studentes, ut hinc hilares abeuntes aeterna bona consequamur in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXVI.

De mortis memoria, et de odio in mundum et mundana.

FRATRES ET PATRES

Quam bona est catechesis, et utilis exhortatio ad satagendum et vigilandum,

ρασκευάζουσα πρὸς τὴν τῶν καθηκόντων διάπραξιν· καὶ μήποτε καταλιγωρήσωμεν τοῦτο ποιεῖν, μηδὲ ἀπολήξωμεν τῆς περὶ θεοῦ διανοήσεως, μηδὲ τῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἡμῶν διαζεύξεως. Διαζευχθητόμεθα γὰρ μικρὸν ὕστερον, καὶ ἀποθανούμεθα, καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν, καὶ εἰς ἄλλον κόσμον μεταβησόμεθα, εἰς ἄλλην ζωὴν, εἰς ἄλλην ἀναγωγὴν, εἰς ἄπειρόν τε καὶ ἀπέραντον. Ἐνταῦθα σκιάδης ἡ ζωὴ καὶ οὐνερώδης. ἐν ὀλίγοις ἔτεσι συμπεπαιρουμένη. Μὴ ἀπιδώμεν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου μέχρι συντελείας αἰῶνος τὴν τοῦ χρόνου διάστασιν ἀλλὰ τὴν ἐκάστου ζωὴν, ὅτι μέχρι τῶν θανῆτικῶν ὅρων πρόεσι. Καὶ τοῦτο ἐπὶ σπανίοις, περικιτέρω μὴ προβαίνουσα.

Οὕτως οὖν φρονοῦντες πάντες οἱ ἄγιοι διέζησαν· κατὰ ταύτην, ὡς μαρτυρεῖ ὁ ἀπόστολος, ἀπέθανον μὴ κομισάμενοι τὰς ἐπαγγελίας· ἀλλὰ πόρρωθεν αὐτὰς εἰδότες καὶ ἀσπασάμενοι καὶ ὁμολογήσαντες, ὅτι ξένοι καὶ παρεπίδημοι εἰσιν ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ γὰρ τοιαῦτα λέγοντες ἐμφανίζουσιν, ὅτι πατρίδα ἐπιζητοῦσιν· καὶ εἰ μὲν ἐκεῖνης ἐμνημόνουν, ἀφ' ἧς ἐξῆλθον, εἶχον καιρὸν ἀνγκάμψαι νῦν δὲ κρείττονος ὀρέγονται, τουτέστιν ἐπουρανίου. Διὸ οὐκ ἐπαισχύνεται ὁ θεός, θεὸς ἐπικαλεῖσθαι αὐτῶν. Ἠτοίμασε γὰρ αὐτοῖς πόλιν. Αὕτη ἡ πόλις ἡμῶν αὕτη ἡ πατρίς· ὧδε οἱ πατέρες, καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, οἳ τε κατὰ σάρκα οἱ καὶ κατὰ πνεῦμα.

Τί λοιπὸν ἀσπαστὴν ἡγοῦμεθα τὴνδε τὴν πρόσκαιρον ζωὴν; Τί δὲ προσηλούμεθα τῇ ταύτης σχέσει; Τί δὲ δυσάποσπαστως ἔχομεν πρὸς τὴν ἔξοδον αὐτῆς; Ἀφρόνων μὴ ἐθέλειν ἀπὸ ἐξορίας εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνακομίζεσθαι, μηδὲ ἀπὸ πολέμου εἰς εἰρήνην ἀποκαθίστασθαι. Ἀλλ' ἡμεῖς φρόνιμοι, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι, ὡς εἰς αὐτὸ τοῦ

cum nos paratos efficiat ad ea, quae debemus, agenda, et ne deficiamus in iis operandis; neque a cogitandis divinis, vel a Deo diligendo, vel a subiiciendo corpore desistamus. Adhuc modo nobis subiiciendum est corpus, et postea moriemur, sicut omnes patres nostri; atque ad alium translati erimus mundum et vitam et conditionem, quae nullum habent neque terminum neque finem. In hoc mundo tenebrosa est vita et somnio similis, paucisque annis circumscripta. Haud quidem nobis computandum est tempus a mundi constitutione ad saeculi usque finem; sed tantum uniuscuiusque vitae spatium, quod terminos a David praenuntiatos attingit; atque istud pro quibusdam raris tantum, neque ulterius; unquam progrediens.

Haec animo considerantes sancti viri omnes, eo modo hanc vitam transegerunt, sicut testis nobis est Apostolus: «Defuncti sunt non acceptis repromissionibus, sed a longe eas adspicientes, et salutantes, et confitentes, quia peregrini et advenae sunt super terram. Qui enim haec dicunt significant se patriam inquirere; et siquidem illius meminissent, de qua exierant: habebant utique tempus revertendi. Nunc autem meliorem appetunt, id est caelestem. Ideo non confunditur Deus vocari Deus eorum; paravit enim illis civitatem.» Haec est civitas nostra: haec patria: hic sunt patres, hic fratres nostri, tum corporales tum spirituales.

Quae cum ita sint, desideranda ne erit nobis haec temporanea vita? Et cur huic veluti clavis affixi detinemur? Cur abire aegre feremus? Certe stultitia esset nolle ab exilio reverti in patriam, vel a bello in pacem reduci. Sed nos, o fratres dilecti, prudentes simus, cum ad hoc segregati sumus, et cum mundum et

το ἀποτρίβόμενοι, καὶ ὑπερυψώμενοι κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου, μελέτην ποιώμεθα θανάτου καὶ βίου. Καὶ τῇ μελέτῃ ταύτῃ ἐκκρουσώμεθα πᾶσαν ἐπιθυμίαν, πᾶσαν ὀλιγωρίαν, πᾶσαν χυνίσαν, πᾶσαν ἀκηρίαν, πᾶσαν πονηρίαν· ἵν' οὕτως τὰ ἀρετὰ Κυρίου πράττοντες κληρονόμοι γενώμεθα τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΖ'.

Περὶ τῆς ἀλ θινῆς καὶ ἀνοθεύτου ὑποταγῆς, καὶ ὁμολογίας ἡμῶν, καὶ τοῦ φυλάττειν τὰς θείας ἐντολάς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀλλό ἐστι τὸ κατὰ σάρκα σιτηρέσιον ἡμῶν, καὶ ἄλλο τὸ κατὰ πνεῦμα· τὸ μὲν παρὰ τοῦ οἰκονόμου διδόμενον ἐν βρώμασι, καὶ πόμασι, καὶ ἐνδύμασι· τὸ δὲ παρ' ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ. Καὶ ὥσπερ ἐκεῖνο ἐξ ἀναγκαίου δίδεται, οὕτως καὶ τοῦτο ἐξ ἀναγκαίου ὀφείλεται· ὥστε οὐ μέγα τι ποιῶ φθειγόμενος ὑμῖν ταῦτα τὰ βραχεία καὶ πενιχρὰ ῥήματα. Μᾶλλον μὲν, οὖν καὶ δεδοικώς εἰμι καὶ τρέμων, ὡς λόγον ἀποδώσω ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, οὐ βασιλεῖ, καὶ ἡγεμόνι, καὶ ἄρχοντι· ἀλλὰ τῷ πάντων κριτῇ καὶ θεῷ· ᾧ κάμψει πᾶν γόνυ ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων· καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται· ἑφ' ᾧ ἀγωνιῶσι καὶ αὐτοὶ οἱ διὰ βίου καὶ λόγου διαλάμψαντες ἅγιοι, μὴ ὅτι γε ἐγὼ ὁ τάλας. Ἀλλὰ, παρακαλῶ, βοηθήσατε καὶ ἑαυτοῖς καὶ ἐμοί, ὡς φιλά-

mundana reliquimus, consideremus, quid mors sit et vita. Atque hac consideratione arceamus omnem cupiditatem, omnem negligentiam, omnem elationem, omnem acediam, omnemque malitiam; ita ut quae placita sunt Deo operantes, haeredes simus bonorum aeternitatis in Christo Iesu Domino nostro; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum Amen.

SERMO LXXVII.

De vera et sincera subiectione et professione nostra, et de servandis divinis mandatis.

FRATRES ET PATRES,

Stipendium nostrum aliud est secundum corpus, aliud secundum spiritum: illud ab oeconomio tribuitur in cibo, potu atque vestibus; istud autem a me vili homine in sermonibus et doctrinis. Sicut illud ob necessitatem suppeditatur, sic et istud necessarie debetur. Quapropter nil magni faciam, si vos his brevibus sermonibus ac pauperibus verbis alloquar; sed potius timeo ac contremisco, utpote rationem redditurus pro animabus vestris, haud quidem regi vel magistratui vel praefecto, sed iudici universorum et Deo, cui omne genu flectitur in coelestibus, terrestribus et infernis: cui omnis lingua confitetur: ante quem et veluti in agonia sunt, qui vitae suae ratione et praedicatione emicuerunt, sancti viri. Haud solum quidem ego miser. Vos

δεῖξαι· ἐαυτοῖς μὲν τῇ κατόρθώσει τῆς ἀρετῆς· ἐμοὶ δὲ ταῖς προσευχαῖς. Πλὴν ὅτι ἡ ὑμετέρα κατόρθωσις, ἐμὴ ἐστὶ κατόρθωσις· καὶ τὸ ἔμπαινον, ἐπὶ ἐν σῶμα ἐσμέν οἱ πάντες, καὶ μέλη ἐκ μέρους· καὶ εἴτε πάσχει, φησὶν, ἐν μέλος συμπάσχει· πάντα τὰ μέλη· καὶ προσήκει, ὡς ἐγὼ μεμνημὲν τὰ περὶ ἐμοῦ· ἐγὼ γὰρ ἐν ὑμῖν, καὶ ὑμεῖς ἐν ἐμοί, κατὰ τὸν τῆς ἀγάπης τρόπον. Καὶ οὕτως κεκαυόνισται τὸ τῆς ἀληθινῆς ἀδελφότητος σύστημα. Φυλάσσετε μοι τὴν καλὴν ὑποταγὴν ὑμῶν ἀνόμευτον τε καὶ ἀκαπήλευτον· ἐν ἣ ἐγεννήθητε καὶ ἐφθάσατε χάριτι θεοῦ εἰς μέτρον ὁμολογίας αὐτοῦ, εἰς τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα.. Οὐκ ἐφοβήθητε βασιλείας· οὐχ ὑπεπηξάτε ἄρχοντας, ἀπεθύσασθε πρὸς ἀγῶνας, πρὸς πληγὰς, πρὸς ἐξορίας, πρὸς φυλακάς, πρὸς θανάτους· ὀνομαστοὶ γηγέναι, ὡς γνώριμον πᾶσιν.

Μὴ οὖν προδῶτε τὴν ἀρετὴν ὑμῶν, ἀδελφοί, μηδὲ καταισχύνητε τὸ καύχημα ὑμῶν, μηδὲ τὸ καλὸν ὑμῶν ὄνομα εἰς κακὴν ἀντικατασταθῇ κλησιν· ἀλλὰ τοῖς προλαβοῦσιν ἐποικοδομήσατε τὰ ἐφεξῆς ἐπαινετῶς, πάντοθεν φυλαττόμενοι, ἐνδοθεν καὶ ἔξωθεν, φρουρούμενοι τῶν θείων ἐντολῶν. Πάντα πειρασμὸν ὑπερβαίνοντες, πᾶσαν θλίψιν ὑπερακοντίζοντες, εἰδότες καὶ τοῦτο· ὅτι ἐτι ἐν ἀγῶνι καὶ διωγμῷ πάρεσμεν· καὶ οὐκ οἶδαμεν, τι τίξεται ἡ ἐπιούσα. Οὐμὸς εἰ ὁ θεὸς ὑπὲρ ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Οὐ γὰρ τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο· ἀλλὰ ὑπὲρ πάντων παρέδωκεν αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; Οὕτως ἐλπίζετε· οὕτως πεποιθεῖτε· καὶ τῇ πεποιθήσει ταύτῃ καὶ ἐλπίδι πολιτευόμενοι ἔχετε, εὖ οἶδα, κληρὸν καὶ μερίδα μετὰ τῶν ἀγίων ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

autem deprecor: opem ferre mihi et vobis metipsis, ut dilecti fratres; vobis quidem studio virtutis, mihi vero precibus. Imo vestrum hoc studium mihi est incitamentum, et viceversa. Cumque unum corpus simus omnes, et membrum ex membro: et si patitur membrum, ut scriptum est, omnia compatiuntur membra; convenit, quod sicut mihi vestrum interest, et vos pro me satagatis; ut dilectionis expostulat ratio: vos in me estis, et ego in vobis. Hoc pacto fraternitatis systema rectam consequitur normam. Servate erga me bonam subiectionem vestram sinceram et inculpatam, qua usi estis, et praevenistis gratia Dei, iuxta modum confessionis eius ut antea atque in posterum. Non timuistis reges, non formidastis praefectos, subiistis certamina, plagas, exilia, carceres, mortem, et illustres fuistis, ut compertum est omnibus.

Ne igitur deficiatis a virtute vestra, o fratres: nolite decus vestrum deturpare: nomen vestrum semper bonae, minime vero malae famae sit vobis. Imo vero superioribus futura adiungite merita laudabilia, semper vos interioris atque exterioris in observantia mandatorum Dei custodientes. Omnes superantes insidias, omnem vincentes tribulationem, considerate quod adhuc in certamine et persecutione sumus constituti: et quod afferat ventura dies nescimus. Verum si Deus pro nobis, quis contra nos? Is proprio filio suo cum non pepercisset, sed pro nobis omnibus illum tradidisset, quomodo etiam cum illo non omnia nobis donavit? Ideo spem vestram erigite: ideo confidite; atque hoc pacto in spe et fiducia alacriter viventes, bene cognovi, quod partem vestram cum sanctis habebitis in regno coelorum in Christo Iesu Domino nostro: cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΗ.

Περὶ τοῦ νουνεχῶς ἀκούειν τῶν
ἀγίων γραφῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πάντες μὲν ἄνθρωποι ἔχομεν καὶ ὀφθαλμοὺς, καὶ ὅτα· οὐ πᾶσι δὲ τὸ ὁρᾶν καὶ ἀκούειν· ἀλλ' οἷς πρόσσεστιν οὕς εὐήκοον, καὶ ὀφθαλμὸς τοῦ βλέπειν. Διατοῦτο ὁ Κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἔφη· Ὁ ἔχων ὅτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Περὶ δὲ τῶν εὐηκόων ὁ προφήτης φησὶν· Εἰδὼκεν αὐτοῖς πνεῦμα κατανύξεως· ὀφθαλμοὺς τοῦ μὴ βλέπειν, καὶ ὅτα τοῦ μὴ ἀκούειν. Οὐκοῦν νουνεχῶς καὶ οὐχ· ἀπλῶς, καὶ ὡς ἔτυχεν, ἀκούομεν τῶν παραναγνωσκόμενων ἡμῖν· ὡς ἂν μὴ ὑποπέσωμεν τῇ ἀπειλῇ· μᾶλλον δὲ ἵνα ἔχωμεν λέγειν κατὰ τὸ γεγραμμένον· Καὶ ἡ παιδεία Κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὅτα. Ὁ οὕτως ἀκούων ἐνωτίζεται, κατανύσσεται, λαμπρύνεται, ἀγάλλεται, κατὰ τὸ ἐν Δαυὶδ ἀδόμενον· Αἰγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν Κυρίῳ. Πάντα τὰ τῆδε ἡγεῖται σκιὰν εἶναι παρατρέχουσιν· πάντα σκύβαλα ἡγεῖται, ἵνα Χριστὸν κερδήσῃ, οἷον ἀκούει τοῦ λέγοντος πρὸς τοὺς μαθητάς· Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς. Ἐρχομαι πρὸς ὑμᾶς· μικρὸν καὶ ὁ κόσμος μὲ οὐκέτι θεωρεῖ· ὑμεῖς δὲ θεωρεῖτέ με, ὅτι ἐγὼ ζῶ, καὶ ὑμεῖς ζήσετε. Καὶ πάλιν. Εγὼ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή, καὶ ὑμεῖς τὰ κλήματα. Καὶ πάλιν· Ὑμεῖς φίλοι μου ἐστέ, ἐάν ποιῇτε, ὅσα ἐγὼ ἐντέλλομαι ὑμῖν. Οὐκίτι ὑμᾶς λέγω δούλους· ὅτι ὁ δοῦλος οὐκ οἶδε ὅ τι ποιεῖ ὁ κύριος αὐτοῦ· ὑμᾶς δὲ εἵρηκα φίλους· ὅτι πάντα ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς μου, ἐγνώρισα ὑμῖν. Καὶ πάλιν· Ὑμεῖς οἱ διαμεμενηκότες μετ' ἐμοῦ ἐν τοῖς πειρασμοῖς μου, διατίθεμαι ὑμῖν διαθήκην αἰώνιον· ἵνα διαπαντός ἐσθίητε καὶ

SERMO LXXVIII

*De sacris Scripturis attente
audiendis.*

FRATRES ET PATRES,

Omnes nos homines et oculis et auribus praediti sumus, non autem omnibus datum est et videre et audire; sed quibus est auris bene audiens et oculus ad videndum. Ideo Dominus in evangeliiis aiebat: *Qui habet aures audiendi audiat*. Et de iis, qui bene audierunt, propheta: dixit: « Dedit eis spiritum compunctionis et oculos ad non videndum, atque aures ad non audiondum ». Attente igitur et non perfunctorie ac simpliciter, quae nobis perleguntur audiamus, ne in comminatas poenas incidamus; sed potius nobis sit dicendum illud, quod scriptum est: *Doctrina tua aperit mihi aures*. Qui hoc modo audit, vere audit, et compunctionem excipit, et illustrationem atque laetitiam, sicut dixerat David: *Excultate iusti in Domino*. Omnia terrena velut umbram pertranseuntem esse reputat, omnia purgamenta, ut Christum adipiscatur, ille qui aures praebet dicenti discipulis suis: « Non relinquam vos orphanos; sed veniam ad vos. Modo et mundus non videbit me: vos autem videbitis me; quoniam ego vivo et vos vivetis ». Et rursus aienti « Ego sum vitis vera et vos palmites » Atque iterum « Vos amici mei estis, si mandata mea facitis. Non amplius vos dicam servos: servus enim nescit, quid faciat dominus; sed vos dixi amicos, quoniam omnia quae audiavi a Patre meo, nota feci vobis » Et rursus quoque « Vobiscum, qui permansistis mecum in temptationi-

πίνετε ἐπὶ τῆς τραπέζης μου ἐν τῇ βασιλείᾳ μου.

Τούτων οὖν καὶ τῶν τοιούτων ἀκούων ὁ φιλόθεος, οὐ μόνον χαίρει, ἀλλὰ καὶ προαιρεῖται πᾶσαν ἡμέραν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀποθνήσκειν. Οὕτως οὖν πάντες οἱ ἅγιοι ἐπολιτεύσαντο· τοιαύταις προθέσεσιν ἐθριάμβευσαν τὸν θεὸν πόθον αὐτῶν. Ιερεμίας μὲν λέγων· Εγὼ οὐκ ἐκοπίασα κατακολουθῶν σοι καὶ ἡμέραν ἀνθρώπου οὐκ ἐπεθύμησα, Κύριε. Ο δὲ Δαυὶδ· Τί ἀνταποδώσω τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκέν μοι; Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι, καὶ τὸ ὄνομα Κυρίου ἐπεκαλέσομαι. Καὶ ἀπόστολος πάλιν λέγων· Ὅτι ἐδόθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ οὐ μόνον τὸ εἰς αὐτὸν πιστεύειν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ πάσχειν. Ὡσαύτως καὶ οἱ ἀπόστολοι θαρσύνοντες, ἔχαιρον, φησὶν, ὅτι καταξιώθησαν ἀτιμασθῆναι ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ἀπλῶς, ἕκαστος τῶν ἀγίων τοιαύταις φωναῖς τὸ πρὸς Χριστὸν αὐτῶν ἐράσμιον ἀποφαίνουσιν.

Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, εὐηκόως ἀκούωμεν τῶν λεγομένων· καὶ ἀγαπήσει ἀγαπῶμεν τὸν ἀγαπητὸν θεὸν ἡμῶν, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων, ὧν ἐποίησεν ἡμῖν ἀγαθῶν· ὅτι εἴλετο ἡμᾶς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ τοῦ τῇδε ἐπαγγέλλματος· ὅτι ἐχαρίσατο ἡμῖν ὀρθοδόξῳ πίστει λατρεύειν αὐτῷ, καὶ μὴ πεπλανημένως φέρεσθαι. Πόσοι γὰρ πεπλάνηται ἐν τῇ κυβείᾳ τῶν ἀνθρώπων, ἐν πανουργίᾳ πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης ἐξαπατῶμενοι; Πόσοι λιμώττουσιν, οὐ λιμὸν ἄρτου οὐδὲ δίψαν ὕδατος, ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκοῦσαι λόγον θεοῦ, κατὰ τὸ γεγραμμένον. Ἡμῖν δὲ ἐχαρίσθη οἶον τις τράπεζα πλήθους, ἢ τῶν ἀγίων διδασκαλία· ἐνθεν μὲν τοῦδε οἶον τε ἡδυσμα τὸν λόγον καρκεύοντος· ἐκεῖθεν δὲ τοῦδε οἶα χρυσοῤῥούντος τὰ βεῖα ῥήματα ἄλλου καὶ ἄλλου· ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν γλυκαζόντος ταῖς ἐπιφωνήσεσιν.

bus meis, pactum aeternum faciam, ut semper edatis et bibatis in mensa mea in regno meo ».

Haec et similia cum audiat amicus Dei, non solum exultat; sed tota die desileral pro Christo mori. Hoc pacto sancti viri omnes versati sunt in terris: et in his propositis eorum amor in Deum egit triumphum. Ieremias quidem dixit « Ego non laboravi, ut te sequerer, neque diem hominis concupivi, Domine. » David aiebat: « Quid retribuam Domino pro omnibus, quae retribuit mihi? Calicem salutaris accipiam, et nomen Domini invocabo. » Et Apostolus quoque addebat: « Datum est nobis a Deo pro Christo non solum credere in eum, sed etiam pro eo pati » Eodem modo alii apostoli virgis caesi gaudebant, ut scriptum est, quoniam digni habiti sunt contumeliam pati pro nomine Christi. Et sane unusquisque, sanctorum huiusmodi vocibus dilectionem suam erga Christum ostendit.

Quapropter et nos, fratres, bene audientes audiamus, quae dicta sunt; et in dilectione diligamus, amabilem Deum nostrum, gratias agentes semper pro omnibus, quae fecit nobis, beneficiis; quoniam ab initio separavit nos ad salutem in sanctificatione huius instituti: quoniam concessit, ut ei serviamus in orthodoxa fide, et ab errore non seducamur. Quot enim erraverunt in alea hominum, in insidias, et in deceptionem erroris pertracti? Quot esuriunt, haud quidem esurie panis vel siti aquae, sed desiderio audiendi verbum Dei, sicut dictum est? Nobis autem quasi mensa conferta propositur doctrina sanctorum, ubi horum alter quasi dulcem cibum, condimentis expetibilem sermonem praebet, alter quasi amnem fluentia exhibet divina verba, et alter alterum hinc et inde alloquiis suavis mulcet.

Εὐκαιρον οὖν ἐστὶν εἰπεῖν μετὰ τοῦ Ἀποστόλου λοιπὸν· Εἰ ὁ θεὸς μεθ' ἡμῶν, τίς καθ' ἡμῶν; Ὡς γὰρ τοῦ υἱοῦ οὐκ ἐρείσατο· ἀλλ' ὑπὲρ πάντων ἡμῶν παρέθηκε αὐτὸν· πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίσεται; Τίς ἐγκαλέσει κατὰ ἐκλεκτῶν θεοῦ; Θεὸς ὁ δικαίων, τίς ὁ κατακρίνων, Χριστὸς ὁ ἀποθανών, μολὼν δὲ καὶ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν, ὃς καὶ ἐστὶν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ, ὃς καὶ ἐντυγχάνει ὑπὲρ ἡμῶν, δηλονότι τῷ θεῷ καὶ Πατρὶ, ὃς καὶ χαρίσεται ἡμῖν τὴν αἰώνιον αὐτοῦ βασιλείαν· ὅτι αὐτῷ πρόπει πᾶσα δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰὲ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΟΘ'

Οτι χρεῖ μὴ ἀθυμεῖν, ἀλλὰ ἀνδρίζεσθαι εἰς τὸ ἔργον, εἰς ὃ κέκληκεν ἡμᾶς ὁ Θεός.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τὸ ῥάθυμον ἡμῶν διεγείρων ὁ Ἀπόστολος, ἔφη· Χαίρετε ἐν Κυρίῳ πάντοτε, πάλιν ἔρω, Χαίρετε· τὸ ἐπεικὲς ὑμῶν ὀφθήτω πᾶσιν ἀνθρώποις· ὁ Κύριος ἐγγύς· μηδὲν μεριμνᾷτε· ἀλλ' ἐν παντὶ τῇ προσευχῇ καὶ τῇ δεήσει μετὰ εὐχαριστίας τὰ αἰτήματα ὑμῶν γίνεσθω πρὸς τὸν Κύριον. Οὐκοῦν μὴ ῥαθυμώμεν, ἀλλ' ἰσχύωμεν καὶ ἀνδριζώμεθα εἰς τὸ ἔργον ὃ προσκέκληκεν ἡμᾶς ὁ θεός· Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ καλέσας ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἰς τὸ μοναδικὸν ἐπαγγελμα· αὐτός ἐστιν ὁ ἐνδύσας ἡμᾶς ἱμάτιον σωτηρίου, καὶ χιτῶνα εὐφροσύνης· αὐτὸς ἐξηγόρασεν ἡμᾶς ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν ἣ Χριστὸς ἔλευθερώσεν ἡμᾶς, ᾤκωμεν, καὶ μὴ πάλιν ζυγῷ δουλείας ἐνεχώμεθα. Μὴ πάλιν τοῖς πάθεσιν ὑποσπονδοῖ γενόμεθα. Δούλος ἀργυροπώτης ἐλευθερωθεὶς οὐκ ἂν ποτε αἰρήσῃται δουλωθῆναι πάλιν· ἀλλὰ μακράν που ἀποχωρῶν τῆς δουλείας, χαίρει ὅτι ἡξιώται λυτρωθῆναι

Opportunum quippe est cum apostolo tandem conclamare: *Si Deus pro nobis, quis contra nos?* Cum is filio suo non percisset, sed pro nobis omnibus illum tradidisset; quomodo etiam cum illo non omnia nobis donavit? Et hoc pacto quis erit accusator? Christus ille et qui mortuus est, imo et resurrexit e mortuis, et modo est ad dexteram Patris, is est pro nobis, is nobis donat aeternum regnum suum; quoniam eum decet omnis gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXIX.

Ne animo despondeamus, sed viriliter agamus in opere, ad quod vocavit nos Deus.

FRATRES ET PATRES,

Segnitiam nostram Apostolus excitans aiebat: *Gaudete in Domino semper, iterum dico: gaudete; modestia vestra nota sit omnibus hominibus; Dominus prope est. Nihil solliciti sitis, sed in omni oratione et obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestrae ad Deum fiant.* Itaque ne desides simus; sed fortiter ac viriliter agamus ad opus perficiendum, ad quod vocavit nos Deus. Ipse enim est, qui a comuni vivendi ratione ad monasticam accivit professionem: ipse, qui nos induit veste salutaris et tunica laetitiae: ipse redemit nos a maledictione legis, factus pro nobis maledictio. In ea igitur permaneamus libertate, qua nos Christus liberavit; neque rursus nos subiiciamus iugo servitutis, neque rursus cum vitis paciscamur. Qui olim servus cum argento fuerit liberatus, nunquam certe vellet in servitutem iterum reduci; sed

της δουλείας τυραννίδος. Καὶ τοῖ γε ἡ δουλεία, οὐ κακόν τι πάντως;

Λέγει γάρ ὁ Απόστολος: Δούλος ἐκλή-
θη, μὴ σοι μεῖζον ἀλλὰ καὶ δύναται ἐλευ-
θερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι· ὁ γὰρ ἐν
Κυρίῳ κληθεὶς δούλος, ἀπελευθερὸς Κυρίου
ἐστίν· ὁμοίως καὶ ὁ κληθεὶς ἐλεύθερος δοῦ-
λός ἐστι τοῦ Λογικοῦ καὶ ὁμοῦς ἐλευθερωθεὶς,
οὐκ ἀνέχεται ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῆς δουλείας
τελεῖν πολλὰ, οὐν μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν
ἐλευθερωθέντες ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας, μακρὰν
ἀπέχειν λίαν ἀπ' αὐτῆς· Ἡ ἀγνωστὴν τι
ἡμᾶς πεποιήκειν; Οὐκ αὐτὴ ἡμᾶς τοῦ πα-
ραδείσου ἐξώρισεν; Οὐκ αὐτὴ ἐξ ἀθανάτων
ἡμᾶς, θνητοὺς εἰργάσατο; Οὐχὶ εἰς τὸν πο-
λυστένακτον τοῦτον εἶον εἰσῆγαγεν; Οὐ πᾶν
κακὸν δι' αὐτῆς καὶ ἐγένετο, καὶ γίνεται.
Φύγωμεν τοιγαροῦν αὐτὴν ὡς κακίστην· μι-
σήσωμεν αὐτὴν ὡς ἀξίαν μίσους· ἀγαπή-
σωμεν δὲ μᾶλλον τὴν ἀρετὴν, ὡς τοὺς
ἀνθρώπους ἐργαζομένην ἀγγέλους, μᾶλλον
δὲ θεοὺς, κατὰ τὸ· Εγὼ, εἶπα, θεοὶ ἐστέ, καὶ
υἱοὶ Υψίστου πάντες. Τίς δὲ ἐστὶν ἡ δύνα-
μις τῆς ἀρετῆς; Ἡ ἀπόθεσις τοῦ κόσμου, καὶ
σχέσις πρὸς θεόν. Οὐδεὶς γάρ, φησι, δυεὶ κυ-
ρίοις δουλεύειν δύναται· οὐ δύνασθε θεῷ δου-
λεύειν, καὶ μαμωνᾷ· Οὐ δύνασθε ἀρετῇ προσ-
κεῖσθαι, καὶ κακίᾳ· Οὐδεμία γὰρ κοινωνία
ᾤκεῖ πρὸς σκώτος. Καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Κυ-
ρίου ἐλαφραὶ εἰσὶν, βαρὺ δὲ ἐστὶ καὶ ἀνένδε-
κτον μᾶλλον τὸ φορτικῶς φιλονεικεῖν ἡμᾶς
τοῦναντία ἔχειν, καὶ οἶσθαι προσκεῖσθαι καὶ
ἀρετῇ καὶ κακίᾳ· ἡγουν τοῖς σαρκικοῖς ἐπιθυ-
μήμασι καὶ τοῖς πνευματικοῖς κατορθώμασιν.

Καὶ εἰ μὲν ἐφθάσαμεν εἰς τὸ μέτρον
τελειότητος, χάρις θεῷ, παρ' οὗ πᾶσα δόσις
ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα τέλειον καὶ διαμέ-
νωμεν ἀσφαλεῖς τῇ φοβῇ τοῦ θεοῦ συντη-
ρούμενοι ἀναλλοίωτοι καὶ ἀτρεπτοι τῆς καλ-
λίστης ἔξεως. Εἰ δὲ ὑστερούμεθα, σπεύσωμεν,
καὶ ἐπειχθώμεν φθάσαι εἰς τὸ τέλειον ἕως
καιρὸς παρεστί τῆς ἐργασίας τῇ πίστει σπι-

quam longissime poterit, ab ea sese se-
parans gaudet iam a servili tyrannide
fuisse solutum. Quid vero est servitus?
Nonne omnino malum?

Dicit enim Apostolus: Servus voca-
tus es, ne tibi sit curae. Sed si potes
fieri liber magis utere. Nam qui vocatus
est servus, liber est Domini. Similiter et
qui vocatus est liber, Christi servus est.
Pariter a servitute liberatus non sustinet
in servitute manere. Multo magis itaque
nos a peccato liberati, a peccato debe-
mus valde separari. Fortasse nescimus,
quid fecerit nobis peccatum? Nonne ipsum
a paradiso fecit extorres? ab immortali-
tate ad mortalitatem adduxit: atque ad
hanc lacrimabilem vitam? Nonne omnes
totiusque mali auctor nobis et fuit olim et
nunc est. Fugiamus itaque peccatum, ut
malorum maximum: oderimus illud, ut
vere odio dignum; et e contra virtutem
diligamus, quae homines efficit angelos,
imo et Deos, iuxta illud effatum: *Ego dixi,
Dii estis, et filii Excelsi omnes*. Quae
vero est potentia virtutis? Mundi despe-
ctus, et ad Deum desiderium. Dictum est
enim: Nemo potest duobus dominis ser-
vire Deo et Mammonae. Nequitis virtutem
colere atque vitium; nulla enim est so-
cietas lucis cum tenebris. Mandata autem
Dei levia sunt, et e contra grave est et
intolerabile contendere et defatigari in pos-
sessione contrariorum, et credere posse
vacare tum virtutibus tum vitiis, videlicet
operibus tum carnis tum spiritus.

Si vero aliquam perfectionis mensu-
ram consecuti fuerimus, gratiae agenda
sunt Deo, a quo est omne datum bonum,
et donum perfectum; et in his immobiles
permaneamus custoditi timore Dei; neque
mutabiles neque mobiles in hoc loco pul-
cherrimo state. Si vero defecerimus, festine-
mus et contendamus ad perfectionem per-

ροούμενοι, τῇ ἐλπίδι πετερούμενοι, τῇ ἀγάπῃ συνδούμενοι, τῇ ὑπακοῇ ἀγλαϊζόμενοι, τῇ ἐξαγορεύσει φωτιζόμενοι, τοῖς ἄλλοις πᾶσι κα-
τορθώμασι κανονιζόμενοι, ὡς ἀληθινοὶ μο-
ναχοὶ, ὡς ἀψευδεῖς ὑποτακτίται, ὡς δόκιμοι
ἐν Χριστῷ, ὡς δοῦλοι Κυρίου· ἵνα καὶ τὸν
ἐνταῦθα βίον εὐμαρῶς διανύσωμεν· καὶ τῶν
μεγίστων ἐπιτύχωμεν ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰη-
σοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Π΄ Διδασκαλία περὶ πίστεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τὸ ὀφειλόμενον ὑμῖν σιτηρέσιον τοῦ λό-
γου καὶ νῦν προσφέρομεν, βραχὺ μὲν καὶ πε-
νιχρὸν, ὅμου ἐξ ἀναγκαίου προσφερόμενον, μὴ
τῇ σιωπῇ κατακρινώμεθα, καὶ ὑμεῖς ἔχητε
βραχείαν παράκλησιν. Εἰ γὰρ καὶ τὰ μάλι-
στα παρακαλεῖσθε ὑπὸ τῆς τῶν θείων πα-
τέρων ἀναγνώσεως, ἀλλ’ οὖν δεῖσθε πάντως
καὶ τῆς ἡμετέρας ταπεινῆς διδασκαλίας· καὶ
τολμῶ εἰπεῖν πλέον ἐκείνης τῆσδε· ὡς ἐκείνης
μὲν ἱστορικῶς ἀναγινωσκομένης, τῆσδε εἰς πρό-
σωπον ἡμῖν λεγομένης, καὶ εἰς ἑλεγχον ἀπο-
καδισταμένης· Ελέγξω γάρ, φησι, καὶ παρα-
στήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας
σου. Εἰ μὴ ἤλθον καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, ἁμαρ-
τίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι
περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. Ὅπερ περὶ ὑμῶν
ἀπεῖν λέγειν· Οὐ γὰρ οὕτως ὑμῖν διαλεγό-
μεθα ὡς ἀπειθέσι καὶ ὑπευθύνοις ἁμαρτίας·
(Μὴ γένοιτο), ἀλλ’ ὡς υἱοῖς ὑπακοῆς, ὡς ἡγα-
πημένοις τέκνοις, ὡς συμψύχοις, καὶ συσ-
σώμοις, καὶ συνάθλοις, ἵνα εὐθυμῆτε, ἵνα
προκόπτητε, ἵνα ᾗτε εἰλικρινεῖς καὶ ἀπόρσκο-
πτοι εἰς ἡμέραν Χριστοῦ πεπληρωμένοι καρ-
πῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς
δόξαν καὶ ἔπαινον Θεοῦ. Καὶ ὁ λόγος δι’
ὑμᾶς. Ο γὰρ πηγάσαι, ὕδωρ ἐκ πύργου ἀκρο-

venire, quousque tempus aderit operandi,
tum fide corroborati, tum spe veluti alas
praebeante elevati, tum charitate con-
stricti, tum subiectione praeclari, tum
confessione splendentes, et in omnibus
aliis recte factis bene instructi, sicut decet
veros monachos, haud fecte obedientes
et probatos in Christo sicut servos Dei.
Atque hoc pacto cum vitam hanc felici-
ter transegerimus, etiam maxima conse-
quemur bona in Christo Iesu Domino no-
stro; cui est gloria et potentia, cum Patre
et Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXX.

Exhortatio de fide.

FRATRES ET PATRES,

Quod vobis debitum est stipendium
sermonis, nunc vobis praebeo, breve qui-
dem et miserum et ex necessitate prola-
tum, ne nos de silentio nostro arguamur, et
ut vos brevem adhortationem habeatis.
Etenim, etsi vel maxime relevati estis in
divinis Patrum lectionibus, tamen certe
et nostra vili egetis exhortatione; imo
audeo dicere, magis hac, quam illis. Illa
enim perlecta, historica sunt, haec autem
singulis ad faciem dicta et ad ordinem re-
vocandum sunt aptata. Dictum est enim:
- Arguam te; et statuam ante faciem tuam
peccata tua. - Et quoque. - Si non venis-
sem, neque locutus essem eis, peccatum
non haberent; nunc autem excusationem
de peccato suo non habent. - Quae quidem
de vobis absit dicere! Non enim sic, quasi
inobedientibus et peccato mancipatis,
vobis loquar. Absit, absit! Sed veluti
filiis obedientiae, atque dilectis, et quasi
eiusdem mentis et corporis, et certami-
nis, ut alacres sitis, ut proficientes, et
laeti, ac sine offendiculo ad diem Christi
parati, repleti fructuum iustitiae per Chri-
stum Iesum ad gloriam Dei. Talis est

τόμου πάλαι τῷ Ἰσραὴλ τί θαυμαστόν εἶ καὶ ἐκ τῆς ἐμῆς λιθινῆς καρδίας πηγᾷ βραχὺν λόγον, ὃν ἀκούμενοι εὐχαριστῶμεν τῷ Κυρίῳ τῷ τρεφοντι καὶ ποτίζοντι καὶ τροποποιῶντι τὴν ζωὴν ἡμῶν ὡς ἐν ἐρήμῳ ἐν τῷδε τῷ ἔθνει. Ἀλλ' ἐπειδὴ παλαιᾷς ἱστορίαις ἐμυθήσασμεν, ἀναθεωρήσωμεν, εἰ δοκεῖ, τὰ τετιμωμένα συμβεβηκότα τοῖς ἀπειθέσιν, περὶ ὧν ῥησὶν ὁ ἀπόστολος· Ἀλλ' οὐκ ἐν τοῖς πλείουσιν αὐτῶν εὐδόκησεν ὁ θεός· κατεστρώθησαν γὰρ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Ταῦτα δὲ τύποι ἡμῶν ἐγεννήθησαν εἰς το μὴ εἶναι ἡμᾶς ἐπιθυμητάς κακῶν, καὶ οὕτως κακῶς ἐπιθυμήσαν· μὴδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθαι καὶ οὕτως τινες αὐτῶν, ὡς γέγραπται· Ἐκάθισεν ὁ λαὸς φαγεῖν καὶ πιεῖν καὶ ἀνέστησαν παῖζεῖν. Μὴδὲ πορνεύωμεν καὶ οὕτως τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν, καὶ ἔπεσον ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ εἰκοσιτρεῖς χιλιάδες· μὴδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Κύριον, καὶ οὕτως καὶ τινες αὐτῶν ἐπείρασαν, καὶ ὑπὸ τῶν ὀρέων ἀπώλοντο. Μὴδὲ γογγύζετε καὶ οὕτως καὶ τινες αὐτῶν ἐγόγγυσαν, καὶ ἀπώλοντο ὑπὸ τοῦ ὀλοθρευτοῦ.

Ταῦτα οὖν ἀναθεωροῦντες, ἀδελφοί, φύγωμεν τὰ αἷτια τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ· φύγωμεν τὸ πειράζειν τὸν Κύριον. Πῶς δὲ ἐστὶν αὐτὸν πειράζειν; Ἐν τῷ υποπίπτειν ἡμᾶς ἀπιστίας λογισμοῖς, καὶ λέγειν· Ἀρα ἐπαρκέσει ἡμῖν τὰ κατὰ χρεῖαν; Ἀρα οἴσωμεν τὸν πατέρα τοῦ ἐχθροῦ πόλεμον; Ἀρα ἐνέγκωμεν τοῦτο κακῶς; Μηδαμῶς, ὦ ἀδελφοί, ἀπιστίας καὶ δισταγμοῦ ταῦτα· ἀλλὰ πῶς, ὅτι οἴσωμεν πάντα πεπιστευκότες. Οὕτω Νῶε πιστεύσας διέφυγεν τὸν τοῦ κατακλυσμοῦ ὄλεθρον κατασκευάσας τὴν κιβωτόν. Οὕτως Ἀβραὰμ πιστεύσας ἐγένετο πατήρ πολλῶν ἐθνῶν. Οὕτως Μωσῆς πιστεύσας διέβη τὴν θάλασσαν ὡς διὰ ξηρᾶς. Οὕτως οἱ τρεῖς παῖδες πιστεύσαντες ἐθρῶσίσθησαν ἐν τῷ πυρὶ, ἀλλ' οὐ κατεφλέχθησαν. Οὕτω Δανιὴλ πιστεύσας ἐξῆλθεν ἐκ τῆς βορᾶς τῶν λεόντων ἀπῆμαντος. Καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, οὕτως πάντες οἱ ὅσοι ὡσιώ-

erga vos sermo. Qui enim ex aspera petra aquas fluere voluit populo Israel, quid mirum si ex lapideo corde meo fluere faciat brevem sermonem, ex quo irrigati, gratias agamus Domino, qui cibum et potum et modum agendi praebebat vitae nostrae in hoc saeculo, sicut olim in deserto. Sed cum veterem historiam commemoraverimus, consideremus si libet, quae tunc acciderunt inobedientibus, de quibus loquitur Apostolus. Sed non in pluribus eorum bene placitum est Deo; nam prostrati sunt in deserto. Haec autem in figura facta sunt nostri, ne simus concupiscentes malorum, sicut et illi concupierunt; neque idololatrae, sicut quidam ex illis, ut scriptum est: - Sedit populus manducare et bibere; et surrexerunt ludere. - Neque fornicemur, sicut quidam eorum sunt fornicati, et ceciderunt una die viginti tria millia. Neque tentemus Dominum, sicut quidam eorum tentaverunt, et a serpentibus perierunt. Neque murmuremus, sicut quidam eorum murmuraverunt, et perierunt ab exterminatore.

Haec considerantes, o fratres, fugiamus irae Dei causas: fugiamus malam concupiscentiam: fugiamus murmurationem, fugiamus tentare Dominum. Quid autem est eum tentare? Est nos submittere infidelitatis cogitationibus, et dicere: An nobis necessaria sufficient? An bellum adversus hostes sustinebimus? Minime, o fratres, haec in nobis sit diffidentia et dubitatio. Et quomodo? In fide omnia sustineamus. Sic credens Noe, fabricata arca, vitavit diluvii perniciem; sic Abraham credens, pater effectus est gentium multarum; sic Moyses credens pertransivit mare quasi per aridam; sic tres pueri credentes rore madefacti sunt in medio igne, et non sunt combusti; sic Daniel credens, vitavit leonum fauces intactus. Et ut plura complectar, hoc pacto omnes

ἐσχον, καὶ οἱ δικαιοὶ ἐδικαιώθησαν, καὶ οἱ μαρτυρὲς ἐμαρτυρήθησαν.

Οὕτως καὶ ἡμεῖς πιστεύσαντες, ἀδελφοί, οἶσθωμεν πάντα, καὶ μετὰ Χριστοῦ νικήσωμεν, καὶ τῶν τῆς δικαιοσύνης στεφάνων τύχωμεν, καὶ τῆς μεγάλης ἐκείνης φωνῆς ἀκουσώμεθα. Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου. ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΑ'

Περὶ ἀγάπης τοῦ καθηγουμένου καὶ τοῦ μὴ ἀσχολεῖσθαι τοῖς ματαίοις τοῦ βίου, ἀλλ' ἐπεκτείνεισθαι πρὸς τὰ κρείττονα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Επιθυμία ὑμῖν διαλέγομαι οὐκ ἐξ ἀνάγκης, εἰ καὶ ἀνάγκη μοι ἐπικείται τοῦ διαλέγεσθαι. ζήλω γάρ ὑμᾶς θεοῦ ζήλω εἰ καὶ ἡμερωμένους εἶμι καὶ χαίρω ἐπὶ τῇ προκοπῇ ὑμῶν μεγάλως. Εἰ δὲ, ὅτι πολλάκις συμβαίνει, ὑποπῶ ὑμᾶς, καθὼς ἐν τῇ προτεραιᾷ ἀλλὰ καὶ τοῦτο οὐχ, ἵνα ὑποψῆτε, ἀλλ' ἵνα γινώτε τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχω περισσώτερος εἰς ὑμᾶς ἢ περὶ ἁγίων ἐπιμελῶς παιδεύει. Καὶ τίς ἐστιν υἱός, ὃν οὐ παιδεύει ὁ πατήρ; ἵνα ᾗτε τέλει καὶ δόκλιοι ἐν μηδενὶ λειπόμενοι ἔσσι, ὡς ἀλλῶς καὶ ἀποδέχομαι καὶ ὁμολογῶ καὶ ὑπακούω ἡμᾶς εἶναι καὶ παιδνεύουσιν καὶ πληρωτὰς πατρικῶν ἐντολῶν, ὡς οὐκ οἶδα εἰ τινὰς ἄλλους τῶν ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ ὑποτασσομένων. Καὶ οὐ κωλοκεύων λέγω, ἀλλ' ἀληθινεύων. Τίς γὰρ οὕτως ἡ συναψύχησι πατρὶ, ἡ συνηκολούθησι καθηγουμένῳ ἐν τοῖς κατ' ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, ὡς ὑμεῖς κατ' ἀμφοτέρωθεν εὐδοκίμηκετε; Καὶ μαρτυροῦσιν αἱ τε ἐξορίαι καὶ διωγμοὶ, φυλακαὶ τε καὶ κακώσεις, ἡ μέχρις αὐτοῦ αἵματος ἀντικατάστασις, ἀγωνιζομένων ὑμῶν πρὸς τὴν ἁμαρ-

sancti ascetae perfectionem attigerunt, et iusti iustitiam, et martyres triumphum.

Sic et nos credentes, o fratres, omnia perferemus, et cum Christo victores erimus, et coronam consequemur iustitiae, et magnam illius audiemus sententiam: - Venite benedicti Patris mei, haeredes sitis regni, quod paratum est vobis a constitutione mundi: - cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXI.

*De amore erga Hegumenum;
et de opera non danda variis huius
vitae negotiis,
sed melioribus prosequendis.*

FRATRES ET PATRES,

Libenter vos alloquor, hand quidem necessitate coactus, quamquam meum sit munus vobis verba facere; zelo enim Dei zelor pro vobis, etsi peccator sim, et valde de profectu vestro congaudeo. Quod si plerumque contingat me vos contristare, sicut hesternae die; hoc autem vos moestos reddere non debet; dicta sunt enim, ut cognoscatis dilectionem, qua superabundanter vos prosequor. Qui diligit, sollicite corrigit. Et: Qualis est filius, quem non corripiat pater? Cum haec vera sint, ea dixi ut perfecti atque integri sitis, in nullo deficientes. De caetero et laudo et confiteor vos esse obedientes, subiectos, et mandata patris explentes, quales haud novi alios obedientiae alumnos in generatione nostra. Neque ut adulator haec dico; sed in veritate. Quis enim adeo concors fuit patri, et institit vestigiis Hegumeni, et in perficiendis mandatis Domini, sicut vos in utrisque visi estis probati? Et vobis hac in re testes

τίαν· καὶ τοῦτο οὐκ ἐξ ὑμῶν, θεοῦ τὸ δῶρον, παρ' οὗ καὶ ὁ ἔπαινος. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐχέ-
 τωσαν χρήματα καὶ κτήματα, μοναστήριά
 τε καὶ φροντιστήρια· ἐμοὶ δὲ ἄρχουσιν εἰς εὐ-
 δοξίαν το ὑμῶν μόνον ἔχειν, καὶ ἐν ὑμῖν
 καλλυπίζεσθαι. Ὑμεῖς γὰρ ἐστὶ καὶ ἡ χάρις
 καὶ ὁ στέφανός μου, καὶ ἡ ζωὴ καὶ ἡ πνε-
 υμασία, καὶ εἰ τι ἄλλο τῶν καλῶν. Μόνον
 παρακαλῶ μὴ ὑπολῆξεν τῆς καλῆς προσέ-
 τιως, μηδὲ εἰδέναι μέτρον τοῦ καλοῦ καὶ τῆς
 ἀναγκαστικῆς· ἀλλ' ὥσπερ οἱ κατὰ σάρκα χρη-
 ματίζομενοι οὐ λαμβάνουσι κόρον τῆς τοῦ
 πλείονος ἐφέσεως· οὕτως ἡμεῖς ἐν τοῖς πνευ-
 ματικοῖς τοῖς κρείττοσι ἐπεκτείνεσθαι μὴ παύ-
 σοισθε ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς. Ἐπειδὴ οὐκ ἄξια
 τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν δό-
 ξαν τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμεῖς·
 οὐχ ὁρᾷτε τοὺς βίους τῶν ἁγίων πότοις πό-
 νοις καὶ ἰδρώσι καταρσώθησαν; Οὐχ ἔρατε
 τὰ μαρτύρια τῶν ἁγίων πότοις αἵμασι καὶ
 παθήμασι συνετελέσθησαν; Διὰ τί; ἵνα Χρι-
 στὸν κερδήσωσι, ἵνα τῶν ὑπεραγαθῶν τύχωσι·
 ἐπειδὴ τὰ βλεπόμενα πρόσκαιρα, τὰ δὲ μὴ
 βλεπόμενα αἰώνια. Οὐ καλὸς ὁ ἥλιος; ἀλλὰ
 καὶ οὗτος μικρὸν ὕστερον σκοτισθήσεται· οὐ
 καλὴ ἡ σελήνη; ἀλλὰ καὶ αὕτη οὐ δώσει τὸ
 φῶγός αὐτῆς. Οὐ καλοὶ οἱ ἀστέρες; ἀλλὰ καὶ
 αὗτοί πεσοῦνται. Οὐ καλὸς ὁ οὐρανός; ἀλλὰ
 καὶ αὗτος ὥς ἱμάτιον παλαιωθήσεται, καὶ
 πάντα ἀλλαγήσονται καὶ καινοὺς δεῖ γενέ-
 σθαι οὐρανοὺς καὶ καινὴν γῆν, κατὰ τὸ γε-
 γραμένον· καὶ ζωὴ μακαρία ἐστὶ καὶ ἀν-
 ἐκλάλητος ἡ μετὰ Χριστοῦ καὶ σὺν Χριστῷ
 προσδοκώμενη.

Τοιαῦται οὖν αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τοιού-
 τοις ἐνθυμήμασι βοηθῶμεν ἑαυτοῖς, ἡδελφοί,
 τοὺς ὑπὲρ αἰσθήσιν τὰ κατ' αἰσθήσιν· νι-
 κῶντες, καὶ τῷ θεῷ ἔρωτι τὸν τῆς σαρκὸς
 ἔρωτα καταστέλλοντες. Καὶ καθὼς διδάσκει
 ὁ ἀπόστολος τὰ ἄνω ζητοῦντες οὗ ἐστὶν ὁ
 Χριστὸς ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς καθήμενος,
 τὰ ἄνω φρονεῖντες, μὴ τὰ ἐπιγῆα, καθάπερ
 τινες τῶν ἀνθρώπων δίκην συν τῷ ἐσθλότητι
 τῶν ἐνθυμιῶν ἐγκυλινδούμενοι καὶ τοῖς τέλ-

sunt exilia et persecutiones, carceres et
 perpessa mala, in quibus usque ad san-
 guinem restitistis certantes adversus pec-
 catum. Quod quidem non ex vobis, sed
 donum Dei fuit, a quo vobis est et laus.
 Habeant alii divitias, et possessiones et mo-
 nasteria et instituta; mihi ad honorem suf-
 ficit vos solos habere, et in vobis gloriari.
 Vos enim mihi estis gaudium et corona, et
 vita et alacritas, et quidquid aliud est boni.
 Hoc unum deprecor, ne deficiatis in bono
 proposito, neque ullam in bono et profectu
 cognoscatis mensuram; sed veluti divitia-
 rum cupidi nullam habent ditandi satie-
 tatem, sic vos in spiritualibus melioribus
 ne desistatis progredi usque ad supremum
 vitae spiritum. Siquidem non dignae sunt
 passionibus huius temporis ad futuram glo-
 riam, quae revelanda est in nobis. Nonne
 videtis in vitis sanctorum quot labores
 et sudores pro virtute sustinuerunt? Ec-
 cur? Ut Christum lucrifacerent; ut super-
 nis potirentur bonis. Visibilia enim tem-
 poranea sunt, invisibilia vero aeterna.
 Pulcher quidem sol est; sed paulo post in
 tenebras convertetur. Pulcra est luna; sed
 et haec lumen suum non dabit. Pulcra sunt
 astra; sed et haec decident. Pulcrum est
 coelum; sed et istud sicut vestimentum
 veterascet; et omnia necesse est immutari,
 ac novos fieri coelos, et terram novam,
 sicut scriptum est; et tantum vita erit
 beata et ineffabilis ea, quae post Chri-
 stum et cum Christo expectatur.

Haec sunt repromissiones: atque huius-
 modi considerationibus nosmetipsos in-
 venimus, o fratres; et in his quae sensum
 superant, vincamus ea, quae sensibus su-
 biacent: amore Dei expugnemus amo-
 rem corporalem. Et, sicut docet Apo-
 stolus, superiora quaerentes, ubi Chri-
 stus est sedens ad dexteram Patris, quae
 sursum sunt sapientes, et non quae su-
 per terram, quibus adhaerent ii ex ho-

μασι των παλῶν καταβαπτίζόμενοι, ὧν τὸ τέλος ὑπομένει, καὶ ἡ δόξα ἐν τῇ αἰσχροῦ αὐτῶν. Ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει· ἐξ οὗ καὶ σωτήρα ἀπεκδεχόμεθα Κύριον Ἰησοῦ Χριστόν, ὃν καὶ ἀξιωθεῖμεν εὐμενῶς ἰδέσθαι προσλαμβανόμενον ἡμᾶς ἐν τῇ αὐτοῦ βασιλείᾳ, ἥ ἡ δόξα καὶ το κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΒ΄

Περὶ τοῦ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ παντὸς μολυσμοῦ διὰ τῆς Θεοδωρήτου μετανοίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἐπελύπησεν ἡμᾶς ἡ πληγὴ τοῦ ποδός μου, καὶ οὐκ ἀπεικότως· συνδιατίθεσθε μοι γὰρ καὶ χαιρομένων καὶ λυπομένων ὡς φιλάδελφοι, καὶ φιλοπάτορες. Εἰγὼ δὲ ἐντεῦθεν ποιῶμαι τὴν κατήρησιν. Ἦός; Ὅτι ἐπειδὴ ἐπλήγην διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, εὐθὺς ἐθέλην καὶ ἀνακλίσεως καὶ ἰατρείας, ἐξ οὗ οὐδὲ ἡδυνήθην ὑμῖν συναναστραφῆναι ταῖς τρισὶν ἡμέραις ταύταις. Εἶτα ἐπειδὴ ἔλειπε Θεοῦ ἰθρυαυθῆναι, πάλιν σύνειμι καὶ συμφέρομαι ἡμῖν. Οὕτως ἐστὶν καὶ ἐπὶ τῶν κατὰ ψυχὴν συνπτωμάτων. Επρώτη τις τὴν καρδίαν ἀπὸ ὁράσεως, ἥ ἀπὸ ἀκοῆς; καὶ συνηρπάγη ἐκ λογισμοῦ δαιμονιώδους, καὶ ἀνεφλέχθη εἰς ἐπιθυμίαν, εἰς ἀντιλογίαν, εἰς παρακοήν, εἰς ἄλλο τι τῶν ὀλεθρίων παθῶν; δεῖν εὐθὺς Θεραπεύειν· ἡ δὲ ἐστὶ μετάνοια, κατάνυξις, κλαυθμός, ὀδυρμός, συντριμμός καρδίας, καὶ τὰ ἄλλα φάρμακα τῆς μετανοίας. Καὶ ἐντεῦθεν ἀναρρώσθηται καὶ πρὸς τὴν προτέραν ἀναδραμεῖν κατὰστασιν. Ἡ δὲ μὲν οὕτως γίνεται, εὐρισκόμεθα ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίας καὶ πληγὴν ἐπὶ πληγὴν προστιθέντες. Καὶ γινέ-

minibus, qui more suum in luto volutantur concupiscentia, et in coeno merguntur vitiorum, quorum finis est perditio, et gloria in dedecore suo. Conversatio autem nostra in coelis est; unde expectamus servatorem Dominum Iesum Christum; quem digni habiti sumus aspicere clementem, et susipientem nos in regno suo; cui sit gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXII.

*De nobismetipsis purificandis
ab omni sorde*

per poenitentiam a Deo concessam.

FRATRES ET PATRES,

Mihi tum gaudenti tum dolenti adhaerentes vos, uti fratrum et patris amatores, ob plagam pedis mei condoluistis. Ego autem exhinc sermonem exordiar. Unde factum est, ut ego, qui ob peccata mea plaga percussus sum, statim relevari et sanari sum deprecatus? Eo quod vobiscum conversari nequiveram per hos tres dies; deinde cum misericordia Dei convalescerem, statim vobiscum sum ad conferendum. Idipsum accedit et in morbis spiritualibus. Vulneratus qui est in corde suo per visum vel per auditum, vel abstractus est a diabolica cogitatione, vel uritur impura concupiscentia, vel odio, vel invidia, vel desidia, vel pervicacia, vel alio quodam malefico vitio, statim ad medicinam accurrat; quae est poenitentia, compunctio, gemitus, planctus, contritio cordis, aliaque pharmaca resipiscentiae; et hinc potest rursus convalescere atque ad pristinam redire conditionem. Quod si haec non fient, prolabimur de pec-

ται τὸ πάθος ἀνίατον, καὶ ἀρρώστοῦμεν τὴν
πρὸς τὸν θάνατον ἀμαρτίαν.

Ἀλλὰ μηδαμῶς οὕτως, ὦ ἀδελφοί. Ἀλλὰ
πρῶτον μὲν φυλακτέον μὴ ἀμαρτεῖν ἡμᾶς.
Τί γὰρ ἡδύτερον καὶ μακαριώτερον τοῦ ψυ-
χὴν ἔχειν καθαρὰν καὶ νοῦν ἀπληγὰ ἐκ
παθῶν. Εἰ δὲ καὶ συμβῇ ἀμαρτεῖν, ἐπειδὴ
ὀλισθηρὰ ἡ φύσις ἡμῶν, θᾶττον διορθωτέον·
καὶ μὴ δὲ πρὸς μίαν ὥραν ἀπεράπτειτον τι
ἐατέον. Οτι ὁ θάνατος κλέπτης ἐστὶ, καὶ οὐκ
οἶδαμεν ποῖα ὥρα ὁ κλέπτης ἔρχεται· μεσο-
νύκτιον ἢ ἀλεκτροφωνίον; Καὶ τὸ ἀπαρασκεύ-
αστον ἐξελεῖν τοῦ σώματος ἐπικινδυνώ-
τατον λίαν. Καὶ τὸ παρασταθῆναι τῷ βή-
ματι τοῦ Χριστοῦ φοδερῶτατον πάντων σφο-
δρα. Ζῶν γὰρ, φησὶν ὁ λόγος τοῦ θεοῦ, καὶ
ἐνεργῆς καὶ τομώτερος ὑπὲρ πᾶσαν μάχαι-
ραν δίστομον, καὶ διϊκνούμενος ἄχρι μερισ-
μοῦ ψυχῆς τε καὶ πνεύματος, ἁρμῶν τε καὶ
μυελῶν, καὶ κριτικὸς ἐνθυμήσεων καὶ ἐννοιῶν
καρδίης· καὶ οὐκ ἔστι κτίσις ἀφανὴς ἐνώπιον
αὐτοῦ· πάντα δὲ γυμνὰ καὶ τετραχληλισμένα
τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ· πρὸς δὲ ἡμῶν ὁ λόγος.
Καὶ εἰ ὁ δίκαιος μάλις σώζεται, τούτων οὐ-
τως ἔχόντων· ὁ ἀσεβὴς καὶ ἀμαρτωλὸς ποῦ
φανεῖται;

Καὶ εἰ ὁ Δανιὴλ ὁ προφήτης ἰδὼν ἐν
ὀράματι τὸ κριτήριον, καὶ ἔφριξε καὶ ἐξέστη·
τί πειράμεθα ἡμεῖς ἐπ' αὐτῶν ἐρχόμενοι τῶν
πραγμάτων; Ποταμὸς, φησὶ, πυρὸς εἴληκεν ἑμ-
προσθεν αὐτοῦ. χίλια χιλιάδες παρυστήκα-
σαν αὐτῷ· καὶ μύρια μυριάδες ἐλειτούργουν
αὐτῷ· Κριτήριον ἐκάτισε, καὶ βίβλοι ἡνεώ-
χθησαν. Οταν οὖν ταῦτα γένηται, τίς ὑπο-
στήσεται, τίς παρήρσιάσεται; ἢ ὁ ἔχων πί-
στιν ὀρθὴν καὶ τὴν πράξιν ἀγαθὴν· ὁ τὴν
ἀνδρείαν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν σο-
φροσύνην κεκτημένος ὁ υἱὸς τῆς ὑπακοῆς·
καὶ τελειωτῆς τῆς ὑποταγῆς. Διατοῦτο προσε-
κτέον πάση φυλακῇ, ὦ ἀδελφοί, καὶ φοβη-
τέον τὴν ὥραν τοῦ θανάτου, καὶ ἐτοιμαστέον
κατὰ πᾶσαν ὥραν πρὸς τὴν ἐξοδὸν καὶ μὴ

cato in peccatum, vulnus vulneri adii-
cientes. Tunc morbus erit insanabilis, et
peccatum ad mortem perducens magis
atque magis roborabitur.

Absit, o fratres; sed prius omne pec-
catum arceamus. Quid enim erit beatius
quam animam puram neque vulneratam
a vitiis habere? Et quamquam in puncto
cadere contingat: labilis enim est na-
tura nostra; statim erigere nos debemus.
Neque vel una intercedat hora, antequam
ad medicinam recurramus. Mors enim est
fur; et nescimus qua hora fur venerit, vel
media nocte, vel sub gallicinio. Mori autem
extemplo atque imparatos maxime peri-
culosum est: et sic ad tribunal Christi ad-
duci, maxime tremendum. Dictum est: -
Vivens enim sermo Dei et efficax, et fe-
riens magis quam omnis gladius anceps, et
pertingens usque ad divisionem animae et
spiritus, compagum quoque ac medulla-
rum, et discretor cogitationum atque in-
tentionum cordis. Et non est ulla creatura
invisibilis coram eo: omnia autem nuda
et aperta sunt oculis eius, ad quem no-
bis sermo. - Et si iustus ex his, quae ita
se habent, vix salvus est: ubi erit im-
pius et peccator?

Et si Daniel propheta, conspecto in
visione iudicio, contremuit atque expavit;
quid experiemur nos, cum reapse ad illud
adducti erimus? Ille dixit: «Fluvius ignis
fluit ante faciem eius: millia millium ad-
stiterunt ei: et decem millia myriades
serviebant ei. Iudicium sedit, et libri aperti
sunt.» Quando haec supervenient, quis su-
stinebit, quis sibi confidens accedet? Tan-
tum qui rectam tenet fidem, et actiones
optimas: qui viriliter inste et sapienter
egit filius obedientiae et perfecte in ordine
consummatus. Quamobrem omni custodia
attendendum est, o fratres; ac timendam
expectare horam mortis; et praeparatos
esse debemus singulis horis ad transitum;

λαθῇ κλεπτέον ἡμῶς ὁ ἀνθρωποκτόνος ἡμῶν
ἐχθρὸς ἀεὶ τὸ παρὸν διὰ ῥαθυμίας προέ-
μενος, καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς τὴν ἐργασίαν των
ἐντολῶν ὑποτιθέμενος. Τούτου γάρ ἐστιν ὁ
ὄρις ἀπάτων καὶ ποικιλλόμενος τοῖς τῆς κα-
κίας τρόποις. Οὐ μὴ ἀγνοῶμεν, ἀλλὰ ἀποστρε-
πωμεθα καὶ ἀποκρουώμεθα δυνάμει Θεοῦ
ἐκάστοτε.

Διὰ τοῦτο ἐγὼ ὁ ταπεινὸς κατὰ τὴν πα-
ρῴσταν ὄραν ἡγάγον ὑμᾶς ἐνταῦθα, ὥς ἂν
ἀκούσῃτε πέντε ῥήματα ἐκ τοῦ στόματός μου,
εἰς τὸ παρακληθῆναι ἐν ἀλλήλοις διὰ τῆς
ὑπομνήσεως. Ἀγαθὴ γάρ ἡ ὑπόμνησις, ὥς ἡ
νεκρὸν ποιοῦσα τὴν ψυχὴν. Καὶ τοῦτο ποι-
οῦντες κατὰ μίμησιν τῶν πατέρων ἡμῶν, εὖ
οἶδα, καὶ πέπεισμαι, ὅτι πορισόμεθα τὴν σω-
τηρίαν ἡμῶν καὶ Θεὸν ἴλεον καταστήσωμεν,
καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ τυχεῖν καταξιωθῶ-
μεν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΓ'

Πῶς τὸ ἱκανῶς ξενίζειν χρῆ τοὺς
παραβάλλοντας ἀδελφούς ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εὐχαρισεῖν ὀφείλομεν τῷ Κυρίῳ ἐφ' οἷς
ποιεῖ μεθ' ἡμῶν ἀγαθοὺς, καὶ μάλιστα ἐν τῇ
ξενίᾳ ταύτῃ· ὅτι καὶ περ ὄντες ἐν διωγμῷ ὥς
ἐν μοναστηρίῳ διαιτῶμενοι, ἱκανοῦμεν ξενί-
ζειν, καὶ τοὺς παραβάλλοντας. Οἰᾶτε πόσοι
τῶν ἀδελφῶν ἀεννάως ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν
ἐπιδημοῦντες καὶ εἰκότως. Ποῦ γὰρ ἄλλη ἀπο-
βλέψουσιν, ἢ πάντως εἰς θεὸν καὶ εἰς τὴν ἡμε-
τέραν ταπεινώσιν; Οἰᾶτε καὶ τοὺς ἄλλους
ἐπιξενουμένους ἀδελφούς τε καὶ πατέρας πτω-
χούοντας καὶ ἡπορημένους; καὶ σχεδὸν οὐκ
ἐστὶν ἡμέρα ἐκτὸς ὑποδοχῆς, καὶ θμῶς ἐν πᾶσι

ne latronum more mors insidietur nobis;
hostis noster est homicida, qui studet ut
praesens tempus per aediam perdamus,
et mandata explenda in futurum protraha-
mus. Talis est enim serpens seductor, et
variis fraudibus malitiae nos circumve-
niens.

Hunc nos minime latet; sed in fugam
vertamus, vel arceamus in virtute Dei
semper. Ideo ego pauper modo vos huc
adduxi, ut vel quinque verba ab ore meo
audiat, ut haec commemorantes ad in-
vicem confortemini. Bona enim com-
memoratio quasi renovat animae iuventutem.
Atque haec operantes iuxta exempla pa-
trum nostrorum, persuasum mihi est nos
posse salutem nostram consequi, et Deum
nobis propitium reddere, et tandem eius
sortiri regnum aeternum in Christo Iesu
Domino nostro; cui est gloria et potentia,
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et sem-
per, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXIII.

*Quomodo oporteat,
excipere, ut possumus, adventantes
fratres nostros.*

FRATRES ET PATRES,

Gratiae agenda sunt Domino de be-
neficiis, quae contulit nobis; et praecipue
ob praesentem hospitalitatem; nam etsi
in persecutione constituti, veluti in mo-
nasterio versati, possumus et adventantes
excipere fratres, ut hospites. Considerate
quot fratres iugiter ex una alterave parte
huc conveniunt, et merito; nam quo se
convertere possunt, nisi ad Deum pro-
sus et ad nostram humilitatem? Consi-
derate et alios, qui hospitio suscepti sunt,
fratres paupertate et penuria afflictos;

τοῦτοις οὐκ ἐνέμενεν ἡμῖν τὰ πρὸς χρεῖαν· ἀλλὰ καὶ ὅπου ἐκ περισσοῦ ἡ ἀντάρκεια καὶ τί ἄλλο ἔστιν ἔπειν, ὅτι ὁφειδὴς ὁ ἐπαγγελ-
λόμενος. Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ
θεοῦ, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα
πάντα προστεθήσεται ἡμῖν; Καὶ γε προστεθή-
σεται ἡμῖν ἀπὸ καρποῦ σίτου καὶ οἴνου καὶ
ἐλαίου καὶ τῶν ἄλλων χρεῶν πάντα ὑπὲρ
ἐλπίδα, καὶ οὐχ ἱκανοῦμεν οὐδὲ ἔχομεν ἀξίαν
φωνὴν ῥῆξαι εἰς εὐχαριστίαν τῆς ἀγαθότη-
τος αὐτοῦ· εἰ δὲ ὅτι συνεχόμεθα καὶ συμπε-
ζόμεθα ἐν ταῖς ὑποδοχαῖς δηλονότι· ἀλλ' ὁρᾷ
ὅσος ὁ μισθός, καὶ ὅση ἡ πρὸς θεὸν αἰνεσις.
Αὐτοὶ οἱ κατέχοντες τὰ μονασῆρια θαυμά-
ζουσι, ὅτι ἥπερ ἐκείνοις οὐκ ἐξικνεῖται ποιεῖν,
ἡμῖν δίδωκεν ὁ θεὸς ἐπετελεῖν. Διὰ τί; Ἵνα
τὸ δυνατόν τοῦ θεοῦ γνωρισθῇ κατὰ πίσιν
καὶ ἐλπίδα, οὐκ ἐν τοῖς ἀνθρώποις καθή-
κουσι τελειούμενον.

Καὶ μοι δοκεῖ παρόμοιον εἶναί τι τὸ κατ'
ἡμᾶς τῆς ἐν ἐρήμῳ τοῦ Ἰσραὴλ διατριβῆς· τι-
τραετίαν σήμερον οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θερίζουσι
δίδωκεν ἡμῖν ὁ θεὸς ἀνελλιπώς τὰς τροφὰς τὰς
τοῦ σώματος· οὐ μάννα εὐρανόθεν ὕδωρ· ἀλλὰ
τὰς τῶν ἐχόντων ἀποθήκας ἡμῖν ἀνοίγων.
Οὐχ ὕδωρ ἐκ πέτρας πηγάζων, ἀλλὰ τοὺς
οἰνώνας τῶν εὐσεβῶν προχέων ἡμῖν· τί ἄλλα
ἴσα οὐκ εὐμαρῶς ἔτι λέγειν. Ἀρα οὐ θαυμα-
στὸν τοῦτο καὶ ξένον καὶ αἰνέσιμον; Εἶπω τι
καὶ ἕτερον ἀποστολικῶς· Ὡς πτωχοὶ μὲν ἡμεῖς,
πολλοὺς θεοὶ πλουτίζοντες, ὥς μηδὲν ἔχον-
τες καὶ τὰ πάντα κατέχοντες. Τοιαῦται γὰρ
αἱ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ἡμῶν ὁδοὶ, καὶ τηλι-
καῦται αἱ εὐεργεσίαι, καὶ δέος μήποτε ἀναι-
σθησία τῶν τιμῶν κατιβρούσωμεν τὸν εὐερ-
γέτην, ἀλλὰ προσχόντες προσέχωμεν ἀδελφοὶ
πάντες ὁμοῦ, οἳ τε ἐνταῦθα καὶ οἱ ἐπιδη-
μιούντες, καὶ κατορθοῦντες κατορθώσωμεν
τῆς ἐντολᾶς τοῦ κυρίου, καὶ κατανοώμεν ἄλ-
λילים εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν
ἔργων, μὴ ζῶντες ἀδιαφόρως, μηδὲ ποιοῦντες
τὰ θελήματα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διανοιῶν,
μηδὲ γογγύζοντες κατὰ τοὺς πάλαι γογγυ-
σ-

et nulla fere elabatur dies absque rece-
ptione. Attamen in his omnibus nihil
necessarii nobis defuit; sed sufficientia
et abundantia est. Quid aliud nobis dicen-
dum est, nisi infallibile esse illud effa-
tum: *Quaerite primum regnum Dei, et*
iustitiam eius, et haec omnia adiicientur
vobis. Fructus frumenti vini, olei, et alia,
quae necessaria sunt praeter spem nobis
non deficient; ita ut dignam agendi gratias
vocem tantae benignitati non habeamus.
Si ob receptos fratres cogimur coarctari
ac quasi comprimi, consideremus quanta
nobis erit retributio, quantumque in Deo
solamen. Ipsi monasteriorum detentores
mirantur, ut quod nec illi perficere pos-
sunt, nobis Deus facere concesserit. Et
qua de causa? Ut potentia Dei secundum
fidem et spem appareat, haud quidem per
humana momenta rem perficiens.

Et similes mihi videmur populo Dei
in deserto. Ecce iam quartus annus, a quo
neque serentibus neque metentibus dedit
nobis Deus absque deficientia corporis ali-
menta. Haud quidem manna de coelo
pluit, sed horrea divitum nobis aperuit.
Non aquam eduxit e petra, sed piorum vi-
narias cellas nobis praebuit, et alia quo-
que, quot nec recensere iuvat. Nonne
quidem mirabile, novum ac laudibus di-
gnum? Et quid aliud dicam, nisi quae di-
xerat apostolus: *Sicut egentes, multos*
autem locupletantes, tanquam nihil ha-
bentes, et omnia possidentes. Haec enim
sunt largitiones Dei, et tanta eius beni-
ficia. Necesse quippe non est, ut indiffe-
rentia nostra tantum benefactorem iniuria
officiamus; verumtamen omni sollicitu-
dine attendamus omnes, o fratres et adve-
nae; recta agendi ratione recte complea-
mus mandata Domini, atque ad invicem ex-
cogitemus accendi ad charitatem et opera
bona; haud quidem negligenter viventes
neque facientes voluntatem carnis et pro-

τάς, μηδὲ ἐκπειράζοντες τὸν κύριον κατὰ τοὺς
τηνικαυτα πειραστάς· ὡς εἰ ἄρα δύναιτο θεὸς
τοῦτο κακῆναι πρὸς τὸ ἐξῆς πορίζειν. Πάντα
δυνατὰ τῷ πιεῦντι, γέγραπται καὶ πιεῦ-
σουσιν ἐπεχορηγήσῃ ἡμῖν ὁ κύριος πάντα τὰ
πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα, καὶ τὰ κατὰ σάρκα
ἐρώδια, καὶ τὴν ἡρεμον τοῦ βίου διελευσώ-
μεθα, φωτὶ ἀληθείας καταυγάζόμενοι, καὶ
τὸν ἀόρατον Αἰαλήκ τροπώσμεθα ὅπλοις
δυνατοῖς τοῦ πνεύματος συμφραττόμενοι. Καὶ
εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας οὐκ εἰσελευσώμεθα
μεν, ὅτι μηδὲ πρὸς ἡμῶν τὰ πρόσκαιρα καὶ
παρερχόμενα· εἰς δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐ-
ρανῶν εἰσελευσώμεθα ὅτι πιστὸς ὁ ἀπαγγει-
λάμενος καὶ λέγων· Μακάριοι οἱ δεδιωγ-
μένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΔ'

Οτι οὐ χρῆ διδόναι ἀφορμὴν
ζητοῦσιν ἀφορμὴν
καὶ περὶ τοῦ ἀγωνίζεσθαι κατὰ
τῶν παθῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πρὸς τὰ φθάσαντα λυπηρὰ προσκαιρὸν
ἐστὶν τὸ τοῦ ἀποστόλου εἰπεῖν· Πειρασμός
ἡμᾶς οὐκ εἴληφεν, εἰ μὴ ἀνθρώπινος. Λέγομεν
δὲ τοῦτο διὰ τὸν κύριον Θεοκτίστον τὸν κα-
λόγητον, ὡς ὄντα ἡμέτερον κατὰ πάντα. Τίς
δὲ ὁ πειρασμός; ὅτι αὐτὸς μὲν ἐξορίσθη ἐν
τῇ καλουμένῃ Χαλκίτῃ· ὁ δὲ πρεσβύτερος
αὐτοῦ διεμβληθεὶς ὑπὸ δημοταγῶς, ὡς ἀ-
μνημονήσας τοὺς κρατοῦντας ἐδάρη θεοῦ
χαλεπόν. Καὶ οἱ πειρασμοὶ ἀνάπτονται, καὶ
εὗρισκόμεθα, ὡς τὰ πολλὰ ἡμεῖς παραίτιοι
τῶν πειρασμῶν. Πῶς γὰρ ἐνδέχεται μοναστή-
ριον κρατεῖν καὶ οὐ μνημονεύειν τοὺς κρα-
τοῦντας; ἢ πῶς ἐνδέχεται ἐν τῇ πόλει διατρί-

priae mentis, neque obmurmurantes vel
tentantes Dominum, ut olim illi fecerunt
in deserto; et sic in posterum hoc illudque
necessarium possit Deus largiri. Scriptum
est, omnia possibilia esse credentibus.
Praebeat Dominus omnia, quae necessaria
ad salutem expostulabimus, nec non corpo-
ris viaticum. Atque hoc pacto, tranquillam
vitam agemus, veritatis lumine illustrati
et invisibilem Amalec profigabimus, bene
instructi terribilibus spiritus armis. In
terram quidem promissionis non ingre-
diemur, siquidem haec temporanea erat
et transitoria, sed regnum ingrediemur
coelorum; nam fidelis est qui dixit: *Beati,*
qui persecutionem patiuntur propter iusti-
tiam, illorum enim est regnum coelorum,
in Christo Iesu Domino nostro; cui sit glo-
ria et potentia cum Patre et Spiritu sancto,
nunc et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

SERMO LXXXIV.

Quod non danda sit occasio
quaerentibus occasionem:

deque pugna adversus vitia.

FRATRES ET PATRES,

Cum instent mala, opportunum est cum
Apostolo dicere: *Tentatio nos non appre-*
hendit nisi humana. Hoc autem dicimus
ob dominum Theoctistum calogorum, qui
in omnibus noster est. Quae est autem
tentatio, cum quidem ille pulsus sit exul
in insula Chalchiti; alius autem eo senior
a contubernali delatus, qui imperatorum
memoriam non fecisset, crudelissime va-
pularit. Et iam persecutio accenditur, et
ut saepe, nos invenimur tentationi obno-
xii. Quomodo enim possumus monaste-
ria habitare, si imperantium memoriam
non facimus? Vel quomodo possemus in

ῥαίν τοὺς σεσωσμένους ἀδελφοὺς καὶ πατέρας· καὶ μὴ ταραχὴν ἐμποιεῖν τοῖς κακοδόξοις. Ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν καὶ ἀπορίσθητε, λέγει κυριε. Καὶ ἀκαθάρτου μὴ ἅπτεσθε· Οἱ δὲ τοῦναντίον ποιοῦντες τάναντία ὑπομένουσι.

Διὰ τοῦτο ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ ἐμακρύναμεν τῶν ἐν ἄστει, ἐν τῇ ἐσχάτῃ ταύτῃ καθεζόμενοι, ἵνα μὴ δῶμεν ἀφορμὴν τοῖς ζητοῦσιν ἀφορμὴν. Καὶ ὁ κύριος διεφύλαξεν ἡμᾶς ἄσιν· οὕτως τοῦ παρόντος· ἀλλὰ καὶ διαφυλάξειεν ἡμᾶς προσέχοντες ἑαυτοῖς καὶ μὴ ἐκπερομυθῶμεν τοῦτο κἀκεῖνο, μὴ δὲ ὑπέσχωμεν τὰς ἀκοᾷς λόγοις ματαιαῖς καὶ κυβδήλοις. Τί λέγει ὁ ἀπόστολος; Ο ὁ λόγος ἡμῶν πάντοτε ἐν χάριτι, ὅλατι ἠρτύμενος εἰδέναι ἡμᾶς, πῶς δεῖ ἐν ἐκάστῳ ἀποκρίνεσθαι. Καὶ πάλιν ὁ ἀδελφός τις λέγει· Οὕτω λαλεῖτε καὶ οὕτω ποιεῖτε, ὥς διὰ νόμου ἐλευθερίας μέλλοντες κρίνεσθαι. Ὡστε ἀσφαλεῖς ὦμεν μὴ ἐμπεσεῖν εἰς πειρασμὸν ἀκαίρως, ἀλλὰ γε ἐξελεσθῆναι ὥς ἐκ παριούσης τῶν παρόντων κακῶν.

Καὶ τοιοῦτος μὲν ὁ ἀνθρώπινος πειρασμός, τουτέστιν ὁ ἐλαφρός· ὁ δὲ τῶν δαιμόνων οὗτος ἐστὶν ὁ λίαν βαρὺς καὶ ἀκήρυκτος, ὃς ἐκδοτος ὢν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν καὶ ὥραν καὶ στιγμήν· εἰς τὸ πειράζειν ἡμᾶς, χαλεπὴν ἡμῖν λίαν ποιεῖται τὴν ἀντίστασιν, καὶ δυσκατόρθωτον τὴν νίκην. Ἀλλ' ἐπειδὴ πάντα ἐπιμελεῖα καθορθεῖσθαι πέφυκεν, ὑπομένωμεν καὶ νικῶμεν μετὰ Χριστόν. Αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ διαφέρων ἡμῶν τοὺς ἀγῶνας. Οτι χωρὶς ἐμοῦ, φησὶν, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν. Καὶ σπεύσωμεν μὴ ἐμπεσεῖν ἐν τῷ πειρασμῷ τούτῳ μηδὲ ὑπὸ χεῖρα γενέσθαι τοῦ διαβόλου, ὅτι ὧδε οὐκ ἐστὶν εἰς νῆσον ἐξορίσθῃναι καὶ ἐπ' ὀλίγον χρόνον· ἀλλὰ ἀπὸ θεοῦ ἀπορρίπτεσθαι, καὶ εἰς σκότος ἐξώτερον ἀποπεμφθῆναι καὶ οὐκ ἐστὶν ὧδε τόσα καὶ τόσα μαστιγῆσθαι, ἀλλὰ ἀπειρίαι μάστιγες καὶ αἰῶναι καὶ ἀτελεύτητοι. Αναστήσονται, γὰρ φησὶν, οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιήσαντες εἰς ἀνάστασιν ζωῆς, οἱ δὲ τὰ κακὰ πράξαντες εἰς ἀνάστασιν κρίσεως. Προσηγορεύει οὖν λοιπὸν, ἀδελφοί, καὶ στενάξωμεν· πᾶσιν δυνάμει δυνάμεσθαι.

urbe versari tutos fratres et patres, et non turbare eos, qui haeretice sentiunt? Dominus dicit: *Exite de medio eorum: et immundum ne tetigeritis*. Qui vero contraria facient, et contraria patientur.

Ideo nos humiles ab iis, qui in urbe et castris sunt, profugi sumus, atque in hac extrema terra consedimus; ne quarentibus occasionem demus nos occasionem; et Dominus nos incolumes hucusque custodivit; et insuper custodiet, si nobis attendamus, neque hoc illudque proferamus, neque aures praebeamus vanis levibusque sermonibus. Quid ait apostolus? *Sermo vester semper in gratia sit sale conditus, ut sciatis quomodo oporteat vos unicumque respondere*. Frater autem Domini dicit: *Sic loquimini, et sic facite, sicuti per legem libertatis iudicandi*: ita ut tuti simus, ne incidamus in tentationem, sed veluti e laqueis, liceat exire praesentibus malis.

Talis est humana tentatio, videlicet levis; quae vero daemoniaca est valde gravis est, nec annuntiatur, cum omni die omnique hora et momento aderit et nos persequatur, et nobis gravem praebeat certamen et difficilem victoriam. Sed quoniam satagentibus omniaabilia sunt cum Christo, resistamus atque vincamus. Ipse enim est, qui nobiscum est in certamine, dixit enim: *Sine me nihil potestis facere*. Nos attendamus, ne in huiusmodi tentationes incidamus, neque sub manu veniamus diaboli. Tunc enim non aderit exilium in quandam insulam et ad modicum tempus; sed a Deo arcebimur, et ad tenebras mittemur exteriores. Nec aliquot numerata erunt verbera; sed innumera, aeterna et absque fine. Dictum est enim quod, qui bona egerint resurgent in resurrectionem vitae; qui vero mala fecerunt, in resurrectionem iudicii. Cum timore igitur et tremore stemus,

κατὰ τὸ κράτος τῆς ἰσχύος τοῦ ἐν ἡμῖν πνεύματος, καὶ λογισμοὺς καθαίρουσας, κατὰ τὸ γεγραμμένον, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρώμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν ἰσχύει ἔχοντες ἐδικαίηται πᾶσαν παρακοήν· καὶ τοῦτο ὁ πόλεμος ὁ ἀκαταμάχητος· καὶ τοῦτο τὸ μαρτύριον τὸ πολυβάσανον καὶ πολυήμερον· ὅς γάρ οὐκ ἐνδιῶσι τοῖς λογισμοῖς αἱ τυπόμεναι, οὐδὲ καταπτύ γόνυ τῷ Βαάλ· ἀλλ' ἀνταγωνιζόμενος καὶ ὑπερ᾿ αλλόμενος τῶν παθῶν ἐπιθυμίας θυμῶν, ὀργῆν, φόβον, οὗτος δηλονότι καθεκάστην μαρτυρεῖ καὶ μετὰ τοῦ Παύλου δυνατός ἐστι λέγειν· Καθ' ἡμέραν ἀποδυνήσκω νῆ τὴν ἡμετέραν καύχησιν, ἣν ἔχω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. Καὶ ἐπὶ τέλει τῶν ἀγώνων παρρησιασθήσεται εἰπεῖν· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα, λοιπὸν ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στεφάνος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὁ δίκαιος κριτής. Καὶ γένοιτο πάντας ἡμᾶς τὸ αὐτὸ εἰπεῖν, καὶ τῷ τῆς δικαιοσύνης στεφάνῳ κατακοσμηθῆναι, καὶ εἰς βασιλείαν οὐρανῶν εἰσελθεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

o fratres, et omni confortati virtute secundum potentiam fortitudinis Spiritus, qui in nobis est, cogitationes nostras purificantes, sicut scriptum est: *Consilia destruentes et omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei; et in promptu habentes ulciscensem inobedientiam.* Idque erit absque intermissione. Hoc erit bellum, quod nunquam finire potest, et hoc certamen martyrii plurium tormentorum atque dierum. Qui enim, etsi multis impetitus cogitationibus, non flectitur, nec genua flectit Baal; sed obstitens et superans vitia cupiditatis, furoris, irae, timoris, hic certe quotidie martyr est, et cum Paulo dicere potest: *Quotidie morior per gloriationem, quam habeo in Christo Iesu Domino nostro.* Cumque certamina absolverit, potest libere conclamare: *Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi; de caetero reposita est mihi corona iustitiae, quam reddit mihi Dominus in die illa iustus iudex.* Et liceat nobis omnibus haec dicere, et corona iustitiae redimiri, et in regnum coelorum ingredi in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΕ'

Διδασκαλία περὶ τοῦ φεύγειν τὴν
ὀλέθριον ἡδονήν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἦλικον ἀγῶνα ἔχειν τὸν διδάσκαλον περὶ τῶν μαθητῶν ὑποδείκνυσιν ὁ ἀπόστολος πρὸς Τιμόθεον λέγων· Επιστήθη εὐκαιρῶς ἀκαιρῶς, ἐλεγξον, ἐπιτίμησον παρακάλεσον, ἐν πάσῃ μακροθυμίᾳ καὶ διδαχῇ· ἔσται γάρ καιρὸς ὅτε τῆς ὑγιανοῦσης διδασκαλίας οὐκ ἀνέξονται. Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο οὕτω διακειμένον διαλέ-

SERMO LXXXV.

*Exhortatio ad perniciosas delicias
fugiendas.*

FRATRES ET PATRES,

Quae sit magistri contentio pro discipulis ostendit apostolus dicens ad Timotheum: *Iusta opportune, importune; argue, obsecra, increpa in omni patientia et doctrina. Erit enim tempus cum sanam doctrinam non sustinebunt.* Mihi autem ne contingat haec vobis dicere! Sed quo-

γεσθαι ὑμῖν· ἀλλ' ὅτι ληθαργικός ἐστιν ἡ φύσις ἡμῶν καὶ καταφερέης, ἐπιλανθανομένη τῶν διδασμάτων, καὶ αἰὲν χροήζουσα οἷόν τι καὶ κέντρον τῆς πληγῆς τοῦ λόγου νύσσειναι, ὅσα διυπνίζηται. Καὶ ὁρᾷ τὴν προκειμένην αὐτῇ χαράν. Τί γάρ; Οὐχὶ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐπαγγέλλεται ἡμῖν; οὐχὶ ζωὴ ἀθάνατος; οὐχὶ χάρα ἀνεκλήτης; οὐχὶ ἀναπαύσις ἀειδαί; Ὑπὲρ τίνος δεσμός καὶ φυλάκη; Ὑπὲρ τίνος ἐξορία καὶ κακώσεις; Ὑπὲρ τίνος βασανοὶ καὶ θάνατοι; Οὐχ ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τῶν προκειμένων ἀγαθῶν, καὶ φεύγειν τῶν ἡπειλημένων τιμωριῶν; Ὁρᾷ τοὺς μάρτυρας μετὰ χαρᾶς κενοῦντας τὰ αἵματα, προσδυμιάζοντες πρὸς τὸ ξίφος, πρὸς τὴν θύραν, πρὸς πανοσιῶν τῶν ἄλλων παθημάτων. Ὁρᾷ καὶ τοὺς δόσιους μετὰ θυμιδίας ὑποπιέζοντας καὶ δουλαγωγοῦντας τὸ σῶμα, καὶ μηδὲν ἡγουμένους ἀρετῆς ἐρασιμώτερον.

Τί οὖν λοιπὸν ἡμεῖς ἀπονυστάζομεν; Τί δὲ ὑποκρατούμεθα τοῖς πάθεσι τοῖς φθοροποιῖς καὶ ὀλεθροῖς καὶ τιτρώσκουσι βίβλους ὀξύτερον τὴν καρδίαν. Εἰσέλθετε ἐκ μέσου αὐτῶν, καὶ ἀγορίσθητε· λέγει κύριος. Καὶ ταῦτά ἐστιν ἀποφθέγξασθαι. Εἰσέλθωμεν, τοιγαροῦν ἀπ' αὐτῶν ὡς ἐκ Σοδόμων καὶ Γομόρρων ἐν πυρὶ καὶ θεῖῳ τεφρωθέντων. Αποθώμεθα τὸ φρόνημα τῆς σαρκὸς τὸ ἀντιστατοῦν καὶ ἀντιμαχόμενον τῷ πνεύματι. Ελευθερώθωμεν ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν. Τί γάρ ἂν αἰὲν ἀναπαυστικώτερον, ἀνενοκλήτου τῶν παθῶν μενούσης τῆς ψυχῆς καὶ εἰρήνῃ ἀγούσης πρὸς τὸν θεόν. Τοῦτό ἐστιν ἡ χάρα καὶ ἡ ἀγαλλίασις. Τοῦτο ἡ μακαρία θυμηδία καὶ ἱερὰ ἡδονή.

Ὡστε εἰ βουλώμεθα ἀπολαύειν ἡδονῆς, φύγωμεν τὴν ὀλεθρίαν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς, ἐξ οὗ τίκεται φθορά καὶ θάνατος. Ὁ σπείρων γάρ φησὶν, εἰς τὴν σάρκα αὐτοῦ, ἐκ τῆς σαρκὸς θερίζει φθοράν, καὶ ὁ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ πνεύματος θερίζει ζῶν αἰώ-

niam labilis est et oblivioni prona natura nostra, ut non semper traditas doctrinas recordetur, semper necessarium est calcar exhortationis, ut excitetur ac vigilet, atque adspiciat propositum gaudium. Et sane, nonne nobis promissum est regnum coelorum, et vita immortalis, et gaudium ineffabile, et deliciae paradisi, et honor par angelis, et requies sempiterna? Cur vincula, et carceres, et tormenta, et exilia, et cruciatus, et mors? Nonne ut consequamur proposita bona, et comminatas fugiamus poenas? Aspice, ut martyres laticinium effuderint sanguinem, alacres ad gladium, ad ignem, ad bestias et ad omne quodque genus tormentorum concurrentes. Considera sanctos viros, quanta alacritate se subiecerint, et in servitutem redegerint corpus suum, nihil esse virtute amabilius existimantes.

Cur ego et nos dormitari prosequimur, et divagari, et subilici vitiis, qui corrumpunt animam, et necem afferunt, et plusquam acutissima tela, cor nostrum vulnérant. *Exite de medio eorum et separamini, dicit Dominus.* Et vere nunc eadem a nobis dicenda sunt: Exeamus et separemur ab eis, sicuti a Sodoma et Gomorra igni atque sulphure exustis, repellentes fomitem carnis, qui contradicit, et oppugnat spiritum. Liberemur ab affectione vitiorum nos mancipantium, ut inveniamus requiem animabus nostris. Quid enim magis tranquillum esse potest, quam in anima habere nullam turbationem vitiorum, et in Deum pacem possidere. Haec est vera laetitia, et gaudium, sacra fiducia, atque delictum.

Quapropter si frui volumus veris delictis, fugiamus perniciosas carnis voluptates, unde nobis oritur corruptio et mors. Scriptum est enim: *Qui seminat in carne sua, de carne et metet corruptionem; qui autem seminat in spiritu, de spiritu metet*

νουν. καὶ εἰ βούλομαι ἐνδοξῇ φανεῖναι, καταπορεύομαι τῆς κακῆς δόξης καὶ ἀνέρω πινῆς, τὴν ταπεινοφροσύνης ἐγκοιμώμενοι, καὶ πάσῃ ἀγαθοεργίᾳ καταρτιζόμενοι. Οὕτω γὰρ καὶ τὸν παρόντα εὐμαρῶς, διανύσωμεν βίον· καὶ τῶν μελλόντων ἐπιταξάμεθα ἀγαθῶν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Πς'

Περὶ εὐχαριστίας, καὶ τοῦ
μὴ ὀκλάζειν ἐν τοῖς πειρασμοῖς

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εν τοῖς τρισὶν ἔτεσιν τούτοις καὶ νῦν τίνα ζῶν διαξώμεν; Οὔτε πάντως δεδιωγμένοι οὔτε μὴν ἀδίωκτοι διαμένοντες· ἐξ οὗ καὶ ὀρῶμεν ἀλλήλους, καὶ παραβάλλωμεν ἀλλήλους· καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας ἔργον. Επειδὴ γὰρ οἶδεν ἡμεῖς ὀκλήσαντας τῷ πνεύματι τοῦ παρακινύοντος διαγινώσκοντες, τῆς μὲν φύσεως συνεστῆκε, τὴν δὲ ὀρθοδοξίαν ἔτι ἀναβάλλεται, κατὰ τὰ ἀσεώρητα αὐτοῦ τῆς δικαιοσύνης κρίματα. καὶ οὕτως μὲν τοῦτο. Εγὼ δὲ ἀπλῶς μὲν ἀποσκοπῶν, ὀλίγους νομίζω τοὺς διὰ κύριον δεδιωγμένους· ὀρῶν δὲ καὶ ἐκάστην, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὅσοι τῶν ἡμετέρων ἀδελφῶν παραγίνονται μικροῦ καὶ ἀπονοῦμαι ὅτι τοσοῦτοί εἰσιν οἱ μὴ κάμψαμτες γόνυ τῇ Βαβύλ· ἀλλὰ τηρούμενοι τῷ κυρίῳ, ὡς ἀστέρες φαινοὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ.

Ἐχει οὖν καύχημα καὶ ἡ παροῦσα γενεὰ πρὸς τοὺς μετέπειτα· ὅτι ὁ Θεὸς ὄντως ἐν ἡμῖν ἐστίν. Καὶ ἡ ἐκκλησία τὴν αὐτῆς ἰσχὺν οὐκ ἀπώλεσε κατὰ τὴν ἀψευδῆ ὑπόσχεσιν τοῦ κυρίου· ἀλλ' οἱ προσραγίντες αὐτῇ ἐξ αἰῶνος, αὐτοὶ μὲν ὡς ἄφρὸς θαλάττης διελύθησαν. ἡ δὲ ὡς ἀόρατῆς πέτρα ἐπὶ τῆς αὐτῆς διαμένει πίστει καὶ ὁμολογίᾳ. Χαί-

vitam aeternam. Si vero volumus apparere gloriosi, hanc vanam humanamque gloriam contemnamus, et humilitatem prosequamur, omnique bono opere nosmetipsos instruamus. Hoc pacto enim praesentem vitam feliciter transigemus, et futura consequemur bona per gratiam et misericordiam Iesu Christi Domini nostri; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXVI.

*De gratiarum actione, et stabilitate
in tentationibus.*

FRATRES ET PATRES,

Tribus hisce annis et nunc, quam vitium transeginus? Nonne omnino sub persecutione. Unde et ad invicem nos visimus, et unimur; quod certe est benignitatis Dei donum. Quandoquidem, cum ipse noverit nos vacillare ob adspectum imminentis belli, a nobis carceres arcuit; sed rectam fidem instaurare differt iuxta imperscrutabilia iudicia sua. Et reapse res ita se habet. Ego vero haec simpliciter considerans arbitrarer paucos esse, qui vere persecutionem patiuntur; verum cum videam, veluti dicam, quotidie, quot sunt fratres nostri, fere crederem totidem esse, qui genua non inclinaverunt Baal, sed fideles custoditi Domino, veluti astra fulgentia sunt in omni loco dominationis eius.

Suum igitur erit decus generationi nostrae futuris temporibus; nam vere in nobis est Deus: neque ecclesia fortitudinem suam amisit, iuxta promissionem Domini; sed qui contra ipsam a saeculo impetum faciunt, veluti spuma maris sunt dissoluti; ipsa vera sicut firma petra permanet in eadem fide et confessione.

ρειν οὖν ὠφείλομεν ἐν τούτῳ καὶ ἀγάλλεσθαι· ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορέναι καὶ νήφειν καὶ παρασκευάζεσθαι, μήποτε αἰφνιδίως πάλιν ἐπιστῇ πειρασμός. Οὐ γὰρ ἐκ τοῦ ἁπαλῆς πειρασθῆναι, ἢ δις, ἢ πολλάκις· ἀλλὰ μέχρι τέλους, ἡρῶ τὴν ὁμολογίαν διασώσασθαι ἡμᾶς· μὴ δὲ πτόρεσθαι ἀπὸ τῶν γινομένων ἀκοῶν, μὴ δὲ φοβεῖσθαι ἀπὸ τῶν δοκοῦντων μαστίγων· ξέειν τὸ σῶμα· μὴδὲ ἀπὸ τῶν συνθλιβόντων φυλακῶν τὴν σάρκα· μὴδὲ ἐξ ἄλλης οὖν τινος ἐπηρείας ἀνθρωπίνης· ἀλλ' ἡγεῖσθαι φοβερόν εἶναι μόνον τὸν θεόν· οὐ τῷ πνεύματι πάντα σαλεύεται καὶ δεδοικέναι μόνως τὰς αἰωνίους τιμωρίας, ὧν ἡ πεῖρα ἀνεκδιήγητος, τὰ δὲ παρόντα, εἴτε λυπηρά, εἴτε περιχαρῆ, ὀνείροις ἐοίκασιν· τάχιστα τὴν ἀπαλλαγὴν ἔχοντα. Ἐπεὶ περ καὶ γέγραπται· Βέλος νηπίων ἐγεννήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν. Πρὸς τούτοις δὲ πυκτεύειν καὶ πρὸς τὸν ἀφανῆ διώκτην τὸν καθ' ἑκάστην ἐπιτιθέμενον ἡμῖν, ὃς μάλιστα μὲν αἰσθηταῖς οὐδαμῶς, λογισμοῖς δὲ ἀρότοις οὐ διαλυπῶναι τύπτειν ἡμᾶς. Καὶ καίειν οὐκ ὕλῳ πυρὶ, ἀλλ' ἐπιθυμίαις πονηραῖς, τοῖς τε ἄλλοις πάθεσι πειρώμενος καὶ πολιορκῶν τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Στήτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καθὼς γέγραπται, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ ἐυαγγελίου τῆς εἰρήνης, ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαβόντες τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνήσθε πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπωρωμένα σβέσαι, καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου δέξασθε, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὃ ἐστὶ ῥῆμα θεοῦ. Ταῦτα ἀποστολικά· τὰ παραγγέλματα ταῦτα καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ συμπεγγόμεθα, καὶ συμπαρακαλοῦμεν μὴ ἐκκαθεῖν ἐν ταῖς ὀλίψει, μὴ δὲ ὀκλάζειν ἐν τοῖς πειρασμοῖς· εἰδότες, ὅτι τὸ περισσοτέρως πειράζεσθαι περισσοτέρων στεφάνων ἐστὶν ὑπόθεσις· καὶ τὸ δυνατόν ὁ θεὸς χαρίζοιτο· δυνατός γάρ ἐστιν

Gaudendum itaque et exultandum hinc nobis est, et insuper vigilandum et contendendum, ne rursum atque extemplo insurgat periculum. Non enim in uno periculo alterove et vario, sed usque in finem servanda est confessio. Neque debemus auditionibus e occurrentibus pertracti, neque timere si minitentur corpus verberibus lacerare, vel carnes vinculis constringere, aut si aliud quidpiam minarum homines obiciant. Sed considerate unum tantummodo Deum esse terribilem, ad cuius vel flatum omnia contremiscunt. Aeterna tormenta sunt tantummodo timenda, quae quomodo sustineantur vel dici nequit. Quae renunc habemus sicut grata sive aspera, somniis similia sunt, et statim immutantur. Scriptum est enim: *Sagittae parvulorum factae sunt plagae eorum.* Cum in his itaque simus, pugnandum est adversus invisibilem persecutorem, qui flagellis haud quidem materialibus imminet quotidie; sed invisibilibus cogitationibus non cessat nos verberare, et exurere haud quidem materiali igni, sed malis cupiditatibus, aliisque omne genus vitiis tentans animas nostras atque aggreffiens.

Stare igitur succincti lumbos vestros in veritate, sicut scriptum est, et induti lorica iustitiae, et calceati pedes in praeparatione evangelii pacis; in omnibus sumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignea extinguere, et galeam salutis assumite, et gladium spiritus, quod est verbum Dei. Haec quidem apostolica dicta et nos humiles usurpamus; et in his vos exhortamur, ne animo despondeatis in tribulationibus, neque in tentationibus vacilletis, considerantes quod maiores tentationes, maiores quoque coronas nobis comparant: et pariter Deus nobis vim donat. Potens enim est facere quod promittit; et nos efficere fortes potest

ὁ ἐπαγγέλλεται καὶ ποιῆσαι δυνατός ἐστι κρα-
ταιῶσαι ἡμᾶς ἔτι, οὐ μόνον πληγὰς ὑποῖσαι,
ἀλλὰ καὶ πῦρ καὶ ξίφος, καὶ θῆρας καὶ πᾶν
ὃ τι οὖν ἄλλο. Οὕτω γὰρ πεποιθώς, ὁ ἀπόστο-
λος λέγει· Ἐν πᾶσι τούτοις ὑπερνικῶμεν διὰ
τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. καὶ πέπεισμαι ὅτι
οὔτε θάνατος, οὔτε ζωὴ, οὔτε ἀρχαί, οὔτε
ἐξουσίαι, οὔτε δυνάμεις, οὔτε ὑψωμα, οὔτε
βάθος, οὔτε τις κτίσις ἑτέρα δυνήσεται χω-
ρῖσαι ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ τῆς ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν.

Εἰ οὕτως διατιθέμεθα μαρτύριον καθ' ἡ-
μέραν καὶ πρὸ μαρτυρίου, καὶ ἀθλήσις ἐκά-
στοτε, καὶ πρὸ ἀθλήσεως, καὶ μετὰ μαρτύρων
ἔσται ἡμῶν ἡ μερίς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυ-
ρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΖ'

Περὶ ἀκτημοσύνης καὶ τοῦ μὴ
μεμονομένως ζῆν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Μεγίστην δωρεάν ἔδωκεν ἡμῖν ὁ θεός
τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ διωγμὸν, καθὼς αὐτὸς ἐν
τοῖς εὐαγγελίοις εἶρηκε· Μακάριοι οἱ δεδιωγ-
μένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ
βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Βλεψάμεθα δὲ ἡμεῖς
μήποτε ἀναξίως τοῦ μακαρισμοῦ πολιτευό-
μενοι, εἰς κρῖμα ἑαυτοὺς τὸν διωγμὸν ἔχω-
μεν· προσήκει τοίνυν τὸν δεδιωγμένον, πρῶ-
τον μὲν μὴ μεμονωμένην ζωὴν ἔχειν, ἀλλὰ
μετ' ἑταίρου ἀδελφοῦ συζῆν· ὅτι οὗ γὰρ εἰσὶ δύο
ἢ τρεῖς εἰς τὸ ἓκὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ
αὐτῶν, ὁ κύριος ἔφη. Ἐπειτα μὴ ποιῆσθαι
προδότους πλὴν τῶν ἀναγκαίων, μένειν δὲ,
ἐν ᾧ ξενίζεται, τόπῳ καὶ ἐκείνῳ σχολάζειν τῇ πο-
ρευτῇ, τῇ δεήσει, τῇ ψαλμῳδίᾳ, τῷ ἐργαχείρῳ
τοῖς ἄλλοις ἀγαθοῖς ἐπιτηδεύμασιν, φεύγειν
ἀπὸ ὀφείας γυναικὸς, στέλλεσθαι ἀπὸ παντός
ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος, εὐελπιν ἀρ-

non solum ad flagra sustinenda, sed et
ignem, et gladium, et feras, et quidquid
aliud est tormentorum. Hoc pacto confusus
Apostolus dicebat: *In his omnibus supe-
rans per eum, qui dilexit nos.* Et rur-
sus: *Certus sum quia neque mors, neque
vita, neque principatus, neque potestates,
neque virtutes, neque altitudo, neque pro-
fundum, neque alia creatura poterit nos
separare a charitate Dei in Christo Iesu
Domino nostro.*

Si sic igitur confessionem confessioni
quotidie adiungamus, atque certamen cer-
tamini, etiam cum sanctis Martyribus pars
nobis erit in Christo Iesu Domino nostro;
cui est gloria et potentia, cum Patre et
Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula, saeculorum. Amen.

SERMO LXXXVII.

*De paupertate, deque vita privatim
non agenda.*

FRATRES ET PATRES,

Magnum est erga nos beneficium Dei
persecutio pro iustitia exantlata, ut ipse
in evangeliiis dixit: *Beati, qui persecutio-
nem patiuntur propter iustitiam, horum
enim est regnum coelorum.* Satagamus igi-
tur ne quando indignam tantae beatitudinis
vitam ducamus, tum enim ad condemna-
tionem persecutio nobis esset. Decet itaque
primum, ut qui persecutioni subiacet, vitam
non ducat solus et privatim; sed aliquem
alium habeat fratrem contubernalem. *Num
ubi duo vel tres congregati sunt in nomine
meo, ibi sum in medio eorum,* aiebat Domi-
nus. Dein parandi non sunt redditus ultra
necessitatem, et in eo manere loco, in quo
hospitium est: in eoque insistere orationi,
precibus, lectioni, psalmodiae, operibus
manuum aliisque bonis curis, et fugere a

κούμενον τοῖς παροῦσιν, ἔτοιμον πρὸς ὑποδοχὴν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθημάτων· ὅπου γὰρ διωγμὸς, ἀκολουθεῖ καὶ τὰ παθήματα.

Εἰ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, ποῦ ποτε εἰσὶν οἱ μεμονωμένοι ζῶντες, καὶ τοῦ οὐαὶ κληρονόμοι; Οὐαὶ γὰρ φησὶ, τῷ μόνῳ, ὅτι ἐάν πῶς οὐκ ἔστιν ὁ ἐγείρων αὐτόν. Ποῦ δὲ εἰσὶν οἱ τοὺς δούλους ἔχοντες καὶ τὴν ἐλευθερίαν τῶν μοναχῶν ἀπέχοντες; Ποῦ δὲ εἰσὶν οἱ τοὺς ἀγροὺς καὶ τοὺς ἀμπελῶνας, τοὺς βόας καὶ τὰς ἡμιόνους ὠνούμενοι, καὶ τοῦ Γιεζὴ τὴν λέπραν ἐπισπώμενοι; Εντεῦθεν τὸ φυλαργυρεῖν, εὐτεῦθεν τὸ φιλοκερδῆς, εὐτεῦθεν τὸ ἀστατεῖν, καὶ μὴ αἰρεῖσθαι μετὰ ἀδελφοῦ συζῆν. Ἀλλὰ μονοτρόπως καὶ ἰδιοθελῶς διεξήγεσθαι· εντεῦθεν τὸ βλασφημεῖσθαι τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ δι' ἡμᾶς ἐν τοῖς ἔθνεσιν, καθὼς γέγραπται· εντεῦθεν τὸ πτωματίζεσθαι κατὰ ψυχὴν. Πῶς γὰρ μὴ πτωματισθῇ ὁ ἀδιαφύκως ζῶν; Οὐκ οἶδατε, φησὶν ὁ ἀπόστολος, ὅτι ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐστὶ, καὶ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν; εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθείρει τοῦτον ὁ Θεός. Καὶ πάλιν λέγει· Μὴ πλανᾶσθαι οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλόλατραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοὶ, οὔτε ἄρσενοκοῖται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.

Καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς ἐν τῷ κοινωνικῷ βίῳ εἰρηται· πρὸς δὲ ἡμᾶς οὐκ οὕτως. Ἀλλὰ τί; Οἱ δὲ τοῦ Χριστοῦ τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις. Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου. Καὶ ὑμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει. Τί οὖν λοιπὸν ἀπόλλυμεν τὸν μακαρισμὸν ἡμῶν; Τί δὲ κατευτελιζώμεν τὸ εὐγενὲς τοῦ ἐπαγγέλιματος ἡμῶν; Τί δὲ μὴ μιμνήμεθα τοὺς καλῶς βιωτέοντας ἀδελφοὺς ἡμῶν; ὧν ὁ βίος φαινὸς καὶ ὁ ἔπαινος ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων; Οὐ ἐκνήψω-

facie mulieris, separari ab omni fratre inordinate ambulante, benignos et gratos aliis se praebere, spem bonam possidere, contentos esse iis, quae adsunt, et paratos ad suscipienda, quae pro Christo obveniant tormenta. Ubi enim est persecutio, necesse est, ut patienda supplicia sint.

Si haec ita se habent, quid erit de iis qui vitam seorsim agunt, quique haeredes sunt minarum Domini. Dictum est enim: *Vae soli, quoniam si ceciderit, non habet sublevantem se.* Quid erit de iis, qui servos possident et libertatem monachorum amittunt: qui agros vineas, boves et mulos comparant, sibi que Giezi lepram arcessunt. Hinc avaritia et lucri cupido est, hinc nulla stabilitas et aversio a fraterna cohabitatione; sed seorsum et iuxta propriam voluntatem ratio vivendi tenetur. Hinc nomen Dei blasphematur propter nos in gentibus, sicut scriptum est: et hinc frequentes defectus animarum. Quomodo enim non cadet, qui negligenter vivit? Nonne apostolus clamat: *Nescitis quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus.* Ac rursus: *Nolite errare: neque fornicarii, neque idololatrae, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque avari, neque fures, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt.*

Quae quidem et iis, qui comunem agunt in saeculo vitam, dicta sunt, ad nos vero longe alia. Et quae? *Qui autem sunt Christi, carnem suam crucifixerunt cum vitiis et cupiditatibus. Vos non estis ex hoc mundo et conversatio vestra in caelis est.* Cur igitur amittamus beatitudinem conditionis nostrae? Cur despiciemus professionis nostrae nobilitatem? Cur fratres bene viventes non imitamur, quorum vita est illustris, et apud Deum et homines

μεν ὀφείποτε καὶ ἡμεῖς; οὐκ ἀνακαλεσώμεθα ἑαυτοὺς; Οὐ προντίσωμεν περὶ τῆς σωτηρίας ἡμῶν; Οὐ κατ' ὀφθαλμοὺς ληψόμεθα τὴν ἡμέραν τῆς ἐξόδου; Πῶς παρὰστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ; Τίνος λόγον ἀποδώσομεν, οἱ καὶ περὶ ἄλλοῦ βήματος εὐθύνεσθαι μέλλοντες, ἐν τοῖς μείζονσι καὶ χάλειποις κατακρατούμενοι;

Ἀλλ' ἀνανηψώμεν, ἀδελφοί, ὅψι τοῦ καιροῦ· ἀλλ' ἀνακαλεσώμεθα ἑαυτοὺς καὶ ἀποβρίψωμεν τὰ πάλιν ἀποδώμεθα τὰ ἔργα τοῦ σκεπτοῦ, καὶ ἐνδυσώμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός· πάντα φυλακῇ τηρούμενοι τὰς καρδίας ἡμῶν, παντοῖαν ἐνδουλεύοντες τῇ κυρίῳ, ἵνα οὕτως τωόντες κληρονόμοι γενώμεθα τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΗ'

Περὶ μνήμης τοῦ Θανάτου.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τί οὕτω καλὸν καὶ ὠφέλιμον τῇ ψυχῇ ὡς ἀνάμνησις Θανάτου; Περὶ οὗ καὶ διαλεχθῆναι ὑμῖν προτρέπομαι ὑπὸ τοῦ κοιμηθέντος ἐν τῇ Ελαίᾳ ἐπισκόπου· ὑμεῖς μὲν οὐκ ἐξαισχατοὶ ἀποθνῄσκοντα· ἡμεῖς δὲ θρασυμένοι πᾶν καὶ ὑπελθόμεν καὶ κατενύγημεν, τὰ ἐκείνου ἐν ἑαυτοῖς ἀνυπεωρήσαντες. Εἰρήνην οὖν ἐκείνος καὶ ἀπελθῆεν, ὥσπερ ὁ καταλύων σκηνὴν πύξας, καὶ οὐκ ἐτι ὑποστέφμεν τῷδε βίῳ· οὐκ ἐτι χρυσίδας αὐτῷ οὐχ ὁ οὐρανός, οὐχ ἡ θάλασσα, οὐχ ὁ ἥλιος οὐχ ἡ σελήνη, οὐχ οἱ ἀστέρες, οὐκ ἐτι ἀναπνεύει τὸν ἀέρα τοῦτον· οὐ φωνήσκει ἐν τῷ λαρυγγί, οὐχ ὀφθαί τῷ ὀφθαλμῷ, οὐκ ἠκούσκει τοῖς ὠτί, οὐκ ὀσμύνηται ταῖς ῥίνας, οὐχ ἀφαιτὰ ταῖς χερσίν, οὐ περιπατῆσαι τοῖς ποσὶ, οὐκ ἄλλο οὐ μικρὸν οὐ μέγα ἐνεργήσκει τῆς παρουσίας ζωῆς· Ἀπέκλεισε γάρ

laus? Nonne tandem aliquando et nos excitemur, ac resipiscamus? Nonne de salute nostra solliciti erimus, atque prae oculis diem obitus nostri versabimus? Quo pacto adstabimus ante tribunal Christi? Qualem reddemus rationem, qui et de verbo otioso iudicaturi sumus, cum et maioribus et gravioribus culpis detineamur?

Sed tandem resipiscamus, o fratres: arceamus vitiosa, et deponamus tenebrarum opera, et induamur arma lucis, omni custodia custodientes cor nostrum, semper placentes Domino, ut sic salutem adepti haeredes simus bonorum aeternitatis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXVIII.

De mortis recordatione.

FRATRES ET PATRES,

Quid est animae adeo bonum atque utile, quam mortem commemorari? De hoc et ad vos sermonem habere impellor ob mortem episcopi in Elaea, quem vos quidem morientem non vidistis, nos vero videntes valde iuvati sumus et compuncti, cum et eadem nobis futura esse parata ac illi consideremus. Exiit ergo ille atque abiit, sicut qui postquam tentorium plantaverit dissolvit, et nuspiam ad hanc vitam revertetur. Non amplius neque coelum, neque terra, neque sol, neque luna, neque astra eum iuvant: non amplius hunc aerem respirare, ore vocem promere, neque oculis adspicere, vel naribus odorare, vel tangere manibus, vel pedibus ambulare, neque quid aliud sive magnum sive parvum agitare ei datum erit

κατ' αὐτοῦ· καὶ ἀναμένει τὸ κριτήριον τῆς ἀνταποδόσεως· ἐπὶ γὰρ ταμιεύεται ἡμῶν ἡ ἀνταπόδοσις. Καθὼς γέγραπται καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἐκομίσαντο τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττον τι προβλεψαμένου, ἵνα μὴ χωρὶς ἡμῶν τελευτήσωσιν.

Τί οὖν ἡμεῖς λοιπὸν, ἀδελφοί; Τί ποτ' οὖν ἄλλο; ἀλλ' οὐχὶ αὐτοῦ τοῦτο ὑποστησόμεθα; οὐχ ὁμοίως τελευτήσόμεθα; οὐχ ὁμοίως εἰς γῆν ὑποστρέψομεν. Ἐξ ἧς καὶ ἐλήλυθμεν; οὐχ ὁμοίως τέρρα καὶ κόνις ἐσόμεθα; Εὐκλύψομεν τοῖς ταύροις ἴδωμεν ἡ σύστασις τῆς ζωῆς ἡμῶν εἰς τί καταλήγει. Τί λοιπὸν περιέσπομεν τὸ ταλαιπωρὸν σῶμα τοῦτο, ὃ μακρὸν ὕστερον παραδώσομεν τῇ γῇ καὶ τῷ σκόλει; Τί θεὸς ἐνελκύμεθα τοῖς πάθεσιν εἰς ἅπαν τήσομεν ἐν τῇ ἐξόδῳ; Εἰσεγεν οὖν ὁ ἐκεῖνος ἐπὶ πνεύματος ὅσο τινας ἐπαρανίζεσθαι αὐτῷ γυναῖκα καὶ ἄνδρα τὴν μὲν εἶναι ὑψηλὴν τῇ ἡλικίᾳ, τὸν δὲ βραχύς γυναικῶς, καὶ λαλεῖν αὐτῷ ἐλεγκτικὰ καὶ ἀπότομα ἐν ᾧ καὶ ἔστιναι καὶ ἐποπτεῖν καὶ ἐσπιδάσκειν καὶ ἡγωνιᾶ τὴν τοῦ σώματος ἐξόδον. Οὐχ ὁρᾷτε οἷον τι ἐστὶ τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἐλεγχῶν καὶ κατήγοροι ἡμῶν γίνονται οἱ δαίμονες;

Καὶ γὰρ οὕτως ἔχει, οὗσπερ ἐνταῦθα ἀσπαζόμεθα λογισμοὺς ἐμπρόχτους, τοὺτους καὶ ὀφόμεθα ἐν τῇ ἐξόδῳ. Εἰς οὖν, προσοδόμεν τον κυρίον ἐνώπιον ἡμῶν διαπαντός, κατὰ τὸ γεγραμμένον· ἐὰν φανταζόμεθα τον φύλκα της ζωῆς ἡμῶν ἀγγέλιον· ἐὰν ἀναθεωρῶμεν τοῦσδε καὶ τοῦσδε τοὺς ἄγιους, τοὺτους καὶ ὀφόμεθα τὰ ἔσχατα ἀναπνέοντες. Εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἀλλὰ τοῦναντίον πονηροὺς χαρκατήρας, δαιμονιώδεις λογισμοὺς θεσπυρίζοντες, τοῦτοις καὶ ὑπαντήσωμεν, ὅπερ ἐλατὸν καὶ ἐλάττω. Διὸ ἀγωνισώμεθα μὴ καταληφθῆναι ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνδύμασιν· ἀλλ' ἐν καθαρῇ καρδίᾳ εὐρέσθαι ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἐξόδου, ὥς ἂν ἐξῇ καὶ ἡμῶν μετὰ παύσεως λέγειν. Εἰς εἰρήνην ἐπὶ το αὐτὸ κοιμηθῆσθαι καὶ ὑπνωσθαι. Ὡπνος ἐστὶ τῷ ἐναρέτῳ ὥς καὶ ὁ κύριος εἰ-

in hac vita. Vita enim haec post eum clausa est, et tantum superest iudicium retributionis: adhuc enim reservata sors haec est nobis, sicut scriptum est: *Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissiones, Deo pro nobis quid providente, ut non sine nobis consummarentur.*

Equid nobis igitur, de caetero, fratres? Quid aliud, nonnisi haec eadem reservata sunt? Nonne similiter moriemur, et cinis erimus? Adspiciamus in sepulchris, et videamus, quae sit conditio novissima vitae nostrae. Cur igitur tot curis circumdamus miserabile hoc corpus paulo post terrae vermibusque tradendum? Cur rapiemur a vitiis, quibus, contradicendum est in obitu? Ille extrema vel ducens suspiria dicebat se mente duo videre: mulierem et virum; illam quidem statura elevata, hunc autem parva quasi unius cubiti, qui sibi reprehensiones et acerba loquebantur. Unde ille ingemiscebat et plorabat, ac valde angustiatum erat in extremis. Ignoratis ne quae sit sententia mortis, et ante mortem daemones esse reprehensores atque accusatores nostros?

Quae si ita se habent, si quasdam nunc admittimus cogitationes pravas, et eadem in exitu vitae nobis se repraesentatae erunt; si vero nunc praevidemus Dominum coram nobis semper, sicut dictum est; si semper Angelum vitae nostrae custodem prae oculis habeamus, si hos illosque sanctos viros ante mentem nostram versemus, et hos quoque adspiciemus in hora exitus nostri. Si vero hoc minime fecerimus; verum e contra malas impressiones, diabolicas cogitationes veluti in thesauro suscipiemus, et haec tunc nobis obviam erunt: quod certe miserandum est et perniciosum. Ideoque certemus viriliter ne unquam deprehendamus in repraesentationibus huiusmodi, sed in corde

ρηκε. Αλλά οτις ο φίλος ἡμῶν κεκοιμήσθη ἀλλὰ πορεύσθαι ἵνα ἐξυπνίσω αὐτόν. Εἰ δὲ ὁ ὕπνος ἐστὶ ὁ θάνατος, ὅτι ἀναπαύσεως αἰτίας ἐστὶν καὶ ἀπαρχὴ τῆς αἰωνίου ζωῆς ὑπόθεσις καλίσταται, ὡς εἶπεν ὁ ἱερός ἀπόστολος· Νυνὶ ὁ Χριστὸς ἐκ νεκρῶν ἐγήγερται, ἀπαρχὴ τῶν κεκοιμημένων ἐγένετο. Καὶ πάλιν κατεπέδη ὁ θάνατος εἰς νίκης. Ποῦ τοῦ θανάτου, τὸ κέντρον; ποῦ τοῦ θανάτου, τὸ νίκης; τὸ δὲ κέντρον τοῦ θανάτου ἡ ἁμαρτία· ἡ δὲ δύναμις τῆς ἁμαρτίας ὁ νόμος· τῷ δὲ θεῷ χάρις τῷ διδόντι ἡμῖν τὸ νίκης διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἰδοὺ κατεπέδη ὁ θάνατος ἰδοὺ νίκης θεοδωρεται· φησὶ γὰρ, τῷ νικῶντι δώσω αὐτῷ φαγεῖν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς τοῦ ὄντος ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ θεοῦ. Ἰδε ἡ νοίχθης τὸ στάδιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἰδε πρόκειται ὁ τρισμακάριος ἄγων· τῷ νικῶντι ὁ στέφανος καὶ ἡ ἀπόλαυσις τῆς ζωῆς.

Νικήσαμεν τοιγαροῦν, καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, τὸν διάβολον· πατήσωμεν τὰ πάθη καθαρώμεν ἑαυτοὺς ὁλοτελῶς ἀπὸ κακίας· κτησώμεθα τὰς ἀρετάς, ἵνα καὶ τοῦ παραδείσου οἰκίστορες γινώμεθα, καὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς ἀπολαύσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΙΧΗΣΙΣ ΠΘ'

Οτι δεῖ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ προαιρέσεως κατεργάζεσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καιρὸς μὲν τῷ παντὶ πράγματι κατὰ τὸ γεγραμμένον· καιρὸς δὲ τοῦ ἐργάζεσθαι τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀεὶ καὶ πάντοτε. Φησὶ

puro inveniamur in hora exitus ut cum fiducia dicamus: *In pace, in idipsum dormiam et requiescam.* Mors somnus est ei, qui virtutibus studuit, sicut Dominus dixit: *Lazarus amicus noster dormit: sed vadam ut excitem eum.* Si somnus est, iam plane datum est quietis signum et principium, atque aeternae arrha vitae sicut dicit sacer apostolus: *Nunc Christus e mortuis resurrexit, primitiae dormientium factus est.* Et rursus: *Absorpta est mors in victoria. Ubi est mors stimulus tuus? Ubi, o inferne, victoria tua? Stimulus autem mortis peccatum est; et potentia peccati lex. Sed gratiae Deo, qui dedit nobis victoriam per Dominum, nostrum Iesum Christum.* Ecce mors absorpta est, et victoria data; dicit enim: *Vincenti dabo manducare e ligno vitae, quod est in paradiso Dei.* Ecce apertum stadium ad regnum coelorum: ecce beatissimum certamen, et vincenti corona et gaudium vitae.

Vincamus igitur diabolum et nos, fratres: conculemus vitia: purificemus nos prorsus ab omni malitia: virtutes adipiscamur, ut et paradisi incolae simus, et de ligno vitae gustemus in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXXIX.

Quod omni cura et studio operanda sit salus nostra.

FRATRES ET PATRES,

Cuique rei suum tempus est, ut aiunt sacrae litterae; sed operandae salutis nostrae tempus semper est et ubique. Dicit

γὰρ ὁ ἀπόστολος· Πάντοτε χαίρετε, ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε, ἐν παντὶ εὐχαριστεῖτε. Ἐν γοῦν τοῖς τρισὶν ταύτοις κατορθώμασιν περιορίζεται ἡ σωτηρία ἡμῶν. Τό τε γὰρ πάντοτε χαίρειν δικαιοσύνης ἐστὶν τὸ περιποιητικόν· καὶ τὸ ἀδιαλείπτως προσεύχεσθαι οὐ δίδωσι τόπον τῷ διαβόλῳ καθ' ἡμῶν· καὶ τὸ πάντοτε εὐχαριστεῖν τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης ἐστὶ ἀποδείξις ἐναργής. Ἀμρότερόν γε οὐκ κανονιζόμενοι εὐαρεστώμεν τῷ κυρίῳ μὴ μικροψυχοῦντες καθόλου· μηδὲ ἐκλυόμενοι διὰ βραδυμίας ἐν ταῖς διακονίαις, ἐν ταῖς ψαλμοῖς, ἐν τοῖς ἔργοις ἡμῶν· ἀλλὰ μετὰ μακροθυμίας πάσης πάντα ἐπιτελοῦντες, ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος θεοῦ. Οὐχ ὁρῶμεν τοὺς στρατευομένους, πῶς συναπαίρουσιν τῷ βασιλεῖ μετὰ πάσης προθυμίας· καὶ πρὸς τί, πρὸς πολέμους, πρὸς στραγῆς, πρὸς θανάτους. Καὶ ὁμῶς διὰ τὴν παροῦσαν δόξαν, καὶ τὸν βέοντα πλοῦτον χωροῦσι πρὸς πάντα προθύμως· ἡμεῖς δὲ ἐπειδὴ εἰς βυτιλείαν οὐρανῶν καλούμεθα, εἰς ζωὴν αἰώνιον, εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον, βραδύμως ἄρα καὶ ἐκκελυμένως, ἀλλ' οὐχὶ μετὰ πάσης προθυμίας καὶ διεγέρσεως παραστήσωμεν ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὡς καλοὶ στρατιῶται Χριστοῦ;

Ἀνάγνωτε τὴν βίβλον, ἣν ἐπὶ χεῖρας ἔχω, καὶ ἴδετε καὶ γινώτε τὰ ἐν αὐτῇ τῶν ἁγίων πατέρων ἁριστεύματα. Πόση ἐν αὐτοῖς ἡ προθυμία· πόση ἡ ζέσις τοῦ πνεύματος· ἡλικία τὰ ἀγωνίσματα· καὶ πῶς διὰ ταῦτα ἐδόξασεν αὐτοὺς ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἡμῶν, ὡς ἂν τινες ἱστορίους ἀποδείξας, δι' ὧν ἔδρασαν σημείων καὶ τεράτων. Εκκεῖ ἐξέλαμψαν οὐ μόνον οἱ ἀπ' ἀρχῆς καλοὶ καὶ ἁμαθεῖς τοῦ χείρονος, ἀλλὰ καὶ οἱ παρατραπέντες χαλεποῖς ἁμαρτήμασι ὑποπεπωκότες, τῇ καλλίστῃ μετανοίᾳ χρησάμενοι. καὶ οὐδεμία πρόφασις, οὐδὲν πάρεστι βραδυμίας ἢ καταφρονήσεως. Εἰ μὴ τι ἄρα ἀναλόγητός τις ἢ καὶ ἀναίσθητος, πρὸς ὃν γένηται ὁ ἀπόστολος· Εἵμερ· ὁ καθεύδων, καὶ ἀνάστα ἐκ τῶν νεκρῶν, καὶ ἐπιφάνησιν σοὶ ὁ Χριστός. ἢ τοῦ πλοῦτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς καὶ τῆς

enim Apostolus: *Semper gaudete: sine intermissione orate: in omnibus gratias agite.* In his autem tribus recte factis salus nostra continetur; siquidem illa continuata laetitia iustitiam acquisitam demonstrat: haud intermissa oratio locum adversus nos concedit diabolo nullum: et gratiae continue actae ostendunt revera amorem nostrum, erga Deum. Itaque si semper hanc normam recte sequemur, et placebimus Domino, nunquam deficientes neque segnitie dissoluti in ministeriis ac manuum opere; verumtamen cum longanimitate omnia perficientes, ut administri multiformis gratiae Christi. Nonne conspiciamus milites, quo pacto regem omni studio sequantur? Nonne ad bella, ad caedes, ad mortem? Et pariter magno animo haec subeunt omnia ob praesentem gloriam et fluxas opes? Nos vero cum ad regnum coelorum vocati simus, ad vitam aeternam, ad ineffabile gaudium, adhuc segniter et desidiōse, ac non potius cum omni sollicitudine et fervore nos parabimus Domino, sicut boni milites Christi?

Legite librum, quem prae manibus habeo, videte et agnoscite, quae ibi sunt gesta gloriosa sanctorum: quanta in iis sollicitudo; quantus et spiritus fervor; quot certamina, et quanta inde benignus noster Deus gloria illos cumulavit; ita ut quasi Deo similes commostrarēt per prodigia et signa, quae patrarunt. Atque ita ut famosi fuerunt non solum, qui ab initio vitae suae boni innocentesque se servaverunt, sed et resipiscentes, et qui iam antea pessimis peccatis subiecti fuerant, postquam optima usi sunt poenitentia. Nulla est nemini excusatio segnitiae et negligentiae, nisi quis omnino sit rationis et sensus expers, ad quem clamat apostolus: *Surge qui dormis, et exurge a mortuis, et illuminabit te Christus. An divitias bo-*

μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ Θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει· κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου, καὶ ἀμετανόητον καρδίαν θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Ἰδὲ ὁ καταφρονήτης, καὶ φοβήθητι τὴν ἀπειλὴν, καὶ ἀνάστα ἐξ ὕπνου καταφρονήσεως· ὅτι καὶ ὁ θάνατος ἐξέπινεν πάρεστιν. Ἰδοὺ παρήλθεν καὶ ὁ ἀδελφὸς Κάνδιδος ὁσίως, καὶ πρὸ ἐκείνου ἄλλος, καὶ μετὰ τοῦτον ἕτερος ἐψεται, καὶ οὐδεὶς ἐναπομένει, καὶ πάντες πάρελευσόμεθα. Ἀλλ' εὖγε τῇ καλῶς βιοῦντι, ὅτι πραγματεῖαν ἐπραγματεύσατο ἀθανάτου, καὶ κέρδος ἐκέρδησεν αἰώνιον τῇ ἐπιμελείᾳ κτησάμενος τὰ κρείττονα. Ἀλλὰ ἐπεὶ ἔτι ἡ πανήγυρις συνέστηκε, καὶ τὸ συναλλακτῆριον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν πρόκειται. Δεῦρο παρακαλῶ, ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πάντες γρηγορήσωμεν, πάντες νήψωμεν, πάντες πραγματευσόμεθα τὰ Θεῶν καὶ ἁφθαρτα, ἵνα σὺν πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς ἡμῶν κληρονόμοι γενώμεθα βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5'

Ὅτι οὐ δεῖ ἀνοίγειν θύραν
τῷ διαβόλῳ δ' αὖ τῆς παραδοχῆς
τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐκ ἀκόπως ὑμῖν ἐγὼ διαλέγομαι τὰ βραχέα ταῦτα καὶ εὐτελεῖ ῥήματα· ἀλλ' ἐπειδὴ ἔργον τῷ προσεστώτι κοπιᾶν ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν· ἀναγκαῖον πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον ἀναλαμβάνω μικρὸν κόπον καὶ τοῦτο χαίρομενος εἰπερ καὶ ὁ ποιμὴν κοπιᾷ μὲν ποι-

nitatis eius et patientiae et longanimitatis contemptis, ignorans quoniam benignitas Dei ad poenitentiam te adducit? Secundum autem duritiam tuam et impoenitens cor thesaurizas tibi iram in die irae, et revelationis et iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua.

Vide, o negligens, et minas pertimisce. Expergiscere e somno negligentiae tuae; nam mors adest extemplo. Ecce modo sancte obiit frater noster Candidus, et alius ante illum, et post hunc alius sequetur, et nemo permanet, omnesque dilabimur. Vere felix dicendus est, qui bene vixerit; negotiationem enim negotiatus est immortalem; et lucrum lucratus est aeternum, sollicitudine et studio suo consecutus, quae sunt meliora. Sed quoniam adhuc mercaturae ac veluti nundinarum tempus est, et adhuc fas est mercari regnum coelorum, accedite, o fratres et patres, experrecti omnesque solliciti, omnes mercamur coemementes, quae divina sunt et incorruptibilia, ut cum omnibus fratribus nostris haeredes simus regni coelestis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XC.

*De non excipiendis malis
desideriis, ne aperiautr diabolo ianua.*

FRATRES ET PATRES,

Non sine labore et brevem hunc ad vos sermonem habeo; sed quoniam opus est profecto laborare in verbo et doctrina iuxta mandatum Apostoli, necesse est ut ad commune bonum aliquid laboris suscipiam. Quod quidem gaudens facio, siquidem et pastor laborat cum praebet

μαίνων τὸ ποιμνίον, χαίρει δὲ ὅμως διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ μισθοῦ, εἴτουν τὴν τοῦ ἀρχιποι-
μένου ἀρέσκειαν. Καὶ ὁ λόγος οὐκ ἀκεροδής;
Κἂν τινες ἴσως οἶωνται μηδὲν ὀφελεῖσθαι
ἐκ τῆς διαλέξεως, πῶς γὰρ ἂν καὶ οὐκ ὠφε-
ληθῇσεται ὁ τε ποροθύμως ἀκούων, ὅτι στε-
φανωθῇσεται ἂν τ' ὧν προθυμεῖται περὶ τὴν
ἀρετὴν, ὁ τε ἀμελὴς ὅτι καταισχυνηθῇσεται.
ἂν τ' ὧν ἀμελεῖ περὶ τὸ καλόν.

Ἀλλὰ παρακαλῶ, καὶ οἱ πρόθυμοι ἐτι προ-
θυμηθῶμεν, καὶ οἱ ἀμελεῖς διαναστῶμεν· ὅτι
καιρὸς εὐπρόσδεκτος ὅτι καιρὸς σωτηρίας,
ὃν εἰ ἀπολέσωμεν, οὐκ ἂν ποτε εὕροιμεν.
Μὴ οὖν λοιπὸν μιὰ καὶ μόνη ἡμέρα ἀπαν-
ερχέσθω βράθύμως καὶ ἡμελημένως· ἀλλὰ
θησαυρίζωμεν ἐν αὐτῇ θησαυρὸν αἰώνιον,
δεήσεις, προσευχάς, ἐντεύξεις, εὐχαριστίας, δά-
κρυα, κατάνυξιν, φωτισμούς, θεωρίας ἀγαθὰς·
μηδὲ λογιζώμεθα ἐκ τῶν καθ' ἑαυτοὺς καὶ
τὰ τῶν πλησίων εἶναι· ἀλλ' ἡγώμεθα ὡς ἕκα-
στος τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν κατεργαζόμενός
ἐστιν ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ἕξω ἄλλος φαίνεται.

Ἢ οὐχὶ καὶ ἐπὶ τῶν πατέρων ἡμῶν πολλοὶ
μὴ δοκοῦντες εἶναι τι, τῶν δοκούντων μᾶλ-
λον ἐξέλαμψαν φαιδρότερον; ἐπεὶ καὶ ἐπὶ τῆς
ἡμετέρας γενεᾶς, καὶ γε τῆς καθ' ἡμᾶς ἀδελ-
φότητος αὐτὸ τοῦτο ἐξεφάνη. Καὶ πολλοὶ ἐξέ-
λαμψαν ἐξ ἀγενῶν καὶ εὐτελῶν, καὶ μάλιστα
κατὰ τὴν τοῦ Χριστοῦ ὁμολογίαν. Καὶ πόθεν
τοῦτο; Ὡς ἡμεῖς δοκεῖ οὐ τοσοῦτον ἐκ τῆς ἑξω-
θεν ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς, ὅσον ἐκ τῆς
ἐνδοθεν καταστάσεως. Οπου γὰρ κατάστασις
εἰρηνικὴ καὶ καθαρότης καρδίας, πρᾶότης τε
καὶ ἡσυχία, ἐκεῖ ὁρος ἀρετῆς, καὶ ἐκεῖ ἐπι-
έπει κύριος, καθὼς γέγραπται· Ἐπὶ τίνα ἐπι-
βλέψω; ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν πρᾶον καὶ ἡσύχιον
καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;

Ὡστε σπουδαζέσθω ἕκαστος καθαρὸν ἑαυ-
τὸν παριστᾶν κατὰ συνείδησιν τῷ κυρίῳ,
μὴ ἀνοίγων θύραν τῷ διαβόλῳ διὰ τῆς
παραδοχῆς τῶν πονηρῶν ἐνθυμημάτων.

pascua gregi simulque gaudet in spe fru-
ctus et mercedis, et quoque ut principi
pastorum placeat. Sermo autem noster
absque fructu non erit. Quidam opinan-
tur nihil emolumenti esse in collationibus
nostris; sed quomodo emolumentum non
capiet qui prompto animo audit, cum
et coronabitur ob solum virtutis deside-
rium, et sic negligens confundetur ob ea
quae negligit in bono.

Sed hortor vos, et alacres adhuc et ala-
ciores simus, et negligentes excitemus;
quoniam tempus acceptabile est ac sa-
lutare; quod si perdimus, numquam postea
inveniemus. Ne ulla igitur, etsi una, dies
pertranseat segniter ac sine cura, sed the-
saurizemus in ea thesaurum aeternum,
preces orationes, contentiones, gratiarum
actiones, lacrymas, compunctionem, illu-
strationes, contemplationes bonas; neque
credamus, quae nos facimus ad alios per-
tinere; sed consideremus; ut quisque in
interiore corde salutem suam operatur,
etsi aliquid aliud appareat exterius.

Nonne etiam inter patres nostros multi,
qui nihil esse videbantur, longe splendi-
dus quam ii qui videbantur, emicue-
runt? Quod et hoc nostro tempore, et in
eadem nostra fraternitate contigit. Idipsum
visum est, et multi excelluerunt e vilibus
atque humili loco natis, ac maxime in
confessione Christi. Et unde hoc factum
est? Ut mihi videtur, non tantum ob exte-
riorem sollicitudinem et curam, quantum,
ex interna conditione. Ubi enim est pa-
cificus rerum ordo et cordis puritas, man-
suetudo ac quies, ibi sunt termini virtutis,
et ibi respicit Dominus, qui dixit: *Ad quem
respiciam, nisi ad mansuetum et pacifi-
cum et timentem sermones meos?*

Itaque singuli satagent, ut coram Do-
mino mundam ostendant conscientiam
suam, haud aperientes ianuam diabolo per
mala desideria. Quando autem nobis re-

Καὶ ἡνίκα γὰρ ταῦτα ἡμεῖς παραδεξώμεθα, ἴστε τι πανθάνομεν, πῶς ἀγριούμεθα, πῶς τρυγῶμεν πικρίαν, ἀλλ' οὐχ ἡδονήν· ἐπὶ δὲ ἀνακλή γαληνῶμεν γλυκύτερον μέλιτος ὥς ἐν λιμένι τυγχάνοντες· ὅθεν καὶ θαυμάζειν ἔστι πῶς τῆς ἀρετῆς γλυκειᾶς οὗτος καὶ ἐραστῆς καὶ ἐρεπῆς· τῆς δὲ κακίας πικρᾶς καὶ βλεβρόου καὶ φευκτῆς, ὑπ' αὐτῆς ἀλισκόμεθα, καὶ οὐχὶ μᾶλλον πρὸς ἕξιν μεταπλαττόμεθα τελειότητος.

Ἀλλ' εἰ καὶ οὕτως ἡττώμεθα πολλάκις ἔξ ἀσθενοῦς φύσεως καὶ ἐκ τοῦ ἐπιμελῶς τὴν διάνοιαν ἐπὶ τὰ πονηρά ἐκ νεότητος ἐγκρίσθαι· ἀλλ' ὅμως πάλιν μὴ ἐκκακῶμεν ἀνακαλεῖσθαι ἑαυτούς. Καὶ ὁρῶν ὁ κύριος τοὺς κόπους ποιήσει τὴν ἐκδίκησιν ἡμῶν καὶ ἀνθ' ὃν πολεμούμεθα ἀμείψεται ἡμᾶς ἀμοιβαῖς αἰώνιοις· καὶ ἀνθ' ὃν ὑπομένομεν στεφανώσει ἡμᾶς δικαιοσύνης στεφάνῳ, καὶ σὺν ἁγίοις κατατάξει, καὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἀξιώσει·ν· ὃν πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5Λ'.

Περὶ τοῦ προθύμως ἀντιπαρατάττεσθαι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν ἀλιτηρίων δαιμόνων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀδολεσχοῦμεν ἔτι καὶ ἔτι καὶ πῶς ἀποσβήσεται ἀπὸ τῶν λαλουμένων καὶ οὐ θαυμάστον. Εἴθε· γὰρ ἡ ψυχὴ ἀδολεσχεῖν ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἀκούσμασιν. Ἀλλ' εἰ δοκεῖ τὴν πολλὴν ἀδολεσχίαν ἀφέντες, αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτοῖς σχολάσωμεν, καὶ πρὸς τὸν ἀσάφως ἀναρρίπτωμενον ἡμῶν πόλεμον νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν νουνεχῶς ἔχωμεν, μήπως σκοποῦντες τὸν σωματικὸν πόλεμον, αὐτοὶ τραπῶμεν κατὰ ψυχὴν. Καὶ τίνες οἱ πολεμοῦντες ἡμεῖς; Οἱ

praesentantur, nostis quomodo male vexemur, quomodo decerpimus amaritudinem; et non delicias; et his placatis, quomodo rursus pace gaudeamus et tranquillitate melle quidem dulciori, quasi ad littus deducti. Ita ut valde mirandum est quod cum virtus adeo dulcis sit et amabilis et desiderabilis, et e contra vitium amarum, perniciosum atque fugiendum, potius ab eo capiamur, quam ad assequendam perfectionem conformemur.

Etsi vero in debiti natura pluries ceciderimus, cum mens ad malum a iuventute sua inclinatur; tamen ne resipiscendo pigri simus. Cum autem viderit Dominus laborem nostrum faciet retributionem nobiscum: et pro eo quod bellum sustinui-mus, remunerabit nos praemiis aeternis, et pro eo quod pertulimus, corona iustitiae nos coronabit et dignos efficiet, ut cum sanctis collocet nos in regno suo. Illum enim decet omnis gloria, honor et adoratio una cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XCI.

De alacriter gerendo

adversus perniciosos daemones bello.

FRATRES ET PATRES,

Sermonem adhuc atque adhuc instituimus de modo, quo vitandae sint ingruentes minae, nec mirum; anima enim in huiusmodi rumoribus solet praeoccu-pari. Sed si lubet, consuetum sermonem relinquentes ad nosmetipsos attendamus; atque ad invisibile bellum, quod contra nos diu nocturne committitur, mentem convertamus, ne cum ad materiale pugnam attendentes vulnerati simus in ani-

ἀλιτήριοι δαίμονες, τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, καὶ οἱ κοσμοκράτορες τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, ὧν τὸ πλήθος ἄπειρον καὶ ἡ καθ' ἡμῶν μανεία ἀκήρυκτος. Ἀλλὰ μὴ δεισσωμεν, μηδ' ὑποπτήζωμεν· ἔχομεν καὶ συλλήπτορα τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃς τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀνέλαβεν, καὶ τὰς νόσους ἐβάστασεν· ὃς, ἐν ᾧ πέπονθεν πειρασθεῖς, δύναται τοῖς πειραζομένοις βοηθῆσαι. Πρὸς ὃν καὶ μετὰ παρήρησίας βοῶμεν· Δίκασον κύριε τοὺς ἀδικούντας με, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με. Επιλαβοῦ ὅπλου καὶ θυρεοῦ, καὶ ἀνάστητι εἰς τὴν βοήθειάν μου. Ἐκχεον ῥομφαίαν καὶ σύγκλεισον ἐξ ἐναντίας τῶν καταδιωκόντων με.

Διόκουσι γὰρ ἡμεῖς ἐπ' ἀληθείας οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν· διεψῶσι τὴν ἀπώλειαν ἡμῶν, ἐχόμενα τρίβου σκάνδαλα τιθέμενοι, καὶ πάση μηχανῇ πλῆρωμενοι ᾧσαι ἡμεῖς εἰς τὸ τῆς ἁμαρτίας θάραθρον. Ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ὡς στρατιῶται ἀνταγωνιζόμεθα, ἐνδυσάμενοι θώρακα πίστεως καὶ ἀγάπης, καὶ περικεφαλαίαν ἐλπίδος σωτηρίας· ὅτι τούτοις τοῖς ὅπλοις τροποῦται ὁ πόλεμος. Καὶ τόγε θαυμάστον, ὅτι ἐν αὐτῷ τῷ πολέμῳ οἱ στέφανοι· ἐπεὶ μὲν γὰρ τοῦ πολέμου σωματικοῦ, εἰ μὴ καταβάλῃ τὸν ἀνταγωνιστὴν ὁ παλαίων οὐ στεφανοῦται· ἐνταῦθα δὲ ἐὰν μὴ καταλυθῇ ὑπὸ τοῦ ἀνταγωνιστοῦ ἐστεφάνωται. Καὶ τοῦτο ὁρῶν, ἐξ ὧν ἀπεκαλύφθη τινὲς τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν περὶ τοῦ οἰκείου μαθητοῦ ἐπτάκις πολεμηθέντος ὑπαναχωρῆσαι ἄνευ παραθέσεως καὶ τῇ ὑπομονῇ ἐπτά κομισαμένου στεφάνου.

Οὐκοῦν ἐπὶ ἅν ἐν τοῖς πολέμοις οἱ στέφανοι, οἷσθωμεν τὸν πόλεμον μακροθύμως, παρκαλῶ ἀδελφοί, μὴ ἐκλυόμενοι πρὸς τὴν παράτασιν τῆς μάχης. Οὐχὶ ἡ ἁγία Σάρρα τισσάρακοντα ἔτη ἐπολεμήθη ὑπὸ τοῦ δαίμονος τῆς πορνείας κραταιῶς, καὶ ὁμῶς οὐ κατολιγώρησεν. Οὐχὶ καὶ τίς τῶν ὑπηκούων

ma. Qui vero contra nos bellum gerunt? Sunt ipsi perniciosi daemones, spiritus nequitiae, mundi rectores tenebrarum saeculi huius, quorum copiae sunt innumerae, et odium in nos implacabile. Ne vero timeamus, neque animo decidamus; habemus enim nos adiutorem et comilitonem Spiritum sanctum, Dominum Iesum Christum, qui infirmitates nostras tulit ac misérias nostras portavit, qui cum tentatus esset in iis, quae sustinuit, potest et tentatis suppetias ferre. Ad eum fiducialiter clamemus: *Judica Domine nocentes me: expugna impugnantes me. Apprehende arma et scutum; et exurge in adiutorium mihi. Evagina gladium, et conclude adversus eos, qui persequuntur me.*

Et reapse bellum gerunt adversus nos inimici nostri, et sitiunt perniciem nostram; ante pedes nostros scandala ponunt, omnibusque insidiis tentantur, ut nos in barathrum peccati impellant. Nos vero sicut milites resistamus, induti armaturam fidei et charitatis, et pro galea spem salutis; nam hisce armis struitur bellum; et quod mirum est, in ipso bello coronas iuvenimus. Etenim in bello materiali si bellator adversarium non prosternat, non coronatur: hic vero si ab adversario ille non prosternitur, iam coronatur. Quae quidem manifesta sunt ex iis, quae in visione quidam Patrum nostrorum de discipulo suo perspexit. Discipulus enim septies impetitus fuerat, et cum absque offensione rediisset septem adeptus est coronas ob exantlatos labores.

Dum itaque in ipsa pugna coronas habemus, subeamus patienter hanc pugnam, o fratres vos exhortor; neque deficiamus animo adspecto certamine. Nonne sancta Sara per quadraginta annos oppugnata fuit potenter a fornicationis daemone, et tamen animo non defecit? Nonne

ώσαύτως πολεμούμενος καὶ ὑπὸ τοῦ οἰκείου καθηγητοῦ ἐρωτηθείς· Θέλεις παρακαλέσω τὸν τὸν Θεόν, ἵνα ἄρῃ ἀπὸ σοῦ τὸν πόλεμον; καὶ ὅμως οὐδ' αὐτὸς ἠνέσχετο· ἑώρα γὰρ ἐν τοῖς πολέμοις τὰ νικητήρια.

Οὐδὲν δὲ οὕτως ἰσχυρὸν πρὸς κατὰίρεσιν τοῦ πολέμου ὡς προσευχὴ καὶ δάκρυα καὶ συντριμμὸς καρδίας. Επειδὴ δ' ἂν οὖν ὁ ἐχθρὸς ἦ καὶ τρώσῃ ἐξ ἀπροσεξίας ἐνιστὴς τὸ τέλος τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῇ καρδίᾳ εὐθύς χρησώμεθα τῇ προσευχῇ, καὶ φεύξεται ἀπ' ἡμῶν. Δακρύσωμεν καὶ σβέσεται ὁ ἄνθραξ τῆς πλάνης. Ταπεινωθῶμεν καὶ ὑψώσει ἡμᾶς ὁ κύριος· καὶ μακάριος ὁ ἑαυτὸν ἐκβιαζόμενος κατ' ἐκάστην ἐν τῷ ἔργῳ τοῦ θεοῦ· ὁ ὑποφέρων τὰ δυσχερῆ τῆς ὑποταγῆς, ὑποταγὴ γὰρ τῶν μεγίστων ἢ ἀθλησις, ὁ συντηρῶν τὴν ἀγνείαν ἀδιάφθορον· ὅς ἐπὶ τέλει τῶν ἀγώνων ἐρχόμενος σὺν πάσῃ θυμηδείᾳ καὶ ἡδονῇ ἀνεκλάλη τῇ ἀποχωρήσει τῶν ἐνθένδε ἀπὸ ἀκοῆς πονηρᾶς μὴ φοβούμενος, κατ' ὡς ἄδει ὁ ἅγιος Δαυὶδ. Οὐχ' ὁρώμεν τοὺς ἀριστεύοντας ἐν τοῖς πολέμοις πῶς ὑποστρέφουσιν μετὰ χαρᾶς καὶ θυμηδίας εἰς τὰ οἰκεῖα ὑποδεικνύντες τὰ σύμβολα τῆς μάχης καὶ τῆς νίκης; Οὐ τε λογιζώμεθα ἐπὶ τοῦ ἀριστεύσαντος ἐν τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ καὶ διηγωνισμένου τὸν καλὸν ἀγῶνα· ὅτι ἐπιφανισθήσεται ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει περιφανῶς, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός, καὶ ὑπ' ἀγγέλων εὐφημηθήσεται, καὶ ὑπὸ τοῦ κυρίου στεφανωθήσεται, τὰς αἰωνίους ἀναπαύσεις κληρωσάμενος. Εφ' ὃς καὶ ἡμεῖς φθάσαι καταξιωθεῖμεν χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

et quidam discipulus similiter oppugnatus, et ab hegumeno suo interrogatus: Vis, deprecari Deum, ut auferat a te hoc bellum? noluit. Conspiciebat enim in bellis triumphos.

Nihil magis oratione, lacrymis et contritione valet in superandis huiusmodi pugnibus; et si quando vero hostis adoriatur et vulneret etiam ob negligentiam nostram, telum cupidinis usque ad cor inducens, statim ad orationem curramus, et fugiet a nobis. Ploremus, et carbo erroris extinguetur. Humiliemur, et Dominus exaltabit nos. Beatus erit, qui sibi vim facit quotidie in opere Dei, qui sustinet molestias subiectionis; subiectio enim est omnium certaminum maximum. Qui puritatem integram servat, cum ad finem pervenerit belli, cum omni fiducia et infabili gaudio hinc discedet, nihil timens ab auditione mala, sicut sanctus David cecinit. Nonne videmus, qui in bellis strenue se gesserunt, domum reduentes cum gaudio et laetitia, ostendentes signa pugnae atque victoriae? Eadem ratione et nobis persuadeamus accidere ei, qui in invisibili praelio decertavit, et bonum certamen consummavit; hic splendido triumpho gaudebit in civitate magna, cuius Deus artifex est, ab angelis acclamatus et a Domino coronatus aeternam possidebit requiem, quam et nos consequi digni sumus in Christo Jesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5Β'.

Οτι οὐ δεῖ διαλογίζεσθαι ἡμᾶς ἐν
τῇ παρατάσει τοῦ διωγμοῦ·
ἀλλ' ἐπὶ θεὸν ἀναφέρειν λόγον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ μὲν ἐπιθυμία ἡμῶν καὶ ἡ δέησις πρὸς
τὸν θεὸν ὑπὲρ εἰρήνης ἐστὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ
ἐκκλησίας. Τί γὰρ εἰρήνης λυσιτελέστερον πρὸς
τὸ ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον διάγειν ἡμᾶς ἐν
τοῖς οἰκείοις μοναστηρίοις; Οὐ μὴν τοῦτο οἶ-
σθε πάντως λυσιτελές· ἀλλ' εἶσομαι ὅτι ἡ
ἐπὶ πλεόν παρατάσιν τοῦ διωγμοῦ πλείονος
δοκιμασίας ἐστὶ ἀφορμή. Διὸ φησὶν ὁ ἀπό-
στολος· Εὐδοκῶ ἐν ἀσθενείαις, ἐν ὕβρεσιν,
ἐν ἀνάγκαις, ἐν διωγμοῖς, ἐν στενοχωρίαις
ὑπὲρ Χριστοῦ· ὅταν γὰρ ἀσθενῶ, τότε δυ-
νατὸς εἰμί. ὡς τε ἀρμέμενοι τὸ ἔως πότε,
καὶ ἔως τίνος ἐπὶ θεὸν ἀναφέρομεν τὸν λόγον,
ὃς πάντως συμφερόντως οἶδε τὴν παρατάσιν
τοῦ χρόνου οἰκονομεῖν. Ἀκούε τῆς γραφῆς λε-
γούσης· Επείραζεν ὁ θεὸς τὸν Ἀβραάμ· Ἀρα
ἐπ' ὀλίγον; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐν πλείοσιν ἔτεσι
καὶ πολλοῖς πειρατηρίοις· καὶ ὅτε οἶδεν αὐτὸν
τετελειωμένον τῇ πίστει, τότε φησὶν πρὸς αὐ-
τόν· Νῦν οἶδα ὅτι φοβεῖς σὺ αὐτὸν θεόν·
καὶ οὐκ ἐφείσω τοῦ υἱοῦ σου τοῦ ἀγαπητοῦ
δι' ἐμέ. Επείραζε δὲ καὶ τὸν Ἰώβ, καὶ ἐπὶ
μεῖζοσιν ἀθλήμασι, καὶ πολλοῖς ἔτεσιν, καὶ
ἐπεὶ οἶδεν αὐτὸν τετελειωμένον ἐν ὑπομονῇ
τάδε πρὸς αὐτόν· Μὴ οἶε με ἄλλως σοι κε-
χρηματικέναι, ἢ ἵνα ἀναφανῇς δίκαιος. Κα-
ταυτὸν δὴ τὸν τρόπον καὶ τοὺς λοιποὺς προ-
φήτας τοὺς τε ἁγίους ἀποστόλους, καὶ τοὺς
μακαρίους μάρτυρας, καὶ πάντας τοὺς ὁσί-
ους καὶ δικαίους πολλὰς θλίψεσιν καὶ πολ-
λοῖς ἔτεσι καὶ δεδοκίμακε, καὶ μεμαρτύ-
ρηκε, καὶ προσελάβετο. Οὐκοῦν καὶ ἐφ'
ἡμῶν τὸ αὐτό ἐστὶ ὑπολαμβάνειν. Οὐπω
γὰρ μέχρις αἵματος ἀντεκατέστημεν πρὸς

SERMO XCII.

*Non esse disceptandum, cum instet
persecutio; deque ratione
Deo reddenda.*

FRATRES ET PATRES,

Desiderium est nostrum, et ecclesiae
est deprecatio ad Deum pro pace. Quid
enim utilius est pace, ut nos tranquillam
et solitariam vitam nostram in monaste-
riis agamus? Verumtamen ne iudicetis
hoc semper esse utile; sed conspicio expe-
ctationem persecutionis saepe stimulum
esse maioris probationis. Ideo aiebat Apo-
srolus: *Placeo mihi in infirmitatibus, in
contumeliis, in necessitatibus, in perse-
cutionibus, in angustiis pro Christo; cum
enim infirmor, tunc potens sum.* Expe-
ctantes itaque quousque et quandiu ratio-
nem Deo reddemus, qui utiliter omnino no-
vit expectationis tempus dispensare. Audi
sacras litteras dicentes: *Tentavit Deus
Abraham* et minime quidem leviter et ad
breve tempus, sed per annos plurimos,
et plurimis periculis; cumque eum viderit
fide perfectum, tunc dixit ei: *Nunc
cognovi, quod times Deum, et non pe-
percisti filio tuo dilecto propter me.* Ten-
tavit quoque Iob maioribus periculis, et
per annos multos, cumque viderit eum
in patientia perfectum haec dixit ei: *Ne
me aliter existimes haec in te common-
strasse, nisi ut iustus appareres.* Eadem-
que ratione cacteros prophetas, sanctos
apostolos, beatosque martyres et omnes
sanctos atque iustos multis tribulatio-
nibus et per multos annos voluit probare,
et testimonium ferre, atque suscipere.

Nonne et eadem nobis quoque expe-
rienda sunt? nondum enim usque ad san-

τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι· οὕτω ἐπυ-
ρώθημεν ἱκανῶς ταῖς θλίψεσιν· οὕτω δὲ τὸ
δοκίμιον ἡμῶν τῆς πίστεως εἰλικρινὲς ὑπεδεί-
ξαμεν. Διὰ τοῦτο ἡ ὑπομονή· καὶ ἄλλως ὅτι
ἐπειδὴ τινες ἐδόξαν ἀνοσχηταὶ τῶν ὑποπει-
πτωκῶτων, οὐκ ἂν ὁρῶντες δὲ γυναικας· ἐπι-
πλάττωσι καὶ καιροσκοπήσει ὑποδείκνυσιν καὶ
τούτους ὁ χρόνος οἷοι εἰσίν. Τοιοῦτος ὁ Ηρα-
κλειώτης, τοιοῦτος ὁ Καθαρινός, ἐρέσει τῶν
οἰκείων μοναστηρίων, μᾶλλον δὲ τῇ σχέσει τῶν
ἐξουσιωμένων, καὶ ὀλλυμένοι πάλιν προσρύν-
τες τοῖς κρατοῦσιν περὶ ὧν εἰκότως ἐκεῖνα
ἀν ῥηθείη· Ὁφείλον ψυχρὸς εἶναι, ἢ ζεστός· οὕτως
ὅτι χλιαρὸς εἶναι, καὶ οὔτε ζεστός οὔτε ψυχρὸς,
μέλλω σε ἐμέσαι ἐκ τοῦ στόματός μου.

Εγὼ δὲ οὐδὲ ἐκείνους ἐπαινέειν ἔχω, οἱ τὴν
μὲν ὁμολογίαν διασώσαντο· τῶν δὲ οἰκείων
μοναστηρίων φροντίζειν οὐκ ἀπέσχοντο, καὶ
εἰσὶ πῶς ἀμφετεραπρόσωποι, καὶ μεθ' ἡμῶν
καὶ μετὰ τῶν ἑτεροδόξων μεθ' ἡμῶν μὲν τῇ
ὁμολογῇ, μετ' ἐκείνων δὲ τῇ τῶν μοναστη-
ρίων ἐπικρατήσῃ πρὸ εἰρήνης εἰρήνην ἀσπασζό-
μενοι καὶ πρὸ ὀρθοδοξίας τὸν διωγμὸν τὸ καθ'
ἑαυτοὺς συστειλάντες καὶ ἔτι ὁ Χριστὸς δεδιώ-
κται καὶ αὐτοὶ τὰ μοναστήρια ὑπεδύσαντο· ἔτι
οἱ ἄγιοι ἀναθεματισμένοι ὑποβάλλονται καὶ
αὐτοὶ ὑπόφοροι τῶν ἑτεροδόξων γηγρόνασι. Δέον
καὶ αὐτοὺς τοὺς λίθους ἐπιβοᾶν καὶ ἐπι-
μαρτυρῆσαι τὸν διωγμὸν· ἀλλὰ γὰρ καὶ
αὐτὰ τὰ ξύλα θρηγεῖν καὶ ὀδυρᾶνσθαι τὴν
ἀτιμίαν Χριστοῦ. Ὁ οὖν κατέχων τῶν μονα-
στήριων, ἢ ἐκεῖσε ἐπικαθεζόμενος πῶς ἂν δυ-
νασθεῖ λέγειν διωγμὸν εἶναι. Πῶς δὲ εἰρήνην
ἐπιζητεῖ, παρ' ἧς ἀπολαύει εἰρήνης.

Ἀλλὰ τοῦτο τέχνασμα τοῦ διαβόλου, ἵνα
καὶ τὴν ὁμολογίαν ἐξίτηλον ἀπεργάσῃται
καὶ τὸν Χριστοῦ διωγμὸν κατασμηκρύνῃ, καὶ
κοινῶς τοὺς πάντας ὡς ἔοικεν. Οὐ μὲν τοῦτο
ἴσχυσε χάριτι Χριστοῦ. Πολλοὶ γὰρ οἱ δεδιω-
γμένους ζῶντες καὶ ἀκριβεζόμενοι τὴν ἐξο-
μολόγησιν καὶ οὐ μόνον οἱ ἀπ' ἀρχῆς ἀγα-
θοί, ἀλλὰ καὶ οἱ τῇ μετανοίᾳ χρησάμενοι, ὅτι

guinem restitimus adversus peccatum re-
pugnantes: nondum satis a tribulatio-
nibus exusti fuimus: nondum sinceram
probationem fidei nostrae ostendimus. Ideo
necessaria est patientia. Et non ut qui-
dam opinati sunt eos, qui ceciderant non
quidem a recta fide, sed ex simplicitate
ob temporis adiuncta. Tempus idem com-
monstrat, qui sint. Talis fuit Heracleotes:
talis et Catharinus, qui singuli ob amo-
rem monasterii sui, vel potius ne amit-
terent, rursus ad imperantes accessere. De
his opportune ea dicenda essent: *Utinam*
frigidus esses aut calidus; sed quia te-
pidus es, neque calidus, neque frigidus,
evomam te ex ore meo.

Equidem mihi nec illi laudandi sunt,
qui confessionem quidem servaverunt, et
de monasteriis curam gerere non reli-
querunt; et sunt veluti homines bifrontes:
nobiscum sunt et cum heterodoxis. No-
biscum quidem per confessionem: cum il-
lis autem per retentionem monasteriorum.
Praetulerunt pacem paci, et persecutio-
nem orthodoxiae, et sibi consuluerunt. In-
terea Christus adhuc persecutionem pa-
titur, et illi monasteria sua incolunt: ad-
huc sancti viri veluti anathemate subiecti
sunt, et illi ab heterodoxis non molestan-
tur. Necesse est, ut et ipsae petrae clament,
et de persecutione proferant testimonium;
ipsa quoque ligna plorent et lamententur
de contumelia Christi. Qui monasterium
retinet, ibique incolit, quo pacto dicere
potest in persecutione versari, et requi-
rere pacem, qua gaudet?

Hoc est artificium diaboli, ut confes-
sionem reddat inanem, et persecutionem
contra Christum extenuet, omnesque pa-
riter, ut videtur, coinquinatos efficiat.
Hoc autem non effecit gratia Christi.
Multi enim uti sub persecutione viventes
diligenter custodiverunt confessionem, ac
non modo qui ab initio integri fuere, sed

καὶ τῶν μοναστηρίων τῇ ἐνστάσει ἀπηλάσθησαν καὶ δεδιωγμένον βίον προειλοῦντο· μεθ' ὧν εἴημεν καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ κατὰ τε τὴν πίστιν καὶ τὸν βίον συντηροῦμενοι ἀσφαλεῖς καὶ ἀκράδαντοι, εἰρήνην τε ἔχοντες πρὸς τὸν θεὸν διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ταύτης γε οὔσης ἐν ἡμῖν, καὶ ἅπας ὁ κόσμος ταράττεται, οὐδὲν ἡμῖν ὁ βλάβος προστιθήσεται· ὅτι ὁ Χριστὸς μεθ' ἡμῶν ἐστίν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 51'.

Περὶ τῶν ἐν ταῖς ἡδοναῖς τῆς σαρκὸς δελεασθέντων καὶ πάλιν διὰ μετανοίας ἀνακληθέντων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐδὲν ἐμπόδιον τῷ σωθῆναι προαιρουμένῳ, οὐδὲ πρόφασιν κατέχουσα πρὸς τοῦ ἀνακληθῆναι τὸν καὶ εἰς ἔσχατον ὅρον τῆς κακίας ἑληλεκτότα. Καὶ ὅτι ὁ λόγος ἀληθὴς τὰ μαρτύρια πολλά. Ἐν δὲ τῶν πολλῶν καὶ κατὰ Δαυτὶδ τὸν ἀρχιεπιστὴν ἐν τῇ παρασκευῇ ἡμέρᾳ ὑπαναγνωσθὲν ἡμῖν. Εἰδήλωσε γὰρ ὁ λόγος ὅποῖος ἦν τὸ πρότερον ἀνθρωποκτόνος καὶ πάσης πονηρίας ἀνάπλεως· ὅπως πάλιν μεταβληθεὶς καὶ πρωσελθὼν τῷ θεῷ διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐγένετο δόκιμος, ὥς καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ διαβόλου δυναστευομένους ἐξιᾶσθαι. Φησὶ γάρ πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος· Δαυτὶδ, Δαυτὶδ, ἀνεχώρησε κύριος ὁ θεὸς τὰς ἁμαρτίας σου· καὶ ἔση ἀπὸ τοῦ νῦν σημεῖα ποιῶν· ἐφ' ᾧ καὶ ἡ φιλανθρωπία τοῦ θεοῦ ἄφατος· ὅτι οὐ μόνον συνεχώρησεν αὐτῷ τὰς μαιφονίας, ἀλλὰ καὶ σημειοφόρον αὐτὸν ἀναδείκνυσιν.

Βούλη καὶ ἕτερον ἰδεῖν; Εἰςβλεψόν ἐπὶ τὸν Μανασσὴν ὃς πεντήκοντα δύο ἔτη ἐξεκλίνετο Ἰσραὴλ λατρεύειν εἰδώλοις ἀψύχοις·

et qui per poenitentiam resipuerunt, ita ut et ab incolendis monasteriis abstinuerint, et vitam persecutorum praetulerint. Cum iis et nos humiles simus, in fide et ratione vivendi servati inconcussi atque stabiles, pacem habentes ad Deum per Dominum nostrum Iesum Christum. Si huiusmodi pacem possidebimus, etsi totus illabatur orbis, nullus erit timor, nullumque detrimentum; quoniam nobiscum est Christus cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XCIII.

De iis, qui voluptatibus corporis indulserant, et poenitentia ad bonam frugem reversi sunt.

FRATRES ET PATRES,

Nullum impedimentum est volenti se salvum facere; nullaque excusatio, quae valeat retrahere a conversione, et qui in extremis vitiorum excurrerit. Quoniam vera est haec sententia, plurima sunt et pro ea exempla. Horum unum est quod de David latronum principe nuper legimus feria sexta. Audivimus qualis antea fuerit homicida et criminum omne genus repletus; ubi vero resipuit, et ad Deum conversus est in monastico habitu, adeo probatus visus est, ut vexatos a daemone sanaret. Angelus enim ei dixerat: David, David, pepercit tibi Deus peccata tua, et eris in posterum miraculorum patrator. In hoc sane ineffabilis fuit benignitas Dei, quoniam non solum ei remisit crimina, sed et thaumaturgum effecit.

Visne et alterum agnoscere? Respice in Manassem, qui annis duobus et quinquaginta errare fecit Israel in idolis ina-

ἀλλὰ καὶ αὐτὸς μετανόησας ἀληθινῶς καὶ ἐσώθη, καὶ ὁδὸν ἤσεν τῷ Θεῷ, ἣν ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας ἄδει ἡ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία. Περὶ γὰρ τῶν ἐν ἔρωτι σαρκὸς δελεάζοντων καὶ αὖτις ἀνακληθόντων πόσοι καὶ ἡλίκοι οὐδ' ἐστὶν ἐξαριθμεῖν. Ἀφ' ὧν καὶ ὁ Θεὸς Δαυὶδ μετὰ τὴν μοιχείαν καὶ τὸν φόνον τὸ τῆς προφητείας πάλιν εἰληφῶς χάρισμα. Ἐπεὶ καὶ Μαρία ἡ Αἰγυπτία μετὰ τὸ ἀκόρεστον τῆς ἡμαρτίας εἰς ἀγγελικὴν πολιτείαν ἀναδραμοῦσα καὶ προφητείας ἡξιωμένη, ὥστε οὐδεμία πρόφασις οὐδενὶ κατ' οὐδένα τρόπον ὑπολείπεται μὴ οὐχὶ διὰ μετανοίας ἀναδραμεῖν πάλιν εἰς σωτηρίαν.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ἐντεῦθεν ἀδελφοί, προθυμότεροι ὦμεν καὶ εὐελπίδες πιστεύοντες ὅτι εἰ ὁ Θεὸς τοὺς εἰς βλάβος κακίας ἐμπεπτωκότας ἀφάτω ἐλέει ἀνεκαλίσσεται καὶ ἀνεσώσεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς τοὺς προσκειμένους αὐτῷ νύκτα καὶ ἡμέραν διασώσκειν. Μὴ τίς δὲ ἀκούων ἐπιστροφὴν ἡμαρτωλοῦ λεγέτω. Ὡς τοιοῦτος ἀπελαύσει καὶ τῶν ἐκείσε; Οὔτε τῶν ἐνταῦθα, οὔτε τῶν ἐκείσε ὁ ἐν ἡμαρτίαις ἰσχυμένος ἀπολαύσειεν. Ποῦ γὰρ ἀπόλαυσις, εἰπέ μοι, τὸ πορνεῦν γαστρίζεσθαι καὶ φιλαργυρεῖν καὶ ἀρπαῆζειν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐνισχυθῆαι πάθεσι. Οὐχὶ καιομένην ἔχουσι τὴν καρδίαν οἱ τοιοῦτοι ἐν ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις, καθάπερ οἱ πυρετοῖς συνεχόμενοι. Ὡστε ἀληθῆς μᾶλλον ἐστὶν εἰπεῖν· ὅτι οἱ τοιοῦτοι καὶ ἐνταῦθα κρινόμενοι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι κριθεσόμενοι ἀπεράντως· ἀνθ' ὧν οὖν εἴλοντο τὰς ὀλλυμένας καὶ φθοροποιούς ἡδονὰς καὶ στένειν καὶ δακρύειν ἐστὶν ἐπ' αὐτούς. Ἀλλ' οὐχ ἡγεῖσθαι ἐν ἀπολαύσει τυγχάνειν ἡμαρτάνοντας καὶ ἀτελγαίνοντας. Ὁ δὲ τὴν ἀρετὴν προαιρούμενος καὶ ἐν τῇ ἀρετῇ ζῶν, οὗτος ἀμφοτέρω κερδαίνει· αἰεὶ ἐναπολαύων δι' ἀπαθείας ἡδονῆς ἀρρήτου· καθὼς οἱ ἅγιοι πάντοτε χαίροντες ἐν Θεῷ, καὶ πάντα δεύτερα ἡγούμενοι τῆς τοῦ Θεοῦ ἀγάπης.

nibus colendis. Sed et ipse sincere poenitens salvus factus est, et oden cecinit Deo, quam hucusque concinit ecclesia Dei. Quot et quanti fuerint, qui ab amore carnis fuere allecti, rursus poenitentes, neque connumerare possibile est. Ex his fuit divinus ipse David, qui post fornicationem et homicidium donum quoque accepit prophetiae. Insuper et Maria illa Aegyptiaca postquam in omni peccato satiata est accedens ad vitam angelicam in deserto, et prophetiae dono fuit insignis. Itaque nulla excusatio nulli ac nulli sit relicta, ne per poenitentiam possit quis reverti ad salutem.

Nos itaque, o fratres, hinc alacriores simus, spes nostras erigamus, et credamus Deum eos, qui in profundum quoque vitiorum relapsi fuerunt, revocare et salvos facere; atque ideo quanto magis curabit salutem nostram, qui illi diu noctuque adhaeremus? Audiens conversionem peccatorum dicat nemo: En et is delicias huius mundi habuit, et alterius quoque delicias est habiturus. Dic mihi: quid deliciarum est in fornicatione, in gula, in avaritia, in latrocinio, in praepotentia. Nonne ii cor adustum habent in vanis desideriis, sicuti qui febris consumuntur? Ita ut verius sit dicere: quod ii in hoc saeculo puniuntur, et in futuro sine fine punientur. Nam pro iis, quas obtinuerunt, perniciosius corruptibilibusque deliciis lugendum est super eis ac lacrymandum. Neque vobis persuadeamini peccatores atque fornicantes deliciis gaudere; sed qui virtutem elegit, et in exercitio virtutum vivit hic revera duplicia obtinet, semper quidem ob superata vitia gaudens ineffabilibus deliciis, sicuti sancti viri semper in Deo gaudentes, omnia posthabentes dilectioni Dei.

Οὓς περ καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοὶ μιμούμενοι
χαίρωμεν καὶ ἐπισυνχαίρωμεν ἀλλήλοις ἐχό-
μενοι τῆς σωτηρίας ἡμῶν, τῆς ἀσκήσεως, τῆς
ὑπομονῆς, τῆς ὑποταγῆς, τῆς κοπῆς τοῦ βε-
λήματος, ὅπερ ἐστὶ μαρτύριον τῶν ἄλλων
σπουδασμάτων καὶ ἀγωνισμάτων, ὅπως ἐν
τούτοις τελειούμενοι κληρονόμοι γενώμεθα
ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν·
ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ζΔ'

Περὶ τῶν νομιζομένων δυσχερῶν
ἐν τῷ κοινοβιακῷ βίῳ περιχαρῶν
δὲ ὄντων διὰ τὴν ἀποκειμένην
ἐλπίδα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οτι μὲν οὖν ὁ μοναχικὸς βίος στενός
καὶ τεθλιμμένος ἐστὶ δῆλον ἐξ ὧν ὁ Κύριος
εἶρηκεν εἰπών· Ὅς τις ἂν θέλῃ ὑπίσω μου
ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν, καὶ ἀράτω τὸν
σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθήτω μοι. Οτι δὲ
καὶ τῶν βιωτικῶν ζωῇ ὀδυνηρά ἐστὶ λίαν,
βρῶσι τὰ ὀρώμενα καὶ οὐ περὶ πάντων δια-
λογίζομαι. Τίς γὰρ ἂν καὶ θυνήσεται ἐκτρα-
γῶδῃσαι ἐν ἑκάστῳ τῶν γινόμενων; ἀλλὰ
μόνον περὶ τῶν διαπεφυγόντων τοῦ πολέμου,
εἰ δοκεῖ, διασκεψώμεθα. Τί οὖν; οὐ πάντα
τὰ προσόντα αὐτοῖς ἀπώλεσαν, γυμνοὶ σχεδὸν
ἐκπεφυγότες ἐκ χειρῶν τῶν ἀλλοφύλων; Οὐχὶ
τινὲς μὲν ἀτίμως ἠκίσθησαν καὶ ἐξωρίσθησαν,
καὶ περ τῶν πρωτεύοντων· τίνες δὲ καὶ τῆς
οἰκίας ἀρχῆς ἐξελέλθησαν· ἄλλοι δὲ ὥδε κα-
κῆσαι διεσπαρμένοι πρόβουσι, καὶ ὑπότρομοι
τυγχάνουσι, δι' ὃ μικρόν ὑστερον ὑποστή-
σονται· καὶ τὸ ἐγκλημα ὅτι μὴ ἐνέμειναν
τῷ πολέμῳ καὶ ἀπέθανον. Τσαύτη γὰρ αὐ-
τοῖς ἡ εὐπειθεῖα καὶ ἡ ἐνστασις ἀπαιτεῖται,
ὥς καὶ αὐτοῦ τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς, εἰ
θεήσκειν, ἀλλογῆσαι εἰς θεραπείαν τοῦ βιάσι-
λεύοντος.

Hos itaque nos imitati, o fratres, gau-
deamus, atque amplius gaudeamus ad in-
vicem, cum possideamus, harram salutis
in patientia, obedientia, excisione volun-
tatis, quae quidem testimonia sunt totius
alterius studii et certaminis, ita ut in
his consummati haeredes simus aeternae
vitae in Christo Iesu Domino nostro; cui
est gloria et potentia cum Patre et Spi-
ritu sancto, nunc et semper et in saecula
saeculorum. Amen.

SERMO XCIV.

*De coenobiticae vitae angustiis,
quae ob spem caelestium gratiae sunt.*

FRATRES ET PATRES,

Quod quidem arcta et tribulata sit mo-
nastica vita, apertum est in verbis Do-
mini dicentis: *Si quis vult venire post
me, abneget semetipsum, et tollat crucem
suam et sequatur me.* Ipsa quoque quae
continuo nostris obiiciuntur oculis pro-
clamant, quam lamentabilis sit etiam vita
mundana, quin de singulis verba faciam.
Quis enim potest vel tragice repraesentare
quae contingunt? Sed tantum, si placet,
eos qui e bello superstes fuere, conside-
remus. Ecquid hoc sibi vult? Nonne omnia
quae habuerant, perdiderunt, ac veluti
nudi e manibus alienigenarum effugerunt?
Nonne quidam ignominiose sunt tractati
ac in exilium pulsati ex ipsis principibus?
quidam a propria dignitate sunt deiecti:
quidam hac illac dispersi timent ac con-
tremiscunt ob ea, quae illis imminet?
Atque eis est crimen non permansisse
vel occubuisse in praelio. Tantum enim
ab iis exigitur studium et consentio in
obsequium imperantis, ita ut nullius pretii
habere debeant corpus suum, et si ferit
posset, animam quoque.

Ἡμῶν δὲ ἡ ἀδελησις, ἀδελφοί, μετὰ χαρῶς Πνεύματος ἁγίου ἐστὶν ὥς καὶ τὸ δοκοῦν λυπηρὸν περιχαρὲς τυγχάνειν διὰ τὴν ἐλπίδα τὴν ἀποκειμένην ἡμῖν ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εἴτα οὐκ αἰσχυρόμεθα, ὅτι ἐκείνοι μὲν ὑπὲρ βραχείας δόξης τε καὶ ἀμοιβῆς τσαῦτά καὶ τηλικαῦτα ὑφίστανται μὴ δὲ γρύξαι τολμῶντες πρὸς τοὺς κελύοντας· ὑμεῖς δὲ ὑπὲρ οὕτω μεγίστων καὶ οὐρανίων μὴδὲ τὴν τυχοῦσαν θλίψιν μακροθύμως ὑποίσομεν; Τίς δέ ἐστιν ἡ θλίψις; ὅ τι παρὰ τὸ θέλημα ἡμῶν τυχόν ἡ διακονία, ἡ προσταγή, τὸ βρῶμα, τὸ ἱμάτιον, τὸ ὑπόδημα, ὁ τόπος καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑποταγῆς· ἄλλο τι τοιοῦτο ἐνοχλοῦν ἐν διακονίᾳ. Ἀλλὰ ταῦτα, εἰ καὶ λυπηρά, οὐ μὴν τοσοῦτον ὥς ἐκτρέπεσθαι ἡμᾶς τοῦ προσήκοντος· οὐ γὰρ ἄξια τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλυφθῆναι εἰς ἡμᾶς. Ὑπερ ὧν εἰ καὶ ἐκατόμεθα καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀναγκαῖον ἦν ὑπειργνεῖν, μὴ ὅ τι γε ὑπὲρ οὕτως ἀνεκτῶν καὶ φορητῶν ὑποθέσεων.

Ἀλλὰ ταῦτα μὴ εἴρηται, οὐχ ἵνα λυπηθῶμεν, ἀλλ' ἵνα γινώμεν τὴν ἀγάπην ἣν ἡγάπησεν ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν θεός, ἐξελεξάμενος ἐκ κοινοῦ βίου καὶ ἐντεταχώς εἰς τὸ ἱερὸν τόδε καὶ οὐράνιον ἐπάγγελμα. Ὅς οὐδὲ αὐτὰ ἅπερ ἀπαιτῇ ἡμᾶς πρὸς ἰδίαν χρεῖαν ἐκζητεῖ. Επεὶπερ ἐστὶ πλήρης καὶ ἀνενδής ὁ ὑπεράγαθος. Ἀλλὰ δι' ἡμᾶς αὐτοὺς, ἵνα εὐεργετώμεθα οἱ ταπεινοὶ καὶ σωζώμεθα.

Διὸ ἀποδέμενοι πᾶσαν διψυχίαν, ὧ ἀδελφοί, ἐν τῇ ὑπομονῇ ἡμῶν κτησώμεθα τὰς ψυχὰς ἡμῶν, παντὸς πειρασμοῦ προσπίπτοντος ὑπεράνω γινόμενοι, καὶ οὐχ ὑπ' οὐδενὸς λογισμοῦ κρατούμενοι. Ἐὰν ὅτι μάλιστα κατὰ δοκιμὴν καὶ πειρασίαν συγκεχώρηται προ-

Certamen vero nostrum, o fratres, est cum gaudio Spiritus sancti, ita ut quod grave ac doloris plenum videtur, gratissimum efficiatur ob spem, quae in coelis nobis est reposita. Deinde haud quidem pudore ut illi suffundimur, qui tot ac tanta ob gloriosam inanemque retributionem sustinent, nequidem contra imperantes audent mutire. Nos vero, cum maxima et coelestia proposita sint praemia, nec parvum quodque occurrat, vel tribulationem patienter sustinere valemus? Ecquae est haec tribulatio? Est aliquod ministerium vel mandatum nostrae voluntati non conforme; est cibus potusve, est vestis vel calceamentum, est locus vel modus mandati vel aliud quid simile mentem nostram conturbans. Haec vero etiamsi gravia videantur, haud certe valent ab iis, quae decent, deturbare. *Condignae enim non sunt passionnes huius temporis ad futuram gloriam revelandam in nobis.* Quare non solum in his facilibus et tolerabilibus, sed etsi debeamus quotidie igni tradi, ultro sustinendum est.

Verumtamen haec minime dicta sunt ut contristemur; sed ut cognoscamus charitatem illius, qui dilexit nos Deus, eligens nos e mundana vita et collocans in sacra hac et coelesti professione. Et haud quidem ob suam utilitatem exposcit. Ipse enim dives est in omnibus, nihiloque eget, imo est beneficentissimus. Verum haec agit ad nostram utilitatem, ut novis beneficiis cumulemur nos humiles, et salutem consequamur.

Quapropter omnem deponentes anxietatem, o fratres, in patientia nostra posideamus animas nostras: superiores simus omni tentationi imminenti; et nulli cogitationi subiecti, vel ab ea deiecti, quam tentationes ad nos probandos super-

σρήσεσθαι καὶ λυπεῖν τὴν ζωὴν ἡμῶν, ὡς ἂν μετὰ τοῦ ἀποστόλου ἔχωμεν παρρησίαν καὶ ἡμεῖς λέγειν· Ἐν παντὶ θλιβόμενοι, ἀλλ' οὐ στενοχωρούμενοι· ἀπορούμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐξαπορούμενοι· διωκόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἐγκαταλείπομενοι· καταβαλλόμενοι, ἀλλ' οὐκ ἀπολύμενοι· πάντοτε τὴν νέκρωσιν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν περιφέροντες. Ἰνα τῇ τοιαύτῃ διαθέσει καὶ ἐν παρασκευῇ ζωῆς ἀρέσκοντες θεῷ κληρονόμοι γενώμεθα βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5Ε'.

Περὶ τῆς στενῆς καὶ τεθλιμμένης
ὁδοῦ, καὶ τοῦ χρηστοῦ
καταλύματος τῆς αἰωνίου ζωῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πᾶς ὁδεύων ὁδὸν μακράν τε καὶ τραχείαν πόνων πονεῖ, καὶ ἀλγυνόμενος ἀλγύνεται, τὰς τῆς ὁδοιπορίας ἀλγηδόνας ὑφιστάμενος· ἀλλ' ὅμως διὰ τὴν ἐλπίδα τοῦ χρηστοῦ καταλύματος ὑποφέρει τὰ ἄλγεα καὶ διακρούεται τὰ ἐπίπονα χωρῶν αἰεὶ εἰς τὸ πρόσωπον σὺν πάσῃ προθυμίᾳ καὶ εὐτονίᾳ. Τί οὖν μοι βούλεται ἡ παραβολή; Ὅτι καὶ ἡμεῖς ὁδὸν ὁδεύομεν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καί γε στενὴν καὶ τεθλιμμένην καὶ γε μακράν καὶ λίαν πολύπονον. Πῶς γὰρ οὐ; Εἴπερ ὅλον τὸν βίον παρθενίαν καὶ σωφροσύνην διασώζειν, ὑποταγὴν τε, καὶ ὑπακοὴν ἀπώτων διαφυλάττειν, προσέτι λογισμοὺς καθαίρειν καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρούμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ αἰχμαλωτίζειν πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ· ἅλλα τε ὅσα τοῦτοις ἐπόμενά ἐστιν κατὰ τὴν μοναδικὴν πολιτείαν. Ἀλλ' ἐπὶ καὶ ταῦτα τὸ τέλος εὐχρηστον. Καὶ τί τοῦτο; Ζωὴ αἰώνιος, ἣν παρέχειν ὁ ἀψευδέστατος θεὸς ὑπισχνεῖται τοῖς ὑπομένουσιν αὐτόν.

venire nobis dispositum sit, ut vita nostra aliquid patiatur ac dolore afficiatur. Atque hoc pacto liceat nobis cum Apostolo dicere: *In omnibus tribulationem patimur, sed non angustiamur; aporiamur, sed non derelinquimur; deicimur, sed non perimus, semper mortificationem Iesu in corpore nostro circumferentes.* Atque hoc pacto in praeparatione vitae nostrae placentes Deo, haeredes erimus regni coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XCV.

*De arcta et angustia via,
deque bono diversorio in hac vita.*

FRATRES ET PATRES.

Qui longum asperumque arripit iter multis laboribus doloribusque se dedit: dolet quidem ob labores sustinendos, sed recreatus spe boni diversorii ea perfert, et quamquam molesti sint, iugiter insistens neque respiciens retro omnia cum alacritate et contentione superat. Quid itaque vult parabola? Ostendit nos in hac vita iter habere asperum atque angustiatum, longum valde omnique labore molestum. Nonne hoc verum est? Tota vita nobis est virginitas et subiectio et obedientia absque defectu servanda: insuper et cogitationes purae, et si quid in nobis superbe se erigat adversus scientiam Dei, etsi simplex perceptio, in servitutum redigendum est in obedientia Christi; ac praeterea ea omnia, quae haec sequuntur in monasticis institutis. Verumtamen horum finis iocundum est. Et qualis? Vita aeterna quam infallibilis Deus se daturum sustinentibus promisit.

Οὐκοῦν διὰ τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον οἴσω-
μεν, ἀδελφοί, τὰ πάντα τοῦ τῆδε βίου λυ-
πηρὰ εὐχαρίστως τε καὶ ὑπομονητικῶς δο-
ξάζοντες τὸν θεὸν ἐν τῷ σώματι ἡμῶν. Καὶ
πῶς δὲ ἐστὶν δοξάζειν τὸν θεόν; ἐξ ἑνὸς τρό-
που ἔρω. Πρὸ δύο ἡμερῶν ἤκασιν ἐνταῦθα
λαϊκοὶ ἐπισκεπτόμενοι ἡμᾶς· καὶ ἐπειδὴ εἶδον
ἡμᾶς καθεζομένους ὁμοθυμαδὸν καὶ ταῖς μὲν
χερσὶν κρόμμυα καθαίροντας, τῇ δὲ στόματι
ὑμνοὺς δαυϊτικοὺς μελετῶντας ἐδόξασαν τὸν
θεόν, εὐχαρίστησαν, ὠφελείστησαν. Καὶ γοῦν
ἐπληρώθη τὸ ὑπὸ τοῦ κυρίου εἰρημένον· Οὕτω
λαμψάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀν-
θρώπων, ὅπως ἴδωσι ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα,
καὶ δοξάσωσι τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς
οὐρανοῖς. Ἴδού δὴ ἐδοξάσατε τὸν θεόν ἐν τῷ
σώματι ὑμῶν καὶ ἐν τῷ πνεύματι, ἐν τῇ
μέρει τούτῳ. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐτι δοξάζοιτε
αὐτὸν διαπαντός ἐν παντὶ τρόπῳ θεοπρεπῶς
πολιτευόμενοι.

Επειδὴ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ζηλῶ ἐναγόμεθα
πρὸς τὰ πρακτικὰ οἱ ἄνθρωποι. Μὴ παρα-
ζήλου, φησὶν, ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου
τοὺς ποιοῦντας τὴν ἀνομίαν· ὅτι ὥσπερ χάρις
ταχὺ ἀποξηρανθήσονται, καὶ ὥσπερ λάχανα
χλόης ταχὺ ἀποπεσοῦνται· ἀλλὰ παραζήλου
ἐν ἀγαθυνομένοις καὶ ἐν χρηστευομένοις. Καὶ
γοῦν ἐν τῇδε τῇ βίᾳ οἱ περὶ τινα τέχνην κα-
ταγινωσκόμενοι, οὐκ ἐκ τῶν χειρόνων· ἀλλ'
ἐκ τῶν κρείττωνων ζηλοτυποῦσι τὸ ἑαυτῶν
φιλοτέχνημα κανονίζεσθαι· οἷον τέκτων ἐκ
τοῦ τεχνικῶς τεκτονεύοντος, καὶ ζωογράφος ἐκ
τοῦ ἐπιστημονικῶς ζωογραφοῦντος· καὶ ἀπα-
ξαπλῶς οὐδεὶς τοὺς ἀπείρους καὶ ἀμυήτους·
ἀλλὰ τοὺς πεπειραμένους καὶ μεμνημένους
μιμᾶσθαι προαιρεῖται. Εἰ δὲ ἐπὶ τῶν ὑλίκων
καὶ φθαιρομένων οὗτος ὁ νόμος καὶ ὁ κανὼν
πόσω μᾶλλον ἐν τῇδε τῇ τέχνῃ τῶν τεχνῶν,
καὶ ἐπιστήμῃ τῶν ἐπιστημῶν ὀφείλομεν τοῖς
τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὑποδείγμασι κανονίζειν
τὸν ἑαυτοῦ βίον, μὴ τοῖς ἐναντίοις παραδει-
γματίζεσθαι. Μιμησώμεθα τιγαροῦν τοὺς ἀπὸ
νεότητος μέχρι γήρους τὴν ὑποταγὴν διασώ-
σαντας· οὐ λέγω τοὺς πάλαι ἀγίους ἀλλὰ

Ob vitam aeternam igitur sustinea-
mus, o fratres, omnes huius temporis la-
bores cum gratiarum actione atque pa-
tientia, glorificantes Deum in corporibus
nostris. Quo pacto vero Deum glorifica-
bimus? Uno exemplo hoc expediam. Iam
duo ante diebus huc accesserunt quidam
laici viri, ut nos inviserent, cumque nos
reperissent simul considentes manibus
quidem caepas mundantes, in ore vero
hymnos davidicos versantes, Deum glo-
rificaverunt, gratias egerunt, ac perce-
perunt emolumentum. Hoc pacto im-
pletum est Domini effatum: *Sic luceat
lux vestra coram hominibus, ut videant
opera vestra bona, et glorificent patrem
vestrum, qui in coelis est.* En ut hac ra-
tione tum in corporibus vestris, tum etiam
in spiritu Deum glorificastis.

Verum etiam atque etiam eum semper
glorificate omni in re vitam dignam Deo
agentes, praesertim cum plerumque, ho-
mines enim sumus, magis rapiamur ad ma-
terialia agenda. Dictum est: Ne aemuleris
in malignantibus, neque concertes cum
operantibus iniquitatem. Quoniam veluti
foenum statim marcescent, et sicut folia
herbarum decident; sed recte ac bene
agentium esto aemulator. Et sane in
hac vita, qui alicui se dant arti, non e
peioribus, sed ex optimis contendunt sin-
gulas artes addiscere; sic et fabricator
a fabricatore bene experto, et pictor ab
eo qui affabre pingit; et ut uno verbo di-
cam ab inexperto et imperito nemo,
sed peritos gnavosque imitari eligit.
Quod si haec in materialibus fluxibus-
que norma est, quanto magis in arte ar-
tium, et scientia scientiarum necesse est
meliorum virorum exemplis vitam no-
stram instruere, minime vero contrariis
similes nos efficere. Imitemur igitur, qui ab
infantia ad senium usque obedientiam cu-

καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας ἀδελφότητος διαλάμπαντας. Μιμησώμεθα τοὺς ἐν ἀπλότητι τὰς τοῦ διαβόλου πανουργίας διαλελυκότας. Μιμησώμεθα τοὺς ἐν ἀδιακρίτῳ ὑπακοῇ εὐθυπορήσαντας τὸν ἀσκητικὸν δρόμον. Εἰ βούλεσθε δὲ, μιμησώμεθα τὸν ἐγκειλευόμενον· Μιμηταὶ μου γίνεσθε, καθὼς καὶ γὰρ Χριστοῦ. Καὶ αὐτοὶς λέγοντα· Γίνεσθε οὖν μιμηταὶ τοῦ θεοῦ, ὡς τέκνα ἀγαπητά· καὶ περιπατεῖτε ἐν ἀγάπῃ, καθὼς καὶ ὁ Χριστὸς ἠγάπησεν ἡμᾶς, καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν ὑπὲρ ἡμῶν θυσίαν καὶ προσφορὰν τῷ θεῷ εἰς ὁσμὴν εὐωδίας. Εἴτα ὁ μὲν Χριστὸς ἑαυτὸν θυσίαν καὶ προσφορὰν τῷ θεῷ ὑπὲρ ἡμῶν δέδωκεν· ἡμεῖς δὲ τὴν τυχοῦσαν θλίψιν μετ' εὐχαριστίας ὑποίσωμεν. Ὁ Χριστὸς ὀνειδίσθη κατὰ τὸ εἰρημένον· Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδιζόντων με ἐπέπεσον ἐπ' ἐμέ· καὶ ἡμεῖς οὐδὲ τὴν μικρὰν προσβολὴν καὶ ἐπίπληξιν τοῦ πέλας ὑποφέρωμεν; Καὶ πῶς ἐσόμεθα μετὰ τῶν ἁγίων, εἰ μὴ τοῖς ἔχουσιν αὐτῶν ἐπακολουθοῦντες; Πῶς δὲ μετὰ Χριστοῦ συμβασιλεύσομεν, εἰ μὴ συμμορφούμενοι τῷ θανάτῳ αὐτοῦ μηδὲ κοινωνοῦντες τοῖς ἁγχράτοις αὐτοῦ παθήμασι. Καὶ εἰ ὁ δίκαιος μόνις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; Ὁρᾶτε ἀκριβέαν ὅτι εἰ ὁ δίκαιος μόνις σώζεται, πῶς δ' ἂν εἰ ὁ δίκαιος ὁ ἀκατέρητος, ὁ ἀφαιρέπωνος, ὁ παλαιὰς λύπας ἀναμιμνησκόμενος, καὶ ἐντεῦθεν ἀναπτόμενος καὶ ταραττόμενος, καὶ τὴν πρὸς τὸν θεὸν εἰρήνην οὐκ ἔχων; Οὐκοῦν ἀνάγκη ταῦτα ποιοῦντας διεσπᾶσθαι ἡμᾶς τῆς κοινωνιακῆς συναφείας· ἀνάγκη ὑπὸ κρίσιν ἡμᾶς αἰώνιαν ἐμπεπτωκέναι, ἐντεῦθεν ἀγομένους ἐν ἀγροσύνῃ ὃ λέγω λέξω; Οὐκ ἐργόμην καὶ γὰρ ὑποτακτικῆς; οὐκ ἡγούμενον ἔσχον, οὐκ οἰκονόμον; οὐ πνευματικὸν καὶ σαρκικὸν πατέρα; οὐ πνευματικούς καὶ σαρκικούς ἀδελφούς, ἐν οἷς ὡς ἐν πυρὶ διηγόν, ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν βαλλόμενος καὶ πρὸς δύο πυκνῶν ἀντικαθισταμένως ζώας; Ἀλλ' οὐκ ἂν ἄλλως ἡδυνήθην διασωθῆναι, εἰ μὴ δι' ὑπομονῆς τε καὶ δεούσης ἐξαγορεύσεως, καὶ ἐκ τοῦ ἐπιγράφειν ἑμαυτῷ πάντοτε

studientes, non dicam solum veteres sanctos, sed et qui in fraternitate nostra emicue. Imitemur qui in simplicitate sua diaboli artes dissolverunt. Imitemur qui in subiectione irreprehensibili asceticae vitae cursum consummarunt. Et si placet imitemur eum qui dixit: *Imitatores mei estote sicut ego Christi*, et rursus: *Estote igitur imitatores Dei, sicut dilecti filii; et ambulate in dilectione, sicut Christus dilexit nos et tradidit semetipsum pro nobis sacrificium et oblationem Deo in odorem suavitatis*. Si itaque Christus dedit se pro nobis sacrificium et oblationem Deo; et nos supervenientem tribulationem pro Christo cum gratiarum actione perferamus. Christus contemptus est iuxta effatum. *Vituperia vituperantium me, super me ceciderunt*; et nos vel minimam iniuriam aut obiurgationem proximi non sustinebimus? Et quomodo cum sanctis erimus, si neque eorum vestigia sequemur? Quomodo conregnabimus cum Christo, si morti eius conformari, et sacrae passionis eius participes esse nolumus? Et si vix iustus salvus erit, quid erit de impio et peccatore? Diligenter considerate; quod si iustus vix salvus erit; quomodo iustus dicendus erit, qui non tolerat, sed vitat labores, qui veteres recordatur iniurias, et ex iis accenditur et turbatur, nec pacem erga Deum habet? Et sane si haec operamur, necesse est a vita ascetica separari: necesse est nos incidere sub aeterno iudicio, cum ex his ad stultitiam adacti simus. Quod dixi et dicam. Nonne et ego subditus fui, nonne et hegumenum habui et oeconomum, et patrem tum spiritualementum temporalem, et fratres pariter tum temporales tum et spirituales, quos inter veluti per ignem pertransii, hac illac iactatus, et adversus contrarias duas vitae agenda rationes. Et tum haud aliter

τὰ αἰτιώματα. Οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλως δυνατὸν εἰρηνεῦσαι ψυχὴν ἐν ταῖς θλίψεσιν. Ὑμεῖς δὲ ἐστὲ ὡς ἐστὲ· ἀρκετὸν γὰρ μέχρι τοῦ τοῦ εἰπεῖν. Πειρᾶσθε διδάσκειν καὶ ὁμιματοῦν με ὡς ἀμαθῇ καὶ ἄπειρον τῶν λεγομένων· οἳ τινες εὐγνωστοὶ ἐστὲ, καὶ πεσεῖν ὡς ὑπὸ διαβολικῆς ἐνεργούμενοι. Οὐ ταπεινοῦσθε ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ θεοῦ, ἐφ' ἧς ἐστὶν ἄνεσις καὶ ἀνάπαυσις καὶ ἀμεριμνία· Δοκεῖτε ἐξαγορεύειν· καὶ οὐκ ἐστὶν ἐξαγόρευσις τὸ πρᾶγμα· ἀλλὰ λογομαχεῖον συνιστάνετε καὶ κριτήριον πραιτωρικόν, ἐπικαταστροφή τῶν τε οἰκείων ψυχῶν, ἐμοῦ τε τοῦ ταπεινοῦ τῆς τάξεως καὶ πάντων τῶν ἀκουόντων. Λυπεῖσθε τὰ ἐφ' οἷς λέγω· καὶ γὰρ λυπεῖσθαι συνήγημι ἀλλὰ καὶ γὰρ. Πονῶν φθέρωμαι καὶ ὡς λόγον ἀποδώσω ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου ἡμῶν.

Ἀλλ' ἐπεὶ γέγραπται· Νῦν καιρὸς εὐ-
πρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας· ἀφελώμεθα,
ἀδελφοί, τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν·
μάθωμεν καλῶς ποιεῖν· γενώμεθα καθαροὶ
τῷ ἀγαθύναντι ἡμᾶς, πρὶν ἐλθεῖν τὴν ἡμέραν
κυρίου τὴν φοβεράν καὶ ἐπιφανῆ, ἐν ᾗ καὶ
ὑπὲρ ἄργου ῥήματος λόγον ὑφεύξομεν, ἵνα
εὐσυνειδώς ἐφ' ὅσον οἶόν τε τὸν τῇδε θίον
μεταλλάσσοντες εὐρωμεν τυχεῖν ζωῆς αἰωνίου
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ ὁδὸς
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν

salvus esse potui, nisi in obedientia, in debita aperitione spiritus mei, et in mihimetipsi imputandis culpis. Nullo enim alio modo anima pacifica est inter tribulationes. Vos autem estis, qui estis: sufficit enim hucusque dicere. Contenditis addiscere me imperitum atque ignarum in his, quae dicta sunt, efficere vigilem, qui etiam pueris aperte visi estis diabolico impetu moveri. Nonne humiliamini sub potente manu Dei, in qua est requies, refrigerium et curarum levamen? Videmini vestra fateri, sed reapse confessio non est; sed constituistis veluti pugnam verborum, et tribunal praetorium, animabus vestris ad perniciem, et mihi humili in ordine vestro et omnibus audientibus? Doletis in his, quae dico? Et ego quoque dolere didici, et aegre loquor, quasi rationem in die iudicii pro unoquoque vestrum redditurus.

Quoniam vero scriptum est: *Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutaris*: Expurgemus ab omni malitia animas nostras, o fratres: addiscamus tandem bonum operari; puri simus coram eo, qui tot beneficiis nos cumulat, antequam occurrat dies Domini terribilis et splendida, quando et pro verbo otioso ratio reddenda est, ut bona conscientia omnibus viribus contententes ex hac vita migraturi adipisci sortiamur vitam aeternam in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 55'.

Περὶ τῆς ἀναχωρήσεως τοῦ
ἀδελφοῦ Καρτερίου· καὶ
διδασκαλία περὶ ὁμονοίας καὶ
εἰρήνης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πολλάκις διαλεγόμενος ὑμῖν ἐδόκουν ἀναγκαίως διαλέγεσθαι ὥς ἤδη κατηρτισμένοις οὓσιν εἰς τὰ προσήκοντα, καὶ οὐ χρήζουσιν ὑπομνήσεως· ὥς δὲ νῦν ὁρῶ καὶ πάνυ ἀναγκαίως, ὅπου γε καὶ οὕτως διαλεγόμενον μου οὐ διαλιμπάνει ἔν τισιν ὑμῖν ἐνεργεῖσθαι τὸ ταραχῶδες καὶ στασιαστικόν. Εφ' ᾧ καὶ θαυμάζω, πῶς οἱ ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον καὶ ἔτι νηπιάζοντες ἀσυνετοῦντες καὶ ἀφρονεούμενοι διακενῆς. Τὸ δὲ αἴτιον ἡ τῆς ἀγάπης ἔλλειψις· καὶ γὰρ κατὰ τὸν ἀπόστολον· Ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ, χρηστεύεται, οὐ ζητεῖ τὰ ἑαυτῆς, οὐ περριζύνεται, οὐ λογιζέται τὸ κακόν, οὐ χαίρει ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ, συγχαίρει δὲ τῇ ἀληθείᾳ· πάντα στέγει, πάντα πιστεύει, πάντα ἐλπίζει, πάντα ὑπομένει. Δηλονότι ταύτης ἀπουσίας ἀντανίσχει τὰ ἐναντία, ἀπιστεία, ἀνελπιδεία, ἀνυπομνησία, ἀσυστροφία, αὐτάδεια. Καὶ πῶς ἐν τούτοις ὄντες ἄξιοι ἂν εἴημεν ὀνομάζεσθαι μαθηταὶ τοῦ βοῶντος καὶ λέγοντος· Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες, ὅτι ἔμοι μαθηταὶ ἐστὲ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Καὶ ἐτέρωθι πάλιν· Ἐὰν ὑμεῖς μένητε ἐν τῷ λόγῳ τῷ ἐμῷ, ἀληθῶς μαθηταὶ μου ἐστὲ, καὶ γνώσεσθε τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς. Οὐκοῦν μὴ ἔχοντες τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ τὰς ἐχθρας καὶ μάχας καὶ διχωστασίας, οὐ μαθητιοῦμεν τῷ Χριστῷ, ἀλλὰ τῷ ἐχθρῷ τοῦ Χριστοῦ. Εἰ καὶ ἐαυτοὺς ὁ λόγος. Καὶ ἵνα τί λοιπὸν ζῶμεν οἱ ταπεινοί· καὶ ἵνα τί ἀναπνέωμεν τὸν ἀέρα, μὴ τὰ κατ' εὐαρέστησιν τοῦ κυρίου πράττοντες; Τί οὖν

SERMO XCVI.

*De separatione fratris Carterii:
et exhortatio de concordia et pace.*

FRATRES ET PATRES,

Saepe vobis sermonem faciens quasi aegre ex necessitate facere videor, cum vos probe comparati sitis ad ea, quae oportet, neque indigeatis, ut in memoriam ea revocentur; sic et modo video hoc mihi valde asperum, cum me exhortante non desint, qui in vobis turbam et commotionem excitant. Qua re valde sum percussus, cum ii, qui aetate doctores audiendi essent, adhuc se pueros ostendant absque intelligentia atque prudentia. Cuius rei caussa est carentia dilectionis: quandoquidem sicut docet apostolus: Caritas patiens et benigna est, non aemulatur, non agit perperam, non inflatur, non turpiter se gerit, non quaerit quae sua sunt, non irritatur, non cogitat malum, non gaudet in iniustitia, congaudet autem in veritate: omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Atque, ut par est, seclusa dilectione contraria vim accipiunt, infidelitas, desperatio, impatientia, turbatio, amor sui. Et quo pacto in his versati digni habiti erimus, qui vocemur discipuli Domini? Ipse dixit: In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Et rursus alibi: Si vos permanseritis in verbo meo vere discipuli mei eritis, et veritatem cognoscetis, et veritas vos salvos faciet. Itaque cum non habeamus charitatem ac veritatem, sed e contra inimicitias, concertationes et dissidia, discipuli non possumus esse Christi, sed potius eius, qui hostis est Christo. Et sa-

ὑπέληπεν ὁ ἀδελφὸς Καρτέριος διαχωρισθεὶς ἡμῶν, καὶ ἀπὼν εἰς ἐτέραν συνοδίαν;

Αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἐξ ἐτέρας εἰς ἐτέραν συνοδίαν μεταβαίνειν βλαβερὸν καὶ ἀδόκιμον παντί· τὸ δὲ τοῦ καθηγουμένου χωρισθέντος τοῦτο ποιῆσαι, πάσης οὐκ ἂν εἴη ὑποψίας πα-
ραίτιον; καὶ μάλιστα ἐν οἷς διεβλήθη καὶ κατεγνώστη καὶ ἐπετιμήθη ὁ ἀδελφός. Δι' αἷς αἰτίας; Ὡς εἰσικεν, μὴ φέρων τὴν ἀσφα-
λειαν καὶ τῆς οἰκείας συνειδήσεως τὸ ἀνεξα-
γόρευτον, ἐξητήσατο τὴν διάξευξιν καὶ γὰρ συμ-
περιφερόμενος αὐτοῦ τῇ ἀσθενείᾳ, ὥς ἂν μὴ καταποδῇ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ εἰς μείζονα κακὸν καταπίπτων, ἠκονόμησα τὴν διάστα-
σιν. Εἰδὼσθαι τοῖνυν εἰκὴ καὶ μάτην τοῦτον κακῆινον κατατιτιώμενος, προφάσεις τε συν-
άγων διαστάσεως· κἀντεῦθεν ταραχὴν ἡμῖν ἐμποιοῦν. Ὁ δὲ ταράσσων ἡμᾶς βαστάσει τὸ κῆρυμα, ὅστις ἂν εἴη, καθὼς γέγραπται. Ὅς ἂν οὖν ἄρξῃται τις λογομαχεῖν, γνωσκίτω καταστροφῆς εὐθὺς τὸ πρᾶγμα. Καὶ εἰ μὲν πρὸς τοὺς ἴσους ἔχει παρὰ μὴν ἴσους; εἰ δὲ πρὸς τοὺς μείζονας ἔχει, ἀποδείξει ἀποφανῆς ἐστὶ διαρρήγῃς καὶ ἀπωλείας τοῦ λόγου ποιούν-
τος. Καὶ διατοῦτο, ἀδελφοί μου, παρακαλῶ· εἰ καὶ ἐκεῖνος ἀβούλως καὶ σφαλερῶς πᾶραγεν, ἀλλ' ὑμεῖς γε εὐβούλως πᾶραττοιτε, εἰρήνην διώ-
κοντες μετὰ πάντων καὶ τὸν ἀγίασμόν, οὗ χω-
ρὶς οὐδεὶς ὀφείλει τὸν κύριον, ἐπισκοποῦντες μὴ τις ῥίζα πικρίας ἄνω φύουσα ἐνοχλῇ, καὶ δι' αὐτῆς μὴ μὴ πολλοί. Τί τοῦτο; Τὸ ζῆλον ἀγαθὸν ἡμᾶς ἐνδεικνῦσαι πρὸς τοὺς πονηρευο-
μένους, μισεῖν τε καὶ ἀποστρέφειν τὸ κα-
κῶδες, καὶ μὴ ὡς ἐχθροὺς ἡγεῖσθαι, ἀλλ' ὡς ἀδελφοὺς νοθεύειν, ὥς ἂν εἴητε τῆς ἀποδο-
χῆς τοῦ ἀποστόλου ἄξιοι λέγοντος ὅτι πον-

ne gravis huiusmodi sermo. Ec curnos viles, adhuc vivimus? Ecce hoc aere fruimur, quae Domino non placent operantes? Ec-
quid profuit fratri Carterio a nobis seiun-
gi, atque aliis sese socium cooptari?

Et sane cuique noxium est et minime probandum, quod quis ab altera ad alte-
ram transeat societatem; hoc vero fa-
cere absente hegumeno, causa est omni-
modae suspicionis et maxime in iis re-
rum adiunctis, in quibus erat, et accusa-
tus et poenis mulctatus frater ille. Et qua
de causa? Ut videtur, non ferens cautelas
et suipsius conscientiae reprehensionem,
quaesivit dissolvi. Ne ille maiori preme-
retur dolore, neve in maius caderet ma-
lum, ego infirmitati eius memet accom-
modans disposui, ut differret. Sed fru-
stra haec ille suscepit, vanam modo
hanc, modo illam causam afferens atque
excusationes congerens contra dilatio-
nem, et nobis maximam praebens per-
turbationem. Sed scriptum est: *Qui con-*
turbat vos, iudicium suum portabit quis-
quis ille sit. Cum aliquem videatis
aggredi, ut verbis concertet, statim ap-
paret perversionis opus. Et si apud ae-
quales suos parem habeat consensum, et
si apud maiores quoque, tunc certissime
sequitur dissidium et perniciēs sermocin-
antis. Ideo vos hortor, o fratres, si ille
amenter et incaute egit, vos bono cum
consilio faciatis, pacem prosequentes cum
omnibus et sanctitatem, sine qua visio-
nem Dei non consequitur, satagentes ne
quis separatus sit a dilectione Dei, ne
ulla acerbitalis radix profunde plantata
alios multos turbet atque coinquinet. Et
quid faciendum? Necesse est ut omnes
nos zelum bonum ostendamus erga ope-
rantes malum, malum autem ipsum oden-
tes atque repugnantes: non vero tan-
quam hostis ergo illos agere, sed veluti

Εν παντὶ συνεστησατε ἑαυτοὺς ἄγνους εἶναι ἐν τῷ πρᾶγματι.

Κἀγώ, ἀδελφοί μου, οὐκ ἐπεμβαίνων καὶ κατεξανιστάμενος ὑμῖν διαλέγομαι ταῦτα ἀλλ' ἀγαπητικῶς καὶ φειδομένως, φοβούμενος καὶ τὸ τοῦ Πλεῖ παράδειγμα ἐπὶ τοῖς υἱεσὶ καὶ δι' ἑμαυτὸν καὶ δι' ὑμᾶς αὐτούς. Εἰ δὲ μὴ οὕτως λογίξεσθε, ἐλεύσονται μικρὸν ὑστερον ἡμέραι, ἐν αἷς ἀφαιρέθη ἀφ' ὑμῶν ἡ γλῶσσα αὐτῇ καὶ τότε γνώσεσθε, ὅτι ἃ ἔλεγον ὁ ταπεινὸς ἀληθῆς ὑπῆρχον. Ο δὲ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ πάντας θέλων σωθῆναι, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἔλθειν, κἀκεῖνον τὸν ὡς πρόβατον ἀπορόργέντα ἀφ' ἡμῶν μὴ παραχωρήσειεν ὑπὸ στόμα τοῦ ψυχροφθόρου δράκοντος γενέσθαι καὶ ὑμᾶς γε τοὺς καλοὺς γε αὐτοῦ ἄρντας ἐν τῇ μάνδρα τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ φυλάξειεν ποιούντας τὸ ἄρεστον αὐτοῦ ἐν Χριστῷ. ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 57'.

Περὶ τοῦ ὑποστέλλεσθαι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ὑπεσόντων ἐν ἐπιτιμίῳις, καὶ εὐθὺς προσχωρησάντων τοῖς ἑτεροδόξοις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πάλιν πόλεμος γέγονεν, ὡς φασίν, καὶ πόλεμος ἐμπύλιος· οὗ τί ἂν γένοιτο χαλεπώτερον, ὑπ' ἀλλήλων τοὺς Χριστιανοὺς ἀναλίσκεσθαι· ἀλλ' ὅμως ἡμῖν προσήκει διέσθαι τοῦ θεοῦ διαπαντὸς εἰρηνεῦσαι τὸ ὑπούκουν καὶ κατὰ τὴν κοσμικὴν ἀρχὴν καὶ κατὰ τὸν τῆς πίστεως λόγον· οὗ ἕνεκα καὶ καθεζόμεθα ἐνταῦθα οἱ ταπεινοί, κατεζόμενοι ὁφείλομεν μὴ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε καθέζεσθαι ἀλλὰ μετὰ πολλῆς προσοχῆς καὶ ασφαλείας μήπως ἄλλοις κηρύττοντες αὐτοὶ ἀδόκιμοι γε-

fratres eos exhortari, ut sitis digni admiratione Apostoli apte dicentis : *In omni sitis opere mundi.*

Ego autem non quasi violenter et contra vos insurgens haec vobis locutus sum, sed ex dilectione atque moderate, veritus exemplum Eli et filiorum eius tum de me tum de vobis ipsis. Si vero haec consideratis supervenient modo dies, in quibus hanc, quae vobis loquitur, linguam non habebitis; et tunc cognoscetis quod vera sunt, quae vobis nunc dico. Deus autem pacis, qui vult omnes salvos esse, atque ad agnitionem venire veritatis, ne permittat ut ille, qui est velut ovis errans, incidat in os draconis animas perimentis, et vos et bonos agnos eius in ovili mandatorum suorum custodiat, operantes semper, quae placita sunt ei in Christo: cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XCVII.

De separandis nobis ab iis, qui poena muletantur et rursus ad heterodoxos accedunt.

FRATRES ET PATRES,

Rursus adest praelium, ut dicunt, atque praelium civile; quo nullo gravius est malum, cum Christiani homines ad invicem se dilaniant. Ideoque magis atque magis nobis deprecandus est Deus, ut semper in pace omnes subditi sint et humanae auctoritati et verbo fidei. Hac de causa hic consideremus nos humiles; atque ccsidentes non licet otiose et perfunctorie tempus terere; sed stare con-

νόμιμα. Λέγομεν δὲ ταῦτα διὰ τοῦς ὑποπει-
σόντας ἐν ἐπιτιμίοις καὶ προσχρησάντας
πολλοὺς τοῖς ἑτεροδόξοις ὅτι παρεστησάμεθα
προσέσθαι τὰ παρὰ αὐτῶν περιπόρνευα ἁρ-
τιως, ὥς βλάβειν καὶ ἐπικινδύνα κατὰ ψυχὴν.
Ὅπως τινες μαθόντες τῶν σὺν ἡμῖν πατέρων
ἡγανάκτησαν ὥς ταραχῆς ἐντεῦθεν ἀναπτο-
μένης. Ἡμεῖς δὲ τὸ μὲν ταραχὴν ἀνάπτειν
ἀπευχόμεθα· οὐ μὴν διὰ τὸ ταρασσεσθαι τι-
νας δυνάμεθα ὑφεῖναι τι τῆς ἀληθείας καὶ
κατακοινῶσαι τὴν ὁμολογίαν τοῦ Χριστοῦ, φο-
βούμενοι τὸ κρῖμα τῆς ἀδιαφορίας λέγοντος
ἐνός τῶν προφητῶν· Ὅσίοις καὶ βεβήλοις οὐ
διέστελλον· ἀλλ' ἢ αὐτοῖς ἅπαντα κοινά. Καὶ
πάλιν τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Τίς μετοχὴ
δικαιοσύνης καὶ ἀνομίας; Τίς δὲ κοινωνία
φωτὶ πρὸς σκότος; Τίς δὲ συμφώνησις Χριστῷ
πρὸς Βελίαν; ἢ τίς μερὶς πιστῷ μετὰ ἀπί-
του; τίς δὲ συγκατάθεσις ναῶ θεοῦ μετὰ εἰ-
δώλων. Καὶ πάλιν· Στέλλεσθε ὑμᾶς ἀπὸ παν-
τος ἀδελφοῦ ἀτάκτως περιπατοῦντος καὶ μὴ
κατὰ τὴν παράδοσιν ἣν παρέλαβον παρ' ἡμῶν.
Καὶ πάλιν· Εἴ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος
ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ εἰδωλολάτρης, ἢ
λοιδορὸς, ἢ μέθυσος, ἢ ἄρπαξ, τῷ τοιούτῳ
μηδὲ συνεσθίειν.

Ταῦτα οὖν πάντα φοβεῖ καὶ συνέχει ἡμῶν
τὴν καρδίαν καὶ διὰ ταῦτα κεκρίκαμεν ὑποϊ-
σαι πᾶσαν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν, ἢ προέ-
σθαι τὴν ὑμῶν ἀσφαλείαν καὶ σωτηρίαν.
Αὐτὸ δὲ ἐπειδὴ γέγραπται· Εἴ τις πᾶσχει ἐν μέλος,
συμπάσχει πάντα τὰ μέλη, εἴ τε δοξάζεται
ἐν μέλος, συγχαίρει πάντα τὰ μέλη· ὑμεῖς
δ' ἐστέ μέλη ἡμῶν γνήσια, καὶ σπλάγχνα
ἐγκάρδια ἀναγκαίως ἀνηγγείλαμεν ὑμῖν τὰ
παρισταμένα, ἵνα γινώσκητε, καὶ ἵνα γινώ-
σκοντες συμπάσχητε καὶ σκοπῆτε τὰ ἐντεῦθεν
συμπεσόμενα· Ποιῶν γὰρ, φησὶν, ἀγαθὸν ἐκ-
δέχου τὸν ὑπὲρ αὐτοῦ πειρασμόν. Κρίνατε δὲ
καὶ ὑμεῖς ἅψ' ἐαυτῶν τὸ λεγόμενον, πα-
ρακαλῶ, εἰ δίκαιόν ἐστι τοῦς ὑπὲρ ἀληθείας
ἀπελασθέντας τῶν οἰκείων μυστηρίων καὶ

ne cum aliis praedicaverimus, ipsi reprobi
efficiamur. Haec autem loquimur causa
illorum, qui in poenas inciderunt, et rur-
sus ad heterodoxos accesserunt, ut ad ea,
quae nobis obiciunt non accedamus, cum
damnosa sint vel maximi periculi. Hoc
cum quidam e nostris patribus noverint,
valde angustii sunt, et maximae tur-
bationis causam existimarunt. Nos nullam
suscitari turbationem contendimus, et
quia, cum quidam turbentur, aliquid de-
trahitur veritati, et confessio Christi
veluti quid humanum atque commune ha-
betur; et quia timemus sententiam pro-
phetæ dicentis: *Sacra a profanis non
separabant; sed erant eis omnia polluta;*
nec non Apostoli: *Quae participatio ius-
titiae cum iniquitate? Quae societas lucis
ad tenebras? Quae conventio Christi ad
Belial? Quae pars fidei cum infidei? Qui
consensus templi Dei cum idolis.* Atque
iterum. *Subtrahite vos ab omni fratre
ambulante inordinate; et non secundum
traditionem, quam acceperunt a nobis;* Ac
denique. *Si is, qui frater nominatur, est
fornicator, aut avarus, aut idolis serviens,
aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax,
cum eiusmodi nec cibum sumere.*

Haec omnia corda nostra timore ac
terrore replent; et ideo eligimus omnem
subire tribulationem et angustiam, po-
tiusquam in periculum constantiam sa-
lutemque nostram adducere. Quoniam vero
scriptum est: *Sive patitur unum mem-
brum, compatiuntur omnia alia membra.*
*sive glorificatur unum membrum, con-
gaudent omnia alia membra.* Vos au-
tem estis vera membra nostra et viscera
cordis; necesse est, ut vobis annun-
tiemus quae imminet, ut cognoscatis,
et cognoscentes una nobiscum toleretis
et consideretis, quae hinc eventura sunt.
*Qui bonum facis, expecta tentationem
per illud venturam.* A vobis metipsis

τοὺς τῇ προδοσίᾳ τῆς ἀληθείας κατέχοντας τὰ μοναστήρια, ἴσους ὄραν καὶ κοινωνικοὺς λογίζεσθαι. Οὐκοῦν μάτην ἀπηλάσθησαν οἱ ἀποηλασθέντες· ματὴν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν τοῖς προμαχοῦσιν ὑπὲρ τῶν τοιούτων διηγωνίσμεθα· εὕρισκόμεθα δὲ καὶ φραινασάται, οἷς μὲν οὐτως, οἷς δὲ ἐτέρως διαλεγόμενοι. Στενάζουσι δὲ εἰκότως καὶ ἡμῶν καὶ οἱ ἀκριβαζόμενοι τὴν ὁμολογίαν, εἴπερ ὁρῶσιν ἡμᾶς συναπαχθέντας τοῖς τοιούτοις, καὶ σκάνδαλον γενομέναις τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ. Ἀλλὰ μὴ γένοιτο ἡμῶν συναπαχθῆναι προσπολῆσαι ἑαυτοῖς.

Ὀκονομήσαμεν ἐν τοῖς προλαβοῦσι ἐφ' ὅσον ὁ καιρὸς ἀπητεῖ, καὶ εἰκότως· νῦν οἰκοδομητέον καὶ μὴ ὑποστέλετόν· Ἐὰν γὰρ ὑποστείληται, φησὶν, οὐκ εὐδοκεῖ ἡ ψυχὴ μου ἐν αὐτῷ. Καὶ Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ὑποστολῆς εἰς ἀπώλειαν, ἀλλὰ πίστεως εἰς περιποίησιν ψυχῆς. Οἷός ἐστι τὴν ὑποστολὴν εἰς ἀπώλειαν κέκληται· διὸ φησὶν ὁ ἀπόστολος· Καθαρὸς· ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων ὑμῶν· οὐ γὰρ ὑπεστειλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς ταῖς ἀποστολικαῖς ἐπεριειδόμενοι διδασκαλίαις, καὶ μὴν καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν τ' αὐτὰ γὰρ κἄκεῖνοι συμβέγγονται τῷ ἀποστόλῳ. Αφεξόμεθα τῆς τῶν αἵρετικῶν κοινωνίας καὶ τῶν συναπαχθέντων τούτοις παλιμβούλων, καὶ ἀντισχώμεθα τῆς ἀκριβοῦς ὁμολογίας, ἐφ' ἧς ἐστήκαμεν καὶ καυχώμεθα ἐπ' ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ Θεοῦ. Τοῖς ἄλλοις τε πᾶσι κανονίζόμενοι κατορθώμασιν, ἵνα ᾧμεν τέλαιοι καὶ δλόκληροι ἐν μηδενὶ λειπόμενοι, καὶ ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν φρουρήσῃ τῆς καρδίης ἡμῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

indicate, o fratres, quae dicta sunt, si aequum sit, ut qui pro veritate a propriis monasteriis sunt extorres, similes sint habendi atque in eadem comunione atque illi, qui per veritatis prodicionem monasteria retinuerunt. In vacuum enim qui pulsi sunt, exularunt: in vacuum et nos inter primos pro fide dimicavimus. Insuper et amentes videremur, si alii alteram, alii vero alteram sententiam sequamur. Iure nobiscum ingemiscunt adversus nos, qui sedulo servant confessionem; cum videant nos cōti cum illis: et factos esse scandalum ecclesiae Dei. Sed absit, quod nos cōtamur cum illis!

Hucusque toleravimus, et prudentia usi sumus, quantum tempus postulabat; et id aequo animo fecimus. Nunc vero a nobis aedificatio expostulatur et nulla subtractio. Dictum est enim: *Si se subtraxerit, non complacebitur anima mea in eo; et vos non estis subtractionis filii in perditionem, sed fidei in adquisitionem animae.* Viden, ut subtractio ad perditionem esse dicatur. Ego autem purus sum a sanguine omnium vestrum. Non enim nos subtraximus, ne annunciamus vobis integram veritatem. Quapropter nos quoque in dictis apostolicis atque sanctorum patrum nostrorum superaedificati (eadem enim ipsi ac apostolus docent) abstinemus a comunione haereticorum atque illorum, qui priora rursus sentiunt, cum illis consuetudine iunguntur; et e contra adhaereamus integrae confessioni, in qua stetimus et gloriamur in spe Dei nostri. Aliis vero omnibus regularibus exercitiis operam demus, ut simus perfecti atque integri in nullo deficientes. Et pax Dei, quae exsuperat omnem sensum, custodiat corda nostra atque mentes nostras in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5Η'.

Περὶ τοῦ ὑπέικειν
τῷ καθηγουμένῳ, καὶ τοῦ μετ'
εὐχαριστείας ὑποφέρειν τὰ
ἄλλα τῆς ὑποταγῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χαίρω ἐφ' ὑμῶν ὁ ταπεινός, ὅτι ἐν πᾶσι
παίεσθε καὶ ὑπέικετε τῷ εὐτελεῖ μου λόγῳ,
εἴτε θλιβόμενοι, εἴτε παρκαλούμενοι, εἴτε
ἐπιτιμώμενοι, εἴτε ἐπαινούμενοι· καὶ τοῦτο οὐκ
ἔξ ὑμῶν, ἀλλὰ Θεοῦ τὸ δῶρον· καὶ τοῦτο ἀλη-
θινῆς καὶ ἀνοστεύτου ὑποταγῆς ἀπόδειξις· ἥτις
ἔχει μισθωποδοσίαν μεγάλην καὶ ἀμοιβὴν
τῆς ἀθλήσεως, καθὼς τῆς ἀγίοις ἡμῶν πα-
τράσιν ὁμολόγηται. Εἰ δὲ ἀθλησίς ἐστι, ἔχει
δηλὸν ὅτι καὶ τὰ κατ' αὐτὴν ἀριστεύματα
καὶ πυκτεύματα· οὐδεὶς μὲν μάρτυς ἀβασά-
νιστος, καὶ οὐδεὶς στεφανίτης, εἰ μὴ οὐχὶ νό-
μιμον τὴν ἀθλήσιν ποιησάμενος· ὥστε καὶ
ἡμεῖς μὴ ἐκκακῶμεν τὸ μαρτύριον τῆς συ-
νειδίσεως ἡμῶν διανύειν φέροντες τὰ πάντα
εὐφύχως, τὰς ἐπιπλήξεις ὡς μαστιγώσεις, τὰς
κοπὰς τῶν θελημάτων ὡς αἱματεκχυσίας,
τὰς τῶν λογισμῶν εἰσβολὰς ὡς πυρκαϊὰς
ἀναπτομένας ὑπὸ τοῦ διαβόλου. Πῦρ οὐ σβέν-
νεται, εἰ μὴ δι' ἐπιχύσεως ὕδατος· οὕτως οὐδὲ
γλῶξ ἐπιθυμίας ἐκτόπου, εἰ μὴ δι' ἐπιβρόχης
θακρῶν· πόνος οὐ θεραπεύεται, εἰ μὴ δι' ἡ-
νακλήσεως ἀναπαυστικῆς· οὕτως οὐδὲ νόσος
βαρυνόμενος λογισμοῖς· εἰ μὴ δι' ἀναδέσεως
ἐξαγορευτικῆς. Καὶ τὰ φάρμακα τῆς σωτη-
ρίας δηλά. Καὶ ὑμιαίνοντες ὑγιαίνετε ἔτι ἐν
κυρίῳ.

Εἰ δὲ τις ὑμῶν λείπεται σοφίας, ὡς ὁ
Ἀδελφός· βροῦ, αἰτεῖτο παρὰ τοῦ διδόντος
Θεοῦ πᾶσιν ἀπλῶς καὶ οὐκ ἐνεδίζοντος, καὶ

SERMO XCVIII.

*De praesidentibus obediendo,
deque patientia in tolerandis
subiectionis laboribus.*

FRATRES ET PATRES,

In vobis ego humilis laetor, cum in
omnibus subiecti sitis atque vilibus ser-
monibus meis morem geratis, sive premi,
sive hortari, sive reprehendi, sive laudari
videamini. Quod quidem non a vobis est,
sed Dei donum, atque verae et sinceræ
obedientiae demonstratio, cui maximam
reservata retributio est atque martyrii
praemium, sicut in confesso fuerat apud
Patres nostros. Equidem si martyrium est;
planum est et sua habere facinora et cer-
tamina; martyr enim absque tormentis
est nemo; nec coronatur, qui non legitime
certaverit. Quamobrem minime deficia-
mus, cum quoddam martyrium in con-
scientia nobis faciendum sit, tolerantibus
omnia strenue sive aggressus, sive pla-
gas, sive verbera, sive voluntatis rescis-
sionem usque ad sanguinis effusionem,
et cogitationum assultus veluti faces a
diabolo accensas. Ignis non extinguitur
nisi aqua super fusa; eodem modo malae
concupiscentiae flamma non nisi lacryma-
rum emissionem compescitur; nec labor cor-
dis, nisi per instauratam tranquillitatem
sanatur. Sic neque menti oppressae cogi-
tationibus medetur, nisi onere per confes-
sionem deposito. Nota sunt medicamina
salutis. Qui vero valetudine gaudent,
adhuc gaudeant in Domino.

Clamat Frater Domini: *Si quis ve-*
strum indiget sapientia, postulet a Deo,
qui dat omnibus affluenter, et non im-

δοθήσεται αὐτῷ· αἰτεῖται δὲ ἐν πίστει, μηδὲν διακρινόμενος· ὁ γὰρ διακρινόμενος ἔοικεν κλύδωνι θαλάσσης ἀνεμίζομενον καὶ ὑπνιζόμενον. Μὴ γὰρ οἴεσθαι ὁ ἀνθρώπος ἐκείνος, ὅτι λήψεται τι παρὰ τοῦ κυρίου· ὅτι ἀνὴρ διψυχὸς ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ. Οὐκοῦν μὴ διψυχῶμεν, μὴ ἐνδοιάζωμεν ἐν ταῖς δεήσεσιν· ἀλλὰ μετ' εὐχαριστίας καὶ πίστεως εὐλογοῦντες τὰ αἰτήματα ἡμῶν γινέσθω πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πάντως τευξόμεθα τῶν ποθυμένων καὶ τὸ ἀλλότριον πῦρ σβέσσηται, καὶ οἱ δυσμενεῖς λογισμοὶ τροπιδήσονται, καὶ σὺν Θεῷ τὸ προκείμενον ἡμῖν μαρτύριον τῆς ὑποταγῆς τελεσθήσεται.

Γινώσκειν δὲ ὑμᾶς βούλομαι, ἀδελφοί, ὅτι τὸ γλωσσόκομον ὑμῶν οὐ πολλὰ ἔχει τὰ βαλλόμενα, καὶ ἔξοδοι ἐπιγίνονται καὶ εἰσδοὶ οὐ προσγίνονται· καὶ μάλιστα νῦν, ὅτι καὶ ὁ οἶνος ἐπέλειπεν, ἐφ' ᾧ καὶ κραδαίνεσθαι οἱ ἀσθενέστεροι. Ἀλλὰ θαρσεῖτε ταχεῖαν ὁ κύριος τὴν ἐπισκοπὴν ἐποιήσατο, ἀπὸ καρποῦ τοῦ οἴνου καὶ ἐτέρων χρεῶν, καὶ ἔτι ποιήσεις ἐκπερὶ ὀλοτελῶς προσκείμεθα αὐτῷ καὶ τὰ ἀρεστά αὐτῷ ποιῶμεν· μὴ μετεωρίζόμενοι ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν πεποιθήσεως· αὐτὸς γὰρ εἶρηκεν· Οὐ μὴ σε ἀνῶ· οὐδὲ μὴ σε ἐγκαταλείπω. Καὶ πάλιν· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν.

Εἰ δὲ καὶ ἐπιλείψειεν ποτὲ, οὐ θαυμαστόν. Δοκιμὴ καὶ τοῦτο καὶ βράσανος ἀρετῆς. Οὐχὶ Ἰακώβ ὁ πατριάρχης δίκαιος ἦν; καὶ ὅμως λιμῷ πιεζόμενος τοὺς πατέρας ἡμῶν εἰς Αἴγυπτον ἀπέστειλε σῖτα ὠνήσασθαι; Οὐχὶ Ἠλίας ὁ προφήτης δίκαιος ἦν, ὅμως καὶ αὐτὸς εἰς Σάρπηδα τῆς Σιδωνος ἐπορεύθη ὀπίσω τῆς χήρας βεβοηκῶς· Ἀήψη δὲ μοι ὀλιγον ὕδωρ εἰς ἄγγος καὶ πίωμαι, καὶ ψωμὸν ἄρτου καὶ φάγομαι· Οὐκ ἄλλο ὅτι ἐπιζητήσας, ἀλλὰ τὴν σχεδίαν καὶ ἀναγκαίαν τροφήν. Καὶ ταῦτα τίς; Ἠλίας ὁ τὸν οὐρανὸν τῇ γλώσσῃ κλείσας μὴ δοῦναι υἱέτον, καὶ πάλιν διὰ προσευχῆς λύσας τὸ ἐπιτίμιον. Ἡμεῖς δὲ εὐτελεῖς καὶ τὸ

properat; et dabitur ei. Postulet autem in fide nihil haesitans. Qui enim haesitat similis est fluctui maris, qui a vento movetur et circumfertur. Non ergo aestimet homo ille, quod accipiat aliquid a Domino; quia vir duplex animo inconstans est in omnibus viis suis. Itaque ne deficiamus animo, neque dubitemus in precibus; sed cum gratiarum actione et fide sincera postulationes nostrae Deo fiant, et certe quae desideramus consequemur: et profanum ignem extinguemus, et hostiles cogitationes profligabimus, et adiuvante Domino propositum nobis obedientiae martyrium erit absolutum.

Vos ignorare nolo, fratres mei, vel paucas habere pecunias, et dum erogationes adsint, proventus non apparent, praesertim modo cum et vinum defecerit, in quo qui debiliores sunt, oportet corroborari. Sed confidite; Dominus enim statim adiutorium praebehit fructu vini atque aliis quoque necessariis. Idipsum semper et faciet, si omnino in eo confidimus, et quae placita sunt ei operemur, nunquam a fiducia in eum amoti. *Non te deseram, neque te derelinquam* ipse dixit: atque iterum: *Querite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adiicientur vobis.*

Si vero aliquid videatur deficere, minime mirandum est. Hoc est enim virtutis periculum atque probatio. Nonne Iacob iustus erat? Et tamen fame compulsus patres nostros in Aegyptum cibaria comparaturos misit. Nonne Elias propheta iustus erat? Et ipse pariter Sareptam Sidoniam petiit, et viduam compellabat: Sume sis mihi paululum aquae in vasculo, et bibam: et fragmen panis et edam. Et quid aliud petebat nisi parum et necessarium? Hic vero quis erat? Elias ille, qui verbo suo coelos, ne pluerent, conclusit, et rursus precibus ape-

χαϊνόμενον καὶ τὸ κρυπτόμενον, ὥστε καὶ πά-
σαις τι τοιοῦτο, οὐ παρὰ τὸ εἰκός; Οὐδὲ
δρῶμεν δυσχεραίνειν, ἀλλ' εὐχάριστοι εἶναι,
ὥσπερ ἐν ταῖς εὐθηνίαις, οὕτως καὶ ἐν ταῖς
ἀπορίαις. Τοῦτο γὰρ μαθητῶν Χριστοῦ τὸ
γνώριμα, ἀλλ' οὐ γογγυστῶν ἐλεθρίων. Καὶ
οὕτως διακείμενοι καὶ διατιθέμενοι εὐκόλως
ἤδη καὶ τὰ παρόντα δυσχερῇ διαμεψόμεν,
καὶ τῶν μελλόντων ἐπιτευξόμεθα ἀγαθῶν
ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν. ὃ ὁ θεὸς
καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ 5Θ'.

Περὶ τοῦ καθηλωθῆναι ἡμᾶς τῷ
φόβῳ τοῦ θεοῦ πρὸς τὸ διαφυγεῖν
τὰς ψυχολέθρους ἐφόδους
τῶν δαιμόνων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οτι ἔξοδος τῶν Ἀγαρηνῶν γέγονεν, εὐθύς
ἐθροήθημεν καὶ συνεστείλημεν διανοούμενοι
μὴ ἐμπίσθιν εἰς τὰς γυνῆς χεῖρας τῶν ἀθέων,
καὶ οὐκ ἀπεικόνισαι ὅτι δὲ ἐφοδος δαιμόνων
παύσεται, τοῦτο οὐκ ἐννοοῦμεν, οὐδὲ δεδιώμεν
μὴ πως ἐξ ἀπροσεξίας ἀλώσιμοι γενώμεθα
τοῖς τῆς πονηρίας πνεύμασιν. Καί τοι γε ἐπὶ
τῶν ὁραμένων ἐχθρῶν καιρῷ τινι ἡ ἐφοδος,
καὶ ἡ ἀκοὴ πτόρῳθεν εἰσβάλλουσα διδῶσιν
ἐνθυσιάν τοις βουλομένοις ὥδε κἀκεῖσε ἀπο-
δηρᾶσθαι ἐπὶ δὲ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν οὐκ
ἔστι τοῦτο εἰπεῖν, διότι νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέ-
ραν καὶ καθ' ὥραν ἐκδοταί εἰσιν κατέρχων
ἡμῶν, ὡς μὴδ' ἀναπνεῖν ἡμᾶς σχεδὸν εἰπὲν
συγχωροῦντες ὥστε πλείονος ἐνταῦθα χρεῖα
φόβου, καὶ μείζονος τῆς παραφυλακῆς πρὸς
τὸ μὴ ἀλῶναι, ἀλλὰ φυγεῖν τὰς ψυχολέθρους
αὐτῶν ἐπιδρομὰς. Ποῦ δὲ φύγωμεν; Πρὸς θεὸν
δηλονότι. Ο θεὸς ἡμῶν γὰρ φησι, καταφυγὴ
καὶ δύναμις, βοηθὸς ἐν θλίψεσι ταῖς εὐρού-
σαις ἡμᾶς σφόδρα. Καὶ Παραμύθεα ἄγγελοις

ruit. Nos vero viles, si quid vel in pro-
patulo vel in occulto patiamur, nonne
merito patimur? Neque lamentari debe-
remus, sed gratias agere tum in abun-
dantia, tum in deficientia. Hoc enim pacto
Christi apparebimus discipuli, non vero
male obmurmurantes. Et hoc pacto di-
spositi atque instructi facile et prae-
sentia mala tolerabimus, et futura bona
consequemur in Christo Iesu Domino no-
stro; cui est gloria et potentia cum Pa-
tre et Spiritu sancto, nunc et semper et
in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XCIX.

*Ut timore Dei configamur,
ad evitandos daemonum perniciosos
aggressus.*

FRATRES ET PATRES,

Cum incursus Agarenorum factus sit,
statim pertimemus et solliciti fuimus,
reputantes quo pacto in homicidas infi-
delium manus non incidamus. Atque id
minime malum. Quando vero aggressus
daemonum adest, tunc non cogitamus,
neque pertimescimus, quo pacto spirituum
malitiae praedas fieri effugiamus. Et ta-
men aggressus visibilium hostium ad
breve est tempus, atque antea rumor
pervadit, et hoc pacto, qui satagunt, liberi
esse possunt, si aufugiant. Cum vero de
invisibilibus hostibus agitur, haec eadem
dici nequeunt. Diu noctuque enim ac sin-
gulis horis adsunt, ut nos adoriantur, ne-
que respirare sinunt vel paululum. Ita ut
quanto magis non est hic timendum,
quantaque maiore custodia opus habemus,
ne capiamur? Insuper, quo fugiemus ho-
rum animae perniciosos aggressus? For-
tasse apud Deum? Dictum est enim. *Deus*

κυρίου κύκλω τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ
ρύσεται αὐτούς. Καὶ οἱ πεποιθότες ἐπὶ κύριον,
ὡς ὄρος Σιών, οὐ σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα
ὁ κατοικῶν Ἱερουσαλήμ. Οὐκοῦν ἐὰν τὸν φό-
βον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν πεποίθησιν ἔχωμεν,
οὐ φοβηθήσόμεθα ἀπὸ προσώπου τῶν ἐχθρῶν
ἡμῶν.

Σκοπῶμεν δὲ ἐκεῖνο· ὅτι φυγαδευτήριον
οὐκ ἂν ποτε παραλαμβάνοιτο, εἰ μὴ ἐκ λή-
ψεως ἄρτου καὶ ὕδατος. Καὶ τί τοῦτο ἐν ἡμῖν;
Τὸ δάκρυον καὶ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ· ἀπ' ὧν καὶ
ἐν οἷς τρέφεται τε καὶ διαφθείρεται καὶ προ-
διαφθείρεται καὶ προδίδεται. Οὐκοῦν ὁ λόγος
τοῦ Θεοῦ ἐνοικεῖτω ἐν ἡμῖν πλουσίως, ὡς γέ-
γραπται· καὶ τὸ δάκρυον μὴ ἐπιλειπέτω. Γί-
νεται δὲ προδοσία, καὶ ἐνθεν; ὡς φασὶν· καὶ
τοῦτο πάλιν τί; Τὰ ἐνοικῶν ἡμῶν πάθη, καὶ
οἱ ἐκ τοῦ φρονήματος τῆς σαρκὸς ἀναπορί-
ζόμενοι διαλογισμοὶ, ἐπιβούλων δικῆν ἀνεί-
γοντες θύραν τοῖς πολεμίοις· δαίμονες οὗς
ἐξοριστέον καὶ πάση φυλακῇ τηρητέον μὴ
ληφθῆναι ἡμῶν τὴν πόλιν· ἥτις ἡ ψυχὴ· μηδὲ
κατασυρῆναι ἡμᾶς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, μηδὲ
ὑποσπόνδους γενέσθαι τοῖς δλεθρίοις πάθεσιν,
ἀλλ' ἀναμένειν ἐν τῇ ἀρετῇ, ἐν ᾗ ἐκτίσθημεν
εἰς δόξαν τοῦ κτίσαντος, εἰς καύχημα ἐνώ-
πι τῇ ἁμαρτωλῇ εἰς ἡμέραν κυρίου.

Επειδὴ δὲ χθὲς ὠργίσθην ὑμῖν διὰ τὴν
ψαλμωδίαν, παρακαλῶ καὶ δέομαι τετα-
γμένως καὶ κεκανονισμένως ψάλλειν· ἀλλὰ
μὴ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν συγκεχωμένως· ἅν
τοῦτο λυπεῖν οὐκ ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν, ἀλλὰ
τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Αὐτὸ γάρ ἐστιν ὁ κε-
λεύθων· Ψάλλετε συνετῶς. Οὐκ ἂν δὲ εἴη ψάλ-
λειν συνετῶς, εἰ μὴ ἐκεῖνο φυλαχθεῖν τὸ ἐν
τῇ χοροστασίᾳ μὴ παράρχεσθαι τοῦ στίχου
ἕως ἂν ὁ προρρήθῃς τέλος λάβῃ· εἰ τε μεγα-
λοφώνως εἴτε μικροφώνως γιγνομένης τῆς ψαλ-

*noster refugium et virtus, adiutor in
tribulationibus, quae invenerunt nos ni-
mis. Atque alibi: Adveniet angelus Do-
mini circumdans timentes eum, et libe-
rabit eos. Atque iterum: Qui confidunt
in Domino, sicut mons Sion; non com-
morebitur in aeternum qui habitat Ie-
rusalem. Quapropter si timorem Dei ha-
buerimus et in eo fiduciam, a facie ho-
stium nostrorum non timebimus.*

Et illud quoque consideremus: quod ad
refugium nemo suscipitur, nisi per acce-
ptum panem et aquam. Et quid hoc in
nobis est? Lacrymae et verbum Dei, ex
quibus et in quibus vescitur et servatur
anima, et quorum deficientia corrumpitur
et pessumdat. Verbum igitur Dei inha-
bitet in nobis abundanter, sicut scriptum
est, et lacrymae non deficient. Fit et
unde proditio? Et rursus hoc quid est?
Proditio consistit in dominatione vitio-
rum, et in cogitationibus e concupiscen-
tia carnis pullulantibus, quae veluti
proditores aperiunt portas daemonibus
inimicis. Hos itaque expellere omnino
debemus, atque omni cura satagere ne
nostram occupent civitatem, quae est ani-
ma, neque nos trahere valeant in ser-
vitutem peccati, neque mancipia fieri
perniciosi animi motibus, sed perseverare
in virtutibus, in quibus constituti sumus
ad gloriam conditoris, et laudem quoque
meam ad diem Domini.

Cum vero hesternae die succensuerim
in vos ob psalmodiam, hortor et obsecro,
ut iuxta ordinem et regulam psallatur, non
vero perfunctorie atque confuse utcumque
evenit. Hoc non solum mihi peccatori, sed
Spiritu sancto non placet. Ipse enim est
qui mandavit: *Psallite sapienter*. Nequi-
mus autem sapienter psallere, nisi ser-
vetur ordo in choris, quod initium non
detur sequenti versiculo antequam supe-
rior fuerit absolutus, sive elata voce,

μωδίας, καὶ εἴ τε σχολαιώτερον, εἴ τε ἐπιθρο-
μικώτερον ἐρχομένου τοῦ στίχου, εἴ δὲ ἐπι-
συνεβῇ ἀπὸ τῆς ἡλικίας, ἀλλ' ἑτέρως ὅρ'
ἑτέρως ὑποκινούσθω, καὶ ἡ εὐταξία γὰρ ἀπέ-
σθω ὅτι μάλιστα. καὶ εἴ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἡ
εὐταξία καλλίστην πόσιν γε μᾶλλον ἐν τῇ
τοῦ θεοῦ ὁμιλίᾳ. Ἡ οὖν ἐν τῇ εὐταξίᾳ γυν-
τασία ὑπερπεῖς καὶ αἰχμαλωτίζεται τοῦ νοῦς
γίγνεται ἐν δὲ τῇ εὐταξίᾳ καὶ μᾶλλον
προσοχὴ καὶ φυλακὴ καὶ γλυκύτης. Ὡς γλυ-
κέα, γὰρ φησιν, τῷ λάρυγγί μου τὰ λόγια
σου ὑπὲρ μέλι τῷ στόματί μου.

Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς καὶ ἀντιβολῶ πάσῃ
σπουδῇ σπουδάσωμεν κατορθῶσαι καὶ τήνδε
τὴν ἀρετὴν, ἀλλήλοις ἐπικουροῦντες, καὶ ἄλ-
λήλους ἐπανορθούμενοι ἐν τοῖς ἁσμασιν. Οὕ-
τως γὰρ συνετῶς ψάλλοντες εὐρήσωμεν ἀνά-
παυσιν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν μάλα, τοῖς τε ἄλ-
λοις ἐσώμεθα καλὸν ὑπόδειγμα, καὶ ἐπὶ πᾶσιν
κἂν ἐν τούτῳ τὸν θεὸν θεραπεύοντες κληρο-
νόμοι γενώμεθα τῆς αἰωνίου ζωῆς ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κρά-
τος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

KATHXΗΣΙΣ Ρ'.

Περὶ τοῦ δεξιῶς ἀπευθύνειν τὸν
νοῦν πρὸς τὰ ἄρρητα τῆς
δημιουργίας τοῦ θεοῦ κάλλη.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὡς ὁ νοῦς ἀεὶ, ὥς ἡ καρδία γρῆγο-
ροῦσα εἰς τὰ ἔργα τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ σκάμ-
μα τῆς ἀσκήσεως· ἀλλὰ μὴ τῆδε καὶ τῆδε
ἀλωμένη ὡς αἰχμαλωτος· μὴ γὰρ τῇ θα-
λάσῃ ἐπιλείψῃ ὕδωρ, εἴ τῷ ἀναπνέοντι ἀήρ.
Οὕτω πολλῶ μᾶλλον οὐδὲ ἡμῖν ὀφείλει ἐπι-
λείπειν ἀγαθὴ ἐννοια ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ

sive submissa psalmodia peragatur; sive
tardius sive celerius sequatur versiculus;
sive accidat lassitudo vel deficientia. Sed
alter ab altero excitetur, et maxima se-
dultitate rectus ordo servetur. Quod si in
aliis omnibus rectus ordo pulcherrimus
est, quanto magis quando cum Domino
colloquimur? Nonne in carentia ordinis
importunae phantasiae, quibus mens do-
minatur, insurgunt? In bona autem di-
sciplina magis crescit attentio, custodia
atque dulcedo. Scriptum est enim: *Quam
dulcia sunt faucibus meis eloquia tua!*
super mel ori meo.

Itaque exhortor vos atque omni cura
obtestor, solliciti simus in hac disciplina,
ad invicem incitantes, ad invicem corri-
gentes in canticis. Hoc pacto enim psal-
lentes *sapienter* requiem inveniemus ani-
mabus nostris, aliis erimus in exemplum
bonum, et prae omnibus hac in re Deo
famulati haeredes erimus aeternae vitae
in Christo Iesu Domino nostro; cui est
gloria et potentia cum Patre et Spiritu
sancto, nunc et semper et in saecula sae-
culorum. Amen.

SERMO C.

*De bene dirigenda mente
ad ineffabiles creationis Dei
pulchritudines.*

FRATRES ET PATRES,

Ad haec semper mens nostra, ad haec
cor nostrum evigilet: ad opera Dei in
schola perfectionis; minime vero hac il-
lac veluti mancipia ducantur. Quando-
quidem sicut mari non deficiet aqua, aut
aer expiranti; quanto magis nec nobis
deficient bonae cogitationes cum intuea-

σπειρον πῆλαγος τῶν θαυμασίων τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς ἐμυλονχοῦσιν ὁ νοῦς οὐκ ἔχει σ/ρ-
λὴν ἐμματαίαν τῷ βίῳ καὶ τοῖς τῆς
πονηρίας λογισμοῖς συναπλέεσθαι. Φύσει
γὰρ ἀεικίνητος ὢν, οὐ δύναται ἡρεμεῖν,
ἀλλὰ πρὸς ὅπερ ἂν αὐτὸν ἀπευθυνόμενος
ἀνάγκη φερεσθαι, εἴτε δεξιῶς εἴτε ἀριστερῶς.
καὶ εἰ μὲν δεξιῶς ἔχει τὰ τοῦ Δαυὶδ φθέρ-
γεσθαι Κύριε ἐν τῷ θέληματί σου παρέσ-
χου τῷ κάλλει μου δύναμιν. Εἰ δὲ ἀρι-
στερῶς τὸν ἐξῆς στίχον· Ἀπέστρεψας δὲ τὸ
πρόσωπόν σου, καὶ ἐγεννήθην τεταραγμένος.
Ἀποστροφή γὰρ Θεοῦ ἐστὶ ἡ ἐν τοῖς ματαίοις
ἐντριβή· καὶ ταραχή ἐστὶ τῇ ψυχῇ ὀλέθριος
ἢ διὰ πονηρίας σχολή. Διόπερ σπουδάσωμεν
δεξιῶς αὐτὸν ἀπευθύνεσθαι πάντοτε, καὶ κατὰ
θεάματα ὁρᾶν.

Τίνα ταῦτα; Ἀγγελικὰς καὶ ἐπουρανίους
δυνάμεις, τὰ ἐκεῖσε ἄόρητά τε καὶ ἀμή-
χανα κάλλη, τὰς φωτοειδεῖς σκηναὶς τῶν
ἀποστόλων, τῶν προφητῶν, τῶν μαρτύρων
τῶν ἀπάντων δικαίων, αὐτὸ τὸ οὐράνιον κύ-
τος, τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα, τὸ σεληνιαῖον φῶς,
τὰς τῶν ἀστέρων χοροστασίας· ὅσα ἅλλα ὑπὸ
τὴν αἴσθησιν, οὐχ ἵνα ἐν αὐτοῖς ἐναπομείνη,
ἀλλ' ἵνα δι' αὐτῶν ἀναθεωρῶν τὸν γενεσιουργὸν
τῶν ἀπάντων Θεὸν φυλάττῃ τὸ ἑαυτοῦ κάλ-
λος ἀπαράφθαρτον· καὶ γὰρ ἐκάλλυνεν ἡμᾶς
ὁ Θεὸς κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν τῷ παραδείσῳ διὰ
τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν ἀξιώμα-
τος, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα διὰ παρακοῆς ἐξο-
φώσαμεν ἑαυτούς τε καὶ συνεχέαμεν. Πάλιν
ἐκάλλυνεν ἡμᾶς ἐν τῇ χάριτι διὰ λουτροῦ
παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινίσεως ἁγίου Πνεύ-
ματος, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. Ἀλλ' ὅμως
κάνταῦθα ἡχρειώθημεν, τρίτον ἐκάλλυνεν ἡ-
μᾶς τῷ τῆς παρθενίας ἐπαγγέλματι, χαρι-

tueamur infinitum pelagus mirabilium Dei.
In his dum mens versatur, non habet lo-
cum inaniter agi in vanis huius vitae et
perniciosis cogitationibus immisceri. Mens
enim cum natura sua semper moveatur,
non potest sola consistere, sed ad quod-
que illi occurrat, necesse est ut rapiatur
sive a dextris sive a sinistris. Et si a
dextris habet David loquentem: *Domine,*
in voluntate tua praeuisti decori meo
virtutem; si vero a sinistris sequens adest
versiculus: *Avertisti faciem tuam, et fa-*
ctus sum conturbatus. Aversio autem Dei
significat conversationem in mundanis va-
nisque rebus; quod est perniciose ani-
mae turbatio et malitiae occupatio. Qua-
propter studeamus a dextris erga illum
semper dirigi, et bonas contemplationes
habere.

Quae autem hae sunt? Angelicae et
coelestes virtutes: ineffabiles atque inex-
primibiles pulchritudines: splendidae Apo-
stolorum prophetarum et martyrum et
iustorum omnium sedes: ipsum coelo-
rum spatium: solis radii: lunae lumen:
stellarum choreae, et quoquoque alia sen-
sum tangunt. Et haec quidem non ut in
his mens permaneat, sed ut per eas con-
spiciens Deum factorem omnium custo-
diat immaculatum decorem suum. Quan-
doquidem decoravit nos Deus pulchritu-
dine, ab initio quidem in paradiso per
dignitatem ad imaginem et similitudinem
suam: et cum in praevaricationem nos-
metipsos deformavimus et viles effeci-
mus, rursus ad pristinam venustatem
per lavacrum regenerationis in gratiam
et ad renovationem spiritus adduxit. Et
huiusmodi spiritum effundit in nos abun-
danter per Iesum Christum Servatorem
nostrum. Et denuo quoque, quasi his
non usi fuerimus, tertio nos pulchritudine
exornavit per virginitatis professionem,
condonatis nobis omnibus praeteritis poe-

σάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα ἐξελείψας τὸ καθ' ἡμῶν χειρόγραφον τῇ σταυροφόρῃ ζωῇ ἐπίσης τῷ βαπτίσματι.

Τοιγαροῦν μαινάτω ἐν τῷ ἑαυτῆς κάλλει ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὥς ἂν ἀξιωθεῖν ἀκοῦσαι. Ὁλὴ καλὴ εἶ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἐστὶ ἐν σοί. Εἰ δὲ καὶ φανῇ μωμεῖσθαι ἐπειδὴ περ ὑπὸ τροπὴν ἐσμέν, καὶ οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, οὔτε κκυρήσεται τις ἀγνὴν ἔχειν τὴν καρδίαν· ἀλλὰ γὰρ τοῖς δακρυσιν καθαιρώμεθα. Πλυνεῖς με, γὰρ φησὶν, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Καὶ πάλιν Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

Καὶ μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ οὕτως ἀεικαίρουσα ἑαυτὴν ἡ ἀπολελουμένη πάσης σχέσεως, καὶ μόνον τὸν Θεόν καὶ σχέσιν καὶ πόθον καὶ ἔρωτα κεκτημένη, ἡ καθ' ἑκάστην ἡμέραν προσδεχομένη τὸν θάνατον ἡδέως· ἥξει γὰρ πάντως, ἡ ἡμέρα κυρίου, καὶ ἀποτίσομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ὀφειλόμενον χρέως· ἀλλ' εἴθε δικαίως ὥς ἂν τὸ λείψανον τοῦ ἐκαστοῦ ἡμῶν ἀσπαστὸν εἶη τοῖς ὁρώσιν, τοῖς ψάλλουσιν, ὥς σκεῦος ἐκλογῆς, ὥς ὅπλον δικαιοσύνης ἢ τε ψυχὴ ἡμῶν ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀγγέλων προσλαμβανομένη εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΑ'.

Περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ δεσπότου Χριστοῦ, ἀποκλαύσεώς τε τῶν ἀποστατησάντων ἀδελφῶν ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ολίγον τὸ ἀκροατήριον τῶν τινων ἀδελφῶν ἀποδημησάντων· ἀλλ' ὅμως καὶ ἐνὸς παρόντος ἀκρωμένου οὐκ ἀμιλητέον. Λέγει

nis, et quod contra nos erat, chirographum delens per crucigeræ vitæ quasi baptismum.

Anima itaque nostra in pulcritudine sua permaneat, ut digna sit audire: *Tota candida es amica mea, et macula non est in te.* Si vero accidat maculari, siquidem semper mutabiles sumus, et ab omni macula expers est nemo, et nemo gloriari potest cor omnino habere purum: tunc lacrymis emundemur. Scriptum est enim: *Lavabis me, et super nivem dealbabor;* et rursus: *Lavamini, et mundi estote: auferte scelera ab animabus vestris.*

Beata autem est anima, quæ sic semper se emundat et lavat ab omni affectione: quæ Deum tantum ut affectionem et desiderium et amorem possidet: quæ quotidie mortem cum gaudio præstolat. Et sane mors adveniet; et nos quoque debitum nostrum persolvemus; utinam contingat nobis mori sancte atque iuste: ita ut cadaver nostrum in aedificationem amplexabile sit respicientibus et psallentibus, in vas electionis, et armaturam iustitiæ: anima vero nostra ab angelis sanctis suscipiatur ad vitam æternam in Christo Iesu Domino nostro: cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et sæcula sæculorum. Amen.

SERMO CI.

De incarnatione Domini Christi, deque fratribus nostris apostatis deplorandis:

FRATRES ET PATRES,

Cum quidam abierint fratres, rari sunt auditores. Verumtamen etsi unus adfuerit auditor, minime negligendus est; Do-

γὰρ ὁ κύριος· Οὐχὶ, μὴ καταφρονήσατε ἕνα τῶν μικρῶν τούτων· λέγω γὰρ ὑμῖν· Ὅτι οἱ ἄγγελοι αὐτοῦ διαπαντός βλέπουσι τὸ πρόσωπον τοῦ Πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς· ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου σῶσαι τὸ ἀπολλυμένον. Βαββαὶ τῆς ἀγάπης φιλανθρωπίας! Εὐλόγηεν ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δραπετεύσαντα δοῦλον ἐν δουλικῷ σχήματι, ἵνα αὐτὸν τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας ἐλευθερώσειεν. Ἦλθε τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν ἐκζητῶν τὴν ἀπολλυμένην δραχμὴν, ἵνα αὐτὸν ἐκ τοῦ σκότους τῆς ἁμαρτίας ἀνακαλέσεται. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον καὶ ἡμεῖν τοῖς ταπεινοῖς τῇ τοῦ ἀγαθοῦ μιμήσει ὑπὲρ ἑνὸς ἐκάστου ὑμῶν καὶ πονεῖν καὶ διαλέγεσθαι, καὶ αὐτὴν τιθέναι τὴν ψυχὴν. Εἴθε δὲ ἐγγύμνην ὑπόπτερος ὥστε πετασθῆναι με καὶ καταπαῦσαι, ἰδεῖν καὶ φλέγεσθαι τὰ προσήκοντα καὶ οὐ μόνον ἐκείνοις, ἀλλὰ γὰρ καὶ τοὺς ἐν τῇ ὁδοῦ τοῦ Καὶν καὶ τῇ πλάνῃ Βαὰλ πορευόμενοι.

Τίνος δὴ λέγω τούτους; Λεόντιον λέγω καὶ Ερμείαν καὶ Νεκτάριον τοὺς ἀποστήσαντας καὶ ἀφ' ἡμῶν καὶ ἀπὸ τῆς πίστεως, καὶ μισθὸν τῆς ἀποστασίας τὴν προεδρίαν κομισαμένους. Οὓς εἰ εἶδον καὶ διηλέχθην εἰ μὴ τι ἄλλο, ἀλλὰ γε τὴν ἑμαυτοῦ ψυχὴν παρεμυθησάμην ἃν ὁ ταπεινός. Εβουλόμην ἰδεῖν καὶ τοὺς τὸ ἅγιον σχῆμα κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἀπορρίψαμένους, καὶ ἐνδυσασμένους τὴν ἀνομίαν καὶ τὴν ἁμαρτίαν, ἵνα καὶ πλεόν ἀπεκλαυσάμην. Ὡν εἷς, Πηγάσιος ἐκεῖνος, ὡς φασίν, εἰς τοσαύτην κακίαν προήχθη, ὥς καὶ λαοῦ αὐτὸν κατάρξει βασιλικῷ ἄξιώματι, καὶ πολέμους κινῆσαι, καὶ σφαγὰς κατεργάσασθαι καὶ γε σφαγὴ τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἀπορράγῃναι. Ὡ τῆς συμφορᾶς! εἰς οἷον ὀλισθὼν κατεκυλίσθη ὁ οἷ κτιστος! Πρῶτον ἀπεπήδησε τῆς ἀδελφότητος· εἶτα ἐπορεύθη ὀπίσω τῶν ἐπιθυμιῶν αὐτοῦ ὥδε κακέστ· ὡς ἄλογον ζῶον διαφθειρόμενος· ἔπειτα ἐπεθύσαστο τὸν μοναχὸν εἰσούτως ἐπέειπεν τὴν τραγωδίαν, ἣν ἠκούσαμεν. Διὸ παρακαλῶ ὑπὲρ μὲν ἐκείνων προσεύχεσθαι ἑαυτοὺς δὲ

minus enim dixit: *Videte, ne contemnatilis unum e pusillis istis; dico enim vobis, quia angeli eorum semper vident faciem Patris mei, qui in coelis est. Venit enim filius hominis salvum facere, quod perierat.* Oh quam magna benignitas! Venit Dominus ad fugitivum servum servili indutus forma, ut illum a diabolica servitute liberaret. Venit lux vera ad exquirendam drachmam amissam, ut hominem a diabolica servitute liberaret. Quapropter necesse est, ut et nos humiles benignum Dominum imitati, pro unoquoque vestrum laboremus et sermonem habeamus, et ipsam quoque ponamus animam. Utinam alas haberem, ut volare et conquiescere possim medius, ubi fratres aliquot congregantur, ut illos inviserem et exhortarer, sicut opus esset; et non modo ad illos venirem, sed ad eos quoque, qui in via Caini vel errore Baal ambulant.

Quos vero nunc indico? Leontium dico, Hermiam, et Nectarium, qui se a nobis et a fide separarunt; et praesulatum, tanquam apostasiae suae pretium, habuerunt. Hos si viderem, alloquerer, saltem ut vilis ego animam meam consolarer. Videre vellem eos, qui iuxta peccata mea sanctum habitum proiecerunt: et iniquitatem atque peccatum quasi sunt induti; ita ut maiorem in modum eos possem deplorare. Ex his referunt Pegasium in tantum malitiae progressum esse, ut quasi regia potitus potestate populis imperasset, bella movisset, et caedes egisset, et in caede vitam quoque suam proiecisset. Oh quanta calamitas! In qualem circumvolutus est casum ille miser! Prius a fraternitate discessit; deinde hac illac post cupiditates suas digressus est, velut animal irrationale corruptus: deinde habitum monasticum dimisit; ac denique tragica illa, quae audivimus, absolvit. Propterea, vos exhortor, pro eis quidem

ἀσφαλίσασθε μὴ τι ὑφῆναι τῆς ἀσκητικῆς ἐνστάσεως. Τῇ γὰρ κατὰ μικρὸν ὑφέσει καὶ ἐποχουόσῃ κατάρτεται ἡ ψυχὴ εἰς ληθραῖαν καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄρτι μετνοήσαντας ἴδω καὶ θαυμάζω, ὡς ἐξ ἐτοίμου τοῦ διαβόλου ἐπὶ τῆς ἐκείνου προκειμένους. Εἰ γὰρ ἐκ μάνθρας ἀπαρπύξει λύκος πρόβατον, πῶσω γε μᾶλλον εἰ ἔξω τῆς ποίμνης εὐροῖεν ἀλώμενον ὄντασιν. Οὐκ ἴστε πηλίκην μανίαν ἔχει καὶ ἡμᾶς ὁ διάβολος; Πᾶσι μὲν γὰρ ἀνθρώποις ἐπιρχεται οὐ μὴν ὡς τοῖς ταπεινοῖς μοναχοῖς, καὶ χαίρει μὲν τῇ τῶν πολλῶν ἀπολείᾳ. Οὐχ οὕτως δὲ ἡδεταί, ὡς εἰ ἓνα μοναχὸν ὑποσκελίσαιεν ἐν ᾧ καὶ πικτεῦει καὶ παρεδρεύει καὶ διαγωνίζεται ὑποτακτικῇ ἀποσπᾶσαι τῆς ὑποταγῆς, ἡσυχαστῇ τῆς ἡσυχίας, στυλῇ τῷ στυλῷ, ἐγκλειστῷ τῆς ἐγκλείστου, ἵνα τῇ μετακινήσει χειρωσάμενος, ὥσαιεν ὡς βούλεται, ὥστε οἱ μένοντες ἐν τοῖς οἰκείοις μέτροις καὶ τόποις τῆς ἀρετῆς ἀχείρωτοι τῇ διαβόλῃ τυχάνουσιν ὑπεράνω τῶν παγίδων αὐτοῦ περιόμενοι.

Διὸ καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, τῇ τοῦ Θεοῦ δοθείσῃ ἡμῖν δυνάμει κεχρημένοι τροπώμεθα τὸν πολέμιον, τῷ Θεῷ φόβῳ τειχιζόμενοι, λογισμοῖς αὐτὸν ἐάλλοντες οὐρανίοις· ἀλλὰ μὴ ὑπὸ τῶν παρ' αὐτοῦ λογισμῶν κατακυριεύμενοι, ἵνα ἐντελέειν νόμον ὑπακούμενοι τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον κομισώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ χάρις καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

deprecamini: vosmetipsos autem corrobore, ne quid in exercitiis asceticae vitae omittatis. Parva enim quadam remissione ac lassitudine potest anima ad perniciem adduci. Ac propterea eos, qui adhuc sparsim vitam ducunt, commisereor et defleo, quasi sint esca parata diabolo. Etenim si lupus ab ipso grege valet oves rapere, quanto facilius si invenerit ovem extra gregem errantem depraedabit? An ignoratis quanta adversus nos utatur diabolus malitia? Omnes homines ille aggreditur, et non modo humiles monachos. Exultat quidem cum multos perdat; sed non adeo magis, quam cum vel unum monachum possit prosternere. Qua in re luctatur, insidias struit atque contendit, ut eum, qui obedientiam professus est, possit a subiectione distrahere: qui solitariae vitae se dedit, ut a solitudine abstrahat: qui stylita est, ut a columna deducat; qui reclusus est, ut a claustro revocet. Atque hoc pacto cum aliquantulum illos a proposito commoverit, ad id quod velit impellat. Quapropter qui semetipsos servant in ea mensura et loco sibi propriis ad virtutem, vitabunt diaboli artificia, et supra retia illius ferentur.

Nos igitur, o fratres, ea utentes adversum illos virtute, qua Deus nos donavit, timore Dei communiti et caelestibus cogitationibus eum repellentes, et in super dominati eas cogitationes, quas ille immittit, hostem profligabimus. Atque hac ratione triumphum in hac vita referemus, et in futura iustitiae consequemur coronam in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΒ'.

Περὶ τῆς πανουργίας τοῦ δολεροῦ
ὄφεως· καὶ ὅτι τῇ ἀληθινῇ
ταπεινώσει καὶ βασιλικῇ ὁδῷ
πορευόμενοι, διαφύγοιμεν αὐτοῦ
τὰς πολυμόρφους μηχανάς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πᾶσι μὲν ἀπαιτεῖ με ἡ παροῦσα ἡμέρα
διαλεχθῆναι οὐ μὴν τοιοῦτον ὅσον τοῖς ἄρτι
παραγινόμενοις ὥς ἀπὸ χρόνου ἀνηκόοις οὔσι
τοῦ ταπεινοῦ μου λόγου. Τίς δὲ ὁ λόγος; ἵνα
ἄξιον τοῦ κατὰ Χριστὸν διωγμοῦ βίον διάγω-
μεν ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, ὥς τέκνα
ὑπακοῆς μὴ σχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον
ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ἡμῶν ἐπιθυμίαις, μηδὲ ὑποχα-
νούμενοι τοῦ τόνου τῆς ἀσκητικῆς ἡμῶν ἐν-
στάσεως.

Βλέπετε γὰρ, ἀδελφοί, ὁ διάβολος ὥς λέων
ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν·
καὶ ἐπειδὴ ἄρτι ὁρῶν ἡμᾶς τῷ διωγμῷ διη-
ρημένους, μᾶλλον σφοδρότερον ἐπιτίθεται
ἀρπᾶσαι ψυχὴν γλιχόμενος. Αλλ' ἡμεῖς ἐν
παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ γρηγοροῦμεν, καὶ νή-
φωμεν περιπεφραγμένοι τοῖς θείοις ἐντάλμα-
σιν. Καὶ αὐτὸς τόπον μὴ εὐρίσκων ἐφ' ἡμῖν
ἄπεισι κατησχυμμένος. Εἰ γὰρ εὗροι τόπον,
ἔτι ἐπεμβαίνει, καὶ οὐκ ἂν ποτε λήξῃ, ἕως ἂν
θύσῃ καὶ ἀπολέσῃ. Ἢ ἀγνοοῦμεν πόσους ἀπώ-
λεσεν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου; Οὐχὶ τὸν πρῶ-
τον ἄνθρωπον δι' ἡδονῆς ὑφελόμενος ἐξωστρά-
κισε τοῦ παραδείσου; Οὐ τὸν Καὶν ἐξώπλισε
πρὸς ἀδελφοκτονίαν; Οὐ τὸν Ιούδαν ἀπέτεμε
τοῦ ἀποστολικοῦ χοροῦ, προδότην αὐτὸν τῆς
ζωῆς τῶν ἀπάντων ἐργασάμενος; Οὐκ ἄλλους
πολλοὺς, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, τῷ θανάτῳ
παραδεδωκεν; Αὐτὸς οὖν ἐστὶ καὶ νῦν ὁ ἐνε-
ργῶν καὶ ἐφεδρεύων καὶ ἀπατῶν καὶ σχεδὸν
καταπίνων τὴν οἰκουμένην, ὃν διαφυγεῖν ἐρ-

SERMO CII.

*De serpentis dolosi artificiiis,
cuius diversas insidias vitabimus,
si regiam verae humilitatis
etiam sequemur.*

FRATRES ET PATRES,

Hodierna dies omnibus quidem me ser-
monem habere exposcit, ac praecipue iis
qui modo advenerunt, quique iam a lon-
go tempore humilitatis meae verba non
audierunt. Quis autem erit sermo? Ad hoc
erit, ut vitam agamus dignam persecu-
tione propter Christum in omni pietate
et sanctimonia sicuti obedientiae filii,
omni habitu pristini desiderii in igno-
rantia exuti, ac minime in contentione
perseverantiae asceticae deficientes.

Considerate enim, o fratres, diabolum
ut rugientem leonem circuire quaerentem,
quem devoret. Cumque nunc vos aspiat
ob persecutionem separatos, maiori adhuc
contentione nititur, ut desiderium suum
diripiendae animae vestrae impleat. Nos
autem omni tempore atque ubique vigiles
simus atque expectati, in voluntatibus
Dei bene muniti. Et ipse cum in nobis
locum non inveniatur, confusus abeat. Si
vero locum invenerit, haudquaquam de-
seret, quousque occidat et perdat. Anne
ignoramus quot a constitutione mundi
ille perdidit? Nonne primum hominem
per voluptatem deceptum e paradiso exu-
lem pepulit? Nonne Caini manus ad fra-
tris occisionem instruxit? Nonne Iudam
ab apostolico coetu abscidit, et prodito-
rem illius, qui vita omnium est, effecit?
Nonne alios plurimos, quorum nullus est
numerus, morti tradidit? Ipse igitur et

γῶδες καὶ λίαν προσεκτικόν. Καί γε πειρᾶται, οὐ μόνον δι' ἀναιμένου βίου καὶ χθαρμαλοῦ, ἀλλὰ καὶ δι' ἐπιτεταμένης ἀσκήσεως σκελίζειν καὶ ἀπάγειν ἡμᾶς εἰς τοῦναντίον, ποιικιλλόμενος καὶ μετασχηματιζόμενος τέχναις πολλαῖς καὶ ἀπάταις, καὶ πολλὰς τὰς καθ' ἡμῶν παγίδας ἐξαπλῶν ἐπὶ γῆς κατὰ τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ μακαρίου Ἀντωνίου. ἃς καὶ διαφεύγει μόνῃ ἢ ταπεινώσει, ὥς ὁ λόγος.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς τῇ ταπεινώσει χρώμενοι διαφύγωμεν αὐτοῦ τὰς παρατροπὰς τε καὶ παρεκβάσεις, ὅθῃ βασιλικῇ πορεύόμενοι, καὶ μὴ ἐκκλίνοντες τῇδε καὶ τῇδε, ἀλλὰ τῷ κανόνι στοιχοῦντες τῆς παραδοθείσης ἡμῖν ἐντολῆς, καὶ τοῖς ἔχουσιν ἐπόμενοι τῶν προηγησαμένων πατέρων, ὧν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανῷ ὑπάρχει.

Τοιγαροῦν ἔστω νοῦς διαστελλόμενος ἀπὸ πονηρῶν ἐνθουσημάτων, ἡ καρδία μελετάτω τὰ θεῖα λόγια, τὸ στόμα ἀνοιγέσθω πρὸς δοξολογίαν θεοῦ, ὁ ὀφθαλμὸς βλεπέτω ὁρᾶν, τὸ οὖς μὴ παραδεχέσθω ματαιὰν ἀκοήν, αἱ χεῖρες πρὸς ἔργα κινούμεναι, οἱ πόδες εὐτακτα βαδίζοντες, τροφή καὶ πόσις μεμετρημένη, ὕπνος κεκατονισμένος, μήπου πρόοδος παρὰ τὸ προσήκον, μηδὲ τις παρῆρσις θάνατον φέρουσα, μηδ' ἄλλο τι τῶν ἐκτόπων ἡμῖν ἐνεργούμενον· ἀλλὰ πάντα ὁσίως καὶ ἐμφρόνως τελούμενα, καὶ ἡ προθεσμία οὐκ εἰς μακρὰν, καὶ τὸ πέρας τῶν ἀγώνων ἐγγύς.

Καὶ τίς ἡ ἄμειψις πόνων; Βασιλεία οὐρανῶν· ὑπὲρ ἧς ἔτι καὶ ἔτι ἀγωνισώμεθα, πυκτεύσωμεν, κἂν ὠκλάσαμεν, ἀλλὰ πάλιν διαναστῶμεν· κἂν ὑπνώσαμεν, ἀλλ' αὖτις γρηγορήσωμεν. Βιασώμεθα τὴν φύσιν, νεκρώσωμεν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, κτησώμεθα

nunc est, qui operatur et insidiatur, et decipit et quasi devorat mundum univsum; quem ut totis viribus fugiamus, sollicite nobis intendendum. Siquidem insidias struit non solum per vitam remissam atque mundanam, sed et per intensiorem asceticam rationem, ut nos exturbet, atque ad contraria corripiat, variatis ac simulatis artificiis suis plurimis et seductionibus. Ipse nobis in terra plurimas tendit decipulas, sicut vidit in revelatione sua beatus Antonius, quas, ut sermo est, effugere sola valet humilitas.

Itaque et nos humilitati operam navantes eius circumventiones atque aggressus effugiamus, regia incedentes via, neque hac neque illac declinantes, sed regulae traditi nobis mandati adhaerentes, et vestigiis insistentes sanctorum, qui nos deduxere, patrum, quorum conversatio in coelis est.

Sit igitur mens longe segregata a malis cupiditatibus: cor divina meditetur verba: os ad gloriam celebrandam Dei aperiat: oculus recta aspicat; aures non suscipiant auditionem vanam; manus ad opera admoveantur, pedes bene ordinate progrediantur: cibus et potus sit in mensura, somnus iuxta praescriptionem: non nisi ad ea, quae utilia sunt prodeamus: nullam nobis libertatem, quae ad mortem conducit, indulgeamus: nihilque aliud minus rectam operemur. Omnia vero sancte, prudenterque sint perfecta, nec multum erit dies praestituta expectanda; imo vero certaminum finis proximus.

Quae vero retributio erit laborum? Regnum coelorum: ob quod etiam atque etiam contendamus, pugnemus. Si vero defecerimus, rursus excitemur; si dormitaverimus, rursus evigilemus. Vim inferamus naturae; membra nostra, quae

τάς ἀρετάς. Ταῦτα καὶ ὑπὲρ ἑμαυτοῦ λέγω· ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἀσθένειαν περὶκίμαι, τῆς ἰσῆς ὑμῶν φύσεως δηλονότι, ἵνα ἅπαντες εὐ-
λακρινῶς καὶ ἀπροσκόπτως τῶν τῇδε μετα-
στάντες, τύχωμεν ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Ἀμήν.

KATHXHSIS PG'.

Περὶ τοῦ φυλάττειν τὰς θείας
ἐντολὰς, καὶ τῆς δικαίας ἀπειλῆς
τῶν ἀμελῶν διακειμένων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ο πλάσας ἡμᾶς θεὸς, καὶ ἐκ τοῦ μὴ
οὐτος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, ὡς ἐν διδασ-
καλείᾳ ἔθετο ἡμᾶς ἐν τῷδε τῷ βίῳ, ἵνα μα-
θητευθῶμεν τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῦ. Διὸ καὶ
τοὺς μαθητὰς ἀποστέλλων ἐπὶ τὸ κήρυγμα
παρεγγείλατο λέγων· Πορευθέντες μαθητεύ-
σατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς
τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ
ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς τηρεῖν
πάντα, ὅσα ἐνετείλαμην ὑμῖν. Τίνα δὲ ἐστίν,
ἃ ἐνετείλατο; Κατὰ μὲν τὴν παλαιὰν δια-
θήκην, ὡς ἐκ μέρους εἶπεῖν, τὸ οὐ φονεύσεις,
οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις·
κατὰ δὲ τὴν νέαν τὰ τούτων ἐτι ὑψηλότερά τε
καὶ ἀκριβέστερα. Εὐρέθη γὰρ, φησὶν, τοῖς ἀρ-
χαίοις οὐ φονεύσεις, ὅς δ' ἂν φονεύῃ ἐνοχὸς ἐστὶ
τῇ κρίσει· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ὀργιζό-
μενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκὴ ἐνοχὸς ἐστὶ τῇ
κρίσει. Πάλιν εὐρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοι-
χεύσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ὅτι πᾶς ὁ ἐλέπων
γυναικα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτήν, ἥδη
ἐμοίχευσεν αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. Πάλιν
εὐρέθη, οὐκ ἐπιορκήσεις· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν

sunt super terram, mortificemus, in adqui-
sitionem virtutum satagamus. Haec qui-
dem et pro me loquor; etenim ego quo-
que circumdatus sum infirmitatibus, cum
eiusdem sim ac alii naturae. Atque hoc
pacto omnes laete ac sine offensione
hinc abeuntes, aeternam vitam sortia-
mur in Christo Iesu Domino nostro; cui
est gloria et potentia cum Patre et Spi-
ritu sancto, nunc et semper et in sae-
cula saeculorum. Amen.

SERMO CIII.

*De custodiendis divinis mandatis,
deque iustis minis adversus eos,
qui sunt desides.*

FRATRES ET PATRES,

Qui nos plasmavit Deus, cum e nihilo
ad existentiam adduxerit, in hac vita nos
constituit veluti in schola, ut in evan-
gelio suo addiscamur. Propterea cum
discipulos suos ad praedicationem mit-
teret, mandavit dicens: *Abeuntes docete
omnes gentes, baptizantes eos in nomine
Patris et Filii et Spiritus sancti, docen-
tes eos custodire omnia, quae mandavi
vobis.* Quae vero sunt, quae ipse manda-
vit? In veteri testamento, ut aliquid di-
cam, mandavit: non occides: adulterium
non facies: non furaberis: non dices te-
stimonium falsum; in novo autem man-
data quidem sublimiora sunt atque per-
fectiora. Dictum est enim, ait: Non occi-
des, quicumque occiderit reus erit iudicii:
ego autem dico vobis, quod quicumque
irascitur fratri suo, reus erit iudicii. Rur-
sus dictum est antiquis, adulterium non
facies: ego autem dico vobis, quod qui-
cumque respexerit mulierem ad concu-
piscendum eam, iam moechatus est in

μὴ ὀμῶσαι ὅλως. Πάλιν ἐρρήθη, ἀγαπήσεις πλησίον σου, καὶ μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν· ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς ὑμῶν, εὐλογεῖτε τοὺς καταραμένους ὑμᾶς· καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς.

Οὕτως ὅσον τὸ διάφορον ἐκαστέρων τῶν δια-
 ξεχθῶν τῆς μὲν αὐτῆς τᾶς πράξεως ἀπογορευ-
 ούσης, τῆς δὲ καὶ τᾶς ἀφορμᾶς, ἐξ ὧν αἱ
 πράξεις· ὥς ἂν μὴ ἐντεῦθεν ῥιζωθῇ ἡ ἀ-
 μαρτία. Εἰάν οὖν ἡμεῖς πορευθῶμεν μὴτε νο-
 μικῶς, μὴτε εὐαγγελικῶς, ἀλλ' ὅσον εἰπεῖν
 ἐθνικῶς ζῶντες, τί ποιησόμεθα ἐν ἐκείνῃ τῇ
 ἡμέρᾳ; Μὴ πλανᾶσθε, φασὶν, οὔτε πόρνοι,
 οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλθακοί, οὔτε ἄρσενόκοι-
 ται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοι-
 ποδοί, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ οὐ κλη-
 ρονομήσουσιν.

Καὶ διατοῦτο, ὥς πολλάκις καὶ νῦν ἀσφα-
 λιζόμενος διαγγέλλω μὴ μεμονομένως τινὰ
 ζῆν, μὴ ἀδιαφόρως φέρεσθαι, μὴ θησαυρί-
 ζειν χρυσίον, μὴ κεκτηῖσθαι ὁσόν, μὴ εἶ-
 ναι ἵπποτρόφον, μὴ ὑπάρχειν βοσκότροφον, μὴτε
 ἄλλο πρακτικεύεσθαι παρὰ τὸν τοῦ διω-
 γμοῦ κανόνα· ἐξ ὧν προέρχεται τὰ μείζονα
 καὶ χαλεπώτερα ἀμαρτήματα. Καὶ ἕως
 ἐπὶ τινες ἐξ ὑμῶν οἱ ἀπειθοῦντες ἀπειθεῖτε,
 καὶ ἐρίζοντες ἐρίζετε τῇ ἀληθείᾳ· καὶ γὰρ ὁ τα-
 πεινὸς καθαρός ἀπὸ τοῦ αἵματος ὑμῶν. Οὐ
 γὰρ ὑπεστειλάμεν τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν
 τὸ δικαίωμα τοῦ θεοῦ, οὐδὲ ὑπεσιώπησα μὴ
 φανερωῖσθαι τὴν ἐρχομένην ῥομφαίαν ἐπὶ τοὺς
 υἱοὺς τῆς ἀπειθείας. Ἡ παραζηλοῦμεν τὸν
 κύριον; Μὴ ισχυρότεροι αὐτοῦ ἐσμέν; Ἠδὲ
 δὲ καὶ ἡ ἀξίነτος πρὸς τὴν ῥίζαν τῶν δένδρων
 κεῖται. Πᾶν οὖν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν
 κούρον ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται;

corde suo. Rursus dictum est: Non iu-
 rabis; ego autem dico vobis: Ne iuretis
 omnino. Rursus dictum est: Diliges pro-
 ximum tuum, inimicum autem tuum odio
 habebis; ego autem dico vobis: Diligite
 inimicos vestros, et benedicite eis, qui
 maledixerint vobis: bene facite iis, qui
 oderunt vos.

Considera quantum utraque differant
 testamenta, cum alterum actiones con-
 demnet, alterum vero et occasiones ac-
 tionum, ne inde radix exurgat peccati.
 Si igitur nos ambulamus neque secundum
 legem neque secundum evangelium, sed
 gentilium more, quid illa die faciemus?
 Ne erretis, dictum est: neque fornica-
 tores, neque idolorum cultores, neque
 moechi, neque lascivi, neque masculo-
 rum concubitores, neque avari, neque
 ebriosi, neque conviciatores, neque fures
 regnum Dei possidebunt.

Propterea, sicut saepe et nunc exhor-
 tor in allocutione, ne quis solus vitam
 agat: ne inconsiderate circumambuletis:
 neque auro thesaurizando operam detis:
 neque servis emendis, equis bobusve alen-
 dis, nec aliud quid negotiatoriae rei agen-
 dae praeter id, quod sequi debemus perse-
 cutionis tempore; ne maiora et acerbiora
 peccata ortum habeant. Cum et in vobis
 sint quidam indociles, et tales sitis: cum-
 que sint rixantes, et contra veritatem
 rixamini; ego vero humilis homo inno-
 cens sum a sanguine vestro. Non enim
 me cohibui, ne vobis iustificationes Dei
 annuntiarem; neque silui, ne monstra-
 rem supervenientem gladium contra filios
 inobedientiae? Fortasse maiorem ac Domi-
 nus zelum ostendemus? Forsan et fortio-
 res eo sumus? Iam securis est ad radicem
 arboris apposita. Omnis igitur arbor,
 fructum non proferens bonum excidetur,
 atque igni tradetur.

Οὐ φοβεῖσθε τὸ ὑπόδειγμα; οὐ τρέμετε τὴν ἀπειλήν; Οὐ δεοίκατε τὸν θάνατον, ὃν μικρὸν ὑπερὸν ὑποστησόμεθα; Πῶς ἴδωμεν τοὺς φοβεροὺς ἀγγέλους ἐρχομένους ἅραι ἡμᾶς τοῦ σώματος; Πῶς ὀδεύσωμεν τὴν ὁδὸν ἐκείνην τὴν μακρὰν καὶ ἀπειρον, μὴ τὰ ἐφ' ὅδῳ αὐτῆς κεκτημένοι; Πῶς παραστησόμεθα τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ, ᾧ κάμψει πᾶν γόνυ, καὶ πᾶσα γλῶσσα ἐξομολογήσεται, ἔχοντες συνεδρὸς πονηρόν; Οὐκοῦν ἀνάγκη ἀποπεμφθῆναι ἡμᾶς ἐκεῖ, ὅπου τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, καὶ ὁ σκόληξ οὐ τελευτᾷ· ἐνθα ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ ἔρυγμός τῶν ὀδόντων;

Ἀλλ' ἵνα, ἀδελφοί, τοῦτο μὴ γένηται, δεῦρο προσκυνήσωμεν καὶ προσκλαύσωμεν τῷ ἁγαθῷ θεῷ ἡμῶν ἐν ἐξομολογήσει, ἐν δεήσει, ἐν κατανύξει, ἐν δάκρυσιν, ἐν προσευχαῖς, ἐν νηστείαις, ἐν ἀγνότητι, ἐν πάσῃ ἁγαθῇ ἀναστροφῇ. Καὶ αὐτὸς ἰλασμός περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, καὶ αὐτὸς οὐκ ἀποστρέφεται τὸν ἐπιστρέφοντα, ἀλλὰ προσίεται ὡς τὴν πόρνην, ὡς τὸν ἄσωτον, ὡς τὸν ληστήν.

Ναί, ἀδελφοί, παρακαλῶ· διαναστῶμεν, διεγερθῶμεν, διαγωνισώμεθα, ἵνα ὡς παῖδες εὐμαθεῖς τῆς σχολῆς ἀπολυόμενοι χαίροντες οἴκαδε πορεύονται· οὕτω καὶ ἡμεῖς ὡς γνήσιοι μαθηταὶ τοῦ εὐαγγελίου τοῦ τῆδε βίου ἀπολυθέντες περιχαρῶς χωρήσωμεν εἰς τὴν ζωὴν αἰώνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ, Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Nonne timetis exempla? Nonne ad has minas tremor vos invadit? Mortem non timetis, cui paulo post subiacebimus? Quo pacto sustinebimus visum terribilium angelorum, qui e corpore nos separabunt? Quomodo iter illud longum et numquam expertum arripiemus, cum viatica non comparaverimus? Quomodo adstabimus ante tribunal Christi, cui flectitur omne genu, omnisque lingua confitebitur, et cum mala sit consentia nostra? Necesse est igitur, ut longe ex nunc abeamus ab iis locis, ubi ignis non exinguitur, et vermis non moritur, et iugis est clamor stridorque dentium.

Ne igitur haec eveniant, o fratres, accedite et procidamus et ploremus ante Deum nostrum benignum in confessione et oratione, in compunctione, in lacrymis in precibus, in ieiuniis, in puritate, in omni bona conversatione. Et ipse erit propitiatio pro peccatis nostris, et ipse exaudiet nos, neque avertet se ab eis, qui ad eum convertuntur, sed suscipiet ut peccatricem, vel prodigum filium, vel latronem.

Eia igitur, o fratres, excitemur exhortor, certemus strenue, ut sicut qui sunt bene edocti schola relicta gaudentes domum redeunt; sic et nos, ut veri discipuli evangelii ab hac vita soluti, laeti vitam aeternam adeamus in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΔ'.

Περὶ τῆς εἰλικρινοῦς καὶ
ἀληθινῆς ἀγάπης καὶ ὑποταγῆς
πρὸς τὸν καθεγούμενον
καὶ τῆς φοβεράς ἐτάσεως τοῦ
δικαίου κριτοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Α μὲν οὖν διελέχθη ἐν τῇ προτέρᾳ κα-
τηχήσει διὰ τοὺς τηνικαῦτα παρόντας, πο-
νῶν καὶ ἀλγυνόμενος διελέχθη· ἃ δὲ νῦν
ἔχω λέγειν περὶ ὑμῶν τὰ κρείττονά ἐστι καὶ
ἐχόμενα σωτηρίας. Διότι τῇ χάριτι τοῦ ὑπερ-
αγάθου θεοῦ πείθεσθε καὶ ὑπαίκετε τῇ τα-
πεινώσει μου, μηδὲν ποιοῦντες παρὰ τὸ δια-
τεταγμένον οὐκ ἔμοι μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν
πρὸ ἑμοῦ τοῖς τὴν ἀρετὴν προσελομένοις. Καὶ
τί γὰρ ἂν εἴη γλυκύτερον, καὶ θυμηρέστερον,
καὶ χαριέστερον τοῦ κατ' ἐντολὴν ζῆν, καὶ
μηδὲν ἰδιοθελῶς πράττειν τὸν ὑπῆκοον; Τοῦτ'
ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὑποταγή· αὕτη ἐστὶν ἡ μα-
καρία ζωὴ· τοῦτ' ἐστὶν τὸ πολὺλυπον, ὡς ἂν
τις εἴποι, διαγώνισμα· πολὺλυπον δὲ τῷ φθά-
σαντι κόψαι τὸ οἰκῆτον θέλημα· ὅς καὶ παρ-
ήστιάσεται ἀποστολικῶς φᾶσαι· Ζῶ δὲ οὐκ-
εἰ ἐγὼ ζῇ δὲ ἐν ἑμοί Χριστός. Εἰπὼν γὰρ
οὐ τῷ οἰκείῳ θελήματι ζῇ διὰ μέσου τοῦ κα-
θηγουμένου τῷ θεῷ ζῇ, ἀνακεκαλυμμένῳ προ-
σώπῳ τὴν δόξαν κατοπτριζόμενος καὶ τὴν
αὐτὴν εἰκόνα μεταμορφούμενος ἀπὸ δόξης εἰς
δόξαν ὥσπερ ἀπὸ κυρίου πνεύματος, ὡς γέ-
γραπται.

Ο τοιοῦτος ἀμέριμνός ἐστιν ἀπὸ τοῦ
κόσμου, ἀρόβητός ἐστιν ἀπὸ τοῦ θανάτου·
ὁ τοιοῦτος ἄλυπον καὶ ἀνακείμενος τῷ θεῷ.
Ο δὲ τοῖς οἰκείοις θελήμασιν ἐπερειδόμενος
κάντεῦθεν τοὺς τῆς ὑποταγῆς ἀκρωτηριά-

SERMO CIV.

*De vero et sincero amore
et subiectione erga praefectum,
et de terribili inquisitione
iusti iudicis.*

FRATRES ET PATRES,

Quae in superiori sermone disserui,
cum quidam tunc adessent, aegre quidem
et cum dolore disserui; quae vero nunc
vobiscum dicenda sunt, meliora quidem
et salutis propria habeo. Etenim, gratia
Dei, vos subiecti estis et obedientes hu-
militati meae, nihilque praeter ordinem
vobis traditum operantes. Quod quidem
gaudium et corona est, haud tantum mihi,
sed et vobis, qui ante me virtuti studui-
stis. Quid enim dulcius esset, aut sua-
vius incundiusve quam iuxta mandata
agere vitam, atque obedientem nihil
praeter mandatum operari? In hoc tota
consistit subiectio: in hoc vita beata: in
hoc, ut paucis dicam, varium laborio-
sumque certamen. Varie quidem laborio-
sum est ei, qui studet suam frangere vo-
luntatem: qui cum apostolo libere cla-
mare potest: *Vivo autem, iam non ego,
vivit vero in me Christus*. Etenim non
vivit iuxta suam voluntatem, sed per
praefectum Deo vivit, *revelata facie glo-
riam Dei speculatus, et in eamdem ima-
ginem transformatus a claritate in cla-
ritatem tamquam a Domini Spiritu*, sicut
scriptum est.

Qui est huiusmodi, liber est a mun-
danis sollicitudinibus: liber a timore mor-
tis. Hic vitam absque dolore ac turba-
tione peragit, totus omnino in Deo re-
quiescens. Qui vero voluntatibus innititur,

ζων νόμους αὐτοθελῶν τε καὶ αὐταρεσκῶν, οὗτος ὁδυνηρὸν ἔλκει βίον, ἐξωγρημένος ὑπὸ τοῦ διαβόλου εἰς τὸ ἐκείνου θέλημα, καὶ δοκεῖ τυχὸν νηστεύειν, ἢ ἀγρυπνεῖν, ἢ τι ἄλλο ἀγαθὸν ἐνεργεῖν ἀδόκιμον ἐστί. Διότι πᾶν ὃ οὐκ ἐκ πίστεως ἁμαρτία ἐστί· καὶ ὃ μὴ κατὰ τὸν κοινὸν κανόνα γίνεται, τοῦτο τοῦ μὲν ποιοῦντός ἐστιν ἴδιον, τῆς δὲ θεοσεβείας ἀλλότριον. Καὶ διατοῦτο ἐκείνους μὲν ἐπέπληξα εἰκότως· ὑμᾶς δὲ ἐπαινώ καὶ παρακαλῶ ἔτι ἐπιμένειν τῇ καλλίστῃ ὑποταγῇ, τῇ ὑπομονῇ, τῇ κοπῇ τοῦ θελήματος, τῇ· πίστει, τῇ ἐλπίδι, τῇ ἀγάπῃ, τοῖς ἄλλοις ὑποτακτικοῖς σπουδάσμασιν εἰς οἰκείαν σωτηρίαν, εἰς καλὸν ὑπόδειγμα ὅλη τῇ ἀδελφότητι.

Ναὶ, ἀδελφοί μου παρακαλῶ· ἔτι γὰρ ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἤξει καὶ οὐ χρονιῷ· ἤξει ἡ τελευταία ἡμέρα, ἐν ἣ ἀποκαλύπτεται τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ φανεροῦνται αἱ βουλαι τῶν καρδιῶν· ἤξει ὁ φοβερός καὶ ἀπαραλόγιστος δικαστής, ὃς ἄξει ὑποτακτίτην πρὸς ὑποτακτίτην, ἡγούμενόν τε πρὸς ἡγούμενον, ἐπίσκοπόν τε πρὸς ἐπίσκοπον, ἄρχοντά τε πρὸς ἄρχοντα, βασιλέα τε πρὸς βασιλέα, ἐκάτερον ἐξ ἐκατέρου διελέγχων καὶ διαθύνων καὶ ἀποδιδούς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Τοῖς μὲν κατ' ὑπομονὴν ἔργου ἀγαθοῦ δόξαν καὶ τιμὴν καὶ ἀφθαρσίαν ἐπιζητοῦσι ζωὴν αἰώνιον· τοῖς δὲ ἐξ ἐριθείας, καὶ ἀπειθοῦσιν μὲν τῇ ἀληθείᾳ, πειθομένοις δὲ τῇ ἀδικίᾳ, θυμὸς καὶ ὀργὴ καὶ θλίψις καὶ στενοχωρία κατὰ τὸ ἀδόκimon.

Ὁ φοβητέον καὶ πάσῃ σπουδῇ σπουδατέον μὴ ἐρήμως καταληφθῆναι ἡμᾶς τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐν καιρῷ τοῦ θανάτου· ἀλλ' ἐγκάρπους ὀφθῆναι τοῖς κατορθώμασι. Εἰ δὲ ὅτι ἀντικείμενος ἡμῖν ἐστὶν ὁ ἐχθρὸς πρὸς τὸ ἀγαθοεργεῖν ὁμολογούμενός. Εκκεῖνος γὰρ

etsi modo vix summa mandatorum delibaverit sibi indulgens atque placens, tamen vitam trahit in doloribus, et veluti diaboli praeda est in propria voluntate. Etsi videatur ieiuniis, vigiliis, aliisque bonis exercitiis operam suam navare, tamen huiusmodi vita erit reprobata: *Omne enim quod non est ex fide, peccatum est*: ac pariter quod iuxta comunem regulam non agitur, est opus proprium atque a pietate alienum. Hac itaque de causa praedictos viros statim correxi, vos autem laudo, atque hortor in optima subiectione perseverare vestram frangentes voluntatem per fidem, spem, charitatem, perque alia ad propriam salutem obedientiae studia, per bonum universae fraternitatis exemplum.

Et saepe, fratres, vos hortor: iam enim modo, qui venturus est veniet; et non tardabit. Veniet suprema dies, quando apparebunt opera tenebrarum, et manifesta erunt consilia cordium. Veniet inexorabilis et terribilis iudex, qui in comparisonem adducet subditum contra subditum, praefectum contra praefectum, episcopum contra episcopum, principem contra principem, imperatorem contra imperatorem. Alterum ex altero reprehensens et corrigens et *reddens unicuique iuxta opera sua*: iis quidem, qui secundum patientiam boni operis gloriam et honorem et incorruptionem quaerunt, vitam aeternam; iis autem, qui sunt ex contentione, et qui non acquiescunt veritati, credunt autem iniquitati, iram et indignationem, tribulationem et angustiam: uti proclamatum est.

Hoc quidem timendum est: et omni diligentia cavendum, ne inveniamur bonis operibus carentes in hora mortis, sed veluti feraces arbores, pleni inveniamur bonis exercitiis. Si vero, ne bona operamur obsistat hostis, uti fatendum est, cum ille

ἀνθρωποκτόνος ἔστιν ἀπ' ἀρχῆς· καὶ ἐν τῇ ἀληθείᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι ἡ ἀλήθεια οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ, ὡς ὁ κύριος ἔφησεν. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡμεῖς χρησώμεθα κατ' αὐτοῦ τῇ ἀνδρείᾳ, τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταβαλλόμενοι πόνους, μόχθους, προσευχάς, δεήσεις, δάκρυα· κακεῖνος ἕξασθενήσει, τοῦ κυρίου συναιρουμένου ὑμῶν τὸ ἀγώνισμα, καὶ συναντιλαμβανομένου τῆς ἀσθενείας ἡμῶν νίκην τε ἡμῶν παρέχοντος τὴν αἰώνιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

homicida fuerit ab initio, atque in veritate non steterit; imo vero haud sit in eo veritas, ut dixit Dominus; semper contra eum maxima strenuitate utamur, atque animo grandi adversus eum laboribus, et contentionibus, et precibus et orationibus et lacrymis operam demus, et ille succumbet, si Dominus una nobiscum in pugna erit nobis auxiliator atque adiutor infirmitatis nostrae, idemque victoriae aeternae nobis largitor, in Christo Iesu Domino nostro; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΕ'.

Περὶ τοῦ καθαίρειν ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν παθῶν, καὶ ἀναλαμβάνειν τοὺς τῆς ἀρετῆς πόνους.

SERMO CV.

De pravis purgandis vitis, deque laboribus virtutis capessendis.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES,

Τάχα θόξετε τις λέγειν οὐδὲν ἀπώνασθαι ἡμᾶς ἀπὸ τῶν κατηχήσεων τούτων· ἀλλ' ὡς ἐμοί γε ἰσχυρῶς καὶ πάννυ φελοῦμεθα. Ὅπερ γὰρ ἔστι τῇ γῇ τὸ ἄρωτρον, καὶ τῷ διψῶντι τὸ ὕδωρ· τοῦτο ὁ κατηχητικὸς λόγος τῷ εὐαισθητῶς ἀκούοντι. Πόθεν γὰρ πέφυκε κακύνεσθαι ἡ ψυχὴ; Πόθεν πόλεμοι καὶ διχοστασίαι ἐν ἀδελφότησιν, οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ μὴ εἶναι διδασκαλίαν καὶ νοουθεσίαν; Οὗ γὰρ διδασκαλία καὶ νοουθεσία, ἐκεῖ εἰρήνη καὶ εὐστάθεια· ἐκεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀναπέπνυται. Οὗ χάριν καὶ γὰρ ὁ ταπεινὸς σὺν φόβῳ καὶ πόθῳ ἐπείγομαι διαλέγεσθαι, νοουθετεῖν, καὶ παρακαλεῖν καὶ ὑπομιμνήσκειν, εἴ πως δυναθῶ ἑμαυτὸν τε καὶ ὑμᾶς διασώσασθαι ἀπὸ τῶν ποικίλων πειραστηρίων τοῦ διαβόλου.

Fortasse quis dicet: nullum ex his sermonibus fructum percipi; verum, ut mihi videtur, maximopere iuvamur. Etenim quod est aratrum terrae, et sitienti aqua, talis est sermo catecheticus ei, qui bona audit voluntate. Unde enim solet anima corrumpi? Unde bella et divisiones in fraternitate, nonne ex eo quod nulla sit doctrina et exhortatio? Ubi enim viget doctrina atque commonitio, ibi pax et bonus status viget: ibi Spiritus sanctus requiescit, cuius gratia ego humilis cum timore et studio ad sermonem habendum impellor, ut vobis suggeram, et vos consoler, atque in mentem aliquid revocem, ut et meipsum et vos possim praeservare in multis diaboli periclitationibus.

Ὁμολογῶ δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ συμβάλλεσθαι μοι τὰ μέγιστα, καὶ μάλιστα, οἱ παρέχοντες ἐν τῇ ἀδελφότητι, καὶ ὅτι συνεργούς ὑμῶν ἔχω

Fateor quidem vos mihi, quae maxima sunt proponere, et praecipue inter vos illos, qui in fraternitate sunt proveci; et

εἰς τὸ ἀγαθὸν ἅπαντας· Εγὼ, φησὶν, ἐφύτευσα, Ἀπολλὼν ἐπότισεν· ὁ δὲ Θεὸς ἡὔξανε· ὥστε οὐ μόνον ἐμοῦ, ἀλλὰ καὶ ὑμῶν τὸ κατόρθωμα, μᾶλλον δὲ θεοῦ· παρ' οὗ πᾶν ἀνθρώποις τὸ κατορθούμενον. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς κατὰ τὴν δεδομένην ἐκάστῳ διακονίαν, ἐπείγεσθαι πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον, καὶ συνοικοδομεῖσθαι εἰς τὸ κατοικητήριον Θεοῦ ἐν πνεύματι. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· Εἰ τις ἐποικοδομεῖ ἐπὶ τὸ θεμέλιον τοῦτο χρυσόν, ἄργυρον, λίθους τιμίους, ξύλα, χόρτον, καλάμην, ἐκάστου τὸ ἔργον φανερόν γενήσεται. Ἡ γὰρ ἡμέρα δηλώσει, ὅτι ἐν πυρὶ ἀποκαλυφθήσεται, καὶ ἐκάστου τὸ ἔργον ὅποῦν ἐστὶ τὸ πῦρ δοκιμάσει. Σκοπήσωμεν τί λέγει πῶς παρεικάξει τὴν ἀρετὴν χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθοις τιμίς, τὴν δὲ κακίαν ξύλοις καὶ χόρτῳ καὶ καλάμῃ, ἅπερ ἀπὸ κριτικοῦ πυρὸς δοκιμαζόμενα· τὰ μὲν φρυγανώδη κατακαήσεται, τὰ δὲ στερέμνια σωθήσεται· ὅθεν φοβερώτερον κατασκευάζων τὸν λόγον ἐπιφέρει· Οὐκ οἶδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστὲ, καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. Εἰ τις τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ φθείρει, φθείρει τοῦτον ὁ Θεός. Ὁ γὰρ ναὸς τοῦ θεοῦ ἅγιός ἐστι· οἱ τινες ἐστὲ ὑμεῖς· Πηλίκη ἡ ὠρεά, ὅτι ναὸς θεοῦ ἡξιώμεθα καλεῖσθαι! Πηλίκη δὲ καὶ ἡ ἀπειλή, ὅτι εἰ φθείρομεν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, φθαρησόμεθα ὑπὸ τοῦ θεοῦ.

Μὴ δὴ οὖν φθείρωμεν τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, ἀδελφοί μου, μηδὲ ἀξιώθεντες ἐνοικῶν τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχειν, κατοικητήριον γενώμεθα τῶν παθῶν· μηδὲ ἐλευτερωθέντες τῆς ἀμαρτίας δουλωθῶμεν πάλιν τῇ διαβόλῃ· ἀλλὰ στώμεν εἰλικρινεῖς καὶ ἀπρόσκοποι, πεπληρωμένοι καρπῶν δικαιοσύνης τῶν διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς δόξαν καὶ ἑπαινον θεοῦ, καθώς, γέγραπται. Ἐστω οὖν ἡ καρδιά ἡμῶν γρηγοροῦσα καὶ ἐμπονος ἀεὶ ἀπὸ φόβου Θεοῦ, καὶ ἐννοίας διηνεκοῦς τοῦ θανάτου πεποιωμένη· ὅπου γὰρ πόνος τοιοῦτος πάρεστι, ἐκεῖ

cum vos omnes cooperatores ad bonum habeam, clamare possum: *Ego plantavi, Apollo rigavit, Deus autem incrementum dedit*: ita ut opus bonum non solum meum, sed vestrum est, potius vero Dei, a quo omne recte factum est in hominibus. Ideoque vos compello iuxta illud, quod datum est cuique, ministerium ad comune bonum studete et coaedificatores sitis in templum Dei in Spiritu. Dicit enim apostolus: *Si quis superaedificat super fundamentum hoc aurum, argentum, lapides pretiosos, ligna, foenum, stipulam, uniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim declarabit, quia in igne revelatur, et uniuscuiusque opus quale sit, ignis probabit*. Consideremus quid dicat: et quomodo. Cur virtutem comparat auro et argento et lapidibus pretiosis, vitium autem lignis foeno et stipulae, quae a iudiciali igne probantur: illa combustibilia exuruntur, alia vero solida servantur. Et hac de causa terribiliorem producit sententiam: *Nescitis quia templum Dei estis, et Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis templum Dei violaverit, disperdet illum Deus, templum enim Dei sanctum est, qui estis vos*. Oh quantum beneficium! Templum Dei nos vocari dignati sumus; et quam graves contra nos minae forent: *Si templum Dei perdimus, perdet et nos Deus*.

Ne igitur corrumpamus divinum templum, o fratres mei; ne cum digni habituri fuerimus inhabitantem habere Spiritum sanctum, habitaculum flamus vitiorum; ne cum iam a peccato fuerimus liberati, rursus in servitutem diaboli mancipemur. *Verum sinceri stemus et sine offensione, repleti fructibus iustitiae per Iesum Christum in gloriam et laudem Dei*, sicut scriptum est. Cor nostrum stet vigilans atque in contentione, semper abunde timore Dei et iugi consideratione

οὐκ ἔχει χώραν εἰσθῆναι ἡ ἁμαρτία. Ὄποταν δὲ ἄπονος καὶ ἀνάληγτος ἡ ἡ καρδιά, τῇ καὶ ὑποσπείρεται ἡ ἐπιθυμία ἐξοιστρῶσα καὶ ταράσσουσα ἡμᾶς, καὶ οὐκ ἔωσα ἕως ἂν εἰς τὴν προτέραν δράμωμεν καταστασίαν. Οὐκοῦν ἐλώμεθα τὸ πονεῖν ὑπὲρ ἀρετῆς, ἵνα εὖρωμεν τὸ εὖ βιοῦν· ἐλώμεθα κοπιᾶν ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ, ἵνα εὖρωμεν ἀνάπαυσιν διακροῇ. Ελώμεθα τὸ κλαίειν, ἵνα εὖρωμεν τὸ χαίρειν, ἐν κυρίῳ. Ελώμεθα τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν ὁδεύειν, ἵνα εὖρωμεν τὴν ἐντεῦθεν νικτομένην ζῶν ἀπήμονον.

Καὶ αὕτη τῶν πραγμάτων ἡ μεγίστη καὶ τῶν ἐπιτυχιῶν ἡ μεγίστη ἐπιτυχία· μικροῖς πόνοις καὶ ἀγῶσι τοῖς ὑπὲρ ἀρετῆς ἀνταλλάσσασθαι τὰ ἄπειρα καὶ αἰώνια ἀγαθὰ ὧν γένοιτο πάντας ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα παρὰ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ Ρς'.

Περὶ τοῦ νηφαλέως καὶ ἐγρηγορότως διακυβερνᾶν τὸν πλοῦν τῆς ζωῆς ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀλλη τίς ἐστι θάλασσα ὁ βίος ὁ ἀνθρώπωνος, ἐν ᾗ πάντες, ὡς ἐν πλοίῳ τινί, εἰς τόδε σῶμα ἐμβεβηκότες νοητῶς διαπλέομεν οὐ χωρισμένῳ τινι χρόνῳ, καθάπερ οἱ τὴν αἰσθητὴν θάλασσαν διαπλέοντες· ὅτι πᾶς μὲν πλέουσι, πᾶς δὲ εἰσω λιμένος ἐγκαθάρμηνται· ἀλλ' ἀεὶ πλέομεν νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ ἐν χειμῶνι καὶ ζῶντι, καὶ πέλῳτος χαλεπὸν, καὶ οὐ μόνον χαλεπὸν, ἀλλὰ καὶ μακρὸν λίαν τῷ διαστήματι τῆς ζωῆς ἡμῶν

mortis imbutum. Ubi enim talis adest contentio, ibi locus non est adeundi peccato. Quando vero sine labore et dolore est cor nostrum, tunc aditum habet peccatum, excitans nos atque turbans minimeque sinens, ut ad pristinam revertamur conditionem. Eligamus itaque pro virtute adlaborare, ut bene vivendi rationem consequamur: eligamus pro obtinendo bono certare, ut requie potiamur perenni: eligamus flere, ut gaudere in Domino obtineamus: eligamus arctum tribulatumque iter agere, ut tandem futuram vitam absque ullo dolore inveniamus.

Hoc enim est opus omnium operum maximum; haec est felicitatum omnium maxima felicitas; paucis laboribus atque certaminibus pro virtute exantlatis infinita atque aeterna nobis bona comparari. Haec omnibus contingat consequi gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CVI.

*De navi vitae nostrae
sollicite vigilanterque gubernanda.*

FRATRES ET PATRES,

Veluti aliud mare est humana vita, in quo omnes, quasi in navi quadam hoc in corpore advecti spiritaliter navigamus. Cuique autem navigationi non est praestitum tempus, ut iis qui materiale pelagus tranant, quique modo iter faciunt, modo vero ad littus consistunt; nos autem diu noctuque in fluctibus iter facimus inter adversas hiemes atque procellas. Oceanus asper est, et non solum

συμπαρεκτεινόμενον· ἐν ᾧ ὅσαι καταιγίδες ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἐπεισφρισσύνουσιν· καὶ ὅσοι πειραταὶ θαύματα καταποντίσαι ἡμῶς προσβάλλουσι· οὐδὲ ἐστὶν εἰπεῖν. Οὕτω τοῦτο εἰδὼς ὁ ἅγιος Δαυὶδ εὐκτικῶς ἔλεγεν· Ρυσθεῖν ἐκ τῶν μισούντων με, καὶ ἐκ τῶν βαθέων τῶν ὑδάτων μὴ μὲ καταποντισάτω καταιγὶς ὑδατος, μηδὲ καταπίετω με θύξ· μηδὲ συσχέτω ἐπ' ἐμὲ φρέαρ τὸ στόμα αὐτοῦ. Εἰ δὲ ὁ Δαυὶδ ὁ τοιοῦτος καὶ τηλικαῦτος ἐρροεῖτο καὶ προσεύχετο μὴ καταποντισθῆναι, ὅπερ ποτὲ καὶ ἀπονυστάξας πέποντεν· τί ὁ γὰρ εἴποιμεν ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ; καὶ ὅσον ὀφείλομεν φοβεῖσθαι καὶ προσεύχεσθαι μὴ τὸ αὐτὸ πεπονθῆναι;

Καὶ γοῦν ὁ νοῦς ὑμῶν ἔοικεν κυβερνήτῃ, ὃς ὅταν γρηγορῇ καὶ νήφῃ διωθεῖται τὴν ζάλην τῶν παθῶν, μικρὰ παρὰ τῶν προσρησσόντων αὐτῷ διαλογισμῶν ῥαντιζόμενος· ὀπηνίκα δὲ ῥάθυμος ἢ καὶ κατημελημένος εἰσθίχεται τὸ πάθος ὥσπερ τι ῥεῖμα ἐπικλύζον. Εἴτα ὑπέραντλος γενόμενος ναυαγεῖ τὸ μέγα τῆς ἁμαρτίας ναυάγιον· ὅπερ καὶ ἀκουόμενον ἐλεεινὸν καὶ ἐννοούμενον ἐλεεινότερον. Τοιοῦτος δὴ οὖν ἐπίφοβος καὶ ἐπικίνδυνος πλοῦν τῆς ζωῆς ἡμῶν· καὶ διὰ τοῦτο νηφαλῶς καὶ ἐρηγορότως σχοίημεν τὴν κυβέρνησιν διωθόμενοι τὰ πάθη πόρρωθεν· καὶ ἀποσκευαζόμενοι εὐθὺς τοὺς εἰσβάλλοντας ἐκτόπους λογισμοὺς, ὥς μὴ τῇ ἐπιμονῇ ἐσώμεθα ὑποέρυχοι.

Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται οὐ πρὸς τοὺς νεωτέρους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, καὶ γε τοὺς χρονοτριβήσαντας ἐν τῇ ἀσκήσει· οὐδὲ γὰρ τοὺς ὁ διάβολος ἀγρίησιν ἀντειχειρήτους, περὶ ὧν ποῦ φησὶν ὁ μέγας καὶ θεοφόρος Βασίλειος (Λόγ· εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Παροιμιῶν) ἐλεεινότατον θάσμα, μετὰ ἀγρυπνίαν, μετὰ σκληραγωγίαν, μετὰ

asper, sed adeo longus, ut tantum universo vitae cursu potest absolvi, et dici nequit quot pericula instant per spiritus nequitiae, quotque discrimina per daemonum artes, qui adinstar piratarum nos aggredi et demergere student. Quae cum animo perspiceret sanctus David deprecans clamabat: Eripiar ab iis qui ode-runt me, et a profundis aquarum, ne absorbeat me aquae procella, neque abys-sus urgeat super me os suum. Si vero David, qui tantus et talis erat, adeo per-timescebat, et ne absorberetur deprecabatur quod et minus vigilans his passus est malum; quid nobis dicendum esset homuncionibus? Et quantum timendum ac deprecandum, ne idem pateremur.

Et sane mens nostra similis est navarchae, quae si vigilans est et sollicita, vitat animi motuum procellas, ita ut vix ablui patiat a fluctibus malae cogitationis; quando vero socors est atque remissa vitia suscipit veluti torrens quod inundat atque ad naufragium rapit: et tunc misera ac viribus destituta impetum sustinere nequit et in profundum demergitur peccati; quod et cum audiamus, commiserandum est, acerbius vero est cum sedulo cogitemus. Talis igitur est et timoris et periculorum plena vitae navigatio; ac propterea magna sollicitudine et vigilantia huius cursum debemus longe a vitiis arcere, et statim vitare cogitationes minus convenientes, quae quasi fluctus, nos aggrediuntur, ne cum adhuc tarde-mus, naufragium patiamur.

Non modo ad iuniores haec verba facta sunt, sed et ad provectiores, et eos qui a longo iam tempore asceticae vitae operam navant. Etenim nec hos diabolus quin aggrediatur, relinquit. De quibus magnus ille et Deo plenus Basilus aiebat miserandum esse spectaculum post vigi-las, arduamque vitam, post orationes

προσευχὴν ἐκτενῆ, μετὰ δάκρυον δαψιλές, μετὰ ἐγκράτειαν ἐτῶν εἰκοσὶ που, ἢ τριάκοντα, διὰ ἀπροσεξίαν ψυχῆς, καὶ ἀμέλειαν γυμνὸν ἀπάντων γενέσθαι.

Τοῦτο ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἀκήκοα καὶ ἑώρακα, καὶ ἀπέκλαυσα, καὶ ἀποκλαίω, ἐννοούμενος πῶς ὁ τοιοῦτος πλοῦτος τῶν ἀρετῶν καὶ ἐν τοσούτοις ἔτεσιν ἀδουλοῦν ἐν μιᾷ καιρῷ ἔροπῃ ὑπὸ τῆς τοῦ διαβόλου ἐπηρείας ὤχετο, καταλιπὼν τὸν ἀσκητὴν τῆς εὐσεβείας ἔρημον καὶ ἀχρηστον. Οὕτω μέγα τὸ τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον! καὶ τοσαύτη ἡ τοῦ διαβόλου δυσμέλεια, ὁρῶντος ἡμᾶς ἀνερχομένους εἰς οὐρανόν, ἐξ οὗ ἐκεῖνος ἀποπέπτωκεν! Ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν τοιοῦτος, καὶ μετὰ τοσαύτης ἡμῶν τῆς μανίας ἐπιστρατευόμενος. Ἡμεῖς δὲ ἀδελφοὶ μικροὶ τε καὶ μεγάλοι, νεώτεροί τε καὶ γεγηρακότες πάντες ὁμοθυμαδὸν ἀσφαλισώμεθα σὺν θεῷ τὰ πολλοῖς πόνοις καὶ ἀγῶσι κτηθέντα ἡμῶν μὴ ἀπολέσαι διὰ ἀπροσεξίας. Λέγω δὴ τὴν ἀποταγὴν, τὴν σωφροσύνην, τὸ δάκρυον, τὴν ὁμολογίαν, τὴν προτέραν καὶ ὑστέραν· ἀλλ' ἔτι γρηγορήσωμεν, τὸ ἱστίον ἡμῶν τῆς ἐλπίδος ἀναπεπτάμενον ἔχοντες, καὶ ταῖς αὖραις τοῦ Πνεύματος κατευθυνόμενοι, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς τὸ πέρας τοῦ βίου, εἰς τὸν λιμένα τῆς ἀθανασίας· ὅπως τοῖς τῆς ἀρετῆς ἀγωνίμοις κομισώμεθα βασιλείαν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ παῖ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

productas, post lacrymas incessantes, post annorum viginti vel triginta continentiae, per animae desidiam et rerum incuriam, uno momento omnium meritorum privari.

Hoc et ego humilis audiavi ac vidi, et super his flevi, ut nunc lacrymor, animo recolens quo pacto tam magnas divitias virtutum et per tot annos adauctas, uno temporis ictu diaboli astutia rapuerit, relinquens desertum ac pauperem, qui asceticae vitae sese pie dicaverat. Adeo terribile est salutis nostrae mysterium et talis acerbitas fraudis diaboli, qui invidet nos petere coelum, unde ille decedit. Ille quidem talis est, et tanto cum vesaniam adversus nos militat. Nos vero, fratres, parvi et maiores, iuvenes ac seniores unanimiter robaremur, adiuvante Deo, ne per incuriam amittamus ea, quae magnis laboribus acquisiverimus: subiectionem inquam, et temperantiam, et lacrymas, et professionem primam et alteram. Imo potius excitemur; vela spei nostrae extendamus, auris spiritus bene directi, quousque in fine vitae appellamus ad portum immortalitatis, ubi per exercitium virtutis regnum regnum consequamur coeleste in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΖ'.

Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τοῦ
μὴ ἀμελῶς διακεῖσθαι ἐν
τῇ μεταλήψει τῶν ἀγιασμάτων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χθὲς ἐπειδὴ ἐληλυθεν ὁ βασιλικὸς, εὐθέως
ἐταράχθημεν, καὶ ἠδημονήσαμεν τῷ ἀπροσ-
δοκῆτῳ τῆς ἐπιστάσεως· ἐπειδὴ δὲ διέγνωμεν
μὴ δι' ἡμᾶς εἶναι τὴν ἄφιξιν αὐτοῦ, θάπτον
ἀπελύθημεν τῆς ἀγωνίας. Πυνθάνομαι οὖν
τίνι λόγῳ ἠγωνιάσαμεν; ἡ δὴλον ὅτι ὥς μὴ
ὄντες ἡσμενισμένοι τῷ βασιλεῖ διὰ τὴν πα-
ρισταμένην ὁμολογίαν, ἀλλ' ἔχθιστοι καὶ ἀπό-
πτυστοι ἐπεὶ εἰ ἦμεν φίλοι καὶ γνησιεύοντες
ἐχάρησεν ἂν μάλα εἰδότες ἐπὶ καλῷ πάντως
αὐτὸν ἀφίχθαι πρὸς ἡμᾶς.

Τί οὖν βούληταί μοι τὸ προοίμιον δη-
λοῦν; ὅτι καὶ ψυχὴ ἡ ἀξιωθεῖσα δι' ἀγαθοῦ
βίου εὐμενῇ τοῦ σώματος, ἀποστελλομένου
ἀγγέλου παρὰ τοῦ τῶν ἀπάντων βασιλέως
ἐπ' αὐτήν. οὗ φοβηθήσεται, ἀλλ' ἡδέως αὐτὸν
προσδέλει, καὶ ἰλέως χωρίσει πρὸς τὸν δε-
σπότην. Ἡ δὲ μὴ οὕτως εὐρεθεῖσα ταραχθή-
σεται δηλονότι καὶ ἀδημονήσει ὑπόστασιν
μὴ ἔχουσα ἐν ἑαυτῇ, μηδὲ παρὰ μύθιον ποτέ.
Ὡς γὰρ καὶ φίλος καὶ ἀδελφὸς οἶδε ψυχα-
γῶγεῖν καὶ διακρούεσθαι τὴν ἀγωνίαν· ἐκεῖ
δὲ πάντων τούτων ἐρημία ἀποτόμως καὶ αὐ-
στηρῶς αἶροντος τοῦ ἀγγέλου τὴν ἐλεεινὴν
ψυχὴν. Καὶ τάχα ἐδήσαμεν ἐπὶ τῷ λόγῳ. Εἰ
δὲ ἡ ἀκοὴ δέος ἐποίησε, τί δ' ἂν εἰ ἐπ' αὐ-
τῶν γενοίμεθα τῶν πραγμάτων, πάθοιμεν;
Πῶς δ' ἂν ἡ ψυχὴ ἐκείνη παρασταίῃ τῷ βή-
ματι τοῦ Χριστοῦ; Ποταμὸς, πυρὸς, φησὶ
κατὰ τὸν προφῆτην Δανιὴλ, ἔλκει ἔμπροσθεν
αὐτοῦ· χίλια χιλιάδες παρίστανται αὐτῷ, καὶ
μυρία μυριάδες λειτουργοῦσιν αὐτῷ· καὶ ὁ

SERMO CVII.

*De mortis commemoratione,
et de fervore animi in sacris
suscipiendis Misteriis.*

FRATRES ET PATRES,

Hesternae die, adeunte regio ministro,
statim commoti et turbati fuimus, cum
inexpectatus supervenisset; quando vero
novimus causa nostrum non adesse, sta-
tim ab angustia sumus liberati. Quaero
igitur, qua de causa angustiabamur? For-
tasse quia imperatori grati non essemus
atque accepti ob praesentem confes-
sionem, imo vero infensi ac reprobati? Ete-
nim si amici essemus atque asseclae, co-
gnoscentes in bono illum nos studio pro-
sequi valde quidem laetaremur.

Quid sibi vult huiusmodi prooemium?
Anima, quae per bonam vivendi ratio-
nem digna habita est, ut sibi sit Deus
propitius, tempore exitus sui e corpore,
quando sibi angelus ab universorum rege
missus aderit, nullo timore perculsa, eum
laeta aspiciet, et placide ad Dominum
commigrabit. Si vero hac in conditione
non invenietur, turbata erit et animo
concidet, non habens in quo consistat in
semetipsa, vel solatium quoddam repe-
riat. In hac enim vita amicum et fra-
trem adesse novit ad animum erigen-
dum et moestitiam repellendam; ibi vero
ab omnibus his derelicta quando ade-
rit angelus, qui durus et inexorabilis mi-
serandam eripiet animam. Haec quidem
audientes timemus. Si vero auditus tan-
tum ingerit timorem, quid vero patiemur,
cum reapse futura sint? Quomodo anima
illa adstabit ante Christi tribunal? Da-

κριτῆς φοβερός καὶ ἀπαράλογιστος, καὶ ἀπολογία μέχρι καὶ ῥήματος ἀργοῦ, καθὼς λέλεκται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ. Καὶ πῶς οἶσι ἡ ψυχὴ ταρασσεται καὶ οὕτως φοβερόν ἐρπυσσέν εἰς χεῖρας θεοῦ ζώντος· φοβερώτερον δὲ μᾶλλον ὀπηνίκα ἀκούσῃ τῆς δικαιοσύνης ἀποφάσεως παραδεδομένης τῇ ἀπεράντῳ κολάσει.

Οὐ ἔνεκεν, ἀδελφοί μου, παρακαλῶ καὶ δέομαι, καταλλαγώμεν τῷ θεῷ πρὸ θανάτου κτησώμεθα αὐτὸν εὐμενῇ, κτησώμεθα τοὺς μέλλοντας φοιτᾶν πρὸς ἡμᾶς ἄγγέλους θεῖους. Σχῶμεν τὸ ὄμμα τῆς διανοίας ἀγρυπνον. Σχῶμεν τὸν νοῦν ἀκαταμάχῃτον ἀπὸ τῆς πρὸς τὰ πάθη ἐνστάσεως μὴ ἐκκλίνοντες· ἀλλ' εἰ καὶ μικρὸν ὀλισθήσομεν θάττον ἀνίστάμενοι, πολλοῖς τε δάκρυσι τὰ πεπρωμένα βέλη τοῦ ἐχθροῦ σθενύοντες καὶ ἀντανισχόντες τὸν πόθον τοῦ Χριστοῦ. Πολλὰ ἰσχύει, φησί, δέησις δικαίου ἐνεργουμένη· ὥστε χρήζομεν ἀλλήλων τὰς εὐχὰς, ἀλλήλων τὰς ὑπομνήσεις. Πολλὰ ἰσχύει τὰ δάκρυα, ἡ κατάνυξις, καὶ γε πρὸ πάντων καὶ μετὰ πάντων ἡ μετέληψις τῶν ἁγιασμάτων, περὶ ἣν οὐκ οἶδα, ὅπως ὁρῶν ὑμᾶς ἀμελῶς διακειμένους λίαν θαυμάζω, κἔν μὲν παρῇ κυριακῇ, προσερχομένους τοῖς μυστηρίοις· ἂν δὲ ἐν ἑτέρᾳ γένηται σύναξις οὐδαμῶς ἀπαντῶντας. Καί τοι ἐν τῷ μοναστηρίῳ καθ' ἐκάστην ἡμέραν ἐξὸν ἦν τῷ βουλομένῳ κοινωνεῖν, νῦν δὲ καὶ σπανιώτερον καὶ οὐδαμοῦ ἢ ἀπάντησις. Καὶ ταῦτα λέγω οὐχ ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν βουλούμενος ὑμᾶς προσιέναι· γέγραπται γάρ· Δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν, καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω· ὃ γὰρ ἐσθίων καὶ πίνων ἀναξίως, κρίμα ἑαυτῷ ἐσθίει καὶ πίνει, μὴ διακρίνων τὸ σῶμα τοῦ κυρίου.

Οὐ τοῦτο οὖν λέγω. Μὴ γένοιτο· ἀλλ' ἵνα τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς κοινωνίας ὅσον ἐνδέχε-

niel propheta dicit: « Fluvius ante faciem eius fluit; mille millia sunt coram eo, et myriades myriadam ei ministrant. » Iudex terribilis est; nullamquam admittet excusationem, et de verbo vel otioso paenas exiget, ut in sacris evangeliis scriptum est. Et quomodo tunc sustinebit anima? Vere terribile est incidere in manus Dei viventis: et longe quidem terribilius cum audietur sententia iustissima illa, quae reos aeternis tradit tormentis.

Idcirco, fratres mei, hortor ac deprecor; ante mortem reconciliemur Deo; cum nobis propitium reddamus, et divinos angelos, ut ad nos tunc accedant auxiliatores, curemus. Oculum mentis sit nobis vigil: cogitatio nostra inaccessibilis sit, neque ad vitia proclivis; sed si quid vel parum peccemus, statim resurgamus, et multis lacrymis ignita iacula inimici exstinguamus; et in amore erga Christum e contra divites efficiamur. Scriptum est: Multum valet deprecatio iusti operibus coniuncta: et ideo ad invicem iuvenur in precibus atque commemorationibus. Multum valent lacrymae, et compunctio et prae caeteris et pro caeteris valet sacrorum mysteriorum susceptio. Miror vos, etsi dominica dies adsit, minus curiosos ad hanc susceptionem accedere; cum vero aliis diebus adsit synaxis, minime quidem accurrere. Verumtamen iis, qui in monasterio degunt, liceret quotidie communicare: nunc vero rarius est vel nulla frequentia. Haec quidem haud temere dico vel impellens quasi ex usu ad hanc frequentiam. Siquidem scriptum est: *Probet autem semetipsum homo, et sic de pane edat et de calice bibat; qui enim manducat et bibit indigne, iudicium sibi manducat et bibit, non diiudicans corpus Domini.*

Haud quidem hoc evenire fieri dico. Minime. Sed ut quisque desiderio san-

ται καθαίρωμεν ἑαυτοὺς, καὶ ἀξιώμεθα τοῦ
δώρου· ζωῆς γὰρ μετουσία ἐστὶν ὁ προκει-
μενος ἄρτος. Φησὶ γὰρ ὁ κύριος· Εγὼ εἶμι
ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς· ἐάν τις
φάγῃ ἐκ τοῦ ἄρτου τούτου, ζήσεται εἰς τὸν
αἰῶνα, καὶ ὁ ἄρτος, ὃν ἐγὼ δώσω, ἡ σὰρξ
μου ἐστὶ, ἣν ἐγὼ δώσω ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου
ζωῆς. Καὶ πάλιν· Ο τρώγων μου τὴν σάρκα
καὶ πίνων μου τὸ αἷμα ἐν ἐμοὶ μένει, καγὼ
ἐν αὐτῷ. Εἶδες δώρεάν ἄφατον καὶ ἄπειρον!
Οὐ μόνον ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν, ἀλλὰ καὶ
ἑαυτὸν προϋθνηκεν ἡμῖν εἰς ἐσθίαν. Τί τού-
του δεικτικώτερον πρὸς ἀγάπην κραταίαν;
Τίς δὲ σωτηριωδέστερον τῇ ψυχῇ; Εἴτα βρώ-
ματος μὲν ἢ πόματος κοινοῦ προκειμένου οὐ-
δεὶς ἐστὶν ὁ ἀπολιμπανόμενος καθεκάστην ἡ-
μέραν τοῦ μὴ μετέχειν, ἀλλ' εἰ καὶ μὴ μετασ-
χοίῃ δυσχεράνοι ἂν τὰ μέγιστα. Επειδὴ δὲ
οὐκ ἄρτος κοινός, ἀλλὰ ὁ ἄρτος τῆς ζωῆς,
καὶ ποτήριον οὐ κοινόν, ἀλλὰ ποτήριον τῆς
ἀθανασίας, ἀδιάφορον ἡγούμεθα τὸ πρᾶγμα,
καὶ οὐ πάντως ἀναγκαῖον; Καὶ πόσης οὐκ
ἂν εἴη τοῦτο ἀλογίας καὶ ἀνοίας;

Ἀλλ' εἰ καὶ γέγονε πρὸς γοῦν τὸ ἐξῆς
παρακαλῶ, ἀσφαλίσώμεθα, εἰδότες τὴν δύ-
ναμιν τοῦ δωρήματος, καὶ ὅσον ἐνδύχεται
καθαίρόμενοι, καὶ μετέχοντες τῶν ἀγιασμά-
των. Κἂν τύχη ἐργοχείρῳ ἡμᾶς σχολάζειν,
ἐπὶ ὅν ὁ σημαντὴρ μηνύσῃ, καταλιμπάνειν
τὸ ἔργον καὶ μετέχειν τοῦ δώρου ἐν πολλῇ
προθυμίᾳ. Καὶ τοῦτο, ὡς οἶμαι, μᾶλλον δὲ
ὡς τὸ ἀληθὲς ἔχει, πάννυ βροηθήσειεν ἡμῖν,
τῇ παρασκευῇ τῆς μεταλήψεως φυλαττόμενοι
καθαρῶς. Τῇ γὰρ ἀδιαφορίᾳ τοῦ μὴ κοινω-
νεῖν πῶς ἂν οὐχ ἀλώμεθα τοῖς πάθεσι; Γε-
νήσεται δὲ ἡμῖν καὶ ἐφόδιον τοῦτο ζωῆς αἰω-
νίου· ἥς ἀξιωθείημεν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φι-
λανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

etae comunionis se, quantum potest, puri-
ficet, et tanti muneris digni simus. Ete-
nim propositus panis, est vitae commu-
nicatio; dicit enim Dominus: *Ego sum
panis, de coelo descendens; si quis man-
ducaverit ex hoc pane, vivet in aeter-
num. Et panis, quem ego dabo, caro mea
est, quam ego dabo pro mundi vita. Et
rursus: Qui manducat meam carnem, et
bibit meum sanguinem, in me manet et
ego in eo.* Viden munus ineffabile et in-
finitum! Non solum pro nobis mortuus
est, sed et seipsum nobis cibum propo-
suit. Quid magis valeret ad demonstnan-
dam dilectionem fortem? Quid magis ani-
mae esse poterit salutare? Praeterea
nemo quotidiano cibo potuque usuali ca-
ret; et si careat, valde patitur; hic vero
non adest comunis panis, sed panis vi-
tae: neque comunis potus, sed potus im-
mortalitatis. Et nos quasi de negotio nul-
lius momenti, ac minime necessarii agi
arbitrabimur? Et quantam hoc non pro-
deret in nobis amentiam atque stulti-
tiam?

Verumtamen si hoc aliquando forte
acciderit, hortor ne amplius accadat, cum
bene noverimus tanti muneris virtutem,
et quantum necesse sit, ut puri acceda-
mus ac sacris reficiamur mysteriis. Etsi
laboribus manuum operam damus, si si-
gnum audiamus comunionis, opere inter-
misso ad suscipienda sacra mysteria ac-
curramus maximo cum desiderio. Si hoc
pacto nos operemur, arbitror haec vobis
maxime iuvare, et semper purificatos ser-
vare ad comunionem. Si vero indifferen-
tes erimus communioni, quomodo nos fa-
ciliores non exhiberemus in vitiis admit-
tendis? E contra hoc nobis erit viaticum
vitae aeternae; qua digni habeamur gratia
et misericordia Domini nostri Iesu Chri-
sti; cui sit gloria et potentia cum Patre
et Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΗ'.

Περὶ τοῦ εὐκινήτους εἶναι πρὸς
τὰ τῆς ἀρετῆς σκάμματα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἡ ἀρετὴ ἀκνιήτόν τι πῶγμα πέφυκεν εἶναι, οὐδέ ποτε τῆς ἐπὶ τὰ πρόσω φορᾶς ἰσταμένη· ἀλλ' αἰεὶ πρὸς τὰ κρείττονα τοὺς μετόχους αὐτῆς μεταβιβάζουσα. Καὶ τοῦτο δηλῶν ὁ ἀπόστολος λέγει· Οὐχ ὅτι ἤδη ἔλαβον, ἢ ἤδη τετελείωμαι. Διώκω δὲ εἰ καὶ κατελήρῃην ὑπὸ Χριστοῦ Ἰησοῦ. Καὶ πάλιν λέγει· Τὰ μὲν ὀπίσθεν ἐπιλανθάνομενος τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος· κατὰ σκοπὸν διώκω πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἀνω κλήσεως τοῦ θεοῦ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· ὥστε οὐδεμία στάσις ἐπὶ τῇ καλῇ. Ἡ γὰρ στάσις ἢ ἐπὶ τοῦ καλοῦ ἀρχὴ τοῦ κακοῦ γίνεται.

Οὐκοῦν μὴδ' ἡμεῖς στῶμεν, ἀδελφοί, τοῦ δρόμου τῆς ἀρετῆς, ἀλλὰ αἰεὶ ὤμεν εὐκίνητοι, νόκτιστοι, μεταταττόμενοι ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν, ἕως ἂν φθάσωμεν εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Εἶσται δὲ τοῦτο πῶς; Ἐὰν πᾶσαν ἡμέραν εὐθύμως διατελώμεν· οἷον φέρε εἰπεῖν· Πάρεστιν ὁ ὁρῶς; τάχει τοῦ ὕπνου διανιστάμεθα τῇ προσευχῇ παριστάμενοι. Μετήλθομεν ἐντεῦθεν· Προθύμως τοῦ ἔργου ἐπιλαβόμεθα, ὁμοῦ μὲν ἄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τῷ κυρίῳ, ὁμοῦ δὲ καὶ ταῖς χερσὶν ἐργαζόμενοι. Συμπεφέρασται ἡμέρα μετὰ εὐχαριστίας καὶ κατανύξεως ἐπὶ τὸν ὕπνον ἵωμεν, ὥς ἂν τῇ τοιαύτῃ διαδοχῇ πληροῦται τὸ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Δαυὶδ εἰρημένον· Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα· καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνώσιν. Μὴ ἡμέρα ἐν αἰχμαλωσίαις καὶ ἀδιαφορίαις, μὴ δὲ νύξ ἐν

SERMO CVIII.

*Ne unquam vel minime deseramus
stadium virtutis.*

FRATRES ET PATRES,

Negotium haud quidem mutabile virtus est, nec unquam cohibetur ne ad ulteriora sese extendat; sed possessiones suas ad ulteriora provehit iugiter. Quod quidem liquido demonstrans Apostolus ait: « Non quia coepi, ideo absolvi; prosequor autem, ut arripiam, in eo, in quo deprehensus sum a Christo Iesu. » Ac rursus addit: « Quae retro sunt obliviscens ad ea, quae prae oculis sunt me extendens iuxta scopum contendo ad bravium celestis vocationis Dei in Christo Iesu, » ita ut nulla sit in bono commoratio. Non progredi enim in bono est mali principium.

Ideoque, fratres, neque nos commoremur in cursu virtutum, sed semper constantes simus quasi modo exordientes, de virtute in virtutem progredientes quousque evadamus in hominem perfectum in mensuram plenitudinis Christi. Quomodo autem hoc fiet? Si quotidie perfectioni studeamus, ac veluti nobis dicamus: Modo mane est: statim e somno surgamus, ad orationem accedamus. Ab oratione surgentes, alacriter opera aggrediamur continuo canentes et psallentes in cordibus nostris Domino. Dum et manibus operati dies absolvitur, cum gratiarum actione et compunctione cubitum redeamus. Atque hoc pacto in hac processione rerum illud impletur Davidicum effatum: *Dies diei eructat verbum, et nox nocti indicat scientiam.* Nulla dies in captivitate et contem-

κοίτας καὶ ἀσελγείαις· οὐ λέγω πραγματικῶς. Μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ μὴδὲ διανοηματικῶς. Ἐπειδὴ καθάπερ τὸ σῶμα, οὕτως καὶ τὴν ψυχὴν ἀγνεύειν ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἐπιζητεῖ. Ἀλλὰ ἐπιθυμοῦμεν ἐπιθυμίαν; καὶ τί ἐπιθυμητικώτερον τῆς ἀρετῆς, ἥς ἡ ἡδονὴ γλυκεῖα καὶ ἀκόρεστος; Ἀλλ' ἐρῶμεν κάλους; καὶ τί ἐρασμιώτερον τοῦ Κυρίου; οὐ τῷ κάλλει τὰ πάντα ὠραῖζεται; Πονηραί δὲ ἐπιθυμίαι ἐξοιστροῦσαι τὴν ψυχὴν, θηρίου παντὸς χαλεπώτερον αὐτὴν κατεστίουσιν ὥστε οὐχ ἡδονὴ αὕτη, ἀλλ' ὀδυνηρὰ ζωή. Μὴ πλανάσθῃς, φησὶ, σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομησάτω οὐ δύνανται, οὐδὲ ρηορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. Τίνα οὖν εἰπέ μοι ἡ ἀμαρτία λαβούσα οὐκ ἡτίμωσε καὶ τεταπεινώκε καὶ τῷ θανάτῳ παρέδωκεν; Τίνα δὲ ἡ ἀρετὴ λάβουσα οὐχ ὕψωσε καὶ θαυμαστὸν τῷ κόσμῳ ἀπέφηνεν; Λαβέ μοι ἐκ πολλῶν δύο· τὸν Ἀμμὼν καὶ τὸν Ἰωσήφ. Οὐχὶ τὸν μὲν, ἡ ἐπὶ τῇ ἀδελφῇ πορνεία ἐφρονόκησε· τὸν δὲ ἡ ἐπὶ τῇ Αἰγυπτίᾳ ἐφρονόκησε· τὸν δὲ ἡ ἐπὶ τῇ Αἰγυπτίᾳ ἀγνεῖα ἐβασίλευσεν;

Οὕτως ἡ ἀρετὴ ἐραστὴ καὶ ἐφετὴ καὶ σωτήριος τυγχάνει· ἀλλ' ὅμως οἱ ἄνθρωποι πλανώμεθα πλάνην μεγάλην, ἀντὶ ζωῆς βίαν αὐτον αἰρούμενοι, καὶ ἀντὶ φωτὸς σκοτὸς ἀσπαζόμενοι, καὶ ἀντὶ ἀφθαρσίαν φθορὰν φιλοῦντες. Οὐ τί ἂν γένοιτο ἐλεεῖν ἐλεεινότερον; Πόθεν οὖν θέλοντες εἶναι ἐρασταὶ τοῦ καλοῦ οὐ δύναμεθα; Οτι μὴ ἀληθινῶς θελήματι θέλομεν, ἀλλ' ἐπιπλάστῳ· ἐπεὶ αὐτεξούσιοι ὄντες πάντως ὃ θελομεν, τοῦτο καὶ αἰρούμεθα. Ἀλλ' ὡς εἰκεν, ἡ ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος διατριβὴ ἔξιν ἐποίησεν ἡμῖν δυσσώπαστον παθῶν. Ἀλλὰ τί φησὶν ὁ Απόστολος. Ἀνθρώπινον λέγω διὰ τὴν ἀσθένειαν τῆς σαρκὸς ἡμῶν ὥσπερ γὰρ παρεστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν ὁσῶν τῇ ἀκαθαρσίᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ, οὕτω νῦν παραστήσατε τὰ μέλη ὑμῶν ὁσῶν τῇ δι-

ptu: nulla nox in concubitu et fornicatione. Haud quidem de actibus dico. Minime: sed neque mentaliter. Si quidem verbum veritatis non modo exigit, ut corpus sit castum, sed anima quoque. Ac quidem desiderio concupiscamus. Sed quid erit virtute desiderabilius, cuius voluptas dulcis revera est et numquam satiare potest. Expetamus pulchritudinem. Sed quid Domino amabilius, cuius venustate cuncta decorantur? Cupiditates pravae veluti oestrum iniiciunt animae, omni crudeliori fera crudeliores ipsam dilaniantem, ita ut illi nulla sit voluptas sed vita dolorosa. Dictum est: *Ne erretis: caro et sanguis regnum Dei possidere non possunt*; neque corruptio haereditare potest incorruptibilitatem. Edic mihi: Quemnam peccatum dominatum non dedecoravit contemptumque fecit, mortique tradidit? Quemnam e contra virtus dominata non exaltavit et mirabilem etiam coram mundo non effecit? Ex omnibus duo exempla considera, Ammonis et Iosephi. Nonne alterum in sororem peccantem occisum legimus, alterum vero cum Aegyptia castum ad regnum vidimus elatum?

Tanto virtus amabilis est et desideranda atque ad salutem adducens. Et tamen nos homines erramus errore quam maximo, prae vita mortem eligentes, et pro incorruptione corruptibilitatem diligentes. Quo quid erit miseratione miserabilius? Ecqua de causa igitur cum velimus amatores esse virtutis, tales esse non possumus; quia non sincera et vera voluntate, sed ficta istud volumus. Quia cum libero gaudeamus arbitrio, illud quod malumus, eligimus. Verumtamen prava a iuventute consuetudo, ut par est, nobis habitum difficile a vitiis alienum inducit. Dicit autem Apostolus: « Humana loquor ob infirmitatem carnis nostrae: sicuti exhibuistis membra vestra corruptionis

καιοσύνη εἰς ἀγριασμόν· τοῦτό ἐστιν ἀντίρρο-
πων σπουδὴν ἐπιδείξασθαι δεῖν ἡμᾶς τῇ
ἀρετῇ.

Διὸ ἐπιμείνωμεν, ἀδελφοί μου, ἔτι κρού-
οντες, καὶ πάντως ἀνοίξει ἡμῖν θύραν ὁ ἀγα-
θὸς ἡμῶν Θεός, ποιῶν ἐν ἡμῖν τὸ εὐάρεστον
ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ διδοὺς ἡμῖν ζωὴν αἰώ-
νιον ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἀγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΘ'.

Περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ
ἀδελφοῦ Θεοσώστου, καὶ τοῦ
εὐσεβῶς καὶ ὁσίως διαβιῶναι.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀρτι ἐντελῶς μεμαθήκαμεν περὶ τοῦ
ἀδελφοῦ Θεοσώστου, ὅτι κεκοίμηται, καὶ δεῖ
περὶ αὐτοῦ μικρόν τι φᾶναι ὅτι ὁ ἀνὴρ τῶν
δοκίμων ἦν, οὗ ὁ ἔπαινος ἐν πολλοῖς καὶ μο-
ναχοῖς καὶ λαϊκοῖς· ὃς καὶ ὑπεταγῇ καὶ ὑπέ-
ταξεν· ἐξ ὧν πέπονθε πειρασθεῖς ὀνύχμενος,
ἀποστολικῶς εἰπεῖν, τοῖς πειραζομένοις βρο-
τήσαι. Κάντεῦθεν πολλὰ τὰ κατὰ θεὸν τέκνα
καὶ δόκιμα κτησάμενος· ὃς καὶ ὑπέστη ὑπὲρ
ἀληθείας θλίψεις καὶ στενοχωρίας, διωγμοὺς
καὶ πειρασμοὺς, οὗ τοὺς τύχοντας, ἐφ' οἷς
καὶ τελειωθείς ἐνεδήμησε πρὸς κύριον.

Τίνος οὖν ἔνεκε εἶρηται μοι ταῦτα; Ἰνα
καὶ ἐν τῷ ἀδελφῷ ἡμῶν καὶ ἡμεῖς τὰ καθ'
ἡμᾶς θεωρήσωμεν, ἀδελφοί· ὅτι εἰ καλῶς καὶ
ὁσίως πολιτευσώμεθα, ὁμοίως ἐπαινεθῶ-
μεθα ὑφ' ἑτέρου, ζήλου ἀγαθοῦ πρόξενοι τοῖς
μεταγενεστέροις προκείμενοι. Εἰ δὲ οὐ καλῶς,
οὐ μόνον οὐκ ἐπαινεθώμεθα, ἀλλὰ καὶ δι-

et iniquitatis mancipia ad peccatum, sic
modo exhibete membra vestra iustitiae
mancipia ad iustitiam: » scilicet necessum
est vos ostendere studium aequale erga
virtutem.

Instemus itaque, fratres, magis ma-
gisque pulsantes, et certe quidem aperiet
nobis ianuam benignus Deus noster, qui
faciet in nobis beneplacitum suum, et da-
bit nobis aeternam vitam in Christo Iesu
Domino nostro; cui sit gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et sem-
per et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CIX.

*De morte fratris Theososti
et de pia ac religiosa vita.*

FRATRES ET PATRES,

Nunc aperte novimus fratrem Theo-
sostum obiisse: aliquid modo de ipso di-
cere praestat, cum e probatissimis viris
fuerit: cuius laus est apud plurimos tum
monachos tum laicos homines. Is subie-
ctus fuit atque imperavit; et, ut apostoli
verbis utar, ob ea quae passus est, po-
tens fuit et alios tentatos adiuvere. Inde
plures in Deo filios ac quidem praestan-
tes adeptus est: et pro veritate labores
et angustias, persecutiones ac tentationes
haud quidem communes sustinuit, in quibus
cum evasisset perfectus, ad Dominum mi-
gravit.

Ecqua de causa haec ego commemoro?
Ut et nos, o fratres, nobismetipsis con-
sulamus in fratrem nostrum respicientes;
ita ut si bene sancteque vivamus, pariter
ab aliis laudabimur, digni effecti, ut iis,
qui post nos erunt, aemulationis causa
simus. Si vero haud bona nobis vita

καὶ ὑφίξομεν τιμωρίας ἀθανάτου ὅπερ φοβερὸν ἐστὶ καὶ ἐννοεῖν καὶ λέγειν.

Σὺ δὲ μὴ σκόπει πῶς εἰς κατ' εἰς μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν. Καὶ ποῦ πορευσόμεθα; Καὶ τίς ἡ ἐνταῦθα οἰκονομουμένη ζωὴ ἡμῶν; Ἐπ' ὀλίγαις ἡμέραις ὅσον εἰς πείραν καὶ βάσανον ἀρετῆς ἐπιβιβῶναι· εἴθ' οὕτως μεταβῆναι, ἐνθα διαμενοῦμεν εἰσαί. Εὐφρόνων τοιγαροῦν, ὅτι ταῦτα διανοεῖσθε· καὶ ὁ ταῦτα διανοούμενος τρέμει καὶ δέδοικεν, αἰ καθ' ἡμέραν ἀπεκδεχόμενος τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος αὐτοῦ· κἀντεῦθεν προθυμούμενον ἔργον εἰς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν, καὶ τοσοῦτον ὥς πόνους πόνους προστιθέναι ἀεννάως.

Πόθεν γὰρ οἱ ὑπερφυεῖς ἀγῶνες τῶν ἀγίων; Πόθεν τὸ πολυχρόνιον τῆς ὑπομονῆς; Πόθεν τὸ διαρκὲς τῆς ὑπακοῆς; Πόθεν τὸ ἕως γήρων ὑποτακτικόν; Καὶ τὰ ἔτι τούτων μέζονα, πόθεν τὰ ἄλλα τῶν μαρτύρων; Πόθεν αἱ τῶν μελῶν συγκοπαί; πόθεν αἱ τῶν αἱμάτων ἐκχύσεις; Οὐκ ἐντεῦθεν, ἐκ τοῦ ἐπιλογίζεσθαι αὐτοὺς τὸ ἐπίκηρον τοῦ βίου καὶ ὠκύμυρον τῆς ζωῆς, τό τε παραστατικὸν τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου καὶ τὸ ἀτελεύτητον τῶν αἰωνίων βασανιστηρίων. Ἐντεῦθεν οὖν οἰστὰ αὐτοῖς πάντα ἐντεῦθεν ὥς ἐπ' ἄλλοτρίοις σώμασι τῶν ἀνηκέστων βασάνων ἡ ὑπομονή· καὶ γε μακαρία ἡ ψυχὴ ἡ ταῦτα νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐπιλογιζομένη· ἡ ὥς ξένη καὶ παρεπίδημος διαμείβουσα τὸν βίον, ἡ ἀπεκδεχόμενη τὴν μακαρίαν ἐκείνην ζωὴν καὶ ἀπήμονα. Περὶ ἧς φησὶν ὁ ἀπόστολος· Ἡ γὰρ ἀποκαταδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἐκδέχεται· τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἐκούσα· ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι· ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς ὑβορέως εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ.

erit, non modo non laudabimur; verumtamen et poenas tormenti aeterni lueamus; quod quidem vel cogitare vel dicere tremendum est.

Tu vero considera ut singulatim alius post alium e mundo abimus. Et quo vadimus? Ecquae erit vita ista, quam in hoc mundo ordinare studemus? Perpauci dies in exercitio et labore virtutis sunt transeundi, ac deinde moriendum est, ac abeundum quo in aeternum manebimus. Bene igitur sibi providens est, qui haec considerat; modo enim haec meditamini; et qui haec mente volutat, tremit et formidat; nam iugiter expectat resolutionem corporis sui. Icciro alacer est ad opera proposita, ad concreditum sibi ministerium, ut continue labores laboribus adiungat.

Qua enim de causa sancti viri tanta exantlarunt certamina? et per tot annos sustinuerunt patientes? Unde tanta obedientia et usque ad senectutem subiectio? Et ut maiora dicam: unde martyrum passionum membrorum concisio, et sanguinis effusiones! Nonne ex eo quod considerarent vitam transitoriam celeremque mortem, superimminens iudicium, atque aeterni tormenti perpetuitatem! Hinc igitur tolerabilia omnia ipsis videbantur, et quasi in alienis corporibus experti tormenta haud ferenda sustinebant. Vere autem beata est anima, quae istiusmodi meditatur diu noctueque, quae veluti advena et peregrina in hoc mundo expectat beatam et perfectam vitam. De ea dixit Apostolus: Expectatio creaturae revelationem adducit filiorum Dei: Creatura enim vanitati subiecta est, haud quidem sponte, sed causa illius, qui subiecit in spe. Ipsa autem creatura liberata a servitute corruptionis evadet ad libertatem filiorum Dei.

Οὕτως ὅτι εἰς ἀφθαρσίαν μεταποιηθήσονται τὰ πᾶν ἐπήγγελται καὶ ἐκ δουλείας εἰς ἐλευθερίαν μεταστοιχειωθῆναι τὴν κτίσιν. Πλείη λοιπὸν ἡ ἡμέρα ἐκείνη, περὶ ἧς γέγραπται ὁ ὄψιμος Δαυιδ· Οὗτος κρεῖσσον ἡμέρα μία ἐν ταῖς αὐλαῖς σου, ὡπὲρ χιλιάδας. Καὶ πάλιν ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων· Ἡμέρα κυρίου ὡς χίλια ἔτη. Καὶ ὁ ἀποστόλος Παῦλος γράσκει· Συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ αὐτοῦ, εἰ πως κατανοήσω εἰς τὴν ἐξανάστασιν τῶν νεκρῶν.

Ἐκεῖ τοιγαροῦν, ὦ ἀδελφοί, καὶ ἡμεῖς τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τείνωμεν· ἐκεῖ τὰ διανοήματα καὶ τὰ διαβουλεύματα ἡμῶν διαποιήσωμεν· ἐκεῖ καὶ τὰ ἐπιθυμήματα καὶ τὰ ἐρωτεύματα ἡμῶν ἀνάψωμεν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου τὸν ἐξουσιάζοντα περιάξαι ἡμᾶς· οὐ μὴν ἰσχύοντα καταβῆλαιν περιπεφραγμένους ἤδη τοῖς ὅπλοις τῆς ἀσκήσεως· ἐν οὗ μόνον διατρέχειν, ἀλλὰ καὶ νικᾶν ὑμᾶς εὐχρημαὶ ὁ ταπεινός, καὶ στέφανον ἀποῖσαι δικαιοσύνης ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙ΄.

Περὶ τοῦς χαροποιοῦ ἡμῶν
βιωτῆς, καὶ τοῦ μὴ
ἀκηδιᾶν ἐν τῇ ἐχθροῦ πάλῃ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Χαίρειν μὲν ἐκ κυρίου πᾶσιν καὶ πάντοτε προστάσσει ὁ Ἀπόστολος, χαίρουσι δὲ ὡς ἔοικε μόνον οἱ ἀληθινοὶ μοναχοί, οἱ οὐ μεριμνῶσιν οὐ περὶ γυναικὸς, οὐ περὶ τέκνων, οὐ περὶ οὐλοῦν, οὐ περὶ χρημάτων, οὐ περὶ κτημάτων, οὐ περὶ τινος ἄλλου τῶν τοῖς φιλοσάρκεις σπουδαζομένων. Μία γὰρ μέριμνα αὐτοῖς πῶς ἀρέσκωσι τῷ κυρίῳ· τὸ δὲ

Considera quo pacto praenunciantur omnia ad incorruptionem immutari, et creaturam e servitute ad libertatem adduci. Quando vero adveniet dies, de qua loquitur David: Quod melior est una dies in atriis tuis super millia. Et rursus Apostolorum Princeps: Dies Domini sicut mille anni. Et Paulus apostolus: Conformatus morti eius, quomodo occurram ad resurrectionem mortuorum.

Ad haec et nos, fratres, mentem et cor dirigamus: ad haec omne desiderium nostrum intendamus: ad haec cogitationes et consilia nostra convertamus: ad haec omnia consequenda et inquirenda satagamus: ita ut in his versati vitemus principem saeculi huius, qui omnem movet lapidem, ut nos seducat. Ac nos contra quos non valet cum bene munitis armis asceticae professionis reperiatur, eum non solum fugiamus, sed vincamus, sicut et ego humilis homo vobis auguror; et reportemus coronam iustitiae in Christo Iesu Domino nostro; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CX.

*De laeta vitae nostrae ratione,
et de alacri certamine adversus
hostem.*

FRATRES ET PATRES,

Gaudere in Domino omnibus et semper mandat apostolus; sed vere gaudent soli et veri monachi, ut par est, qui solliciti minime sunt erga mulierem, vel filios, vel servos, vel divitias, vel possessiones, neque ullam rem aliam, in qua satagunt qui his corporalibus rebus student. Unica enim est monachorum cura

οὕτως μεριμνᾶν χαίρειν ἔστιν ἐν κυρίῳ πάν-
τοτε. Οπου γὰρ γάμος καὶ δουλεία καὶ τὰ
ἐκ τούτων τικτόμενα ὀχληρὰ, ὁ περισπασμὸς
οὗτος ὁ πονηρὸς οὐ θέλει ὁ Θεὸς τοῖς υἱοῖς
τῶν ἀνθρώπων, τοῦ περισπᾶσθαι ἐν αὐτοῖς,
κατὰ τὸ τοῦ Σολομῶντος εἰρημένον. Εκκεῖ δὲ
σχερὲς ἔστιν τὸ χαίρειν ἐν κυρίῳ τῶν προει-
ρημένων ἀφελκόντων τὸν νοῦν τῆς τοῦ Θεοῦ
μνήμης, ἐφ' ἣ ἔστι τὸ χαίρειν ἐκ κυρίου.

Ἐπεὶ τῆς μερίδος τῶν χαιρόντων ἐν κυ-
ρίῳ ἡμεῖς, χαίρομεν καὶ συγχαίρομεν ἀλλή-
λοις, ἀδελφοὶ, προσδεχόμενοι τὴν ὑπὲρ τῆς
παρθενίας καὶ ἀκημοσύνης μισθὸν τοῦ Θεοῦ,
ὃς καὶ ὑπὲρ ψυχροῦ ποτηρίου μισθὸν ἐπηγγέ-
λατο δοῦναι, μὴ ὅτι γε ὑπὲρ οὕτω μεγάλων τε
καὶ ὑπερφυῶν κατορθωμάτων; Μέγιστον γὰρ
καὶ ὑπερφυὲς κατόρθωμα τὸ τῆς παρθενίας
καὶ αὐτῆς συναπτόμενον τῆς ἀγγελικῆς πο-
λιτείας· εἰς τὸ κατ' ἀρχῆς ἀνακομίζον τὸν
ἀνθρώπου ἐν τῷ παραδείσῳ, ὅτε οὐκ ἦν γάμος,
οὔτε δουλεία· ἀλλὰ τις ζῶν ἀπήμων, καὶ
διαγωγὴ ἁλυπος.

Εἴ δέ τις λέγει μὴ χαίρειν, ἀλλὰ λυπεῖ-
σθαι δι' ἣν αἰτίαν, πυνθάνομαι, ἢ λύπη;
Ὅτι ἁμαρτίας ἐστὶ πεποιηκὼς; Ἀλλὰ ταύ-
τας ἀφείδη διὰ τῆς ἀποταγῆς, καὶ ὑποταγῆς
καὶ ἐξαγορεύσεως. Ἀλλ' ὅτι τοῖς λογισμοῖς
ἐστὶ τιτρωσκόμενος κατ' ἐκάστην ἡμέραν;
Ἀλλὰ καὶ τοῦτο σημεῖον στεφανώσεως· οὐδεὶς
γὰρ τὸν ἐξω πολέμου, ἀλλὰ τὸν πολέμιστὴν
στεφανοῖ. Οὐδὲ μὲν ἀμοίβεται ὁρίοις τὸν μὴ
κονιστάμενον, ἀλλὰ τὸν διηγωνισμένον μάλι-
στα. Οὐ θεωρεῖτε πῶς ὅθεν λέγωμεν λυπεῖ-
σθαι, ἐκεῖθεν ἔχομεν τὸ χαίρειν.

Χαίρομεν τοιγαροῦν, ἀδελφοὶ, πνευμα-
τικῇ ἀγαλλιάσει, ἀντανιστάμενοι καὶ ἀντι-
καθιστάμενοι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ δια-
βόλου κραταιότερον εὐχαῖς μὲν καὶ δεήσεσιν
ἀνατρέποντες αὐτοῦ τὰς προσβολὰς· ταπεινο-

ut Domino placeant: huiusmodi autem
solicitude est vere gaudere in Domino
semper. Ubi enim est coniugium et ser-
vitus, et quae inde eveniunt, turbatio pati-
tur; et hac sunt occupationes malae, quas
dedit Deus filiis hominum, ut inter se
occupentur iuxta verba Salomonis. Diffi-
cile enim est in his gaudere in Domino;
siquidem illa mentem a Deo abstrahunt,
in quo est vere gaudere in Domino.

Cum vero nos simus in parte gau-
dentium in Domino, gaudeamus et con-
gaudeamus ad invicem, o fratres, expe-
ctantes retributionem vitae virginalis ac
pauperis ab eo, qui mercedem retribuit,
Deus. Is enim pro frigidae aquae poculo
mercedem dare promisit, nonne pro ma-
gnis et naturam superantibus peribus
mercedem non dabit? Maximum quidem
certamen est illud virginitatis, et aliud
cum illa coniunctum caeterae nostrae an-
gelicae vivendi rationis, quae ad pristi-
num revocat homines statum in paradiso,
quando nullum erat connubium et servi-
tus nulla, sed vita tantum sine poena
et vivendi modus absque dolore.

Si vero quis dicat, haud fas esse gau-
dere, sed contristari; rursus quaero, cur
dolendum? Fortasse quia peccata fecerit?
Sed haec deleta sunt obedientia, subie-
ctione et confessione. Fortasse, quia quo-
tidie malis cogitationibus vulneratur? Sed
hoc signum est, quod tandem coronabi-
tur; siquidem non qui extra bellum, sed
qui in bello est, coronatur, neque prae-
mia suscipit qui pulvere non aspergitur;
sed qui maxime certaverit. Nonne videtis
quomodo unde dicimus doleri, inde est
nobis et causa laetitiae?

Gaudeamus igitur, o fratres, spirituali
laetitia, insurgentes et comutantis adver-
sus insidias diaboli usque validius tum
precibus et orationibus illius assultus re-
pellentes: tum humilitate et obedientia

προσύνῃ δὲ καὶ ὑπακοῇ συντρίβοντες αὐτοῦ τὰς παγίδας· δάκρυσι καὶ καταποντίζοντες αὐτὸν ὡς Φαραὼ· ἐξαγορεύσει τε καὶ ἐξομολογήσει ἀποδιώκοντες αὐτὸν πόρρωθεν· τοῖς πᾶσιν ἄλλοις κατορθώμασι καταβάλλοντες αὐτὸν δυνάμει Θεοῦ.

Τοιγαροῦν ποικίλος ἐστὶ ταῖς μεθοδείαις καὶ πολύτεχνος τῇ κακίᾳ, οἷδε καιρὸν παραπερεῖν, ἐφ' ᾧ ἐξέλθοι ζητῶν τοῦ θανατώσαι ἡμᾶς· οἷδε καὶ ὑποστέλλεσθαι δῆθεν ἡττηθεῖς, ἵνα ἀθρόον ἐπιστὰς ἀπαρασκευάστον εὔροι τὴν ψυχὴν, καὶ ἀπεργάσῃ τὸ, ὃ βούλοιο. Ἀλλ' ἡμεῖς ἐπὶ τῆς φυλακῆς ἡμῶν ἐστῶτες νήφωμεν, γρηγορώμεν, ἀκοίμητον ὄμμα τῆς διανοίας ἔχοντες, ζέουσιν τὴν καρδίαν ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ. Καντεῦθεν ἀκαταγώνιστοι διαμενοῦμεν καὶ ἀπερίτρεπτοι.

Ναὶ παρακαλῶ μὴ ὀλιγορήσωμεν ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐχθρὸν μάχῃ· ἐγγὺς τὸ πέραν τῶν ἀγώνων. Ἐτι μικρὸν ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χροنیῃ· ἢ τῷ ἐκάστου τέλει ἢ τῇ τοῦ παντὸς συντελείᾳ, καθ' ἣν ἀποκαλυφθήσεται ἀπ' οὐρανοῦ μετ' ἀγγέλων δυνάμει ἐν πυρὶ φλογὸς καὶ δόξῃ ἀνεκλαλήτῳ καὶ ὄψεται αὐτὸν πᾶς ὀφθαλμὸς κατὰ τὸ γεγραμμένον· καὶ οἱ τινες αὐτὸν ἐξεκέντησαν. Καὶ ὄψονται πᾶσαι αἱ φυλαὶ τῆς γῆς· ὡς φοβερὸν τὸ ὄραμα ἐκεῖνο καὶ πάσῃ ἐκστάσει ἀνεκδιήγητον. Τότε σκιρτήσουσιν οἱ τὸν καλὸν ἀγῶνα διηγωνισμένοι· οἱ ὑπομεμενηκότες ἐν τοῖς πειρασμοῖς· οἱ τῆς ὁσιότητος ἐρασταί· οἱ τῆς ὑποταγῆς τελειωταί· οἱ πάντα ἐν πᾶσι εὐαρεστηκότες τῷ κυρίῳ. Ἀλλ' εἴη καὶ ἡμᾶς σὺν αὐτοῖς συγκαταριθμηθῆναι, καὶ ἀπολαῦσαι τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

laqueos illius rumpentes: tum lacrymis et compunctione submergentes eum ut Pharaon; tum confessione et praedicatione persequentes eum ulterius quoque; tum et aliis omnibus recte factis profligantes illum in virtute Dei.

Verumtamen ipse callidus est in insidiis, et varia excogitat malitiae artificia; novit bene eligere tempora opportuna dum nos perdere quaerit; novit humi veluti victum iacere, ut facilius surgens imparatam inveniat animam nostram, et quod ipse velit, faciat. Nos vero semper in specula nos ipsos custodiamus, nosmet contineamus, vigilemus, neque unquam oculus mentis nostrae dormitet in dilectione Dei. Hoc pacto irreprehensibiles manebimus atque invincibiles.

Hortor quidem vos, ne animo despondeamus in bello, neque segnes simus in pugna adversus hostem. Prope est certaminum finis. *Adhuc modicum, et qui venturus est veniet, et non tardabit*, tum ob finem uniuscuiusque, tum et ob rerum omnium consummationem; quando ipse revelabitur e coelis cum angelorum virtute, in igne flammae, et gloria inenarrabili; et omnis oculus videbit eum, ut scriptum est, etiam ii, qui eum confixerunt. Et videbunt omnes tribus terrae, quam sit terribilis. Tunc exultabunt qui bonum certamen certaverunt, qui perseverantes fuere in tentationibus, qui sanctitatem dilexerunt, qui humilitati studuere, qui perfecti fuere in obedientia, quique in omnibus et per omnia placuerunt Domino. Utinam et nos illis connumeremur, et fruamur aeternis bonis simul in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΑ΄.

Περὶ ὑπομονῆς καὶ κατανύξεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Λαλῶν ἔτι λαλήσω, καὶ παρακαλῶν ἔτι παρακαλέσω. Επειδὴ ἐναγώνιός εἰμι, ὅτι καὶ τὸ γῆρας περὶ τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ κοῦμα τῆς παραστασίας φοβερόν. Εἴ' ὃ πως οὐκ ἔστιν ἐμοὶ δεδοικέναι; πῶς δὲ οὐ προαιρεῖσθαι, μὴ ὅτι ταῦτα τὰ βραχέα φθέγγεσθαι ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ταπεινὴν μου ψυχὴν προσέσθαι ὑπὲρ ἐνὸς ἐκάστου πάντων ὑμῶν. Τοιγαροῦν, ἀδελφοί, ἀκούσωμεν τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Ὁ καιρὸς συνεσταλμένος τὸ λοιπὸν ἔστιν· ἵνα καὶ οἱ ἔχοντες γυναῖκας ὡς μὴ ἔχοντες ᾧσι, καὶ οἱ κλαίοντες ὡς ἀγαλλόμενοι, καὶ οἱ ἀγοράζοντες ὡς μὴ κατέχοντες, καὶ οἱ χρώμενοι ὡς μὴ καταχρώμενοι· παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου· τουτέστιν παρέρχεται, παριππεύει, οὐδὲ ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας τὸ στάσιμον ἔχον. Ἀλλ' ὁ χθὲς λαμπρὸς, σήμερον κατηφής· καὶ ὁ χθὲς ἐν εὐημερίᾳ, σήμερον ἐν συμφορᾷ. Καὶ νῦν μὲν οὗτος εἰς ὕψος αἵρεται, νῦν δὲ ἕτερος πίπτει ἐκ τοῦ ἀξιώματος. Καὶ ἄλλος μὲν ἐκ πλουσίου πένης· ἕτερος δὲ ἐκ πένητος πλούσιος καθίσταται καὶ μυρίαὶ μεταβολαῖς καὶ μεταπτώσεσιν ὑποβάλλεται ὁ ταλαίπωρος ἡμῶν εἶς, μηδ' αὖτ' ὁ στάσιμον κεκτημένος.

Πόθεν δὲ τοῦτο συμβέβηκε; Ἐκ τῆς ἀρχῆθεν ἀβουλίας ἡμῶν δηλονότι. Επειδὴ γὰρ ἡλογίσασμεν τῆς ἐν τῷ παραδείσῳ δοθείσης ἡμῖν ἀγίας ἐντολῆς, ἡδονὴν κλαπέντες τῇ ἀπάτῃ τοῦ ὄφως, εἰκότως παρεδόθημεν τῇ πολυπαθεστάτῃ καὶ ἀλλοιωτῇ ζωῇ ταύτῃ. δι' ἣν καὶ ἡ παρουσία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀνακομίζουσα ἡμᾶς εἰς τὸ κατ' ἀρχάς, καὶ ἀποκαθιστῶσα εἰς τὴν ἀπήμονα ζωὴν καὶ ἀλυπον διαγωγὴν ἐκείνην. Σωφρόνων οὖν ἔστι καὶ δοκίμων ἐν τοῖς ἀσάτοις

SERMO CXI.

De patientia et compunctione.

FRATRES ET PATRES,

Loquens adhuc loquar, et hortans adhuc hortabor. In angustiis versor, cum iam senuerit caput meum et iudicium, ad quod adesse vocor, apparet terribile. Quomodo tum mihi non timendum foret? Et quomodo inde non est mihi persuasum haec brevia sermocinari, imo etiam animam meam pro unoquoque vestrum omnium tradere? Audiamus igitur, o fratres loquentem Apostolum: De coeterno tempus constitutum est, ut habentes mulieres sint quasi non habentes, fientes quasi gaudentes, ementes quasi non possidentes, utentes quasi non utentes; praeterit enim figura huius mundi, scilicet transit atque uti equus discurrit, neque uno tantum die subsistit. Heri fuit clara dies, hodie nebulosa: qui tunc in fortuna, hodie in aeramnis. Nunc aliquis in altitudine elatus est, modo vero alter e dignitate sua decedit. Alter e divite fit pauper, alter e paupere dives constituitur; et inter multiplices varietates atque casus vita nostra agitur, nulla concessa stabili conditione.

Unde vero haec eveniunt? Ex ipso scilicet principio inconsiderationis nostrae. Siquidem iam tunc in paradiso minime ratione sumus bene usi, quando datum fuit nobis a Deo praeceptum, nos voluntarie delapsi sumus in serpentis insidias, et sponte amplexati sumus hanc vitam tot passionibus ac varietatibus obnoxiam. Quamobrem necessarius fuit Iesu Christi adventus, qui nos restitueret illi pristinae conditioni, et ad illam vitam

στερέμνιον εἶναι, καὶ ἐν τοῖς τρεπτοῖς ἀτρεπτον διαμένειν.

Τίνων δ' ἂν εἶεν τοῦτο, ἀλλ' ἡ τῶν ἐσταυρωμένων τῷ κόσμῳ καὶ κατόπιν ἰόντων τοῦ κυρίου; Καί γε τοιοῦτοι ἡμεῖς χάριτι Χριστοῦ, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, τὴν καλὴν ἀποταγὴν ἀποτασσόμενοι δι' ἧς πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνακομιδὴν πέφυκεν ἐγγίνεσθαι. Καὶ γὰρ ἐπειδὴ διὰ παρακοῆς καὶ ἀπειθείας ἐξελήβημεν τοῦ παράδεισου, εὐδόκησεν ὁ ὑπεραγαπῶνς ἡμῶν θεὸς δι' ὑπακοῆς καὶ εὐπειθείας ἀπολαβεῖν ἡμᾶς πάλιν τὸν παράδεισον. Οὐκοῦν χαίρομεν ἐπὶ τῇ ὑποταγῇ ἡμῶν ὅτι ἀνακομιζοί ἡμᾶς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἀλλὰ τὸ ζητούμενον ἡ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐπιμονὴ καὶ ἐν τοῖς λυπηροῖς ὑπομονή! Ἡ γὰρ κατὰ σάρκα νικᾶν οὐκ ἂν γένηται, εἰ μὴ σὺν πολλοῖς πόνοις καὶ ἰδρώσιν πολλῷ μᾶλλον τὸ ἐκδραμεῖν τὸ τῆδε στάδιον τοῦ βίου νικητικῶς τὴν λίαν ἐστὶν ἀνδρικῶν καὶ γενναίων.

Γενναίως οὖν στῶμεν, παρακαλῶ, καὶ ἐκάστην ἡμέραν νηφόντες, γρηγοροῦντες, ἀνακινούντες τὸ ἐπιθυμητικὸν ἡμῶν πρὸς θεὸν μόνον καὶ τῇ περὶ αὐτὸν θεωρίᾳ ἐνασχολούμενοι, δάκρυσί τε καὶ δεήσεσι φωτιζόμενοι· κἀντεῦθεν ἔλκοντες τὴν χάριν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐπ' οὐδενὶ γὰρ ἐπιτέρπεται θεός, ὡς ἐπὶ ψυχῇ καθαρευούσῃ παθῶν· καὶ οὐδεὶς οὕτως πολυανδρῆς λειμὼν εὐωδεῖν πέφυκεν, ὡς ψυχὴ τὰς ἀρετὰς κυπρίζουσα. Εἰ δὲ ὅτι συμβαίνει ἀπονυστάζειν· ἀλλὰ θάττον διῴπνιστέον, κἂν ἐπτάκις τῆς ἡμέρας ἁμαρτεῖν συμβῇ, ἐπτάκις μετανοητέον προσδέμεθα· κἂν ἐβδόμηκοντάκις ἐπὶ τοῦτο πάθοιμεν· τοσαυτάκις ἡ μεταμέλεια καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἀποτεξόμεθα κατὰ τὴν θείαν ὑπόσχεσιν. Μόνον ἐπιμεινώμεν, παρακαλῶ, μόνον μὴ ἐκκα-

absque poena atque dolore ducendam. Proprium igitur est hominum sapientum atque peritorum sese stabiles habere, atque inter varietates immobiles.

Quorum vero proprius hoc esset quam illorum, qui sese crucifixerunt mundo, et sequuntur doctrinam Domini? Nonne et nos istiusmodi, gratia Christi, sumus, o fratres venerabiles, qui rectam optimamque vitae rationem seligimus, qui optimum servitium sumus amplexati, per quae possumus, rursus pristinum statum obtinere. Etenim postquam per inobedientiam et praevagationem eiecti fuimus e paradiso, placuit benignissimo Deo per obedientiam et subiectionem rursus nos in paradysum suscipere. Ideoque laetemur in subiectione nostra; quoniam nos ad aeternam vitam reducit. Quod vero a nobis quaerendum est, ipsa est in certaminibus et in afflictionibus patientia ac fortitudo. Cum in temporalibus pugnis vinci nequit, nisi multis exantlatis laboribus, toleratisque sudoribus, multo magis virile ac strenuum facinus est hoc vitae stadium triumphis coronare.

Strenue igitur stemus, exhortor. Quotidie continentes simus et vigilantes, omne desiderium nostrum sit erga Deum erectum, et mens nostra semper ad Deum intenta. Lacrymis simus et compunctioni dediti, in precibus et oratione illustrati. Hinc gratiam hauriamus sancti Spiritus. Nil enim magis Deo placet quam anima a vitiis pura; ac nemo in oculis eius quasi viridarium multis adorsisque floribus ornatum melius apparebit, quam anima in virtutibus matura florens. Si vero aliquando contingat eam dormire, statim excutienda est. Et quamquam septies, septies quoque est resipiscendum: et quamquam septuaginta septies hoc patiamur, totidem vicibus reverta-

κήσωμεν ἀνακαλεῖσθαι ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν ὑποστάσεων.

Καὶ ἐγγὺς τὸ πέρας τῶν ἀγώνων, καὶ ἐγγὺς ἡ χαρὰ καὶ ἡ ἀγαλλίασις, καὶ οἱ στέφανοι τῆς δικαιοσύνης· ὧν καὶ ἀξιωθείμεν ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΒ΄.

Περὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας,
καὶ ἐπιφανείας τοῦ
μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Στενή μου ἐστὶν ἡ διάνοια, καὶ ὀλίγη ἡ γλῶσσα τοῦ λαλεῖν, πλὴν ὅτι κατεπεύγμαι ἐξ ἀναγκάίου τοῦ διαλέγεσθαι ὑμῖν. Τί δὲ τὸ ἀναγκαῖον; Τὸ κρῖμα τῆς προστασίας, καὶ τὸ χρέως τῆς ἀγάπης ὑμῶν· τὸ μὲν ὅτι ὑφ᾽ ἐξω λόγον τῷ θεῷ περὶ ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἐφ' ᾧ καὶ τρέμω ὁ ταπεινός· τὸ δὲ ὅτι ὁ ποιμὴν ὁ καλὸς, οὗ τί σου μόνον λόγον, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν ὑπὲρ τῶν προβάτων. Δεῦτε οὖν λοιπὸν, ἀδελφοί, διαθώμεθα διαθήκηην σωτήριον περὶ τῆς τελευταίας ἡμέρας. Δεῦτε καταλαγώμεν τῷ θεῷ πρὸ τοῦ φθάσαι τὴν ἀκατάλλακτον ὥραν τοῦ θανάτου. Διότι, φησὶν, οὐκ ἐστὶν ἐν τῷ θανάτῳ ὁ μνημονεύων σου· ἐν δὲ τῷ ἄδη τίς ἐξομολογήσεται σοι;

Οὐχ ὁρῶμεν ἀρπαζομένους τοὺς ἀδελφούς ἡμῶν κατ' ἐκάστην; Οὐχ ὁρῶμεν ὅτι ὡς πρόβατα ἐπὶ σφαγῆς ἐσμέν· σήμερον ὄντες καὶ αὔριον οὐκ ὄντες; Ἰδοὺ προσελήφθη καὶ ὁ ἀδελφὸς Λιβέριος, καὶ γε κατήνυξέ μου

mur, ita ut numquam spe excidamus, iuxta divinas promissiones. Tantummodo exhortor, perseveremus: tantummodo ne pervicaces simus, ita ut a casibus nostris, non resurgamus.

Finis certaminum prope est: prope est laetitia atque exultatio, atque corona iustitiae, quas obtinere nos digni habiti simus gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXII.

*De novissimo die et manifestatione
magni Dei et Servatoris nostri
Iesu Christi.*

FRATRES ET PATRES,

Neque mens, neque lingua par est ad sermonem habendum, etsi ad verba vobis facienda me veluti coactum sentiam. Quid vero impellit? Iudicium contra praepositos, et debitus vobis amor. Alterum quidem, quia pro vobis mihi ratio reddenda est in die iudicii, quapropter humilis ego contremisco: alter vero, quia bonus pastor non solum sermonem, sed et animam suam ponere pro ovibus suis debet. Eia igitur, o fratres, paremus testamentum salutare pro novissimo die. Eia igitur reconciliationi demus locum. Scriptum est: *Quoniam non erit in morte qui memor sit tui. In inferno autem quis confitebitur tibi?*

Nonne quotidie nobis eripi videmus fratres nostros? An nescimus nos omnes esse *oves occisionis*? Hodie viventes, cras mortui? En modo raptus est Liberius frater, cuius obitus humilem animam meam vul-

τὴν ταπεινὴν ψυχὴν ἢ κοίμησις αὐτοῦ. Εὐρέθη γὰρ, ὡς φασὶν, ἐξαπίνα ἐν τῇ κέλλῃ τεθανατωμένος, πлагίως κείμενος ἐν σχήματι ὑπνώττοντος· καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ τοῦτου τέλος. Τί δὲ τὸ ἡμέτερον ἀποβήσεται, οὐκ ἴσμεν, ἢ ποῖον θάνατον δώσομεν οὐκ ἐπιστάμεθα. Ἀρα γὰρ ἐξαπίνης, ἢ προνενοσηκότες; Ἀρα ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἢ ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς; Ἀρα μεμονωμένοι ἢ συνημμένοι ἀδελφοί; Καὶ τίς ἔγνω νοῦν κυρίου; ἢ τίς σύμβολος αὐτοῦ ἔγένετο; ὥστε εἰδέναι καὶ ἡμέραν καὶ ὥραν, καὶ τρόπον καὶ τόπον τοῦ οἰκείου τέλους.

Φοβερόν οὖν ὄντως, ὃ ἀδελφοί, τὸ ἀποκριμα τοῦ θανάτου· καὶ φοβερόν τὸ ἐμπέσειν εἰς χεῖρας θεοῦ ζῶντος. Διὰ τοῦτο παρκαλῶ, αἰ ἐναγώνιοι ὦμεν, αἰ προσεκτικοί, αἰ πρακτικεύοντες τὰ θεῖα. Επραξέ, φησιν ὁ δεῖνα ἐπὶ τῆσδε τῆς ἀρχῆς, καὶ ἕτερος ἐδυναστευσεν· καὶ ἄλλος ἐπλούτησε, καὶ ἕτερος ἐδασίλευσεν· καὶ τί ταῦτα ὀνειρόν τινα παρέρχόμενα; Ὑπνωσαν ὕπνον αὐτῶν, καὶ οὐχ εὗρον οὐδὲν πάντες οἱ ἄνδρες τοῦ πλούτου ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν. Ἡἴσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. Επραξαν δὴ πρᾶξιν ἀρίστην οἱ τοῦ θεοῦ ἐκλεκτοί· εἴληραν ἀξιώματα ἀναφαίρετα· καὶ τίνα ταῦτα; Οἱ μὲν ἀποστολικά, οἱ δὲ ὀσιακά, ἄλλοι κἄν ἔσχατα ἀλλὰ σωστικά· ὧν τὰ ὀνόματά ἐν βίβλῳ ζωῆς, καὶ ὧν τὸ κλεῖός ἄσβεστον καὶ ἡ χαρὰ ἀνεκλάλητος.

Τούτους δὲ οὖν μιμησώμεθα, ἀδελφοί, καὶ ἐν γε πάντων τῶν ἀξιωμάτων ἐλώμεθα· ἀφθονος γὰρ ἡ χάρις, καὶ παντὸς τοῦ προαιρουμένου τὸ ἀγαθόν, μικροῦ τε καὶ μεγάλου, σοφοῦ καὶ ἰδιώτου, γέροντος καὶ νεωτέρου· εἰ δὲ μή· οὐ προσήσεται ἡμᾶς εἰς τὸν οὐράνιον νυμφῶνα· ἀλλὰ κλείσει καθ' ὑμῶν τὴν θύραν ὁ δεσπότης. Οὐαί, φησιν, τῷ ἀνθρώπῳ, δι' οὗ ὁ υἱὸς ἀνθρώπου παραδίδοται· καλὸν ἦν αὐτῷ εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἀνθρώπος ἐκείνος. Καὶ εὐδελον ὅτι περὶ τοῦ προδότου ὁ λόγος· Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ παντός τοῦ προδιδόντος τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν εἰκότως ῥηθήσεται.

neravit. Inventus est enim in cella, ut aiunt, repentina morte correptus ex adverso procumbens, quasi dormiret: et talis fuit eius finis. Qualis vero erit nobis, nescimus; neque cuius mortis genus nobis servatum est novimus. Fortasse subita neus, vel post morbum? Fortasse in terris. vel in aquis? Fortasse soli, vel fratribus coniunctis moriemur? Quis novit mentem Domini, vel consiliarius eius fuit, ita ut mortis suae nosse diem, vel horam, vel modum, vel locum valeat?

Terribilis revera est, o fratres, sententia mortis: *terribile est incidere in manus Dei viventis*. Itaque, hortor, semper in pugna persistamus, semper parati, semperque divinis operibus addicti. Narrant illum talem sategisse, ut terrenum principatum acquireret, et alium potentiam, alium divitias, alium et regnum. Sed quid sunt haec omnia transeuntia, nisi somnium? *Dormierunt somnum suum, et viri omnes divitiarum nihil invenerunt in manibus suis* — *Omnis gloria hominis quasi flos foeni*. Sed opera vere optima egerunt electi Dei: obtinuerunt dignitates inamissibiles. Et quae haec erant? Alii dignitatem apostoli, alii ascetae, alii etsi minimam, tamen ad salutem; ita ut nomen eorum sit in libro vitae, decus perpetuum, et gaudium ineffabile.

Hosce itaque imitemur, o fratres; et hanc unam pro omnibus dignitatibus consequamur; gratia enim Dei est inexhausta et ob omni homine qui vult bonum, consequi potest, sive magnus sit sive parvus, sive doctus sive idiota, sive senis sive iunior. Si vero hanc gratiam non consequamur, minime accedemus ad convivium coeleste; sed Dominus nobis ostium claudet. Scriptum est: *Vae homini illi, per quem Dominus tradetur*: bonum esset ei si natus non fuisset homo ille. Revera de Juda proditore sermo est. Verum et proprium erit cuiuscumque proditoris animae suae.

Οὐκ ἐννοοῦμεν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ μέ-
γαλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χρι-
στοῦ· Οὐ λογιζόμεθα τὴν ἐλευνὴν ἀπόρασιν
ἣν ἐξοίσει ὁ ἀδέκαστος κριτὴν κατὰ πάντων
τῶν ἐξ ἀριστερῶν ἱσταμένων· Οὐ λογιζόμεθα
τὸ ἄσέστον πῦρ καὶ τὰς αἰωνίους καὶ ἀνυ-
ποίητους βασάνους· Ὡς τίς συνήσει ταῦτα· Τίς
νοήσκει κυβερνήτης, ὅς κυβερνήσει ἑαυτὸν,
καὶ διασώσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἀκαταπόν-
τιστον ἐκ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας·

Οὐκοῦν ἐπειδὴ ἡμεῖς τὸ γαληνὸν καὶ
ἡρεμον καὶ ἡσύχιον βίον εἰλόμεθα χάριτι
Χριστοῦ, ἔτι εὐπλόησωμεν, ἀδελφοὶ· ἔτι οἴσω-
μεν εὐψύχως ἅπαντα, ἕκαστον ἡμῶν μέλος
τῷ φόβῳ τοῦ Θεοῦ κατασφαλιζόμενοι. Εἰρ-
γέσθω τοίνυν ὁ ὀφθαλμὸς μὴ περιέργως ὄρων,
τὸ οὗς μὴ παραδεχέσθω ματαίαν ἀκοήν·
εἰργέσθω ἡ γλῶσσα καταλαλιᾶς, φησὶ γὰρ
ὁ καταλαλῶν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καταλαλεῖ
νόμον, καὶ κρίνει νόμον· ἡ χεὶρ ἐργαζέσθω
κατὰ δύναμιν· ἐπεὶπερ ὁ ἀργὸς μὴδ' ἐσθίειν
ἀποστολικῶς κέκριται· οἱ πόδες κατευθυνέσθω-
σαν εἰς ὁδὸν εἰρήνης· ἡ καρδία μὴ ἐκκλινάτω
ἑαυτὴν εἰς λόγους πονηρίας, μηδὲ προφασίζέ-
σθω προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις· ἀλλ' εὐσχημόνως
καὶ κατὰ τάξιν πάντα γινέσθω, ἵνα καλῶς ἐν
πᾶσι πολιτευόμενοι, τύχωμεν τῶν αἰωνίων ἀ-
γαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΓ'.

Περὶ πίστεως καὶ ἀγάπης καὶ
παρθενίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Δύο εἰσὶν τὰ σώζοντα τὸν ἄνθρωπον· πί-
στις καὶ ἀγάπη· καὶ εἰ μὲν περὶ τὴν πίστιν
ἑώρων ὑμεῖς ἐσφαλουμένους, περὶ ταύτης ἂν
κατεβαλλόμεν τὸν λόγον, ἀγωνιζόμενος εἰς

Equidem non cogitabimus adventum
magni Dei et Servatoris nostri Iesu Chri-
sti? Non considerabimus terribilem sen-
tentiam, quam ille iudex incorruptibilis
est prolatus contra omnes, qui ad sini-
stram sunt segregati? Non commemorabi-
mus inextinguibilem ignem, atque aeterna
haud ferenda tormenta? Equis haec mente
concipiet? Quis erit tam sapiens guber-
nator, qui navim animae suae ducat ad
salutem in mediis malitiae procellis?

Nos igitur, quoniam pacificam ac se-
renam vitam elegimus per gratiam Christi,
semper usque bene navigemus, o fratres,
ulterius: usque bene sustineamus adversa:
et omnia membra nostra corroboremus
in timore Dei. Contineatur oculus ne otiose
vegetetur: auris, ne vanis auditionibus prae-
beat: lingua, ne detrectationes sibi per-
mittat. Scriptum est enim: Qui murmurat
adversus fratrem suum, vel iudicans eum,
murmurat adversus legem, legem diiudi-
cat. Manus operetur quantum potest; ete-
nim Apostolus mandat virum otiosum non
manducare. Pedes dirigantur in viam pa-
cis. Cor non inclinetur ad verba malitiae,
neque excusetur in excusationibus pec-
cati. Sed *honeste et secundum ordinem om-
nia fiant*; ita ut in omnibus bene peracta
vita, sortiamur aeterna bona in Christo Ie-
su Domino nostro; cui est gloria et poten-
tia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXIII.

De fide et charitate et virginitate.

FRATRES ET PATRES,

Duo sunt, quae homini salutem pro-
curant: Fides et Charitas. Si vos viderem
in fide labentes, de fide verba facerem,
omni studio contendens, ut rite et viri-

ὁρθόδοξον φρόνημα. Χωρὶς γὰρ πίστεως ἀδύνατον εὐαρεσθῆσαι θεῷ· πιστεῖσθαι γὰρ δεῖ τὸν προσερχόμενον τῷ θεῷ, ὅτι ἐστὶ, καθὼς γέγραπται, καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν μισθαποδότης γίνεται. Ἐπειδὴ δὲ χάριτι Χριστοῦ ἐρόνται ὑμεῖς ἡ πίστις, ἐν ᾗ ἐστήκατε καὶ καυχᾶσθε ἐπὶ ἐλπίδι τῆς δόξης τοῦ θεοῦ· γέρε αὐτὴν ἀρέντες περὶ τοῦ πρακτικοῦ βραχέα διαλεχθῶμεν.

Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὡς πάντοτε καὶ νῦν, ἀνολιγάρως ἔχειν περὶ τὴν ἀσκήσιν, περὶ τὴν ἐπίστασιν τῶν λογισμῶν, περὶ τοῦ πολυτιμῆτος χρήματος τῆς παρθενίας, ἥνπερ ἐλέει θεοῦ ἡσπασάμεθα· καὶ ἐφ' ἧς πάση σπουδῇ μηχανᾶται ὁ ἐχθρὸς συλῆσαι ἡμῶν τὴν σωτηρίαν. Οἶδε γὰρ ὅτι τούτῳ τῷ κατωρθώματι ὁμοιοῦμεθα τῷ θεῷ· ὡς ἐμπάλιν τῇ τούτου ἀποπτώσει παραβαλλόμεθα τοῖς κτήνεσιν· ἐπεὶ γέγραπται· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν, οὐ συνήκει παρυσυνεβλήθῃ τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὁμοιώθῃ αὐτοῖς. Ὡς πόσους ὑπείλετο ἐξ αἰῶνος ὁ ἀπατεῶν τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς σαρκός. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐτι ἐνεργῶν ἐστι καὶ ἐξαπατῶν, οὐ μόνον νέους, ἀλλὰ καὶ γέροντας καὶ οὐ τί που μόνον ἀμελεστέρους, ἀλλὰ καὶ σπουδαιοτέρους· καὶ σγῆδον κατὰ πάσης ψυχῆς τῷ ὁπλῳ τούτῳ κέχρηται. Ἀρχεται κατασκευάζειν τὸ φάρμακον, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς παραδοχῆς τῶν ἐκτόπων λογισμῶν· εἴτα ἀναφλέξας τὴν καρδίαν ἐν ἐπιθυμίαις σαρκὸς καὶ αἵματος, ἐκκαλεῖται αὐτὴν εἰπεῖν τι τῶν ἀπηγορευμένων· εἴτα παρρησιασθῆναι ἐράψασθαι μέλους, ἢ οἰκείου ἢ ἀλλοτρίου· εἰδ' οὕτως συντελεῖ τὸν θάνατον. Καὶ γὰρ ἡ ἐπιθυμία, φησι, συλλαβοῦσα τίκει τὴν ἀμαρτίαν, ἡ δὲ ἀμαρτία ἀποτελεσθεῖσα ἀποκνεῖ τὸν θάνατον.

Φύγωμεν οὖν θάνατον αἰώνιον, ἀδελφοί, φύγωμεν νόσον παγχάλεπον ψυχῆς. Καί μοι δοκεῖ τὸ πάθος τοῦτο τῇ ψώρᾳ εοικέναι. Καθάπερ οὖν ὁ ψωριῶν ὁ κνηθόμενος δοκεῖ μὲν

liter in recta stetis sententia. *Sine fide enim, impossibile est placere Deo: accedentem ad Deum oportet credere, quod ipse est, sicut scriptum est, et quaerentibus eum retributor erit.* Cum autem fides vestra firma sit gratia Christi; in eaque firmi sitis et gloriemini in ea, unde est honor Deo, modo de ea verba facere omitto, et potius de quibusdam agendis rebus aliqua dicam.

Vos igitur hortor ut semper et nunc, o fratres, stetis minime deficientes animo, in asceticis agendis incumbatis, ut cogitationes vestras dirigatis, et pretiosas virginittatis divitias custodiatis, cum speciali misericordia Dei eam sitis complexi, atque adversus eam omni studio insidietur inimicus, ut omnem salutem vobis possit eripere. Novit enim per hanc virtutem nos similes esse Deo, sicut et hac amissa nos fieri similes animantibus. Dictum est enim: *Homo cum in honore esset, non intellexit; comparatus est iumentis insipientibus, et similis factus est illis.* O quot a saeculis seductor diabolus per carnis concupiscentiam perdidit! Et iugiter ille contendit et seducit, non modo iuvenes, sed et senes; non modo negligentes, sed et rerum studiosos; et fere contra omnem animam huiusmodi tela emittit. In primis venena parat, ac antea cogitationes vitiosas ingerit; deinde cor accendit in concupiscentiae fomite, deinde incitat ad prohibita quaedam loquenda, postea ad libere agendum ac contrectanda membra sua vel aliena, et tandem peccati mortem consummat. Concupiscentia enim, scriptum est, cum conceperit, parit peccatum: peccatum vero consummatum generat mortem.

Mortem aeternam fugiamus, o fratres; fugiamus morbos animae. qui omnes afferrunt poenas. Huiusmodi morbi similes scabiei mihi videntur. Sicut si scabiosus

ἡδέσθαι, ἡδέεται δὲ, ἀλλ' ὁδυνᾷται τ' ἀληθές· καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον προστίθῃσι τοῦ κνή-
λεισθαι· οὕτως καὶ ὁ ἀλούς τῷ τῆς ἐπιθυμίας
πάθει οὐ καρποῦται ἡδονήν, ἀλλ' ὁδύνει· οὐδὲ
ἀνέσιν, ἀλλὰ περίσταςιν οὐδὲ εὐθυμίαν, ἀλλὰ
ἀτυμίαν. Εὐλαϊνός ὁ τοιοῦτος, δυσελπίς, ἐμ-
φοβός, ὑποπησάντων καὶ τὰς σκιάς, καὶ οὐπω
λέγων τὸ μέλλον κριτήριον.

Τίς οὖν ἡ φυγὴ τοῦ κακοῦ, ἡ πρὸς τὰς
προσβολὰς ἀντίστασις ἐπίμονος; Ἡνίκα τοί-
νυν ἐπέλθοι τὸ πάθος· ἐπέρχεται γὰρ καὶ οὐ
ἔαυμαστόν· εἴτε ἀμελείᾳ τοῦ νοῦ μὴ ἔχοντος
ἀγαθὴν θεωρίαν, εἴτε φθόνου τοῦ ἐχθροῦ, θᾶτ-
τον διανάστηθι ὀπλισθεὶς προσεῦξαι· στένα-
ξον, ὀάκρυσον· κἀκεῖνο μὲν οἴχεται θᾶττον,
αὐτὸς δὲ ἐστὶ ἀναπαυόμενος ἐν κυρίῳ. Οὐδὲν
γὰρ οὕτως ἡδὺ τῇ ψυχῇ ὥς τὸ ἀνερόχλητον
καὶ ἀδούλωτον πάθεισιν. Οὐκ ἀκούομεν τοῦ
κυρίου λέγοντος; Ἡς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν,
ὁ δὲ δοῦλός ἐστιν τῆς ἁμαρτίας, καὶ εἰς υἱο-
θεσίαν ἀναβεβηκότες ὑποδουλώσωμεν ἑαυ-
τοὺς πάλιν τῇ ἁμαρτίᾳ; Ὑπὸ κραταιὰν χεῖρα
τοῦ Θεοῦ γεγονότες τῷ διαβόλῳ γενοίμεθα
ὑπόσπονδοι; Μὴ γένοιτο; Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα,
ταῦτα πάλιν οἰκοδομῶ, φησί· πού ὁ ἀπόστολος,
παραβάτην ἐμαυτὸν συνίστημι.

Μὴ τοίνυν παραβάται γενοίμεθα, ἀδελ-
φοί, τῶν θείων συνθηκῶν· μὴ δ' ὑπόδουλοι
τῷ διαβόλῳ ὑπάρξωμεν ἅπαξ ἐλευθερωθέντες·
μηδὲ θησαυρίζωμεν ἑαυτοῖς ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ
ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας
Θεοῦ. Γέγραπται γὰρ περὶ τῶν τοιούτων, ὅτι
τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβέσθῃσεται, καὶ ὁ σκώληξ
αὐτῶν οὐ τελευτήσῃ. Ἀλλὰ τῇ ἐλευθερίᾳ, ἣ
ὁ Χριστὸς ἡμᾶς ἡλευθέρωσεν, στήκωμεν ἐδε-
λυσσόμενοι τὰς ἐδελυράς φαντασίας τοῦ ὁρά-
κοντος· καθ' ἡμέραν ἀντιτασσόμενοι καὶ ἀν-
τικαθιστάμενοι, οὐ μόνον τούτῳ τῷ πᾶθει,
ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν καταπατοῦντες
τὴν πονηρίαν, μισαδελφίαν, πᾶσαν ἄλλην κα-

se pruriat, videtur quidem gaudere, sed
reapse non gaudet, maiorem vero dolorem
sibi procurat, atque eo magis, quo pruritum
auget. Sic et qui concupiscentiae morbo
laborat, haud quidem hinc habet delecta-
tionem, sed dolorem: non refrigerium,
sed angustiam: non laetitiam, sed moe-
rorem. Miserabilis iste absque spe et
semper in timore est, atque umbras perti-
mescit, ne dicam iudicium futurum.

Quid sibi vult igitur fuga vitiorum,
nisi continua insidiis resistentia. Quando
vero insurgat concupiscentia (insurgit
enim, nec mirum est, incuria mentis pa-
rum circumspectae, vel hostis invidia) sta-
tim bene armatus surge ad orationem:
ingemisce: plora; et illa subito discedet;
et tunc requiem habebis in Domino. Nihil
enim suavius est animae, quam non tur-
bari a vitiis, neque illis mancipari. Nonne
audivimus dicentem Dominum: *Omnis, qui
facit peccatum, servus est peccati; servus
autem non manet domi in aeternum*. A
peccatis autem liberati, atque in adoptio-
nem assumpti filiorum, rursus nos in ser-
vitutem tradere volumus peccati? Cum si-
mus sub potenti manu Dei, pactiones cum
diabolo inibimus? Etenim dicebat Aposto-
lus: *Si quae olim destruxi, rursus eri-
gam, meipsum praevaricatorem constituo*.

Praevaricatores igitur ne simus, o fra-
tres, pactionum nostrarum cum Deo, ne
cum semel liberati fuerimus, subditos nos
faciamus diabolo. Ne thesaurizemus nobis
iram in die irae et revelationis et iusti
iudicii Dei. De iis enim scriptum est, quod
ignis eorum non extinguetur, et vermis
eorum non morietur. Sed in ea libertate,
qua liberavit nos Christus, stemus abo-
minantes turpes repraesentationes ser-
pentis: quotidie resistentes atque pugnan-
tes, non solum contra vitium istud, et alia
omnia conculcantes: invidiam, aversantis
malitiam, fratrum odium, omneque aliud

κίαν, ἵνα φύγωμεν τῶν αἰωνίων βασανῶν, καὶ ἐπιτύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΔ'.

Περὶ τῆς μοναδικῆς πολιτείας,
καὶ ἀντιπαρατάξεως ἐπὶ τῆς
ἤδη ἐνισταμένης αἱρέσεως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐ παύσομαι τούτῳ τῷ καλῷ ὀνόματι τῆς ἀδελφότητος καὶ πατρότητος προσαγορεύειν ὑμᾶς, εἰδὼς ὅτι ἀληθῆς ὑμῖν ἡ κλήσις, καὶ ἀψευδὴς ἡ προσηγορία. Οὕτως γὰρ Ἀδελφοὶ ἀληθινοὶ καὶ Πατέρες οὗτοί εἰσιν, οἵτινες ὑπὲρ γονεῖς, ὑπὲρ ἀδελφούς, ὑπὲρ γένος, ὑπὲρ πατρίδα, ὑπὲρ πάντα τὰ ἐρώμενα ἠγάπησαν Θεόν, τὴν ἐπὶ τὸ αὐτὸ ζῶν καταδεξάμενοι ὄν καρδιά καὶ ψυχὴ μία καὶ ὢν πατὴρ ὁ Θεός, καὶ πατὴρ ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ. Τοιοῦτοι οὖν καὶ ὑμεῖς, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι ἀπὸ Κυρίου καὶ ἵνα ἀπὸ τῆς γραφῆς ὑμᾶς καλέσω· Γένος ἐκλεκτὸν, βασιλεῖον ἱεράτευμα, λαὸς εἰς περιποίησιν ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς. Θαυμαστὸν ὅτι μάλιστα φῶς ἡ μοναδικὴ πολιτεία, εἰς ἣν ἐκλήθημεν, καὶ ἐν ᾗ ἐξαγγέλλομεν τὰς ἀνέσεις τοῦ καλύψαντος ἀρετῇ τοὺς οὐρανούς. Ἐνταῦθα οὖν ἐστι φρόνησις, σωφροσύνη, ἀνδρεία, καὶ δικαιοσύνη· ἐνταῦθα τὰ κατὰ τοῦ πονηροῦ τρόπαια, καὶ ἡ ἐν Χριστῷ νίκη. Εἴγε τὰ ὅπλα ἡμῶν οὐ σαρκικά, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καταίρεσιν ὀχυρωμάτων, λογισμοὺς καταιροῦντες, κατὰ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ.

malum, ut tormenta aeterna vitemus, et regnum coelorum sortiri possimus in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXIV.

*De monastica vita, et praeparatione
contra haeresim instantem.*

FRATRES ET PATRES,

In nomine sancto fraternitatis et paternitatis vos compellare non desinam, cum probe sciam veram esse vocationem vestram, et minime falsas hasce appellationes. Vere enim fratres et patres sunt ii, qui adsunt, et plusquam, parentibus nostris omnes mihi filii, et magis quam familiam et patriam diligunt Deum, eandem unamque vivendi rationem capessentes; quorum omnium una anima est et cor unum. Omnium unus est pater, Deus: omnium patria est superna Ierusalem. Tales et nos sumus, o fratres dilecti a Domino; et ut verbis sacrae Scripturae utar: *Genus electum, regale sacerdotium, populus acquisitionis; ut virtutes illius annuntietis, qui vos e tenebris vocavit in admirabile lumen suum.* Ac maxime admirabile est lumen haec monastica vita, ad quam vocati fuimus, et in qua annuntiamus laudes illius, qui virtute sua obumbrat coelos. Hic adest prudentia, temperantia, fortitudo, iustitia. Hic victoriae tropaea sunt in Christo adversus diabolum. Verum arma nostra materialia non sunt; sed valent in Deo ad destruenda adversariorum artificia. Hic purificantes cognitiones adversus omnem altitudinem, quae sese erigit contra scientiam Dei, atque in captivitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.

Εἰ δὲ καὶ πρὸς τοὺς ὀρωμένους ἐχθροὺς ἐστὶν ἀπιδεῖν, ἐννοήσωμεν τοὺς ἀπ' αἰῶνος διωγμοὺς, ὅσοι καὶ ἡλίκοι κατέλαβον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ τίνων τὸ πτύεσθαι καὶ ἀποκτείνεσθαι· ἀλλ' οὐ τῶν ἐσταυρωμένων τῷ κόσμῳ; Καὶ ἵνα τὰ πάλαι παρήσω, ἐπὶ τῆς παρούσης γενεᾶς καὶ ἐπὶ τῆς ἤδη ἐνισταμένης αἰρέσεως ὁ λόγος· τίνες μέχρις αἵματος ἀντεκατέστητε πρὸς τὴν ἁμαρτίαν ἀνταγωνιζόμενοι; Οὐχὶ οἱ μακάριοι πατέρες καὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν, οἱ τῆς καθ' ἡμᾶς μονῆς, καὶ οἱ τῶν ἄλλων; Μοναχῶν οὖν ἁληθῶς τὰ τοιαῦτα κατορθώματα καὶ ἀθλήματα καὶ μοναχοὶ τὰ νεῦρα καὶ ἐδραιώματα τῆς ἐκκλησίας· καὶ τοιοῦτον καὶ τηλικούτον τὸ ἀξίωμα, ὅπερ κεχάριται ὑμῖν ὑπὸ ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ἐπειδὴ, ὅπου οἱ θησαυροὶ ἐκεῖ καὶ οἱ κλέπται παρεδρεύουσιν· θησαυροὶ δὲ ψυχῆς αἱ ἀρεταί, παρακαλῶ καὶ ὑπομιμνήσκω, γρηγορῶμεν, νήφωμεν, ἀσυλαγωγῆται διαμένειν, μήτε ὑπὸ ἡδονῆς κατασυρόμενοι, μήτε ὑπὸ θυμοῦ ἐξαγριζόμενοι, μήτε ὑπὸ ἀπιστίας σκοτιζόμενοι, μήτε ὑπὸ ἀνεξαγορευσίας περιστατούμενοι, μήτε ὑπὸ τινος ἄλλου πάθους κατακυριευόμενοι· ἀλλὰ ἀνώτεροι τῶν ὀλεθρίων παθῶν ὄντες, ἴωμεν προθυμία πρὸς τὰ ἐξῆς, μέχρις ἂν κατανήσωμεν εἰς τὸ πέρας τοῦ βίου.

Τάχα λυπεῖ ἡμᾶς ἡ ἀκοή τοῦ τὰ μοναστήρια ἡμῶν ὑπὸ τῶν τοῦ Κυρίου ἐχθρῶν διαφθείρεσθαι· ἀλλ' οὐδεμία λύπη τοῦτο μοναστήριον γὰρ καὶ ναὸς Θεοῦ ἡμεῖς ἐσμὲν, πρὸς οὓς καὶ λέλεκται. Εἴ τις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθείρει, φθερεῖ τοῦτον ὁ Θεός. Καὶ ἄλλως· ὅτι πολλάκις ἐφθασαν διαφθαρῆναι ὑπὸ τῶν διωξάντων ἡμᾶς, καὶ πάλιν τῇ τοῦ Θεοῦ προμηθείᾳ, εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανέδραμον. Τάχα καὶ τοῦτο σαλεύει ἡμᾶς, ὅτι μὴ κατὰ πολλοὺς τῶν δεδιωγμένων κατέχομεν τὰ μοναστήρια, ἀνοικοδομοῦντες καὶ φυτεύοντες· ἐγὼ δὲ τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ σαλεύεσθαι· ὅτι καὶ ὑπὲρ ἐκείνων λίαν αἰσχύνομαι. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῆς καταστροφῆς τῆς πίστεως ὁ διωγμὸς καὶ ὁ σύμπας ἀγὼν, ταύτης μὴ ἐπα-

Si vero contra visibiles hostes convertamur, consideremus persecutiones, quae post hominum memoriam acciderunt, quot ac quanta ecclesiam Dei vexarunt: et qui fuerunt vexati quique patientes atque morientes. Nonne ii fuerunt, qui sese crucifixi sunt mundo? Ut vero quae olim fuere praeteream, hac nostra aetate, et in hac instante haeresi, nonne vos usque ad sanguinem restitistis adversus peccatum concertantes? Nonne vos beati patres et fratres nostri, tum in hoc, tum in aliis coenobiis? Monachorum vere haec sunt gesta et certamina; et monachi sunt quasi nervi et firmamenta ecclesiae. Ac talis ac tanta est dignitas, quam nobis dedit divina benignitas. Sed quoniam ubi thesauri sunt, ibi et fures veniunt praedaturi, et thesauri animae virtutes, hortor atque commemoro: Vigilemus excubias agamus, ut instructi maneamus: a voluptatibus non rapiamur: ira non aestuemus: ab infidelitate non obscuremur: ne in confessione deficientes simus commoti; neque ab ullo alio animi motu dominemur. Sed supra perniciose vitia evolantes, usque ad ulteriora strenue pergamus, quousque vitae exitus adveniat.

Forte magnus fuit vobis dolor, cum audissetis monasteria vestra ab inimicis Domini everti. Sed nullus hinc dolor. Monasterium, imo et templum Dei vos estis, de quibus dictum est: *Si quis templum Dei corrumpit, corrumpet eum Deus*. Praeterea saepe factum est, ut persecutores illa evertere studuissent, et rursus providentia Dei, in pristinam restituta sunt conditionem. Forte illud vos movet, quoniam postquam aedificaverimus et plantaverimus, non habeamus monasteria, sicut multi eorum, qui nos vexant. Ego vero longe absum, quin commovear; quia pro illis valde confundor. Etenim si persecutio fit ad destructionem fidei, et omnis conten-

νορθωθείσης, ἀλλ' ἔτι βλασφημουμένου τοῦ ὀνόματος τοῦ Θεοῦ, τῶν τε ἁγίων Πατέρων ἡμῶν ἀναθεματιζομένων, ἔστιν ἄρα τίς ὠφέλεια τῆς ἐπικρατήσεως, καὶ οὐχὶ μᾶλλον βλάβη ὁμολογουμένη, καὶ προδοσία τῆς ἀληθείας; Τίς ἐξ ἡμισείας δραμῶν ἤρεν ἔπαθλον, ὁπότε οὐ τελείως δραμῶ μόνον, ἀλλὰ καὶ νομίμως, διηγόρεται; Φησὶ γάρ· Καὶ οὐδείς στεφανοῦται, εἰ μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

Οὐκοῦν ἀφέμενοι τοὺς τοιοῦτους διαλογισμούς, εἴπερ καὶ πάρειςι, καὶ πόρρω τὰ λοξὰ παραδείγματα ἀποπεμπόμενοι, ἐνὸς ἐχώμεθα μόνον, τῆς διπλῆς ἡμῶν ὁμολογίας τῆς τε κατὰ πίστιν καὶ κατὰ λόγον, πεποιθότες τῇ ὑποσχέσει τοῦ ἀψευδοῦς λέγοντος· Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν. Ἡς γένοιτο ἡμῶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

KATHXHSIS PIE'.

Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ περὶ
τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ
Ἰακώβου, καὶ περὶ τῆς μετανοίας

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἐως πότε ἐγὼ μὲν ὁ ταπεινὸς ἔσομαι ὑμῖν διαλεγόμενος; ἕως πότε ὑμεῖς οἱ τίμιοι καὶ ἡγαπημένοι, ἀκούσητέ μου τῆς πενιχρᾶς φωνῆς ὑπομνηματιζούσης ὑμῖν τὰ ὀφειλόμενα; Οὐχὶ καὶ νῦν δύο τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν ὁ τε Ἰάκωβος καὶ ὁ Βασσιανὸς, ὁ μὲν ἐνεδήμησε πρὸς κύριον, ὁ δὲ ἐν αὐταῖς ἤδη ταῖς πύλαις τοῦ θανάτου περίσταται; Μήτε καὶ ἡμεῖς ἀθάνατοι ἐσόμεθα; Οὐχὶ τὸ αὐτὸ τὸ ποτήριον πίνομεν, ὅπερ ἐπίον οἱ προσεκδημήσαντες; Μακάριος οὖν λοιπὸν ὁ εἰς αὐτὸ τοῦτο ἀδολεσχῇ μελέτην θανάτου τὸν ἑαυτοῦ βίον

tio est, ut fides non resurgat, sed adhuc nomen Dei blasphemetur, et sancti patres nostri anathemate insectentur; qualis est utilitas in monasteriis retinendis? Nonne potius videtur confessa perniciēs, et quasi perditio veritatis? Quis medium currens stadium accepit bravium? Nonne tantum, qui cursum consummaverit et quidem legitime, victor renuntiatur? Et nemo coronatur, nisi legitime certaverit?

Reiectis itaque huiusmodi cogitationibus, si tamen veniant, et longe ambigua exempla repellentes, unum tantum teneamus duplicis nostrae confessionis in fide atque sermone, confisi promissis illius, qui falli nescius aiebat: *Quaerite primum regnum Dei et iustitiam eius, et haec omnia adiicientur vobis*. Hanc promissionem consequi nobis concedatur gratia et misericordia Domini Nostri Iesu Christi, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXV.

*De mortis memoria, et fratris Iacobi
obitu: deque poenitentia.*

FRATRES ET PATRES,

Quousque ego humilis ad vos sermonem convertam? Quousque pauperem hanc vocem vos, honorandi ac dilecti mei, audietis, vobis utilia commemorantem? Nonne et modo duo e fratribus nostris Iacobus et Bassianus alter ad Dominum migravit; alter vero iam est ad mortis ostium? Nos quoque fortasse immortales erimus? et potum, quem vita defuncti sumpserunt, non gustabimus? Beatus igitur est, qui in his meditatur, et per totum vitae suae cursum prae oculis mortem

ποιοῦμενος. Ἀήλον γὰρ ὅτι ὅπου μελέτη θανάτου, ἐκεῖ συναίσθησις, κατάνυξις, δάκρυα, γλυκασμός, φωτισμός, ἐπιθυμία τῶν κρείττονων τε καὶ ὑπερκοσμίων. Οὗ δὲ ταῦτα μὴ πάρεστι, ἐκεῖ ἀναγγέλλουσι διαλογισμοὶ πονηροὶ, οὓς ὁ κύριος ἐν τῷ εὐαγγελίῳ διηγόρευεν· ἅρ' ὧν ἀναλίσκόμενοι καὶ πλανῶνται οἱ ψιλόζωοι.

Ἡμῶν δὲ, ἀδελφοί, μνημονευτέον αἰ καὶ διαπαντός τὸ τοῦ θανάτου, καὶ σπουδαστέον εἰς τὸ μηκέτι ἀτόποις ἐπιθυμίαις, ἀλλὰ θελήματι θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν σαρκὶ βιώσαι χρόνον. Ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρεληλυθὼς χρόνος τοῦ βίου εἰς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς καὶ τῶν διακονῶν κατεργάσασθαι. Ἀρκετὴ ἡ παρὰ τοῦ διαβόλου ἐπιτηδευομένη ἀπάτη ὑποκλέπτουτος ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγαθῆς ἐφάσεως καὶ συγχρόνως ἐν τοῖς πονηροῖς ἐπιθυμήμασι ἐφ' οἷς οὐδέποτε ὠφελήθημεν καὶ ἐταπεινώθημεν. Νῦν οὖν καιρὸς εὐπρόσδεκτος, νῦν ἡμέρα σωτηρίας· σήμερον ἐὰν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνετε τὰς καρδίας ἡμῶν, βοᾷ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Επειδὴ γὰρ εἶδε τὴν πρὸς ἁμαρτίαν εὐόλισθον ἡμῶν φύσιν, οὐδὲ ἐπὶ μιᾷς ἡμέρας τὸ στάσιμον ἔχουσα, φιλανθρωπῶς τὸ νῦν καὶ τὸ σήμερον ὁρίσεται· ὥς ἂν μὴ ἐξεῖναι τινα ἀναδύεσθαι πρὸς τὴν μετάνοιαν. Ἀλλ' εἴτε πολλάκις ἡμαρτηκῶς εἴη, εἴτε ἐλάχιστα, εἴτε ἔκπαλαι, εἴτε νεώστι ἀκούων τοῦ σωτηρίου κηρύγματος ἀνανεοῖ ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην προθύμως, καὶ ἀνακαινίζεται.

Ἰδε ὅση φιλανθρωπία τοῦ ἀγαθοῦ ἡμῶν θεοῦ· ταχέαν ἡμῶν καὶ εὐκόλον τὴν ἰατρείαν τῆς ἁμαρτίας παρεχομένου. Θεραπεύονται μὲν οὖν καὶ οἱ κατὰ σάρκα τιτρωσκόμενοι· ἀλλὰ χρονοτριβοῦσιν πρὸς τὴν ἴασιν εἰς τὸ αὖθις ἀντικαθίστασθαι τοῖς πολέμοις· ἡμῶν ὁμοῦ μὲν ἡ τρωΐς, ὁμοῦ δὲ καὶ ἡ ἴασις· εἴπερ βουλοίμεθα εἰς τὸ εὐδὲς τροποῦσθαι τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Μὴ τοίνυν λοιπὸν ἐλλείψωμεν καθ' ἑκάστην μετανεῖν καὶ ἀνακαινοῦσθαι τῷ πνεύματι, μηδὲ ἀφορμὴν, βραθυμίας γέ-

habet. Aperta enim res est, ubi adest mortis meditatio, ibi et reperiri resipiscentiam, compunctionem, lacrymas, dulcedines, illustrationem atque rerum meliorum et quae supra mundum sunt, desiderium. Ubi vero haec non habentur, ibi apparent sermones mali, quos Dominus in evangelio prohibet; in quibus capti decipiuntur vitae huius amatores, et errant.

Nobis vero, fratres, mors est semper iugiterque commemoranda, ac totis viribus curandum, ne unquam illicita desideria, sed voluntas Dei reliquum vitae huius mortalis tempus occupent. Satis superque sit praeteritum vitae tempus in voluntate carnis et cupiditatum transegisse. Satis est a diabolo instructis artificiis esse deceptos, qui a bonis studiis nos surripit, et ad malas impellit cupiditates; in quibus non modo nihil profecimus, sed humiliati sumus. *Ecce nunc tempus acceptabile: ecce nunc dies salutis*, Sanctus spiritus conclamat: *Hodie si vocem eius audieritis, nolite obdurare corda vestra*. Cumque videret ad peccatum labilem naturam nostram, quae neque die una est stabilis, benigna providentia *nunc et hodie* iubet servare, ne quis a poenitentia retrocedat. Verumtamen etsi quis pluries peccaverit, sive novissime, sive antiquitus, sive recentius, cum audierit salutare nuncium, quotidie renovet semetipsum alacriter, et rursus alius sit homo.

Considera quanta sit benignitas optimi Dei nostri, qui subitam et facilem porrigit peccati medicinam. Nos videmus, et qui in carne vulnerati sunt, medicamentis sanari; sed longo opus est tempore, ut sanitatem recuperent, atque contra hostes redeant. Nobis vera statim ac vulnus, statim et medicina paratur; et si volumus, statim ad evertendos hostes procedere possumus. Ne igitur praetermittamus poenitentiam agere quotidie, ac in

νηται ἢ ἐπισυμβαινούσα ἥττα κατὰ τε νοῦν κατὰ τε λόγον καὶ πρᾶξιν· ἀλλ' ὁσάκις ἀν ἡττηθῶμεν, τοσαυτάκις ἀνακληθῶμεν ἀπὸ τῶν κριμάτων τὸν θεὸν φοβούμενοι, καὶ πάσῃ δυνάμει τὰ πάθη σκυλεύομενοι. Μωσῆς οὖν ὁ θεράπων τοῦ Θεοῦ ἡνίκα ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐφύπλου τὰς χεῖρας ἐτροποῦτο τὸν Αἰμαλήκ· ὁπότε δὲ ὑπέστελλεν, ἐνεσχύετο ἐκεῖνος. Τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον καὶ ἐφ' ἡμῖν, ἡνίκα ὁ νοῦς ὑπὸ παθῶν διωκόμενος ἐπὶ τὸ ὄρος τῆς προσευχῆς γένηται, ἐκταθείς, οἷα δὴ χερσὶ διαλογισμοῖς πρὸς θεόν, τροποῦται τὸν ἄωρον Αἰμαλήκ· ὁπότεν δὲ ὑφῆται, καταδυναστεύεται.

Τί δεῖ οὖν δοῦναι; Τί ἄλλο γε ἢ τὸ ἐν τῇ ἐπιστάσει τῶν ἐναντίων καὶ νοῦν καὶ χεῖρας ἐκτείνειν πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν ἐκ θανάτου θεόν· καντεῦθεν οἰχρήσονται οἱ πολέμιοι, ἡμεῖς δὲ κλέος νίκης στεψώμεθα, καὶ βασιλείας τῶν οὐρανῶν κληρονομήσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΖ'.

Περὶ τῶν ἀνα χεῖρα ὄρατῶν
πειρασμῶν τε καὶ θλίψεων, καὶ
ἐπιτεύξεως τῆς μακαρίας ζωῆς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὅτι ἐλήλυθε πρὸς βραχείως ὁ πνευματικὸς ἡμῶν ἀδελφὸς κύριος Εὐστράτιος ἐνταῦθα, οὐκ ἔξω λογισμῶν ὑμᾶς πείθομαι εἶναι φιλοπευστοῦντας τὴν αἰτίαν τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ; Καὶ οὐ θαυμαστόν. Πρόκειται γὰρ ὑπόθεσις ἢ ἀναγκάζουσα τοὺς τοιούτους διαλογισμοὺς ἀναβαίνειν ἐν ὑμῖν· ἀλλὰ σύγγνωτε

spiritu renovari, ne ulla quidem, sive in mente, sive in verbo, sive in opere accepta clades sit nobis segnitiei occasio. Verumtamen quoties superati fuerimus, toties in timore iudiciorum Dei totis viribus ad cupiditates malas debellandas resurgamus. Moyses servus Dei quando in monte manus extendebat, Amalec superabatur; quando ille remittebat, is superabat. Eadem ratione quando mens nostra a cupiditatibus aggreditur, ad montem confugiat orationis, et quasi manibus extensis in colloquiis ad Deum evertet Amalec invisibilem; sed si remittat, is superabit.

Quid igitur agendum est? Quid aliud, nisi in contentione speculatores, adversariorum intendere mentem, et extendere manus ad Deum, qui potest a morte nos eripere. Hinc erit, ut hostes dissipentur; nos autem honore victoriae erimus coronati, et regni coelorum haeredes effecti in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXVI.

*De occurrentibus visibilibus,
atque invisibilibus
tentationibus et tribulationibus,
et de studio vitae beatae.*

FRATRES ET PATRES,

Paulo ante, cum huc advenisset spiritualis frater noster domnus Eustratius, haud arbitror in mentes vestras desiderium cognoscendi causam discessus eius non venisse. Data enim est vobis occasio, ex qua necessario in mentes vestras huiusmodi cogitationes opus erat in-

οὐ πάσι πάντοτε ἐκκαλυπτέον τὰ συμβαίνοντα· ἢ μόνον τοῖς προχέουσι τῶν ἀδελφῶν. Καὶ τοῦτο διδασκόμεθα ὑπὸ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ποτὲ μὲν πᾶσι τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ ἐκκαλύπτοντος τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ποτὲ δὲ παραλαμβάνοντος Πέτρον καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην, καὶ τούτοις μόνοις φανεροῦντος τὰ τελούμενα. Οὐτως ἵνα ἀπὸ μέρους καὶ ὑμεῖς μάθητε διὰ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ ἢ ἐφίξις. Εἰπαγγέλλεται γὰρ ὡς ἀπὸ τῶν εἰδότεων καὶ συνόδου καιρὸς καὶ τῆς πίστεως ἐπανόρθωσις, καὶ τῶν δεδιωγμένων ἀποκάστασις. Ἡμεῖς δὲ πρὸς ταῦτα σὺν πολλῇ προσοχῇ ἀπεκρίνημεν τὰ εἰκότα, μηδὲν ὑποστειλάμενοι χάριτι θεοῦ τῶν ὀφειλόντων λαληθῆναι· ὅθεν καὶ στοχαζόμεθα, ὅτι πάλιν πειρασμοὶ καὶ θλίψεις ἡμᾶς μένουσι· ἀλλ' οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι, φησὶν ὁ μακάριος Ἀπόστολος, καλὸν γὰρ τῶν αὐτοῦ ῥημάτων ἐπιμνησθῆναι· οὐδὲ ἔχω τὴν ψυχὴν μου τιμίαν ἐμαυτῷ ὡς τὸ τελειῶσαι τὸν δρόμον μου μετὰ χαρᾶς καὶ τὴν διακονίαν, ἣν ἔλαβον παρὰ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ διαμαρτύρασθαι τὸ εὐαγγέλιον τῆς χάριτος θεοῦ.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, κατὰ τὸ δεδομένον ἡμῖν μέτρον τῆς πίστεως τὸ αὐτὸ φρονῶμεν καὶ λέγωμεν χαίροντες ἐν τοῖς ὑπὲρ Χριστοῦ μαρτυρίοις καὶ προθυμούμενοι ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ παθήμασι, καὶ μὴ ὅτι πολλάκις δεδιώγμεθα τὸ πάλιν διωχθῆναι ἀπαναινόμενοι· ἀλλ' ἔτι ἀκούομεν διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ελῶμεθα πολλὰ παθεῖν καὶ πολλὰ ἐποῖσοι ὥστε τῆς μακαρίας ἐκείνης εἰσόδου ἐπιτεύξασθαι. Ἰσως μὲν οὖν οὐδὲ γενήσεται τι τῶν ἀπευκτῶν ἐλέει θεοῦ πρὶν ὅτε καλὸν πρὸς τῆς ἀγωνίας διατίθασθαι, ἵνα ἐν καιρῷ τοῦ ἀγῶνος ἀξιολόγως ὑπαντήσωμεν. Ψυχὴ γὰρ ἀπαρασκεύαστος εὐκαταγώνιστος μὴ εὐτρεπομένη ἑαυτὴν ἀλλ' ἀθρόως προσβαλοῦσα τοῖς ἀγῶσι.

surgerent. Verumtamen sciatis nec semper nec omnibus vestrum esse abscondenda, quae contigerunt, sed tantum fratribus dissipatis. Hoc quidem edocemur ab ipso Domino nostro Iesu Christo, aliquando omnibus sanctis discipulis suis aperiente regni coelestis mysteria, aliquando vero assumptis Petro, Iacobo et Ioanne, his tantum, quae consummanda erant, declarante. Eadem ratione ex parte et vos cognoscitis pro ecclesia Dei illum advenisse. Nuntiata enim erat et fidei exaltatio, et eorum, qui persecutione premebantur, in pristinam conditionem reditus, quasi ab iis qui noverint etiam synodi tempus. Nos ad haec, quae probabilia videbantur, respondimus, minime silentio praetereuntes, gratia Dei, ea quae iuvare possent. Ex his conicio rursus tentationes tribulationesque nobis manere. *Sed nihil horum vereor* ut dixit beatus apostolus; iuvat et eius verba usurpare, *Nec facio animam meam pretiosiore* quam me, dummodo consummem cursum meum, et ministerium, quod accepi a Domino Iesu, *testificari evangelium gratiae Dei* (Act. 20, 24).

Nos igitur, o fratres, iuxta datam nobis fidei mensuram, hoc idem cogitemus, hoc et dicamus, gaudentes in testimoniis pro Christo dandis, atque alacres in subeundis passionibus; neque recusemus persecutiones, etsi pluries has passi simus. Cum vero audiamus: *Per multas tribulationes necesse est ingredi regnum coelorum*; eligamus et nos pati multa et plurima sustinere, ut beato illo sortiamur ingressu. Insuper itaque nihil malorum accidet, misericordia Dei, quod ante certamen non sit ad gratiam et praemium paratum; ut certaminis tempore vere digne progrediamur. Anima enim iniparata facilis erit expugnata, et cum sese non bene instruxerit, temere periculis se obiiacet.

Τί δὲ λέγω πρὸς ἀγωνίαν; Καθ' ἑκάστην ἀγῶν, καθ' ἑκάστην πόλεμος, οὐχ ὁρώμενος, ἀλλ' ἀόρατος, οὐδὲ σώμα, ἀλλὰ ψυχὴν τιτρώσκων καὶ ἀπολλύων. Διὸ ἀναξιώτατοι τῆς ὁσπρίας τῆς διανοίας ἡμῶν, καὶ τὰ ὅπλα τῆς δικαιοσύνης ὡς καλοὶ στρατιῶται Χριστοῦ περιτιθεμενοι πολεμῶμεν προθύμως καὶ ἀνυστάκτως. Οὐδεὶς καθεύδων τρώπαιον ἀνίστησιν, οὐδὲ ἀναπεπτωκὴς θερισμὸν συνέλεξεν. ἀλλ' ἐπ' ἀμφοτέροις πολὺς ὁ ἰδρώς καὶ κόπος. Εἰ δὲ ἐκεῖ οὕτως, πόσω μᾶλλον ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς πολέμῳ; οὗ τὰ βέλη ὡς βολίδες ἀστραπῆς ἐπερχόμεναι ἐντεῦθεν μὲν ἐπιθυμία πονηρὰ πολιορκοῦσα ἐκεῖθεν δοξομανία· ἀλλοθεν βλασφημία· ἐτέρωθεν βλασφημία καὶ πολλαὶ αἱ μεθοδεῖαι τοῦ διαβόλου πειρωμένου πάντοθεν κατασιεῖν τὴν ψυχὴν, καὶ οἷον ἐπιέναι καταπιεῖν αὐτήν, ὡς ἐξαπορεῖσθαι ἡμᾶς καὶ τοῦ ζῆν, καὶ ἕκαστον λέγειν. Εἰ μὴ ὅτι κύριος ἐβοήθησέ μοι, παραβραχὺ παρώκησε τῷ ἅδῃ ἡ ψυχὴ μου. Ἀλλ' ὅμως ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς.

Καί γε ἐν τῷ θεῷ ποιήσωμεν δύναμιν, θαυῆτικῶς εἰπεῖν, καὶ αὐτὸς ἐξουθενώσει τοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν. Αὐτὸς γάρ ἐστι ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἐν, καὶ τὸ μεσότειχον τοῦ φραγμοῦ λύσας, τὴν ἐχθρὰν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ, τοῦτ' ἐστι τὸν διάβολον νικήσας καὶ καταπατήσας, καντεῦθεν τὸ νικᾶν καὶ ἡμῖν παρασχόμενος, καὶ τῆς νίκης ἔπαθλον, βασιλείαν οὐρανῶν ὑπισχνούμενος. Ἡς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Sed, quid de futuro certamine loquor? Nonne quotidie certamen est, quotidie bellum; non quidem visibile, sed invisibile, quod non quidem corpus, sed animam vulnerat atque perdit? Quapropter accingentes lumbos mentis nostrae, et armis iustitiae circumdati, sicut decet bonos Christi milites, alacriter ac vigilanter pugnemus. Tropaea victoria extulit dormiens nemo; nec qui recumbit, collegit messem; sed in utrisque multus sudor est, et labor multus. Si in his itaque res ita se habet, quanto magis in nostris certaminibus; in quibus tela quasi emissiones fulminis superveniunt. Hinc mala cupiditas obsedit: hinc gloriae desiderium: illinc invidia: illinc blasphemia: et multae quidem diaboli insidiae, qui ex omni parte animam dimovere experitur, et quasi eam devorandam aggreditur, ut quasi non sinat nobis vivere, et quotidie impellit clamare: *Nisi Dominus adiuverit me, paulo minus habitasset in inferno anima mea. Sed tamen in his omnibus superamus propter eum, qui dilexit nos.*

Insuper, ut cum Davide loquar, *et in Deo faciemus virtutem, et ipse ad nihilum reducet inimicos nostros. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum; et medium parietem maceriae solvens; inimicitias in carne sua: ipse est diabolum vincens et conculcans, atque hinc et nobis vincendi copiam faciens et victoriae praemium donans coelorum regnum. Quod obtinere nobis cunctis sit concessum in ipso Christo Deo nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.*

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΖ'.

Περὶ τῆς καταπτώσεως τοῦ
ἀδελφοῦ Μένωνος· καὶ παραγ-
γελία περὶ τοῦ μὴ μόνους
εἶναι, ὡς ἂν φύγοιμεν τὰ διὰ
τῶν αἰσθήσεων ἐγγινόμενα
ἡμῖν φθοροποιὰ πάθη.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πάντοθεν ἐπιθυμῶ περιποιεῖσθαι ὑμῖν
λόγον παρακλήσεως ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν
ἀφορμὰς ἐρανιζόμενος· νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀκήκοα
ἐν τῇ Βιθυνίᾳ γεγονέναι τι τῶν ἀπροσδοκή-
των, ἐντεῦθεν ἄρξομαι ποιῆσαι τὸν λόγον. Τί
οὖν τὸ συμβεβηκός; Φασὶν ὅτι πάρδαλις οὐ
μία, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ τρεῖς ἐπιφανεῖσαι ἐξά-
πινα λυμαίνονται, οὐ βόας, οὔτε πρόβατα
οὔτε τι τῶν ἐτέρων ζώων, ἀλλ' ἢ μόνον ἀν-
θρώπους, ὥστε τοὺς οἰκήτορας φοβηθῆναι φό-
βον ἕως ἄν ἐπιφάνῃ ἡ ἡμέρα· καὶ τὸ μὲν
πρᾶγμα ἐνδεξίς ἐστίν τῆς ὀργῆς τοῦ θεοῦ.
Εμοὶ δὲ οὗ τινος χάριν ὁ λόγος εἰληπται
ἐρῶ; Ὅτι καὶ ἐν ἡμῖν θῆρες πολλοὶ καὶ θῆρες
ἄργιοι, τὰ πνεύματα, φημί, τῆς πονηρίας· θη-
ρίον πονηρὸν ὁ θυμός· θηρίον πονηρὸν ἡ ἐπι-
θυμία, θηρίον πονηρὸν ἡ βασκανία, θηρίον
πονηρὸν ἡ κενοδοξία καὶ ὅσα ἄλλα τῆς κα-
κίας πάθη, ἅπερ οὐ νύκτωρ, ἀλλὰ καὶ μεθ'
ἡμέραν παρρησιάζεται καὶ ἐφορμᾷ λαβεῖν
κατάβρωμα ψυχῇ. Ὄθεν ὁ μακάριος ἀπό-
στολος Πέτρος διακελεύεται λέγων· Ὡσεὶ λέων
ὠρυόμενος ζητεῖ ὁ διάβολός τινα καταπιεῖν.
Καὶ Δαυὶδ. Μήποτε ἀρπάσῃ ὡς λέων τὴν ψυ-
χὴν μου· μὴ ὄντος λυτρουμένου, μηδὲ σώ-
ζοντος.

Τί οὖν ἐστίν ἐν τούτοις πράξαι; Τί ἄλλο,
ἢ ἐν σκέπῃ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ αὐλίζεσθαι,

SERMO CXVII.

De casu fratris Memnonis:
atque exhortatio ne solos maneamus,
ad effugienda sensibilia
perversos animi motus in nobis
excitantia.

FRATRES ET PATRES,

Occasiones hinc inde decerpere ad
vos cohortandos mihi iugiter studium est;
nunc vero cum in Bithynia aliquid in-
expectatum accidisse comperi; hinc et
sermonis erit exordium. Quid vero acci-
dit? Referunt pantheram, et haud quidem
unam, sed duo vel tres apparuisse exem-
plo, ac non modo boves aut oves aliaque
pecora, sed et tantum homines necasse;
ita ut incolae, magno timore perterriti, pe-
nitus inclusi maneant, quousque illucescat
dies. Quod quidem ostensio irae Dei habe-
tur. Qua igitur de causa quasi hoc vobis
narrare suscepi? Quia et in nobis ferae
sunt multae, et quidem ferae crudeles;
videlicet spiritus iniquitatis. Ferae pes-
simae sunt ira, item et concupiscentia, et
invidia, et vana gloria, et quotquot nu-
merantur malitiae vitia, quae non modo
per noctem, sed et per diem libere ex-
currunt, et animam nostram devorare
experiuntur. Quapropter beatus apostolus
Petrus exhortans ait: *Sicut leo rugiens*
diabolus quaerit, quem devoret, et David
aiebat: » Ne quando rapiat ut leo animam
meam, cum non sit, qui liberet, neque qui
salvum faciat.

Quid igitur in his agendum est? Hoc
unum, ut in protectione Dei coeli commo-

καὶ εἶσω τῆς τῶν αἰσθήσεων περιπλανήσεως
ἐαυτοῦς ἐπέχριν. Ἐπεὶ ἂν ὁ ὀρθολογὸς ἀπο-
μετεωρίζεται, καὶ τὸ οὖς εἰσδέχεται φθορο-
ποιούς ἀκοάς, καὶ στόμα φθέργεται, ἢ μὴ
δέμῃς, καὶ ὁ νοῦς ἐμβρατεύη εἰς ἔκτοπα, οἴ-
νεῖ ἢ ψυχὴ προέρχεται εἰς τόπους ἐρήμους,
εἰς οὓς οὐκ ἐπισκοπεῖ κύριος, καὶ γίνεται ἐν-
τεῦθεν θηριόλωτος. Τοῦτο νῦν πέπονθε καὶ
ὁ ἐλευνὸς Μένων, θήραμα τῷ διαβόλῳ γε-
νόμενος· οὐπὲρ οὐ τὴν ἐσθῆτα ἁμαρτημένην
ὄρω, ὥς πάλαι ὁ πατριάρχης Ιακώβ τοῦ ἰδίου
υἱοῦ· Ἰωσήφ ἀλλ' αὐτὴν τὴν ψυχὴν τῷ ξί-
ψει τῆς ἁμαρτίας θανατωμένην· ἁμαρτία
γὰρ ἐστὶν ἡ τοῦ θανάτου μήτηρ. Ἀμαρτία
τὸν προπάτορα ἡμῶν Ἀδὰμ ἀθάνατον ὄντα
κατὰ χάριν θνητὸν ἀπειργάσατο· ἁμαρτία
πανωλεθρίαν δι' ὕδατος ἐπήγαγε τῷ κόσμῳ·
ἁμαρτία ἐνέπηρσε Σώδωμα καὶ Γώμορρά καὶ
τάς περὶ αὐτάς πόλεις· ἁμαρτία καὶ νῦν
ἐκαστον τὸν συλλαμβάνοντα αὐτὴν παρα-
δίδωσι θανάτῳ αἰώνιῳ.

Ἦν φύγωμεν, ὦ ἀδελφοί, ὥς ἀπὸ πυ-
ρός· Ὡς ὀφελόν γε πυρὶ, καὶ σιδήρῳ, καὶ
θηρίοις, ἢ τοῖς ὀλεθρίοις πάθεσιν ὑποπεσεῖν.
Πόθεν δὲ πέπτωκεν ὁ ταπεινὸς ἐκεῖνος; πό-
θεν ἄλλοθεν ἢ ἐκ τοῦ εἶναι αὐτὸν μεμονω-
μένον; Οὐ γὰρ ἂν ψεύσαιτο ἡ ἀλήθεια τὸ
οὐαὶ αὐτῷ ἐπιφθέργῳ καὶ ὅτι ἂν πίσση
οὐκ ἐστὶν ὁ ἐγείρων αὐτόν. Ὅπερ ἐγὼ δε-
δοικώς ὁ ταπεινὸς οὐκ ἐπαυσάμην διαγ-
γέλλειν καὶ κεῖν καὶ τοῖς λοιποῖς, ὃ καὶ νῦν
εἰμὶ διαγγέλλων· μή τις εἴη μεμονωμένος,
μή τις φιλοπόροδος· μή τις ὥδε κακεῖσε ἀρ-
γῶς περιερχόμενος· μή τις συναυλιζόμενος
γυναιξί, ἐξ οὗ πῦρ ἀνάπτεται καὶ ὁ μὲν
υἱὸς τῆς ὑπακοῆς εἴκει καὶ πείθεται καὶ
σώζεται ἐν κυρίῳ. Ὁ δὲ υἱὸς τῆς ἀπειθείας
ζωγρούμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου παραδίδεται
θανάτῳ. Οὐ εἰ καὶ ἀθῶον ἐμαυτὸν συνίστημι
τοῦ αἵματος διὰ τὸ μὴ ὑποσιωπῆσαι ἀλλὰ
προαναγγεῖλαι τὴν ἐρχομένην ἐπ' αὐτῷ ῥομ-
φαίαν· ὅμως θρηγῶ καὶ ὥς οἰκείῳ μέλει ἐπι-
στυγνάζω.

remur, et longe a sensibilibus incitamentis
nos custodiamus. Etenim si oculus cir-
cumvagat elatus, vel auris corruptrices
excipiat auditiones, et os, quae ne fas
est, loquatur, et mens in vitiosa praeceps
ruat, tunc anima veluti loca deserta pe-
ragrat, in quibus Dei protectione non
fruitur, et facilis fit ferarum praeda. Quod
nuper contigit misero Memnoni, qui factus
est praeda diaboli. Huius haud quidem
conspicio vestem sanguine sordidam, ut
olim vidit illam filii sui Jacob patriarcha:
sed ipsam animam conspicio gladio pec-
cati ad mortem perfossam; peccatum
enim generat mortem. Peccatum ad mor-
tem adduxit Adam, qui in gratia erat
immortalis. Peccatum attulit mundo, mor-
tem, omnes perimens diluvio. Peccatum
igni tradidit Sodomam et Gomorrhā
caeterasque cum eis civitates. Peccatum
et modo, quos occupaverit, tradit aeter-
nae morti.

Hoc fugiamus, o fratres, sicut ignem.
Melius esset vel igni, vel ferro, vel feris
tradi, quam a corruptoribus vitiis domi-
nari. Qua igitur de causa ille miser ce-
cidit? Nonne quia solus versari voluit?
Haud quidem unquam mentita est sibi
veritas, quae dixit: *Vae soli; quia si ce-
ciderit sublevantem se non habet.* Hoc cum
ego valde timerem, haud quidem cessavi
tum illi tum aliis nunciare, quod et nunc
praedico: ne quis solus maneat, ne quis
cupidus sit exeundi, vel hac illac abeundi:
vel cum mulieribus commorandi. Hinc
enim amicitiae, sicut ignis accenduntur.
Qui porro verus filius obedientiae est, su-
biectus manet et docilis, et in Domino
salvus erit; qui vero inobedientiae filius
est, cum fuerit praeda diaboli, morti tra-
detur. Huius quidem sanguinis innocens
ego sum, cum non tacuerim; sed praenun-
ciaverim semper imminentem gladium.
Et nunc collacrymor, et quasi de proprio
membro ingemisco.

Ἐχω δέ τι καὶ πρὸς ὑμᾶς τοὺς ἡγαπημένους ἐγκλητικῶς φᾶναι. Τί τοῦτο; Ἐν ταῖς τῶν ἀγίων ἀποστόλων πράξεσι γέγραπται, ὅτι ἐγένετο ὡς τριῶν ὥρων διάστημα ἀφ' οὗ τέθνηκεν Ἀνανίας καὶ οὐκ ἔγνω Σαμφεῖρα ἡ γυνὴ αὐτοῦ τὸ γεγονός. Καὶ τοιοῦτου δράματος ἀναφανδὸν γενομένου, καὶ πλήθους πολλοῦ παρόντος· ἀλλ' ὅτι ἀσφάλεια ἦν ἐκεῖ εὐταξία τε καὶ φόβος Θεοῦ. Ὡς δὲ ἐπειδὴ πρὸ θλίγων ἡμερῶν ἐλάλησα ὑμῖν μυστηρίων τι, εὐθὺς διεφημίσθη ὁ λόγος, ἔνθεν μὲν ἕως Κωνσταντινουπόλεως, ἐκεῖθεν δὲ ἕως Προύσης, καὶ στενά μοι ἐκατέρωθεν καὶ λαλοῦντι καὶ μὴ λαλοῦντι. Λαλοῦντι μὲν ὅτι ἐκφορα γίνονται, ἃ οὐ δεῖ ἐκφερομυθεῖσθαι· μὴ λαλοῦντι δὲ ὅτι οὐκ ἔχω πῶς εὖ πράξαι μὴ συμβούλοις χρώμενος.

Καὶ ἵνα τί ἀφορεύομεν, ἀδελφοί; Καὶ ἵνα τί ἀκρατεῖς ἐσμεν γλώσσης; Καὶ ἵνα τί πρὸ καιροῦ ἐπιρρίπτωμεν κινδύνους; Οὐ γνησίῳ τοῦτο μαθῆτων, ἀλλ' ἀντιθετῶν. Μὴ, παρακαλῶ, μὴ οὕτως ἀσχημονῶμεν· ἀλλὰ πρὸς τὰ ἐξῆς εἶη καὶ ἀσφάλεια καὶ εὐταξία καὶ φόβος Θεοῦ καὶ κανὼν ἐπὶ πᾶσιν, ἵνα κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ζήσαντες, καὶ εὐαρεστήσαντες αὐτῷ, κληρονόμοι γενώμεθα τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Habeo autem et aliquid adversus vos, o dilecti, ut corripiam. Et quid hoc erit? Scriptum est in Actibus apostolicis, quod trium horarum intercesserat spatium a morte Ananiae, et Sapphira mulier eius hoc ignorabat, etsi tantum factum palam evenisset, et magna adesset populi multitudo; hoc vero quia illic erat multa securitas et ordo compositus atque timor Dei. Hic vero cum paucis ante diebus aliquid vobis e secretis rebus edicerem, statim sermo exhinc Constantinopolim usque percrebuit, atque exinde Prusam usque; unde angustiae multae superveniunt mihi sive loquenti sive silenti. Loquenti quidem, cum non fas erat evulgare, quae exterius eloqui non conveniebat: tacenti vero, cum bene agere non possim, nisi bonis usus consilariis.

Cur nosmetipsos non custodimus, o fratres? Cur lingua incontinentes sumus? Ecceur ante tempus periculis obicimur? Hoc quidem non proprium est discipulorum veracium, sed hostium. Ne igitur, exhortor, ne hoc pacto nos male geramus; sed in posterum semper custodia servetur, et rectus ordo, et timor Dei, et in omnibus regula, ut secundum voluntatem Dei viventes et ei placentes, haeredes simus bonorum aeternitatis in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΗ'.

Περὶ τῆς ἀσφαλείας τῆς
ἀκλινουῦς ὁμολογίας καὶ ὑπο-
ταγῆς ἡμῶν, καὶ εὐτόνου
προσοχῆς καὶ διεγέρσεως τῶν
διακονιῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἄλλοι μὲν ἄλλοις χαίρουσι καὶ καλλω-
πίζονται διηγήμασιν· τουτέστιν στρατιῶται
τοῖς περὶ πολέμων· πλωτῆρες τοῖς περὶ θα-
λάσσης· γεωργοὶ τοῖς περὶ γεωπονίαις· οἱ τὰς
ἄλλας τέχνας καὶ ἐπιστήμας μετιόντες περὶ
τῶν ταύταις ἐπιβαλλόντων, καὶ ἀπλῶς, οὐκ
ἔστιν οὐδεὶς ὃς οὐχ ἤδεται τοῖς ἰδίοις ἐπαγ-
γέλμασι. Ἡμῖν δὲ τὸ χαριέν τῆς διηγέσεως
οὐκ ἐν τούτοις, ὅτι μὴ δὲ σαρκικά τὰ ἡμέ-
τερα, ἀλλὰ περὶ σωτηρίας ψυχῆς, περὶ εὐα-
ρεστήσεως Θεοῦ, περὶ τῆς ἐντεῦθεν μετανα-
στάσεως, περὶ τῆς ἐκεῖσε ἀποκαταστάσεως,
καὶ καθὼς φησιν ὁ Ἀπόστολος· Ὅσα ἔστιν
ἀληθῆ, ὅσα σεμνὰ, ὅσα δίκαια, ὅσα ἁγνὰ,
ὅσα προσφιλῆ, ὅσα εὐφημα· εἴ τις ἀρετὴ καὶ
εἴ τις ἔπαινος· ταῦτά ἐστιν ἡμῖν εἰς διάλεξιν,
καὶ ταῦτα εἰς περιποίησιν.

Οὐ τί ἂν γένοιτο χαριέστερόν τε ἅμα καὶ
μακαριώτερον; Καὶ τοῦτο ἴδοι τις ἂν ἐκ τοῦ
τέλους ἐκατέρων· τὸ μὲν γὰρ ὁμοῦ ἢ ἀρχὴ
καὶ τὸ τέλος τῷ παρόντι αἰῶνι συγκαταλύεσθαι
πέφυκεν· Ποῦ γὰρ σοφός; ποῦ γραμματεὺς;
ποῦ συζητῆς αἰῶνος τούτου; τίς ἐνευδοκίμησας
τοῖς ἀνθρωπίνοις κατῆκουσιν ἐπέμεινε τῷ βίῳ;
Ἀλλ' οὐκ ἀπώλετο μετ' ἡχοῦ τὸ μνημόσυνον
ἀπάντων; Ἡμῶν δὲ καὶ ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος
ἀκατάλυτόν τε καὶ αἰώνιον. Ἀρετὴ γάρ ἐστιν ἣ
τις τοὺς μεταποιουμένους αὐτῆς θεοὺς οἶδεν
ἀπεργάζεσθαι. Εἵπερ ἀληθὴς ὁ λέγων· Εγὼ
εἶπα θεοὶ ἐστὲ καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες. Ὡ τῆς

SERMO CXVIII.

*De constantia firmæ confessionis
et obedientiae nostrae:
deque intensa contentione atque
fervore in ministeriis.*

FRATRES ET PATRES,

Alii quidem hominum gaudent et glo-
riantur diversis narrationibus, sicut milites
bellicis, et nautae marinis, et agricolae
campestribus; et qui aliis artibus vel mu-
neribus dant operam, iis gaudent, quae
ea respiciunt; et ut breviter dicam, qui
non laetetur de iis, quae semetipsum spe-
ctant, est nemo. Nobis autem deliciae ser-
monis non in his manent; non quidem
corpus nostra respiciunt, sed animae sa-
lutem, bene placere Deo, transitum ex hoc
mundo ad aeternitatem, et statum qui illic,
nos expectat; et sicut dixit Apostolus:
« Quaecumque vera sunt, quaecumque pu-
dica, quaecumque iusta, quaecumque san-
cta, quaecumque amabilia, quaecumque
bonae famae: si qua virtus, si qua laus,
de his colloquimini; haec agite. »

Ecquid his erit iucundius pariter atque
beatius? Hoc quisque cognoscat ex fine,
qui utrinque adest; pariter enim et prin-
cipium et finis est consummari cum sae-
culo praesenti. *Ubi enim est sapiens? ubi
scriba? ubi conquisitor huius saeculi?*
Ecquis bene placens praesentibus homi-
nibus in vita permansit? Nonne cum sonitu
periiit memoria omnium? Nobis vero et
principium et finis indissolubilia sunt at-
que aeterna. Virtus enim est, quae novit
divinos reddere, qui cum ea versantur.
Siquidem verax est qui ait: *Ego dixi dii*

μεγαλοδωρεῖς ἦς ἡξιώθημεν! Ω τοῦ ἐλέους, οὐ τετυχήκαμεν. Οὐκοῦν ἀγαλλιασώμεθα τῷ θεῷ τῷ σωτῇ ἡμῶν προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἑξομολογήσει, καὶ ἐν ψαλμοῖς ἀλαλάζωμεν αὐτῷ, ὅτι εἴλετο ἡμᾶς ἅπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἀγιασμῷ πνεύματος καὶ πίστει ἀληθείας· εἰς ὃ ἐκάλεσεν ἡμᾶς διὰ τοῦ σχήματος ἡμῶν εἰς περιποίησιν τῆς δόξης τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αρα οὖν, ἀδελφοί, στήκωμεν ἐν τῇ πίστει ἀκλινεῖς· κατέχωμεν τὴν ὑποταγὴν ἀρχαῖ, φυλάττωμεν τὴν παρθενίαν ἁσινῇ. Εἰς ἡμῶν ὁ ἔρως, ὁ νυμφίος Χριστός, ὡραῖος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· μία ἡ κληρονομία, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν τὰ ἀγαθὰ τῆς ἁνω Ἱερουσλήμ. Σὰρξ δὲ καὶ αἷμα, πλοῦτος καὶ δόξα, καὶ ὅσα τῆς ματαιότητος χαίρειτω, ἀπίτω ἀφ' ἡμῶν πορρότερω, πλὴν ἐφ' ὅσον ἐσμέν ἐν τῇ σαρκὶ ταύτῃ πάρεστιν ὁ πόλεμος· οὐ γὰρ ἂν εἴη ἀρετὴ μὴ παρόντος πολέμου. Εἰ δὲ ὅτι συμβαίνει αἰχμαλωτίζεσθαι ὑπὸ λογισμῶν, ξеноπαθοῦμεν, ἀλλὰ ταῦτα ἀνακικλισκώμεθα ἐν μόνον φοβούμενοι, τὴν κατ' ἐνέργειαν ἁμαρτίαν ὡς θανάσιμον καὶ πόρρω θεοῦ βάλλουσιν. Λογισμοῖς δὲ λογισμοὺς ἀποκρουώμεθα, καὶ ἐπιθυμίαις ἐπιθυμίαις ἀντεπεξάγωμεν· καὶ τοῦτο ἀνολιγώρως· σκοπὸς γὰρ τῷ θαίμονι τῇ ἐπιμονῇ τοῦ πολέμου ἀκηδία ἡμῶν ἐμποιῆσαι ὡς ἂν ἀπείπωμεν πρὸς τὴν ἐνστασιν ὡς εἴ γε ἐπιμείνωμεν τῇ ἐνστάσει τληπαθοῦντες καὶ ἀντικαθιστάμενοι τῷ διαβόλῳ ἕξωμεν κατ' αὐτοῦ τὰ νικητήρια, καὶ στέφανος ἡμῶν ἐν οὐρανοῖς ἐτοιμαζόμενος. Φησὶν γὰρ ὁ ἀδελφός· Μακάριος ὁς ὑπομένει πειρασμόν· ὅτι δοκιμὸς γενόμενος λήψεται τὸν στέφανον τῆς ζωῆς, ὃν ἐπηγγείλετο ὁ Κύριος τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν.

Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, χαίρετε ἐν κυρίῳ οἱ τὰς διακονίας ἐπέχοντες ἵστε ὡς ἐν αὐταῖς

estis et filii excelsi omnes. O quam magnum est munus, quo digni effecti sumus! O quanta misericordia fruimur! Laetemur itaque in Domino; iubilemus Deo salutari nostro; praeveniamus faciem eius in confessione, et in psalmis iubilemus ei, quoniam ab initio nos elegit ad salutem in sanctitate spiritus et fide veritatis; ad quae nos vocavit per susceptum habitum monasticum ad acquisitionem gloriae Domini nostri Iesu Christi.

Stemus itaque, fratres, in fide immobiles: firmam teneamus confessionem: sinceram servemus obedientiam: inculpatam castitatem custodiamus. Unus sit noster amor, Christus sponsus; qui speciosus est pulcritudine prae filiis hominum. Una sit haereditas nostra, regnum coelorum: bona caelestis Ierusalem. Carni autem et sanguini, divitiis et gloriae et quaecumque sunt vanitatis, iis vale dicamus. Longe a nobis abiiciamus. Verumtamen quousque in hoc corpore sumus, bellum adest: et nulla esset victoria, nisi bellum foret. Quapropter si aliquando continget subiici cupiditatibus hanc conditionem veluti hostilem patiamur; ac statim quae dicta sunt in mentem revocemus, unum tantum veriti activum peccatum, utpote quod mortale est, et longe a Deo abducens. Cogitationibus cogitationes opponamus, desideriis desideria, et in his minime deficientes. Scopus enim diaboli est per longitudinem belli in nos acediam inducere, ut a proposita intentione deficiamus. Si vero in fervore nostro perseveramus patientes atque certantes contra diabolum, de eo victoriam referemus, et corona erit nobis in coelis parata. Dixit enim frater Domini: *Beatus, qui sustinet tentationem; nam cum probatus fuerit, coronam accipiet, quam promisit Dominus diligentibus se.*

Coeterum, fratres, gaudete in Domino, qui in ministeriis perseverantes scitis in

πολύς ὁ μισθὸς ἡμῶν ὑπάρχει. Οἱ τὰ μαθήματα μελετῶντες πρόσεχετε, μήποτε ἐν αὐτοῖς τὸν θεὸν παροργίζητε. Καιρὸς ἐργασίας; Ἰωμεν ἐπὶ τὴν ἐργασίαν. Καιρὸς σχολῆς; Ἰωμεν ἐπὶ τὸ μάθημα. Εἰ δὲ ὁ ἀδελφός σου ἐπὶ τὸ ἔργον, σὺ δὲ ἐπὶ τὸ μάθημα· οὐκέτι κατὰ ἀγάπην περιπατεῖς· ἀλλὰ ἄλλοτριότις τῆς ἀδελφότητος. Ἡ οὐκ ἀκούεις τοῦ ἀποστόλου λέγοντος; Εἰ βρώμα σκανδαλίζει τὸν ἀδελφόν μου, οὐ μὴ φάγω κρέας εἰς τὸν αἰῶνα, ἵνα μὴ τὸν ἀδελφόν μου σκανδαλίσω. Σὺ δὲ οὐ μόνον σκανδαλίζεις τὸν ἀδελφόν σου· ἀλλὰ καὶ καλούμενος οὐχ ὑπαντᾷς· σκήψεις καὶ προφάσεις ἑαυτῷ περιποιούμενος καὶ οὐκ ἐννοῶν ὅτι σεαυτῷ θησαυρίζεις ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ.

Ἀλλ' ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, πειθώμεθα τῷ Ἀπόστολῳ λέγοντι· Πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γενέσθω· προηγουμένως τὰ ἔργα, ἐπομένως τὰ μαθήματα καὶ γε ἀλλήλοις συναντιλαμβανώμεθα, καθὼς πρέπει ἀγίοις· καὶ ὑπὲρ ἀλλήλων τὰς ψυχὰς τιθέμεθα, ὡς ἀδελφοὶ γνησιεύοντες, ἵνα καὶ θεὸς δοξάζεται, καὶ ἡμεῖς εὐπράττοντες κληρονόμοι γενώμεθα ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

his magnam esse mercedem vestram. Qui studiis operam navatis, cavete ne in his ad iracundiam Dominum provocetis. Tempus est operis? Ad opera accuramus. Scholae tempus est? Ad discendum curramus. Si frater tuus ad opera eat, tu vero ad studium, non ambulas secundum charitatem; sed a fraternitate abscedis. Nonne audis Apostolum dicentem? *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in aeternum, ne fratrem meum scandalizem.* Tu autem non solum scandalizas fratrem tuum; sed vocatus, non accedis, praetextus atque excusationes tibi componis, haud considerans quod tibiit hesaurizas iram in die irae et revelationis iusti iudicii Dei.

Ne id igitur contingat, obediamus Apostolo dicenti: *Omnia honeste, et secundum ordinem fiant*, in primis opera, deinde studium: atque ad invicem adiuvemur, ut decet sanctos; imo et invicem vitam nostram ponamus, sicut fratres sincere inter se dilecti, ut Deus glorificetur, et nos bene operantes hereditatem aeternae vitae consequamur in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΙΘ'.

Οτι ὁ ἐκζητῶν τὸν θεὸν διὰ τῆς
φυλακῆς τῶν θείων ἐντολῶν
ἀπτόητός ἐστιν ἐν καιρῷ ἐξόδου
ἀπὸ τῆς τῶν δαιμόνων
ἐπιστασίας, καὶ περὶ μνήμης
θανάτου καὶ ἀγάπης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Θανάτου προκειμένου, τοῦ κοινοῦ πᾶσιν
ἐπιτιμίου, βασιλείας τε οὐρανῶν ἐλπίζομένης,
καὶ γέννης πυρὸς ἀπειλουμένης, ἐστὶν ἄρα
ὀκνεῖν παῖ ἀναδύεσθαι ἢ ἐμοὶ τοῦ λαλεῖν, ἢ
ὑμῖν τοῦ ἀκούειν; Ἀλλ' αἰ τοῦτο ποιητέον
καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον βλέπομεν ἐγγί-
ζουσιν τὴν ἡμέραν. Ἐγγίζει γὰρ ἡ τελευταῖα
ἡμέρα παντὶ ἀνθρώπῳ κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν·
καὶ φοβερά τις ἐκδοχὴ κρίσεως καὶ πυρὸς ζῆ-
λος ἐσθίειν μέλλοντος τοὺς ὑπεναντίους, κα-
θὼς φησὶν ὁ ἱερὸς ἀπόστολος.

Μὴ τοίνυν λοιπὸν, ἀδελφοί, ἐκλυώμεθα,
μηδὲ ἀμείψωμεν μίαν μόνην ἡμέραν ἀργῶς
τε καὶ ἀνεπιστημόνως. Ἀλλ' ἐν αὐτῇ νήψω-
μεν, γρηγορήσωμεν, ἐκζητήσωμεν τὸν θεόν,
ψαλμικῶς εἰπεῖν, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν.
Πῶς δ' ἐστιν ἐκζητῆσαι τὸν θεόν; Διὰ τῆς
φυλακῆς τῶν ἐντολῶν, δηλονότι κατὰ τὴν
τῶν μακαρισμῶν ὑποθήκην· τουτέστιν διὰ
ταπεινοφροσύνης, διὰ πένθους, διὰ πραότητος,
διὰ καθαρᾶς καρδίας, διὰ εἰρήνης καὶ ἀγια-
σμοῦ. Ἐν οἷς ὁ καταληφθεὶς ἐκζητήσας εὗρε
τὸν θεόν· καὶ εὐρὼν ἀφόβητός ἐστι ἐν καιρῷ
ἐξόδου, ἀπτόητος ἀπὸ δαιμόνων, ἀτάραχος
ἀπὸ τῆς τῶν ἀγγέλων παρουσίας, ὡς οἰκείοις
προσελθὼν, καὶ ἰλεως χωρῶν πρὸς τὸν ἑαυ-
τοῦ δεσπότην, καλὸν ἐφόδιον τὸ χρηστὸν συ-

SERMO CXIX.

*Qui Deum quaerit per custodiam
mandatorum eius,
non timebit in morte daemonum
assultus: et de memoria mortis
et charitate.*

FRATRES ET PATRES,

Mortem prae oculis habentes, veluti
paenam omnibus comunem, et ad spem
regni aeterni acciti, atque gehenna ignis
comminati, quomodo et segnes erimus
atque retro effugiemus: tum ego in allo-
quando, tum vos in audiendo? Verumta-
men et haec eo magis agenda sunt, quo
supervenientem diem iam videamus. Ap-
propinquat enim novissima dies cuique
homini cuiusque aetatis: et quaedam ter-
ribilis expectatio iudicii atque *ignis ad-
versarios voraturi*, sicut dicit sacer Apo-
stolus.

Ne igitur, o fratres, segnes simus: ne-
que unam diem otiose et insipienter prae-
terlabi sinamus. Sed et ab hodierna exci-
temur, vigilemus, et ut psalmus ait, *Deum
quaeramus et anima nostra vivet*. Quo-
modo vero quaeremus Deum? Custodien-
tes mandata eius, sicut in beatitudinibus
propositum est, scilicet per humilitatem,
fletum, mansuetudinem, cor purum, pa-
cem et sanctificationem. Qui inquirens
Deum deprehenditur, is Deum invenit: et
cum invenerit, absque timore erit in hora
obitus sui contra daemones; non erit tur-
batus coram angelis, et quando ad suos
abibit, et propitius inveniet Deum, ad
quem veniet gerens viaticum conscien-

νειδὸς ἀπενεγκάμενος. Ο δὲ μὴ οὕτως παρασκευασάμενος ἐμπεσεῖται εἰς ἀφύκτους περιστάσεις οὐκ ἔχων ὅπου ἀποβλέψει ἢ πρὸς τινος βοήθησεται. Εὐταῦθα γὰρ, φέρε εἰπεῖν, ἐμπεσών τις εἰς χεῖρας ἀνθρώπων κολαστῶν ἤγουν εἰς θάλασσαν βαρβαρουμένην, ἢ εἰς γῆν ταρασσομένην, ἢ εἰς τινα ἄλλην περιστατικὴν ἀνάγκην, οὐκ ἀμοιρεῖ ἐλπίδος τῆς ἐντεῦθεν ἀπαλλαγῆς· ἐκεῖ δὲ περιεΐρηται πᾶσα ἐλπίς σωτηρίας, οὐδενὸς ὄντος βοηθοῦντος ἢ ῥυομένου, οὐκ ἀγγέλου, οὐκ ἀνθρώπου, οὐ πατρὸς, οὐ μητρὸς, οὐκ ἀδελφοῦ, οὐ φίλου, οὐδενὸς οὖν τῶν ἀπάντων· ἀλλ' ἐν ἀπορίᾳ δεινῇ καὶ ὁδύνῃ ἀπαραμυθῆται συσχεθεῖσα ἢ ἐλεεινὴ ψυχὴ ἀπεισι τῶν ἐνθένδε. Καὶ φοβερὸς μὲν ὁ λόγος ὑπογραφόμενος οὐ τί που τῆς πραγματικῆς ἀληθείας ἐφαπτόμενος. Ἀ γὰρ ὁ φθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, γέγραπται εἶναι τὰ τε ἀγαθὰ καὶ τὰ ἐναντία, ἃ ἠτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν, καὶ τοῖς υἱοῖς τοῖς ἀπειθείας.

Οὗ ἕνεκεν παρακαλῶ, ἀδελφοί, ἀνεπίληστον ἔχειν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου· καὶ ταύτῃ νεκροῦν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐξαίρειν τὸ φιλήδονον ἀπὸ τῆς ψυχῆς. Τί γὰρ ἡμῶν καὶ τὸ φιλόσαρκον τοῦτο, ἐξ οὗ οὐδὲν ἀπονάμεθα· ἐπεὶ περ εὐπερίστατος πᾶσα ἀμαρτία. Εὐμβλέσωμεν, εἰ δοκεῖ, εἰς τοὺς τάφους, καὶ ἴδωμεν οἷας δυσωδίας ἐφρίεμεθα τοιαύτη γὰρ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ φθορᾶς ἀρχομένη καὶ εἰς φθορὰν καταλήγουσα· καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἀναφαίρετος δὲ ἡ ἀρετὴ, ἣν ἀσπασάμενοι οἱ ἄγιοι εὐηρέστησαν τῷ θεῷ· ὧν τὰ πνεύματα ἐν οὐρανοῖς, τὰ δὲ ἱερὰ σώματα ἀλεξιτῆρια τοῖς ἐπὶ γῆς ἐν σημείοις τε, καὶ τέρασι, καὶ δυνάμεσι.

Ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος περὶ σημείων· καὶ νῦν γίνεται σημεῖα ὡς ἀκούομεν, καὶ οὐ θαυμαστον. Ἡ γὰρ τότε ἐνεργοῦσα χάρις τοῦ Πνεύ-

tiae honae. Qui vero non est hoc pacto paratus, incidet inter inevitabilia pericula, nec quo se convertat, habet, nec aliquem a quo iuvetur. Quandoquidem cum quis viator inciderit in homines infensos, vel in mare a barbaris piratis infestatum, vel in regionibus terraemotu quasatis, haud omni spe destituitur auxilii. Ibi vero omnis spes est erepta salutis, cum nemo sit adiutor vel liberator, neque angelus neque homo, nec pater neque mater, nec frater vel amicus, ac nemo prorsus; sed terribilis desperatio erit, et dolor absque solatio circumdat abeuntem animam. Tremenda quidem sunt, quae descripsimus, et minime quidem attingentia veritatem. Etenim neque oculus vidit, neque auris audivit, neque in cor hominis ascendit, quod paravit Deus sive bonum sive malum, tum diligentibus eum, tum filiis inobedientiae.

Quapropter vos hortor, o fratres, neque decidat unquam in nobis memoria mortis: et per eam mortificemus membra nostra, quae sunt super terram; et desideria concupiscentiae ab anima nostra arceamus. Quid enim nobis prodest corporis amor, unde nullum est emolumentum, quoniam, dolor est; siquidem omne peccatum constringit. Aspiciamus, si libet, ad sepulcra, et experiamur quantam putredinem nos desiderabamus. Talis est enim omnis caro, e putredine veniens et in putredinem finiens; et omnis gloria hominis sicut flos foeni; sola autem virtus perdi nequit. Hanc amplexantes viri sancti placuerunt Deo; et animae eorum in caelis sunt; sacra vero corpora remedii virtutem donant nobis, qui in terris sumus in prodigiis et monstris atque miraculis.

Cum vero de prodigiis vel innuere contigit; et modo monstra fieri, ut audivimus, mirandum non est. Quae enim olim ope-

ματος καὶ νῦν ἐνεργεῖν δεδυσώπηται· οὐ μὴ ἀπλῶς πιστευτέον τοῖς θρυλλουμένοις, γέγραπται γάρ· Μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε· ἀλλὰ δοκιμάζετε τὰ πνεύματα, εἰ ἐκ τοῦ θεοῦ ἐστίν· ὅτι πολλοὶ προφηταὶ ἐξηκολύθησαν εἰς τὸν νόσον· ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλοὶ αἱρετικοὶ τε καὶ τὰς θείας ἐντολὰς διακρουόμενοι, πάσαι τε καὶ νῦν παρεχωρήθησαν, καθ' οὓς οἷδε τρόπους ἡ πρόνοια σημεῖα τε καὶ τέρατα ἀπεργάζεσθαι· ὥστε οὐ δεῖ τοῦτοις συναρπάζεσθαι ἐκ τοῦ παραδεδωμένου ἡμῶν ὑπὸ τοῦ κυρίου χαρακτήρος δοκιμάζειν τοὺς γνησιεύοντας μαθητάς. Τίς δὲ ὁ χαρακτήρ; Ἐν τούτῳ γινώσκονται πάντες ὅτι ἐμοὶ μαθηταὶ ἐστέ, ἐὰν ἀγάπην ἔχητε ἐν ἀλλήλοις. Ὅθεν παιδευθεῖς ὁ ἀπόστολος τάδε φησίν· Ἐὰν ταῖς γλώσσαις τῶν ἀνθρώπων λαλῶ καὶ τῶν ἀγγέλων, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, γέγονα χαλκὸς ἢ ἥχων ἢ κύμβαλον ἀλαλάζον· καὶ ἐὰν ἔχω πᾶσαν τὴν πίστιν, ὥστε ὄρη μεθιστάνειν, ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω, οὐθὲν εἰμί· καὶ ἐὰν ψαμίσω πάντα τὰ ὑπάρχοντά μου, καὶ ἐὰν παραδῶ τὸ σῶμά μου, ἵνα καυθῇσωμαι ἀγάπην δὲ μὴ ἔχω· οὐθὲν ἀφελοῦμαι.

Ορᾶτε οἷον τὸ ὕψος τῆς ἀγάπης, ὡς βασιλισσά ἐστιν πάντων τῶν τοῦ Πνεύματος χαρισμάτων ὑπερανεστῶσα· ἥτις οὐδὲ ἐκπίπτειν ποτὲ δύναται. Οἱ δὲ σημειουργοί, ἐστὶν ὅθεν, ἐκπίπτουσι. Εἶρηκε γὰρ ὁ κύριος ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· Πολλοὶ ἐροῦσί μοι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· Κύριε, Κύριε ἐν τῷ σῷ ὀνόματι προσφθεύσομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν. Καὶ τότε ὁμολογήσω αὐτοῖς, ὅτι οὐδέποτε ἔγνων ὑμᾶς. Αποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν. Ὡς φοβερὸν οὕτως τὸ ἀπόκριμα, καὶ παγγάλεπος ἡ ἀπόφασις! Λοιπὸν, ἀδελφοί μου, διώκωμεν τὴν ἀγάπην καὶ τὴν σύζυγον αὐτῆς πίστιν τε καὶ ἐλπίδα, καὶ τῶν τὰ σημεῖα ποιούντων μᾶλλον ἀσφαλέστερον βιωτεύσομεν· ἀλλὰ γὰρ καὶ μαθηταὶ ἀληθινοὶ γνωρισθέντες τοῦ Κυ-

rata est virtus Spiritus sancti, et nunc, ut operosa sit, deprecamur. Sed tamen credendum non est simpliciter iis, quae vulgantur; dictum est enim: *Ne omni spiritui credatis; sed probate spiritus, si ex Deo sunt*; multi enim surrexere in orbe prophetae; multi vero haeretici fuere, et mandata Dei excutientes et olim et nunc; tamen iis fuit concessum, sicut visum est providentiae, et miracula et prodigia patrare. Quapropter non licet ab iis abripi; sed e caractere, quem nobis Dominus indicavit, probandi sunt sinceri eius discipuli. Qualis vero huiusmodi character est? *In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem habueritis ad invicem*. Quem edoctus apostolus dicebat: *Etsi hominum linguis loquar et angelorum, charitatem autem non habuero, factus sum sicut aes clangens, vel cymbalus tinniens. Et si habuero omnem fidem, ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil sum. Etsi disperdam omnia bona mea, et corpus meum tradam comburendum, charitatem autem non habeam, nil proficiam*.

Considerate igitur quanta sit charitatis sublimitas, regina veluti est supereminens omnia inter charismata Spiritus sancti, quae numquam potest decidere. Hinc est ut prodigiorum auctores decident? Ait enim Dominus in evangeliiis: » Nonne multi dicent mihi illa die: – Domine, Domine, in nomine tuo prophetavimus; et nomine tuo eiecimus daemonia, multasque virtutes fecimus in nomine tuo? Et tunc confitebor eis me eos nescire. – Abite a me operantes iniquitatem. » O quam tremendum iudicium, et acerbissima sententia! Nos vero, fratres mei, sectemur charitatem, et socias virtutes fidem atque spem; et tutiorem vitam agemus quam prodigiorum operadores. Et hoc pacto omnibus manifesti erimus, sicut sinceri discipuli

ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Domini; et haeredes erimus regni coelorum in Christo Iesu Domino nostro; cui gloria est et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚ'.

Οτι οὐ χρὴ τοῖς ἐσταυρομένοις
τῷ κόσμῳ κεχηνέναι ἐν τοῖς
ματαιίοις τοῦ βίου· ἀλλὰ
βελτιοῦσθαι πρὸς τὰ κρείττονα.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εοίκασιν αἱ ἡμέραι ἡμῶν ὥσπερ ὄραι πα-
ρατρέχουσιν, καὶ αἱ ἐβδομάδες ὥσπερ ἡμέραι,
καὶ οἱ μῆνες ὥσπερ ἐβδομάδες, καὶ οἱ ἐνιαυτοὶ
ὥσπερ μῆνες, οὕτω τοῦ χρόνου τρέχοντος καὶ
συνελάνοντος πάντας εἰς τὴν τελευταίαν
ἡμέραν τῆς ἐπιφανείας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιη-
σοῦ Χριστοῦ, ἐν ᾗ πάντα γυμνά καὶ τετρα-
χλισμένα τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, ὡς φησὶν
ὁ λόγος· Τί οὖν λοιπὸν ἄνθρωπος μάτην τα-
ράσσεται; Τί δὲ βασιλεὺς πέποιθεν ἐπὶ χρυσῷ
καὶ φάλαγγιν; Τί δὲ δυνάστης γαυριᾷ ἐπὶ
κτῆμασιν καὶ βοσκήμασιν; Τί δὲ φιλόπλουτος
ἐλπίζει ἐπὶ πλούτου ἀδηλόγητι; Τί δὲ φιλή-
δονος τοῖς τῆς ἁμαρτίας τέλμασι; Δέον κα-
θεκάστην πενθεῖν καὶ σκυθρωπάζειν, καθά-
ρειν τε ἑαυτοὺς ὥσπερ δύναμεις, πρὶν ἐπιστῆ
τὸ κρῖμα τοῦ θανάτου εἰς τὸ φυγεῖν ἀπὸ τῆς
ὀργῆς τῆς ἐρχομένης ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπει-
θείας. Οὗτοι δὲ, γλαυκῶς εἰπεῖν, ὅσα μὲν
οὐκ οἶδασιν βλασφημοῦσιν ὅσα δὲ φυσικῶς ὡς
ἄλογα ζῶα ἐπίστανται ἐν τούτοις φθείρονται.
Οὐαὶ αὐτοῖς, φησιν, ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ καὶν
ἐπορεύθησαν, καὶ τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαάμ μι-
σθοῦ ἐξέχυθησαν, καὶ τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ
ἀπώλοντο.

Φροβοῦμαι δὲ μήπως ὁ λόγος ἐκείνους
κακίζων καὶ ἡμῶν τῶν δοκούντων εἶναί τι

SERMO CXX.

*Iis, qui crucifixi sunt mundo,
haud decet effundi
in vanitatibus vitae; sed potius
ad meliora proficere.*

FRATRES ET PATRES,

Dies nostri comparati sunt fugientibus
horis, et hebdomades diebus, et menses
hebdomadibus, et anni mensibus. Hoc
pacto fugit tempus; et omnes incitat ad no-
vissimum diem manifestationis D. N. Iesu
Christi; quando omnia aperta et nudata
erunt oculis eius, ut sacer habet sermo.
Quid de coetere igitur homo curis tur-
batur? Cur rex confidit in auro et exer-
citu? Cur potentes superbiunt in opibus
et pecudibus suis? Cur avarus in divitiis
suis incertus sperat? Cur qui voluptatibus
rapitur, in coeno se volutat peccato-
rum? Oportet potius unicuique quotidie
ingemiscere et contristari, et semetipsos
puros efficere quantum possibile est, an-
tequam superveniat iudicium mortis, ut
effugiat ab ira super filios inobedientiae
ventura. Ii sunt, ut a scriptura dictum
est, qui blasphemant quod ignorant; tan-
tum ea quae brutalia sunt, uti belluae
cognoscunt, atque in iis corrumpuntur.
Vae illis, scriptum est, quia in viis Cain,
ambulavere, et pretium erroris Balaam
tulerunt, atque in contradictione Chore
perierunt.

Vereor ne, cum sermo meus illos im-
petat, et vos, qui aliquid esse videmini,

καθάφεται· ὅταν γὰρ ὁ μὲν ὑπὲρ γονικῆς κληρονομίας διαπληκτίζεται μακρᾶς ἀποδημίας στελλόμενος· ἕτερος δὲ ὑπὲρ τοῦ ἐπανῆξαι τὰ βαλλόμενα τυρβάζει πολλά, καὶ διαγωνίζεται· ἄλλος δὲ ὑπὲρ τοῦ κατακτησάσθαι τοῦτο κἀκεῖνο πλεονεκτικῶς καὶ ἁμονάχως ἐπείγεται. Πῶς οὖν τῆς αὐτῆς ἐκείνης καταδίκης εἰσιν ἄξιοι; καὶ τοι γε ἐκεῖνοι μὲν ἔχουσιν ἀπολογία, εἰ καὶ ψυχράν, ὅμως ὅτι ὑπὲρ γυναικῶν καὶ τέκνων φροντίζουσιν· ἡμῶν δὲ οἷς ὁ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ μόνος ὁ σταυρὸς τεθησαύριται, τίς λόγος ὑπολείπεται; Μὴ οὐχὶ χείρονος τιμωρίας ἀξιοῦσθαι τὰ τοιαῦτα διαπραττομένους; ἐπεὶ γέγραπται· Δυνατοὶ δυνατῶς ἐτασθήσονται καὶ κρίσις ἀπόστομος ἐν τοῖς ὑπερέχουσιν. Καὶ ὃ πολὺ παρέθεντο, περισσώτερον ἀπαιτήσουσιν. Υἱοὶ ἀνθρώπων ἕως ποτε βαρυκάρδιοι, ἵνα τί ἀγαπᾶτε ματαιότητα καὶ ζητεῖτε ψεῦδος;

Λόγους συνηγόρους τοῖς πάθεσιν ἀνεύρισκοντες, καὶ τὸν ἀναίτιον διωγμὸν ὡς ὑπαίτιον τῶν τοιούτων προβαλλόμενοι. Εὐελέψατε εἰς τὰς ἀρχαίας γενεᾶς καὶ ἴδετε, βοᾷ ὁ λόγος. Τίς ἠλπίσεν ἐπὶ τὸν κύριον καὶ κατησχύνθη; ἢ τίς ἐνέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ καὶ ὑπερεῖδεν αὐτόν; Οὐχὶ Ἀβραάμ ὁ πατριάρχης ἀποικὸς γέγονε τῆς ἐνεγκαμένης διὰ προστάγματος Θεοῦ; ἀλλ' ὅμως πατήρ πολλῶν ἔθνων ἐχρημάτισεν. Οὐχὶ Ἰακώβ ὁ πατριάρχης μόνην ῥάβδον ἔχων κᾶτεισιν εἰς Μεσοποταμίαν; καὶ ὅμως πλούσιος ἐντεῦθεν ἀνέκαμψεν. Οὐχὶ Ἰωσήφ ὄνιος ἀπήχθη εἰς Αἴγυπτον; καὶ ὅμως ἐκείσε ἰσοβασίλειος ἐγεγόνει. Οὐχὶ Ἠλίας ὁ προφήτης διωκόμενος ὑπὸ τῆς Ἰεζάβελ, οὐδὲ πῆραν ἐπαρέργοι; ἀλλ' ὅμως ὑπὸ κόρακος διετρέφετο. Οὐχὶ οὕτως οἱ μακάριοι ἀπόστολοι ἐξέισαν εἰς τὸ κήρυγμα; ἀλλ' ὅμως τῆς οἰκουμένης κατεκράτησαν. Αὐτοὶ ὑμεῖς οὐχὶ ἐν τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις διωγμοὺς

attingat. Quandoquidem alter pro familiari haereditate longis susceptis itineribus decertat: alter ut augeat repositas opes multum turbatur, multumque sumit laborem: alter ut hoc vel illud adipiscatur, quasi divites et avari, minime vero iuxta monasticam disciplinam, satagit. Quo pacto et ii non erunt eiusdem digni sententiae? Et quam habebunt ii excusationem? Neque levem frigidamque illam de cura mulieris et filiorum. Nobis vero, quibus mundus crucifixus est, et crux tantum est thesaurus, qualis excusatio relinquitur? Nonne et maiori poena digni erunt, qui hoc pacto se gesserint? Scriptum est enim: *Potentes potenter punientur*; et iudicium sine misericordia iis, qui supereminent. Et *cui plus datum est, plus requiretur ab eo*. Et, *Filii hominum usque quo gravi corde, ut quid diligitis vanitatem et quaeritis mendacium?*

Verba quidam exquirunt, ut cupiditati indulgeant, et in persecutione causam huiusmodi agendi rationis reiciunt. Sed considerate veteres homines, et videte tempora praeterita, ut ait sacer sermo; *Quis speravit in Domino, et confusus est?* Qui perseveravit in timore eius, non est despectus. Nonne Abraham patriarcha peregrinus abiit e paterna domo ex mandato ipsius Dei, et tamen effectus est pater gentium multarum? Nonne patriarcha Iacob unam tantum habens virgam descendit in Mesopotamiam; et reversus est dives? Nonne Ioseph venum datus mancipium adductus est in Aegyptum? Et tamen ibi factus est regi aequalis. Nonne Elias propheta a Iezabel persecutus, neque peram gestabat? Et tamen a corvo est nutritus? Nonne beati apostoli pariter exierunt ad predandum? Et tamen orbem universum sunt dominati. Vos quidem metipsi in superioribus temporibus nonne persecutiones et

καὶ ἀρπαγὰς ὑπομείνατε; ἀλλ' ὁμῶς ἀψευ-
δεῖς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ Θεοῦ εὑρετέ.

Πόθεν οὖν ἡ κακία; καὶ τί ἡ ματαιότης
αὕτη; Ἀλλ' ὥς ἔοικεν ἐπελαθόμεθα τῶν εὐερ-
γσιῶν τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν πάλαι Ἰσραὴλ· καὶ
ἐπειράζομεν τὸν κύριον, καθάπερ τινες αὐτῶν
ἐπείρασαν. Ἀλλὰ τί φησιν περὶ αὐτῶν; Τεσσα-
ράκοντα ἔτη προσώχθισα τῇ γενεᾷ ἐκείνῃ καὶ
εἶπον, αἱ πλανῶνται τῇ καρδίᾳ· αὐτοὶ δὲ οὐκ
ἔγνωσαν τὰς ὁδοὺς μου, ὥς ὥμοσα ἐν τῇ
ὀργῇ μου, οὐκ εἰσελεύσονται εἰς τὴν ἀνάπαυ-
σίν μου.

Βλέπετε, ἀδελφοί, μήποτε τὰ αὐτὰ καὶ
ἡμῖν ῥηθεῖη ἀχαρίστως περὶ τὸν εὐεργέτην
διατεῖσιν, καὶ μὴ τῇ αὐταρκείᾳ κεχρημένοις
ἐν τοῖς παροῦσιν. Εντεῦθεν ἡσυχάζειν οἱ πό-
δες ἡμῶν οὐκ ἐπιτρέπονται ὥδε κακίᾳ πε-
ριερχομένων. Εντεῦθεν μεταξὺ ἀλλήλων κρί-
σεις καὶ λογομαχίαι ἴσα καὶ τοῖς ἔξω. Εντεῦθεν
τὸ μεμονωμένον καὶ οὐ μετ' ἀδελφοῦ, εἰ δὲ
καὶ μετὰ ἀδελφοῦ, ἀλλ' ἐπιπλάστως. Πῶς
γὰρ ἂν τις τὴν φίλην ἑαυτῷ συνοδίαν ἔχων,
φημὶ δὲ τὴν φιλαργυρίαν, ἐφ' ἣ σπένδεται,
δυνήσεται κεκτῆσθαι ἀδελφὸν ὁμοφυχοῦντα;
Οὐδαμῶς. Οὐαὶ αὐτοῖς ὥς ἀδοκίμοις.

Οὐ γὰρ περὶ ὑμῶν, ἀδελφοί μου, λέγω,
οὐδὲ περὶ τῶν ὥδε κακίᾳ θεοπρεπῶς βιωτευ-
όντων, ἀλλὰ περὶ τῶν κακῶς καὶ παρ' ἑντο-
λήν κατὰ τὴν προλαβοῦσαν θεωρίαν ἀναστρε-
φόμενων· οὓς εὐξάμεθα ὅψε ποτε ὀξυποδῆσαι
καὶ βελτιωθῆναι, ἵνα μὴ τις ἀπόληται· ἀλλὰ
πάντες σωθείημεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

rapinas perpessi estis; et tamen pariter
veracissimas esse promissiones Dei re-
peristis?

Unde igitur oritur malitia et vanitas
nostra? Fortasse quia obliti sumus bene-
ficiorum Dei, ut olim populus Israel;
et tentavimus Dominum, ut illi tenta-
verunt? Quid vero de iis scriptum est:
*Quadraginta annis proximus fui genera-
tioni illi et dixi: semper ii errant corde.*
*Ipsi enim non cognoverunt vias meas. Si-
cut iuravi in ira mea, non introibunt in
requiem meam.*

Considerate igitur, fratres, ne eadem
dicantur de nobis, si immemores erimus
beneficientis, et in praesentibus non
simus mediocritate contenti. Hinc est,
quod pedes nostri hac illac discurrentes
nequeunt requiescere. Hinc est, ut soli qui-
dam vivere malint seorsim a fratribus;
et si cum aliquo fratre, non tamen est
sincera fraternitas. Quomodo enim fieri
potest, ut aliquis dilectam habens secum
sociam avaritiam, in qua totus sit, poterit
fratrem habere quasi eiusdem esset ani-
mae? Minime certe. Vae iis, quasi repro-
batis!

Non vero de vobis haec loquor, o
fratres, atque de iis qui hic et alibi di-
gne Deo vivunt; sed de iis, qui male et
praeter mandata, sicut superius diximus,
conversantur. Iis tandem aliquando respi-
scere et ad bonam redire frugem augu-
ramur; ne quis pereat; verum omnes salvi
sinus in Christo Iesu Domino nostro; cui
est gloria et potentia, cum Patre et Spi-
ritu sancto, nunc et semper, et in saecula
saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΑ΄.

SERMO CXXI.

Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ περὶ
γέροντος Τιμίου τελευτήσαντος.

*De memoria mortis: et de sene Timio
vita functo.*

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES,

Πολλῶν οὐσῶν ἐπωφελῶν διηγήσεων, ἐν αἷς ψυχὴ κατανύττεσθαι πέφυκεν, ἐν οὐδεμίᾳ τοσοῦτον ἔχει τὸ ὠφέλιμον, ὅσον ἐν τῇ τοῦ θανάτου ἀγγελίᾳ. Θάνατος γὰρ τὸ φοβερόν μυστήριον καὶ λεγόμενον καὶ ἐννοούμενον. Ἐπεὶ οὖν καὶ νῦν κεκοίμηται γέρον Τιμιος, ἀναγκαῖον λοιπὸν περὶ αὐτοῦ βραχέα διαλεχθῆναι πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον. Αὐτὸ μὲν οὖν τὸ ἀπὸ νεότητος μέχρι γήρως βαθέως δουλεῦσαι αὐτὸν τῷ κυρίῳ ἐν τῇ μοναχικῇ πολιτείᾳ ἱκανὸν ἐγκώμιον τῷ γέροντι ἔπειτα ὅτι καὶ τῶν ὁμολογητῶν ὁ ἀνὴρ ὑπὸ τοῦ ἀσεβοῦς Λέοντος κρατηθεὶς καὶ τιμωρηθεὶς ἱκανῶς· τριακοσίοις γὰρ μάστιξι κατέκοψαν αὐτοῦ τὸν νῶτον καὶ τὰ στέρνα, πυγμαῖς τε καὶ ῥαπίσμασι συνέτριψαν αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, ὥς καὶ δύο τῶν ὀδόντων ἀπορῥυῆναι· εἴθ' οὕτω μετὰ τινας χρόνους ἐξενεγκὼν αὐτὸν τῆς φυλακῆς εἶασεν ἄφρον. Ο δὲ κατὰ τὴν προτέραν ἀναστροφὴν, ἐπειδὴ καὶ στυλῖτης ἐγεγόνει, πάλιν καθεῖρξεν ἑαυτὸν κέλλη· κακέῖσε ἐν ὑπομονῇ πολλῇ καὶ στενοχωρίᾳ ἤξαντος ἤδη καὶ τοῦ τελευταίου χρόνου τῆς ζωῆς παρέδωκε τὸ πνεῦμα. Καὶ ὁ μὲν ἀσεβὴς ἠνόμησε διακενῆς, ὁ δὲ ἀθλητὴς ἀνήλθεν πρὸς θεὸν ἐστεμμένος τῇ ὁμολογίᾳ.

Ἡμεῖς δὲ τί ποιήσωμεν, ἀδελφοί; Τί διανοησόμεν; Πόσον ἐπιβιώσωμεν χρόνον; Πολὺν ἢ βραχύ; Καὶ τίς οἶδε τί τέξεται ἢ ἐπιούσα; Ἰκανὸν οὖν παιδευτήριον ὁ θάνατος· ὅπερ γὰρ ἐωράκαμεν ἐν τῷ ἀδελφῷ, τοῦτο ἐν ἡμῖν αὐτοῖς οὐ μετὰ πολὺ γενήσεται. Οὐ

Pleraeque cum sint narrationes, ex quibus anima emolumentum capit, nulla tamen est adeo utilis quantum nuncium mortis. Tremendum enim mysterium mors est, sive de ea narratur sive cogitur. Nuper itaque cum mortuus sit Timius senex, necesse est et aliquid ad communem utilitatem de eo dicere. Laus certe est seni ab ineunte aetate ad ultimam usque senectutem in monastica vita Domino serviisse; et insuper maior laus est unum fuisse e confessoribus, qui ab impio Leone detenti sunt ac tormentis subiecti. Tercentis siquidem flagellorum verberibus dorsum et pectus eius, et faciem additis insuper colaphis et pugillis pecusserunt; ita ut et duo dentes excusserint. Deinde post aliqua tempora eductum e carcere liberum emisserunt; ille vero iuxta suum vitae genus cum stylita esset, rursus sese in sua mansionem constrinxit, in qua cum patientia et austeritate multa, extremum expectans vitae momentum spiritum Deo reddidit; et hoc pacto impius ille frustra inique egit, et noster athleta confessionis quoque corona redimitus ad Dominum migravit.

Nos vero, fratres, quid faciemus? quidve cogitabimus? Quantum nobis vitae reliquum est? Multum fortasse vel breve? Sed equis noverit, quid afferat ventura dies? Mors itaque nobis est potens documentum; quod enim in fratre videmus,

γάρ ἐστιν ὃς ὑπερβήσεται τὸ τοῦ θανάτου ὁροθέσιον. Μὴ τοῖνυν λοιπὸν ἀμνημονεύσωμεν τοῦ θανάτου ποτὲ, ὡς ἀδελφοί, ἵνα μὴ ἐχθράνωμεν πρὸς θεὸν· γέγραπται γάρ· Ὁς ἐὰν βουληθῇ φίλος εἶναι τοῦ κόσμου, ἐχθρὸς τοῦ Θεοῦ καθέστηκεν. Ἡ ἀγνοῶτε ὅτι ἡ φιλία τοῦ κόσμου τούτου οὐκ ἔξ τὴν ψυχὴν ἐπιθυμητικῶς ἔχειν πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἔξοδον; Καὶ γὰρ ὥσπερ ὁ Ἰσραὴλ κατηπείγετο ἐκ τῆς αἰγυπτιακῆς δουλείας ἀπαλλαγῆναι καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας· τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον προσήκει ἡμᾶς σπουδαζέειν τῆς ἐν φθορᾷ δουλείας τοῦδε τοῦ σώματος ἐκβεβηκέναι, καὶ εἰσελθεῖν εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος· ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθεν Ἰησοῦς· τουτέστιν εἰς τὰ ἀγαθὰ τῆς ἀνω Ἱερουσαλήμ.

Οὐκοῦν μισήσωμεν ἐτι τὴν τοῦ κόσμου ματαιότητα, κτησάμεθα τὰς ἀρετὰς ἐν ἐπιθυμίᾳ, πλουτήσωμεν τὰ θεῖα, μεγαλεμπόρως προσευχᾶς, δάκρυα, καθαρμὸν, φωτισμὸν, ἀπάθειαν· ἃ τινὰ ἐστὶ ἐφόδια τῆς αἰωνίου ζωῆς· βρῶμα δὲ καὶ πόμα καὶ ἱμάτιον καὶ ὅσα ἄλλα ἐπιτήδεια τοῦ σώματος τοσοῦτον ἀσπασάμεθα, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν καὶ ἐξυπηρετεῖν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Θεοῦ. Εἰ οὕτως διαμείβωμεν τὸν χρόνον, πᾶσα ἡ ἡμέρα ἑορτὴ καθεκάστην θυμηδία, ἀφοδεία θανάτου, κἂν μυστήρια θλιβερὰ συμβῇ ἐπαχθῆναι· οὐδὲν ἐστὶ τὸ δυνάμενον καταβαπτίσαι τὸ χρηστὸν συνειδός. Εἰ δὲ ἐν κακίᾳ καὶ φθόνῳ καὶ σκληρότητι καὶ τῇ λοιπῇ πονηρίᾳ ἀναστρεφόμεθα, φεῦ τῆς ἀπάτης! καθημερινὸς θάνατος καὶ πρὸ κρίσεως κρίσις. Εἴτα ἐπελεύσεται ὁ θάνατος ὥσπερ τις λέων ὁ βυόμενος, καὶ ὡς ἄρκος ἀπορουμένη. Καὶ πῶς οἶσκει ἡ ἐλεεινὴ ψυχὴ τὸν αἰώνιον ὀλεθρον; Φησὶ γάρ· Εἰ τὸ κρῖμα πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ; Καὶ εἰ

et nobis paulo post eveniet. Nemini enim datum est mortis transilire fines. Ne igitur unquam obliviscamur mortis, o fratres: et hoc pacto numquam inimici erimus Deo. Scriptum est enim: *Qui vult esse mundi amicus, inimicus Dei constituitur*. Nemo ignorat, ut amicitia mundi non sinat animae desiderare suum e corpore exitum. Sicut olim populus Israel detinebatur desiderio ab Aegyptiaca captivitate liberari atque promissionis terram ingredi; eadem ratione opus est nobis satagere, ut a servitute huius corporis transiliamus, atque aeternum ingrediamur tabernaculum, quod praecursor noster Iesus ingressus est; scilicet bona caelestis Ierusalem.

Quapropter oderimus vanitatem mundi, et toto corde virtutum acquisitioni intendamus, et quae Dei sunt quasi in magna negotiatione prosequamur: preces, lacrymas, purgationem, illustrationem, animi tranquillitem. Haec sunt veluti viaticum aeternae vitae. Victum autem et potum et vestimentum, et quaeque alia corpori necessaria sunt; tantum complectamur quantum opus sit ad vivendum atque ad serviendum divinae voluntati. Si hoc pacto tempus nostrum transigamus, quotidie festum agendum esset, quotidie animosiores erimus, desiderium et minime timor mortis nobis erit. Quamquam innumerae tribulationes obveniant, nihil poterit conscientiam bonam opprimere, sin autem in vitiis, invidia et acerbitate, et aliis malis versemur, heu quantus error! Quotidiana mors aderit et iudicii periculum; dum ut leo rugiens et ursus rapax, mors superveniet. Et quomodo miserabilis anima aeternam perditionem sustinebit? Dictum est enim: Si prius iudicium erit nobis; quid erit finis eorum, qui evangelio non obediunt? Si

δικαίως μόλις σώζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ὁ ἁμαρτωλὸς τοῦ γυνεῖται.

Ὡστε, ὦ ἀδελφοί μου, ἔμφοβοι καὶ ἐναγώνιοι ὦμεν ἀεὶ, ἐδραϊοί τε καὶ ἀμετακίνητοι, περισσεύοντες ἐν τῇ ἔργῳ τοῦ Θεοῦ πάντοτε, εἰδότες ὅτι ὁ κενὸς ἡμῶν οὐκ ἐστὶ κενὸς ἐν κυρίῳ. Περὶ δε τοῦ ἀδελφοῦ Σωκράτους οἴδατε ὅτι ἐλήλυθεν ἀπὸ ἀνατολῆς συνιστῶν τὴν ὑποταγὴν αὐτοῦ, καὶ ἀπολογούμενος τὴν βραδυτητα, ὃν ἐβουλόμεθα ἐνταῦθα κατέχειν ὡς ὀκίμουν ἀδελφόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ γέγραπται Μακάριος ὃς ἔχει σπέρμα ἐν Σιών, καὶ οἰκίους ἐν Ἱερουσαλήμ, κεκρίκαμεν πάλιν ἀνθυποστρέφειν αὐτόν, ὡς ἂν δι' αὐτοῦ τύχωμεν ἰλέους. Καί γε ὀφείλομεν χαίρειν, ἀδελφοί, ὅτι ἐκ τοῦ πληρώματος τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν ἐν τῇ ἁγίᾳ Σιών τῇ μητρὶ τῶν ἐκκλησιῶν κατεστάθη ἱερατεύων καὶ οἰκονομῶν παρὰ τοῦ ἐκεῖσε ἁγιωτάτου Πατριάρχου. Τὸ λοιπὸν οὖν ὁ ἅγιος Θεὸς καὶ αὐτὸν καὶ ἡμᾶς περιφυλάξῃ καὶ πληρώσῃ παῖσαν εὐδοκίαν ἀγαθοσύνης καὶ ἔργον πίστεως ἐν δυνάμει ὅπως ἐνδοξασθῇ τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

vix iustus salvabitur; quid de impio et peccatore?

Nos itaque, fratres, in timore et agone semper stemus, erecto et inflexibili animo opus Dei iugiter facientes, scientes opus nostrum non esse vacuum in Domino. De Socrate autem fratre nostis, ut ex oriente advenerit confirmans obedientiam suam, et tarditatem excusans, quem volebamus veluti probatum fratrem hic tenere. Sed cum scriptum sit: Beatus qui habet semen in Sion, et domesticos in Ierusalem; censuimus eum rursus remittere, ut et pro eo misericordiam consequamur. Debemus quidem gaudere, o fratres, cum ille e conventu nostro, constitutus sit in sancta Sion sacra facere et oeconomatum ab illo sanctissimo patriarcha ministrare. De coetero igitur sanctus Deus et illum et nos custodiat; et impleat omnem bonitatem benignitatis suae et opus fidei in virtute, ut glorificetur nomen Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΒ΄.

Περὶ τοῦ ἐπιμόνως καὶ εὐψύχως
δουλεύειν τῷ κυρίῳ καὶ τοῦ
εὐτόνως διανύειν τὸν δρόμον τῆς
ἀσκήσεως ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καλὸν τὸ ἐπιτήδευμα, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀγρυπνίας ἐπὶ τὴν ἀκρόασιν τοῦ λόγου κατέστημεν ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν μετερχόμενοι. Εἰ γὰρ καὶ μὴ ἐπιβρέῃ ἡμῶν αὐτάρκως ὁ λόγος πρὸς τὸ διαλέγεσθαι· ἀλλ' ὅμως ὅτι κατὰ μίμησιν τῶν ἁγίων Πατέρων ἐστὶ τὸ

SERMO CXXII.

*De serviendo Domino enixe atque
ex animo: deque transigendo
constanter asceticae vitae nostrae
cursum.*

FRATRES ET PATRES,

Studium certe laudabile est cum a vigilia ad auditionem sermonis accedimus quasi de virtute in virtutem transeuntes. Si quidem videmus sermonem nostrum haud inutiliter delabi in sermocinando; sed sanctos Patres imitati, et quod agimus non

γινόμενον οὐκ ἀλυσιτελές, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὠφελίμου. Καὶ γὰρ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκοπίων ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ μιμούμενοι τὸν μακάριον Ἀπόστολον, ὃς φησιν ἐν ταῖς Ἠράξεσιν· Τριετίαν νύκτα καὶ ἡμέραν οὐκ ἔπαυσάμην μετὰ δακρύων νοσητέων ἕνα ἕκαστον. καθὼς καὶ ἐν ἐτέρῳ λέγει· Οἱ καλῶς πρεσβύτες πρεσβύτεροι διπλῆς τιμῆς ἀξιούστωσαν. μᾶλλον οἱ κοπιῶντες ἐν λόγῳ καὶ διδασκαλίᾳ· Λέγει γὰρ ἡ γραφή· Βοῦν ἀλοῶντα οὐ τιμῶσι· καὶ, Ἀξίος ὁ ἐργάτης τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ.

Οὕτως ὡς ἀναγκαῖα ἡ διδασκαλία· ὡς γὰρ τὰ φυτὰ θεῖται τῆς τοῦ ὕδατος ἐπιπόρευς πρὸς καρποφορίαν, οὕτως καὶ οἱ μαθητευόμενοι τῆς τοῦ διδασκάλου ὑποτροφίᾳ πρὸς ἀγαθοεργίαν· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνα μὴ ἀρδενόμενα ἀποξηραίνονται οὕτως καὶ οὗτοι μὴ διδασκόμενοι ἀπαχρειοῦνται. Διὰ τοῦτο καγὼ ὁ ταπεινὸς προθυμοῦμαι παρακαλεῖν, νοσητεῖν· ἐστ' ὅτε ἐλέγχῃ καὶ ἐπιτιμᾷ, εἴ πως δυνήσῃ σὺν ἐμοὶ καὶ ὑμᾶς περισώσασθαι.

ὑμεῖς δὲ, ἀδελφοί μου, ἐνδυναμοῦσθε ἐν κυρίῳ καὶ ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ· ἐνδύσασθε τὴν πανοπλίαν τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸ δύνασθαι ὑμᾶς στῆναι πρὸς τὰς μεθοδίας τοῦ διαβόλου· ὃς τε οὐ καθεύδει, ἀλλ' ἀγρυπνεῖ καθ' ὑμῶν, καὶ τοσοῦτον μᾶλλον ὅσον βλέπει ψυχὰς ἀγωνιζομένας. Ἐπὶ οὖν ἐπιστῆ, καὶ γὰρ ἐφίσταται νύκτωρ καὶ μετ' ἡμέραν· Στῶμεν γενναίως· προσδράμωμεν πρὸς τὸν δύνάμενον σώζειν ἐκ θανάτου· καθάρωμεν τὰς ἁμαρτίας μετὰ δέησεως ἐκτενοῦς καὶ δακρύων θερμῶν· καὶ θᾶπτον ὁ πολέμιος οἴχησεται. Εἴρηται γὰρ ἐν ψαλμοῖς· Ἐπικάλου με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου, καὶ ἐξελοῦμαί σε, καὶ δοξάσεις με. Ἐρωσεν ὁ ἐχθρός; ἀλλὰ ὁ κύριος ἐξιάσατο. Ἐτάραξεν ἐκεῖνος; ἀλλ' ὁ εἰπὼν τῇ θαλάσῃ· σιώπα, πεφίμωσο, κατεστόρεσε καὶ τοὺς ἐν ἡμῖν κλυδωνίζοντας λογισμούς. Καὶ, ὦ τῆς εὐεργεσίας! Οὐ φθάνομεν ἐπικαλεῖσθαι αὐτὸν, καὶ ὁ ἀγαθὸς προφθάνει ἐν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς· καὶ δίδωσιν εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ, καὶ τῆς λύπης τὸ νέφος διασκε-

inutile est, imo et valde proficuum. Patres enim nostri adlaborabant in sermonibus et doctrinis iuxta apostoli dictum. *Per tres annos diu noctuque cum lacrymis non cessavi vos singulos hortari.* Et alibi. *Qui digni praesunt presbyteri duplici prosequantur honore, et praecipue qui laborant in verbo et doctrina.* Dicit enim scriptura: *Non obligabis os bovi trituranti, et Dignus est operarius mercede sua.*

Considerate quam necessaria sit doctrina. Sicut arbusta opus habent aquae, ut fructus suos prodant; sic et discipulis necessaria est ad bene agendum doctrina magistri. Atque ut illa non irrigata arescunt; sic et hi non edocti nihil emolumenti capiunt. Qua de causa humilis ego homo in exhortando et suadendo satago, et interdum in corripiendo ac puniendo, ut me et vos salvos faciam.

Vos autem, o fratres, confortamini in Domino, et in potentia virtutis eius. Induemini armaturam Dei, ut possitis resistere contra insidias diaboli. Is enim non dormit, sed vigilat adversus vos, atque adeo magis, cum videat animas vestras tribulari. Dum itaque certum est illum insidiari, et quidem noctu diuque adstare; et nos strenui stemus, et auxilium exposcamus ab eo, qui valet a morte eripere: peccata nostra per continuas preces et sinceris lacrymas purgemus, et statim inimicus abscedet. Dictum est enim in psalmis: *Invoca me, in die tribulationis eripiam te; tu autem glorificabis me.* Fortasse iam nos vulnere affecit inimicus? Sed ille, qui iussit mare quiescere et refrænari, et is tranquillās faciet cogitationes aestuantes. Atque, oh benignitas! Neque ad eum recurrimus, sed et ipse praecurrit in misericordia et miserationibus: et tribuit gratiam iuxta votum: et nubes

δάξει καὶ φῶς διὰ τῶν ἀγαθῶν λογισμῶν ἐνέησι τῇ καρδίᾳ. Καὶ τί γὰρ οὐ ποιεῖ; Εἰ γὰρ ὑπὲρ ἡμῶν ἑαυτὸν παρέδωκε μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται;

Διὸ ἐπιμένωμεν, ἀδελφοί· δουλεύοντες αὐτῷ εὐψύχως, ἀνακαλούμενοι ἑαυτοὺς ἀπὸ τῶν ὑποπτώσεων, τρέχοντες εὐτόνως ἐν τῷ δρόμῳ τῆς ἀσκήσεως· εἰδότες ὅτι ἐπὶ τέλει τῶν ἀγώνων οἱ στέφανοι ταμιεύονται. Τοιγαροῦν χρησώμεθα τῇ ἐξαγορεύσει μᾶλλον· ὅτι ἡ ἐξαγορεύσις χάληνός ἐστι πρὸς τῷ μὴ ἀμαρτάνειν. Χρησώμεθα τῇ ταπεινοφροσύνῃ· ὅτι ἐν ταύτῃ συντριβήσονται τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα. Χρησώμεθα τῇ πίστει· ὅτι χωρὶς πίστεως ἀδύνατον εὐαρεστήσαι τῷ θεῷ. Τάχα ἀποροῦμεν καὶ ἐξαποροῦμεν πῶς καὶ περ ἀγωνιζόμενοι ἀλίσκόμεθα ὑπὸ τῶν ἐκτόπων λογισμῶν· ἀλλὰ τοῦτο ἀπαντάνωμεν διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν. Εἰςβασίλευσεν γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ· μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἐπὶ τοὺς μὴ ἀμαρτήσαντας ἐπὶ τῷ ὁμοιώματι τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ· καὶ νερόσηκεν ἡ φύσις ἡμῶν τὸ φιλήδονον ἄγαν. Εἴτα ἐν τῇ παρουσίᾳ τοῦ Χριστοῦ διὰ λουτροῦ παλιγεννεσίας καὶ ἀνακαινώσεως Πνεύματος ἁγίου ῥωσθεῖσα ἀνέδραμεν εἰς τὸ κατ' ἀρχάς. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἀπαξ ἡσθένησεν, ἔμαθεν τὸ νοσεῖν, κἀντεῦθεν ἐξ ὀλιγωρίας ὀλισθαίνει πρὸς τὸ φιλήδονον, ὅμως ὅτι οἱ ἅγιοι τοσοῦτον ἐστόμωσαν ἑαυτοὺς τῷ τε φόβῳ καὶ τῇ ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ· ὥς μὴ μόνον ἐπαρκεῖν ἑαυτοῖς εἰς ἀσφάλειαν· ἀλλὰ καὶ ἄλλοις χεῖρα ὀρέγειν, δαιμόνιά τε διώκειν, καὶ μυρία θαύματα ἀπεργάζεσθαι.

Ὡν εἰ καὶ πορρωτέρω ἐσμὲν τῆς πολιτείας, ἀλλὰ καὶ ὅσον οἶόν τε, ἀδελφοί μου, σπουδάζωμεν μιμησασθαι αὐτοὺς. Καὶ ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν θεὸς δέχεται τὴν μικρὰν ἡμῶν προσφορὰν, ὥς ἐκείνων τὰ μεγάλα κατορθώματα, καὶ σὺν αὐτοῖς παράσχῃ ἡμῖν τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, ἐν

doloris dissipat, et rursus per bonas cogitationes in animam lucem adducit. Et quid ille non faciet? Etenim si pro nobis tradidit seipsum usque ad mortem, mortem autem crucis; quomodo et cum semetipso non omnia nobis donavit?

Constantes igitur stemus, o fratres, ex animo illi servientes, et revocantes nos e lapsibus nostris, atque alacres currentes in ascetica vita nostra, credentes post cursum coronas praemiorum nobis servari. Quapropter adeo magis bona confessione utamur; nam confessio ad non peccandum de caetero fraenum est. Prosequamur humilitatem; per hanc enim confringentur tela ignita hostis. Fidei studeamus; sine fide enim possibile non est placere Deo. Imo sustineamus, et quidem omnia sustineamus, etsi tribulati vinciamur malis cogitationibus; hoc enim veluti sequelam Adamitici peccati expectemus. Peccatum enim ab Adam regnavit usque ad Moysen, et super eos quoque, qui ad similitudinem Adae non peccaverunt; natura autem nostra veluti gravi morbo affecta est in concupiscentiis. Deinde adveniente Christo, per lavacrum regenerationis et renovationis Spiritus sancti confortata, ad pristinum statum est revocata. Cum vero olim infirmata esset, didicit morbos pati; et ideo et ex debilitate ad concupiscentiam prolabitur. Sancti autem viri adeo seipsos induravere per timorem et amorem Dei, ut non solum semet cohiberent ne caderent, sed et aliis adiutricem manum porrigerent, et daemonum artes everterent, atque innumera patrarent prodigia.

Ab eorum vita etsi quam longissime nos absumus; attamen quantum nobis possibile est, o fratres mei, satagamus eos imitari; et benignus Deus acceptam habeat parvam oblationem nostram, ut eorum magna gesta: et una cum eis tri-

Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΓ'.

Περὶ τοῦ ἀόκνως βαίνειν εἰς
τὴν πνευματικὴν πορείαν ἡμῶν,
μισεῖν τε τὰ ἡδέα τοῦ τῆδε
βίου, καὶ περὶ τῆς μακαρίας
μονῆς ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Σύνηθες τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἀλλήλους διεγείρειν, καὶ προθυμεῖσθαι περὶ τῆς προκειμένης ὁδοιπορίας, καὶ μήτε δεξιᾷ μήτε ἀριστερᾷ ἐκκλίνειν, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ πορεύεσθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ μετρίως ἐσθίειν, καὶ πίνειν, καὶ καθεύδειν, ὥς ἂν τῷ συμμέτρῳ τῆς διαίτης κουφοτέραν ἑαυτοῖς τὴν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἀχθὴν δόνα περιποιήσωνται. Τί οὖν μοι βούλοιο τὸ προοίμιον; Πάντως καὶ ἐφ' ἑαυτῶν ἴστε, ὅτι καὶ ἡμεῖς ὁδοίποροι τυγχάνωμεν ἐν τῷδε τῷ βίῳ πορείαν στείλαμενοι μυρίων πόνων γέμουσαν· οἱ καὶ ὀφείλομεν ἀλλήλους παρακαλεῖν καὶ παραθαρρύνειν ἐν τοῖς ἀγῶσι, ἀπλανῶς τε βαδίζειν, καὶ ἐγκρατῶς ἔχειν περὶ τε βρώσιν καὶ πόσιν καὶ ὕπνον, ὥς μὴ ἐντεῦθεν βαρυνομένους, ὀκνηροτέρους γίνεσθαι πρὸς τὴν πορείαν· ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀνεπιστόφως διακεῖσθαι πρὸς τὰ ἡδέα τοῦ τῆδε βίου. Οὐδὲ γὰρ οἱ ὁδοιποροῦντες ἐπιστρέφειν περὶ καὶ ἀριστεροῖς, μόνως δὲ ἐχόμενοι τῆς ὁδοιπορίας ἀποσκοποῦσι πρὸς ὅπερ ἐπείγονται κατάλυμα. Ἀλλ' εὖγε τοῦ ἡμετέρου καταλύματος· μᾶλλον δὲ εὖγε τῆς μακαρίας μονῆς, ὅτι οὐ πρόσκαιρός ἐστιν, ἀλλ' αἰώνιος· οὐδ' ἐν φθαρτοῖς, ἀλλ' ἐν ἀφθάρτοις ἀπωκισμένη· ἐνθα χαρὰ, εἰρήνη καὶ ἀγαλλίασις·

buet nobis quoque regnum suum in Christo Iesu Domino nostro: cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXIII.

*Ne segniter curramus asceticam
viam nostram:*

et ut oderimus delicias huius vitae.

Et de beata mansione nostra.

FRATRES ET PATRES,

Mos est iter agentibus se ad invicem excitare atque animos addere ad statutum iter explendum, ne dextrorsum vel sinistrorsum declinent, sed regia rectaque pergant via; et insuper temperate victu potuque ac sommo uti, et hoc pacto per diaetam bene constitutam reddunt sibi itineris leviores labores. Sed quorsum spectat hoc prooemium? Nostis quidem in hac vita nos esse prorsus viatores; atque iter nostrum innumeris laboribus plenum; nos itaque ad invicem consolari atque hortari opus est in angustiis, et absque errore pergere, ac temperate nos gerere in cibo potuque ac in somno, ne inde gravati segnes simus in via; atque insuper minime declinandum est negligenter ad vitae delicias. Peregrini enim hinc inde non solent converti dextrorsum vel sinistrorsum, sed tantum itineris illis una est cura, ut illud quod petunt, diversorium pertingant. Oh quale est diversorium nostrum! vel potius mansio beata? Haud quidem temporaneum est, sed aeternum: non in caducis, sed in incorruptis repositum: ubi gaudium est pax et exultatio. De eo in Evangelio Deus dixit: *In domo patris*

περὶ ἧς ὁ Θεὸς ἐν ταῖς εὐαγγελίοις τάδε φησὶν· Ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Πατρὸς μου μοναὶ πολλαὶ εἰσὶ. Εἰ δὲ εἰπὼν ἂν ὑμῖν πορεύομαι ἐτοιμαῖται τόπον ὑμῖν καὶ ἐὰν πορευθῶ ἐτοιμαῖσαι τόπον, πάλιν ἔρχομαι καὶ παραλήψομαι ὑμᾶς πρὸς ἑμαυτὸν, ἵνα ὅπου ἐγὼ εἰμι καὶ ὑμεῖς ᾗτε, καὶ ὅπου ἐγὼ ὑπάγω οἴδατε, καὶ τὴν ὁδὸν οἴδατε.

Οὐαὶ ἐπαγγελίαν ἄφατον καὶ ἀνεκδιήγητον. Τίς λοιπὸν οὐ διανασταίη; Τίς δὲ οὐ δρόμει, τίς δὲ οὐκ ἐπιθυμήσει προφθᾶσαι εἰς τὰς αἰωνίας σκηναὺς ἐκείνας, ἃς καὶ ὁ μακάριος Δαυὶδ ἐπιθυμητικῶς ἔψαλλεν· Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου κύριε τῶν δυνάμεων, ἐπιποθεῖ, καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχὴ μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ κυρίου. Αὐθιγὰ γὰρ ἐκεῖναί εἰσι ἐπιθυμηταὶ διατριβαί. Ἐνταῦθα δὲ ἐν καταδίκη ἐσμέν, καὶ ἡ ὑπόστασις τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐλεγροσθῇ· ἐπεὶ καὶ πᾶς ὁ νῦν αἰὼν πρὸς τοὺς μέλλοντας αἰῶνας ἡμέρα μία λελόγισται. Τί οὖν ἡμῖν λοιπὸν φιλιάζειν τῷ κόσμῳ; Τί δὲ κεχηνέναι τοῖς παροῦσιν; Τί δὲ καὶ ἐπιστρέφειν οὐ λέγω πρὸς τήνδε τὴν ἐπιθυμίαν, ἀλλὰ γὰρ οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, καὶ τὸν ἥλιον, καὶ τὴν σελήνην, καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ ὅσα ἄλλα τῶν ὁρόντων· ἃ γὰρ μικρὸν ὕστερον καταλείψομεν, τί μάτην τούτοις προσκείμεθα; Μίαν, φησὶν, ἡρετισάμην παρὰ κυρίου, ταύτην ζητήσω τοῦ κατοικεῖν με ἐν οἴκῳ κυρίου πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς μου, τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ. Εἰς ἣν ὁ καταξιωθείς φθάσαι, ἐρρύσθη ἀπὸ τῆς πονηρᾶς ἡμέρας ἐκείνης, περὶ ἧς φησὶ τις τῶν προφητῶν· Ἰνα τί ὑμεῖς ζητεῖτε τὴν ἡμέραν κυρίου, καὶ αὕτη ἐστὶ σκότος, καὶ οὐ φῶς. Ἀλλὰ γὰρ καὶ ὁ μακάριος ἀπόστολος ἡμέραν ὀργῆς αὐτὴν ἀπέκάλεισεν εἰπὼν· Θησαυρίζεις ἑαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ Θεοῦ· ὃς ἀποδώσει ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ.

Καὶ ἵνα ἐξ ὑποδείγματος ἐκ τῶν κατ' ἡμᾶς εἰκασίαν τινα τῆς πονηρᾶς ἡμέρας

mei mansiones multae sunt: ac praeterea. Iam dixi vobis: vado parare vobis locum, et cum abiero, revertar: et suscipiam vos mecum; ut ubi ego sum et vos sitis; et quo vadam scialis, et viam meam novitis.

Considera ineffabilem atque inenarrabilem promissionem. Equis non exurgit? Quis non curret? Quis non festinat ad illa aeterna pervenire tabernacula, quorum cupidus, David psallebat: *Quam dilecta tabernacula tua, Domine, virtutum! concupiscit et deficit anima mea in atriis Domini.* Vere desiderandae mansiones sunt. Hic enim in loco sumus damnationis; et brevissimus est vitae nostrae incolatus. Omne siquidem saeculum nostrum ad futura comparatum saecula veluti dies una reputatur. Quomodo igitur mundi amicitiam curabimus, vel in mundanis miscibimur? Cur ab uno ad alterum rapimur desiderium; etsi sit ad coelum ipsum, vel terram, vel solem, vel lunam, vel stellas, quidquidve aliud ex his visibilibus! Cum haec omnia brevi relinqueamus, frustra ea meditatur. Dictum est: *Unam petii a Domino: hanc requiram, ut inhabilem in domo Domini omnibus diebus vitae meae, ut aspiciam dulcedinem Domini, et ambulem in templo sancto eius.* Qui sortitus fuit ad illam pervenire, iam est liberatus ab illa die mala, de qua loquuti sunt prophetae: *Cur vos quaeritis diem Domini? Haec est tenebrae et non lumen.* Et beatus Apostolus *diem malam* appellavit. *Thesaurizat sibi iram in die irae et revelationis et iusti iudicii Dei, qui reddet unicuique secundum opera sua.*

Et ut aliquam similitudinem e rebus nostris de die mala ponamus, me-

ἐκείνης παραστήσωμεν, ἀναμνησθώμεν, εἰ βούλεσθε, τοῦ πρὸ μικροῦ φοιτήσαντος ἐνταῦθα ἀνδρός, ὃς ὑπὸ δαίμονος πληγῆς συνεπνίγετο ὑπ' αὐτοῦ κατακαϊόμενος ἀδερμονῶν τε καὶ βρώων νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν, καὶ μηδεμίαν ἔχων σύστασιν ἢ ἄνεσιν τοῦ καθόλου. Ανεκτὴν ἄρα οἶσθε τὴν τιμωρίαν τοῦ ἀνδρός. Οὐ μὲν οὖν, ἐπειδὴ δὲ αὕτη ὄναρ πρὸς τὴν μέλλουσαν, πῶς οἶσωμεν, ἀδελφοί μου, ἐκείνην, τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον, τὸν σκόληκα τὸν ἀτελεύτητον, τὰ μυρία ἄλλα βασανιστήρια. Ἀλλὰ μὴ ἡμῖν κύριε· μὴ ἡμῖν γένοιτο δὲ πάντας ἡμᾶς ἐλεῖ Θεοῦ καὶ εὐχαῖς ἁγίων καὶ τοῦ μακαρίου πατρὸς ἡμῶν τούτων ἀπάντων ῥυσθέντας τυχεῖν τῶν ἐπηγελμένων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΔ'.

Περὶ τοῦ μὴ ἀνοίγειν ἡμᾶς
θύραν τοῖς πάθεσιν· ἀλλ' ἔξω τῶν
ἀτόπων ἐπιθυμιῶν ὑπάγειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἰκανὸς χρόνος παρελήλυθεν ἀφ' οὗπερ διεκόπημεν τῆς συνήθους κατηχήσεως, καὶ τῆς ἐν τοῖς ἀλλήλοις εὐταξίας ἐκ τοῦ ὧδε κακῆς περιφέρεισθαι τῇ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐπιδρομῇ. Ἀλλ' ἐπειδὴ προστετάγμεθα εὐλογεῖν τὸν κύριον ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, μὴδ' ἐνταῦθα ἀμελῶς διακείμεθα ἀμελῶς διαπείμεθα· ἀλλὰ κατ' ὅσον οἶον τε ἐχώμεθα καὶ καταστάσεως καὶ μελέτης καὶ ἐργασίας καὶ τῆς ἐν τοῖς ἄλλοις ἀγαθῆς ἀναστροφῆς λαμβάνοντες ὑπόδειγμα τῶν ἁγίων τὰ ὁρώμενα. Εἰ γὰρ δεῖ τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν ἡμᾶς εἰς χεῖρας τῶν Ἀγαρηνῶν ἀπεδράσαμεν οὐδέπου διατρίβοντες, πόσω γε μάλλον ὀφείλο-

mentis et placet, viri illius qui nuper ad nos accessit, qui a daemonibus vexatus quasi strangulatus et exustus gravissime angebatur ululabatque diu noctuque, nullaque omnino intermissa sive mora sive requie. Intolerabile quidem erat illius viri tormentum. Et tamen nonne tantum somnium videtur, si cum futuris sit comparandum? Quomodo nos, o fratres mei, tolerabimus futura tormenta, ignem inextinguibilem, vermen quod nunquam cessat, et alias innumeras poenas? Sed non nobis Domine, non nobis; verumtamen omnes nos misericordia Dei et precibus beati Patris nostri ex his omnibus liberati, sortiamur illa obtinere bona, quae et promissa sunt in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria est et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXIV.

*De non aperienda via vitis;
deque fugiendis malis cupiditatibus.*

FRATRES ET PATRES,

Multum iam tempus praeteriit, ex quo in consueta catechesi ad invicem in recto instituti nostri ordine regendo non adlaboravimus, cum Agarenis incursantibus, hac illac pertracti simus. Cum vero benedicere Domino iubeamur in omni loco dominationis eius, neque hic certe cessabimus, in spiritualibus, quantum nobis sinat conditio, et cura, et contentio, et aliarum rerum usus, iuxta modum, quo in temporalibus satagemus. Etenim si pavidum, ne incidamus in manus Agarenorum, fugimus absque mora; quanto magis et quanto longius, tutiusque fugere et pavere

μεν φόβῳ τοῦ μὴ ὑπογυμνῶμεθα ἡμᾶς γενέσθαι
τοῖς ἐχθροῖς ἀναχωρῆσαι πολλῷ μα-
κρότερόν τε καὶ ἀσφαλέστερον;

Τίς δὲ ἡ ἀναχώρησις; Ἡ ἁμαρτίας φυγή·
ἐφ' ἧς ὡς ἐκ ῥομφαίας πᾶσαν ψυχὴν σπεύδει
ὁ διάβολος κατέδεσθαι· ἣν φύγωμεν, ἀδελφοί
μου, ὅτι μάλιστα καὶ μέγχι διαλογισμῶν
ἐκ γὰρ διαλογισμῶν πρῶεσιν εἰς λόγους, καὶ
ἀπὸ λόγων τελευτᾷ εἰς ἐνέργειαν πρακτικὴν.
Χαλεπὸν δὲ καὶ δυστέκμαρτον ἡμᾶς ἁλῶναι
ἐν διαλογισμοῖς ἀτόποις· ἀλλ' εἰ καὶ κατα-
ληθῶμεν, θάττον σπεύδωμεν αὐτοὺς ἀπο-
σκευάζεσθαι διὰ προσευχῶν, διὰ δακρύων,
διὰ πόνων καρδιακῶν τῶν ἐν φόβῳ Θεοῦ
τικτομένων, ὡς ἂν μὴ τῇ παρατάσει ἀπεργά-
σωνται θάνατον, καὶ τοῦτο καθεκάστην. Αἰὶ
ὁ ἀκήρυκτος ἐν ἡμῖν πόλεμος· καὶ οὐκ ἐνὸν
διαφυγεῖν ἄλλως, ἢ τῇ πολλῇ καὶ ἀνενδότῳ
ἐπιστάσει τοῦ νοῦ μετὰ τῆς ἀνωθεν ἐπικουρίας.

Οὐχ ὁρῶμεν οἷος ταῖς τρισὶν ἡμεραῖς ταύ-
ταις διεμέρεθ' ἐν θαλάσῃ κλύδων; οὕτως ἐστὶ
καὶ ὁ τῶν παθῶν, καὶ πολλῶ γε μᾶλλον χα-
λεπώτερος, ὅσον καὶ περὶ ψυχὴν τὸ συμβαῖνον
ναυάγιον. Αλλ' ἐκείνου μὲν αἴτιος ὁ Θεός, ὃς
πρὸς τὸ συμφέρον ἐπάγει τοὺς ἀνέμους κατὰ
καιρὸν ἐν τῇ θαλάσῃ· τοῦδε ἡμεῖς ἐσμὲν
αἴτιοι. Εἴθεσι γὰρ ἡμῖν ὡς ἐν λιμένι καὶ
εὐδία διάγειν μὴ ἀνοίγουσι θύραν τοῖς πᾶ-
θεσιν· ἐὰν δὲ ἀνοίξωμεν, πνεύουσιν ἡμῖν τὰ
πνεύματα τῆς πονηρίας, καὶ ἐγείρεται ὁ κλύ-
δων μέγας, καὶ οὐκ ἂν τύχοιμεν σωτηρίας, εἰ
μὴ θάττον κατασταίλωμεν τὴν ταραχὴν.

Τίς οὖν χρεῖα ταραττεσθαι καὶ κλυδω-
νίζεσθαι ἡμᾶς καὶ ὑποφόδους τυγχάνειν ναυα-
γίου; Τί δὲ οὐκ ἀπολαύομεν εἰρήνης γαλη-
νιαίας, ἀλλ' αὐθαίρετον ἑαυτοῖς ἐπισπώμεθα
περιστατικὸν ὄλεθρον; Οὐχὶ ἀφροσύνην κα-
ταγράφουμεθα τοὺς ἐν καιρῷ τοῦ κλύδωνος
ἐκβαίνοντάς ἀπὸ λιμένων καὶ καταποντι-
ζομένους τοῖς κύμασι; Πολλῷ οὖν μᾶλλον
ἡμᾶς αὐτοὺς ἀφρονεστέρους ἡγησώμεθα ἐπα-
φιέντας ἑαυτοὺς τῷ τῶν παθῶν κλύδωνι;
Ποῖον γὰρ οὐκ ἂν διεγέρῃ κλύδωνα ἡ πο-

debemus, ne spiritualium hostium praeda
nos simus.

Quid autem est secessio? Fuga peccati
per quod, quasi per gladium, diabolus
omnem animam occidere studet. Hoc fu-
giamus, fratres mei quam maxime, etsi in
sola cogitatione; siquidem a cogitatione
progreditur in sermonem et e sermone
in opera. Vere dolendum est in vitiosis
cogitationibus mancipari; sed si incida-
mus, statim festinemus armari precibus,
lacrymis, cordis doloribus timore Dei exor-
tis, ne per moram mortem pariant. Hoc
quidem quotidie fiat. Continua enim in
nobis est non indicta pugna: nec alio
modo concessum est eam vitare, nisi in
multa et iugi contentione mentis cum
superno adiumento.

Nonne vidimus quantam tribus hisce
diebus exorta est in mari tempestas? Talis
est et tempestas vitiorum, et quidem multo
asperior, ita ut inde certum esset animae
naufragium. Illius tamen auctor Deus est,
qui ad bonum adducit ventus ad tempus in
mare; huius vero nostrae procellae aucto-
res nos sumus. Etenim si portam vitiis non
aperiemus, nobis fas est veluti in portu
et tranquillitate commorari; sed postquam
illam aperuerimus, surgunt in nos ven-
tus malitiae: oritur fortuna magna: neque
ulla superest nobis salus, nisi subito com-
motionem coerceamus.

Quid proderit nobis turbari, et in tem-
pestatibus agi, et naufragio exponi? Cur
tranquillitate non gaudemus; sed sponte
in imminentem obicimur perniciem? Nonne nos insanis adscribimus, qui tem-
pestatis tempore e portu egredientes in
medios furentes fluctus sese proiciunt?
Quanto magis igitur insaniores non vi-
debimur, cum tradimur vitiorum tempe-
stati. Qualem enim tempestatem non ex-
citāt mala concupiscentia, quando furens

νηρὰ ἐπιθυμία ἐμπνέουσα ἡμῶν ἐν τῇ καρδίᾳ; Οὐχὶ περιφέρει ἡμᾶς ὧδε κακῆσι συμπνέγουσα οἶονεὶ καὶ ὑποβρυχίους ἐπεργαζομένη; Οὐχὶ τὸ αὐτὸ ὁ φθόνος ἐξίστησι τὸν νοῦν, τιτρώσκων τὴν καρδίαν σὺν τῷ σώματι; Οὐχὶ τὸ αὐτὸ ἡ ἀπιστία σκοτεῖ τὴν ψυχὴν πᾶρετον αὐτὴν ποιουμένη; Οὐχὶ ἀπλῶς ἐν ἑκάστῳ τῶν ἄλλων παθῶν τῆς κατὰ φύσιν ἕξεως ἄλλοιοῖ καὶ ἀλογοδέστερον τὸν ἄνθρωπον παρίστησι;

Φύγωμεν οὖν, ἀδελφοί, φύγωμεν τὰ ἐλέθρια πάθη· ὥς ἂν μὴ ῥηθεῖη καὶ περὶ ἡμῶν ἐκεῖνο ὃ φησὶν ὁ θεός· Οὐ μὴ μείνη τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτοῖς διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. Σάρκας δ' οὐχ ἀπλῶς εἶρηκεν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ θεὸς λόγος σὰρξ ἐγένετο· ἀλλὰ τὸ σαρκικὸν δηλονότι φρόνημα τὸ ἐμπεπαρμένον ἐν ταῖς ἀτόποις ἐπιθυμίαις δίκην κτηνῶν, καὶ μὴ τὴν ἔφρουν ἐπὶ θεὸν ἀναφέρων· ἡμεῖς θεῷ ἀναθέμενοι κατὰ τὸ ἡμῶν πολίτευμα τὸ ἐν οὐρανοῖς, ὅπερ ὑπάρχει γεγραμμένον. Ακουσώμεθα μᾶλλον· Ἡμεῖς οὐκ ἐστέ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, καθὼς ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Οὐ τί ἂν εἶη μακαριώτερον, οὐ μόνον κατὰ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὸν παρόντα, ἕξω ἀτόπων ἐπιθυμιῶν ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπὸ σαρκὸς διοικεῖσθαι, ἀλλὰ πνεύματι ἄγεσθαι; Τοῦτο ἡ μακαριότης· τοῦτο ἡ εὐδαιμονία· τοῦτο ἡ ἀγγελικὴ πολιτεία. Ο τοιοῦτος ἐν κόσμῳ λόγον ζωῆς ἐπέχων· ὁ τοιοῦτος δεσπότης κόσμου, ἐμφορούμενος θείαις ἐμφάσεσιν· ἐτοιμος πρὸς τὴν ἕξοδον, ἀφρόβητος ἀπὸ θανάτου.

Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, καθ' ὅσον οἶόν τε ἀγωνισώμεθα γενέσθαι· δυνατόν γὰρ εἰ ὀλοτελῶς θελήσωμεν· καὶ οὕτως γιγνόμενοι κἀνταῦθα ἀπολαύσομεν θυμηδίας ἐφ' ὅλην τὴν ζωὴν ἡμῶν· καὶ ὅποσα καὶ ποικίλα θλιπτικὰ κατὰ σάρκα συμπίπτουσιν, ἐν τε τῷ μέλλοντι αἰῶνι κληρονομήσομεν βασιλείαν οὐρανῶν σὺν πᾶσι τοῖς ἁγίοις ἀπολαύοντες τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ

spirat in cordibus? Nonne nos hac illac trahit, et quasi naufragos submergit? Nonne et hoc ipsum accidit in invidia, quando occupat mentem, consumans tum animam, tum corpus? Nonne et infidelitas obumbrat animam lauguentemque efficit? Nonne caeterum singula vitia naturalem habitum corrumpunt, et hominem veluti ratione efficiunt expertem?

Fugiamus igitur, o fratres mei, de caetero fugiamus pernicioosa vitia, ne de nobis et illud dicatur a Deo: *Non permaneat in eis spiritus meus; quoniam ipsi caro sunt.* Vocavit eos *caro*, haud quidem simpliciter; nam et Deus factus est *caro*; sed carnalem concupiscentiam significavit insitam vitiosis cupiditatibus, veluti in brutis animantibus, quae non sinit hominem sese ad Deum attollere. Nos qui iuxta conversationem nostram dicati sumus Deo, quod scriptum est potius audiamus: *Vos non estis huius mundi, sicut ego huius mundi non sum.* Quo quid beatius erit non modo in futuro, sed nequidem in hoc saeculo? Nempe vitiosis cupidinibus non esse obnoxium; neque subiici carni, sed spiritu agi? Haec est beatitudo: haec felicitas: haec angelica conversatio. Talis est, qui in mundo verbum vitae habet: talis dominator mundi, elevatus in divina emphasi: paratus ad obitum: mortem minime pertimescens.

Tales igitur et nos, o fratres, fieri quantum possibile est, decertemus. Et quidem possibile erit, si velimus. Cumque tales effecti fuerimus, et hic magna gaudebimus fiducia in tota vita nostra. Et quamquam variae superveniant in carne tribulationes, in futura vita haereditas, erimus regni caelorum una cum sanctis omnibus, adepti aeterna bona in Christo Iesu

ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΕ΄.

SERMO CXXV.

Περὶ ὑπακοῆς καὶ τοῦ μετὰ
πίστεως καὶ ἐν καρδίᾳ, ἐπὶ πάσῃ
διακονίᾳ προθυμεῖσθαι.

*De obedientia; et ut cum fide
et alacri corde omne
ministerium absolbeat.*

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES ET PATRES,

Δέδοικώς τὸ κρῖμα τοῦ τὸ τάλαντον ἐν τῇ γῇ κρύψαντος, πρὸς ὃν φησιν ὁ Κύριος· Δούλες πονηροί, ἴδου σε βαλεῖν τὸ ἀργυρίον μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμὸν σὺν τόκῳ. Ἀναγκαιῶς φθέγγομαι ταῦτα τὰ βραχέα ῥήματα. Ὑμῶν δέ ἐστι λοιπὸν τῶν καλῶν τῶν τραπεζιτῶν, εἰς ἔργον ποραγαγεῖν τὰ λεγόμενα ἄπερ χάριτι Θεοῦ καὶ ποράγετε διὰ τῆς ἀγαθῆς ὑμῶν ὑποταγῆς· ὅμως ὅτι εἰσὶ τινες ἐν ὑμῖν, οἳ τινες οὐ μόνον τὸ δοθεὶν προσεξεργάζονται, ἀλλὰ καὶ ὅπερ ἔχουσι μικροῦ δεῖν ἀπολυοῦσιν. Τίνες δ' αὖν εἰεν οὗτοι; Οἱ τὰς διακονίας παραιτούμενοι, καὶ τὸ συγχώρησον ἀντί τινος δικαιώματος προβαλλόμενοι.

Reformidans iudicium illius, qui talentum abscondit, ad quem Dominus aiebat: Serve nequam et piger: oportebat argentum meum te tradere nummulariis; ut ego veniens acciperem cum usura. Brevia haec verba iterare cogor. Vos autem opus est, ut sitis boni nummularii, qui dicta opere compleatis, sicut gratia Dei completis per bonam subiectionem vestram. Verumtamen in vobis quidam sunt, qui non solum quod datum est non lucrifaciunt; sed et quod habent, fere amittunt. Qui sunt isti? Sunt ii, qui ministrare renuunt: et quasi ad excusationem repetunt: Parce mihi.

Τί λέγεις, ἀδελφε; Μέχρι θανάτου τὴν ὑπακοὴν ἐπηγγείλω, καὶ νῦν παραιτῇ τὴν διακονίαν περὶ ἣν εὐφυῶς ἔχεις ἐκ χάριτος Θεοῦ; Ἀλλ' ὅτι φησὶ, δέδοικα διαπλεῖν τὴν θάλασσαν· ἐξ ἀπιστίας ἐκεῖ φοβούμενος φόβον, οὗ οὐκ ἐστὶ φόβος. Εἰ γὰρ πεποιθὼς ἦς τῇ ὑπακοῇ, οὐ μόνον διαπλεῖν τὴν θάλασσαν, ἀλλὰ καὶ γυμνὸς ἐν σώματι χωρεῖν κατὰ τοῦ ὕδατος, μιμούμενος τὸν ἁγιόδικον ἐκεῖνον ὑποτακτίτην, ὃς τῇ πατρικῇ ἐντολῇ ἐπηρειζόμενος, οὐκ ἴδεϊτε τὸν φοβερόν ἐκεῖνον ποταμὸν περάσαι, ἀλλὰ διαπεράσας ἔμεινε μολὲν παλὸν ὡς ἐκστῆσαι τοὺς ἐπι-

Ecquid ais, o frater? Ad mortem usque obedientiam professus es; et nunc excusationes quaeris a ministerio, ad quod aptus es gratia Dei? Sed is, qui dixit: timui tranare mare, is non habens fidem, timorem timuit, ubi non erat timor. Etenim si obedientiae confideres, non solum posses tranare mare, sed et nudus corpore sub aquis manere. Imitatus esses illum celebrem obedientem, qui confisus mandato paterno, non timuit transire tremendum flumen, et transiens permansit nihil detrimenti capiens, ita ut spectantes valde

βλέποντας. Ὑπακοὴ τοίνυν καὶ θηρία ὑποτάσσουσιν οἷδε· καὶ μάρτυς τοῦ λόγου, ὁ ἐκ πατρικῆς προσταγῆς δεσμεύσας τὴν υἱάναν. Ὑπακοὴ καὶ ἐν νεκροῖς θαυματουργεῖ· καὶ τοῦτο ἐδίδασκε ὁ ἐκ τάφου φωνήσας Ἀκάκιον. Καὶ τί τοῦτο καθεῖνο λέγω; Αὐτὸς ὁ μονογενὴς Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὑπήκουος γενόμενος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, τὴν σωτήριον τοῦ κόσμου οἰκονομίαν ἀπειργάσατο.

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ τῆς ὑπακοῆς κατωρθώματα· τὰ δὲ τῆς ἀπειθείας ἐγκλήματα βούλει μαθεῖν; Εὐνόησον τὸν Ἀδὰμ· ὃς ἐπειδήπερ ἤκουσε Θεοῦ τῆς ἀπειρημένης ἐρώσεως ἀπογευσάμενος, θάνατον εἰς τὸν κόσμον εἰσήγαγεν. Εὐνόησον τὸν Σαούλ· καὶ εὐρήσεις καὶ αὐτὸν παρακούσαντα τοῦ ἁγίου Σαμουὴλ, καὶ ὁμοῦ μὲν τὴν βασιλείαν, ὁμοῦ δὲ καὶ τὴν ζωὴν εἰς τὰ ὄρη τὰ Γελβουὲ ἀπορρίψαντα. Εὐνόησον πρὸς τούτοις καὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ ἐκείνον· ὃς τῇ ἀπάτῃ τοῦ ψευδοπροφήτου εἰς τὸ παρακοῆς ἐγκλημα ἐμπεπτωκώς, λέοντι κατὰβρωμα παραδίδεται. Τί δὲ Πέτρος ὁ μακάριος ἀπόστολος; Οὐχὶ παραιτησάμενος νύφασθαι ὑπὸ τοῦ Κυρίου δι' εὐλάβειαν, ἀκούει· Εἴαν μὴ νύψω σε, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ. Τί δαὶ ὁ ἐν τῷ ἁγίῳ Εὐθυμίῳ τὴν τοῦ κτηνίου διακονίαν ἀπαναινόμενος, δι' ἧς ἐδῶκει εὐλόγους προφάσεις, οὐχὶ παρ' αὐτὸ αὐτὰ ἤφρισε τὰ δαιμόνια κληρωσάμενος; Τοιοῦτον τὸ κρῖμα τοῦ παραιτουμένου τὴν διδομένην διακονίαν τοῦ ἀντιλέγοντος. Ἀντιλογίας γὰρ διεγείρει πᾶς κακὸς ὑποτακτικῆς· ὁ δὲ Κύριος ἄγγελον ἀνελεήμονα εἰκότως πέμπει αὐτῷ. Ὅλως ἐπειδὴ ἐν σῶμα ἔσμεν οἱ πολλοί, ὁ δὲ καθ' εἰς ἀλλήλων μέλη, καὶ ὁ μὲν ἐπέχει τόπον ὀφθαλμοῦ· ὁ δὲ ὠτὸς, ὁ δὲ ῥινὸς, ἄλλος γλώσσης, ἕτερος χειρὸς, καὶ ἄλλος ποδός. Εἴαν οὖν μὴ πάντα τὰ μέλη τὰ οἰκεῖα ἐνεργῇ, ἀλλὰ φιλονεικίῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἀκούειν, καὶ τὸ οὖς ὁσφραίνεσθαι, καὶ ἡ ῥίς φθέγγεσθαι, καὶ ἡ γλῶσσα χειραπτεῖν, καὶ ἡ χεὶρ βαδίζειν· οὐχὶ τὸ ὅλον σῶμα οἰχίσεται καὶ διαφθαρήσεται; Οὐκοῦν ἑπὶ ταῦτα οὕτως ἔχει, ἕκαστος τὴν διακο-

mirati sint. Obedientia autem novit subigere feras: et testis est, qui iubente patre hyaenam vinculis obstrinxit. Obedientia et in mortuis prodigia facit: et id edocet, qui e sepulcro vocavit Acacium. Et quid hoc vel illud commemoro? Ipse Filius Dei unigenitus factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis, salutarem mundi redemptionem operatus est.

Haec quidem sunt obedientiae praeconia: inobedientiae vero culpas vis forte cognoscere? Considera Adamum, qui etsi vocem Dei audisset, tamen prohibitum gustavit pomum, mortemque adduxit in mundum. Considera Saul: et invenies eum Samueli inobedientem in montibus Gelboe vitam cum regno proiecisse. Una cum iis considera illum, qui a falso propheta deceptus in culpam inobedientiae, traditus est in cibum leoni. Ecquid dices de beato Apostolo Petro? Nonne et ipse detrectans ob reverentiam lavari a Domino audit: *Si non laverō tibi pedes, non habebis partem mecum?* Ecquid apud beatum Euthymium, qui videbatur iustis de causis excusatus pastorale munus declinare, et tamen a daemonibus frementibus obsessus est? Simile est iudicium ei, qui obedire detractat et ei qui contradicit; nam malus obediens suscitatur contradictiones: et Dominus subito immittit ad eum angelum, qui absque misericordia est. Cum vero omnes unum corpus simus, singuli ad invicem aliorum membra sumus, et alius quidem oculi munus habet, alius aures alius naribus, alius linguae, alius autem manus, aliusque pedis. Itaque si membra singula non exercent opera propria, sed oculus recusset videre, et auris audire, et naribus odorari, et lingua loqui, et manus tangere, et pes ambulare; nonne totum corpus distrahitur et corrumpitur? Quapropter si haec ita se habent, quisque ministerium suum impleat; et eam, quam

νίαν αὐτοῦ πληροφορεῖται· καὶ ὁ ἔλαβε χάρισμα παρὰ Θεοῦ λυσιτελεῖτω πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον, ἐννοῶν ὅτι ἐν χειρὶ Θεοῦ τὰ ἡμέτερα· καὶ οὔτε διὰ τὸ ἐν θαλάσῃ πλεῖν, πάντως ἐκεῖσε τελευτᾶν, οὔτε ἐν γῇ διὰ τὸ ἐκεῖσε κατοικεῖν· ἀλλὰ καθὼς ὁ ἀγαθὸς ἡμῶν Θεὸς πρὸ καταβολῆς κόσμου ὥρισε, καὶ χρόνον καὶ τόπον καὶ τρόπον, τὸ ἕκαστον ἀποβήσεται τέλος.

Καὶ ταῦτα διήλθον, οὐ τοσοῦτον διὰ τοὺς περὶ ὧν ὁ λόγος· ἤδη γὰρ ἔλαβον αὐτοὺς δι' ὑπακοῆς, ἀλλὰ διὰ πάντας τοὺς ἀκροωμένους, ἵνα προσέχωμεν ἀσφαλῶς· καὶ ἅς ἐπαγγελίας ὑπὸ μάρτυρι Θεῷ καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς ἀγγέλοις ἐδώκαμεν, ταύτας ἐναργῶς ἀποπληρῶμεν, καὶ μὴ ἀναδύεσθαι κἄν θανάσιμον ἢ τὸ ἐπιταττόμενον. Οὕτως γὰρ κελεύουσιν οἱ Πατέρες, καὶ πρὸ γε πάντων ὁ μέγας Βασιλεὺς, καὶ οὕτως διαζῶντες, οὐκ ἀποθανούμεθα τῇ ἁμαρτίᾳ, ἀλλὰ ζήσομεν τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ τύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΖ'.

Ὅτι ἀεὶ τοῖς ἐσταυρωμένοις
τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἀληθινῆς
ἀποταγῆς καὶ ὑποταγῆς
περιχαρῶς ἔχειν τὴν διάζευξιν
τοῦ σώματος.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Βραχὺ μὲν ἡσθένησα ἐπὶ τοῦ παρόντος· ὅμως ὅτι ἐσαλεύθη μου ἡ καρδιά, καὶ ἐδόξα χωρίζεσθαι ἀφ' ὑμῶν· Τί γὰρ ἔτι καὶ πόσον ἐπιβιώσωμαι χρόνον ὁ ταπεινός; Ὁρᾶτε ὅτι καὶ τὸ γῆρας κατεπείγῃ καὶ οἱ συγχρόνοί μου παρῆλθον, καὶ κατὰ τὸ ἀκύλουθον τὸ ἐμὸν τέλος παρίσταται· Τί οὖν λυπηθῶμεν

a Deo accepit gratiam, ad comunem utilitatem conferat, considerans quod omnia nostra in manu Dei sunt; neque ex eo quo quis in mare navigat, ideo in mare sibi finiendum; neque si quis in terra commoratur, ideo ibi esse moriendum. Verumtamen sicut benignus Deus noster a constitutione mundi ordinavit, tale erit singulis et tempus, et locus, et modus mortis.

Haec quidem enarravi, non tantum pro iis, de quibus sermocinari propositum erat, sed et pro omnibus accedentibus, ut sedulo attendamus: et eas professiones quas edidimus, teste Deo et angelis electis, eas studiose compleamus; neque recedamus. etsi nobis periculum mortis instet. Haec quidem mandant sancti Patres nostri, et prae omnibus Magnus Basilus. Atque hoc pacto operantes numquam moriemur in peccatis; sed vivemus iustitiae, et regnum consequemur caeleste in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXVI.

*Ob corporis dissolutionem
gaudendum est iis, qui mundo
crucifixi sunt per ceram
renunciationem et obedientiam.*

FRATRES ET PATRES,

Hisce diebus paululum infirmus fui; sed tamen commotum est cor meum, et a vobis separari mihi visus sum. Eccur adhuc, et quantum in hac vita ego humilis versabor? Videte ut senectus me opprimat, et coaevi mei iam abierunt, et sequi par est, et finis meus instat. Cur itaque in his dole-

ἐν τούτῳ; Μὴ γένοιτο. Λυπείσθησαν μὲν γὰρ, εἰ δούλονται, οἱ κατὰ σάρκα ζῶντες, χωρίζόμενοι γυναικῶν τε καὶ τέκνων παίδων τε καὶ παιδίσκων, κτημάτων τε καὶ χρημάτων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιθυμιῶν τοῦ τῆδε βίου, ὑφ' ὧν καὶ ἀλίσκονται. Ἡμῖν δὲ, οἷς ὁ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ μόνος ὁ σταυρὸς περίεστι διὰ τῆς ἀληθινῆς ἀποταγῆς, οὐ λυπηρὸν, ἀλλὰ χαροποιῶν ὀφείλει εἶναι τὸ τῆς κοιμήσεως μυστήριον.

Καὶ τί λέγω ὑμῖν; ἀλλὰ καὶ πᾶσι χριστιανοῖς ὀφειλόμενόν ἐστι περιχαρῶς ἔχειν τὴν διάζευξιν. Πρὸ μὲν γὰρ τῆς παρουσίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κατακρατῶν ὁ θάνατος καὶ βασιλεύων τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων διὰ τὴν ἐν Ἀδὰμ παράβασιν, φοβερός ἦν καὶ δυσάντητος καὶ αὐτοῖς τοῖς ἁγίοις· ἀφ' οὗ δὲ ὁ Χριστὸς ἡ πάντων ζωὴ ὑπὲρ πάντος ἐγένεσται θανάτου, ἐγκαινίσας ἡμῖν ὁδὸν ζῶσαν καὶ πρόσφατον διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται· κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νίκην· καὶ οὐκ ἔτι τελευτῶντες καταγόμεθα εἰς ἄδου βασιλείαν· ἀλλ' ἀνακομιζόμεθα εἰς βασιλείαν οὐρανῶν· οὔτε μὴν καθεύδημεν ἐν σκοτεινοῖς καὶ σκιᾷ θανάτου, ἀλλὰ πορευόμεθα εἰς πῶς ἀτελεύτητον καὶ εἰς ζωὴν ἀπήμενον, ἣν ἐπηγγέλατο ὁ Θεὸς τοῖς ἁγαπῶσιν αὐτόν.

Οὐκ οὖν φευκτὴ ἡ μετέστασις· ἀλλὰ καὶ λίαν ἀσπαστὴ καὶ τοσοῦτον, ὅσον ἂν εἴημεν ἐν ἐτοιμασίᾳ καρδίας παρασκευασμένοι· Δεινὸν γὰρ, ἀδελφοί, ἐν καιρῷ ἐξόδου ἀνακαλεῖσθαι τὸν παρελθόντα χρόνον, καὶ ἐπιζητεῖν ἡμέρας ζωῆς πρὸς κτήσιν κατορθώματων. Δεῖνον τοῦτο καὶ παγχάλεπον. Ὁ γὰρ οὕτως καταληφθεὶς δηλονότι ταραχθήσεται καὶ περισταθήσεται σφόδρα, οὐκ ἔτι ὥς ἐπὶ ἀμοιβῇ ἀγώνων· ἀλλ' ὥς εἰς ἐκτίσιν ἁμαρτιῶν τοῦ σώματος προερχόμενος. Καὶ φοβερόν τὸ θάναμα ἀπαντήσεται αὐτῷ· ὅπερ, ἵνα μὴ πάθωμεν ἡμεῖς, ὑπομιμνήσκω καὶ δέομαι, ἔτοιμοι αἰεὶ ὦμεν πρὸς τὴν ἐξόδον, πᾶσαν ἡμέραν

mus? Minime. Doleant quidem, si velint qui secundum carnem vitam agunt, cum separantur a mulieribus, a filiis a servis et ancillis, a possessionibus et divitiis, aliisque huius mundi desideriis; quorum mancipia facti sunt. Nobis vero, quibus mundus crucifixus est, et tantum unica Crux ob renunciationem superest, haud quidem dolores, sed laetitiae argumentum adest mortis mysterium.

Ecquid dico, vobis, imo et christianis cunctis gaudendum esset de corporis dissolutione? Etenim ante domini nostri Iesu Christi adventum, cum in diaboli servitutem esset universum genus hominum ob Adae peccatum, terribilis et crudelis ipsis sanctis quoque viris mors erat; postquam vero Christus, quae est vita omnium, pro singulis degustavit mortem, viventem viam et novam auspicatus per tabernaculum, idest per corpus eius, sicut scriptum est: *Absorpta est mors in victoria*; et morientes haud quidem amplius ad regna inferni ducemur, sed reducimur ad regna caelorum: neque amplius sedebimus in tenebris et in umbra mortis, sed ad lumen indeficiens ambulamus atque ad vitam securam, quam repromisit Deus diligentibus se.

Non igitur fugienda mors est, sed maxime diligenda, atque eo magis, quo prae-parati erimus in praeparatione cordis. Miserandum quidem est instante morte reclamare praeteritum tempus, et dies vitae exquirere, ut merita consequantur. Vere miserandum hoc est atque omni dolore dignum; nam qui in his occupatur valde turbatus erit atque male affectus, cum veniat non quidem ad finem laborum, sed ad poenam peccatorum luendam. Terribilis visus ante eius oculos adstat; quem ne nos patiamur, haec in memoriam refero et deprecor, ut omnes et iugiter ad mor-

ἡγούμενοι, τελευταῖαν τοῦ βίου ἡμῶν, καθὼς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου διδασκόμεθα. Εἰ γὰρ οὕτως ὑποτιθέμεθα, οὐδέποτε ἐσωμεῖα διαλελυμένοι οὐδὲ παρειμένοι, οὐδὲ ῥάθυμοι, οὐδὲ ἄπρακτοι, οὐδὲ ἀντίλογοι, οὐδὲ ἀπειθεῖς, οὔτε ἀρηνιασταί, οὔτε γελοιοποιοί· μᾶλλον μὲν οὖν εὐπειθεῖς, εὐήνιοι, εὐκατάνυκτοι, καὶ εὐαίσθητοι, πραοῖ, καὶ ἡρηνικοὶ, εἰληκρινεῖς, καὶ ἀπρόσκοποι, εἰς πᾶν ὃ τι οὖν ἀγαθὸν προαιρούμενοι κατὰ μέμησιν τῶν ἁγίων. Οὕτω γὰρ αὐτοὶ πολιτευσάμενοι ἐπέτυχον τῶν ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθῶν.

Καὶ ταῦτα διηλθόν οὖχ ὑμᾶς μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐμαυτὸν ἀσφαλιζόμενος· ὅπως τῇ τοιαύτῃ παρασκευῇ, διὰζύντες ἐν καιρῷ ἐξόδου εὐρεσθώμεν ἀροῦοί τε καὶ ἀδείλαντοι, ἐπιρθεγγόμενοι τὰ τοῦ Δαυὶδ· Ἐπίστρεψον ψυχῇ μου εἰς τὴν ἀναπαυσίν σου, ὅτι κύριος ἐνεργήσῃ σε. Καὶ τὸ· Ἐθαρεστήσω ἐνώπιον κυρίου ἐν χώρᾳ ζώντων. Ἡς καὶ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ PKZ'.

Περὶ τοῦ θαρσαλέως καὶ ἀνδρείως ἐνίστασθαι πρὸς τοὺς ἀναπτομένους ἀνθρώπινους πειρασμούς.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Οὐκ ἄκαιρον τὸ λαλεῖν, καὶ ἀκούειν κοινωφελῶς· οὐδὲ εἰς μάτην ἡμῖν ἢ ὑπὲρ τοῦ καλοῦ προετοιμασία καὶ παρασκευή. Εἰ γὰρ καὶ τοῦτο ποιοῦντες, ἐπειδὴ νῦν τεθρύλληται τι ἐν ἡστίᾳ περὶ τῆς πίστεως, εὐθέως ἐταράχθημεν· τε καὶ ἐθορυβήθημεν· πόσω γε μᾶλλον

tem parati simus, omnem vitae nostrae diem quasi supremum reputantes, ut nos sanctus Antonius edocuit. Etenim si hoc pacto nosmetipsos comparabimus, nunquam dissoluti erimus, neque segnes, neque otiosi atque inertes, neque contradicentes, neque indociles, neque rebelles, neque irrisores; verum autem obedientes, quieti, compuncti, mansueti et pacifici, et hilares in nihilo offendentes, ad omne bonum opus alacres secundum exempla sanctorum. Ipsi enim cum hoc pacto vitam egissent, promissa bona sunt consecuti.

Et haec quidem collocutus sum non solum ut vos, sed etiam ut meipsum confirmem: ut semper in hac praeparatione simus in vita, et in morte inveniamur absque timore et angustia, cum David clamantes: *Revertere anima mea in requiem tuam, quoniam Dominus benefecit tibi*, et illud: *Placebo coram Domino in terra viventium*. Eam consequi regionem et nos omnes sortiri obtingat gratia et misericordia Domini nostri Iesu Christi; cui sit gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXVII.

De occurrentibus hominum aggressionibus constanter clementerque sustinendis.

FRATRES ET PATRES,

Haud inopportunum est sermonem facere ad comunem utilitatem, ac minime frustraneum in bonam praeparationem audire. Cum itaque nuper pervaserit aliquid novi de fide in urbe agitari, et quamquam sic comparare nosmetipsos studere-

λον εἰ ἀμελέηται ἡμεν ἐξέστημεν ἂν καὶ ἐξη-
πορήθῃμεν περισσοτέρως. Διὰ τοῦτο καλὸν τὸ
διαλέμεσθαι καὶ προκαταρτίζεσθαι, ὥς ἂν τὸν
θεὸν εὐπραχτα ἡμεῖν ἀπαντήσω· τὰ ἐπ' αὐ-
τοῖς τοῖς πράγμασιν ἀγωνίσματα. Τί δὲ το
λεγόμενον; Μετὰ σύνοδον ποιησάν τὴν προ-
σεχῶς ἐπὶ καταστροφῇ τῆς πίστεως ἐκτελε-
σθεῖσαν μετὰ ἀναθεματισμὸν τῶν μακαρίων
Πατέρων ἡμῶν, μετὰ διωγμὸν δωδεκαετεί-
ζοντα μετὰ ἐξορίας τε καὶ διαρπαγᾶς, μετὰ
φυλακᾶς τε καὶ δεσμῶν, μετὰ πληγᾶς τε καὶ
θανάτους καὶ οἰκουμένην περιδόνησιν, ὥς
οὐδενὸς ἤδη γεγονότος· καινοῦ, ἐλκόμεθα ὑπὸ
τῶν κρατούντων συνᾶραι λόγον μετὰ τῶν
ὑπερηγῶν τῆς ἀσεβείας. Οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ
καὶ καταδέξασθαι κριτὰς τῶν μεταξὺ ἀλ-
λήλων λεγομένων τε καὶ ἀντιλεγόμενων τοὺς
ἐν τέλει προύχοντας· οἷς οὐ θέμις παρακύ-
πτειν εἰς τὰ ἡμέτερα, ὥς φησί που ὁ Θεολό-
γος Γρηγόριος· μὴ ὅτι γε ἐπὶ τῶν θείων δογ-
μάτων κριτὰς αὐτοῖς προσίσταται.

Ἀρχονσι μὲν γὰρ μάχαιρα ἀπονενέμεται
ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Φησὶ γάρ· οἱ γὰρ ἄρχοντες
οὐκ εἰσι φόβος τῶν ἀγαθῶν ἔργων, ἀλλὰ
τῶν κακῶν. καὶ οὐκ εἰσὶ τὴν μάχαιραν φο-
ρεῖ ἐκδικῆς· ἐστὶ τῷ τὸ κακὸν πράσσοντι,
ὥσπερ καὶ σύνεργος τοῖς εὐπράττουσιν. Απο-
στόλοις δὲ τοῖς ἁγίοις ἡ πνευματοκίνητος
ἐξουσία τῶν τε Θεουργῶν δογμάτων, ἀφορι-
σμῶν τε καὶ λύτρων· Εἰρήκει γὰρ πρὸς αὐ-
τοὺς ὁ Θεός· Λάβετε πνεῦμα ἅγιον· ἂν τινων
ἄφῃτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς· ἂν τι-
νων δὲ κρατῇτε, κεκράτηνται. Καὶ αὐτοῖς· Ὅσα
ἀν-θάσσετε ἐπὶ τῆς γῆς, ἐστὶ δεδεμένα ἐν
τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς
γῆς, ἐστὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Δήλον δὲ ὅτι ὥσπερ αὐτοῖς εἴρηται καὶ
τοῖς αὐτῶν διαδόχοις ἀμοιβαθὸν μέχρι τοῦ
δεῦρο συνεκπεφώνηται. Οὐκοῦν τὸ ἐπὶ τῶν
τοιούτων ἄρχοντας κριτὰς προσίσταται ἀπο-

mus, statim turbati sumus et commoti;
quanto magis, si absque cura simus, per-
culsi erimus, et quo nos vertamur ma-
xime ignorabimus. Quapropter bonum est
sermonem habere et praeparari, ut Deo adiu-
vante, nobis bene cedant, quae res ipsae
adducent. Sed quid dicendum erit? Post
iniquam synodum, quae accurate ad per-
versionem fidei peracta est post beatos
patres nostros anathemate percussos, post
persecutionem duodecim annorum, post
exilia et rapinas, et carceres, et vincula,
et plagas et mortem et universalem re-
rum iactationem, quasi nil adhuc factum
esset, rapti sumus ad principes, ut quasi
rationem reddamus principibus iniqui-
tatis. Neque id tantum factum est, sed
et coacti sumus suscipere quasi iudices
earum rerum quae ex utraque parte con-
tradictae sint, saeculares magistratus;
quibus haud fas est, nostra inquirere, sicut
aliquando dixerat Gregorius. Theologus,
et multo minus eos arcessere, quasi de
sacris dogmatibus iudicatu-ros.

A Deo quidem principibus datus est
gladius, sicut dicit Scriptura: *Nam non
est timori magistratus boni operis, sed
mali. Et Non sine causa gladium por-
tat, vindex est ei, qui malum agit*; sicut
est cooperator eorum, qui bene operantur.
Apostolis autem sanctis potestas erat di-
vino Spiritu ducente ad divine condita
dogmata, ad anathemata atque censuras.
Dixerat enim eis Deus: *Accipite Spiritum
sanctum: quorum remiseritis peccata re-
missa erunt, quorum vero retinueritis
retenta sunt. Quoquoque autem ligaveritis
in terra, ligata erunt in caelis, et quo-
quoque solveritis in terra, erunt soluta et
in coelis.*

Planum est autem quod sicut illis di-
ctum est, et vicissim eorum successoribus
ad nos usque pariter est declaratum.
Nonne admittere principes quasi in his

κρίναι ἔστι τοὺς ἀποστόλους τῆς δεδομένης αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πνεύματος ἐξουσίας; Πῶς δὲ καὶ δύναται ἂν ἐφικνεῖσθαι τῶν ὑψηλῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων, μὴ ἐν τελειότητι βίου κατηρτισμένοι; τοῦ Αποστόλου ἤδη λέγοντος. Σοφίαν δὲ λαλοῦμεν ἐν τοῖς τελείοις· σοφίαν δὲ οὐ τοῦ αἰῶνος τούτου, οὐδὲ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου τῶν καταργουμένων· ἀλλὰ λαλοῦμεν τὴν σοφίαν ἐν μυστηρίῳ τὴν ἀποκρυμμένην ἣν προόρισεν ὁ θεὸς πρὸ τῶν αἰώνων εἰς δόξαν ἡμῶν ἣν οὐδεὶς τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου ἔγνωκεν. Εἰ γὰρ ἔγνωσαν οὐκ ἂν τὸν Κύριον τῆς δόξης ἱσταύρωσαν; Εἰ τοίνυν καὶ νῦν ἐπὶ τῆς ἀρχάντου αὐτοῦ εἰκόνης δοκίμῃ ἀρχοντικὸν κριτήριον, οὐδὲν ἔστι ἄλλο λέγειν, ἢ πάλιν ἰουδαϊσμόν, καὶ Πιλάτου κριτήριον. Αλλὰ γὰρ καὶ τὸ μὴ θέλειν ἡμᾶς εἰς λόγους ἐλθεῖν μετὰ τῶν ἁσεβῶν, καὶ τοῦτο θεόκριτον. Φησί γάρ. Μὴ δότε τὰ ἅγια τοῖς κυσίν· μὴ δὲ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χείρων. Επομένως δὲ ὁ θεσπέσιος Παῦλος παραγγέλλει μὴ λογομαχεῖν εἰς οὐδὲν χρήσιμον ἐπὶ καταστροφῇ τῶν ἀκουόντων. Συνέπεται δὲ καὶ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγων. Προφυλάσσω ὑμᾶς ἀπὸ τῶν θηρίων τῶν ἀνθρωπομόρφων αἰρετικῶν· οὓς οὐ μόνον δεῖ ὑμᾶς μὴ παραθεχεσθαι, ἀλλ' ἢ δυνατόν, μὴ συναντᾶν. Καί γε ἕκαστος τῶν ἁγίων, ἵνα μὴ ἐντείνωμι, τὴν κατήχησιν, τὰ αὐτὰ διαμαρτύρηται. Πῶς οὖν τούτων οὕτως διαγορευομένων παραβάται τῶν θείων διαταγῶν γενέσθαι ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς προκλημάσιν; Οὐδαμῶς, καὶ θάνατος πρόκειται.

Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί, ἀναγκαίως παραιτούμεθα οὐχ ὅτι ἡσθενηκώς ἡμεῖν ὁ λόγος τῆς ἀληθείας ἐπιβουλομένοις τοῖς βασιλεῦσιν· ἔτοιμοι ἐσμεν πρὸς ἀπολογία κατὰ τὴν κελεύουσαν ἐντολὴν τὸν τῆς πίστεως λόγον παραστήσασθαι χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ περιζωννύοντος δύναμιν τοὺς ἀσθενοῦντας, καὶ λόγον διδόντος καὶ τοῖς ἀγλώττοις· τουτέστι θρυλλούμενον ὁράμα. Ὑμεῖς δὲ ἀνδρίζεσθε καὶ κραταιοῦσθε τῷ

iudices idem esset ac denegare apostolis collatam eis a Spiritu sancto potestatem? Quo pacto possunt attingere summa veritatis dogmata, qui neque in primis huius vitae rudimentis sunt comparati? Apostolus ait: *Sapientiam autem in perfectis loquimur: sapientiam autem non huius saeculi, neque principum saeculi, qui inutiles facti sunt; sed obsconditam in misterio sapientiam loquimur: quam praeparavit Deus ante saecula, ad gloriam nostram, quam e principibus saeculi huius cognovit nemo. Si enim cognovissent, non utique Dominum gloriae crucifixissent.* Si ergo contra sacrosanctam eius imaginem decretum principum datum sit; nil aliud dicendum est quam de Iudaeis et tribunali Pilati. Nam divino verbo cautum est non venire ad sermonem cum impiis. Dictum est enim: *Ne detis sanctum canibus: neque proiciatis margaritas ante porcos.* Et propterea apostolus aiebat: *Non contendere verbis, sine ulla utilitate quasi ad destructionem audientum.* Neque abludit ab his deifer Ignatius scribens: « Praemoneo vos hominiformium ferarum, haereticorum, quos non solum admittere non debetis, sed si possibile est, neque eis occurrere. » Et singuli quidem sancti viri, ne plura loquar, haec eadem confirmant. Quae cum ita praedicata sint, quomodo nos erimus divinarum praescriptionum praevaricatores in utrisque? Minime certe; etsi mors sit ante oculos.

Quapropter, o fratres, necesse est ut recusemus; non quidem, quia apud nos debile sit verbum veritatis aggredientibus principibus; nam parati sumus ad defensionem iuxta datum praeceptum, ut verbum fidei per sermonem confirmemus per gratiam Domini nostri Iesu Christi, qui debiles praecingit virtute, et mutis ipsis dat facultatem loquendi. Hoc enim quasi fabula divulgatum est. Vos autem viriliter

πνεύματι, μὴ πτοούμενοι ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων· ἀλλ' εἴπερ ἔστε Χριστοῦ στρατιῶται περιβαλλόμενοι τὰ ὅπλα τῆς πίστεως ἡμῶν, στήκετε ἠδ' αἰσίου καὶ ἀμετακίνητοι. Καὶ εἰ ὁ στρατιώτης ἔχων τὸν στρατηγὸντα ἐμπειροπόλεμον καὶ τροπαιοῦχον οὐκ οἷδε δεδεῖναι, ἀλλὰ συμπροθυμεῖσθαι καὶ συναγωνίζεσθαι· πόσῳ γε μᾶλλον ἡμεῖς ὀφείλομεν εἶναι θαρσαλέωτεροι ἔχοντες τὸν τῶν ἁνῶν θυνάμεων κύριον καὶ πάσης κτίσεως ἐξουσιαστὴν συνασπιστὴν καὶ σύναλλον πρὸς τοὺς ἀναπτομένους ἀνθρωπίνους πειρασμούς; Θαρσεῖτε φησὶν ὁ κύριος· ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. Θαρσῆσωμεν τοί γάρ οὖν καὶ ἡμεῖς· καὶ πεποιθότες ἐσώμεθα, ὅτι νικήσωμεν σὺν αὐτῷ κατὰ πάντων τὸ κράτος ἔχοντι ᾧ πρόκειται πάντα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΗ'.

Περὶ ὑποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς
θελήματος.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πλήττειν μὲν οἷδεν ὁ κατηχητικὸς λόγος τοὺς ἐλλειπεῖς ὄντας τῇ ἀρετῇ· ἀλλὰ καὶ θεραπεύειν πάλιν ἐπίσταται. Αὐτὸ γὰρ τοῦτο τὸ λύπεσθαι ἐπὶ τῇ ἐλλείψει τῶν ὀφειλόντων κατορθωθῆναι, κατόρθωσιν ἐμποιεῖν πέφυκε ἀνεπαίσθητος τῇ ψυχῇ. Ἡ γὰρ κατὰ θεὸν λύπη, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον κατεργάζεται. Επισκεψάμεθα δὲ, εἰ δοκεῖ, ἐν τίσιν ἐστι το λυποῦν ἡμᾶς· ὅτι ἐπισυνίστανται ἡμῖν πονηροὶ λογισμοί, πολεμίων δίκην, πολιορκεῖν τὴν ψυχὴν ἡμῶν ἐπειγόμενοι. Ἀλλὰ γέγραπται· ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ πόλεμος ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. Ἀλλ' ὅτι βαρὺς ὁ τῆς ὑπακοῆς ζυγός; ἀλλὰ πάλιν γέγραπται· Ἀγαθὸν ἀνδρὶ ὅταν ἄρῃ ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ· ἐπὶ τῷ

et fortiter agite in spiritu, in nihilo adversarios timentes; sed sicut estis boni Christi milites circumdati armis fidei vestrae, resistite fortes atque immobiles. Si miles ducem habeat belli peritum et triumphis assuetum timere nescit, sed cum eo scit simul animos sumere atque simul dimicare: quanto magis nos debemus esse animosiores, cum habeamus Dominum supernarum virtutum et dominatorem omnis creaturae nobis auxiliantem ac nobiscum pugnantem contra assurgentes hominum aggressiones? *Confidite*, ait Dominus; *ego vici mundum*. Fiduciam itaque habeamus et nos. Et credamus esse victuros cum eo, qui habet adversus omnes potestatem; cui decet omnis gloria, honos et adoratio cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXVIII.

*De subiectione ac fractione
propriae voluntatis.*

FRATRES ET PATRES,

Catecheticus sermo eos quidem ferire novit, qui in virtute deficiunt; sed pariter et novit sanare. Ipse enim dolor ob defectum debitae correctionis, aptus est ad correctionem in animas quasi sine sensu inducendam. Qui enim in Domino est dolor, ut ait Apostolus, conversionem haud poeniteudam ad salutem operatur. Consideremus igitur, si placet, in quibus dolere oporteat; siquidem consurgunt contra nos cogitationes pravae, quasi hostes, adortae ad obsidendam animam. Scriptum est: *Si contra me bellum insurgat in eo ipse sperabo*. Si grave videatur subiectionis iugum, scriptum est: *Bonum est homini, si portaverit iugum a iuven-*

αὐτῷ καταμόνας δουλεύει τῷ κυρίῳ. Καὶ αὖτις· ὁ ζυγός μου χρηστός ἐστὶ, καὶ τὸ φορτίον ἐλαφρόν ἐστι. Ἀλλ' ὅτι οὐδὲν ἔχει ἰδιόκτητον ἢ ὑποταγὴν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἀποστολικόν. Ἰδοὺ γάρ ἡμεῖς, φησιν, ἀφήκαμεν πάντα, καὶ ἀκολουθήσαμεν σοι τί ἄρα ἔσται ἡμῖν; Καὶ ἡ ἐπαγγελία ὡς φοβερά τε καὶ ὑπερέδοξος; Μὴ γὰρ οὐκ ὁμοίως καὶ ὑμεῖς ἀφέντες πάντα ἠκολουθήσατε τῷ κυρίῳ; Οὐχ ὁ μὲν κατέλιπε γονεῖς, ὁ δὲ ἀδελφοὺς, ἕτερος γυναικα καὶ τέκνα, ἄλλος οἰκίαν, ἕτερος ἀγροὺς, οἱ πάντες τὸ μεῖζον πάντων, τὰ θελήματα; Ὅπερ ἐστὶ δυσκατόρθατον ἐν ἀνθρώποις· διότι κἂν νηστεῖαν ἐπιτεταμένην εἴποι τις, κἂν ἀγρυπνίαν, κἂν χαμευνίαν, κἂν ἰλουσίαν, κἂν μόνον, κἂν ὁ τι οὖν ἄλλο των θείων σπουδασμάτων, αὐτεξουσίᾳ θελήματι γίνεται τοῦ κατεργαζομένου. Τὸ δὲ αὐτεξουσίᾳ θελήματι γιγνόμενον κἂν φύσει βαρὺ ἐστὶ, ἀλλ' οὐ τῷ θελήματι εὐμαρῶς διανύεται; Τὸ δὲ ἐκκοπῇ τοῦ θελήματος πραττόμενον, εἰ καὶ δόξειεν εἶναι κοῦφον, ὁμῶς δυσχερῶς διαπράττεται. Ὅπερ αἵματεκχυσίαν οἱ ἄγιοι πατέρες ἡμῶν ὥρισαντο καὶ κατόρθωμα τοῦτο οὐδενός ἐστιν ἄλλου, ἢ μόνου τοῦ ἀληθινοῦ ὑποταττομένου· ὃς καὶ δύνατ' ἂν εἰπεῖν σὺν τῷ Ἀποστόλῃ· Ζῶ δὲ, οὐκέτι ἐγώ, ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός. Εφ' ὅσον γὰρ τῷ ἰδίῳ θελήματι ζῇ, διὰ μέσου τοῦ καθηγουμένου θελήματος, ζῇ τῷ θεῷ. Ἀλλὰ καὶ μιμητής ἐστὶν αὐτοῦ τοῦ εἰπόντος· Καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός.

Ὁρᾶτε οἷον τὸ ὕψος τῆς πολιτείας; οὐ Χριστομίμητον; οὐκ ἀποστολικόν; Μὴ τί ἐγὼ κολακεύω ὑμᾶς εἰμὶ; Ουδαμῶς· αὐτὴ ἡ ἀλήθεια μαρτυρεῖ τὸ ἀψευδὲς τοῦ λόγου. Εἰ δὲ ὅτι ἀνάπτουσιν ἐγκώμια τῆς οὕτω τελειούμενοις οἱ ἄνθρωποι, οὐ παρὰ τοῦτο ἐλαττοῦνται αὐτῶν ἡ δόξα, ὅτι μὴδὲ καθὼς ἄνθρωπος βλέπει, οὕτω καὶ ὁ θεός· ἄλλο μὲν τὸ τοῦ θεοῦ κρῖμα, ἕτερον δὲ τὸ τῶν ἀν-

tute sua: in ipso solus servit Domino. Et rursus: *Iugum meum suave est, et onus meum leve*. Si grave nihil proprium haberi in obedientia dictum est ab Apostolis: *Ecce nos reliquimus omnia, et secuti sumus te; quid ergo erit nobis?* Ad haec quam terribilis et super omnia gloriosa data est promissio? Neque haud dissimilis erit vobis, qui relinquentes omnia, Dominum secuti estis. Nonne e vobis alius quidem parentes, alius fratres, alius mulierem et filios, alius domum, alius agros, reliquit et omnes, quod maius est, propriam voluntatem? Hoc autem difficillimum hominibus; nam etsi continuatum ieiunium quis commemoret, vigiliis, in terra accubitus, abstinentiam a balneis, segregationem, et quidquid aliud e divinis exercitiis, haec ex operantis fiunt voluntate. Quod vero e proprio fit arbitrio, etsi grave, nonne facile ob ipsam voluntatem evadit? Quod vero per fractionem voluntatis etsi leve esse videatur, tamen cum difficultate agitur. Sicut enim patres nostri emissionem sanguinis ordinaverunt, hoc quidem exercitium bonum ex eo tantum erit, si fiat per subiectionem ut possit dici cum Apostolo: *Vivo ego, iam non ego, vivit vero in me Christus*. Ex quo quis ex voluntate sua non vivit, per voluntatem praepositi in Deo vivit. Et imitator est dicentis: *E coelo descendendi, non ut voluntatem meam faciam, sed illius qui misit me*.

Videte igitur quanta sit sublimitas conditionis vestrae? Nonne vos facit imitatores Christi et Apostolis similes? Fortasse adulator vestrum sum? Minime: sed ipsa veritas testimonium verum dat vobis. Et sane quando de iis, qui hoc pacto perfectionis viam exegerunt, encomia dicunt homines, minime inde gloria fit minor. Non enim sicut homo, videt

ὁρώπων καὶ πολλάκις ὁ ἀρχανὴς τῶν δοκούντων ἐπιφανῶν εἶναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως περιδοξότερος ὁφείσεται. Ἐπεὶ καὶ γέγραπται· Ἔσονται οἱ πρῶτοι ἔσχατοι, καὶ οἱ ἔσχατοι πρῶτοι.

Ὁδοῦν χαίρετε καὶ τρέμετε· τὸ μὲν διὰ τὴν ὁρατὴν τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ διὰ τὴν περιτροπὴν τοῦ νοῦς· ὅτι οὐκ εἰς τὸ αὐτοὶ διαμένουμεν, καὶ κατανοῶμεν, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀλλήλους εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης καὶ καλῶν ἔργων, μὴ ἐκκακούμεντες κοπὴν θελήματος, περὶ οὗ ὁ πᾶς λόγος· μηδὲ ἐκλυόμενοι ἐν ταῖς διακονίαις, ἀλλὰ νευρούμενοι μᾶλλον τῇ προθυμίᾳ ἀλλήλων ἀνεχόμενοι ἀλλήλων τὰ βάρη βαστάζοντες, ὡς δρόμολοχοι, ὡς σύμφυχοι, ὡς δρόσωμοι. Καὶ οὕτως ἐναθλοῦντες ἡμέραν ἐξ ἡμέρας καὶ τελειοῦντες τὸν ἥρῳον ὑμῶν, κομῆσθε τὸν ἀμαράντινον στέφανον τῆς δόξης, εἰς ὃν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΚΘ΄.

Οτι χρηρὴ δι' ἐπιμόνου προσοχῆς
ἀνταγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς
ἀοράτους ἐχθρούς, καὶ περὶ τοῦ
ἐκπεφευγέναι τῆς τῶν αἰρετικῶν
κοινωνίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Βραχύς ἔμην ὁ λόγος τῆς παρακλήσεως πεπονημένοις ἔργοι τε καὶ λόγῳ· ἀλλ' ὅμως ἀναγκαῖον παρακαλεῖν ὑμᾶς καὶ διεγείρειν πνευματικῶς, ὅσα ἡ δύναμις. Εἰ γὰρ οἱ ἐν σταδίῳ τρέχοντες χρήζουσιν τῆς τῶν συν-

Deus; et aliud est iudicium Dei, aliud hominum. Saepe contigit, quod qui abiectus est inter illustres homines, valde gloriosior appareat in die retributionis. Scriptum est enim: *Erunt primi ultimi, et ultimi primi.*

Quare gaudete et timete. Gaudete ob gratiam Dei: timete ne mentem commutetis; non enim semper in eodem statu permanemus. Ediscamus ab apostolo ad invicem exhortari ut incitemur ad charitatem et bona opera, non despondentes animo in voluntate frangenda (de qua praecipue sermonem habui), non evitantes ministeria, verum in eis magis magisque insistentes cum alacritate ad invicem compatientes, atque alteri alterius onera portantes, sicut confratres decet, unius animae et quasi unius corporis. Atque hoc pacto exantlatis de die in diem laboribus, et cursum vestrum consummantēs, percipiatis, ut bene credo, immarcessibilem coronam gloriae in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXIX.

Quod oportet per constantem
sedulitatem pugnare adversus inci-
sibiles hostes;
et de fugienda haereticorum
communione.

FRATRES ET PATRES,

Brevis erit exhortatio vobis defatigatis opere et sermone; sed opus est vos exhortari et excitari, quantum valeo. Nam si ii, qui in stadio currunt, opus habent excitamentis et acclamationibus conse-

επομένων ὑποφωνήσεως, καὶ οἱ ἐν πολέμοις ἀγωνιζόμενοι δέονται τῆς τῶν συμμαχούντων προθυμοποιήσεως· πολλῶ μᾶλλον ὑμεῖς οἱ πρὸς τοὺς ἀοράτους ἐχθροὺς τὸν πόλεμον ἐπανηρημένοι ἐπιθεῖτε ἐστὶ παρακλητικοῖς λόγοις ἐπαλείφεισθαι καὶ καταρτίζεσθαι τῷ πνεύματι οἷς καὶ ἡ πάλη οὐκ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ, ἀλλὰ διαπαντός τοῦ βίου· καὶ νικῶσι μὲν στέφανος ἀφθαρσίας ἀνεκλάλητος· ἡττωμένοις δὲ ὄνειδος αἰσχύνῃς ἀπέραντον.

Ἀλλὰ μήποτε πάθοιμεν, ὡς ἀδελφοί, μὴδὲ καταισχυθεῖμεν ἀπὸ τῆς προσδοκίας ἡμῶν· ἀλλὰ δι' ἐπιμόνου προσοχῆς καὶ ἀνενδότου ἀνταγωνίσεως ἀπενεγκοίμεθα σὺν θεῷ κατὰ τοῦ διαβόλου τὰ νικήρια. Ἰστε γὰρ ὅτι καὶ οἱ σαρκικῶς πολεμοῦντες ὅλως εἰς διεγερμένοι. Φασὶ γὰρ· Ἠλλοιῶσθαι αὐτῶν τὰ πρόσωπα, καὶ ἄλλους ἀντ' ἄλλους φαίνεσθαι τῷ τε λελογισμένῳ θυμῷ καὶ τῇ μορτονίᾳ τοῦ νοός. Οὐδὲ γὰρ ἐπιμιμνήσκονται κατὰ τῆς δυνάμεως τὴν ἄνδρα οὐ γυναικὸς, οὐ τέκνων, οὐ γονέων, οὐκ ἀδελφῶν, οὐκ ἄλλου τινὸς οὐδενὸς τῶν ἀπάντων· ἀλλὰ καὶ νοῦς αὐτοῖς καὶ διάνοια καὶ σῶμα τῷ πολέμῳ περίσταται. Τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον ὀφείλομεν ἡμεῖς κατὰ τὸν ἑσῶ ἄνθρωπον διατίθεσθαι, καὶ μηδεμίαν πτόησιν ἔχειν πρὸς τοὺς ὑπεναντίους· ἀλλὰ θῆγειν τῇ προθυμίᾳ καὶ ζῆειν τῷ πνεύματι, ὥς καλοὶ στρατιῶται Χριστοῦ. Οὕτως γὰρ ὁρῶντες ἡμᾶς οἱ ἀντιμαχόμενοι ὑποχωροῦσι προσβάλλειν· ἐπὶ δὲ ἰδῶσιν ὑποφόβους καὶ ἐκκελυμένους, τηνικαῦτα τείνοντες τὰ τόξα τιτρώσκουσιν ἡμῶν ψυχὴν τοῖς ἐκτόποις λογισμοῖς ὥς βέλεσιν. Ἀλλ' οὐ δ' οὕτως ἀπογνωστέον, ἀλλὰ πάλιν ὑγιαστέον διὰ μετανοίας· καὶ πάλιν πολεμητέον· καὶ τοῦτο εἰς αἰεί.

Τοιοῦτος γὰρ ὁ ἀόρατος πόλεμος ὁ ἐπὶ πάσης ἐκκεχυμένης τῆς οἰκουμένης καὶ εἰ βούλει, ἄρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ ἴδετε τὴν ὑπὸ οὐρανὸν πεπληρωμένην τῶν τοιούτων τραυμάτων. Οὐδὲ γὰρ ἀπίστους μόνον καὶ αἵρετικούς οὐδὲ πορ-

quentium; et qui in praelio certant indigent sociorum cohortationibus; quanto magis vos, qui adversus invisibiles hostes certamen suscepistis, hortatoriis verbis indigetis ad incitationem et maiorem praeparationem in spiritu; cum vobis praeliandum est non uno die tantum, sed omnibus; et corona incorruptionis parata sit victoribus, victis autem dedecus ignominiae interminabile.

Sed nunquam fiat, ut haec patiamur, o fratres; et numquam confundamur in expectatione nostra; sed per constantem sedulitatem, et non remissam defensionem referamus, auspice Deo, victorias de diabolo. Nostis enim ut homines bellatores semper evigilant. Dicuntur enim immutare faciem: et alterum alteri apparere in rationabili ardore et contentione firmæ mentis. Neque tunc recordantur mulieris, neque filiorum, neque parentum, neque fratrum, nec alius rei cuiuscumque; sed et mente et animo et corpore et omnibus viribus ad praelium intendunt. Hi itaque nobis imitandi sunt in nostro homine interiori, et nullum timorem admittere contra adversarios nostros; sed nos incitare alacritate atque ardere spiritu, sicut boni milites Christi. Cumque hoc pacto nos, conspexerint instructos adversarii, ab aggreduendo recedunt. Si vero conspexerint timentes et remissos tunc extendentes arcus feriunt animam nostram pravis cogitationibus, quasi sagittis. Sed neque tum desperandum est, sed rursus sanatio est accipienda per poenitentiam, et repetendum praelium hac ratione, et quidem semper.

Tale enim est invisibile praelium, quod per universum agitur orbem. Et si placet, levate oculos mentis vestrae et considerate ut terra quae sub coelo est, repleatur huiusmodi plagis. Non solum enim infideles atque haereticos, non solum fornicarios

νοὺς τε καὶ μοιχοὺς καὶ τοὺς τα ὅμοια ὑπὸ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ τίθησιν ὁ δράκων· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀδιαφόρως καὶ κοινωνικῶς πρὸς αὐτοὺς ἔχοντας, εἴπερ ἀληθὴς ὁ λόγος· Ὁ ἀπτόμενος πίσεως μολυθήσεται αὐτῷ καὶ ὁ κοινωνῶν τῷ ὑπερηφάνῳ ὁμοίος ἐστὶν αὐτῷ.

Εφ' ᾧ καὶ τανῦν ἐγκαλούμεθα· διότι τινὰ τῶν ὑποκριναμένων ὀρθοδοξεῖν, κοινωνοῦντα δὲ τῇ αἵρεσι μέχρι παντός, ἀπηγορεύσαμεν ὑπὸ ὀρθοδόξων ἐν ἱεροῖς μνημοσύνοις ἀναφέρεσθαι κατὰ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν. Εἰ μὲν γὰρ προέφθασε, κἄν ἐν τῷ θανάτῳ, δι' ἐξομολογήσεως τυχεῖν τῶν ἁγιασμάτων, ἢ ἂν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀναφορὰν ποιεῖσθαι τὴν τῶν ὀρθοδόξων. Επειδὴ δὲ κοινωνῶν τῇ αἵρεσι ἀπεβίω, πῶς δυνατόν ἐντετάχθαι τὸν τοιοῦτον ἐν ὀρθοδόξῳ κοινωνίᾳ; Καὶ γοῦν φησιν ὁ ἱερὸς ἀπόστολος· Τὸ ποτήριον τῆς εὐλογίας, ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ ἐστίν; ὅτι εἷς ἄρτος, ἐν σώμα οἱ πολλοὶ ἐσμὲν. Οἱ γὰρ πάντες ἐκ τοῦ ἐνὸς ἄρτου μετέχομεν. Οὐκοῦν κατὰ τὸ ἀνάλογον καὶ ἡ κοινωνία τοῦ αἱρετικοῦ ἄρτου καὶ τοῦ ποτηρίου τῆς ἀντικειμένης μερίδος ἐστίν· καὶ τὸ ἐν σώμα ἡλλοτριωμένον τοῦ Χριστοῦ ἐπικοινωνοῦντας ἀπεργάζεται. Επεὶ μὴδὲ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, οὐδὲ μετοχὴ δικαιοσύνης πρὸς ἀνομίαν, οὐδὲ μερὶς πιστῶ μετὰ ἀπίστου, οὐδὲ συγκατάθεσις ναφ̄ θεοῦ μετὰ εἰδώλων καθώς ἀλλαχοῦ αὐτὸς ἐξεβόησεν. Ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν τοιούτων θρηνητέον· καὶ προσευκτέον ὑπὲρ τῶν ἐτι ζώντων ἐκπεφυγῆναι αὐτοὺς τῶν τοῦ διαβόλου βρόχων· ὑπὲρ ἑαυτῶν εὐχαριστέον ὅτι εἴλετο ἡμᾶς ὁ θεὸς ἀπ' ἀρχῆς εἰς σωτηρίαν ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, καὶ πίστει ἀληθείας εἰς τὸ δουλεύειν αὐτῷ ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει μέχρι τῆς παρούσης ὁμολογίας· ἣν καὶ ἀμώμως καὶ ἀκαταγνώστως ἐκτελέσαντες ἀξιώσειε τῆς ἐπουρανίου αὐτοῦ βασιλείας ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

atque adulteros, et qui peccatis similibus sunt subiecti, absque remedio gladius premit draconis, sed etiam eos, qui cum illis indifferenter comunicant et versantur, si verus est sermo: *Qui tangit picem, coinquinatur, et qui comunicat cum superbo, similis fit illi.*

De his etiam modo incusamur, quoniam aliquem, qui videbatur orthodoxus esse, etsi haeresi comunicans usque in finem, negavimus in sacris diptycis posse commemorari ab orthodoxis in sacra liturgia. Si tamen properasset, quamquam morte superveniente, ut per confessionem posset in sortem obtinere sacrosancta mysteria, esset quidem ab orthodoxis pro eo oblatio facienda. Cum vero e vita migrasset in comunione haeresiae, quomodo cooptari poterat orthodoxae comunioni? Siquidem ait sacer Apostolus: *Calix benedictionis, quem benedicimus, nonne est communio sanguinis Christi? Quoniam unus panis, unum corpus multi sumus.* Omnes enim *ex uno pane manducamus.* Pariter igitur et communio haeretici panis et calicis est adversae partis, et efficit comunicantis corpus unum Christo adversum. Nulla enim comunicatio est lucis ad tenebras, neque iustitiae ad iniquitatem; neque ullam pars est fidelis cum infideli, et nulla commixtio templi Dei cum idolis; sicut et ipse alias dixerat. Verumtamen super his lugendum est, et pro adhuc viventibus deprecandum, ut effugiant ab insidiis diaboli. Pro nobis vero gratiae agenda sunt; quoniam ab initio adduxit Deus ad salutem in sanctificatione spiritus, in fide veritatis ad serviendum ei in orthodoxa fide usque ad praesentem confessionem; quam cum immaculate atque irreprehensibiliter servaverimus, dignos nos faciat aeterni regni sui, in ipso Christo Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΛ΄.

Περὶ μνήμης θανάτου καὶ περὶ
παρθενίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἄλλως μὲν ἄλλοι καιροὶ διορίζονται· ἄλλος γὰρ καιρὸς σπώρου καὶ ἕτερος θεύου· ἄλλος καιρὸς εἰρήνης καὶ ἕτερος πολέμου· ἄλλος καιρὸς πραγματείας καὶ ἕτερος ἀπραξίας. Ἐπὶ δὲ τῆς κατὰ ψυχὴν σωτηρίας πᾶς καιρὸς ἐπιτήδειος, καὶ πᾶσα ἡμέρα δεξιὰ, εἴ γε βουλόμεθα. Οὐκοῦν ἀεικίνητοι ὦμεν πρὸς τὰ καλὰ, εὐκίνητοι νεόκτιστοι εἰς ἔργον προάγοντες τὰ λεγόμενα. Οὐ γὰρ οἱ ἀκραταί, φησι, τοῦ νομοῦ δίκαιοι παρὰ τῇ βίᾳ, ἀλλ' οἱ ποιεῖται τοῦ νόμου δικαιοῦσονται. Εἴ τε οὖν πόλεμος ἀόρατος πάρεστιν, πολεμιτέον εὐψύχως καὶ διωκτέον σὺν θεῷ τοὺς ἐπανισταμένους ἡμῶν δαιμονιώδεις λογισμοὺς, ὥς ἂν μὴ ἐγχευόμενοι, θάνατον ἡμῶν κατεργάζονται. Εἴτε θείσμος ἐστὶν πνευματικὸς, θεωριτέον προσκύτως καὶ συνακτέον εἰς τὰς πνευματικὰς ἀποθήκας τὰ ἐφόδια τῆς αἰωνίου ζωῆς, ὥς ἂν μὴ λιμοκτονήσωμεν αἰωνίως.

Καιρὸς ἂν προσευχῶν, καιρὸς δακρύων, καιρὸς καταλλαγῆς πταισμάτων, καιρὸς ἀρπαγῆς βασιλείας οὐρανῶν. Τί οὖν λοιπὸν μέλλομεν; Τί δὲ ὑπερτιθέμεθα; Τί δὲ ἀναβोलλόμεθα ἡμέραν ἐξ ἡμέρας τὴν διόρθωσιν; Οὐχὶ παράγει τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου; Οὐχὶ ἀναρίθμητοι οἱ καθ' ἐκάστην ἐξοδεύοντες; Οὐχὶ οἱ τάφοι ἀνοιγόμενοι θριαμβεύουσιν τὴν ἐλευθέρωσιν; Οὐχὶ ἡ γῆ ὑποδεχομένη τὰ συγγενῆ σώματα; Μὴ τί ἡμεῖς ἐπιμενοῦμεν ἕως τέλους; Οὐκ ἐννοοῦμεν πόσον πλῆθος τῆς καθ' ἡμᾶς ἀδελφότητος, ἵνα τοῦτο μόνον εἴπω, ἀπελήλυθεν. Ποῦ ποτέ εἰσιν οἱ μακάριοι πατέρες ἡμῶν; Ποῦ οἱ ἀδελφοί, ἃ τε πνευματι-

SERMO CXXX.

De memoria mortis, et de virginitate.

FRATRES ET PATRES,

Diverse diversa tempora destinantur. Aliud enim tempus est serendi, aliud vero messis: aliud pacis, aliud belli: aliud agendi atque aliud quiescendi tempus. Quod vero salutem animae refert, omne tempus est idoneum, et omnis dies fausta, si volumus. Quapropter operosi iugiter, simus ad bona agenda, atque bene alacres et primo ardore comparati ad ea, quae dicuntur, opere complenda. Non enim auditores legis, dicit apostolus, iusti sunt apud Deum; sed ii, qui legem implerunt iustificati. Sive enim bellum adsit spirituale, recte bellandum est spiritu, atque adiuvante Deo insurgentes diabolicæ tentationes sunt repellendae, ne commorantes nobis mortem adducant. Si vero tempus sit messis spiritualis, metendum, est alacriter, atque in horreis spiritualibus congreganda sunt viatica aeternae vitae, ne famem patiemur aeternam.

Tempus hoc est precum, tempus lacrymarum, tempus remittendi peccata, tempus rapiendi caelestia regna. Quid itaque moramur? Cur supersedemus? Cur dies in dies differimus? Nonne huius mundi figura pertransit? Nonne quotidie innumeri sunt, qui moriuntur? Nonne quotidie aperta sepulcra quasi triumphum agunt de misera humanitate? Nonne quotidie terra suscipit corpora e terra assumpta? Et nos fortasse usque in finem hic manebimus? Ne de aliis loquar, non consideramus quot solum e fratribus nostris iam abiire? Ubi sunt tot beati e patribus

καὶ ἡ τε σαρκικός· Ποῦ δὲ οἱ δὲμόχωροι οἱ
ἐταίροι· οἱ σύμφαλται· Οὐχὶ μόνον αἱ τυχέ-
τις αὐτῶν εἰσιν ἐν ἡμῖν ἔρχονται τῶν πραγ-
μάτων; ἀλλ' ὥς ἔοικεν, ἐπιλήσμονες ἐσμέν
τῶν ὑποσχέσεων. Οπηνίπα μὲν γὰρ ἐπιστάλη,
ἐκκατὸς τινος ἀδελφοῦ, ἡ πατρὸς· εὐθὺς εἰς
συναπθεῖσιν ἐρχόμεθα, εἰς κατακύνειν, εἰς ὀρ-
θοπόδησιν. Εἴπεν δὲ μικρὸς περιππεύσῃ χρό-
νος, ἐπιτελήσμεθα τῶν συνθηκῶν καὶ τῆς
κατακύνεως. Ἀλλ' οὐχ' οὕτως οἱ ἄνθρωποι τοῦ
θεοῦ, οἱ γὰρ πάντα τὸν βίον μελέτην θανάτου
ποιούμενοι κατ' ἡμέραν ἀπέθνησκον καὶ
ἰδοῦ ἔξω. Καθ' ἡμέραν ἐσταυροῦντο τῷ κό-
σμῳ ἀποστολικῶς. Κατ' ἡμέραν ἐξεδήμουν
τῇ διαθήκῃ πρὸς τὸν θεόν ζῶντες τὴν ὄντως
μακαρίαν καὶ ἀπέραντον ζωὴν.

Οὐ φοβεῖ ἡμᾶς τὸ ὑπόδειγμα τῶν δέκα
παρθένων; ἰδοῦ, φησιν, ὁ νυμφίος ἔρχεται,
ἐξέρχεσθε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Αἱ μὲν πρό-
νιμοι ὑπήντησαν μετὰ φαιδρῶν τῶν λαμπή-
δων εἰς τοὺς γάμους· αἱ δὲ μωραὶ ὀψιθεῖσαι
διὰ τὴν ἐρημίαν τῶν ἀγαθῶν ἔργων ἐβόων
λέγουσαι· Κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. Οὗ
δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἀμὴν λέγω ὑμῖν οὐκ οἶδα
ἡμᾶς· καὶ ἐπάγει. Γρηγορεῖτόν οὖν καὶ δι-
πνιστέον τὴν ψυχὴν νήφειν, κατανύσσεσθαι,
ἀγνίζεσθαι καθαίρεσθαι, φωτίζεσθαι, ὥς ἂν μὴ
ἀφνιδίως ἐπιστάς ὁ θάνατος ἀποκλείσῃ καθ'
ἡμῶν. Οὐδεὶς ὁ ἀνοίξων, ἢ βροθήσων. Διὸ προ-
φθάσωμεν πάντες ἐτοιμαῖσαι τὰ ἔργα τῆς ἐξό-
δου φίλα θεῷ. Οκνηρὸς διεγείρεσθαι ὁ δυσήκοος
εὐεικοίτω, ὁ ὑψάυχην ταπεινούσθω ὁ σκληρο-
νόμος μαλαστέσθω ὁ ἄδικος κατανύσσε-
σθω ὁ ἀνεξαγόρευτος ἐξαγορευέτω ὁ ἄργος
ἐργάζεσθω οἱ πάντες τὰ πάντα κοτορθοῦτε.
Προσθείην δ' ἂν καὶ τοῦτο· ὁ φυλογύναιος
συστελλέσθω. Τί τοῦτο; Εἰς τὸ μὴ συναυλί-
ζεσθαι ἐπὶ πολὺ καὶ συνδιατρίβειν γυναιξί,
ἐξ οὗ ἀνάπτεται πῦρ ἁμαρτίας. Καὶ ἀκού-
σωμεν τῆς γραφῆς λεγούσης. Αποδύσει τις
πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια οὐ κατακαύσει;
ἢ περιπατήσῃ τις ἐπ' ἀνδράκων πυρὸς, τοὺς

nostris? ubi fratres sive corporis, sive
spiritus? Ubi tot concives, et amici, et qui
nobiscum psallebant? Nonne tantum otiosa
memoria eorum remanet apud nos, qui
non memoramur promissionum? Quando
autem accidat mors sive fratris sive pa-
tris, statim ad compassionem, ad compun-
ctionem, ad meliorem frugem commove-
mur. Cum vero paululum excurrerit tem-
poris, propositorum obliviscimur et com-
punctionis. Non certe hac ratione se
gesserunt sancti Dei viri, qui per totum
vitae curriculum mortem sunt meditati
et quotidie moriebantur, nunc autem vi-
vunt. Quotidie, sicut apostolus ait, cru-
cifixi sunt. Quotidie in proposito suo ad
Deum commigrabant, viventes vitam vere
beatam et absque termino.

Nonne terrore vos replet exemplum
decem virginum! *Ecce sponsus venit*: con-
clamatum est: *Exite obviam ei*. Et pru-
dentes quidem cum luminosis lampadi-
bus exierunt, quae cum eo ingressae sunt
ad nuptias; stultae autem remoratae ob
inopiam operum bonorum, clamabant di-
centes: *Domine domine, aperi nobis*. Ille
vero respondens dixit: *Amen dico vobis,*
nescio vos; et abiit. Quapropter vigilandum
est, et excutienda est anima ad sobrieta-
tem, ad purificationem, ad munditiam, ad
illuminationem; ne extemplo mors super-
veniens nos excludat. Qui aperiat erit ne-
mo: nemo qui adiuvet. Omnes praevenia-
mus parare opera exitus nostri, quae pla-
ceant Deo. Qui socors est, expergiscatur:
qui graviter audit, fiat alacer ad audien-
dum: superbus humilietur: indocilis fa-
cilis fiat: durus compungatur: inconfessus
confiteatur: iners sit sollicitus: omnes in
omnibus satagite. Addatur et hoc: qui
ad amorem mulierum ducitur compesca-
tur. Et hoc quid sibi vult? Ne multum
conversari velitis inter mulieres; unde ac-
cenditur ignis peccati. Audiamus scriptu-

οὐ πόδας οὐ κατακαύσει· Οὗτος ὁ εἰσελθὼν πρὸς γυναῖκα ὑπανδρὸν· γυνή δὲ ὑπανδρός ἐστιν καὶ ἡ παρθένος, ἥ τοι μονάζουσα, ἀλλὰ καὶ ἡ χήραν ἑαυτὴν ὁμολογησαμένη, ὧν νυμφίος ὁ κύριος τῆς δόξης.

Ἀλλὰ ταῦτα μὲν πρὸς τοὺς ᾧδε κακῆσαι διεσπαρμένους διὰ τὸ αὐθαιρέτως ζῆν, καὶ προφασίζεσθαι παραφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, οὐ συνιέντας· ὅτι καὶ ὀφθαλμὸς εἰ σκανδαλίζει, ἐξελεῖν ὁ κύριος προσέταξεν. Μὴ ὅτι γε τοὺς ἄλλως ἔχοντας· πρὸς δὲ ὑμᾶς ἐκεῖνο ἔχω λέγειν· ὀφείλομεν ἡμεῖς, εἰ δυνατόν, τὰ ἀσπένηματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ τύπον προκειῖσθαι ἀγαθοεργίας τοῖς ἐνδιαστρόφοις· ὅπερ χάριτι Θεοῦ καὶ ἐστί. Ἀλλὰ καὶ ἐτι εἴητε ἐλῆει Θεοῦ, καὶ σώξοισθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΠΛΑ΄.

Περὶ τῆς ἐνθέου πολιτείας, καὶ
τῆς μακαρίας διαγωγῆς ἡμῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Εν μὲν τοῖς προλαβοῦσι ἄλλως προήχθην ὑμῖν διαλεχθῆναι· νῦν δὲ κατ' ἐρώτησιν προάγω τὸν λόγον. Καὶ δὴ πυκνάνομαι περὶ τοῦ προκειμένου ἡμῖν ἀγῶνος τῆς ἀσκήσεως. Τί λέγετε, ἀδελφοί; Ἐχομεν τὸ ζητούμενον; Ἐπιλαβόμεθα τῆς αἰωνίου ζωῆς; Ἐπετυγχάνομεν τῆς σωτηρίου ἐλπίδος; ἢ μή τι διαμαρτάνομεν ἄρα τοῦ προσήκοντος; Ἐγὼ μὲν οὖν ὅσον ἐκ τοῦ φαινουμένου, οὐδὲν ὑμᾶς δοκῶ ἐλλείπειν τῶν ὑποτακτικῶν θεσμῶν τε καὶ κανόνων, ὅπερ ἐστι κεφάλαιον τῆς σωτηρίας ἡμῶν. Εἴη δὲ καὶ κατὰ τὸ κρυπτόμενον σώους

ram dicentem: *Abscondet quis ignem in vestimentis, et non exuretur? Vel super carbones quis ambulabit, et pedes eius non exurentur?* Talis est qui ad mulierem viro subiectam venit; etsi sit virgo vel vidua vocetur: harum sponsus est Dominus gloriae.

Sed haec pro iis dicta sint, qui sunt hac illac segregati, ut vitam quae sibi placeat, ducant, et qui excusationes excusant in peccatis, non considerantes Dominum iubere et oculum quoque evellere, si sit scandalum. Non modo, qui diverso sunt in statu; vos etiam alloquor: Debemus nos, qui possumus, infirmitates imbecillium portare, et nosmetipsos velut exemplar praebere iis, qui non recte ambulant. Et hoc quidem gratia Dei estis. Sed perseverate, ut adhuc tales sitis misericordia Dei; et salvi eritis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO CXXXI.

*De nostra vivendi ratione secundum
Deum, et de beata vita nostra.*

FRATRES ET PATRES,

In superioribus sermonibus elegi diverse vos alloqui, nunc vero malo per interrogationem sermocinari. Et cum vos interrogo de proposito nobis asceticae vitae certamine, quid respondetis, o fratres? Quod quarebamus, possidemus? Vitam aeternam sumus adepti? Salutarem spem sumus consecuti? Aut fortasse a scopo nostro aberravimus? Mihi quidem, quantum possibile est, videor videre vos nihil deliquisse in obedientiae legibus et regulis, quod caput est salutis nostrae. Uti-

ὕμᾱς καὶ ἀπήμονας διαφυλάττεσθαι, ὥς ἂν δι' ὑμῶν καὶ γὰρ ὁ ταπεινὸς τύχοιμι ἐλέους. Καί γε δῶμεν δόξαν τῷ Θεῷ ἀμφοτέροι· ὅτι κατηξιώθημεν τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐκλέξασθαι, καὶ οἶον παρακαθέζεσθαι παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, καὶ ἀκούειν τὸν λόγον αὐτοῦ.

Ἄλλοι μὲν οὖν μεριμνῶσι καὶ τυρβάζουσι περὶ πολλὰ· τουτέστι περὶ χρημάτων τε καὶ κτημάτων· ἡμῖν δὲ μία μέριμνα, πῶς ἀρέσωμεν τῷ κυρίῳ. Ἄλλοι στρατεύονται τῷ κάτω Καίσαρι, καὶ τοῖς τοῦ Καίσαρος ἐπιτάγμασιν δουλεύειν ἐκ παντὸς τρόπου μέχρι αἵματος καταναγκάζονται· ἡμῖν δὲ αὐθαίρετος ἡ στρατεία σὺν πάσῃ ἐλευθερίᾳ ποιοῦσι τὰ ἐντάλματα τοῦ βασιλέως Χριστοῦ, μετὰ τῆς στρατείας ἐπηγγελμένοι βασιλείαν ἀσάλευτον παραλαμβάνειν. Ἄλλοι στέλλονται ὁδὸν μακράν τε καὶ χαλεπὴ ἐπὶ κέρδει βραχεῖ τε καὶ ἐπικλήρῳ· ἡμῖν δὲ πάρεστιν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ πορεύεσθαι ἐν ὁμοιοῖα νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέρας τὰς ὑψώσεις τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ λάριγγι ἀναφέρειν· κἀντεῦθεν κερδαίνειν οὐ χρυσίον ἀπολλύμενον, ἀλλὰ θησαυρὸν ἀσύλητον καὶ αἰώνιον. Κἂν τι λυπηρὸν καὶ ἀγωνιστικὸν πρόσεστιν· εἴ τε αἰσθητῶς εἴ τε ἀοράτως καὶ γὰρ· πρόσεστιν· ἀλλ' ὅμως καὶ τοῦτο, ὅτι διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα ῥᾶστον ἡμῖν χαίρουσιν ἐν τῇ θλίψει, καὶ πλατυνομένοις ἐν στενοχωρίᾳ.

Τοιοῦτος γὰρ ὁδε βίος, κἂν τοῖς λυπηροῖς πρὸς ἑαυτὸν ὑφέλκουν τοὺς νοῦν ἔχοντας. Τίς οὐκ ἀγαπᾷ καὶ στέργει τοὺς γονεάς; ἀλλ' ὅμως ἐξ ἀγάπης Θεοῦ τούτους καταλιμπάνοντες οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ὥδε συναυνοῦνται. Τί συζυγία συναπτικώτερον; εἴ περ οἱ δύο σάρξ εἰσι μία, κατὰ τὸν τοῦ κυρίου λόγον. Ἀλλ' ὅμως καὶ τούτους ἡ εὐαγγελικὴ μάχαιρα τέμνουσα, ὥδε παραπέμπει. Ἐνταῦθα καὶ δυνάστης τὴν δυναστείαν ἀποβάλλεται,

nam quoque et in his, quae occulta sunt, arbitror vosmetipsos sanos incolumesque servaveritis, ita ut per vos et ego humilis misericordiam consequi possim. Demus quidem utrinque gloriam Deo, quoniam digni habiti sumus partem optimam elegisse, atque apud pedes Iesu audire verba eius.

Alii certe hominum curis aguntur, et turbantur circa plurima; videlicet pro muliere, et filiis, et divitiis; nobis autem una tantum est cura: placere Domino. Alii militant pro mundano Caesare, et Caesaris iussis omni modo deservire ad sanguinem usque adiguntur; nobis vero militia est voluntaria, cum spontanee omnino praeceptis militiae Christi regis operam demus post promissionem accipiendi securissimum regnum. Alii quidem longinquis atque arduis itineribus pro brevi et incerto lucro se committunt; nobis autem et in domo Domini fas est ambulare diu noctuque in concordia, exaltationes Dei e gutture nostro proferentes, atque ex his lucrificare, non certe thesaurum, qui perire potest, sed qui nequit eripi, et est aeternus. Etsi aliquid molestum sustinendum, vel aliquando pugnandum sit, sive in materialibus sive in spiritualibus, hoc quidem prodest, imo etiam fit pariter facillimum nobis gaudentibus in tribulatione et corde dilatatis in angustia propter verbum Dei ac speratas repromissiones.

Huiusmodi autem est vita nostra quamquam per se doloribus submittat sapientes. Quis non amat ac diligit parentes? Verumtamen nonnulli filii hominum propter amorem Dei ad monasterium adducti sunt. Quae coniunctio aptior est connubio? quippe duo sunt caro una iuxta verbum Dei. Verumtamen et istos gladius evangelicus separans, ad nos mittit. Hic potens dimittit potentiam, et dives proicit

καὶ πλούσιος τὸν πλοῦτον σκυδαλίξει, καὶ πτωχὸς τῆς πενίης ἐπιλαυδάνεται, καὶ ὄρφανός τῆς ὀρφανίας ἀπαλλάσσεται. Προσθεῖν δ' ἔτι καὶ βασιλεὺς τὴν πορφυρίδα ἀποτιθέμενος τοῦτοις συναρμόμιος γίνεται ἐμότηριον γὰρ τὸ σῆμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ κοινὸς ὁ λιμὴν τῆς σωτηρίας. Ἀμέλει καὶ ὀπότεν ὀλιγοὺς συμβῇ, οὐ κατὰ τοὺς φιλοζώους θρηνοὶ καὶ κοπιετοὶ γίνονται· ἀλλ' ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφή τοῦ κεκοιμημένου ἔσται. Οὔτε γὰρ γυνὴ ἐπιβοᾶται, οὔδ' παῖδες ἐπιτρίζουσιν, οὔτε συγγενεῖς κλαυθμυρίζονται, τοῦτο κακῆϊνο ἀνακαλούμενοι· ἀλλὰ μετ' εὐφροσύνης ἡ ἔξοδος, καὶ μετ' ἐλπίδος χρηστῆς ἡ ἀπαγωγή, καὶ τίς δέη δακρῦσαι. Καὶ ταῦτα ἐννόμως διὰ φιλανθρωπίαν πνευματικὴν τοῦ ἐνδεδημηκότος. Ἐπεὶ ὁ κύριος ἡμῶν ἐδάκρυσεν ἐπὶ Λαζάρῳ, τὸ τῆς φύσεως ἐπιδεικνύμενος. Τίς οὖν ἄλλος βίος παρὰ τούτου μακαριώτερος ἐξ αἰῶνος; ἢ ποῖα πολιτεία παρὰ τὴν ζωὴν ταύτην συνάπτουσα εἰς θεὸν ἐφανερῶθη; Οὐκοῦν εὐκαιρὸν ἔστιν εἰπεῖν θαυμάσιος· Ὡδε ἐνετείλατο κύριος τὴν εὐλογία, ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Διὸ, ἀδελφοί, χαίρωμεν καὶ συγχαίρωμεν ἀλλήλοις. Εὐχαριστῶμεν καὶ ὑπερευχαριστῶμεν. Ἀγαπῶμεν καὶ ὑπεραγαπῶμεν τὸν ἀγαθὸν θεὸν ἡμῶν· ὅτι ἐκάλεσεν ἡμᾶς ἀπὸ σκότους εἰς φῶς, ἀπὸ ἀτιμίας εἰς δόξαν, ἀπὸ ἀφανείας εἰς ἐμφάνειαν. Ἰστε γὰρ ἕκαστος, ὅθεν ὁρμηται, καὶ παρὰ τινων ἔφυ, καὶ οἷός νῦν συνεκράθη, καὶ ὧν καλεῖται ἀδελφός, καὶ μεθ' ὧν συναλλίσκεται. Λέγω δὴ καὶ ἐπὶ τῶν ἔξω προσώπων· Καί γε ταῦτα προσίμια τῶν μελλόντων ἐπαγγελειῶν, ὥς ἐὰν τελείως τελέσωμεν τὸν προκείμενον ἡμῖν ἀγῶνα ἐναθλοῦντες τῇ ὑποταγῇ ἀδιασπάστως, φέροντες τοὺς καρπούς τῆς ὑπακοῆς, ὥς ἐν παραδείσῳ, προθυμούμενοι πρὸς τὰς διακονίας εἰς πᾶν ὅτι οὖν καλὸν ἐναγωνιζόμενοι κατὰ τοὺς κειμένους ἡμῖν ὅρους καὶ νόμους τῆς ὑποταγῆς, εὐρήσωμεν ἐπὶ τέλει ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσεν, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. Ὡν

opes, et pauper paupertatis obliviscitur, et orphanus suam commutat orbitatem. Adderem quoque regem ipsum deposita purpura inter nos cooptari; corpus enim Christi pariter venerandum est, et communis portus salutis. Profecto etiam quando mori contingat, non apparent, ut apud vitae cupidos, planctus et gemitus; sed in pace fit sepultura defuncti. Non enim uxor ululat, neque filii dolore conteruntur, neque coniuncti ingemiscunt hoc vel illud in mentem revocantes; sed cum gaudio est obitus et cum spe bona exitus, quamquam fas sit lacrymas effundere. Et hoc quidem ob dilectionem contubernalis; quoniam et Dominus noster super Lazaro lacrymatus est, ostendens quod proprium est naturae. Equis alia vivendi ratio hac nostra erit beatior a saeculo? Equis alia vivendi conditio hac nostra visa est magis ad Deum homines coniungere? Certe exclamandum est cum David: *Hic mandavit Dominus benedictionem, vitam usque in saeculum.*

Gaudeamus igitur, o fratres, et congaudeamus ad invicem. Gratias agamus et quidem maximas. Diligamus et prae omnia amemus benignum Deum nostrum; quoniam e tenebris vocavit nos ad lucem, ab ignominia ad gloriam, ab obscuritate ad lumen. Quisque enim vestrum novit, unde venit, e quibus ortus est, et qualis nunc sit factus, et quorum vocetur frater, et quibuscum versetur. Loquor quidem de iis personis, quae extra sunt. Haec autem non sunt nisi praeludia repromissionum, si perfecte certamen propositum explebimus, contendentes incessanter in obedientia, afferentes fructus subiectionis, quasi in viridario paradisi positi, atque ad ministeria solliciti iuxta propositas leges et mandata obedientiae. Hoc pacto inveniemus tandem, quae neque oculus vidit, neque auris audivit, neque in cor

καὶ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

hominis ascenderunt; quaeque preparavit Deus diligentibus eum. Faxit Deus, ut haec omnia singuli consequantur gratia et misericordia Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΑΒ΄.

Περὶ τῆς κοιμήσεως τοῦ ἀδελφοῦ
Γρηγορίου, καὶ τοῦ
παρασκευᾶσθαι ἡμᾶς πρὸς τὴν
ἐξοδον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πικνάζουσιν αἱ ἀγγελίαι τοῦ θανάτου μακρόθεν καὶ ἐγγϋθεν ἐξακουόμεναι ὑμῶν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ, καὶ μάλιστα τῶν πνευματικῶν ἡμῶν ἀδελφῶν καὶ πατέρων. Καὶ γοῦν ἀπολείπειν ἡμᾶς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ὁ ὁ ἀδελφὸς Γρηγόριος, οὗ καὶ ὁ βίος ἐπαινετός καὶ τὸ τέλος μακαριστόν, ἐν τῷ ὑπὲρ Χριστοῦ διωγμῷ τελειωθέντος. Τί οὖν ἐστὶ; Δεῖ πάντως ἡμᾶς μεταβῆναι ἐντεῦθεν, μικροὺς τε καὶ μεγάλους, γέροντάς τε καὶ νέους· ἐν γὰρ τὸ ἐπὶ πᾶσιν ἐπιτίμιον τοῦ θανάτου καὶ ὁ μὲν πρότερον, ὁ δὲ ὕστερον ἐκβίωσεται. Οὐκ ἐνθυμούμεθα τί μέλλομεν ὑφίστασθαι διαχωριζομένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος; Πῶς γοῦν οἶσομεν τὴν ἐπιστάσιάν τῶν ἀγγέλων, εἴπερ μὴ ἐνδεδύμεθα τὰ ὄπλα τοῦ φωτός; Πῶς δὲ ὁδεύσομεν τὴν ὁδὸν ἐκείνην, εἰ μὴ τὰ ἐφόδια τῆς αἰωνίου ζωῆς συναποφερώμεθα; Πῶς υπερβήσόμεθα τὸν ἄρχοντα τοῦ κόσμου τούτου, περὶ οὗ ὁ κύριος εἶρηκεν· Ἐρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν· εἰ μὴ ἐλεύθεροι τῶν ὁυλοποιῶν παθῶν χρηματίζωμεν; Μακάριος, φησὶ, ὁ ὁυλὸς ἐκείνος, ὃν ἐλθὼν ὁ κύριος αὐτοῦ εὐρήσει ποιοῦντα οὕτως· Ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ καταστήσει αὐτόν. Ἰδε εὐκαιριότητα φωνῆ.

SERMO CXXXII.

*De obitu fratris Gregorii;
et de praeparatione nostra
ad mortem.*

FRATRES ET PATRES,

Tum longe, tum prope iterantur nuncia mortis ad aures nostras hoc tempore, et praecipue in obitu nostrorum fratrum ac patrum. Praeter caeteros et nunc etiam frater Gregorius nos reliquit, cuius laudabilis vita fuit et finis beatissimus, cum in persecutione pro Christo sit consummatus. Quid haec sibi volunt? Oportet nos hinc abire sive parvi, sive magni, sive senes, sive iuniores. Una enim omnibus instat mortis sententia atque poena: et si alius prius, alius vero postea, omnibus tandem moriendum est. Et nos non consideramus; quid futuri simus, quando anima seiungatur a corpore? Quomodo nobis auxiliatores ducesque habebimus angelos, nisi induamur arma lucis? Quomodo iter illud ingrediemur, si viatica aeternae vitae non afferemus? Quomodo superabimus principem mundi huius, de quo dominus dixit: *Venit princeps huius mundi, et in me nihil habet*; nisi nos liberi simus a mancipantibus vitiis? *Beatus*, dictum est, *servus ille, quem cum venerit dominus, inveniet sic facientem*: Amen dico vobis super omnia bona sua constituet eum. En exoptata sententia! E con-

Εάν δὲ εἴπῃ ὁ κακὸς δοῦλος ἐκεῖνος ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ· Χρονίζει ὁ κύριός μου ἐλθεῖν· καὶ ἄρξῃται τύπτειν τοὺς συνδούλους αὐτοῦ· ἐσθίει τε καὶ πίνει μετὰ τῶν μεθύοντων. Ἡξει ὁ κύριος τοῦ δούλου ἐκείνου ἐν ἡμέρᾳ, ἣ οὐ προσδοκᾷ, καὶ ἐν ὥρᾳ, ἣ οὐ γινώσκει· καὶ δι-
χοτομήσει αὐτὸν, καὶ τὸ μέρος αὐτοῦ μετὰ τῶν ὑποκριτῶν θήσει· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων.

Οὐ φοβεῖ οὖν ἡμᾶς ἡ παραβολὴ αὕτη; οὐ τήκει τὰς σάρκας ἡ ἀπειλὴ αὕτη; Μὴ γὰρ μύθοι ταῦτα καὶ διακενοὶ λόγοι; Καὶ μὴν οὐκ ἐρικνεῖται λόγος τῆς πραγματικῆς ἀληθείας τῶν σηματομενῶν. Οὔτε γὰρ ὁ κλαυθμὸς ἐκεῖνος κατὰ τὸν κλαυθμὸν τοῦτον· οὔτε ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων κατὰ τὸν βρυγμὸν τὸν τῆδε. Ἀλλὰ τοσοῦτον τὸ διάφορον ὅσον ὀνείρατα πρὸς ἀλήθειαν. Επεὶ καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται καὶ ὁ σκῶληξ οὐ τελευτῇσει· ἐνταῦθα δὲ τελευτᾷ. Ἀλλὰ τίς ἐστὶν ὁ συνιών καὶ ἐκζητῶν; τίς ὁ βλέπων καὶ ἀκούων; Εἰσι γὰρ καὶ βλέποντα μὴ βλέπειν καὶ ἀκούοντα μὴ ἀκούειν. Ἐκ τε πεπωρωμένης ψυχῆς καὶ φιλοπαθοῦς καρδίης τίς ὁ τὸ μακαριζόμενον ὑπὸ τοῦ κυρίου πένθος κεκτημένος, καὶ καθαίρων ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐκ τῶν ἐπισυμβαινόντων μολυσμῶν ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, ἀλλὰ μὴ ὑπερτιθέμενος τὴν κάθαρσιν εἰς τὴν αὔριον. Ἀρκετὸν γὰρ φησι τῇ ἡμέρᾳ ἡ κακία αὐτῆς. Τίς ὁ πόθῳ Θεοῦ κἀντεῦθεν ἀπορρήγνυμενος πάσης προσπάθειας· καὶ μετὰ τοῦ Δαυὶδ λέγων· Ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω σου· ἔμοῦ δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ σου.

Ὡ τῆς μακαρίας ἀπαθείας! τοιούτους ἡμᾶς χρὴ εἶναι, ὧ ἀδελφοί· οὕτως ἀπατεῖ ἡμᾶς ὁ λόγος παρασκευᾶσθαι ζέοντας τῷ πνεύματι, τεθωρακισμένους τῇ πίστει; ἐστειρωμένους τῇ ἐλπίδι, ἡτοιμασμένους πρὸς τὴν ἐξόδον. Διὸ παρακαλῶ, καὶ δέομαι ὥς καὶ ἡμέραν ἀποθνήσκοντες διακείμεθα ἐκβιαζόμενοι ἑαυτοὺς ὅση δύναμις· εἰδότες ὅτι βιατὰ ἐστὶ ἡ τῆς ἀρετῆς φύσις, αἰετὸς πρὸς τὸ ἀναντῆς ἔλκουσα, ὥσπερ ἡ κακία τὸ κα-

tra servus malus dicet: Moratur venire dominus meus; et coepit verberare conservos suos, et cum ebriis manducat et bibit. Veniet autem dominus eius ea die, qua non praestolatur, et hora, quae eum latet; et illum concidet, partemque eius cum hypocritis ponet. Ibi erit fletus et stridor dentium.

Nonne nos haec parabola terret? Ad huiusmodi minas caro nostra non rigescit? Haud certe fabulae et vani sermones hi sunt; nec sunt verba, quibus facta non sequantur veritatis. Imo vero nec similis est fletui nostro fletus ille: neque nostro similis stridori dentium stridor ille. Sed ea intercedit distantia inter utrumque, quanta est inter somnium et veritatem. Ignis enim ille non exstinguitur, neque vermis morietur; hic autem illa finiunt. Ecquis est qui sapiens sit exquisitor? aspiciens et audiens? Vere accidit videntem non videre, atque audientem non audire. Ecquis ob induratum animum, vitiisque subiectum cor est, qui possideat fletum illum, quem Dominus beatum praedicavit, et qui se ipsum purificet quotidie ab inquinamentis e variis causis contingentibus; vel potius non procrastinetur purificari? *Sufficit diei malitia sua*, scriptum est. Ecquis est qui amore Dei et hic se evellat ab omni vehementi concupiscentia, et cum David dicat: *Adhaesit anima mea post te: me suscepit dextra tua*.

O beatissima apathia! tales nos oportet esse, o fratres: tales exigit verbum Dei nos fieri, ferventes spiritu, indutos armatura fidei, in spe firmos, et paratos ad exitum. Quapropter vos hortor et deprecor, ut quasi quotidie morientes versemur, et quantum possibile est, nobismetipsis vim inferentes, cum sciamus naturam virtutis vim requirere, semper nos contra rapientem; cum vitium ad malum obviam

ταντές. Περιποιησώμεθα οὖν τὸ καθαρι-
κὸν δάκρυον· ὃ γεννᾷ συντριμμὸς καρδίας
καὶ τεταπεινωμένον φρόνημα. Κτησώμεθα
τοὺς ἁγίους ἀγγέλους φίλους τῇ ἀπαθείᾳ ζωῇ,
ὡς ἐν καιρῷ τῆς ἐξόδου ἐπιεικῶς ἀπενέγκωσιν
ἡμᾶς πρὸς τὸν δεσπότην.

Καὶ ταῦτα λέγω οὐχ ὡς ἀγαθόν τι πε-
ποιηκῶς, ἀλλ' ὡς προθυμούμενος ποιεῖν σὺν
ἡμῖν, ὡς ὀφειλέτης ὢν τοῦ λαλεῖν καὶ μὴ
σιωπᾶν, ὡς ἀγαπῶν ἡμᾶς ἀγαπήσει θεοῦ,
ἵνα πάντες εὐπράττοντες κληρονόμοι γενώ-
μεθα ζωῆς αἰωνίου ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ
ἡμῶν· ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΛΓ'.

Περὶ τῆς σωτηριώδους ἐξαγο-
ρεύσεως· καὶ ὅτι χρὴ καθ' ὃ
ἐκάστος ἔλαβε χάρισμα μετα-
διδεῖν ἑτέροις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Καὶ σιωπᾶν βούλομαι, καὶ λαλεῖν ἀνα-
κᾶζομαι· τὸ μὲν διὰ τὸ μὴ λυπεῖν ὑμᾶς, τὸ
δὲ διὰ τὴν κελεύουσιν ἐντολήν. Λαλεῖ γάρ,
φησι, καὶ μὴ σιωπήσης· διότι ἐγὼ εἰμι μετὰ
σοῦ. Εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὸν ἀπόστολον εἴρηται
ὑπὸ τοῦ κυρίου· ἀλλ' ὁμῶς καὶ πᾶσι τοῖς
προστάττειν λαχούσιν ἀρμόδιος ὁ λόγος. Καὶ
δὴ καὶ ἡμεῖς λαὸς κυρίου, καὶ λαὸς ἡγια-
σμένος, προσδείκνυμι ἂν, καὶ πολὺς, εἴπερ πρὸς
τὴν ὅλην ἀδελφότητά ἐστιν ἀποσκοπεῖν. Ἀλλὰ
τί ὅτι λελύπημαι ἐν ὑμῖν ἐν ταῖς παρούσαις
ἡμέραις, καὶ λυπὴν οὐκ ἀνεκτὴν; Εὑρίσκειν
οὖν ὡς ἔοικεν ἡ ἐξαγόρευσις, τὸ μέγα καὶ
σωτήριον κατόρθωμα· καὶ εἰ μὲν ἔωρων ὑμᾶς
ταύτη βελτίους γιγνομένους, ἔχαιρον ἂν, ὡς
πραγμάτων ἀπηλλαγμένους· οὐκ ὀλίγου γὰρ
κόπου τὰ τῶν ἄλλων θεραπεύειν τὰ ἀρρώ-

ducat. Contendamus habere purgationis
lacrymas, quae manant e contrito corde,
atque a spiritu humiliato. Reddamus an-
gelos nobis pernecessarios per vitam a
vitiis abhorrentem, ut tempore obitus
libenter nos ad Dominum adducant.

Haec autem dico, non quasi ipse
aliquid boni fecerim, sed quasi deside-
rans boni aliquid vobiscum operari, cum
sim debitor sermocinandi, et cum vos
amem in dilectione Dei; ita ut omnes
bene operantes haeredes simus aeternae
vitae in Christo Iesu Domino nostro; cui
est gloria et potentia, cum Patre et Spi-
ritu sancto, nunc et semper, et in saecula
saeculorum. Amen.

SERMO CXXXIII.

*De salutari confessione;
et quod oporteat alios participes
reddere charismate, quod
quisque accepit.*

FRATRES ET PATRES,

Tacere vellem, et tamen ad loquendum
cogor: illud ne vos dolore afficiam, istud
quia mihi mandatum est. Dictum est enim:
*Loquere: ne sileas, quoniam ego tecum
sum.* Etenim si haec dicuntur apostolo a
Domino, et pariter omnibus comunis sermo
iis, qui praefecturam acceperunt. Et iam
vos estis populus Domini, et populus qui-
dem sanctificatus, et addam quidem po-
pulus multus, cum omni fraternitati sit
consulendum. Eccur autem in vobis in his
diebus mihi dolor est, et dolor quidem non
ferendus? Omissa est conveniens confessio:
magnum et salutare exercitium. Siquidem
cum viderem iam vos per hanc fieri me-
liores, gaudebam valde cum a multo la-
bore essem relevatus; non enim parvi

στήματα. Επειδὴ βλέπω ἡμᾶς εἰς τοῦναντίον περιτρεπομένους, ἔννοῶ τὸ αἷτιον. Πόθεν γάρ, εἰπέ μοι, ἐν ὑμῖν αἱ παρρησίαι, καὶ αἱ ἐντεῦθεν τικτόμεναι ἀτοπεῖαι; Οὐχὶ ἐκ τοῦ μὴ ἐξαγορεύειν, ἀλλὰ συγκρούπτειν ἑαυτῶν τοὺς διεθθόριους λογισμούς; Καὶ γοῦν ἀρχὴ τις καὶ ῥίζα τῶν ἐν ἡμῖν ἀμαρτανομένων ὁ ἔκτοπος λογισμὸς· ὃς θριαμβευόμενος μὲν ἐλέει Θεοῦ φυγαδεύεται κρυπταζόμενος δὲ κατὰ μικρὸν πρόεισιν εἰς τὰ τοῦ σκότους ἔργα. Εντεῦθεν οἱ ψυχικοὶ θάνατοι· ἐντεῦθεν οἱ ἀπὸ ἀλλήλων διαχωρισμοὶ· ἐντεῦθεν οἱ προφασιστικοὶ λόγοι ἀγνοίας καὶ ἀπάτης. Μενοῦνγε, ὦ ἄνθρωπε, αὐτὰ τὰ κτήνη· οἷς οὐ πάρεστι λόγος, ἴσασιν ἀπὸ ἑαυτῶν διαφεύγειν τὴν βλαβερὰν ἐδωδὴν; Μὴ ὅτι ἄνθρωπος ὁ ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος πᾶσαν εἵδησιν ἁγαθοῦ πεπλουτηκώς; Σὺ δὲ οὐκ ἤκουσας τῆς γραφῆς λεγούσης· ὅτι ὁ Θεὸς ἀρχαίου κόσμου οὐκ ἐφείσατο· ἀλλ' ὁγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα ἐφύλαξε κατακλυσμὸν κόσμῳ ἁσεβῶν ἐπάξας; Οὐκ ἔμαδες ὅτι ὁ κύριος πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας τεφρώσας, καταστραφῇ κατέκρινεν ὑπόδειγμα μελλόντων ἁσεβεῖν θεικώς; Οὐκ ἐπικράσω πολλάκις τοῦ ἀποστόλου βοῶντος; Μὴ πλανᾷσαι· οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοὶ, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἄρσενοκοῖται, οὐ κλέπτοντες, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοιδοροὶ, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν τοῦ Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι;

Πῶς οὖν ὁ ταῦτα ἀκηκοώς λέγεις ἡγνοῦναι τὸ κακόν; Σκηψίς ταῦτα καὶ πρόφασις. Ἀλλὰ τί πάθω καὶ πρὸς τοὺς διδασκάλους τῶν τοιούτων; Δέον νουθετεῖν καὶ ἀσφαλίσσθαι καὶ τῇ οἰκείᾳ πείρᾳ ὑποστηρίξειν τὸν μαθητευόμενον· ὥς ἂν ἡ ἐκείνου σωτηρία διαβαίνει ἐπὶ τὴν τοῦ διδασκάλου δόξαν. Οἱ δὲ κενὸν ὄνομα φέρουσιν, τὴν πράξιν οὐκ ἔχοντες. Εμβλεψάτε εἰς ἀρχαίας γενεάς, εἰς τὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ὑποδείγματα, μᾶλλον δὲ ἵνα οἰκείοτερον εἶπω, ἴδετε ἐπὶ τῆς

operis est aliorum curare infirmitates. Cum vero vos e contra aspiciam divagatos, causam facile percepi. Unde enim quaeso in vobis libertates, et inde enati defectus? Nonne quia confessi non estis; et imo absconditas cogitationes vestras satagitis occultare? Et quidem principium atque radix defectuum vestrorum est inconveniēns cogitatio; quae cum superetur misericordia Dei, fugit: cum vero occultatur paulatim ad opera tenebrarum succrescit. Hinc spiritualis mors: hinc vicissim separationes: hinc sermones excusationis, ignorantiae atque erroris. Verum, o frater, nonne belluae irrationales sciunt a seipsis vitare noxios cibos? Nonne et homo per sanctum baptismum omni boni specie ditatus est? Tu autem non audisti scripturam sanctam dicentem, quoniam Deus veteri mundo non pepercerit; sed octavum iustitiae praeconem Noe servavit, quando diluvium super iniquorum mundum adduxit? Ignorasne, quoniam Dominus in cinerem redigens civitates Sodomae et Gomorrhae per hanc destructionem exemplum ostendit, iis qui impietatibus operam erant daturi? Nec reticebo verba Apostoli: *Nolite errare, neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque avari, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces, regnum Dei possidebunt.*

Quomodo igitur, cum haec audieris, dices ignorasse malum? Praetextus verba sunt haec atque excusationis. Verumtamen quid patior contra eos, qui haec docent? Oporteret quidem exhortari, et experientia propria confirmare eum, qui edoctus est, ut huius salus sit docentis gloria. Si vero nomen vanum gestant, rem facto non confirmant. Oculos convertite ad veteres historias, ad exempla sanctorum Patrum, et ut aliquid magis domesticum innuam, haec

ἡμετέρως ἀδελφότητος τὸ λεγόμενον. Ἡλίκον ἐξεργάσατο ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος τὸν μακάριον Γρηγόριον; Ἡλίκον ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος τὸν τρισμακάριον Θεοδότῳ; Ἡλίκον ὁ ἀββᾶς Λουκιανὸς τὸν ἀνιδιμον Ιάκωβον; Ἡλίκον οἱ λοιποὶ τοὺς λοιποὺς, ἵνα μὴ μακρὸν ἀποίσω λόγον. Ἐν ἔχοντί, φησὶ, δοθήσεται καὶ περισσευτήσεται ἀπὸ τοῦ μὴ ἔχοντος, καὶ ὁ δοκεῖ ἔχειν, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ. Οὐ φοβείσθε τὴν ἀπειλήν; Οὐ τρέμετε ὃν τρέμουνσι τὰ σύμπαντα;

Διὸ παρακαλῶ καὶ δέομαι ἕκαστος, καθ' ὃ ἔλαβε χάρισμα, τὴν διακονίαν αὐτοῦ πληροποιεῖται καὶ πάντα ὡς ὑπ' ὄψιν κυρίου πραττέτω. Μὴ τις πρὸ τὸ ἐξῆς ἀνεξαγώρευτος; Μὴ τις ἀργὸς καὶ ἀπηρέμενος· μὴ δ' αὖ ἀκρατὴς βρώματι ἢ πόματι, ἐξ ὧν τίκονται τὰ πάθη, μήτε βορβοροποιὸς καὶ λογόμαχος· ἐξ ὧν συνταράσσεται ἡ ἀδελφότης; Τολμᾷς σὺ ὅπως μετὰ λαϊκοῦ συναίρειν λόγον μαχίμω, καὶ ἰσοπαλεῖν ἐν ταῖς πονηραῖς διαλέξεσιν; Οὐκ οὖν, οὐκ εἰ μοναχὸς, ἀλλὰ κακοποιός· οὐδὲ υἱὸς εἰρήνης, ἀλλὰ τέκνον ὀργῆς. Καὶ ταῦτα τινές; οἱ νέοι καὶ μὴ γρύσσειν ὄντες ἀξιοὶ ὅπως ὀφείλομεν ἡμεῖς οἱ δυνατόι τὰ ἀσθενήματα τῶν ἀδυνάτων βαστάζειν, καὶ μὴ ἑαυτοῖς ἀρέσκειν· ἕκαστος ἡμῶν τῷ πλησίον ἀρεσκέτω, εἰς τὸ ἀγαθὸν πρὸς οἱ κοδομήν. Καὶ γὰρ ὁ Χριστὸς οὐχ ἑαυτῷ ἤρεσεν· ἀλλὰ καθὼς γέγραπται· Οἱ ὀνειδισμοὶ τῶν ὀνειδίζοντων με, ἐπέπεσαν ἐπ' ἐμέ. Τοῖνον ὀνειδισθῶμεν ἡμεῖς μετὰ Χριστοῦ καὶ διὰ Χριστόν, καὶ πάντα καθ' ὑποτύπωσιν τῆς ἐκείνου πολιτείας ἐπειχθῶμεν διαπράττεσθαι, ὡς ἂν εὐαρεστοῦντες ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, τύχωμεν βασιλείας οὐρανῶν ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

considerate in ipsa nostra fraternitate. Quantum excoluit abbas Dorotheus beatum Gregorium, et Arsenius beatissimum Thaddaeum, et Lucianus abbas celebrem Iacobum, et alii alios, ne plura consector? *Habenti dabitur, et abundabit*, dictum est; *Ab eo autem, qui non habet, et quod videtur habere, auferetur ab eo*. Has minas non timetis? Non contremiscite ante eum, coram quo tremunt omnia?

Ideo vos hortor ac deprecor: quisque iuxta acceptum charisma, ministerium suum impleat: et omnia quasi ante oculos Dei fiant. Omnes posthac interiora sua non revelabunt? Nonne quis erit otiosus ac defatigatus vel intemperans in cibo potuque, unde mala oriuntur; vel turbulentus et contentiosus, unde fraternitas commovetur? Auderes ne tu cum laicis viris contentiose agere, et mala contradictione concertare? Non esses monachus, sed malefactor: non filius pacis, sed irae. Quorum vero haec? Iuvenes neque hiscant, dignitatem servant: sic et nos maiores debemus infirmitates minorum portare; non nobis placere; sed quisque nostrum complaceat fratri suo in bonum ad aedificationem. Etenim Christus non sibi placuit, sed sicut dictum est: *Obprobria exprobantium me, super me ceciderunt*. Quapropter et nos exprobemur cum Christo, et omnia contendamus operari, aspicientes ad eius exemplar, ut accepti coram Deo sortiamur regnum caelorum in ipso Christo Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ ΡΑΔ'.

Περὶ τοῦ μὴ ξενοπαθεῖν ἐν ταῖς
τοῦ καθηγουμένου ἐπιπλήξεσιν·
καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ
ἡμᾶς εἰσελθεῖν
εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τῆς Θεοπνεύστου γραφῆς λόγος ἐστὶν οὗτος· Εγὼ τοὺς ἐμὲ φιλοῦντας ἀγαπῶ· οἱ δὲ ἐμὲ ζητοῦντες εὐρησοῦσί με. Καὶ σημεῖον τῆς ἀγάπης ἐπιδείκνυσι λέγων· Ὁ δὲ ἀγαπῶν ἐπιμελῶς παιδεύει. Επεὶ οὖν καγὼ ὁ ταπεινὸς εἰς τοῦτο ἡμῖν κατεστάθην ἀναγκαίως ἐν τῇ προλαβούσῃ κατηχήσει ἐπέπληξα ὑμᾶς, οὐκ ἵνα λυπηθῆτε, τολμῶ τὸ τοῦ ἀποστόλου φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἵνα γνῶτε τὴν ἀγάπην, ἣν ἔχω περισσotέρας εἰς ὑμᾶς συλλυπούμενος ἐπὶ τῇ θλίψει καὶ συνηδόμενος ἐπὶ τῇ χαρᾷ ὑμῶν. Πρὸς τίνα δὲ ἀπιδῶ ἕτερον, ἢ ὑπὲρ ὑμῶν; Ὑμεῖς γάρ μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα καὶ πατέρες, φίλοι καὶ συγγενεῖς, ἀγαπητοὶ καὶ ἐπιπόθητοι· χαρὰ καὶ στέφανος· Καὶ ὅτι ἂν ἄλλο ἐστὶν εἰπεῖν οἰκειότητος ὄνομα. Μαρτυρῶ δὲ ὑμᾶς ὡσαύτως ἔχειν, καὶ μῆτε πρὸς γένος, μῆτε πρὸς πατρίδα, μῆτε πρὸς ἄλλο τι τῶν ὁρωμένων ἐπιστρέφειν, ἀλλ' ἢ μόνον πρὸς θεόν, καὶ μετὰ θεόν εἰς τὴν ἐμὴν ταπείνωσιν. Καὶ χάρις τῷ οὕτως ἡμᾶς συνάψαντι Θεῷ ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ἀγαπᾶν καὶ ἀνταγαπᾶσθαι, στέργειν καὶ ἀντιστέργεσθαι ἐν σῶμα καὶ πνεῦμα εἶναι, καθὼς καὶ ἐκλήθημεν ἐν μιᾷ ἐλπίδι τῆς κλήσεως ἡμῶν.

Λοιπὸν χαίρωμεν, ἀδελφοὶ, καὶ συγχαίρωμεν ἀλλήλοις· ὅτι πολλάκις συμβαίνει ὑμᾶς ἐπιπλήττεσθαι ξενοπαθόμεν· ἀλλ' ὅτι ἐξ

SERMO CXXXIV.

*Ne nos male conturbemus, cum
moderator increpaverit: et quoniam
per multas tribulationes oportet
nos intrare in regnum coelorum.*

FRATRES ET PATRES,

Scripturae divinitus inspiratae verba haec sunt: *Ego diligentes me diligo; et qui me exquirunt, me invenient.* Et indicium ostendentes amoris aiunt: - Qui accurate diligit, corripit. - Quoniam igitur ego humilis ad hoc in superiori catechesi coactus sum, vos increpavi, non certe ut vos contristarer. Hoc enim cum Apostolo et dicere audeo, sed ut nota sit vobis dilectionem, quam abundantius erga vos habeo, cum condoleam in tribulatione vestra, et complacear in laetitia. Nam ad quem alium respiciam, vel pro quibus aliis vel doleam vel gaudeam, nisi in vobis? Vos enim estis fratres mei, vos filii et patres, vos amici atque coniuncti dilecti ac desideratissimi. Testificor vos quoque haec eadem erga me sentire. Neque ad parentes vel fratres, neque ad familiam vel patriam, neque ad ullum aliud visibillum velle converti; sed tantum ad Deum, et post eum ad humilitatem meam. Gratias itaque agamus Deo, qui nos cooptavit in Spiritu sancto ad amandos et diligendos invicem; ut unus simus spiritus unumque corpus, sicut et vocati sumus in una spe vocationis nostrae.

Caeterum gaudeamus, o fratres, et simul congaudeamus ad invicem: et si quando accadat, quamquam saepe, incre-

ἀγάπης καὶ πρὸς τὸ κοινῇ συμφέρον οἴσωμεν μακροθύμως τὴν παιδείαν. Γέγραπται γάρ· Υἱὲ μὴ ὀλιγώρει παιδείας κυρίου· μὴ δὲ ἐκλύου ὑπὸ αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ, κύριος παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται. Λέγει δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος· Εἰ παιδείαν ὑπομένετε, ὡς υἱοῖς ὑμῖν πρόσφερεται ὁ Θεός. Τίς γὰρ ἐστὶν ὁ υἱός, ὃν οὐ παιδεύει ὁ πατήρ; εἰ δὲ χωρὶς ἐστὲ παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασιν πάντες, ἄρα νόθοι ἐστὲ, καὶ οὐχ υἱοί. Εἴτα πλουτεῖν μὲν καὶ δυναστεύειν, εἴ τι ἄλλο τῶν ἀνθρώποις περισπουδάζτων, οὐκ ἀμωγητὶ προσγίνεται· ἀλλὰ πολλῷ μόχθῳ καὶ πόνῳ, τυχεῖν δὲ θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀμοιβῶν βᾶστόν τι πρᾶγμα καὶ εὐκολον ὑποληψόμεθα· καὶ οὐχὶ μυρίων πόνων καὶ ἰδρώτων γέμον, καὶ πῶς οὐκ ἂν εἴη τοῦτο τῆς ἐσχάτης εὐθείας τεκμήριον; Τοίνυν διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀκούομεν· καὶ τὸ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἣ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Δι' ἣν αἰτίαν οὕτως; Ὅτι μὴ ἠθλήσαμεν ἐπιμεῖναι τῇ δοθείσῃ ἡμῖν ἀλύτῳ ζωῇ καὶ ἀπείρῳ χαρᾷ κατ' ἀρχὰς ἐν παραδείσῳ· ἀλλ' εἰλάμεθα ἀβουλίᾳ ἐμπεσεῖν εἰς τὸν πολὺθλιπτον βίον. Καὶ οὐκ ἄλλως ἀναθράμοιμεν ἐκεῖσε, εἰ μὴ τῇ γυμνασίᾳ τῶν λυπηρῶν κατὰ μίμησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὅς, φησιν· ἀντὶ τῆς προκειμένης αὐτῷ χαρᾶς, σταυρὸν ὑπέμεινεν αἰσχύνης καταφρονήσας. Ὁμῶς ὅτι τὰ κατὰ Θεὸν λυπηρὰ, τῇ ἐλπίδι τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν κουφίζόμενα, οὐδὲ λυπηρὰ πέφυκεν εἶναι. Καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἁγίοις ἐορτὴ ὁ παρὼν καιρὸς ἐνομιζέτο· καὶ μαρτυρεῖ ὧδε μὲν ὁ ἅγιος Δαυτὶδ λέγων· Αἰγαλλιᾶσθε δίκαιοι ἐν κυρίῳ τῆς ἀγαλλιᾶσεως τὸ ἀεὶ ὑποδηλόμενος. Ὡς δὲ ὁ μακάριος ἀπόστολος ἴσα φεγγόμενος·

pari, ne conturbemur. Verumtamen et in amore atque ad commune emolumentum sustineamus patienter correctionem; scriptum est enim: *Fili, noli negligere disciplinam Domini; neque fatigeris, cum ab eo coargueris. Quem enim diligit Dominus castigat, omnem autem filium, quem recipit, flagellat.* Et Apostolus quoque addit: *In disciplina perseverate. Tamquam filiis vobis offert se Deus. Quis enim est filius, quem non corripit pater? Quod si extra disciplinam estis, cuius participes facti sunt omnes, ergo spurii et non filii estis.* Praeterea nihil est inter hominum studia, quod sit sine labore, quemadmodum et divitias congregare, et principem obtinere locum; verumtamen magnam requirunt contentionem atque tolerantiam. Nos vero cum facillimum ac planum suscepimus negotium, ut Deum eiusque divina promissa consequamur, nonne magnum amentiae nostrae argumentum esset, si innumeros labores sudoresque recusaremus? Nonne audivimus per multas tribulationes oportere nos intrare in regnum Dei; et angustam atque laboriosam esse viam, quae adducit ad aeternam vitam. Et cur haec? Ne velimus manere in ea, quae nobis data est vita sine dolore, quasi in paradisi pristina et infinita laetitia; sed potius eligamus amentia nostra in multis doloribus vitiisque mundanae vitae incidere et volutari. Hinc autem non eripiemur, nisi per exercitium in rebus aerumnosis ad imitationem Domini nostri Iesu Christi; qui, ut scriptum est, *proposito sibi gaudio sustinuit crucem confusione contemptam.* Et pariter quae pro Deo laboriosa sustinentur ob spem bonorum aeternitatis levia fiunt et non amplius gravia. Ac propterea praesens tempus sanctis viris reputatur festivitas; sanctusque David testis nobis est dicens: *Exultate iusti in Domino,* quasi iugem laetitiam significans.

Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε, καὶ πάλιν ἔρῳ, χαίρετε. Καί τοι γε πενθοῦσι καὶ κλαίουσι, ἀσκοῦσί τε καὶ ἀθλοῦσι καὶ πάσχουσι πολυτρόπως ὑπὲρ τοῦ ἀγαθοῦ ταῦτα διείλεχτο. Ἀλλ' ὅμως ἡ κατὰ Θεὸν λύπη εὐφροσύνης ὑπόθεσις τοῖς ἐναρέτοις λογίζεται.

Οὐκοῦν καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοί, ὡς ἑορτὴν ἄγοντες καθ' ἑκάστην, ἐγκατερωμένους τοῖς κατὰ Θεὸν λυπηροῖς, μηδαμῶς ἐκλυόμενοι ἐν ταῖς παρὰ τοῦ διαβόλου πάλαις τε καὶ μεθοδείαις. Ἀλλ' εἰ καὶ ἐσθ' ὅτε ἀπονυστάξιν συμβαίνει, καὶ ἔξω τι τοῦ θείοντος φέρεσθαι κατὰ τε νοῦν ἢ λόγον, ἢ πράξιν, θᾶττον διανιστάμεθα, εἰς τὴν προτέραν κατάστασιν ἀνατρέχοντες· εἰδότες ὅτι καὶ στρατιώτης ἐκείνος τὰς παρὰ βασιλέων τιμὰς κομίζεται ὁ πολεμιστὴς καὶ μάχιμος, οὐ μὲν ὁ φυγὰς καὶ ἀφιλοπόλεμος· ὥστε καὶ ἡμεῖς ἐπιμένοντες ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς τῷ ἀοράτῳ πολέμῳ, καὶ τὰς αἰωνίους ἀμειβὰς ἀμειψόμεθα ἐλέει Θεοῦ, καὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐπιτευξόμεθα, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Fere eadem conclamat Apostolus : *Gaudete in Domino semper, et rursus dico : gaudete*. Quae quidem dicta sunt etiam dolentibus et flentibus, laborantibus et certantibus, et multifariam ob virtutem patientibus. Siquidem dolor secundum Deum iis, qui virtuti student, argumentum laetitiae esse arbitratur.

Nos itaque, o fratres, quasi festivitatem quotidie agentes, numquam resoluti simus concertantes adversus aggressus atque machinamenta diaboli. Verum etsi aliquando vel dormire contingat, et citra viam virtutum egredi vel mente vel verbo vel opere, celerius exurgamus, ad pristinam recurrentes conditionem. Consideremus illum militem obtinere a regibus honores, qui certat et pugnat, non vero perfugam et pugnae desertorem. Eodem modo et nos usque ad supremum spiritum perseverantes in spirituali pugna, et aeternas promissiones consequemur misericordia Dei, et regnum sortiemur coeleste in ipso Christo Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECA

TOMI NONI

PARS II.

S. P. N. THEODORI STUDITAE

MAGNA CATECHESIS

SANCTI THEODORI STUDITAE

SERMONES

MAGNAE CATECHESEOS

ΛΟΓΟΣ Α'

SERMO I.

Λάμπειν ὑπερφυῶς τοὺς βίους τῶν πατέρων. *Luce splendoriores sunt patrum vitae*

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Εν τινι ἄλλῳ εἰμὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ διεγείρειν ὑμῶν αἰὲ τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς, καὶ παρακαλεῖν ἐν τοῖς τῆς εὐσεβείας πόνοις διαμένειν; Χαίρειν οὖν ὀφείλομεν, ὅτι ὑπὸ Θεοῦ ἐκλήθημεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον σχῆμα ἐλήφθημεν· καὶ χαίρειν τοσοῦτο, ὥς τοὺς κόπους διαλανθάνειν τῆς ἀσκήσεως, καὶ κοῦφον ἡγεῖσθαι πᾶν ὅτιοῦν συμβαῖνον λυπηρὸν κατὰ τὸν ἐνάρετον βίον ἐλπίδι τῶν ἐσπομένων ἀπολαύσεως. Οὐτε τοίνυν στρατιωτικῶν ἐγχείρημα, οὔτε πολιτικὸν ὀφφίκιον, οὔτε ταξιαρχικὸν καὶ στρατηγικὸν πρόβλημα, οὐ μὴν οὐδ' αὐτὸ τὸ περισπούδαστον Ρωμαίοις βασιλικὸν ἀξίωμα εἰλόμεθα καὶ ἔχομεν· ἀλλὰ τὸ πολλῷ τούτων πάντων μεῖζον καὶ ἀπειρώς ὑψηλότερον, τὸ οὐράνιον πολίτευμα· μᾶλλον δὲ, εἰ χρὴ τὸ ἀκριβὲς εἰπεῖν, τὸ ἀληθινὸν καὶ ἀδιάρχοτον, καὶ οὐχ ὅσον ἐν ῥήμασι κείμενον, ἀλλ' ἐν πράγματι· εἰ γὰρ καὶ συμπάσχουμεν καὶ συμβασιλεύσομεν αὐτῷ. Τηλικούτης οὖν ἐπιλαβόμενοι ἀρχῆς καὶ ἀρχον-

Cur ego in medio vestri sum, nisi ut animae vestrae vigorem semper suscitem, adhorterque ut in pietatis laboribus perseveretis. Gaudere itaque debemus quod a Deo vocati simus, et ad sanctum schema assumpti: laetarique tantopere, ut asceticae vitae labores non sentiamus, leveque existimemus quidquid molestiae in virtutis cursu contigerit, spe futurorum gaudiorum. Non ergo militarem professionem, non politicum officium, non turbarum aut copiarum ducatum, non ipsam Romanis apprime ambitam caesaream dignitatem, elegimus aut tenemus; sed eam quae his omnibus maior est, et infinite sublimior, caelestis instituti vitam: immo, si accuratius loquendum est, veram et inaccessibilem, neque verbis, sed re consistentem. Si enim compatimur, ait Apostolus, et conregnabimus. Ergo tali suscepto munere et principatu, et quidem

τίας, ὃ τέκνα, καὶ ταῦτα δωρεὰν παρὰ Θεοῦ, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἡμετέρας σπουδῆς, πόσον χρὴ ἡμᾶς χαίρειν καὶ εὐφραίνεσθαι, εὐχαριστεῖν καὶ προσεύχεσθαι, καὶ πάντα ποιεῖν τε καὶ λέγειν, ὑπὲρ τοῦ ταύτην διασώζειν καὶ ἀνάρπαστον διαφυλάττειν ἐκ τῶν πολυειδῶν καὶ ἀνταρτικῶν ἐπιβουλῶν τοῦ κάτω κοσμοκράτορος. Διὰ τοῦτο, ἀδελφοί μου, πᾶς ἡμῖν πόνος ἡδὺς καὶ πᾶς ἡμῖν γλυκερὸς κόπος καὶ εὐάνυστος ὑπὲρ τῆς προσκειμένης ἐντολῆς γινέσθω καὶ διὰ ταύτην ὡς τρυφὴ ἡμῖν ἢ ἀσκήσις καταλογιζέσθω, ὃ τοῦ κόσμου χωρισμός, ὡς Θεοῦ ἐργισμός· ἢ τῶν ἡδέων ἀποχή, ὡς τῶν ἀγαθῶν μετοχή· ἢ τῆς ἐγκρατείας θλίψις, ὡς εὐρυχωρίας ἀπόλαυσις· ἔστω πάντως ὅτι καὶ ὑδροποτοῦμεν, καὶ ξηροφαγοῦμεν, καὶ κοπιῶμεν ἐργαζόμενοι ταῖς χερσὶ καὶ ἀστατοῦμεν καὶ ἀδημονοῦμεν ἐν τοῖς λογισμοῖς· καὶ ἐρημέμεθα καὶ ἀνακαιόμεθα ἐν τοῖς πειρασμοῖς τῆς σαρκὸς, καὶ ἐκκοπόμεθα τοῖς ἐπιλήμασι, καὶ ἀπονεκρούμεθα ἐν τοῖς ἀποστερήμασι, καὶ ὡς ἄγγελοι καὶ ὡς ἀνύητοι καὶ ὡς ἄγνωστοι καὶ ὡς ἀγενεαλόγητοι τῷ βίῳ. Τί πρὸς ταῦτα; Ὅτι ζωὴ αἰώνιος ἡμῖν πρόκειται, ὃ τέκνα, καὶ βασιλεία οὐρανῶν ἐτοιμάζεται καὶ κληρονομία Χριστοῦ εὐτρεπίζεται, ἀγαθῶν πολλῶν καὶ ἀπερινοήτων ἀπόλαυσις, μεγάλης ἀγαλλιάσεως καὶ ἀθανασίας εὐφροσύνη, θόξῃς καὶ τιμῇς καταπλούτησις· τῶν ἄλλων ὅτων οὐκ ἐξικανήσει γλῶσσα ἀνθρώπου διαγορεύειν τὴν χάριν καὶ τὸ ἔλεος. Δράμωμεν λοιπὸν εὐτονωτέρως, καὶ μάλιστα οἱ νωθροὶ καὶ δυσήκοοι καὶ βαρυκάρδιοι καὶ φιλογόγγυσοι, καὶ τῇ κατηραμένῃ σὺκῳ ἐοικότες, οἱ μὴ διορθώσασθαι κοπρίας περιβάλλομεν, καὶ οὐδαμοῦ βίβωσις· τοῖς λόγοις ποτίζομεν, καὶ οὐδαμοῦ αὐξήσις· ἤδη ἢ ἀξίνη, φησὶν, πρὸς τὴν ἕλξαν τῶν θείων καίται, καὶ τὸ ἐξῆς σιωπήσομαι. Ασπασώμεθα τοὺς ἄθλους· ἰδρώσωμεν ἐναρέτως· ἀρπάσωμεν τοὺς στεφάνους· κερδήσωμεν τοὺς ἐπαίνους· θησαυρίσωμεν ἃ δοξαλμός οὐκ εἶδε καὶ οὐδ' οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη· συθμίσωμεν ἑαυτῶν τὸν βίον πρὸς τὸν πατρικὸν ἡμῶν

gratis a Deo, non nostro studio, quantum oportet nos laetari et gaudere, gratias agere, orare, et omnia facere ac dicere, ut hoc vitae genus conservemus et indireptum tueamur a multiplicibus contrariis insidiis inferi huius mundi rectoris? Iccirco, fratres mei, omnis nobis lassitudo suavis et facile tolerabilis propter prostant mandatum fiat; ideoque loco nobis deliciarum asceticus cursus reputetur: nempe a mundo secretio, et Deo appropinquatio: abstinentia a voluptatibus, ceu bonorum participatio: continentiae angustia, ut latitudinis oblectatio. Esto utique aquam potemus, arida comedamus, manuali opere defatigemur, et vagi simus, et mentis anxietates patiamur et tentationibus carnis ardeamus atque exuramur; esto voluntates nostrae abrumpantur, et privationibus mortificemur, et tanquam sine amicis, sine familiaribus, incogniti, sine genealogia, sine patre et sine matre in hoc mundo simus: quid inde? Vita aeterna nobis proposita est, o filii, et regnum coelorum paratum, et Christi haereditas traditur, bonorum multorum et incomprehensibilium dulcis possessio, magnae exultationis et immortalitatis laetitiae, gloriae et honoris divitiae totque aliorum bonorum, quorum gratiae et misericordiae enarrandae lingua humana non sufficiet. De reliquo curramus validius, praesertim qui sunt ignari et segne obedientes, et gravi corde, et murmurando faciles, maledictae fletui similes, nisi emendemini: his flumini circum ponimus, nullae tamen radices; sermonibus irrigamus, nullum tamen incrementum: iam securis, inquit, posita est ad arborum radicem; reliqua silebo. Descendamus certaminibus cum virtute, coronas rapiamus, laudes promereamur, thesaurizemus, quae nec oculus vidit, nec auris audivit, et in cor hominis non ascende-

καὶ ἀρχαιόκτιστον ἱγνηλατήσωμεν αὐτῶν τὰς ἀρετὰς· ἀγαπήσωμεν αὐτῶν τὰ κατορθώματα· ἀπεικονίσωμεν αὐτῶν τὰ πολιτεύματα· οἷος ὁ μέγας καὶ ἀρχηγὸς ἡμῶν Ἀντώνιος καταπαλαίσας πρῶτος τὸν ἀντίπαλον καὶ ὁδοποιήσας ἡμῖν τὰ ἀσκητικὰ νικητήρια, οἷος ὁ ἀσίδιμος καὶ ἰσάγγελος Ἀρσένιος, τὰ ὑψηλὰ τῶν ἀρετῶν καταλαβόμενος καὶ εἰς δόξαν ἡμῶν προκαίμενος· οἷος ὁ ἱεροτελεστής καὶ ῥεῖος Παχώμιος καὶ προπάτωρ ἡμῶν ὀνομαζόμενος· οἷος ὁ θεϊότατος Ἰλαρίων, ὁ ἐσφόρου δίκην ταῖς ἀρεταῖς ἀπαστρέφας καὶ πρῶτ' ἀνατίλλων πάντοτε· οἷος ὁ πανεύφημος καὶ πανάγιος Εὐθύμιος, ὁ τῆς εὐθυμίας ὡς ἀληθῶς ἐπώνυμος· καὶ σὺν αὐτῷ ὁ ἡγιασμένος καὶ ὁσιώτατος Σάββας, οἱ φαινότατοι λαμπήρες τῆς οἰκουμένης· Θεοδόσιος τε ὁ ἱερώτατος καὶ ἀγγελικώτατος καὶ οἱ καθεξῆς. Ἀλλὰ μεταβῶμεν τῷ λόγῳ καὶ ἐπὶ τοὺς ὑποτακτικῶς τελειωθέντας, ἐπεὶ καὶ οἱ πορευομένοι οὐκ ἂν ἐδοξάσθησαν, μὴ προκαταληφθέντες τῇ τῆς ὑποταγῆς χάρισματι. Παρακαλεῖ ἡμᾶς τοίνυν πρὸς ἀδιάκριτον ὑποταγὴν, ὦ ἀδελφοί, ὡς υἱὸς φωτὸς Δοσίθεος ὁ θεοδότος πατὴρ ἡμῶν· στήριζει ἡμᾶς πρὸς στοργὴν πνευματικὴν Δομετιανὸς ὁ θεοφώτιστος πατὴρ ἡμῶν· θεμελιοῖ ἡμᾶς εἰς ὑπομονὴν Ὑβρεὺς καὶ προσκαρτερεῖν, Ἀβδέκκωρος ὁ θεοκέρως πατὴρ ἡμῶν· ἀποτυποῖ ἡμᾶς πρὸς ταπεινοφροσύνην Ζαχαρίας ὁ πανσέβαστος πατὴρ ἡμῶν· ἀνελκοῖ ἡμᾶς τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν Σιλβανὸς, ὁ πολὺδακρυς καὶ πολυταπεινόςτατος πατὴρ ἡμῶν· στερεοῖ ἡμᾶς πρὸς ἐργασίαν χειρῶν, Ἰωνᾶς ὁ πολυκάματος καὶ τῶν ἐντολῶν κυρίου παραδεισουργὸς πατὴρ ἡμῶν. Ποῦ τοῦ θεοῦ Πετρωνίου τὸ φιλόθεον; ποῦ τοῦ ῥεῖου Ἀθροῦ τὸ ταχυήκρον; ποῦ τοῦ ἱεροῦ Μάρκου τὸ θεόγραφον; ποῦ τοῦ θεσπιστοῦ Παύλου τὸ ἀπλόυστατον; ποῦ τῶν ἄλλων καθέξας τὸ ἐνάρετον; Οὐ γὰρ ἐξαρκεῖ ἡμῖν ἡ ὥρα τὰ ἐκείνου διεξέρχεσθαι. Οὐκ ἀνανήψομεν πρὸς ταῦτα; οὐ ξηλώσομεν ἐκείνους; οὐ μιμησόμεθα αὐτῶν τὰς πράξεις; καὶ γε συνεργασώμεθα αὐτοῖς, καὶ γε ἐκτελέσωμεν, καὶ γε συνε-

runt, bene vitam nostram componamus ad patrum nostrorum priscum institutum, et illorum virtutes quasi vestigia sectemur, amemus illorum recte facta, vitae illorum imagines in nobis effigiemus. Qualis fuit magnus et patriarcha noster Antonius, qui primus adversarium debellavit, viamque asceticorum triumphorum nobis inivit! Qualis laudatissimus et angelis par Arsenius, qui apicem virtutum obtinuit, et ad gloriam nostram mundo exhibitus. Qualis sacer ille initiator divus Pachomius. Qualis summus Hilarion, qui luciferi instar virtutibus splendens, mane ubique exoritur. Qualis celeberrimus et sanctissimus Euthymius, merito gerens alacritatis nomen, et cum eo sacer et sanctissimus Sabas, splendentissima mundi luminaria; nec non Theodosius sacerri-mus angelisque simillimus, et alii deinceps. Sed transeat oratio nostra ad eos, qui sub obedientia perfecti sunt: namque et supradicti non tantam gloriam essent adepti, nisi antea sub obedientiae beneficio vixissent. Ergo nos ad caecam obedientiam cohortatur, o fratres, tamquam lucis filius Dei munere datus Dositheus: constabit nos ad spiritualium amorem Domitianus a Deo illuminatus, et in contumeliarum et offensarum patientiam Abbaecyrus a Deo electus: formam in nobis humilitatis praebet Zacharias valde venerandus: convertit nos ad pulchram conversionem Silvanus lacrymis abundans et humillimus: confirmat nos ad manuale opus Ionas laboriosissimus et mandatorum Domini, quasi horticultor: patres nostri. Ubi divi Petronii divinus amor? Ubi divi Athrei prompta obedientia? Ubi sacri Marci theographia? Ubi admirabilis Pauli summa simplicitas? Ubi aliorum deinceps virtutes? Non enim sufficit tempus singulis recensendis. Post haec non evigilabimus? non illos aemulabimur? non eorum acta

ψάμεθα αὐτοῖς, καί γε ἐκτελέσωμεν καὶ ἡμεῖς, ἔπια καὶ δίκαια· ὥστε καὶ τῆς ἐκείνων δοξῆς συναπολαῦσαι, καὶ στεφανωθῆναι, καὶ συσκιρτῆσαι ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Β'

Φρίττειν χρόνῳ ἅπαντας ὥραν ἐσχάτην.

TEKNA MOY AGAPHHTA KAI ADELPHOI,

Ὁ πάντα διοικούμενος ἐν τῇ αὐτοῦ σοφίᾳ παγκάλως καὶ σοφῶς, καὶ καιροὺς καὶ χρόνους διεξάγων, ἐγνώρισεν ἡμῖν καὶ τὰς ἡδὴ παρούσας ἡμέρας σωτηρίους καὶ ψυχωφελεῖς ὅλου τοῦ παριωπεύσαντος ἐνιαυτοῦ· ἀφιερώσεις τινὰς καὶ καθαρτηρίους τῶν ἐπιτυμῶντων ἡμῖν ἐξ ἁμαρτιῶν μολυσμάτων. Καὶ χάρις τῷ ταύτας φανερώσαντι καὶ ἐπ' αὐτάς καταξιώσαντι φθάσαι. Πάντοτε τοιγαροῦν ὀφείλομεν ἀγνῶς καὶ καθαρῶς πολιτεύεσθαι καὶ πάσῃ ἐντολῇ θεοῦ τετηρημένως ἔχειν· ἐξαιρέτως δὲ ἄρτι. Καιρὸς οὖν καθάρσεως, καθαρῶμεν· καιρὸς ἐγκρατείας, ἐγκρατευσώμεθα, μὴ μόνον ἐν βρώματι· τοῦτο γὰρ οὐκ ἄρκετόν· ἀλλ' ἐγκρατευσώμεθα μὴ φιληδονεῖν ἐν τῇ καρδίᾳ· μὴ αἰσχρορρηγεῖν ἐν ταῖς ἀνατυπώσεσι τῶν προλήψεων· μὴδὲ φθονεῖν τῇ τοῦ ἀδελφοῦ εὐδοκίμῃ· μὴδὲ ὀργίζεσθαι, ἣ παροξύνεσθαι πρὸς τὸν πλησίον· μὴδ' αὖ ἀχαλίνωτον ἔχειν τὴν γλῶτταν, καὶ ὥς ἂν βούληται τρέχειν· ἀλλ' ἐχέτω μὲν αὕτη ὄρους, καὶ καιρὸν καὶ προσότητα τὰ προσήκοντα ὁμιλεῖν· μενέτω δὲ, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἀμέτοχος πορνικῶν διαβλημάτων· ἡ δὲ ἄκοή τεθυρωμένη, μόνον ἐνωτιζομένη τὰ ἁρμόδια καὶ φίλα θεῷ. Ναὶ, τέκνα μου ἀγαπητὰ καὶ παρακαλῶ καταρτίζετε ἑαυτοὺς ὄργανον, ψαλτήριον τερπνὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος· τὰς χεῖρας ὑμῶν φυλάξασθε ἀπὸ φανερότητος· μὴ ἄπεισθε τὰ πρὸς ἡδονήν, μὴ

imitabimur? Utique cooperemur, utique collaboremus, sectemus eos, nosque item, quae sunt sancta et iusta, perficiamus; ut et ipsorum gloria simul fruamur, et coronemur et exultemus in regno caelorum: in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO II.

Timenda est ab omnibus hora extrema.

FILII MEI CARISSIMI ET FRATRES,

Qui omnia sapientia sua administrat optime atque sapienter, et tempora annosque digerit, is nobis hos quoque adversantes dies demonstravit, salutare videlicet et animae salutare, prae toto decurrente anno: ceu devotiones quasdam, et incidentium peccati macularum purgationes: gratiaeque sint tempus hoc ostendenti, utque ad idem perveniamus gratificant. Et semper quidem sancte debemus pureque vivere, atque omne Dei mandatum observare; praecipue tamen nunc. Tempus est itaque purgationis, purgemur: tempus continentiae, continentes simus non in cibo tantum, id enim non sufficit; sed nosmet contineamus, quominus corde voluptatem exerceamus: neque turpiter agamus in imaginationis praesumptionibus: non invideamus fratris honori: neque proximo irascamur aut asperisimus: neque effraeni lingua et pro libitu discurrente utamur: sed habeat haec fines suos, et semper et quatenus oportet loquatur. Item oculus impudicis obtutibus caveat: sitque auris foribus munita, ut id solum audiat, quod congruum Deoque gratum est. Nae, filii mei carissimi, nae inquam, vos oro: conficite vosmet ipsos organum, iucundumque sancto Spiritui psal-

μαλακίζεσθε ὅλως, εἰρηνικοὶ ἔστέ πρὸς ἀλλήλους.

Εἰ δὲ ὅτι ὁ χληρὸς ἡ πανσέβαστος τεσσαρακοστὴ κατὰ τὸ σῶμα, μὴ οὖν ἐν τούτῳ δυσθυμήσῃτε· ὑπομείνατε δὲ μικρὸν καὶ ὥς ἐν ἔξει γενόμενοι, ἀβαρεῖς ἔσεσθε μάλιστα καὶ τῆς πρώτης ἐβδομάδος παρεξιούσης ἀρκετὸν ἡμῖν, ὅτι καὶ ἄρτου καὶ ὕδατος καὶ ἄλλων τινῶν ἐν ἀπολαύσει γινόμεθα· οἱ γὰρ πατέρες ἡμῶν οἱ τρισμακάριστοι ὥς διαγινώσκετε, ἄτροφοι παρὰ μικρὸν διέζων· καὶ ὁ μὲν εἴλκεν ὅλον τὸν τῆς τεσσαρακοστῆς χρόνον ἄσιτος· ὁ δὲ, ἐβδοματιαῖον· ἄλλος ὑπερθέσιμον· ἕτερος τριήμερον· εἰ δὲ καὶ καθήμεραν μικρὸν τι ἀπεγέυετο. Ἡμεῖς οὖν τὸ καθεκάστην καὶ οὐκ ἐν μονοειδεῖ βρώματι καὶ ἐν τῇ ταπεινώσει ἡμῶν μνησθεῖν ἡμῶν ὁ Κύριος οἶδ' ὅτι· θέλει γὰρ τοῦτο τὸ μικρὸν, καὶ λογίζεται ὥς τὸ ἔργον τοῦ μεγάλου Ἀντωνίου· κοινοδιακῶς γὰρ ζῶμεν, καὶ τὴν βασιλικὴν πορευόμεθα ὁδόν, ἣν ὑπὲρ πάσας προέκριναν οἱ πατέρες· φυλάσσεσθε οὖν μοι ἐν τῷ κρυπτῷ τῆς ψυχῆς ἐργαστηρίῳ πάντοτε σῶαι· μὴ καταπράξῃτε τι εἰς ὀλεθρον καὶ ἀπώλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν, τέκνα μου. Ναὶ φοβηθῶμεν τὸν ἀνακαλύπτειν μέλλοντα τὰ κρυπτά τοῦ σκότους, καὶ ἀποδιδόντα ἐκάστω, οὐχ ὑπὲρ τῶν πράξεων μόνον, ἀλλὰ καὶ λόγων καὶ ἐννοιῶν φιλῶν· τὸ φοβερώτερον δὲ, ὅτι καὶ ὑπὲρ τῶν κατὰ ἄρνοιαν πλημμελημάτων· καὶ τίς ὑποστήσεται ὀργὴν θυμοῦ αὐτοῦ; καὶ τίς ἱκανὸς ἀθωωθῆναι ἐναντίον αὐτοῦ; τίς οὖν μὴ δράμῃ; τίς δὲ μὴ ἐργηγορήσῃ ἀπορρίπτων τὸ νωθρώδες αὐτοῦ καὶ ὑπνώδες τῆς ῥαθυμίας; Ἀνά ἐγείρεσθε· ἡ νύξ παρελθε· διηγάσεν ἤδη ἡ τῆς μελλούσης κατασάσεως ἡμέρα· μὴ καταλάβῃ ὑμᾶς ἀνετοίμους ὁ θάνατος, καὶ δώσῃ πληγὴν ἀθεράπευτον καὶ αἰώνιον.

Εγὼ οὖν ὁ τάλας καὶ παντὸς ἀνθρώπου, μᾶλλον δὲ καὶ μόνος κολάσεως πάσης ἄξιός, φοβοῦμαι καὶ δέδια καὶ τρέμω τὴν ἐκ τοῦ σώματος διάφευξιν, τὴν τῶν ἁγίων ἀγγέλων

terium: manus vestras ex vitio continete, nequis tactus voluptarius sit, nulla omnino mollities: pacifici ad invicem estote.

Age vero quamvis haec sacratissima quadragesima corpori molesta sit, ne animo concidatis: sustinete parumper, et mox tamquam habitu contracto, nullum gravamen experiemini; praesertim post primam transactam hebdomadam. Sufficiat nobis panem gustare et aquam cum paucis aliis: nam beatissimi, ut scitis, patres nostri, sine cibo propemodum debebant: et alius quidem toto quadragesimae tempore impastus erat; alius integra hebdomada et ultra; alius triduo; vel parum quid quotidie sumebat. Nos vero quotidie, et quidem non uno ferculo utimur; et tamen scio Dominum esse memorem humilitatis nostrae; vult enim hoc aestimare, quasi magni Antonii opus. Coenobitico enim instituto vivimus, et regia gradimur via, quam ceteris omnibus patres praeferebant. Conservemini ergo mihi in secreta animae officina semper incolumes: cavete quicquam agatis cum animarum vestrarum pernicie, filii mei. Utique Deum timeamus, qui tenebrarum arcana revelaturus est, et cordium consilia patefacturus, et unicuique retributurus non de actibus tantummodo, sed de verbis simplicibusque cogitationibus, quodque terribilius est, de ignoranter commissis. Quis iram eius sustinebit? quis se coram illo excusabit? Quis nunc ergo non curat? quis non evigilabit propria imbecillitate discussa et ignaviae sonnolentia. Consurgite; nox praeteriit, illuxit iam futuri status dies. Ne nos comprehendat imparatos mors, ut insanabile vulnus infligat et sempiternum.

Ego itaque infelix et prae quovis homine, immo solus, poena dignus timeo, metuo, perhorresco a corpore separationem, sanctorum angelorum praesentiam,

παρουσίαν· καὶ πῶς ὑπερνήξομαι τὸν ἀέρα
τόνδε· πῶς καὶ συνάρω λόγον μετὰ τοῦ,
κοσμοκράτορος, ὡς γέγραπται ἐν τῷ τοῦ ἁγίου
Αντωνίου βίῳ. Ὡς τῆς ἐμῆς ἀσθενείας· τί μοι
μένει, καὶ πῶς ἀσωτεύω καθημέραν βέγγων καὶ
νυστάζων ταῖς ἁμαρτίαις; Τίς δὲ καὶ ἡ ὑπάν-
τησίς μοι ἔσται ἡ πρὸς τὸν θεὸν καὶ κριτὴν
τῶν ἀπάντων καὶ Κύριον; καὶ οἷς ὀφθαλ-
μοῖς αὐτὸν καταθεάσομαι τὸν τῷ βλέμματι
αὐτοῦ καταξηραίνοντα τὰς ἄβυσσους, καὶ
τῇ ἀπειλῇ τήκοντα τὰ ὄρη; Κἀκεῖ τί ἀπολο-
γήσομαι; τίνα συνήγορον λήψομαι; πῶς κα-
τακαλέσω τὸν μηκέτι παρακαλούμενον; πῶς
κατακάμψω δάκρυσι πικροῖς τῆς καρδίας καὶ
ἐλαινολογίαις καὶ ὀλοφυρμοῖς τὸν ἀμείλικτον
κατὰ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. Οὐαί μοι, οὐαί
μοι, ἀδελφοί μου, ὅτι ἐγὼ τὸ ἐμαυτοῦ ἀπεντεῦ-
θεν ὄρῳ, ἀπηνέωμαι· μόνη δέ μοι ἐλπίς καὶ οὐκ
ὑπόγνωσης, ἡ τοῦ πνευματικοῦ μου πατρὸς
εὐχὴ σὺν τῇ ὑμετέρᾳ μακαρίᾳ. Οὐτως οὖν δια-
ναστῶμεν ἔτι καὶ ἔτι καὶ πρὸς πᾶν ὁπίσθιν
ἐνδύεσθαι θεῷ ἐπειχθῶμεν, μέροντες τὰ πα-
ρόντα γενναίως, χαίροντες τοῖς ἐλπιζομένοις·
καταφρονεῖσθω καὶ σῶμα, καὶ κόπος, καὶ
ὀνειδισμός, καὶ παραπληκτισμός, καὶ λι-
μαρχήνησις, καὶ ἀτονία ἔργου, καὶ τᾶλλα
πάντα· ἅν οὕτω βιώσωμεν, ἅν οὕτω καὶ ἡμεῖς
οἱ πάντῃ οὕτω ὑπομιμνήσκωμεν, εὖ οἶδ' ὅτι
σωθήσόμεθα καὶ χορεύσομεν ἐν οὐρανοῖς τὴν
ἄλυτον χορείαν, ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τῶν ἀπ' αἰ-
ῶνος εὐαρεστησάντων τῷ Χριστῷ. Ρῆξάτε
τὸ θαθυμῶδες, ἐπιχαρεῖς δὲ ἔστε καὶ διωμα-
λισμένοι, γαληνόψυχοι, ἐλαφροκάρδιοι, ἀλλη-
λοβοήητοι, ἀμέριμνοι, ἀναδολέσχητοι· ἔχετε
γὰρ ἡμῶν τὴν ταπείνωσιν ἐπὶ πᾶσι κανόνα.
Καὶ τίς ἡ χρεῖα μεριμνᾶν καὶ τυρβάζειν
περὶ πολλά; μερίδα δὲ ἀγαθὴν ἐκλέγεσθαι
συμβουλίων τὸ κατακούειν τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν
λόγου. Σωξείσθε τέκνα μου ἐν Κυρίῳ, καὶ
ἀγαλλιᾶσθε ἐν τῷ φόβῳ αὐτοῦ· ἐκμανθάνετε
τὸν κανόνα, διακστηδίετε τὰ ἐνταλθέντα·
ἀγαθαῖς διηγήσεσι συμμετριάετε ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ
κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-

et quomodo hunc aërem tranaturus sim,
item quomodo collocaturus sim cum prin-
cipe mundi, ut in sancti Antonii legitur
vita. O meam imbecillitatem! quid mihi
superest: et quomodo luxuriose vivo quo-
tidie stertens, dormitans in peccatis?
Quomodo occurram Deo ac iudici omnium
et domino? Et quibus oculis eum spe-
ctabo, qui intuitu suo abyssus exsiccet, et
minis montes liquefecit? Ibi vero quo-
modo me defendam? quem patronum su-
mam? quomodo exorabo, quem haecemus
non exoro? quomodo flectam amaris cor-
dis lacrymis et miserabilibus precibus
atque ululatibus eum, qui in sua iustitia
est implacabilis? Vae mihi, vae mihi, fra-
tres; qui si res meas abhinc considero,
obstupefacio: sola mihi spes, desperatio-
nis loco superest, patris mei spiritualis
oratio cum vestra quoque beata. Atta-
men consurgamus magis magisque, et
quidquid Deo gratum est studiose aggre-
diamur, praesentia fortiter tolerant, spe-
ratis rebus lactantes. Aspernemur item
corpus, laborem, contumeliam, convicium
et famem, et operandi pigritiam, et re-
liqua omnia. Si ita vixerimus, si ita ego
quoque miserrimus memor fuero, sine du-
bio salvabimur, et in coelis indesinente
chorea saltabimus, in gaudio illorum, qui
a saeculo Christo placuerunt. Abrumpite
ignaviam, laeti estote et deliniti, tran-
quillo animo, exhilarato corde, invicem
iuvantes, sine sollicitudine, sine garru-
litate. Habetis enim humilem personam
meam ad omnia regulam. Cur vobis opus
sit curis augi aut varie perturbari? Vobis
auctor sum, ut partem optimam eligatis,
nempe ut obtemperetis humilibus verbis
meis. Salvamini, filii mei, in Domino, et
exultate in timore eius. Discite regulam,
memoriae commendate praecepta eius,
bonis sermocinationibus invicem vos ac-
commodate, in Christo Iesu Domino no-

ματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

stro; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Γ'

SERMO III.

Σὺν ἐγκρατείᾳ τὴν ταπείνωσιν φέρειν.

Cum continentia humilitatem habere.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

FRATRES MEI ET PATRES,

Τί καλὴ ἡ ἐγκράτεια καὶ ἡ δι' αὐτῆς ἐπιβαλλομένη εὐταξία ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν βίων ἐντολῶν; ἴδετε γὰρ οἷα καὶ ἡλίκα τὰ παρόντα· ἐπειδὴ γὰρ περιήχθημεν εἰς ταύτας τὰς ἱεράς ἡμέρας τῆς θείας τεσσαρακοστῆς, ὥς ἐν λιμένι γαληνῷ ἀποφυγόντες ἐκ τινος κλύδωνος τῶν προτέρων ἡμερῶν, ἡσυχίαν ἄγομεν, εἰρηνικὴν κατάστασιν, ἀθρόουρον διαγωγὴν, ἐπιμέλειαν ἐν παραστάσει, ψαλμωδίας ἐργήγορσιν, ἐπὶ προσευχῇ νηψιν. τὴν τε δίαίταν ἀποϊκίλον καὶ ἀπερίττον, τὴν δὲ οὐκ ὅσα συντείνει εἰς σωτηρίαν ψυχῆς· οὔτε γὰρ εἰσοδοὶ γίνονται προσώπων κοσμικῶν, οὔτε ἔξοδοι ἀφ' ἡμῶν πρὸς αὐτούς. Ἐντεῦθεν οὖν βούλομαι πρὸς ὑμᾶς τὴν κρίσιν τοῦ καλοῦ λαμβάνοντας ἐν ἑξεί πως γενέσθαι τῆς ζωῆς πρὸς τὸν ἑξῆς χρόνον, ἀπεχομένους τῶν τῆς κακίας τρόπων, καὶ μὴ πρὸς πέντε ἢ δέκα ἡμέρας ἡ ἐνάρετος διαγωγὴ· εἴθ' ὕστερον καταμελοῦντες τοῦ καλοῦ εὐρεθόμεν, ἃ ἠκολομήσαμεν πάλιν ἀποστολικῶς καταλύοντες· Μηδαμῶς, ὧ ἀδελφοί, μηδ' οὕτως ἔσμεν εὐπερίτρεπτοι, ὥστε στρέφεσθαι ἡμᾶς εὐχερῶς ὑπὸ τῆς τοῦ πειράζοντος διαβουλήσεως· ἀλλὰ στέργωμεν καὶ ἐμμένωμεν τοῖς προκαταρτισθεῖσιν, ἐπισκόπως ποιοῦμενοι τῶν καλῶν ἔργων τῆς εὐπραξίας· εἰδότες οὐ τὸ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εὐβίῃσθαι ἀρκούν ἐς σωτηρίαν, ἀλλὰ τὸ διὰ πάσης τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιτεταμένως ἔχουσθαι τῆς σωτηρίας. Τοιοῦτος γὰρ καὶ ὁ πειράζων· οὐ νύκτωρ οὐ μεσημέραν ἔων ἡμᾶς τῆς καταδρομῆς τοῦ δολίου ἐνέδρου τῆς ἀπωλείας· πολλὰς ἰστών τὰς κατ' ἡμῶν παγίδας, μυρία πέμπων τὰ κατὰ τῆς ψυ-

Quam pulchra est continentia, et ex ipsa emergens in observandis Dei praeceptis modestia! Videtis enim qualia et quanta praesentia sint. Nam postquam devenimus ad hos sacros divinae quadragessimae dies, veluti in tranquillum portum confugientes ex quadam superiorum dierum tempestate, quietem nacti sumus, pacificum statum, imperturbatam vitam, diligentiam ad assistendum officiis, psalmodiae attentionem, ad preces vigilantiam, escam simplicem et non redundantem, et quaecumque alia salutis animae conferunt. Neque enim ingressus sunt hominum mundanorum, neque a nobis ad ipsos egressiones. Abhinc igitur volo vos boni experimento capto, vitae habitudinem ad reliquum tempus adeptos, pravo omni more abstinere: neque quinque aut decem diebus in virtute versari, deinde vero illius negligentes, quod aedificavimus iterum destruere, ut cum Apostolo loquar. Nequaquam ita, fratres, nequaquam tam volubiles simus, ut facile a tentatoris calliditate evertamur. Sed contenti simus, et permaneamus in recte antea factis, incrementa tamen bonorum operum facientes, probe gnari, nequaquam sufficere salutis, brevi temporis spatio vixisse, sed per universam diu vitam incumbendum esse ad salutem. Si enim et ipse tentator gerit, neque noctu neque diu liberos nos a dolosa perditionis incursione sinens, multos nobis tendens laqueos, innumera ad-

χῆς τόξα, τοὺς γαργαλισμοὺς, τοὺς ἐμπυ-
ρισμοὺς τῶν ἡδονῶν, τὰς τρικυμίας καὶ ἀν-
τιπνεύσεις τῶν πειρασμῶν· συνταράσσων τὸ
κύτος τῆς διανοίας, ὥς ἐπὶ θαλάσσης τινός·
ὥστε εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἐβρόχθησέ μοι, ἕκαστον
λέγειν, παραβραχὺ παρώκησε τῷ ἄδῃ ἡ
ψυχὴ μου· ἐκ τοῦδε ὑποστέλλεται, καὶ εἰς
ἕτερον μεδίσταται· ὑποκρύπτει τὸ βέλος τῆς
ἐπιθυμίας πρὸς τινα καιρὸν, καὶ τὸ τῆς κε-
νοδοξίας προβάλλεται φάρμακον· πυρώσας
ἐνθεν τῇ δέυχοιᾳ, ἐκείθεν τοῦ φθόνου τὴν
βολίδα ἀρήσι· καὶ ὅλως πανταχόθεν πολὺν
κονιορτὸν ἔστιν ἐπεγείρων τῇ ταπεινώσει ἡμῶν.
Ἐχει γὰρ ἀκέρεστον τὴν τῆς καταλύσεως
ἡμῶν ἐπιθυμίαν· ἀνάρτης γάρ ἐστι τοῦ δε-
σπότης τῶν ἀπάντων θεοῦ· καὶ μαίνεται ὄρων
ἡμᾶς ἀνερχομένους εἰς τὴν οὐρανίαν ἀρχὴν,
ἐξ ἧς αὐτὸς δι' ὑπερηφανίας ἀποπέπτωκεν.

Οὗτος οὖν καὶ ἡλικίᾳ λοιπὸν φροντίδος
καὶ ἐνστάσεως χρεῖα, ἐπιμελείας καὶ ἀγῶνας,
δρόμου καὶ κόπου συντόνου, ἵνα τὸν τοιοῦ-
τον καὶ τηλικούτον δράκοντα νικήσωμεν;
Αλλὰ θαρσεῖτε· λέλεχεν ὁ Κύριος, ἐγὼ νενί-
κηκα τὸν κόσμον· καὶ αὐτοῦ νικήσαντος,
ἡμεῖς ἐσμέν διὰ τῆς ἀγίας αὐτοῦ σαρκώ-
σεως, οἱ κατ' αὐτοῦ τὸ κράτος λαβόντες. Πά-
λιν γὰρ ἐπιβοᾷ· Ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν
πατεῖν ἐπάνω ὄφειων καὶ σκορπίων· καὶ ἐπὶ
πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ· ὥστε πα-
τῶμεν αὐτοῦ τὰς ὀρμάς, τὰς πολυμήτρους
ἡδονάς. Πῶς δὲ τοῦτο ἔσται, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ
μιμνήσθαι τὸν νενικηκότα· μίμημα δὲ ἐκεί-
νου κατ'ὡς αὐτὸς γῆσι περὶ ἑαυτοῦ· Μάθετε
ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρῶτός εἰμι καὶ ταπεινός τῇ
καρδίᾳ· ταπεινοφροσύνην τοιγαροῦν καὶ πραό-
τητα ἀναληψόμεθα. Εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ τῶν ἀ-
πάντων βασιλεὺς καὶ δεσπότης, ὁ φύσει μόν-
ον δεδοξασμένος καὶ ὑπεράγαθος ταπεινώσιν
εἴλετο, ὑπήκοος· γενόμενος τῷ Θεῷ καὶ πα-
τρὶ μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, τί
εἴπωμεν ἡμεῖς, ἢ ὅσον γε ταπεινούμενοι ἐξο-
μοιωθῆσόμεθα. οἱ φύσει εὐτελεῖς καὶ ταπει-
νοὶ καὶ ὑποδούλοι τῷ κτίστῃ· καὶ εἰ αὐτὸς

versus animam tela iaculans, titillationes,
voluptatum ardores, tempestates et rella-
bros tentationum ventos, mentis statum
veluti in mari quodam perturbans. Ita ut
unusquisque dicat: Nisi dominus adiuvisset
me, paulo minus habitasset in inferno
anima mea. Ab hoc se retrahit, et in aliud
transit: celat concupiscentiae telum ali-
quanto tempore, et vanae gloriae phar-
macum exhibet, inflammans hinc ira, il-
lic invidia telum emittit: et omnino un-
dequaque stipulam multam contra nostram
parvitatem congerit, quia implacabili per-
ditionis nostrae cupiditate tenetur. Est
enim ipse adversus omnium dominum
Deum rebellans, furitque dum nos cer-
nit ad caelestem principatum perve-
nire, unde ipse ob suam superbiam de-
cidit.

Quali ergo quantoque opus deinde
erit cura atque constantia, sedulitate et
certamine, cursu intensoque labore, ut
talem tantumque draconem superemus?
Sed confidite, ait Dominus, ego vici mun-
dum. Ipso autem victore, nos per eius
sanctam incarnationem, contra draconem
vires accepimus. Rursus enim clamat:
Ecce ego dedi vobis potestatem calcandi
supra serpentes et scorpiones, et super
omnem virtutem inimici. Quamobrem con-
culcemus huius impetum, multiformes vo-
luptates. Quomodo autem id fiet, nisi vi-
ctorem imitando. Porro imitatio est, prout
ipse de se dicit: Discite a me, quia mitis
sum et humilis corde. Humilitatem ergo
et mansuetudinem assumamus. Si enim
ipse omnium rex et dominus, solus natura
gloriosus et optimus, humilitatem ample-
xus est, factus obediens Deo Patri usque
ad mortem, mortem autem crucis, quid
nos dicemus, nisi quod humiles facti ei-
dem assimilabimur, qui ceteroquin abiecti
famulique creatoris sumus? Et si ille pe-
regre fuit, de coelo in terram descendens,

ἐξενίτευσεν ἐξ οὐρανῶν καταβάς ἐπὶ τῆς γῆς, πόσον ἡμεῖς ξενιτεύσαντες τῶν οἰκείων, λογιούμεθα ἀπέχειν τοῦ διαστήματος; Καὶ εἰ αὐτὸς ἐνηπίασε καὶ ἐγαλακτοτροφήθη, αὐξήθη τὲ καὶ τὰ ἔννομα ἐτέλει ὑποταττόμενος τοῖς γονεῦσιν, ὡς γέγραπται, ἡλίκον ἡμεῖς νηπιάζοντες τῇ κακίᾳ καὶ ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν, ὁξόμεν ἐξισοῦσθαι; Καὶ εἰ αὐτὸς ἐπεινάσε καὶ ἐδίψησεν ὁδοιπορήσας τε καὶ κεκοπίακε, πόσον ἡμεῖς ἐν τοῖς τοιούτοις εὐρισκόμενοι νομίζομεν ἐφάμιλλα δεδρακέναι; Καὶ τὸ τελευταῖον, εἰ αὐτὸς ὑβρίσθη καὶ ἐβράσισθη, ἐμυκτηρίσθη καὶ ἐχλευάσθη, παρεδόθη καὶ ἐκριτηριάσθη, ἐμαστίχθη καὶ ἐσταυρώθη, κατεγελάσθη καὶ ἐξεμυκτηρίσθη, καὶ ὅσα ἄλλα ὑπὲρ ἡμῶν ἤνεγκε, τί ποσὸν καὶ ἡμεῖς δραμούμεθα ἵνα τὸ πολλοστὸν μιμησώμεθα; Δέον ταῦτα ἀδελφοί, ἀεὶ ἐνθυμεῖσθαι, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀπευθύνεσθαι καὶ ταπεινοῦσθαι σφόδρα· καὶ τὰ κατὰ μίμησιν αὐτοῦ, ἢ φθάσαντα εὐχαρίστως δεχέσθαι, ἢ μὴ φθάσαντα, ἐπιζητεῖν· οἶον, πεῖναν, δίψαν, μυκτηρισμὸν, χλευασμὸν, ἐξουδένωσιν, ταλαιπωρίαν, εὐτελείαν ἐν ἱματίῳ, ἐν ὑποδήματι, ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις, οἷς ὁ κατὰ θεὸν γνωρίζεται ἄνθρωπος· ὅπως οὕτως. κατὰ μικρὸν προβιβαζόμενοι καὶ ἀναβιβαζόμενοι, οἰκοδομούμενοι καὶ ἀνοικοδομούμενοι, ὑψούμενοι καὶ ἀνυψούμενοι, φθάσοιτε εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Νῦν μὲν εὐμαρῶς διεξερχόμενοι τὰς νηστήμους ἡμέρας, πρὸς δὲ τὸ ἐξῆς ἀνδριούμενοι κραταιότερον τῇ δυνάμει τοῦ Πνεύματος· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

quantum nos a propriis absentes putabimus distare intervallo. Et si ille infans et lacte nutritus, crevit, et legitima quaeque perfecit parentibus subditus, uti scriptum est; quantum nos puerascentes matritiae, et praepositis nostris subiecti, videbimur ei exaequari? Et si ipse esurit et sitivit, iter fecit et defatigatus est; quantum nos in iisdem rebus comperti, putabimus similia facere? Postremo si ille iniurias, alapam, subsannationes et irrisiones passus est, traditus et tribunali iudicatus, verberatus et crucifixus, irrisus et illusus fuit, et quaecumque alia propter nos tulit, quid quantumve nos curremus, ut aliquantulum imitemur? Debemus enim, fratres, haec semper meditari, atque ad eius normam dirigi, valdeque humiliari: et quae imitationi eius conformia sunt, vel per se incidentia grate excipere, vel non occurrentia conquirere, veluti famem, sitim, irrisionem, subsannationes, contemptum, miseriam, vilitatem vestium et calceamentorum, et in cunctis aliis quibus homo Dei distinguitur; ut sic paulatim progredientes et propecti, aedificantes et supraaedificantes, elati et superlati deveniatis in virum perfectum, in mensuram aetatis plenitudinis Christi. Nunc facile decurrentes hos esuriales dies, et deinde validius roborati virtute Spiritus, gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi, cum quo Patri gloria et potentia, et adoratio cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Δ'

Ακηδίας πόρρωθεν ἄττειν ἐν κόποις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ὡς περ ἕκαστος ὑμῶν ἀπαιτούμενός ἐστι τὸ τῆς οἰκείας διακονίας ἔργον, οὕτως καὶ γὰρ χρεωστῶ ὑμῖν τὸν τῆς κατηχήσεως λόγον· εἴθε δὲ τοιοῦτον εὐπόρουν, ποικίλον καὶ διάφορον, ὥς δύνασθαι πᾶσι προσφυῇ εἶναι καὶ ἀρμόδιον διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ. Πολλοὶ γάρ εἰσιν ἐν ὑμῖν, ἀδελφοί μου, οἱ χρήζοντες παρηκήσεως, οἱ ἐπιθεῖς παραμυθίας, οἱ χρήζοντες στήριγμοῦ, ἄλλοι ὑπομνήσεως, ἕτεροι διορθώσεως, καὶ μὲν τοι τινὲς ἐλεγμοῦ, καὶ ἄλλοι ἐπιτιμίου, καὶ τινες συγκαταβάσεως· ἐνιοὶ δὲ ἀτιμίας καὶ ἀδοξίας· πολλῶν γὰρ ὄντων καὶ διαφόρων τῶν ἡθῶν, ἀναλόγως καὶ ὁ διδασκαλικὸς τρόπος ὀφείλει γίνεσθαι· ἢ γὰρ τρώῃ οὗτος θεραπεύεται, ἕτερος τυχὸν βλάπτεται καὶ δι' οὗ περ ἄλλος εὐαρεστεῖται, συμβαίνει τὸν ἕτερον καταλύεσθαι καὶ καθ' οἷον λόγον τις οἰκοδομεῖται, συμβαίνει τὸν ἕτερον ζημιοῦσθαι· ὅθεν οὐ μικρὰ ἡ διακονία μου· ἀλλὰ τῷ ὄντι χαλεπὴ καὶ δυσάνητος· χρήσομαι δὲ αὐτῇ, χειραγωγούμενος ταῖς εὐχαῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν· καὶ οὐδ' αὐτῆς ἀμελήσαιμι ἕως ἐμπνέω· μοχθήσω δὲ καὶ αγωνίσομαι τοὺς κυρίους μου καὶ πατέρας μου, ὑπομιμνήσκειν τὰ δέοντα.

Πάντες οὖν εὐδοκία Θεοῦ τῶν σωζομένων ἐστέ, καὶ πάντες ἐπὶ τῷ σωθῆναι ἐληλύθατε· καὶ πάντων ὑμῶν οὐδὲν ἄλλο τὸ ζήτημα, ἢ τὸ σωτηρίας ἐπιτυχεῖν· ἀλλ' ἐπεὶ διάβολός ἐστι παντὶ ἀγὰθῷ ὑπεναντίος, πειραζόμεθα οἱ πολλοὶ, ὥς οὐ βουλόμεθα τοὺς μὲν γὰρ ταῖς ἡδοναῖς φλογίζει συλλαμβανόμενος εἰς ἐπικουρίαν τὴν ἔμφυτον ὀρεξιν τῆς νεότητος· τοὺς δὲ τῇ φιλαρχίᾳ καταβάλλει, δι' ἣν καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν ὑψίστων κατέπεσε· τοὺς δὲ ἀμελείᾳ χαυνοὶ καὶ ἀκηδία δεσμεῖ,

SERMO IV.

Procul acedia ad labores gestire.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Quemadmodum a vobis singulis proprii officii opera exigitur, sic et ego catecheseos sermonem debeo. Utinam vero hunc possem ita variare et distinguere, ut cunctis accommodatus esset et idoneus per gratiam Christi! Multi inter vos sunt, fratres mei, adhortatione indigentes, alii solatio, alii confirmatione, alii admonitione, alii correptione, et quidem nonnulli etiam increpatione, alii regulari poena, alii indulgentia, alii rigore, alii dedecore, et ignominia. Nam cum multi sint diversique mores, congrue didascalica quoque ratio adhiberi debet: nam quo modo huic medemur, eodem fortasse illi nocemus: et dum hic conciliatur, interim fortasse ille abalienatur: et quibus verbis unus aedificatur, iisdem alter detrimento afficitur. Quare non parvum est officium meum, sed prorsus asperum atque difficile. Nihilo tamen minus id exequar, sanctorum patrum nostrorum precibus adiutus; neque id negligam quamdiu spirabo: allaborabo autem atque connitar, ut dominos meos ac patres meos, quae opus est, commonefaciam.

Cuncti igitur Dei beneplacito in salvandorum numero estis, omnis salutis vestrae causa venistis: unum omnium vestrum studium est adipiscendae salutis; sed quia diabolus omni rei bonae adversatur, multi inviti tentamur: alios enim voluptatibus inflamat, sumpta sibi auxiliari insita iuventutis cupiditate: alios ambitione pulsatur, cuius ipse quoque causa de summa celsitudine decidit: alios socordia relaxat, et acedia obligat: agitque

καὶ ἄγεται, ὥς βούλεται καὶ ὅπη βούλεται ἀπιστία παρὰ λυεῖ καὶ ἰδιορρύθμια παραλαμβάνων, παρασκευάζει ἔκτοπα πράττειν καὶ ἵνα τι ἐν καθ' ἐν λέγω, δι' ὧν ὑποσκελίζειν ἡμᾶς πειράται καθεκαστην ἡμέραν πρὸς αὐτὸ τοῦτο παριστάμενος καὶ ἀναμένων τὴν κατάλυσιν ἡμῶν· ἀλλ' ἐπιτιμῇσει αὐτῷ Κύριος ὁ θεός, ὁ εἰπὼν τῇ θαλάσῃ σιώπα περίμωστον καὶ ἀποσκορακίσει αὐτὸν πόρρω που ἀπ' ἡμῶν. Τοῦτο δὲ γίνεται, ἐάν περ εἰς ἑαυτοὺς γενοίμεθα, καὶ ἀναλογισώμεθα τὸν πρῶτον σκοπὸν τῆς ἐνταῦθα ἡμῶν ἐλεύσεως· πᾶσαν γὰρ θλίψιν καὶ στενοχωρίαν μέχρι θανάτου ὑπὸ μάρτυρι θεῷ κατωμολογήσαμεν ὑποστῆναι. Διὰ τοῦτο ἀπορρίψατε πάντες τὰ πάντα· οἱ ἄθυμοι οὖντες τὴν ἄθυμίαν, οἱ φιλαρχοῦντες, τὴν φιλαρχίαν, οἱ ἀκηδιῶντες τὴν ἀκηδίαν, οἱ φιληδονοῦντες τὴν φιληδονίαν, οἱ ὑπερηφανεύμενοι τὴν ὑπερηφάνειαν, οἱ κενοδοξοῦντες τὴν κενοδοξίαν, οἱ παρρησιαζόμενοι τὴν παρρησίαν, οἱ ἀτακτοῦντες τὴν ἀταξίαν, οἱ πολυλογοῦντες τὴν πολυλογίαν, οἱ φιλοκοσμοῦντες τὴν φιλοκοσμίαν, οἱ φιλοσαρκοῦντες τὴν φιλοσαρκίαν· οἱ συλλυπούμενοι τὴν ἄλογον λύπην· εἰ δὲ καὶ φοβόνε τίς, τὸν φοβόνον· εἰ ἐρίζει, τὴν ἐριδα· εἰ μάχεται, τὴν μάχην· εἰ ἀργεῖ, τὴν ἀργίαν· ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦ σκότους ἔργα, τῆς κακίας εἶδη, τοῦ πονηροῦ βελήματα καὶ εὐρήματα· τὰ δὲ τοῦ ἀγαθοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἡ εἰρήνη, ἡ πραότης, ἡ ταπεινότης, ἡ ὑπακοή, ἡ ἀφροσύνη, ἡ πίστις, ἡ ἐλπίς, ἡ εὐταξία, ἡ προσοχή· ταῦτα τοῦ φωτὸς ἔργα, ταῦτα τὰ τῆς δικαιοσύνης ἔπαθλα· τὰ τῶν ἁγίων κατορθώματα· εἰ τις ἀρετὴ καὶ εἰ τις ἔπανος· παρακαλῶ ὑμᾶς διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Κυρίου, ἀνανήψατε οἱ κεκαρωμένοι τοῖς τοιοῦτοις πάθεσι· γρηγορήσατε οἱ καθεύδοντες τοῖς τηλικούτοις προσκόμμασιν. Εἰ βέλομεν οὖν ζῆσαι καλὴν ζωὴν, καὶ εἰ ἀγαπῶμεν ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς, ἀκούσωμεν τοῦ λέγοντός· Εκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιήσον ἀγαθόν· καὶ ζήτησόν εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν. Καὶ ποῦ οἱ ὀφθαλμοὶ Κυ-

pro libito et quo vult impellit, infidelitate dissolvit, privatoque arbitrio hominem tradens, ad prava patranda disponit. Cur vero singula persequar, per quae nos subvertere quotidie nititur, dum his artibus ruinae nostrae viam sternit? Sed increpet eum Dominus Deus, qui dixit mari: tace, obmutesce: et absterreat eum alicubi procul nobis! Hoc vero contingit, cum sensus nostros colligimus, et primum recogitamus scopum nostri ad hunc locum adventus: quamlibet enim tribulationem atque pressuram usque ad mortem, Deo teste professi sumus velle sustinere. Quamobrem omnes omnia abiicite, anxii anxietatem, ambitiosi ambitionem, acediosi acediam, voluptarii voluptatis amorem, superbi superbiam, gloriabundi vanam gloriam, audaces audaciam, petulantes petulantiam, garruli garrulitatem, mundani mundana, carnales carnalitatem, tristes irrationalem tristitiam; et si quis invidet, omittat invidiam; si quis iurgatur iurgium; si quis rixatur, rixam: si quis desidet, desidiam. Haec enim et alia huiusmodi tenebrarum opera sunt, nequitiae genera, diaboli voluntates et excogitata. Bona vero Dei sunt, pax, mansuetudo, humilitas, obedientia, invidiae omissio, fides, spes, tranquillitas, oratio. Haec inquam sunt lucis opera, haec iustitiae praeemia, hi recti sanctorum actus, nempe laudabilis quaeque virtus. Obsecro vos per caritatem Domini, expergiscimini, qui his cupiditatibus ebrii estis: evigilate qui in his offendiculis obdormitis. Si ergo inquirere volunus bonam vitam, si cupimus dies videre bonos, audiamus dicentem: Diverte a malo et fac bonum: inquire pacem et persequere eam. Et ubinam Domini oculi, nisi super timentes eum? Ubi vicissim irata facies Domini, nisi super male agentes, ut pereat de terra memoria eorum? Tota psalmi sequela

ρίου, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν; Ποῦ δὲ τὸ παρωργισμένον πρόσωπον τοῦ Κυρίου, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ποιῶντας κακὰ τοῦ ἐξολοθρεῖσθαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν ὅλον τὸ ἐξῆς τοῦ ψαλμοῦ νοουθεσίαν ἡμῶν ἀρίστην ὑποδείκνυσιν, εἰ θέλομεν προσέχειν καὶ τοῦτο μὲν, οὕτως.

Εν ταῖς ἡμέραις δὲ ταύταις, οὐκ ὀλίγοι τῶν ἀδελφῶν ἀσθενοῦσιν· ἔστι γὰρ ὁ καιρὸς νοσερός. Βοηθήσωμεν οἱ ὑγιαίνοντες τοῖς κάμνουσιν· οἱ δὲ ἀσθενοῦντες, τὴν παιδείαν Κυρίου, ὡς σωτήριόν δεξώμεθα καὶ ὑπομονητικῶς φέρωμεν, καὶ εὐχαρίστως ἀποδεχώμεθα τὰ διδόμενα ὑμῶν· ἡνίκα δ' ἂν ἀφεθῶμεν τῆς νόσου, μὴ εἰκῇ καὶ μάτην περιφερώμεθα, ἀλλ' ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν παριστάμεθα· οὐ γὰρ εἰσιν ἐν ἡμῶν δοῦλοι ἀργυρώνητοι εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ τῆς δουλείας σχῆμα ἀφωρισμένοι· ὅπερ ἡ ἁμαρτία προεξένησε καὶ ὁ ἀπόστολος παρεχώρησε τοῖς κατὰ κόσμον· ἀλλ' ἡμεῖς ἑαυτῶν δοῦλοι τε καὶ δεσπότες, δουλεύοντες καὶ δουλευόμενοι· ὥστε προσέχειν ὀφείλει τις ἵνα μᾶλλον δουλεύῃ καὶ μὴ δουλεύηται ἀκαίρως. Οἶδεν οὖν ὁ Κύριος ἕκαστον ὑμῶν καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ καὶ τὴν διακονίαν· οἶδεν οὖν τίνος ἐγένετο, καὶ ὅστις ἦν πρότερον, καὶ ὅπως ἦν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ πῶς ἐστὶν ἄρτι, καὶ πῶς βιάζεται καὶ ὑπομένει καὶ τίσι συνηρίθμηται καὶ πόσος ἐστὶν ἐν στάσει καὶ οἶους ἔχει προηγουμένους· καὶ μεθ' ὧν ἐστιᾶται καὶ συναναστρέφεται καὶ καθεύδει· καὶ οἷσις κέχρηται ἱματίοις καὶ ὑποδήμασι· καὶ πρὸς ταῦτα πάντα ὁ ἀκριβὴς ζυγοστάτης ὁ δίκαιος ἐξισωτής, ὁ ἀλάθης ὀφθαλμός, ἀποδώσει καθὼς γέγραπται ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Λοιπὸν μηδεὶς ἀθυμείτω· μηδεὶς ἑτερόν τι λογιζέσθω παρ' ὃ λογιζέσθαι χρή. Θεῷ γὰρ πεφανερώμεθα, ἀλλὰ καὶ παραστησόμεθα ἐνώπιον τοῦ φοβεροῦ καὶ φορικτοῦ αὐτοῦ κριτηρίου, ὅτε τῶν βεβαιωμένων ἡμῶν ἀποτίνυμεν λόγον· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ πηροσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

praeclaram monitionem nobis praebet, si attendere volumus. Atque haec quidem hactenus.

Porro his diebus multi fratres aegrotant: est enim morbosum tempus. Feramus opem qui valemus laborantibus: infirmitatem correptionem Domini ceu salutarem excipiamus; et patienter feramus, et cum gratiarum actione data suscipiamus. Postquam vero liberi morbo fuerimus, non est temere vaneque discurrendum, sed ad opera nostra incubamus. Non enim sunt nobis famuli pretio conducti et servili conditioni addicti: quod peccatum obtulit, et apostolus permisit viventibus in saeculo. Nos nobismet servimus et domini: servimus et servimur, quare unusquisque curare debet, ut serviat potius quam alieno servitio impertune egeat. Novit ergo Dominus unumquemque nostrum eiusque operam et ministerium. Scit cuinam quisque factus sit subditus: quinam antea fuerit et quomodo sibi vim faciat et sustineat, quorum in numero sit, et quotus in ordine: quosnam habeat praecedentem et quosnam sequentes, quibuscum comedat, conversetur, cubet, quibus utatur vestibus et calceamentis. Et secundum omnia haec accuratus ponderator, aequus divisor, oculus quem nihil latet, retribuet sicuti scriptum est, unicuique secundum opera eius. Reliquum ergo est, ut animum despondeat nemo, aliud quicquam cogitet, praeter id, quod cogitare debet. Deo enim apparemus, sed et tremendo eius formidabilique iudicio praesentabimur, cum vitae nostrae reddemus rationem. Quia ipsum decet omnis gloria honor et adoratio cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Ε΄

Απευχαριστεῖν καὶ φιλεῖν εὐταξίαν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Καλῶν ὑμᾶς πρὸς κατηχήσεις, ἤθελον ποικίλον καὶ διάφορον ἔχειν τὸν λόγον· ἐν' ὧς ἐπὶ τινος ἄλλου ἐστιάτορος παρετίθουν ὑμῖν πανδαισίαν θαυσιλὴ πλουσίως, δυναμένην τρέφειν τὰς ἱεράς ὑμῶν ψυχὰς· ἀλλ' ἐπεὶ εἰμὶ πένης μόλις γε καὶ ἄρτον ὑμῖν καὶ ὕδωρ βραχύτατον, ταῦτα τὰ ἐλιγιστὰ ῥημάτια παρατίθωμι. Δέχεσθε οὖν παρακαλῶ τὸ ἐλλείπον ἐν τῇ πολυπροθεσίᾳ λογιζόμενοι χαίρω οὖν μεγάλως καὶ ὑπεραγάλλομαι ἐν ταῖς κατὰ θεὸν ὑμῶν προκοπαῖς καὶ διαβιώσεσιν· ἐν τῇ ὁμοφύλῳ ὑμῶν διαγωγῇ καὶ ὑπεξαγωγῇ τῶν ὑποτακτικῶν τληπαθημάτων. Καὶ ὅτι οὕτως ἐν ὀνόματι Κυρίου Θεοῦ ἡμῶν συνήχθημεν ἐπιτοαυτὸ πλείονες αἰρούμενοι οὐχ ἀπλῶς καὶ ὥς ἔτυχεν, ἀλλ' εὐσταθῶς καὶ θεωρεπῶς ἐν τῇ ἱκνηλατήσει τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων ἡμῶν πατέρων, μὴ διαιρούμενοι ταῖς γνώμας, μηδὲ ἐξελοθησικοῦντες ταῖς ἐπιθυμίαις, μηδὲ μεριζόμενοι ταῖς σαρκικαῖς σχέσεσι, μηδὲ κατατεμνόμενοι ταῖς ἰδιοκτημοσύναις, ἀλλ' ἐν ἐνὶ καὶ τῷ αὐτῷ πνεύματι συμβιβασζόμενοι καὶ συναριθμούμενοι, καὶ πρὸς μίαν ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμίαν καὶ πρὸς μίαν ἔφεσιν δουλεύειν καὶ εὐαρεστεῖν Κυρίῳ, ὡς ἐν ταύτῃ τῇ ἀγγελικῇ καὶ κοινοβιακῇ ζωῇ. Τοῦτο οὖν ὅλον Χριστοῦ τὸ δῶρον, τῆς Θεοτόκου ἢ χάρις, τοῦ Προδρόμου καὶ τοῦ Θεολόγου τῶν μεγάλων ἡμῶν δεσποτῶν ἢ εὐεργεσία· ὑμῶν αὐτῶν καλῶς βουλευσαμένων καὶ περωθέντων θείῳ πόθῳ καὶ ῥαγόντων κόσμου καὶ ἀναπετασάντων ἐκ τῶν χαμαιζήλων πραγμάτων ὡς εἰς οὐρανὸν αὐτὸν τῇ καλοβουλίᾳ.

Μακαρία οὖν ἡ ἱερὰ ὑμῶν πρόθεσις μακαριωτέρα ἢ θεοκίνητος ἀναχώρησις· ὁλομα-

SERMO V.

Gratum esse et disciplinam diligere.

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Cum vos ad catecheses vocarem, vellem varium multifariumque sermonem habere, ut plus quolibet caupona apponerem vobis abundantes cuiusvis generis epulas, quae sacras vestras animas pascere. Sed quia inops sum, vix panem vobis brevemque aquam paucorum horum verborum exhibeo. Suscipite ergo, quaeso, quod deest latitudine propositi aestimantes. Gaudeo ergo magnopere ac supergaudeo de vestris secundum Deum profectibus vitae incremento paribus, de concordii vestra conversatione, et in obedientiae laboribus perseverantia; et quia sic in nomine Domini Dei congregari plures in idipsum elegistis, nec temere et quasi casu, sed bene ordinati ac religiose sanctorum beatorumque patrum nostrorum vestigia prementes, non diversi sententiis, neque propriis cupiditatibus obsequentes, neque carnalibus habitibus dispertiti, nec suis quisque possessibus subdivisi, sed uno eodemque spiritu coadunati et connumerati, unica revera cupiditate, uno impetu servitis Domino ac placetis, quasi in altero quodam paradiso, in hac angelica coenobii vita. Totum hoc Christi donum est, et Deiparae gratia, Praecursoris atque Theologi magnorum patronorum beneficium. Suscepto a vobis ipsis praeclare proposito, et ad divinum amorem volatu, qui a mundo avulsi, et a terrenis rebus elongati estis in ipsum caelum bona vestra voluntate concessistis.

Beatum itaque sacrum vestrum propositum, beatior a Deo inspiratus secessus,

κρίστος ἡ τηλικαύτη ἐπιβίωσις· εἶπω τί καὶ ἕτερον· Μακάριοι καὶ οἱ τεκόντες ὑμᾶς· καὶ αἱ καλῶν αἱ βαστάσασαι ὑμᾶς. Καὶ οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος, διότι γραφικῶς σπέρμα ἐσχέ-
 κασιν ὑμᾶς ἐν Σιών καὶ οἰκείους ἐν Ιερου-
 σαλήμ. Καὶ γὰρ οὐκ ὀλίγον κηκεῖνοις πρό-
 σεστι τὸ χαίρειν ἐφ' ὑμῖν, ἥνίκα μάλιστα
 ἀκούουσι καὶ μανθάνουσι τὰ περὶ ὑμῶν εὖ
 εἶναι διὰ τῆς θείας καὶ ἐναρέτου καὶ ὑπο-
 μονητικῆς ὑποταγῆς ὑμῶν· ἐπεὶ καὶ ἐνιμάζε-
 ται ἡ ὁσπὺς αὐτῶν διὰ τῆς ἱερᾶς ἀπαρχῆς
 ὑμῶν καὶ οὐκ ἔστιν οὕτινοςοῦν οἰκία μὴ
 δεχομένη φωτισμὸν κατανυκτικὸν καὶ διὰ
 μόνης τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον ὑπομονηματίσεως.
 Τοσοῦτου καὶ τηλικούτου ὄντος ὑμῖν τοῦ ἀγα-
 θοῦ, καὶ ἡλικίης καὶ τηλικαύτης προσοῦσης
 ὑμῖν τῆς μεγαλοδωρεᾶς· καὶ οὕτω λέγω τῆς
 μέλλοντι αἰῶνι εὐζωΐας καὶ ἀρρήτου ἀντα-
 ποδόσεως· πῶς οὐκ ἔστι μοι χαίρειν τῷ τα-
 πεινῷ καὶ ἁμαρτωλῷ; καὶ πῶς οὐκ ἐπιθυ-
 μητὸν τοῦ προδουεῖσθαι παντοίοις ἔργοις καὶ
 λόγοις εἰς ἐπιμονὴν τῶν καλῶς θησαυριζο-
 μένων καὶ οἰκοδομουμένων ταῖς ἱεραῖς ὑμῶν
 ψυχαῖς; Ναὶ τοιγαροῦν χαίρω καὶ ἀγάλλομαι·
 ἀλλ' ὅσον τὸ χαίρειν, τοσοῦτον ἀνάπαλιν
 καὶ ὁ φόβος καὶ ὁ τρόμος μοι πρόσσεστιν.
 ἵνα μὴ ἐξ αἰτίας τῶν πολλῶν μου ἁμαρτιῶν,
 ὑπεισέλθοι τις ἀταξία ἐπανατρέπουσα τὰ πολ-
 λὰς πόνοις καὶ μόχθοις καὶ ἀγῶσι στηρι-
 χθέντα καὶ κτηθέντα ὑμῖν.

καὶ ὁ μὲν πρότερος λόγος, κατὰ κοινού·
 ἐπεὶ καὶ πρὸς τὸν καθέκαστον, ὅπως μὴ τις
 ἰδιογνωμάζῃ καθ' ἑαυτὸν, μὴδὲ ἀτονῇ ἀπὸ
 τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων, μὴδὲ σαλεύῃ τοὺς πό-
 θας ἐκ τῆς καθ' ὑπομονὴν στερεᾶς πέτρας τῆς
 ἀληθινῆς πρὸς τὸν καθεγούμενον πίστεως·
 μὴδ' ὁπωσοῦν ἄλλως ὑποδέχεται τὸν ὄφιν
 τὸν πολυκέφαλον, τὸν δόλιον καὶ ποικιλό-
 τροπον εἰς ἐξαπάτησιν ἁμαρτίας τῆσδε, κατὰ
 τούδε ἢ τούδε τὸν τρόπον, ἐν τῇ τῆδε ἢ
 τῇδε δικαιόρημοσύνῃ καὶ προφασιλογίᾳ· πο-
 λυτεχνος γὰρ ὁ τῆς ἁμαρτίας εὐρετής, ὁ
 ὁ τῶν κακῶν σπορεύς, ὁ πικρὸς σοφιστής, ὁ
 τοῦ θεοῦ ἀντάρτης, ὁ τῶν ἀγγέλων κατήγο-

beatissimum hoc vitae genus. Aliud quoque
 dicam: beati qui vos genuerunt, et uteri,
 qui vos portaverunt. Neque id incongrue
 dico, quia ut ait scriptura, semen habue-
 runt vos in Sion, et familiares in Hieru-
 salem. Nam et illi non modiocriter lae-
 tantur vestri causa, cum audiunt et di-
 scunt bene vobis esse propter sanctam
 et eximiam et perseverantem vestram
 submissionem. Namque et illorum foe-
 cunditas sanctificatur propter sacras ve-
 stras primitias; nullaque domus est, quae
 compunctionis lumen non experiatur, vel
 sola propinqui sui memoria. Tale tantum-
 que bonum quum vobis obtigerit, et tale
 tantumque donum cum sitis adepti (nec
 tantum dico orituram vobis in futuro sae-
 culo felicitatem et ineffabile praemium)
 quid ni ego gaudeam homunculus et pec-
 cator? Quid ni optabile sit omni operum
 genere atque verborum studere conser-
 vationi meritorum congestorum extructo-
 rumque sacris animabus vestris. Nae ego
 enim vere gaudeo laetorque, sed tamen
 quantum est gaudium, tantus vicissim
 timor tremorque me incessit, ne multorum
 peccatorum meorum causa, perturbatio
 aliqua obveniat, quae multis laboribus,
 conatibus et certaminibus adquisita et
 stabilita vobis bona subvertat.

Et pars quidem prior sermonis com-
 munitatem spectat. Deinde et singillatim
 monemus, ne quis propria sententia apud se
 deliberet, vel ad asceticos agones torpeat,
 neque pedes amoveat a firma perseve-
 rantiae petra, veracque erga praepositum
 fiducia, neque ullatenus multorum capi-
 tum serpentem admittat, dolosum inquam
 illum et ad suadendum hoc et illud pec-
 catum versutum, hoc et illo modo, hac et
 illa excusatione et praetextu: callidissi-
 mus enim est peccati inventor, malorum
 seminator, sophista acerbus, Dei adver-
 sarius, angelorum calumniator, de caelo

ρος, ὁ ἐξ οὐρανῶν ἀπολισσθήσας, ὁ εἰς γῆν ὡς ἀστραπὴ καταπεσών, ὁ εἰς τὸν παράδεισον εἰσεληλυθὼς κλέπτης, ὁ τὸν προπάτορα ἡμῶν Ἀδὰμ· φεῦ τῆς ἀβουλείας, ἐξαπατήσας ὁ ἔκτοτε καὶ μέχρι τοῦ δεῦρο πολυειδῶς καὶ ἁλλεπαλλήλως τὸ γένος καταμερίσας καὶ διαστήσας εἰς γλώσσας καὶ φυλὰς ἐθνικὰς ἀπιστίας καὶ ἀθείας, καὶ αὐτό γε τὸ χριστιανικόν, τὸ μὲν, γὰρ εἰς αἰρέσεις πονηράς, τὸ δὲ εἰς πράξεις ἡδέσμονες καὶ μυσαράς, καὶ εἰς ταῦτό φερούσας ἀπωλείας ὁλεθρὸν οὐ παύεται ἀδελφοὶ ὑποφέρειν οὗτος καὶ ἡμᾶς πειρᾶται τοξεύσαι καὶ τοῦσαι καὶ θανατώσαι τοῖς τῆς ἀμαρτίας βέλεσι.

Καὶ μάλιστα γε οἴδατε οἷον ἀγῶνα κέκτηται καὶ πόλεμον ἀσπονδὸν κατὰ τὸ πατρικῶς ἀποκαλυφθὲν ἡμῖν, εἰς τὸ ἄγιον ἡμῶν τάγμα, καὶ εἰς τοὺς καλῶς ἀγωνιζομένους, ὅτι περιόδουν νίκην καὶ μέγα τρόπαιον τὴν πτώσιν τοῦ μοναχοῦ, παρὰ τῶν ἀποστατικῶν αὐτοῦ δυνάμεων εἰδέχεται. Διὰ τοῦτο, τέκνα καὶ ἀδελφοὶ, δυσωπῶ παρακαλῶ, νουθετῶ, ἀσφαλῶς περιπατεῖτε, πάντοθεν περιπεφραγμένοι, ἐκατέρωθεν ἐνοπλισμένοι ὅλοτελῶς τεθωρακισμένοι, ἐν μηδενὶ διδόντες χώραν εἰσόδου αὐτῷ θανατικῇ· τοῦτο δὲ ἐστὶ κατωρθῶσαι, ἐκ τῆς ἀγαθῆς πεποιθήσεως καὶ ἀκλινοῦς ὁμολογίας ἐξαγορεύσεως τε παντοδαπῆς, ταπεινώσεως τε καὶ ὑπακοῆς ἀνυποκρίτου τε, καὶ μακροθυμίας ἀνολιγώρου. Καὶ ναὶ ἀντιβολῶ καὶ δεόμεναι ὑμῶν, διὰ τὸν θεόν, διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν, διὰ τὴν ζωὴν καὶ χαρὰν ἐκείνην· ἢ διὰ τὴν ἐναντίωσιν· λέγω δὴ διὰ τὸ πῦρ τὸ ἐξώτερον καὶ τὰ μυρία βασανιστήρια· ἔτι καὶ ἔτι καθυπομείνωμεν, ὑποδράμωμεν, εὐθυπορήσωμεν, διεξέλθωμεν, ἀντιστῶμεν, διελάσσωμεν, καταφθάσωμεν ἐκπεράσωμεν, ἀποπληρώσωμεν τὸ πέλαγος τὸ μέγα τοῦ αἰῶνος τούτου· ὅπως διὰ δόσιον θανάτου ἀμειψώμεθα τοὺς ἀμαραντίνους στεφάνους τῆς δικαιοσύνης· τὰ τῆς ἀθανασίας ἐπαθλα· τὰς μακαρίας τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀνεκδιηγῆτου ἀναπαύσεις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ

deciduis, in terram tamquam fulgur delapsus, paradisi latro, primi parentis nostri Adami (hem amentiam!) deceptor. Hic ab initio usque nunc multifarie humanum genus in linguas dispertivit, et tribus ethnicas infideles et irreligiosas: ipsamque adeo christianam gentem, partim in malas haereses, partim in impios mores ac detestabiles, qui ad eandem perditionis ruinam deducunt, non desinit, o fratres conferre. Idem hic in nos quoque arcum intendit, ut vulneret, et peccati sagittis interimat.

Praecipue vero scitis quale certamen bellumque implacabile, prout a patribus traditum accepimus, suscepit adversus sanctum nostrum ordinem, et qui in eo praeclare decertant: quia victoria inclyta magnumque trophaeum, monachi casus ab apostatico eiusdem exercitu aestimatur. Quamobrem, filii ac fratres, oro, obsecro, hortor, moneo, caute ambulate, septi undique, utrimque armati, cataphracti, nullum mortifero eius ingressui locum praebentes. Hoc enim vere est recte agere, cum recta fiducia, firma professione, plenissima confessione, humilitate et obedientia non simulata, patientia item et longanimitate non segni. Utique, utique, vos oro quaesoque per Deum, per remunerationem, per vitam laetitiamque illam. Vel, ut contraria etiam dicam, per ignem exteriores, per supplicia innumera, etiam atque etiam perseveremus, curramus, recta via pergamus, pertranseamus, resistamus, evadamus, perveniamus, finem attingamus, enavigemus mare magnum huius saeculi: ut per sanctam mortem immarcescibiles iustitiae coronas mercedis loco recipiamus, immortalitatis praemia, beatas aeternae vitae mansiones inenarrabilem, quietem in Christo Iesu Domino nostro: cui est gloria

τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΛΟΓΟΣ 5'

Ξυμπεῖν ξυνάδειν τοῖς ἀδελφοῖς ἀφ' ὧνως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Επισκοπῇ ἐπισκέπεται ὁ θεὸς τὴν φυτί-
αν ἡμῶν καὶ αὐτὸς ὁ φυτεύσας ὑμᾶς τὴν
ἀμπελον τὴν ἀληθινὴν ποτίσει τοῖς ὕδασι τοῦ
ἁγίου πνεύματος, καὶ αὐξήσει εἰς μέτρον τε-
λειότητος, καὶ πᾶσαν καρποφόρον, καὶ πᾶσαν
ἀληθινὴν ἀποδείξει. Ὑπὲρ ἐμὲ οὖν τὸ ἔργον,
ὕπὲρ τὴν ἀσθενείαν μου ἢ ἐγχείρησις. Τίς
εἰμὶ ἐγὼ κύριε εἰ θέμις εἰπεῖν, καὶ τίς ὁ οἶκος
τοῦ πατρός μου, ὅτι οὕτω κατελήφην μι-
αρός ὢν καὶ ἀκάθαρτος, καὶ οὐδὲ εἰς προβάτου
τάξιν ἐπαξιούμενος εἶναι; Ἀλλ' ἀνέχεται, ἀλλὰ
μακροθυμεῖ, ζητῶν μου τὴν ἐπιστροφὴν καὶ
τὴν ἀνάβλεψιν. Επεὶ, τίς στήσεται, καὶ τίς
ἐξιλάσεται περὶ ἁμαρτίας τῆς συμβαινούσης;
Τίς ποιμανεῖ τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐν ἰσχύϊ; τίς
ἐγγίσει θεῷ ἵνα προσαγάγῃ αὐτῷ καὶ τοὺς
ἄλλους, ἐγὼ μακρὰν ἀπώσμαι ὧ, τέκνα, κατὰ
διάμετρον τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ὅλως
χαίρω κἄν ἁμαρτωλὸς εἰμι, ὁρῶν ὑμᾶς εὐ-
θηνουμένους, καὶ ἐν ταῖς ἐντολαῖς τοῦ θεοῦ δια-
βιῶντας· καὶ ἕνα ἕκαστον ὑφούμενον καὶ πα-
ραμιλλώμενον τῷ ἐτέρῳ. ὅντως τέκνα ἐν ὑμῖν
ἐστὶν ὁ εὐλογούμενος καὶ λατρευόμενος καθα-
ρῶς καὶ τὸ Πνεῦμα ἅγιον ἐπαναπαύεται εἰς
τὴν συνάθροισιν ὑμῶν, καὶ ἡ χοροστασία
ὑμῶν, χορεία ἀγγελικὴ καὶ ἡ ψαλμωδία ὑμῶν
αἶνεσις τῶν ἁσωμάτων καὶ ὅλη ἡ ἀναστροφή
ὡς ἀληθῶς οὐράνιος διαγωγή, ἐν ᾗ οὐκ ἐστι
σαρκὸς καὶ αἵματος γνωρισμός· οὐδὲ ψέλημα
γνωμικόν· οὐδὲ φροντίς ἀπολλυμένη· οὐδὲ
σπουδὴ ματαιοπορούντων· οὐδὲ τρυφὴ διαλε-
λυμένη· οὐδέ τι τῶν πλανώντων καὶ πλανε-
μένων· ἐν οἷς ἐστὶν ὁρᾶν τοὺς ἐν κόσμῳ μά-
ταια καὶ ἐλαινὰ πονομένους· ἀλλὰ πάντα

et potentia cum Patre et Spiritu sancto
nunc et semper et in saecula saeculorum.
Amen.

SERMO VI.

*Conspirare et consonare
cum fratribus absque invidia.*

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Visitando visitabit Deus plantationem
nostram: idem qui plantavit nos vineam
veram, rigabit sancti Spiritus aquis,
et augebit in mensuram perfectam, to-
tamque fructuosam, totamque sinceram
efficiet. In me ergo incumbit opus: meae
infirmittatis est officium. Quis ego sum,
Domine, si ita loqui fas est, aut qualis
est domus patris mei, ut sic eligerer,
pollutus cum sim et impurus, et neque
in ovis serie dignus reponi? Sed sustinet
Dominus, diu expectat, meum quaerens re-
spectum et confessionem. Etenim quis sta-
bit ad propitiandum pro eveniente peccato?
Quis gregem eius valide reget? Quis Deo
propinquabit, ut et alios ad eum adducat?
Ego tantum absum, o filii, quantum a
terra caelum. Attamen summe gaudeo,
quia peccator licet, video vos bene com-
positos et in mandatis Dei vitam tradu-
centes, et unumquemque adultum et alios
superare conantem. Vere inter vos est,
o filii, homo benedictus pureque Deo ser-
viens, et Spiritus sanctus in conventu
vestro requiescit: et congregatio vestra
angelicus chorus est: et plasmodia vestra
incorporeorum laudatio: totaque conver-
satio vere est caelestis vita, in qua carnem
et sanguinem agnoscere non est; ubi
neque propriae sententiae voluntas, neque
rerum eaducarum cura, neque humanorum
sollicitudo, neque effugae deliciae, nec
aliquid decipiens aut deceptum. Quibus
in rebus videre est versantes mundanos

γαλήνης καὶ εἰρήνης ἀνάμεσθα μία βούλησις, μία ψυχὴ καὶ καρδίᾳ κατὰ τοὺς ἀποστόλους, εἰς ὁρόμους, εἰς πόδες, θεοῦ ἐπιτυχεῖν μία ζωὴ κοινὰ τὰ ἀμφοτέρω· ἡ οὕτως θεόκλητος ἀδελρότης, τὸ των ἀγγέλων μέμημα· τὸ μῦρον τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα, τὸν πώγωνα τὸν Ααρών· οἱ ἐν σάρκι καὶ ὑπὲρ τὸ σωμα· οἱ ἐν κόσμῳ, καὶ ἐκτὸς τοῦ κόσμου διὰ τῆς ἀπαθείας. Δότε οὖν λοιπὸν χεῖρα, τέκνα ἡγαπημένα, ὁρέξατε βοηθεῖαν τῇ ἐμῇ ἀσθενείᾳ, ἵνα δυνηθῶ ἀφηγεῖσθαι οὕτως ἐφθάσατε καὶ κατελάβετε εἰς μέτρα ἀγαθὰ καὶ ἀρμόδια καὶ πάτρια, οὐ μόνον κατὰ τὰ πρότερα, ἀ ἴσασιν οἱ πολλοὶ, ἀλλὰ κατὰ τὰ παρόντα καὶ τὴν μέσσην καὶ βασιλικὴν ὁδὸν ὁδεύοντες τὴν ἐφ' ἐκότερα κρημνωδίαν ἀποφύγετε.

Αποδεκτέα οὖν ὑμῶν ἡ ἀσκησις καὶ ἡ ἐγκράτεια, οἱ ὕπνοι καὶ αἱ γρηγόρσεις, αἱ ἡσυχίαι καὶ λαλῖαι, οἱ κόποι καὶ ἀνέσεις, αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ ἐντεύξεις· καὶ εἰ μὲν μικρὸν συμμετριάζομεν καὶ συγκάτερχόμεθα, ἀλλὰ πάλιν συνανυψούμεθα, καὶ κἄν ἡ παροῦσα ὥρα παρετρεψεν, ἀλλ' ἡ ἐφ' ἐξῆς ἀνωρθώσατο. Επέστη γὰρ κατήχησις, επέστη ὁρθρος, ἀλλῃ λειτουργία, ἀνάγνωσμα, βίος ἀγίου καὶ πάλιν πρὸς ἑαυτὸν ἐπανάγεται ὁ ὑποσκελιζόμενος, καὶ ἀλλήλων ἐσμέν βοηθεῖα, καὶ περιφραττόμεθα ἑτεροίως, καὶ οὕτως οὐκ ἔχει χώραν καθ' ἡμῶν, εἴπερ ἔχομεν τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ, ὁ διάβολος. Δεῦρο δὴ τέκνα μου, ἀποδύσασθε ὡς ἥδη ἀρχόμενοι, καὶ πάλιν πᾶν θέλημά ὑμῶν καὶ ἐπειχθήτω ἕκαστος εἰς τὴν διακονίαν αὐτοῦ, καὶ μηδεὶς ποιείτω τὸ ἔργον κυρίου ἀμελῶς, δεδιώς τὴν κατὰ τοῦ καταφρονητοῦ καὶ γογγύστου ἀράν· καὶ ὁ ἔρρορος σκοπεύτω, καὶ ὁ ἐπιτάσσων ἐνθέως ἐγκειλεύτω, καὶ ὁ ὑπήκοος χριστομιμήτως κινείσθω, καὶ ὁ ἐπιτηρῶν ἐπιτηρεῖτω, πάντες ἐργαζόμενοι παρατηροῦντες ἕκαστοτε τοὺς καιροὺς. Καίρὸς ἐργασίας, ἐργάζεσθε· καιρὸς

homines, qui in stultis et miserandis laborant; sed omnia sunt tranquillitatis pacisque plena: una voluntas, una anima, unum cor, veluti apostolis contigebat; unus cursus, unum desiderium, Deo videlicet potiendi: una vita, communia utrimque bona, vere divinitus adunata fraternitas, angelorum imitatio, unguentum descendens in barbam, in barbam Aaron; homines in carne, sed corpori superiores, viventes in mundo, sed propter impassibilitatem suam extra mundum. Porrigite ergo manum, filii carissimi, praebete auxilium infirmitati meae, ut possim ducatum praebere. Vere iam pervenistis ad mensuram bonam et congruam et patribus vestris dignam, non modo prioribus actis, quae multi sciunt, sed et praesentibus: et media regalique via incedentes praecipitium utrinque vitastis.

Laudabilis itaque ascetica vestra vitae ratio et continentia, somni et vigiliae, silentia et locutiones, labores et solatia, orationes et lectiones: quod si aliquando temperato rigore consociamur, rursus in sublimia pariter attollimur: et si praesens hora paululum nos inclinavit, at sequens nos erigit. Adest enim catechesis, adest matutinum, et alia liturgia, lectio, vita sancti alicuius, et ad se redit, qui parumper aberraverat, invicemque auxiliamur, variaque ratione communimur. Et revera non est diabolo locus adversus nos, si Dei auxilio patimur. Adeste dum igitur filii mei: incumbite operi quasi modo incipientes, certamen contra omnem voluntatem vestram, et unusquisque munus suum strenue prosequatur; nemoque faciat opus Dei negligenter, metuens indictam contemptori et murmuratori maledictionem. Et qui inspector est, inspiciat: et qui praeceptor, illico praecipiat; et subditus Christum imitans, satagat: et observator diligenter observet: cuncti operantes et

ἡσυχίας, ἡσυχάσατε καιρὸς προσευχῆς. προσεύξασθε καθαρῶς· κλαύσατε, θαυμάσατε, ἐπιείπερ εἰς πένθος κεκλήμεθα. Εἰ δὲ καιρὸς μεταλήψεως, μεταλάβωμεν εὐχαρίστως τῶν παρατιθεμένων. Καιρὸς λαλιᾶς, λαλήσωμεν ἐν συνέσει καιρὸς γὰρ τῷ παντὶ πράγματι, καθὼς τὰ λόγια τοῦ Θεοῦ. Καὶ οὕτως ἀναστρεφόμενος καλῶς βαδίζων πορεύεται ἐσθίων ὥς μὴ ἐσθίων λογιζόμενος, ὑπνῶν ὥς μὴ ὑπνῶν εὐρισκόμενος, ἐμιλῶν ὥς οὐχ ἐμιλῶν δοκούμενος· καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν ἐμοίων, ἐστὶν συνορθῶν θεοδιόχτοις οὖσιν. Ἐν τούτοις οὖν κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν κρατύνοι, δυναμώσιν, ἐμβασιώσιν τὰς καρδίας ὑμῶν ἐπὶ πλεῖον εἰς αἰνεσιν καὶ δόξαν αὐτοῦ, εἰς καύχημα ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, εἰς κληρονομίαν βασιλείας οὐρανῶν, ὑμῶν αὐτῶν τῶν ταῦτα ἐνεργούντων ἐν αὐτῷ Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς πρέπει πᾶσα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

tempora semper observantes. Tempus operandi? operamini. Tempus silendi? silete. Tempus orationis? orate sincere, plorate, lacrymimini, siquidem ad flendum vocati fuimus. Quod si tempus est sumendi cibum, sumamus cum gratiarum actione quicquid apponitur. Tempus loquendi? prudenter loquamur. Unicuique enim negotio tempus est, prout Dei oracula aiunt. Atque ita se quisque gerens bene gradiens procedit: comedens, ceu qui non videtur comedere: dormiens, quasi non dormiens comperiatur: colloquens, quasi qui non loquens appareat: et alia his similia vosmet ipsi a Deo edocti potestis cognoscere. In his itaque dominus Deus magis roboret, stabiliat, atque confirmet corda vestra ad laudem gloriamque suam, ad mei peccatoris gaudium, ad haereditatem regni coelorum adeundam a vobis, qui talia operamini; in ipso Christo Iesu Domino nostro; cui est honor et adoratio cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Ζ'

Φθάσκει τὸ τέρμα τεσσαρακονθημέρως.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἦδη πρὸς αὐτὴν ἐσμὲν τὴν ἀποπεραίωσιν τῶν νηστειῶν· ἀποκαταλήγει γὰρ ὡς ὄρατε· καὶ ὡς ἐκ τῶν ἀνωθεν χρόνων τὸ ἱερὸν γράμμα διδάσκει ἡμᾶς, ἐν ταύτῃ ἐπισυνῆχθαι τοὺς κατὰ τὴν ἁγίαν πόλιν ἐρημικῶς αὐτὴν διατελοῦντας μακαρίους πατέρας ἡμῶν· ἀλλ' ἐκείνοι μὲν, ὅτε τὰ τῶν ἀρετῶν ὕψη κατειληρότες, μέγιστα τῆς εὐσεβείας πράγματα καὶ ψυχικὰ δωροδότηματα προσενηνόχασιν τῷ παντὶ ἀγαθῷ ἀνενδεῆ καὶ πλήρει δεσπότῃ Θεῷ ἡμῶν. Οὐ μὲν δὲ μικρὰ καὶ παρὰ πολὺ τῆς ἡμετέρας καὶ αὐτοὶ συνεισενέγκασιν·

SERMO VII.

Quadraginta dierum terminum attingere.

FRATRES MEI ET PATRES,

En in ipso versamur ieiuniorum fine, quae, ut videtis, iam desinunt. Ac veluti ab antiquis temporibus sacrae litterae nos docent, hoc anni articulo congregari solebant beati patres nostri, qui sanctam urbem, eremitico tamen vitae instituto, incolebant. Sed illi quidem, utpote qui virtutum apicem attingerant, maxima pietatis facinora, et spiritalia dona offerebant ei, qui nullo bono caret, immo redundat, Domino Deo nostro. Ceterum haud exigua, sed et valde digna vos quoque

καὶ ὁ μὲν, ἵνα τὰ ἐν ὑμῖν ἐγκαλλωπιζόμενος ὥσπερ ἑαυτοῦ εἶπω· ἡ γὰρ τοῦ υἱοῦ τιμὴ ἐπὶ τὸ τοῦ πατρὸς πρόσωπον διαβαίνει, προσήξε τὴν πρώτην καὶ κυρίαν τῶν ἀρετῶν ἀγάπην· ὁ δὲ, τὴν θεολαμπῇ ταπεινοφροσύνην· ἄλλος, τὴν χριστομίμητον ὑπακοήν· ἕτερος τὸ σύντονον τῆς ἐν προσευχαῖς καὶ ψαλμοδίαις ἀγρυπνητικῆς παραστάσεως· ἕνιος δὲ, τὸ περὶ τῶν ἐν χερσίν ἐργασιῶν εὐτόνόν τε καὶ συντεταμένον· ἔμοι δὲ οὐκ ἀνεγκομιάστα καὶ ταῦτα διαχύσεως συστολὴν, καὶ ἀκαιροβλεψίας σύντευξιν, καὶ βαδίσματος εὐθυπορίαν, καὶ περιστροφῆς καὶ ἀποκρίσεως εὐσυνεσίαν· ἔω γὰρ λέγειν παρρησίας ἀποσύγησιν, καὶ πολυλογίας ἀπόπεμψιν καὶ ἀδιδηφαγίας ἐγκράτευσιν, καὶ πολυπνίας ἀλλοτρίωσιν, καὶ στιχολογίας διαμελέτησιν καὶ τὸ τελευταῖον καὶ πρῶτον εἰπεῖν τῶν ἡμετέρων καλῶν, τὴν μακαρίαν καὶ μαρτυρικὰν τοῦ οἰκείου θελήματος ἐκκοπὴν, ἣν μόνην ἀληθινὴν θυσίαν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Κύριος. Τούτων οὖν ἕκαστον, ὧν ἀπηριθμήσαμεν, καλὸν καὶ ὅσιον προσένεγμα, καὶ θαρρῶ εἰπεῖν, οὐδεὶς ὑμῶν ὥφθη κενὸς ἐναντίον τοῦ θεοῦ καθὼς γέγραπται· ἄλλ' εἴ τι καλὸν ἐν ἑαυτῷ φέρων πλὴν ἑμοῦ τοῦ ταπεινοῦ· ὠκοδομήκατε τοιγαροῦν ἐπὶ τὸν θεμέλιον τοῦτον τῆς ἀσκήσεως ὑμῶν, χρυσὸν, ἄργυρον, καὶ λίθους τιμίους, τὰ ἀκατάκαυστα τῆς δοκιμασίας τοῦ μέλλοντος αἰωνίου πυρὸς ἔργα, καὶ οὐ τῆς ἐναντίας καὶ εὐπρήστου μοίρας· ἃ δὴ αὐτὸς ὁ θεὸς ἀπόστολος ἐπιφέρει, φησί· Χόρτον, ξύλα, καλάμην καὶ τὰ τούτοις ὅμοια· μή γὰρ οὐ τοιοῦτον ἡ φιλαμαρτωσύνη καὶ ἡ παθοδουλεία καὶ αἰσχρολογία καὶ φιλεχθρία, φατριασμός τε καὶ συνδυασμός καὶ ἀπολακτισμός, καὶ εἴ τι ἄλλο τῶν τοιούτων;

Επεὶ οὖν ἐπικρατεῖς ἐν ταῖς μικραῖς ἡμέραις γεγονάτε τῶν ἐπαινουμένων, μή τι ἀπολέσωμεν, ἀδελφοί, μηδὲ ὑπενδῶμεν, ἀντιβολῶ καὶ δέομαι, διὰ τῆς τοῦ καιροῦ ὑπαλλαγῆς· ἄλλ' ἀλλασσέσθω μὲν ὁ χρόνος καὶ ἡ ἡμέρα

contulistis. Et alius quidem (ut vestra merita glorians tamquam mei ipsius dicam, nam filii honor ad patris personam transit) alius, inquam, primam obtulit et praecipuam virtutum, caritatem; alius splendentissimam humilitatem: alius imitatricem Christi obedientiam: alius constantem ad preces atque psalmodias vigile interventum. Aliquis vero in manualibus opificiis intentam perseverantiam. Sed ego ne haec quidem sine laude praeteribo, effusi animi cohibitionem, importuni intuitus refractionem, incessus decorem, conversationis et responsionis prudentiam. Mitto dicere audaciae detestationem, garrulitatis omissionem, voracitatis continentiam, multi somni omissionem, recitandarum precum studium, et postremo, quod primum dicendum est bonorum nostrorum, beatam et martyricam propriae voluntatis abdicationem, quod solum verumque sacrificium a nobis exigit Dominus. Singula haec, quae enumeravimus, pulchra sanctaque oblatio sunt: audeoque dicere neminem ex vobis apparuisse vacuum coram Deo, uti scriptum est; sed quod boni in se habuit attulisse, me misero excepto. Aedificate igitur super hoc fundamento religiosae vestrae vitae aurum, argentum, lapides pretiosos, opera videlicet, quae aeternus ille futuri experimenti ignis non comburet: non autem contrarii generis comburendam materiam, quam ipse divus apostolus pergit dicere: Foenum, ligna, stipulam, et his similia. Nonne enim talia sunt peccati amor, cupiditatum servitus, turpiloquium, contentiosum ingenium, coniuratio, coitio, oblutatio, et quidvis eiusmodi.

Quoniam vero laudabilia haec paucis diebus obtinuistis, ne quid horum amittamus vel relaxemus, oro quaesoque, per temporis volubilitatem. Sed mutantur sane tempora et dies prout libuerit, et quo-

ὅπως βούλεται, καὶ ὅπως διεξάγεται τῷ θεῷ βουλήματι. Αὐτοὶ δὲ μένετε, φησὶν ὁ κύριος, ἐν τῇ ἀγάπῃ τῇ ἐμῇ, καὶ ἀναλλοίωτοι ἔστέ· μᾶλλον δὲ ἵνα ὑψηλότερον εἶπω, εὐαλλοίωτοι πάντοτε ἀλλοιούμενοι τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν· ἀπὸ μικροῦ κατορθώματος σπινθήρος εἰς πυρσὸν ἐξαπτόμενοι καὶ ἀπὸ ἀστρου εἰς σελήνην μεταποιούμενοι· εἰδ' οὖν, ἀλλ' ἀπὸ σελήνης εἰς ἥλιον μεταλλασσόμενοι· καὶ μήπω σταίητε τοῦ δρόμου· μήτε ἐπιστρέψετε πρὸς τὰ ἡδέα τοῦ κόσμου, τὰ μικρῶς σαίνοντα, καὶ αἰωνίως γλέγοντα, τὰ ὡς ὄναρ παρερχόμενα, καὶ ὡς πρᾶγμα κολαζόμενα, τὰ εἰς δοκιμὴν καὶ ἄθλον ἀρετῆς κείμενα, καὶ τοῖς μὲν θεοσεβέσι νικώμενα, τοῖς δὲ σαρκόφροσιν ἀήττητα καὶ ἀνίκητα.

Τίς ἂν μοι δοίῃ λόγον, ἵνα ὡς ἂν ἐβουλόμην τὸν ἐν τῇ ταπεινῇ μου ψυχῇ ἐγκινημένον λόγον, διήκῃσα ἐν ταῖς ἱεραῖς ἡμῶν ἀκοαῖς, εἰς τὸ πρὸς θεὸν αἵρεσθαι καὶ συνεπαίρεσθαι ὑμᾶς προθυμότερον μᾶλλον· πλὴν σοφοὶ ἔστε παρ' ἑαυτοῖς διδασκόμενοι καὶ νοθεύοντες. Ἐμοὶ δὲ καὶ πάλιν ἐπὶ τὸ προκείμενον ὁ λόγος, εἰ καὶ μικρὸν ἐξέδραμεν· ἵνα τῷ αὐτῷ κανόνι στοιχοῦντες τῆς προκρατηθείσης ὑμῶν καταστάσεως ἐν ταῖς προτοῦ ἡμέραις, οὕτως καὶ τὴν προεόρτιον ἑορτὴν τῶν βατίων ἑορτάσωμεν, καὶ τὴν τοῦ μοναστηρίου ἀνοίξιν ποιησώμεθα, καὶ τὴν παρουσίαν τῶν ἐπερχομένων ὑποδεξώμεθα, καὶ ἰδωμεν, καὶ συντευξώμεθα, καὶ προσαγορεύσωμεν ὡς ἂν τύχη τινὶ τῶν διαφόρων προσώπων, μάλιστα γὰρ τῶν καθ' ἡμᾶς μοναδικῶν· ὡς ἂν εἰς δόξαν θεοῦ γενέσθαι πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς· καὶ ἵνα οἱ ὁρῶντες, λέξωσιν ἐκεῖνο· ὅτι ὁ θεὸς ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον. Εἰ δὲ καὶ θεοὶ πρόσθεν γενέσθαι, πάντως δὲ γενήσεται, κατὰ πολλοὺς τρόπους, τὸ αὐτὸ παρατηρητέον. Οὕτω θεαρέστως καὶ τὸ μέγα καὶ ἱερὸν Πάσχα ἑορτάσωμεν, τοῖς πάθεσι τοῦ κυρίου συμμορφούμενοι, καὶ τῷ τῆς ἀναστάσεως φωτὶ καταλαμπόμενοι, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος

modo divina voluntate regentur, vos autem manete, inquit Dominus, in dilectione mea, et immutabiles estote: immo ut sublimius dicam, semper vos immutantes ad meliorem conversionem; a minimi boni scintilla, in facem inflammati, ab astro in lunam conversi: vel potius ex luna in solem; neque unquam in cursu subsistatis, neque ad mundi iucunditates respiciatis, quae paululum blandiuntur, et aeternaliter exurunt: quae tamquam somnium praetereunt, et tamquam opus effectum puniuntur, et ob experimentum certamenque virtutis proposita sunt: quae videlicet a vere religiosiis hominibus superantur, apud carnales autem sunt indomita et invicta.

Quis mihi verba suppeditet, ut quantum vellem, reconditam in humili anima mea orationem ad sacras vestras aures facerem personare? Nempe ut ad Deum magis magisque attollamini, et alacrius simul contendamus. Verumtamen estis sapientes, vosque ipsos docetis et commonetis, meus vero sermo post brevem excursionem ad propositum redit. Nempe ut vos eidem regulae sitis obsequentes, et in suscepto antehac morum statu permanentes, sic etiam Palmarum solemnitatis vigiliam celebremus, et monasterii fores patefaciamus, et ingredientium praesentiam admittamus, videamus eos et alloquamur, prout cuique persona quaevis occurrerit, praecipue tamen de monachis nostris: ut ad Dei gloriam nostra omnia fiant: et ut qui vident, dicant illa divi apostoli verba, Quod Deus in nobis est. Quod si extra prodire necesse fuerit, fiat utique prout res tulerit; ita tamen ut praedicta observentur. Sic cum Dei beneplacito magnum quoque sacrum Pascha celebriamo, passionibus Domini conformati, et resurrectionis laeo collustrati, in Christo Iesu Domino nostro;

τὸν τῷ παναγίῳ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐ-
τοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Θ'

Τῶν τῶν Βαλίων αἰσίως τιμητέον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τοῖς ἐν σταδίῳ τρέχουσιν ἐπειδὴ πρὸς
τέρψιν ἀνθρωπίνην τοὺς ἀγῶνας καταβάλλ-
ονται, φθαρτοὶ στέφανοι περιπλέκονται κατὰ
τὸν ἀπόστολον· ἡμεῖν δὲ τοῖς τὸ πνευματικόν
σταδίον διαδραμοῦσι τῆς ἀγίας τεσσαρακο-
στης, οἷς ὁ ἀγωνοθέτης ἄφθαρτος καὶ τὸ
βελῆρον ἀγγελικόν, ἀμαράντινοι δηλονότι
οἱ τῆς δόξης στέφανοι. Οἷοι δὲ οἱ ἀγῶνες
ὑμῶν; Νενηστεύκατε εὐτόνως· ἡγρυπνήσατε
θεόντως· μεμελετήητε νηφαλέως· εἰργάσασθε
ἀνολιγώρως· τετηρήκατε τὸν νοῦν ἐν ἀγνό-
τητι, τὴν γλῶτταν ἀπὸ καταλαλιάς, τὰ χεῖλη
ἀπὸ ἀργολογίας· πάντα ὑμῶν τὰ μέλη, ἀπὸ
πάσης ἀμαρτίας, ὅπλα δικαιοσύνης παρασ-
τήσαντες· ὄργανα εὐαρμοστίας τῆς ἐνθέου
διαβιώσεως. Οὕτω καλῶς καὶ εὐαποδέκτως
διηγύσατε τὸν δρόμον ὑμῶν, ὥς οὐδέποτε
δοκῇ πρότερον· ἀλλὰ πόθεν; ἐκ τῆς καλλίστης
ὑμῶν προσοχῆς, μᾶλλον δὲ ἐκ τῆς τοῦ Θεοῦ
ἀγαθότητος, ἐξ ἧς καὶ πᾶσα δόσις ἀγαθὴ
καὶ πᾶν δῶρημα τίλειται, ὥς γέγραπται. Ἐν
τούτοις καὶ ἐν ἐνθουσιασμοῖς τὸν ταπεινὸν πατέρα
ὑμῶν· μᾶλλον δὲ ἐλάχιστον ἀδελφόν, ἐδεξιώ-
σασθε μάλα πλουσίως, ἀνεπαύσατε τῷ πνεύ-
ματι. Τί γάρ ἐστι θυμηρέστερον πατρὶ, ἢ τοὺς
ἑαυτοῦ παῖδας ὁρᾶν δι' ἀρετῆς αὐξομένους,
καὶ ἐν τῇ νουτῇ ἡλικίᾳ πρακώποντας. Ἀπέχω
ὑμῶν τὰς χάριτας· ἀπέλαβον ὑμῶν τὰς εὐερ-
γείας· ἀπανάμην ὑμῶν τὰ ἀνδραγαθήματα·
εἶδον ὑμᾶς ἀταράχως διελθόντας τὰς σепτάς
ἡμέρας, καὶ ἡγαλλίασε τὸ πνεῦμα μου· ἐώ-
ρακα ὑμῶν εὐκατάνυχτα τὰ ἱλαρὰ πρόσωπα
καὶ ἡσθόμην ὑμῶν τὴν κατὰ ψυχὴν λαμπρό-
τητα· ὑπὲρ χρυσίον ὑπὲρ λίθους τιμίον ἐν-
δόξων καὶ πολυτελῶν· καὶ εἰ καὶ πτωχεύω

cui est gloria et potentia, cum Patre et
Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula, saeculorum. Amen.

SERMO VIII.

Palmarum diem decenter honorandum.

FRATRES ATQUE PATRES,

In stadio currentibus, quoniam ob
humanam oblectationem certamina pro-
ponuntur, corruptibiles, ut ait Apostolus,
coronae contexuntur. Vos autem spiritale
sanctae quadragesimae decurrentibus sta-
dium, cuius praeses est immortalis, spe-
ctatores autem angeli, immarcescibiles
nimirum, coronae. Qualia vero certamina
vestra extiterunt? ieiunastis fortiter, vi-
gilastis ut par erat, serio meditati estis,
adlaborastis, minime socordes, mentem in
sanctitate retinuistis, linguam a garru-
litate, labia ab otiosis verbis, membra
vestra omnia ab omni peccato prohibui-
stis: arma iustitiae, et eximiae vitae idonea
instrumenta adhibuistis. Sic bene ac lau-
dabiliter cursum vestrum, quantum antea
ne puto nunquam, exegistis. Unde hoc?
Nempe ex optima vestra sedulitate, magis
vero ex Dei bonitate, unde omnis datio
bona et omne donum perfectum, ut scri-
ptum est. His me quoque exhilarastis hu-
mitem patrem vestrum, immo minimum
fratrem, affluenter admodum munerati
estis, spiritum meum recreastis. Quid enim
incundius patri est, quam filios suos videre
virtute auctos, et in intellectualem aeta-
tem proficientes? Habeo gratias vestras:
recepī vestra beneficia: fortia facta vestra
iuverunt me. Vidi vos imperturbate sacros
dies exigere, et exultavit spiritus meus:
spectavi bene compunctos et hilares vultus,
et gavisus sum vestrarum animarum
splendore: supra aurum, supra lapides
pretiosos, supra aliud quodlibet aestima-

τῷ πνεύματι, ἀλλ' ἄρτι πεπολούτηκα· καὶ οὐχ ὁ πατήρ τοῖς τέκνοις, ἀλλὰ τὰ τέκνα τῷ πατρὶ ἀντεσταμμένως τεθησαυρίζατε· εἴη δὲ ὑμῶν ὁ πλοῦτος πεφυλαγμένος καὶ ἀνεπιβούλευτος πρὸς τὸ ἐξῆς· φανείη ὑμῶν τὰ ταμεία τῶν ἀγαθῶν ἀνεπιχείρητα καὶ ἀκλόπωτα· χαρισθεῖη ὑμῖν χάρις ἐπὶ χάριτι, πλοῦτος ἐπὶ πλούτῳ μέχρι τέλους τῆς ζωῆς ὑμῶν.

Ἐσται δὲ τοῦτο πῶς; ἀλλ' ἡ ἐκ τοῦ μὴ ἀμερινησαι καὶ ἀναπεσεῖν κατὰ τὸν ἐξῆς χρόνον· καὶ μάλιστα ἡνίκα ἐπεισῇ τὸ ἅγιον Πάσχα, τοῦ καιροῦ ἐπιφέροντος ὑποστολὴν τῆς ψαλμωδίας, τῶν ὥρῶν, γονυκλισιῶν, προσευχῶν, τῶν τόνων, τῶν νυκτεριῶν· προσθήκη ἐν τοῖς βρώμασι φημὶ, οἶνου, ἐλαίου, ὄψου καὶ τῶν κατ' ἀνεσιν ἄλλων τρόπων· ὕπνου μεσημερινοῦ, διφαγίας, προόδου τε καὶ εἴ τινας τῶν συμβαινόντων· ὥς ἐὰν μὴ εἴη νήφων ὁ νοῦς καὶ πάντα αὐτάρκως καὶ κατὰ τάξιν ποιούμενος κινδυνεύσειεν ἂν ἀπολέσαι ἃ καλῶς ἐκτήσατο, καὶ ἐκ πλουσίου ἀθρόον φάνεταί πένης· καὶ ἐξ ὕψους ὁδότης κατενεχθήσεται εἰς ἀτιμίας πτώμα. Διὸ παρακαλῶ καὶ δέομαι, ἀσφαλῶς ἔχετε πάντοτε, μέχρις ἂν φύγοιμεν ἐκ τῶν ἐνθύνδων πρὸς τὰ ἐκεῖ ἀσφαλῆ καὶ ἄσυλα μεδιστάμενοι. Τί δὲ αἱ μακάριαι αὗται ἡμέραι ἐν αἷς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν ἦκει τὸν Λάζαρον ἀναστῆσαι ἐκ νεκρῶν τετραήμερον; εἴ τις οὖν ὑμῶν ἔχει νοῦν νενεκρωμένον καὶ οἶον δεδεμένον τοῖς πάθεσιν, αἰνησάτω, ὥς αἱ περὶ Μάρθαν, καὶ ἀκούσεις Λάζαρε θεῦρο ἔξω· ἐξ ἐμπαθείας εἰς ἀπάθειαν. Τί γὰρ τὸ ἀντιστατοῦν τῷ λόγῳ καὶ οὐκ εἶκον τῇ βίᾳ φωνῇ; μόνον εἰ θερμῶς αἰτοίμεθα καὶ προσκείμεθα, οὐ τότε μόνον, ἀλλὰ καὶ νῦν θεὸς πάρεστι· καὶ καθὼς φησὶν, Ὁ πατήρ μου ἐγὼ ἄρτι ἐργάζεται, καὶ ἐγὼ ἐργάζομαι· φίλον αὐτῷ πολλοὺς Λαζάρους νόας καθ' ἐκάστην ἐγείρειν τε καὶ ζωοποιεῖν. Τί δὲ ἡ τῶν βαίτων ὑπαπαντὴ καὶ προσωποπὴ τοῦ βασιλέως τῶν ἀπάντων; ἀλλ' ἐκεῖ μὲν ἐν Ἱερουσαλὴμ εἰσεληλυθὸς, εἰσέσθῃ τὰ Ἱεροσόλυμα βοῶντα καὶ λέγοντα· Ὡσαννὰ ἐν τοῖς ὑψίστοις, εὐλο-

bile in mundo, gloriosum et pretiosum. Quod si antea pauper spiritu fui, nunc dives: neque pater filiis, sed filii patri versa vice thesaurizaverunt. Sint utinam vestrae divitiae posthinc bene adversus insidias custoditae. Sint opumstrarum arcae intactiles et indireptae. Det vobis Deus gratiam supra gratiam, divitias supra divitias, usque ad vitae vestrae finem.

Quomodo vero id fiet? Nempe si non inconsiderate, si non animo remisso fueritis consequente tempore: praesertim sancto paschali instante, quod tempus affert contractionem psalmodiae, horarum, genuflexionum, orationum, tonorum nocturnorum ac vigiliarum; incrementum vero ciborum, vini dico, olei, ferculi, et aliorni ad recreationem modorum, somni meridiani, duplicis convivii, exitus, et si quid aliud occurrerit: ita ut nisi mens fuerit vigilans, et cuncta sobrie ordinatimque agat, periculum incurrat pessum dandi, quae bene acquisiverat, ut ex divite repente inops appareat, et a gloriae celsitudine in ignominiae lapsum praeceptis detur. Quamobrem oro et obsecro, cauti semper estote, donec hinc fugiamus, et ad illa tuta et indirepta migremus. Nonne hi beati dies sunt, quibus Dominus ac Deus noster venit ad Lazarum quatri-duanum a mortuis suscitandum? Si quis ergo vestrum animo est emortuo, et quasi passionibus alligato, oret, fleat, uteae, quae erant cum Martha, audietque: Lazare, veni foras; ex passione ad impassibilitatem. Quid enim resistere Verbo poterit, aut voci divinae non cedere? Tantum ferventer oremus et instemus; non tunc tantummodo, sed nunc etiam Deus adest; et quemadmodum ait: « Pater meus usque modo operatur, et ego operor ». Solet ipse multorum Lazarorum mentes quotidie suscitare et vivificare. Cur vero hic Palmarum occursus et regem omnium pompa

μένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου. Μέγα γὰρ ἦν τὸ κατὰ τὸν Λάζαρον θεωρούμενον, καὶ προφητεία πέρας ἐλάμβανεν. Ἐνταῦθα δὲ ἡ πρὸς τὴν πόλιν τῆς ψυχῆς ἡμῶν εἰσοδος αὐτοῦ εἰ γένοιτο, σεισθήσεται πᾶσα δαιμονική ἐσθήρεια ἀλαλαζούσης τῆς καρδίας ἡμῶν ἐὺχαριστήρια καὶ ὑμνητήρια· οὕτω μετανοήσιν οὖν τὰ πράγματα, καὶ ἐνεργούσας αἰεὶ δεικνύειν ἐν ἑαυτῷ κατὰ τὰς ἐπιστάσεις τῶν δεσποτικῶν ἑορτῶν, τὰς τοῦ δεσπότου θείας ἐπελεύσεις τὲ καὶ θεοσημείας.

Πρόσκειται μετὰ τούτων εἰς ἐπιβουλὰς ὁ ἀνεπιβούλευτος τῷ κρατεῖ τῆς θεότητος· συνεδριάζει κατ' αὐτοῦ τὸ τῶν Ἰουδαίων βουλευτήριο. Φύγοιμεν τῶν τοιούτων συνεδρίων, καὶ τὸ λαλεῖν κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ· ἐνίχεται ὁ δόλιος μαθητῆς εἰς τὸ τῆς προδοσίας ὀλετήριο· ἐκπορευόμενος καὶ εἰσπορευόμενος δολερῶς, καὶ λαλῶν ἐπιτοαυτό· καὶ τὴν πράσιν τοῦ διδασκάλου συμφωνούμενος· τίς οὖν οὐ θρυνήσει καὶ στενάξει μετ' ἐκεῖνον καὶ τοὺς κατ' ἐκεῖνον πορευομένους; τοὺς τοῖς διδασκάλοις ἐφισταμένους, καὶ τὰ ὅμοια τυχόν ἔκτοπα συνεισπράττοντας; Μὴ ἡμῖν Κύριε μὴ ἡμῖν ἀλλ' ἡ μετὰ τῶν λοιπῶν ἀποστόλων καὶ πιστῶν μαθητῶν, Χριστῷ συνεῖναι τὲ καὶ συναυλίσσασθαι. Καὶ ἀγωνιώσι μὲν, κατὰ τὰς ἐπιχορὰς τῶν πειρασμῶν καὶ περιστάσεων, συναγωνιᾶν, οὐ μὴν ἐξαρνεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ μέχρι θανάτου κατατολμᾶν ὑπὲρ τοῦ λόγου τῆς ἀληθείας, ὡς εἰδείξαν μετὰ ταῦτα οἱ ἀπόστολοι. Οὐδὲ Χριστὸς μου καὶ προδίδοται καὶ κριτηρίῳ παρίσταται· ραπίζεται τε καὶ μαστιγίζεται ὑπὸ χειρῶν ὧν ἐπλάσει χλευάζεται καὶ μυκτηρίζεται καὶ τέλος, ἐπὶ σταυροῦ ἄνισι καθήλοῦται τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας καὶ λογχύεται ὄξος καὶ χολὴν ποτίζεται, καὶ πάντα ὑπομένει. Τίς οὐκ αἰνεῖ τὸν φιλόθυρον; τίς οὐχ ὑμνεῖ τὸν οἰκτίρμονα; ὅτι δι' ἡμᾶς τοιαῦτα τετέλεκεν· ὁ ἀπαθὴς

praecedens? Illic quidem eo ingrediente Hierusalem, commota est Hierosolymitana turba clamans dicensque: Osanna in excelsis, benedictus qui venit in nomine Domini. Grande quippe fuerat quod in Lazaro viderant, et prophetia finem attingebat. Nunc vero si in animae nostrae civitatem contingeret ingressus eius, commovebitur universa fraus daemoniaca, acclamante corde nostro gratiarum actiones et hymnos. Ita scilicet agendum est, et efficaces semper ostendere, advenientibus Dominicis sollempnitatibus, Domini ad nos adventum et prodigia.

Ceteroqui vadit interim in insidias qui divinitatis potentia pati insidias non potest. Conspirat in ipsum Iudaeorum synedrium. Fugiamus a synedriis huiusmodi, et a loquendo adversus Dominum et adversus Christum eius. Convalescit fraudulentus discipulus ad prodicionis ruinam; vadens et regrediens dolose, loquensque in idipsum, et magistri venditionem compascens. Quis ergo non deploret et lamentetur, illos qui post illum et iuxta illum vadunt? qui adversus magistros consurgunt, et paria proponendum patrant? Ne nobis hoc Domine, ne nobis; sed aequae ac reliqui apostoli fidelesque discipuli cum Christo simus atque versemur. Et angustiis utique tentationum et aerumnarum cum eo premamur, non ita tamen ut eum negemus: sed ut potius usque ad mortem confidenter audere pro doctrinae veritate, ceu revera semet postea apostoli prae-buerunt. Interim Christus meus proditur, et tribunali sistitur, alapa tunditur, flagellis caeditur a manibus, quas ipse creaverat, subsannatur, irridetur, denique crucem conscendit, clavis manus pedesque transfigitur, lancea confoditur, aceto et felle potatur, et omnia tolerat. Quis non laudet hominum amatorem? quis non hymnis celebrat misericordem,

ἐπαθεν ὁ ἀθάνατος ἐσταυροῦτο· ὁ ζωοποιός της ἐνεκροῦτο, ὁ ἀπρόσιτος τη δόξῃ της θεότητος, ἡδόξει κατὰ τὸν προφήτην Ησαΐαν· τὸ εἶδος γὰρ αὐτοῦ ἄτιμον ἐκλείπον παρα τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων· ἐν πληγῇ ὦν καὶ εἰδώς φέρειν μαλακίαν· καὶ ἡμεῖς ἐλογισάμεθα αὐτὸν εἶναι ἐν πόνῳ· αὐτὸς δὲ ὑπὲρ ἡμῶν ἐτραυματίσθη διὰ τὰς ἀνομίας ἡμῶν. Αράγε, εἰ καὶ λιθίνῃ ψυχῇ εἴη, οὐ δύσωπηδείη ταῦτα ἐννοοῦσα καὶ ὁρῶσα ἐν τῇ ᾗ ἐσπότη; Ομοιοπαθήσωμεν αὐτῇ τοῖνον καὶ ὑμεῖς, φίλοι καὶ ἀδελφοί, παρακαλῶ, καὶ ἀγαπήσωμεν ὑβρίζεσθαι, ἐρεσχελεῖσθαι, ἐνειδίξεσθαι, τυχόν δὲ καὶ ῥαπίζεσθαι καὶ ἐμπτύεσθαι· εἰ δέοι ἡμῖν καὶ σταυροῦσθαι, καὶ ἀποθνήσκειν διὰ τῆς τῶν παθῶν νεκρώσεως· ἢ καὶ καιροῦ μαρτυρίου ἐπιστάντος, ἵνα ὡς συσταυρούμενοι, καὶ συνδοξασθῶμεθα, ὡς συναπτόμενοι καὶ συναναστησώμεθα ὡς συμπάσχοντες, καὶ συμβασιλεύσωμεν. Οτι αὐτός ἐστιν ὁ βασιλεὺς τῶν ἀπάντων· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Θ΄

Μὴ φιλοσαρκεῖν· φθείρεται γὰρ ὡς χλόη.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αὐθήμερόν καὶ γεωργὸς εἰς τὴν ἄρουραν ἐπανήκει· καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐπὶ τὴν κατήχησιν ἐρχόμεθα· ἐκεῖνος μὲν, ἵνα τὴν καταβληθεῖσαν σποράν ἴδοι ὅπως ἀνίχει· ἡμεῖς δὲ, ἵνα ὑμεῖς τὸν ἀμπελῶνα Χριστοῦ ἐπισκεψώμεθα πηκίλως καρποφοροῖν· καὶ οὐκ ὀκνητέον, οὔτε ἐνείνῳ ἢ πρὸς τὸν ἀγρόν ἐπιδημία, οὔτε ἡμῖν ἢ ἐκ τοῦ λόγου ἐπίσκεψις· ἀμροτέροις γὰρ ὄνησις τοῦτο. Ερωτῶ οὖν, μή τις ἀτμητος ταῖς τῆς ἀκαρπίας ξηρότησιν; ἢ ἄλλος ἄσκαρος ταῖς ἀνεξαγορεύσεως πταίσμασιν; ἢ ἕτερος ἀπότιστος ταῖς τῆς ἀκατα-

qui nostri causa haec perfecit? Impassibilis passus est, immortalis fuit crucifixus, vitae auctor morti traditus, inaccessibleis ob divinitatis gloriam, gloria se expoliavit, Isaia propheta dicente: « Vultus eius iudecorus, et infra hominum filios: plagis effectus et languores expertus. Et nos reputavimus eum dolores patientem; ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, et propter peccata nostra languit. Num quae anima, lapidea licet, non pudore suffundatur, talia cogitans vidensque in Domino? Ergo cum eo patiamur nos quoque, o amici et fratres, vos oro: placeat nobis iniuriis pulsari, illudi, contumeliis obrui, fortasse etiam alapis tundi, sputis contaminari, et si opus sit, crucifigi etiam et mori, cupiditates videlicet mortificando, vel si forte etiam martyrii tempus impendeat; ut tamquam simul crucifixi, conglorificemur; et compassi, conregnemus: quia ipse rex omnium est, quem decet gloria et adoratio, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO IX.

*Carnem non amare,
sicut herba enim corrumpitur.*

FRATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Eodem quo agricola die ad arvum redit, nos quoque paccatores ad catechesim procedimus: ille quidem ut iactum semen videat an subnascatur, nos autem vos Christi vineam invisimus, utrum et quantum fructificaverit. Neque piget illum suae ad agrum profectionis, neque nos sermonis faciendi cura. Utrisque enim id utile est. Rogo itaque num alicui nondum amputata fuerint sterilitatis sarmenta? Num alicui nondum effossa sint inconfessa peccata? num alicuius durities careat da-

νυξίας παύσασιν; Ελπίζω οὖν οὐχ οὕτως ἔχειν καρποφορεῖν δὲ ὑμᾶς μᾶλλον καὶ κομᾶν ἐν τοῖς τῆς δικαιοσύνης ἀγαθοῦργήμασι. Λαμπτήρες μου, φωστῆρες μου, τρέχετε, ἀναβιβάζεσθε τοῖς θεοῖς ὑψώμασιν ὅρη γένοισθέ μοι τῶν ἀρετῶν, ἵνα κατὰ τὸ εὐαγγέλιον πυρσοφανήσητε νοητῶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ. Μέγα οὖν ὄπλον τῷ μοναχῷ ἡ ἐγκράτεια εἰσπληρῇ γὰρ πρὸς πᾶσαν ἀρετὴν ὑπάρχει· ὁ δὲ τὴν ὑπακοὴν ἔχων, χριστομίμητος· ὁ ταπεινός, ἱσάγγελος· ὁ ἐξαγορεύων, καθάρος ὡς ὁ ἥλιος· διὰ τοῦτο μηδεὶς ἀνεξάγγελτος, ἵνα μὴ ἀπεράπειτος. Ζητεῖτε οὖν ὅσα χρήσιμα καὶ πρὸς ταπείνωσιν ὑμᾶς καθέλκει, μὴ τάναντίαν εἰσὶ γὰρ, εἴτι τινές, οἱ δι' ἀμαθίαν, ἢ οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπω ὑπεροψίαν, τὰ ἀνοίκεια ἐφίεμενοι, καὶ τούτου οὐ τελευτοφοροῦσι.

Γινώτε οὖν ποῦ ἐσμέν, καὶ ποῦ μικρόν ὕστερον μεταβησόμεθα· πῶς συνδεδέμεθα τῇ φιλίᾳ τῆς σαρκός· καὶ τί μετὰ τὴν διὰ τοῦτο. Προσέχωμεν, νήφωμεν, ὁ νοῦς ἅει πρὸς θεόν ἐκδημέτω· ἱστορεῖτω τὰ οὐράνια, τὴν τῶν ἀγαθῶν ἀπόλαυσιν, τὴν τῶν ἐναντίων πικρότητα, τὰς ἐν τῇ κολάσει ἀπειροπληθεῖς τιμωρίας. Ζῇ Κύριος καὶ εὐλογητὸς ὁ θεός, ὅτι οὐ μεταμεληθσόμεθα ἐφ' οἷς ἐπράξαμεν ἐλθόντες ἐπὶ τὸ ἅγιον σχῆμα τοῦτο· καὶ βδελυζόμενοι τὰ ἐν κόσμῳ, καὶ ὡς ἐν μαχαίρᾳ ἀποτμυνθέντες τῆς σαρκικῆς ἡμῶν ιδιότητος· ὅτι εἴπερ ἀποσώσοιμεν τὸν καλὸν ἀγῶνα, χορεύειν μέλλομεν αἰώνια. Εμοὶ τοίνυν εἴη, καὶ μὴ μὴδὲν ἐξ ὧν φάσκω ἔχω, καὶ νηστεύειν καὶ ἀγρυπνεῖν, καὶ τληπαθεῖν πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν ἀσκητικῶν ἀγώνων· προσθήσω δ' ὅτι καὶ ῥαπίζεσθαι καὶ κατασκορακίζεσθαι, καὶ ἐμπιπρᾶσθαι δι' ἀγάπην θεοῦ, καὶ μήτι τῶν φιλοσάρκων ἀντέχεσθαι, ὅτι ταῦτα πρὸς μικρόν, καὶ ὅσον ἐν φαντασίᾳ ὄνειράτων· ἡ δὲ ὑπὲρ τούτων ἀμειψίς, αἰώνια καὶ ἀθάνατος. Αγωνίζου τέκνον οἰκονόμῃ, σπουδαίως ἔσο· περισσotέρως πρωτοπρεσβύτερε διανάστηθι μοι· οἱ λοιποὶ

huc compunctionis irrigationibus? Spero equidem rem non ita se habere, sed vos potius fructificare et frondescere bonis iustitiae operibus. Lucernae meae, luminaria mea, currite, ascendite in summam celsitudinem, montes virtutum fiat, ut iuxta evangelium intellectualem huic urbi facem attollatis. Magna armatura monacho est continentia, quae ad omnem virtutem introductio est. Qui autem obedientiam colit, Christi imitator; qui humilitatem, angelis par; qui confitetur, est alter sol: propterea nemo absque confessione sit, ne sine medela maneat. Quaerite ergo quidquid utile est, et ad humilitatem vos trahit; non autem contraria. Sunt enim, sunt reapse nonnulli, qui ob inscitiam, ne dicam superbiam, incongruis inhiant, atque ob eam causam nihil ad maturitatem deducunt.

Cognoscite ergo ubinam simus, et quānam paulo post proficissemur: quomodo carnis amor dediti, et quid post separationem futuri sumus. Propterea attendamus, vigilemus, mens semper ad Deum pergat, scrutetur caelestia, bonorum futurorum usum, contrariorum acerbiter, infinitas comminationis poenas. Vivit Dominus, et benedictus Deus, quod haud nos poenitebit actus nostri, cum ad hoc sanctum schema accessimus, contemptis mundi rebus, et tamquam ense abrupta carnali nostra proprietate. Certe si in egregio agone perseverabimus, aeternum tripudium sumus habituri. Equidem volo, quamquam nihil eorum, quae dico habeo, et ieiunare et vigilare et exantlare asceticum quodlibet exercitium. Addam etiam quod contumeliis affici velim, alapis tundi, ad corvos vorandus mitti, et exuri propter Dei amorem, nihil vero pro his voluptarium carnis habere: quia hoc paulo post quasi somniorum phantasma fiet, at illorum praemium aeternum erit atque im-

μικροί τε καὶ μέζονες, πρῶτοι τε καὶ ἀρχαίριοι, πάντες χαίρετε, πάντες εὐδωρομεῖτε, πάντες εὐπρόθυμοι, πρὸς τὴν ἀγρυπνίαν, πρὸς τὴν λειτουργίαν, πρὸς ὑπακοήν, πρὸς ἐργασίαν ἀποσκορακίζέσθω ἀφ' ὑμῶν νωθρότης, μῆνις, ἔρις, ζῆλος· ἀπεληλάσθω φθόνος, ὄκνος· εἰς ἀλλήλους παραχωρεῖτε, ἐν ἀγάπῃ τελειούμενοι ἐπὶ πάνσιν· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ι'

Πῶς ἀντικροῦσιν δαίμονας δεῖ ταῖς πάλαις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἐμοὶ μὲν τὸ λαλεῖν οὐκ ὀκνηρὸν, ὥς φησὶν ὁ λόγος· ὑμῖν δὲ ἀσφαλές, εἴ γε ἀσφαλίζεσθε ἐν τῇ ἀκροάσει τῶν ταπεινῶν μου λόγων· μὴ γὰρ ὅτι ὑπὸ στόματος ῥυπαροῦ καὶ ἀσθενοῦς ψυχῆς λαλεῖται ὁ λαλεῖται, ἀλλ' ὅτι σωτηρίως καὶ συμφερόντως διὰ τὴν ἐμπιστευθεῖσαν μοι ἀναξίως ἀρχὴν δέχεσθε καὶ ἐνωπίζεσθε, βελτιοῦσθε καὶ προκόπτετε ἐπὶ τὰ μέζονα καὶ τελείωτερα. Τοῦτο γὰρ τὸ ζητούμενον, καὶ διὰ τοῦτο ὁ κόπος μου καὶ ὁ μόχθος, ἡ καθημερινὴ ἐπισύστασις περὶ ὑμῶν καὶ φροντίς μου. Εἰ γὰρ καὶ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς οὕτως ῥητέξασθαι ἐκεῖνα τὰ ἀποστολικά, τὸ· Τίς ἀσθενεῖ καὶ οὐκ ἀσθενῶ; Τίς σκανδαλίζεται, καὶ οὐκ ἐγὼ πυροῦμαι; Ἀλλ' οὖν διὰ τὸν ἐπηρτημένον μοι κίνδυνον τῆς προστασίας, διὰ τὸν φόβον τῶν κολάσεων, διὰ τὸ ζηλοτυπεῖν με τὴν ὑμῶν σωτηρίαν καὶ προκοπὴν, τιτρώσκειμαι καὶ βιάλλομαι καὶ καίρομαι ἐπὶ ἐνὶ ἐκάστῳ, ἵνα πάντες σώζοισθε, ἵνα μηδὲς ἀπόληται. Πῶς δὲ ἂν ἄλλως τοῦτο γένοιτο, ἢ ἐκ πολλῆς προσοχῆς καὶ νήψεως καὶ τῆς καθεκάστην ἀκροάσεως, εὐταξίας τε καὶ συμφωνίας, ὁμοψυχίας τε καὶ συνενούσεως, τηρήσεως ἀκριβοῦς τῶν ἐντεταλ-

mortale. Labora, filii oeconome. Sedulus esto operarius o archipresbyter, mihi con-surge: reliqui omnes parvi et maiores, primores et novitii omnes gaudete, bene currite, omnes alacres ad vigiliās, ad liturgiam, ad obedientiam, ad opificium. Abiiciatur a vobis ignavia, ira, contentio, aemulatio; abigatur invidia, pigritia, invicem cedite, perfecti caritate in omnibus; in Christo Iesu Domino nostro: cui est gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO X.

Quomodo sint luctando repellendi daemones.

PATRES MEI ET PATRES FILIIQUE,

Mihi quidem scribere non pigrum, ut ait Scriptura; vobis autem tutum, si tamen tutelam aliquam in humilium sermonum meorum auditu nanciscimini. Non enim quia ab immundo ore infirmaeque anima dicitur, quod dicitur, sed quia salutariter utiliterque, ob commissam indigne mihi dignitatem, excipitis et auscultatis, meliores evaditis et proficitis ad maiora ac perfectiora. Hoc enim queritur; huc meus labor tendit atque conatus, et quotidiana mea sollicitudo de vobis atque cura. Etsi enim non sum idoneus neque dignus apostolica illa dicere; Quis infirmatur, et ego non infirmor? quis scandalizatur, et ego non uror? nihilominus ob impendens mihi a praepositura periculum, propter poenarum metum, propter meum vestrae salutis zelum atque profectus, ferior, compungor, uror circa unumquemque vestrum, ut omnes salvemini, nemoque pereat. Unde vero hoc fiet, nisi multa attentione ac vigilantia, quotidiana acroasi, composita vita, concordia, unanimitate, et consensu, accurata mandatorum observantia, nul-

μένων, καὶ μηδὲ τοῦ τυχόντος παρορῶν τῶν
ὀφειλόντων κατορθοῦσθαι εἰς δόξαν τοῦ κυ-
ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λοιπὸν σκοπεῖτω ἕκαστος καὶ βλέπέτω
ὅπως στήκη ἐδραῖος καὶ ἀμετακίνητος ἐν τῇ
πέτρᾳ τῆς πίστεως, ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ὑπο-
ταγῆς αὐτοῦ, ἐν τῇ ὁδῷ τῶν μαρτυρίων τοῦ
Χριστοῦ· μὴ ἐκκλίνων εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀρι-
στερά, ἀλλ' ὁδῷ βασιλικῇ πορευόμενος, μηδ'
ἀπονοστήζων κατὰ ψυχὴν ἐν τῇ ὀλιγορίᾳ
τῆς ὑπομονῆς ὥς ἂν μὴ προσκόψῃ πρὸς λί-
θον συμπτώματος τὸν πόδα αὐτοῦ· μηδὲ τι
φρονῶν ἢ ποιῶν ἐξ αὐταρεσκείας μᾶλλον δὲ
προσπαθείας, καὶ γινόμενος τοῦ νόμου νομι-
μώτερος, καὶ τοῦ κανόνος εὐθύτερος, μᾶλλον δὲ
στρεβλότερος καὶ ἀλλοτριώτερος. Εἰ γάρ μοι
καὶ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐ πάντοτε καὶ ἐν παντὶ τόπῳ
θεοῦ μόνου τοῦτο τοῦ πάντα ἐφορῶντος καὶ
ἐξετάζοντος· ὥστε οὐκ οἶδα μὴ τι κρύβδην
κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἰδιοπραγῶντες, μᾶλλον
δὲ φιλοπαθοῦντες, ἐνέχεσθε εἰς πτώμα ἁμαρ-
τίας, εἰς ὀλισθόν ψυχῆς. Σκοπεῖτε διὰ ταῦτα,
φοβεῖσθε, τρέμετε, ὥς ἐτι ἐξουρίας πλεῖτε, μεμ-
νησθε ναυαγίου, κατὰ τὸ εἰρημένον μιᾶς
καιροῦ ῥοπῇ λαίλαψ, καταιγίς, πνεῦμα πο-
νηρὸν, χειμῶν, ὀλεθρος. ἀπώλεια, θάνατος. Ὡς
ἐτι εἰρήνη καὶ ἀσφάλεια δοκεῖ εἶναι, αἰφνι-
δίως ταραχὴ, μάχη, πόλεμος, σφαγὴ, καὶ
τόγε ἐλεεινότερον, οὐ σώματος, ἀλλὰ ψυχῆς.
Υποστέλλεται ὁ δόλιος καιρῷ τινὶ, ἵνα ἀμε-
ριμνίαν δῶ, εἴθ' οὕτως εἰσπηδῆσας θάττον,
περιτρέψει τὸν λογισμὸν καὶ ἀπολέσειεν οὐκ
ἐστὶν ἀμεριμνία, οὐκ ἐστὶν ἀνέσεως καιρὸς.
Πολλοὺς πρὸς αὐτῇ τῇ λιμένι φθάσαντας τῆς
σωτηρίας, ὑποβρυχίους πεποίηκε, πολλοὺς εἰς
αὐτὰς τὰς τοῦ οὐρανοῦ ἀψίδας ἀνιόντας, διὰ
μικρὰς ἀμελείας εἰς τὴν γῆν κατήγαγε τῆς
ἀνομίας· πλείστους ἀρετῶν θησαυροὺς ἐκέ-
νωσε· πολλοὺς ἀγῶνας πνευματικοὺς ἀπεσύ-
λησε καὶ πτωχοὺς ἀποκατέστησε. Τί λοιπὸν
εἴπομεν ἡμεῖς ὥς ἀληθῶς οἱ πτωχοὶ καὶ πέ-
νητες, οἱ ἀσθενεῖς καὶ ἀνάνδροι, οἱ νέοι καὶ
ἀνηθοί, οἱ ὀλιγοχρόνιοι καὶ ὀλιγοκάματοι πρὸς
τὴν ἀσκήσιν θαρρήσομεν ἄρα ἢ φθειγόμεθα

liusque debiti officii neglectu, ad Domini
nostri Iesu Christi gloriam?

De reliquo videat unusquisque et ob-
servet, qui perstet firmus et inconcussus
in petra fidei, in professione submissionis
suae, in martyriorum propter Christum
via, neque dextrorsum declinans neque
sinistrorsum, sed regia via gradens, ne-
que animo dormitans, cum neglectu pa-
tientiae, ne forte offendat ad lapsus lapi-
dem pedem suum; et ne quid cogitet aut
agat ex amore proprio vel potius vitioso
affectu, ut velit esse lege legalior, regula
rectior, immo potius obliquior et alienior.
Et si enim a me conspicimini, at non
semper, neque omni loco; Dei enim solius
hoc est omnituentis et scrutantis. Qua-
mobrem nescio numquid peccati clam so-
lique commiserti vel potius sponte pa-
tientes, culpaе lapsum incurreritis cum
animae ruina. Videte propterea, timete,
tremite; et si adhuc prospero vento na-
vigatis, naufragii memores estote, ut dici
solet. Uno temporis momento, turbo, pro-
cella, malus spiritus, tempestas, ruina,
perditio, mors. Dum adhuc pax et secu-
ritas esse videtur, repente turbatio, pugna,
bellum, clades: quodque miserabilius est
non corporis, sed animae. Subtrahitur se-
dolosus ille aliquanto tempore, ut secu-
ritatem efficiat, deinde sic repente ir-
ruens, mentem subvertit, pessumque dat.
Non est hoc securitatis neque, animi re-
mittendi tempus. Multos in ipsum salutis
portum delatos submersit: multos ad ipsa
caeli lacunaria delatos, exigui causa ne-
glectus in peccati terram detraxit, pluri-
mos virtutum thesauros exhaustit: multa
spiritalia lucratores depraedatus est, ino-
pesque constituit. Quid ulterius dicemus
nos vere pauperes, vere inopes, infirmi,
imbecilles, novitii et impuberes, qui brevi
tempore parum laboravimus in via asce-

ἢ γρούξομεν, εἰ μὴ βοηθοίμεθα ἄνωθεν· οὐχὶ ἄρῃην εἰς γῆν ἰδιορρύθμουντας ἀπολέσειε καὶ συμπτώσειεν ὁ πολυμήχανος ἐχθρὸς;

Ἀλλ' ἕως πότε λοιπὸν προσπαθήσομεν· ἕως τίνος στήσομεν βουλὰς καὶ τρόπους οὐχὶ ὑπὲρ σωτηρίας, ἀλλὰ κατὰ τῆς σωτηρίας, ἡμῶν; Παρρησιάζεσθε ἀκούω· οὐχὶ πάντες, ἀλλ' οἱ παρρησιάζόμενοι, καὶ οὐ φοβεῖσθε ἀπὸ τοῦ πατάσσοντος ἀγγέλου ἀορασία· βλέπετε γὰρ ἀναιδῶς εἰς ἀλλήλους, λογολεσχεῖτε καὶ γελοιάζετε· τινὲς δὲ καὶ συμπλέκεσθε, καθὼς δεδῆλωταί μοι χερσὶ χεῖρας, καὶ στόμα πρὸς στόμα, παρειὰν πρὸς παρειάν, τὸ θρήνους ἄξιον. Αποδῆσαι γὰρ τις πῦρ ἐν κόλπῳ, τὰ δὲ ἱμάτια αὐτοῦ οὐ κατακαύσει· ἢ ἐπ' ἀνθρώπων πυρὸς περιπατήσει, τοὺς δὲ πόδας οὐ καταφλέξει· οὕτως ὁ τὰ τοιαῦτα ποιῶν, οὐκ ἀτιμώρητος οὐδ' ἀδιάπτωτος διαμένει. Ὡς ἀκούεται τι τοιοῦτον ἐν ὑμῖν· ὅλως τολμᾶται ἐν τοῖς ἑαυρώσασιν ἑαυτοὺς τῷ κόσμῳ· ἐν τοῖς νεκρωμένοις τῇ ἁμαρτίᾳ· ὅλως ἀνανεύετε εἰς πρόσωπα ἀλλήλων· ὅλως ἐπιθίδετε λόγον λόγον διατίθει τοιαύτη· καὶ τίς ὁ ἐλεῶν τὸν αὐτοδόξιστον; καὶ τίς ὁ μὴ ὀργνῶν τὸν αὐτοφρόνουν; καὶ τίς ὁ ἀνεχόμενος τὸν λυμαινόμενον; Μήτε ἀκούσασιμὶ τὰ τοιαῦτα, μήτε ἴδοιμι πονηρὸν πραττόμενον ἐνώπιον ὑμῶν· πονηρὸν δὲ καὶ τὸ φιλοκαλεῖν τὸ πρόσωπον καὶ τὸ καλοφορεῖν, τὸ στιβίζεσθαι τε καὶ γραμματίζεσθαι οἷον αἱ πορνευόμεναι καὶ οὕτως γὰρ βλέπω τινὰς στοιβάζοντας τὸ ζῶσμα καὶ διευθετοῦντας τὸ ἱμάτιον, καὶ τὸ βᾶδισμα στρηνιστικὸν κινεῦντας, καὶ τὸν λόγον ἐκλυτικὸν προβάλλοντας, οἷς παραγγέλλω μηκέτι τὰ τοιαῦτα πράσσειν. Ἐπεὶ ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας αὐτῶν ἄγξει ὁ λόγος· οὐ γὰρ εἰς κατὰίρεσιν, ἀλλ' εἰς οἰκοδομὴν θέθεικεν ἡμῶς ὁ θεὸς τοῦ λαοῦ τούτου.

Διὸ φυλάττετε τοὺς νόμους· οἱ διδάσκαλοι τοὺς μαθητευομένους νοθετεῖτε καὶ διορθοῦσθε· οὐ πῶ γὰρ λέγω ὅτι περὶ ὑμῶν τί

tica? Confidemus ne, aut dicemus aliquid vel mutiemus, nisi desursum adsit auxilium? Nonne prorsus humi praesumptuosos affliget callidus ille hostis atque deiiciet?

Quousque igitur vitiosis affectibus indulgebimus? quousque struemus consilia atque rationes, haud pro salute, sed contra salutem nostram? Audio vos esse confidentes: nequaquam omnes, sed eos qui confidunt: neque ab angelo non metuitis, qui caecitate solet percutere. Spectatis enim impudenter invicem, fabulas seritis et ridetis; nonnulli etiam, prout mihi relatum est, manus manibus, os ori, genas genae conseritis, quod est lugendum. Alligabit ne aliquis in sinu ignem, quin vestem inflamment? aut supra igneos carbonem incedet, quin pedes amburat? Sic qui haec agit, neque sine poena, neque absque lapsu manet. Omnino auditur tale aliquid inter vos? omnino sic audetis erga homines qui se mundo crucifixerunt, erga peccato mortuos? Prorsus suspicitis in in alienos vultus? prorsus verba verbis redditis hoc animo affecti? Quis non deploret hominem sibi foveam effodientem? quis non lugeat hominem suimet interfectorem? quis ferat hunc violatorem? Neque audiam talia, neque videam prave quemquam agentem in conspectu vestro! Pravum quoque est, caput venustare, et eleganter indui, stibio illini et lineis inscribi, velut meretrices: ita reapse quosdam video stibio cingulum linientes, vestem eleganter aptantes, turgideque incedentes, et verba fracte proferentes: quibus mando, ne quid huiusmodi agant, quia camo et fraeno maxillas eorum contringet sermo. Non enim ad destructionem, sed ad aedificationem populi huius nos posuit Deus.

Quamobrem leges observate; magistri discipulos commonete et dirigite. Nondum enim aio, aliquid huiusmodi in vobis cerni,

τοιοῦτο κατοπτρεύεται καὶ οἷον ἀντὶ ἱατροῦ ὅτι γίνεταί τις τραυματιστής· ἀντὶ φαστήρος σκοπῆς· ἀντὶ ἐδηγοῦ πλανήτης· ἀντὶ σωφρονιστοῦ παράφρων, ἀντὶ σωτῆρος ἀπωλείας αἰτίας. Οἱ γὰρ διδάσκαλοι, ὑποτύπωσις εὐσεβείας, ὑπογραμμὴς σωτηρίας, πάσης ἀγαθοεργίας εἰκονογραφία τοῖς μαθηταῖς πρόκεινται διὰ τοῦτο γὰρ καὶ παραδίδονται ἵνα τοῦ καλοῦ των διδασκάλων μετὰσχωσι τρόπου. Εἰ δὲ τὰ ἑαυτῶν αἰρέσθωσαν καὶ διαχωρίζεσθωσαν, ἵνα μὴ τῆς οἰκείας φώρας μεταδίδωεν τοῖς ὑμεινόντων οὕτω βέλω τὰ τοιαῦτα λέγειν· ἀλλ' ἢ δια με κατεπαίγῃ. καὶ γὰρ τίθημι ὅρον, μηδεὶς ὑποπτευθεῖν ἔτι· εἴτε ὁ διδάσκαλος μαθητὴν, εἴτε ὁ μαθητὴς διδάσκαλον· εἴτε ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἀνευ τοῦ κοινοῦ ἀσπασμοῦ ἢ περιπλεκόμενος· ἢ ἀνταθούμενος· ἢ ὑβρίζων καὶ ἀνθυβριζόμενος· ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ τυχόντος λόγου τε καὶ βλέμματος, ἀκρίβειαν ἐλκίσθω, ἵνα κατευθύνοντες πορευώμεθα· ἵνα ὁ θεὸς χαίρῃ ἐπὶ τῇ καλλίστῃ διαγωγῇ ἡμῶν, καὶ ἔτι συνιστᾷ καὶ συγκροτῇ ἡμᾶς τοὺς ταπεινοὺς. Ταῦτα μοι καὶ περὶ τοῦ ἐξαγορεύειν ἡσφάλισται· ἀλλ' ὑμεῖς τοιοῦτοι ἐστέ, καὶ ὅτι τὰ μὴ ἐξαγορευόμενα ὑπὸ τινος, ἀφ' ἑαυτῶν ἐκζητοῦντες καὶ ἀνερευνῶντες; τοῦτο κἄκεῖνο λαλεῖτε πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἐνίετε τὸν ἰὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, κνήθοντες καὶ κνήθόμενοι ὑπὸ τῶν παθῶν καὶ πορευόμενοι τῇ γλώσσῃ· ὃ τάχα δύνασθε ποιεῖν ῥαδίως· εἶδε δὲ τῇ γλώσσῃ καὶ μὴ τῇ ψυχῇ· εἰ γὰρ καὶ ἀνευ τοῦ ταρασσόντος ἅψ' ἑαυτῆς ἡ φύσις τὰ κύματα καὶ τοὺς βρασμοὺς τὸν ἐπιθυμιῶν ἀναφέρει, τί δαὶ καὶ οὐ πείσεται ὁ τῷ πυρὶ ὕλην ὑποβάλλων, καὶ τῷ θηρίῳ ἐρεθισμοὺς ἐπεισάγων.

Ὡ τάλανες, ὦ φιλόπορνοι ἀλλ' οὐ φιλόθεοι, ὦ ἐκζηταὶ οὐ δικαιοσύνης, ἀλλ' ἀνομίας. Τολμᾶς καθίσαι καὶ συλλαλῆσαι καὶ ἐκμαθεῖν τί πέπονθεν ὁ δεῖνα, καὶ πῶς τόδε τὸ πάθος ἑνᾶπαι καὶ εἰς τίνα φλέγει; καὶ τὰ αἰσχρότερα τῶν ῥημάτων παρήκει λέγειν, ἵνα μὴ χραίνων ἑαυτὸν ὀφθῇ· ἀλλ' αὐτοὶ καὶ νέοι ὄντες καὶ ἀγένειοι καὶ φλογιζόμενοι

et quod aliquis pro medico fiat vulnerator, pro luminari obtenebrans, pro duce in avia ducens, pro moderatore demens, pro servatore perditionis auctor. Etenim magistri forma pietatis, exemplar salutis, omnis boni operis imago discipulis prostant, ut hi bonis magistrorum moribus imbuantur. Qui vero secus sunt, tollantur, separentur, ne propriam scabiem sanis communicent. Nondum volo talia dicere, sed vi cogor. Finem itaque imponam. Nemo in posterum habeat suppetum magister discipulum, neque discipulus magistrum, neque frater fratrem, praeter communem salutationem vel salutans vel amplectens, impellens aut impulsus, aut iniuriam faciens aut patiens: sed ad quolibet usque verbum aut intuitum, summe accuratum se praebeat, ut recte incedamus, ut Deus optimo nostro more laetetur, solidetque et collaudet nos misellos. Haec a me cautelae causa exposita sunt. Ceterum tales vos estis, qui etiam nemine exponente, per vos ipsi disquiritis et scrutamini, et hoc vel illud invicem dicitis, et venenum cordibus vestris contrahitis, scalpentes et scalpti ab animi affectibus, et lingua meretrices imitantes: quod fortasse et agere potestis. Atque utinam lingua tantum et non animo! Nam si absque etiam perturbatore, per se ipsa spumantes fluctus cupiditatum attollit natura; quid vero non est passurus, qui igni materiam supponit, et ferae provocationem obicit?

O infelices, o scortorum non Dei amatores! o quaesitores, non iustitiae sed iniquitatis! Audes sedere, et colloqui, et ediscere, quid talis expertus fuerit, quomodo passio haec incendat, et ad quanam inflammet? Et turpiora verba omitto referre, ne me ipsum commaculare videar. Vos vero qui et iuvenuli estis et imberbes

ὕπὸ τῶν παθῶν, ταύτας τὰς ὕλας ἀνάπτετε καὶ πυρκαϊᾶν κατὰ τῆς ἑαυτῶν ψυχῆς ἐγείρετε μεγάλην· Διὸ φείσασθε καὶ ἑμοῦ καὶ ἑαυτῶν· ὅτι ὁ Θεὸς ἐκδικήσεων Κύριος· καὶ ἐκ τῶν τοιούτων ἡ καταστροφή τῆς ψυχῆς· διὰ τί ἵνα ζητῇ τις τὰ τοιαῦτα μανθάνειν, ἐφ' ὃν οὐκ ἔλαβεν ἔξουσίαν, ἐφ' ὃ ἀπόλλυται. Διὰ τί ἵνα μὴ φράσσοιμεν τὰς ἀκοὰς ἡγίκα ἀκούσμεν πῶς ποτε, οὐδὲ αὐτὸς ἐγὼ οἶδα τὰ τῶν τινῶν, ὥς λέγουσιν αὐτοὶ ἐκείνοι οἱ συνεργοὶ τοῦ διαβόλου φημί, τὰ τῶν ὁμηλικῶν καὶ συνεταίρων· Εἰσπεθεὶ οὐρανὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ οὐ μὴ ἐκζητήσω, οὐ μὴ ἐπιτιμήσω, καὶ οὐ μὴ καύσω, εἰ μὴ ἀναστείλητε· Ναὶ ναὶ δοκεῖτε μοι τῆς ἐλαφρίας καταφρονεῖν· οὐχ οὕτως ἐγὼ, εἰ καὶ ἀνέχομαι, ἀλλὰ καὶ καιρῷ ἀνατείνομαι ὥς πῦρ καῖον πρὸς ὑμᾶς· εἰ καὶ φείδομαι ἀλλὰ καιρῷ διανίσταμαι ὥς ξίφος κατ' ὑμῶν· μὴ καὶ Φινεὲς τίς γένοιμι καὶ ἐκκεντήσω τινὰ ἐν ξίφει ἐπιτιμίου, τῶν συμπλεκόμενον ἐκ τοιούτοις λόγοις· μὴ καὶ Μωσῆς τίς χρηματίσω ἀποκτενῶν καλῶς τὸν ἔκφυλα καὶ ἀλλότρια λαλοῦντα; Ἀλλ' ἵνα μὴ τοῦτο γένηται, παρκαλῶ καὶ δέομαι, δυσωπῶ ἀπὸ καρδίας καὶ κινήσεως ψυχῆς μου· παύσασθε ἀπὸ τῶν κακιῶν ὑμῶν· ἀργήσατε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν· καὶ οὐ μόνον περὶ ὧν ὁ λόγος, ἀλλὰ καὶ περὶ πάσης ἁμαρτίας καὶ ἀταξίας, εἰς τὸ τὰς προόδους ἀκαίρως ποιῆσθαι, εἰς τὸ προεσιδεῖσθαι καὶ ποιεῖν τὰ θελήματα τῶν διανοιῶν ὑμῶν, κατὰ τὰ βροῦσιν καὶ πόσιν, ἢ ἄλλην τινὰ ἀνάγκασιν, λούσματος, ἢ χρίσματος ἱατρικοῦ, ἢ ἄλλου τινὸς τοῦ μὴ κατὰ χρείαν πολλὴν ἐπιδεομένου. Οὐπω ἀκμὴν γεγηράκατε, οὐπω ἐπολυχρονήσατε ἐν τῇ ἀσκήσει ἀκμῇ, οὐδὲ προσήψασθε, οἱ μὲν, τῶν κόπων εἰ καὶ προσήψασθε, ἀλλὰ μικρὸν, καὶ ἵνα τί ζητεῖτε ταῦτα καὶ ἐκεῖνα; Καὶ οὐκ ἀφιλοστόργως οὐδ' ἀσυμπαθῶς κινούμενος, ἀλλὰ καὶ μετὰ πολλῆς καὶ σφοδρᾶς εὐσπλαγχνίας λελάληκα. Ποιεῖτε οὖν τὰ προσήκοντα, ἵνα τὰ τοιαῦτα πράσσοντες, μᾶλλον εὐμαρῶς διεξιάνυσητε τὸν βίον ὑμῶν· Χριστὸς ὑμᾶς δυναμώσκειν

et a cupiditatibus inflammati materias huiusmodi igni admoveatis, magnumque adversus animam vestram incendium suscitatis. Igitur parcite mihi et vobis: Quia Deus ultionum Dominus, atque ex his animae subversio fit. Cur haec quisquam quaerit cognoscere, quorum nullam habet potestatem, et quae ipsi causa minae sunt? Cur aures non obturamus quando, haec audimus: quomodo, ne ego quidem res nonnullorum novi, ut dicunt illi, ipsi diaboli dico cooperatores, facta coaetaneorum et sodalium. Mirare caelum, si non ego de his inquiram, neque puniam, neque exuram, nisi desinetis. Sane utique vos lenitatem meam aspernari vedemini. Non ita tamen ego sum, quamquam differo, sed tempore suo memet intendam ceu ignis comburens adversus vos: etiamsi nunc paveo, sed mox contra vos quasi gladius consurgam. Nonne et alter Phinees flam, et poenae gladio aliquem eorum transfigam, qui huiusmodi sermonibus implicantur? Nonne novus Moyses hunc egregie occidam, qui insolita nobis et aliena loquitur? Sed ne hoc eveniat, oro quae-soque, totoque cordis et animae meae motu obsecro, desinite ab improbitatibus vestris, evacuate malitias vestras. Neque ab his tantum de quibus sermo est, sed a quolibet peccato vel enormitate abstinete, ab intempestive exeundo, ab excusando, vestrasque voluntates prosequendo, sive in esca, sive in potu, sive in requie, vel balneo aut medica unctione, aut alia re quavis, quae valde non sit necessaria. Nondum satis inveterastis, nondum satis temporis in ascetica vita insumpsistis, nondum experti labores estis; et si forte experti, et breviter: et vos haec et illa postulatis? Equidem non inhumane neque immisericorditer, sed multo vehementique amore commotus locutus sum. Quae ergo oportet facite, ut his gerendis facilius

αὐτοὺς εὐσθενώσῃς, κραταιώσῃς νῦν τε, καὶ πρὸς τὸ ἐξῆς· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΙΑ'

Τῆς ὑποταγῆς ὑλιβερὰ πάντα στέγειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἀποσιωπῆσαι με πρὸς ὑμᾶς οὐχ οἶόν τε, ἀλλ' αὐτὸν τὸν μηδαμινόν μου λόγον ἀναγκαῖον ἐστὶν ἐκάστοτε προσφέρειν ὑμῖν. Γέγραπται γάρ· Ἐπίστηθί εὐκαίρως ἀκαίρως· ἔλεγχον ἐπιτίμησον παρακάλεσον· ἐπεὶ τοίνυν εἰς τοῦτο κείμεθα εἰ καὶ ἀναξίως, δέον τὰ ἐπιβάλλοντα ἡμῖν ἐνεργεῖν· καὶ πῇ μὲν, ἐλέγχειν· πῇ δὲ, ἐπιτιμᾶν· εἴτα καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ δεούσῃ διδασκαλίᾳ. Πολυτρόπως γὰρ ἡ σωτηρία ἡμῶν ἐνεργεῖται καὶ διαφόρῳ λόγῳ καὶ ἀγωγῇ ἱατρεύεται τὰ κατὰ ψυχὴν ἡμῶν πάθη. Διὰ τοῦτο φροντίς μοι καὶ μέριμνα οὐκ ὀλίγη, ἀγών καὶ φόβος οὐχ ὁ τυχόν, ἵνα ὑμᾶς τὸ ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, τὸν ἐκλεκτὸν αὐτοῦ λαόν, τοὺς ἀγγελικοὺς ἄνδρας, τοὺς φυγάδας τοῦ κόσμου, τοὺς καθαροὺς λατρευτὰς τοῦ Χριστοῦ, τοὺς μεμονωμένους ἀπὸ πάσης ματαιότητος κοσμικῆς, εἴγε καὶ οὕτως βιοτεύομεν, παραστήσῃ τῷ θεῷ μου ἁμώμους καὶ ἀμέμπτους ἐν τελειότητι τῆς κατ' ἀρετὴν πολιτείας· δέχεσθί μοι λοιπὸν δυσωπῶ εὐμενῶς, ὥσπερ τὰς παρακλήσεις, καὶ τὰς ἐπιτιμήσεις· καὶ δι' ἐμοῦ καὶ τὰ παρὰ τῶν ἄλλων πρωτεύοντον· καὶ ὡς τοὺς οἰκτιρισμούς, καὶ τοὺς ἐλεγμούς· καὶ ὡς τὰς συμπαιδείας, καὶ τὰς αὐστηρίας· καὶ κλίνοντες τὸ οὖς ὑμῶν, προσεκτικῶς δέχεσθε τὰ λεγόμενα· μὴ ὡς ἐν καταργουμένῃ, μὴ ὡς ἐν συνηθείᾳ φιλῇ, μὴ ὡς ῥήματα οὕτως ἀπλῶς λεγόμενα, καὶ εἰς ἄερα ῥέοντα, ἀλλ' ὡς ἐκ πόνου ψυχῆς, ὡς ἐκ συνοχῆς καρδίας, ὡς ὑπὲρ ἀγάπης ὑμῶν εἰλικρινούς καὶ σωτηρίας. Ναὶ πιστεύσατε τέκνα, καὶ γὰρ καιρομένη ἐσ-

vitam vestram degatis. Christus vires vobis suppetit: is vos corroboret atque confirmet nunc et in posterum. Quia ipsum decet gloria honor et adoratio, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

SERMO XI.

Cunctas oblegere submissionis molestias.

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Fieri non potest, ut ego apud vos si-
leam; sed hunc nullius pretii sermonem
meum necesse est semper vobis exhiberi.
Scriptum est enim: Insta opportune, im-
portune: argue, increpa, obsecra. Quia
ergo huic addictus sum quamquam indi-
gne officio, oportet me quae utilia sunt
vobis agere: et modo arguere, modo in-
crepare, modo etiam obsecrare cum con-
veniente doctrina. Multifariam quippe
salus vestra conficitur, variisque sermonis
ac disciplinae generibus animae vestrae
morbis medicina fit. Ideo cura mihi, nec
parva sollicitudo, certamen et timor non
vulgaris, ut vos Christi gregem, populum
eius electum, angelicos homines, mundi
exules, puros Christi adoratores, ab omni
mundi vanitate secretos, si certe ita vi-
vimus, Deo meo exhibeam immaculatos,
irreprehensibiles in perfecta secundum
virtutem vivendi ratione. Excipite, oro,
benivole, sicut obsecrationes, ita etiam
increpationes, tum a me, tum etiam ab
aliis primas partes tenentibus: tam sci-
licet benignitatem quam reprehensiones,
tam lenitatem quam austeritatem: incli-
nantesque vestras aures attente, quae di-
cuntur suscipite: non contemptim, non
quasi ex simplici consuetudine, et tam-
quam verba sic utcumque prolata et in
aerem resoluta: sed tamquam ex animae
dolore ex cordis angustiis et ex sin-
cera erga vos vestramque salutem di-

τὴν ἡ καρδία μου ἐν ὑμῖν καὶ ζηλοτυπῶ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν, καὶ εὐχομαι εὐχὴν τολμηράν. τὴν ἀπώλειαν τὴν ἐμὴν ὄψεσθαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ἢ τὴν ὑμῶν ἐκ Θεοῦ ἀποπτωσιν.

Ἀποπέτουμεν δὲ πῶς ἄρα, ἢ ἐκ τοῦ μὴ κατὰ τὸ ἱερὸν ἡμῶν ἐπάγγελμα βιοτεύειν; ὁποῖον δὲ τὸ ἐπάγγελμα, ἵστε· ἄριον γὰρ καὶ ἀγγελικὸν ὑπάρχει κατὰ τὰς φωνὰς τῶν ἁγίων, μαρτυρικοὺς ἔχον τοὺς στεφάνους τὰς ἀνταποδόσεις ἀθανάτους καὶ αἰωνίους. Περιπατήσωμεν οὖν κατὰ τὸ αὐτὸ δέομαι ὑμῶν, ἀδελφοί τιμιώτατοι, καὶ τὴν εὐγένειαν αὐτοῦ μὴ καδυβρίσωμεν, καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ μὴ ἀτιμάσωμεν ἐκ τῆς ἐναντιουμένης διαβιώσεως. Βιώσωμεν οὖν κατὰ μέμνησιν τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν, πολιτευσώμεθα κατ' ἔχνος τῆς ἀρετῆς αὐτῶν· τοῦτο δὲ δι' ὑπομονῆς κραταιᾶς καὶ εὐψυχίας θεοσεβοῦς κατορθοῦται· ἵνα καὶ τὸν λοιπὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνον ἐνέγκωμεν, καθυποστασόμενοι τῷ Κυρίῳ. Οὐ γὰρ ἡμῖν τοῖς ἁμαρτωλοῖς, φυλάττοντες τὴν ἀγνείαν τοῦ σώματος ὑμῶν ἄσπιλον ὡς νυμφαγωγηθεῖσαν Ἀριστῷ ὑπακούοντες καὶ ταπεινούμενοι ἐν μιμῆσει τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ ἑαυτὸν ἐκδεδωκότος, αὐτοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃς ἐκάλεισεν ἡμᾶς ἀπὸ σκότους εἰς τὸ θάυμαστον αὐτοῦ φῶς τῆς ἀσκήσεως, ὃς ἤρε τὰ παρωπώματα ἡμῶν καὶ πάλιν ἐκ φιλανθρωπίας διὰ τῆς ἐπενδύσεως τοῦ ἁγίου σχήματος. Μηκέτι οὖν λοιπὸν ἐν νυκτὶ τῶν παθῶν πορευσώμεθα· μηκέτι παραβάται νόμου γενόμεθα· μηκέτι πλημμέλειαν πλημμελήσωμεν· τινὰ ἦν ἀπηρνησάμεθα· ἀλλ' ἐν θερμῇ διαθήσει, ἐν ἐπιθυμίᾳ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, διαμείνωμεν τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν. Εμπορευώμεθα τὰς ὑπολειπομένας ἡμέρας τῆς παροικίας ἡμῶν, μέροντες τὰ παρόντα γενναίως οἵαπῶρ εἰσιν· εἴτε κατὰ τοὺς ἀσράτως, πολεμοῦντας ἡμᾶς, εἴτε κατὰ τοὺς ὁρατῶς προσφερομένους ὑμῖν ἀδελφοὺς ἐν λόγῳ πληκτικοῖς, ἐν ἐξουθενώσεσιν, ἐν ἀτιμίαις, ἐν ἀφορισμοῖς.

lectione. Nae, inquam credite, filii; ardet enim cor meum erga vos: vestramque salutem zelor: votumque audax pronuntio, ut exitium meum videam illa die, potius quam vestrum a Deo recessum.

Quomodo autem Deum amitemus, nisi non vivendo ex nostrae norma professionis? Qualis autem professio sit, probe nostis; sancta haec est angelica iuxta sanctorum effata, martyricas coronas habens, praemia immortalia ac sempiterna. Ex illius ergo norma ambulemus, rogo vos fratres honorandissimi, et nobilitatem eius non dedecoremus contrario morum genere. Vivamus itaque iuxta sanctorum patrum nostrorum exempla, insistamus virtutum illorum vestigiis: id autem forti patientia piaque promptitudine efficitur, ut et reliquum vitae nostrae tempus Domino subiecti transigamus. Non enim mihi peccatori vos custoditis corporum vestrorum immaculatam puritatem, sed tamquam Christo desponsam obediētes et humiles, ad imitationem eius, qui propter nos morti, et quidem crucis morti se tradidit, Domini nostri Iesu Christi: qui vocavit nos de tenebris in admirabile lumen suum, id est asceticam vitam: qui sustulit peccata nostra; rursusque per suam benignitatem sancto nos schemate induit. Nequaquam ergo deinceps in cupiditatum tenebris ambulemus, neque ulterius transgressores legis fiamus; nec diutius peccemus, cui iam abrenuciavimus; sed fervido cum affectu desiderioque futurorum bonorum reliquo omni vitae nostrae tempore perseveremus: peragamus ceteros incolatus nostri dies, praesentia, qualiacumque sint, fortiter perferentes, sive ad escam quod attinet et ad potum vestitumque: sive ad invisibiles hostes nostros: vel etiam visibiles adversarios, vestros scilicet fratres, qui verbis contumeliosis, contemptibus, despicientia, et exclusionibus vexant.

Ταῦτα γάρ εἰσι τὰ καθαρτήρια τῆς ψυχῆς φάρμακα· ταῦτα τὰ αὐχήματα τῶν ἀληθινῶν ὑποτακτικῶν αὐται αἱ προκοπαί. Δι' αὐτῶν σχεδὸν τίς εἰς τὸ ἀκροτατον τῆς ἀρετῆς συντόμως ἀναβαίνων, διασώζεται· τὰ γὰρ ἐναντία τῶν προβήθέντων, οἷον ὑπερηφανία, παρακατα, ὕβρεις, ἔχθραι, φόνοι, λοιδορίαί, ἔριδες, ἀνυποταξίαί, αὐτάδεια, περιερίαι, κόροι, πλεγμαναί, φιλοσαρκίαί, φιλοκοσμίαί, γέλωτες, στρηνιασμοί, παρρησίαί, ἀπειή και ἐννοεῖν ἐν ὑμῖν. Ἐν τούτοις γὰρ οἱ ἀλόντες, υἱοὶ σκότους καὶ διαβόλου, καὶ υἱοὶ ἀπειθείας καὶ ἀνομίας ἀναγορεύονται, οὐκ εὐδοκεῖ Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τούτοις· οὐ κατοικεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν ψυχῇς αὐτῶν. Ἐπὶ τίνα, γάρ φησιν, ἐπιβλέψω· οὐχὶ ἐπὶ τὸν πρῶτον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους; Μὴ ἐπὶ τὸν αὐθάδη καὶ ὑπερήφανον καὶ ἀλαζόνα. Καὶ ποῦ ἐλευσόμεθα φησί, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν· δηλαδὴ καὶ ἡ ἁγία Τριάς, οὐχὶ εἰς τὴν πιστὴν καρδίαν καὶ τηροῦσαν τοὺς θεοὺς λόγους; μὴ εἰς τὴν ἄπιστον καὶ ἐνδοιάζουσαν καὶ ἀκκατάστατον; Καὶ ἐν ποίοις ἐστὶν ἐν μέσῳ ὁ Χριστός, οὐχὶ ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, μὴ ὅπου συνέδρια ἐπὶ τὸ αὐτὸ δύο τριῶν, πονηρὰ βουλευομένων ἀσωτίας καὶ ἀποδράσεως, καὶ εἴ τις ἄλλου πονηροῦ σκέμματος; Οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκεῖ ἐστὶν ὁ ἐνεργῶν ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας σατανᾶς. Μὴ οὖν ἀλισκέσθω ἀδελφοί μου ἐν τινι τῶν τοιούτων παραπτωμάτων· ἀλλ' εἰ καὶ ὑπήχθη, θάπτον ἀνορθοῦσθω, δεχόμενος ὡς ἱατήρια τῆς ψυχῆς, τὰ ἐπιτίμια τοῦ σφάλματος. Καὶ δεόμεαι καὶ παρακαλῶ πάντας ὑμᾶς, συνέλθετε εἰς ἀλλήλους εἰρηνικῶς καὶ θεωπεπῶς· ὁμονοήσατε καὶ ὁμοφρονήσατε τὰ πρὸς σύνεσιν καὶ εὐστάθειαν ἐν Κυρίῳ· ἔσεσθε ἄνδρες ἐπιθυμιῶν τοῦ Πνεύματος· ἔσεσθε συναγωγὴ Κυρίου, ἄθροισμα ἀγγελικόν, ἐπαινούμενη συναγωγὴ· ζηλωταί τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου, ἀλλήλους παραθήγοντες ἐν τοῖς καλοῖς, προτρέχοντες ἐν τῇ ταπεινοροσύνῃ, προλαμβάνοντες ἐν τῇ ὑπακοῇ, ἅμαχοι, ἀφιλέν-

Haec enim sunt purgantia vos phar-maca: hae sunt verae subditorum gloriae, hi profectus: per haec fere quisquam ad summum virtutis apicem conscendens, salvatur. Nam praedictis contraria, id est superbia, inobedientia, contumeliae, inimicitiae, obrectationes, iurgia, contumacia, audacia, ostentationes, fastidia, satiritates, carnis cultura, mundi amor, risus, luxus, confidentia: quae omnia ne cogitentur quidem de vobis. Nam qui his irretiuntur, filii tenebrarum sunt atque diaboli: filii incredulitatis et iniquitatis appellantur. Non placent haec Domino; non habitat Spiritus sanctus in illorum animabus. Super quem, enim, inquit, respiciam? nonne super mansuetum et quietum, et super sermones meos trementem? Certe non super audacem et superbum et vana gloriantem. Et quonam veniemur, inquit, et mansionem apud eum faciemus, nempe Sancta Trinitas, nisi ad cor fidele et divinis verbis obtemperans? Non autem ad infidele et ambiguum et inconstans. Et quorumnam in medio consistit Christus? Nonne ubi duo vel tres sunt congregati in nomine eius? Num item ubi sunt synedria congregata duorum vel trium prave deliberantium de luxuria de apostasia, et si quod est aliud perversum consilium? Nequaquam; sed ibi est, qui vim suam exercet inter filios infidelitatis, Satanas. Nemo igitur, fratres mei, in huiusmodi improbitatibus deprehendatur. Sed et si forte abreptus fuerit, cito erigatur: excipiens tamquam animae remedia regulares poenas erroris sui. Utique oro obse-roque omnes vos: convenite invicem pacifice et religiose: unanimitatem concordiamque colite, cum prudentia et tranquillitate in Domino. Estote viri desideriorum Spiritus. Estote conventus Domini, coetus angelicus, laudabilis congregatio, zelatores mandatorum

δεικτοί, ὁσιοπολίτευτοι, καρτερικοὶ, ἔμφορονες, θεοδιδάκτοι, ἵνα τοιαύτη πολιτεία λειτουργήσαντες τὰ ἐνταῦθα, ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἀπολάβοιτε τὰς αἰωνίους ἀναπαύσεις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ ὁύξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ παντοκράτορι Πατρὶ, καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΙΒ'.

Θεῶ καθαρὰς διδόναι τὰς ἐγγύας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Καλὸς λαὸς ἐστὶ, ἔάν περ ἐστὶν ὁ στρατηγὼν ἐν Κυρίῳ καὶ κάλλιστον ποίμνιον ἐστὶ, εἴπερ ἐστὶν ὁ διεξάγων ὑμᾶς ποιμὴν ἄριστος. Ἐγὼ δὲ τὸ τοιοῦτον ὕψος, ὅτι οὐράνιον, καὶ τὸ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας, ὅτι σαθρὸν καὶ εὐκαταγώνιστόν ἐστιν εἰδὼς, περίφοβός εἰμι, σύντρομος, ἰλλιγγιστὸν τὸ βάθος τῆς ἐν αὐτῷ σοφίας καὶ δυνάμεως καὶ ἐπιστήμης· Τίνι λοιπὸν πατέρες μου, χρήσομαι βοηθῶ; τίνι συνεργῶ; Ποῦ ἀποβλέψομαι; ἐν τίνι ἀναπαύσομαι στενά μοι οὖν πανταχόθεν· βίος οὐδαμοῦ· λόγος οὐδαμοῦ· Ἐξέλιπον λοιπὸν οἱ ὀφθαλμοί μου ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν Θεόν μου· ἐπληθύνθησαν ὑπὲρ τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς μου αἱ ἐμαὶ ἁμαρτίαι. Οἴεσθέ με ἴσως βαττολόγον, ἐπεὶ καὶ εἰμὶ, καὶ ἐπιδείξιν ποιεῖσθαί τινα· μὴ γένοιτο, μηδὲ οὕτως ὑπολαμβάνοιτε· Τὰ περισσὰ τῆς καρδίας ἀναγγέλλουσι τὰ χεῖλη. Ταῦτα δὲ εἶρηκα, ἵνα εἰδότες ὡς οὕτως εἰμι ἀσθενὴς καὶ ἐν τοιούτῳ κόπῳ καὶ διαγωνίᾳ, συναμιμβάνοισθε καὶ συναγωνίζοισθε, καὶ συναμιλλοῦσθε, καὶ συντρέχετε, καὶ γίνοισθέ μοι ὑπερασπισμὸς σωτηρίας, καὶ σθένος καὶ κράτος ἀμαχώτατον.

Τί οὖν ἐστὶν ὁ ζητῶ; μᾶλλον δὲ ὁ ζητεῖ καὶ ἀπαιτεῖ ὁ δεσπότης πάντων καὶ θεὸς ἔξ

Domini, invicem in bonis exacuentes, humilitate praevenientes, obedientia superantes; non rixosi, sine ostentatione, sancte conversantes, patientes, prudentes, Dei docibiles; ut hoc morum genere in praesenti viventes, in futuro saeculo consequamini aeternas mansiones, in Christo Iesu domino nostro; cui gloria et honor cum omnipotenti Patri et vivifico Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XII.

Deo puras sponsiones facere.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Egregius populus estis, si vobis adsit dux in Domino: et optimus grex estis, si qui vos dirigit, pastor sit praestantissimus. Ego vero caelestem hanc celsitudinem meamque infirmitatem marcidam et imbellem sciens, metu quatiore, tremisco, vertiginem patior propter profunditatem sapientiae, virtutis atque peritiae, quae huic muneri congruit. Quo deinceps, patres mei, auxiliari utar? quo cooperatore? quo me convertam? in quo acquiescam? Angustiae me undique tenent: nihil praesidii a vita, nihil ab eloquentia: Defecerunt oculi mei, dum spero in Deum meum: multiplicata sunt super capillos capitis mei peccata mea. Existimatis me fortasse loquacem, cuiusmodi revera sum; et quodammodo ostentatorem; quod absit, neque ita putetis velim. Ex plenitudine cordis loquuntur labia. Haec autem dixi, ut sciatis me adeo infirmum esse, atque ut in hoc quoque labore et conatu mihi opem feratis, et concertetis, simul aemulamini, et concurratis, fiatque mihi scutum salutis, robur atque invicta fortitudo.

Quid ergo postulo? immo potius quid postulat Dominus omnium Deus a vobis,

ὑμῶν, ἀλλ' ἢ τὸ καλῶς ὑποτάσσεσθαι καὶ τὸ ἀδιάκριτον τῆς ὑποταγῆς, μέχρις αἵματος· καὶ τὸ ἀκίνητον τῆς βεβαιωμένης, καὶ κεκυρωμένης κατενώπιον τῶν ἁγίων ἀγγέλων αὐτοῦ ὁμολογίας ὑμῶν καὶ διαθέσεως. Οἴδατε γὰρ ὁμολογήσατε, καὶ οἶα ὑπέθεσθε, καὶ μεθ' οἶων λογίων καὶ ὑποσχέσεων ἕνα ἕκαστον ὑμῶν ἀπεκειράμην καὶ προσήγαγον Θεῶ, καὶ ἐφώτισα καὶ οἶονεῖ ἐβάπτισα τὸ δεύτερον βάπτισμα τοῦτο, καὶ ἐνέδυσα τὸν χιτῶνα τῆς ἀγαλλιάσεως καὶ σωφροσύνης· λύσας τὰ ἅλυστα πταίσματα ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἄνω τὸν Θεὸν λύειν τῇ ἐμῇ κάτω ταπεινῇ λύσει καὶ δήσας τὰ ἄρρήτα συντρίμματα ἐπ' ἐλπίδι τοῦ ἄνω τὸν Θεὸν δεσμεῖν, τῇ ἐμῇ κάτω ἐλευνῇ συνδεσμήσει. Τοιγαροῦν οὐκ ἔστιν ἕτερον λούτρον οὐ διαρρήγνός· ποῦ μοι λοιπὸν πρὸς ταῦτα οἱ ἄκαιροι διαλογισμοὶ καὶ ἄκριτοι κρίσεις, καὶ ἄλογοι λόγοι καὶ ἀσύμφοροι ἐπιθυμίαι παρὰ τὰ δεδογμένα καὶ κεκανονισμένα ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ μεσιτείας ἡμῶν αὐτῶν τῶν προεχόντων καὶ διασκέψεως. Ο μὲν οὖν ἐπιθυμεῖ νηστεῖαν ὥς βούλεται· ὁ δὲ ἡσυχίαν ὥς τέρπεται· ἕτερος εὐμάθησιν ὥς αἰρετίζεται· ἄλλος ἀξίωμα ὥς φιλερίζεται· εἴτα τὰ γνωμικὰ θελήματα, εἴτα τὰ μερικὰ ἐπιθυμήματα, καὶ ἐκ τούτου διάλυσίς τοῦ παντός. Μὴ, ἐπὶ τούτῳ συνήλθετε, τέκνα μου; Μὴ, διὰ τοῦτο ὠμοδευθήτε, μεμέρισται ὁ Χριστός; ὥς τὰ θεῖα λόγια· ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; Τούτοις γὰρ παρετίκασιν οἱ συμφοραζόμενοι ταῖς ἰδίαις ὁρέξεσι καὶ μὴ πρὸς ἐν βλέποντες καὶ ἐν σκοποῦντες τὸ παρὰ τῆς ταπεινώσεώς μου μετὰ πολλῆς διασκέψεως ἀποφανερούμενον. Οὐ στύλος, οὐδὲ κίων, οὐ λάκκος, οὐκ ὅρος, οὐκ ἄντρον, οὐκ ἔρημίαι, οὐχὶ ὁπαὶ γῆς, οὐ λόχμαι, οὐχ ἢ μετὰ θηρίων διαγωγὴ, οὐχ ἢ μετὰ ἐνὸς καὶ δύο συμβιώσις, οὐχ ἢ μετὰ πάντε καὶ δέκα διάζησις, οὐχὶ ἐσωτικὸν κάθισμα, οὐδὲ ἐξωτικόν, οὐκ ἄστικόν, οὐκ ἐγγώριον, οὐχ Ἀγριοπολικόν, οὐ Ρωμαϊκόν, οὐκ Αἰγυπτιακόν, οὐ Κωνσταντινοπολιτικόν, οὐκ ἄλλο οὐ μι-

nisi ut egregie subiecti sitis, cum absoluta obedientia usque ad sanguinem: atque ut immobilem conservetis vestram confirmatam ratamque coram sanctis angelis professionem et devotionem? Scitis quid professi fueritis, quid promiseritis, qualibusque cum dictis atque promissionibus unumquemque vestrum totenderim, Deoque obtulerim, et illuminaverim, ac prope modum secundo hoc baptismo baptizaverim, et tunica induerim gaudii et castitatis, solvens non soluta peccata, cum spe quod Deus in supernis solverit, quidquid humilis mea absolutio solvit: vicissimque rursum liget, quod mea miserabilis auctoritas deorsum ligaverit. Quamobrem non est aliud lavacrum, neque dissolutioni locus. Cur igitur iam mihi supersint vanae deliberationes, iudicia inconsiderata, insani sermones, inutilia desideria, praeter id quod regulariter definitum fuit in nomine Domini Dei nostri Iesu Christi, me ipso intermedio rei-que iudice ac praeside? Alius quidem ieiunium optat, ut vult: alius silentium, prout lubet: alius litteraturam, ut mavult: alius dignitatem, ut contendit. Deinde propriae voluntates, deinde singulares cupiditates, atque hinc universitatis dissolutio. Num idcirco huc venistis filii mei? num hanc ob causam congregati estis? num divisus est Christus, ut aiunt divina oracula? vel in nomine Pauli baptizati fuistis? His enim similes videntur, qui cupiditatibus suis ferendos se tradunt; neque unum spectant, unum attendunt, quod videlicet a mea humilitate non sine multa consideratione dispositum est. Non nos stylitas aut cionitas vult Deus: non cisternam, non montem, non antrum, non deserta, non terrae cavernas, non silvas, non cum feris incolatum, non cum uno aut duobus vitam agendam, non internam vel externam cellam, neque urbanam, neque cam-

κρόν οὐ μέγα, οὐ ταπεινόν, οὐχ ὑψηλόν, οὐκ ἰπαινετόν, οὐδὲ θαυμαστόν ἐκζητῶν ἐκζητεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Θεός, ἢ θέλων θέλει ἄλλ' ἢ μόνον εἰς δ' ἐκάλεσεν ὑμᾶς κοινόδιον. Οὐ τολμῶ εἰπεῖν καὶ εἰς ὃν ἔδωκεν ὑμῖν ποιμένα, διὰ τὸ ἡμῶν ἀνάξιον καὶ πολυαμάρτητον· καὶ ἵνα ἐν αὐτῷ ζῆτε καὶ μένητε καὶ ἔσπετε πολιτευόμενοι εἰς δόξαν τοῦ προσκυνητοῦ αὐτοῦ ὑνόμενους. Τοῦτο γὰρ τὸ μέγα σημεῖον, καὶ τοῦτο το ὡς ἀληθῶς θαυματουργίας ἔργον· μᾶλλον δὲ τὸ ὄντως μαρτύριον, καὶ ἀθλητήριον τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν.

Εἰ δὲ πειράζεσθε, οὐ θαυμαστόν· ἀλλὰ μεύεσθε τὸ μὴ κατακυριεύεσθαι ἐκ μικρᾶς παραδοχῆς καὶ καταφρονήσεως· καὶ βιάλεσθε κάτω τὰς κεφαλὰς τῶν ψυχῶν ὑμῶν συγκλίνοντες καὶ τὰς τοῦ σώματος· καὶ ταπεινώθητε ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ· καὶ τῶν τοιούτων λόγων καὶ λογισμῶν πρόνοιαν μὴ ποιεῖσθε εἰς ἀρέσκειαν τοῦ διαδόλου τοῦ ἀντάρτου τοῦ Κυρίου. Ἀλλ' εἰς τὸ ἐπιμένειν μέχρι τέλους, εἰς τὸ ὠφελεῖν τὸν πωλήσιον, εἰς τὸ πλεονεκτεῖν τῇ ταπεινοφροσύνῃ, εἰς τὸ ὑπερτερεῖν ἐν ἀγάπῃ, μὴ εἰς τὸ φανητιᾶν, μὴ εἰς τὸ αὐθαδικάζεσθαι, μὴ εἰς τὸ ἄνω αἵρειν τὴν ὀφρὺν καὶ ὑψαυχενεῖν ἀγέρως· μὴ εἰς τὸ φιλοπρωτεύειν, καὶ φιλοδοξεῖν· μὴ εἰς τὸ σοβαρεύεσθαι καὶ περπερεύεσθαι· μὴ εἰς τὸ ἐρίζειν καὶ διαμάχεσθαι καὶ νικᾶν ἐν ταῖς διαλέξεσι· μὴ εἰς τὸ σοφίζεσθαι ἀσώφως, καὶ λογιμαχεῖν ἀχρησίμως ἐπὶ καταστροφή των ἀκούοντων. καὶ τίς σοφός καὶ φιλάξει ταῦτα, καὶ συνήσει τὰ ἑλέη Κυρίου; ἐγὼ γὰρ μόνον λαλῶ ἀεργὸς ὑπάρχων ἐν πᾶσι. Στῆτε οὖν περιζωσάμενοι τὴν ὀσφὺν ὑμῶν ἐν ἀληθείᾳ, καὶ ἐνδυσάμενοι τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδησάμενοι τοὺς πόδας ὑμῶν εἰς ἐτοιμασίαν τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης· καὶ ἔστω κατεσοδῶν καὶ δικτύ-

pestrem, nec Hierolymitanam, aut Romanam, aut Aegyptiacam, aut Constantinopolitanam commorationem; neque exiguum quicquam vel grande, humile vel excelsum, neque laudabile aut admirabile exquirendo exquirat a nobis Deus, aut volens vult; nisi illud tantummodo ad quod nos vocavit coenobium: non tamen audeo dicere quod uni nos tradiderit pastori, propter meam indignitatem et multa peccata: sed ut in ipso vivatis et permaneat, ac diversemini ad eius adorabilis nominis gloriam. Hoc enim est grande miraculum, hoc veri progidii opus, immo verum martyrium et stadium pretiosarum vestrarum animarum.

Quod si forte tentamini, nil mirum est: sed cavete ne vincamini parvo aliquo assensu et contemptu; sed inclinate vestrarum animarum capita, una cum corporis inclinatione, et humiliamini sub potenti manu Dei: et huiusmodi verborum et cogitationum nullam curam geratis, quo diabolo placeatis Domini adversario: sed ad finem usque perseverate, iuvando proximum, cum humilitatis abundantia, cum caritate summa: caventes a phantasia, a temeraria fiducia, ab attollendo supercilio, aut superbo collo erigendo; neque primatum gloriamque optate, neque fastum neque ostentationem: ne rixemini aut alteremini: neque in dialogis superiores discedere studeatis: non insipienter sapiatis, non verbis inutiliter contendatis ad subversionem audientium. Quis sapiens et custodiet haec, et misericordias Domini intelliget? Equidem tantummodo loquor, deses in omnibus. State igitur accincti lumbos vestros in veritate, et induti loriceis iustitiae, calceati pedes vestros in praeparationem evangelii pacis. Et vos prosperet salvetque Dominus Deus, abhinc in saeculum. Quia ipsi gloria honor et

ζων ὑμᾶς Κύριος ὁ Θεός, ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΙΓ'.

Φρονεῖν ταπεινά, καὶ τοὺς εὐτάκτους βλέπειν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πρὸς τοὺς ἀναποτρίμνους ἡμῖν πολέμους ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, ἐκεῖνο ἔχω λέγειν· Εὐδόθη ἡμῖν ὄντως σκόλοψ τῇ σακρὶ, ἄγγελος Σατάν, ἵνα μὴ ὑπεραιρώμεθα, ἵνα μὴ φουσιώμεθα, ἵνα μὴ ἀλαζονευώμεθα· ἀλλὰ μάλλον παιδεύμενοι ταπεινώμεθα, καὶ ὑπὸ τὴν κραταῖαν χεῖρα τοῦ Θεοῦ καταφεύγωμεν, ὥς οὐκ ἐνόντας ἄλλως διασώζεσθαι. Οταν δὲ διὰ πάσης σπουδῆς ὑποτάξωμεν τὸ ἀνυπότακτον φρόνημα, καὶ γινώμεν ἑαυτοὺς, ὅτι ὅλως διόλου ἐσμὲν ταλαίπωροι, μηδὲν κατορθοῦν δυνάμενοι δι' αὐτὴν βοήθειαν Θεοῦ, μεσιτείαν τοῦ καθοδηροῦντος, ὅστις ἂν εἴη, τότε συγκαταβήσεται περὶ τὴν κάμινον τῶν παθῶν ἡμῖν ἄγγελος, ὥσπερ τοῖς περὶ τὸν Ἀζαρίαν καὶ ἐκτινάξει τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας ἐκ τῆς καρδίας, καὶ ἐμποιήσει ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν ὡς πνεῦμα ὁρόσου διασυρίζον, τὸ τῆς ἀγνείας δῶρον. Διάτοι τοῦτο, ταπεινώμεθα κατὰ τὸ φρόνημα ἡμῶν· κάτω τὰ ὄμματα, ὑποπιπτέτω ὁ λόγος, ἡττάσθω ἡ διάλεξις, καὶ ἐγγὺς τὸ ἔλεος τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ· μηδεὶς ἀπιστος, μηδεὶς δόλιος· μηδεὶς σκολιός· μηδεὶς τοῖς χεῖλεσιν εὐλογεῖτω τῇ δὲ καρδίᾳ αὐτοῦ πόρον ἀπέχει ἀπ' ἑμοῦ, ὥσπερ ἐστὶν ὁ ἰδιόρρυθμος καὶ αὐτοσύνετος, μηδεὶς τὸ ἑαυτοῦ ζητεῖτω, ἀλλὰ τὸ τοῦ ἑτέρου ἐκαστος κατὰ τὸν ἀπόστολον· μηδεὶς περιπαρήτω τῷ τῆς παρρησίας πτόματι καὶ ἐμπέσῃ εἰς βάθην κακῶν καὶ ἀποτίσει ποινὰς αἰωνίας. Ὅλως φωτεινοὶ γένοισθε, ὅλως εὐκρινεῖς, ὅλως γνήσιοι υἱοὶ ὡς τέκνα, ὡς ἀδελφοί, ὡς

adoratio est cum Patre et cum Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

SERMO XIII.

Humilem sensum gerere et disciplinatos aspicere.

FRATRES ATQUE PATRES,

Dum bella hinc et inde nobis conflantur, haec habeo dicere: Datus est nobis vere stimulus carni, angelus Satanae, quominus extollamur, quominus inflemur, quominus superbiamus; sed castigati potius humiliemur, et ad potentem manum Dei confugiamus, utpote haud valentes aliunde salvari. Cum autem studio omni rebellem sensum perdomuerimus, nosquemet cognoverimus omnino miseros, nihil boni agere potentes absque auxilio Dei, mediatore qualicumque animae duce, tunc descendet in cupiditatum nostrarum fornicem angelus, sicut Azariae contigit, et flammam concupiscentiae corde depellet, efficietque in animabus nostris sibilantem spiritum roris, id est puritatis donum. Quamobrem humiliemus mentem nostram, deorsum oculus sit, submissus sermo, cedat disputatio; et en proxima est benigni Dei misericordia. Nemo infidelis, nemo fraudolentus, nemo perversus, nemo labiis benedicat, cor autem eius procul me sit: cuiusmodi est homo arbitrio proprio se gerens, sibi sapiens. Nemo sua quaerat, sed alterius, ut ait apostolus. Nemo irretiat fiduciae lapsu, ruatque in malorum barathrum, poenasque sempiternas luat. Estote toti lucidi, toti sinceri, toti germani filii, ut filii inquam, ut fratres, ut cohaeredes, ambulemus: minime dantes accipientesque invicem damna, nihil in-

συγκληρονόμοι, περιπατήσωμεν· μὴ καταδε-
χόμενοι τὰς εἰς ἀλλήλους βλάβας, μηδὲ
τὰς νεωτερικὰς ἀταξίας, ἀλλ' ὡς ἐπὶ πᾶσι
καὶ νῦν.

Επεὶ πάρεστι τὸ γενέθλιον τοῦ δεσπότου
ἡμῶν καὶ προστάτου, τοῦ ἁγίου προφήτου
Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ Ἰωάννου, καὶ μέλ-
λουσιν ἥδη ἀπὸ ἐσπέρας οἱ κληθέντες πατέρες
καὶ ἀδελφοὶ παραγίνεσθαι, εὖρωσιν ἡμᾶς εὐ-
καταστάτους· ἰδῶσιν ἡγιασμένους, γνώσκουσιν
ἡμᾶς ἀπροσκόπους· καὶ τοῦτο πῶς; Ἰνα ἕκα-
στος καθὼς διετάχθη ἐν τῇ διακονίᾳ αὐτοῦ
παραμένων χρησιμεύσῃ, ῥυθμίζων ἑαυτὸν ἐν
πάσῃ ἀγαθῇ πράξει· καὶ λαλῶν προσηκόντως,
καὶ σιωπῶν εὐστόχως, καὶ ψάλλων προθύμως·
καὶ ὑπουργῶν ἐνδυναμωμένως. Βλέπετε γὰρ
ἵνα ἐν τῇ ψαλμῳδίᾳ συναθροιζόμενοι πάντες
ἀνελλιπῶς, καλῶς χοροστατήσωμεν, καὶ συμ-
φωνήσωμεν, καὶ ἀνακρουσώμεθα τὰ θεο-
τερπῇ ᾄσματα τοῦ Προδρόμου· καὶ ἀπλῶς
κατὰ τε τὴν ὑπουργίαν τῆς τραπέζης. Ταύ-
την τὴν μίαν ἡμέραν παρακαλῶ καὶ δέομαι
ὑπὲρ τὰς λοιπὰς χαρίσασθαι μοι εὐκατάσ-
τατον, εὐαπόδεκτον, ἵνα δοξασθῇ ὁ θεὸς διὰ
τοῦ ἔργου ὑμῶν ἐν τῇ ὠφελείᾳ τῶν ὁρώντων·
ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσ-
κύνησις τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας
τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ordinate novantes, sed sicut in omnibus
ita et nunc.

Quoniam adest natalis dies domini
nostri et patroni, sancti prophetae Prae-
cursoris atque Baptizatoris Iohannis, ven-
turique sunt ab occidente vocati patres
et fratres, hi sane nos inveniant bene
ordinatos, videant sanctificatos, cogno-
scent nos absque offendiculo. Hoc autem
quomodo? Nemque si unusquisque, prout
est ordinatum, in suo ministerio utiliter
maneat, semet componens ad omne opus
bonum, loquens decenter, silens prudenter,
psallens sedulo, valideque ministrans. Cu-
rate, ut ad psalmodiam congregati omnes
nemine absente, recte chorum dirigamus,
vocibus consonemus, et divinos Prae-
cursoris hymnos iusto tono exordiamur. Pror-
sus tum in ecclesiastica liturgia, tum in
mensae servitio. Hunc mihi solum diem
oro obsecroque largimini praeter ceteros
bene compositum et acceptabilem, ut Deus
opere vestro glorificetur, cum spectantium
utilitate. Quia ipsum decet omnis gloria;
honor et adoratio cum Patre et Filio et
Spiritu sancto, nunc et semper, et in
saecula, saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΔ'.

Γραφὰς ἐρευνᾶν τὰς θεοπνεύστους χρέας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τί ἡ παροῦσα κατήχησις; Ἰνα στῶμεν
γενναίως περιζωσάμενοι τὴν ὁσφὺν ἡμῶν ἐν
ἀληθείᾳ, καὶ υποδησάμενοι τοὺς πόδας ἡμῶν
ἐν ἐτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου τῆς εἰρήνης,
ἀναβλέποντες, ἀνασκοποῦντες, τὰ ἄνω ζητοῦ-
ντες, περὶ τὰ οὐράνια καταγινόμενοι, περὶ τὴν
φροντίδα τῆς ἀπολογίας, περὶ τὴν ἔξοδον τοῦ

SERMO XIV.

*Divinitus inspiratas Scripturas
scrutari oportet.*

FRATRES ATQUE PATRES,

Cur hodierna catechesis? Nempe ut
stemus viriliter, succincti lumbos nostros
in veritate, et calceati pedes nostros
praeparatione evangelii pacis: spectantes,
observantes, superna quaerentes, caele-
stibus mentem intendentes, de peroranda
causa solliciti, de exitu e corpore, de

σώματος, περὶ τὴν ὑπάντησιν τοῦ κριτοῦ, περὶ τῶν θείων βίβλων, ἐκχυλατοῦντες τοὺς βίους τῶν ἀγίων, εἴτι καλόν. εἴτι χρήσιμον, ἐκστηθίζοντες· ἐν ᾧ ἔχοντες καὶ ταῦτα προβαλλόμενοι ὡς βολίδας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ, μὴ φιλαυτικῶς, μηδὲ κενοδοξικῶς· αὐτὸ γὰρ τοῦτο καθ' ἡμῶν ἐργαζόμεθα· ἀλλ' ἐνθούς καὶ ὠρελίσμως καὶ ταπεινοφρόνως· Εἴτις ἐν πάθεσιν ἐνοχλεῖται, μὴ ἀκηδιάτω, μηδὲ καταπιπτεύω, Εγγὺς γὰρ Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτόν, καὶ ψυχὴ ζητοῦσα εὕρησει αὐτόν. Μόνον στηκέτω, στεναξάτω, δακρυσάτω, ἐπαράτω τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, τυφάτω τὸ στήθος· ἐπιλογισάσθω τὴν αἰσχύνην τὴν ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐν ἑαυτῷ καὶ τὴν ἐν ἀνθρώποις θριαμβευομένην· καὶ ἐντεῦθεν ἀνακοπτέσθω, ἐντεῦθεν στηριξέσθω. Τί γὰρ γέγραπται; Υἱὲ μὴ ὀλιγόρως παιδεῖας Κυρίου· μηδὲ ἐκλύου ὑπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος· ὃν γὰρ ἀγαπᾷ Κύριος παιδεύει· μαστιγοῖ δὲ πάντα υἱόν, ὃν παραδέχεται. Καὶ πάλιν ἐν ἑτέρῳ· Μὴ σπεύσης ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· δοκιμάζει ἡμῶν τὸν πόθον, εἰ ἐπιμένομεν πρὸς αὐτόν, ὁ Κύριος· καὶ εἰ μὴ προκρίνομεν τῆς ἀγάπης αὐτοῦ τὴν μυσταρὰν πράξιν, τὴν ὀλεθρίαν καὶ θανάσιμον, τὴν γλυκόμευστον καὶ πικρόληκτον, τὴν μᾶλλον μαχαίρας διστόμου χλωδεστέραν καὶ τιμωρητικωτέραν καὶ οὐχ ὡς δείκνυσιν ὁ ἀλάστωρ· ἐστὶ τὰ πράγματα· φῶς δεικνύει καὶ κεῖνο σκότος ἐστίν, ἀγάπην τῷ δοκεῖν πνευματικὴν ὑπροσπείρει, κλέκτει μῆσος πάμισόν ἐστι.

Σὺ οὖν στρατιῶτα Χριστοῦ, μὴ ἀγνόει τὰ νοήματα αὐτοῦ, μηδὲ τὰ μηχανήματα αὐτοῦ· εἰ ζωὴν ἐφίεσαι, ἐκζητᾷ τὸ φῶς· ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ἡ ἐντολὴ αὐτοῦ· τεκμαίρου οὖν ἐκ τῆς καταστάσεως τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, τίς ὁ παραγενόμενος· ἡμέτερος ἢ τῶν ὑπεναντίων; Ἐὰν μὲν ἀτάραχόν σου τὴν ψυχὴν διαφυλάττη ἀμαθολητὸν, ἀρρένωπὸν, ἀνολίγωρον τῶν οὐ-

occurso iudicis, de divinis aperiendis libris, scrutantes sanctorum vitas, si quid in iis bonum, si quid utile, memoria commendantes: qua in cura versantes, atque haec tamquam iacula in hostem coiciennes, non proprio amorī nec vanae gloriae servientes (hoc enim ipsum contra nos facimus) sed egregie, utiliter, et humiliter. Si quis vitiosis affectibus urgetur, ne fastidiat, neque animo concidat: Prope est enim Dominus omnibus invocantibus eum: et anima quaerens inveniet eum: tantum perseveret, ingemiscat, lacrymetur, manus in caelum extollat, pectus tundat, consideret ignominiam, quae actum subsequitur; neque illam dico, quae coram tremendo tribunali erit, sed illam apud seipsum, nec non aliam inter homines diditam. Atque hinc se cohibeat, hinc solidetur. Quin enim scriptum est? Fili, cave negliges disciplinam Domini, neque deficias cum ab eo coërceris. Quem enim diligit Dominus, corripit; flagellat autem omnem filium, quem acceptum habet. Rursusque alio loco: Ne festines in tempore obductionis. Explorat amorem nostrum, si illi adhaeremus, Dominus: et si non anteponimus amorī eius detestabilem actum, vitiosum, mortiferum, qui gustatu dulcis desinit in amaritudinem, quae plus gladio ancipiti fellea est et poenalis. Neque res, prout ut eam scelestus ostendit, ita se habet: lucem ostendit et tenebrae sunt: amorem specie spiritalem inserit, et odium est odiosissimum.

Tu ergo, Christi miles, ne ignores hostis cogitationes et machinas. Si vitam cupis, quaere lucem, quae est Deus et mandatum eius. Fac ergo coniecturam de statu animae tuae, quis ad eam veniat, noster ne an contrarius. Si quidem animam tuam conservas imperturbatam, non emollitam: virilem, non negligentem caelestes con-

ρανίων θεωριῶν, τοῦ φόβου τῶν μελλόντων, τῆς ἐπιθυμίας τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν, εὖ ἂν ἔχοι. Ανοίξον αὐτῷ τὰς πύλας τῆς καρδίας, εἰσθιέξαι, συνεστιάθῃτι, συνοίκησον, συνδείπνησον αὐτῷ, ἵνα σε θρέψῃ μᾶλλον πρὸς μέζονα ἔρεσιν Θεοῦ τε καὶ τῶν θείων. Εἰ δὲ σου τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸς σάρκα καὶ αἷμα κεκηνότας πρὸς τὸ παρὸν ἡδὺ ἐξοιστρῶν καὶ οἶον ἀναπαφλάζων σου τὴν ψυχὴν τῷ ἐμπυρισμῷ τῶν ἡδονῶν· φεύγε, στήθεϊ πόρρωθεν, δίωξον τὸν δράκοντα. Πλᾶθεν ἵνα ἐν μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ καταβάλῃ σου τοὺς πολυτεῖς καμάτους, τὰς ἀθλητικὰς ἐνστάσεις, τὰς ἐν πολλοῖς δάκρυσι καὶ εὐχαῖς ἀνδραγαθίας· ἤκει ἵνα σε τὸν στρατιώτην τοῦ Χριστοῦ παρανάλωμα δείξῃ μιᾶς καὶ βραχείας ἡδονῆς· παρεγένετο ἵνα τὸν ἀριστεῖα κεράσας ἐν ψυχροῦ ποτήριον φαρμακοποσίας ἡδονῆς, θανατώσῃ εἰς αἰῶνα. Καὶ ταῦτα οὐχ ὥς ἀπαθῆς γράφω, ἀλλ' ὥς πειρασθεῖς, μᾶλλον δὲ ὥς πολυπαθῆς καὶ ὥς ἐξ ὧν ἀναγινώσκω, συνεπίσταμαι καὶ ὥς ἐξ ὧν δεδίδαγμαι παρὰ τοῦ πατρός μου, καὶ ἀκήκοα παρὰ πολλῶν κατανοῶ. Αὐτοὶ δὲ χάριτι Χριστοῦ παρ' ἑαυτοῖς τὸν ὀφελήμονα λόγον ἐξευρίσκοντες, δύνασθε καὶ ἄλλους ὀφελεῖν· πλὴν ὅτι πρὸς τὸ κοινῇ συμμέρον, πρὸς τε ἑμαυτῷ. Καὶ αὐτὸς εἴ τι λέγω, λέγοιμι καὶ εἴτι γράφω γράφοιμι. Χρείαν γὰρ μᾶλλον ἐγὼ πρὸς ὑμῶν ἔχω νοουθεσίας τέκνα· πνεῖ γὰρ μᾶλλον περισσοτέρως ἐπ' ἡμῖν ὁ Σατανᾶς, εἴπερ ἔργον τοῦ πολεμοῦντος, τὸν στρατηγὸν καταβαλεῖν πρῶτον, εἴθ' ὕστερον ἀνάματον αὐτῷ τὸ στρατόπεδον ἐλέσθαι. Διὰ τοῦτο παρκαλῶ, θέεσθε καὶ εὐχεσθε ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ταλαιπωρίας, ἵνα σώθῃ με ὁ Κύριος, καὶ ἀνώτερόν διατηρήσῃ παντὸς πάθους τὸν παντοπαθῆ. Περὶ δὲ τῆς ἀσθενείας τῆς ταλαιπώρου σαρκός μου, μᾶλλον ὑγιαίνω· οὕτως δὲ λαμβάνω τοιαύτην ῥῶσιν, πρὸς τὸ δύνασθαι με εἰς ὃ ἐπιθυμῶ ἢ ψυχὴ μου καὶ χρεωστῶ διαγενέσθαι ἐν μέσῳ ὑμῶν. Καὶ τοῦτο λελύπημαι σφόδρα, ἐγκοπὴν ὑμῖν τάχα διδοῦς. Αλλ' ὑμεῖς διὰ τὸν Κύριον ἀνέχεσθαι μου τῆς ἀσθενείας καὶ συγκροτεῖτέ με τοῖς

templationes, timorem rerum futurarum, desiderium repositorum bonorum; bene est. Aperi ei cordis ianuas, excipe, cum eo convictare, cohabita, coenato cum eo, ut te magis alat ad maius desiderium Dei rerumque divinarum. Secus vero si tuam orationem turbat, molestiam creat, circumagit oculos tuos ad carnem et sanguinem inhiantes, ad mundanas formas et vitiosos affectus, et ad praesentem dulcedinem oestro impellit, tuamque animam quasi inflammat voluptatum igne: fuge, fuge, procul obsiste, persequere serpente. Venit diabolus, ut uno temporis momento dissipet tuos multorum annorum labores, athleticas repugnantias, et multarum lacrymarum ac precum fortia facinora. Venit, ut te Christi militem, vile pretium faciat unius brevisque voluptatis: venit, ut heroem, mixto in frigidae calice voluptatis veneno aeterna morte conficiat. Atque haec ego non tamquam impassibilis aio, sed veluti tentatus et saepe passus: et prout lego, conscius sum: et prout a patre meo sum edoctus, prout denique a multis audiui, sic censeo. Vos autem Christi gratia apud vos ipsos utili sermone invento, aliis quoque prodesse potestis. Nihilominus quod communitati mihi que ipsi prosit, si quid loquar, dicam et ego: si quid scribam, scribam et ego. Magis enim ego indigeo a vobis commoneri, filii. Flat enim vehementius contra me Satanas, quandoquidem pugnantis interest ducem hostilem prosternere, et mox absque labore exercitum capere. Ideo rogo, orate et obsecrate pro me infelici, ut salvum me Dominus, et superiorem conservet omni vitioso effectui, qui ceteroqui vitiositati omni sum obnoxius. Quod vero attinet ad miserae carnis meae aegritudinem, magis iam convalesco: nondum tantum virium recepi, ut possim, prout concupiscit anima mea ac debeo,

κατ' ἀρετὴν ὕμνων αὐχρήμασι, τὸν ταλάλιπ-
πον, ἐν Ἀριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ὃ πρέ-
πει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

in medio vestri consistere: quod vehe-
menter etiam atque etiam doleo, scan-
dalum fortasse vobis obtrudens. At vos
per Dominum compatimini, infirmitati
meae, et mihi favete infelici de vestra
virtute glorianti; in Christo Iesu, domino
nostro; quem decet omnis honor et ado-
ratio nunc et semper, et in saecula, sae-
culorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΕ'.

Ἐκαστον εὐχάριστον εἶναι Κυρίῳ.

SERMO XV.

*Quemquam erga Dominum gratum
gerere animum.*

ΛΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ,

FRATRES ET PATRES AC SPIRITALES FILII,

Ἀκούομεν τοῦ θεοῦ Δαυὶδ διαρρήδην
βροντῶν καὶ ἀνακράζοντος· Ὁ Θεὸς ἐμφανῶς
ἦξει, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ οὐ παρὰσιωπήσεται·
καὶ κύκλω αὐτοῦ καταγίγῃς σφόδρα· καὶ ὅσα
ἐξῆς ἐπιφέρεται. Διὰ τοῦτο φοβηθῶμεν τρο-
μάζωμεν, εὐτρεπισθῶμεν, ἐτοιμασθῶμεν, γρη-
γορήσωμεν ὅτι ὁ Κύριος ἐγγύς, καὶ λόγον
ἀπαιτησόμεθα, καὶ εὐθύνας εἰσπράξει εἴπερ
κατ' ἐμὲ γένηται τις ἁμαρτωλός. Χαιρὸς τοι-
γαροῦν καὶ ὥρα θέρους, ἀποθερίσωμεν ἅφ'
ἡμῶν αὐτῶν τὰ πάθη διὰ ξιφῶν ὑπαικοῆς,
ὥς διὰ τῆς ὀρεπάκης τοὺς στάχυν· μὴ ἀνα-
τείλῃ ἐν τῇ καρδίᾳ ἡμῶν τὰ πονηρὰ σπέρ-
ματα. Σπείρωμεν ἐν δάκρυσιν, ἵνα ἐν ἀγαλλ-
λίᾳσι θεριοῦμεν· ὁ γὰρ σπείρη ἀνθρώπος
τοῦτο καὶ θερίσει κατὰ τὸ γεγραμμένον. Εἴθε
ἀδελφοί μου ἀπονεκρώσωμεν τὰ μέλη τὰ ἐπὶ
τῆς γῆς· εἴθε ἀποθάνωμεν τῇ ἁμαρτίᾳ· εἴθε
τὴν ἀγαλλίασιν τῆς ἀπαθείας ἐν ἑαυτοῖς πε-
ριφέρομεν ὥς Ἰακώβ, φησὶν, ἄπλαστος ἐν τῷ
οἴκῳ αὐτοῦ, οὕτως ἡμεῖς ἐν τῷ μοναστηρίῳ
ἀκραιότητι καὶ ἀκακίᾳ διαζήσωμεν. Μακά-
ριος ἄνθρωπος ὃς καθ' ἑκάστην ἡμέραν ὥς λίθος
ἅγιος κυλίσταται ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν, προφη-
τικῶς εἰπεῖν ὃς διαφαίνεται σὺν τοῖς ἄλλοις
ἐσθίων καὶ πίνων καὶ κοιμώμενος κρυπτῶς
ὃς αἰὶ τὸν Θεὸν βλέπων καὶ φαντασιούμενος
τὰ ἐκεῖσε προορῶν τὸν θάνατον καὶ διὰ τοῦτο

Divinum audimus Davidem perspicue
magnaue voce clamantem: Deus mani-
feste veniet, Deus noster et non silebit;
in circuitu eius tempestas valida: et quae
illie sequuntur. Idcirco formidemus, con-
tremiscamus, instruamus nos, atque pa-
remus: vigilemus, quia Dominus prope est,
et ratio a nobis expetetur, et reposcet
poenas, si quis, prout ego, peccator fuerit.
Tempus ergo est et messis hora, demet-
tamur a nobis pravas cupiditates obe-
dientiae ferro, haud secus quam falce
spicas. Ne oriantur in corde nostro mala
semina; seminemus cum lacrymis, ut me-
tamus cum gaudio; nam quod seminauerit
homo, hoc et metet, uti scriptum est. Uti-
nam, fratres mei, membra, quae sunt super
terram, mortificemur! Utinam peccato mor-
iamur! Utinam impassibilitatis gaudium
in nobis circumferamus! Sicut Iacob, in-
quit scriptura, simplex in domo sua, sic
nos in monasterio sinceri et innocui vi-
vamus. Beatus vir, qui quotidie ceu lapis
sanctus volvitur in medio fratrum, ut cum
propheta dicamus. Qui cum aliis cernitur
comedens, bibens, ac dormiens; sed in
oculto semper Deum spectat, et divina
imaginatur: mortem prospiciens, ideoque

ἀποτρεπόμενος τῶν παθῶν. Εἶτι δὲ καλὸν καὶ εἶτι τερπνὸν καὶ φίλον θεῷ εἰσβάλλον ἐν τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ, μνήμην ἁγίου κατορθώματος εἶναι, θεωρίαν οὐρανίας διαγωγῆς, ὕμνον καὶ δοξολογίαν, εὐχὴν τυχόν, Κύριε ἐλέησον καὶ Δόξα σοι ὁ Θεός· ἡ Εὐχαριστῶ σοι Κύριε· ἡ Ἵτί σοι ἀνταποδώσω, ὑπὲρ ὧν πεποίηκας μοι, ἀπὸ πελάγους τῶν ἁμαρτιῶν μου ἀναρρύσάμενος καὶ ἐνεγκὼν εἰς τὴν ἁγίαν σου ἐπίγνωσιν. Οσα σοι ἡμάρτηκα μολύνας ἑαυτὸν καὶ ἄχρειώσας, καὶ ἀπέπλυνάς με διὰ τοῦ σχήματος. Οσα μετὰ ταῦτα παρωλίσθησα ἐν λόγῳ ἢ ἔργῳ, διὰ τῆς ἐξαγγέλλεως παρεχώρησάς μοι καὶ νῦν Κύριε εὐεργετεῖς καὶ ἐκάστην, καὶ οὐκ ἔας με ὑπὸ τοῦ ἐνοχλοῦντος τέλεον καταπίπτεισθαι ἀλλὰ μικρὸν ὑποπίπτουντι, καὶ χεῖρα μοι ὀρέγεις, καὶ πάλιν ἀνιστᾷς ἐπιλέγων. Εγείραι υἱέ μου, καὶ μὴ ὀλιγώρει παιδείας Κυρίου. Χαρίζῃ εὐψυχίαν καὶ καρτερίαν· ἀτονῶ πρὸς ἔργα καὶ ἀπειδοκῶ καὶ ἰσχυροποιεῖς ἀπροσδόκητα· οὐ δοκῶ πρὸς τὸν πόλεμον τοῦ νύσσοντος σφοδρῶς πᾶθους ἀντισχεῖν πρὸς ὧραν μίαν, καὶ παρεβίβασας ἡμέρας καὶ καιροὺς καὶ ἐνιαυτούς. Καὶ τί ἄρα σοι ἀνταποδώσω; Ποτήριον σωτηρίου λήψομαι· τοῦτο δὲ ἐστὶν ἀδελφοί μου τὸ θῦσαι ἑαυτὸν μέχρις αἵματος ἐν τῇ αὐτῇ εὐαρεστήσει.

Ἀλλ' οἷα φλυαρῶ ἐγὼ ὁ ἄσωτος; κατ' ἑμαυτοῦ τὰς ἀποφάσεις ἀποφέρων; Ὁ γὰρ ταῦτα φιλοσοφῶν, πάντοτε πίπτω καὶ κατάκριτος γίνομαι ὅμως δι' ὑμᾶς ἀναγκάζομαι διαγορεύειν ὑμῖν τὰ ὀφειλόμενα. Σώζοισθέ μοι τέκνα μου πολυπόθητα, φυλάττοισθέ μοι ἀδελφοί μου πνευματικώτατοι· εἰς δι' ἐνὸς παραθήγετε ἀλλήλους ἐν τοῖς πνευματικοῖς, ἀποστυγοῦντες πᾶν ὅτι πονηρότατον, εἰσπικνεύμενοι ὅτι ἄν βρομῶνται. Ὁ ἀδελφοί, ὁ τέκνα· ὦ πατέρες, δράμωμεν, δράμωμεν. Διὰ τοῦτο μέγας, ἕως καιρὸς πάρεστι πρὶν ἐπιδύσει ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν ἥλιος· ἵνα ἐκεῖ ὀφόμεθα τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν.

pravis se affectibus subtrahens: quidquid vero boni est et iucundi Deoque grati in suam animam attrahens: memoriam sancti in vita operis, contemplationem caelestis mansionis, hymnum et doxologiam, orando puta: Domine miserere: et Gloria tibi Deus: vel Gratias ago tibi Domine: vel Quid pro tuis in me beneficiis retribuam tibi, qui a peccatorum pelago eruisti me, et ad sanctam Dei cognitionem adduxisti? Quanta tibi peccavi, me commaculans et turpificans! Tu vero me schemate donato mundasti. Quoties posthinc etiam lapsus sum verbis et opere: tu autem confessionis ope mihi condonasti. Et nunc, Domine, bene quotidie mihi facis, neque me sinis adversario penitus succumbere: sed et paululum succumbenti manu porrecta rursus erigis, dicens: Surge fili mi, et disciplinam Domini noli negligere. Dona alacritatem atque constantiam; vires ad opus deficiunt, et renuo; sed tu me insperato corroboras. Non videor contra bellum fodientis valde cupiditatis una hora posse resistere; at tu per dies et tempora et annos indemnem traducis. Et quid tibi retribuam? Calicem salutaris accipiam: hoc est, fratres mei, semet immolare usque ad sanguinem, in eodem placendi Deo studio.

Sed cur ego nugor prodigus, contra me ipsum sententiam ferens? Nam qui haec philosophor, in iisdem semper pecco et reus fio. Nihilominus vestri causa haec cogor debita officia exponere. Salvete, filii mei desideratissimi; valete mihi, fratres mei spiritu plenissimi. Alter alterum invicem acuat in spiritalibus, pessima omnia odientes, religiosissima omnia amplectentes. O fratres, o filii, o patres! curramus, inquam, curramus: grande stadium donec tempus suppetit, antequam occidat vitae nostrae sol: ut videamus illic inaccessibilem luce Dominum Iesum Christum per

στὸν εἰς αἰῶνα αἰῶνος ἐξαστράπτουτα καὶ καταλάμπουτα ἀθανασίαν τοῖς αὐτὸν ἡγαπηκόσιν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κρατος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΙϚ'

Κρείττω μοναχῶν μηδένα λέγειν βίον.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εγὼ μὲν τῇ ἀσθενείᾳ κατάκειμαι καὶ οὐχ οἷός τέ εἰμι κατὰ πρόσωπον ὑμῶν παρίστασθαι καὶ κατηχεῖν ὑμῖν τὸν ἐξουθενημένον μου λόγον· ἀλλ' ἐὰν ὑμεῖς εὐρωστῆτε καὶ ὑγιαίνητε ἀμφοτέρωθεν, οὐ νοσηλεύομαι, οὐδὲ ἐν τινι ἀνιῶμαι. Ὑμεῖς γὰρ ὡς ἀληθῶς τέκνα μου καὶ ὑγεία καὶ εὐεξία, ἀνάπαυσις καὶ παρηγόρησις, χαρὰ καὶ στέφανος. Μεθ' ὑμῶν οὖν καὶ εὐζωία καὶ εὐημερία ἐορτασμός καὶ καύχησις, πλοῦτος καὶ χαρμωδία, ἀπόλαυσις καὶ εὐπάθεια. Ὑμῶν δὲ καχεκτούντων, ὅπερ μὴ γένοιτο, κατὰ ψυχὴν, τότε μοι τὸ ἄχθος καὶ ἡ νόσος καὶ ἡ συντριβή. Διὰ τοῦτο δέομαι καὶ παρακαλῶ ἀντιβολῶ καὶ ἱκετεύω, δυσωπῶ καὶ προσπίπτω ὡς πατήρ, μὴ ἄξιός ὢν ὡς ἀδελφός, ὡς τέκνον, ὡς δοῦλος ὑμῶν, στήκετε, φέρετε γενναίως· εὐψυχεῖτε, ἀνδρειοῦσθε, ὑψώθητε τῇ διανοίᾳ· μετεωρίσθητε οὐρανίως. Ἰδωμεν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τῇ διανοίᾳ καθήμενον ἐπὶ θρόνου δόξης· ὃ Σεραφίμ καὶ Χερουδίμ καὶ πᾶσα ἀγγελικὴ τάξις παρίσταται καὶ λειτουργεῖ μετὰ φόβου καὶ τρόμου· τότε ἀκούσουσι τῆς εὐλογημένης φωνῆς καὶ δεσποτικῆς, οἱ καλῶς τὸν ἀγῶνα τελέσαντες καὶ μηδενὶ τῶν παρόντων δελχθέντες ἡδέων, μηδὲ καταπιασθέντες ἐν τῇ τερπνότητι τῆς ματαιότητος τοῦ κόσμου. Τότε φησὶν ἐκλάμψουσιν οἱ δίκαιοι ὡς ὁ ἥλιος, ἡνίκα ἤξουσιν ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν καὶ βορρᾶ καὶ θαλάσσης, καὶ ἀνακλιθῇσονται μετὰ Ἀβραάμ καὶ Ἰσαὰκ καὶ Ἰακώβ εἰς χαρὰν ἀνεκλάλη-

saeculum saeculi resplendentem et immortalitate donantem diligentes eum. Cui gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XVI.

*Nullum vitae genus monastico
melius dicere.*

FRATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Ego quidem infirmitate laboro, nec queo praesens abiectum meum sermonem perorare. Sed si vos bene et quaquaversus valetis, ego iam morbo levor et nullatenus doleo. Vos enim vere filii mihi, et sanitas et incolumitas, requies, solatium, laetitia, corona. Vobiscum igitur mihi commoda vita est, serenitas, solemnitas, gloriatio, divitiae, gaudium, oblectatio, et voluptas. Secus vero vobis male, quod absit, anima habentibus, tunc mihi dolor et morbus et contritio. Propterea precor et obsecro, oro quaesoque, supplico et genibus advolvor, ceu pater etsi indignus, ceu frater, ceu filius, ceu servus vester, statē, tolerate fortiter, bono animo estote, viriliter agite, mentem extollite, in caelum usque conscendite. Videamus mente Dominum nostrum Iesum Christum in gloriae throno sedentem: cui Seraaphim et Cherubim et universus angelicus ordo cum timore ac tremore adest atque ministrat. Tunc benedictam vocem ac dominicam audient ii, qui praeclare cursum consummarunt, nullaue dulcedine praesenti deleniti fuerunt, neque vana mundi iucunditate irretiti. Tunc fulgebunt, inquit, iusti sicut sol, cum venient ab oriente et occasu, a borea et mari, et recumbent cum Abraham et Isaac et Iacob in gaudio ineffabili: cum praemia pro meritis distribuet rex noster ac dominus. Vah, vah,

τον ἡνίκα διανέμει τὰς δωρεάς κατ' ἀξίαν ὁ βασιλεὺς ἡμῶν καὶ Κύριος. Αἱ, αἱ, ἀδελφοί μου καὶ τέκνα, ἡλίκης καὶ οἵας ἀπολαύσουσι δοξῆς οἱ τρισμακάριοι καὶ ἅγιοι ἀποτακτικοί.

Πάντως μὲν γὰρ οὖν ὅτι ἕκαστος ἐν ᾧ τάγματι εὐηρέστησε τῷ θεῷ, ἀπολήψεται τὰ ἀγαθὰ καὶ μεγάλοι μὲν εἰσιν οἱ ἐν τοῖς ὄρεσι καὶ σπηλαίοις καὶ ταῖς ὁπαῖς τῆς γῆς λατρεύοντες τῷ θεῷ· οἱ στυλῖται καὶ κιονῖται καὶ ἐγκεκλεισμένοι, καὶ εἴ τις ἐν ἄλλῳ βίῳ δοξάζει τὸν θεόν. Ἀλλ' οὖν γινώσκετε, ἀγαπητοί μου καὶ περιπόθητοι· ὅτι αὐτὸς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ διανομεὺς τῶν ἀπερινοήτων ἀγαθῶν, κατελθὼν ἐπὶ τῆς γῆς, οὐκ ἐρημικὸν ἡσπάσατο βίον, οὐδὲ στυλιτικόν, οὐδὲ ἐξ ὧν εἰρήκαμεν ἄλλον, τὸν δὲ δι' ὑποταγῆς ὄρον καὶ κανόνα. Λέλεχε γὰρ ὁ αὐτός· Ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμὸν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός· καὶ ὅτι. Α ἔγώ λαλῶ, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ἀλλ' ὁ πέμψας με Πατὴρ ἐντολήν μοι ἔδωκε, τι εἶπω ἢ τί λαλήσω. Διεζώσατο δὲ καὶ λέντιον καὶ ὑψηρικὸν σχῆμα ἀναλαβὼν ἀπένιπτε τοὺς πόδας τῶν μαθητῶν ἐκμάσσω τῷ λεντίῳ· ὧδε δὲ που πάλιν λέλεχεν· Ὅτι ἐγὼ εἰμι ὡς ὁ διακονῶν ἐν μέσῳ ὑμῶν. Εἰ δὲ τέκνα μου καὶ ἀδελφοί, ὡς ὁρᾶτε ὑποτακτικὸν καὶ τὸ ἡμέτερον ὑπὲρ τὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀνεδέξατο πολιτεύμα· οὐ χαίρετε; οὐκ ἀγαλλιᾶσθε; οὐ πληροῦσθε ἡδονῆς, καὶ ἐνθουσιασμοῦ; ὅτι τῇ καθομιώσει τοῦ κυρίου ἐπὶβιούτε· Μετὰ τοῦτο ἔστιν ὑμῖν ἄλλό τι μακαρίζειν ἢ καὶ προσεπεμβάλλειν εἰς ἄλλους τρόπους βιώσεως; Μὴ οὖν ὑπὲρ τὸν βίον ὑμῶν εἴπερ ἀκριβῶς αὐτὸν μετέρχεσθε, μακαρίσητε ἄλλον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Γερωντικῷ, οὐχὶ τῶν τριῶν ταγμάτων τοῦ ἐν ἐρημίᾳ καὶ τοῦ ἐν σηνείᾳ, ὁ ὑποτακτικὸς ὡφθη ἐνδοξότερος γοργῶν τὴν Γοργόνην ἐκείνην; Ναὶ λέγω ὑμῖν ἀδελφοί μου, μέγας ὁ βίος ἡμῶν καὶ πανάριστος· καὶ ἐκ παντὸς τρόπου τελειοῦντες τὸν δόριμον ὑμῶν μετὰ Ἀβραάμ δοξασθήσεσθε, καὶ μετὰ

fratres mei ac filii, quali quantaque fruuntur gloria beatissimi ac sancti abrenuntiantes!

Profecto quo unusquisque ordine Deo placuit, ita praemium reportabit. Et magni quidem sunt, qui in montibus et speluncis et terrae cavernis Deo serviunt, stylitae et cionitae et inclusi, quisquis alio vitae genere Deum honorat. Scitis nihilominus carissimi mei et desideratissimi, ipsum Dominum nostrum Iesum Christum incogitabilem bonorum distributorem, cum ad terram descendit, haud eremiticam elegisse vel stylicam, neque praedictarum quamlibet, sed obedientiae legem ac regulam. Dicit enim ipse: Descendi de caelo, non ut faciam voluntatem meam, sed eius, qui misit me, Patris. Et quae ego loquor, non a me loquor; sed qui me misit, Pater mandatum mihi dedit quid dicam et quid loquar. Linteo quoque se praecinxit, et servili specie assumpta pedes discipulorum lavit et linteo abstersit. Ibidem subdidit: Ego sum in medio vestri ministrans. Iam si, filii mei ac patres, ut videtis submissum, nostrum scilicet magis quam aliud quodlibet vitae institutum maluit, non gaudetis? non exultatis? non voluptate complemini, et divino afflatu, eo quod ad similitudinem Christi vivitis? Post haec potestis ne vos aliud aliquod beatum praedicare, vel etiam adoptare diversum vivendi genus? Nolite itaque supra vestrum institutum, si tamen accurate id sectamini, aliud appellare beatum. Propterea etiam in sancto Gerontico nonne ex tribus ordinibus, eremitico, paupertino, is qui obedientiam profitetur, visus est gloriosior gerens Gorgonem illum? Nae, dico vobis fratres mei, magna est vita nostra et sanctissima, et si omnino cursum vestrum consumaveritis, cum Abraham in

μαρτύρων χορεύσετε, καὶ μετὰ δικαίων κατασκηνώσετε.

Τρέχετε οὖν καλῶς λοιπὸν, καὶ μὴ ἔστω ἡ βαρβαρίων ὑμῶν διάβρολος· μηδὲ ἐγκόπτεσθε· ἀλείψατε τοὺς πόδας ὑμῶν ἔλαιον καρτερίας, ἵνα τοῖς ψυχικοῖς νεύροις θαλφθέντες ἱκανῆτε πρὸς τὸν δρόμον· ἐνδύσασθε χιτῶνα δικαιοσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως· πίνετε ὕδωρ ἀγνείας καὶ σωφρονισμοῦ. Μὴ εἴπητε, Ἐως ὅτε; ἀκηδιαστῶν γὰρ ὁ λόγος. Οὐ χιλιονταεῖς ἐσμέν. Βαβαί ἐπὶ τῆς παλαιᾶς ἐννακόςια, ἐπτακόςια, τριακόςια, ἑκατὸν τὸ ἑλαττον διεξῶν ἔτη καὶ οὕτως Νῶε, καὶ οὕτως Ἐνῶχ, καὶ οὕτως Ἐνῶς, καὶ οὕτως Ἀβελ, καὶ οὕτως Ἀβραάμ, καὶ οὕτως Ἰωβ καὶ οἱ λοιποὶ οἱ εὐηρεστηκότες τῷ θεῷ. Καὶ ἄρτι ἐν τῇ κατ' ἡμᾶς γενεᾷ τὸ πολυλοστόν ζῶν τις, φθάσει εἰς ἐξοδολήκοντα ἔτη. Αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν ἡμῶν κατὰ τὸν ἅγιον Δαυὶδ ἐν τῷ ἀριθμῷ τούτῳ, ἡ καὶ ὀγδοήκοντα. Βλέπω δὲ ἄρτι ἄωρα νήπια καὶ πρῶτη ἡλικία καὶ πρὶν ἡβᾶσαι, ἡ καὶ ἀπωλὼς φέρειν μικρὰν πολιάν, καὶ παρηλθε τοῦ βίου. Οὕτως οὖν καὶ ἡμεῖς, ἰδοὺ τέκνα ἀποθνήσκομεν σήμερον· καὶ τοῦτο κατ' ἐκάστην τιθέντες εὐποιούμεν, τὸν πατρικὸν νόμον πορευόμενοι· οὕτως οἱ ἅγιοι ἡμῶν πατέρες ἐτροποφορήσαντο τὰς ὀλίγας ταύτας ἡμέρας. Ἐστω οὖν ἐφ' ὑμᾶς ἔλεος, εἰρήνη, ἀγάπη, ἀφθονία, ἀζηλία, ἀπερπερία, εὐηκία, χρηστολογία, συνασπισμὸς ἀλληλοσυμπάθεια, ταπεινοφροσύνη. Ἐν τούτοις ζήσῃτε ἐν τούτοις ἀναστρέφεσθε ὑπερευχόμενοι καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, ἵνα μὴ ἀπορίσῃ εἰς πῦρ ἀτελεύτητον οὗ φύγομεν ἅπαντες ἀξιώθεντες τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν· ὃς πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις καὶ μεγαλοπρέπεια, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

gloria eritis, et cum martyribus choreas ducetis, et cum iustis habitabitis.

Currite ergo posthinc egregie, neque vobis obstet invidus diabolus, neque impingite. Ungite pedes vestros constantiae oleo, ut spiritualibus nervis calefactis, ad cursum valeatis: induite lorica iustitiae et laetitiae; bibite puritatis aquam et sobrietatis: ne dicatis, usquequo: etenim acediosorum hoc verbum est. Non sumus millenarii. Papae! Sub vetere testamento nongentis, septingentis, tercentis, centum minimum vivebatur annis. Sic Noë, sic Enoch, sic Enos, sic Abel, sic Abraham, sic Iob, et ceteri qui Deo placuerunt. Nunc vere temporibus nostris, qui plurimum vivit, septuagesimum attingit annum. Dies annorum nostrorum sanctus ait David, intra hunc numerum sunt, vel etiam octoginta. Video porro nunc et immaturos infantes, et in prima aetate, et ante pubertatem, nonnullos denique vix canescentes, quibus iam vitae finis adest. Sic ergo et nos morimur, filii, ex hodie: quod si quotidie adiciemus, recte actum nobiscum est, et patria lege procedimus. Ita sancti patres nostri paucos hosce dies toleraverunt. Sit itaque super vos misericordia, pax, caritas, sine invidentia, sine aemulatione, sine ostentatione: sit vobis obedientia, mitis sermo, mutua defensio, compassio, et demissio animi. Sic vivite, sic conversamini, enixe etiam orantes pro humili persona mea, quominus in sempiternum ignem proiciar: quem utinam vitemus omnes, digni regno caelesti effecti; in eodem Christo Iesu Domino nostro; cui decet gloria, honor et adoratio et magnificentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula, saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΖ'.

Διακονεῖν ἄοκνα ταῖς λειτουργίαις.

ΤΕΚΝΑ ΜΟΥ ΠΟΛΥΠΟΘΗΤΑ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΠΡΑΪΜΕΝΟΙ,

Καθόσον ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ μηδαμινὸς
ὁ μὴ κατ' ἀξίαν ὢν ὑμῶν πατήρ, ἐπιθεῖ-
κνυμι τὴν παρ' ἐαυτοῦ δύναμιν εἰς τὸ ἀκουστὰ
ὑμῶν γενέσθαι τὰ τῆς θεοφιλοῦς σωτηρίας
ὑμῶν κατὰ τοσοῦτον· καὶ ὑμεῖς ἀνοίξατε τὰ
ὦτα ἐν παιδείᾳ Κυρίου, καὶ ἐνωτίζεσθε τὰ
ῥήματά μου· ἵνα μὴ κατὰ κενῆς λαλῶμεν
καὶ ὡς ἐπὶ χέρσου γῆς ῥίπτοντες τὸν σπόρον,
αὐτοὶ μὲν ἡμεῖς οὐδὲν ἀμησόμεθα· μένοιτε
δὲ καὶ αὐτοὶ ἄκαρποι ὡς οὐκ ὄντες γῇ ἀγαθῇ,
ἀλλ' ἀκνηφόροι, τῆς τῶν παθῶν ἀναβλασ-
τίσεως. Προσεκτέον οὖν πᾶσιν καὶ ἐπισκε-
πτέον πάντοτε μὲν καὶ ἐν παντὶ καιρῷ, μά-
λιστα δὲ ἐν ἡμέρᾳ κατηχέσεως. Ο γὰρ καιρὸς
ἤδη τῆς ἀπωλείας, ἐφεστηκώς ἐστιν, ἡμέραι
εὐθετοῦ, ζωῇ ἔγκαρπος, δρόμος εὐήλατος. Δρά-
μωμεν, σπεύσωμεν εὐαρεστεῖν τῷ Κυρίῳ ἐν
πάσιν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστι καὶ ὁ θάνατος
καὶ ἡ ζωὴ, ἐν ἀλλήλοις ὤμεν, ἐν ταῖς δια-
κονίαις ταῖς ἐκάστοτε ἀποτεταγμέναις, ἐν
τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, ἐν τῇ ἀγαθῇ
ἀναστροφῇ ὑμῶν, ἐν τῇ πρὸς ἀλλήλους εἰλι-
κρινεῖ ἀγάπῃ καὶ ἀνεπιφθόνῳ. Οπου γὰρ ἡ
ἀγάπη, ἐκεῖ ὁ σύνδεσμος τῆς εἰρήνης, καὶ
πᾶν φθόνον ἀποδιώκεται· πρᾶγμα· οὗ δὲ μὴ
πάρεστιν. ἐκεῖ ἀντιστῆκεται τὸ μῖσος, ὁ διὰ-
βολὸς καὶ ἡ λοιπασία τῶν παθῶν ὅροις οὖν
καὶ διατάγμασι διατηρούμενοι, ἐννόμως πε-
ριπατήσωμεν, ἀλλὰ μὴ ἀκανονίστως καὶ ἐθε-
λοθρήσκως καὶ ἀδιαφόρως, πονηρῶς καὶ ἀθέ-
μως. Διὰ τοῦτο ὧδε μοι πάρεστε πάντες, καὶ
μία πᾶσιν ἔστω ψυχὴ καὶ καρδίᾳ ἡ αὐτὴ·
ἴσον τέ τὸ θελημα· ὡς ὅν εὐτακτοὶ ὤμεν κατὰ
πάντα.

Πῶς οὖν ἄρα εἰσῴτε, ἀποκρινάσθε μοι πῶς
διετέλεσθε, πηλίκως ὑποτάσσεσθε· πῶς ὑπο-

SERMO XVII.

*Liturgiis impigre ministrare.*FILII MEI DESIDERATISSIMI ET FRATRES
CARISSIMI

Quantum ego miser et nullius pretii
homo, vesterque pater indignus, vires
meas intendo, ut quae religiosae vestrae
saluti prosunt occinam, tantum vos aures
vestrae doctrinae Domini patulas praebe-
te verbis meis, ne in cassum loquar; et
ne tamquam in incultam terram semen
proiciens, ego quidem nihil demetam,
vos autem infructuosos, maneat, ceu non
bona terra, sed ob cupiditatum germina
ferax spinarum. A vobis itaque omnibus
attendendum est et considerandum sem-
per quidem et omni tempore, praesertim
vero in die catecheseos. Tunc enim salu-
tare tempus, si certe volumus, vel etiam
perditionis impendit: dies idonei, vita
fructuosa, cursus facilis. Curramus ita-
que, festinemus placere Domino in omni-
bus. In nobis ipsis mors est et vita;
vices servemus ministeriorum perpetuo
ordine dispositorum, in maunum vestra-
rum operibus, in bona conversatione
absque invidia; ubi enim caritas est, ibi
vinculum pacis, et omnis vitiosa res exu-
lat; ubi secus est, illuc irrepit odium,
diabolus, et perturbationum sequela. Er-
go statutis et regulis et mandatis obli-
gati legitime gradiamur, non autem extra
regulam, libito nostro, indifferenter, pra-
ve, illegitime. Propterea hic adeste mihi
omnes, et una omnibus anima sit idem-
que cor et par voluntas, ut bene in cunctis
simus ordinati.

Quomodo ergo subiecti vivitis, respon-
dete mihi: quomodo degitis; qualiter sub-

τάσσετε οἱ προάγοντες ἄρα εἰ κατὰ θεούλημα Κυρίου ὡς οὐχ αἰσούμενοι τί ἐμπρόσως ποιεῖν, ἢ καὶ οἱ ὑπακούοντες ὡς ἐκ θεοῦ τὰ ἐντολίματα ἀποπληροῦτε. Εἰ δὲ μὴ οὕτως, ἐλευνότητον οὕτως ὁλίγαις ἡδοναῖς ἀπόλειαν εὐτρεπίζοντες ἑαυτοῖς· καιρὸς ἀγρυπνίας, καιρὸς βίας, καὶ τοσαύτης, ὡς αἵματα στραγγίσαι· καθά ἐδειξεν ὁ τὸν πύελον ἐναιμον ἄφεις τῇ γῇ ὅσους τις τῶν πατέρων. Βία οὖν καὶ βιαστών ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Βιάζεσθε τοῦτο μὲν, ἐν τῷ κανόνι. Καὶ πῶς; ἵνα ἅμα τοῦ κρούσματος πάντες ὁμοῦ εὐψύχως καὶ ἀγεληδὸν συνέρχησθε· ὡς ὑπὸ ἡγέλου κληθέντες ὁμιλῆσαι θεῷ, καὶ λατρεῖσθαι διὰ τῆς ὑμνωδίας· ἀντιλαβεῖν δὲ οὐ βρυστὰ καὶ ἐπίκηρα· ὠραῖς δὲ θεοπαρόχους καὶ ζωοψύχους. Εὐφωνοὶ τε εὐδὺς γινόμενοι καὶ μιᾷ κραυγῇ σαλπίζοντες τὴν δοξολογίαν Κυρίου τοῦ θεοῦ πρὸς τε τὰ καθίσματα ἐνωτικοὶ, πρὸς τε τὰς ἀναγνώσεις διϋπνιστικοὶ, καὶ πρὸς τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰς ᾠδὰς ἐν ἀγαλλιάσει ψυχικῇ περιφωτιζόμενοι καὶ οὕτως ἐπικερδῶς ψάλλωμεν καταισχύνοντες τὸν διάβολον. Τὸ δὲ ἐναντίον, πρόδηλον· σὺν τούτοις δὲ καὶ τὸ ἐν νήψει ποιεῖσθαι τὴν εὐχὴν· ἵνα καθαροὶ τῷ καθαρῷ θεῷ ὁπτανόμενοι, φωτιζώμεθα μᾶλλον καὶ μὴ σκοτισθώμεθα.

Ἀπέδυσεν ὁ κανὼν, ἡσύχως ἐξίωμεν καὶ ὁ μὲν, πρὸς τὸ μάθημα ἀπίτω· ἐκεῖ μὴ ἀπόλων τὸ συναχθὲν ἐκ τῆς ψαλμωδίας κέρδος, διὰ τῆς ἀργολογίας· ἐπισυνάπτων δὲ καὶ τὴν ἐκμάθησιν τῷ λοιπῷ κέρδει. Ὁ δὲ πρὸς τὴν κοίτην αὐτοῦ εἴπερ θέλοι ἀναπαύσασθαι, μόνον κακεῖ κατασφραγιζόμενος καὶ εὐσχημόνως ἀνακλινόμενος, ἐπιλέγων ψαλμὸν ἐν ἑαυτῷ ἀδολεσχών, ὥστε μὴ πειρασθῆναι παρὰ τοῦ πειράζοντος. Φιλοῦσι γὰρ μετὰ τὸν κανόνα οἱ δαίμονες ταράσσειν ἡμῶν τὰς ψυχὰς· ἐπειδὴ περ κατεπλήξαμεν αὐτοὺς διὰ τοῦ κανόνος· καὶ θέλουσιν ἄπερ καλῶς συνήξαμεν,

diti estis; quomodo vos superiores iubetis? Num secundum Domini voluntatem, ceu qui nihil peculiari aliquo affectu agere decreveritis? Vos autem subditi, num tamquam Dei, praecepta exsequimini? Si res non ita se habeat, miserrimam enimvero perditionem parvis voluptatibus nobis comparamus. Tempus vigilantiae, tempus attentionis, tempus violentiae usque ad guttatim exprimendum sanguinem, sicut ostendit quidam sputo in terram sanguineo sanctus pater. Vi ergo agendum: nam violentorum est regnum caelorum. Vim hanc in regula facite. Quomodo autem? Nempe audito vix signo cuncti simul alacriter gregatimque convenite, velut ab angelo vocati ad loquendum cum Deo, ad cultum ei exhibendum hymnodia. Nihil autem caducum et temporarium divinis donis animaeque vitalibus anteponatis. Statimque harmonica voce, unoque clamore bucinantes doxologiam Domini Dei, et cathismatibus aures intendentes, in lectionibus vigiles, et in psalmis et hymnis spiritali gaudio serenati; sic enim psallentes diabolum pudore afficiemus. Contrarium autem si secus fiat. Insuper sobrios quoque preces effundere decet, ut puri puro Deo apparentes, magis illuminemur, non autem obtenebremus.

Finitus est canon, cum silentio exeamus. Et alius quidem ad scholam abeat, nec ibi coacerantur ex psalmodia lucrum abiiciat, vanis sermocinationibus; immo vero doctrinam reliquo lucro apponat. Alius autem in lectulo suo, si voluerit quiescat; modo et illic signaculo se crucis obsignet, et honeste iaceat, obmurmurans apud se psalmos et meditans, ne forte a tentatore tentetur. Solent enim post canonem daemones animas nostras perturbare, quoniam eis in canone molesti fuimus, voluntque a nobis quae bene

κακῶς ἀπολέσται. Διὰ τοῦτο σκοποῦσι τοὺς λογισμοὺς καὶ ἐξοιστροῦσι τὸ σῶμα ὃν ἤδη καὶ ἐκ τῆς ψαλμωδίας ἄτουν καὶ συνδύασις πονηρὰς καὶ συγκαταθέσις ἀποτελοῦσιν, ἔστιν ὅτε καὶ ἐκκρίσεις. Αποθεκτικὸς μᾶλλον ὁ ἐγκρατευόμενος καὶ προσασχολῶν ἔτι δὲ ἐκ μελέτης δι' ἐτέρου πράγματος, καὶ μὴ ταχὺ προσπίπτων τῇ στρωμνῇ αὐτοῦ ἄνευ κατεπείγοντος ὕπνου. Τότε γὰρ καὶ ἀπείραστος διαμένει μετὰ ταῦτα πρὸς τὴν πρώτην εὐθυκίνητοι καὶ ἀνεπίλειποι οἱ πάντες εὐρισκόμενοι. Τίς γὰρ χρεῖα μισθὸν ἀπόλλειν καὶ κριματίζειν ἑαυτοῦ τὴν συνείδησιν; Μετὰ ταῦτα εὐχόμενοι τῷ θεῷ κατευθυνθῆναι ὑμῶν τὸ ἔργον τῶν χειρῶν καὶ ὁλοτελῇ τὴν ἡμέραν ἀγαθοεργῶς ἐκπληρωθῆναι. Πρόσιτε τοῖς ἔργοις ἄλλος ἄλλαχοῦ ἢ καὶ ὁμοθυμαδὸν ὡς ὑποπίπτουσιν αἱ χρεῖαι, ἀπαρτιζόμενοι καὶ μετὰ τῆς στιχολογίας ἢ ἐργασίας μετὰ τῆς εὐχῆς καὶ καλονοίας ἥτε ἀροτρίαισις ἔστω, ἥτε ἀμπελουργία, ἥτε ὀσποποιία, εἴτε ἄλλο τι τῶν ἐνεργουμένων τεταγμένως τὰς ὥρας, καὶ κείνας εὐσυνειδήτως μετὰ τὴν στιχολογίαν.

Ο λόγος ὑμῶν, ὡς πολλάκις λέγομεν, ἐν τοῖς καθήκουσι πραγμασιν, εἰ σωματικά εἶεν· εἰ δὲ πνευματικά τοιαῦτα ἢ περὶ τροπαρίου, ἢ περὶ ἄλλου τινος κατορθώματος. Ζηλοῦτε ἀλλήλων τὰ χαρίσματα· ἔχει γὰρ ἕκαστος, καὶ ἐν ᾧ ἀπολιμπάνεται, εὐρίσκεται δι' ἀδελφοῦ αὐτοῦ κτώμενος. Εκείθεν οὖν ὡς μέλισσα ἀγαθὴ φιλεργάτις ἔστω, καὶ ἀνθομολογήτρια. Πάντες φίλοι μου ἐστὲ, πάντες τέκνα μου, πάντες ἐρασταί, καρδία, νοῦς, χαρὰ, εὐδοκία, ἀγαλλίασις στέφανος, καύχημα, δύναμις, σῶσμά· καὶ οὐκ εἰμὶ ἄξιος τοὺς λόγους τούτους διαγορεύειν πάντας γοῦν ὑμᾶς θέλω σώζεσθαι, πάντας ἀνδραγαθεῖν, εὐδοκιμεῖν, καὶ ἄσωτός εἰμι· καθαίρεσθαι, ὑψοῦσθαι, καὶ γε ἐλπιδας ἔχω εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν καὶ Θεόν, δι' ὃν πάντες συνεληλύθαμεν ἐπιτοαυτὸ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, ὅτι καὶ γίνεσθε καὶ γενήσεσθε εὐχαῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Ἡ ῥαθυμία

congregavimus disperdi. Ideo mentem obtenebrant et corpus graviter commovent, quod nuper psalmodia debilitatum fuit, et pravis copulis assensiones inspirant, quandoque etiam excretiones efficiunt. Quare laudabilior est, qui quiete abstinet, et alicui potius curae vacat, neque statim lecto suo decumbit, nisi urgente sommo. Tunc enim et tentatione carebit. Post haec ad primam (horam officii) statim omnes nemine absente comperiamur. Cur enim volumus mercedem amittere, et conscientiam nostram dampnare? Mox Deum orantes singuli manuali operi incumbamus, atque ita ut totam diem bene operantes exigatis. Pergite ad opera alius alibi, vel etiam simul, prout e re nata fuerit, allaborantes; ibique non sine stichologia opus fiat. Nec sine precibus piaque meditatione fiat ipsa aratio, vitisque cultura et coquina, seu quodlibet aliud ministerium, statutis et bene cognitis cuncta horis non absque stichologia.

Sermo vester, ut saepe dicimus, de convenientibus rebus sit, si de corporalibus agatur: si vero de spiritualibus, huiusmodi sit vel de tropario, vel de alia qualibet bona re. Aemulamini charismata invicem; habet enim sua unusquisque: et quod ipsi deest in fratre suo possidet. Inde igitur tamquam bona apis et operosa sumat florilegia. Cuncti amici mei estis, cuncti filii mei, amatores omnes, cor, mens, gaudium, incunditas, exultatio, corona, gloratio, virtus, salus; etiamsi haud dignus sim sic loqui. Vos ergo omnes salvos fieri volo, omnes viriliter agere, omnes optima fama esse (quamquam prodigus ille sum), purificari, in altum extolli. Et sane spero a Domino nostro ac Deo, cuius beneficio hoc in loco omnes convenimus, vos tales esse ac

ἀπίστω· ἡ δὲ κνηρία διωκίσθω. Γενώμεθα δὲ
 Σερμοὶ πρὸς θεόν, καὶ φερέποναι πρὸς τὴν
 ἄσκησιν· καὶ μηδὲν ἡμᾶς ἀποταιχίσοι τοῦ
 πόθου τοῦ Θεοῦ· μηδὲ νηστεία, μηδὲ ἀγρυ-
 πνία, μηδὲ ψύχος, μηδὲ κρυμὸς, μηδὲ θάλασος,
 μηδὲ ὕβρις, μηδὲ σπάνις χρεῶν· ἀλλὰ πάντα
 δεύτερα ἡγούμενοι, πρόκριτοι σχῶμεν τὴν σω-
 τηρίαν ἡμῶν· μιμνησκόμενοι, πῶς ὁ θεὸς
 ἡμῶν καὶ δεσπότης δι' ἡμᾶς τὰ προειρημένα
 ἔπαθε, καὶ τὰ ἄλλα πάντα τὰ ἐπώδυνα. Πο-
 ταπὴ δὲ ἰσότης δούλου πρὸς δεσπότην; Ὅμως
 ἀγαθὸς ὢν ὑπὲρ ἀγαθότητα δέχεται τὴν
 μικρὰν ἡμῶν πρόθεσιν· καὶ τοῖς ὑπομέ-
 νουσιν αὐτὸν ἐγγύς ἐστι, κατὰ τὸ γεγραμ-
 μένον, καὶ τοῖς ζητοῦσιν αὐτὸν εὐρετικὸς πά-
 ρεστι. Καὶ κρούσωμεν, καὶ ἀνοίξει· καὶ ἐπι-
 μείνωμεν, καὶ εἰσδέξεται ἡμᾶς, καὶ εἰσάξει
 εἰς τὴν χαρὰν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον, καὶ
 εἰς τὸν νυμφῶνα τὸν ἀχειροποίητον τῆς βα-
 σιλείας τῶν οὐρανῶν.

Μικρά μου ἐστὶ καὶ οἰκτρὰ καὶ ἡ λα-
 λία καὶ ἡ πολιτεία· καὶ οὐκ ἔχω ὅπως ἐξεί-
 πω τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ, καὶ τὴν ὑπερ-
 βάλλουσιν αὐτοῦ εἰς ἡμᾶς ἀγαθότητα· καὶ
 ὁποῖως μέλλει τιμᾶν καὶ δοξάζειν τοὺς εὐα-
 ρεστήσαντας αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ κολάζειν αἰώ-
 νια τοὺς ἀπειθήσαντας αὐτῷ. Βοῶ ὑμῖν, καὶ
 παριστῶ ὑμῖν μάρτυρας τὸν οὐρανὸν καὶ
 τὴν γῆν, καὶ τοὺς ἁγίους ἀγγέλους· μὴ ἀμε-
 λήσητε τῆς σωτηρίας ὑμῶν· μὴ παρίδητε
 μίαν καὶ μόνην ἐντολήν· μὴ περιπατήσητε ἐν
 σκότει ἀνεξαγγελσίας· μὴ λαθροφαγήσητε,
 μὴ συμπλακῆτε ἡδοναῖς, καὶ ἄψησθε ξίφους
 πρὸς τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς, τὸ πῦρ λέγω τῆς
 παρόρησίας, μηδὲ μέχροι τῶν οἰκείων μελῶν·
 ταῦτα γὰρ Χριστοῦ εἰσὶ καὶ τίμια. Μὴ κα-
 κολογήσητε ἀλλήλους· μὴ μηνιάσητε ἐπιπολὺ·
 μὴ καταφρονήσητε χρόνια· μὴ ἀποδίδωτε
 κακὰ ἀντὶ κακῶν· μὴ ζητεῖτε φιλαρχίαν· μὴ
 ἐπιποθήσετε κλήρων τάξεις ἀκαίρως, καὶ
 διὰ τοῦτο συμβολοκοπεῖτε ἐν τοῖς οἰκείοις λο-

fore precibus sanctorum patrum nostro-
 rum. Absit ignavia, procul pellatur socor-
 dia: simus erga Deum fervidi, et in asce-
 tico instituto patientes: nihilque nos ab
 amore Dei separet, neque ieiunium, ne-
 que vigiliae, neque frigus, neque gelu,
 neque aestus, neque iniuria, neque re-
 rum necessariorum penuria; sed omnia
 inferiora putantes salutem nostram primo
 loco habeamus. Meminerimus quomodo
 Deus noster ac Dominus praedicta pro-
 pter nos sit passus, atque alios cunctos
 dolores. Quae vero est servi cum Domino
 comparatio? Hic nihilominus supra om-
 nem bonitatem bonus, exiguum nostrum
 propositum adprobat, et sustinentibus
 eum prope est, ut aiunt in sacris litteris,
 et quaerentibus inveniendus; pulsemus
 et ille aperiet: perseveremus, et admit-
 tet nos, atque in gaudium caeleste in-
 troducet, ad cubiculum non manufactum
 regni caelorum.

Exigua mihi est et miseranda elocutio
 vitaeque ratio, neque potis sum magnalia
 Dei enarrare, eiusque summam erga nos
 bonitatem, et quali honore gloriaque ca-
 ros suos affecturus sit, simulque contu-
 maces ei poenis aeternis ulturus. Clamo
 ad vos, testemque compello caelum, ter-
 ram, sanctosque angelos: nolite salutem
 vestram negligere; nolite vel unum solum-
 que praeceptum transgredi: ne ambuletis
 in tenebris suppressae confessionis: ne
 clam comedatis: ne voluptatibus irretia-
 mini, et gladios contra animas vestras vi-
 bretis, flammam dico pravae fiduciae etiam
 in membris vestris: sunt haec membra
 Christi et honorabilia. Ne invicem obtre-
 ctetis: ne longas simultates retineatis, ne
 aspernemini onerosa mala: ne malum malo
 reddatis: ne sitis ambitiosi: ne optetis cle-
 ricalem ordinem importune: neque in hanc
 curam cogitationes vestras impendatis:

γισματα. Ἀλλὰ πάντα εὐεξάγγελτα ἔχοντες, ἵνα καὶ θυμιάνετε, καὶ δίδοιτε τὴν εὐπεισίαν τοῦτο γὰρ ἐστὶ καὶ ἱερατεία, καὶ λειτουργία, καὶ εὐχισία.

Πολλοὶ δὲ καὶ ἱερεῖς καὶ ἱερατοὶ καὶ ἱεράρχαι καὶ προφῆται καὶ θαυματουργοὶ ἰσχυρῶς ἀπεινεχθήσονται εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον. Ἀκούομεν γὰρ τοῦ Κυρίου λέγοντος· Οἱ πολλοὶ μοι ἐροῦσιν, ὅτι οὐ τῷ σὺ ὄνόματι τὰ καὶ τὰ πεπράχαμεν; καὶ ἀκούσουσιν, ὅτι οὐκ οἶδα ὑμᾶς· ἀποχωρεῖτε ἀπὸ ἐμοῦ οἱ κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ ἔξωτερον, τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Ἐμοῦ ἱερεῖς; Ἐμοῦ θύτης; Ἐμοῦ τελετής; Ἐμοῦ μύστης; Ἐμοῦ θεός; Τολμᾷ γὰρ καὶ μέγιστος τοῦτου ὁ λόγος προβῆναι, εἴπερ μὴ παρεργῶς ἀκούομεν, τὸ, Ἐγὼ εἶπα θεοὶ ἐστέ, καὶ υἱὸν υἰότητος πάντες. Ὁ καθαρὸς ὢν ἐν ἐξαγγελσίᾳ πρὸς τὴν ταπεινώσιν ἡμῶν καὶ ταπεινὸν κτῶμενος φρόνημα, ὑποκάτω δὲ πάσης ἐαυτὸν περικρατῶν κτίσεως· καὶ ὁ μὴ ζητῶν πλεῖον παρὰ ὃ ἔλαβε παρὰ τῆς ταπεινώσεώς μου, οὗτος ἐστὶ, καὶ μὴ δοκῇ τοῖς πολλοῖς, ὁ ὑψηλότερος πάντων καὶ πρῶτος. Ὁρᾷ δὲ τὰς οἰκονομίας καὶ διαλογίζεσθαι· ἢ ὅτι τὸν μὲν οὕτως διέταξα, τὸν δὲ, ἄλλως· καὶ τὸν μὲν, ἐν τῷδε ἐκπλήρωσα· τὸν δὲ, ἐν ἄλλῳ παρέστησα, οὐκ ἀσφαλὲς ὑμῖν, οὐδὲ προσηυδίστατον. Κύριος οὖν ὁ θεός, ὁ ἐξαίρων ἄξιον ἐξ ἀναξίου· ὁ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψῶν πένητα· ὁ διδοὺς ταπεινοῖς χάριν καὶ συνέσιν· καὶ περιζωννύων δύναμιν τοῖς ἀσθενέσι, καταρτίσαι ὑμᾶς, εἰρηνεύσαι, βραβεύσαι, εὐζωῆσαι, διακρατίσαι ἐν πᾶσιν εἰς ἔργον τέλειον, εἰς ἐντολῶν ἐκπλήρωσιν, εἰς τοῦτον εὐαρίστησιν, εἰς ἀγγέλων μέμνησιν, εἰς ἐκτίμησιν οὐρανῶν κληρονομίαν· ἵνα πάντες ὁμοθυμαδὸν ἐν ἐνὶ στίματι αἶνον τῷ θεῷ ἀναπέμψωμεν, ἐν ἡμέρᾳ ἀτελεύτητῃ, ἐν ᾗ ἐστὶ πάντων τῶν εὐφραυνόμενων ἡ κατοικία καὶ ἡ ἀγαλλίασις, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν μετὰ τοῦ Πατρὸς τοῦ ἁγίου ἁμα καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

sed omnia probe confitentes, sanemini et bene valeatis, et obedientiam rectam ostendatis: In hoc enim consistis et sacerdotium, et liturgia, et divinitas.

Et multi sacerdotes, sacrifici, et hierarchae atque prophetae, et thaumaturgi fortasse ad aeternum poenam trahentur. Audimus enim Dominum dicentem: Multi mihi dicunt, in nomine tuo hoc et illud egimus. Audientque, Nescio vos: discedite a me maledicti in ignem exteriores paratum diabolo et angelis eius. Mihi sacerdos? mihi sacrificus? mihi initiator? mihi mysta? mihi deus? Audet enim eatenus sermo se provehere, siquidem non perfunctorie audimus: Ego dixi, dii estis, et filii altissimi omnes. Qui purum se ostendit confessione apud meam indignitatem facienda, humilemque gerit mentem, seque infra omnem creaturam deprimit, qui non plus petit quam accepit ab humilitate mea; hic est, etiam si minime multis videatur, altior cunctis et primus. Verumtamen oeconomatibus inhiare, et dicere, "cur hoc ita disposuerim, illud vero aliter, et illum quidem ad talem curam elegerim, hunc alii officio addixerim: hoc inquam neque tutum vobis, neque magnopere conveniens. Dominus ergo Deus qui facit dignum ex indigno, qui a stercore erigit pauperem, qui dat humilibus gratiam et intellectum, qui accingit fortitudine debiles, confirmet vos, pacificet, remuneretur, prosperet, ad ad omne opus perfectum confortet, ad mandatorum observantiam, ad placendum Deo, ad angelorum imitationem et regni coelorum possessionem; ut omnes simul uno ore laudemus Deum in die perpetuo, in quo est omnium laetantium habitaculum et exultatio, in eodem Christo Domino nostro, cui est cum Patre et Spiritu sancto gloria, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΗ'.

Πλήττειν τὸν ἐχθρὸν ἀγγελίας κρυφίων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ,

Τοῖς κατὰ σάρκα στρατευομένοις, ἐφόσον ἐνεστείκει ὁ τοῦ πολέμου καιρὸς, οὐδεμία ἀνεσις ἀμεριμνίας· φαρέτραι δὲ καὶ ἀσπίδες καὶ θυρεοὶ καὶ δόρατα καὶ ἀκμαὶ σιδηρῶν, καὶ εἴτι ἄλλο τῶν ὀπλομαχικῶν ἐτοιμάζεται· εἴτι τε πορεύεται ἡμεριναί, πολλοὶ δὲ παννύχιοι, παραφυλάκται, καὶ ταῦτα μετὰ δόψης ἐστὶν ὅτε καὶ πείνης καὶ μάλιστα ὅταν ἡ τοῦ πολέμου προσβολὴ παρίσταται. Τῶν γὰρ συγκρούσεων καὶ λογχευμάτων καὶ ἐκτρώσεων καὶ αἵματεκχυσιῶν ἄλλος λόγος. Ἐπὶ δὲ οἴκαδε ἀπανιώσι λυθέντος τοῦ πολέμου καὶ τοῦ φασατεύματος, εἰρήνης ἔμπλεως καὶ χαρᾶς καὶ ἀναπαύσεως ὁ καιρὸς αὐτοῖς· καὶ τῶν ἀθλητικῶν ἀνδραγαθημάτων προκείμενα ἔπαθλα, καὶ δωρεαὶ βασιλικαί. Αὐτὸ τοίνυν καὶ ἐφ' ἡμῶν διαγνωστόν, ὃ ἀδελφοί· ἐπὶ πολέμον γὰρ καὶ ἐπὶ παρατάξεως οὐχὶ καὶ ἡμεῖς ἐσμὲν ἄρα; καὶ λέγω ὑμῖν καὶ ὑπερέτερος· τὰ γὰρ ὅπλα οὐ σαρκικά, καθὼς ὁ Θεὸς Παῦλος ἀγορεύει, ἀλλὰ δυνατὰ τῷ θεῷ πρὸς καταίρεσιν ὀχυρωμάτων· καὶ πολέμιος ὁ ἀληθινός ἐστι διάβολος, πάσας τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἀποστατικὰς δυνάμεις κατενεχθεῖσας ἐξ οὐρανοῦ εἰς στρατολογίαν φερόμενος. Οὐκ οὖν ἀναπαύσεως, οὐδὲ ἀμεριμνήσεως ἡμῶν ὁ παρὼν καιρός· ἀλλὰ χρὴ ἡμᾶς φράξασθαι τῇ νοσητῇ πανοπλίᾳ, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος ἀναλαβεῖν, πολεμῆσαί τε, καὶ τρόπαια νικητικὰ ἀναδύσασθαι καὶ ὅτε τὸ τοῦ πολέμου ἡμῶν εὐσθενὲς γνωρισθῇ, τότε λύση τὸν ὡς ἀληθινὸς πόλεμον. Ναὶ ἀνακαλέσεται ἐκ τῆς παραουτίκα ξενιτείας καὶ παροικίας εἰς τὴν ἀληθινὴν κατοικίαν καὶ ἐλευθερίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Τοῦτο οὖν ὁ νόμος, τοῦτο οἱ προφηταί, ἀπόστολοι τε, καὶ διδά-

SERMO XVIII.

*Occultis manifestandis pulsandus
est adversarius.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Militantibus secundum carnem, statim ac belli tempus impendit, nulla curarum requies est; sed pharetras, scuta, clypeos, lanceas, exacutos enses, et quicquid aliud armaturae est, ipsi praeparant. Insuper diurna itinera, multae etiam nocturnae vigiliae, atque non sine siti interdum ac fame, praesertim cum proelium in procinctu est: non de conflictibus, hastarum vibrationibus, vulneribus et cruentationibus alienus sermo est. Cum autem domum revertuntur, soluto bello valloque dissipato, tunc pace gaudioque et quiete plenum tempus ipsis contingit, itemque fortium facinorum exhibita praemia et regia dona. Idem in nobis quoque animadvertendum est, fratres. Nonne enim et nos in bello, immo in acie consistimus? Utique aio vobis, sed et multo magis. Arma enim nostra carnalia non sunt, ceu divus Paulus denuntiat, sed potentia a Deo ad destructionem munitiorum. Hostis autem diabolus scelestus est, qui apostaticas cunctas a se de caelo detractas potestates instar exercitus adducit. Non est ergo nunc nobis quietis aut vacuitatis a curis tempus: sed oportet nos intellectuali omni armatura communiri, gladium spiritus sumere, pugnare et triumphalibus trophaeis exornari. Et postquam bellica nostra fortitudo innotuerit, tunc certaminis praeses et omnium rex, tunc inquam, verum hoc bellum solvet, atque ex praesenti peregrinatione et incolatu, ad veram patriam libertatemque regni caelorum vocabit. Hoc lex, hoc prophetae, et apostoli doctoresque scripto te-

σκαλοι γράφουσι, καὶ τοῦτο ἡμῖν προσέξουσιν ἢ τοῦ ἀρχιεπισκόπου ἀβουλία, καὶ ὁ τοῖς πικρῶς γεύσεως γλυκασμός.

Ἰδοὺ τοίνυν γνωστὸν ὑμῖν, ὦ ἀδελφοί, τὸ στάδιον καὶ τὸ πολεμικόν. Εὐκράτεια οὖν ἀνδρείως καὶ γενναιοφρόνως χρῆσόμεθα· πόλεμος γάρ ἐστι καὶ ὁ τῆς γαστριμαργίας· πόλεμος καὶ ὁ τῆς πορνείας· πόλεμος καὶ ὁ τῆς πολυϋπνίας, ὡσαύτως καὶ ὁ τῆς ἀργολογίας καὶ περπερείας, ὁ γελοιασμοῦ, καὶ εἴ τινας ἄλλου πάθος ἀκαθάρτου. Οὗ τοίνυν ἐνιστάμενος καὶ μὴ ἐνδιδούς, ἀλλὰ καταπολεμῶν καὶ καταγωνιζόμενος διὰ τῆς ἐξαγγελτικῆς μεθοδείας καὶ τῆς ὑπομονητικῆς παντευχίας νικᾷ καὶ ὑπερισχρεῖ, καὶ ὡς τοῦ κυρίου ὁπλόμαχος, στέφανον δόξης ἀμαραντίνου ἀξιοδοῦνται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Δέομαι οὖν λοιπὸν ὑμῶν, ὦ ἀδελφοί, ὥς συστρατιῶται πνευματικοί, μὴ δῶμεν νῶτα, μὴ ἀβουκοληθῶμεν, μὴ ἀπολιγωρήσωμεν βάλλοντες τοὺς ὑπερσυνείκτους, μὴ καταπτῆζωμεν τὰ ἀσθενῆ, αὐτοῖς δὴ ἡμῶν καὶ φόβητρα. Μεγάλα οὖν καὶ φρικτὰ ἐπανατίναται ποιεῖν, καὶ τοῖς προσέχουσιν ἔωλα καὶ σικιδῶν τυγχάνει. Οὐ τοίνυν αὐτός ἐστιν ὁ κατὰ τοῦ μεγάλου καθηγητοῦ ἡμῶν Ἀντωνίου κινούμενος, ποτὲ μὲν ὡς ὄφις ἔρπων κατ' αὐτοῦ, πῇ δὲ ὡς λέων ἢ ὡς λύκος, ἢ ὡς ἄλλο τι τῶν ἐρπωστικῶν καὶ ἐσθλῶν θηρίων; Καὶ τί τὸ παρὰ τοῦ νεανικοῦ ἀνδρὸς ἀπηλέχθη, σκότος καὶ ὀλίθημα καὶ ἡφάνισται ταῖς προσευχαῖς αὐτοῦ μακράν. Οταν καὶ ἡμῖν ὑποβάλληται τοιαῦτα καὶ ἀνεγείρη ὄρη λογισμῶν καὶ κρημνοὺς παθῶν ἐπιδείκνυσιν, οὐ χρεῖα φόβου. Σφραγίδι δὲ σημειώσμεθα ἑαυτοὺς τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἐν εἰρηνικῇ καταστάσει, καὶ κἄν τις ἐκβέβληται. Ἐν τῷ οὖν παρόντι καιρῷ, ὡς εἴρηται, ὑπομονῆς χρεῖα. Ἀδελφοί· ὑπομείνωμεν, ἀγωνισώμεθα. Εἰς οὖν ἕκαστος ὑμῶν βλεπέτω ὅπως καὶ ὅπη περιπατεῖ, καὶ εἰ κατὰ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν ἐντολήν, εἰ κατὰ τὸν κοινοβιακὸν κανόνα, εἰ κατὰ τὴν ἐκκοπὴν τοῦ θέληματος. Εἰ γάρ ἐν τούτοις ἐστι χαίρων οὐ χαίρει, ἐσθίων οὐκ ἐσθίει, πίνων οὐ πίνει, καθεύδων οὐ καθεύδει·

stantur: hoc primi nostri parentis insania et illa amari gustatus dulcedo nobis contulit.

Et itaque exploratum est vobis, fratres, stadium bellumque. Ergo continentia viriliter fortique animo utamur. Nam bellum est, cibi aviditas: bellum, scortatio: bellum apostasia: bellum prolixus somnus: pariterque otiosa loquacitas, ostentatio, ridiculariae facetiae, et si quid aliud impurae perturbationis est. Qui ergo resistit, et non cedit, sed repugnat et debellat, confessionis methodo utens et omnimoda patientiae armatura, vincit, praevalet, et tamquam Domini miles, corona gloriae immarcescibilis dignus erit in regno coelorum. Iam ergo vos rogo, fratres et spiritales commilitones, ut ne terga vertamus, ne extra aciem erremus, ne segnes simus in praeliando cum hostibus, ne debiles diaboli morsus et terculamenta paveamus. Ille quidem magna intentat ac terribilia, quae considerantibus futilia et umbratilia comperiuntur. Nonne idem est, qui adversus magnum ducem nostrum Antonium connitebatur, modo anguis ad eum repens, modo ceu leo aut lupo, vel alia quaelibet venenatorum reptilium bestia? Qualem porro a forti viro refutationem expertus est? tenebras atque cladem? namque eius precibus procul abiectus fuit. Quando etiam nobis mentis cogitationes attollit, et perturbationum praecipitia ostendit, non est timendum: sigillo nos vivificae crucis signemus cum pacifico mentis statu; et ille statim depelletur. Praesenti itaque tempore, ut diximus, patientia opus est, fratres: sustineamus, proeliumur. Unusquisque nostrum consideret, quomodo et quorsum ambulet; utrum secundum humile mandatum meum, utrum iuxta coenobiticam regulam, utrum cum voluntatis abnegatione. Nam si his delectatur, comedens non comedit, bibens

ἐν τῷ κόσμῳ ὧν ὑπὲρ τὸν κόσμον ἐστίν· ἐν τῇ πόλει καὶ ὡς ἐν ἐρημίᾳ ὑπάρχει καὶ οὕτως μὲν ταῦτα μεσιτεόν δὲ ἐφ' ἕτερα.

Ἐν ταῖς ἀπὸ τοῦ κανόνος ἐκβάσσειν ἡ τῆς ἐστιάσεως, ἡ ἄλλης, τινὸς ἡμερινῆς ἡ νυκτερινῆς λειτουργίας, παρακαλῶ μὴ γινέσθωσαν τόρυβοι καὶ ἀπρεπεῖς ὁμιλίαι. Αποτέτακται οὖν τῷ λαλοῦντι ὅτε δεῖ λαλεῖν· ὁ δὲ καθεὶς σιγῇτω. Τί οὖν ἀπολλῆτε τὴν τῆς σιωπῆς γλυκότητα; Τί μὴ τὸ κοκούλιόν σου εἰ κεκαλυμμένος; Τί μὴ αἰρεῖς ψαλμόν, καὶ θᾶπτον ἀπίης πρὸς τὴν διακονίαν σου; Αγαθὴ ἡμέρα ἐξ ἀπαρχῶν αὐτῆς γίνεται· Τὸ πρωὶ παραστησوماί σοι, φησὶ, καὶ ἐπόψει με. Πρωὶ οὖν ἄρχου ἀποκτενεῖν τοὺς ἁματωλοὺς τῆς γῆς, καὶ τὴν καταστηματακὴν σου ἔξιν ἀναλάβαναι, καὶ ἔξεις τὸ τῆς ὅλης ἡμέρας διάστημα κατὰ θεόν. Κόψατε τοίνυν τὸ ἀνατείνειν τὰ ὄμματα καὶ ἀναιδῶς ἐν ὑμῖν αὐτοῖς βλέπειν, μάλιστα ἐν τοῖς λειοπροσώποις· ὅτι βλάσαι πονηραί. Αὐτὸς γὰρ ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ ἐπίσταμαι, ὅτι τίκονται. Προσέχετε τοῦ μὴ ἐμβάλλειν τὰς ἑξωτερικὰς συντυχίας· μὴ τε οἱ διακονοῦντες ἔσθον τοῦ μοναστηρίου, μὴ τε οἱ ἄλλοι διὰ τῆς ἀναμνήσεως τῶν προτέρων. Καὶ ἐπὶ πᾶσι ὁμονοεῖτε, καὶ πνευματικῶς ἁγαπᾶτε ἀλλήλους· σύδεσμος ἀγάπῆς ἐν ἀλλήλοις γινόμενοι. Ὁ πατήρ μου, φησὶ, καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατάλιπέ με, ἀλλ' ὁ κύριος προσελάβετό μου. Αὐτὸς οὖν ὁ Θεὸς καὶ πατήρ ἡμῶν καὶ μήτηρ καὶ ἀδελφός. Ἄξιοι γίνεσθε καὶ σὺν αὐτῷ ἡτοιμασται ὑμῖν ἡ ἀπόλαυσις τῶν αἰώνιων ἁγαθῶν καλῶς διατελοῦσι τὸν βίον, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

non bibit, dormiens non dormit, in mundo versatus supra mundum est, in urbe tamquam in deserto. Haec hactenus; ad alia transeundum est.

In exitu, iuxta regulam, vel a prandio, vel a diurna nocturnave liturgia, rogo ne fiant rumores et indecorae sermocinationes. Definitum est loquenti quando loquendum sit; qui autem sedet, taceat. Cur silentii dulcedinem perdis? Quid ni cuculla te involvis? Cur psalmum non exordiris, statimque ad officium tuum non pergis? Bona dies illa est, quae huiusmodi principio utitur: Mane adstabo tibi, inquit, et mane me videbit. In matutino igitur incipe interficere peccatores terrae, sedatumque tuum animi habitum compara, atque ita totum vitae intervallum cum Deo transiges. Abstinete igitur ab intendendis oculis, et quidem ne inter vos quidem absque verecundia mutuo conspiciate, praesertim imberbes facies; quia mala hinc detrimenta obveniunt; egoque ipse de me coniecturam facio, quia reapse illa gignuntur. Cavete ab exterioribus occursibus: idque et illi, qui in monasterio ministrant, et reliqui, memores praeteritorum. In primis vero concordēs estote, et invicem amate spiritaliter, vinculo insolubili inter vos devincti: Pater, inquit, meus et mater mea dereliquerunt me, sed Dominus assumpsit me. Ipse itaque Deus mihi pater et mater et frater est. Dignos vos exhibete, et cum illo paratum est vobis gaudium aeternorum bonorum, postquam bene vitam absolveritis, in ipso Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΙΘ'.

Προσχεῖν ἀπειλαῖς νουθεσίαις πατέρων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἐπειδὴ ἔργον μοι καὶ διακονία ὁ λόγος τῆς κατηχήσεως, οὐκ ὀκνητέον, οὐδὲ ἀμελητέον ταύτης τῆς διακονίας· μᾶλλον δὲ καὶ μᾶλλον ἐπεικτέον καὶ μεριμνητέον· τὸ μὲν, ἵνα ὑμεῖς οἱ ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, ἔχητε τὰ πρὸς ὑπόμνησιν καὶ παράκλησιν καὶ διέγερσιν εἰς σωτηρίαν ψυχῆς· τὸ δὲ, ἵνα καὶ γὰρ ὁ τάλας τὴν ἑμαυτοῦ ταλαίπορον ψυχὴν ἀνυπεύθυνον διατηρήσω ἐκ τῆς τῶν ὀφειλόντων καταγγέλλεως, καὶ ἀνικανῶ δέοντως τοῦτο πράσσειν. Πιέζει γὰρ καὶ φοβεῖ μου τὴν ψυχὴν, ἡνίκα ἀκούω τοῦ Θεοῦ διδασκάλου τῆς οἰκουμένης Παύλου, ὃδὲ πού φάσκοντος· Καθαρὸς ἐγὼ ἀπὸ τοῦ αἵματος πάντων· οὐ γὰρ ὑπεστέιλάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι ὑμῖν πᾶσαν τὴν βουλήν τοῦ Θεοῦ. Ἀν οὖν καὶ γὰρ ὁ ταλαίπωρος κατὰ τὸ ἐνδεχόμενόν μοι τὰ δέοντα μὴ ἀναγγεῖλω ὑμῖν καὶ διαγορεύσω, πῶς ἵνα ἐκφεύξωμαι τοῦ ἀπαραιτήτου κρίματος τῆς σιωπῆς; Διὰ τοῦτο, σύγγνωτε, καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ κατηχήσει ἐλεγκτικῶς πρὸς ὑμᾶς διεξήλθον, κατηγορῶν καὶ κωμωδῶν τοὺς τινάς. Οὐχ ἵνα λυπήσω ἀλόγως, μὴ γένοιτο· οὐδ' ἵνα ἐκπληρώσω οἰκτεῖον πάθος, μὴ ὑπολάβοιτε· ἀλλ' ἵνα καταφοβήσω καὶ καταρτίσω καὶ βελτιώσω ὁ ἀκατάρτιστος καὶ ἀδέβαιος· πλὴν ὅτι ὁ ζῆλος ἐπὶ τούτῳ καὶ προθυμία ἐξ ἀγάπης καὶ φειδοῦς τῆς περὶ ὑμᾶς σωτηρίας.

Τοιγαροῦν τέκνα μου ἀκούοντες, ἀκούετε· καὶ συνιέντες συνιεῖτε τίνα τὰ παρὰ τῶν ἀγίων λεγόμενα καὶ ἐντελλόμενα ὑμῖν ταῦτα γὰρ αὐτὰ εὐτελῶς πῶς καὶ ἀναξίως κατατολμῶμεν ἐν ταῖς κατηχήσεσιν ὑποβάλλειν· ὑπομιμνήσκοντες καὶ διευκρινοῦντες ὑμῖν τὰ

SERMO XIX.

*Minis monitisque patrum
animum adverte.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Quoniam opus meum est ac ministerium sermo catecheticus, non est cunctandum, neque hoc genus officii negligendum: imo etiam atque etiam urgendum atque curandum: partim ut vos, Dei electi, habeatis admonitionem, cohortationem, et ad animae salutem instigationem: partim vero ut ego quoque infelix miseram animam meam praestem innoxiam ob debitam praedicationem, quantumvis huic muneri fungendo ineptus sim. Premitur enim terreturque anima mea, cum divinum mundi magistrum Paulum audio sic fere loquentem: Mundus ego sum a sanguine omnium; non enim subterfugi, quominus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Nisi ergo et ego infelix pro viribus debita annuntia-vero vobis et praedicavero, quomodo inexorabilem silentii mei damnationem effugiam? Quamobrem, parcite quaeso, et in superiore catechesi reprehendentis ritu apud vos disserui, accusans exagitansque nonnullos; non ut insipienter molestus eis essem: absit: neque ut alicui animi mei perturbationi indulgerem. Hoc ne putetis, sed ut territarem, confirmarem, meliores facerem, ego qui aliunde volubilis instabilisque sum. Sed vincit zelus et cupiditas, ex amore curaue vestrae salutis.

Igitur audiendo audite, et intelligendo intelligite aliqua sanctorum ad vos dicta et mandata; haec enim ipsa nos viliter indigne audeo in catechesibus nostris vobis proponere, commemoravi exponensque vobis mihique ipsi, quae debita sunt.

ἑαυτοῖς καὶ ἡμῖν ὅτια. Τί δὴ οὖν λέγουσι, καὶ τί ἐμβάσωσιν ὑμῶν καθεκάστην ταῖς ἀκοαῖς, ἐκ οὗτων τὸ παρὸν ὑπομνήσω· ὁ μὲν γὰρ ἀπειλῶν τάδε φησί· Μὴ πλανᾶσθε οὔτε πόρνοι, οὔτε εἰδωλόλατραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μαλακοί, οὔτε ἀρσενικοῦται, οὔτε κλέπται, οὔτε μέθυσοι, οὔτε λοιδοροί, οὐχ ἄρπαγες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. Καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· Πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς, καὶ ὀργή, καὶ βλασφημία ἀρθήτω ἀφ' ὑμῶν σὺν πάσῃ κακίᾳ. Γίνεσθε δὲ εἰς ἀλήλους χρηστοί, εὖσπλαγχοι, χαριζόμενοι ἑαυτοῖς, καθὼς καὶ ὁ Θεὸς ἐχαρίσατο ἡμῖν; Ὁ δὲ προσκαλούμενος, τοιαῦτα φησί· Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, καὶ κλαύσωμεν ἐναντίον Κυρίου τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς. Καὶ ἐτέρωθεν· Εἰσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ ἐν ἑξομολογήσει, εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις. Τοίνυν, τέκνα καὶ ἀδελφοί, ταῖς ἀπειλαῖς ἀσφαλίσωμεθα καὶ τὰς διδασκαλίας ἐνστερνισώμεθα· καὶ δεῦτε ἐπὶ τὸ αὐτὸ προσκυνῶντες προσκυνήσωμεν, καὶ προσκλαύσωμεν αὐτῷ ὑπὲρ τοῦ παρελθόντος βίου, ὑπὲρ τῶν καθημέραν ὀφλισκομένων ἡμῖν ἐν γνώσει τε καὶ ἀγνοίᾳ, ἔργων, λόγων, ἐνθυμημάτων· καὶ εἰσέλθωμεν εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ ἐν ὕμνοις καὶ ἐν δοξολογίαις, ἀλλὰ μὴ ἐν αἰσχρονομίαις καὶ δυσμενείαις καὶ παρακοαῖς καὶ ὑψηλοφροσύναις. Γογγύζει, φησί, τίς, ἁμαρτία αὐτῷ ἐστὶ μὴ δὲ γογγύζωμεν, μὴ δὲ ἀφηνιάζωμεν, μὴ δὲ αὐτοβουλῶμεν, μὴ δὲ οἰηματιζώμεθα ὥς τινες. Εσμὲν γὰρ γῆ, καὶ σποδὸς, καὶ τέφρα καὶ κόνις, καὶ μάλιστα οἱ λογιζόμενοι ἐν ἀφροσύνῃ ἑαυτοὺς ἐνδόξους εἶναι κατὰ τε σωματικὴν καὶ πνευματικὴν ἐργασίαν.

Εγὼ ὁρῶ, ὅτι παρεξήλθε τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ἀφ' ἡμῶν· ἄλλο γὰρ ἐσμέν, παρ' ὃ εἰσὶν οἱ λαϊκοί, ξένην τινὰ περιβεβλημένοι στολὴν καὶ πολιτείαν· ἄζυγες, ἀκτήμονες, ἀκληροί, ἄσχετοι, μᾶλλον δὲ ἄσαρκοι· οἱ γὰρ ἐν σαρκὶ ὄντες, φησὶν, ἀρέσαι θεῷ οὐ δύνανται· ἐσταυρωμένοι τῷ κόσμῳ. Ἐπεὶ οὖν ὁ ἀνηρημένος ἡμῖν βίος τηλικούτος, ἀξιολόγως τὰ τοῦ τηλικούτου βίου γνωρίσματα

Quid ergo dicant quidve auribus vestris quotidie inclament, de duobus unum in praesenti recitabo. Nam qui minatur, haec ait: Nolite errare; neque fornicarii, neque idolis servientes; neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque ebriosi, neque maledici, neque rapaces regnum Dei possidebunt. Rursusque alibi: Omnis amaritudo et ira et indignatio et blasphemia tollatur a vobis cum omni malitia. Estote autem invicem, benigni, misericordes, donantes invicem, sicut et Deus donavit nobis. Qui autem adhortatur haec dicit: Venite adoremus et procidamus ei, et ploremus ante Dominum, qui fecit nos. Et alibi: Introite portas eius in confessione, atria eius in hymnis. Igitur, filii ac fratres, minis cauti reddamur, doctrinas autem pectoribus inseramus. Et venite simul proni adoremus, et coram ipso transactam vitam deploremus: proque debitis nostris quotidianis scienter et inscienter admissis, opere, verbo, cogitatione: et introeamus in atria eius cum hymnis et doxologiis, non autem cum turpibus cogitationibus, simultatibus, contumacia et superbia. Murmurat, ait, aliquis? Iam peccatum in eo est. Non murmuremus, contumaces non simus, neque propriae voluntatis tenaces, neque praesumptuosi ut quidam; sumus enim terra et favilla et cinis ac pulvis: praecipueque stulti, qui aestimant se claros esse corporali aliquo vel spiritali opere.

Ego mundi huius figuram praeterire a nobis video: diversam quippe a laicis, et novamquamdam utimur veste et vitae instituto: sumus quippe caelibes, sine possessione ac patrimonio, nihil habentes, imo absque carne: nam qui in carne sunt, inquit, placere Deo non possunt: et mundo crucifixi. Quoniam itaque electum a nobis vitae genus tale est, merito eiusdem in-

ἐπιμέρωμεν· ἵνα κυριλεύτως, καὶ μὴ ψευδο-
νύμως ὁ ἐσμὲν, κεκλημέθα· καὶ ἐσόμεθα ἐν
ὑπῆκοις, εὐσύνεργοι, εὐκίνητοι, θεόφοδοι, χρη-
στόφρονες, εὐλαβεῖς, ἀπαρόρησίστοι, φιλόλ-
ηλοι, ἄφθονοι, ἄμαχοι, ἀπέρπεροι, φιλήσυ-
χοι, φιλεργοὶ, ἐξαγορευτικοὶ, εὐπειθέστατοι,
ὑπομονηκτικοὶ, εὐχάριστοι, ἐν τοῖς κατὰ πᾶν
δοτιῶν διδομένοις ὑμῖν, εἴτε βρώμασιν εἴτε
πόμασιν, εἴτε ἐνδύμασιν, εἴτε ὑποδήμασιν, καὶ
εἴτε ἄλλο σύνεστιν, ἵνα εὖ πράττοντες, κλη-
ρονόμοι τῆς ἐπιθυμουμένης καὶ ἐπιζητουμέ-
νης ἡμῖν βασιλείας οὐρανῶν γενώμεθα· ἐν
Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ
τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύ-
ματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Κ'.

Μὴ βαρυνόμεῖν πνευματικοῖς ἐν πόνοις.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Βραχυτάτη οὖσης τῆς νυκτός, καὶ τῆς
ῥας ἐπιδομένης μετὰ τὴν ψαλμωδίαν ἀνα-
παύσεως, ὡς ὀχληρὰ δοκεῖ εἶναι ἡ κατηχήσις·
ἀλλ' οὖν μετὰ τῶν ἄλλων καταδέχεσθε καὶ
παρακαλῶ ἐν ὀλίγοις ῥήμασιν ὑπομιμνήσ-
κουσαν περὶ τῆς ἀσκήσεως ἡμῶν, ἐν ᾗ ἐκλή-
θημεν, καὶ δι' ἧς ἀφείδημεν τῶν προτέρων
ἁμαρτημάτων καὶ ὑπὲρ ἧς ἀγωνιζόμεθα καὶ
τλησάμεθα καθ' ἐκάστην ἡμέραν. Στενὴ
γάρ ἐστιν ὡς ἀληθῶς ὁδὸς καὶ τεθλιμμένη,
κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου, πρὸς τὴν πλα-
τεῖαν καὶ εὐρύχωρόν καὶ τοὺς πολλοὺς ἀπά-
γουσαν εἰς ἀπώλειαν· ἀλλ' οὖν ὅτι ζωῆς αἰῶ-
νίου ἐπαγγελίαν ἔχει. Χαιρώμεθα τοίνυν, τέκνα
μου, καὶ προθυμώμεθα, καὶ τὴν καλὴν ἀμιλ-
λάν πρὸς ἀλλήλους προσαμιλλώμεθα, ὡς
ἐπὶ σταδίου τρέχοντες τε καὶ νικῶντες τὸν
ἀντίπαλον, ἵνα τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον
κομίσωμεθα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀνταποδόσεως·
διὰ τοῦτο τὰ βαρέα ὡς εὐχρηστα, καὶ τὰ λυ-
πηρὰ ὡς περιχαρῆ, καὶ τὰ στερητήκᾳ ὡς

signia geramus: ut proprie et non falso
nomine, quod sumus, appellemur: simus-
que obedientes, dociles, timorati Dei, be-
nigna mente, pii, minime audaces, mutuo
amantes, sine iurgio, sine ostentatione,
silentii operaeque amatores, confitendo
dediti, admodum persuasibiles, patientes,
grati quicquid datum fuerit, escae, potus
vestium, calceorum, et cum his si quid
aliud, ut prospere agentes, desiderati
quaesitique, caelorum regni haeredes fia-
mus in Christo Iesu Domino nostro; cui
est gloria et potentia cum Patre et Spi-
ritu sancto, nunc et semper, et in sae-
cula saeculorum. Amen.

SERMO XX.

Haud aegre ferre labores spirituales.

PATRES ET FRATRES AC FILII,

Cum sit nox brevissima, et hora po-
stulet, ut post psalmodiam quies sit, vi-
detur quodammodo molesta catechesis.
Nihilominus cum ceteris hanc quoque ut
admittatis oro, quae paucis verbis commo-
nefaciet de ascetica professione nostra, ad
quam vocati fuimus, et cuius gratia prio-
ribus peccatis sumus absoluti, et in qua
singulis diebus adlaboramus. Arcta enim
reapse est et molesta haec via, ut dixit
Dominus, prae illa lata et spatiosa, quae
multos ducit ad perditionem: at illi vita
aeterna promissa est. Gaudeamus itaque,
filii, et prompto animo simus, et pulchra
invicem aemulatione certemus, quasi in
stadio currentes, et adversarium supe-
rantes, ut iustitiae coronam die retributio-
nis referamus. Propterea quae sunt gra-
via, levia reputemus, et molesta tamquam
iucunda, et tristia quasi laeta, et priva-
tionem quasi acquisitionem, et ignomi-

ἐπιτευκτικά, καὶ τὰ ἀτιμαστικά ὡς τιμητικά, καὶ τὰ ἐνεδιδασκτικά ὡς ἐγκωμιαστικά ἢ ὑποταγή ὡς ἐπιτυχία ἀρχῆς, ἢ ὀλιγοδεία ὡς πολυτροφία, ἢ ὕδροποσία ὡς οἰνοποσία, ἢ ἐραθυφαγία ὡς ταχυφαγία· εἴ τις οὖν ἄλλη περίσταται ἀσκητικῇ ἁθλήσει. Ἐν τούτῳ γὰρ τὸ ματύριον ἡμῶν καὶ ἡ ἀποκαροδοκία, καὶ ἡ ἐλπίς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Καὶ μὴ ὅτι πρὸς τὸ παρὸν λυπεῖ καὶ ἐκτῇκει τὰς καρδίας ἐποκλάσωμεν καὶ ἐπολιγώρῃσωμεν ἀντιβολῶν· ἀλλ' ὅτι πρὸς τὸ μέλλον νίψομεν ἡμῶν ταμιεύεται καὶ βασιλείαν οὐρανῶν καὶ ἀθανασίαν, ἀντισχόμεθα, ἀνταγωνισόμεθα, καὶ εἰσαὶ καινοποιούμεθα μόχθους ἐπὶ μόχθοις καταβαλλόμενοι καὶ ἀγῶνας ἐπὶ ἀγῶσι, καὶ σπουδὰς ἐπὶ σπουδαῖς, καὶ ὑπακοὰς ἐπὶ ὑπακοαῖς, καὶ ἐκκοπὰς θελημάτων ἐπὶ ἐκκοπαῖς, καὶ ἐπιτιμίας ἐπὶ ἐπιτιμῖαις, προσευχὰς τε ἐπὶ προσευχαῖς, καὶ ἀγροπνίας ἐπὶ ἀγροπνίαις, καὶ μελετὰς, ἐπὶ μελεταῖς βίαιας, καὶ δάκρυα ἐπὶ δάκρυσι, καὶ ἔρωτας ἐπὶ ἔρωσι θείοις καὶ οὐρανοῖς.

Ταυτοῦτος καὶ τηλικούτος ὁ μακάριος βίος ἡμῶν ἡλλοιομένος καὶ ἐπηρμένος τῶν παρηχυτικῶν ξένος τις καὶ ἀλλόξωρος ὑπὲρ τοῦς φρονούντας τὰ ἐν κόσμῳ καὶ ὑπὸ σαρκὸς διοικουμένους· καὶ ὑπὲρ τὰ μέλλοντα τῶν τῇδε ἀντιποιοιμένων· οἶοι δὲ ὑμεῖς, τέκνα μου καὶ ἀδελφοί, πρὸς τὸ καταλιπεῖν κόσμον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ, γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς καὶ τέκνα καὶ πᾶσαν παρουσίαν βίου· ἐτοιμῶς ἔχοντες ὑπὲρ τῆς εἰς τὸν κύριον ἀγάπης καὶ ταλαιπωρεῖσθαι καὶ πειροθῆναι, καὶ ἔλκεσθαι, καὶ πικρῆσθαι, μνηστειροῦσθαι τε, εἰ συμβῇ, καὶ χλευάζεσθαι, καὶ μῆν καὶ τύπτεσθαι καὶ στρεβλοῦσθαι καὶ μελοκοπεῖσθαι καὶ ἀποδυνήσκειν. Δια τοῦτο πολὺς ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς βησχυρίζεται· καὶ διὰ τοῦτο μετατιθέμενοι ἐκ κόσμου εἰς θεὸν ἄπιτε· καὶ χωρίζόμενοι τῆς ἐπικήρου ζωῆς, εἰς ζωὴν ἀτελεύτητον μεταβαίνετε· ἂν ἄρα μέχρι τέλους τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς ὑποταγῆς ἐπιδείξησθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

niosa quasi honorifica, et vituperia tamquam encomia. Obedientia sit quasi dominationis adeptio, parcus victus tamquam exuberans, aquae potio perinde ac vini, serum prandium tamquam anticipatum; et quaecumque alia est ascetica exercitatio. In hoc enim martyrium nostrum vertitur et expectatio, et futurorum bonorum spes. Nec quia id in praesenti affligit et corda nostra exedit, tabescere et incuriosi esse velimus, oro; sed quoniam nobis in futuro adoptionem acquirit et caelorum regnum et immortalitatem, resistamus, obluctemur, semper innovemur, labores laboribus addentes, certamina certaminibus, studia studiis, obedientiam obedientiae, voluntatis abnegationes aliis cumulantes abnegationibus, poenas poenitentiae aliis huiusmodi poenis, preces precibus, vigiliis vigiliis, meditationes divinis meditationibus, lacrymas lacrymis, amores divinis amoribus et caelestibus.

Talis tantaque est beata vita nostra, aliena et supereminens praesentibus, peregrina quodammodo et aliter animata, quam illorum qui mundana sapiunt, et carnis normam sequuntur. Quales vos videlicet estis, filii mei et fratres, qui mundum et quae in mundo sunt dereliquistis, parentes et fratres ac liberos, et universam vitae substantiam, parati animo, ob Christi amorem et affligi et angi, et distrahi, et agitari, et irrideri, si opus fuerit et subsannari, immo et verberari et excruciaci, et caesim amputari, et mori. Idcirco multa vobis merces in caelis congeritur: idcirco translati ex mundo ad Deum abitis: et temporali vita avulsi ad immortalem transmigratis, si certe ad finem usque probatam vestram obedientiam ostenderitis in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia, cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΚΑ'.

Σπεῦδε πρὸς ἔργα Κυριακῆς πλὴν μόνης.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Τοσούτου ὄντος πελάγους διδασκαλίας τῶν θεοπνεύστων πατέρων ἡμῶν καὶ προσφωνήσεως, οὐκ ἔχρην ἡμᾶς τὸ καθόλου φθέγγεσθαι, ἀρκούντων ἐκείνων εἰς ὑπόθεσιν τοῖς ἐθέλουσι τῶν ἀκροατῶν ἐπανοίγειν τὰ ὧτα τῶν καρδιῶν. Ἐπειδὴ δὲ ὁμολογεῖται ὠφελεῖσθαι ἐσθ' ὅτε εἴτ' ἐκ τῶν παρὰ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν ὑψηγουμένων, φιλίας κλεπτόμενοι, ἡγούν ἐκ τοῦ τὸ οἰκεῖον ἕκαστον πιθανώτερον προηγῆσθαι εἰς εὐνοίαν, ὥς ἔκτρωμά τι, μᾶλλον δὲ ὥς σκώληξ καὶ παράρρημμα, τολμῶ καὶ ἀποτολμῶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ μόνον διαλέγεσθαι. Τοῦτο μετὰ τῶν ἄλλων δεδιῶς ὅτι τοῖς οἰκείοις πτεροῖς κατὰ τὴν παροιμίαν, ἀλώσιμος γίνομαι, λέγων ἃ οὐ προέπραξα· οὐδὲ ἔχων τὸν λόγον μαρτυρούμενον ὑπὸ τοῦ ἔργου· ὑμεῖς δὲ καλλωπίσατέ με, ὦ τέκνα, καὶ ὑμεῖς ἀνάστητέ μοι εἰς προθυμίαν· πέπεισμαι γάρ ὅτι ἔστιν ἐν ὑμῖν ζῆλος ἐπαινούμενος. Ἀγαθὴν γὰρ ἀμίλλαν ἐνδείκνυσθε παρισύμενοι ἀλλήλοις καὶ καλῶς φιλονεικοῦντες ὑπερβαίνειν ἐν τῷ μέτρῳ τῆς ταπεινώσεως· καὶ τάχα τὰ πατρῷα κατορθώματα καὶ ἐν ὑμῖν ποσῶς διαφαίνεσθε· καὶ ὅτι οὐ ψευδομαι μαρτυρεῖ αὐτὰ τὰ πράγματα· ἢ ἀληθινὴ ἀποταγὴ τὸ πρῶτον ἀγαθόν· εἰ γὰρ οὐ ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος τὸ πᾶν ἀπόβλητον, πάντως ὅτι καὶ τὸ ἐναντίον πρόδηλον· ἐποικοδομεῖτε γὰρ ἐπὶ τὸ θεμέλιον τοῦτον, καὶ ἐν θέλημα καὶ μίαν ψυχὴν ὑπὲρ χρυσὸν καὶ ἀργυρον καὶ λίθους τιμίους ἐν τῷ μηδενὶ τῶν ὑπαρχόντων εἰς τὴν κοινὴν ζωὴν εἶναι τι ἀποτεταγμένως ἰδίου μέχρι βαφίδος.

Θαυμαστά μὲν γὰρ καὶ ταῦτα πῶς γὰρ οὐ θαυμαστότερα δὲ ὅτι καὶ σχεδιάζετε τὴν τροφὴν ἡμῶν ὀλιγαρκούμενοι καὶ τὸ πλεῖον

SERMO XXI.

Incumbe in opera praeter die Dominica.

PATRES ET FRATRES,

Cum tantum pelagus sit doctrinae atque dictarum ab inspiratis patribus nostris concionum, prorsus non oporteret nos loqui, cum illae sufficiant auditoribus aures cordium praebere volentibus. Sed quia fatemini utilitatem interdum ex humilitatis quoque meae dictionibus coepisse sive amicitia decepti, sive quia suum quisque facilius praefert benevolentia, ego quidem tamquam abortivus, immo verinis et sterquilinum, audeo et confido apud vos tantum concionari; hoc praeter cetera metuens, ne propriis, ut est in proverbio, alis capiar, dicens quae antea ipse non feci; neque habens facta dictis consona. Ceterum vos me exornatis, fratres, vos mihi alacritatem additis: non enim dubito quin laudabilis vester zelus sit; etenim bonam aemulationem ostenditis, exaequantes invicem, et pulchre certantes humilitatis mensuram excedere. Fortasse etiam egregia patrum facta in vobis partim demonstratis. Et quod non mentiar, res ipsae testantur, vera abrenunciatio, quod est primum bonum; nam cuius perversum est initium, cuncta eiusdem vitiosa: sicuti et versa vice exploratum est. Aedificatis enim super hoc fundamento: unaque est voluntas, una anima, super aurum et argentum lapidesque pretiosos: dum nihil eorum, quae ad communem vitam pertinent, seorsum proprium retinetis, ne acum quidem.

Mira sunt haec: quid ni enim? Mirabilia vero quod alimoniae vestrae incuriosi, paucisque contenti, quodque ad-

καὶ οἱ πλείστοι ὑδροποτοῦντες καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἐκβιαζόμενοι ἡμῶς καὶ ὑπέρτερα ἐγχειρίζεσθαι πάλιν τὸ ἀτημελές τῶν ἐνδυμάτων, καὶ ὅτι οὐκ ἐστὶ ἐκζητοῦντες καὶ ἐπιλεγομένοι τὰ καλοφρόνητα καὶ καινόρροφα, ἀλλ' ὥς ἔτυχε τὰ εὐτελῆ καὶ πολὺρροφα, εἴτε κουκούλια, εἴτε στιχάρια, εἴτε ὑποδήματα· ἡμεῖς δὲ κακῶς βαυμάζομεν ἄξιον, ὅτι τῶ ὄντι λυθέντες τῶν δεσμῶν τῆς προσπαθείας, οὐκ ἀναζητοῦμεν καὶ ἀναμνημονεύετε πατέρα ἢ μητέρα, ἢ ἀδελφούς, ἢ ἀδελφάς· ὑπὲρ τούτων ἀπάντων ἐχόντων τὸν κύριον καὶ τὴν ἐμὴν ἀναξιοσύνην. Ναὶ, ὅντως τέκνα, καὶ ἐν τοῖς ἰχνεσιν ἐκείνων βαίνετε, καὶ καινοποιεῖτε ἄρτι βίον παρηλλαγμένον πρὸς τὴν παροῦσαν γενεάν· τὸ ἀρχαῖον πολίτευμα ἀναλαμβάνοντες. Καὶ μακάριοι μὲν ἐστὶ ὑμεῖς οἱ ὑπήκοοι τῶν ἐντολῶν. Τίς δὲ εἰμὶ ἐγὼ ὁ τάλας, ὅτι ἐπικέκλημαι προστάτης καὶ ἀφηγούμενος; Τοῖνον ἵνα μεθ' ὑμῶν καὶ ἡμεῖς περισώσῃτε· ταύτῃ τῇ σπουδῇ σχολάσωμεν, καὶ ἀπ' αὐτῆς, τέκνα, μὴ ἀπασχοληθῶμεν, ἀλλὰ δῶμεν βοήθειαν ἀλλήλοις ὃ ὀικοδομήσαμεν μὴ καταλύσαι, προσθεῖναι δὲ ἐπὶ τῇ οἰκοδομῇ ταύτῃ ἔτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον.

Ἐπηγγελάμεν ὑμῖν τῇ προλαβούσῃ, κατηχησεί περὶ τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας ὑπομνησάιναι ἰδοὺ, τέκνα μου, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἐν τῷ ὑμῶν ἐστι κατὰ τὸ γεγραμμένον· βασιλεύετε γὰρ ἐν τῷ θεολήπτῳ βίῳ ὑμῶν, καὶ ὑπερανίστασθε τῷ φρονήματι ἀρχῶν καὶ ἐξουσιῶν καὶ βασιλείων· τὰ ἄνω φρονοῦντες, τὰ ἄνω ζητοῦντες, οὗ ἡ κεφαλὴ ὑμῶν ὁ Χριστός, καὶ εἰ καὶ τὰ παραυτίκα θλιπτικὰ συμβαίνει πολλάκις, καὶ τοῦτο σωματικῶς, ἀλλὰ χαρίσεσθε αἰώνια, καὶ μετ' ἀγγέλων χωρεῖσθε, καὶ μετὰ ἁγίων καὶ δικαίων χοροστατήσεσθε. Εκκεῖ δὲ πάντων ἀπέδρα ὁδύνη, λύπη καὶ στεναγμός, ἔνθα φῶς ἀπρόσιτον καὶ εὐφροσύνη αἰώνιος· ἀποδίδεται μὲν ὁ περὶ τούτων λόγος οὕτως.

Ἐπὶ δὲ ἔτυχε πρὸ τῶν δύο ἡμερῶν ἐπιτιμῆσαι τινὰς ἐξ ὑμῶν, ἀναγκαῖον τὴν τοῦ

huc pluris est, plurimi vestrum aquam bibunt; atque in his auctoritatem nostram expugnatis, et adhuc maiora aggredimini. Praeterea vestrum neglectus, et quod non quaeritis neque vobis deligitis magis idonea vel nuper consuta sed prout se dant, vilia, saepe rursus consuta vestimenta, cucullas puta tunicas, calceos. Illud quoque me demirari dignum est, quod vere soluti affectuum vinculis, neque requiritis, neque reminiscimini patrem, aut matrem, aut fratres, aut sorores, et supra hos omnes Dominum meamque indignitatem colitis. Vere prorsus, filii, prorsus inquam illorum vestigia sequimini, novamque vitam a generatione praesenti diversam degitis, et antiquum institutum resumitis. Et beati sane estis vos, qui praeceptis obtemperatis. Quis porro ego infelix sum, ut vester praeses appeller et rector? Nempe ut vobiscum me quoque salvetis. Hoc studio simus: ab hoc, filii ne desinamus; sed iuvemus invicem, quominus, quod aedificavimus, destruamus; sed maius semper aedificio incrementum addamus.

Promisimus vobis in superiore catechesi, nos de regno caelorum verba facturos. En, filii mei, regnum caelorum intra vos est, prout ait scriptura. Regnatis enim in electa divinitus vita vestra, et mentis excelsitate superatis principatus, potestates ac reges, superna cogitantes, superna quaerentes, ubi caput vestrum Christus est. Quod si praesentia saepe contingunt esse molesta, hoc quidem in corporalibus est, sed fruimini aeternis, et cum Angelis exultabitis, cumque sanctis et iustis convivetis, illic omnino, ubi exulat dolor, tristitia, gemitus; ubi lux est inaccessibilis, laetitia aeterna. Hucusque de his sermo.

Quia vero accidit biduo ante quosdam ex vobis poena regulari puniri, necesse

σφάλματος ὑπόθεσιν καὶ διὰ κατηχήσεως πα-
ραστήσαι· ὅτι τετιμημένη οὖσα ἡ κυρία τῶν
ἡμερῶν ἀφοσιουῖσθαι ὀφείλει παρ' ἡμῶν πνευ-
ματικῶς μὲν πρῶτον κατὰ τὸ καθαρῶς προ-
σιέναι ἡμᾶς τοῖς θείοις μυστηρίοις, ἔπειτα καὶ
τὸ ἄργους ἐκ τῶν σωματικῶν ἔργων φαί-
νεσθαι. Καὶ ὑμεῖς οὐκ οἶδ' ὅθεν ὑπαχθέντες
προφάσεσιν εὐλόγοις, ἀλόγοις, παρεμβείρατε
ταύτην. Οὐ μὲν οὖν ὑδροφόρησε ποτίζων τὰ
λάχανα, ὁ δὲ μετήνεγκε σῖτον εἰς πλοιάριον,
ἄλλος ὅτι ἐπ' ἀγορασίᾳ ἐστάλη τινῶν πρα-
γμάτων· καὶ ταῦτα οὐκ ἀρεστὰ ἐνώπιον θεοῦ
καὶ τῆς ἡμετέρας ταπεινώσεως. Οὐ γὰρ ἀνή-
κει καθόλου ἀναλαμβάνειν ἡμᾶς ἔργον ἐκτὸς
ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτου προφάσεως, ἀλ-
λὰ σχολάζειν τῷ θεῷ ἀναγνώσμασιν, εὐχαῖς,
ψαλμοδίας, λειτουργίαις· ὥσπερ καὶ οἱ πατέ-
ρες ἡμῶν ἐπεδείξαντο. Καὶ ταῦτα κρατείσθω ἐκ
τοῦ δεῦρο ἀσφαλῶς, τοῦ μηδὲ πρόοδον ἀδελ-
φοῦ γίνεσθαι· κρίνατε ὑμεῖς εἰ καλῶς λέγω
ἢ οὐ. Οἶδα δὲ ὅτι σύμφηφοί μοι ἐν τούτοις
ἐστέ. Φυλαχθεῖτε οὖν μοι λοιπὸν ἐν Χριστῷ
Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΚΒ'

Εἶναι προθύμους πρὸς λοιπὸν τοῦ δρόμου.

PATRES MEI ET ADERFOTI KAI TEKNA,

Ἡ χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος προσήγα-
γεν ἡμᾶς μέχρις ἡμῶς τῆς σεπτοτάτης
τεσσαρακοστῆς ἐν ἀσθενείαις οὐκ ὀλίγαις. Πι-
στεύω δὲ ὅτι καὶ περιπεύσει καὶ ἐπ' αὐτῆς
τῆς ζωοποιοῦ καὶ φωτοποιοῦ ἡμέρας ἐν ἀφέ-
σει ἁμαρτιῶν καὶ περισσοτέρᾳ βελτιώσει τῆς
καλλίστης ὑμῶν προκοπῆς ἐπενέγκη ὑμᾶς.
Στραγγίτε γὰρ εἰς τὰ ὀπίσω, καὶ ἴδετε τὸ
τῆς καταστάσεως ὑμῶν, ποῦ ποτε ἦν καὶ
ἔπου περ νῦν ἀνεπήδησεν· ἀπαξ ψυχὴ ἐπι-
λαβομένη ἀφορμῆς σωτηρίας, θάπτον πῶς
ἀπεπαισθήτως οὐδεὶς καὶ ἀνείσιν ἐπὶ ὑψηλᾷ

est erroris materiam in hac etiam cate-
chesi patefacere. Quum honoranda sit Do-
minica dies, oportet eam a nobis spiri-
tally primo sanctificari, pure accedendo
ad divina mysteria, deinde etiam a cor-
porali opere prorsus feriendo. Vos vero
nescio quo impulsu, honestis vel potius
inhonestis praetextibus usi, diem hanc
corrupistis: alius enim aquam tulit ad ri-
ganda olera, alius triticum transtulit in
naviculam, alius ad quaedam emenda mis-
sus fuit. Atqui haec haud placent Deo, ne-
que nostrae humilitati. Non enim omnino
convenit adsumere nos quodvis opus extra
necessitatem aut inexorabilem causam;
sed vacare Deo debemus, lectionibus, pre-
cibus, psalmodiis, liturgiis, quemadmodum
et patres nostri exemplo suo praeierunt.
Atque haec firma sint in posterum, ita
ut ne exitus quidem ullius fratris fiat.
Iudicate vos utrum recte dixerim, nec ne.
Sed vos mecum in his consentire scio.
De cetero salvi mihi sitis in Christo
Iesu Domino nostro per saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO XXII.

*Cum alacritate reliquum
cursum perficere.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Gratia sancti Spiritus provexit nos
usque ad sacratissimae quadragesimae
dimidium non sine multis fortibus actis
et virtutibus. Confido autem fore ut usque
ad ipsum vitae et lucis auctorem diem,
cum remissione peccatorum, atque abun-
dantiori incremento pulcherrimi vestri
profectus, vos perducatur. Respicite enim
retro, et statum vestrum considerate;
qualis tunc fuerit, et nunc quo pervenerit.
Simul ac enim animam ad salutem decur-
rere coepit, in verticem virtutum con-

τῶν ἀρετῶν μετεωροποροῦσα τὰ οὐράνια. Οὕτως καὶ ὑμεῖς, τέκνα, ἔπει συνετρέψαμεν ἑαυτοὺς, καὶ ἀπεβουρέθα τὰ δυσκολοῦντα καὶ ἐμποδίζοντα, βεβραδύκαμέν τε καὶ εὐθυπορήσαμεν, καὶ γεγρόναμεν ἕτεροι ἄνθ' ἑτέρων, τὴν εὐταξίαν ἀσπασάμενοι καὶ τὰς ἐντολὰς ἀκριβολογούμενοι, οὐ προσαπαλέσαμεν τὰ καλῶς κτηθέντα. Καί γε εὐφράνθη μου ἡ καρδιά, καὶ ἡγαλλιάσέ μου τὸ πνεῦμα, ὅτι ἐπλεόνασε τὸ θεῖον ἔργον, καὶ ᾤφθη εἰς κρείττονα μείζον τὸ ἱερόν ὑμῶν σπουδασιμα. Τοῦτο ὅλον οὐ τοῦ τρέχοντος οὐδὲ τοῦ θέλοντος, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ τοῦ ἐλεοῦντος θεοῦ, δι' οὗ οἱ ἀνίσχυροι ἐνισχύονται, καὶ οἱ ἀσθενοῦντες περιζώνονται δύναμιν. Ω τέκνα, οὐκ ἀρκεσθῶμεν ἐπὶ τοῖς ἤδη καταληφθεῖσι, νεανειυσώμεθα δὲ καὶ πρὸς τὰ ὑπέρτερα, καὶ ἀνακαινισθῆτω ὡς ἀετοῦ ἡ νεότης τῶν ψυχῶν ὑμῶν. Καὶ ἐσώμεθα αἰεὶ προβαίνοντες, καὶ μηδὲν ἡγησώμεθα μέτρον τοῦ καλοῦ καὶ τῆς μερίστης ἀναβάσεως, ἕως ἄν θθάσωμεν διὰ θανάτου μεταβῆναι ἐκ τῶν προσκαιρῶν πρὸς τὰ αἰδία. Καὶ μακάριοι ὄντως ὑπάρξωμεν, ἀδελφοί, προβαίνοντες καὶ προκίπτοντες καὶ τῶν μακαρίων ἀγίων τὸν κληρὸν ληψώμεθα· ἀλλ' οἷα δόξα καὶ τιμὴ ἐν τῷ οὐτως ὑμᾶς πολιτεύεσθαι. Χαίρει ὁ δεσπότης τῶν ἀπάντων ὁρῶν ὑμᾶς· συγχαίρουσιν οἱ ἅγιοι πάντες, καὶ συνευφραίνονται, κροτοῦσι, καὶ στεφανοῦσιν ὑμᾶς οὐρανόν· ὡς γὰρ ἡμεῖς τοὺς ἐν σταδίῳ τρέχοντας σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς θεώμεθα· οὕτως ὁ θεὸς καὶ καὶ πᾶς ἀγγελικὸς χορὸς καὶ τῶν ἁγίων δῆμος τὰ καθ' ἡμᾶς βλέπει καὶ δοκιμάζει ἐκάστοτε.

Δράμωμεν οὖν, ἀδελφοί λοιπόν, τῷ ὄντι δράμωμεν ἐν τῷ μεγάλῳ διαύλῳ τούτῳ τῆς ἀπὸ γῆς εἰς οὐρανὸν φερύσης ὁδοῦ· νικήσωμεν τὸν ἀντίπαλον, τύψωμεν αὐτὸν, συμπλακῆναι πειρώμενον· ἀποσοβήσωμεν πῶρρω διὰ τῆς ἀνδρικῆς ἡμῶν διεγέρσεως. Δειλὸς ἐστίν, ἀσθενής, εὐκαταφρόνητος· διὰ τοῦτο βοᾷ ὁ Αδελφός· Ἰάκωβος· Αντιστήτε τῷ διαβόλῳ, καὶ φεύξεται ἀφ' ὑμῶν. Εγγίξαιτε τῷ θεῷ καὶ

scendit, sublimiter in coelestibus gradiens. Ita et vos, o filii, postquam nos convertimus, et molesta impedimenta abiecinus, perreximus porro, rectumque iter fecimus, diversique homines apparuimus, modestia assumpta, et ob strictam mandatorum observantiam, praeclare iam acquisita non amisimus. Profecto laetum est cor meum, et exultavit spiritus meus, quia divinum negotium vestrum abundavit, atque in meliorem partem studium vestrum provehī visum est. Totum hoc non currentis, neque volentis, ut cum apostolo dicam, sed miserentis est Dei, a quo debiles solidantur, et infirmi accinguntur virtute. O filii, ne contenti simus his, quae hactenus sumus consecuti; sed quasi iuvenescentes ad altiora tendamus, ut renovetur tamquam aquilae animarum vestrarum iuventus, semperque ulterius pergamus et proficiamus, nullum virtutis et summi ascensus limitem esse putemus, donec in morte de temporalibus ad aeterna transeamus. Re quidem vera beati erimus, fratres, progrediendo et proficiendo, et feliciū sanctorum haereditatem capiemus. Quanta autem gloria honorque erit, dum ita vixerimus! Laetatur omnium Dominus intuens nos: conlaetantur sancti omnes et congratulantur, et plaudunt, nosque de coelis coronant. Veluti enim nos corporis oculis spectamus, currentes in stadio, ita Deus totusque angelicus chorus et sanctorum populus res nostras semper observant et explorant.

Curramus ergo, fratres mei, deinceps, vere curramus in hoc magno stadio viae de terra in caelum ferentis: vincamus adversarium, pulsemus eum, qui nobiscum congregi nititur, virili nostro vigore procul abigamus: timidus est, flaccidus, contemptibilis. Ideo clamat frater Domini Iacobus: Resistite diabolo, et fugiet a vobis; appropinquate Deo, et appropinquabit

ἔργισι ὑμῶν. Μὴ στραφῶμεν εἰς τὰ ὀπίσω τὸ καλὸν οὐ γάρ ἐστιν ἰδίωμα τῶν σπουδῶς τρεχόντων· μὴ χλιαροπατήσωμεν. Οὐ γὰρ ἐστὶ γνώρισμα τῶν νικᾶν σπευδόντων· ἀλλὰ γεγυμνωμένοι καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς θελήμασι, καὶ ἄνω πως εἰς τὸν οὐρανὸν ἐλέποντες ἀποπαραιώσωμεν τὸν δρόμον ἡμῶν· ἵνα καὶ ἡμῶν ἐξῇ λέγειν σὺν τῷ Παύλῳ. Τὸν ἀγωνία τὸν καλὸν ἡγωνίσμαι, τὸν δρόμον τετέλεκα, τὴν πίστιν τετήρηκα, λοιπὸν ἀποκείται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος. Ἄλλοι κατ' ἄλλο, καὶ ἕτεροι ἑτέρως ἐκλάμπουσιν ὥς ὁ ἥλιος πρὸ προσώπου τοῦ θεοῦ· ἡμεῖς δὲ τὸ ἀποστολικὸν τὸ σχῆμα ἔχοντες περὶ τὰς τῶν ἀποστόλων σκηνάς εὐρεθισόμεθα, ὥς λογίζομαι. Διὸ σκιρτάτε, καὶ γάννυσθε, καὶ πληροῦσθε πνεύματι ἀγαλλιᾶσεως· καὶ μακαρία ἐκείνη ἡ ψυχὴ ἡ κόρον μὴ λαμβάνουσα ἐπὶ τῷ θεῷ φίλτρῳ· καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῶν μελλόντων καὶ τῇ ἀποταξίᾳ τῶν παρόντων. Οταν οὖν ἀπολαύετε τῶν ἀγαθῶν ἐκείνων, τότε μου μνημονεύετε τῶν ταπεινῶν λόγων, εἰς ὅσῃν ἔσχον, καὶ ἐφόσον ὀναίμην ὑμῶν ἐν κυρίῳ· καὶ καθόσον ἡράμην ὑμᾶς διαφέρειν ἐν θεῷ· ὁ δὲ τότε δι' ἐμὲ τὸν μόνον ὤψεσθε κολαζόμενον, μηδὲν τῶν καλῶς λεγομένων πράξαντα· ἀλλ' ἐὰν εὐχησθε, δύνασθε με σῶσαι τὸν ἄσῳτον ἱσως. Ἐν τούτοις μὲν, ταῦτα. Αὐτὸς δὲ ἀδελφεὲ οἰκονόμῃς ἐν κρίσει τὰ πράγματα καὶ τοὺς λόγους εἰδὼς καὶ ἔχων ἔργον· ὑμεῖς τε οἱ πρωτεύοντες καὶ οἱ διακονοῦντες· εἴτα δὲ καὶ ὁ λοιπὸς λαὸς, ὡς ποίμνιον Χριστοῦ εὐπειθῶς ἀγόμενοι καὶ ἐπιβάρως τοῦτο ἔχοντες· καὶ μᾶλλον εὐνοίαν ἡμῶν λογίζόμενοι τῆς ταπεινῆς ἡμῶν φωνῆς ἀκούετε· καὶ ἐπὶ νομᾶς ζωηφόρους ἀναπαύεσθε καὶ ἐκτρέφεσθε· καὶ μηδεὶς ἦτω ἐν ὑμῶν ἀρρώστων τῇ ψυχῇ, ἢ χωλαίνων νοσητῶς, ἢ ἀπολλύμενος ψυχικῶς, ἢ λυπούμενος σατανικῶς, ἢ ἀποκρυπτόμενος καὶ ἀφιδιαζόμενος ἀρπαστικῶς· ἀλλὰ πάντες εἰς τὰ λεῖτα καὶ φωτεινὰ, εἰς τὰς χώρας τὰς καθαρὰς καὶ συνάγεσθε καὶ ἀναπαύεσθε, διεγείρεσθε, καὶ κοιταξέσθε. Καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν φρουρῶν φρουρήσῃ,

vobis. Nolumus retro converti ullatenus: non enim ita solent, qui vehementer currunt, ne tepescamus, quia non est hoc indicium hominum vincendi cupidorum; sed expediti et factis et voluntatibus, sursumque veluti coelum spectantes, cursum nostrum consummamus, ut nobis dicere cum Paulo liceat: Bonum certamen certavi, cursum consummavi, fidem servavi: in reliquo reposita est mihi corona iustitiae. Alii alia re, alii aliter splendent, uti sol in conspectu Dei. Nos vero, qui apostolicum schema gestamus, in apostolicis, ut puto, tabernaculis inveniemur. Quare exultate, laetissime incedite, implemini gaudii spiritu. Et beata illa anima, quae satietatem nescit in amore Dei, futurarum rerum desiderio, praesentium abdicatione! Cum ergo fruamini bonis illis, tunc et meorum abiectorum memores estote sermonum, quanto vos amore persecutus sim, quantum vos in Domino iuverim, quantum in divina gloria praeaccelerare optaverim. Tunc vero me solum videbitis poenae subiectum, quia boni nihil egerim. Verumtamen si vos oraveritis, potestis me luxuriosum fortasse salvare. Sed haec hactenus. Tu vero, frater oeconome, iusta oeconomia moderare factis verbisque: quod tuum unicum officium est. Vosque praesidentes et vos subservientes, nec non reliqua turba, ceu grex Christi, sponte et absque animi gravamine ducti, magis vero benivoli misellam vocem meam auditis. Utique in salutaribus pascuis acquiescatis et nutriamini, nemoque sit in vobis aegro animo, mente clauda, aut spiritualiter emortuus, aut a Satana doloris alicuius ira pulsatus, vel se subtrahens et quasi abigeatu abreptus; sed cuncti ad plana et lucida, ad puras regiones congregemini, ibique requiescatis iacentes atque surgentes. Et Christus Deus noster tuendo vos tueatur, et custodiendo custodiat, ne

καὶ φυλάττων φυλάξοι τοῦ μηδένα ὑμῶν γενέσθαι θηριάλωτον, ἢ κατάβρωμα, ἢ ἐπι-
σθόρμητον· ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα εἰς τοὺς
αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΚΓ'.

Σπεύδειν πρὸς ἄθλους ἀνεπιστρόφῳ δρόμῳ.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Καλὸν ἐστὶ τὴν εὐεργεσίαν Θεοῦ μὴ ἀπο-
κρύπτειν· ἀλλὰ ἀναγγέλλειν καιροῦ καλοῦν-
τος, ἣν ἐφ' ὑμᾶς ἄρτι καθορῶ, ὅπως καὶ ἐκ
τούτου μᾶλλον προθυμότεροι γενώμεθα. Ἡδὴ
γὰρ διὰ τῆς ἐπιτοαντοῦ ὑπομνήσει, καὶ τῇ καθ'
ἐκάστην ὥς εἰπεῖν ἡμέραν διαλαλήσει γεγόν-
νατε εἰς προκοπὴν πνευματικὴν καὶ εἰς ἔξιν
ἀγαθὴν καὶ εἰς σπουδὴν θεοφιλή· καὶ ὅτι
ἀληθὲς ὃ λέγω καὶ ὑμεῖς ἀφ' ἑαυτῶν μαρ-
τυρεῖτε· μαρτυρεῖ καὶ ἡ ἀλήθεια· μαρτυρῶ
δὲ καὶ ἐγὼ ὁ τάλας κουφισμὸν δεξιόμενος τῶν
ἀλγεινῶν· καὶ ὡς ἐν γαλήνῃ ἐκ τῆς πολλῆς
προντίδος ἐπὶ τὸ ἡσυχαστικὸν τῆς εὐταξίας
ὑμῶν καταντήσας, καὶ ἀγαλλιώμενος τῇ ψυ-
χῇ καὶ ὄντως ἀψευδὴς ὁ λόγος, ὅτι πᾶσα
παιδεία πρὸς τὸ παρὸν οὐ δοκεῖ χαρᾶς εἶναι,
ἀλλὰ λύπης· ὕστερον δὲ καρπὸν εἰρηνικὸν
τοῖς δι' αὐτῆς ἐγγεγυμνασμένοις ἀποδίδωσι
δικαιοσύνης· ἀλλ' οὐκ ἐμὸν τὸ κατόρθωμα,
οὐδὲ ἐξ ἐμῆς ἐπιμελείας, οὐδ' ἐξ ἐμῆς ἐπιπο-
νήσεως, Θεοῦ τὸ δῶρον, ὑμῶν ἡ προθυμία,
ἐπικουρία πατρική.

Καὶ ἵνα τι λοιπὸν ἐγὼ ὁ ἄχρηστος εἰς
τοὺς ἐτέρων πόνους εἰσερχόμενος γάννυμαι
καὶ ἐπιτέρπομαι· ὅλως ἐν ἐμοὶ ὑμεῖς, καὶ γὰρ
ἐν ὑμῖν, καὶ ἀμφοτέρων τὸ κατόρθωμα ἀμ-
φιτέροις λελόγισται. Δῆλον δὲ κύριος ὁ φοβερός
ἐν δυνάμει καὶ κραταίῳς ἐν ἰσχύϊ, καὶ ἀπὸ
τῆς δεῦρο νεκρωθῆναι καὶ διερευνηθεῖ τῶν
ἀγίων αὐτοῦ ἐντολῶν. Καὶ ὑμᾶς, τέκνα μου,
ἐπὶ ὑποταγῇ ἀδιασπάστῳ καὶ ὑπακοῇ ἀνυ-
ποκρίτῳ καὶ πίστει ἀνυπερβέτῳ διαφυλάττων

quis vestrum praeda pabulumque ferarum
fiet, aut retrogradus, aut quid huiusmodi
exitiale patiatur. Quia ipsum decet gloria
per saecula. Amen.

SERMO XXIII.

*Festinare ad praemia nunquam
converso cursu.*

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Bonum est beneficentiam Dei non ab-
scondere, sed tempore postulante mani-
festare; quod quidem beneficium vobis
nuper evenisse conspicio; ut hinc magis
alacriores fiamus. Iam enim per Christi
gratiam mutua catechesi, mutua pariter
admonitione, et quotidiana propemodum
allocutione, spiritalem profectum nacti
estis, bonumque habitum et gratam Deo
sedulitatem. Et quod vera dicam, ipsi per
vos testamini, testatur et veritas, et ego
denique miser testor, qui molestiarum
levamen sensi, ac veluti in pace ex priore
solicitudine, propter quietam vestram bo-
namque compositionem, cum animi exul-
tatione consisto. Vereque omnino dici
solet omnem disciplinam non habere prae-
sens gaudium; postea tamen pacificum
iustitiae fructum parere his, qui ab illa
sunt instituti. Sed hoc recte opus non
est meum, neque a curis meis vel labore.
Dei donum est, vestra et promptitudo,
patrum adiutorium.

Caeterum cur ego homo inutilis in
alienos labores ingrediens, gaudeo et de-
lector? Prorsus unum sumus, vos in me,
ego in vobis, et utriusque partis recte
factum, utrique imputatur. Det vero Do-
minus terribilis in virtute, potens in for-
titudine, abhinc quaque firmari me et
corroborari, ut iuste praesim scrutans et
edisserens sancta mandata eius. Vosque,
filii mei, in inseparabili subiectione et

διαφυλάξεις, μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐναρέτους ἀποδεικνύων καὶ σπουδαίους ἀποφαίνων· χωροῦντας πρὸς πάντα τὸν πνευματικὸν ἀγῶνα ἀνδρείως καὶ θαρσαλέως πρὸς θλίψιν, πρὸς στενοχωρίαν, πρὸς ἀδολεσχίαν, πρὸς ταλαιπωρίαν, πρὸς πῆναι, πρὸς δίψαν, πρὸς πάντα τὰ λοιπὰ μακάρια ἀσκητικά, ὅπως ἀήττητοι ἀποφανθέντες δέξασθε τὸν τῆς ὑπομονῆς στέφανον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς μισθοποδοσίας τοῦ δικαιοκρίτου. Οὕτως καλῶν ὑμῶν τὸ ἐμπόρευμα, ἀδελφοί, φθαρτὰ γὰρ καταλιπόντες καὶ ὑμεῖς, τὰ ἀφθαρτα ἀπολήψεσθε· γονέων ἀποστερηθέντες τὸν κύριον πατέρα ἐκτήσασθε· ἀδελφῶν ἀπαλλιωθρόντες τῶν ἁγίων σύσκηνοι ἔσεσθε, γένος ἐκλεκτὸν, βασιλείου ἱεράτωμα, ἀντὶ τῆς ἐνεγκαμένης καὶ θρεψαμένης, ἣ ἄνω πόλις ὑμῶν πατρὶς διαγέγραπται, ἥς τεχνίτης καὶ δημιουργὸς ὁ Θεός, ὡς γέγραπται· ἀντὶ οἰκίας ἐπικλήρου καὶ καταλυομένης, αἱ τῶν ὁσίων καὶ δικαίων αἱ σκηναί, ἀντὶ δόξης κενῆς καὶ τιμῆς ἀπολλομένης, τὸ θεῖον καὶ ἱσάγγελον ἄξιωμα· ἀντὶ δωρυφορίας καὶ εὐπαθείας σωματικῆς ἢ ἀπόλαυσις τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν· ἀντὶ ἀποταγῆς καὶ θελημάτων ἐκκοπῆς ἢ μετὰ μαρτύρων ἀγαλλίασις· ἀντὶ μονώσεως καὶ ξενώσεως συγγενικῆς ἢ ἀγχιστείας τῶν ἁγίων ἀπάντων. Τί λοιπὸν ῥαθυμοῦμεν; τί καταπίπτομεν; οἳ τινες καὶ σκυθρωπάζομεν; Εἴπωμεν ἕκαστος σὺν τῷ θεῷ Δαυὶδ· Ἰνα τί εἶ περίλυπος ἡ ψυχὴ μου, καὶ ἵνα τί συνταράσσεις με. Ἐλπίσον ἐπὶ τὸν θεόν, ὅτι ἐξομολογήσομαι αὐτῷ. Εἰ περ γὰρ πάσχομεν διὰ τῆς ἀσκήσεως καὶ συμβασιλεύσομεν αὐτῷ μαρτυρίου στέφανοι εἰσι κἀνκαῦθα· ἐπεὶ καὶ στίβιον ἀβλήσεως ἀνηγόρευται τὸ κοινοδιακὸν σύστημα. Τί λοιπὸν μακάριος ὁ ὑποτακτικός; Τί θεσπέσιος ὁ ἐξαγγελτικός; τί ὁσιώτατος ὑπομονητικός; τί θεομακάριστος ὁ πιστός καὶ ἀμετάθετος ἐν ταῖς ἐντολαῖς.

Διὸ, ἀδελφοί μου, μὴ ἀποπνεύσωμεν, μὴ ἀποκλίνωμεν, μὴ δυστροπήσωμεν, μὴ ὀπισθοποδήσωμεν, μὴ συναπομείνωμεν, μὴ δῶμεν

non simulata obedientia, fiduciaque incunctante, custodiens custodiat, magis magisque virtute ornatos efficiat, et ferventiores ostendat: ad quodlibet spiritale certamen viriliter confidenterque currentes, ad tribulationem et angustias, ad castigationem, ad meditationem, ad aerumnam, ad famem sitimque, ad reliquas omnes asceticas beatitudines, ut invicti existentes capiat patientiae coronam die, qua iustus iudex mercedem retribuet. Haec vestra praeclara est, fratres, negotiatio: nam caducis omissis immortalia recipietis: parentibus privati, Dominum adepti estis patrem: a fratribus divisi, sanctorum contubernales eritis: genus electum, regale sacerdotium. Loco eius suae vos aluit, patriae, superna civitas vobis patria inscribitur: pro domesticis caducis aedibus, sanctorum atque iustorum tabernacula: pro gloria vana et honore perituro, divina et par angelicae dignitas: pro donativis et corporali voluptate, aeternorum bonorum oblectatio: pro submissione et voluntatum abruptione, tripudium cum martyribus: pro solitudine et a cognatis separatione, necessitudo cum omnibus sanctis. Cur iam desides, cum remisso animo vel tristi vultu sumus? Dicamus unusquisque cum divino Davide: Quare tristis es anima mea, et quare conturbas me? Spera in Deum, quoniam confitebor illi. Etenim quoniam propter asceticam patimur vitam, cum illo conregnabimus. Martyrii coronae heic quoque sunt: etenim certaminis stadium dicitur coenobiticum institutum. Quam ergo beatus, qui obedit! Quam admirabilis, qui confitetur! quam sanctissimus, qui patiens est! quam beatificatus a Deo, qui est fidelis et mandatis constanter insistens.

Ideo, fratres mei, ne nos avertamus, ne declinemus, ne in peius mutemur, ne retro cedamus, ne demoremur, ne terga

νώτα, ὧ στρατιῶται, ὧ συνοδοιπόροι, ὧ συμ-
μετανάσται· Σάρκες εἰσὶ, μὴ φεισώμεθα, ὥς
ὁ λόγος· ὀλιγοσπὸς ὁ χρόνος, βραχυμερὴς ὁ
βίος, καὶ περὶ τὰ ἐβδομήκοντα ἢ ὀγδοήκοντα
ἐτη ἐκταῖ· ἡμῶν ἡ ζωὴ, εἰς οὐδὲν ἐστι πρὸς
τοὺς ἀπείρους αἰῶνας. Προϊέμεθα, παρακαλῶ,
ὁλόλου καὶ ἀντεχόμεν μυριάκις. Προϊέμεθα
χρόνον βραχύν, καὶ κτησόμεθα χρόνους ἀπεί-
ρους· ὑπενέγκομεν ὥρινόν κόπον, καὶ ἀποληψό-
μεθα ἀπεράντους ἀναπαύσεις. Κλαύσωμεν ἵνα
γελῶσωμεν τὸ μακάριον γέλωσ' αἰδίως· θρηνη-
σόμεν διὰ τὸν πόθον τοῦ Χριστοῦ, ἵνα σκιρ-
τήσωμεν εὐφροσύνας ἀτελευτήτους. Ναὶ, ἀδελ-
φοί μου παρακαλῶ. Ναὶ εὐπροσωπήσωμεν
κατέναντι Κυρίου παντοκράτορος. Γενώμεθα
ὀνομαστοὶ ἐπὶ γῆς καὶ ἐν οὐρανῷ συνεπόμε-
νοι τοῖς πατράσιν. Ὑπομνήσωμεν ἀλλήλους
ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, οὐκ ἐγκληματικῶς, οὐδὲ
ὀδυρματικῶς, ἀλλ' εὐφραντικῶς μᾶλλον καὶ
περιχαρῶς καὶ μακαριστικῶς· ὅτε αἱ τῶν
βεβιωμένων ἀντιδόσεις, ὅτε ὁ κριτὴς ἐπὶ θρό-
νου δόξης αὐτοῦ κάθηται, μυριάδων παρε-
στηκότων αὐτῷ, καὶ χιλίων χιλιάδων λειτουρ-
γούντων αὐτῷ ἁγίων ἀγγέλων, καὶ πάσης
τῆς κτίσεως συμπαρούσης· ὅτε αἱ φοβεραὶ
ἀποφάσεις, ὅτε ἡ ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων
παράστασις δηλοποιήσῃ· τοὺς μὲν μετὰ δό-
ξης καὶ τιμῆς προσκύντας εἰς τὰ ἄνω βασι-
λεια καὶ χορεύοντας αἰῶνια· τοὺς δὲ μετ'
αἰσχύνης καὶ ἀτιμίας εἰσδαλλομένους εἰς τὰ
ἀτελεύτητα κολαστήρια, ὅπου τὸ πῦρ οὐ σβε-
σθήσεται, φησὶ, καὶ ὁ σκώληξ αὐτῶν οὐ τε-
λευτήσῃ. Βαβαὶ τῆς φοβερᾶς ἀκοῆς· Φεῦ τῆς
πικροτάτης ἀγγελίας, ἧς ἐγὼ μόνος ὑπόδικος
ἔσομαι κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου. Ὑμεῖς δὲ
τρέχοντες τὸν καλὸν ἀγῶνα, χαίρετε ἀποσκο-
ποῦντες τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως, ἕως
ἂν φθάσητε εἰς καιρὸν τελειώσεως καὶ τῆς ἐκ
τῶν ἐντεῦθεν μεταναστάσεως ἐν Χριστῷ· Ἰη-
σοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

vertamus, o commilitones, o itineris socii,
o simul peregrini. *Carnes sunt*, ne parca-
mus, ut est in proverbio: breve tempus,
exigui moduli vita: etiamsi ad septuaginta
vel etiam octuaginta annos vita nostra
protrahatur, nihil est cum infinitis saecu-
lis comparata. Proiciamus, oro, obolum,
unum, ut decem millia lucremur. Proicia-
mus, breve tempus, ut habeamus saecula
innumera: horae laborem impendamus,
ut perpetuam requiem consequamur: plo-
remus, ut beato risu rideamus: lamentemur
propter desiderium Christi, ut infinitis
laetitiis gaudeamus. Utique fratres mei,
oro quaesoque: utique grato aspectu nos-
met omnipotenti Domino praesentemus:
nobili fama in terra caeloque simus, sicuti
patres nostri: commemorabimur in futuro
saeculo, non quasi reprehendentes aut
lamentantes, sed hilariter potius, laetan-
ter ac feliciter gratulantes: quo tempore
erunt actae vitae remunerationes, cum
iudex in throno gloriae suae sedebit, in-
numerabilibus eum circumstantibus, et
mille millium ministrantibus ei angelis
sanctis, creaturis cunctis adstantibus. Cum
tremendae sententiae, cum a dextris vel
a sinistris denotabit, alios quidem cum
gloria et honore ingredientes coelestia re-
gna ibique in aeternum tripudiantes: alios
vero cum pudore et ignominia ad aeter-
nas poenas compulsos, ubi ignis non ex-
tinguetur, inquit, et vermis eorum non
moriatur. Papae, haec auditu terribilia!
Item suavissimum nuncium! cui ego solus
obnoxius propter peccata mea futurus
sum. Vos autem praeclarum certamen
decurrentes, gaudete, supernae vocationis
bravium spectantes, donec ad tempus
consummationis pervenietis, ex hoc loco
transmigrationis in Christo Iesu Domino
nostro; cui est gloria et potentia cum
Patre et Spiritu sancto, nunc et semper,
et in saecula saeculorum Amen.

ΛΟΓΟΣ ΚΔ'.

Πίστιν κατ' ἐχθρῶν ὡς ὄπλον προβλητέον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Πορευόμενοι πορεύεσθε τὴν ὁδὸν ὑμῶν ἐν εἰρήνῃ· καὶ χαίρω ὁρῶν ὑμᾶς ἐπὶ τῇ αὐτῇ καταστάσει· ἀλλ' ἐπειδὴ στρατιώται ἐστέ Χριστοῦ· στρατιώτου δὲ ἰδίων τὸ τὰ πολέμων μελετᾶν, τὴν τε πανοπλίαν κατηρτισμένην ἔχειν καὶ ἐμπαράσκευν πρὸς τὴν ἐκ καιρῶ συμβουλὴν τῶν ἐναντίων, ἴδετε πῶς ἐστὲ ἡτοιμασμένοι, πῶς δὲ ὄπλα ὑμῶν τὰ πνευματικὰ οἷον ἡκονημένα καὶ κεκαθαρμένα καὶ ἐστιλβωμένα· ἡ ῥομφαία τῆς ὑπακοῆς, ὁ θώραξ τῆς πίστεως, ἡ περικεφαλαία τῆς σωτηρίου ἐλπίδος, ὁ θυρεὸς τῆς ταπεινοφροσύνης, ἡ φαρέτρα τῶν ἀγαθῶν λογισμῶν· καὶ μὲν τοι καὶ τὸ οἶχημα, ἡγουν τὸ τίμιον σῶμα, καθάπερ τις ἵππος καλῶς γεγύμνασμένος· μήτε πολυσαρκῶς, ἐπειδὴ ἄχρηστος πρὸς τοὺς θρόμους, μήτε λίαν κατισχνώμενος, ἐπειδὴ ἀργὸς πρὸς τὰς κινήσεις, καλῶς φέρων τὸν χαλινὸν τοῦ θεοῦ φόβου, ὡς ἂν μὴ ἔξω φέρεται τῆς ἡνιοχίας· μηδ' αὖ καταβάλοι τὸν ἐπιβάτην νοῦν ἀπαιδευσίας σκιτηρήμασι. Τοιοῦτους ἡμᾶς βούλεται ὁ λόγος εἶναι, ἐπειδὴ καθεκάστην ὁ πόλεμος, καθ' ὃραν ἡ μάχη, κατὰ ῥοπὴν τὰ τόξα. Τίς οὖν ἐν ὑμῖν ἀριστεύς; τίς ἰσχυρός; τίς πολεμιστής; κόπτων τοὺς ὑπερναντίους λογισμοὺς ἐν χιλιάσι καὶ μυριάσι, καὶ πρῶτον γε τὸν ὑπερήφανον νοῦν κατασπάσας ὡς τὸν Γολιάθ ἐκεῖνον ὁ Θεὸς Δαυὶδ. Εἰς οὗ τί γενήσεται; Τροπὴ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας, τῶν πολυμόρφων καὶ ποικίλων παθῶν τῆς ἁμαρτίας· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ πρῶτον τῶν κακῶν καὶ τελευταῖον δι' οὗ ἐκπέπτωκεν ἐκ τῶν οὐρανίων ἀψίδων καὶ τῆς ἀγγελικῆς λαμπροφωρίας ὁ νῦν πειράζων ἡμᾶς δράκων. Εἰς οὗ ὥσπερ ἐκ τίνος ῥίζης ἐξυτὰ μυρία ἐλαστημάτων.

SERMO XXIV.

Fidem adversariis velut armaturam opponere.

FRATRES ET PATRES,

Pergentes pergitis in via vestra cum pace: laetorque dum vos hoc statu rerum utentes contemplor. Sed quia Christi milites estis, militis proprium est rem bellicam semper meditari, et armaturam habere perfectam, seque paratum ad pugnam tempore idoneo cum hostibus conserendam; videte quomodo vos comparati sitis, quam bene arma vestra spiritualia exacuta sint et pura atque splendentia: gladius obedientiae, lorica fidei, galea spei salutaris, scutum humilitatis, bonorum sensuum pharetra: immo et currus, id est honorabile vestrum corpus, ceu quidam egregie domitus equus, neque crassus utpote curribus inutilis, neque nimis macrescens ne motibus torpeat, sed bene fraenum patiens timoris Dei; ita ut neque extra habenarum ductum transiliat, neque equitanti mentem deiiciat imperitiae saltibus. Tales nos esse vult sacra doctrina; quandoquidem quotidianum bellum, singulis horis pugna, et arcus intenti. Quis ergo inter vos praeclarus? quis fortis? quis bellator, qui innumeras caedat adversarias cogitationes? et primo quidem mentis superbiam prosternat, sicut Goliathum illum divus David. Quid inde? Spirituum malorum fuga consequetur, et multiforium variarumque peccati perturbationum. Namque superbia primum postremumque malorum est, cuius causa de caelestibus absidibus et splendore angelico, is qui modo tentator est draco praeceps ruit: et unde ceu e radice, infinita pullulant germina peccatorum.

Αγωνιστέον οὖν καὶ πολεμητέον πρὸς ἑκα-
στον τῶν ἐπιβαλλόντων ἡμῖν, ἐπειδὴ ἄλλω
ἄλλος πεποιῶται πάθει, καὶ ἄλλος ἄλλως το-
ξεύει ὁ τοριστὴς τῆς κακίας ὄφρις· προστίθει-
ται ὁ μὲν τῇ πορνείᾳ, ἕτερος τῇ γαστρομαργία,
ἄλλος τῇ ἀκηδεΐᾳ, ἄλλος τῇ γόνοι, ἕτερος τῇ
κενοδοξίᾳ, ἄλλος τῇ ὀργῇ, ἕτερος τῇ ἀπιστίᾳ,
ἄλλος τῇ ἀποδράσει, ἕτερος τῇ φιλαυτίᾳ, ἄλ-
λος τῇ ἀργίᾳ, ἕτερος τῇ δυσμενείᾳ. Ταῦτα
πάντα ἐν καὶ τὸ αὐτὸ ἐνεργεῖ πνεῦμα τὸ
σατανικόν. Καὶ πολλὺς πρὸς ταῦτα ἁγῶν,
παντάχθεν ὁ ὀφθαλμὸς, ἑκατέρωθεν ὁ σκο-
πὸς, κοκλῶθεν ὁ περιφραγμὸς, ὥς ἂν μὴ
εἰσέλθῃ, μὴ χειρώσῃται, μὴ κτείνῃ καὶ ἀπο-
λέσῃ ἀντιπολεμητέον. Ἐστὶ λαβεῖν ἅπαξ καὶ
δοῦναι δεκάκις πληγῇναι μικρὸν καὶ πλη-
ξαι καιρίαν, ὁ κατὰ σῶμα τιρωσκώμενος
ιατρείας χρήζει· ὡσαύτως καὶ ὁ κατὰ πνεῦ-
μα ἱατρεία δὲ, ἡ δὲ ἐξαγορεύσεως ἐπι-
τιμία, καὶ πάλιν ἐπὶ τὸν πόλεμον ἔξτεον. Ὁ
κατὰ σῶμα νικῶν ἐν εἰληφῇ στέφος· ὁ δὲ κατὰ
πνεῦμα μυρία, τὰ βραβεῖα ὥστε κατ' ἡμέραν
οἱ στέφανοι, καθεκάστην τὰ ἔπαθλα. Καὶ μα-
κάριοι ἔστε ἐφ' ὅσον ἐνίστασθε καὶ οὐ κατα-
πίπτετε· ἐνισχύετε καὶ οὐ κατολιγωρεῖτε, μέ-
χρις ἂν ὁ πόλεμος διαλυθεῖ διὰ τῆς ἐκ τῶν
ἐνταῦθα ὑμῶν μεταστάσεως.

Θαρσεῖτε οὖν τέκνα καὶ ἀδελφοί, θαρσεῖτε·
θεὸν ἔχομεν βοηθόν, ἐπίκουρον τῆς ζωῆς ἡμῶν
ἄγγελον, ἀντίληψιν παρὰ τῶν ἁγίων, ὧν τὰ
ὀνόματα ἐπικαλούμεθα· ὅπλον ἀήττητον τὸν
τύπον τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· αὐτὴν τὴν
πατρικὴν πίστιν, τὴν τῶν ἐπαγγελμάτων ἡμῶν
πεποιθήσιν, τὴν τῶν ἀδελφῶν σύμφορᾴς. Οὐ
φοβηθήσομεθα ἀπὸ τῶν μυριάδων λαοῦ τῶν
κυκλούντων ἡμᾶς ἀοράτων ἐχθρῶν. Οὐ κάμ-
ψωμεν γόνυ τῇ βααλ τῶν ἡδονῶν, οὐ προη-
σόμεθα τὴν σωφροσύνην ἡμῶν, ἣν ἐνυμφεύ-
σατο ὁ κύριος ἐν ἁγιασμῷ· οὐ ποιήσωμεν τὰ
μέλη ἡμῶν πορνείας καὶ ἀκαθαρσίας σκευή
διὰ τῆς εἰς ἀλλήλους ὀλεθρίου παύρησίας,

Decertandum est igitur et bellan-
dum adversus singula, quae nos oppu-
gnant. Namque alius alia inflatur cupi-
ditate: alium aliter sagittat callidus ma-
litiæ serpens: alius scortationi deditus
est, alius gulæ, alius acediae, alius in-
vidiæ, alius vanæ gloriæ, alius iræ,
alium infidelitati, alius apostasiæ, alium
nimio sui amoris, alium otio, alium malivolent-
iæ. Haec omnia unus idemque operatur
satanicus spiritus. Multum in his certamen
est; ergo ubique vigilet oculus: utrimque
consideratio sit, circumquaque munitio: ne
subintret, ne feriat, ne comprehendat, ne
captivet, ne occidat, ne pessum det, dia-
bolo resistendum est, repugnandum est.
Possumus semel percuti, et decies reper-
cutere: vulnus leve accipere, et mortife-
rum rependere. Qui vulneratur in corpore
indiget medicamento; similiter qui in ani-
ma: huius autem est medela post con-
fessionem imposita poena. Deinde rursus
ad bellum exeundum est. Qui in corpora-
libus vincit, unam capit coronam; qui in
spiritualibus decem millia praeiorum.
Quare quotidie pugna, quotidie coronae,
quotidie palmae: et beati, quamdiu resi-
stitis et non succumbitis: vigetis et non
deficitis, donec bellum finietur vestra de
his terrenis transmigratione.

Confidite ergo, filii fratresque, confi-
dite: Deum auxiliatorem habemus, curato-
rem vitae nostrae angelum, tutelam a
Sanctis, quorum nomen invocamus, arma-
turam invictam typum crucis Christi, ipsam
patrum nostrorum fidem, et in professio-
nibus nostris fiduciam, fratrum munimen-
tum. Ne timeamus a turbis populi nos
circumdantibus, invisibilium nempe ini-
micorum: ne flectamus Baali voluptatum
idolo genu: ne abiiciamus castitatem no-
stram, quam sibi desponsavit Christus in
sanctificatione: ne faciamus membra no-
stra fornicationis et immunditiæ vasa,

ὄντα Χριστοῦ μέλη τοῦ ἀχράντου καὶ ἀθανάτου νυμφίου· οὐκ εἰσδεξιόμεθα σύμβουλων τὸν ὄφιν ἐκτορακίσαι ἡμᾶς τοῦ παραδεδεισμένου κοινοβίου βουλόμενον· οὐκ ἀνυξίωμεν θυραν τοῖς κλέπταις δαίμοσι συλῆσαι ἡμῶν τὸν τῆς ψυχῆς θησαυρὸν καὶ αἰχμαλωτισθῆναι εἰς Ἀσσυρίους λογισμοὺς καὶ Βαβυλωνίας δουλείας. Τί καλὸν μένειν ἡμᾶς ἐν τῇ πόλει, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὠκοδόμησεν ἡμῖν διὰ τῶν ποικίλων ἀρετῶν; τί μακάριον ἀδούλων τὸ τῆς ψυχῆς ἀξίωμα κεκτησθαι ἀπὸ τῆς δουλοπαθοῦς ἀμαρτίας; ψυχὴ ἀκυριεutos ἐκ παθῶν, ὅλη ἐστὶν ἐλευθερία, ὅλη θεωειδής, ὅλη δεσπόσυνος, ὅλη φωτεινὴ, ὅλη ἀγαλλιωμένη, εὐπρόθυμος, εὐπρόσιτος, θεοσύναπτος, θεοσύγκρατος, οὐράνιος λέγουσα ὡς δούλοις ταῖς φυσικαῖς ἐνεργείαις ἡνίκα δέον ἐστὶ· τότε ποίησον, καὶ ποιῇ· καὶ τῷ ἄλλῳ πορεύου, καὶ πορεύεται ἐν εἰρήνῃ. Ἀλλ' οὐχ ὡς ἀνδραποδισθεῖσα καὶ δουλωθεῖσα καὶ κρατηθεῖσα ὑπὸ τῶν τυράννων παθῶν, ἣ ἐστὶν ὁρᾶν πολλὰ καὶ θεινὰ πάσχουσαν ἐλομένην ἔνθεν καὶ ἐκεῖθεν εἰς δουλείαν παντός πάντους πάσης πράξεως βδελυρᾶς· προστασσομένη γὰρ ποιῇ τὰ κελευόμενα παρὰ τῷ δαίμονι, καὶ εἶτε ἐνὶ, ἀλλὰ μὴ πολλοῖς, δεσπόζει αὐτοῖς ὁ τῶν ἡδονῶν, ὁ τοῦ φθόνου, ὁ τοῦ μίσους, ὁ τῆς ἐριδος, ὁ τῆς κοιλιομανίας ὁ τοῦ θυμοῦ, ὁ τῆς ὑπερηφανίας, ὁ τοῦ ψεύδους, ὁ τῆς κλοπῆς, ὁ τῶν ἄλλων πάντων, οἷον τὰ ὀνόματα τίς ἂν καταριθμήσοιτο, καὶ ὡς ἕκαστος ἐπιγινώσκει, ἐξ ὧν δηλοῦται ὧν πέρ ἐστὶν ὑποχείριος· ἐν τούτοις ἐλκενὴ ἡ ψυχὴ παναθλία, ἡ ζωὴ αὐτῆς, ὅλη θυσειδής, σκοτεινὴ, ἀφεγγής, ἀλαμπής, ἄθεος, ἄμορφος, ὁυσιέμων, καὶ τὸ ὅλως μισητὴ ὁρᾶσθαι ὑπὸ τῶν εὐφρονούντων.

Μὴ δὲ οὖν τὸ ἀξίωμα ἡμῶν καταβάλλωμεν, ὃ τέκνα, μηδὲ τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν ἀπεμπολήσωμεν· δεσπότης τυγχάνοντες μὴ γενώμεθα δοῦλοι· μὴ θώμεθα τὸ φῶς ἡμῶν σκό-

propter exitialem inter nos conversandi fiduciam et flagitiosos actus: quae sunt Christi membra immaculati sponsi atque immortalis. Ne admittamus consiliarium serpentem, qui nos de paradisiaco coenobio vellet expellere: ne latronibus pandamus ianuam daemonibus, qui nostrum depraedantur animae thesaurum, et captivant assyriacorum ac babyloniorum sensuum servituti. Quam bonum est manere nos in civitate, quam nobis Dominus Deus aedificavit immateriali veluti virtutum varietate! Quam beatum est liberam animae dignitatem possidere a servitute peccati? Anima cui non dominantur cupiditates, ea demum tota libera est, tota Deo similis, tota herilis, tota lucens, tota exultans, tota prompta, affabilis, Deo copulata, Deo concreta, caelestis; dicens etiam, tamquam famulis, actis suis naturalibus, ubi opus fuerit: fac hoc, et facit: et alii, vade et vadit in pace. Non ita autem, captiva et serva anima et a tyrannicis cupiditatibus possessa, quam saepe videmus dira patientem, hinc inde imperii cuiuslibet cupiditatis ad flagitiosum quodvis opus pertractam: etenim iussa imperata daemonis facit. Atque utinam uni non multis obtemperaret! nunc ecce dominatur ei daemon voluptatum, ille invidiae, ille odii, ille contentionis, ille gulosi ventris, ille irae, ille superbiae, ille mendacii, ille furti, reliqui omnes, quorum nomina quis enumeret? Novit tamen unusquisque, a cuius servitute prematur, et cui obnoxius sit. In his miserabilis anima est, et infelicissima vita eius, tota inops, tota turpis, tenebrosa, absque lumine, sine Deo, deformis, sordidata et omnino cunctis recte sentientibus detestabilis.

Ne nostram itaque abiciamus dignitatem, filii, neque libertatem nostram divendamus: qui sumus domini, servi non fiamus: ne lumen nostrum tenebris obrua-

τας· μὴ μεταβάλλωμεν τὸ κάλλος ἡμῶν εἰς ἀμορφίαν· μὴ στρέψωμεν τὸ πρόσωπον ἡμῶν ἀπὸ Θεοῦ ἐπὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς κακίας· μὴ ἀπεκδυσώμεθα τοὺς φωτεινοὺς χιτῶνας τῶν ἀρετῶν ἐνδιδισκόμενοι τὰ μεμελανωμένα ῥάκια τῶν ἀνομημάτων· μὴ χρηματίζοντες υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, χρηματίσωμεν τέκνα διαβόλου, φωτὸς ἔκγονα γεγεννημένοι, μὴ φανῶμεν σκότους ἐκτρώματα. Εἰ γὰρ ταῦτα σωματικῶς λαμβανόμενα πονηρὰ καὶ δύσχρηστα, πῶσω γε πνευματικῶς οὐκ ἐλεεινὰ καὶ παγχάλεπα καὶ λεγόμενα καὶ νοούμενα; Ἀλλὰ τίς φρονῶν δουλείαν αἰρεῖται τυγχάνων δεσπότης; Ἀλλὰ τίς υἱοθεσίαν ἔχων Θεοῦ, γέννημα διαβόλου φιλεῖ καλεῖσθαι; Ἀλλὰ τίς ῥίπτων τὴν ἁρρήτον εὐγένειαν τῆς ἀρετῆς ἔλοιτο δυσγένειαν ἀναλαμβάνεσθαι τῆς ἐμπαῖτους ζωῆς; Ἀλλὰ τίς ἀπὸ πλούτου πνευματικοῦ εἰς πενίαν ζητεῖ σαρκὸς φθάσαι; Ἀλλὰ τίς προαιρεῖται τὴν βασιλείαν οὐρανῶν ἀπολίσσαι, κερδαίνων πῦρ καὶ σκότος καὶ τὰς αἰωνίους ἄλλας βασάνους; Οὐ σωφρόνων τὸ πρᾶγμα, οὐ λογισμὸν ἔχοντων τὸ δρᾶμα. Τίνων δὲ ἀλογίστων καὶ ἀναισθήτων. Ὡς ὄφελον τοὺς οὕτω πράττοντας οὕτω γενέσθαι, ἢ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν Θεοῦ χρισθέντας ἐπὶ κληρονομίᾳ τῶν αἰώνων ἀγαθῶν καταχῆναι διὰ τῆς ἀλόγου φιλοπαθείας, εἰς ταμεῖα ἄδου κρίσεως αἰωνίου; Ἀλλὰ ἀνανήψωμεν οἱ μὴ νήφοντες, εἴ πέρ τις νυστάξει· ἀναβλέψωμεν οἱ μὴ ἀκούοντες εἴ πέρ τις κωφεύει· ἀναλάβωμεν τὰς δυνάμεις ἡμῶν, εἴ πέρ τις ὑπεχάλασε τοὺς τόνους τῆς εὐανδρίας· μοχθήσωμεν διώξωμεν, ὥς ἂν διὰ τοῦ εὖ πράττειν ἡμᾶς ἐν ἔξει τοῦ καλοῦ γενόμενοι μεθ' ἡδύτητος καὶ εὐμαρείας, πράττωμεν τὰ θεῖα καὶ σωτήρια. Καὶ ἐγγὺς Κύριος πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν, πᾶσι τοῖς ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

mus, ne venustatem nostram deformitate commutemus, ne vultum a Deo avertamus ad vitii imaginem, ne expoliamus nos lucidis virtutum tunicis, et atris peccatorum centonibus induamur, ne qui sumus filii Dei, diabolum patrem optemus: et qui filii lucis fuimus, ne videamur tenebrarum abortivi. Nam si haec de corporibus intellecta, prava et ingrata sunt, quanto magis in spiritualibus miseranda et acerbissima tum dictu tum cogitatu erunt? Nam quis dominus, si modo sana mente sit, servus esse mavult? quis adoptionem Dei habens, genimen diaboli nuncupari amat? Quis ineffabili virtutis nobilitate abiecta, ignobilitatem vitiosae vitae volet assumere? Quis a spiritalibus divitiis ad carnis miseriam nititur devenire? Quis praeoptat regnum caelorum amittere, ut ignem, tenebras, aliasque poenas aeternas lucretur? Non est hoc prudentium hominum negotium, neque mente praedictorum actio, sed stultissimorum quorundam et hebetiorum. Utinam qui ita se gerunt, tales potius nati fuissent, quam ad imaginem similitudinemque Dei creati fuissent ad obtinendum aeternorum bonorum possessum, deinde ob insanum cupiditatum amorem, ad inferni receptacula aeterno iudicio damnarentur! Sed iam expergiscamur, qui minime vigilamus, et si qui forte dormitant; videamus, si quis minime videns caventia: audiamus, qui non audimus a surditate; vires nostras recuperemus, si quis forte remissos habet nervos vigoris sui: labores prosequamur, ut per bona opera nostra virtutis habitum adepti, iucunde ac facilliter ad egregia et salutaria peragamus. Et prope est Dominus invocantibus eum, cunctis inquam invocantibus eum in veritate: humiles spiritus salvabit in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΚΕ'.

Φέρειν νοσοῦντας εὐχαρίστως τὰς νόσους.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Οὐκ ἐκ τοῦ ἁπαξ, ἢ δις, ἢ πολλάκις κατηχῆν ὑμῖν ἀρκοῦμαι, ἀλλ' ἤδη μοι τοῦτο ἔργον ἀδιάλειπτον, ὑπομιμνήσκειν καὶ νοθεύειν καὶ παρακαλεῖν, προθυμεῖσθαι εὐαγγελίζεσθαι ὑμῖν τὰ ἀγαθὰ καθότι ἐστὶ ἐν τοῖς ἀγῶσι τῆς εὐσεβείας τὸν ἀσκητικὸν καὶ μακάριον διακύνοντες βίον· καὶ γοῦν, ἐτι μακροβόλησατε, ὑπομείνατε καὶ καρτερήσατε τὰς ἐπερχομένας ἐπηρείας ἀοράτους τε καὶ ὁραμένας ἐκ δαιμόνων τε καὶ ἐξ ἀνθρώπων. Τίς οὐκ οἶδεν ὅτι πολὺαθλος ἡμῶν ἐστὶν ὁ βίος; τίς οὐ μαρτυρεῖ ὅτι πολὺθλιπτος ἡμῶν ἐστὶν ὁ δρόμος; ἔνθεν οἱ καθημερινοὶ ἡμῖν ἐπανίστανται πόλεμοι· ἐκεῖθεν οἱ προγεγονότες ἡμᾶς τυραννοῦσιν ὀλέθροι καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀδελφῶν συμβαίνοντα. καὶ ὀλέθροι καὶ τὰ οἰονεῖ ποντοποροῦμεν τὸ μέγα τοῦτο καὶ βαρύτατον τοῦ κόσμου πέλαιος· τὸ ἰστίον τῆς ἐλπίδος πετάσαντες καὶ πρὸς τῶν οὐρανῶν φερόμενοι. Ἀλλ' εὐξασθε ἵνα πρῶτον μὲν ὁ κυβερνήτης ὑμῶν θεῖα δυνάμει καὶ εὐχαῖς, ἀνοίξῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας, καὶ βλέπων βλέψῃ, καὶ γρηγορῶν γρηγορήσῃ καλῶς ἀπειθύνειν καὶ πηδάλιουχεῖν τὸ σκάφος ὑμῶν πρὸς τὸν τῆς ζωῆς λιμένα. Ἐπειτα ὑμεῖς χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι διαπεραιούντες τὸν βίον τοῦτον οὕτως πολυμόχθως, ζῶν ἀίωνα κληρονομήσετε. Πρὸς οὐδὲν οὖν ὀφείλομεν ἐνδοιάζειν, ἐγκόπτεσθαι καὶ ἐγκρατεῖσθαι, ἀλλ' εὐθύμως καὶ προθύμως καὶ εὐσθενῶς, ἐμδιόχεσθαι καὶ ἀναλαμβάνεσθαι ἐκεῖνα, δι' ὧν ἐστὶ τὸν δράκοντα διάβολον καταπατεῖν καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ κυρίου ἐκπληροῦν. Νέος εἰ ἀρτιφώτιστος; σπεῦσον καὶ ὀλέξον τὸ ταπεινὸν καὶ ὑπήκοον, ἵνα ταῖς καλαῖς ἀρχαῖς κατὰ μικρὸν ἀναβιβάζῃ εἰς

SERMO XXV.

Aegros cum gratiarum actione morbos ferre.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Haud satis mihi est semel aut bis vel multoties catechesim apud vos dicere, sed hoc meum iam perpetuum opus est, commonefacere, instruere, adhortari, strenue vobis bona annunciare, quatenus in certaminibus pietatis versamini, et asceticam beatamque vitam persequimini. Ergo magis magisque perseverate, subiacete, sustinete, perdurate, tolerate, contenti sorte vestra estote, subiacete supervenientibus detrimentis invisibilibus et visibilibus, quae vobis a daemonibus vel etiam ab hominibus accidunt. Vitam nostram esse laboriosam quis non videt? Quis non testatur cursum nostrum plenum esse molestiarum? Hinc quotidiana nobis bella consurgunt: illinc prisci nos tyrannide hostes premunt: tunc et illa, quae a fratribus eveniunt, et damna, et quae ministeria comitantur: quaquaversus impellimur: utrimque premimur: et quasi navi grande hoc et molestissimum mundi mare decurrimus, erectis spei antemnis, et in coelum tendentes. Sed orate primo quidem, ut gubernator vester divina virtute et patrum precibus mentis vestrae oculos aperiatur, et spectans speculet, et vigilans vigilet, qui dirigit, clavumque tenens navim vestram ad vitae portum adducat. Deinde gaudete vos et exsultate, quia sic vitam hanc laboriose tranantes, vitam aeternam possidebitis. Nullatenus ergo debemus ambigere, neque retardari, neque retineri; sed alacri promptoque animo et virili, illa admittere et adgredi, quibus draco diabolus conculcatur, et Do-

τελειότητα προδεδικώς ἐν τῷ σχήματι τυγχάνεις· ὡς τῇ ἀρετῇ προέχων καὶ μὴ ὡς τῷ βαδίζον γινώσκῃται, ἵνα ὡς ἀληθῶς ἔργῳ καὶ λόγῳ πρότερος λογίζῃ.

Ταῦτα δὲ λέγω, ἐπειδὴ καταμανθάνω ἀδολεσχίας ἐν ὑμῖν καὶ ἐριδας γίνεσθαι, ταρχάς τε καὶ παροξυσμούς, καὶ ἀγανακτήσεις· ἀλλ' οὐκ ἐν πάσιν ἐρωτῶ δὲ, ἀδελφοί, καὶ ἐξ ὧν αἰτιῶν γερνῶνται; Οὐδαμῶθεν ὡς ἔγωγε νομίζω; ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ μὴ ἔχειν τὸ ἔργον τῆς ταπεινώσεως. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς ὡς φησὶν ὁ ἀπόστολος· μὴ παιδία γίνεσθαι ταῖς φρεσίν, ἀλλὰ τῇ κακίᾳ νηπιᾶζετε· μηδὲ ἀδολεσχεῖτε εἰς οὐδὲν χρήσιμον· μηδὲ θέλοντες στήσαι τῶν λόγων βητορεύετε καὶ μαρολογεῖτε τὸ καὶ τὸ ἐπιφέροντες καὶ κατατιναζόμενοι. Τίς ἐστὶ φησὶν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζῶην, ἀγαπῶν ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς; αὐτὸς ὁ ἐρωτήσας, καὶ ἀνταποκρίνεται. Πᾶσιν φησὶν τὴν γλῶσσαν σου ἀπὸ κακοῦ, καὶ χεῖλη σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον· ἐκκλίνου ἀπὸ κακοῦ, καὶ ποιήσου ἀγαθόν· ζήτησου εἰρήνην καὶ διώζου αὐτήν. Πόθεν τὰς καλὰς ἡμέρας καὶ τὴν ἀτάραχον ζῶην διήγειν ὁ ἄνθρωπος; Δοσίθεος· Ποθεν ὁ τρισμακάριστος Δωρόθεος, ὁ ἀέμνησιος Ἀκάκιος, καὶ ἡ σύμπασα αὐτῶν ὁμήγουρις; Ἀλλ' εἰ μὴ τι τολμηρὸν λέγω· πόθεν οἱ τινὲς τῆς συνοδίας ἡμῶν οἳ τε νῦν καὶ μεταστάντες διήλθοσαν μακαρίως καὶ ἁγίως καὶ ἀμερίμνως καὶ ἀταρχῶς; Οὐκ ἐκ τούτου· οὐκ ἐκ τοῦ μηδὲν ἡγείσθαι ἑαυτὸν ἕκαστος, ἔτοιμον εἶναι πρὸς ὑπόπτωσιν παντὸς πράγματος; ἀλλ' ἐμοί, ἵνα μὴ εἴπω ὑμῖν, ἢ κενδοξία, καὶ ἡ αὐτοβελησία, καὶ ἡ φιληδονία προῖστάμενοι, οὐκ εὖ οὔτε τὸ εὐζωῆν, οὔτε τὸ εἰρηνεύειν, οὔτε τὸ ἐν ἀφελότητι καὶ ἀκακίᾳ διεξέρχεσθαι ἀγαθῶς τὰς ἐπικνήρους καὶ βλίγας τοῦ αἰῶνος τούτου ἡμέρας. Οσπὶς οὖν ταράσσεται καὶ ἄγχιται ἑαυτὸν μεμψέσθω, καὶ μὴ τὸν πλη-

mini mandata adimplentur. Iuvenis es et nuper ad Deum conversus? Propera, prosequere humilitatis et obedientiae cursum, ut ex bonis initiis paulatim ad perfectionem pervenias. Provectus es in religioso schemate? Virtute praestans non gradu agnoscaris, ut vere et opere et verbo primus aestimeris.

Haec aio, quia audio ineptias et iurgia inter vos fieri, perturbationes atque iracundias cum conviciis, obtrectionibus et indignationibus. Sed rogo, fratres, quas ob causas haec fiunt? Non aliunde, ut et ego arbitor, quam quia humilitatis operas non habetis. Rogo itaque vos, ut ait Apostolus, nolite pueri effici sensibus; sed malitia parvuli estote, neque nuge mini in re non utili: neque dum vultis confirmare sermonem, rhetoricamini, stultequē loquimini, hoc et illud inculcantes. Quis est, inquit, homo qui vult vitam, diligit dies videre bonos? Ipse qui interrogavit, pariter respondet: Prohibe linguam tuam a malo, et labia tua ne loquantur dolum. Diverte a malo, et fac bonum; inquire pacem et persequere eam. Undenam bonos dies transegit sanctus Dositheus? Undenam beatissimus Dorotheus, et aeternae memoriae Acacius et universus illorum coetus? Undenam nonnulli de conventu nostro sive praesentes sive defuncti deguerunt beate, sancte, secure, imperturbate, nonne ob id ipsum? Nonne quia nihil se quisque existimabat, paratusque erat de omni re cedere? Sed mihi, ne dicam vobis, vana gloria, propriae voluntatis tenacitas, carnis amor dominantes, non concedunt feliciter vivere, neque pacifice, neque simpliciter et innocue beneque transigere temporarios brevesque huius saeculi dies. Quicumque ergo turbatur et angitur, se ipsum culpet, non suum proximum. Quisquis vult recte iter facere, ac bene animo et corpore

τιόν· ὅστις οὖν θέλει εὐθυπορῆσαι καὶ εὐνοῇσαι ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, μὴδὲν ἐκδικαίτω τῶν οἰκείων ἐφέσεων καὶ παύσουσιν αἱ λύπαι καὶ κατασιγᾶσουσιν αἱ θλίψεις, καὶ θῆρες ἄγριοι, κατὰ τὸν Ἰώβ, τῷ τοιούτῳ εἰρηνεύσουσιν οὐχ ὅτι οἱ ὁμότροποι καὶ ὁμοδαίτοι ἀδελφοί. Διὰ ἱματίου τοίνυν οὐχ οἶον βουλόμεθα ἔνδυσιν· καὶ διὰ ὑποδήματος κεκομμένου, καὶ διὰ μαντίου οὐχ οἶον θέλομεν, περιβολήν, καὶ διὰ διακονίας ὑπαλλαγήν, καὶ διὰ προόδου ἐκκοπήν, καὶ διὰ παραπληκτισμὸν ὑπομονήν, καὶ διὰ ἐπιτιμῆσεως ἐπιφοράν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δι' ἐκεῖνο τῶν μικρῶν τούτων, ἵν' εἶπω καὶ μεγάλων καὶ εὐτελῶν, καὶ πολυτελῶν, ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἡμῖν πρόκειται. Αἰγωνισώμεθα οὖν, ἀδελφοί μου, ἀγωνισώμεθα ἕως πάρεστιν ἡμῖν ἰσχύς, θεραπεύειν τὸν κύριον καὶ μακάριος, ὃς τὴν διακονίαν αὐτοῦ ὡς τοῦ θεοῦ ἐποπτευόντος καὶ τελεῖ καὶ ἀποπληροῖ.

Ἄρτι τοίνυν ὁ καιρὸς νοσώδης καὶ πολλοὶ τῶν ἀδελφῶν πεπτώκασιν· ἀνδρίζου λοιπὸν ὁ νοσοκόμων· ὁ καιρὸς ἦλθε τῆς ἐργασίας σου· σὺναξον ὑπὲρ χροσίου καὶ λίθους τιμίους, τοὺς τῆς νοσοκομίας μισθούς· καὶ ὑμεῖς οἱ νοσηλεύόμενοι τοὺς τῆς ὑπομονῆς καρπούς. Μὴ ζητεῖτε πλέον τῶν διδομένων, ἵνα μὴ σὺν τῇ σαρκὶ καὶ τῇ ψυχῇ ἀσθενήτε. Τί δὲ οὕτως ἔστε οἱ μὲν ἀπαιδευτοὶ καὶ τοῦ ἱατροῦ παραγνομένου πάντες ἐπιτρέχετε, πάντες διερωτᾶτε, πάντες ὑποδεικνύετε τὰ μέλη, τὰ πάθη, τὰ νοσήματα· οὐκ αἰδοῖσθε ἀπὸ προσώπου τοῦ κοσμηκοῦ· εἴθε μὴ δὲ ὅλως εἰσῆει ἐνταῦθα. Εἶτα ἐπειδὴ ἀναγκάζομαι διὰ τὸ θεράπευσθαι, τί μὴ φυλάσσετε τὴν τάξιν ὑμῶν καὶ διὰ τοῦ νοσοκόμου ὑπεβλάψετε τὸ παριστάμενον, καὶ πάντως ἡ χρεία γενήσεται· ἀλλ' ἡ ἀταξία αὕτη εἰς ἕτερα ἐκβαλλεῖ ἡμᾶς βλαβερά. Μὴ οὕτως τέκνα, μηδαμῶς ἔτι γένηται μηδὲ πάλιν τὴν ἀσθένειαν εἰς ἀφορμὴν ἀργίας λαμβάνετε· μετὰ τὴν ἀνακομιδὴν περιερχόμενοι εἰκῇ καὶ μάτην· μηδὲ ἔστε ἀκρατεῖς, καὶ ἐκ τούτου νοσεῖτε διδόντες κόπον τοῖς ὑγιαίνουσιν· ἀλλὰ καὶ ὑμεῖς οἱ

se habere, nihil suarum voluntatum defendat, desinentque tristitiae, quiescent tribulationes, et bestiae agrestes, ut ait Iob, huic erunt pacificae, nedum eiusdem moris et contubernales fratres. Propter vestes, quale nollemus indumentum, propter calceos concisos, propter pallium parum gratum, propter officii translationem, propter egressum vetitum, propter convicii patientiam, propter impositam poenam, propter exiguum hoc vel illud, vel si vis, etiam magnum, propter vilia vel etiam pretiosa regnum coelorum nobis proponitur. Decertemus itaque, fratres mei quamdiu nobis serviendi Domino vires suppetunt. Et beatus qui ministerium suum, veluti Deo inspectante, tenet, perficit, absolvitque!

Nunc morbosum tempus est, et multi fratrum infirmantur: fortiter age tu, qui curam infirmorum geris: tempus operae tuae adest: congrega plusquam aurum et pretiosos lapides curae tuae hospitalariae mercedes; aegroti autem patientiae suae fructus. Nolite petere plura datis, ne simul cum carne anima quoque laboretis. Cur autem ita incompositi estis, ut medico adveniente omnes accurratis, omnes interrogetis, omnes membra ostendatis, affectiones, infirmitates? Non verecundamini coram homine saeculari? Utinam non huc intrasset omnino? Sed enim quia sanari cogor, cur vestrum ordinem non tenetis, et per infirmarium, quod usuvenit repraesentatis, et sine dubio quicquid opus est, fiet? Sed haec disciplinae desertio, ad alia quoque noxia nos pertrahit. Non ita, filii, nequaquam ita fiat. Insuper infirmitatem nolite ad otii praetextum sumere, post recreatam salutem vagantes temere ac frustra. Neque intemperantes estote, atque morbo

εὐρωστοῦντες διὰ τὸν κύριον καὶ τὴν φίλα-
δελφίαν ὑπομείνατε, τέκνα· καὶ συνυπουργή-
σατε καὶ βραστάξατε τὸ βάρος τῶν ἀδυνατῶν
καὶ παρελάσωμεν καὶ τὸν μῆνα τοῦτον, καὶ
μετελθώμεν καὶ εἰς ἄλλον ἐνιαυτὸν μεταβι-
βαζόμενοι ἐν πνευματικωτέρῳ ἀγωγῇ· ἵνα
τὸν κύκλον τῆς ζωῆς ἡμῶν διερχόμενοι ἐν
σεμνότητι καὶ βίῳ χρηστῶ τοὺς στεφάνους
τῆς ζωῆς ἀναδησώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα, καὶ τὸ κράτος σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Κς'.

Τὸν νοῦν ἰθύνειν δεξιῶς πρὸς τὸν πόλον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ὡδε ὁ νοῦς ἀεὶ ᾧδε ἡ καρδιά γρηγο-
ροῦσα εἰς τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ, εἰς τὸ σκάμμα
τῆς ἀσκήσεως· ἀλλὰ μὴ τῇδε καὶ τῇδε ἀλω-
μένη ὡς αἰχμάλωτος· μὴ γὰρ τῇ θαλάσῃ,
ἐπιλείπει ὕδωρ, ἢ τῷ ἀναπνέοντι ἀήρ; οὕτω
πολλῶν μᾶλλον οὐδὲ ἡμῖν ὀφείλει ἐπιλείπειν
ἀγαθὴ ἔννοια ἀποβλέπουσιν εἰς τὸ ἄπειρον
πέλαγος τῶν θαυμασίων τοῦ Θεοῦ, ἐν οἷς
ἐμφιλοχωρῶν ὁ νοῦς, οὐκ ἔχει σχολὴν ἐμ-
ματαιάζειν τῷ βίῳ καὶ τοῖς τῆς πονηρίας
λογισμοῖς συναναπλέκεσθαι. Φύσει γὰρ ἀει-
κίνητος ὢν οὐ δύναται ἡρεμεῖν, ἀλλὰ πρὸς
ὅπερ ἂν αὐτὸν ἀπευθύνωμεν, ἀναγκη φέρε-
σθαι, εἴτε δεξιῶς, εἴτε ἀριστερώς· καὶ εἰ μὲν
δεξιῶς, ἔχει τὰ τοῦ θαυτοῦ φθέγγεσθαι Κύριε
ἐν τῷ θελήματί σου παρέσχου τῷ κάλλει μου
ἠδυνάμην. Εἰ δὲ ἀριστερώς τὸν ἑξῆς στίχον· Ἀπέ-
στρεψας δὲ τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐγενήθην
τεταραγμένος. Αποστροφή γὰρ θεοῦ ἐστὶν ἢ
ἐν τοῖς ματαίοις ἐντροβή· καὶ ταραχὴ ἐστὶ
τῆς ψυχῆς ὀλέθριος, ἢ διὰ πονηρίαν σχολή.
Διόπερ παρορθώσωμεν δεξιῶς αὐτὸν ἀπευθύν-
εσθαι πάντοτε, καὶ καλὰ θεάματα ὁρᾶν. Τίνα
ταῦτα; τὰς ἀγγελικὰς καὶ οὐρανίους δυνά-

plici, molestiam sanis creetis. Verum-
tamen et vos valentes per Dominum et
per fraternam caritatem, patientes esto-
te, o filii, et subservite, et impotentium
onera portate. Et hunc mensem praeter-
labimur, atque ad alium annum transibi-
mus cum vita magis adhuc spiritali: ut
vitae nostrae circulum decurrentes cum
digno bonoque more, coronas vitae con-
sequamur, in Christo Iesu Domino nostro;
cui est gloria et potentia cum Patre et
Spiritu sancto, nunc et semper, et sae-
cula saeculorum. Amen.

SERMO XXVI.

Mentem solletter in coelum dirigere.

FRATRES ET PATRES,

Huc semper mens, huc cor vigilans
ad opus Dei, ad asceticae vitae metam,
non autem huc illuc vagans nunquam sui
non compos. Num etenim mari deest aqua,
aut respirantibus aer? Ita multo minus
deesse nobis debet bonus animi sensus,
dum immensum pelagus mirabilium Dei
spectamus. Quae mens considerans etiam
non debet insaniendi cum mundo, et ma-
litiæ cogitationibus implicari. Mens certe
cum perpetuo agitur motu nequit quie-
scere; sed prout eam dirigimus, eam de-
ferri necesse est, sive dextrorsum sive
sinistrorsum. Et si quidem dextrorsum po-
test cum Davide dicere: « Domine in volun-
tate tua praestitisti decori meo virtutem. »
Sin sinistrorsum, subsequentem versicu-
lum: « Avertisti faciem tuam et factus sum
conturbatus. » Etenim Dei aversio est in
vanitatibus occupatio; exitialis autem con-
turbatio animae est, malitiæ otium. Stu-
deamus ergo dextrorsum mentem semper
dirigere, bonasque visiones videre. Quae
sunt haec? nempe angelicae celestesque

μεις· τὰ ἐκεῖσε ἄρρητὰ τε καὶ ἀμήχανα κάλλη, τὰς φωτεινὰς σκηνὰς τῶν ἀποστόλων, τῶν προφητῶν, τῶν μαρτύρων, τῶν ὑπάντων δι-
καίων, αὐτὸ τὸ οὐράνιον κύτος, τὴν ἡλιακὴν ἀκτῖνα, τὸ σεληνιαῖον φῶς, τὰς τῶν ἀστέρων χοροστασίας, ὅσα ἄλλα ὑπὸ τὴν αἴσθησιν οὐκ ἵνα ἐν αὐτοῖς ἐναπομείνῃ ἀλλ' ἵνα δι' αὐτῶν ἀναθεωρῶν τὸν γενεσιουργὸν τῶν ὑπάντων Θεὸν φυλάττῃ τὸ ἑαυτοῦ κάλλος ἀπα-
ράφθαρτον.

Καὶ γὰρ ἐκάλλυνεν ἡμᾶς ὁ θεὸς, κατ' ἀρχὰς μὲν, ἐν τῷ παραδείσῳ διὰ τοῦ κατ' εἰκόνα καὶ κατ' ὁμοίωσιν ἀξιώματος. Εἰ καὶ ὅτι μάλιστα διὰ παρακοῆς ἐξοργίσταμεν ἑαυτοὺς τε καὶ συνεχέαμεν· πάλιν ἐκάλλυνεν ἡμᾶς ἐν τῇ χάριτι διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας καὶ ἀνακαινίσεως Πνεύματος ἁγίου, οὗ ἐξέχεεν ἐφ' ἡμᾶς πλουσίως διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. Ἀλλ' ὅμως καυταῦθα ἡχρειώθημεν, τρίτον ἐκάλλυνεν ἡμᾶς ἐν τῇ τῆς παρθενίας ἐπαγγέλματι χαρισάμενος ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα ἐξαλείψας τὸ κατ' ἡμῶν χειρόγραφον τῇ σταυροφόρῳ ζωῇ, ἐπίσης τῷ βαπτίσματι. Τοιγαροῦν μινάτω ἐν τῷ ἑαυτῆς κάλλει ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὥς ἂν ἀξιωθεῖν ἀκοῦσαι. Ὁλη καλὴ ἡ πλησίον μου, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. Εἰ δὲ καὶ φθά-
νει μωμεῖσθαι, ἐπειδὴ περ ὑπὸ τροπῆν ἐσμέν καὶ οὐδεὶς καθαρὸς ἀπὸ ῥύπου, οὔτε καυχήσεται τις ἄγνην ἔχειν τὴν καρδίαν· ἀλλὰ τοῖς δάκρυσι καθαίρωμεθα. Πλυνεῖς με γὰρ φησι, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. Καὶ πάλιν· Λούσασθε καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλετε τὰς πονηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Καὶ μακαρία ἡ οὕτως αἰὲν καθαίρουσα ἑαυτήν, ἡ ἀπολελυμένη πάσης σχέσεως, καὶ μόνον τὸν Θεὸν καὶ σχέσιν καὶ πόθον καὶ ἔρωτα κεκτημένη· ἡ κατ' ἐκάστην ἡμέραν προσδεχομένη τὸν θάνατον ἡδέως· ἥξει γὰρ πάντως, καὶ ἀποτίσομεν καὶ ἡμεῖς τὸ ὀφειλόμενον χρέος· ἀλλ' εἶδε δόσιως, ἀλλ' εἶδε δικαίως· ὥς ἂν τὸ λειψανον ἐκάστου ἡμῶν, ἀσπαστὸν εἴη τοῖς ὁρῶσι τοῖς ψάλλοντι, ὥς σκεῶς ἐκλογῆς, ὥς ὁπλοῦ δικαιοσύνης· ἥτις ψυχὴ ἡμῶν ὑπὸ ἁγίων ἁγ-

potestates, quae sunt illic immensae pulchritudines, splendidae apostolorum stationes, prophetarum, martyrum, omnium sanctorum, ipsam caelestem molem, solare radium, lunare lumen, stellarum tripudia, quaecumque alia sensui occurrunt, non ut in his mens subsistat; sed ut per ea creatorem omnium Deum contemplant, propriam conservet incorruptam pulchritudinem.

Profecto nos Deus pulchrificavit, initio quidem in paradiso, propter imaginis similitudinisque suae communicatam dignitatem. Quod si per inobedientiam maxime nosmet obscuravimus et perturbavimus, denuo nos venustavit gratia lavacri regenerationis ac renovationis in sancto Spiritu, quem effudit in nos abundanter per Iesum Christum Salvatorem nostrum. Sed ulterius adhuc sordidatis tertio nos eluit in virginitatis professione, condonans nobis peccata omnia, delens quod erat contra nos decretum crucifera vita, pariter ac baptismus virtutis. Quamobrem maneat in pulchritudine sua anima nostra, ut digna sit audire: « Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te. » Quod si contingat ei maculari (quandoquidem mutabiles sumus, nemoque purus macula est, nec quisquam mundum cor habere gloriabitur) lacrymis nos purgabimus: « Lavabis enim, inquit, me et super nivem dealbabor. » Et rursus: « Lavamini, mundi estote, auferte iniquitates de animabus vestris. » Et beata anima, quae ita semper se mundat: quae se omni habitudine liberavit, solumque Deum fecit habitudinem suam: desiderium atque amorem, quae quotidie mortem libenter expectat. Utinam vero sancte! utinam iuste! ut uniuscuiusque nostrum reliquiae amabiles sint videtibus, tangentibus, tamquam vas electionis, tamquam arma iustitiae: nostraque anima a sanctis angelis in vitam ae-

γέλων προσλαχθέντων εἰς τὸν αἰῶνα. Ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος τῶν τῶ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΚΖ'.

Στέγειν τὰ πάντα πλὴν μετ' εὐχαριστίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Λύχνον καιόμενον ἔχοντες ἐν ἡμῖν τὸ φίλτρον τοῦ κυρίου, καὶ τὸν πόθον τῶν αἰώνιων αγαθῶν, δεόμενοι ἐκάστοτε ἐπιμάλλειν το τῆς χρίσεως ἔλαιον ἵνα μήπως ἀποσβέσθεις ἐπισκοπᾷ, καὶ ὡς ἐν νυκτὶ ὅδε κακῶς πλανώμενοι, τοῖς πάθεσι κινδυνεύσωμεν. Τί οὖν τὸ ἔλαιον; ἡ ὑπόμνησις, ἡ ἀναμνησις, ἡ ἀναλόγησις, ἡ ἀναγνωσις τῶν παρεληλυθέντων, τῶν ἤδη παρισταμένων, καὶ μελλόντων. Αναμνησθῶμεν τοιγαροῦν ἡμέρας ἐκείνας τῆς νεότητος ἡμῶν, ἐν αἷς ἤμεν ὡς ἐν σκότει ἐν τῇ ἀγνοίᾳ πορευόμενοι ἢ ὡς ἐν θαλάσῃ τοῖς πράγμασι κυμαίνόμενοι καὶ ὅθεν ἡμᾶς ὁ ἀγαθὸς θεὸς ἀνεκαλέσατο, καὶ ἀπέσεν ἀνερρύσατο, καὶ ἐκ ποίων καὶ ἡλικίων πατέρων ἀνέσκαψε, καὶ χεῖρα ὁρέξας ἀνέστησε, καὶ ὁραματῶν ἡμᾶς πρὸς τὸ φωτεινὸν καὶ ἄμιον σχῆμα τοῦτο παρωρμήσατο· πόσων καὶ πηλίκων ἄλλων, συγγενῶν, ἰδίων, ἐπείων, συνηθῶν, φίλων, γνωρίμων ἐναπομνησάμενοι, καὶ μόνων ἡμῶν ὡς ἐξ αἰγυπτιακῆς δουλείας ἐξεληλυθότων, καὶ εἰς τὸ ὑψηλὸν τοῦτο τῆς πολιτείας ὄρος ἀναβεβηκότων, καὶ ἐντεῦθεν ἀποσκοπούντων καὶ θεωρούντων ὡς ἐν βασιλεύτῃ τινι τόπῳ· πῶς βάλλουσί τε καὶ βάλλονται ὑπ' ἀλλήλων ἄνθρωποι, μοχθοῦντες εἰκὴ καὶ μάτην· καὶ ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις καὶ ἀστάτοις καὶ βέουσι μέγαν τινὰ καὶ ἀνένδοτον ἰδρῶτα ἐπιδεικνύμενοι καὶ εἶδε μέχρι τούτου, ἀλλὰ μὴ εἰς ἀνταπόδοσιν αἰωνίας κολάσεως. Ὑπὲρ οὖν τῆς τυχέτης μόνης ἀπολυτρώσεως, πόσῃν καὶ ἡλικίᾳ δεόμενοι

ternam suscipiatur, in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVII.

Omnia contegere, cum gratiarum tamen actione.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Lucernam ardentem habentes in nobis amorem Domini, et aeternorum honorum desiderium, debemus unguentum olei frequenter effundere, ne extincta obscuretur: nosque hac illac per noctem errantes, a perturbationibus periclitemur. Quid porro est oleum? Memoria, commemoratio, recordatio, consideratio, recognitio praeteritorum, praesentium, ac futurorum. Recordemur igitur dierum illorum iuventutis nostrae, cum in tenebris ignorantiae ambulantes, vel in pelagus voluptatum demersi fuimus, et unde nos bonus Deus revocavit, eripuit: ex qualibus quantisque perturbationibus liberaverit, porrectaque manu extraxerit, semitam puram ostenderit, nosque accurrere ad luculentum hoc et sanctum schema curaverit. Quot quantisque aliis, consanguineis, cognatis, familiaribus, amicis, sodalibus, notis illic manentibus, solos nos ex Aegyptiaca servitute eduxerit, atque in hunc sublimem religiosae vitae montem extulerit: ubi consistentes desuper aspicimus et observamus, quomodo illi in profundissimo quodam loco tundunt atque tunduntur invicem homines, frustra stulteque laborantes, et in perituris, incertis, fluxisque rebus magnam atque irremissum sudorem exprimunt. Atque utinam illatenus, et non potius aeterni quoque supplicii mercedem perciperent! Ergo vel ob hanc

τῷ Θεῷ χάριν εἰδέναι, καὶ ἀνταποδιδόναι αὐτῷ ἀνταπόδοτον ὑπὲρ ᾧ ἡμεῖν ἀνταπέδωκεν. Ἡ δὲ ἀνταπόδοσις αὕτη, ἡ ἀποταγὴ ἡμῶν καὶ ἐκ κόσμου ἀποφυγὴ καὶ ἐξ ἰδίων ἀπαγωγὴ καὶ ἡ ἐν ὑποταγῇ μακαρία ζωὴ. λοιπὸν οὖν ἐγνωκότες τὴν τοῦ Θεοῦ δωρεάν, εὐχαριστήρια προσάγωμεν, καὶ μὴν ἐορτάζοντες διαδίξασθαι τὰς ἡμέρας τῆς παροικίας ἡμῶν ὑπὲρ τὸν Ἰσραὴλ. μᾶλλον ἄδοντες καὶ ψάλλοντες. Ἀσωμεν τῷ κυρίῳ ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται ἵππον καὶ ἀνάδατην ἐρύψεν εἰς ἀπωλείας θάλασσαν;

Ἐπεὶ δὲ οὕτως λελυτρώμεθα, χρεῖα ἄρτι καλῶς, ἡμᾶς τὴν ἔρημον τοῦ βίου διαβιβάζεσθαι παιδηνίους τε εἶναι, καὶ φιληκόους, ὑπομονητικούς τε καὶ μακροθύμους, φιλόγνους τε καὶ φιλεντόλους· ἀλλὰ μὴ κατὰ τὸν παλαιὸν λαὸν γογγυστάς τε καὶ ἀνηκόους, φιλοσάρκους τε καὶ φιληδόνους, αὐθάδεις τε καὶ ἀντιλόγους καὶ κατ' αὐτοῦ τὸν νομοθέτην ἀντάρτας, μιμνησκομένους οἰονεὶ κρεῶν καὶ λεβήτων, κρομύων τε καὶ σκορόδων αἰγυπτιακῶν, ἅτινα εἰσι τὰ δυνάμει Θεοῦ ἀποσταγέντα καὶ ἀπαρνηθέντα ἡμεῖν. Μὴ οὖν οὕτως μηδαμῶς παρακαλῶ, ἀλλ' ὥς ἰατρὸς τοῦ Θεοῦ ἄγιος ἐσόμεθα· ἀπαραπίκραντος, εὐήκοος, εὐμετάφορος, ὅπου καὶ ἡνίκα καὶ ὅτε καὶ ὅθεν βούλεται, διὰ τῶν συμβαινουσῶν καὶ ἀποδεικνυμένων ἐντολῶν αὐτοῦ, ἀγόμενοι καὶ περιαγόμενοι καὶ περιποιούμενοι καὶ φέροντες τὰ τῆς ὁδοῦ λυπηρά. Κἂν λεῖψις βρώματος, κἂν σπάνις πόματος, κἂν ἄλλο τι τῶν εἰωθότων καὶ ἐὰν οὕτως πεποιηθότες ὦμεν ἄγγελος Θεοῦ ἡμῶν προπορεύσεται, καὶ κύριος ὑπὲρ ἡμῶν πολεμήσει τὰ πάθη ὡς ἀλλόφυλα ἔθνη, καὶ εἰσελευσόμεθα οὐκ εἰς γῆν Ἀμωρραίων καὶ Χαναναίων καὶ Φερεζαίων καὶ Εὐαίων, ἀλλ' εἰς τὴν γῆν ἐκείνην τῶν πρᾶων καὶ δικαίων, καὶ εἰς γῆν ῥέουσαν μέλι καὶ γάλα· καὶ ἀβάτατον καὶ ἀκόρεστον, καὶ κατακληρονομήσομεν πάντα τὰ ἐν ἐπαγγελίαις ἀγαθὰ συμβασιλεύοντες τῷ δεσπότη Χριστῷ.

solam impertitum liberationem, qualem quantamque gratiam Deo habere, et retributionem referre debemus, propter quae nobis contulit beneficia! Atqui haec retributio, abrenunciatio nostra est, mundi fuga, a parentibus separatio, a nostris caeteris remotio, et sub obedientia vita beata. Ergo deinceps agnito Dei bono, gratias agamus; et ceu sollemnitatem incolatus nostri dies exigamus; magis quam Israel cantantes atque psallentes: » Cantemus Domino, gloriose enim magnificatus est; equum et ascensorem deiecit in perditionis mare.

Quoniam itaque sic liberati fuimus, oportet nos vitae desertum egregie transire, dociles esse, obedientes, patientes, longanimes, puritatis mandatorumque studiosos, non autem ceu priscus ille populus, murmuratores et contumaces, carnales et voluptarios, audaces et contentiosos, et ipsi legislatori adversantes: memores veluti carniū atque lebetum, caeparum et aliorum Aegyptiacorum, quae sunt a nobis cum virtute Dei abrenunciata et negata. Ne ita ullatenus rogo, sed tamquam sanctus populus nos simus, qui non exasperet, sed obediat et se duci sinat, quo et quomodo Deus voluerit, per occurrentia et significata mandata sua, pergens, circumactus, ambulans, et viae molestias tolerans; quamvis escae defectus, potus penuria, et quodvis aliud de more contingat. Si, hac fiducia fuerimus, Angelus Dei anteibit nos, et Dominus pro nobis cupiditates expugnabit, quasi extraneas gentes; ingrediemurque non in regionem Amorrhaeorum, Chananacorum, Pherezaeorum, et Evaeorum; sed in regionem illam mansuetorum atque iustorum, in terram melle ac lacte fluentem, immortalem insatiabilem, et omnia in promissis nunciata possidebimus cum Christo Domino conregnantes.

Βλέπετε οὖν, ἀδελφοί, τὰ προκείμενα ἡμῖν ἀνταποδοτήρια· σύνετε τὰ ἐτοιμαζόμενα ἡμῖν ἀπολαυστήρια· καὶ μὴν καὶ τὰ ἀντικείμενα τοῖς ἀτημελῶς βιοῦσι κολαστήρια καὶ τιμωρητήρια. Καὶ τί πέπονθεν ὁ δυσήκοος ἐκεῖνος λαὸς ἐννοούμενοι· καὶ εἰς ὃ τι οἱ εὐήκοοι ἀντεπείσονται, καὶ δρᾶμωμεν, καὶ διώξωμεν ἐν πολλῇ προθυμίᾳ, ἐν ἀκαταγωνίστῳ ὑπομονῇ ἐπικρατοῦντες τὰς διακονίας ἡμῶν ἱερῶς, ὡς υἱοὶ τοῦ Καὰδ καὶ τοῦ Μεραρή, τὰ ἅγια σκεύη ἐκεῖνα· καὶ αἱρωμεν τὴν σκηνὴν τῆς διαθήκης κυρίου, τὸν εὐαγγελικὸν αὐτοῦ νόμον ἀνολιγώρως. Μηδεὶς οὖν ἀνήκοος, μηδεὶς γογγυστής, μηδεὶς ψιθυριστής, μηδεὶς κατάλαλος, μηδεὶς παρῥησιαστής, μηδεὶς ψευδολόγος· μηδεὶς γελωτοποιός· μηδεὶς ζηλοπαθής, μηδεὶς φθονοποιός, μηδεὶς ἀεργός, μηδεὶς συκοφάντης, μηδεὶς ἐν μηδενὶ μωμούμενος τὴν ἀγίαν πολιτείαν· ἀλλὰ πάντες πανσθενεῖ πάντα τὰ ἀρεστὰ τῷ Θεῷ πράττοντες· ἵνα ἐν τούτοις ἐπιτελέσαντες τὸν καλὸν ἀγῶνα, τὸν τῆς δικαιοσύνης στέφανον ἀναδησώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΚΗ΄.

Ζητεῖν ξένην γέννησιν ἐνθεσετέραν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΙ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἀνεῳγσάμην ἤδη τῆς ἀσθενείας μου εὐχαῖς ἡμῶν· ἀλλὰ διὰ τὸ μὴ προσβλαθῆναί με αὖτις οὔτε διανυκτερεύω, οὔτε κατὰ πρόσωπον ὑμῶν ὁμιλῆσαι ἔκρινα τανῦν· ἔχοντες δὲ τὸν νοῦν ὑμῶν πεφωτισμένον ἐκ τῆς ἐκάστοτε γινομένης ὑμῖν προσευχῆς καὶ ἀκροάσεως τῶν τε θείων ἀναγνωσμάτων, καὶ μὲν τοὶ καὶ ψαλμωδίας τῆς ἐν ἐκάστη ὥρᾳ, αὐτοὶ ἑαυτοὺς κατηχήσατε καὶ συνετίσατε, καὶ συνεισβάλετε ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν λόγους καὶ τρόπους τῆς πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως. Ἰδοὺ

Videtis ergo fratres, quae nobis propositae sint retributiones: item et contrariae, si negligenter vixerimus, poenae atque supplicia; quae expertus fuerit contumax populus, et quae dociles contra adsequuntur, considerantes curramus, prosequamur, multo cum gaudio multaque cum alacritate, cum invicta patientia, ministeria nostra exsequentes sancte, ut filii Kaad et Merari, illa scilicet sanctitatis vasa. Ei erigamus tabernaculum testamenti Domini, evangelicam illius legem, absque socordia. Nemo sit inobediens, nemo murmurator, nemo susurrator, nemo obtrectator, nemo temerarius, nemo mendax, nemo scurrilis, nemo lividus, nemo invidus, nemo otiosus, nemo calumniator, nemo ulla re sanctum vitae institutum vituperans; sed omni nisu cuncti, quae Deo placita sunt, agamus; ut in his bono consummato certamine, corona iustitiae praecingamur in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXVIII.

Novam et diviniorem nativitatem quaerere.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Convalui iam ex infirmitate mea, precibus vestris: sed quia nondum vires satis recepi, neque nocturnas vigilias ago, neque vos coram alloqui iudicavi. Quoniam vero mentem illuminatam geritis perpetuis precibus et divinarum lectionum auditionibus, nec non per singulas horas lectionibus, ipsi vosmet catechizatis, et instruitis, et confertis in cordibus vestris sermones modosque, quibus Deo placeatis. Ecce itaque adest tempus natalis Christi.

οὖν καὶ ὁ καιρὸς τῆς τοῦ Χριστοῦ ἡμῶν γεν-
νήσεως. Καὶ τίς ἄξιός τῆς εἰλικρινοῦς κοι-
νωνίας τοῦ μυστηρίου; Ἀγναίᾳ γὰρ εὐθὺς
ἐξαστράπτει λαμπηθῶν. Ἐκ παρθένου γὰρ ὁ
κύριος τίκτεται ταπεινοφροσύνης ἀνατέλλει
ἥλιος· ἐν φάτνῃ γὰρ ἀλόγων ὁ δημιουργὸς
τῶν ὄλων καὶ λόγος τοῦ ἀναρχοῦ Πατρὸς
κατατίθεται ἀγάπης διαλάμπει φωστὴρ· διὰ
γὰρ φιλανθρωπίαν ὁ βασιλεὺς τῶν ὄλων ὡς
παιδίον ὑπομάζιον τῇ Θεοτόκῃ μητρὶ διαβλέ-
πεται, ἐπιβουλεύεται, φυγαδεύεται, τὰ ἄλλα
πάντα πάσχων, φέρει ἵνα ὅπερ ἐδημιούργησε
πλάσμα ἐξ ἀπειθείας πεσὼν πάλιν ἀνασώσῃ-
ται. Κοινωνία τοίνυν τοῦ μυστηρίου ἢ κατὰ
τὰ προλεχθέντα, κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων,
μίμησις αὕτη ἐστίν.

Ἐστω πᾶς οὖν λοιπὸν ὁ θέλων κοινωνῶς
γενέσθαι Χριστοῦ, πρῶτον ἄγνός, δεύτερον
ταπεινόφρων, εἴτα ἀγάπης δημιουργός· λοι-
δορούμενος καὶ μὴ λοιδορητικός, πάσχων.
καὶ μὴ ἀπειλητικός, πάντα στέγων, πάντα
ὑπομένων, μὴ ἔχων τὸν τοῦ Ἡρώδου φθό-
νον, μὴ τὸ ψυχοκτονητικὸν πάθος, μήδὲ τὴν
ἰουδαϊόφρονα ἀπιστίαν καὶ ἰδιογνωμοσύνην.

Καιρὸς τοίνυν γεννήσεως τέκνα ἡγαπη-
μένα· δυνατόν ἡμᾶς διὰ τῆς μεταποιήσεως
ἀναγεννηθῆναι πρὸς τὴν ἐνδεωτέραν ζωὴν·
ἐὰν δι' ἀμελείας ἀπορρήθυμῆσας νωθρὸς καὶ
παρεϊμένος γέγονας πρὸς τὰς σωματικὰς σου
κινήσεις, καὶ εἰς τὰς ψυχικὰς σου ἐργασίας,
ἀντιλογῶν ἀφηνιάζων, δουλοπρεπῶς κλέπτων
τὴν ἀμαρτίαν, καὶ οἷον ἀποτεθνηκὼς ἐν κα-
κίᾳ, πάλιν διὰ συλλήψεως φόβου Θεοῦ, καὶ
ἐννοίας τῶν ἀποκειμένων φοβερῶν κριτηρίων,
ἀναγεννήθῃ, ἐλθὲ εἰς φῶς, αὐξήσον τὴν καλὴν
ἡλικίαν, καὶ γενοῦ συνηλικιώτης Χριστοῦ, ἀπε-
λαύνων τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, ὡς τοὺς
χριστοκαπήλους ἐκ τοῦ ἱεροῦ ὁ κύριος. Εἴθ'·
οὕτως λαμβάνεις λόγον σοφίας καὶ συνέσεως,
καὶ καθ' ὅδον ἑνῶν ἐπὶ τὰ λελειώτερα ἄξιω-
σαι καὶ τὸν πειραστὴν διάβολον ρίψαι καὶ

Et quis dignus pure huic mysterio com-
municandi! Castitatis illic lampas re-
splendet; namque ex Virgine Dominus pa-
ritur. Humilitatis oritur sol: namque in
animalium praesepi creator omnium ae-
ternique patris Verbum reponitur. Cari-
tatis stella refulget; namque ob suam be-
nignitatem rex omnium, ut puer lactens
a Deipara matre spectatur: insidiis peti-
tur, fugatur, alia quaelibet patitur; ut si-
cuti creaturam considerat, quae ob ino-
bedientiam lapsa est, sic eam salvaret.
Hoc ergo mysterium participandi ratio
erit, si secundum supradicta, pro humanis
viribus, imitatio fiat.

Sit ergo deinceps, quicumque Christi
particeps esse voluerit, in primis castus,
deinde humilis, postea caritatis auctor,
dum iniuriam patitur, iniuriam non in-
ferens; patiens, et non comminatus: omnia
tegens, omnia sustinens: non habens He-
rodis invidiam neque in alienas, animae
mentis more exitialem persecutionem, ne-
que Iudaicas incredulitatem atque obsti-
nationem.

Tempus itaque modo est Nativitatis,
filii carissimi. Possumus per conversio-
nem ad diviniorem vitam renasci. Sin au-
tem socordia segnis eris languidusque
ad corporales motus tuos animaeque of-
ficia, contradicens, resistens, serviliterque
clam peccans, et quodammodo in malitia
mortuus; denuo per conceptum timoris
Dei et parati divini iudicii meditationem,
renascere, in lucem veni, auge bonam
staturam, esto Christi aequalis, pravas
cogitationes expellens, ut illos Christi
venditores de templo Dominus. Sic postea
recipies sapientiae prudentiaeque doctri-
nam; et iter ad perfectiora faciens, di-
gnus eris, qui tentatorem quoque diabo-
lum proruas. Tunc etiam poteris in iudi-

μεν τοι καὶ εἰς κατὰ τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ
σώζοναι τοὺς πολλοὺς τρόποις τοῖς καθ' ἑκά-
στην ἡμέραν ἐπινοομένοις τῇ ἀδελφότητι, καὶ
οἱ ξίφει τε τισὶ καὶ καλὰ μοῖς τὴν κάραν
τυφθῆναι καὶ σταυρωθῆναι καὶ φθῆναι καὶ
ἐπὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου τῆς παντελοῦς ἐκ-
κοπῆς καὶ νεκρώσεως τῶν οἰκείων ἐρέσων
καὶ τελείων. Οὕτως ἐστὶ τὸ συσταυρωθῆναι
Χριστῷ καὶ συνεπυλῆναι ὁ δὲ συσταυρούμε-
νος καὶ συνδοξασθήσεται, ὁ συνεπαπτόμενος,
καὶ συναναστήσεται καὶ ὁ συμπεπονθὼς, καὶ
συμβασιλεύσει εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. Κατὰ
τοῦτο οὖν καὶ ὑμεῖς τῶν ἀποκατεμένων ἀγα-
θῶν ἀπολαύετε, εἴπερ ἐπιμένετε ζήοντως
καὶ ὁλοπροθίως ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ θεοῦ πορευό-
μενοι, καὶ ἀφιέντες τὰς παρὰ τρωπὰς.

Ἀλλ' εἰσὶ τινες ἐξ ἡμῶν ἐνεπηρέαστοι, οὓς
κύριος ὁ θεὸς ἐλξεν εἰς τὸ μέτρον, ἵνα μηδεὶς
ἀπόπεμπτος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν γένη-
ται. Φείσασθε τῆς ἐπορευομένης ἑξέως, συνέρ-
χεσθε ἐπιτακντὸ, ἀλλ' ἡσυχῶς καὶ λαλοῦντες,
ἀλλὰ μὴ πολλὰ. Καὶ ταῦτα δὴ χρῆσται, καὶ
γλυκύως, καὶ ἐπιτηδεύως, καὶ διφελίμως. Πρω-
σκέτω ἕκαστος τὴν ἰδίαν τάξιν, μὴ ὅν γλῶσσαι,
σιγάτω ὃν δὲ χεῖρ, ἐργαζέσθω εἰ δὲ πῶς,
βραδύετω ὁ ἀσθενὴς, ὑπερετάσθω ὁ δὲ ἀνα-
κομισθεὶς ἐργασίῳ καὶ διακονίῳ. Μὴ παν-
τες ἐπὶ τὰ προπόμενα καὶ προεγόμενα, μὴ
πάντες ἐπὶ τὴν οἰνοποσίαν, μὴ πάντες τὰ
ἑαυτῶν, ἀλλὰ τὰ ἑτέρου, κατὰ τὸν Ἀπόστολον,
ἕκαστος δικαίῳ. Ἀλλ' οὐχ οὕτως τινὲς ἐπεὶ
οἱ πολλοὶ εἰς τὰ ἔργα ἕξω ἔμελλον τρέχειν
καὶ ἀστενοχώρητοι οἱ κελλαρίται, καὶ τὰ μα-
γιστεῖα οὐκ ὀχλητικὰ καὶ οἱ οἰκονομοῦντες
οὐ πολυφρόντιδες καὶ πολυαπολόγητοι τοῦ-
ναντίον, ὁ δὲ οὐ φθάνει ἀναπνεῖν ὁ οἰκονομῶν,
ἐνὶ ἑκάστῳ ἀπολογούμενος, ὁ κελλαρίτης το
αὐτοῦ, ὁ ὁμοποιὸς περιστοιχιζόμενος ἐκ τοῦ
πλήθους, οἱ τῶν ἔργων ἐπιστατοῦντες, ζη-
τοῦντες καὶ μὴ εὐρίσκοντες τοὺς συνεργαζο-
μένους. Ἀλλὰ ταῦτα μὴ γενηθήτωσαν, ἵνα
μὴ ἔλθωσι θάρρα ἐπιτίμια ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα
πράσσοντας. Σύνετε μὴ πῦρ ἐλθεῖ οὐρανόθεν·
τὸ δὲ πῦρ, οὐ τοίνυνδε ὁρᾷς, οὐ ξύλοις συ-

cium trahi, alapis tundi, et multimodis
prout quotidie in fraternitatis conventu
accidit, quasi gladiolis quibusdam calamis-
que in capite percuti, et vulnerari, crucifi-
gi, et ipsam ad mortem deduci omnimodae
truncationis et mortificationis propriorum
desideriorum ac voluntatum. Hoc est si-
mul crucifigi cum Christo et conssepeliri.
Sed qui simul crucifixus fuit, etiam con-
glorificabitur: qui conssepultus, etiam con-
surget: qui compassus, etiam conregnabit
in saeculum saeculi. Hac ergo et vos ra-
tione repositis bonis fruamini, si perse-
veraveritis ferventer totoque proposito in
via Dei ambulantes, omissis diverticulis.

Sed sunt nonnulli inter vos detrimentis
facile obnoxii, quos Dominus ad iustam
regulam revocat; nemo regno caelorum
excludatur. Cavete a turbulento ingenio:
congregamini in id ipsum, sed tranquille:
loquimini, sed non multa; atque haec ipsa
benigne, suaviter, opportune, et utiliter.
Sciat unusquisque vicem suam. Qui est
lingua, non sileat: qui manus est, operetur:
qui pes est, gradiatur: infirmus ministretur:
sanatus excitetur et officio non desit.
Nemo ad praebibendum, nemo ad prae-
gustandum, nemo ad bibendum vinum,
nemo quae sua sunt, sed quae alterius,
ut ait apostolus, quaerat. Sed non sic ve-
strum nonnulli; quia si multi vellent
ad exteriora opera currere, non obside-
rentur cellarii, et coquinae non essent
turba obsessae, neque oeconomi curis et
exensationibus faciendis distraherentur.
Nunc e contrario vix potest respirare
oeconomus, semet cuique excusans, cel-
larius item, coquus autem multitudine
circumsidetur; denique qui operibus prae-
sunt, quaerunt nec inveniunt, qui secum
operentur. Atqui haec minime fiant, ne
graves superveniant poenae his, qui ta-
liter agunt. Sapite, ne ignis caelitus ve-

νιστάμενον, ἀλλὰ κατὰ ψυχὴν ἐνεργούμενον. Ἐξ οὗ τι ἱγνύσεται καὶ συμβήσεται, οἶδασιν οἱ ἀπαίδευτοι κατ' ἐμέ. Περιαθρήσω, καὶ περιάξω, καὶ περικρατήσω, καὶ περικρατήσω καὶ περισφίγξω τοὺς πάντας ὑμᾶς, ἵνα μὴ θεὸς παραπικραίνεται, καὶ μάλιστα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατοικούντων ἡμῶν. Αὐτὸς δὲ θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δώσει ὑμῖν πνεῦμα προθυμίας, πνεῦμα ἐνεργείας, πόθου οὐρανοῦ, ζήλου πνευματικοῦ, σπουδῆς πατρικῆς· καὶ φωτίσει ὑμᾶς, φωτὶ γνώσεως· καὶ σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΚΘ'.

Ζηλοῦν ἐκοντὶ νηπίων ἀκακίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τὴν ἑορτὴν ἥδη ἑορτάσαμεν τῶν γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ καὶ τὰ εἰκότα ἀπεπληρώσαμεν εὐφρανθέντες καὶ ἀγαλλιασάμενοι ἐν ταῖς θείαις ὑμνωδαίαις καὶ ταῖς ἱεραῖς ἀναγνώσεσι, καὶ οὐδὲν παρὰ τὸ εἰκὸς γέγονε χάριτι Χριστοῦ· ἀλλὰ καὶ εἴ τι σωματικὸν πρὸς παράκλησιν καὶ τοῦτο μετὰ εὐταξίας καὶ τῆς κατηκούσης συμμετρίας. Δεδώκαμεν δὲ καὶ τὸ ἅγιον σχῆμά τινα τῶν ἀδελφῶν, καὶ χαρὰ γέγονε ἐν οὐρανῷ. κατὰ γὰρ γεγραπται. Οὕτως ἥδη τὰ πάντα χαρίζεται ἡμῖν ὁ κύριος πλουσίως καὶ μεγαλοδύως. Καὶ τί ἀνταποδώσωμεν τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ ὑπὲρ ᾧ ἀνταποδίδουσιν ἡμῖν, ἢ τὸ μιμεῖσθαι αὐτὸν καθ' ὅσον οἶόν τε. Βλέπετε, τέκνα καὶ ἀδελφοί, τί γέγονε; καὶ ἐξ οἴου ὕψους θεότητος εἰς οἶον ταπεινώσεως μέτρον κατέβηκεν ἑαυτῷ. Θεὸς γὰρ ὢν καὶ κύριος τοῦ παντός· δούλου μορφὴν ἀνάλαβε, κοηθεῖς ἐκ τῆς ἁγίας θεοτόκου, καὶ ὡς βρέφος ἐσπαργανώθη καὶ ὡς παιδίον ἐγκατατοτροφήθη. Καὶ ταῦτα ταπεινῶς καὶ

niat. Hic autem ignis, non qualem vides, non lignis conflatum, sed in anima vim exercens; unde quid consequetur ac fiat, sciunt indisciplinati, cuiusmodi ego sum. Observabo, circumspiciam, tenebo, devinciam omnes, ne Deus exasperetur, praesertim cum in hac urbe vos habitetis. Ipse autem Deus et pater Domini nostri Iesu Christi dabit vobis spiritum promptitudinis, spiritum evigilationis, amoris caelestis, zeli spiritualis, patrum nostrorum sedulitatis: illuminabitque vos lumine scientiae, et in coeleste regnum suum salvos deducet. Cui gloria, honor et adoratio sit cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXIX.

Infantium innocentiam sponte aemulari.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Sollemnitatem modo celebravimus natalis Christi, et debita officia complevimus, laetantes exultantesque divinis hymnodiis, sacris lectionibus, nihilque, praeter quam par erat, gratia Christi actum est; sed et si quid ob corporale solatium, id quoque modeste et conveniente cum modulo. Dedimus etiam cuidam fratri sanctum schema, gaudiumque fuit in coelis, uti scriptum est. Sic iam omnia nobis largitur Deus abundanter atque munifice. Porro quid retribuemus bonitati eius, ob ea quae nobis concessit, nisi ipsum imitando quantum pote est? Videtis, filii ac fratres, quid actum fuerit; et ex quanta divinitatis celsitudine, in quantum humilitatis modulum semet demiserit. Deus enim cum esset et omnium dominus, servi formam suscepit, natus de sancta Deipara, et ut infans panis involutus est, et ceu puer lacte nutritus. Atque humiliter viliterque: namque

εὐτελῶς, ὑπὸ γὰρ σπήλαιον ἐτέχθη, καὶ ἐν φάτνῃ ἀνακλήθη, καὶ τὸ θρώμενον κατὰ μικρὸν ἠξήθη, καὶ ἐκ τοῦ παιδὸς τελεῖ εἰς μαιράκιον, καὶ οὕτως εἰς ἄνδρα τέλειον ὅτε καὶ καταδίδεται βαπτίσασθαι, παρ' ἡμῶν τῆς ἀναγεννήσεως τὸ λύτρον. Τὰ γὰρ ἑξῆς μεταληπτέα λέγω δὴ τὴν παράδοσιν, τὰ ζωοποιὰ αὐτοῦ πάθη, τὴν σταύρωσιν, τὸν ὀϊκτον, τὴν ταπείνωσιν ἀνάστασιν. Τὸ οὖν ὅλον, ὡς οἴδατε, δι' ἡμᾶς γέγονεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐφ' ὅσον οἶον τε παραζηλοῦμεν αὐτόν.

Επεὶ οὖν ὁ ἁσωμάτως ἐκ πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθεὶς, δι' ἡμᾶς ὕστερον ἐνσωμάτως ἐκ τῆς ἁγίας Παρθένου ἐτέχθη, γεννηθῶμεν καὶ ἡμεῖς, οἱ πρότερον σωματικῶς, ὕστερον πνευματικῶς, κοινῶς μὲν οἱ πάντες ἐπὶ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος, ἰδίως δὲ οἱ ἀπομονάζοντες διὰ τοῦ ἁγίου σχήματος. Διὸ θροῖομεν, τέκνα, καὶ νηπιάζειν, καὶ μάλιστα οἱ νεωστὶ σχηματισθέντες καὶ παιδίων μιμεῖσθαι ἀφελότητα ἵνα ἐάν τις παροξύνῃ, ἢ παρὰ πλῆξῃ ἢ ὀνειδίῃ, μὴ εὐθὺς θηριώμεθα, ἀναλογιζόμενοι τὴν σωματικὴν νεότητα, ἢ τοχρὸν τὸ γῆρας, ἢ τὰ ἄλλα, ἢ ὅτι ἐπειροπεύσαμεν, ἢ ὅτι ῥυκονομήσαμεν, ἢ ἐπολιταρχήσαμεν, ἢ ἐδεδωποτεύσαμεν, ἢ ἐκτητορεύσαμεν, ἢ τι τοιοῦτον. Επεὶ οὐπω ἐγεννήθημεν κατὰ Χριστόν, ἀλλ' ἐν πᾶσι καὶ κατὰ πάντα ὑποτάσσόμενοι τοῖς πνευματικαῖς γονεῖσιν. Οὗ γὰρ τὰ πάντα ὑποτάσσων τῇ λόγῳ τοῦ προστάγματος αὐτοῦ, ὑποτάσσεται, ὑποταγῆς μέτοχος καὶ εὐπειθεὶς ὑποπληροῦν πρὸς τὴν τελευτᾶν τὸ γὰρ ὅτι ὀνειδίζεται καὶ ὑβρίζεται ἀκούων παρὰ τῶν δυσμενεστάτων γραμματέων καὶ φαρισαίων δαιμόνιον ἔχειν, καὶ ἐν Βεελζεβούλ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, καὶ υἱὸν τοῦ τέκτορος, καὶ ὅσα ἄλλα ἐπονείδιστά, τί δεῖ καὶ λέγειν; Οὔποτε καὶ ἐμπυόμενος καὶ ραπιζόμενος, σταυρούμενός τε καὶ προσηλούμενος καὶ λογχεύμενος, οὐδὲ φονὴν ἠρῖει, ἢ μόνον εὐχαριστήριον καὶ εὐκτήριον. Πάτερ, γὰρ, φησιν, ἄφες αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν, οὐ γὰρ οἴδασί τι ποιῶσι. Ἰδοὺ οἱ ὄντες σῶζεσθαι μὴ νησκέσθωσαν τὰ τοιαῦτα

in spelunca partu editus fuit, et in praesepti reclinatus, et visibiliter paulatim crevit, de puero in adolescentem, atque ita in virum perfectum, qua aetate et ad baptismum admittitur donans nobis regenerationis pretium. Nam et reliqua praetereunda videntur: proditio, vivifica passio eius, crucifixio, mors, post triduum resurrectio. Hoc enim totum, ut scitis, propter nos actum fuit, ut et quantum fieri potest, ipsum aemulemur.

Quia igitur is, qui incorporeus a Patre ante saecula genitus fuerat, propter nos postea corporalis de sancta Virgine editus fuit, generemur et nos qui antea, sed postea spirituales: communiter quidem omnes per sanctum baptismum, singillatim autem qui monachi facti sumus, per sanctum schema. Propterea debemus, o filii, puerascere, praecipue qui recenter vestiti, et infantium imitari simplicitatem; ut quamvis aliquis irritet, aut laedat, aut convicietur, haud statim efferemur aut exasperemur, considerantes vel corporalem iuventutem, vel fortasse senectam, aut alia; vel quia administratores fuerimus, vel oeconomi, vel urbis praefecti, vel despotae, vel domini, vel aliquid huiusmodi. Secus nondum in Christo geniti fuimus. Sed in cunctis et per omnia subditi spiritualibus patribus. Nam qui omnia subiecit verbo mandati sui, subditus erat, obedientiae modulum implens et docilitatis erga Parentem suam. Nam quod contumelias et convicia audierit ab infensissimis scribis et Phariseis, veluti « Daemonium habere » et « in Beelzebub principe daemoniorum eicere daemonia » et « filius fabri ». Et quaelibet alia iniuriosissima, cur opus est dicere? quandoquidem et consputus, et exalapatus, et crucifixus, et clavis pertusus, et lancea perfossus, nullam emisit vocem, nisi gratiarum actionis et precum: « Pater, enim inquit, dimitte

ἐξ ὀλίγου πῶς, εἴπερ συγκληρονόμοι τῶν ἁγίων αἰροῦνται γενέσθαι.

Βλέπετε οὖν λοιπὸν δὴ πάντες μὲν, μάλιστα δὲ οἱ ἀποκαταρθέντες ἄρτι, πῶς μέλλεσθε ἑαυτοὺς διαφυλάττειν εὐλαβεῖς καὶ εὐθέτους καὶ εὐηκόους ἐν ἅπασιν, μὴ ἀλλοιούμενοι ἐκ τῆς καλῆς ἀλλοιώσεως, μηδὲ μωμούμενοι τὸ καθαρὸν ἡμῶν ἐπάγγελμα. Εἰ δὲ οἱ ἀρτιπαγεῖς οὕτως, πόσῳ γε μᾶλλον οἱ προσέβηκότες χρεωστοῦμεν ἀσφαλεῖς καὶ ἀκράδαντοι εἶναι, τυποῦντες δι' ἑαυτῶν καὶ τοὺς κατωτέρους, καὶ φωτίζοντες διὰ τῆς ἀγαθῆς πολιτείας; Οὐδὲ γὰρ διὰ τοῦτο προηγούνται λύχνοι ἵνα σκοτίζουσι, ἀλλ' ἵνα φαίνωσι οὐδὲ διατοῦτο προπορεύονται ὁδῶνται ἵνα πλανῶσι, ἀλλ' ἵνα σώσωσιν. Εἰ δὲ ἐναντία τῶν ἐναντίων εἰσὶν, ὅπερ ἀπέειπεν ὁ ὕμν λέγεσθαι, διατοῦτο προσέχετε ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν, οἱ τῶν διακονιῶν, οἱ τῶν ἐξουσιῶν, μὴ τι γίνεται κατὰ πρὸς κλησιν, κατὰ περιφρόνησιν, κατ' ὀχλασιν, ἀλλ' ἐν ἅπασιν οἱ πάντες θεῶς καὶ τερμῶς τὰ τοῦ θεοῦ τελῶμεν καὶ συντελῶμεν, ἵνα θεραπεύηται Χριστὸς δι' ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἵνα δοξάζεται, ἵνα χαίρῃ. Επεὶ δὲ οἱ ἅγιοι ἄγγελοι αὐτοῦ, ἐπεὶ καὶ οἱ ἅγιοι πάντες, μάλιστα οἱ πατέρες καὶ ὁμόσχημοι καὶ ὁμοταγεῖς ἡμῶν.

Καλὸν δὲ ἐστὶ μηδὲ τοῦτο ἀποκρύψαι, ὅτι καὶ ἡ ταπεινότης μου μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναπαυομένη ἐστὶν εἰς τὴν ἁγιοσύνην ὑμῶν· ὅτι κάλλιστα καὶ εὐθύνεσθαι ἤρξατο, ὅτι εὐτακτεῖ, ὅτι οὐ διαμάχεται, ὅτι ἡγαλνιᾷ. Αλλ' ἐκ θεοῦ τὸ δῶρον, οὐκ ἐξ ἐμοῦ· ἐξ ὑμῶν αὐτῶν τῆς ἀγαθῆς προθέσεως, ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀμελείας μου. Δοίη δὲ ὁ ὕμν κύριος ὁ θεὸς ἔτι καὶ ἔτι δύναιεν καὶ κηρατίζεσθαι καὶ ὑψοῦσθαι καὶ βελτιοῦσθαι καὶ λαμπρύνεσθαι ἵνα λαμπήτε ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ, ἵνα εὐωδιάζητε τὴν εὐωδίαν τοῦ Πνεύματος, ὡς τὰ ὄρατα φυτὰ τοῦ παραδείσου· ἵνα πυκάζετε ὡς ῥόδα ἀμάραντα τοῦ ἁγίου θυσιαστηρίου. καὶ παρακαλῶ καὶ

illis peccatum suum, non enim sciunt quid faciunt». Ecce qui volunt salvari, horum brevi saltem tempore meminerint. Si certe cohaeredes sanctorum fieri volunt.

Videte iam itaque omnes, praesertim vero nuper purgati, quomodo vosmet conservaturi sitis, pii, dociles, obedientes in cunctis, nunquam a praeclara conversione recedentes, neque puram professionem nostram vituperantes. Quod si tyrones ita, quanto magis nos proveci muniri debemus et immobiles esse, exemplum iunioribus facti, et vitae nostrae genere illuminantes. Non enim ideo praeferuntur lucernae, ut obtenebrent, sed ut reluceant: neque ideo praecurrunt viarum ductores, ut in errores perducant; sed ut salvent. Contraria vero contraria faciunt: quod ut de vobis dicatur, absit. Ea propter a capite ad pedes attendite, qui ministri estis vel cum potestate, ne quid fiat per impulsum, ne quid contemptim, ne quid oscitanter; sed in cunctis omnes quasi divino instinctu et ferventer rem Dei agamus et perficiamus, ut colatur Christus a nobis peccatoribus, ut glorificetur, ut gaudeat. Sic enim et angeli eius et sancti omnes, praecipueque schematis ordinisque nostri patres.

Bonum sit, ne hoc quidem celare vos, quod mea humilitas magis magisque acquiescit in sanctitate vestra, quia optime se gerere coepit, quia bene ordinata est, quia nullum iurgium est, quia pace fruitur. Sed hoc a Deo, non a me donum est. Det vero vobis dominus Deus maiorem in dies virtutem et firmitatem, ut purgemini, ut attollamini, ut meliores fiat, ut luceatis, ut splendeatis tamquam luminaria in mundo, ut bonum Spiritus odorem exhaletis, veluti speciosae paradisi plantationes, ut ornati sitis ceu immarcescibiles rosae sancti altaris. Nae! vos oro quaesoque, magis magisque con-

δέομαι ὑμῶν ὅσον ὅσον ἐπιειχθήσομεθα, ἐπιγνώμεθα ἐπιθρονούμεθα πρὸς ἀρπαγὴν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, πρὸς ἀνάπαυσιν τῶν αἰώνων ἀγαθῶν, πρὸς ἀνάπαυσιν τῆς αἰδίου μακαριότητος· ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Α'.

Σαρκὸς πυρώσεις ἐγκρατεῖα σβεννύειν.

PATRES AGELPHOI KAI TEKNA,

Ὁ μὲν σκοπὸς τῆς κατηχήσεως πρὸς ψυχικὴν σωτηρίαν ἡμῶν τε καὶ ἑμοῦ τοῦ ἀθλίου καταγίνεται. Οὐκ οἶδα δὲ εἰ τὸ ἔργον μου εὐαπόδεκτον τῷ Κυρίῳ διὰ τὸ μὴ κατ' ἀξίαν πάντως προϊέναι. Εἴθε δὲ εὐπόρουσιν βίον καὶ λόγον τὸν δυνάμενον καταρτίσαι τὴν ἐκάστου ψυχὴν εἰς μέτρον τελειότητος, πλὴν οὐκ ἀπευδοκῶ, ἀλλὰ καὶ πάλιν, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς εἰμὶ ἀνασκαλεύων ὑμῶν τὸν ἐγκείμενον σπινθῆρα τῆς ἐπιποθομένης βασιλείας τῶν οὐρανῶν, εἰ ἄρα γε καὶ δυναίμην. Τίς δὲ ὁ λόγος, ἵνα γρηγορῶμεν, τέκνα, καὶ νήφωμεν καὶ γινώσκωμεν τὰ ἑαυτῶν μέτρα; Τι ἤμεν τὸ πρότερον, καὶ τί γεγόναμεν διὰ τοῦ σχήματος; Οὐκ ἀπὸ σκότους πρὸς τὸ φῶς ἀνεβλέψαμεν; οὐκ ἐκ Σοδόμων πρὸς τὴν τῆς σωτηρίας ἡμῶν ὁδὸν ἀπεσώθημεν; Οὐκ ἀπὸ πελάγους ἁμαρτημάτων εἰς λιμένα ζωῆς διεσώθημεν; Κοινῶς δὲ ἀναλογισώμεθα ἔποσα καὶ πηλίκᾳ ὠφελήσαμεν ἐνώπιον Κυρίου παντοκράτορος, καὶ ὅσης ἀπηλαύσαμεν εὐεργεσίας καὶ χάριτος· ἄρτι λοιπὸν οὐ τῆς τυχεύσεως ἐπιμελείας χρεῖα, ἵνα μὴ πρὸς τὸν αὐτὸν παλινδρομήσωμεν βέθυνον καὶ βαρύτερον τὸ κρίμα κατὰ κεφαλῆς ἡμῶν ἐπιγρᾶψώμεθα.

Διὸ παρακαλῶ, στήκετε ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι εἰς ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ κανόνι τῆς ἀσκήσεως, ἐν τῇ καθήμερινῇ σπουδαίολογίᾳ ὑμῶν. Οἶδατε οἷα βάλλων κατατοξεύει

nitamur, instemus, curramus ad rapiendum regnum caelorum, ad aeternorum bonorum possessum, ad sempiternae beatitudinis requiem, in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXX.

Carnis ardores continentia extinguere.

PATRES ET FRATRES AC FILII,

Catecheseos quidem scopus ad animarum vestrarum meique miseri salutem tendit; nescio tamen utrum opera mea Domino sit grata, propterea quod haud digne me gero. Utinam tali vita et sermone essem, ut possem uniuscuiusque animam ad perfectionis mensuram adducere! Verumtamen non recuso, et rursus in eadem re sum, vestram latentem favillam exsuscitans desiderii regni caelorum, quantum praestare potero. Quae vero oratio mea est? Nempe ut vigilemus, filii, sobrii simus, nostramque mensuram cognoscamus. Quid autem eramus, et quid schematis beneficio effecti sumus? Nonne ex tenebris ad lucem emersimus? De Sodomis ad salutis nostrae montem? a peccatorum pelago ad vitae portum salvi pervenimus? Generaliter vero reputemus qualia et quanta omnipotenti Domino debeamus, quantaque eius beneficentia et gratia usi simus: iamque in posterum non mediocri cura opus est, ne in eandem rursus foveam incidamus, graviusque iudicium in caput nostrum provocemus.

Ideo rogo, state firmiter et immobiliter, unusquisque vestrum in sua vitae asceticae regula, cum quotidiana vestra sedulitate. Nostis quas moliatur animabus

ἐνδοθεν καὶ ἔξωθεν περιστάτων ἡμεῖς ἐπικίνδυνα καὶ ἐλέθρια τοὺς γαργαλισμούς, τὰς πυρρὲς κινήσεις, τὰς ἐλλυμένους ἡδονάς, τὸν τιναγμὸν καὶ ἀνατιναγμὸν, τὸν ἐν τούτοις τῆς καρδίας τάραχον, καίων καὶ φλέγων τὰ πάθη, καὶ χαλδαϊκῶς εἰπεῖν νάφθαν καὶ πίσσαν καὶ στυπεῖον καὶ κληματίδα τὰς πρησθηριώδεις ἐννοίας ὑποβάλλων καὶ ὑποκαίων τὴν κάμινον περὶ πῆχεις τεσσαράκοντα ἐννέα κατὰ τὸ δὴ λεγόμενον. Τίς οὖν ὁ ἐκφρεζόμενος; Τίς ὁ μὴ προσκυνῶν τῇ εἰκόνι χρυσοῦ καὶ κάμφας γόνυ τῇ Βαάλ; Τίς ὁ λέγων, τοῖς θεοῖς σου οὐ λατρεύμεν, καὶ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσοῦ ἢ ἑσθίαςας, οὐ προσκυνοῦμεν· ἀλλ' ἐκεῖνος, ὃς φυλάσσει ἑαυτὸν ἀγνόν καὶ τῇ ἐξαγορευτικῇ συμμυχίᾳ κατασβεννύων αὐτὴν καὶ ἀποτεργῶν τέλειον κτλ δσάκις ἐνέκπη τῆς ἡμέρας. Ὡς γὰρ καὶ ἡ βασανὸς τῆς νύκτος, καὶ μακάριός ἐστιν, ὅτι σὺν τοῖς τρισὶ τῆς ἡμερολογίας καὶ ἀβλήσεως τὸν στέφανον ἀπολαμβάνει.

Τίς δὲ μέθοδος καὶ ὅπως ἀνταγωνισμέθα; Προσβάλλει ἐκεῖνος τὸν λειὸν τῆς ἡδονῆς, ἡμεῖς ἀνιστορήσωμεν τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Ἀνάπτει τὸ πάθος, ἡμεῖς αἰδοίμεθα τὸ νοερόν ἡμῶν τῆς ψυχῆς, ὡς κατ' εἰκόνα θεοῦ ἢ καὶ τὸ τῆς γέννησος πῦρ ὃ ὑπολήφεται τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας, καὶ ἀπλῶς οἷσις τρόποις ἀλισκόμεθα, φυλακὴν παρατηρήσωμεν. Φύγομεν τὰς περιέργους πρὸς ἀλλήλους θείας, καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς βλέπωμεν, καὶ κατανοῶμεν τὸ τεφρώδες τῆς οὐσίας. Ἰδωμεν οὖν, ἀδελφοί, τί ἐσμεν, καὶ τί μετ' ὀλίγον ἐσόμεθα, οὐκ ἄρα σκώληξ καὶ σαπρία καὶ εἰδεχθῆς τι λέγμα. Ὄψι σαυτὸν, ἀδελφε, ἐγκύβας τῇ μνήματι διὸ διάσχωμεν τὸ κάλυμμα τῆς ἀγνοίας καὶ τῆς ἐπισκοτήσεως τοῦ νοῦ. Βλέψωμεν ὑψηλῶς τὰ πράγματα, βίου τὸ εὐπερίτρεπτον καὶ εὐμετακίνητον καὶ ὄνειρῶδες

nostris insidias draco diabolus, quomodo sagittis interiorius exteriusque appetat, obli-ciens nobis periculosa atque exitialia, titillationes, ardentes commotiones, mortiferas voluptates, concussionones et recon-cussionones, atque in his cordis perturbatio-nem, quae urit inflammataque cupiditates, atque ut in Chaldaica fornace naph-tham, picem, stupam atque sarmenta: id est ardentissimas cogitationes suggerens, ac fornacem succendens ad quadraginta novem cubitos erumpentem, ut illic dictum est. Quis ergo evadet? quis non adorat auream imaginem, et Baali genu-flectit? Quis dicit: Diis tuis non servi-mus, et imagini aureae quam proposuisti, cultum non exhibemus? Nimirum ille, qui se castum custodit, et continentiae rore, bonae spei patientia, et confessionis au-xilio flammam illam extinguit, et in cinerem demum redigit, pluries licet in die exar-serit. In hoc enim vertitur experimentum victoriae; et beatus est, si cum tribus illis, confessionis certaminisque coronam receperit.

Quae est methodus, et quomodo resi-stemus? Afflat ille voluptatis venenum, nos vero suscitemus futurorum bonorum desiderium. Urit passio, sed nos reverea-mur animae nostrae intellectum ad ima-ginem Dei factum, vel etiam gehennae ignem, quod talia operantes excipiet. Om-nino quibuslibet modis capimur, caute-lam opponamus. Vitemus curiosos alte-utra vice conspectus, nos potius ipsos conspiciamus, et consideremus substantiae nostrae cinerem. Videamus ergo, fratres, quid sumus, quid paulo post erimus: nonne vermis et sanies, et taetrum plane spe-ctaculum? Specta te ipsum, frater, con-iectum in sepulcrum. Ideo scindamus igno-rantiae et offusae menti caecitatis velum. Spectemus res nostras sublimiter, vitae volubilitatem et mutabilitatem, somnium

καὶ διατρέχον, καὶ τὸ ἐν οὐρανῷ ἐπιμένον καὶ ὡς ἂν εἴποι τις τὴν παλιρρόϊαν τοῦ εὐρίπου τούτου. Χθὲς ἐφάνη ἐκεῖνος ὑψηλὸς καὶ ἐν ἀξιώματι, πλούσιος καὶ περίδλεπτος, τρυφῶν καὶ τὰ πρῶτα μῦρα χριόμενος· καὶ ἐπὶ σιγῆδος ὑψηλῆς ἀναπίπτων, πολὺς τε ὢν κατὰ τὸν ἀπολλύμενον καὶ ῥέοντα πλοῦτον· βριθῶν τε ἐν ἀνδραπόδων ἀγέλαις καὶ ἐπαίρμενος· ἐν πολλῇ τῶν ἄλλων περιουσίᾳ μέγαρα καυχώμενος· καὶ σήμερον ὑπὸ σκίμποδος περιόμενος καὶ τάφῳ παραπεμπόμενος, μηδὲν ὢν ἐκέντητο συνάρας, ἢ τὰς πράξεις, ἃς διέτέλεσεν ἐν βίῳ, καὶ ὀδυρμὸς ἐπὶ τὸν εὐφραίνόμενον, καὶ κοπωτὸς ἐπὶ τὸν ἐξουμύνημενον. Τὸ αὐτὸ ἐπὶ βασιλεῦσιν, ἐπὶ μικροῖς τε καὶ μεγάλοις, ἐπὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὰ ἐνταῦθα ἐπτοημένοις καὶ δοκῶσιν εἶναί τι τὰ ὄντως ἀπολλύμενα.

Ἡμεῖς δὲ τούτων πάντων ἐρρύσθημεν χάριτι τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς Θεοῦ· καὶ εἰς τὴν ἀκλυδώνιστον ζωὴν πάρεσμεν ἐν τῇ αὐτῇ αὐλῇ αὐτοῦ, ἐν τῇ ποίμνῃ, ἐν τῇ μελέτῃ τῶν ἐντολῶν καὶ προσταγμάτων αὐτοῦ, διὰ τῆς ἀναγνώσεως καὶ ἐντεύξεως τῶν θείων γραφῶν· καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν ἀγίων πάντων συνδιατρέβοντες. Πῇ μὲν τῷ Μωσέϊ συλλαλοῦμεν; πῇ δὲ τῷ Παύλῳ τῷ τῶνδε πατρὶ καὶ τῶνδε διδασκάλῳ, καὶ ἀρχιεπίμεινι, εὐαγγελιστῇ καὶ ἱστοριογράφῳ; καὶ ὡς ἀληθῶς οὐράνιος ἐστὶν ἡ καθ' ἡμᾶς διαγωγή τε καὶ πολιτεία· Ἰδετε, ἀδελφοί μου καὶ τέκνα, ἡ καλλίστη ζωὴ, καὶ τὰς ἀποδόσεις τῆς αἰωνίου μακαριότητος ἔχουσα, εἰ δὲ οὐ τρυφῶμεν καὶ λιπαίνομεν ἑαυτοὺς ὡς χοίρους ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς· εἰ δὲ οὐ πηδῶμεν καὶ σκιρτῶμεν καὶ ἀνακαγχάζωμεν· εἰ δὲ οὐ συνοσιαζώμεθα, ἴσα καὶ κτηνῶν, καὶ γαυριώμεν ὡς ἐπὶ ἔσπων, καὶ φιλοκάλοις ἐσθήμασιν εἰ δαινόμεθα ὡς παμφόλυγες, καὶ μεταίτηρονοῦμεν ἴσα καὶ μαιρακίων παιζόντων. Τοῦτο ὑμεῖς μὴ καταπιεζέτω, μηδὲ ἀποκναιέτω· ἀλλὰ καὶ μάλλον προθυμώμεθα καὶ πενθῶμεν καὶ σκυθρωπάζωμεν ἐπὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα ἐνεργοῦντας. Ὑπεμνήσαμεν περὶ τοῦ ἐνὸς πάθους· εἴπωμεν δὴ καὶ τὰ ἄλλα.

nempe praeteriens et nunquam permanens euripum, ut ita dicam, mundi huius. Heri apparuit ille in dignitate sublimi, dives, conspicuus, delicatus, primisque unguentis perunctus, celso in lecto recumbens, perituris fluxisque divitiis abundans, stipatus servorum gregibus, tumidusque et multa aliarum rerum copia se iactans: hodie autem in sandapila elatus, ad tumulum missus, nihil eorum, quae habuit ferens, nisi, quae fecit in vita, opera: ululatus super beatum, planctus super dilaudatum: idem regibus, et tenuibus magnisque fit: cunctis qui praesentia admirabantur, et aliquid esse putabant, quae revera sunt caduca.

Nos vero his omnibus liberati fuimus, gratia vocantis nos Dei, et in tuta a tempestatibus vita consistimus, in ipsa aula eius, in ovili, in mandatorum legisque eius meditatione, per divinarum scripturarum usum atque lectionem, quotidie cum omnibus Sanctis versantes. Modo enim cum Moyse colloquimur; modo cum Paulo harum rerum patre ac magistro et pastorum principe, evangelista et historiographo. Vereque caeleste est vitae nostrae institutum et conversatio. En, fratres mei ac filii, praeclarissimam vitam, et beatitudinis aeternae pignora habentem. Quod si minime pergravamur neque nosmet saginamus ut porcos in die victimationis; si non saltamus neque lascivimus, neque iubilamus, neque cachinnamur; si non coimus more belluarum, et exultamus equis, speciosisque vestibus, bullarum instar tumescimus, et insanimus aequae ac pueri ludentes: hoc nos minime angat aut mordeat, immo et promptiore animo simus, et lugeamus et moerentes simus ob illos qui talia agunt. Commemoravimus unum genus cupiditatum, dicam et alia.

Υπακοήν ἐξασκεύητε, τέκνα μου, πρωτολόγως, τὴν ἀφθονίαν μεταδιώκετε, τὴν ἀγογγυσίαν περικαλλωπίζεσθε, τὸ ἐργάζεσθαι νυκτὸς καὶ ἡμέρας μὴ κατοκνεῖτε, ἀλλήλοις χαριζόμενοι τὰ ὑπὸ Θεοῦ δεδωρημένα ὑμῶν προτερήματα ταπεινοφρονοῦντες ἐν ἅπασιν, τοῖς λυπουμενοῖς συναλγοῦντες καὶ ὀρέγοντες χεῖρα ὁ ἐγγὺς τῷ πέλας, ὁ μείζων, τῷ μακροτέρῳ, ὁ ἴσος, τῷ παραπλησίῳ. Θέλω ὑμᾶς καὶ χαίρεσθαι καὶ συλλαλεῖν μετ' ἀλλήλων καὶ συμπαραγορεῖσθαι, ἀλλ' οὖν καὶ ἀναπαύεσθαι τῇ σακρί, καὶ παρακαλεῖσθαι μέτρια· μόνον ἐν προσοχῇ, μόνον προσηκόντως, καὶ ἐφόσον ἄξιον, καὶ ὅσον ἡ δύναμις, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δοξα καὶ τὸ κράτος, σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΛΑ'.

Εν τῷ κυκλοῦν ὄφλημα πατέρων βίους.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Πρὸς τὰς συμβαινούσας ἡμῶν θλίψεις καὶ δυσχερείας σχεδὸν εἰπεῖν καθ' ἐκάστην ἡμέραν· εἰ ἔωρων σωματικῶς, εἴχον ἂν πάλαι ἐξατονῆσαι καὶ δοῦναι ἄλλῳ τὰς ἡνίας τῆς προστασίας. Επεὶ δὲ πρὸς θεὸν ὁ ταπεινός μου νοῦς ἀναβλέπει, δι' οὗ καὶ ὑμεῖς κεκλησθε ἐνταῦθα, καὶ γὰρ παρέδωκα ὑμῶν ἐμαυτὸν, οὐκ ἀπευδοκῶ καὶ ἀνευδόκητός εἰμι· οὐδὲ ἀπολέγομαι καὶ ἀλογός εἰμι, οὐδὲ ἀπαγινώσκω, καὶ ἀπεγνωσμένος εἰμι· ἀλλ' ἐπείγομαι καὶ συγκαίρομαι, καὶ συνθλίβομαι καὶ συντρίβομαι, καὶ πάντα ἐτοίμως ἔχω παθεῖν τοῦ Χριστοῦ δυναμοῦντος ἐνεκεν ὑμῶν τῶν ποιητῶν μου· μάλλον δ' ἀληθές εἰπεῖν, δι' αὐτὸν τὸν κύριόν μου καὶ δεσπότην. Εἰ γὰρ αὐτὸς ὁ κτίσας τοὺς σύμπαντας αἰῶνας κατεδέξατο δι' ἐμὲ (τοῦτο δὲ ἐκάστῳ ἀφαρμόζει), καὶ εἴλετο τῷ τῆς οἰκονομίας μυστηρίῳ πειρασθῆναι; ὁνει-

Obedientiam exercete, filii mei, ante omnia: ab invidentia cavete, a murmuratione libenter abstinete, diu noctuque operari ne detrectetis, invicem impertiminor datas vobis a Deo praerogativas, in cunctis humiles, dolentibus condolentes manumque porrigentibus; qui prope est, proximo; qui maior est, tenuiori. Volo vos et hilares esse, et colloqui et invicem consolari, quin etiam quietem carnis habere et moderate recreari, tantum cum ratione convenienter, et quantum digne fiat et pro facultate, in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria est et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXI.

Patrum vitas utiliter mente versare.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Si contingentes nobis tribulationes atque molestias, propemodum dicam quotidianas corporaliter respicerem, iampridem animo defecissem, atque alteri praeposituram tradidissem. Sed quia Deum humilis mens mea spectat, a quo et vos huc estis vocati, et cui ego memet dicavi, pondus haud abdicō, quamquam minime aptus; neque recuso, quamquam amens sim; neque despero, quamquam ipse desperatus sim, sed me extimulo, et concremo, et contribulo, et contero, et omnia pati, Christo adiuvente, paratus sum propter vos carissimos meos, vel ut verius dicam, propter ipsum Deum meum ac Dominum. Nam si ipse saeculorum omnium conditor excepit propter me (id autem unicuique nostrum aequē congruit): excepit inquam in

δισθῆναι, σταυρωθῆναι τε καὶ λογχευθῆναι καὶ τεθνάναι, τί μὴ ὑποστήσομαι, μᾶλλον δὲ τί ὑποστήσομαι συμβουλευτικῶς; Ἀλλὰ θλίψεις, ἀλλὰ στενοχωρίας, ἀλλὰ τοῦτο, ἀλλ' ἐκεῖνο. Καὶ γὰρ ἂν καλῶς πραγματευσόμεθα καὶ γρηγορήσωμεν καὶ διασπουδάσωμεν, κερδανόμεθα τὰ ἀθάνατα καὶ αἰώνια. Ἐὰν δὲ ῥαθυμῶσωμεν καὶ ἀποκνήσωμεν, θησαυρήσωμεν ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως καὶ ἀποκαλύψεως θεοῦ. Ὡ ποῦ ποτέ εἰσιν αἱ ἁγίαι ψυχὴ ἐκείναι; Ὡ ποῦ ποτέ ἀπέλιπεν ὁ κατ' ἐκείνους πόθος καὶ ὄρμος; Χαρά αὐτοῖς ἦν καὶ εὐφροσύνη σωματικῇ θλίψει, καὶ δόξα καὶ μεγαλωσύνη ἁκρὰ ἢ ταπεινοφροσύνη; ἔρω καὶ φλέγων ἀνευδότως τὸ φίλτρον τοῦ κυρίου ἐπιθυμία ἀκόρεστος; οὐ τὸ οἰκεῖον θέλημα ἐκπληρῶσαι, ἀλλὰ τοῦτο πανσθενεῖ μὴ ποιῆσαι ἔφσεις ἀνεκδιήγητος οὐ τὸ ἄρχειν, ἀλλὰ τὸ ἄρχεσθαι καὶ ὑποτάσσεσθαι ἕως γήρους. Ποῦ μὴ ἡ γηραλέα καὶ μακαρία κεφαλὴ ἐκείνη, ἡ ἐν τῇ τραπέζῃ παρασταθεῖσα μέχρις ἐγέρσεως Οὐδὰς ὁ ἀναγινώσκων; ποῦ μοι ὁ πολυπείραστος ἐκεῖνος μαργαρίτης τῆς ὑπακοῆς κατὰ τριακονταετίαν; Ποῦ μοι ὁ τίς δε καὶ τίς δε; ὧς γὰρ χορεία ἀστέρων περίεστί μοι τῇ διανοίᾳ πατα ἡ ἱεροσύλλεκτος πληθὺς ἐκείνη. Τίς ἔσχε τὴν ὑπακοὴν ἀνυπόκριτον καὶ ἐδοξασθῇ ἐν τάχει;

Δράμωμεν ταῖς ἐννοίαις, τέκνα, ἐπὶ τὸ ἐκεῖνον μοναστήριον ἴωμεν ἐπὶ τὰ τοῦ μεγάλου Παχωμίου συστήματα. Βλέψωμεν τὸν ἀοιδίμον Ἰωάνν, Πετρώνιον τὸν τρισόλβιον, Θεόδωρον τὸν ἡγιασμένον. Εἴτα πορευσόμεθα ἐπὶ τὸ τοῦ ἀοιδίου Θεοδοσίου ἁγιαστήριον ὁψόμεθα καὶ κεῖσε Βασίλειον τὸν ἀείζων, Αἴτιον τὸν θαυμάσιον, τὸν δεῖνα καὶ τὸν δεῖνα, Κλέμεντον ἀπελευσόμεθα πρὸς τὸ τοῦ θεσπεσίου Θεοκτίστου σεμνεῖον, πρὸς τὸ τοῦ παναγίου Ευθυμίου καὶ Σάββα ἐργαστήριον, καὶ ἀπλῶς συντόμῳ λόγῳ, τὰ ἐν τοῖς ἄνω χυνοῖς καὶ μέσοις καὶ τελευταίοις; πῶς καὶ πόσον καὶ ποταπῶς ἡγωνίσαντο εἰς ἕκαστος τὸν

incarnationis mysterio tentari, irrideri, subsannari, conviciis appeti, crucifigi, lancea confodi, mori; quid ego non sustineam? vel potius quid non concordi sententia sustinebimus? tribulationes, angustias, hoc et illud. Nam si bene rem gesserimus, vigilaverimus, satagerimus, immortalia atque aeterna lucrabimur. Sin potius in ignavia et socordia desuerimus, thesaurizabimus iram ad diem iudicii et manifestationis Dei. O ubinam sunt sanctae animae illae? O quomodo defecit illarum studium et cursus? Gaudium oratio illis et laetitia; corporalis tribulatio gloria summa; et magnificentia humilitas; amor urens et indesinenter ardens, caritas Domini; desiderium inexplebile non propriam voluntatem adimplendi, sed hanc immo totis viribus frustrari; cupiditas summa non imperandi, sed obediendi atque subiacendi usque ad senectutem. Ubinam mihi priscum illud et beatum caput in mensa adstans usque ad consurgendum. Nosti, qui legis. Ubinam illud exploratissimum per triginta annos obedientiae margaritum? Ubinam mihi hic et ille? Nam quasi siderum chorus meae menti adstat sacri conventus multitudo. Quis illam sinceram obedientiam habuit, et statim in gloria fuit?

Mente, o filii, ad illius monasterium curramus. Pergamus ad magni Pachomii turbas. Spectemus illic celebrem Jonam, Petronium beatissimum, Theodorum sanctum. Deinde transeamus ad famigerati Theodosii coenobium: videamus illic immortalem Basilium, Aëtium admirabilem, hunc et illum. Inde abeamus ad divi Theoctisti sanctuarium, ad sanctissimi Euthymii et Sabae officium: atque ut summatim dicam ad antiqui temporis medii et postremi sacra instituta; quomodo et quantum et quam multifariam ibi unusquisque bonum cursum suum con-

ἀγαθὸν αὐτοῦ δρόμον. Ομοιοτρόπως οὖν, τέκνα καὶ ἡμεῖς εἴπω καὶ θέλομεν εὑρεῖν τὴν ζωὴν καὶ τὸ εὖς ἀληθινὸν πορευσάμεθα πάντα φέροντες, πάντα στέγοντες, μηδεμίαν ἐν μηδενὶ διδόντες προσκοπήν, ἵνα μὴ βωμολοχῇ ἡ διακονία τοῦ ἔργου ἡμῶν ἐπὶ πᾶσιν ἀναλαμβάνοντες τὸν θυρεὸν τῆς ἐμπιστάς· ἐν ᾧ δύνησθε σέβειν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπρωμένα· ἅμαχοι καὶ ἀφιλένδεικτοι διαμένοντες, χαίροντες καὶ συγχαίροντες τῇ ἀλλήλων εὐδοκίμῃ, συναρμολογούμενοι ἐν μιᾷ συμπονίᾳ τοῦ πνεύματος, ὡς ἐν τι σῶμα Χριστοῦ· εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς δυστήνου μου καὶ τάλαιπώρου ψυχῆς· ἵνα ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης χορηγήσῃ πνεῦμα δυνάμεως εἰς τὸ ἰσχύειν διεξάγειν ὑμᾶς κατὰ τὸ βούλημα αὐτοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΑΒ΄.

Φωτῶν ἑορτὴ μὴ πάθει σκοτιστέον.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Πάλιν προεόρτιος ἡ κατήχησις ἀπὸ τῆς τῶν γενεθλίων τοῦ Χριστοῦ εἰς τὴν τῶν Επiphανείων ἡμέραν κατανηθήσασα οὐ σχολῶσα μὲν, οὐδὲ ἔχουσα τι πρὸς ἀξίαν. Οὐ λέγω τῶν θείων πανηγύρεων τοῦτο γὰρ ἁγίων καὶ θεοφόρων ἔργον· ἀλλὰ τῆς ἡμῶν προσηκούσης ὑπομνήσεως. Πλὴν καὶ τοίνυν καταβλητέον ἡμῖν τὸ εἰς δύναμιν. Εδιδάχθημεν οὖν πρότερον τὸ Χριστοῦ γενέθλιον· ὅτι ὁ Χριστὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ὤφθη ἐν κόσμῳ· ἦλθε γὰρ εἰς τὰ ἴδια, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐκ ἐδέξαντο πάντες· ἡμεῖς δὲ ἐπεὶ ἐδεξάμεθα αὐτὸν καὶ γὰρ τοῖς τῆς πίστεως ὀφθαλμοῖς καὶ εἰδομεν ἐν σπηλαίῳ τεχνέντα παρθενικῶς τε καὶ ἀπερινοήτως ἐκ τῆς προφητείας· καὶ προσεκυνήσαμεν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ σὺν ἁγγέλοις τὴν τῆς εὐδοκίας αὐτοῦ ὑμολογίαν

summaverit. Pari ergo modo nos quoque, o filii, siquidem volumus vitam invenire lumenque verum, ambulemus, omnia patientes, omnia sustinentes, nemini dantes offendiculum ne operis nostri ministerium vituperetur. In omnibus sumentes scutum fidei, quo poteritis extinguere maligni ignea tela, invicti et absque ostentatione permanentes, gaudentes et congaudentes, mutua approbatione ac concordia Spiritus coagmentati, quasi unum Christi corpus; pro mea etiam misera infelicique anima orantes, ut Deus pacis det virtutis Spiritum, quo possimus secundum voluntatem eius degere vitam, in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXII.

In Luminum solemnitate ne passionibus obscuremur.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Rursus vigiliae catechesis, a Natali Christi ad Epiphaniarum diem pertingens; quae neque habuit nec habet dignum aliquid, non dico divinis sollemnitatibus, id enim sanctorum et Deo plenorum hominum opus est; sed nec convenienti quidem nobis commentatione. Nihilominus conferendum a nobis est quidquid pro viribus possumus. Ergo in primis cognovimus Christi Nativitatem, quod nempe Christus in carne apparuerit, visus sit in mundo; venit enim in propria, etiamsi eum non omnes sui receperunt; nos vero eum postea recepimus. Nam fidei oculis eum vidimus in spelunca virginaliter et incomprehensibiliter a prophetissa editum: et adoravimus in spiritu,

ἀνεπέμφαμεν· ἐλάδομεν ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι ὡς ὁ θεὸς εὐαγγελιστῆς ἑσὶ ἀπορρίψαντες τὰ ἐκ σαρκὸς καὶ αἵματος καλυμματα τῶν παθῶν, εἰς τὸ τὸ ἱερὸν αὐτοῦ ἐπιφάνεια θεασασθαι τε καὶ ἀποδυσασθαι. Απεισιν ὁ λόγος πρὸς τὴν Φωνήν. Καιρὸς γὰρ ἦκε τῆς τελειώσεως· μέχρι γὰρ τῆς δεῦρο τριακονταετῆς ὑποτάσσεται ἀνθρωπίνως τοῖς γυνεῦσι, τυπῶν ἡμῖν τὸ ὑποτακτικόν· καὶ τοῦτο ὡς βούλει, εἴτε φυσικῶς λαβεῖν, εἴτε πνευματικῶς, ὁ νυμφίος πρὸς τὸν νυμφαγωγόν, ὁ δεσπότης πρὸς τὸν δοῦλον, ὁ ἐνσώματος θεὸς πρὸς τὸν ἐνσαρκον ἄγγελον. Ὑπέξεισι γὰρ ἄρτι ὁ Ἰωάννης ἐκ τῆς ἐν ἐρήμῳ διαγωγῆς, ὅλος θεοφορούμενος καὶ πατροκινήτως διδασκόμενος ἐτοιμαῖσαι τὰς ὁδοὺς Κυρίου, εὐθείας ποιῆσαι τὰς τρίβους αὐτοῦ· κατασκευάσαι λαὸν περιούσιον. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐγεγόνει διὰ τοῦ ἐν μετανοίᾳ βαπτίσματος, ὑπαντᾷ τὸν Ἰησοῦν ἄρτι ὁ Ἰωάννης ἐρχόμενον, καὶ ἀνακράζει· Ἴδε ὁ ἄμνός τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. Ἐπιζητεῖ ὁ Χριστὸς μου πρὸς αὐτοῦ βάπτισμα· θάμβους πληροῦται ὁ Ἰωάννης· καταπείγει αὐτὸν ὁ δεσπότης εἰς ὑπακοήν· ἀναδύεται καὶ ἀναβάλλεται ὁ ὑπηρέτης τὰ θεοπρεπῆ ἐκωληρῶσαι.

Πῶς οἶει τὸν πρόδρομον ἐν μετακινήσῃ ὁσὸν παθῶν γενόμενον· τὸ μὲν πρὸς ὑπακοήν συνωθούμενον· τὸ δὲ πρὸς συναίσθησιν τῆς οἰκίας ἀναξίωτος ἀντωθούμενον· ἐνενόει γὰρ, ὡς εἰκὸς, καὶ ἐφθέγγετο τοιαῦτα. Πῶς τελετάρχου σχῆμα ὑποδύσομαι ὁ βραχὺς ἐγὼ καὶ ἀτέλεστος, καὶ σὲ τὸν παντέλειον θεὸν τελεταρχήσω; Πῶς ἄφομαι κορυφῆς τοῦ κλίμαντος οὐρανῶν καὶ καταβάντος· τοῦ μετροῦντος τὰ ὄρη σταθμῶ, καὶ τὰς νάπας ζυγῶ, καὶ πᾶσαν τὴν γῆν σπιθαμῇ; Πῶς καταδύσω ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ γυμνὸν ἰδοίμι τὸν ἀπερίληπτον καὶ περιβάλλοντα τὸν οὐρανὸν ἐν νεφέλαις; Ἀλλ' ὅμως ὁ Χριστὸς μου; Οὕτω πρέπων ἡμῖν ἐστι πληρῶσαι πᾶσαν δικαιοσύνην. Ὡς τῆς μεγάλης συγκαταβάσεως τὴν ἐσθῆτα ἀπαμφιέννυται, εἰς τὸ ρεῖθρον κά-

et veritate, et cum angelis bonam eius voluntatem hymno cecinimus: potestatem accepimus filios Dei fieri, ut divus evangelista clamat: ut abiectis perturbationum carnis et sanguinis vestimentis, ad sacra eius Epiphania quaerenda adeamus. Pergit Verbum ad Vocem (*Christus ad Baptistam*): tempus perfectionis adest: namque hactenus triginta annis humanitus parentibus fuit subiectus, praebens nobis obedientiae exemplum; idque, ut vis, sive naturaliter, sive spiritualiter intellige: sponsus ad pronubum, dominus ad famulum, corporatus Deus ad carneum angelum. Egressus enim nuper fuerat deserti incolatu Iohannes, totus Deo plenus, et paterno instinctu edoctus parare vias Domino, rectas facere semitas eius; et populum copiosum comparare. Quoniam vero haec acta fuerant per poenitentiae baptismum, occurrit modo Iesu venienti Iohannes, clamatque: Ecce agnus Dei, qui tollit peccatum mundi. Petit Christus mox ab illo baptismum: stupore repletur Iohannes: urget eum Dominus ad obedientiam, comparat se minister ad divinum officium complendum.

Qualem putas fuisse Praecursorem in duorum affectuum medio positum? quorum alter ad obedientiam, alter ad propriae indignitatis conscientiam trahebat. Animo enim sentiebat, ut par fuit, verbisque dicebat ita: Quomodo initiatoris figuram assumam ego minimus et imperfectus, teque Deum perfectissimum perficiam? Quomodo caput tangam eius, qui coelos inclinat descendens: qui montes lance ponderat, saltus statera: universam terram palmo metitur? Quomodo in aquas descendam, nudumque cernam incomprehensibilem, et coelos nubibus vestientem? Nihilominus Christus meus « sic decet, ait, nos implere omnem iustitiam. » O magnam demissionem! Ve-

τεισι, βαπτίζεται. Καὶ ἡ μὲν Θάλασσα, ὡς ὁ ἱεροφάντης Δαυὶδ, εἶδε καὶ ἔφυγε, ὁ Ἰορδάνης ἐστράφη εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ Πνεῦμα ἐν εἶδει περισπερᾶς κατήλθεν· ἡ δὲ φωνὴ πατρὸς ἐπιμαρτυροῦσα· Οὗτός ἐστι ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ εὐδόκησα. Εἶτα ἄναισιν ἐκ τοῦ ὕδατος ὁ Χριστὸς καὶ φωστὴρ καὶ σωτὴρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Ω μακαρίας χειρὸς τῆς ἀψαμένης τῆς κεφαλῆς, δι' ἧς κεφαλὴ πάντων τῶν προφητῶν ἀγορεύεται. Ω παλαμῆς παμμεγέθους, κρατησάσης κάραν τοῦ ἐν οὐρανῷ καὶ γῇ καὶ τοῖς πᾶσιν ἀχωρήτου. Ω ἱερέως θεοχειροτονήτος, καὶ πάντων ἱερέων ὑψηλοτέρου, θεὸν καταξιωθέντος ἐν σαρκὶ βαπτῖσαι! Πῶς φῶς ἔλαμψε ἀνίσχοντος ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης κατὰ τὴν τῆδε ἡμέραν καὶ ἀνοηθῶς καὶ αἰσθητῶς. Γῆθει καὶ ἀγάλλεται καὶ φαιδρύνεται ἡ τε γῆ Ζαβουλὼν καὶ Νεφθαλείμ, ἡ τε Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν, καὶ πᾶσα ἡ περίχωρος τοῦ Ἰορδάνου, μᾶλλον δὲ πᾶσα ἡ οἰκουμένη.

Πρὸς ταῦτα δοξάζσωμεν, πρὸς ταῦτά φωτισθῶμεν καὶ ἡμεῖς φῶς γνώσεως, καὶ οἶον τῇ θεαρίᾳ γενόμενοι κατὰ τὸν Ἰορδάνην, ἰδῶμεν τὸ μέγα φῶς τὸν Χριστὸν ἡμῶν ὀφθαλμοῖς, καὶ προσπυξώμεθα τὰ ἐν τοῖς ὕδασι ἔχον αὐτοῦ ἀκατάληπτα καὶ μηκέτι πρὸς τὸ σκότος ἐπιστρέψωμεν τῆς ἁμαρτίας· ἀλλὰ συνιώμεν καὶ συμβαπτισθῶμεν αὐτῷ. Εἴθε γὰρ τὸ καθ' ἡμέραν, εἰ βουλόμεθα, τῷ τῶν δακρύων βαπτίσματι λέγω· τὸ γὰρ καθαρτήριον καὶ αἰέφωτον. Οἴκοθεν ἡμῖν τὰ νάματα, ἔχομεν καὶ ἡμεῖς Ἰορδάνην τῇ τῆς κατανύξεως ρεῖθρον φωτιζόμενοι· τὸ καθ' ἑκάστην συνεπώμεθα κλῆν εἰς τὸ ὄρος ἀνέλθοι, συνανιώμεν αὐτῷ· κλῆν πειράζεται ὑπὸ τοῦ διαδόλου τὸν πειραστὴν ἐλεῖν βουλόμενος, συμπειρασθῶμεν αὐτῷ πρὸς μικρὸν, ἵνα εἰς ἀγῶνας ἀνενόχλητοι διαμείνωμεν· κλῆν νηστεύῃ ὡς ἄνθρωπος τεσσαρακονθήμερον, τῷ ἐφημερησίῳ κανόνι, ἡ καὶ τῷ ὑπερημερησίῳ

stem detrahit: in fluvium descendit: baptizatur. Et mare profecto, ut ait sacer cantor David, vidit et fugit; Jordanes conversus est retrorsum: et Spiritus in columbae figura desuper venit: et ecce vox Patris testimonium perhibens: Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Mox ascendit de aqua Christus nostrarum illuminator et servator animarum. O beata manus, quae tetigit caput, a quo caput omnium prophetarum auctoritate fuit munitum! O immensum brachium, quod verticem tenuit illius, quem nec coelum nec terra nec quodvis aliquod spatium continet! O sacerdos a Deo ipso sacratus, et sacerdotibus cunctis excelsior, qui Deum in carne baptizare dignus fuisti! Quantopere lumen splendet ascendens de aqua solis iustitiae; ac intellectualiter et sensibiliter! laetatur et exultat et exhilaratur terra zabulon et Nephthalim, et Galilaea gentium, et tota circa Jordanem regio, vel potius universus mundus.

Ideo laudes dicamus; ideo nos quoque illuminemur scientiae lumine, et quasi contemplatione nostra ad Jordanem translati, videamus grande lumen nostrum Christum baptizatum, et veneremur eius pedum vestigia in aquis incomprehensibilia; nec postea ad peccati tenebras revertamur; si intelligamus et comitemur boni adseclae facti, atque in primis cum eo baptizemur. Id enim quotidie possumus, per lacrymarum dico baptismum, quod est verum semperque illuminans purgatorium. Apud nos ipsos aquae sunt, habemus nos quoque Jordanem si compunctionis fluentis illuminati quotidie Christum sequamur, etiamsi in montem ascenderit, etiamsi a diabolo tentetur dum vult tentatorem debellare; tentemur, cum eo et nos parumper, ut in agone invicti perstemus. Et quando ieiunaverit tam-

ἐν καιρῷ συννηστεύσωμεν αὐτῷ ἵνα τρυφήσω-
μεν τὰ ὑπὲρ ἔννοιαν ἀγαθὰ αἰδιῶς. Οὐκ ἐτέρρθη
ὁ Χριστὸς τῷ εἶδει παστῶν τῶν ὑποδειχθεισῶν
ἐκπαιδῶν τῆς γῆς πρὸς τοῦ σατανᾶ μηδ' ἡμεῖς
καταβέλχόμεν τοῖς περυσίοις τοῦ παρόντος
ἔτους, ἢ καὶ ταῖς τῆς παρουσίας πόλεως περι-
καλλίαις καὶ ἀπατωσύναις. Καὶ ἐν τούτῳ οὔτε
πιστεύμεθα, οὔτε προσκυνήσωμεν τῷ Σέραπι.
Οὐκ ἡπατήθη ὁ Χριστὸς ἡμῶν εἰπεῖν τοὺς λί-
θους ἄρτους γενέσθαι μὴ τρυγᾶ καὶ ἡμεῖς, ὥς
ὑποβάλλει ὁ ὀράκων τὰ πονηρὰ ἢ ἐν τῇ καρ-
δίᾳ ἢ ἐν τῇ γλώσσῃ, φθεγγόμεθα. Ἀλλ' εἴπω-
μεν θεολέκτως· Ἀπελθε ὀπίσω μου σατανᾶ· ἂν
οὕτως ἀποκρουσώμεθα αὐτόν, καὶ οὕτω ποιή-
σωμεν, οἰχνησεται καὶ ἀφανισθήσεται μᾶλλον
δὲ καταρπηθῆσεται καὶ ἄγγελοι ὀφθήσονται
διακονοῦμενοι, καὶ συγκαταθεσόμεθα τῷ Χρι-
στῷ, καὶ εἰς μαθητὰς αὐτοῦ ταχυσόμεθα,
καὶ τῇ ἀπαθείᾳ περὶδοῦντες ἐσόμεθα, ὥς φῶτα
τέλεια ἐν κόσμῳ, ἐν αὐτῷ Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΛΓ'.

Μὴ λαθροφαγεῖν, μηδὲ κρύπτειν πταιστέα.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Επαχθῆς μὲν ἡ ἀσθενεία, ἐφ' ἧς πεπέ-
δημαι νῦν καὶ τὰ μέλη καὶ τὴν γλώτταν·
ἀλλ' ἵνα μὴ διακόψω τὴν συνήθειαν· καὶ λυ-
πήσω τινὰς ὑμῶν τῇ στερήσει ἄλλως τε καὶ
διὰ τὸ τὰ ἐγκάρδιά μου ἐκλαλοῦντά με λαμ-
βάνειν τινὰ βραστάνην, ἥχθην τοῦ λαλεῖν.
Οὐκ οἶδα εἰ μὴ αὐτοὶ ἀπεχθάνεσθε καὶ τὰ ὅσα
ἀποβύσσετε· οὐπω δὲ τοῦτο ἐλπίζω διὰ τὸ φι-
λεῖν με ὑμᾶς καὶ ἐπαισθάνεσθαι καὶ ἀντιπο-
θεῖσθαι ἀφ' ὑμῶν. Εἰ γὰρ ὁμολογῶ ὑμᾶς ἔχειν
τὴν ψυχὴν, καὶ διάνοιαν, καὶ χαρὰν, καὶ στέ-

quam homo quadragenario spatio, nos
quoque cum eo ieiunemus sive iuxta
quotidianam regulam, sive etiam su-
pra, ut incomprehensibilibus bonis ae-
ternaliter fruamur. Non est delectatus
Dominus demonstratorum sibi a satana
omnium terrae regnorum intuitu: ne nos
quidem vitae huius iucunditatibus per-
moveamur, ne huius quidem urbis orna-
mentis et illusionibus; neque idcirco
procidentes Serapidem adoremus. Non est
deceptus Christus noster, ut lapides iu-
beret fieri panes: ne nos pariter, quae
suggererit draco prava cordi sive sive
linguae, eloquamur; sed cum divino effato
dicamus: Vade post me Satana. Si hunc
ita repulerimus, atque ita egerimus, di-
scedet, exsufflabitur, immo vero inutilis
fiet; et nobis angeli ministrare videbun-
tur, et cum Christo ambulabimus, et in
cuius discipulorum numero adscribemur,
et anima constantia inclyti erimus, ut
perfecta lumina in mundo, in Christo
Iesu Domino nostro; cui est gloria et po-
tentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXIII.

*Clam non comedere, neque proprios
lapsus celare.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII

Incommoda est infirmitas, qua nunc
membrama mea et lingua impediuntur; sed
ne consuetudinem abrumpam, et aliquot
vestrum sermonis subtractione contristem;
alioquin cum etiam meus intimus sensus so-
cordiam quamdam mihi videatur abiicien-
di ad dicendum impellor; etsi haud scio
utrum id vos aversemini, et aures vestras
obturetis, neque tamen id adhuc metuo;
quia vos ego diligo, meque a vobis vi-
cissim diligi sentio. Certe ego profiteor

φανον, καὶ ἐλπίδα, καὶ προσδοκίαν, καὶ εὐ-
πραγίαν, καὶ σωτηρίαν. Καὶ οὐδὲ αὐτὴ με
πιέζει ἡ νόσος εἴπερ αὐτοὶ εὐθυμεῖτε καὶ εὐ-
δοκίμεῖτε· εἴπερ αὐτοὶ ὑγιαίνετε καὶ εὐκατα-
στατεῖτε· εἴπερ αὐτοὶ βιδελύσσετε τὰ ἐν κό-
σμῳ καὶ ἀγαπᾶτε τὰ ἐν οὐρανῷ· εἴπερ αὐ-
τοὶ ἀποξενύγνυσθε τῶν σαρκικῶν σχέσεων,
καὶ συνδέεσθε τῇ ἀγάπῃ τοῦ θεοῦ. Ναὶ, ναὶ,
παρκαλῶ ὑμᾶς, τέκνα μου, οὕτως περιπα-
τεῖτε, οὕτως βουλεύεσθε, οὕτως διαζήτε, ὡς
ὄντες καὶ μὴ ὄντες ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ὡς
κτώμενοι καὶ μὴ κατακτώμενοι τὰ ἐνταῦθα·
ὡς ἤδη ἐν σακροῖ ὄντες πλέον δὲ ὑπὸ Πνεύ-
ματος ἀνηγμένοι. Εὐλογητὸς κύριος ὁ πλου-
τίζων ὑμᾶς ἐν ἀρεταῖς, ὁ ἐπὶ τοσοῦτον πλη-
θος συζῆν ὑμᾶς κατὰ μέμνησιν τῶν ἐν ταῖς
Πράξεσιν ἀναγρορευομένων ἁγίων ἀνδρῶν εὐ-
δοκῶν.

Καὶ ὑμεῖς οὖν ἐστέ, εἰ θέλοιτε, φῶς τοῦ
κόσμου, ἅλας ζωτικόν, χωρὸς ἀγγελικὸς, μέ-
ρις κυρίου, οὐρανὸς ἐπίγειος, ὥσπερ καὶ ἡ-
κουσα τινὸς ἡγουμένου ἐγκωμιάζοντος ὑμᾶς
μόνον μὴ καταπέσσητε, μὴ φιλοσαρκήσητε,
μὴ φιλοιδιάσητε, ἵνα τὰ μέλλοντα κερδήσητε.
Καὶ εἰ μὲν οἱ πατέρες ἡμῶν σακροὶ καὶ αἵματι
ἔζων ἡδονεύοντες ἐκραιπάλων, ἐψευδολόγουν
ἐσυκοφάντουν, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ὑμᾶς τοι-
αῦτα ποιεῖν. Εἰ δὲ ἐν τοῖς τοιούτοις τις πο-
ρευόμενος οὐκ ἐπέτυχε βασιλείας οὐρανῶν,
τί ματαιοκοποῦμεν οἱ ματαιοκοποῦντες;

Ἀκούω γὰρ ἐν ὑμῖν, συγχωρήσατε μοι λέ-
γοντι ὅτι ψευδολογίαι γίνονται. Καὶ διὰ τί; Ἀλλ’
ἢ διὰ μίαν κρᾶσιν οἶνου· ὁ γὰρ τυχὼν ἀπέρ-
χεται εἰς τὸν κελλαρίτην, καὶ λαμβάνει ὅπερ
ζητεῖ, καὶ κατέρχεται εἰς τὸν ἐσθιάτορα λέ-
γων οὐκ ἔλαβον· εἶτα καὶ πρὸς τὸν νοσο-
κόμον ὡς μηδαμοῦ λαβὼν, αἶρει κἀκεῖθεν.
Βαῖαι τοῦ φρονήματος, οὐχὶ διὰ μηδαμινὰ
πράγματα ἀπόλλυμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Ναὶ
λέγω ὑμῖν εἰ μὴ προσέχωμεν. Βλέπετε δὲ μὴ
καὶ λαθροπραγία γίνωνται φοβήθητε τὸν θεόν
μὴ ἀπολέσσητε μετὰ τῶν ψυχῶν ὑμῶν καὶ
τὴν μυριαπόλεστόν μου ψυχὴν. Μὴ λαθρο-

me vos habere loco animae, mentis gaudii,
coronae, spei, fiducia, felicitatis, salutis.
Neque ipse me morbus premit, dummodo
vos laeto animo ac fama utamini; dum-
modo vos incolumes beneque compositi si-
tis: dummodo vos mundana quaeque aver-
semini, caelestia appetatis, et carnalibus
omissis affectibus Dei amore vestiamini.
Utique rogo vos, filii mei, sic pergite,
sic velitis, sic vivite, tamquam degentes
et non degentes in hoc mundo, ut pos-
sidentes, et non possidentes quae hic sunt,
tamquam adhuc in carne existentes, et
spiritu deducti. Benedictus Dominus, qui
virtutibus ditat, qui patientia multa con-
firmat, cui placuit vos tanto numero si-
mul vivere, sanctorum celebrium vivorum
acta imitantes.

Vos quoque igitur estis, si modo vultis,
lux mundi, sal vivificum, chorus angelicus,
portio Domini, terrestre coelum: veluti
et quendam praepositum vos laudantem
audivi. Tantum ne prolabamini, ne carni
blandiamini, ne propriae voluntati adhae-
reatis, ut futura lucremini. Et si forte
patres vestri carni et sanguini vixissent,
voluptarii, crapulantes, mentientes, ca-
lumniantes, congruum esset nos quoque
id agere. Verum enim vero si nemo hu-
iusmodi regnum caelorum consecutus, est,
cur insane nos insanimus?

Audio enim, venia mihi dicenti sit,
audio mendacia quoque fieri. Cur? pro-
pter unum vini cyathum. Etenim ali-
quis abit ad cellarium, acceptoque quod
petiverat, pergit ad tricliniarium dicens
non accepisse. Deinde ad valetudinarium
quoque accedens, pariter accipit. Papae
stultum consilium! Nonne ob huiusmodi re-
culas animas nostras pessum damus! Vere
inquam nisi attendamus. Cavete itaque ne
furtivae commessurae fiant: timete Deum,
ne animas vestras perdatis, simulque di-
gnam millies perire animam meam. Ne tu

φαγοῦντί σοι λέγω, ἀλλ' ἀσφαλιζόμενος διὰ σου πᾶσι. Μὴ λαθροφάγει ὀψοποιε, μὴ σὺ μάγειψ. Μὴδὲ συγκρούετε τὰ ἀμαρτήματα ἀλλήλων· ὃς μὴ ἀναγγέλῃ τὸ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, κατὰ τὸν ἅγιον Βασίλειον· καὶ τὰ ἐπιτίμια βαρεῖα ἐπ' αὐτοῦ.

Ἀκούω δὲ τινὰς ἄχθεσθαι ἐν ὑμῶν ἐν τις πράγμασιν, ὧν οὐκ ἐπιμνημονεύειν εὐκαιρον. Παιήσατέ με ὑποτακτίτην. Εγὼ κἄν παραφρονῶν λέγω, ἐπεὶ πεπείραμαι τοῦ πράγματος. Τί γὰρ τοῦ τοιούτου μακαριώτερον; Ὅλος ἐστὶ καθαρός· ὡς ἔξω, οὕτως καὶ ἐνδον φαινόμενος τῷ Πατρὶ αὐτοῦ, μηδὲν ἀνεξάγγελτον καταλιμπάνων· ὁ τοιοῦτος ἰσάγγελος· τοιούτου οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ὑμάντα τῶν ὑποδημάτων. Εγὼ ὡς μέλη μου περικαίωμαι ὑμᾶς· καὶ οὐ θέλω ἐν τινι παραβλάπτεσθαι ὑμᾶς, καὶ αὐτοὶ μωρολογεῖν με δοκεῖτε. Ελπίζω δὲ εἰς Θεὸν ὅτι πάντες σωθῆναι θέλετε, καὶ πάντας σώους ὑμᾶς ἀπολήψεται Κύριος. Μὴ οὖν τέκνα μου, διὰ βραχείαν ἡδονὴν λοιπόν, διὰ ὀλίγον αἰῶνα, μᾶλλον δὲ μικρὰς ἡμέρας, στερηθῶμεν τῆς τρυφῆς τοῦ παραδείσου, τῆς γλυκείας χοροστασίας τῶν ἁγίων καὶ δικαίων, τῆς ἐπισκοπῆς καὶ δόξης τοῦ Κυρίου, τῆς ἀειλαμποῦς φωτοδοσίας τῆς ἀειζώου ἀφθαρσίας τῶν ταγμάτων ἐκείνων, τῶν στάσεων καὶ παραστάσεων, τιμῶν τε καὶ δοξῶν, ἐνδοτέρων τε καὶ ἐξωτέρων, ἐγγιγνόμενων τε καὶ μακροτέρων. Πολλὰ γὰρ μοναὶ παρὰ τοῦ Πατρὸς μου, φησὶν ὁ Κύριος. Ορῶ οὖν διὰ τοῦ νοός μου, πῶς περιεπέσετε εἰς ἀσθενείαν οἱ πολλοὶ, καὶ τὸ πῶς οἱ ἐναπομείναντες ἐν τῇ ὀπηρεσίᾳ ἀτονεῖτε· πῶς λειψαὶ αἱ τροφαὶ ὑμῶν, πῶς τὰ πότα στενὰ, τὰ ἐνδύματα οὐ ταλπωτικά, καὶ χαίρομαι καὶ λυποῦμαι· τὸ μὲν ὅτι ἐν ἰχνεσι τῶν ἁγίων περιπατεῖτε· τὸ δὲ διὰ τὸ σαρκίον τοῦτο τὸ περιπαθεῖς, καὶ διὰ τὴν τῶν τινῶν ὀλιγοψυχίαν καὶ τῶν ἄλλων τὴν ἀήθειαν· πλὴν ὅτι οὐ μὴ ἀπολέσῃ ἕκαστος τὸν μισθὸν αὐτοῦ· ἀλλὰ δικαία κρίσει

quoque clam comedas, cellarie; non dico tibi quasi comedenti, sed ut per te omnibus autem sibi. Ne tu pariter clam comedas, coque; neque tu pistor; neque invicem peccata celate. Qui non refert postquam fratris culpam aspexerit, homicida fratris sui est, ut ait Sanctus Basilus, poenaeque graviore plectendus est.

Audio item nonnullos de vobis queritari ob ansas quasdam, quorum nunc mentio foret importuna. Facite me subditum; ego etsi insanus, nihilominus rem expertus dico. Quid enim subdito beatius? Hic undequaque purus est: hic tum exteriora sua, tum etiam interiora proprio patri aperit, nihil inconfessum reliquens. Hic par angelis est: huius ego caligarum corrigiam solvere non sum dignus. Ego vos tamquam membra mea flammato amore diligo; nolo vos ulla in re laedi; et vos me stulta dicere creditis? Porro spero velle vos omnes salvari cunctos inquam incolumes a Domino receptum iri. Ne itaque, filii mei, propter exiguam deinceps voluptatem, propter breve tempus, immo paucos dies, amittamus paradisi delicias, iucundas sanctorum iustorumque stationes, conspectum et gloriam Domini, perpetuum lumen, immortalem imputribilitatem, verum illarum nempe stationum, assistendi decus, honorem et gloriam interiorem et exteriorem, proximam et paulo remotiorem. Multae enim sunt mansiones in domo Patris mei, inquit Dominus. Cerno mente mea cur multi in infirmitatem incideritis, et quomodo perseverantes in ministeriis flaccidi estis: quam tenuis victus, quam exiguus potus, quam parum fomentum vestimenta. Equidem et gaudeo et doleo. Gaudeo, quia Sanctorum vestigiis insistitis; doleo propter hoc infirmum corpusculum, et propter nonnullorum pusillanimitatem, et aliorum infirmitatem. Ve-

κατὰ τὴν ἐκάστου ἕξιν, καὶ θέσιν, καὶ ἀστειότητα, καὶ γνώμην, καὶ ζώην, καὶ ἀγωγὴν, καὶ πολιτείαν, ὅσην ὁ Θεὸς τὰς αἰωνίους ἀμοιβάς.

Πῶς θέλετε, τέκνα μου, οὐκ ἐν πᾶσιν ἀγαπᾶτε πατρικῶς ἡμᾶς πορεύεσθαι; πᾶσαι οὖν αἱ διακονίαι οὐχ ἐνὶ ἀποδίδοσθαί, φησιν, ἔχουσιν· ἀλλ' ὁ μὲν τήνδε κρατεῖ ὁ δὲ τήνδε· καὶ μεταβαλλόμενοι, οὐκέτι δυσχεραίνειν ὀφείλετε καὶ προσεπιτιθεμένων τῶν διακονιῶν, χαίρειν προσήκει. Διὰ τοῦτο οὐ πάντες πρὸς τὰς πρόδους, ἀλλ' οὗς ἀπέταξα ἔσθωσαν· μηδὲ πρὸς τὰς διαπράξεις, μηδὲ πρὸς τὰς ἀγορασίας, λοιπὸν, τέκνα μου, στέργετε. Τὸ αὐτὸ καὶ ὁ κελλαρίτης λόγον ἀποδιδόντω περὶ ὧν διανεύμῃ τῇ ἀδελφότητι, τῷ οἰκονόμῳ· ὁ δὲ μάγκιψ, τῷ κελλαρίτῃ. Λοιπὸν μέτρω δεδόσθωσαν καὶ οἱ ἄρτοι καὶ ὁ ὀψοποιὸς περὶ κοκκὸν ἀπολογέσθω τῷ αὐτῷ κελλαρίτῃ· ὁ τε βεστιάριος, ὁ τε σκυτεὺς, εἴ τις ἄλλος τῷ αὐτῷ οἰκονόμῳ. Καὶ τὸ πότε, καὶ τὸ πῶς, ἵνα τὸ ἀδελβεῖς καὶ τὸ ἀπαθὲς τῶν ψυχῶν ὑμῶν διαγινώσκηται. Ερωτῶ καλῶς λέγω; Πάντως μοι συμψήσετε. Λοιπὸν μὴ βαρεῖσθε. Πᾶσαν οὖν εὐστάθειαν ἀγαθῶν τρόπων, πᾶσαν εὐλάβειαν, πᾶσαν σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην χαρίζεται ὑμῖν ὁ Κύριος εἰς τὸ ἀπροσκόπως περιστᾶν τῷ Θεῷ ὡς καθαρὰν θυσίαν τὴν πολιτείαν ὑμῶν. Αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

rumtamen nemo amittet mercedem suam, sed iuxta iudicium, secundum animi dispositionem et idoneitatem, mentem ac vitam, mores et conversationem, dabit Deus aeternas retributiones.

Quid vultis, filii? Non placet vobis me in omnibus paterno more me gerere? Natura comparatum non est, ut cuncta officia uni dentur. Sed alius hoc, alius illud tenet. Et si quando transferimini, nolite aegre ferre: vel etiam cum ministeria augeantur gaudendum est. Quamobrem nolite omnes egredi; sed quos inhibui, ii maneant: neque ad venditiones neque ad emptiones prodeant; superest filii ut his contenti sitis. Similiter cellarius de iis quae, fraternitati suppeditavit, rationem oeconomo reddat: pistor vicissim cellario. Deinde et panes cum mensura distribuantur. Coquus de micis purget se apud cellarium: vestiarius, sutor, et si quis alius, apud ipsum oeconomum, et quando, et quomodo; ut innocentia et sinceritas animarum vestrarum pateat. Rogo vos, recte ne dico? Prorsus omnes mihi adsentimini. Deinceps igitur nemo graviter ferat. Omnimodam boni moris formam, omnem religiositatem, omnem prudentiam atque scientiam det vobis Dominus, ut absque offendiculo Deo ceu puram victimam vitam vestram exhibeatis. Ipsi gloria et imperium per saecula. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΛΔ'.

Εχειν μέριμναν θανάτου καθημέραν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τί θέλετε ἀναγγεῖλαί με ὑμῖν; Πρὸς τοὺς ἀποσταλέντας παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἐπερωτήσαντας· Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν; καθὼς εἶχεν ἡ ἀνάγνωσις, τί φη-

SERMO XXXIV.

Mortem quotidie cogitare.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Quid vultis me vobis nunciare? Missis abs Iohanne et interrogantibus: Tu es Christus an alium expectamus? cujusmodi modo lectum fuit; quid Christus

σὺν ὁ Χριστὸς πρὸς αὐτοὺς: Ἀπαγγεῖλαιτε
 Ἰουδαῖοι τυφλοὶ βλέπουσι, κωφοὶ ἀκούουσιν, λε-
 προὶ καθαρῶνται, νεκροὶ ἀνίστανται, καὶ
 μακάριός ἐστι, ὃς μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.
 Ἐκ γὰρ τούτων λέγω ὑμῖν, οἱ προσφῶται προει-
 κήρυξαν, οἱ πατέρες ἐβεβαίωσαν, προστά-
 τουντες, ἀπειθοῦντες, ὑποδεικνύοντες τὰ φε-
 κτέα, ἐνέχοντες πρὸς τὰ σωτήρια, παριστάνοντες
 τὰ μέλλοντα. Μακάριος τοίνυν ἐστίν, ὃς οὐκ
 ἀκουστὴς μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ νόμου γενή-
 σεται ποιητής, ὡς καὶ πάλιν ὁ Χριστός. Εἰ
 ταῦτα οἶδατε, μακάριοι ἐστέ ἐὰν ποιῇτε αὐτά.
 Εἰ δὲ καὶ πλεῖον τούτων θέλετέ με λέγειν
 οὐκ ἔχω, πλην τῶν ἑμῶν ἁμαρτιῶν, ὅτι μυριό-
 πτωτός εἰμι, ὅτι μόνος ἁμαρτωλὸς καὶ ὑπεύ-
 θυνος πάσης κολάσεως, νοῶ κατὰ τὸ δυνατόν,
 τὸν φοβερόν καὶ ἀκατανόητον θεὸν οἶον καὶ
 ἡλίκον ἐστι, ὥς καταλάμπω πάντα νοῦν καὶ
 πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου, καὶ πᾶσαν κτίσιν ἀφα-
 νῇ τε καὶ φανεράν, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ μὴ
 πράττων, ἀποτυφλοῦμαι ὁρᾶν αὐτόν, ὃν πάν-
 τως μετὰ τὴν δύστηνον τοῦ σώματός μου
 ἀπαλλαγὴν ἶδω ὡς πῦρ φλογιζόμενον. Δια-
 βλέπω τὰ κάλλη τοῦ παραδείσου τοῖς νοεροῖς
 ὀφθαλμοῖς καὶ τὴν ἀμήχανον τῶν ἐν αὐτοῖς
 ἐμφερομένων εὐφροσύνην, καὶ ληστεύω τοῖς
 λογισμοῖς τὴν ψυχὴν, οὐχ εὐρίσκω τὴν φωνὴν
 ἀφιέναι τοῦ ἐκ δεξιῶν συσταυρωθέντος ἐπαι-
 νομένου ληστοῦ. Τεθέαμαι ὁμοιοτρόπως τὰς
 τῶν ἁγίων ἀγγέλων χοροστασίας, καὶ τὰς
 τῶν ἁγίων ἀπάντων ἀπορρήτους εὐφροσύνας
 καὶ ἀγαλλιώσεις, καὶ δι' ὧν ἐκείνοι τούτων
 ἐπέτυχον ἀπολιμπανόμενος, θυροκρουστῶ ἀπο-
 κλεισμένος τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν καὶ
 ἀκούω. Αποχῶρει πλάνε, οὐκ οἶδα σε. Εἰ δὲ
 καὶ τὰς κολάσεις εἰποιμι, βάλλομαι εἰς τὸ
 πῦρ τὸ ἄσβεστον κατὰ τὴν τῆς ἁμαρτίας μου
 ἐλπίδα, καὶ καταδικάζομαι εἰς τὸ σκότος τὸ
 ἐξώτερον κατὰ τὸν ζόφον τῶν ἔργων μου.
 Ὑπάρχομαι τῷ ἀκοιμήτῳ σκόληκι, κατὰ τὸν
 γαργαλίζοντα καὶ κατατρώνοντα με ὄφιν
 τῆς ἁμαρτίας. Συνδεσμοῦμαι χεῖρας καὶ πό-
 δας, καὶ ὑποπέμπομαι εἰς τὸ χάος τὸ μέγα
 κατὰ τὸν βυθὸν τῆς κακίας μου. Κατακρίνομαι

ait illis? Nuntiate Johanni: caeci vident,
 surdi audiunt, leprosi mundantur, mortui
 resurgunt; et beatus est qui non fuerit
 scandalizatus in me. Igitur ego quoque
 dico vobis: prophetae praedixerunt, apo-
 stoli decreverunt, cuncti patres compro-
 baverunt, minantes praeceperunt, quid
 fugiendum sit demonstrantes, salutaria
 suadentes, futura oculis subiicientes. Bea-
 tus ergo est « qui non auditor tantum,
 sed et factor legis fuerit » (Jac: I. 22).
 Si postquam haec noveritis, eadem quo-
 que in rem contuleritis, beatis esis. Quod
 si plura his me vultis dicere, nihil habeo
 praeter peccata mea, et quod sim millies
 relapsus, reprobus, solus peccator, et
 omni poena dignus. Novi quantum licet
 tremendum et incomprehensibilem Deum,
 quale videlicet quantumque lumen sit,
 omnen mentem illustrans, et cuiuslibet
 hominis animam, et creaturam omnem
 sive invisibilem sive patentem; cumque
 eius mandata non exsequar, ad ipsum
 pervidendum hebes fio: quem tamen post
 infelicem meam a corpore separationem,
 conspiciam ceu ignem cuncta inflamman-
 tem. Specto intellectus oculis paradisi
 pulchritudinem, et infinitam eius loci lae-
 titiam, et cum latro animae meae sim,
 non sum potis vocem illam emittere cru-
 cifixi in dextra parte laudatque latronis.
 Aspicio similiter Angelorum choreas, et
 sanctorum omnium ineffabilia gaudia; sed
 horum merita praetermittens, pulso ia-
 nuam et excludor regno caelorum, au-
 dioque: abi, vage non novi te. Ut vero
 poenas quoque dicam, mittor in ignem
 inextinguibilem, peccati mei flammae con-
 gruum: damnor ad tenebras exteriores,
 secundum operum meorum caliginem: tra-
 hor ad insomnem vermem, secundum sol-
 lificantem me devorantemque peccati ser-
 pentem. Ligatis manibus ac pedibus in
 magnum chaos prolior, propter mali-

εἰς τὸν τετρώδη βρυγμὸν τῶν ὁδόντων κατὰ τὸν
τῶν παθῶν μου κλύδωνα. Καὶ τέλος συνδε-
όμενος τοῖς δαίμοσι, ὧν ἡσπασάμην τὸ θέ-
λημα, ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀγγέλων κατατύπτο-
μαι καὶ καταμαστίζομαι συνωδούμενος ἐπὶ
τὸ αὐτὸ κολαστήριον. Καὶ ταῦτα μόνος ἐν
ἀνθρώποις διαλογίζομαι ὑποστῆναι, καθὼ μόνος
τοσαῦτα πεπλημμέληκα. Εἰ μὴ τι ἄρα
χάριτι σωθείην· ἥδε ἡ ἐμὴ οὐσία, ὧ τέκνα,
καὶ τὸ ἐμὸν κακὸν πλοῦτος;

Ἀλλ' ὑμεῖς ἀνανήψατε, ἀνακαινίσθητε,
ζυγυράμετε, λάβετε πτέρυγας καὶ μετέλ-
θετε· ἀγνίστατε τὰς ψυχὰς τε καὶ τὰ σώ-
ματα· καθάρατε τὸν νοῦν καὶ τὴν διάνοιαν.
Μὴ τοίνυν ὁ νέος ὁ μηλάκιος ὁ ἡβᾶσας ὡς
ἄρνιον κατασκυρτώμενος δι' ἀταξίας εὐθύς
ἄρτι τῇ τοῦ θανάτου μαχαίρᾳ κατασφαγῇ.
Εἴθε γὰρ ἵνα ὡς ἄλογον μετὰ τῶν ἐρίφων
ἐκείνων καταταχθῇναι εἰς κολαστήριον· μηδὲ
ὁ τελειοήλιξ καὶ ἀκρόγηρος, καὶ ὁ πολιοῦχος
ἐν ἀμεριμνίᾳ διατελῶν καὶ ὑποδῆκαις μα-
κροδιώσεως ἀποβουκολούμενος ἀκούσῃ ἐκεῖνον·
Ἀφρον, ἄφρον, τῇ νυκτὶ ταύτῃ τὴν ψυχὴν σου
αἴρουσιν ἀπὸ σοῦ· ἃ δὲ ἡτοιμασα τίνι ἔσται;
Μὴ τι τοιοῦτον ἐν ὑμῖν, ὧ τέκνα, πρὸς δὲ
τοὺς πίπτοντας. Μὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀναστή-
σει; ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει; Μὴ
οὐκ ἔστι ῥητίνη ἢ μάλαγμα ἐν Γαλαὰδ, κα-
θὼς ὁ Ἱερειᾶς φάσκει; Μὴ οὐκ ἔσται μοτῶ-
σαι καὶ συνοχοῦσαι δι' ἔλεους τοῦ τῶν ψυ-
χῶν ἱατροῦ, τὰ τραύματα; Μὴ οὐκ ἔσται
σκυθρωπάσαι καὶ ἀκοῦσαι ἐκ Θεοῦ· Ὅτι ἶδον
σε στυννὸν, καὶ ἱασάμην τὰς ὁδοὺς σου; Μι-
κροὶ τοίνυν καὶ μεγάλοι, ὡς εἴρηται, πρεσβύ-
ται τε καὶ νέοι, πρῶτοι καὶ μέσοι, τελευταῖοι,
ἐγείρεσθε· ἄγωμεν ἐντεῦθεν τῶν παθῶν τῆς
ἁμαρτίας. Οδοιπορήσωμεν μικρὸν ἐπὶ θύραις
τὸ κατάλυμα. Πυκτεύσωμεν τρέχοντες· ἡγγικε
γὰρ τὸ στάδιον. Κωπηλατήσωμεν μικρὸν πρὸς
αὐτὸ γὰρ τὰς εἰσόδους τοῦ αἰεζώου λιμένος
ἔσμεν. Διατοῦτο πάντα ἡμῖν καὶ ῥητέα καὶ
ποιητέα καὶ γνωστέα· καὶ εὐλαβηθῶμεν, καὶ
ἡσυχάσωμεν καὶ ἀπαρρήσιασώμεθα, ἀγρυ-
πνήσωμεν, καὶ ἀνυμνήσωμεν, ἀλλοτριωθῶμι

tiae meae abyssum: damnor ad tartareum
dentium stridorem ob cupitatum mea-
rum procellam. Denique a daemonibus
alligatus, quorum voluntati sum obsecu-
tus, a sanctis verberor et flagellis tundor
ad praedictum poenae locum compulsus.
Atque haec puto tamquam solus luiturus,
quia solus peccavi tantopere, nisi me forte
gratia salvabit. Hoc meum patrimonium
est, filii, haec meae male opes.

At enim vos quoque evigilate, reno-
vemini; currite, sumite alas et transmi-
grate: animas vestras et corpora purifi-
cate, mundate mentem et cogitationes.
Caveat igitur puber adolescentulus, ne
tamquam agnus exsiliens et lasciviens,
repente citaeque mortis ense occidatur.
Namque utinam post mortem evadem,
et non cum hoedis illis collocer ad sup-
plicium! Item perfectae aetatis vir et
iam senescens et canus absque sollici-
tudine esse nolit, ne dum longaevitatis
spe fallaci laetatur, audiat illud: stulte,
hac nocte auimam tuam a te auferent;
quae autem parasti, cuius erunt? Nihil
huiusmodi in vobis, filii. Ad lapsos au-
tem aio: Num qui evadit, non resurgit?
et qui se avertit, non convertitur? Num-
quid resina aut malagma non est in
Galaad, ait Hieremias? Numquid mederi
nequit et vulneribus cicatricem obducere
per animarum medici misericordiam?
Numquid non possumus tristitiam indu-
cere, et a Deo audire: quia te moestum
vidi, sanavi vias tuas? Ergo parvi et
magni, ut dici solet, senes ac iuvenes,
primi, medii, ac novissimi, surgite ca-
mus hinc procul peccati perturbationi-
bus: pergamus adhuc modicum, prope
est diversiorum: luctemur currentes, pro-
ximum est stadium: remigemus parum-
per, namque aeternae vitae portum iam
ingredimur. Propterea cuncta a nobis et
dicenda et facienda et excogitanda sunt:

τῶν κατὰ σάρκα γονέων, ἀδελφῶν, συγγενῶν
καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἵνα μᾶλλον συγ-
γείῳμεν καὶ υἱοθετηθῶμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ
ἡμῶν. Οὕτως γὰρ θέλει οὕτως ἡμᾶς ἐπλάσει.
Εκεῖνος ἡμῶν ὁ πρῶτος πατήρ· ἐκεῖνος ὁ ἐκ
τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν· ἐκεῖνος
ὁ δοὺς πνοὴν ζωῆς ἐν ἡμῖν. Ἰσως γνωρίζω
ἐν τούτοις. Ἀλλ' ἐγὼ ἄφρων ὢν ἠφρονευσά-
μην, ὡς καὶ πάντοθεν καὶ νῦν. Χριστὸς δὲ ὁ
Θεὸς ἡμῶν καθαρῶς τὰ φρονήματα ἡμῶν,
καὶ ζωώσει, καὶ σθενώσει, καὶ τελειώσει τῇ
συνεργείᾳ τῶν εὐχῶν τῶν πατέρων ἡμῶν· καὶ
σώσει εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΔΕ'.

Παθῶν κάθαρσιν τὴν μετάνοιαν λέγειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τίς ὁ λόγος τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως; Ἡ
τί μέγα ποιῶ κατηχῶν ὑμᾶς; Οὐχὶ εἰς τοῦτο
ἐξελέχθη παρ' ἡμῶν; Οὐκ ἐν τούτῳ σκοπὸν
με τέθεικε, εἴπερ φέρει τὴν βλοσφημίαν, ὁ Θεός;
Ἀλλὰ τί ὅτι ἀναξίως, ὅτι σκοτεινῶς, ὅτι ἀπεί-
ρως; πλὴν ὅτι προθυμοῦμαι ἐκ τῶν σαρκῶν
μου καὶ ἐκ τῶν ὀστέων μου τῶν ταπεινῶν
προσφέρειν καὶ διατρέφειν ὑμῶν τὰς τιμίας
ψυχὰς ἐκάστοτε. Ἐπεὶ οὖν εἰς τοῦτο τέταγμαι
ἀνάγκη μοι εὐαγγελίζεσθαι, ἀπειλεῖν, ἐπιτιμᾶν,
ἀναμιμνήσκειν, εἴ τι ἄλλο ἐπιτελεῖν εἰς ὁδη-
ρίαν τοῦ κρείττους. Μὴ δὴ φανώμεν ἡμεῖς
βαρυκάρδιοι καὶ δυσήκοοι καὶ ἀμεύλιτοι
καὶ δυσήνοιοι· ἀλλ' ὑποδεχόμεθα καὶ ἐνωπι-
ζώμεθα καὶ μαλασσώμεθα καὶ εἰκώμεν καὶ
πειθώμεθα πρὸς πᾶσαν βουλὴν Θεοῦ καὶ

pil simus, quieti, caritativi, humiles. Vi-
gilemus, psallamus, oremus, lacrymemur,
nosmet alienemus a carnalibus parenti-
bus, fratribus, affinibus, et ipso vitae
amore, ut eo magis Christi cognatio-
nem et adoptionem adpiscamur Dei no-
stri. Sic enim ipse vult, sic nos creavit;
ille nobis est primarius pater, ille ex non
existentibus ad existentiam adduxit. Ille vi-
tae spiritum nobis indidit. Fortasse vos
in his infatuo; immo potius ego insanus
insanii, sicuti semper ita et nunc. Chri-
stus vero Deus noster mundabit cogita-
tiones nostras, vivificabit, roborabit at-
que perficiet, adiuvantibus patrum no-
strorum precibus, nosque in regnum suum
salvos reducet. Quia ipsi gloria et impe-
rium, Domino nostro: cui est gloria et
potentia cum Patre et sancto Spiritu,
nunc et semper, et in saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO XXXV.

*Cupidatum purgationem poenitentiae
nomine appellari.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Quis hic humilis personae meae ser-
mo? Quid magnum facio ad vos concio-
nans? Nonne ad hoc munus deputatus fui?
nonne idcirco vos me elegistis? Nonne
saepe huic destinavit me Deus, siqui-
dem blasphemiam tolerat? Quid quod
indigne, obscure, imperite loquor? Ni-
hilominus paratus sum vel meis carni-
bus miserisque ossibus, quasi oblatione
pretiosas animas vestras semper nutrire.
Quoniam igitur huic muneri sum addi-
ctus, necesse est me evangelizare, mi-
nari, increpare, commonefacere, et aliud
quodlibet, quod ad virtutem ducat, sata-
gere, ne forte duro corde, inobsequentes,
indomiti, et contumaces videamur; sed

πρῶτον εὐσεβείας. Ἦδη δὲ ἐστὲ τινὲς οἷους ζη-
τεῖ ὁ λόγος, ἀλλ' οὐχ οἱ πλείους· ἵνα τί δὲ
μὴ οἱ πάντες συναναστῶμεν καὶ ὡς ἐξ ὕπνου
ἐκείνης τῆς ἀμειβίας ἐκνήψαντες ἴδωμεν φῶς
γνώσεως, καὶ ἐπιθυμήσωμεν ζωῆς αἰωνίου ἀπό-
λαυσιν. Ἰνα τί μὴ νεκρώσωμεν τὰ μέλη τὰ
ἐπὶ γῆς, καθὼς διδάσκει ὁ ἀπόστολος, πορ-
νεῖαν ἀκαθαρσίαν καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν, καὶ
γενώμεθα ναοὶ Θεοῦ ζῶντος, σκεύη ἐκλογῆς,
ἐν οἷς κατοικεῖ ὁ Πατήρ καὶ ὁ Υἱὸς καὶ τὸ
ἅγιον Πνεῦμα; Ἰνα τί μὴ φυλάττομεν τὴν
μοναδικὴν κατάστασιν παρατετηρημένως ἔρ-
γω τε καὶ λόγῳ, ὡς μήτε στρηνιᾶν, μήτε
γελοιάζειν, μήτε πονηρεύεσθαι, μηδ' αὖ γογ-
γύζειν, μηδὲ ὑπεριφανεύεσθαι κατὰ τοῦ πλῆ-
σιον· μηδὲ μεγαλοβόρημονεῖν, ὡς ἂν λέγειν·
ἦν μοι ποτὲ τὸ καὶ τὸ, καὶ τάδε μοι καὶ
τάδε ὑπῆρχεν. Ἀλλ' ἐσώμεθα ἄγγελοι ἐπὶ τῆς
γῆς, καὶ φωστῆρες ἐν μέσῳ τῆς ἀδελφότητος
ὠφελούμενοι καὶ ὠφελοῦμενοι, σωφρονίζοντες
καὶ σωφρονιζόμενοι, διδάσκοντες καὶ διδα-
σκόμενοι, καὶ ἀλλήλοις ὡς ἔπος εἰπεῖν στά-
θμαι καὶ κανόνες ὄντες. Εἰς πότε οὖν ὁ τῆς
ἀργολογίας δαίμων καταλήφεται ἡμᾶς; Εἰς
τίνος ὁ τῆς παρακοῆς ἀπατεῶν διαχειρίζε-
ται ἡμᾶς; Εἰς πότε ὑψωθήσεται ἡ καρδιά
ἡμῶν κενοδοξοῦσα ἐν μικροῖς καὶ μηδαμι-
νοῖς, καὶ παραπληκτίζουσα τὸν ἀδελφόν, φυ-
λαττομένη ἐν γοργολογίας ἀναγνώσεως ἢ ἐν
παύρᾳ λέξεως, ἢ ἐν καταλήψει νοήματος, ἢ
ἐν πορροᾷ διαλαλήσεως, ἢ ἐν εὐφύᾳ ἐγχει-
ρήσεως, ἢ ἐν ἄλλοις τοιούτοις; Ἐπιβλεψὼν εἰς-
άκουσον μου, κύριε, φώτισον τοὺς ὀφθαλμοὺς
ἡμῶν, μήποτε ὑπνώσωμεν εἰς θάνατον· μή-
ποτε εἴπω ὁ ἐχθρὸς ἰσχυσάμενος πρὸς αὐτούς. Ἐν
γὰρ τοῖς σαλεύμασι τούτοις οἱ ἐλλείποντες
ἡμᾶς ἀγαλλιάσονται.

Οἶδα ὅτι γελᾶτε τὴν ἐμὴν ἀντικρυς
βλέποντες πολυπάθειαν καὶ τάχα ἐκεῖνο ἐρεῖτε
ὁ λόγος μὴ μοιχεύειν, μοιχεύεις· ὁ ἀπειλὴν μὴ
κλέπτειν, κλέπτεις. Ἰατρὲ πρῶτον θεράπευσον
σεαυτὸν. Ἀλλὰ μεθ' ὑμῶν καὶ ἐμαυτῶν, τέκνα,

ultro excipiamus, auscultemus, emolliamur, cedamus, obtemperemus Dei voluntati et pietatis operi. Sunt certe aliqui, quales sacra doctrina postulat; sed non omnes. Verum enim vero, cur non omnes consurgimus, et tamquam gravi somnolentiae evigilantes scientiae lucem aspicimus, atque ad aeternae vitae gaudia ambulamus? Quid ni terrena membra mortificamus, ut apostolus docet, fornicationem, immunditiam, concupiscentiam quamlibet, et templa Dei viventis fimus, vasa electionis in quibus Pater et Filius et Spiritus sanctus habitant? Cur non custodimus monasticam assidue modestiam, ne insolescamus, ne ridicularia faciamus, ne simus improbi, ne murmuramus, ne in superbiam adversus proximum attollamur, neque iactanter dicamus: ego hoc habui vel illud, mea fuerunt haec et illa. Sed simus angeli in terra, et in medio fraternitatis luminaria, adjuvantes et adiuti, castigantes alios et vicissim castigati, docentes et docti: mutua norma ac regula facti. Quosque igitur otiosorum verborum daemon nos occupabit? Quosque contumax deceptor nos tenebit? quosque elevabitur cor nostrum in parvis et nunci facien-^{dis}, neque cavebit quominus fratrem laedat vel ingrata lectione, vel vocabuli vulnere, vel mentis conceptu, vel prolato sermone, vel astu operis? Respice et exaudi me, Domine Deus meus, illumina oculos nostros ne abdormiamus ad mortem, ne dicat inimicus noster, praevalui adversus eos. Namque in huiusmodi commotionibus, ii qui nos tribulant, lactabuntur.

Scio vos risuros dum meam ex adverso passionum multitudinem cernitis: et fortasse illud dicetis: qui moechari vetat, non moechetur; qui a furando deterret, non furetur; medice in primis cura

ταῦτα ἐπάθω, καὶ τὴν κακίαν μου ἀποκλέομαι, καὶ λυγνῶ μου τὴν ἀπώλειαν καὶ τὴν ματαιάν ἀνάληψιν τῶν ἡμερῶν. Καὶ τὸ πῶς οὐκ ἀγαπῶ θεόν, ἀλλὰ διάβολον καὶ τὸ πῶς οὐ τρέχω πρὸς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης, ἀλλ' εἰσδύομαι τὸ σκότος τῶν παθῶν. Ἐπεὶ τί κάλλιον καὶ τερπνότερον θεοῦ ζῶντος, λαμπρότητος ἀρετῶν, καὶ καθαρότητος ψυχῆς, ἐκλάμψεως νοῦς, καὶ ἐπάρσεως πρὸς τὰ ἄνω διανοίας. Ταῦτα ἀγαπητὰ εἰ καὶ ἐμοὶ φευκτὰ. Προῦ εἶναι ἐν τούτοις, καὶ οὐ πόθῳ τοὺς τρόπους ἔχειν, δι' ὧν εἰς ταῦτά ἐστιν με ἐλθεῖν. Οὐ γὰρ ὑποδείκνυμι εἰ ἄρα ἔλαβον τόπον καὶ καιρὸν κατανύξεως καὶ προσευχῆς φωτεινῆς καὶ δακρύων καθαρτικῶν. Εἰ ἄρα ἐκολλήθη ἡ ψυχὴ μου ὀπίσω τῆς ἐντολῆς θεοῦ, καὶ ἐπορεύθην ἐν ὁδοῖς ἀμώμων τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων· εἰ ἄρα ἐπέβην ἐπάνω ὄφειν καὶ σκορπίων, τῶν πολυμόρφων παθῶν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ὁδὸν, ἐν ὁσιότητι πορευόμενος· εἰ ἄρα πᾶν μου μέλος κατήχησα καὶ ἡγίασα εἰς δόξαν θεοῦ, ὥστε εἶναι τὴν μὲν γλῶσσάν μου πλῆκτρον θεοῦ, τὴν δὲ καρδίαν μου, ναὸν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, τὰς δὲ βλέψεις μου ὁράσεις θεοῦ, τὰς δὲ ἐπινοίας μου ἐννοίας οὐρανῶν. Νῦν δὲ κινδυνεύω χαλεπῶς καὶ ὀλεθρίως διακείμενος. Ἀλλὰ θεῦτε, τέκνα. ἀκούσατέ μου· φόβον κυρίου ἀναλάβωμεν, καὶ δῶμεν ἀλλήλοις θεξίμους ἐπὶ τῇ ἀλλήλων σωτηρίᾳ καὶ μηδεὶς ἐστω ὁ ἐναπομένων, ἐπεὶ ἐκβληθήσεται τῆς μονῆς, ὡς ὁ ἀπομακρυνόμενος τῶν συνοδιτῶν.

Ὡς οὖν ἐσμέν ἐν σαρκί, ὥς ἐστι ὑπολειπόμενος ὁ καιρὸς τῆς παροικίας ἡμῶν, καὶ ἐφ' ὅσον δέησις καὶ παράκλησις, δάκρυον καὶ μετάνοια, δράμωμεν, ἵνα καταλάβωμεν, ἵνα ἡ πᾶς ἡμῶν κόσμος καταφρονούμενος, τὸ πᾶν φρόνημα τῆς σαρκὸς καταβαλλόμενον, τὰ πάντα ἡμῶν θελήματα ἀπονεκρούμενα, τὴν ὅλην ἔφωσιν εἰς ἀγαθὸν φέροντες καὶ ἀσχετον πρὸς τοὺς κατὰ σάρκα ἰδίους διαδεκνύοντες. Μὴ τις εἴποι ἀδελφός μου καὶ

te ipsum. Atqui ego simul vobis, o filii, et mihi haec occino, et meam perversitatem deploro, et perditionem lugeo, et vanum temporis detrimentum; et illud demum, quod non Deum, sed diabolum amo: et quod ad iustitiae solem non curro, sed in cupiditatum me tenebras mergo. Quid enim pulchrius aut iucundius immortali Deo virtutum splendore, animae puritate, mentis ad superna elevatione? Haec mihi cara sunt, etiamsi ab his aufugio: opto haec habere, sed mores non opto, per quos ad ea pervenitur. Non possum ostendere, utrum locum tempusque compunctionis nactus sim, nec non illuminatae orationis, et lacrymarum purgativarum: utrum anima mea praecepto Dei adhaereat, et ambulem in via immaculata mandatorum eius: utrum calcaverim serpentes atque scorpiones multiplicium cupiditatum mearum, in apostolica semita cum sanctitate iter faciens: utrum omnia membra mea firmiter sanctificaverim ad gloriam Dei, ut lingua mea sit veluti plectrum Dei, cor meum sancti Spiritus templum, oculi mei visiones Dei, cogitationes meae cogitationes coelorum. Nunc autem vehementer periclitor, et exitiose me habeo. Sed venite, filii, audite me; timorem Dei assumamus, praebeamus invicem dexteras ob mutuam salutem: nemo demoretur; alioqui de monasterio expelletur, quatenus hic seipsum a collegis longe submovet.

Quamdiu igitur in carne versamur, quamdiu superest aliquid tempus incolatui nostro, quamdiu nobis copia est lacrymandi, orandi, poenitendi, curramus ut comprehendamus, omni carnis affectu, excluso, omni nostra voluntate mortificata, pleno desiderio ad bonum tendentes, et constantiam adversus carne iunctos prae nobis ferentes. Nemo igitur dicat: frater meus et soror, filius meus,

πατήρ, ἐξάδελφος θεῖος καὶ ἀνεψιὸς, φίλος καὶ γείτων καὶ ἀγχιστεύων. Εἰμὶ καὶ ἐμοῦ κληρὸς καὶ μερὶς καὶ ὑπαρξίς καὶ τὰ τοιαῦτα ἦν ποτέ. Νῦν δὲ ἡλλοτριώται νῦν ἄλλη ζωὴ ἄρτι ἄλλη γέννησις· ἄρτι ἀλλοία πολιτεία. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἐπιλέγοιτε, ὅτε ἡμῖν ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ ὡς ὑπὲρ τὸν κόσμον ὄντες, ταῦτα φάσκομεν. Ἡ δὲ τυχὸν παραλογίζεσθαι με· ἐγὼ δὲ τὰ τῆς καρδίας μου ἀναγγέλλω· ἐγὼ δὲ τὰ τοῦ θεοῦ δικαιοῦματα καὶ τὰ τῶν ἁγίων ἐντάλματα ἀγορεύω. Οὐδεμία μοι τῶν ἔξω γελώντων φροντίς· οὐδὲ τῶν ὁμοσχήμενων τάχα ὁ περὶ τούτων κωμωδισμὸς· ἐνὰ ἔχω σκοπὸν, εἰς μοι φόβος καὶ οὐκ ἀποδεχόμενος· πρὸς τοῦτον ὁρῶ, καὶ ὅτι οὐκ ἄρχων καὶ βασιλεὺς ὡς οἱ βασιλεῖς τῶν πολλῶν· ἀλλὰ θεὸς μόνος ἑξουσιαστής, μόνος κύριος τῶν κυρίων, μόνος βασιλεὺς τῶν βασιλείων, μόνος θεὸς τῶν θεῶν, ὁ σοφὸς καὶ ὑπέρστροφος, ὁ ἀθάνατος καὶ αἰώνιος, ὁ κριτὴς καὶ ἑξερευνητὴς καὶ κυριεύων πάσης σαρκὸς καὶ ἑξουσίας. Ἀλλὰ στήτω περὶ τούτων λόγος. Ὡς δὲ ὁ αὐτὸς ὁ κύριος καὶ θεός, τοῦ πατρός μου χάριτι καὶ δωρεαῖς οὐρανίαις περιφυλάττει, κατακοσμήσει, περιφρουρήσει, διαμоргώσει, ζωοποιήσει πρὸς τὸ αὐτοῦ εὐάρεστον· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΛΖ΄.

Μὴ τὰ παρόντα, τὰ δὲ μέλλοντα θέλειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ,

Εἰμὶ χρέος ἔστιν εἶπερ τι ἄλλα, προσφέρειν ὑμῖν τὸν τῆς ταπεινώσεώς μου λόγον· καὶ τοῦτο ποιῶν οὐκ ἀφέξομαι πάντως δὲ ὅτι ῥάνις ἐνδελεχοῦσα κοιλαίνει πέτραν, καὶ τῷ συνεχεῖ τῆς ὑπομονήσεως ἀνανήφομεν, εἴπερ προσέχομεν, ὅτι δεῖ ἡμᾶς ἀναλῦσαι εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐφυμεν· μᾶλλον δὲ χρὴ ἐνδημῆσαι πρὸς Κύριον. Ἐπιγινώμεν οὖν λοιπὸν τίς ὁ βίος ἡμῶν, ὅπερ λειτουργοῦμεν ἐν τῇ σαρ-

et pater, nepos, patrius et consobrinus, amicus, propinquus, affinis. Mea sunt et propria, haereditas, patrimonium, substantiae et alia huiusmodi. Nunc rerum versa facies, nunc alia nativitas, nunc diversa conversatio. Propterea et me elegistis cum in mundo essem, et nunc tamquam supermundiales, haec dicimus. Fortasse vos me decipitis; attamen ego cordis mei sensus vobis patefacio, ego Dei iustitias et sanctorum praecepta eloquor. Nulla mihi externae derisionis cura, et ne schematis quidem sociorum, si qua forte est, subsannatio: unicum habeo scopum, unum timeo, sive a vobis prober, sive secus. Hunc specto, non quemlibet hominum, vel principem vel denique regem; sed tamen solus Deus dominator, solus Dominus dominorum, solus rex regum, deus deorum, sapiens et sapientissimus, immortalis, aeternus, iudex et scrutator, universae carni imperans et potestati. Sed hactenus dictum sit. Vos autem item dominus ac Deus patris mei gratia donisque caelestibus custodiat, ornet, muniat, confirmet et vivificet ad suum beneplacitum; quia ipsi gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXVI.

Haud velle praesentia, sed futura.

PATRES MEI ET FILII AC FRATRES,

Grave mihi in primis incumbit debium, humilitatis meae sermonem vobis ministrare; atque ab cura numquam desinam, quia gutta perpetua cavat lapidem; et commonitionis frequentia evigilamus, si certe mentem advertimus: nempe oportere nos in pulverem solvi, ex quo facti sumus, immo potius ad dominum transmigrare. Superest ergo, ut con-

καὶ ταύτη, καὶ τί τὸ πέρας τοῦ μυστηρίου τῆς διαλέξεως ἡμῶν. Ταῦτα εἰς νοῦν λαβόντες σπουδαῖοι γενώμεθα πρὸς τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, καὶ κατεργάζεσθαι τὴν σωτηρίαν τῶν τιμίων ἡμῶν ψυχῶν μὴ παυσάμεθα. Ἰδε οὖν ἐν ποίοις ἔτεσιν ἐφθάσαμεν, καὶ ἐν οἷαίς ἡμέραις κατελείφθημεν. Φανώμεν τοίνυν ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ τῇ ὀλιγώρῳ ὁνομαστοὶ διὰ τοῦ Θεολήπτου βίου· ὥσπερ ἐν τοῖς πάλαι χρόνοις οἱ πατέρες ἡμῶν ἤνθησαν τὸ τηνικάδε, ὥσπερ κρίνα τοῦ ἀγροῦ, καὶ ὡς παράδεισος εὐθαλῆς τῷ τοῦ Πνεύματος ὕδατι ἀρδευόμενοι καρποφοροῦντες τὰς ἀρετάς, φίλοι κυρίου ἀνηγορεύθησαν, τὸ θεῖον τεθεραπεύκασιν τῇ πράξει καθεαιρούμενοι, τῇ θεωρίᾳ ἀνυψούμενοι, οὐρανὸν ἐκέκτηντο τὴν πάροικον γῆν, ἀγγέλους συνεχωρίαζον, καὶ Θεῷ συνακίζοντο.

Τίς οὖν ἄρτι βαδιῖται, τίς ἀναβήσεται εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, ὡς γέγραπται; τίς ὑψωθήσεται ὥστε κέδρος ἐν τῷ Λιβάνῳ; Τίς λάβῃ πτέρυγας ὥστε περιστερεῖς περιηργυρωμένος τῷ πνεύματι, καὶ καταπαύσῃ εἰς ὕψος τελειότητος; Τίς ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνην; Τίς συνήσας ταῦτα σοφὸς κληθήσεται; Διὰ τοῦτο κοινῇ βουλῇ, κοινῇ παραινέσει ἐξ ὑμῶν ἐγὼ, ἐξ ἐμοῦ αὐτοὶ λάβετε, μετάδοτε, ἀντίσχετε, μὴ ἀπολειφθῶμεν, μὴ κληθῶμεν γενεὰ σκολιὰ καὶ παραπικραίνουσα, γενεὰ ἣ τις οὐ κατεύθυνε τὴν καρδίαν ἑαυτῆς, καὶ οὐκ ἐπιστάθη μετὰ τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα αὐτῆς· τοῦναντίον δὲ γενεὰ εὐθέων, γενεὰ εὐλογημένη. Δεῖξωμεν καὶ ἡμῶν τὰ τῆς ἀρετῆς ἐπαθλα· ὁδεύσωμεν τὴν τῶν πατέρων ἡμῶν ἁγίαν ὁδόν. Εἰς τὰς ἄτραπούς ἐκεῖνων πορευσώμεθα· τὰ μίλια τούτων καταμετρήσωμεν· τοὺς βίους αὐτῶν ἐχνηλατήσωμεν· τὰ ἔργα αὐτῶν παραζηλώσωμεν· τοὺς τρόπους αὐτῶν ἐκμιμησώμεθα ὀλιγωστῶς πῶς καὶ μικροπροσῶς. Ἀρκετὸν τῷ μαθητῇ μιμήματα φέρειν τοῦ διδασκάλου· ἐκεῖνοι ζωγράφοι τῆς Θεοειδοῦς εἰκόνος, τῶν ἀρετῶν ἐπιστήμονες, ἡμεῖς κἄν σκιαγραφῇσωμεν· ξένοι

sideremus, et quinam finis mysterii nostrae huius sermocinationis. Haec mente revolventes, seduli simus circa Dei praecepta, et pretiosarum animarum nostrarum salutem numquam operari desinamus. En ergo in quos annos venerimus, et quantum temporis insumpserimus. Videmur ergo in hoc socordi humani generis saeculo propter divinitus susceptam vitam claro nomine frui: veluti priscis temporibus patres nostri hoc loco flourerunt, qui tamquam lilia agri, tamquam hortus floridus, Spiritus aqua irrigati, virtutum fructus efferentes, amici Domini praedicabantur. Deo famularunt actibus puri, contemplatione elevati: coelum possederunt, habitabilem sibi regionem, et cum angelis consociati, Dei facti sunt familiares.

Quis ergo nunc proficiscetur? Quis ascendit in montem Domini, uti scriptum est? Quis in altum se attollet, ut cedrus Libani? Quis sumet alas tamquam columbae deargentatas Spiritu, et requiescet in celsitudinis perfectione? Quis oriri faciet in diebus suis iustitiam? Quis haec intelligens appellabitur sapiens? Ea propter communi consilio, communi adhortatione a vobis ego, vos a me, accipite, date, sustinete; ne deficiamus, ne vocemur generatio perversa et exasperans, quae non direxit cor suum; et non mansit in fide Dei spiritus eius. Sed appellamur potius generatio rectorum, generatio benedicta. Ostentemus et nos virtutis praemia: ambulemus sancta patrum nostrorum via: semitas illorum teramus: eorundem milliaria absolvamus: vestigiis vitae ipsorum insistamus: opera aemulemur: mores imitemur, quamvis exiliter sordideque. Sufficit discipulo imitatio magistri: illi divinae imaginis pictores, virtutum antesignani, nos umbram solarem delincemus: peregrini illi, peregrinemur

ἐκεῖνοι, ξενωπαθῶμεν καὶ ἡμεῖς· πατρὶς ἐκείνων οὐρανὸς καὶ ἡ ἡμῶν ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ· κτῆσις αἱ ἐντολαὶ τοῦ κυρίου, τοῦτο καὶ ἡμεῖς αἰρησόμεθα· οὐκ ἐδόθησαν ἐκεῖνοι τῷ σαρκικῷ φίλτρῳ, οὐκ ἐτέρωθησαν ταῖς ἡδέσι τοῦ παρόντος αἰῶνος, ταυτοπαθήσωμεν καὶ ἡμεῖς.

Πάντες μὲν οὖν οἱ ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἄγιοι καὶ δίκαιοι· οὕτω γὰρ λέγειν ἄσφαλές· ἀλλ' ἡμεῖς γε, ὡς εἴρηται, ἐπιμοχθήσωμεν ἵνα ὡς ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις, ὃ τίς καὶ τίς εἰς θαυμασμὸν βίου ἀνακηρυττόμενος διαδείκνυτο. Οὕτω κἀνταῦθα τὸ ἡμῶν ὄνομα ταῖς μετέπειτα γενεαῖς εἰς ζῆλον ἀγαθὸν διαγνωρισθεῖη. Καὶ τί τοῦτου μακαριώτερον; καὶ τί τοῦτου τερπνότερον; Εἰάν θέλῃτε, οὐδὲν τὸ κωλύον ἀναγράφτους ὑμᾶς γενέσθαι κατὰ τὸν βίον. Ο τότε θεὸς καὶ νῦν πάρεστι, οὐ πεπαιωτάται τὸ εὐαγγέλιον, οὐδὲ ἡλλοίωνται αἱ ἐντολαί, οὐδὲ ὁ χρόνος μεταπεποιήται. Ο τότε προνοῶν καὶ νῦν προμηθεύεται· ὁ τότε λάμπων, καὶ νῦν φρυκτωρεῖ. Νῦν καὶ ἡμέρα, θέρος καὶ ἔαρ ἐκείσε, καὶ ἄρτι, μὴ τί ἄλλο; Οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ἀναλλοίωτος, ὁ ἀτρέπτos, ὁ αἰὶ ὡσαύτως ὢν ὡς τὸ ἀπαρχῆς καὶ τὰ νῦν συντηρῶν ἅπαν τὸ πλάσμα αὐτοῦ· ὁ τὴν αὐτὴν ἀκτῖνα τῆς ἀγάπης ἀνατέλλων πάντοτε ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, ὁ μὴ θέλων τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὸν θάνατον μέχρις αἰῶνας. Ἡ ἀνωμαλία δὲ καὶ ἡ ἡλλοίωσις τῶν πραγμάτων προαιρετική, τέχνη, καὶ θεληματική. Ἐπεὶ τί κενώλυκε καὶ νῦν πατρικῷ ζήλῳ τὸν κιονίτην ἀσκεῖν καὶ τὴν ὁσίαν χωστὴν βιοτεύειν; Καὶ οὕτω μοι καιρὸς καταλέγειν καὶ ἐτέρων βίους· δεῖ καὶ ἡμᾶς κοινοβιακῶς ζῶντας κατὰ τοῦτο ἐκλάμψαι, ἵνα σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἡμεῖς τὸν κατ' ἡμᾶς βίον ἐνδειξώμεθα ἰσοπάτριον. Ἐσται δὲ τοῦτο ἑάνπερ βιασώμεθα ἐπὶ πλεόν πάσῃ φυλακῇ τηροῦντες τὰς ἑαυτῶν καρδίας, καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸ εὐπειθὲς φυλάττοντες καὶ τὸ ζητητικὸν καὶ ἐρευνητικὸν ἐφιέμενοι τῆς ἐν μηδεμίᾳ ἐντολῇ τοῦ κυρίου καταπτώσεως ἡμῶν. Οὕτως ἐλπίζω καὶ οὕτως ἀποκαρδοκῶν ὁ τυφλὸς, ὁ ἄσω-

et nos: patria illorum coelum, nostra quoque superna Hierusalem: opus eorum mandata Domini, et ipsum nos quoque velimus. Haud illi divincti fuerunt carnis amore, non sunt oblectati praesentis saeculi iucunditatibus, nos quoque perinde simus affecti.

Cuncti itaque per hosce dies sancti et iusti: sic enim tuto dicere licet: sed nos, uti dictum est, adlaboremus, ut sicuti superiore aevo hic et ille mirabili vita inclaruit, ita et nunc nomen nostrum posteris aetatibus ad bonam aemulationem proponatur. Quid hoc beatius, quid hoc iucundius? Si vultis, nihil impedit, vitam nostram in acta quodammodo publica referri. Qui tunc erat Deus, idem nunc aeque est: non est inveteratum evangelium, non sunt variata praecepta, tempus non est immutatum: qui tunc fuit providus, nunc aeque providet: qui tunc splendidus, nunc adhuc lucens. Nox et dies, ver et aestas tunc; modo autem num aliud est? Iste Deus noster immutabilis invertibilis idem semper ut initio, ita et nunc omnia a se creata conservans, eundem caritatis radium omni tempore super omnes homines attollens, qui non vult peccatoris mortem usque in saeculum. At vero inconstantia et mutatio actuum electiva est, o filii, et voluntaria. Etenim quid nunc prohibet patrum aemulatione aliquem stylitam fieri et sanctam in speluncis vitam exigere? Nec tempus mihi suppetit caetera vitarum genera enumerare. Oportet nos coenobitico instituto viventes, in hoc splendescere, ut cum aliis nos quoque vitam nostram patrum aemulari ostendamus. Fiet vero hoc si maiore violentia utemur, omni cautela corda nostra servantes, imo exquisito studio servantes, ne in ullo mandato Domini claudicemus. Sic spero, sic expecto ego caecus, luxuriosus, nihilque boni

τος, ὁ μὴδὲν ἀγαθὸν ἔχων, ἀλλ' ὁ ποιῶν μεγάλα καὶ ἀνεξιχνίαστα Κύριος βεβαιώσκειν ὑμᾶς, στηρίζειν, ἐδραιώσκειν, προθυμοποιήσκειν εἰς καύχημα ἡμῶν, εἰς ἔπαινον, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ εὐχαριστίαν νῦν τε, καὶ εἰς τῶν ἀπεράντων αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΑΖ'.

Μὴ δεῖν ἀθυμεῖν προσβολαῖς τῶν δαιμόνων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αναγκαῖόν ἐστι πάντοτε τὸν παρακλητικὸν ὑμῶν λόγον προσφέρειν κάμνουσι καὶ κοπιῶσιν εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ ἔργον διὰ τῆς μακαριστῆς ταύτης καὶ πολυάθλου ὑπακοῆς. Καὶ εἰ μὲν ὁ ἀγὼν ἡμῶν καὶ ὁ πρὸς τὰς μεθουσίας τοῦ ἀντικειμένου πόλεμος διεκόπτετο κατὰ τινα ὀρισμένον χρόνον, διεκοπτόμεν ἂν καὶ γὰρ τῆς παρακλησέως· ἐπεὶ δὲ ἀένναός τις ἐστὶ καὶ ἀδιάκοπος, μήτε ἡμέρα μήτε νυκτὶ καταλήγων, εἰκότως ἂν, ὀφείλω τὸ ἰσόμετρον συνεχίσειν ὑμῖν, τὴν παρηγορίαν, τὴν προθυμίαν, τὴν εὐελπιστίαν ἐπιδιδούς ὅπλα, δύναμιν, συμμαχίαν, ἐμπειρίαν, πρὸς καθάρσεις τῶν ἁοράτων ὀχυρωμάτων. Δεῖ δὲ τὸν στρατιώτην, ὡς ἴστε, τὰ στρατιωτικὰ πράττειν, καὶ τὰ τῷ ἐπιτηδεύματι ἀνήκοντα πάντα αἰρεῖσθαι ἀπαραλείπτως· διὰ τοῦτο ὑμεῖς οἱ ἀληθινοὶ στρατιῶται τοῦ Χριστοῦ, βλέπετε οἷα καὶ τίνα τὰ ὅπλα ὑμῶν εἴγε εἰσέκαστος ὑμῶν ἔχει τὴν ῥομφαίαν τῆς ὑπακοῆς, τὸν θώρακα τῆς πίστεως, τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, τὴν ἀσπίδα τῆς ταπεινοφροσύνης, τὸ τόξον τῆς προσευχῆς, τὸ κράνος τῆς ἐλπίδος, καὶ εἰ τι οὖν ἄλλο ἐπιβάλλει καὶ καθήκει, ἵνα μὴ λεπτολογῶμεν ἕκαστον. Οὐχ οὕτως ὠραῖον καὶ ἐκπλήξεως ἄξιον ἰδεῖν τὸν σαρκικῶς στρατευόμενον ὀπλισμένον ὡς τὸν τοῦ Χριστοῦ στρατιώτην ἔχοντα τὰ προειρημένα· διὰ τοῦτο λοιπὸν, τέκνα μου, καὶ ὀπλίξεσθε καὶ φράττεσθε καὶ συνάλλεσθε καὶ πολεμεῖτε καὶ νικᾶτε τὸν πολεμοῦντα ὑμᾶς διάβολον, καὶ μὴ ξενίζεσθε ἐν τοῖς συμβαίνουσιν, ἢ ὅτι καταπλήττεσθε, ἢ ὅτι κατακεντεῖσθε, ἢ ὅτι ὑποσκελίζεσθε εἴπερ θᾶττον ἀνίστασθε.

habens. Sed qui magna et inscrutabilia facit Dominus, confirmet vos, sustentet, stabiliat, alacriores reddat, ad gaudium meum, ad laudem gloriamque Dei et gratiarum actionem, nunc et per infinita saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXVII.

*Non despondendum animum
in daemonum adsultibus.*

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Necesse est consolatorium semper sermonem vobis exhibere laborantibus et defatigatis in hac beatissima simulque patientissima obedientiae professione. Quod si bellum vestrum contra adversarii insidias certo aliquo tempore abrumpetur, ego quoque adhortationes meas interrumperem. Sed quia illud perpetuum est et indeficiens, neque die neque noctu pausans merito debeo par vobis subsidium conferre, adhortationem videlicet, alacritatem fiduciam suppeditando, et armorum instar robur, auxilium, peritiam, ad invisibilium arcium oppugnationem. Oportet autem militem, ut scitis, militaria tractare, et omnia professioni suae convenientia indesinenter sibi vindicare. Ideo vos veri milites Christi videte, quae qualiaqua sint arma vestra: num unusquisque vestrum habeat obedientiae gladium, fidei loricam, salutis galeam, humilitatis scutum, orationis arcum, spei cassidem, et si quid aliud utile est et conveniens, ne singula minutim dicamus. Non est speciosum et admirabile spectare carnaliter militantem in armis, quomodo Christi militem praedictis exornatum? Quamobrem posthinc, filii mei, armamini, comunimini, simul irruite, praeliamini, vincite oppugnantem vos diabolus; et ne miremini in adversis, si percutiamini, si subvertamini, si vulneramini, dummodo statim resurgatis.

Τινὲς ἀπεχθάνεσθε καὶ ξενοπαθεῖτε καὶ τυγχόν ἀπογινώσκετε, ὅτι τυραννεῖ ἡ ἐσχρότης, ἡ ἐχθρά, ἡ βλασφημία, ἡ βασκανία, ἡ μεταβασία, ἡ τι τῶν τοιούτων. Εγὼ δὲ ἀντιπανθάνω καὶ ἀποθαυμάζω εἰς τοὺς τοιούτους. Εἰπὲ γάρ μοι, ἀδελφε, ἀλλ' οὕτως ἀκαμάτως καὶ ἀταλαιπωρήτως καὶ ἀνικήτως βούλει λαβεῖν τοὺς στεφάνους σου; Ἀλλ' ὅτι φησὶν, ἔχω τόσα καὶ τόσα ἔτη, καὶ ἐξηγόρευσα πόσα καὶ πλειστάκις καὶ ἐνεδειξάμην τὸ καὶ τὸ, καὶ ὑπερυξάμην μετὰ θαυμάτων καὶ στεναγμῶν οὐκ ὀλίγων, καὶ ἐχρησάμην καὶ ἀδελφοῖς συνεπαμύνουσί μου τῇ ἀσθενίᾳ. Βαβαὶ τῆς σοφίας, πόσα ᾧ οὗτος λέγεις ἔτη ἔχειν ἐν τῷ πολέμῳ, τρία, πέντε, δέκα, πρὸς; Ἀλλ' ἡ μακαρία ἀμμὰ Σάρρα τεσσαράκοντα ἔτη κραταιῶς πολεμουμένη τῷ τῆς πορνείας δαίμονι, ὑπήνεγκε γενναιότατα. Εἰ δὲ λέγειν τὸν γέροντα Παχών, καὶ τὸν ἑαυτὸν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπογυμνώσαντα, καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ ἁββᾶ Απολλῶ στηριχθέντα. Καὶ τί δεῖ μοι λέγειν τὰ ἀμέτρητα παραδείγματα, καὶ μεθ' ὧν ἀγώνων καὶ κατορθωμάτων, ἐπίστασθε οἱ ἀναγινώσκοντες. Οὐχ ὅλοις δὲ ἐννέα ἔτεσιν ὀχλούμενοι οἱ δύο ἀδελφοὶ πρὸς τὴν μετάστασιν καὶ δεσμοῦντες αὐτῶν τὰ μηλωτάρια διηλθον πλανῶντες τὸν πλάνον διάβολον, καὶ ἄλλος πεντηκοστὸν ἔτος ἔχων πρὸς αὐτὸ τοῦτο μαχόμενος, καὶ ἄλλος ἄλλως, καὶ ἕτερος ἑτέρως, καὶ οὐδαμοῦ ὁ παρακακισμὸς, οὐδαμοῦ ἡ ὀλιγόρησις, οὐδαμοῦ ἡ ἀνανδρία, μέχρῃς ἂν ἐδυναμώθησαν ἐν ταῖς ἀσθενείαις αὐτῶν τῇ ἀνωθεν βοῇ ἐκκλίνοντες τὰς παρεμβολὰς τῶν ἐναντίων. Ἡμεῖς δὲ ὀλιγόφυχοι τὰ ὀλίγωρα καὶ ἀπαίδευτα καὶ φθεγγόμεθα καὶ διαπραττόμεθα. Ἀλλὰ διὰ τοῦτο ὑπομιμνήσκω, ἵνα ἀναφέρωμεν ἀπὸ τῆς συμπτώσεως, καὶ στήκωμεν ἐδραῖοι καὶ ἀμετακίνητοι τῇ ἐπὶ θεὸν πεποιθήσει, ψάλλοντες εἰς ἕκαστος· Ἐὰν παρατάξῃται ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, οὐ φοβηθήσεται ἡ καρδίᾳ μου· Ἐὰν ἐπαναστῇ ἐπ' ἐμὲ πόλεμος, ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω.

Μήτε οὖν ἀπὸ τῶν τοιούτων πτοεῖσθε· μήτ' αὖ ἀπὸ τῶν δειμάτων καὶ φοβήτρων,

Nonnulli moleste fertis et peregrinum existimatis, fortasse etiam desperatis, quia tyrannide premit turpitudine, odium, blasphemia, invidia, inconstantia, aut quidvis huiusmodi. Ego vero contra sentio, et hos demiror. Dic enim mihi, frater: vis ita sine labore et aerumna, sine pugna, sine victoria coronas tuas consequi? Sed ego, inquis, tot et tot annos numero, talia saepissime sum confessus, hoc et illud arcanum meum patefeci, oravi cum lacrymis gemitibusque non paucis, usus sum fratribus quoque infirmitatis meae adiutoribus. Papae sapientiam! Quot, o sodes, ais te annos bellando exegisse? tres, quinque, decem, plus? Atqui beata monialis Sara quadraginta annis vehementer oppugnata a fornicationis daemone, tulit fortissime. Mitto dicere senem Pachonem, et illum qui se in ecclesia nudavit, et alterum ab abbate Apolline confirmatum. Et cur opus sit infinita exempla me recitare, qualibusque cum certaminibus et victoriis. Scitis qui legitis. Nonne toto novennio tentati fratres duo ad defectionem colligatis melotis suis, transierunt decipientes deceptorem diabolum? Et alius iam quinquaginta annos hanc ipsam ob rem decertans, et alius aliter, alter altero modo nulla tamen cum animi deiectione neque ignavia, nusquam imbecillitate, donec confortati sunt in infirmitatibus suis, divina ope castra verterunt adversariorum. Nos vero pusillamines, pusilla et abiecta et rudia loquimur et factitamus. Propterea commonefacio, ut erigamur a lapsu, perstemus firmi et immobiles in fiducia Dei, cantantes unusquisque: « Si consistant adversus me castra, non timebit cor meum; Si exsurgat adversus me proelium, in hoc ego sperabo. »

Nolite ergo ab his terreferi, neque item a timoribus et terriculamentis, cum noctu venit daemon phantasias obiiciens

ὥς ἐπέρχεται κατὰ φαντασίαν ἐν νυκτὶ ὁ δαίμων δεικνὺς ταῦτα καὶ ἐκεῖνα, μετασχηματιζόμενος καὶ ἀλλοιούμενός ἐστιν· ὅτε καὶ ρωνοβολῶν καὶ ὀνοματίζων ἑωλός ἐστι καὶ ἀνίτηρος· ἥ γὰρ ἂν ἐπάταξε τοὺς πάντας ἄρδην, λέοντος εἶδος προσάλλει. Ἀλλὰ σὺ θαρσαλέως κέντησον αὐτὸν τῇ ἀδειλίᾳ, καὶ ἔσωθεν εὐρήσεις αὐτὸν ἀγύρων πεπληρωμένον· ὑψηλὸς φαίνεται, ἰσοστεγῆς καὶ μέλας. Προβαλοῦ τὴν εὐχὴν, καὶ ὥς ὁ μέγας Αντώνιος ἰδὼς αὐτὸν ἀποολήγοντα καὶ πιθηκιοῦντα, κλῦν κατασείη τὸν νοῦν ὥς ἡδὴ ἐρχόμενος καὶ ἐπιπεσούμενός σε· ἥ καὶ συγκρατῶντων κατὰ σοῦ τὴν οἰκίαν, μὴ δειλανθῆς καὶ ἴσα θνεῖρων παρατρέχει. Ἐκ τοῦ δὲ φοβεῖσθαι ὑμᾶς, οὐ οὐκ ἐστι φόβος, καὶ ἀγωνιᾶν, οὐ οὐκ ἐστὶν ἀγὼν, ταῦτα συμβαίνει τοῖς πανθάνουσι.

Προσέχετε λοιπὸν τέκνα, καὶ μὴ πτύρεσθε ἐν τοῖς ἀπτύργοις· πτυρέσθω δὲ μᾶλλον ὁ πάμπτυργος ὑφ' ὑμῶν διὰ τῆς ἐπὶ θεὸν ἐλπίδος καὶ εὐχῆς. Πρὸς τοῦτοις καλὸν καὶ τοῦτο ὑπομνησθαι ἵνα μὴ φαρισαΐζωσι τινὲς ὑπὸ τὸ οὐαὶ πίπτουτες, ἐν τῷ ζητεῖν τὰς πρωτοκλισίας καὶ πρωτοκαθεδρίας. Ὁ γὰρ θέλων πρωτός εἶναι ἐν ὑμῖν, ἔστω πάντων διάκονος, ὥς ὁ Κύριος εἶρηκεν. Ὑποῦσθε οὖν ἐν τῇ ταπεινώσει μᾶλλον· πρωτεύετε ἐν τῷ ἐσχατιάζειν τῇ προθέσει καὶ περὶ τοῦ ἔξω, ὥς ἂν συμβάλλῃ, δέχεσθε. Εἰγὼ δὲ θαυμάζω, πῶς τινὲς καὶ τὰ πρῶτα φιλοῦσι, καὶ τῶν πρώτων τὴν ἀρετὴν οὐ μεταδιώκουσιν. Ανεκκλησίαστοί τινες ὄντες ὑπνιάριοί τε καὶ γογγυστάριοι. Δεῖ δὲ εἶπερ καὶ ἐφίενται τῶν πρωτείων ἵνα καὶ τῶν προεχόντων τὰ ἔργα ἀναλαμβάνωσι· ἐπεὶ πολὺ τὸ αἰσχρὸν ἔχει τὸ παῖγμα. Πάντας οὖν Κύριος ὁ Θεὸς εὐχαῖς τῶν πατέρων, καὶ στηριζοί, καὶ συμβιβάσοι, μὴ μόνον ἀκούειν, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον προάγειν πᾶν τὸ λεγόμενον ἀξιώσαιεν· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα, ὀψία, τιμὴ, κράτος, προσκύνησις, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

hoc est illud transfiguratus et versipellis; quandoque etiam voce inclamans et nominatim appellans; futilis revera est et flaccidus: alioquin universos funditus everterent. Speciem leonis ostentat. At tu audacter illum vulnera impavidus, plerumque exterius comperies pulcis: excelsus videtur, caliginosus ac niger: tu orationem oppone, atque ut magnus Antonius, videbis illum cadentem et veluti simium. Etiamsimentem commoveat tamquam mox venturus et irruiturus, vel etiam aedes in caput tuum eversurus; ne cave metuas, namque ut somnium haec praeteribunt. Sed quia vos timetis ubi non est timor, et pugnatis ubi non est pugna, haec vobis pati contingit.

Attendite dehinc, filii: nolite formidare in re non formidabili; formidet ipse nostri causa formidolosissimus, propter spem a Deo et orationem. Bonum insuper est admonere ne quis pharisaizans in *vae* illud incidat, dum quaerit primos accubitus, et primas cathedras. Nam qui vult primus esse inter vos, sit omnium minister, ut ait Dominus. Scandite ergo potius per humilitatem: primum locum obtinete, dum eligitis postremum: exteriora vero, prout evenient excipite. Vere ego miror quomodo nonnulli primatum ambient, qui primorum virtutem non imitantur, conventibus sacris infrequentes, somniculosi murmuratores. Atqui oportet, si forte primatui inhiant praestantium opera expromere; secus multa est in hoc negotio turpitudine. Cunctis igitur dominus Deus ob patrum preces vires suppeditet faveatque, ut non solum audiant, sed in rem conferant quaecumque sunt dicta. Quia ipsum decet omnis gloria in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΔΗ΄.

Τῆς ὑποταγῆς μεῖζον οὐδὲν ἐν βίῳ.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Δόξα δόξα τῷ ἀφορίσαντι ἡμᾶς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἡμῶν εἰς τὸ ἱερόν ἐπάγγελμα τοῦτο. Χάρις κυρίῳ τῷ καλέσαντι ἡμᾶς εἰς τὸ θαυμαστὸν καὶ μακάριον τῆς μοναδικῆς πολιτείας τρόπον. Πρὶν ὥς ἀληθῶς δέδοται, εἰ καὶ τολμηρὸν εἶπέν, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ σκοποῦ, τοῦ γινῶναι τὰ μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν μᾶλλον ὑπὲρ τοὺς κατὰ κόσμον. Οτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, οἱ πολλοὶ αὐτῶν, ὥς ἐστὶ τὰ πρᾶγματα. Τί γὰρ, καὶ οἶα τὰ ἐκείνων; Μακαριοῦνται πλοῦτον, τὴν παραυτίκα δόξαν. Χαίρουσι τρυφαῖς καὶ ἀπολαύσει· γάννυνται μύροις καὶ οἰνοφλυγίαις, μαλακῶς τε ἱματίοις καὶ ἵππων ἀγέλαις, ἀνδραπόδων τε πλήθει καὶ γαιῶν πολλῶν κατασχέσειν, οἰκημάτων κάλλεσι καὶ λίθων διαφανῶν ἀγλαΐσμασι, καὶ τῇ λοιπῇ ποικιλίᾳ τῇ ματαίᾳ. Γελῶσι, πηδῶσι, σκιρτῶσιν ὥς ἔριροι, καὶ κορέννυνται καὶ λιπαίνονται, ὥς ἔτοιμοι σῦες πρὸς σφαγὴν. Καὶ μὴ τι εἴπωμεν τὸν ἄλλον ἔσμῃον τῶν παθῶν παρατρέχει χάρις ὁ λόγος τὰ ἐξ αὐτῶν τικτόμενα τῆς ἁμαρτίας ἔγγονα καὶ ἀποτελέσματα καὶ ταῦτα αὐτοῖς τῶν ἐπαινουμένων τὰ αὐχήματα καὶ ἀγαλλιάματα.

Ἀλλ' οὐ γὰρ τοῖς σταυρώσασιν τὴν σάρκα σὺν τοῖς παθήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις αὐτῶν, οἵοι ἐστὲ καὶ ὑμεῖς, οἱ τῷ κυρίῳ Ἰησοῦ Χριστῷ κατὰ τὸν ἀπόστολον, τὴν σάρκα σταυρώσαντες. Ἄλλος γὰρ ὁ πόθος, καὶ ἐπ' ἄλλοις ἢ ἐφ' ἑσὶς ἡμῶν, ὧ τέκνα. Ζητοῦμεν καὶ ἐκζητοῦμεν τὴν πάλαι δίαιταν τοῦ παρδείσου τῆς τρυφῆς, ἐξ ἧς ἀποβέβλημέθα· ἀναπολοῦμεν καὶ ἀναγνωρίζομεν τὸν ἀρχαῖον πολίτευμα ἡμῶν· ἀναχωροῦμεν κόσμου πλάνου καὶ ἐργόμεθα εἰς θεὸν ἀπει-

SERMO XXXVIII.

Nihil melius obedientia est in vita.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Gloria, inquam, gloria sit ei, qui iam inde a ventre matris nostrae nos huic professioni praedestinavit. Gratiae sint Domino, qui vocavit nos ad admirabile beatumque monastici instituti vitam. Nobis vere datum est, etiamsi audacter dicitur non tamen extra propositum, cognoscere mysteria regni caelorum, prae ceteris qui in mundo versantur; namque horum multi videntes non vident, quomodo res se habeant. Qui enim mores illorum sunt? beatas dicunt opes et praesentem gloriam: gaudent deliciis ac voluptatibus, exhilarantur unguentis et vini calicibus, molli- bus vestimentis, equorum gregibus, famulorum multitudine, praediorum complurium possessionibus, aedium venustatibus, pellucidorum lapidum splendoribus, et reliqua vanitatum varietate. Rident, exultant, salient ut hoedi, saturantur et pinguescunt tamquam sues macello parati; ne de reliquo cupiditatum globo verba faciamus. Praeterit enim oratio nostra, quae illinc proveniunt peccati partus atque effectus. Atque haec ab illis laudantur, his gloriantur, et in laetitiis incedunt.

Non ita illi tamen qui carnem crucifixerunt cum vitiis et concupiscentiis suis; cuiusmodi vos quoque estis, qui Christi Domino secundum Apostolum carnem crucifixistis. Diversum est desiderium? aliud votum nostrum tendit, filii? Quaeramus et exquiramus veterem in delicioso paradiso vitam, unde fuimus expulsi: revocemus in mentem et recognoscamus antiquum nostrum vivendi genus: discedamus a mendace mundo et ad Deum pergamus:

κδυνόμεθα σκότος βιωτικόν, καὶ ἐνδιδυσκό-
μεθα φῶς νοερὸν· βλέπομεν εἰς οὐρανὸν ἄνω,
καὶ γινώσκομεν λόγους κτίσεως· καὶ ἀπο-
κτώμενοι τὰ πάντα δεσπόζομεν τῶν ἀπάν-
των. Καὶ ὃ τοῦ μεγάλου ἐπαγγέλματος! τίς
ἡμᾶς διέστησεν ἀπὸ σαρκὸς καὶ αἵματος,
ἀπὸ τῶν φυσάντων καὶ ἀπὸ τῶν ἐγγόνων,
ἀπὸ τῶν συνήθων, ἀπὸ τῶν ὁμηλικῶν, ἀπὸ
τῆς πατρίδος ἀπὸ τῶν πόλεων, ἀπὸ τῶν ἀγο-
ρῶν, ἀπὸ τῶν ὄχλων καὶ δήμων καὶ πάντων
τῶν περικοσμίων; Τίς ἡμᾶς ἐπεισε δούλους
ἑαυτοὺς ἐκδοῦναι τοῖς πνευματικοῖς ἡγουμέ-
νοις καὶ πατράσι, καὶ ἀναλαβεῖν τὸν ἀσκη-
τικὴν ἀγῶνα τὸν δι' ἐγκρατείας ἀγρυπνίας
τε καὶ χαμευνίας διανυόμενον καθεκάστην.
Τίς ἡμᾶς ἐφώτισε βλέπειν ἀδιαστρόφως, καὶ
μὴδὲν μέγα νομίζειν χρυσὸν ἢ ἄργυρον, καὶ
κάλλος καὶ φαντασίαν, αὐτὸ τὸ βασιλικὸν
διάδημα καὶ τὸ πορφυρικὸν περιβόλαιον· ἀλλ'
αἰρετώτερόν τι μᾶλλον καὶ ἀξιοματικώτερον
καὶ ἐντιμώτερον ἡγεῖσθαι τὸ ταῦτα τὰ ῥάκια
καὶ πολυῤῥαφα ἱμάτια περιβεβλησθαι, καὶ ἐν
αὐτοῖς ὑπὲρ τὰς λαμπρὰς χλαίνας ὑπερσεμνύ-
νεσθαι. Τίς ἐδυνάμωσεν ἡμᾶς φυγεῖν ὕλην καὶ
σάρκα καὶ τοῖς ἄνω συναρμυῖσθαι διὰ τῆς
παρθενίας καὶ ἀφθόρους καὶ ἀμνοὺς δια-
μένειν κατὰ τοὺς ἀγγέλους;

Ταῦτα τοίνυν τὰ ἡμέτερα, ὧ ἄδελφοί,
ἐγκαυχήματα, ἃ ὁ θεὸς ἐδωρήσατο ἡμῖν ἀγα-
πήσασιν αὐτὸν καὶ ποθήσασιν τὰ μέλλοντα,
φῶς ἀπρόσιτον, δόξαν αἰώνιαν, χαρὰν ἀνεκλά-
λητον, εὐφροσύνην ἀδιάλειπτον κληρονομίαν
αἰώνιον, βασιλείαν οὐράνιον, χοροστασίαν
ἀκατάλυτον, θεωρίαν τρισμακάριστον, πλου-
τῶν ἀρρέυστον, πᾶν εἴτι καλὸν καὶ τερπνὸν
τῶν τοῖς ἁγίοις ἀγγέλοις καὶ μακαρίοις ἀπ'
αἰῶνος πατάρσιν ἀπηγγελμένων. Επεὶ οὖν
ταῦτα οὕτως, βλέπομεν καὶ προσέχωμεν μὴ-
ποτε ἀνθαιρώμεθα τὰ ἐναντία, καὶ φθάσωμεν
κατόπιν τῶν βιωτικῶν διαζόντων. Διὸ ἐγνί-
σωμεν ἑκυτοὺς εἶτι καὶ φροντίσωμεν ἀπὸ νοῦς
καὶ αἵματος καὶ καρδίας καὶ σώματος, καὶ
μηδόλως δῶμεν παρῥησίαν τῇ δαίμονι· λόγος
λόγον καταπιάζει, καὶ βλέμμα σκαμβάζει,

exuamus mundanas tenebras, et intellē-
ctus luce vestiamur: spectemus coelum
sursum, et cognoscamus creatarum re-
rum rationem: et cum omnia dimiseri-
mus, omnibus imperitamus. O quam gran-
dis professio haec! Quis nos secrevit a
carne et sanguine parentum nostrorum
atque filiorum, a familiaribus, a coaeta-
neis, a patria, a civitatibus, a plateis, a
turbis et populis et mundanis omnibus?
Quis nobis persuasit, ut nosmet tradere-
mus spiritualibus praepositis patribusque
servos? et asceticum certamen suscipemus
cum continentia vigiliis et humi cuba-
tione quotidie peragendum? Quis nos illu-
minavit recto semper intuitu spectaremus,
nihilque magni aestimaremus, non aurum
vel argentum, non pulchritudinem et
pompam, ipsum regale diadema et pur-
pureum vestimentum; sed optabilius po-
tius et aestimabilius et honorabilius re-
putaremus his saepe resartis centonibus
indui, et ipsis, plusquam splentis laenis
gloriarī? Quis vires nobis addidit fugiendi
a carne sanguine, et superis nos applicare
per virginitatem, et inviolatos purosque
angelorum instar perseverare?

Haec itaque gloriationes nostrae sunt,
fratres, quas Deus concessit nobis dili-
gentibus eum, et futura affectantibus,
nempe lucem inaccessibilem, gloriam sem-
piternam, gaudium ineffabile, laetitiam
incessibilem, aeternam haereditatem, cae-
leste regnum, tripudium indesinens, vi-
sionem beatissimam, opes non fluxas,
omne quidquid pulchrum est atque incun-
dum, sanctis angelis, beatisque a saeculo
patribus repromissum. Quae cum ita se
habeant, videamus et attendamus, ne con-
traria praeferamus, et eos qui mundane
vivunt, sectemur. Igitur adhuc nosmet
purificemus, et cauti simus circa mentem,
sanguinem, cor, et corpus, neque fidu-
ciam daemioni praebeamus. Sermo Ser-

βλέμμα, καὶ ἀμέλεια ἀμέλειαν περιέπει, καὶ κατὰ μικρὸν μικρὸν γωνιάζοντες καὶ ἰδιάζοντες καὶ ὡς νυκτικόρακες εὗρισκόμενοι ἀποκύομεν τὸν τῆς ἀμαρτίας θάνατον. Μὴ οὖν, τέκνα, οὕτως μὴ, δέσμαι καὶ ἀντιβολῶ, προσέχετε ἅπ' ἀλλήλων· ἐκ τοῦ πλησίον καὶ ἡ ζωὴ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τὸν εἰπὼντα ἐλεεινὸν τὸ θάραττον τοῦ αἰωνίου πυρὸς τὸ ἀνταπόδομα. Μὴ εἰπῆς· ἐπανελθὼν ἐπανῆκα· μὴ φθέγγῃ χρόνιων ἐχρόνισα· μὴ λογίσῃ δυναμωθεὶς ἐδυναμώθην· μικρὰ ἀμέλεια, κατακρήνησις ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀφυλάκτως σε προσλαμβάνουσα καὶ χειραγωγοῦσα εἰς τὸ θάραττον τῆς ἀμαρτίας καταβάλλει. Σκοπεῖτε καὶ ὁρᾶτε μικροὶ καὶ μεγάλοι, προάγοντες καὶ ἀκολουθοῦντες, ἀρχοντες καὶ ἀρχόμενοι, ἄνω ἐμακαρίσθημεν· ὡς ἐταλανίσθημεν, ἄνω ἐδοξάσθημεν, ὡς ἡτοιμάσθημεν ἄνω ἀγγελικῶς, ἐξιώσαμεν· ὡς σατανικῶς ἐπορεύθημεν, συνεβρεν αὐτῷ, φησιν, εἰ οὐκ ἐγεννήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκείνος· συμφέρει καὶ ἐπὶ τῷ τοιούτῳ ταῦτα ἐρεῖσθαι· πλὴν ἀνακτέον καὶ ταῦτα ἐρεῖσθαι· πλὴν ἀνακτέον καὶ ἐπιστρεπτέον καὶ ταῦτα οὐ λυπεῖν ὑμᾶς θέλων ἀνεθέμην τῇ παρουσίᾳ κατηχήσαι· ἀλλ' ἵνα, τέκνα μου, διὰ τῆς προαγγελείας τὴν ἐρχομένην ῥομφαίαν τῆς ἀμαρτίας ἐξ ὑμῶν τε αὐτῶν, κἄμοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἐξέώσαμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΛΘ'.

Τὴν ψυχόλεθρον φευκτέον παρόρησιαν.

TEKNA MOY ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ
ΤΙΜΙΩΤΑΤΟΙ,

Οὐκ ὀκνηρὸν μοι ἐστὶ τὸ λέγειν καὶ καταπαύειν ὑμᾶς τοῖς λόγοις τῆς ἀληθείας συχνότερος, ὥστε μὴ ἐξ ἀγνοίας ἢ ἐκ καταφρονήσεως περιπέσῃ τις ὑμῶν τῷ κέντρῳ τοῦ θανάτου, ὅπερ ἐστὶν ἡ ἀμαρτία· παραδῶς

monem urget, intuitus intuitum obliquat, neglectus neglectum fovet, paulatinque in angulum flexi et solitatem degentes, quasi bubones inventi peccati mortem parimus. Non itaque sic, filii, non ita, oro quaesoque: cavete ab invicem alterari: a proximis vita et mors, ut ille ait. Aeterni ignis barathrum miseranda oppido remuneratio est. Ne dicas: Revertens redii: ne item dicas: Demorando demoratus sum: ne cogites, viribus auctus convalui: levis neglectus, spreta simul cautela sibi subrepens et abripiens, in peccati barathrum proiicit. Observate et videte parvi et magni, duces et asseclae, superiores et subiecti: antea beati dicebamus, nunc miseri deploramur: antea gloriosi, nunc contempti: antea angelico more viximus, nunc satanico utimur. Utile, inquit erat homini illi si natus non fuisset: quae verba de homine quoque nostro dici queunt. Sed iam me revoco, inhibeoque; neque haec vos contristandi causa in praesente catechesi recitavi; sed ut praemonendo, o filii mei, supervenientem peccati gladium a vobis usque a me misero divertamus: in Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria est potentia cum Patre et Spiritu Sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XXXIX.

Exitiosa animae fugienda fiducia.

FILII MEI SPIRITALES ET FRATRES
REVERENDISSIMI,

Haud mihi molestum est loqui et communicare vos frequentius veritatis sermonibus, ne quis forte vestrum ex inscitia aut neglectu mortis stimulum perpetiatur, quod est peccatum, dum mandatum

τὴν ἐντολὴν καὶ πράξας ἂ μὴ βέμης. Ὅποτε καὶ τοῦτο ποιοῦντες εὐρίσκουμεν τὸν κακότεχνον Σατανᾶν ἐνεργοῦντα ἐν τισι, ἐφ' ὧς μέγα μοι πένθος καὶ λυπὴ κατατῆκυσσα. Διότι πάντων ὑφ' ὑμῶν κατ' οἰκονοῦν τρόπον ἡμαρτημένων, ἐγὼ ὁ παμβέβηλος ὑπέξω τὸν λόγον ἐν ἡμέρᾳ δικαιοκρισίας καὶ ἀποκαλύψεως τῷ δεσπότῃ θεῷ, μὴ προαγγείλας, μὴ προσφασισάμενος καὶ προδιδάξας. Οὐαὶ οὖν μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ διαγγέλλωμαι ὑμῖν. μᾶλλον δὲ οὐαὶ μοι, ὅτι μὴ ὦν ἄξιός με καὶ πρόβατον ὀνομαζέσθαι, ποιμένος ἐπέχω τάξιν. Τίς ἡ ἀπολογία; ποταπὴ ἡ πρόφασις; Σκότους μου ὄντος, φωτίζειν ἄλλους· πεπληγμένου καὶ ἡλκωμένου πᾶσι, ἱατρύειν τοὺς ἀσθενοῦντας· ἀλλὰ φέρω διὰ τὴν ὑμῶν ἀγάπην καὶ τὴν πατρικὴν κέλυσιν πυρὸς γέννησις ὑπέκκαυμα γενέσθαι μόνος, ἢ ὑμᾶς καταβλάψαι. Εγὼ γάρ, ἀδελφοί μου, ὁρῶ κατ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ ἀποβλέπω ἡλίκον τὸ κριτήριον τοῦ θεοῦ, καὶ ὅπως ἐπιζητεῖ ἄρτιον εἶναι τὸν ἄνθρωπον ὁ θεὸς πάσῃ ἀρετῇ πεπληρωμένον, μάλιστα τὸν προεστῶτα τοῦ λόγου. Τι οὖν ποιήσω; πρὸς τί ἀποβλέψω; τίνα συναγωνιστὴν διέξομαι; Ἐν οὖν γὰρ ἔργον ἐστὶ τὸ τὰς ὑμετέρας εὐχὰς ἐπιδίδοσθαί μοι· ὅπως ἐν αὐτοῖς στήριζόμενος, ἰσχύσω καλῶς ἡγεῖσθαι καὶ ἀνταγωνίζεσθαι πρὸς τὰ οἰκῆα πᾶσιν, καὶ κατευοδοῦσθαι ἐν τῷ θελήματι τοῦ κυρίου.

Βασιλεία οὐρανῶν πρόκειται, ἀδελφοί μου, ἀρπάζωμεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐργασίας τῶν θείων ἐντολῶν. Μὴ φιληθονήσωμεν· μὴ κατάρραθυμώσωμεν· ἔτι βαγῶμεν κόσμου καὶ τῶν ἐν κόσμῳ, τοῦ κλύδωνος τῶν παθῶν ὑπερπλεύσωμεν, τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ὑπεραρῶμεν. Διασωσώμεθα ἑαυτοὺς εἰς τὸν ἀκύμαντον λιμένα τῆς αἰωνίου ζωῆς. Οἷον πικρὸν τῆς ἀμελοῦσιν πρόκειται κολαστήριον; οἷος θυμὸς καὶ ὀργὴ ἐπὶ πᾶσαν ψυχὴν ἀνθρώπου τὴν κατεργαζομένην τὸ κακὸν, χριστιανοῦ τε παντὸς, πλείον δὲ ὅμως μοναχοῦ;

transgreditur, et quod nefas est operatur. Nam quamvis munere hoc nostro fungamur; nihilominus comperimus malum artificem daemonem in aliquibus praevalere; quae res mihi magnum luctum et cruciantem tristitiam creat. Quare quicumque vestrum aliquo modo peccaverit, ego impurissimus rationem reddam die iudicii et revelationis Domini Dei, si non praemonuerim, non praemuniverim, non ante docuerim. Vae itaque mihi nisi vobis denuntiaverim; immo magis, vae mihi, quia cum ne ovis, quidem nomine dignus essem, pastoris gradum teneo. Quam defensionem amabo vel quam excusationem, quod cum sim tenebrae illuminare alios velim; percussus autem et vulneratus passionibus medicinam aegrotantibus faciam? Sed ob mean erga vos caritatem, et patris nostri iussum gehennae quoque incendium malim perpeti, quam vobis nocere. Ego enim, fratres mei, quantum sit Dei iudicium specto, et quomodo perfectum Deus quaerit et omni virtute cummulatum, praesertim si concionandi muneri praesit. Quid ergo agam? quonam respiciam? quemnam mihi auxiliarem sumam? Una mihi re opus est, nempe ut preces vestrae mihi faveant, quibus roboratus bene praesse potero, et cupiditatibus meis obsistere, recteque in voluntate Domini dirigi.

Regnum coelorum proponitur, fratres mei; rapiamus illud divinorum mandatorum observantia. Nolumus voluptatem adunare neque ignaviam: separemur a mundo mundique rebus, perturbationum procellae supernatemus, malitiae spiritibus superiores simus, salutem in imperturbabili aeternae vitae portu quaeramus. Quam acerbum negligentes manet supplicium! Qui furor, quae ira cuilibet hominis animae perversa operantis, omnis quidem Christiani, magis tamen monachi! quia

ὅτι καθόσον ἐτιμώθημεν, κατὰ τοσοῦτον καὶ ἀπαιτηθησόμεθα τὸ ἀμώμητον τῆς πολιτείας. Πρὸς μικρὸν γοῦν ἔστι τὸ ἐκ τῆς βίας θλιπτικὸν καὶ αἰδίου τὸ ἐκ τοῦτου ἀπολαυστικόν, ἐν ἔξει γενομένων ἡμῶν ἀγαθῇ τῇ ὑπερστυβίᾳ. Τοῦτο καὶ ἐν βρώματι, τοῦτο καὶ ἐν ὕπνῳ, τοῦτο καὶ ἐν θυμῷ, καὶ ἐννοίαις πονηραῖς, καὶ ἐν παντὶ ἄλλῳ· ἐὰν γὰρ στέρξωμεν καὶ καταβιάσώμεθα, δυναμοὶ ἡμεῖς ὁ θεός, καὶ εὐήλατον καὶ πρᾶντ' εὐρίσκουμεν τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς· ἡ δὲ ἁμαρτία ὀυσκολώδης καὶ κρημνώδης καὶ θλιπτικὴ σκοτεινὴ καὶ μυσταρὰ καὶ πανολέθριος τοῖς μετιούσιν αὐτήν. Δεῦρο δὴ οὖν λοιπὸν, τέκνα μου, ἐπὶ τὴν τεθλιμμένην καὶ ἀθλιπτον καὶ στενὴν καὶ εὐπλάτυντον ὁδὸν τοῦ θεοῦ πορευσόμεθα· τὸ εὐτονον ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις ἡμῶν ἐπιμενέτω, καὶ τὸ εὐψαλτον τὸ εὐλαβητικόν, τὸ πρὸς ἀδελφοὺς ἀγαπητικόν καὶ ἀπαρρήσιαστον· μέγα γὰρ κακὸν ἡ παρρησία καὶ θανάσιμον πρᾶγμα. Καὶ ὁ πολῦπειρος διάβολος· εἰ μὴ προσέχει τις, ὁξέως ἐνσκήπτει καὶ παρεισδύει καὶ τιτρώσκει τῷ βέλει τῆς κακίας αὐτοῦ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν διαδεικνύς πρόσωπα φιλόκαλα νεηλίκων προσερεθίζων μειδιάσμασι φιληδόνοις τοὺς ἑκατέρους εἰς ἕξασιν παθῶν· ὅτε γὰρ τὸν ἕνα ἐξαπατήσας καταπάσει ἀγαπᾶν πορνικῶς τὸν πρὸς ὃν τὸ πάθος πειράται ἀντιπεπονθέναι καὶ ἀντιφίλτρως ἔχειν πρὸς ἐκεῖνον. Εἴτα ἔλκονται ἀλληλοδοσίαι ὁράσεων καὶ διαβλεπτισμοὶ καὶ διαχύσεις ψυχικαὶ καὶ πυρκαϊαὶ φιληδονίαι. Καὶ εἰ μὴ πολλὴ βοήθεια θεοῦ, σκέπη τε πατρικὴ, διάγνωσις τε τοῦ πειρασμοῦ παρὰ τῶν πανθανόντων, ἐκεῖ ὁλέρος καὶ σωδομιτικὸς ἐμπρησμὸς καὶ γωμορρήτικὸς ἀφανισμός. Ἀλλὰ φύγωμεν πάντες, ἐγὼ τε γὰρ πρῶτος ποροπειρασθεὶς ὁρέγω ὑμῖν χεῖρα τοῖς πανθάνουσιν· μεγάλη δὲ ἀσφαλεία φυλακὴ ὀφθαλμῶν, ἐξαγόρευσις ἀληθινή.

Ἀλλ' οὖν μὴ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς παρρησιασώμεθα· μένει γὰρ καὶ ὧδε ὁ θάνατος, καὶ τοῖς ἀγνωοῦσιν οὐκ ἀναγκαῖος εἰς φανέρωσιν πλὴν ἅπασι φυλακτέον, ἵνα μὴ ὁ ἀμαθὴς τοῦ

quanto magis honorati fuimus, tanto severius a nobis exigatur innocentia vitae. Brevi ergo tempore vim nobis molestam faciemus et sempiternam hinc delectationem; postquam bonum mentis statum cum modico conatu adsecuti fuerimus; sive de esca agitur, sive de somno, sive de animi motibus et pravis cogitationibus, vel alio quolibet. Nam si voluerimus et, conati fuerimus, vires sufficit Deus; planamque et facilem virtutis viam comperimus. At peccatum molestum, praeceps, crucians, tenebrosus, invisus, et auctoribus suis exitiale. Agesis, ergo deinceps, fratres mei, per molestam, simul et iocundam, artam pariter et latam Dei viam gradiamur. Maneat constantia nostra ad vigiliis: pietas ad psalmodiam: caritas erga fratres, et humilitas; grande enim malum est atque mortiferum fiducia sui; et callidus diabolus, nisi quis caveat, velociter irruit et subintrat et vulnerat malitiae suae telo corda nostra: ostendens ornata capita iuvenum, proiciens voluptarios utriusque partis visus, ad inflammandas cupiditates. Nam cum unum deceptum ad alium turpiter amandum impulerit, dat operam ut alter hic mutuam pariter cupiditatem et amorem erga illum experiat. Hinc sequuntur mutui intuitus atque conspectus, animorum expansiones, et voluptatum incendia; et nisi multum Dei auxilium adsit, et spiritalis patris tutela, et tentationis manifestatio ab iis qui patiuntur, ibi exitium et sodomiticum incendium, et gomorritica ruina. Sed refugimus omnes; egoque inprimis tentationem expertus, manum vobis extendo patientibus. Magna autem cautela est custodia oculorum, sincera confessio.

Sed ne erga quidem nos ipsos incautissimi: iacet enim heic quoque mors, quod ignorantibus manifestare necessarium non est; sed tamen omnibus cavendum est, ne

χείρονος τῇ ἀγνοίᾳ ἔλθοις τὸ θόρον τῆς ἀπωλείας. Οἴδατε ὃ λέγω πεπονηότες οἱ τοιοῦτοι· μὴ ἄψῃ, θίγῃς μέλος σου παντοῖον, μὴ καταβλέψῃ τὴν γύμνωσίν σου, ἵνα μὴ τὴν τοῦ Χαναάν ἀράν ἀπενέγκῃ. Οὐδὲ γὰρ ἄλλω ἐνισχύθη πλημμελήματι ὃ πεπτωκὸς μέγας· σκύλος ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἔφη ὁ θεὸς Ἀντωνίας, ἡ τούτου κλῆν ἐπὶ τὸν τύπον τοῦ πνεύματος οὐκ ἀπεκάλυψεν ὁ πάνσοφος. Ἐστὶ γὰρ πορνεία καὶ μὴ πλησιάζοντι ἑτέρῳ σώματι. Βλέπετε πῶς περιπατεῖτε· μὴ σπάσῃς ἐλάνθων καὶ ὅτε τὴν χρεῖαν ποιήσῃς τὴν ἀναγκάειαν, εὐσχημόνως καθήμενοι, καὶ ὕδωρ ποῖτε, μὴ κατανοοῦντες μηδ' αὐτὸ χέμενον, μὴ δὲ προσπαύοντες δακτύλῳ τὸ μέλος. Ὁ ἄνθρωπε ταλαίπωρε, οἶδας τί λέγει ὁ ἀπόστολος; Ὅτι μὲ τίς ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου. Θηρίῳ συνοικεῖς, ἀγρίῳ λένοντι τῇ σαρκί· εἴην μὴ ῥομφαίαν κατ' αὐτοῦ ἀνατείνῃς, ἥρπασέ σε, συνέτριψεν, ὥλεσεν· ἔργον σοι ἐστὶ τῷ δράκοντι χειραφεῖν καὶ δακτυλάπτειν ἀγαπητικὸν καὶ μετὰ τόξου καὶ ῥομφαίας ἐστάμενον ἄθροιστον διαμεῖναι, καὶ ὑπάντων ἐλεήσατέ με, τέκνα μου, καὶ ἀδελφοὶ ἐλεήσατε, καὶ μὴ μετὰ τῶν ἀμυθήτων μου κακῶν συνεπιβάλοιτε, καὶ πῦρ ἄλλο ἐπὶ τὴν κεφαλὴν μου. μᾶλλον δὲ καὶ τὴν οὐρανὴν μοι ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον κακίαν διασκορπίσατε ταῖς ἀγαθοεργίαις ὑμῶν· γέγραπται γὰρ ὅτι· Υἱὸς σοφός· εὐφραίνει πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν ἀπολείπουσαν αὐτῷ ἀσυνεσίαν συγγνωμονεῖ. Ταῦτα οὖν λαβεῖν ὑμῖν χρεῖα, καὶ ἀλλήλοις πείραν διδόναι καὶ λαμβάνειν, ἐξ ὧν καταπανθάνομεν καὶ εἰς κρυπτότερα, καὶ ἐπιβάλλειν τὸν λόγον, καὶ μὴ λογίζεσθαι αἰσχύνῃ τὴν διήγησιν· μᾶλλον γὰρ αἰρούμεθα ἐντρεπτικὰ λαλεῖν ἥπερ πράττειν. Ασφάλεια γὰρ ὀχυρὰ καὶ ἀποτροπὴ τοῦ διαβόλου εἰσέρχεται ἐνταῦθα. Ἰσχύετε ἐν ταῖς διακονίαις ὑμῶν· κραταιοῦσθε ἐν τοῖς ἔργοις ὑμῶν· ἀναβαστάζετε ἀλλήλων τὰ βάρη ἐν ἐλπίδος χαρᾷ, ἐν εὐσεβείᾳ πνευματικῆς εὐφροσύνης· αὐξάνεσθαι καθεκástην· καὶ τελειοῦσθε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ

vitii ignarus ad perditionis foveam per suam ignorantiam deveniat. Scitis quid dicam, vos qui haec passi estis: cave tangas, cave contrectes quodlibet membrum tuum, cave nuditatem tuam aspicias, ne forte Chanaani maledictionem reportes. Neque enim alio victum fuit, quam hoc peccato, illud quod cecidit magnum deserti columen, ut ait divus Antonius: etiamsi capis modum sapientissimus praedictus non revelavit; fit fornicatio quaedam etiam ab eo qui ad alienum corpus non accedit. Videte quomodo ambuletis; cavete ne mortem vobis attrahatis; et cum naturali necessitati servitis, decenter sedete, nec aqua defluentem conspiciatis neque digito membrum tractetis. O homo infelix, scin' quid dicat apostolus? Quis me liberabit de corpore mortis huius? Cum bellua versaris, cum saevo leone: carne. Nisi gladium contra hanc intendes, rapitte, conteret, perdet. Res tibi est cum draconis contactu, manu digitisque faciendo: satis tibi erit, si arcu gladioque utens inviolatus permanseris et morte immunis. Miseremini, filii mei fratresque, miseremini, ne velitis cum innumeris aliis malis meis alium adhuc ignem in capite meo cumulare: sed meam potius super omnem hominem perversitatem vestris bonis actibus dispellite. Scriptum est enim, quod filius sapiens laetificat patrem suum, et deficienti eiusdem sensui veniam dat. Haec vos accipere oportet et aliis in vicem impertiri et suscipere, quatenus patimur, et insuper in occultioribus: et vobis exponere, nec pudori haberi narrationem: etenim malumus abominabilia memorare quam agere. Sic enim fit munita securitas, et diabolo aditus obstruitur. Convalescite in ministeriis vestris: fortiter operamini, alter alterius onera portate, cum laeta spe, cum gaudii spiritualis pietate: crescite in dies, et perfecti estote in Christo Iesu Domino no-

ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

stro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ Μ'.

SERMO XL.

Ἐκ τοῦ κατηχεῖν οὐ μικρὸν κέρδος φέρειν.

Non parvum fructum ex catechesi referre.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

FRATRES ET PATRES ET FILII,

Ἐρωτῶ τίνας ἕνεκεν γίνεται ἡ κατήχησις, ἧρα ἵνα μόνον πρὸς ὅραν ἀναγνωσθῇ καὶ τέρωμεν ὑμῶν τὰς ἀκοὰς τυγχόν, ἢ αὐτοὶ ἐπαινέσθῃ με ἐκ διαθέσεως ἢ καὶ πρὸς χάριν; Οὐδαμῶς· μὴ οὕτω τέκνα· ἀλλὰ διὰ τοῦτο ῥέσκεται, ἵνα ἐνωτίζησθε τὰ λεγόμενα, καὶ ἡ δύναμις ἐνιζάνῃ ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν, καὶ φέρῃ τινὰ καρπὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ, συνεπικουρούσης τῆς εὐχῆς τοῦ πατρός μου δι' ὑμῶν. Εγὼ δὲ ὡς τὰ πολλὰ ἐν τοῖς πολλοῖς, οὕτως ὁρῶ, ὅτι ἅμα τῆς ἀναγνώσεως καὶ εὐδὲς παρελθεῖ τὰ λεγόμενα· καὶ ὡς ὅτι οὐδὲ ἐσημάνθη ὑμῖν τι περὶ τῶν προρρήθέντων. Εὐδὲς γὰρ ἐξερχόμεθα μετὰ τὴν ἀποπλήρωσιν καὶ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐμπίπτομεν κατηγορήμασι· ὁ μὲν γὰρ ἀρχεται ἀκαίρως συντυγχάνειν· ὁ δὲ ἀφαιρὲι ἐπερωτῶν· ἄλλος γογγύζει· ἕτερος ἀποδυσπετεῖν πρὸς τὸ καλοῦν ἔργον· ἄλλος ἐνδιαβάλλειν καὶ διεγείρειν μάχας, καὶ ἕτερος λοιδορεῖν καὶ ὁ μὲν ὑποκρύπτειν παρὰ τὰς γωνίας τοῦ μοναστηρίου, ὁ δὲ ἡλίου λάμποντος μόλις ἐκνίστασθαι τοῖς κοίτης καὶ καθέζεσθαι ἐν τῇ ἐργοχείρῳ. Τὰς γὰρ νωτείας καὶ τὰς ἐκλύσεις, καὶ τοὺς νυσταγμοὺς καὶ τὰς παρειμένας χεῖρας, καὶ τὰ παραλελυμένα γόνατα, καὶ τὴν τοῦ ὅλου σώματος ἐξάτονον ὀκλασιν περιήμι λέγειν.

Μὴ οὕτω τοιγαροῦν, τέκνα· μεθ' αὐτῶς, ἵνα μὴ ἀκούσητε· Οὗτος ὁ λαὸς τοῖς χυλίσιν με εὐλογεῖ, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρῳ ἀπέχει ἀπ' ἐμοῦ. Μάτην δὲ σέβονται με· ἀλλ' ἐπὶ ἀκούσωμεν τοῦ σωτηρίου λόγου· εἴτε διὰ κατηχήσεως, εἴτε δι' ἐπακροάσεως τῶν θεοπνεύ-

Rogo quam ob causam fiat catechesis. Num ideo tantum, ut per horam legatur, et aures vestras fortasse oblectemus, vel ut vos laudetis me vel animi affectu vel ad gratiam? Nequaquam. Non ita, filii, sed ideo dicitur, ut dicta audiat, eaque fructum aliquem pariant per gratiam Christi, adiuvante simul patris mei per vos oratione. Ego tamen saepe et in multis hoc animadverto, quod facta lectione, statim verba praeterlabuntur, neque in vobis quicquam de nuper dictis impressum est. Statim ac enim completo sermone egredimur, in easdem culpas incurrimus: alius enim incipit intempestive convenire, alius inconsiderate interrogare, alius murmurare, alius stomachari commissum opus, alius iurgia serere et suscitare, alius conviciari: et alius se conicere in monasterii angulos, alius sole splendente vix lecto surgit ut ad manuale opus sedeat. Nam tarditates, et languores, et dormitationes, et lentas manus, et resoluta genua, et totius corporis enervem prigratiam mitto dicere.

Non ita ergo, filii, non ita; ne illud audiat: populus hic labiis mihi benedicit, corde autem longe est a me; et frustra me colunt. Sed statim ac salutarem sermonem audivimus sive per catechesim, sive per inspiratarum scripturarum lectionem qua-

στων γραφῶν, καὶ οἶαν ὥραν συμβῆ, γε-
νηθήτω ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν κίνησις φόβου
θεοῦ, σπινθήρ ἀγάπης αὐτοῦ, ἐπιθυμία προ-
κοπῆς, ἐφ'esis ἐργασίας τῶν ἁγίων ἐντολῶν,
ἵνα ἀξιωθῶμεν τῆς αὐτοῦ βασιλείας, ἧς γέ-
νοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φι-
λανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ·
ὅτι αὐτῷ δόξα, καὶ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ
καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΑ'.

Πυρὸς παφλασμὸν ἐννοεῖν ἐξωτέρου,

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΙ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εἰ καὶ τῷ σώματι ἀσθενῶ, ἀλλὰ μα-
κρὸν δύναμαι λέγειν, ἵνα τοίνυν μὴ θάθυμιάς
καὶ ὀκνηρίας ἀπενέγκωμαι ἔγκλημα μικρόν
τι κατηχῆσω ὑμᾶς· μήπως τις καὶ ἀσθενῶν
ἐν ὑμῖν, καὶ κοιμώμενος κατὰ ψυχὴν, καὶ
γρηγορῶν ἐν κακοῖς, μὴ ἕτερος ἐκλειπωῶς
ἀπὸ δόξης τῶν ἐμπυριζόντων παθῶν καὶ
ἐπιδεῆς ἐστι σταγόνος λόγου ἀναψύχοντος
αὐτόν· ἢ ἄλλος λιμαγχονούμενος οὐκ ἄρτω
καὶ ὕδατι, ἀλλὰ λόγῳ· οὗ καὶ ὁ λιμὸς κατὰ
ψυχὴν θανάσιμος. Ἰδοὶ ὁ θεὸς ὡς περιπατεῖτε
καὶ ἔχοιτε περιπατῆσαι ὡς ἀναστρέφεσθε, ὡς
ἀπογυμνάζεσθε ὡς τηρεῖτε ἑαυτοὺς λόγῳ καὶ
παντὶ κινήματι τῆς ἐνθέου πολιτείας. Βοη-
θήσατε οὖν τῇ ἀθλιότητί μου, διὰ τῆς ὑμῶν
εὐσθενείας· ἀναβαστάζετε ὡς τέκνα φιλόσ-
τοργα, σπλάγχνα ἀναλαβόντες οἰκτιρμῶν,
πατέρα ἀχρεῖον. Ἰστώρηται οὖν ὅτι καὶ τῶν
πεινῶν τινὰ γεγηρακότα τὸν πατέρα κατὰ
συζυγίαν προσυποβαστάζοντες ταῖς πτέρυξι,
διαμείδουσι τόπον ἐκ τόπου· ἐμὲ οὖν οὐ ταῖς
σαρξίν, ἀλλὰ ταῖς ἁμαρτίαις ὑπεργηράσαντα,
ὡς εἴρηται, ἀναλαμβάνετε, ἀνακαινίζετε, ἀνα-
θάλλετε. Τοῦτο ὅτι ἐστι τὸ ἕκαστον ὑμῶν τη-
ρεῖν τὴν ἀγάπην ἐν τῷ συνδέσμῳ τῆς εἰρή-
νης· ἔχειν τὸν κύριον ἐκ δεξιῶν πρὸς τὸ μὴ
σαλεύεσθαι κατὰ πᾶσαν ὥραν μὴ πρὸς ἐπι-

cumque hora id accadat; fiat in corde ve-
stro motus timoris Dei, scintilla caritatis
eius, proticiendi desiderium, appetitus
sancta observandi mandata, ut digni re-
gno illius flamus; gratia et benignitate
Domini nostri Iesu Christi; cui est gloria
et potentia cum Padre et Spiritu sancto,
nunc et semper, et in saecula saeculo-
rum. Amen.

SERMO XLI.

Ignis exterioris ardorem cogitare.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Quamquam corpore aeger, breviter
tamen possum disserere. Ne ergo secor-
diae ignari aequae notam subeam, exigua
vos catechesi alloquar, ne quis vestrum
infirmus et quod ad animum attinet dor-
miens, vitiis autem advigilans: alius
autem siti veluti deficiens urentium pas-
sionum, gutta egeat refrigerantis eum ser-
monis: vel alius denique non panis patia-
tur famem aut aquae sitim, sed sermonis;
cuius revera fames mortifera animae est.
Videat Deus quomodo vosmet habeatis et
quomodo sitis habituri: quomodo conver-
semini, quomodo exerceamini: quomodo
vosmet in verbis et motu religiosae vitae
geratis. Subvenite itaque miseriae meae
vigore vestro; sustinete ut filii benivoli,
cum misericordiae visceribus parentem
invalidum. Narratur enim aves esse quas-
dam, quae senem parentem coniugatis
alis susceptum de loco in locum transfe-
runt. Me itaque non carne, sed peccatis
admodum inveteratum, ut dixi, suscipien-
tes, renovate atque fovete. Hoc autem
fiat, si unusquisque vestrum caritatem
in vinculo pacis conservet: si habeat a
dextris suis Dominum, quominus ulla hora

θυμίαν, μὴ πρὸς θυμὸν, μὴ πρὸς φθόνον, μὴ πρὸς γέλωτα, μὴ πρὸς ἀργολογίαν, μὴ πρὸς ἄλλό τι τῶν κατασπώντων εἰς πέτατρον ἔχου. Τίς ἐστὶ τέκνα μου, ὁ μὴ κρατούμενος ὑπὸ τὸν ἄδην οἶδατε τί λέγει ὁ ἅγιος Δωρόθεος. ὁ ὑπὸ μηδεμιᾶς ἁμαρτίας κατεχόμενος· ἀετὸς γὰρ φησιν ἵνα ὁ λαστὴς ἔξω τύχη κρατηθῇ δὲ μόνον ὑπὸ τὸν ὄνυχον, ἐν τῇ παρῳδῇ ἐστὶ, καὶ ὑπὸ τὸν θηρευτὴν ἐπαρῳδεύθῃ διὰ τοῦτο προσέχετε, εὐαγγέλιον, ὅτι βίαιστων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

Οἷος μέλλει ἀπαντᾶν φόβος καὶ τρόμος ἡμῶν ἐν τῇ ἐξόδῳ· μικροῦ δαῖν ἐστοχασάμεν ἐκ τῆς προστυχούσης μοι ἀσθενείας· ἀνεκδιήγητον γὰρ ἔσχω τὸν πόνον· καὶ εἰ πρὸς μικρὰς ὥρας τηλικούτος καὶ βασανιστικὸς καὶ ἀφόρητος, τί πεισόμεθα, κύριοί μου δεσπότες, ὅτε αὐτὸς ὁ θάνατος ἤξει διασπαρραττομένης, καὶ διαρρήγνυμένης τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σαρκίου τούτου; Μᾶλλον δὲ πῶς ὑποστησόμεθα τὴν φοβερὰν ἡμέραν ἐκείνην εἰ μέλλοι τις ἡμῶν ἀμελῶς πολιτεύεσθαι. Οὔτε τῇ τοῦ ἀρχαγγέλου σάλπιγγι ἐξαναστήσονται πάντες ἄνθρωποι, καὶ εἰς κρίσιν ἐλεύσονται πάντα τὰ ἔθνη, πᾶσαι φυλαὶ καὶ γλῶσσαι. Τότε ὁ οὐρανὸς ροιζηδὸν διαλύεται, στριχθεῖα καυσοῦνται, κτίσις ἅπασα μεταποιεῖται. Ποταμοὶ αἱ ἄπειροι μυριάδες τῶν ἁγίων ἀγγέλων σὺν φόβῳ παρίστανται; Καθίσταται δὲ ὁ κριτὴς τῶν ἀπάντων· εἶτα ἐξελέγχεται πρᾶξις καὶ λόγος ἐκάστου κατὰ πρόσωπον ἡμῶν ἰστών τοὺς ἐλέγχους τῆς τε κατ' ὄψιν ἁμαρτίας τῆς τε κατὰ τόπον θέσιν καὶ τρόπου καὶ χρόνου ἀποβολῆς· καὶ μετὰ ταῦτα ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, τότε ἀπελεύσονται φησὶν οἱ τὰ ἀγαθὰ ποιῆσαντες εἰς ζωὴν αἰώνιον· οἱ δὲ τὰ κακὰ ποιῆσαντες εἰς κρίσιν αἰώνιον, ἐκεῖ ἐστὶ ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων καὶ τὸ πῦρ αὐτῶν οὐ σβεσθήσεται, καὶ ὁ σκόληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει. Προαπηλασμένων τῶν δαιμόνων καὶ κατηγκωνισμένων οἰονεῖ τὰς χεῖρας ὀπισθεν καὶ τυπτομένων ὑπὸ τῶν ἁγίων ἀγγέλων καὶ προεμδλησμένων εἰς τὴν κόλασιν. Καὶ εἴθ' ὕστερον, καὶ

commoveatur, non ad iram, non ad inviam, non ad risum, non ad vanam garritatem non ad quidvis aliud, quod ad inferni abyssum deducat. Quis est, filii mei, qui ab inferno non retinetur? Nostis quid sanctus Dorotheus dicat; nempe is qui nullo peccato irretitur. Aquila enim quamquam tota libera, si vel uno ungue retinetur, in laqueo est, et ab aucupe capta. Ideo attendite, vim vobis facite, quia violentorum est regnum coelorum.

Quantus timor tremorque in exitu obventurus est! Hoc aliqua nuper coniectura ex infirmitate mea adsecutus sum; etenim inenarrabilem expertus sum dolorem. Iam si brevi licet tantus tamque crucians et intolerabilis dolor est, quid fore putamus, domini mei herique, cum ipsa mors aderit, cum violenter abstrahetur ab hoc corpusculo anima? Vel potius quomodo tremendum illum diem sustinebimus, cum si quis nostrum socorditer vixerit? cum ad Archangeli tubam cuncti homines resurgent, et ad iudicium omnes gentes, omnes tribus et linguae. Tunc coelum magno cum fragore scindetur, elementa ardebunt, creatura universa transformabitur, cuncta innumeralis angelorum multitudo cum timore aderit: sedebit omnium iudex: mox omnis actus et verba trutina expènduntur: et faciei nostrae res coarguta obiicitur, quae nimirum peccavimus oculo, quae tali loco et modo, nec non et iacturam temporis. Et post haec in ictu oculi, tunc procedent, inquit, qui bona egerunt in vitam aeternam; qui vero mala operati sunt, in damnationem aeternam, ubi erit fletus et stridor dentium, et ignis eorum non extinguetur, et eorundem vermis non morietur. Daemonibus abigentibus, religatis quodammodo post tergum manibus, verberantibus, sanctis quoque angelis ad poenam compellentibus: atque ita dein-

οἱ συγκατάκριτοι αὐτῶν. Ἀλλὰ μὴ ἡμῖν κύριε, μὴ ἡμῖν ἀλλ' ἢ τῇ δυνάμει σου ὅς θύξαν καὶ αἶνον ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ διὰ τῆς ἐκ δεξιῶν σου παραστάσεως.

Ἐχετε τὴν μικρὰν ἡμῶν φλυάριαν, ἀντίδοτε ἡμῖν τὴν εὐπείθειαν, τὴν εὐλάβειαν, τὴν μέγαν θανάτου ἀγάπην ὑμῶν πρὸς τε θεὸν καὶ ἡμᾶς αὐτούς· ὥστε χαίροντας ἐν ἀγαλλιάσει λέγειν· Τίς χωρίσει ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ· θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμὸς, ἢ διωγμὸς, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; Οὐκ ἕνεκά σου θανατούμεθα θλήν τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πρόσβατα σφαγῆς· ὃ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΒ'.

Μὴ δεῖν τραπέζῃ λαμβάνειν ἢ διδόναι.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Διὰ Σιών οὐ σιωπήσομαι, καὶ διὰ Ἱερουσαλὴμ οὐκ ἀνέξομαι, φησὶ τὰ θεῖα λόγια. Οὐκοῦν οὐδ' ἐγὼ ὁ ταπεινὸς καὶ ἁμαρτωλὸς διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἁγίων ψυχῶν ἡμῶν οὐ καταρῥαθυμίσω κατηχεῖν ὑμᾶς τὰ τῆς εὐσεβείας διδάγματα· ἀλλὰ πάντοτε καὶ παντοίως ἐγγεῖν ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν ταῦτα. Ἄν τε οὖν ἀκούσῃ πρὸς οὐς ὁ λόγος, ἐπακηκόασιν, ἂν, καὶ ἐμοὶ κακεῖνοις τὸ ἀκατάκριτον· ἂν τε βαρύνωσι τὰ ῥήματα καὶ μὴ ἀκούσονται. Τὸ γοῦν ἑμαυτοῦ εἰμι πεπονηκώς, ἔξω δίκης τὸν πόδα βάλλον, καὶ ὀψονται οἱ βαρυκάρδιοι. Οὐκ ἀσφαλὲς οὖν ἑκάστῳ τὸ οἰκεῖον σύμπερον τηρεῖν, καὶ ἀλογεῖν τὸ τοῦ πλησίον οὐκ ἄξιον τῷ καθαρῷ σίτῳ συναφύεσθαι τὰ ζιζάνια. Καὶ εἰ ἐθεωρεῖς κλέπτην φησὶ τί ψάλλομεν, ἀλλ' ἢ συνέτρεχες αὐτῷ, καὶ μετὰ μοιροῦ τὴν μερίδα σου ἐτίθεις· καὶ οὐκ ἀποκρίνεται ἐν τῇ οἰκίᾳ μου ποιῶν ὑπερηφανίαν, λαλῶν ἄδικα οὐ κατεύθυνεν ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν μου. Διὰ τοῦτο, τέκνα μου τιμιώτατα, μὴ ἀνέχεσθε ἀλλήλων κακῶς περιπατεῖν ἀλ-

cops quicum pariter fuerint damnati. Sed non nobis, Domine, non nobis, sed nomini tuo da gloriam laudemque illo die, nos a dextris tuis constituendo.

Habetis breve meum ineptum quoque sermunculum: rependite mihi obedientiam, pietatem, vestram ad obitum usque caritatem tum erga Deum, tum etiam erga meipsum, ut laeti cum gaudio dicamus: Quis nos separabit a caritate Christi? tribulatio, an angustia, an fames, an persecutio, an periculum, an gladius? Quoniam propter te mortificamur tota die, reputati sumus quasi oves occisionis. Cui gloria per saecula. Amen.

SERMO XLII.

Non oportere in mensa quicquam accipere aut dare.

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Propter Sion non tacebo, et propter Hierusalem non me continebo, aiunt divinae litterae. Igitur ne ego quidem abiectus et peccator propter sanctarum vestrarum salutem animarum torpescam, quominus pietatis praecepta vobis personem; sed assidue et omnimode auribus vestris infundam. Quod si illi audierint ad quos sermo noster est, obtemperaverint, mihiq; et illis impunitatis erit sententia. Sin corda sua gravaverint et audire noluerint, equidem officio meo functus, extra damnationem pedem refero: gravi autem corde homines, ipsi videant. Non est ergo cuique tutum, sibi tantum consulere, et proximum non curare: neque non detrimentosum est cum puro tritico subnasci zizania. Et si videbas furem, inquit, quid psallimus? nisi quod cum eo currebas, et cum adultero portionem tuam ponebas. Neque habitaverit domi meae, qui facit superbiam; qui loquitur iniqua,

λὰ τὸν ἀγαθὸν ζῆλον, καὶ τὴν πρέπουσαν φιλαδελφίαν ἐπιδείκνυσθε ἐν ἐκείνῃ τῇ χλιαρῶς συμπρόντι καὶ μὴ προσέχοντί μου τοῖς ταπεινοῖς λόγοις.

Τοῦτο δὲ λέγω, ἵνα σωζώμεθα οἱ πάντες, φησὶ γὰρ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· ὅτι τοῦτο ἐστὶ τὸ θέλημα τοῦ πατρὸς μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς, ἵνα μὴδὲ εἰς ἀπόληται. Πάντες οὖν σώθητε, καὶ πάντες τῇ θεῷ παριστᾶν ἑαυτοὺς διαΐξεσθε καὶ προθυμεῖσθε καθαρούς, ὥσπερ καὶ ἐκτίσθητε ἐξ ἀρχῆς φέροντες τῆς θείας εἰκόνος τὴν ὁμοίωσιν, ἁμαχοι, ἀπέρπεροι. Μὴ οὖν ἐν ταῖς ἐσπεριναῖς συγκαθεδρίαις γελοιασμὸν ἀναπέμπετε, μὴδὲ ἐν ταῖς συνεργασίαις τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖτε ἔλκοντες ἀλλήλους εἰς κατάπτωσιν. Τὴν κοιλίαν μου ἀλγῶ· καὶ τὰ αἰσθητήρια τῆς καρδίας μου μαιμάσσει, φησὶν ὁ μεγαλοφρονότατος Ἱερεμίας ἐν τισὶ που τῶν θεοδιδάκτων αὐτοῦ λόγων. Ὡς δὲ ἐγὼ ὁ ἀκάθαρτος καὶ τάλας ἐπιβοῶν ὑμῖν, ὁδύνη με περιέχει καὶ βέλεσι λογισμῶν κατατιτρώσκομαι, ὅποτε ἀκούσω κακῶς ὑμᾶς ἀναστρεφόμενους. Τὸν θεὸν οὖν τὸν φοβερὸν φοβήθητε, τέκνα μου, καὶ μὴ τὸν πολὺν ὑμῶν ἀγῶνα καὶ τὸν μακάριον κόπον ἀμελεῖα τινὶ καταπροδίδωτε. Τὸν πολὺν πλοῦν διηνύσαμεν τί περὶ τὸν λιμένα, ἵνα ναυαγήσωμεν; τὴν μακρὰν ὁδὸν ἐστελλόμεθα, τί ἵνα πρὸ τοῦ καταλύματος τῶν θείων μονῶν ἀπονουστήζωμεν. Νοεῖτε ἃ λέγω· σύνεσις γὰρ ὑμῖν ἐκ θεοῦ δίδεται· ἀνδρίζεσθε, καὶ κραταιούσθω ἡ καρδία ὑμῶν. Αἰγωνίζεσθε καὶ ἐγκομβεύετε τὴν ταπεινοφροσύνην. Μὴ ἐστὲ ἰδιοτελεῖς, καὶ διὰ τοῦτο εὐρίσκεσθε οὐκ ἐκπληροῦντες τὸ πρόσταγμα μου περιχαρῶς· εἰ γὰρ νεκρώσει τις τὸ θέλημα, ὅποσον ἂν εἴη δυσχερὲς τὸ ἐπίταγμα, οὐκ ἀπαναίνεται, οὐ καταρράθυμει, οὐ συμπνιάζεται, ἀλλ' εὐμαρῶς πειθαρχεῖ καὶ ὑπαίκει, παρὰ χωρεῖ, οὐκ ἀντιλέγει, ὥς ὁ οὐδὲ τὸ ἄλογον ζῶον τῷ δεσμοῦντι αὐτῷ, ὥς ὁ θεὸς ἐρη λόγος.

non direxit in conspectu oculorum meorum. Ideo, filii mei pretiosissimi, ne invicem patiamini prave ambulare, sed bonum zelum, convenientemque amorem fraternum ostendite; si quis tepido animo interest, neque meis humilibus attendit sermonibus.

Hoc autem aio, ut omnes salvi simus. Dicit enim dominus noster Iesus Christus: Haec est voluntas Patris mei, qui est in coelis, ut nemo pereat. Ideo omnes salvamini, omnes praebere vosmet conamini puros, quomodo ab initio creati fuistis, divinae imaginis similitudinem ferentes, invicti sine ulla ostentatione. Nolite igitur in vespertinis consessibus cachinnos attollere neque inter ipsa opificia id ipsum facere, mutuo in culpam trahentes. Ventrem meum doleo, et cordis mei sensus dilacerantur, ait magna voce Hieremias in quodam inspiratorum suorum sermonum. Heic autem ego immundus et infelix ad vos clamo: Dolor me tenet, sagittisque cogitationum vulneror, quum vos male conversantes audio. Deum itaque formidabilem formidate, filii mei, et grande certamen vestrum beatumque laborem negligentia aliqua nolite pessum dare. Spatiosum cursum navigavimus; cur in portu naufragium patiemur? Longam viam confecimus, cur ante intrandum divinarum mansionum diversorium dormitabimus? Capite quae dico: namque intellectum a Deo habetis. Viriliter agite, et cor vestrum confortetur: decertate et insinuate vobis humilitatem. Nolite voluntatis vestrae esse tenaces, ne ob id videamini praeceptum meum haud hilariter exsequi. Nam si quis propriam voluntatem mortificaverit, quantumlibet molestum sit mandatum, non resistit, non pigrescit, non se gravatum putat; sed facile obtemperat, submittit se, cedit sine contradictione, magis etiam quam iumentum alliganti se, ut aiunt divinae litterae.

Λοιπὸν εἰς ἕκαστος ὑμῶν γνωσκέτω ἑαυτὸν ὅπως περιπατεῖ καὶ ὅπως ὑποτάσσεται πλὴν ὅτι καὶ γὰρ τεκμαίρομαι ἐκ τῶν ἔξωθεν κινήματων καὶ τὰ ἐνδοθεν ἀποκείμενα. Οὗν ἴδιον θέλημα μὴ ἔχων, κατὰ τὸν ἄγιον Δωρόθεον, πάλιν γὰρ τὸ αὐτὸ λέγω ὅπερ ἂν γένηται ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἴδιον αὐτοῦ ἡγεῖται τὸ γινόμενον· καὶ ὁ τοιοῦτος πάντοτε ἐπαναπαύεται. Οὐδὲ μὴ οὕτως, κοπιῶ καὶ ἀσυστορεῖ πολυτρόπως ἐξελλκόμενος ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας καὶ δειλαζόμενος, προσφασίζόμενος καὶ προσποιούμενος τοῦτο καὶ ἐκεῖνο. Μὴ οὖν γένοιτο μηδὲ ἔστω τίς οὕτως ἐν ὑμῖν ἢ καὶ γένηται πάντες δὲ τῷ θεῷ καθαρῶς λατρεύσωμεν. Ἀν δε ἐγὼ ἄλλο, καὶ ὑμεῖς ἄλλο, ἰδοὺ μάχη, ἰδοὺ διαστάσις· εἴπω δὲ δαίξετε ὑμεῖς οἱ πάντες τὸ τοῦ θεοῦ ζήτοῦντες, καὶ γὰρ τὸ τοῦ διαβόλου, παροχωρητέον τὸ ὑμέτερον καὶ τὸ ἡμέτερον οἰχίσθω· εἰ δὲ κεκρίκατε ὁ λέγω καλὸν εἶναι, τί μοι διαμάχεσθε; τί μοι δίδοτε ἀγῶνας καὶ πράγματα; Οἱ οὖν δοκοῦντες φερέποναι εἶναι προσέχετε· γῆ γὰρ ἀγαθὴ ἀνεπιμέλῃτος μείναισα διὰ χρόνου, ἀκαυθοτόκος γίνεται, ὡς γέγραπται· ἀμέλει ἐπειδὴν ἐπιτιμῶ τοῖς τοιοῦτοις συμπερόντως κἀκείνοις καὶ ἐμοὶ ποιῶ. Παντὰ γὰρ ποιῶ καὶ λέγω, ἵνα καὶ ἑμαυτὸν τὸν ἄθλιον καὶ ὑμᾶς περισώσωμαι. Ταῦτα οὖν καὶ ὑπέμνησα, καὶ ὑπομιμνήσκων οὐ παύσομαι ἕως ἂν ἔχω πνοὴν ἐν ταῖς ῥίσι μου.

Ἐγὼ καὶ ἄλλο ὑμᾶς προσυπομνησαι ἀδελφοί μου· ἵνα τί μὴ ἐκπληροῦτε καὶ τὴν ἐντολὴν ταύτην ὥσπερ τὰς ἄλλας; καὶ δοκοῦσα μικρὰ τυχόν εἶναι, καταλύει τὰ μεγάλα κατορθώματα ὑμῶν· μικρὰ δὲ καὶ μεγάλη τί λέγομεν; πᾶσα ἐντολὴ θεοῦ πληροῦσθαι ὀφείλει· καὶ πᾶσα παρακοὴ ἐνδοικὸν ἔχει τὴν τιμωρίαν. Πολλάκις γοῦν καὶ εἶρηκα καὶ ἠπειλησάμην πρὸς τὸ μὴ ἔχειν ἐξουσίαν ἕκαστον ἑκάστῳ μεταδιδόν τι βρώσιμον ἢ πόσιμον· ἀνήκει γὰρ τοῦτο ἐμοί, τῷ οἰκονόμῳ ἢ καὶ τῷ κελλαρίτῃ. Τοῖνον ἄπο τῆς σήμερον ἡμέρας ὀρίζω, καὶ μηδεὶς τοῦτο πράξῃ· ἐπεὶ ὑποβάλλεται ἐπιτιμὴν λαξροφίας. Καὶ βλέπετε μὴ ἀκαίρως ἐμπέ-

Reliquum ergo est, ut vestrum unusquisque semet agnoscat, quomodo se gerat quomodo submissus sit. Verumtamen ego quoque ab externis motibus de internis divinor. Qui itaque propriam voluntatem non habet, prout ait sanctus Dorotheus, denuo enim idem dico, quicquid in monasterio fiat, quasi a se decretum reputat, atque ita hic semper acquiescit. Qui vero secus est, dolet, contorquetur multis modis, propria cupiditate abstractus et illectus, sub variis praetextibus ac simulationibus. Absit hoc, oro: nec sit inter vos aliquis huiusmodi aut fuerit. Cuncti autem Deo pure famulemur. Nam si aliud ego, aliud vos; en pugna, en dissidium. Quod si vos omnes comprobaveritis, a vobis quae sunt Dei, quaero, a me vero quae diaboli, profecto vestra sinenda sunt, mea vero abiicienda. Sin quod dico, bonum aestimatis, cur mihi resistitis? cur mihi reluctamini? cur negotium facessitis? Qui ergo videmini laborum patientes, incumbite; nam bona terra si cultura diu careat, tribulos germinat, ut ait scriptura. Sane cum hos obiurgo, commode et illis et mihi facio, nempe ut et me infelicem, et vos pariter salvem. Haec itaque et monui et monere non desinam quoad naribus meis spirabo.

Habeo et aliud quod vos moneam, fratres mei. Cur vero hoc quoque praeceptum aequè et alia non exequemini? quod cum parvum videatur recte a vobis acta, quamvis grandia corrumpit. Parvum autem vel grande, quodlibet Dei praeceptum debet adimpleri: atque omnis inobedientia poenae rea est. Saepe igitur et dixi et comminatus sum, quod nemo potestatem habeat, alter alteri aliquid dare escae vel potus. Hoc enim ad me pertinet, ad oecononum et cellarium. Ergo ab hac die mando, ne quis hoc agat, quoniam id obnoxium erit regulari poenae de furtiva mandu-

σηπεῖ ἐντραπέσθῃ γούν ἀλλήλους κακῶς, καὶ ἐκεῖ φοβεῖσθῃ φόβῳ, οὗ οὐκ ἐστὶ φόβος· καὶ ἐτὼν θεὸν λυπεῖτε καὶ ἐμὲ τὸν ἁμαρτωλὸν, μὴ θέλοντες ὡς πατὲρ βλέπειν τὸν ἀδελφόν. Βαβαὶ τῆς εὐλαθείας ὑμῶν! τοῦτο κουφότης τίς ἐστι, καὶ μισοθεία καὶ ιδιορρύθμια καὶ φιλοσαρκία· ἐὰν ἐστὶν ἄγγελος, τολμᾷ εἰπεῖν, μὴ δέξῃ ἐξ αὐτοῦ τί. Λαμβάνετε πολλάκις ὁπώρας εὐλογίαν, ἕκαστος ἐσθτεῖται αὐτὴν· εἰ δὲ οὐκ ἀφίεται ταύτης δι' ἀσθενείαν τυχόν ἢ καὶ ἄλλον τρόπον, ἢ ἀποστρεφείτω αὐτὴν τῷ κελληρίτῃ, ἢ θέλων διδόναι ὑπομνήσει, καὶ τοῦτο ἔχει ποιεῖν ἀκατακρίτως. Οὐκ οἶδατε ὅτι φιλίας πονηρὰς γεννᾷτε ἐξ αὐτῶν; καὶ ἐκεῖνοις τυχόν μεταδίδοτε πρὸς οὓς καὶ ἔχετε πορνικῶς τὰς σχέσεις· ἢ ἀπλῶς μὴδὲ τοῦτο πάρεστιν, ἄρα οὐκ ἀναφύονται σκάνδαλα καὶ ψιθυρισμοὶ, καὶ θλίψεις βαρεῖαι· ἵνα ὁ μὲν λαμβάνῃ, ὁ δὲ ὀρθῶ, πάντως ἐκεῖνος ὡς μισούμενον λογίζεται ἑαυτόν. Εἰ δὲ λέγετε οὐκ ἐν προσώπῳ ἄλλου διδόναι ἀπάρτι ἀνάγκη ζητεῖν καὶ καιροὺς καὶ τόπους· εἴτα ποιεῖτε ἀποκρυφίας συμπατρίας. Τί δὲ λέγει ὁ ἅγιος καὶ μέγας Βασίλειος; ὅτι αἱ τῶν ὀφθαλμῶν διανεύσεις, καὶ οἱ πρὸς τοὺς οὓς ψιθυρισμοὶ, σημασίαν παρέχουσι τῷ πλησίον σκαιωρίας πρὸς πράγματος πονηροῦ ὑπόθεσιν. Οὐδενὸς οὖν ἐκ τοῦτου πραττομένου ἀγαθοῦ, τί ἵνα ἡ ἐλευθερία ἡμῶν κρίνεται ὑπὸ ἄλλης συνειδήσεως; Εἴ μοι αὐτῷ τῷ πατρὶ ὑμῶν, εἰ μὴ καλῶς σκέπτεσθε, συμβαίνει τοῦτο, πόσω γε μᾶλλον ἐπὶ τῶν ἄλλων; Εἰ δὲ τις λέγῃ, ἐπειδὴ φιλιάζει μὴ ὁ ἐχθραίνων, ἐὰν δῶ αὐτῷ μεθ' ὑπομνήσεως μόνον, καὶ παραχωρῶ. Οὐκ ἔχετε οὖν ἐξουσίαν πάρεξ τῶν διατεταγμένων τοῦτο ποιεῖν εἰ μὴ δι' ὑπομνήσεως ὡς εἴρηται· ὁ δὲ ὑποπίπτων ἔχει τὸ ἐπιτίμιον προδήλως. Οὐ γὰρ κύριος παιδεύει μαστιγοῦ δὲ πάντα υἱὸν ὃν παραδέχεται καὶ ὁ εὐφραίνων με τίς ἐστίν, ὁ ἀπόστολος, ἀλλ' ἢ ὁ λυπούμενος ἐξ ἑμοῦ; Χαίρετε οὖν ἐν τοῖς ἐπιτιμήσεσί μου·

catione. Et cavete ne absurde in hoc incidatis: soletis enim invicem male obsequi, ibique timere, ubi non est timor: Deoque et mihi peccatori rem ingratam facitis, dum fratrem. ut dicitis, contristare non vultis. Papae vestram religiositatem! Haec est vanitas quaedam, immo irreligiositas, et privatum arbitrium carnisque amor. Quod si angelus esset, audeo dicere, cave quicquam ab eo accipias. Accipitis poma eulogiae nomine? Unusquisque ea comedat. Quod si haec non appetit vel propter infirmitatem puta aut aliam causam, vel ad cellarium remittat; vel si donare velit, denuntiet, atque ita rem faciet irreprehensibiliter. Nescitis vos pravas amicitias hinc progignere? Etenim illis fortasse datis, quos impudice deperitis. Quod si nihil plane eiusmodi intervenit, nonne tamen hinc scandala et susurri, et graves molestiae existunt, dum alius accipit, alius spectat? Porsus hic se invisum existimat. Quod si dicitis, vos nequaquam coram alio dare, tunc necesse est quaerere tempora et loca et sic furtivos congressus facitis. Quid vero ait sanctus magnusque Basilus? nempe quod oculorum nutus, et susurri ad aures indicia sunt proximo malitiae, vel improbi alicuius actus argumentum. Quum ergo nihil hinc boni eveniat, cur libertas nostra ab aliena conscientia indicatur? Mihi ipsi patri vestro, nisi perverse indicatis, hoc contingit, quanto magis aliis? Quod si quis dicat: mihi conciliabitur homo infensus, si ei dederō: si id fiat me prae-monito, annuo. Non est vobis ergo id agendi facultas contra statuta, absque praevio monito, uti dictum est. Qui vero in hoc peccaverit, regularem sine dubio poenam luet. Quem diligit dominus castigat, flagellatque omnem filium quem carum habet. Et qui me laetificat, ait apostolus, nisi qui me contristatus fuit? Gaudete

καὶ αἰσθάνεσθε ὅτι ἀγάπη κινούμενος ταῦτα ποιεῖ, καὶ οὕτως εἰμί.

Αποδέχομαι οὖν τοὺς κόπους ὑμῶν καὶ τοὺς ἰδρώτας, ὡς μῦρα πολύτιμα καὶ εὐωδία· θεῷ τοὺς τοὺς προσάγετε· μνημονεύετε τοῦ θανάτου ὑμῶν, τῆς ἐκ τοῦ σώματος διαξέυξεως τῶν ψυχῶν ὑμῶν· τὴν τῶν ἀγγέλων ἐπιστάσιαν, τὴν μακράν ἐκείνην καὶ ξένην ὁδοιπορίαν, τὴν ἀπαντὴν τοῦ κυρίου καὶ θεοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν φρικτὴν καὶ ἀπαράλογιστον ἀπολογία·ν περὶ πάντων τῶν ἔργων ὑμῶν· τὰ αἰώνια βασανιστήρια καὶ κολαστήρια, τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἐπηγγελμένα ἀόρατα ἄγρυφα καὶ ἀνεκδιήγητα· ὧν γένοιτο πάντας ὑμᾶς ἐπιτυχεῖν, χάριτι καὶ φιλοστοργίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ ὁἷμα σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΓ΄.

Μὴ ταῖς ἑορτῶν ἡμέραις χαλύνως ἔχειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἰδοὺ ἑορτάσαμεν τὴν κυρίαν τῶν ἡμερῶν, τὸ Πάσχα καὶ ἐλαμπρύνθημεν ταῖς θείαις μυσταγωγίαις, καὶ ἡσπασάμεθα τὸν ἀγισμὸν τοῦ Πνεύματος, ἐν τῷ συνδεσμῷ τῆς εἰρήνης, καὶ τῇ εἰς ἀλλήλους πνευματικῇ ἀγάπῃ. Ἀρτι πάλιν, ἀρχὴ ἐνιαυτοῦ καὶ εἰσοδος ἡμερῶν ἑτέρων· τὴν καλὴν οὖν ἀλλοίωσιν ἐν αὐταῖς ἀλλοιωθῶμεν, βελτιώτεροι τοῦ προτέρου γενόμενοι· καὶ μήπου εἰς τὸ κατόπιν ἔλθωμεν ἀτιμάσαντες τοῦ προλαβόντος τοῦ τεσσαρακοστιατικοῦ χρόνου τὸν ἀγῶνα καὶ τὸν πνευματικὸν κόπον· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον ἀναξασαίς ἐπ' ἀναξασαίς διατιθέμεθα· καὶ ταῖς προλαβούσαις ἀρεταῖς, ἑτέρας ἐπιπροσδοκώμεθα· καὶ τὸ καλῶς ἐρευνῶν καὶ κατὰ τὴν κατὰ πρόνοιαν, εἴτε ἐν εὐλαδείᾳ εἴτε ἐν νηστείᾳ, εἴτε ἐν τινὶ τῶν ἄλλων σπουδασμάτων

igitur de indictis a me poenis, vobisque suasum habeatis me amore permotum haec agere, quamquā alter prodigus sum.

Probo itaque labores vestros atque sudores: quasi unguenta pretiosa et adoramenta Deo haec exhibete. Mementote mortis vestrae, vestrarum a corpore animarum separationis, angelorum intervntum, longum illud peregrinumque iter, occursum Domini nostri Iesu Christi, terribilem et sine ulla deceptione reddendam de cunctis nostris operibus rationem: aeternos cruciatus et supplicia, regnum coelorum, et promissa illic invisibilia bona et inenarrabilia; quibus utinam cunctis nobis potiri contingat, gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi; cum quo est gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLIII.

Diebus solemnibus non otiari.

PATRES ET FRATRES AC FILII,

En celebravimus dierum omnium praecipuum, Pascha dico, divinisque mystagogiis collustrati fuimus et apprehendimus sanctificationem Spiritus in vinculo pacis in mutua spiritali caritate. Nunc rursus anni ingressus dierum aliorum. Pulchra igitur mutatione in his immutemur, meliores priore statu facti: neque retro cedamus dedecorantes praecedentis quadragesimae agonem spiritalemque laborem: sed ascensiones supra ascensiones disponamus: et super praecedentibus virtutibus alias aedificemus: et praeclare inventa et confecta emendatio sive in pietatis sensu, sive in silentio, sive in puritate, sive in mentis munditia, sive in ieiunio, sive in alio quolibet studio, ma-

μείνη καὶ διαμείνη καὶ αὐξή καὶ τελειῶται, καὶ ἐκάστην ἐν ἀγαθῇ ἐπιδόσει. Εἰς Θεὸν οὖν τρέχομεν, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι καὶ γνησιώτατοι, εἰς βασιλείαν οὐρανῶν ἐπιτεινόμεθα, εἰς φῶς, εἰς ζώην, εἰς χαρὰν ἀνεκλάλητον, εἰς τὸν γλυκὺν ἐκεῖνον καὶ μακάριον παράδεισον, εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς, εἰς τόπους δόξης θαυμαστῆς, εἰς ἀγγελικὰς χοροστασίας, εἰς ἀγιωτικὰς ὁμηγύρεις, εἰς τοὺς ἄνω δῆμους, εἰς τὴν μένουσαν κληρονομίαν. Μὴ οὖν ἐπιλαθώμεθα τοῦ σκοποῦ ἡμῶν τοῦ περικειμένου, μὴδὲ ἐνδώσωμεν τοῦ ἐπιτακτικοῦ δρόμου, μὴδὲ ἀποβουκοληθῶμεν ταῖς ἀτόποις ἐννοίαις· μὴ φιληθονήσωμεν, ὧ τέκνα μου, μὴδὲ φιλοκοσμῆσωμεν, μὴδὲ φιλοσαρκῆσωμεν, μὴδὲ τρυγῆσωμεν φθορὰν τοῦ αἰωνίου πυρὸς τὸ ὑπέκκαυμα· μὴ ἀγαπήσωμεν σάρκα, μὴδὲ σωματικὰς θεωρίας καὶ εὐχροίας· μὴδὲ θηλυθῶμεν καὶ γοητευθῶμεν τὰς δράσεις ἀπὸ τοῦ βήματος καὶ τῆς ὀψέως καὶ τοῦ μειδιάματος τοῦ δεῖνος καὶ τοῦ δεῖνος. Εἰς ἡμᾶς ἑαυτοὺς βλέψωμεν βοᾷ ὁ θεόλογος Γρηγόριος· οἶδατε τί ἐπαθεν ἡ Εὐὰ καταβελχθεῖσα τῇ ὀραιότητι τοῦ ἁμαρτητικοῦ καρποῦ. Εἶδε μήποτε ἐθεωροῦμεν τὰ τοιαῦτα· ἵνα τί γὰρ καὶ κερδανοῦμεν ἐκ τῆς ἀσελείας καὶ ἡδονατικῆς; Πρὸς δὲ τῷ μὴ κερδάνειν, καὶ καρποῦμεθα τὴν μεγάλην αἰσχύνην ἐναντίον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἠνεγκέ σε, ὦ ἑταῖρε, ὁ Θεὸς ἀπὸ νηστήμων ἡμερῶν εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα καὶ ἐξωποίησε τῇ μεταλήψει τοῦ ἁγίου αὐτοῦ Σώματος καὶ Αἵματος. Τί τῷ κυρίῳ ἀνταποδίδως, ὦ ταλαύπωρε τὰ ἐναντία; τί ὑποστρέφεις εἰς τὰ ὀπίσω τῆς ἀδιαφορίας πράγματα οὐ δέδωκέ σοι ὁ Θεὸς νοῦν; οὐ δεδημιούργηκέ σε λογικόν; οὐκ ἔχεις νοερούς ὀφθαλμούς; τί ἀλογεῖς; τί ἀποκτηνοῦσαι; τί οὐ βλέπεις ἐκ δεξιῶν σου τὸ ἀμήχανον κάλλος τοῦ κυρίου, καὶ πρὸς ἐκεῖνο πτερύσσει τὴν ψυχὴν· ἄλλ' εἰς τὰ εὐώθυμα διαστρέφεις σου τὰς κόρας; Ἐχεις φῶς ἡλιακόν, ἔχεις τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, ἔχεις τὴν τῶν ἄστρων κοσμοποιίαν, τῆς θαλάσσης τὴν θαυμαστοποιίαν, τῆς ὅλης κτίσεως, ὅσης τὲ ἐν γῇ, ἐν φυ-

neat, et permaneat, et augeatur et perficiatur quotidie cum egregio incremento. Ad Deum ergo curramus, fratres pretiosissimi et germanissimi, ad caelorum regnum tendamus, ad lumen, ad vitam, ad gaudium ineffabile, ad dulcem illum beatumque paradisum, ad aeterna tabernacula, ad loca admirabilis gloriae, ad angelicas choreas, ad sanctos coetus, ad superiores populos, ad permanentem haereditatem. Ne igitur obliviscamur scopi nobis propositi, neque desistamus a cursus contentione, neque absurdis cogitationibus illudamur. Ne voluptatis amore corripiamur, o filii mei, neque mundum diligamus, neque carnem foveamus, ne hinc correptionem carparamus, aeterni ignis ardorem. Caveamus a carnis amore, a corporum conspectibus et pulchritudine eorum. Neque emolliamur et decipiamur oculorum motibus, incessu, facie, risu huius vel illius. Nosmet ipsos inspiciamus, clamat Gregorius Theologus. Scitis quid passa fuerit Eva delinita pulchritudine peccatorii fructus. Utinam numquam talia conspexissemus! Quid enim ut luxuria et voluptate lucramur? immo praeterquam nihil lucramur, insuper in magnam ignominiam incurrimus coram Deo et hominibus. Detulit te, o amice, Deus ab esurialibus diebus ab sanctum Pascha et sancti Corporis Sanguinisque sui participatione vivificavit; cur Domino retribuisti, o infelix, contraria? Cur retro cedis indifferentiae tuae actibus? Nonne tibi mentem Deus indidit? nonne rationis usum tibi creavit? non habes intellectus oculos? Cur insanis, cur belluino more agis? Cur non vides a dextris tuis immensam Domini pulchritudinem et erga illam alas animi non adiungis, sed sinistrorsum declinas pupillas tuas? Habes solare lumen, habes coeli excelsitatem, habes stellarum ornatum, maris admirabilitatem, creaturae

τοῖς, ἐν πέτραις, ἐν ἄλλαις τισιν ὕλαις παμ-
ποικιλίαν. Τί ἀντωπεῖς πρὸς τὸ σκότος, πρὸς τὰ
βάραθρα τῆς ἁμαρτίας, πρὸς τὸ χάσμα τῶν
μικραυτῶν παθῶν; Δεῦρο δὴ ἀνανήψωμεν,
ἀδελφοί, καὶ εἰς τὰ μακάρια ἀπασχολήσωμεν
ἐαυτοὺς, καὶ ἐν ἐκείνοις ἀπομετεωρισθῶμεν
καὶ περικρατηθῶμεν· οὐχ οὕτως ἀφαρολαλῶ
καὶ λογοποιεῖμαι τὰ πράγματα εἰς τέρψιν
ἀκοῆς, καὶ διάβασιν κατηχήσεως καὶ κρότον
ἐπαίνου. Μὴ τοῦτο ὑπολαμβάνετε· ἀλλὰ τει-
νόμενος καὶ διατεινόμενος καὶ πριόμενος καὶ
διακοπτόμενος καὶ τῷ φόβῳ κατεχόμενος τῆς
προστασίας καὶ τῷ τρόμῳ περικλονούμενος
τῆς σωτηρίας ὑμῶν· ὅτι θεῷ ζῶντι δουλεύομεν·
καὶ κριτήριον ἀπεραιήτητον ἐτοιμάζεται καὶ
λογοθέσιον ἀρητόρευτον καὶ ἀδωροδόχeton
κατευτρεπίζεται, καὶ ἡ ἀνταπόδοσις ἀτελεύτη-
τος. Τὸ πῦρ γὰρ αὐτῶν οὐ σβεστήσεται, καὶ ὁ
σκῶληξ αὐτῶν οὐ τελευτήσει.

Διὰ τοῦτο βοῶ, ἀντιβολῶ, ἐπιδέομαι,
προσκυλινδοῦμαι τοῖς ἔχουσιν ὑμῶν, μὴ κα-
ταφθασθῶμεν ἀνετοίμως, μὴ συγκλείσῃ ἡμῶν
τὸν τῆς ζωῆς ὅρον ἡ ἀμέλεια. Ἡδὲ γὰρ πε-
φθάκαμεν, καὶ τὸ τοῦ θανάτου ἡμῖν μυστή-
ριον ἐνεργούμενον ἔστιν ἀδιαλείπτως. Ἐκ προ-
σώπου ἡμῶν προπορεύονται, ὡς ὁράτε, ἀδελ-
φοί ἡμῶν, καὶ λάβετε ἐπὶ λογισμοῦ ἓνα ἕκα-
στον, καὶ τί ἡμεῖς, μὴ οὐχ οὕτως; Μὴ ἐπιμε-
νοῦμεν ἔτι; Εἰ δὲ ἐπιμενοῦμεν, ἀλλ' ἕως ποτε
βιωσόμεθα; οὐχ ὁ μικρὸς λίθος ἡμᾶς ἀνα-
μένει, καὶ ὁρώμενός ἐστιν ὁ τάφος, ἀπόθεμα
ἡμῶν τὸ κοιμητήριον ἡμῶν, τὸ πολλῶν σκω-
λήκων ἐμπεπλησμένον καὶ δυσωδίας ἀφρο-
ρήτου πεπληρωμένον. Οὐκ ἔστι γὰρ ὅς ζή-
σεται καὶ οὐ ὄψεται θάνατον, ἀκούομεν τοῦ
Δαυὶδ λέγοντος. Ἄνθρωποι τὸ αὔριον μὴ προ-
σδοκῆσομεν φθάσαι, καὶ πάντως τὴν ἐνεστῶ-
σαν ἡμέραν θεοπρεπῶς διαπεραιωσόμεθα. Ὡς
δὲ τινες μάχονται καὶ διαπληκτίζονται, ἐρί-
ζουσι καὶ ἀντερίζουσι, λογομαχοῦσι καὶ δια-
βασκαίνουσιν, ἀπέθεντο τοῦ μεριμνᾶν οὐχι
περὶ τῆς αὔριου, ὅτι ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ὡς

universae quantum est in arboribus, in
petris, in aliis quibuslibet materiis infi-
nitam varietatem. Cur respicis ad tenebras,
ad peccati barathra, ad pessimaram cu-
piditatum voraginem? Eia, expergiscamur,
fratres, et felicibus rebus mentem inten-
damus, atque in his extollamur et con-
firmemur. Non ita sero sermones et dis-
sero quasi aures vestras deliniens, ut,
catechesin producam, ut laudis plausum
consequar. Cavete quominus ita existime-
tis; sed nitor et connitor, seco et disseco,
timore correptus praepositurae meae, me-
tuque concussus de salute vestra, quia
Deo viventi servimus, et inexorable iu-
dicium paratur: et rationem reddendam
absque oratoris patrocinio absque mune-
ribus decernitur: et remuneratio immor-
talis futura est: namque ignis eorum non
extinguetur, et vermis eorum non mo-
rietur.

Propterea clamo, quaeso, obsecro pe-
dibus vestris advolvor, ne praeveniamur
imparati, ne terminum vitae nostrae,
concludat negligentia. Iam enim provecti
sumus, et mortis arcanum indesinenter
intra nos operatur. Ante conspectum no-
strum praecedunt, ut videtis, fratres no-
stri, et in mentem singulos revocate. Quid
vero nos? Nonne perinde erimus? Num
adhuc permanebimus? Et si permanebi-
mus, quamdiu vivemus? Sed exiguus la-
pis nos manet; et in conspectu sepul-
chrum est, repositio nostra, coemeterium
nostrum multis vermibus plenum et in-
tollerabili putore redundas. Non est enim
qui vivit, et mortem non videbit, Davidem
audivimus dicentem. Homines ne expe-
ctemus ad crastinum pervenire, et omnino
praesentem diem digne Deo transigamus.
Cur vero nonnulli contendunt, dimicant,
litigant et repugnant, iurgantur verbis, et
invident, obliviscuntur autem cogitare de
crastino, quia sunt morituri; sed quasi

ἀθανάτοι ἡμῖν φαίνονται. Οὐκ ἔστι καὶ ἀσύ-
νετε καὶ λιθοκάρδιε, ἕως πότε οὐ λαμβάνεις
αἰσθῆσιν, καὶ φέρεις δι' ὑπομονῆς τὰ ἐπερ-
χόμενα, ἀλλὰ ζημιῶς σεαυτὸν τὰ αἰώνια
ἀκαταστατῶν φυγῇ τε καὶ σώματι. Εἰγὼ μὲν
οὖν εἰμι ὁ λέγων ταῦτα καὶ πράττων· ἀλλ'
ἰδοὺ μαρτύρομαι ὑμῖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ
τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ, ἵνα διορθωσόμεθα, ἵνα
μὴ δίδωμεν κόπον τῷ οἰκονόμῳ καὶ τοῖς ἐπι-
στημονάρχαις περισσώτερον, ἵνα τὰ ἐπιτίμια
εὐαισθητῶς λαμβάνωμεν, ὑγιαζόμενοι, ἵνα
μὴ εἰς ἀποκρύφους τόπους εὐρισκώμεθα, ἵνα
μὴ ἰδικᾶς φιλίας ἐπικτώμεθα ἅνα δύο δύο,
ἵνα μὴ οἱ δοκοῦντες εἶναι τι φρεναπατῶνται
καὶ ἀλίζωνται συντυχίαις ἀγενείων, ἵνα μὴ ὡς
μίσγοντες οἰκίαν πρὸς οἰκίαν καὶ ἀγρὸν πρὸς
ἀγρὸν εἰς ἀλλήλους μαχικᾶς ἐνδιαβλήσεις,
τὸ προφητικὸν οὐαὶ ἐπισπώμεθα. Ἐπεὶ ἤξει
καὶ οὐ χρονιεῖ ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφροῦς
καὶ ἀποδιδοὺς ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ·
ὅς ῥύσεται ἡμᾶς ἀπὸ πυρὸς αἰωνίου φυλατ-
τομένους ἐν ἀγαθῇ καταστάσει· ὅτι αὐτῷ
πρέπει θόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν ἀεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

immortales nobis se praebeant? Ignare et
insipiens et lapideo corde praedite, quam-
diu sensu non tangeris, et patienter con-
tingentia non fers; sed tibi aeterna pes-
sumdas perversa anima et corpore? Sa-
ne ego haec loquor et ago. Sed en vobis
contestor coram Deo et angelis eius, ut
emendemur, ut ne nimis molesti simus
oeconomus et artium praefectis, ut poe-
nas libenter excipiamus dummodo sani:
ut ne in reconditis locis comperiamur, ne
privatas amicitias colamus nempe inter
duos, ne qui aliquid esse videntur deci-
pantur dum cum imberbibus familiariter
agunt, ne scilicet miscentes domum domui
et agrum agro in mutuas contentiones et
criminationes, propheticum illud nobis
attrahamus *vae!* quoniam venit et non
tardabit qui scrutatur corda et renes, red-
ditque unicuique secundum opera sua:
qui liberet nos ab aeterno igne in bono
animi statu conservans: quia ipsum decet
gloria et potentia et adoratio, nunc et
semper, et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΜΔ'.

SERMO XLIV.

Πολλοὺς γινώσκειν ὕψι τοὺς ἀντιστάτας.

Multos agnoscere alte adversarios.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

FRATRES ET PATRES ET FILII,

ἵνα ἀπὸ ὑποδείγματος ἀρξώμεθα τῆς
κατηχήσεως· πολέμου ἡνίκα συμβολὴ φθάσει
γίνεσθαι, πρότερον καθίσαντες οἱ στρατη-
γοῦντες ἐπισυναγαγόντες τὸν λαὸν καὶ λόγους
παρακλητικὰς ἐπαλείψαντες καὶ πρὸς τοὺς
ἀγῶνας συναγείραντές τε καὶ ἀνδρειάσαντες,
οὕτως ἀπείασι πρὸς τὸν πόλεμον· Καὶ κυβερ-
νῆται νηῶν πρότερον μετὰ τῶν ναυτῶν συγ-
καθεσθέντες καὶ συνδιασκηψάμενοι τὰ τοῖς
ποντοπορίαις, οὕτως κελεύουσιν τε τὰ ἱστία καὶ
ἐξορμῶσι, θεὸν ἐπικαλούμενοι ἀρωγόν. Εὖ λέ-
γειν ὁδῖτας ἐμπόρους τε καὶ γεωργοὺς, καὶ
πᾶσαν ἄλλην μέθοδον τῆς συμβουλευτικῆς

Ut ab aliquo exordiar catechesim
exemplo; quando belli consilium sumere
contingat, prius duces considunt congre-
gatis populis verbis hortatoriis incitant,
atque ad pugnandum compellunt, et tunc
abeunt ad certandum. Et navium guber-
natores prius cum nautis considentes et
considerantes quae iter maris spectant,
tandem iussa dant circa vela et e litori-
bus discessum, coelesti invocato auxilio.
Mitto dicere de itinerantibus, mercatori-
bus, agricolis, et de alia quaque methodo
consiliandi et discutiendi a simul congre-

καὶ συγκαθεστικῆς καὶ ὁμονοητικῆς ἐπιθεομένην πάντως εὐκαιρολογίας. Ἐπεὶ τοίνυν καὶ ἡμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ στρατός, τὸ ἐκ πάντος κόσμος ἐκλελεγμένον κυρίῳ συνάθροισμα, τὸ ἀφιερώμενον θεῷ ἀνάθημα, πάλην ἔχομεν κατὰ τὸν ἀπόστολον, οὐ πρὸς ἐναίμους καὶ ἐνσάρκους ἐχθρούς, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας, ἔργον ἡμῖν ἐστὶν ἀναγκαῖον, ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ συναθροίζεσθαι, καὶ συγκαθεζεσθαι καὶ συνδιασκέπτεσθαι· οὐχ ἅπαξ, οὐ δις, οὐ τρίς τοῦ ἐνιαυτοῦ· ἡ γὰρ ἂν καὶ τρισσάκις πολεμοῦντες καὶ πολεμοῦμενοι, οἴκοι ἀνακάμψαντες, ἡρεμίαν ἤγομεν ἀμφότεροι οἳ τε πολεμοῦντες καὶ οἳ πολεμοῦμενοι, ἀλλ' ἀδιαλείπτως· καὶ ὡσαύτως ὅτι καὶ ἀενάως ὁ παρὰ τῶν ἐχθρῶν ἡμῶν πόλεμος, ὡς ἴστε καὶ ἴσμεν οἱ πειραζόμενοι,

Οὐκοῦν τί ξένον ποιοῦμεν καὶ παράλογον· μᾶλλον δὲ εὐλογάτατα καὶ δικαιοτάτα καὶ χρησιμώτατα εἰς ταῦτ' καθ' ἐβδόμαδα συνερχόμενοι τρίς; Ἀλλ' οὖν καὶ καθ' ἐσπέραν συναγόμενοι, καὶ οἶοναὶ συμβουλευόμενοι καὶ συγκροτούμενοι καὶ συνασπιζόμενοι διὰ τοῦ λόγου τῆς κἀτηχέσεως; Βλέπετε τοιγαροῦν, στρατιῶται Χριστοῦ, πῶς ἐστὲ πεφραγμένοι τὰς ψυχὰς ὑμῶν; Εἰ ἔχετε θώρακα εὐπιστίας· εἰ ὑπάρχει ὑμῖν ἅσπις ταπεινοφροσύνης· εἰ πάρεστιν ὑπακοῇς δόρυ· εἰ σκίπτει ὑμᾶς περικεφαλαία ἐλπίδος σωτηρίου· εἰ ἐπὶ χεῖρας ὑμῶν ἡ μάχαιρα τῆς εὐανδρίας· καὶ πρότερον, εἰ εὐήνιον ὑμῶν τὸ τίμιον σῶμα καὶ εὐδρομον, ὡς ἂν πῶλος, εὐτακτῶν· ἀλλὰ μὴ δυσκαθεκτῶν καὶ ἀναχαιτίζων βάλοι κάτω τὸν ἐπιβάτην νοῦν κατὰ πρόσωπον τῶν πολεμίων. καὶ τοῖνυν ἔχετε ἀνθ' ὑμῶν, ἀνταποκρίνομαι· ἀλλὰ καὶ σχοίητε ἔτι καὶ ἔτι, τεκνία μου· ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντες ἡμᾶς ἀπὸ ὕψους, ὅτι πεπυρωμένα ἄγαν τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ· ὅτι ἡμερονύκτιον οὐδὲ τὴν ἀκαριαίαν ὥραν παραχωρεῖ. Οὔτε γὰρ ἐσθίει, οὔτε πίνει, οὔτε καθεύδει, ὡς αὐτός που ὁ ἀποστάτης τῷ ἀγίῳ πατρὶ εἰρηκεν· ἀλλ' ἐν

gatis in iis, quae ab opportunitate requirantur. Quoniam vero et nos Christi exercitus, et congregatio in orbe electa Domini, consecrata Deo oblatio, habemus pugnam, ut ait Apostolus, non quidem contra hostes sanguinis et carnis, sed adversus principatus et potestates, et mundi rectores tenebrarum huius saeculi, contra spiritualia malitiae, opus est vere necessarium in unum congregari et considerare et discutere simul, haud semel iterumque vel ter in anno, si qui profecto post tertiam pugnam sive illatam sive passam domum revertamur quieti utrinque, et ab omni labore cessemus; pugna tamen haec nostra est continua, et pariter incessabile nobis infertur ab inimicis bellum, ut scitis et scimus, qui experimur.

Quare quid insuetum et praeter rationem est, vel non potius rationabilissimum iustissimumque ac utilissimum, si ter per hebdomadam huc conveniamus, vespere congregati et quasi consiliantes et collatis viribus et munimentis per catecheseos sermones ad bellum instruamur? Considerate itaque, o Christi milites, quomodo instructas habeatis animas vestras: si possideatis loricae bonae fidei, scutum humilitatis, hastam obedientiae: si caput vestrum protegat galea spei salutaris: si in manu vestra sit gladius fortitudinis, atque prae omnibus si sit vobis bene subiectum corpus honorabile vestrum atque ad bonum cursum, ut equus bene domitus, ne quasi male cohibendus ferociens deturbet equitem, qui est animus, ante faciem hostium. Nae igitur sit corpus vobis adversarium, vos compello; sed vinculis constrictum magis* adhuc magisque habeatis, filii mei: quia multi oppugnant nos ab alto, quia ignea valde sunt nequissimi tela, quia neque diurnum neque nocturnum tempus omittit, nec vel

τούτῳ ἡ ἀείζωνος ζωὴ αὐτοῦ καὶ ἡ ἐλέηριος κίνησις τοῦ καταβαλεῖν πτωχὸν καὶ πένητα, τοῦ σφάζει τοὺς εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ· ἀλλ' ἡ δορυφορεῖα αὐτοῦ εἰσελθεῖ εἰς καρδίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ τόξα αὐτοῦ συντριβείη. Πῶς δέ; ἐὰν τὰ φαλλόμενα ἐνωτιζώμεθα, ἐὰν ἐν τοῖς προσημνημένοις ὅπλοις ἀποτρεπώμεθα αὐτόν. Τοῦτον, ὡς αὐτοὶ οὐκ ἀναστὰς ἔφη, συντρίβει ἡ ταπεινοφροσύνη, τοῦτον θναίνει ἡ ὑπακοή τοῦτον φυλάττει ἡ εὐχή, τοῦτον λιμοκτονεῖ ἡ νηστεία, τοῦτον καταβάλλει ἡ φιλαδελφία, καὶ πάντα ἡ λοιπὴ τῶν θεῶν ἀρετῶν ἐργασία.

Παρακαλῶ ὑμᾶς ἐγὼ ὁ δέσμιος ταῖς ἁμαρτίαις ἀξίως τῆς κλήσεως ἧς ἐκλήθαμεν περιπατήσωμεν, ἵνα μὴ λάβῃ κατ' ἡμῶν χώραν ὁ τύραννος. Ἐχέσθε τῆς ὑπομονῆς ὑμῶν, τὸν πόνον ὑποφέροντες τὸν ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν ὑμῶν, εἴτε διὰ σκάψεως, εἴτε δι' ἁμμοσείας, εἴτε διὰ καλλιγραφείας, εἴτε δι' ἐμποικείας, εἴτε δι' ἄλλης τοῖς οἰασοῦν προκειμένης τέχνης καὶ διακονίας. Καὶ πρὸς ταῦτα πολλὸς ὁ μισθὸς ὑμῶν ἐν τοῖς οὐρανοῖς τεταμίευται. Ἰδοὺ ὡς δορυφορεῖ ὁ βίος ἡμῶν διεξέρχεται, ὡς πηγεὶς ὀνέων παρέρχονται· οὔτε τὰ χρηστὰ διαρκῆ, οὔτε τὰ λυπηρὰ ἐπίμονα. Τὴν καλὴν πραγματείαν πραγματευσώμεθα, ἀδελφοί· ἐν μιᾷ καιροῦ ποτὶ ὅλους αἰῶνας κληρονομήσωμεν. Ποτὴ γὰρ ἐστὶ, ὡς ἀληθὲς, ὁ πᾶς τῆς ἡμῶν ζωῆς χρόνος πρὸς τὸν μέλλοντα ἡμῶν αἰῶνα. καὶ μακάριοι οἱ εὐφρονήσαντες, καὶ τρισμακάριοι οἱ κόσμον μισήσαντες· καὶ δολομακάριστοι οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ ἀδελφούς καὶ πάντα τὰ ἐν κόσμῳ διὰ κύριον καταλείψαντες. Πῶς οὐ μὴ δοξασθήσεσθε ταῦτα πεπωνηκότες; Αὐτός ἐστιν ὁ λέγων· Ἀλλ' ἡ τοῦς δοξάσαντάς με δοξάσω καὶ ὁ ἐναντίον μου καταστήσεται. Σοφίζεσθε οὖν τὸν θεόν ἐν τῇς μέλεισιν ὑμῶν, ὡς ἀληθῶς καὶ μέλη Χριστοῦ ἐστὲ ἡγιασμένα καὶ

minimum horae momentum: namque ille neque comedit, neque bibit, neque obdormiscit, ut apostata ipse sancto patri dixit; sed in hoc negotio vita ipsius perpetuo versatur, et exitiosa agilitas, ut deliciat pauperem et inopem, ut interficiat, trucidet rectos corde. Sed gladius eius in eiusdem cor intret, et arcus eius conteratur. Quī vero id flet? Nempe si quae psalluntur audierimus, si praedictis armis ipsum repellemus. Hunc, ut ipsemet scelestus dixit, conterit humilitas, hunc perimit obedientia, hunc oratio fugat, hunc fame enecat ieiunium, hunc prosternit fraterna charitas, et reliqui omnes virtutis actus.

Oro vos ego vinctus peccatis meis, ut digne vocatione, qua vocati fuimus, ambulemus, ne sit locus adversus nos tyranno. Retinete patientiam vestram, laborem tolerantēs opificiorum vestrorum, sive fodiendi in agris, sive vestes licio texendi, sive calligraphiae, sive conquiniae, sive cuiuslibet vobis commissae artis aut ministerii. Ob haec enim multa merces vobis est in coelis reposita. En quasi cursor vita vestra praeterit, ut avium volatus abiit: neque iocunda sufficiunt, neque tristitia manent. Bonum negotium agite, fratres: uno temporis momento universa saecula lucrabimur. Momentum revera est totum vitae tempus prae futuris infinitis saeculis. Et beati qui prudentes, beatissimi mundum odientes, supra omnes vero beatissimi, qui parentes, consanguineos, amicos et fratres, et mundana omnia propter Dominum dereliquerint. Quid ni enim his actis in gloria eritis? Ipse dicit: glorificantes me glorificabo; et qui spernit, dehonestabitur. Glorificate ergo Deum in membris vestris. Vere vos membra Christi estis sanctificata: immolate vos holocausta perpetua per obedientiam. Nemo itaque in egregio cursu subsistat:

θυσιάζετε ἑαυτοὺς καὶ ὀλοκαρποῦτε διὰ τῆς ὑποταγῆς ἀενάως. Μὴ οὖν τις ἐγκοπτέσθω τοῦ καλλίστου ὁρόρου· μὴ οὖν τις ἀκηδιάτω· μὴ δ' αὖ ῥαθυμεῖτω· μὴ δέ γε καθευδέτω· μηδὲ βεγχεῖτω. Πάντες σύνδρομοι· πάντες σύζευκτοι τῇ ἀγάπῃ, πάντες ὁμοθελεῖς πάντες ὁμοκάδοι, θεόδρομοι, εὐκίνητοι ἀεικίνητοι τῇ εὐσεβείᾳ· εὐχόμενοι καὶ ὑπὲρ τῆς ὑμῶν ἀναξιώτητος· ἵνα σὺν ὑμῖν εὖροιμεν πῶς ποτε σώζεσθαι διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ κυρίου ἡμῶν ᾧ ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΕ'.

Νῆφειν πρὸς ἐνθύμια τὰ τῶν δωιμόνων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ο θεὸς ἀπόστολος διδάσκει τῶν μὲν ὅπισθεν ἐπιλανθάνεσθαι, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπικτενεσθαι· ὥστε λοιπὸν οὐ πρὸς ἅπερ προκατηγήσαμεν ὑμᾶς ὀφείλομεν τὸ αὐταρεξδιορίξειν, ἀλλ' ἐπιβαίνειν πρὸς ἑξῆς, καὶ κατὰ σκοπὸν βάλλειν τὸν λόγον. Διὰ τῆς ἐπιχορηγίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ συνεργείας τῶν εὐχῶν ἡμῶν ἐνουθέτησα ὑμᾶς ὡς ἀσύνετος, ἀλλὰ καὶ πάλιν νουθετεῖν οὐ παύσομαι. Ὑπέδειξα ὑμῖν τὰ ὀφειλόμενα, τεκνία· ἀλλὰ καὶ πάλιν ὑποδεικνύειν πειράσομαι· ἐγνώρισα ὑμῖν ἐξ ἐλαφρίας νοὸς τὰ τοῦ διαβόλου πειρατήρια, ὡς ταυτοπαθῆς, ἀλλὰ καὶ πάλιν τὸ αὐτὸ ποιεῖν οὐ καταπαύσομαι. Προσέχωμεν οὖν λοιπὸν, νήφωμεν, γρηγορῶμεν, ἀναπετάσωμεν τὰς διανοίας ἡμῶν ἐπὶ θεόν· ἐπιλέξωμεν εἰ δοκεῖ, καὶ νῦν ἐκεῖνο τὸ ἀοίδιμον· Ἀσρένιε, δι' ὃ ἐξῆλθες. Οὔτε τοίνυν, ἀδελφοί μου δι' ἀνάπαυσιν σαρκὸς ἐξεληθύσαμεν ἐκ τοῦ κόσμου, οὐδὲ δι' ἀπόλαυσιν ἡδονῶν· οὔτε μὴν διὰ τὸ γραμματισθῆναι ἢ σοφισθῆναι, ἢ καλλιγραφεῖν, ἢ αὐταρεσκεῖν, ἢ εὐαναγνωστεῖν, οὐδ' αὖ διὰ τὸ δοξομανεῖν, ἢ μειζοτερεύειν, ἢ προφερέστερον τοῦ ἄλλου εἶναι ἢ ἀρχικώτερον. Οὐδὲν οὖν ἐν οὐδενὶ τούτων ἢ τῶν

nemo acedia vincatur aut stertat: cuncti simul currentes, cuncti caritate copulati, cuncti unam voluntatem et unum cor gerentes: divino instinctu currentes, agiles, nunquam in pietate pausantes: simulque pro mea quoque indignitate orantes, ut vobiscum aliquando salvus sim, per Iesum Christum Dominum nostrum, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLV.

Vigilare adversus daemonum machinationes.

PATRES ET FRATRES AC FILII,

Docet nos divus apostolus eorum quidem quae retro sunt oblivisci, ad ulteriora autem extendi. Quare de reliquo non ad mensuram superiorum catecheseum debemus, quid sufficiat definire, sed ultro progredi, et scopum versus orationem nostram dirigere, quantum sancti Spiritus donum suppeditavit cum precum vestrarum efficacia. Monui vos tamquam insipiens, sed et rursus monere non desinam. Ostendi vobis debita officia, filioli; sed et denuo conabor ostendere: notas feci vobis, pro meae mentis exiguitate, diaboli tentationes, expertus ipse; sed et iterum idem inculcare non cessabo. Attendamus ergo, sobrii simus, vigilemus, mentis nostrae volatum ed Deum intendamus. Recitemus nunc quoque, si placet, decantatum illud: Arseni, cur venisti? Non ergo, fratres mei, ob carnis requiem de mundo exivimus, neque ob fruendum voluptatibus, nec item ob discendas literas, aut sapientiam, aut calligraphiam, aut proprii amoris vel affectatae pietatis causa, aut ut boni lectores simus, neque

τοιούτων· ἀλλὰ διὰ τί εἶπέ· διὰ τὸ καθάρ-
 θῆναι τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τὸ ἐνδύσασθαι.
 ἡμᾶς τὸν θεὸν φόβον, διὰ τὸ ταπεινώθῃναι μέ-
 χρι θανάτου θανάτου δὲ σταυροῦ, εἴτουν νεκρώ-
 σεως τῶν ψυχικῶν ἡμῶν θελημάτων καὶ ἀπονε-
 κρώσεως τῶν οἰκείων ἐπιθυμημάτων, διὰ τὸ πο-
 λεμεῖν ἡμᾶς τὸν ἀντίδικον διάβολον, καὶ πυ-
 κτεῦσαι πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας,
 πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ
 αἰῶνος τούτου· διὰ τὸ μὴ ὑπεῖκειν τοῖς πο-
 λυποικίλοις πειρασμοῖς τῆς σαρκὸς· καὶ τέ-
 λος, διὰ τὸ ἀλογίαν ἐν λογιότητι κτήσασθαι
 ἡμᾶς μετὰ πίστεως ἰσχυρᾶς πρὸς τὴν τοῦ
 καθηγουμένου προστασίαν, ἐν ᾧ δυνατόν πάν-
 τα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπειρωμένα
 σβέσαι, ὡς ἀληθῶς.

Πῶς ἄρτι ἐστὲ, βλέπετε· ὑποκρούομεν
 ὑμᾶς, ἐπισκέψασθε, ἐνωτίσασθε, συλλογίσα-
 σθε, ἀναζητήσατε, καὶ μακάριος ἐκεῖνος ἐξ
 ὑμῶν καὶ ἐν ὑμῖν, ὃς φυλάσσει ἐντολὴν·
 ὃς οὐκ ἔδωκεν ἑαυτὸν εἰς θήραν τοῖς ὁδοῦσι
 τῆς ἁμαρτίας, ὃς ἔλκει ἀκριβασμὸν ἐν τῇ
 ὑποταγῇ, ὃς φωτίζεται τῷ τρόπῳ τῆς παν-
 τελοῦς ἐξαγορεύσεως, ὃς λαμπρύνεται τῇ
 θεοσδότῳ ταπεινοφροσύνῃ, τῇ χρυσαυγεῖ καὶ
 χρυσομιμήτῳ ὑπακοῇ, καὶ ὃς διπλοῖδα πε-
 रिπόρφυρον τὴν ἀνευδοίαστον πρὸς τὸν κα-
 θηγούμενον ἐπέχει πίστιν· μὴ ἐνδοιάζων ἐν
 τοῖς πράγμασι, μηδὲ κρίνων τί καινότερον
 τῶν κρίσεων αὐτοῦ· μηδὲ ἡγούμενος σωτη-
 ριωδέστερον πρὸς ἑαυτὸν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς
 ἄλλον πλὴν ἐκείνου. Τοῦτο δὲ οὐκ ἐπὶ τοῦ
 ἐμοῦ προσώπου ληπτέον διὰ τὸ ἀσεβεῖν με·
 ἀλλ' ἐπὶ τῶν κατ' ἐντολὴν θεοῦ περιπατούντων.
 Γινώσκατε οὖν οἱ ὑποπίπτοντες ὅτι παρὰ τὸ
 μὴ φυλάσσειν ὑμᾶς τὰ προειρημένα, τὰ συμ-
 βαίνοντα ὑμῖν συμβαίνει, καὶν τε ἐγκατα-
 λειπτικά ὑπὸ θεοῦ, καὶν τε κυριευτικά ὑπὸ
 τοῦ διαβόλου· οὐ γὰρ ψιφιστέα τίθεσθαι τὰ
 πατροπαράδοτα λόγια θεοῦ. Εὔπεισέρονται
 τοῖνυν ψυχαὶ πάντως θεόπεμπτοι πρὸς τὸ
 σῶζεσθαι, ἐν τῷ κοινοβίῳ ἡμῶν καὶ φυλακῇ

item gloriae studio aut primatus, aut ut
 pluris aliis sinus. hisque praepositi, nul-
 lis inquam his vel aliis nominibus. Sed
 cur, dicet aliquis? Nempe ut peccatis
 emundaremur, et timore Domini indue-
 remur, ut nosmet humiliaremus usque ad
 mortem, mortem autem crucis: id est
 animalium nostrarum voluntatum, et pe-
 culiarium cupiditatum mortificationem, ut
 adversarium debellaremus, ut luctaremus
 adversus principes ac potestates, adver-
 sus mundi rectores tenebrarum saeculi
 huius; ut ne multifariis carnis tentationi-
 bus manus victas daremus, denique ut
 stultitiam in sapientia victam detinere-
 mus, cum valida erga praepositi aucto-
 ritatem fide: qua possumus omnia ma-
 ligni ignea tela vere extinguere.

Quomodo nunc vos habeatis, videtote.
 Occinimus vobis: inspicite, auscultate, con-
 siderate, exquirite. Et beatus ille ex vobis
 qui mandatum observat! qui non tradidit
 se praedam peccati dentibus: qui submis-
 sionem plenissimam prae se fert, qui u-
 niversalis confessionis ope illuminatur,
 qui divinitus data humilitate, nec non
 aurea Christique imitatrice obedientia cla-
 rificatur, et qui instar purpureae chla-
 mydis indubitabilem erga suum praeпо-
 situm fiduciam sibi induit: neque in actibus
 haesitans, nec quicquam praeter illius
 iudicium censens, neque existimans quem-
 quam sibi in terris prae illo fore utiliore.
 Hoc vero non de me intelligendum est,
 qui impius sum, sed de illis, qui ea norma
 divinae legis ambulant. Scitote ergo qui
 caditis, quod propter praedictorum ne-
 glectum ea vobis eveniunt quae eveniunt,
 sive ex Dei permissione, sive proprio
 Diaboli nutu. Non enim quasi novis suf-
 fragiis supponere patrum tradita oracula
 licet. Veniunt ergo animae prorsus a Deo
 missae, ut in coenobio nostro salventur;
 ideoque mandatorum Dei observantia heic

τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀσφαλεστέρα δεῖ εἶναι. Πλῆθον ἵνα φωτισθῶσιν, οὐχ ἵνα σκοτισθῶσιν ἵνα ἀλλοτρωσιν, οὐχ ἵνα μωρανθῶσι. Ἀνυψεῖτε γάρ, ἀδελφοί μου, καὶ ἐγὼ σκοτεινός εἰμι, καὶ ἀλίξετε ταῖς τῆς ἀρετῆς χάριτι, καὶ ἐγὼ ἀπομωραίνομαι ἐν τίνι τὸ καύχημα ὑμῶν ὀφείλει εἶναι, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ ὑποσπίπτειν τῷ ἀδελφῷ ἐν λόγῳ, ἐν τῷ μηδαμῶς ἀντιλέγειν ἐν τῷ μὴ τὸ παράπαν γογγύζειν ἐν τῷ εἶναι ὑμᾶς ὡς ἀρνία ἄκακα, ἀμαχα, ἀνέξυντα τοῦ ἀρχιποιέμενος ἡμῶν Ἀριστοῦ, ἐν τῷ φεύγειν τὰ ἄσμενα γελοιάσματα καὶ φιλήδονα καὶ αἰσχροποιοῦ ἐπιφθέγματα, ἐν τῷ γοηγορεῖν ἐν ταῖς ψαλμωδίαις καὶ νῆρην ἐν ταῖς προσευχαῖς. Σοφίσθητε τοίνυν ἐπὶ πλεῖον, τέκνα, ἀγνίσθητε, σωφρονίσθητε, ὑψώθητε, ἀμείψθητε· γίνεσθε, Θεοὶ εἰ καὶ τοιμηγρόν ὁ λόγος, ὑπέσχετο γὰρ διὰ τοῦ μελογράφου ὁ σωτὴρ λέγων· Εγὼ εἶπα Θεοὶ ἐστέ καὶ υἱοὶ ὑψίστου παντες· ὧς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΖ'.

Λιακονητάς εὐτονεῖσθαι τοῖς κόποις.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀγαθὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν λογίσασθαι καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν τοῖς ταπεινοῖς τινα μισθόν, διὰ τὸ οὕτως ἐπιβάλλειν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ὑπὲρ ἀλλήλων σωτηρίαν· ἐγὼ τοίνυν λαλῶ ὑμῖς δὲ ὅτι τὸ οὕς προσωποτίθεσθαι, καὶ αὐτοὶ κοπιᾶτε· ἐγὼ δὲ ὅτι προσεπεινῶ, νομίζω συνεργάζεσθαι ὑμῖν. Τοιαύτη οὖν φιλανθρωπία τοῦ κυρίου· ἐξ ἰσού τὸν μισθὸν ἀμφοτέροις λογίσασθαι. Διὰ τοῦτο χαίρετε καὶ συγχαίρετε, ἀγαλλιάσθε καὶ εὐφραίνεσθε, τρέχετε καὶ ὑπερνίστασθε τῶν τοῦ κόσμου δελεασμάτων ἀνωφερῇ εἰς οὐρανοὺς ἔχοντες τὴν διάνοιαν, τὴν ἐκὲν μετεωριζόμενοι καὶ φανταζόμενοι ἀνεκλάλητον δόξαν. Ἰστε οὖν, τέκνα, ὅτι πᾶς ὁ ἐν τῇ ἀσκήσει ἡμῶν κόπος πρὸς βασιλείαν οὐρανῶν παραβαλλόμενος, οὐδεὶς ἐστὶ τὸ πα-

tutior esse debet: veniunt ut illuminentur non ut obtenebrentur: ut saliantur, non ut infatuentur. Namque splendetis vos, fratres mei, etiamsi ego furvus sum; et saliti estis virtutis gratia, quamquam ego insipidus sum. Quare itaque gloriari debemus, nisi cedendo in colloquiis fratri, neque ullatenus contradicendo; non murmurando, exhibendo nos quasi agnos innocuos, minime pugnaces et non irritabiles, summi pastoris nostri Cristi: indecentes risus vitando et voluptaria turpilodia, vigilando ad psalmodias, assiduos esse in precibus. Erudimini magis adhuc, filii, purificamini, temperamini, attollimini, sanctificamini; estote dii, tamquam audacius hoc dixi. Nam per melographum dixit ita Christus: Ego dixi, dii estis, et filii, altissimi omnes. Cui est gloria et imperium cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLVI.

Ministri strenui sint ad labores.

FRATRES MEI ET PATRES,

Benignus est Deus assignando vobis mihique misero mercedem, quia utrique operam mutuae saluti conferimus. Ego igitur loquor: vos autem praebendo aurem pariter laboratis. Idem ego vos laudans existimo vobiscum cooperari. Talis ergo est Domini benignitas, ut parem utrisque mercedem attribuat. Ideo gaudete et congaudete, laetamini et exultate, currite, superiores estote mundi illocebris, sursum in coelis directam habentes mentem, loci eius animo volventes et imaginantes innarrabilem gloriam. Scitote ergo, filii, omnem asceticae vitae nostrae laborem regno coelorum comparatum, nihil esse omnino. Tribulatio et angustiae prae aeterna re-

ράπαν· ἡ θλίψις καὶ ἡ στενοχωρία πρὸς τὴν αἰδίδιον ἀνάπαυσιν, ὁνείρατος τινὸς ὀχληροῦ ἀηδίαν παρέχει. Καλῶς οὖν φρονήσαντες, καλῶς καὶ ἐξεληλύθαμεν, δυνάμει τοῦ καλέσαντος ἡμᾶς εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον· καλῶς δὲ καὶ ἐπιβιώσομεν κατὰ μικρὸν ἐξευρίσκοντες τὰ κατορθώματα· καὶ ἐξ ὧν πειραζόμεθα μανθάνοντες φυγεῖν τὴν τῶν μοχθηρῶν κατακράτησιν· ποσάκις γοῦν ἡδονευσάμεθα, καὶ οὐδὲν ἡμῖν εἰς περίσσειαν ἐναπέμεινε· ποσάκις ἐκορέσθημεν τὴν γαστέρα καὶ τὸ μὲν ἐπιθύμημα πεπληρώκαμεν, οὐδὲν δὲ τοῦ κόρου λείψανον ἀπεθέμεθα· ἀλλὰ καὶ δυσαχλῶς πρὸς τὸ σῶμα μᾶλλον εἵχομεν, εἴτε ἡσχρορρήγαμεν τοῖς λογισμοῖς, καὶ ἑαυτοὺς κατηρασάμεθα, ὁδύνην ἀντὶ βρασιώνης τρυγῆσαντες· καὶ ἐχορτάσθημεν ὑπνώττοντες, καὶ ὡς ἄλογα ἑαυτοὺς ἐταλάνισαμεν· ἀλλὰ καὶ σκληρουνθέντες ἀπειπάμεθα καὶ γελοιάσαντες, κατεβρηνήσαμεν· καὶ οὐδεμία χάρις ἐν ταῖς ἡδοναῖς τῷ ἀνθρώπῳ· εἰ δὲ ὅλως ἐφείμεθα ἡδεσθαι καὶ γάννυσθαι τηρήσωμεν τὰς ἐντολάς. καὶ τοῦτο γίνεται ἡδονὴ ἀπλήρωτος ἐν τῷ συνειδῶτι, πολὺν φέρουσα τὸν καρπὸν τῆς δικαιοσύνης. Ακούσατέ μου, τέκνα καὶ ἀδελφοί, ἀκούσατε καὶ μὴ νυστάξωμεν τῇ ψυχῇ· μηδὲ βραδυμήσωμεν τὰς ἡμέρας, μηδὲ καταπαίξωμεν τὸν καιρὸν· ὅτι ἔρχεται ὥρα καὶ ἡδὴ πάρεστι τῆς μεταστάσεως· καὶ ἀγγελος παρὰ θεοῦ ἀποστέλλεται εἴτα αἵρων τὰς ψυχὰς ἡμῶν, ποῦ πορεύεται, καὶ ποῦ ἀπίη. Οὐ φρίττομεν κατανοοῦντες; οὐ καταδυσόμεθ' ἀναλογιζόμενοι; ταῦτα οἱ ἅγιοι ἐν θυμούμενοι, ἐφρόντιζον τῷ ὄντι· καὶ οἱ μὲν τρισμακάριστοι μάρτυρες χαίροντες διετέμνοντο τὸ σῶμα, ἡκρωτηριάζοντο τὰ μέλη, διεθρύπτοντο τὰ ὀστέα· ὄντως θέατρον γενόμενοι τῷ κοσμῷ καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις· καὶ πρὸς ταῦτα ἐστεφανοῦντο· οἱ δὲ ὅσοι πατέρες ἡμῶν καὶ πανάγιοι μοναχοί, ἡσκουν ἀποστρεφόμενοι τὸ σῶμα ὡς πολέμιον· καὶ λιμώττοντες, ἐτρύφον· καὶ ψυχόμενοι ἐθαλποῦντο καὶ ὑστερούμενοι, ἐπληροῦντο ἐν ἁπασιν· οὐκ ἔδησεν αὐτοὺς φίλτρον γυνέων· οὐκ ἀπέστησεν αὐτοὺς τέκνων στοργή·

quic, molesti cuiusdam somni insuavitate exhibent. Bene ergo deliberantes, bene mundo excessimus, per virtutem eius, qui nos ad coeleste regnum suum advocavit. Bene item supervivemus, paulo post bona opera nostra comperturi; postquam et praeteritis addidicimus vitiorum tyrannidem evitare. Quoties voluptati operam dedimus, nihil nobis utilitatis superfuit? Quoties saturavimus ventrem et appetitum explevimus, nullasque saturitatis reliquias reposuimus, sed molestiam potius corpore sensimus? Sive turpia animo cogitavimus, nobismet postmodum malediximus, moerorem pro solatio capientes. Somno etiam indulsimus, et tamquam iumenta nobis indoluimus; sed et exasperati haec repudiavimus, et post visum ingemuimus: nullaque gratia a voluptatibus homini accidit. Quod si vere delectari et gaudere cupimus, mandata observemus, ex eoque erit inexplibilis conscientiae voluptas, cum multo iustitiae fructu. Audite me, filii ac fratres, audite: et in anima haud obdormiamus, neque otiosos dies transigamus, neque tempus ludibrio habeamus: nam venit hora et nunc iam est, transmigrationis: et angelus a Deo mittitur, qui animas nostras tollens quo pergit, vel quo abit? Et cogitantes non perhorrescimus? considerantes non consternamur? Haec sancti animo versantes, serio deliberabant. Et beatissimi quidem martyres corpora cum gaudio caedisinebant, membris mutilabantur, ossa eorum comminuebantur, verespectaculum facti mundo et angelis et hominibus, et post haec coronabantur. Venerabiles autem patres nostri et sanctissimi monachi poenitentiam agebant, corpus quasi hostile aversantes, et in fame pergraevabantur, et frigore videbantur foveri, et egentes omnibus abundare. Non eos parentum pietas alligavit, non eos retinuit filiorum

οὐκ ἀπειρήξεν αὐτοὺς ἀδελφὸν ἀγάπῃς· οὐ χρυσὸς, οὐκ ἄργυρος ἦν αὐτοῖς ἐπιθυμητός· οὐχ ἱματίου καλλονή, οὐ βρωσις ζέουσα καὶ ἐξοιστροῦσα τὸ σῶμα· ἀλλὰ διὰ μόνον τὸ ζῆν καὶ ἡσθιον καὶ ἐνεδιδύσκοντο καὶ ἐνεκαρτέ-
ρουν ὡς ἄσφαρκοι τῷ βίῳ· ἀπεινέοντες ἤδη καρπούμενοι τὴν ἀθανασίαν. Οὕτως οὖν, τέ-
κνα, καὶ ἡμεῖς ζήλω τρωθέντες τῷ περὶ αὐ-
τῶν, καὶ κακοπαθήσωμεν παρακαλῶ, καὶ ἥστατήσωμεν, καὶ κολαφίσθημεν, καὶ πεινή-
σωμεν καὶ διψήσωμεν, καὶ ψαλπωθῶμεν, καὶ καταψυθῶμεν, καὶ θνείδισθῶμεν, καὶ ἐνπρα-
τῶμεν, καὶ καταμυκτηρισθῶμεν· καὶ εἴ τι ἄλλο
δοκεῖ εἶναι λυπηρὸν, μόνον ἵνα τῆς βασιλείας
μὴ ἀποπέσωμεν. Ὡστε οὖν καὶ ὁ ὀψοποιῶν
προσκαίεσθω τῷ πυρὶ ἐψὼν τὰ πρὸς ἀνάπαυ-
σιν τῆς ἀδελφότητος, καὶ μηδαμοῦ ἀγανα-
κτεῖτω, καὶ ἰδοὺ ὁ μισθὸς ἐμπροσθεν αὐτοῦ·
καὶ ὁ κελλαρεύων διδότης ἕκαστα ἐκαστῷ
προσφόρως, μὴ ὑποχαλῶν ἐκ τῆς ἐπιγινομέ-
νης ὀχλήσεως, καὶ ἀμείψεται αὐτὸν ζωὴ ἡ
αἰώνιος· καὶ πᾶς ἀπλῶς τῶν ὄντων ἐν ταῖς
διακονίαις. πρὸ δὲ πάντων ὁ οἰκονόμος εὐ-
δοκιμεῖτω τεινόμενος καὶ καταξέόμενος ἐν
τῇ μερίμνῃ τῶν χρεωδῶς προκειμένων ἔργων·
εἴτε σωματικῶν εἴτε πνευματικῶν, καὶ αὐτῷ
πολύς ὁ μισθός ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐν αὐτῷ
Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΖ΄.

Φρονεῖν ταπεινὰ καὶ νοεῖ βλέπειν ἄνω.

ΠΑΤΕΡΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ὁρῶντα ὁ χρεωστῶς ὑμῖν, ἤρουν τὴν
τοῦ λόγου ὑπόμνησιν, καὶ νῦν ἀποτινύων
εἶθε δὲ πνευματικῶς καὶ πρακτικῶς καὶ
αὐτάρκως, ἀλλὰ μὴ ὀλιγάρως καὶ πενιχρῶς
καὶ ἀέργως, ἐφ' οἷς καταγινώσκομαι ὁ τάλας
καὶ ψυχρολόγος· πλὴν ὅτι ἡ ἀγαθὴ ψυχὴ

affectus, non fratrum amor a proposito
avertit, non aurum, non argentum desi-
derabile illis fuit, non vestium splendor,
non esca corpus inflammare oestroque
percellere solita; sed vitae tantum susten-
tandae et induebantur, et in vita quasi
absque carne perseverabantur; hinc vi-
delicet promerentes immortalitatem. Sic
ergo nos quoque, filii, illorum aemula-
tione succensi, et aerumnosi simus, et
pedibus aversi, et alapis caesi, et fame
ac siti cruciati, sive contra foveamur et
refrigeremur, iniuriis vel reverentia affi-
ciamur, irrideamur, et si quid aliud mo-
lestum est, dummodo regno non exci-
damus. Sic et ipse coquus si igne uratur,
dum escam coquit ad fraternitatis re-
fectionem, ne aegre ferat, ecce enim
merces coram ipso est. Et cellarius
det singula singulis convenienter, neque
cum evenientis molestiae taceat, et eum
aeterna vita remunerabitur. Generatim
omnes, qui in officiis sunt atque in primis
oeconomus aequo animo sit, dum distra-
hitur atque atteritur necessariorum rerum
cura sive corporalium sive spiritualium:
namque et ipsi multa merces in coelis;
in Christo Iesu domino nostro; cui est
gloria cum Patre et Spiritu sancto, nunc
et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLVII.

*Humiliter de se sentire, et mente
contemplari superna.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Debitum quo vobis obstringor, id est
sermonis monitionem, nunc quoque per-
solvo. Utinam vero et cum divini Spiritus
impulsu, et efficaciter, et sufficienter, et
non potius negligenter, exiliter, languide,
quemadmodum infelix ego accusor, et di-

δεξαμένη τὸν λόγον, πολὺν τὸν ἐν δικαιοσύνῃ καρπὸν ἀποδίδωσι. Δέξασθε τοίνυν, ἡγαπημένα τέκνα, καὶ τὸ νῦν τὴν τῆς κατηχήσεως σποράν, καὶ βλαστήσατε καὶ ἀνθηφορήσατε καὶ γένεσθέ μοι πολυφόροι χῶραι λελευκασμένοι τῇ πρωτῇ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ, ἵνα φθάνητε σίτος καθάρως αὐτῷ ὑπάρξαι. Ἔσται δὲ τοῦτο πῶς ἔαν καθὼς ἐνῆρξασθε ἵνα μὴ μόνον ἐκκόπησθε τῶν καλῶν ἔργων, ἀλλὰ καὶ τὸ εἰσαεῖ προσεπείγεσθε, καὶ κατατρέχετε, καὶ ἀναζωπυροῦσθε, καὶ ἀνανεοῦσθε, καὶ ἀναπηθῆτε εἰς ὕψος οὐρανοῦ πολιτείας. Ὁ ὑπῆκοος τυχὸν ἔτι μᾶλλον, ἵνα τὸν τῆς ὑπακοῆς δρέψῃται καρπὸν μὴ τῶν ὑπερεχόντων μόνον ἀλλὰ καὶ τοῦ ἐτελεστάτου προσώπου ὑπακούων, ἄνευ τῆς ἐγγινομένης ἀταξίας πρὸς ὅπερ ἂν ἐκκαλῇται ὁ ταπεινὸς πλεόν ἵνα ταπεινώται, ὥστε εἴκειν ἐπὶ πᾶσι καὶ πείθεσθαι ἐν καταβεβλημένῳ φρονήματι, καὶ ἔξει εὐτελοφανεῖ καὶ εὐφημολογία καὶ μικροῖς ῥημοσύνη, καὶ μὴ ὅτι ἔξ εὐγενῶν ποτὲ ἢ ὅτι πολυχρόνιος ἐν τῷ σχήματι, ἢ ὅτι εἰς τὸν ὑπεράνω βαθμὸν τεταγμένος καὶ πολλὰ προκαμών. Προσθήσω δ' ὅτι καὶ εὐνούστατος καὶ λαλίστατος, καὶ περιδέξιος, καὶ ἐν τι ἁπλῶς ἐκ τῶν ἐπαινουμένων, μὴ ἀνασπάτω τὰς ὀφρῦς, καὶ σοβαροβαθεύσθω καὶ ἐκζητεῖτω. Ἐν δικαιολογίᾳ κατακρίτω τοῦτο κακῆνο ὅπερ ἀπείη ἐφ' ὑμῖν καὶ ἐννοεῖσθαι.

Ὁ σπουδαῖος ἐν τοῖς ἔργοις καὶ ἐπιμελὴς ἐν τῇ παραδοθείσῃ αὐτῷ διακονίᾳ, ἵνα μᾶλλον ὥς τῷ κυρίῳ δουλεύων καὶ οὐκ ἀνθρώποις, ἐργάτην ἑαυτὸν γνωρίθῃ ἀνεπαίσχυντον, αἰρούμενος τὰ βαρυτέρα καὶ χαίρων ἐν τῇ ὑπὲρ πλησίον ὑπερκοπῶσει· εἰδὼς ὅτι πολλὸς αὐτῷ ὁ μισθὸς ἀποθήσασκεται ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Πάντες ἁπλῶς ὁμοῦ, ὁ κελλαρεύων, ὁ νοσοκομῶν, ὁ καλλιγραφῶν, ὁ κηπουρῶν, ὁ σκυτοτομῶν, ὁ ὀψοποιῶν, ὁ οἰκονομῶν, ὁ κανοναρχῶν, ὁ κανδηλαρεύων, ὁ ἀρτοποιῶν καὶ εἰς ὅποιον μικρὸν ἢ μέγα ἐγκεχειρισμένος· ἵνα ἀκαταπαύστῳ δρόμῳ καὶ ἀκατασβέστῳ πόθῳ τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, πάντα φέρομεν γενναίως, πάντα ὑπομένωμεν εὐκόλως, πάντα κα-

ctione frigida. Verumtamen bona quaeque anima sermonem excipiens, multum iustitiae fructum reddit. Excipite ergo, filii carissimi, nunc quoque catecheseos seminationem, et germinate et florescite, et estote mihi arva fertilia, albescentia lumine scientiae Christi, ut triticum ei fiat. Hoc porro eveniet, si quoniam coepistis, deinde bona opera non interruptitis, sed assidue connitamini, et curratis, et exardeatis, et renovemini, et conscendatis in coelestis vitae altitudinem. Subditus magis adhuc satagat, ne obedientiae fructum decerpit; non sublimibus tantum, sed vilissimae cuilibet morem gerendo personae sine ulla commotione ad quemlibet usum vocetur. Humilis magis adhuc humiliter, ita ut cedat omnibus, et obtemperet submissa mente, specie obsequente, honestis verbis, brevique responso; non autem quod olim nobilis fuerit, longaevus in schemate, et quod in superiore gradu constitutus, et quod diu laboraverit. Adam quod sollertissimus, ingeniosissimus, facundissimus, valde dexter, et si qua est alia dos laudata, adducat supercilium, graviter incedat, exigatque tamquam iudiciali sententia hoc vel illud.

Qui ad opera sua sedulus est et in commisso ministerio diligens, tamquam Domino serviens et non hominibus, magis irreprehensibilem se praebeat operarium, graviora sibi sumens, et gestiens pro proximo suo laborare; gnarus multam sibi mercedem conservari in caelis. Cuncti omnino simul; nempe cellararius, aegrotorum curator, calligraphus, hortulanus, sutor, coquus, oeconomus, canonarcha, candelarius, pistor, et quilibet parvo vel magno officio addictus, incessabili motu, et inextinguibili aeternorum bonorum studio, omnia viriliter toleremus, omnia facile sustineamus, omnia

ταπεινώνομεν ἐνθάδε χαριζόμενοι ἑαυτοῖς·
 ὁμειρόμενοι ἀλλήλων τοσοῦτον, ὥς καὶ τὴν
 ψυχὴν ἕκαστος ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ τιθεῖναι
 πνευματικῶς τε καὶ σαρκικῶς. Καὶ ἐὰν οὕτω
 πείσῃ καὶ παρακαλέσῃ ὑμᾶς ὁ μονογενὴς
 Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὁ δι' ὑπακοὴν Θεοῦ Πατρὸς κε-
 νώσας ἑαυτὸν εἰς ἄμετρον ταπεινώσεως ὅρον,
 ὥστε γενέσθαι ὁσιπότην ὄντα δοῦλον, ὥστε
 γευσθῆναι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ.
 Ὡς μὲν ἐμοὶ τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀπεγνωσ-
 μένῳ καὶ ἀγαλλίασις ἀπλήρωτος καὶ ἀδιή-
 γητος· χαρὰ δὲ καὶ ὑμῖν, τοῖς πληρωταῖς
 τῶν ἐντολῶν καὶ εὐφροσύνη ἀδιαλάλητος, οὐ
 μόνον ἐπεντεῦθεν ἡδὴ ἐγκωμιαζομένοις λαμ-
 πρῶς παρὰ παντὸς τοῦ συνωρακίτου τοῦ καθ'
 ἡμᾶς ἀνθρώπου· καταπαλαιούσι τε τὸν ἔχ-
 θρὸν καὶ ἀντιπασσόμενοι ταῖς αὐτοῦ προσ-
 βολαῖς καὶ μεθοδεῖαι· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ μέλ-
 λοντι αἰῶνι πρὸ προσώπου τῆς δόξης Χριστοῦ
 τοῦ Θεοῦ χορεύουσι καὶ συναριθμουμένοις
 ταῖς ἀγγελικαῖς χοροστασίαις καὶ ὁσιακαῖς
 πανηγύρεσι· ἐνθα πάντων ἐστὶν εὐφραυνωμέ-
 νων ἡ κατοικία, ὥς ὁ λόγος, ἀδελφοὶ τιμιώ-
 τatoi.

Αὕτη ἡ ὑπόμνησις ἡμῶν· αὕτη ἡ τελε-
 σφόρητος κατήχησις· οὗτος ὁ ἐπιφερόμενος
 πόνος καὶ ἀγὼν τῆς ἐμῆς ἀβελτηρίας· οὗτος
 ὁ χαρκτηριζόμενος ἔρως τῆς πρὸς ὑμᾶς
 πνευματικῆς ἀγάπης. Χαρίσασθέ μοι τὴν
 μεγάλην σωτηρίαν ὑμῶν· πλουτίσατέ με τῷ
 ὄλβῳ τῶν ἀρετῶν ὑμῶν· εὐδοξήσατέ με τῇ
 λαμπρότητι τῆς οὐρανόου πολιτείας ὑμῶν.
 Naί, ναί, τέκνα μου ἡγαπημένα, ἄνδρες ἐπι-
 θυμιῶν, ἐργάται κυρίου ἡγιασμένα ὡς ἀλη-
 θῶς παιδάρια, λαὸς ἰσραηλιτικὸς, ὑπουργὸς
 καὶ λειτουργὸς τοῦ ναοῦ κυρίου, υἱοὶ τοῦ
 Καάθ καὶ τοῦ Μεραρῆ, οἱ αἵροντες τὰ τιμιώ-
 τερα σκεύη τῆς σκηνῆς τῆς ἀληθινῆς, ὁ Χρι-
 στὸς ἡμᾶς διασώσσει, αὐτὸς ὑμᾶς διαφυλάξει
 ἀποπεραιῶν τὸν ὁρόμον ὑμῶν καὶ τὸν ἀγῶνα·
 ὅτι αὐτῷ πρέπει τιμὴ, δόξα καὶ προσκύνησις
 σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
 καὶ αἰ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.
 Ἀμήν.

prompte faciamus gratificantes nobis ipsis,
 et invicem quasi obsides dantes, adeo ut
 unusquisque animam suam pro fratre spi-
 ritualiter corporaliterque ponere velit. Et
 siquidem hoc vobis persuaserit et concii-
 liaverit unigenitus Dei Filius, qui ob obe-
 diendum Deo Patri exinanivit semetipsum
 usque ad infinitum humilitatis gradum, ut
 dominus fieret servus, mortemque gusta-
 ret, mortem inquam crucis; gaudium mihi
 erit peccatori perditō, et exultatio inex-
 plebilis et inenarrabilis. Gaudium et vobis
 mandatorum eius observantibus et laetitia
 ineffabilis, qui non modo nunc splendide
 laudamini abs quolibet spectatore homine;
 quoniam hostem debellatis, eiusque ad-
 sultus repellitis et artificia; sed etiam in
 futuro saeculo in conspectu gloriae Christi
 Dei tripudiabitis, et angelicis choris ad-
 numerabimini et sanctis coetibus, ubi
 cunctorum laetantium habitaculum est, o
 pretiosissimi fratres.

Haec est admonitio nostra, haec est
 inefficax catechesis, hic a mea stultitia
 procedens labor atque conatus: hoc est
 expressum studium meae erga vos cari-
 tatis. Gratificamini mihi grandem vestram
 salutem: ditare vestrarum virtutum opibus
 glorificate me caelestis vitae vestrae splen-
 dore. Nae, nae, filii mei dilectissimi, viri
 desideriorum, operarii Domini, sanctifi-
 cati vere pueri, popule israhelitice, mi-
 nister atque liturge in templo Domini,
 filii Caath et Merari, qui honoratiora vasa
 gestatis veri tabernaculi. Christus vos ser-
 vet, ipse vos custodiat, consummans finem
 cursui vestro et certamini. Quia ipsum
 decet honor, gloria et adoratio cum Patre
 et Spiritu sancto, nunc et semper, et in
 saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΜΗ'.

Μετ' ἀκριβείας πατέρων ζητεῖν βίους.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ὅτι μὲν οὖν ἐγὼ ὁ ταλαίπωρος οὐκ ἀποκνήσω τὴν ὑπόμνησιν ὑμῖν ποιῆσθαι περὶ τῆς σωτηρίας τῶν τιμίων ὑμῶν ψυχῶν, καὶ περὶ ἰσχυρόφωτος καὶ θραδύγλωστος ὢν δῆλον. Ἐν τινὶ γὰρ ἄλλῳ χρησιμεύσω ὑμῖν, καὶ δι' οὗ τινος ἄλλον τρόπον ἐδόθη ὑμῖν εἰς κεφαλὴν ἀναξίως; καὶ ἦν τινος γε ἄρα ἀπολογίαν εὖρομι κατολιγῶν τοῦ πράγματος τούτου; Εἰ γὰρ καὶ οὕτω ἐπιγινόμενων ἡμῶν καὶ διεγερόντων καὶ ἀναμνηματιζόντων τὰ περὶ θανάτου, τὰ περὶ μεταστάσεως, τὰ περὶ ὑπαντήσεως ἀγγέλων, τὰ περὶ παραστάσεως τοῦ φοβεροῦ κριτηρίου, τὰ περὶ βασιλείας οὐρανῶν, τὰ περὶ κρίσεως ἀτελευτήτου πυρὸς καὶ δίκης ἐξωτέρας· μόγις τῇ ἀντιστάσει τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ τοῦ ἀντιπάλου διαβόλου· περικρατεῖς τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας καὶ καταστάσεως γινόμεθα. Πῶς ἀποσιωπώντων καὶ τὸ τυχόν καὶ ἐγκοπτόντων τὸν εἰσὸν τῆς κατηχήσεως ἐσόμεθα. Μὴ οὖν λοιπὸν βαρεῖσθε ἐπὶ τῷ λόγῳ· μηδὲ ἀποκναίητε τὴν ὑπόμνησιν. Εἰδ' οὖν· ἀλλὰ μὴ λέγετε ὅτι τῆς αὐτῆς ἔχετε ὑποθέσεως καὶ περὶ τῶν αὐτῶν ἡμῖν αἰεὶ διαλέγεται καὶ τί ἄλλο πρὸς διήγησιν; Καὶ τί γὰρ μεταβεβλήμεθα ἥς ἐνηρξάμεθα πολιτείας, ἵνα μεταπείσωμεν εἰς ἕτερα περὶ ἐτέρων διαλεγόμενοι; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πολλάκις, καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πλειστάκις, καὶ οὐ καταπαυσόμεθα τὴν ἀρετὴν ἐγκωμιάζειν καὶ τὴν κακίαν κωμῶδειν, καὶ ὅτι καλὸν καὶ μακάριον ἢ ἀλιθινὴ ἀναχώρησις τοῦ κόσμου παντός, καὶ ἡ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατοίκησις τῶν ἀδελφῶν· τὸ μῦρον ὡς ἀληθῶς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα τὸν πώγωνα τοῦ Ααρὼν· καὶ ὅτι τις ἐν ταύτῃ καταληφθεὶς ἐνεκομίσσασατο τὴν ταπεινοφροσύνην, καὶ ἐνεδύσατο τὴν ὑπακοήν· καὶ ἐξῆλθε τὴν κοπὴν τοῦ θελήματος ἐνα-

SERMO XLVIII.

Patrum accurate scrutari vitas.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Quod me infelicem non pigeat admonitionem vobis facere de pretiosorum vestrarum salute animarum, quamquam exilis voce sum et tarda lingua, exploratum est. Nam qua re alia vobis praesum, et quo alio nomine datus fui vobis praeses indigne? Quamve ego defensionem inveniam, si rem hanc neglexerim? Etenim ita licet instantibus nobis, et excitantibus, et in memoriam revocantibus mortem, transitum, angelorum occursum, coram tremendo tribunali praesentiam, coelorum regnum, sempiternam sententiam, ignem et poenam exterioriorem, vix, propter peccatorum meorum obstaculum et adversarium diabolum, vix inquam salute nostra et sorte potiri valeamus, quid flet si tacemus, vel forte catecheseon seriem absumpamus? Ne ergo posthinc gravis vobis sit sermo noster, neque admonitionem fastidiatis. Et ne illud quidem dicatis, quod idem sit illius argumentum, et quod eadem semper loquamur. Et quid aliud ad disserendum proponitur? Num ad aliam, ab ea quam incipimus, vitam transivimus, ita ut ad alia nos pariter disserendo transeamus? Minime gentium. Sed eadem saepe et de eisdem saepissime, et non desinemus virtutem laudare, vitium exagitare; et quod bona re sit ac beata verus a toto mundo recessus, et habitare fratres in unum, unguentum revera descendens in barbam, barbam Aaron. Et quod quicumque in hoc genere vitae est, sibi insinuet humilitatem, et obedientiam induat: curet voluntatis suae abnegationem, hauriens abyssum ex abysso amoris Dei, et ex

λαμβάνων ἄβυσσον ἐξ ἁβύσσου ἔρωτος πρὸς θεὸν καὶ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν νοερὰν πορεύμενος, πάντα στέργων καὶ πάντα ὑπομένων τοῦ κανόνος τῆς κοινοβιακῆς τληπαθείας καὶ ἐν οὐδενὶ πορεύομενος καὶ καταψηφιζόμενος τῶν ἐγκακριμένων ἐν αὐτῇ ἐκ φρόνηματος ὑπεροπτικοῦ καὶ ἰδιοπραγμοσύνης ἀλλοτριούσης θεοῦ καὶ τοῦ ἡγουμένου τὸν ταπεινὸν ὑποτακτίτην.

Ἀσπασώμεθα τοίνυν πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ὡς ἅγια καὶ σεβάσμια, ἀδελφοί μου· κἂν ἴσως οὗ δοκῇ τισὶ εὖ ἔχειν· φημὶ δὴ τὰς ὀχλοποισοὺς κινήσεις καὶ τὴν ἄνω καὶ κάτω ἐκάτερωθεν μεταφορὰν, καὶ τὴν ἐξέλευσιν καὶ εἰσέλευσιν καὶ τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἀντεισαγωγὴν τῶν εἰσερχομένων πραγμάτων καὶ προσώπων. Διὰ τοῦτο γὰρ στρογγυλιζόμεθα οἰνοὶ καὶ δοκιμαζόμεθα καὶ κυλιόμεθα ἐπὶ τῆς γῆς ὡς λίθοι ἄγιοι, κατὰ τὸ γεγραμμένον. Εἰ γὰρ καὶ τὸ πορφανὲς ὀχληρὰ τυγχάνει καὶ ἀσύμφορα, ἀλλ' οὖν ἐν τοῦτοις ἐγυμναζόμεθα καὶ πυρούμεθα καὶ ἀποδεικνύμεθα θεῷ προσιτοὶ καὶ ἡγιασμένοι. Ἐκάτερος ἑκάτερον λοιπὸν, τέκνα, ὠφελεῖτω καὶ διωκέτω μὴ τὸ δοκοῦν ἴδιον, ἀλλὰ τὸ κοινῇ συμφέρον ἐκ παντὸς τρόπου· καὶ οἱ πάντες ἔτι καὶ ἔτι νευρούμενοι καὶ τονούμενοι τὰς ψυχὰς κραταιοῦσθε ἐν τῇ ἀδιασπάστῳ ὑμῶν ὑπόταγῃ, καθημέραν καινοποιοῦμενοι, καὶ τῇ μεταδόσει τῶν ἡμερῶν καὶ μηνῶν καὶ χρόνων μεταβαίνοντες εἰς τὰ κρείττονα. Ὡς ἔτι καιρὸς τοῦ πολλὰ καμεῖν καὶ τοῦ πλουτῆσαι καὶ τοῦ γενέσθαι θεόν, μὴ κοιμώμενοι, μὴδὲ καθεύδοντες, μὴδὲ ἀναπίπτοντες, μὴδὲ τοῖς μελήσεσι δαπανῶντες τὴν ἐπικερδῇ ταύτῃ ζωῇ· ὄντος τότε τῶν παρόντων λόγων ἐπιληψόμεθα τοὺς καρπούς, τέκνα, καὶ ἐπιγνωσόμεθα τίς ἡ τοιαύτη ἔπειξις τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν καὶ τί προσχόντες ἐγκαρπωσόμεθα καὶ ἀπροσεκτήσαντες ἀπωλέσαμεν.

Ὡ τῶν μακαρίων ψυχῶν τῶν ἁγίων καὶ δόσιων πατέρων ἡμῶν τῶν ὡς ἀληθῶς φρονίμων καὶ σοφῶν καὶ ῥητόρων καὶ πεπαιδευμένων καὶ γνωστικῶν καὶ ὑπερενδόξων καὶ

virtute in virtutem intellectualem procedens: omnibus acquiescens, et omnia sustinens, quae in regula sunt coenobiticae poenitentiae; et nihil illic mandatorum omittens aut damnans ex animi contemptu et proprio arbitrio, quod a Deo alienat et a suo praeposito humilem subditum.

Amplectamur itaque, fratres mei, tamquam sancta et veneranda, quaecumque in hoc vitae genere sunt, etiamsi forte aliqua secus esse videantur: molestas inquam commotiones, susdeque et utriusque translationes, exitum et ingressum, adventum et transmissionem supervenientium negotiorum et hominum. Propterea enim circumagimur et probamur et volutamur in terra ut lapides sancti, ut scriptum est. Iam etsi haec exterius molesta sunt et incommoda, attamen deterius exercemur, et igne exploramur, et Deo proximi ac sanctificati apparemus. Alter alterum ergo, o filii, adiuvet agatque non quod suum est, sed quod communiter utile quomodolibet: cunctique magis magisque viribus aucti validoque animo, in indivulsa submissione solidamini, quotidie ronavati, et diebus ac mensibus annisque mutantibus in meliorem frugem mutati: quasi adhuc tempus sit multos labores exantlandi et ditescendi, et Deo appropinquandi, non supini neque dormitantes neque prostrati, variis curis hanc utilem vitam consumentes. Tunc vere praesentium sermonum fructum carpemus, filii, cognoscemusque cur tam impensum fuerit humilitatis meae studium: et si non attenderimus, quantum perdidimus.

O beatæ sanctorum iustorumque patrum nostrorum animae, vere prudentium atque sapientium, rhetorum et eruditorum et scientia ornatorum et summae

ὑπερυψωσάτων. Εκείνοι οὐ μάτην ἤκουον, οὐδὲ ἐρριπτο λόγος χαμαὶ ἐπ' αὐτῶν· οὐδὲ προέκριναν τοῖς παροῦσι καὶ ἀπολλυμένοις τὰ μὴ παρόντα καὶ ἀίδια· ἀλλ' ἕκαμον τῷ ὄντι, ἐκοπίων καὶ ἐταπεινοφρόνων· ἐκοπτον τὰ θελήματα, ἡγάπων τὸ ἔσχατον, τὸ εὐτελές, τὸ ἀναντίστοιχον, ἐφιμοῦντο, ἡλίου, ὁ μὲν ὡς ἁγίου ἀκακὸν εἶκον τῇ πατρικῇ κηλεύσει· ὁ δὲ ὡς κτήνος, παιδόμενος τῷ ἐξηγούμενῳ· ἄλλος πορούμενος τῇ πίστει καὶ ἑτέρως σιωπῶν· ὁ δὲ ὑπομένων ὡς ἀδάμας· ἄλλος φέρων θλίψιν ἀδελφοῦ, ὡς φέρειν πύελον αἵματος διὰ τῆς ὑπομονῆς εἰς μαρτύριον. Καὶ τί πολυλογῶ; Αὐτοὶ ἐξ ἑαυτῶν τοὺς προηγέτας ὑμῶν γνωρίζετε· ὁπαθεὶ αὐτὸν γενέσθε, συνοδίται, ἰχνηλάται, ἵνα καὶ τῆς ἐκείνων δόξης τύχητε, τέκνα ἡγαπημένα, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν, καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΜΘ'.

Ἐξαγγελίας ἀντέχεσθαι κρυφίων.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ,

Ἀρχομαι πάλιν ὑμῶν παραπέμπεισθαι τὸν τῆς ταπεινώσεώς μου λόγον κατὰ τὸ σύνεθες· ἀλλὰ τοῦτον ψυχρὸν μὴ ἔχοντα τὴν ἐκ τῶν ἔργων θερμότητα· ὑμεῖς δὲ τὸ ἐλλειπὲς ἀναπληρώσατε διὰ τῆς εὐπραξίας ὑμῶν. Πιστεύσατε γὰρ μοι ἐνδιαθέτως ὡς πολλάκις λέγοντι ὡς καὶ νῦν ὡς φρίκη μὲ κατακρατεῖ καὶ ἐκστασις ἐννοοῦντα τὸ ἀνάξιόν μου, καὶ ὅτι ὅλως καλοῦμαι πατὴρ ὑμῶν· μὴδὲ συμμαθητὴς ἱκανὸς ὢν ἀκούειν. Αὐτοὶ οὖν πατέρες φίλοι μου καὶ ἀδελφοὶ, καὶ δι' ὑμῶν ἡ ἐλπίς τῆς σωτηρίας μου· διατοῦτο καὶ περ' οὕτως ὢν ἐλευνὸς ἐφιέμενος τῆς ὑμῶν διασώσεως ἀναγκάζομαι λαλεῖν. Λαλῶ οὖν ὑμᾶς ἀγαπητικῶς, καὶ συμβουλευτικῶς προσθήσω

gloriae ac nobilitatis! Illi non frustra audiebant, neque iacebatur ab ipsis sermo humi, neque postponebant praesentibus et caducis invisibilia et aeterna; sed impense laborabant et semet defaticabant et deprimebant, voluntates suas abnegabant, quod infimum erat et vile sine ulla contradictione eligebant, tacebant, doloribus non carebant: alius tamquam agnus innocuus peterno nutui cedebat, alius ceu iumentum in praepositi potestate erat: alius in fide tentatus, alius silentio deditus, hic quasi adamas firmus, ille tribulationem a fratre perpetiens, ita ut spuat sanguinem in experimento martyrii. Cur diu loquor? vos ipsi praecessores vestros ducesque cognoscitis: sequimini, estote viae comites, vestigia illorum premite, ut et illorum gloria potiamini, filii carissimi, in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria et potestas est cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO XLIX.

Confessionem occultorum facere.

FRATRES AC FILII SPIRITUALES,

Ordior rursus mittere ad vos more solito humilitatis meae sermonem; frigidum tamen neque operum stipatum calore. Vos autem bono opere vestro defectu eius supplete. Credite enim me nunc quoque dum loquor, horrore correptum, cum indignitatem meam considero, et quod pater vester sim, qui ne condiscipulus quidem audire mereor. Vos ergo patres mei cari estis ac fratres, vobisque spes meae salutis innititur. Ideo quamquam adeo miserabilis, vestrae salvationis cupidus loqui cogor. Loquor vobis amanter et suadenter, addam etiam paterne: ecce dies boni, tempus operandi, tempus Deum

καὶ πατρικῶς. Ἰδοὺ οὖν ἡμέραι ἀγαθαὶ ὁ καιρὸς ἐργασίας, χρόνος ζητήσεως θεοῦ. Τίς σοφὸς καὶ φυλάξει ταῦτα; καὶ συνήσουσι τὰ ἑλθεῖν τοῦ κυρίου ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Μὴ ἡμέραν, μὴ χρόνον ἀπολέσωμεν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι· Εἴπω δὲ ὑμῶν ἀγῶν καὶ σπουδὴ ἀκαταμάχητος, καὶ ἄμιλλα πρὸς ἀλλήλους ἀγαθῇ, καὶ ζῆλος δεξιὸς πρὸς τὰ ἐν ἀμφοτέροις κατορθώματα. Εἴαν ἴδωμεν ἐν τινὶ ἐξανυομένην ἀρετὴν, ἡσυχίαν, εὐλάβειαν, ὑπακοήν, ταπεινώσιν, εἴ τι ἄλλο τῶν ἐπωαινέτων, κεντρώμεθα διὰ πόθου ἀγαθοῦ σύνδρομοι εἶναι τῷ τοιοῦτῳ· ἔνθεν γὰρ τίκεται ὁ σύνδεσμος τῆς εἰρήνης καὶ ἡ ἀγαπητικὴ διάθεσις· μὴ δὲ πρὸς τὰ ἐναντία καταμανθάνωμεν ἐκ τῆς προσερεθίσεως. Καὶ θεωροῦντες τὸν μὲν ἀδιαφοροῦντα καὶ ἀδιαφορήσωμεν, τὸν δὲ γαστριμαργοῦντα καὶ γαστριμαργήσωμεν· τὸν μὲν πολυλογοῦντα καὶ πολυλογήσωμεν· ἀλλ' ὥς σοφοὶ καὶ θεοδίδακτοι καὶ ἑαυτοὺς δοκιμάζοντες τὸ καλὸν κατέχωμεν· καὶ εὐτρεπίζοντες τὴν ἄγκυραν τῆς πίστεως ἡμῶν, καὶ τὸ ἱστίον τῆς ἐλπίδος πετάσωμεν, καὶ ὁλοσθενῶς πλεύσωμεν τὸ μέγα πέλαγος τοῦ τῆδε βίου.

Εἴθε' ὅτε πλείους καὶ πνεύματα προσήρσηται ἡμῖν πονηρὰ ἀνάγκη· τὰς τῆς καρκίως ἐπαναστάσεις λέγω, καὶ τρικυμίας ἀνιγείρεσθαι σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ στροφάς καὶ ἰλιγγίας ἀναπέμπεσθαι ἐκ τῶν βαθύων ἐννοιῶν τῆς καρδίας· ἄλλα τε ὅσα κατὰ τὸ ποντοπορεῖν συμβαίνει, πειραταὶ οἱ παμπόνηροι δαίμονες, ἐράχνη τὰ ἐκ τῆς ἀγνοίας ἐπιτυφλώματα, πέτραι ὑφαλοὶ, αἱ ἀπρόοπτοι σκοταστίαι κατὰ τῆς ψυχῆς ὑμῶν, πολυαντλία τῆς νοῆς, τὴν ἀνεξαγγελίαν δὲ τῶν τινῶν τεκμαίρεται ὁ λόγος. Τυχὸν γὰρ οἱ ναῦται παραμελήσαντες, εἴτι ὑπνώττοντες συνεδυόσθησαν τῷ πλωτῇ καὶ ἡμεῖς, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, ἐν πᾶσι τούτοις περιφυλαττώμεθα ἑαυτοὺς, καὶ γρηγόρως ὁδεύσωμεν τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ, μετὰ πάντων καὶ πρὸ πάντων ἐξαγγέλλοντες τὰ τῆς καρδίας ὑμῶν, ἵνα μὴ περιχυθῇν ὕδωρ πολυλογισμῶν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν

quaerendi. Quis sapiens et custodiet haec? et misericordias Domini in futuro saeculo intelligent? Ne diem, ne annum amittamus, fratres carissimi. Sit vobis certamen studiumque invictum, sit pulchra inter vos aemulatio, sit ad recte utrumque agendum zelus fervens. Si in aliquo videamus perfectam virtutem, silentium, pietatem, obedientiam, humilitatem aliudve laudabile, exstimulemur fervente voto ei comites ire: hinc enim confit pacis vinculum et dilectionis affectus: nec contrarium discamus ex eiusdem provocatione. Namque ut si videamus indifferentem, indifferentes fiamus: si gulosum, nos pariter gulae indulgeamus: si loquacem, nos aeque garruli simus: sed sapientes simus et Deo docibiles, bonum per nos aestimantes teneamus, et aptantes nostrae fidei ancoram, vela spei expandamus, totoque nisu magnum huius vitae pelagus navigemus.

Sed enim navigantibus necesse est spiritus aliquando malos nobis insurgere, carnis dico adsultus et tempestates concitari carnalium desideriorum, turbinesque et vertigines ex profundis cordis cogitationibus mitti, et quaecumque alia navigantibus accidunt: tentatores pessimi daemones, breves inscitiae coecitates, latentia saxa, inopiniae contra animam nostram insidiae. Multa navis sentina; nonnulla scilicet esse inconfessa sermo divinat. Aliquando nautae dum negligunt vel dormitant, cum gubernatore submersi sunt. Nos quoque, honorandissimi fratres, in his omnibus cauti simus, et vigilantes. Viam Domini perambulemus cum omnibus et prae omnibus corda nostra revelantes, ne multa cogitationum aqua animabus nostri circumfusâ, obruat nos postrema

περικυκλώσῃ ὑμᾶς ἄβυσσος ἐσχάτη κατὰ τὴν προφητικὴν φωνήν. Αὐτοὶ γὰρ μόνον ἀντλεῖτε, καὶ ἡμεῖς τῇ συνεργίᾳ τοῦ Θεοῦ καὶ ἁμαρτωλοὶ ἐσμὲν, κυβερνήσωμεν καὶ ὑμᾶς ἀμερίμνως ποιήσωμεν· ὁ πρόθυμος ἐν ἀδελφότητι καὶ κατὰ τὸν τῆς ψυχῆς κάματον καὶ κατὰ τὸν τοῦ σώματος κόπον ἀστήρ ὡς ἐν οὐρανῷ διαφαίνει καὶ χειραγωγεῖ τοὺς πολλοὺς ὁ σπουδαῖος κατ' εὐλάβειαν καὶ οὐρανοπρεπῆς καὶ ἀπέρπερος καὶ ἀγγελόιστος καὶ σιωπηλὸς ἀγγελὸς ἐστὶ λειτουργῶν ἐπὶ γῆς, ὡς ἐπὶ θρόνου χειρουβικοῦ τῷ Θεῷ καὶ δεσπότη τῆς κτίσεως· ὁ διδούς ἐκ τῶν οἰκείων κατορθωμάτων καὶ ἄλλοις ἐπωφελῇ καὶ διανιστῶν πρὸς γοργότητα πνευματικῆς ἐργασίας, ἥλιος ἐστὶν ἀκτινοβολῶν καὶ χρυσολαμπῶν, καὶ διαθερμαίνων τὸ πλήρωμα τῆς ἀδελφότητος.

Τίς δὲ ὁ ζοφερός καὶ σκοτεινὸς καὶ νυκτόμορφος, καὶ τοὺς ὑπ' αὐτὸν σκοτίζων καὶ ὁμοίους καθιστῶν· ἀλλ' ἢ ὁ δι' ἐπώρσεως καὶ φιληδονίας γελωτοποιίας καὶ ἀργίας, καταλαλίας καὶ παρρησίας καὶ ἀκαθαρσίας λογισμῶν συγκαταθετικῶν, ὁμοιούμενος τῷ ἐξ οὐρανῶν πεπτωκότι σατανᾷ· μὴ πείθεσθαι γὰρ τούτοις ὀφείλομεν. Μὴ οὖν, ἀδελφοί μου· ζηλώσητε τοὺς κακοὺς· ἀντέχεσθε δὲ εἰτινοσὺν ἀγαθοῦ καὶ εἴ τινας χρησίμου, ὡς πρέπει ἀγίοις. Ἰδε ὀλίγος ὁ κόπος ὑμῶν, ἀλλ' ἀνταπόδωμα αἰώνιον· ἴδε ὑμῶν μικρὸν τὸ ταλαιπώρημα ἀλλ' αἰῶδιον τὸ ἀγαλλίαμα· ἴδε προσωρινὸν τὸ ὀχληρὸν ὑμῶν, ἀλλὰ ἀτελεύτητον τὸ ἀνάπαυμα. Εκκεῖ ἀγαλλιᾶσθε· ἐνθα πάντων ἐστὶν ἡ κατοικία εὐφρανόμενων· ἐνθα ἀπέδρα ὀδύνη, λύπη καὶ στεναγμοί· ὅπου οὐκ ἐστὶ πένθος, ἀλλὰ χαρμωσύνη. Ἀρά γε εἰς κενὸν τρέχετε, ἄρά γε εἰς ματὴν κοπιᾶτε; Οὐδαμοῦ· μὴ γένοιτο· ἀλλὰ καὶ φρονίμως καὶ ὑψηλῶς καὶ θαυμαστῶς καὶ ἀξίως καὶ μακαριστῶς καὶ ἀποστολικῶς καὶ μαρτυρικῶς καὶ ἀγγελικῶς καὶ οὐρανίως, καὶ θεοσδέκτως καὶ ἐξελιγύθατε καὶ προσήλθετε καὶ ἐγεννήθητε ἡμῖν γέννησιν τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἠυξήθητε καὶ ἐστρατεύσασθε καὶ καταπλίσθητε τοῖς τοῦ Πνεύματος ὅπλοις,

abyssus, iuxta dictum propheticus. Vos modo sentinam levate, nos vero quamvis peccatores, ad clavum sedebimus. Qui inter fratres prompto animo est ad sudorem parato corpore et corpore ad laborem, is tamquam stella in coelo refulget, et multorum iter dirigit. Qui est pietatis studiosus, et coelo dignus, minime ostentator, risui non deditus, taciturnus, hic angelus est in terra ministrans quasi in cherubico throno Deo et Domino creaturarum rerum; de propriis recte factis utilitatem caeteris praebens atque ad spiritalis operis strenuitatem concitans, sol est radians, auro fulgens et fraternum coetum calefaciens.

Quis vero furvus et tenebrosus, et alios circa se obscurans sibique assimilans, nisi superbus, voluptarius, ridicularis, otiosus, turpiloquus, obtrectator, audacia atque impuritate cogitationum similis illi, qui de coelo cecidit, Satanae? Istis morem gerere non debemus. Ne ergo, fratres mei, malos aemulemini, si quid bonum est et utile, hoc imitamini, ut sanctos decet. Hactenus labor vester est, sed praemium aeternum: parva aerumna, perpetua exultatio: temporaria molestia, infinita quies: ibi exultabitis, ubi omnium est laetantium habitatio: unde exulat dolor, tristitia, gemitus: ubi non est luctus sed hilaritas. Num in vacuum curritis? num frustra laboratis? Nego enimvero, absit; sed prudenter, excelse, mirifice, digne, beate, apostolice, martyrice, angelice, coelica denique et quasi divina accepta ratione, et existis de mundo et huc accessistis, nobisque spiritalis generatio effecti estis: et crevistis, et stipendia fecistis, et vos armis spiritalibus armavistis: et expugnastis Amalecitas, et Amorrhaeos et Chanaanicos cum aliis cupiditatum populis, et tranastis mundanum mare, Moyse duce,

καὶ καταπολεμεῖτε τοὺς Ἀμαλεκίτας καὶ Ἀμορραίους καὶ Καναανίους τὸν τοῖς ἑτέροις ἔθνεσι τῶν παθῶν, καὶ διαπεράσατε τὴν κοσμηκὴν Βαλυσσαν, Μωσέως προηγουμένου τοῦ πατρὸς ἡμῶν, καὶ διέβητε τὸν Ἰορδάνην τῷ φωτιστικῷ καὶ βαπτιστικῷ δευτέρῳ σχήματι, καὶ κατακληροδοτεῖν ἀπεντεύθεν ἄρχεσθε τὴν γῆν, ἣν ἔδειξεν ὑμῖν διὰ τῆς ἐπαγγελίας αὐτοῦ ὁ ἀψευδὴς ἡμῶν θεός, γῆν ῥένυσαν μέλι καὶ καὶ γάλα τῆς ἀβυσσότητος καὶ ἀνέμοις· ἐκείνοις γὰρ ἐδόθη τυπικῶς τὰ ἐπαγγέλλομενα εἶναι νηπίαις οὓσιν· ὑμῖν δὲ συμμέσσειται ἐν ἀληθείᾳ τοῖς εἰς ἄνδρα τέλειον φθάσαι τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Ἀπαρχὴ οὖν ἡμῶν κύριος ὁ θεός γέγονε· κεκοινωνήκεν ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος· παραπλησίως, καὶ ἀδελφὸς πρωτότοκος γέγονε καὶ κεφαλὴ ἡμῶν καὶ ἡγομενὸς καὶ προσαγωγὸς καὶ διαλλακτὴς τῆς πρὸς τὸν Πατέρα καὶ θεὸν ἡμῶν, ἐπικρατήσας ἔχθραν ἐξ ἁμαρτιῶν καὶ ἀβουλίας τοῦ ποσιπύοντος. Νῦν οὖν πάντα πληρώσας τὰ ὑπὲρ ἡμῶν ἐννηθρονηκώς Χριστὸς ὁ θεός ἡμῶν ὁ πάντελειος Ἰησοῦς, ἀνελήλυθεν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ τὴν εἰρήνην αὐτοῦ βραβεύων ἡμῖν καὶ λέγων· Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν. Ταῦτα οὐ τοῖς ἀποστόλοις μόνους συνέβη· εἴρηκε γὰρ αὐτὸς ὁ ζωδότης ἡμῶν θεός· Ὅτι οὐ περὶ τούτων ἑρωτῶ μόνων, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν μελλόντων πιστεύειν διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμὲ· ἵνα πάντες ἐν ᾧσι, καθάπερ ὡς ἡμεῖς ἐν ἐσμέν.

Πρὸς ταῦτα, ἀδελφοὶ τιμιώτατοι, ἄξιον ἡμῖν ἀναβοῆσαι τὴν ἀποστολικὴν ἐκείνην φωνήν· Τίς ἡμῶν χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ; θλίψις, ἢ στυγνοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμός, ἢ μάχη, ἢ κίνδυνος, προσθήσῃ, ἢ σαρκὸς ἐπαγωγὴ, ἢ ἐπιθυμία περιφλέγουσα, μὴ κατακαίουσα δὲ τοὺς κολάζοντας αὐτὴν καθεκάστην ἡμέραν· ἢ ὑβριστικῶν ῥημάτων ἀτιμία, ἢ φιλοπρωτεύσεως ἀρχή, ἢ κοσμητικῶν ἔργων ἐπικράτησις, ἢ ἐνδύματος εὐτέλεια, ἢ τροφῶν σπάνις τε καὶ καρυκαία, ἢ διανυστικέουσις ψαλμοῦ, ἢ γοηρόσεως λειτουργία, ἢ μικρὸν ἢ μέγα ἐν ψυχᾷ ἢ σώματι γινόμε-

idest praeposito nostro. Iordanem quoque traiecistis, luminoso, quasi altero baptismo, monastico schemate: et possidere abhinc coepistis terram, quam a se promissam verax Deus noster vobis ostendit; terram fluentem melle et lacte, immortalitatis aeternaeque vitae. Illis enim datae in figura fuerunt promissiones adhuc parvulis, quae vobis contingunt in veritate, qui in virum perfectum devenistis plenitudinis Christi. Primitiae igitur Dominus Deus fuit: participavit aequae ac nos carni et sanguini, frater primogenitus factus est, et caput et pontifex et mediator atque conciliator diuturnae cum Deo nostro inimicitiae, propter peccata et parentis primi stultitiam. Nunc demum, qui universa consummavit causa nostra incarnatus Christus, perfectus Deus noster Iesus, in coelum rediit et pacem suam nobis confirmans et dicens: Pacem meam do vobis. Atque non Apostolis tantum contingebant; dixit enim ipse vivificus noster Deus: non pro eis solis rogo, sed et pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me: ut omnes unum sint, sicuti nos unum sumus.

Insuper, honorandissimi fratres, aequum est illa quoque apostolica voce exclamamus: Quis nos separabit a caritate Dei? tribulatio, an angustia, an persecutio, an gladius, an periculum? Addam et an carnis illecebrae? an concupiscentia flagrans, quin tamen eos exurere possit, qui quotidie ipsam comprimunt? an contumeliosorum verborum ignominia? an primatus ambitio? an laboriosorum operum oppressio? an vestium vilitas? an escae penuria et ius nigrum? an pernoctatio psalmodiae? vel matutina liturgia? vel aliud quidquam sive parvum sive magnum, sive in anima, sive in corpore factum? Minime.

μενον· Οὐδαμῶς· γέγραπται γάρ· Οτι ἕνεκά σου θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν, ἐλογισθημεν ὡς πρὸς δατὰ σφαγῆς. Χαίρετε ἐν τοῦτοις, ἀδελφοί μου· ἀγαλλιᾶσθε καὶ εὐφραίνεσθε ὁρῶντες τὰς τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίας· πρὸ ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἡ ζωὴ, πρὸ προσώπου ἡ χαρὰ, πρὸ τῶν ποδῶν ἡ μακαριότης. Προσ-
 ἡνοικται ἡ θύρα· δράμετε· κατελάβετε. Τίς ἀτονήσει ἐν τοῦτοις; τίς μὴ ἐπειχθῇ ἐν τοῦτοις; ἔτι καὶ ἔτι περισσοτέρως προλαμβάνοντες ἕτερος ἕτερον, ὡς ἐπὶ θησαυρῶν προκειμένων οὐ φθαρτῶν καὶ γηίνων, ἀλλὰ αἰώνιων καὶ ἀθανάτων· Εγὼ οὖν ὁ ἄσωτος· καὶ τάλας ἐφυρσολόγησα ἠφρόνευσα μηδὲν ἔχων ἐν τοῦτοις ἀγαθὸν πλὴν τῆς ἡμῶν ἀγάπης. Δόξη ὑμῖν κύριος ὁ Θεὸς ἐν καλῷ καταστῆναι, καὶ τοῦ δρόμου ἐπικρατεστέρους εἶναι καὶ εἰς τὸ στάδιον εἰσαχθῆναι, καὶ τοὺς στεφάνους τῆς νίκης ἀναδῆσασθαι μετὰ πάντων τῶν ἀγαθῶν· ὧν γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπικρατεῖν, χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ τῷ Πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ν'.

Τρέμειν ἀπειλὰς τοῦ Θεοῦ τοὺς ποιμένας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Πολλὰς ἀκούων τὰς παρὰ Θεοῦ κατὰ τῶν ποιμένων κειμένας ἀπειλὰς φρίττω καὶ τρέμω καὶ δέδοικα, διὰ μὲν γὰρ τοῦ Ἰεζεκιήλ τάδε φησὶ· Σκοπὸν σε τέθηκα τοῦ οἴκου Ἰσραὴλ· ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ ἀναγγείλῃς τῷ λαῷ μου τὸ αἶμα αὐτοῦ ἐκ τῶν χειρῶν σου ἀπαιτήσω. Εὐ δὲ τῷ θείῳ Ἱερεμίᾳ ὀνειδείζων τοὺς κακοὺς ποιμένας· Τὸ ἡσθενικὸς, φησὶν, οὐκ ἐνισχύσατε, καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐ περιεποιήσασθε, καὶ τὸ πλανώμενον οὐκ ἐπεστρέψατε· καὶ τὸ συντετριμμένον οὐκ καταδήσατε, καὶ τὸ ἀπολωλὸς οὐκ ἐζητή-

Scriptum est enim: Quia propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis. Gaudete in his, fratres mei, laetamini, exultate, Dei benignitatem cernentes. Ante oculos nostros vita est, ante conspectum gaudium, ante pedes felicitas. Iam patet ianua: currite, comprehendite. Quis ad hoc torpeat? Quis non ab his magis magisque exstimuletur, ut alter alterum praecoccupemus, quemadmodum fit cum prostant thesauri haud corruptibiles et terreni, sed aeterni atque immortales? Ego vero luxuriosus et infelix confuse hactenus locutus sum, et insanii, nihil in hoc boni habens, nisi caritatem vestram. Det vobis Dominus Deus in bono consistere, et in cursu valentiores et in stadium ingredi et coronis victoriae devinciri cum bonis omnibus. Quae nobis omnibus adsequi contingat gratia et benignitate Domini nostri Iesu Christi, cui cum Patre et Spiritu sancto est gloria, imperium, honor, et adoratio, nunc et semper, et per saecula saeculorum. Amen.

SERMO L.

Timeant Dei minas pastores.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Multas audiens a Deo adversus pastores editas minas, horresco, contremisco, formido. Namque per Ezechielem: Speculatorem posuite domui Israhelis. Si videris gladium venientem, et non enunciaveris populo meo, sanguinem eius de manibus tuis requiram. Apud divum autem Hieremiam, malos pastores increpans: Quod aegrotum erat non convalidastis: quod male se habebat non curastis: quod aberraverat non reduxistis: confractum non obligastis; quod perierat non quae-

σατε, καὶ τὸ ἰσχυρὸν κατειργάσασθε· καὶ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου παρὰ τὸ μὴ εἶναι ποιμένας. Καὶ αὖθις διὰ τοῦ θεσπεσίου Ὡσηφρσίν· Ακούσατε ἱερεῖς, καὶ προσέχετε οἶκος Ἰσραήλ· διότι πρὸς ὑμᾶς τὸ κρίμα· ὅτι παγίς ἐγεννήθητε τῇ σκοπιᾷ, καὶ ὡς δίκτυον ἐκπεταμένον ἐπὶ τὸ ἰταθύριον. Καὶ αὐτίκα διὰ τοῦ πανσόφου Ζαχαρίου φησίν· Ὁ οἱ ποιμένες Ἱερουσαλήμ, οἱ καταλειποῦτες τὰ πρόβατά μου, ὁ βραχίον αὐτῶν ξηραίμενος ξηρανθήσεται, καὶ ὁ ὀφθαλμὸς αὐτῶν ὁ δεξιὸς ἐκτυφλωθήσεται. Καὶ εὐθὺς· Ρομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα, καὶ ἐπάξω τὴν χειρὰ μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας. Καὶ μακρόν ἂν εἴη πάσας ἐν τῷ παρόντι καιρῷ τὰς τοιαύτας φωνὰς τῶν διαφόρων προφητῶν ἀναλεγομένων συνθεῖναι· πλὴν ὅτι φοβερὸν τὸ κρίμα τῷ προσεστώτι μὴ ἐλέγχοντι, μὴ ἐπιτιμῶντι, μὴ παρκαλοῦντι, μὴ προθυμουμένῳ, μὴ ἄγχοντι, μὴ νύττοντι κέντρῳ λόγου τοὺς πεπτωκότας.

Διατοῦτο, ἀδελφοί μου καὶ τέκνα, ἐγείρεσθε. Αἰγόμεν ἐντεῦθεν κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου· ἐγγίσωμεν ὅρεσιν ἁγίοις κατὰ τὸ ἱερὸν γράμμα· ἐπαναστῶμεν κατὰ ψυχὴν ἐκ γῆς τῶν παθῶν· ἀρθῶμεν ὡς εἰς οὐρανὸν ἐφ' ὕψους ἁρετῶν· συμμετεωροπορήσωμεν τοῖς ἁγγέλοις· ἀστράψωμεν ὡς ἀστέρες ταῖς ἐντολαῖς τοῦ κυρίου. Ἀστήρ ἀστέρος διαφέρει ἐν ὁρῇ, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· καὶ ἄλλη ἡ ὁρῆ αἱλίου, καὶ ἄλλη ὁρῆ σελήνης. Διαγινώσκωμεν οὖν καὶ ἡμεῖς θεῶ καὶ ἀνθρώποις, καὶ πλεονεκτοῦντες καὶ μὴ πλεονοκτούμενοι ἐν τοῖς τοιούτοις, χρηματίζωμεν κληρονόμοι θεοῦ συγκληρονόμοι Χριστοῦ. Μέγα οὖν ἀξίωμα ἢ διαφυλάττομεν ἑαυτοὺς, ὧς ἀδελφοί, εἰλικρινεῖς ἐν πάσῃ καταστάσει, ἐν πάσῃ ἀγωγῇ θέλοντες, ἃ μόνον θέλει ὁ θεὸς, καὶ ἀποστιγνοῦντες ἃ αὐτὸς ἀπαστρέφεται μὴ φανῶμεν ἀγνώμονες οἰκέται, μηδὲ κακοὶ περὶ τοὺς δημοδούλους γενοίμεθα, ἵνα μὴ ἀποτίσωμεν δίκας, ὡς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται· μηδὲ ὡς κρύπτοντες τὸ τάλαντον, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν· Ἀρθῆσεται καὶ δοθήσεται ἄλλῳ. Διὸ

sistis; et quod validum erat afflixistis. Et dispersae sunt oves meae, quia pastores non erant. Et rursus per divum Oseam ait: Audite sacerdotes; et attendite domus Israhelis; quia contra vos iudicium est; quoniam laqueus facti estis speculae, et quasi rete extensum in Itabyiro. Et mox per sapientissimum Zachariam: O pastores Hierusalem, qui dereliquerunt oves meas! brachium eorum exarescens exarescet, et oculos eorum dexter excaecatus excaccabitur. Et paulo post: Exurge gladio adversus pastorem; et inducam manum meam super pastores. Sane praesenti tempore procul absit, ut omnes huiusmodi prophetarum dictiones numerando colligem; nisi quatenus terribile iudicium intimatum est praesuli, qui non reprehendat, qui non obiurget, qui non adhortetur, qui non incitet, qui non urgeat, qui non compungat sermonis stimulo.

Propterea, fratres mei et filii, surgite, eamus hinc, secundum Domini verba: propinquemus mentibus sanctis, ut sacra Scriptura loquitur: discedamus animo a terra vitiorum, extollamur in coelum ad virtutum apicem: elevemur cum angelis, splendeamus ut stellae in praeceptis Domini. Stella a stella differt in gloria, ut divus ait Apostolus: et alia est gloria solis, alia gloria lunae. Dignoscatur itaque et nos a Deo et hominibus, et superemus non superemur in his, haeredes Dei fiamus, cohaeredes Christi. Grandis ergo dignitas, si conservemus nos, o fratres, puri in omni statu, in actu quolibet, volentes ea tantum quae vult Deus, et odientes quae ipse odit, haud videamur ingrati famuli, neque iniqui adversus conservos fiamus, ne luamus poenas, ut in evangelio scribitur; neque quasi talentum abscondentes, quominus audiamus: Tolletur, et alii dabitur. Ideo communicate aliis quae sunt Dei, etenim aliena retinetis.

μεταδίδετε ἀλλήλοις τὰ τοῦ Θεοῦ ἀλλότρια γὰρ κατέχετε. Τί γὰρ ἔχ' ὁ οὐκ ἔλαβες; τί καυχᾶσαι ὥς μὴ λάβων; Τοῦτο καὶ ἐπὶ λόγου παρακλητικοῦ καὶ ἐπὶ νοθεσίας φιλαδέλφου, καὶ ἐπὶ γνώσεως καὶ ἐπὶ ἀναγνώσεως, καὶ ἐπὶ ἄλλου τινὸς προτερήματος. Καὶ μὴ συσχηματίζεσθε τῷ αἰῶνι τοῦ τῶν ἀλλὰ μεταμορφώσε τῇ ἀνακαινώσει τοῦ νοῦς ὑμῶν· μὴ προσπλήσσετε ἀλλήλους ἐν τοῖς ἐπευκτοῖς· ἡ προκοπὴ τοῦ ἀδελφοῦ σου εὐφραίνεται σὲ καὶ ὑποσπύχοι πάθος ἐνικασθῶ ἐνεργοῦντός σου τὰ ἐναντία. Χαίρειν γὰρ δεῖ τῇ προκοπῇ, μὴδὲ ἡδύνεσθαι τῇ καρδίᾳ καὶ καταφρυάσσεσθαι ἀλλήλων ὥς ἐκστηθισταὶ, ὥς ὠραιογράφοι, ὥς ψαλτικοὶ· καὶ ἵνα μὴ λέγω τὰ κοσμικώτερα, ὥς εὐειδεῖς, ὥς καλλίφωνοι, ὥς εὐμεγέθεις, ὥς καλογένοιοι. Τὸ μυστήριον τοῦ θανάτου ἡμῶν ἤδη ἐνεργεῖται καθ' ἐκάστην ἡμέραν, καὶ τὴν ὁδὸν τῶν πατέρων ἡμῶν πορευσόμεθα. Καὶ τίς εἶη ἄξιός ἐρηκεῖν τότε· ὅτι ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου καὶ ἐν ἐμοὶ εὐρήσει οὐδέν. Ἀγαπήν δ' ἂν εἰπεῖν, ὅτι ὀλίγα τινὰ καὶ μικρὰ. Πταίομεν γὰρ ἅπαντες, ὥς μόνου Θεοῦ τὸ ἀμώμητον. Ἐν τούτοις ἴσθι, φησί. Εγὼ δὲ καὶ προστιθῶ, ἐν τούτοις ἀσχολεῖσθε, ταῦτα περιθρεῖτε κοιταζόμενοι ἀνιστάμενοι, ἵνα τὸν ἀμαράντινον στέφανον τοῖς δικαιοσύνης ἀπολάβητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ πρέπει πᾶσα δόξα σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΑ'.

Πῶς δεῖ βιοῦν ἅπαντας ὑποτακτίτας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Πόσον οἶσθ' ἐμε χαίρειν καὶ εὐφραίνεισθαι ὁρῶντα τὴν πνευματικὴν ὑμῶν καὶ ἀδιάσπαστον συνάφειαν ἐν προκοπῇ γινομένην καὶ ἐπαύξουσιν αἰὲν ἐν τοῖς θεοῖς κατορθώμασι. Τῷ ὄντι γὰρ αὐξάνεσθε καὶ κραταίωσθε

Quid enim habes, quod non accepisti, cur gloriaris quasi non acceperis? Hoc et de sermone hortatorio, et de fraterna admonitione, et de scientia, et de lectione, et de alia quavis praerogativa. Et nolite conformari huic saeculo; sed reformamini renovatione mentis vestrae, et castigate invicem in his, quae vitanda sunt. Fratris profectus exhilaret te: et si forte te cruciat passio superetur, te meliora agente. Etenim de profectu lactandum est. Neque iocundemini in cordibus vestris aut invicem gloriamini, quod elegantes scriptores, quod periti cantores, et ne dicam quae sunt magis mundana, quod formosi, quod suavi voce praediti, quod proceri, quod bene barbatii. Mortis nostrae mysterium iam quotidie conficitur, et in viam patrum nostrorum abibimus. Quis vero dignus erit tunc dicere: Venit princeps huius mundi, et in me non inveniet quicquam? Satis profecto mihi foret dicere: pauca quaedam et levia inveniet. Cuncti enim labimur, ita ut solius Dei sit impeccantia. In his esto, inquit scriptura. Ego vero etiam addam; in his satagite, haec circumspicite, iacentes, surgentes, ut immarcessibilem iustitiae coronam recipiatis, in Christo Iesu, cui gloria et potentia cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LI.

De ratione vitae omnium subditorum.

PATRES ET FRATRES AC FILII,

Quantopere me laetari putatis atque gaudere videntem vestram spiritalem indivulsamque concordiam, proficientem semper et egregiis actibus auctam! Nam revera crescitis et roboramini Spiritu

ἐν Πνεύματι ἀγάπῃ, καὶ σοφίᾳ Θεοῦ διαδεδεικνύται ἐν ὑμῖν. Τούτοις οὖν ἐπαγγέλλομαι, καὶ τὸ τῆς ἐμοῦ ἀρετῆς ἀποδείκνυμαι ῥαθυμόν· πολλοὶν καταλογιζόμενος συνιστῆσθαι μοι. Εἰ γὰρ οἱ σαρκικοὶ πατέρες τῶν σφετέρων τέκνων τὰς ἀνδραγαθίας βλέποντες ἐπὶ τοῖς κατὰ κόσμον πράγμασι γάννυνται καὶ σκυρτῶσι· πόσω γε μᾶλλον, εἴπερ ἐσμέν ἄξιοι καλεῖσθαι πνευματικοὶ πατέρες, τοῦτο πᾶνθάνειν ἐφ' ὑμῖν τοῖς τετελειωμένοις ἐν κυρίῳ; Εὐετόνουν πεπλουτίκατε, ὦ τέκνα, ἐκ τῶν οἰκείων καταπράξεων, καὶ οὐκ ἐπωαισχύνομαι ἐν τῇ τῶν ἔργων μου πενίᾳ πολυκτημῶν ἐξ ὑμῶν γεγνώσ. Εὐεδοξάσατε, προσθήσω δὲ ὅτι, καὶ ἐβασιλεύσατε διὰ τὸ βασιλεύειν ὑμᾶς κατὰ παθῶν ὡς κατ' ἐθνῶν, καὶ διάδημα κάλλους ἀρετῶν ἐν τῇ ψυχικῇ ὑμῶν κεφαλῇ περισσεύοντες· ἀναβαίνειτε ταῖς κατὰ μικρὸν προσθήκαις εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀπαξείας· καὶ συνάμιλλασθε ἀλλήλοις ἐν τῷ δρόμῳ τῆς εὐσεβείας, ἀπορρίπτοντες τὰς προσπαθείας, ἀποτινάσσοντες τὸν κοινορτὸν ὡς ἐκ ποδῶν ὑμῶν τῆς φιλοκοσμίας πτερούμενοι τῷ ἔρωτι τῆς κατὰ Θεὸν ἀγάπης, πετάμενοι ὡς περισσεύοντες πνευματικαὶ ἐπὶ τὰ ὑπερουράνια φρονήματα, ἄνω βλέποντες καὶ πρὸς τὰ ἄνω συνελκόμενοι, ὅπου ἡ κεφαλὴ ἡμῶν ὁ Χριστὸς, ὅπου τὸ ἀνταπόδομα ἡμῶν, ὅπου ὁ Θεσαυρὸς ἡμῶν, ὅπου ἡ ἀλύτος ἡμῶν κατοικία ἀναδεδόμηται, ὅπου ἡ κατάσχεσις ἡμῶν ἐμπεριγράφεται.

Καλὸς ὁ ἀγὼν ὑμῶν· ὠραῖος ὁ δρόμος· περιεκάλλης ἡ σπουδὴ· θαυμαστοὶ οἱ μεταωρισμοὶ τῆς ἐπὶ Θεὸν ὑμῶν θεωρίας. Ὑμεῖς οὐκ ἐστὲ ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, πρὸς τοῦς αὐτοῦ ἀποστόλους φησὶν ὁ κύριος, καὶ πρὸς ὑμᾶς ταῦτα, ὦ τέκνα. Παρήχθη γὰρ ἀποστολικῶς ἐξ ὑμῶν τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου ἄξυγοι ὄντες καὶ ἀσύμμικτοι φθορᾷ· τὸ δὴ λεγόμενον ὡς ἄσαρκοι καὶ ἀσώματοι ἄγγελοι ἀπερίγραπτοι τόπων καθότι δεσπόζετε τοῦ παντός· Τοῦ γὰρ πιστοῦ ὁλος ὁ κόσμος φησὶν, ἀκλήροι καὶ ἀμέριδες, μερὶς γὰρ ὑμῶν καὶ κληρὸς μόνος ὁ Θεός· ἀπάτριδες καὶ

sancto, et sapientia Dei in vobis apparet. His itaque exulto, et meam simul negligentiam socordiamque abicio. Opes multas calculo agnosco mihi obvenire. Nam si carnales patres filiorum suorum fortia gesta videntes in humanis rebus, gaudent gestiuntque, quanto nos magis, si certe digni sumus vocari spiritales patres, id experiemur erga vos perfectos in Domino? Me itaque ditastis, filii, vestris actibus; neque iam me pudet operum meorum paupertate, quoniam dives a vestris factus sum. Me gloriosum, addam etiam, regem effecistis: quia vos, quasi populis dominamini cupiditatibus, et pulchro virtutum diademate spiritale caput vestrum revinxistis; gradatimque crescendo, ad impassibilitatis ascenditis altitudinem, et aemulamini invicem in pietatis cursu, abiicientes pravos affectus, excutientes de pedibus vestris carnalis amoris pulverem, caritatis in Deum alis vosmet instruentes, quasi spiritales columbae ad coelestes sensus volatu salientes, sursum spectantes, ad superna conitentes; ubi caput vestrum Christus, ubi vestra remuneratio, ubi thesaurus noster, ubi insolubile tabernaculum nostrum aedificatum est, ubi nostra commo-ratio circumscripta est.

Bonum certamen vestrum, pulcher cursus, egregium studium, mira elevatio vestrae ad Deum contemplationis. Vos non estis de hoc mundo, aiebat apostolis Dominus, vobisque pariter, filii. Praeterit enim, ut apostolice loquar, a vobis figura huius mundi, cum sitis caelibes et nulli obnoxii corruptelae; quodque dici solet, carnis expertes, incorporei angeli, incircumscripti locis, quatenus cuique rei dominamini. Nam fidelis hominis totus, inquit, mundus est. Vos absque haereditate, absque patrimonio; pars enim vestra et

ἀπόλιδες, πατρίς γὰρ ἡμῶν καὶ πόλις ἡ ἄνω Ἱερουσαλήμ, ἡ μητρόπολις Παύλου καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων. Διατοῦτο μὴ ἐπιβλέψῃτε πρὸς τὰ κάτω, μηδὲ ἐγκαταλείψῃτε πηγὴν ζωῆς, τὸν κύριον, καὶ ὀρύξῃτε ἑαυτοῖς λάκκον συντετριμμένον ἀνομίας· μηδὲ καταθελχθῇτε τοῖς χαμαιζήλοις τοῦ αἰῶνος τούτου τερπνοῖς ποιήμασιν ἔχοντες τὴν τερπνότητα κυρίου, καὶ ἐπισκεπτόμενοι τὸν νόον τῶν ἁρετῶν αὐτοῦ· μηδὲ ἡγήσῃσθε μέγα τι καὶ μακάριον εἶναι ὑπὸ τὸν οὐρανόν, ἡ ὅπερ ἔχετε καὶ ἐνδέουσθε θεῖον ἐπάγγελμα παρὰ τοῦ δεσπότη τοῦ ὅλων· ἐφωτίσθητε καὶ ἐλευκάνθητε ὡς χιών, ἐτυρώθητε ὡς γάλα, ἐκοσμήθητε ὡς νυμφίος, συνήχθητε τῇ τοῦ Πνεύματος ὁμονοίᾳ. Χάρις ὑμῖν ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ στηριχθεὶ τὰ φρονήματα ὑμῶν ἐτι μᾶλλον καὶ μᾶλλον, καὶ προθυμηθεῖτε μειζότερως χωρεῖν εἰς τὰ βᾶθρα τῶν πνευματικῶν ἐπιτηδευμάτων, ἵνα ἐν τῇ τοιαύτῃ ὑμῶν ἀρίστῃ καὶ ἰσαγγέλῳ πολιτείᾳ, ὡς ἀληθῶς γνωρίζῃσθε στρατιῶται Χριστοῦ, τὸν διάβολον ἀποτρεπόμενοι, καὶ τὰ πάθη ἐξοστρακίζοντες, καὶ τὴν ἀγάπην ἀναλαμβάνοντες καὶ τὸ θεῖον θεραπεύοντες, ὅσα κατὰ τὸν βίον ὑμῶν ἐπιθεωρεῖται μὴ ἀμελῶς μηδὲ ῥαθύμως, ἐν ταῖς διακονίαις πρόθυμοι, ἐν ταῖς ὑπακοαῖς εὐκίνητοι, ἐν ταῖς ἀγρυπνίαις γρήγοροι, συγκαταβαίνοντες ἀλλήλοις καὶ συνανερχόμενοι παραχωροῦντες καὶ παραχωρούμενοι, κέρδος ἡγούμενοι ὁπόταν ταπεινώσθε τῷ πλησίον, ὁπνίκα ἐμβιάζεσθε μὴ τραχυλογεῖν μηδὲ ἀντιλέγειν, ἡνίκα ἐγκρατεύεσθε μὴ γελοιάζειν καὶ ἀργολογεῖν· ὅτε εὐλαβεῖς ποιεῖτε ἑαυτοὺς καὶ συστέλλεσθε ἀπὸ τῆς ἐμπεριέργου ἀναβλέψεως καὶ βλαπτικῆς παρρησίας καὶ ὀλεθρίου συνδυάσεως.

Τίς ἐστὶν ἐν ὑμῖν ὃς ἀγάλλεται καὶ γλυκαίνεται, καὶ ἑορτάζει καθημέραν ἐν καθαρῇ προσευχῇ, ἐν ἐπιρρόῃ δακρύων, ἐν ὑπομονῇ πληκτικοῦ λόγου, ἐν βιασμῷ προστασσομένης διακονίας, ἐν παραθεωρήσει τοῦ τυχόντος ἱματίου, φημὶ, ἡ ὑποδήματος, ἡ ἐτέρου τινὸς

haereditas, solus Deus. Vos absque patria, absque civitate; patria enim vestra et civitas, superna Hierusalem, Pauli et reliquorum sanctorum mater. Ideo ne inferna haec spectetis, neque derelinquatis vitae fontem Dominum, neque vobis effodiatis cisternas dissipatas iniquitatis, neque oblectemini terrenis saeculi huius iocundis creaturis, qui Domini dulcedinem habemus, et templum virtutum eius contemplamur, neque magnum aliquid vel beatum existimetis esse sub coelo, praeter eam, qua exornati fuistis ab omnium Domino, eximiam professionem. Illuminati fuistis, dealbati ut nix, coagulati ut lac, ut sponsus exornati, coagmentati concordia Spiritus. Gratia vobis a Deo Patre et Domino Iesu Christo. Confirmetur sententia vestra magis magisque, animosque maiores sumite, ut ad spiritualium rerum intima perveniatis, ut in optimo huiusmodi et angelis pare vitae vestrae genere veri milites Christi cognoscaminus et cupiditatibus eiectis, caritate assumpta, Deo servientes, quidquid in vita vestra depromitur, neque negligenter neque ignave fiat: in ministeriis seduli, in obediendo dociles, in vigiliis experrecti, condescendentes invicem et concordantes, condonantes et condonati, lucrum putantes humiliare vos proximo; si quando exturbamini, haud asperis verbis utentes, neque contradicentes, si quando prohibemini: non ridiculosa facientes, neque vana verba effutientes. Religiosos vos perhibete, et omni curioso intuitu noxiaque fiducia et exitiosa consuetudine abstinete.

Quis vestrum gaudet et iocundatur festumque quotidianum agit pura oratione, lacrymarum fluxu, verberantis verbi patientia, operati operis coactione, indifferentia rei cuiuslibet, puta vestis, calcei, vel cuiuslibet utilitatis? Beatus hic! Sim

τῶν χρησιμευόντων; Ο τοιοῦτος μακάριος· εἴην ὃν ἐγὼ τῆς μερίδος αὐτοῦ, κἄν μὴ τὸν ἀλφάβητον γινώσκῃ. Μάθωμεν ἀδελφοί· οὐ γὰρ ὅτι πεπειράμαι, ἀλλ' ὅτι ἀκούων λέγω, γλυκύτητα Θεοῦ, ἡδονὴν ταπεινώσεως, εὐφροσύνην ὑπακοῆς, ὕψωμα θελημάτων ἐκκοπῆς. Καὶ γε οἶδατε καὶ πράττετε οἱ πολλοὶ ταῦτα· ἀλλὰ νύσσω ὑμᾶς μικρόν τι τῷ βίλει τοῦ λόγου, ἵνα εἰσέλθοι ἐν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν τὸ φάρμακον τοῦ Θεοῦ ἔρωτος. Καὶ πάλιν καταγλυκάνῃ καὶ διανευγείρῃ τὸ πρόθυμον τῆς καρδίας ὑμῶν· εἴθε δυναίμην ἐπικουφίσαι τὰ βάρη τῶν ἀκηδιασμάτων ὑμῶν· εἴθε ἰσχύουν ὀμαλίσαι καὶ καταπραῦναι τὸ τραχὺ τῶν διαλογισμῶν ὑμῶν· εἴθε περιεγενόμεν ἁπονήψαι τοὺς πόδας τῶν καρδιῶν ὑμῶν καὶ κουφίσαι ὅπῃ πολλῆς ἀδολεσχίας, καὶ διωπνίσαι πρὸς ἐγρήγορσιν ἐνθεεστέρας ζωῆς, ἵνα ἐξισχύοντες ἔτι πλεῖον ἐδράμετε. Εἴη δὲ ὑμῖν ὅμως παρὰ Θεοῦ ἡ χάρις ἐπιχορηγούμενη, καὶ πάντες ἐν ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ καὶ διανοίᾳ ὁμονοίας δῶμεν δόξαν τῇ ἀγαθότητι αὐτοῦ ἐφ' οἷς ἐφθάταμεν ἐκδυσσωποῦντες καὶ πρὸς τὰ μέλλοντα καλῶς καταντῆν· καὶ τέλος ἀγαθὸν ἐπαφῆναι καὶ τοῖς μεθ' ἡμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΒ'.

Ψυχῇ καθαρᾷ γνώριμα τὰ πταιστέα.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αεὶ μὲν μαίνεται καὶ ὄρμῃ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν, ἀεὶ δὲ ἀποτρέπεται ταῖς βίαις δυνάμεσιν· τότε δὲ εὐρίσκει θηρᾶσαι; ὁπότεν δοίῃ αὐτῷ ψώραν τις ἀπωσάμενος τὸ ἅγιον Πνεῦμα καὶ εἰσπικιστάμενος τὸν ἀλλότριον, ὃς καὶ διδάσκει αὐτὸν ὅσα φιλεῖ ποιεῖν καὶ λέγειν· καὶ ἵνα ἀμφοτέρων τῶν ἐνεργειῶν ἐκμάθωμεν τὰ ἰδιώματα, κἄνταῦθα μικρόν τι

ego in parte eius, quantumvis forte illiteratus omnino fuerit! Discamus, fratres, (neque enim ut experior, sed ut audio, loquor) Dei dulcitudinem, humilitatis voluptatem obedientiae iocunditatem, sublimitatem abnegationis voluntatum. Profecto et scitis haec et facitis multi, nihilominus exstimulo vos aliquantum sermone meo, ut divini amoris medicina animas vestras subeat, denuoque dulcoret et excitet cordis vestri alacritatem. Utinam possim acediarum vestrarum pondera alleviare! Utinam valeam mollire ac mitigare vestrum cogitationum asperitatem! Utinam mearum virium sit lavare cor-dium vestrorum pedes et cunctis rugis liberare, atque ad diviniore vitae vigilantiam exuscitare, ut maiore eniti cursu valeatis! Praebeat tamen vobis gratiam Deus! omnesque uno ore, uno corde mentisque concordia bonitati eius gloriam referamus pro iis, quae sumus adepti, orantes eum ut in futuris quoque foveat, bonumque finem illis pariter, qui nos subsequenter concedat, in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LII.

Animo puro explorati sint lapsus.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Semper quidem furit, et incessit nos hostis. Semper vicissim divinis viribus propulsatur. Sed tunc demum praedam nanciscitur, cum ei aliquis locum praebet, pulso prius sancto Spiritu et alieno introducto, qui et ipsum docet, quae vult agere ac dicere. Porro ut utriusque operationis, quae sunt propria, discamus; nunc

ἀκούσωμεν, εἰ κελεύετε. Δεῖ γάρ με νύκτωρ καὶ μεσημέραν ἀγρύπνως καὶ νηφαλέως καὶ ἐπιστημόνως τὰ αὐτὰ καὶ ὑπομιμνήσκειν καὶ ἐκπαιδεύειν ὑμᾶς, ὃ τιμιώτατοί, ὃ τοίνυν τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἔχων, κέκτηται μὲν χαρὰν, εἰρήνην, μακροθυμίαν, ἀγάπην, προσφέρει λόγους γλυκυτέρους μέλιτος καὶ κηρίου. Εκ γὰρ τοῦ περισσεύματος καρδίας, ὥς ὁ κύριος εἰρηκεν, ἀναβλύζουσιν οὗτοι, φωτισμὸς γινόμενοι καὶ παράκλησις τοῖς ὑποδεχομένοις. Τί γὰρ καὶ οὐκ ἔχουσι τῶν καλῶν; τὸ, συγχώρησον, τὸ, εὐλόγησον πάτερ· τὸ, ἄφρων εἰμί· τὸ, μόνος ἁμαρτωλός· τὸ, οὐκ ἄξιος συναριθμεῖσθαι τῇ ἀδελφότητι· τὸ, ὑποκάτω πάσης κτίσεως συντάττεσθαι. Εἰ γὰρ τὸ φῶς τοῦ κόσμου ὁ θεὸς ἀπόστολος, ἔκτρωμα καὶ περιφύημα πάντων γεγενῆσθαι ἐξομολογεῖται μετὰ τῶν ἄλλων ἁγίων ποῦ ἵνα καὶ φθάσωμεν ἡμεῖς ἀγορεύσαι κατὰ λόγον τὸ τῆς ἀναξιότητος ἡμῶν ἀπόπτωμα, οὐδὲ ἐστὶν εἰπεῖν, ὅμως γοῦν τὸ τοιάδε λέγειν, ἰδίωμα τοῦτο Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἔχει ἡμᾶς.

Θέλετε ἀκοῦσαι καὶ τοῦ ἐναντίου; ἡμεῖς αὐτομαθεῖς ἐστέ καὶ αὐτοδίδακτοι· τί γὰρ ἄλλο ἐκβάλλει ἡ καρδιά ἐκείνη, ἢ θυμὸν καὶ ὀργὴν καὶ καταλαλιὰν, καὶ μέμψιν καὶ ἀπιστίαν καὶ ἀπεχθίαν, μῖστος τε καὶ αὐθάδειαν, ἀνηκίαν τε καὶ ἀντιλογίαν καὶ ἀπειθεῖαν· καὶ ἐκ τῆς ἐκείνης ὄντως ἀπέδρα φωτισμὸς καὶ ἁγιασμὸς καὶ ὁσιότης. Απελήλათαι ταπεινώσεις καὶ κατάνυξις καὶ ὑπομονή· ἀπειξήραται κλαυθμὸς καὶ δάκρυον καὶ ὀδυρμὸς· ἀρίπτεται θεωρία οὐράνιος καὶ μνήμη θανάτου, καὶ ἐξόδιον ἀγγελικῶν συμπόρευμάτων· ἀπελητάργηται παράστασις παγκόσμιός τις ἐπὶ τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀπολογία φοβερά καὶ ἀπαράλογιστος πάσης ἐννοηματικῆς καὶ λογιστικῆς καὶ σωματικῆς ἡμῶν καταπράξεως ἐξ οὗπερ ἐγεννήθημεν, οὐκ ἀφ' οὗ περ ἐμονάσαμεν. Εὐ γὰρ τῷ τοιούτῳ ἐπανελύσεται ἅπαντα. σὺν πᾶσι δὲ τοῖς λοιποῖς ἀπεμνηματίσθῃ ἡ τῶν ἀφορήτων καὶ ἀνηκέστων καὶ ἀτελευτήτων βασάνων καὶ κριτηρίων πυριφλέκτων τιμωρία

quoque pearumper, si vobis placet, audiamus. Oportet enim me diu noctuque, quotidie, vigilanter, attente, prudenter, eadem et commemorare, et vos docere, o reverendissimi. Sanctus itaque Spiritus habet gaudium, pacem, loganinitatem, caritatem; pronunciat verba melle dulciora et favo. Namque ex abundantia cordis, ut dicit Dominus, haec prodeunt, illuminationes videlicet et consolatio recipientibus eum. Quid enim boni non sapiunt haec: Parce, benedic pater, insipiens sum, solus ego peccator, non sum dignus adnumerari fratribus; denique infra omnem creaturam se collocare? Nam si illud mundi lumen, divus apostolus abortivum se et perispsema omnium esse confitetur, sicut et alii sancti solent, nullis vos verbis indignitatis nostrae ruinam exprimere possumus. Attamen ita loqui proprium est hominibus qui Spiritum sanctum habeat.

Vultis et contrarium audire? Atqui huius vosmet conscii estis vobisque magistri. Quid enim aliud ex huiusmodi corde prodit, nisi furor, ira, obtreectatio, reprehensio, infidelitas, inimicitia, odium, et audacia, et contumacia, et contradictio, et inobedientia. Vere a tali anima abest illuminatio, sanctificatio, pietas: procul pulsa humilitas, compunctio, patientia: sine fletu et lacrymis, et gemitu: nulla caelestis contemplatio, nulla mortis memoria et exitus comitantibus angelis: oblivioni traditur totius mundi ante tremendum Christi tribunal praesentatio, et formidabilis nulla fraude adjuvante defensio singulorum mentis et corporis actuum, a nativitate, non a monachatu suscepto. Ad hoc enim reducentur omnia. Cum his et reliquis oblivioni mandantur intolerabiles illi et atroces immortalesque cruciatus et igneorum suppliciorum poena: vicissimque ineffabilium, invisibilium et

αἰώνιος· τῶν τε ἀρρήτων καὶ ἀθεάτων καὶ ἀνεκδιηγήτων ἀγαθῶν ἀπόλαυσις τῶν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν ἀποκειμένων. Ανατέλλουσι γὰρ ἐν τῇ προλεχθείσῃ ψυχῇ τὰ σπέρματα τῆς ἀσωτίας καὶ τὰ δράγματα τῆς φιλοκοσμίας καὶ τὰ γνωρίσματα τῆς ἀνομίας, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, φόνοι, κλοπαί, μῖσος τοῦ ἐπαγγέλματος, μᾶλλον δὲ καὶ ἀπόρρητις, μῖσος κατὰ τοῦ Χριστοῦ, μῖσος κατὰ τῆς πατρικῆς πολιτείας, καὶ ἵνα μὴ πολυλογῶν μηκύνω τὴν κατήχησιν, σκότος καὶ ζόρος διαλογισμῶν καὶ κρημνισμὸς, καὶ βεθρισμὸς, καὶ ὀλοτρευσμὸς ἀπὸ τῆς θείας συναφείας. Μὴ ἡμῖν κύριε, μὴ ἡμῖν, ὁ θεὸς Δαυὶδ, ἀλλ' ἢ τῷ ἑλέῃ σου, καὶ τῇ ἀληθείᾳ σου. Μήποτε ἐν τούτοις ὄντων ἡμῶν, εἴπωσιν οἱ πρὶν μακαρίσαντες ἡμᾶς, ἢ καὶ μακαρίζοντες, Ποῦ ἐστὶν ὁ θεὸς αὐτῶν; Εἰς ἀπαξ δὲ ταῦτα οὐ συντρέχει, τέκνα, ἀλλὰ σειρᾶς δίκην ἐπ' αὐτῇ τῆς ἀρχῆς ἐπιλαβόμεθα πλακῆσεται καὶ περιπλακῆσεται ἡ πονηρὰ ἄλυσις ταύτη ὀλοτέλης καὶ ὀλόκληρος, ἀγγονίζουσα ἡμᾶς ὡς τὸν Ἰούδαν τὸν μίσητον καὶ φιλόσκοτον.

Δεῦρο οὖν λοιπὸν, τέκνα μου καὶ ἀδελφοὶ καὶ πατέρες· καὶ γὰρ ὡς τέκνα ἀγαπητικῶς κινούμενος καὶ ὁμιρόμενος καὶ ἀδελφούς ὁμοφυῶς καὶ ἀμφιλαφῶς καὶ ὁμοδόξως κατακηδόμενος, καὶ ὡς πατέρας τεκνοπρεπῶς καὶ τιμητικῶς καὶ ἀξιοχρῶς προσερχόμενος ὑφηγοῦμαι καὶ ἐκδιηγοῦμαι. Παρακαλῶ τε καὶ ἀντιβολῶ καὶ περιέπω, περιδουῶμαι τε καὶ περιτρώζω προσθεῖν δὲ, θακρύνω τε θρυνῶ, ἵνα μὴ τις ὑμῶν ὡς εἴρηται, γένηται υἱὸς ἀπωλείας καὶ ἀπειθείας καὶ ἀποστασίας, τέκνον μωμητὸν καὶ νεοθευμένον καὶ μισοπάτριον, πρόβατον ἐξωμάνδρευτον καὶ θηριάλωτον, εἴτε σκεῦος ὀργῆς καὶ ὄργανον τοῦ ἀντικειμένου· ἀλλὰ πάντες υἱοὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας, κληρονόμοι θεοῦ συγκληρονόμοι Χριστοῦ· σκεύη ἐκλεκτὰ καὶ ἡγιασμένα καὶ ἱερεῖα ἱερὰ καὶ θρέμματα θεοποιέμενα, καὶ ἐργάται ὑπακοῆς, καὶ μαθηταὶ κυρίου, τῆς ὑποταγῆς τὴν λαμπρότητα ἐξαστράπτοντες ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς· πάντες κατηρτισμένοι ἐν ἑνί

inenarrabilium bonorum oblectatio in regno coelesti repositorum. Oriuntur enim in praedicta anima luxuriae semina, et mundani amoris culmi, et peccati indicia, fornicationes, adulteria, homicidia, furta, odium adversum professionem nostram et adversum Christum, odium pariter vitae patrum. Et ne prolixius catechesim extendam, tenebrae, obscuritas mentis, praecipitium in foveam et perditionem ab unione Dei. Non nobis, Domine, non nobis, inquit divus David, sed nomini tuo da gloriam, in misericordia tua et veritate tua: ne dum his nos retinemur, dicant, qui prius beatificabant nos, vel adhuc beatificent: Ubi est Deus eorum? Neque semel tantum haec eveniunt, filii, sed catenae instar sumpto initio, plicatur et complicatur mala haec catena per totum et continuo, quae nos, quasi illum osorem lucis et tenebrarum amicum Iudam, strangulat.

Eia iam ergo, filii mei et fratres patresque, etenim uti filios amore prosequens et desiderans, et quasi fratres unanimiter et prolixè, concordique mente fovens, et tamquam patres honorabiliter ut filium decet et pro dignitate colens, haec loquor ac dissero, atque oro quae-soque et obsecro, et pedibus advolvor, et eiululo. Addo etiam, lacrymor et lamentor, ut ne quisquam vestrum fiat, ut dicitur filius perditionis, et infidelitatis atque apostasiae, filius nequam et notus et osor patris, ovis ab ovilli aberrans, et lupi praeda, vel vas irae et adversarii membrum; sed simus omnes filii lucis, filii dici, haeredes Dei, cohaeredes Christi, vasa electa et sanctificata, sacra templa, oves sub Deo pastore, operarii obedientiae, discipuli Domini, submissionis splendore coruscantes in terra et in caelis, omnes uno spiritu unaque voluntate coagmen-

πνεύματι καὶ ἐν ἐνὶ θελήματι ἐκείνῳ ἐπα-
 δόμενοι τῷ λογίῳ· Ἰδοὺ δὴ τί καλὸν ἢ τι
 τερπνόν; ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατοίκησις ἡμῶν;
 ὡς μῦθον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ
 ἐπὶ πώγωνα τὸν πώγωνα τὸν Ααρών. Ορᾷτε
 ὅσου ἀξίον κρίνει ὁ λόγος τὸ συνάθροισμα;
 ἱερωμένον ἐστὶ θεῶ, ἀνατιθέμενον, ὁμόσωμον,
 σύσωμον. Ἀρα οὖν τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ,
 φησὶν ὁ ἀπόστολος, ποιήσω πόρνης μέλη;
 μὴ γένοιτο. Ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς· Εἴ τις φθείρει
 τὸν ναὸν τοῦ θεοῦ, φθερεῖ τοῦτον ὁ θεός.
 Οἱ τινες ἐστὲ ὑμεῖς, καὶ τὰ μὲν ἀπευκταῖα
 ἀπεΐη, τὰ δὲ εὐκταῖα ἔλθοι καὶ ἐπελεύ-
 σεται ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν,
 ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ
 τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
 αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΓ'.

Τὸν εὖ βιοῦντα κῆπον εἶναι κυρίου.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τῇ καλῇ καὶ πίνον γῇ χρήσιμος ἡ ἐτή-
 σιος ὁμβροφορία πρὸς καρποφορίαν τῶν ἐδω-
 δίμων· εἶδε δὲ καὶ ὑμῖν ἡ ἡμερησία τῆς ἐβ-
 δομάδος ἐκ τοῦ ταπεινοῦ καὶ ῥυπαροῦ ἡμῶν
 στόματος ἐπιδιδόμενη κατήχησις, ὡς ἐκεῖ πρὸς
 καρποφορίαν τῶν τὰ σώματα διατρεφόντων
 καρπῶν, ὧδε πρὸς ἐπαύξησιν τῶν διακρατούν-
 των τὰς τιμίας ὑμῶν ψυχὰς ἀρετῶν γένοιτ'
 ἂν· καὶ εἰκότα μοι παράδεισος, ἐν ᾧ πολλὰ
 τὰ φυτουργήματα. Καὶ ὁ μὲν οἶονεῖ γλυκάζει
 με διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπακοῆς· ὁ
 δὲ διατρέφει με διὰ τῆς ἐν ἔργοις σπουδῆς·
 ὁ δὲ καταμυρίζει με διὰ τῆς εὐλαβοῦς ἔξεως
 καὶ τῆς ἐν αὐτῇ ἀνθηφορίας· καὶ ἐν τούτοις
 ἵνα μὴ τῶν πολλῶν τὰ κράτιστα καταλέγων
 μακύνῃ τὸν λόγον· οἱ μὲν αὖξουσιν ὡς κυ-
 πάριστοι ἄνω πρὸς τὰ ὑψηλὰ· οἱ δὲ συ-
 νανισοῦσιν· οἱ δὲ παραθήγονται· οἱ δὲ ἐκφύ-
 ουσιν καὶ ἀπλωῶς εἰς ἕκαστος ὑμῶν τρέχει
 καὶ ἄνυσιν ἐπὶ τὰ μετέωρα τῶν ἐντολῶν τοῦ
 θεοῦ. Μὴ οὖν τις, τέκνα, λοιπὸν ἐναπομείνῃ

tati; illi consonantes dicto: ecce quam
 bonum et quam iocundum habitare nos
 in unum. Sicut unguentum in capite Aaron
 descendens in barbam, barbam Aaron.
 Videtis ne quanti aestimet congregatio-
 nem scriptura sacra? Haec videlicet sa-
 crata est Deo, oblata, concorporata. Tol-
 lens ergo membra Christi, inquit aposto-
 lus, faciam membra meretricis? Absit. Et
 rursus: Si quis corrumpit templum Dei,
 corrumpet hunc Deus. Vos nimirum estis;
 et quidem abominanda omnia avertat
 Deus, et optabilia veniant et superveniant
 vobis in Christo Iesu; in quo est gloria
 et potentia, cum Patre et Spiritu sancto,
 nunc et semper, et in saecula saeculorum.
 Amen.

SERMO LIII.

Honesto vita hortus Domini est.

FRATRES ET PATRES ET FILII,

Bonae pinguique terrae utilis est annua
 pluvia ad esculentorum fructificationem.
 Utinam vero vobis quoque hebdomadaria
 uniuscuiusque diei humili immundoque
 ore meo prolata catechesis, sicut imber
 illic ad productionem nutrientium corpora
 fructum, ita heic ad incrementum iam
 occupantium pretiosas vestras animas
 virtutum redundet. Profecto mihi vide-
 mini hortus quidam, in quo multae sunt
 plantationes: et ille quidem me quodam-
 modo dulcorat humilitate sua atque obe-
 dientia: hic autem alit me sua in ope-
 ribus sedulitate: alius me perfundit odore
 pio moris habitu floribus exornato. Atque
 inter hos, ne dum multorum optimae dotes
 recenseo, sermonem latius extendam, alii
 quasi cupressi alte se extollunt: alii cum
 praedictis succrescunt: alii ad aemula-
 tionem acuuntur: alii germinant; prorsus
 unusquisque vestrum currit salitque in

ἀελλόσκητος, μηδὲ ἀποξηρανθῇ ἐκ καύσεως ἡδονῶν· μηδὲ ἄκρον γένηται καὶ περ ὕψους ὃν τῷ δοκεῖν, ἐκ τῆς ἀκάρπου ὑπερηφανίας.

Ἀλλὰ τί ταῦτα λέγων ἐμαυτὸν συμπιέζω· μὴ πράττω γὰρ διδάσκων πλὴν προθυμηθῶμεν ἀμφοτέροι καὶ ἀλλήλους περιθάλλωμεν, καὶ μιᾷ ψυχῇ ὁμονοήσωμεν ἀπέναντι τοῦ τῆς χαλάνης πύργου· καὶ οὕτως οἰκοδομήσωμεν ἑαυτοῖς πύργον, ἀφικνούμενον ἀπὸ τῆς γῆς ἕως τοῦ οὐρανοῦ, τὴν οὐρανομήκη λέγω ἀρετήν. Αἱ ἡμέραι ἁγίαι· καὶ ἁγιάζεσθε· νηστεία καὶ ὀλγότης βρωμάτων, καὶ καθαγνίζεσθε τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα· ψαλμωδία εὐτωνώτεραι καὶ ἀναγνώσεις, καὶ λύρα γίνεσθε παναρμόνιος κρουομένη τῷ πνεύματι. Συνέρχεσθε προθύμως ἐν ταῖς συνάξεσι, καὶ χορὸς ἔσθε ἀγγελικός. Ἀγάπη περιέχεσθε ἕξω ῥίπτοντες τὸν φθόνον καὶ ἐν θέλημα τὸ ἐν οὐρανοῖς περιγράφεσθε, ἅμαχοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ εἰλικρινεῖς καθιστάμενοι τῶν ἁσμάτων μιμεῖσθαι τὴν ὁμόνοιαν· σπουδαιολογεῖσθε περὶ τὰ χρήσιμα καὶ φιλομαθεῖτε τὰ προστασόμενα, καὶ υἱοὶ ἔσθε ὑπακοῆς· ἀκτησίαν πάσης ὕλης πλουτήσατε ἔχοντες τὰ πάντα καὶ μηδὲν ἔχοντες, ὥς δεσπόζει τοῦ κόσμου καὶ βασιλείας οὐρανῶν κληρονόμοι. Καὶ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; Διὰ τοῦτο ὕμῃς καὶ μῦρον εὐωδέστατον καλῶ κατὰ τὸν ἱεροψάλτην Δαυὶδ, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ πώγωνα τὸν Ααρῶν, καὶ ὄροσον Αερμών τὴν καταβαίνουσαν ἐπὶ τὰ ὄρη Σιών. Ορᾶτε πηλίκους ὀνόμασι καλλωπίζεσθε παρὰ τοῦ Θεοῦ Δαυὶδ, καὶ οἷσις ἐπαίνοις στέφεσθε, Βλέπετε τίμια τὰ ἐπαθλα, θαυμαστὰ τὰ γέρα, μὴ ἀναξίως, μηδὲ ἄλλοτρίως περιπατήσητε τῶν ἐπαινουμένων.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐν ῥήμασιν ἀπολαμβάνετε ἄρτι παρ' ἐμοῦ· ἀπολάβετε δὲ τότε ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τὴν δικαίαν μισθοποδοσίαν παρὰ τοῦ δικαιοκρίτου καὶ πλουσιόδору θεοῦ· ὅτι ἀπολήφεται ἕκαστος κατὰ τὰ

sublimia mandatorum Dei. Nemo itaque, filii, abhinc sine germine maneat, neque voluptatem ardore exaurescat, neque sterilecat, quamquam ob infructuosam suam superbiam sublimis videatur.

Sed cur haec dicens, me ipsum opprimo, qui quae doceo non ago? Sed, agesis utrique animos sumamus, et invicem calefaciamus; unanimiter stemus adversus testudinis turrin: atque ita aedificabimus nobis turrin, quae de terra usque in caelum pertingat, altissimam dico virtutum. Sancti dies sunt? Sanctificamini. Ieiunium est, tenuitas escae? et purificatio animarum et corporum: psalmodiae intentiones et lectiones? et lyra sitis plane harmonica pulsante spiritu: prompte convenite ad synaxes. Chorus estis angelicus; caritatem amplectimini, abiecto livore, et unam quae est in caelis voluntatem assumite, absque iurgiis, sinceri-que confitentes, incorpoream concordiam imitamini, utilia quaeque sectamini, libenter quae praecipuntur discitis, et obedientiae filii estis: omnimoda paupertate ditescit, nihil habentes et omnia possidentes, tamquam mundi domini et regni caelorum haeredes. Et quam bonum quamque iocundum habitare fratres in unum! Propterea unguentum quoque odoratissimum dico vos cum sacro psalmista Davide, quod in barbam Aaron descendit, et Aërmonis rorem in montes Sionis defluentem. Videtis ne qualibus ornaminis titulis a divo Davide, quibusve laudibus coronamini? Videtis ne pretiosa certaminis praemia, mira-que dona! ne quaeso indigne, neque aliter quam laudati illi ambuletis.

Haec nunc a me verbo tenus accipitis: accipietis autem tunc in futuro saeculo iustam retributionem a iusto iudice et munifico Deo, dum unusquisque pro suis meritis mercede donabitur. Magistri cu-

ἔργα αὐτοῦ. Οἱ διδάσκοντες ἐπιμελεῖσθε· οἱ
μανθάνοντες ἀγρυπνεῖτε· οἱ διακονοῦντες ἐπι-
μένετε. Μέγας ὁ κελλαρίτης, εἰ ἀξίως τοῦ ἐπι-
τηδεύματος αὐτοῦ πορεύεται. Καὶ ἔω λέγειν
ὁ οἰκονόμος, εἰ περ πιστῶς καὶ φρονίμως
ὡς ἀναλεχθεὶς ὑπὸ τοῦ κυρίου διαπεραιῶι τὴν
φροντίδα τῆς ἀδελφότητος. Τίμιος ὁ ὀψοποιὸς
πυρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς δοκιμαζόμενος. Ομοίως
ὁ τῶν ἱματίων διανομεὺς καὶ φύλαξ, ὅτι καὶ
αὐτὸς θεῖον πρᾶγμα διανύει καὶ πρό γε
τούτων, ὁ κανοναρχῶν· εἴτα καὶ ἅπαντες οἱ
λοιποὶ, ὧν οὐκ ἐπεμνημονεύσαμεν· εἰ κατὰ
τὸ εὐάρεστον θεῷ μεταχειρίζονται τὰς διακον-
ίας μεγάλοι κληθήσονται ἐν τῇ βασιλείᾳ
τῶν οὐρανῶν. Πληθυνθεὶς οὖν ἐφ' ὑμῶν ἡ
χάρις τοῦ ἁγίου Πνεύματος περισσοτέρως· αὐ-
ξηθεῖτε ἐπὶ πλούτῳ ἀρετῶν. Εὐλογία κυρίου
ἐφ' ὑμᾶς. Εὐλογήσατε δὴ καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμεῖς ὡς
ἐξ οἴκου Κυρίου, τῶν τιμίων ὑμῶν στομάτων,
καὶ εἴη θεὸς κύριος ἐπιφαινόμενος ὑμῶν, νῦν
μὲν διὰ τῆς εὐπραγίας· Μακάριοι γάρ, φησι,
οἱ κατὰ τὴν καρδίαν, ὅτι αὐτοὶ τὸν θεὸν
ὀφονται· ἐκεῖθεν δὲ διὰ τῆς ἀντιμείψεως ἐν
αὐτῷ Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΔ'.

Καύσωνα φεύγειν τῆς κακῆς παρόρησίας.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Τὸ ἔργον μου ὑμεῖς ἐστε ἐν κυρίῳ· διὰ
τοῦτο οὐ κόπος μοι, οὐ στενοχωρία εἰς τὸ
ἐπισκώπτεσθαι ὑμᾶς διὰ τῆς κατηχήσεως, καὶ
διεγείρειν ὑμῶν τὸ πρόθυμον τῆς ψυχῆς εἰς τὴν
τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου ἐργασίαν· ἀλλὰ μᾶλ-
λον καὶ εὐφροσύνης ὑπόθεσιν, καὶ ἀγαλλιά-
σεως ἀφορμὴν αὐτὸ τοῦτο λαλεῖν καὶ προ-
φθεγγεσθαι ὑμῶν καὶ κινεῖν τὴν περὶ τοῦ σώ-
ματος ὑμῶν ὁμιλίαν. Τί, καὶ πῶς, καὶ πη-
λίκως διοδεύομεν καὶ ἐμπορευόμεθα εἰς
ἐπιτυχίαν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καὶ
γὰρ αἱ ὁδοὶ καὶ πολλαὶ καὶ μία· μία μὲν

ram impendite: discipuli vigilate: ministri
assidui estote. Magnus cellarius si pro of-
ficii sui dignitate se gerat. Mitto dicere
de oeconomo, quoniam fideliter et pru-
denter, tamquam a Domino electus, fra-
ternitatis administrationem curat. Pre-
tiosus est coquus, igne et fratribus ex-
ploratus. Similiter vestimentorum distri-
butor et custos, quoniam et ipse divinum
opus prae manibus habet. In primis autem
canonarcha: deinde et reliqui omnes, quo-
rum mentionem non fecimus. Hi si iuxta
Dei beneplacitum ministeria sua tracta-
verint, magni vocabuntur in regno cae-
lorum. Augeatur itaque vobis gratia sancti
Spiritus abundantius; augeamini virtutum
divitiis cum Domini benedictione. Mihi
quoque vos benedicite tamquam a domo
Domini, pretioso ore vestro, et Deus inter
vos conspiciatur; Nunc quidem per felici-
tatem; nam beati, inquit mundi corde,
quoniam ipsi Deum videbunt. Illic autem
per retributionem in eodem Christo Iesu
domino nostro; cui est gloria et potentia
cum Patre et Spiritu sancto, nunc et sem-
per, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LIV.

Aestum vitare malae fiduciae.

FRATRES ET PATRES AC FILII,

Opus meum vos estis in Domino. Quare
nec labori mihi est, neque pressurae vi-
sitare vos per catechesim, vestrumque
animae vigorem suscitare; ad mandato-
rum Domini observantiam: immo mihi
laetitiae argumentum est et exultatio-
nis occasio hoc ipsum concionari, vos-
que alloqui, et de salute vestra homi-
liam consuere: num et quomodo et qua-
liter pergemus et consequemur regnum
coelorum. Nam viae et multae sunt et

ὅτι ἡ ἀρετὴ μονογενὴς· πολλάι δὲ, ὅτι διήρηται εἰς πολλὰ κητορθώματα ἡ αὐτή. Ελώμεθα ταῦτα, τέκνα μου ἡγαπημένα πανσθενεῖν καὶ ὁ μὲν τρεχέτω διὰ τῆς θεωμιμῆτος ὑπακοῆς, ὁρῶμον ἀνεμπόδιτον καὶ ἀκατάληκτον· ὁ δὲ διὰ τῆς χριστοφόρου ταπεινώσεως ὁρῶμον ὁμιλώτατον καὶ συντομώτατον· καὶ οἱ ἀμφοτέροι μᾶλλον δὲ οἱ πάντες τὴν ἐκκοπὴν τοῦ θελήματος ὡς θυσίαν ἀρωμον ἀσπασώμεθα. Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος φησὶν, ὁ θέλων ζωὴν, ἀγαπῶν ἡμέρας, ἰδεῖν ἀγαθὰς, ἀλλ' ἢ ὁ ἐκκόπτων ἀληθῶς τὸ θέλημα; Οὗτός ἐστιν ὃς ζήσεται καὶ οὐκ ὀφείται θάνατον πτωματος, ῥυομενος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐκ χειρὸς ἄδου· οὗτός ἐστι ὁ υἱὸς τοῦ φωτός, ὁ τὴν ψυχὴν κακαθαρμένην ἔχων ἀπὸ πάσης περιπαθήσεως· διότι πρὸ ῥιζῶν ἀνασπᾷ πᾶν πάθος. Πόθεν συντριμματα ἡμῖν καὶ λίσχαι καὶ ἀκηδίαί καὶ ὕβρεις καὶ ἔριδες καὶ ζηλοὶ καὶ φθόνοι; ἀλλ' οὐχὶ ἐκ τοῦ ζητεῖν ἱστᾶν τὸ θέλημα καὶ ἐξαυθεντεύειν τῶν οἰκείων ἐφέσεων; Ναὶ ὄντως καὶ σχεδὸν οὐκ ἐστὶν ἄλλη ὁδὸς πλὴν ταύτης ἢ ῥυομένη ἐκ πάσης μεθοδείας διαβόλου τοὺς ὑποτασσομένους.

Μεγάλαι τοίνυν καὶ θεριναὶ ἡμέραι εἰσῆσαν, καυματηρὸς ὁ χρόνος· μὴ ἀκηδιάσωμεν, μὴ κατωλιγωρήσωμεν· Ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρευνέται, φησὶ, ῥῆμα, καὶ νύξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γινώσιν· καὶ γὰρ παρυφίστανται καὶ παρεξίστανται, καὶ ὥσπερ τις ῥοῦς ποταμιαῖος, οὕτως ἡ ζωὴ ἡμῶν ἐξυποσύρεται καὶ προσεγγίζει τῷ θανάτῳ. Καὶ μακάριοι ἐστὲ, ὅτι διὰ μηδαμινὰ καὶ πρόσκαιρα κτᾶσθε τὰ αἰώνια καὶ ἐπουράνια. Ελεύσεται οὖν ἡμέρα, ὅτε καθιεῖται ὁ Θεὸς ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ παρυστώων τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ προσκαλέσεται ἡμᾶς, καὶ κατατάξει ἐν τῇ μερίδι τῶν δικαίων. Ἀλλὰ τίνας; Τοὺς ὑπηκόους, τοὺς εὐπειθεῖς, τοὺς εὐλαβεῖς, τοὺς φιλαρέτους, τοὺς φιλάγνους, τοὺς καθαροκαρδίους, τοὺς εὐκτανύκτους, τοὺς θακρυτικούς, τοὺς φιλεργούς, τοὺς εὐεξαγορεύτους, τοὺς φιλοπάτορας, τοὺς φιλαδέλφους, τοὺς φιλησύχους, τοὺς εὐκτικούς, τοὺς πρὸς τοὺς συγγενεῖς ἀσχέτους, τοὺς πᾶ-

una; una quia virtus una est; multae autem quia eadem in plura dividitur bona opera. Huic inhaereamus, filii carissimi, totis viribus: et alius quidem decurrat cum Dei imitatrice obedientia: cursum expeditum et indefessum: alius cum Christi propria humilitate, cursum plenissimum et brevissimum: et ambo, immo omnes voluntatis abnegationem tamquam sacrificium immaculatum adamabimus. Quis est, inquit, homo qui vult vitam, cupitque dies videre bonos, nisi qui vere voluntatem abnegat? Hic est qui vivet, nec mortem peccati videbit, animam suam de manu inferi eripiens. Hic est filius lucis, qui puram a vitiosis affectibus animam habet, quia radicitus omne passionum genus evellit. Unde nobis detrimenta, et rumusculi, et acediae, et iniuriae, et iurgia, et zeli, et invidiae? Utique hinc oriuntur; nullaque alia fere est via, quae a diaboli artificis incolumes servet subditos homines.

Longi iam coeperunt aestivi dies, aestuosum tempus: caveamus ab acedia et ignavia. Dies dicit diei, inquit, verbum, et nox nocti indicat scientiam: etenim sibi succedunt et invicem decedunt, et tamquam fluminis fluxus vita nostra abripitur, mortique propinquat. Et beati estis, quia nullius momenti rebus ex temporaneis aeterna adquiritis et coelestia. Dies itaque aderit, cum sedebit Deus in throno gloriae suae, sanctis adstantibus angelis, nosque appellabit atque in parte iustorum collocabit. Sed quosnam? Obedientes, dociles, pios, virtutis studiosos, puros, mundos corde, et compunctioni faciles, lacrymis abundantes, laboris studiosos, confessioni dediti, patris sui amantes et fratrum precum atque silentii, a consanguineis invictos, aliud denique quodlibet negotium exsequentes. Sunt enim vestrum

σαν ἄλλην ἐργασίαν διαπραττομένους. Εἰσὶ γάρ τινες ἐν ὑμῖν οὐχ ἐνὶ, πλείστοις δὲ κατωρθώμασι κατακεκοσμένοι· καὶ ὡραῖος ἐστὶ ὁ τοιοῦτος κάλλει παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, ταῖς τοῦ Πνεύματος χάρισι κατηγλαϊσμένοις. Μὴ τοίνυν λοιπὸν προσιέμεθα τὰ δυσειδῆ καὶ φθοροποιὰ τῆς κακίας αἵσχη· ἀλλὰ φεύγοντες ἀποφύγωμεν, τέκνα μου, ἀπὸ τῆς δεινῆς παρρησίας τῆς εἰς ἀλλήλους πονηρᾶς διαβλέψεως, διαλυτικῶν μειδιαμάτων, πονηρικῶν γελοιασμάτων, σατανικῶν γογγυσμάτων, πονηρικῶν παροξυσμμάτων· δεχόμενοι δὲ πάντα εὐμενῶς βρώματα, πόματα ἐνδυματα, διακόνηματα, οἷαπερ ἂν καὶ εἶεν καὶ οὗτος ὁ καλὸς ἀγὼν ὑμῶν· καὶ οὗτος τὸ μαρτύριον τῆς συννεδήσεως, καὶ οὗτος ἡ ἀθλητικὴ προκοπὴ ὑμῶν, καὶ οὗτος ἡ στεφανηφόρησις ὑμῶν.

Ἀκούω οὖν ὅτι τινὲς ἀφρόνως, ὅτε ὀρῶσι τὰ παῖδιά καὶ τὰ μαλάκια, λέγουσι· ὅτι διὰ ταῦτα μέλλομεν ἀπολέσθαι, καὶ ταῦτά εἰσιν ἡ κατάλυσις τοῦ μοναστήριου. Καὶ ὦ τῆς ἀπονοίας! οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦ Κυρίου κατηγοροῦσι τοῦ λέγοντος· Ἀφετε τὰ παῖδιά ἐρχεσθαι πρὸς με, τῶν γὰρ τοιούτων ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὐκ ἐνηπίασεν ὁ Χριστός; Οὐκ ἐγαλακτοτρόφησεν; Οὐχὶ παῖς ἐγένετο; οὐχὶ νεανίας; Ὅτε ἦν φησὶ, δωδεκαέτης, οὐ νεώτερος; οὐκ ἀνὴρ τέλειος, ὑπὸ τριακοστὸν ἔτος ἀρχόμενος θαυματουργεῖν; Τί λοιπὸν ἀλογεῖ, καὶ διὰ τί μὴ μᾶλλον ἑαυτοῦ καταμέμφοιτο, ὅτι δι' αὐτοῦ ἐστὶν ἡ ἀπώλεια; Ταῦτα οἱ τοῦ ἡγουμένου φρονιμώτεροι καὶ συνετώτεροι, οἱ τοῦ δεξιοῦ δεξιώτερον τρέχοντες, οἱ τὸν θεὸν πλεῖον φιλονεικοῦντες φιλεῖν, καὶ οὐχ' ὅσον συμφέρει· οἱ ἔξω τοῦ κανόνος φερόμενοι. Εἰ δὲ μηδεὶς ἐστὶν ὁ εἰπὼν, ἴσα καὶ τῶν ἀνέμων παρηλθεν ὁ λόγος· καὶ ἡμεῖς οὐ προσεγκαλέσομεν. Εἰ δὲ ἐστὶν, διορθωσάτω ἑαυτὸν, ἵνα μὴ ἐμπέσῃ εἰς παγίδα τοῦ διαβόλου. Ὁ ἅγιος γέρον· ἐκεῖνος τί εἶρηκεν ὥς ἂν ἐπιτάξῃ μοι παιδίον, λογίζομαι ὅτι ὁ υἱὸς τοῦ Κυρίου μου ἐπιτέταχέ μοι· καὶ ὑμεῖς οὐ συνειῆτε τὰ ἀναγινωσκόμενα; Διὰ τί μὴ

nonnulli non uni, sed plurimis bonis operibus exornati. Utique speciosus est iste prae filiis hominum, spiritus charismatibus illustratus. Ne igitur posthinc deformes et corruptivas malitiae turpitudines attingamus; sed fuga fugiamus, filii mei, a detestanda familiaritate, a mutuo perverso intuitu, a leni conciliante hilaritate, a fornicario risu, a satanicis murmurationibus, ab iniquis exacerbationibus. Benivole vero cuncta excipiamus, cibos, potus, vestimenta, ministeria, quaecumque ea fuerint. Sic est egregium vestrum certamen, sic martirium conscientiae, sic athleticus profectus vester, sic vestrum coronamentum.

Audio nonnullos stulte dicere: cum vident pueros et adolescentulos: Horum causa nos perituri sumus, hi sunt monasterii eversores. O domesticam! Hi nihil aliud quam Dominum reprehendunt dicentem: Sinite parvulos venire ad me, istorum enim est regnum caelorum. Nonne factus est infans Christus? non lacte pastus? non puer fuit? nonne adolescentulus quum esset, inquit, duodennis? nonne iuvenis, nonne vir perfectus, cum trigesimo aetatis anno coepit miracula edere? Cur iam reprehensor iste desinit, et non potius se vituperat, nempe quod a semetipso perditio fiat? Haec dictitant homines praeposito suo prudentiores et sapientiores, qui dextra via dexteriores currunt; qui se Deum plusquam oportet amare delitigant, qui denique regulam excedunt. Quod si forte nemo ita loquitur, verba quidem mea tamquam ventus praetereant, neque ego quemquam incusaverim. Si vero homo eiusmodi est, emendet se, ne in laqueum incidat diaboli. Sanctus ille senex quid dicit? Quicquid mihi imperaverit puer, aestimo quia filius Domini mihi im-

μᾶλλον παιθεύετε αὐτὰ ἀτακτοῦντας, ἵνα ἔχωσι φόβον ἀπὸ προσώπου ὑμῶν, καὶ μηδὲ ὡς παρόρτια ἔσονται εἰς αὐτά· Καὶ ἵνα μὴ εἰς μακρόν ἐκτείνω τὸν λόγον διὰ τὸ αὐγος· Συγγνωμη πᾶσι. Καὶ ὁ θεὸς τῆς εἰρήνης ἔστω μετὰ πάντων ὑμῶν, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΕ'.

Μὴ συλλαλεῖν αἵσχιστα πρὸς
κρυπτοὺς τόπους.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἀπερικάκητος πρὸς τὴν ὑπόμνησιν τῆς σωτηρίας ὑμῶν· καὶ δῆλον μὲν ὅτι οὐκ ἐπάρκω τρέφειν ὑμῶν τὰς τιμίας ψυχὰς ἐπαξίως τοῖς λόγοις· εἰμὶ γὰρ πένης καὶ πτωχὸς καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ, ἀλλ' ἐπεὶ φίλον θεῷ τὸ κατὰ δύναμιν, τὸ ὀφειλόμενον ἀποπωλήρωσα καὶ νῦν. Τί δὲ ἐστὶ τοῦτο; ἵνα κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου ἐν τῇ ὑπομονῇ ὑμῶν κτήσῃτε τὰς ψυχὰς ὑμῶν· ἵνα φέρητε τὸν κόπον καὶ τὸν καύτωνα τῆς ἀσκητικῆς διαβιώσεως ἀνολιγώρως· ἵνα ἐν τῷ νόμῳ κυρίου μελετᾶτε ἡμέρας καὶ νυκτὸς· καὶ ἐστέ ὡς τὸ ξύλον τὸ πεφυτευμένον παρὰ τὰς διεξόδους τῶν ὑδάτων. Πολλὰ ὑμῶν τὰ ἀγανίσματα ὡς ἀληθῶς τιμιώτατά μοι, ἀλλὰ μείζονα τὰ θαυμάσια· πολλὸς ὁ ἥδως, ἀλλ' αἰώνιος ὁ θησαυρός. Ἀ-θλεῖτε οἶδα, πυκτεύετε, μαρτυρεῖτε, λογγεύεσθε, σταυροῦσθε ταῖς κοπαῖς τῶν θελημάτων· ἀλλὰ χαίρετε, ὅτι βασιλεία οὐρανῶν ὑμῶν ἐτοιμάζεται, ἀθανασία υἱοτεσία, κληρονομία, εὐζωία, μακαριότης, ἀγαλλίασις, ἀνάπαυσις πέρας οὐκ ἔχουσα. Τοιούτων καὶ τηλικούτων προκειμένων, τίς λοιπὸν ὀρεῖται ἀκηδιάσαι; τίς δὲ μὴ προσεπειχθῇ καὶ ἐπαγωνίσεται; μᾶλλον δὲ μηδεὶς μέτρον εἰδὼς τοῦ καλοῦ καὶ τῆς ἀναξιάσεως, ἕως ἂν διὰ θανάτου μετέλθῃ πρὸς τὰ ἐπιζόμενα; μὴ ὅτι εἰκαιολογία ἐστὶν ἡ κατάρχησις; Μὴ ὅτι θωπεύω,

peraverit. Et vos lecta non intelligitis? Quin illos potius inordinate se gerentes corripitis, ut timeant conspectum vestrum, et nullatenus confidenter cum iis versamini? Sed ne latius sermonem producam orta iam luce, venia sit omnibus. Et Deus pacis sit cum omnibus vobis nunc et per saecula saeculorum. Amen.

SERMO LV.

*Nequaquam loqui turpissima
in occultis locis.*

PATRES MEI ET FILII AC FRATRES,

Non sum animo remissus ad vos de salute vestra admonendos. Et exploratum quidem est me imparem esse vestras pretiosas animas sermonibus meis digne alere; sum enim pauper et inops et opere et verbis. Sed quia Deo placet quicquid pro virili parte fit, debitum meum nunc quoque persolvam. Quidnam vero hoc est? Nempe ut iuxta Domini verba, in patientia vestra possideatis animas vestras: ut laborem et asceticae vitae aestum non negligenter feratis: ut in lege Domini meditemini die ac nocte, et sitis sicut lignum quod plantatum est secus decursus aquarum. Multa revera sunt vestra certamina, o pretiosissimi mei, sed maiora sunt praemia. Multus sudor, sed aeternus thesaurus. Pugnatis, scio, atque luctamini, martyrium facitis, lanceis fodimini, crucifigimini in voluntatum vestrarum abnegationibus; sed gaudete, quoniam regnum coelorum vobis praeparatur, immortalitas adeptio, haereditas, felicitas, beatitudo, exultatio, et sine fine requies. Tot tantisque propositis, quis deinceps torpere debeat? Quis non exstimuletur, ut strenue decertet? Immo potius nemo mensuram agnoscat virtutis atque ascensionis, donec per mortem ad

φανακίζων ὑμᾶς; Μηδαμῶς, ὦ ἀδελφοί μου, ἐνηχῆται ὑμῶν αἰεὶ τὰ ὦτα ταῖς τῶν ἁγίων βραῖς; Ἰστε τί κραυγάζει ὁ μέγας ἀποστόλος; Οὐκ ἄξια φησί τὰ παθήματα τοῦ νῦν καιροῦ πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκαλύπτεσθαι εἰς ἡμᾶς. Εὐεγκῶμεν λοιπὸν καὶ ἡμεῖς, τέκνα, καὶ τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας, καὶ τὸ βάρος τῆς ἀκηδίας, καὶ τὸν κόπον τῆς ἐργασίας, καὶ τὸν λιμὸν τῆς ἐγκρατείας, καὶ τὴν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις στενοχωρίαν καὶ ἀδημονίαν καὶ ἔχομεν καὶ ἡμεῖς συμφθέργεσθαι τῷ εἰπόντι· Ενεκά σου θανατούμεθα θλην τὴν ἡμέραν, ἐλογίσθημεν ὡς πωρόβατα σφαγῆς. Διὸ μὴ πτύρεσθε ταῖς δαιμονικαῖς φαντασίαις, καὶ ταῖς ἐπιθυμητικαῖς ἐπιδουλαῖς, οἱ προκόψαντες καὶ προκόπτοντες καὶ αἰεὶ ἀναβιβασζόμενοι πρὸς τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος· ἀλλὰ διὰ τοὺς καταρράθυμοῦντας καὶ ἐποκλάζοντας καὶ ἐπισειμένους καὶ ἀμφοτερίζοντας, ἀναγκαῖόν μοι τὸ λέγειν· Τάχα δὲ καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ οἱ πεπαιδευμένοι, χορήγετε ὑποστηρίξεως καὶ ἐπαλείψεως, ἵνα καλῶς διανύσῃτε τὸν δρόμον τῆς εὐσεβείας. Δεῦρο δὴ οὖν λοιπὸν ἅπαντες τῷ φόβῳ φόβον προσθῶμεν, καὶ γινώμεθα εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ, ἐπεικεῖς, ἀγαπητικοὶ, πιθανοὶ, ἱλαροὶ, φωτεινοὶ, ἀφθονοὶ, ἀκενόδοξοι, ἀπέρπεροι, ἀθόρυβοι, ἀγόγγυστοι, ἔχοντες τὴν ὑπομονὴν θεμελίον καὶ ρίζαν τῆς ἀγαθῆς ὑμῶν διαβιώσεως·

Πολλὰ τοίνυν εἰσι τὰ ἐπαγόμενα ὑμῶν καθεκάστην θλίβερά, καὶ οὐκ ἀρνοῦμαι. Ἀλλ' οὐχὶ διὰ τὴν σωτηρίαν ὑμῶν καὶ τὴν τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν κληρονομίαν ταῦτα; Ναί, καὶ οὐδεὶς ἐστὶν ὁ ἀντιλέγων· ἐπεὶ οὖν διὰ τοῦτο ὁ κόπος καὶ ὁ μόχθος, ὁ τόνος καὶ ὁ δρόμος, ὁ κλόνος καὶ ὁ ἰδρώς, ὁ πόνος καὶ ὁ λιμός, ὁ πνεγμός καὶ ὁ στεναγμός, ὁ τάραχος τῶν λογισμῶν καὶ ὁ κλύδων τῶν πειρασμῶν τῶν παρὰ τῶν ἀοράτων ἐχθρῶν προσρησσομένων ἡμῶν ἐν ταύτῃ τῇ θαλάσῃ τοῦ ζίου· μηδαμῶς, ὦ τέκνα, παρακαλῶ, ῥαθυμῶσμεν, μηδαμῶς ἀποκάμωμεν· μηδαμῶς δει-

sperata perveniat. Num vanus sermo et chatechesis? Num adulator, vobisque illudo? Minime gentium, fratres mei. Personant assidue aures vestrae sanctorum clamoribus. Nostis quid magnus apostolus clamet? Non sunt condigne, inquit, passionibus huius temporis ad futuram gloriam, quae revelabitur in nobis. Superest ut nos quoque tolemus, filii, et concupiscentiae ignem, et acediae pondus, et operis defatigationem, et continentiae famem, et in reliquis omnibus pressuram et taedium, et nos quoque consonemus dicenti: Propter te mortificamur tota die, aestimati sumus sicut oves occisionis. Itaque nolite consternari diabolicis phantasiis, concupiscentiae insidiis, qui profecistis et proficitis, semperque ascenditis ad virtutis apicem; sed propter socordes et segnes, et vacillantes, et in alterutram partem nutantes, necesse est me loqui. Fortasse autem vos ipsi, qui bene estis eruditi, solidamento indigetis et instigatione, ut pietatis cursum praeclare absolvatis. Eia ergo posthinc omnes timori (Dei) timorem addamus, simusque invicem boni, mites, benivoli, blandi, hilares, lucidi, sine invidia, sine vana gloria, sine ostentatione, non tumultuantes, non murmurantes, sed habentes fundamenti loco patientiam, bonae vitae vestrae radicem.

Multas igitur esse quotidie impactas vobis molestias, non diffiteor; sed nonne hae salutis vestrae, et aeternorum bonorum adeptioni conferunt? Sunt, nemoque est qui contradicat. Quoniam itaque huius rei causa labor et defatigatio, conatus et cursus, agitatio et sudor, dolor et fames, soffocatio, et gemitus, cogitationem tumultus et tentationum procella ab invisibilibus hostibus, qui contra nos in hoc vitae mari irruunt, nequaquam, quaeso filii, ignavi simus, defatiscamur, non formidemus, non desperemus. Christus dux

τιάσωμεν, μηδαμῶς ἀπελπίσωμεν. Χριστός ἐστὶν ὁ προηγούμενος, ὁ ὁρέγων χεῖρα, ὁ λέγων τῇ τοιαύτῃ θαλάσῃ· Σιώπα, περιμῶσο· Μόνον ἡμεῖς ἐτι λαλήσωμεν, ἐτι ἐπισπεύσωμεν καὶ περάσωμεν εἰς οἷον ὅτι καὶ ἐκπεράσωμεν, καὶ ἀποσπληνίσμεθα ἐν τῷ λιμένι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Καὶ ποῦ τότε τοῦ κόπου ἐπίδειξις ἢ ὑπόμνησις· οὐδαμῶς· ἀλλ' ἐκεῖ ὄντως ἀπέδρα ὁδύνη, λύπη καὶ στενάγμος, καθὼς γέγραπται. Τί οὖν λοιπὸν μακαριώτερον τοῦ τοιούτου ἔργου, καὶ τοῦ τηλικούτου κόπου, ἐξ οὗ ἀνατελεῖ φῶς καὶ ζωὴ, χαρὰ καὶ εἰρήνη, εὐφροσύνη καὶ ἀγαλλίασις ἀπέραντος; Εἰάν οὕτως τίς λογίζεται, καὶ οὕτω μετέρχεται τὴν ἀρετὴν, ὄντως οὐκ ἐκλείπει, οὐκ ἐκκακεῖ, οὐκ ἀποστρέφεται, οὐ νωτάζει, οὐ μόνον πρὸς τὰ ἤδη φθάσαντα ταῦτα καὶ ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐδὲ πρὸς αὐτὸν τὸν θάνατον· πρὸς αὐτὸ τὸ σταυρωθῆναι καὶ λογχευθῆναι καὶ κενῶσαι τὸ αἷμα· ἀλλ' ἢ μᾶλλον καὶ ἀσπασίως προσδέξεται τὰ ἔσθλα καὶ τὰ σκάμματα ὡς ἐφόδια τῶν ἐλπιζομένων. Ἐντεῦθεν, ἀδελφοί μου ἡγαπημένοι, οἱ μάρτυρες ἐμαρτύρησαν, πᾶσαν ἰδέαν βασάνων ὑπομείναντες· ἐντεῦθεν οἱ ὅσιοι ὡσιώθησαν, πᾶσαν πεῖραν ἀσκητικὴν ὑπενέγκαντες· ἐντεῦθεν τοιγαροῦν καὶ ὑμεῖς παρεγγυῶμαι ὁ ταλαίπορος ἀθλήσαι καὶ στεφανωθῆναι διὰ τῆς μακαριστῆς ὑμῶν ἀποταγῆς καὶ μαρτυρικῆς ὑπακοῆς. Ναὶ δέομαι ἡμῶν, μὴ στερηθῶμεν τῶν ἀφράστων ἐκείνων καὶ ἀνεκδιηγῶν ἀγαθῶν· μὴ στερηθῶμεν τοῦ ἀκοῦσαι υἱοῦ καὶ κληρονόμου τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ναὶ ἀντιβολῶ καὶ δυσωπῶ ὑμᾶς· μὴ στερηθῶμεν τῆς χαρᾶς τοῦ νυμφῶνος Χριστοῦ καὶ τῆς *δεξιᾶς παραστάσεως· ἐν ᾗ πάντες οἱ ἄγιοι εὐφραίνονται ἀϊδίως, χορεύοντες χορεύουσι, καὶ ἄδοντες ἄσουσι, καὶ ἀπολαύοντες ἀπολαύσουσι θεοῦ καὶ τῶν θείων ἀπάντων ἀγαθῶν.

Ἔσται δὲ πῶς τὸ ἐπιτυχεῖν ὑμᾶς, εἰάν περ τὸ μακάριον ὑμῶν ἔργον τελειώσητε, μὴ ἀπορράγνεντες, μηδὲ θραυσθέντες, μηδὲ σκοτισθέντες, μηδὲ ἐν τῷ βαράθρῳ τῆς ἀμαρ-

noster manum tendit, dicitque huic mari: tace, obmutesce. Modo nos adhuc loquamur, adhuc satagamus usque in finem; probe scio nos ad finem perventuros, salutemque in regni coelorum portu inventuros. Tunc vero ubinam laboris ostensio vel memoria? Omnino nusquam: inde enim fugit reapse tristitia, dolor et gemitus, uti scriptum est. Quid ergo iam beatius tali opere talique labore, unde oriatur lux, vita, gaudium, et pax, laetitia et infinita exultatio? Si quis ita secum reputat, atque ita virtutem amplectitur, vere non deficit, non despondet animum, non retrocedit, non dormitat; non modo propter haec vel illa nunc incidentia, sed ne mortis quidem causa; ne si crucifigatur quidem, lancea fodiatur, sanguine exhaustiatur; sed libenter potius certamen subibit et stadium, quasi ad speratum rem viaticum. Hinc fratres mei carissimi, martyres effecti sunt, omne cruciatuum genus sustinentes. Hic sancti sanctificati sunt, asceticam quamlibet tentationem tolerant. Hinc ergo et vos hortor ego infelix ad decertandum, ad coronas promerendum per beatam abrenunciationem et martyricam obedientiam. Utique rogo vos: ineffabilia illa et nullis verbis exaequanda bona nolimus ammittere: neque illum titulum non audire filiorum atque haeredum regni coelorum. Nae, inquam, rogo vos et obsecro, nolimus carere gaudio sponsi Christi et in eius dextra parte consistendi, in qua sancti omnes sempiternae laetantur, choreas ducunt, cantica attollunt, gaudiis efferuntur Dei et divinorum omnium bonorum.

Porro haec vos consequemini, si beatum opus vestrum complebitis, neque hinc avulsi, neque conquassati, neque dispersi, neque obscurati, neque in pec-

τίας κατακλυσθέντες. Διὰ τοῦτο χαίrete κατὰ
μὲν πρῶτον λόγον ἅπαντες· χαίrete δὲ μᾶλλον
οἱ πλεῖον κοπιῶντες· χαίrete οἱ μείζονες ὀφει-
λοῦντες· χαίrete οἱ περισσotέρας διαλύον-
τες· πάντες εὐχαρισθεῖτε πάντες ἐπαίρεσθε,
πάντες καυχασθεῖτε πάντες ὑψοῦσθε. Ὡς εἶναι
θέαμα ὁ ἐν μέσῳ πάσης τῆς ἀδελφότητος μαρ-
τυρούμενος ἐνάρετος· ὡς ἡδὺ ὄραμα ὁ ἐπὶ το-
σοῦτου πλήθους κεχαριτωμένος τὸ πρόσωπον
ἐν εὐλαβείᾳ καὶ ταπεινώσει καὶ ὑπακοῇ. Ὡς
εὐκταῖον παράδειγμα ὁ εἰς πάντας τρέχων
καὶ διαθέων καὶ φωτίζων τῷ λόγῳ, καὶ ἀλεί-
χων τῷ φθόγῳ· ὅτι τῶν τοιούτων ἐστὶν ἡ
μείζων μᾶλλον στάσις ἐν καιρῷ ἀνταποδόσεως.
Ἐκαστος οὖν λοιπὸν κατὰ τὸν ἴδιον κόπον,
ὅσπερ ὁ ἀπόστολος διδάσκει· ὥστε καλὸν τὸ
μαχεῖσθαι, καὶ δι' ἑτέρων ἔργων κληρονο-
μεῖσθαι ἃ ἡτοίμασεν ὁ θεὸς πᾶσι τοῖς ἀγα-
πῶσιν αὐτόν· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα,
τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ν5'.

TEKNA MOY KAI ADELFOI KAI PATERES,

Επιθυμίας ὑπενεγκεῖν τὴν φλόγα.

Χρεωφειλέτης ὑμῶν εἰμὶ καὶ ὑπεύθυνος
ἀγρυπνεῖν καὶ φροντίζειν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν
ὑμῶν ἐφ' ὅσον εἰμὶ ἐν τούτῳ τῷ μεγίστῳ βαθ-
μῷ ἀναξίως, καὶ οὐκ ἀποκρύψω διηγούμενος
ὑμῖν τὰ λυσitteλοῦντα· τὸ μὲν ἐξ ἀκοῆς πα-
τρικῆς ἔχων, τὸ δὲ ἐξ ἐντύξεως τῶν βιβλίων
γραφῶν, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐμαυτοῦ ἐμπειρίας
πεπειραμένος· καὶ ὅτι μάλιστα οἱ πρωτιστοὶ
δυνατοὶ ἐστὶ καὶ ἐξ ἑαυτῶν μᾶλλον νοῦθε-
τεῖσθε ἐπὶ καὶ ἄλλοις παρακαλεῖν. Ἐκπεπρω-
κός οὖν ἀπὸ τῶν ἀγρυπνούντων ἀγαθῶν ὁ ἀρ-
χιδιάβολος σατανὰς ἔλασεν διὰ τὴν παρα-
τὸ τῶν ὁρίων βίαν καὶ δεσπότου παραχρῆν

cati barathrum demersi. Quapropter gau-
dete, veluti ab initio aiebam, omnes: et
gaudete vos potius, qui plus laboratis:
gaudete qui magis iuvatis: gaudete qui
abundantius splendetis. Cuncti laetami-
ni, cuncti conamini, cuncti purificamini,
cuncti extollimini. Quam peregrinum spe-
ctaculum est in medio fraternitatis homo,
cui testimonium datur virtutis? Quam
iocundus visu, is qui a tanta multitudine
gratiam obtinuit, ut gerat tamquam per-
sonam pietatis, humilitatis et obedi-
entiae! Quam optabile exemplum est is,
qui ab omnibus famigeratur, qui ser-
mone illuminat, qui verbis confortat! Certe
horum superior erit statio tempore
remunerationis. Unusquisque igitur pro-
priam mercedem accipiet secundum pro-
prium laborem, sicut apostolus docet.
Quare pulchrum est laborare, et brevibus
certaminibus consequi, quae paravit Deus
cunctis eum diligentibus. Quia ipsum decet
omnis gloria, honor et adoratio, nunc et
semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LVI.

Concupiscentiae tolerare flammam.

FILII MEI ET FRATRES PATRESQUE.

Debitor sum vobis atque obnoxius
vigilandi, curam gerendi animarum ve-
strarum, quandoquidem in hoc maximo
gradu indigne fui collocatus; neque me
subtraho ab exponendo vobis utilia, quae
partim ex patrum traditione habeo, par-
tim e divinarum scripturarum lectione,
partim denique mea fragilitate expertus
sum. Quamquam revera principales ve-
strum a vobismet ipsis commoneri po-
testis, idemque alios adhortari. Decidius
itaque a coelesti celsitudine archidiabolus
Satanas potestatem accepit ab omnium

τὸν ἑλκεῖνον ἄνθρωπον καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέλρι τῆς διδου διήλθε διὰ πάσης γενεᾶς, καὶ διέδραμε διὰ πάσης γενεᾶς καὶ οὗ μὲν εὗρεν ἰδρυμένους τῷ θεῷ φόβῳ καὶ ταῖς ἀγίαις ἐντολαῖς, τοὺτους οὐ κατέσεισεν οὐδὲ κατέβαλε, τοὺναντιὸν δὲ ἀπεκρούσθη πόρρῳ πρὸ μακρὰν, οὗς δὲ κατέλαβε σεσαθρωμένους καὶ εὐκαταγωνίστους ταῖς τῶν παθῶν προσβολαῖς ὑπετάξατο καὶ ὑπέβαλεν εἰς θάλασσαν ἀπωλείας. Διατοῦτο τοίνυν γρηγορεῖν ὀφείλομεν, ὦ τέκνα, καὶ τὰ νοήματα αὐτοῦ μὴ ἀγνοεῖν, καὶ γε τὰς πολυποικίλους αὐτοῦ μαθοδείας· σκότος τοιγαροῦν ἐστι καὶ ὡς φῶς ἔρχεται· ἐπίδουλος ἐστι καὶ ὡς συμβούλου προσωπεῖον ὑποκρίνεται· καὶ ὅλως τὸ γλυκὺ αὐτοῦ πικρὸν ἐστὶ, καὶ τὸ φῶς σκότος.

Τί ἐν τῇ προχρῆς ἡμέρᾳ ἐρρήθη ἐν τῇ κατηχήσει, καὶ ὅπως τινες ὠλίσιθσαν ἐξ ἑμῶν ἁμαρτιῶν, εἰ καὶ οὐ λεπτῶς διέγνωτε, ἀλλ' ἰσχυρῶς πῶς ἐξηκούσατε· Εἰ μὴ ἤλθον, καὶ ἐλάλησα αὐτοῖς, φησὶν ὁ κύριος, ἁμαρτίαν οὐκ εἶχον· νῦν δὲ πρόφασιν οὐκ ἔχουσι περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν. Δεῖ τοίνυν λοιπὸν, τέκνα, καὶ με λαλῆσαι καὶ λαλεῖν ἰσως καὶ συμπαθέστερα, κἄν οὐ πολλοῖς ἀναγκαῖα· ἀλλ' οὖν διὰ τὸ τῶν τινῶν ἀσφαλῆς, ἀκουέτωσαν καὶ ἡσφαλισμένοι. Γέγραπται οὖν ἐν ταῖς ἱεραῖς παροιμίαις· Οτι εἴαν τις σοι εἴπῃ· ἐλθέ μεθ' ἡμῶν, κοινώνησον αἵματος, ἀποκτείνωμεν δίκαιον, καὶ ἄλλα τινὰ, μὴ ὑπακούσης, μὴ συνέλθῃς υἱὲ, ἀποπήδησον μακράν. Καὶ γὰρ τοίνυν, ὦ τέκνα, τοιαῦτα ὑμῖν ἐπιλέγω. Εἴαν τις ἀρχῇται ἐπιτηρεῖν καὶ ἐπακολουθεῖν καὶ ἀπογωνιάζειν καὶ καταφθάνειν εἰς κρυπτότερος τόπους, ἔπειτα προσβάλλειν ὁμιλίαν ἀπὸ πνεύματος δῆθεν κινούμενος, μᾶλλον δὲ σατανικῆς διαθέσεως· καὶ φησὶν, ὦ Οτι ἀγαπῶ σε, ὦ Οτι σοὶ θέλω τι προσειπεῖν, καὶ εἰ φυλάττεις μυστήριον. Ἐν τοῦτοις οὖν καὶ τοῖς τόποις καὶ τοῖς καιροῖς, καὶ τοῖς στόμασι, καὶ τοῖς φθέγμασι, βλέπετε ὅτι οὐκ ἐπισκοπεῖ κύριος, ὁ διάβολος δὲ πάρεστι. Φυγεῖν δεῖ, ἀποπέχεσθαι, ἀπέχεσθαι, ὅτι ὁ κύριος οὐκ ἐπισκοπεῖ, ὡς ἀπὸ

Deo ac Domino miserandum hominem tentandi: atque ab Adamo lucusque perrexit per omnem generationem, per que omnem animam discurrit: et quos quidem comperit in divino timore stabiles sanctisque mandatis, hos hic non quassavit neque prostravit, immo potius multo longe repulsus fuit. Quos vero invenit flaccidos et facile expugnabiles cupiditatum adsultibus, hos domuit et in barathrum perditionis abiecit. Propterea ergo vigilare debemus, o filii, et illius machinas ac multifaria artificia non ignorare. Tenebrosus totus est, et tamen quasi lux venit: insidiator est, et consiliarii personam sibi induit: atque omnino dulcedo eius amaritudo est: lux reapse tenebrae.

Quid nudiis tertius dictum fuerit in catechesi, et quomodo quidam propter peccata mea lapsi sint, quamquam singillatim non cognoscitis, atamen adumbratam rem audistis. Nisi venissem et locutus eis fuisset, inquit Dominus, peccatum non haberent: nunc autem excusationem non habent de peccato suo. Necesse est itaque, filii, me quoque loqui, et fortasse miserabiliora loqui, etsi multis non necessaria. Verumtamen propter aliquorum caritatem audiant etiam illi, qui tunc sunt. Scriptum est itaque in sacris proverbiiis, quod si quis forte dixerit: Veni nobiscum, eandem participa, interficiamus iustum, et alia quaedam. Cave audias, cave a societate: fili, procul abscede. Ego quoque, o filii, haec vobis aio: Si quis coeperit observare, et sectari, et angulos quaerere, et occultiores locos adire, deinde commovere colloquia spiritu nimirum commotus, vel potius satanico instinctu: dicatque vel Te amo, aut Volo tibi aliquid dicere, si certe arcanum custodias. In his inquam locis, temporibus, horibus atque verbis totis vides Dominum non interesse, sed potius diabolum.

μαχαίρας διστόμου, ὡς ἀπὸ ληστοῦ καὶ ἀνθρωποκτόνου, καὶ ἔαπτον ἀνάγκηθεν τὸ τυμβάν. Εἰ γὰρ ἅπαξ δέξῃ ἀκούειν ἀμαθῶς ἢ καὶ ἐμπαθῶς, εὐθὺς τὸ τῆς ἡδονῆς ἄγκυστρον καταπιῶν, πείθει σε ἀντιφθέγγεσθαι καὶ τὸ πονηρὸν τοῦτο συνέδριον ὑποφέρεται παραδοῦναι τὰς ἀμφοτέρων ψυχὰς εἰς θάνατον· εἰδῶσι λέγω περισσotέρως.

Καὶ μὴ ξενίζεσθε, ὦ τέκνα· σάρκες ἐσμεν αἵματι κεκραμένοι· πῦρ ἔχουμεν ἐν τοῖς ἐγκάτοις, τὸ τῶν ἡδονῶν λέγω παρθενίαν εἰλόμεθα καὶ τὸ δῶρον μακάριον καὶ τὸ χάρισμα οὐράνιον. Οὕτως ἔργον ἐστὶ τὸ ἐν σαρκὶ ἀσάρκως βιώσαι, καὶ ἐν σώματι ἀσωμάτως, καὶ τὸ δὴ λεγόμενον ἐν πυρὶ μὴ καίεσθαι, καὶ ἐν πάθεσιν ἀπαθεῖν· ἀλλ' ὅσον μέγιστόν ἐστι τὸ ἀξίωμα καὶ ἰδρωτικὸν τὸ ἀγώνισμα, τοσοῦτος καὶ ὁ μισθὸς τῆς ἀνταποδόσεως. Ἀγγελοι ἐσμεν ἐπὶ γῆς εἰ θέλομεν τοῖνυν ἐν ἐκείνοις οὐ γάμος, ἀλλ' οὐδὲ ἐν ἡμῖν· πλὴν ἔπαισαν ὁ ἑσφόρος, καὶ εἰς τῶν δωδεκά μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ προδότης γένεται. Φοβεῖτω σε, τέκνον μου, τὸ Σοδομιτικὸν πῦρ, ἢ κατὰ τῶν ἀγγέλων τοῦ θεοῦ βιάζομένη παρανομία, Χαἰμ. ἐκεῖνος ὁ πατρῶαν γυμνωσιν ἐπιχαιρόμενος, ἢ τοῦ Ἀμνὼν ἀδελφοφθορία, τὸ ἐν Κορύνθῳ τολμηθὲν ἁμάρτημα, τὰ ἐν τῇ πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολῇ Παύλου κατηγορούμενα. Μὴ ἐκπέσης ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Δεῦρο δὴ ἀνάβλεπε αἰ κατὰ νοῦν εἰς θεόν, ἀντὶ τῶν λίχνων θεαμάτων δέχου ἀθανασίας ἐπιθυμίαν, ἀντὶ τῆς πικρᾶς ἁμαρτίας τέρπου τοῖς ὠραιότατοις κάλλεσι τοῦ παραδείσου· ἀντὶ τοῦ περιέργως ὄρεῖν τὰ φιλοκαλλῇ πρόσωπα θεῶν τὰς θείας ἐμφάσεις. Ταῦτα δὲ ἐν ἐγρητεία κατορθοῦνται ἐν δάκρυσι, ἐν κατανύξει, ἐν στεναγμοῖς, ἐν ἐξαγγέλσει, ἐν σιωπῇ τῇ καθηκούσῃ, ἐν ἔργῳ τῷ κατὰ δύναμιν, ἐν φιλομαθείᾳ, ἐν ἀναγνώσει, ἐν κεκαρδιωμένῃ εὐχῇ, ἐν μνήμῃ διενεκεῖ θανάτου. Ταῦτα πράττετε, τέκνα μου, ταῦτα διαλογίζεσθε χαίροντες, ὅτι ἂν πανθάνητε,

Fuge, fuge: excede: evade tamquam ab igne, tamquam a gladio ancipiti, tamquam a latrone et homicida: et quod accidit, statim renuncia. Nam si semel audire annueris inscite vel cum affectu, confestim vorato voluptatis hamo, persuadet sibi ut respondeas: atque hic malus congressus eo delabitur, ut utriusque animas in mortem deducat. Plura sapientibus loquor.

Neque miremini, o filii; carnes sumus, et sanguine concreti: ignem in visceribus gerimus, ignem dico voluptatum. Virginitatem elegimus, donum beatum, charisma coeleste. Vere labor est, in carne sine carne vivere, et in corpore absque corpore; et quod dicitur, in igne non uri, et in passionibus esse impassibiles. Sed quanto maxima dignitas haec est et certamen sudoriferum, tanto maior retribuitur merces. Angeli sumus in terra, si volumus: ergo illis nuptiae non sunt, sicut ne nobis quidem; nihilominus lucifer decedit: itemque de duodecim discipulis Christi unus fuit proditor. Terreat te, filii mi, sodomiticus ignis, et illud contra angelos Dei tentatum flagitium: Cam illius erga patrem irreverentia: Amnon sororis corruptor; Corinthi commissus incestus: caetera in Epistola Pauli ad Romanos reprehensa. Cave de coelo cadas. Agesis, habe semper in mente Deum: pro cupidiarum intuitu sume immortalitatis appetitum: pro peccati acerbitate, oblectare pulcherrimis paradisi voluptatibus: pro curioso formosorum vultuum aspectu, intueri divinas species. Haec autem fiunt continentia, lacrymis, compunctione, gemitibus, confessione, congruo silentio, opere prout vires ferunt, discendi studio, lectione, enixa prece, assidua mortis meditatione. Haec agite, o filii mei; haec libenter cogitate, quicquid patiamini: patimini enim propter pas-

πανθάνετε γὰρ διὰ τὸν παθόντα ὑπὲρ ἡμῶν
Κύριον καὶ ἐτοιμάζοντα ὑμῖν ἀναπαύσεις
αἰωνίας. Προσεύχεσθε δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα
λέγοντος καὶ οὐδὲν πράσσοντος διὰ τὴν ἐν
ἐμοὶ πονηρίαν, ἵνα πράξω ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ
τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΖ'.

Κόπτειν τὰ πάθη σὺν τροφαῖς
ταῖς ποικίλαις.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εὐάκρουνα τοῦ κατηχεῖν ὑμῶν τὰς τι-
μίας ἀκοάς τὸν ἐξουθενημένον μου λόγον
ἐκ τοῦ νοσηλευέσθαι με ἐπὶ πολὺ καὶ ἡ μὲν
χρεῖα ἐπείγει τοῦ καλεῖν, ἡ δὲ ἀδυναμία ἐγ-
κοπήν ποιεῖται τοῦ διαβήματος. Ἀλλ' οὖν
μικρά τινα ὑπομνηστικά ἐν τῷ μικρὸν με
ἀνακομίσασθαι προσφθέγγομαι ὑμῖν. Ὡς ἴστε
ὁ παρὼν καιρὸς νηστεία ἐστὶν ἀπαιτοῦσα
ἡμᾶς τοὺς πνευματικούς ἀγῶνας ἔτι μᾶλλον
παρὰ τὸν προλαβόντα χρόνον· ἤγουν τὴν
προθυμίαν, τὴν εὐψυχίαν, τὴν εὐτονίαν, τὴν
καρτερίαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν οὐρανοδρόμον
προσευχὴν, τὴν δακρυφόρον κατάνυξιν, τὴν
εὐκαιρον σιωπὴν, τὴν πρόπουσαν λαλίαν, τὴν
ἀναντίλογον ὑπακοήν, τὴν συντριβοκάρδιον
ταπεινώσιν, τὴν σύμμετρον ἐγκράτειαν καὶ
ἀποχήν οὐ μόνον τῶν ποικίλων καὶ κατα-
κόρων τροφῶν καὶ ποτῶν, ἀλλὰ καὶ φθόνου
καὶ μίσους, θυμοῦ καὶ ἐριδος, ζήλου καὶ
γογγυσμοῦ καὶ ὑπερηφανίας καὶ παντὸς ἄλ-
λου μυσαρωτάτου πάθους. Επισκέψασθε οὖν
ἑαυτοὺς, ὧ τέκνα, καὶ προσέχετε παρακαλῶ·
καθαρεύσατε τῶν προρρήθέντων, καὶ καταρ-
τισατε ἑαυτοὺς σκευὴ ἀπόλεκτα, ὄργανα θεο-
ήχητα, ψαλτήρια τερπνότατα πρὸς ὑπόδο-
χὴν τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Εἰς τοῦτο γὰρ
καλεῖ ὁ καιρὸς, καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ νηστεία.
Μή μοι λεγέτω τίς ὅτι τόσον ψάλλω καὶ στι-

sum pro vobis Dominum, vobisque re-
quiem aeternam parantem. Orate etiam
pro dicente haec, nihilque agente, pro
improbitate mea, ut agam in Christo Iesu
Domino nostro, cui gloria et potestas est
cum Patre et sancto Spiritu, nunc et
semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LVII.

*Cupiditates abscindere
cum escarum variis alimentis.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Multum distuli vestras catechizare ho-
norabiles aures abiecto meo sermone,
quia diu aegrotavi. Et necessitas quidem
ad loquendum urget; sed impotentia gra-
dum sistit. Verumtamen pauca quedam
vobis disseram, quoniam aliquantulum
recreatus sum. Ut scitis, praesens tempus
ieiunii est, quod a nobis exigit spiritualia
certamina magis quam antea: id est prom-
ptitudinem, alacritatem, vigorem, con-
stantiam, patientiam, preces, quae coelum
penetrent, lacrymosam compunctionem,
tempestivum silentium, idoneum sermo-
nem, sine contradictione obedientiam.
conterentem cor humilitatem, congruam
continentiam et abstinentiam, non modo
a variis atque saturantibus escis poti-
busque, verum etiam ab invidia, odio,
ira, contentione, zelo, murmuratione, su-
perbia, et quavis alia detestabili animi
affectione. Inspicite ergo vosmet, o filii,
et attendite quaeso: purgamini a prae-
dictis, vosque efficite vasa electa, organa
divinitus resonantia, psalteria suavissima
ad Spiritus sancti receptionem. Ad hoc
enim tempus invitat, et hoc reapse ie-
iunium est. Nec mihi dicat aliquis quod
tantum temporis psallendo et versiculis

χολογῶ, καὶ τοσοῦτον προσεύχομαι, βραχυ-
 γαγῶ λίαν καὶ ὀλιγοποτῶ, καθεζόμενος ἀφυ-
 πνώ, γονυκλιτῶ τε τοσοῦτον, αἶρω τὰς χεῖρας
 εἰς τὸν οὐρανὸν πολυώριον. Αποδεκτέα μὲν
 οὖν καὶ ταῦτα πῶς γὰρ οὐ. Ἀλλ' ἐκεῖνο μοι
 ἐραζέτω, εἰ τὸ φρόνημα καταβεβλημένον
 ἔχει, καὶ τὸ πνεῦμα κατανευγμένον, καὶ τὸ
 θέλημα ἐκκεκοιμένον, ὥστε ἀεὶ εὐηκοεῖν καὶ
 μηδαμῶς ἀντιλέγειν, μηδὲ γογγύζειν τὸ κα-
 θόλου, ἢ φιλονεικεῖν τὸ καθάπαξ, μὴ διαφθο-
 νεῖν τὸν ἀδελφόν, μηδὲ ζηλεύειν τὸν πλησίον,
 μηδὲ κενενοεῖν καὶ κενολογεῖν ταῦτα καὶ
 ἐκεῖνα, ὡς Διὰ τί ἐκεῖνος οὕτως ἔχει καὶ Διὰ τί
 τοῦτο τοιῶσδε. Καὶ τούτου ἀλλοιοῦσθαι τὴν
 καρδίαν καὶ ἁγριοῦσθαι τῷ πρόσωπῳ καὶ προ-
 ρεῖν οὐκ ἐξ ἀγαθοῦ θησαυροῦ. τῆς ψυχῆς,
 ἀλλ' ἐκ πονηροῦ, ῥήματα καὶ βαττολογήματα
 ἀπιστίας καὶ ἀφοβίας καὶ ἀτονίας, ἅτινα οὐ
 μόνον αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀκούοντας φέρει
 εἰς κατὰπτωσιν. Οὐ τὰ τοιαῦτα οὖν, ἀδελφοί,
 νηστείας ἔργα, οὐδὲ ἐγκρατείας σκάμματα· ἀλ-
 λ' εἴ τι ταπεινώσεως ἔχει καὶ ὑπακοῆς, ὡς
 εἴρηται. Ἐν τοῖς δυσὶ γὰρ τούτοις κατορθώ-
 μασιν, οἷον εἰς ὡς ἐν πτέρυξί τισιν ὁ ὑποτα-
 κτικὸς εἰς οὐρανὸν ἀνίσταται καὶ τῷ θεῷ συ-
 νόμιλος γίνεται.

Θαυμαστὸν δὲ οὐδὲν, ὅτι καὶ περ οὕτως
 ἡμῶν λεγόντων καὶ ὑμῶν ἀκούοντων ἐπει-
 σέρεται ἐν ὑμῖν τὰ μὴ πρόποντα· ἐπεὶ καὶ
 χώρα μικρὸν ἀμεληθεῖσα τῆς γεωπονίας ἐπι-
 φύει τὰ ζιζάνια. Τί δὲ ἔστι ὁ φημί; Τινὲς
 τῶν ἀσυνετωτέρων, οὐ γὰρ ἐγκρατῶν τὸ
 πρᾶγμα οὐδὲ τελείων, ζητοῦσι καὶ ἐκζη-
 τοῦσιν, ἐρεσχελοῦσι καὶ ἀντιβολοῦσι, διδῶσι
 καὶ ἀντιδιδῶσι, βλέπουσι καὶ ἀντιβλέπουσιν,
 ἐφίενται καὶ ἀντιεφίενται, ὥσπερ τινὲς παῖδες
 καὶ νεωτερίζοντες, ἢ τάχα εἰπεῖν καὶ κοσμί-
 ζοντες. Περὶ τί γε; Περὶ ἐπωμίων, περὶ κα-
 λικίων, περὶ ἄλλων τινῶν τῶν τυχόντων. Καὶ
 διὰ τί οὕτως ταῦτα, τέκνα; Τί ὅτι στέργετε ἐν
 τοῖς διδομένοις; Τί ὅτι οὐκ ὑπομένετε ἡμέραν
 ἐπιδόσεως; Τί ὅτι οὐκ ἐνδέχεσθε τὸν προσε-
 πιόντα καιρόν; Οὐκ εἰσὶν οἱ σκοποῦντες καὶ
 οἰκονομοῦντες μετὰ πόνου καὶ φόβου θεοῦ,

recitandis insumo, tantum oro, parum
 admodum comedo et bibo, sedens dormito,
 toties genua flecto, manus in coelum
 saepenumero attollo: sunt haec quoque
 admittenda; quid ni enim? Sed illud mihi
 dicat, an mentem humiliatam habeat, et
 contritum spiritum, et voluntatem re-
 pressam, ut facile semper obediat et num-
 quam contradicat, neque ullatenus mur-
 muret, vel omnino contendat: non fratri
 invidet, non lividus sit proximo, non
 vanis cogitationibus sermunculisque de-
 ditus de his illisque rebus: verbi gratia,
 Cur ille ita se habet? vel Cur hoc aliter:
 atque hinc alternari corde, efferari vultu,
 proferre non ex bono animae thesauro,
 sed ex malo, verba garrulitatis, infideli-
 tatis, confidentiae, languoris, quae non
 ipsum solum, sed et audientes ad lapsum
 impellant. Nequaquam haec sunt opera
 ieiunii, fratres, neque continentiae sta-
 dium, sed si quid humilitatis et obedientiae
 inest, ut diximus. Namque his duobus
 recte factis, quasi alis quibusdam sub-
 ditus in coelum volat, et cum Deo copu-
 latur.

Nil minum autem, si me haec dicente
 et vobis audientibus, subit animos vestros
 incongruum aliquid. Nam et campus ali-
 quandiu neglectus fert zizania. Cur hoc
 aio? Nonnulli insipientes (non enim con-
 tinentium hoc est neque perfectorum)
 quaerunt et exquirunt, contendunt et
 obtestantur, dant et reddunt, aspiciunt
 et respiciunt, cupiunt et aversantur, ceu
 quidam pueri nova molientes, vel fortasse
 etiam architectantes. Quid, inquam? de
 humeralibus, caligis, de aliis quibuslibet.
 Cur porro haec, o filii? Cur datis non
 contenti estis? Cur diem distributionis
 non expectatis? Cur proxima tempora non
 attenditis? Nonne sunt, qui visitant, qui
 administrant cum cura et timore Dei,
 cum miseratione et benignitate, et secun-

συμπαθείας τε καὶ εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς καθ' ἑκάστον ἀξίας ποιούμενοι τὴν κατὰ χρεῖαν ἐπίδοσιν; Ἀλλ' οὐ πάντως πάντοτε, οὐδὲ τὰ ἀλλὰ οἱ αὐτοὶ, οὔτε λαμβάνειν ὀφείλετε, οὔτε ἀμεινύσθαι, οὔτε σκέπεσθαι, οὔτε ὑποδύεσθαι, οὔτε τροφῆσθαι, οὔτε ποτίζεσθαι· ἀλλὰ κατὰς ἡ χρεῖα ἐπιζητεῖ, καὶ οἱ ἐπείχοντες τὴν οἰκονομίαν διοικήσουσι. Τυχὸν ἴσως σὺ ὁ ἐπιζητῶν, οὐδ' ὁ φορεῖς ἄξιός ἐστι πάντως· καὶ ἐν ᾧ ὀφείλεις ὡς ἀνάξιός κατανύττεσθαι, γογγύζων καὶ κάλλιον ἐπιζητῶν σκόπησον ὅπου τὸ κρῖμα ἐπὶ τὴν σεαυτοῦ καφαλὴν συνάγεις· ἄρτι ταῦτα μοναστῶν εἰσὶν ἀληθινῶν, ἢ ὑποτακτικῶν ἐκλεκτῶν; μὴ γένοιτο. Μισθαρουμένων δὲ τινῶν καὶ δουλοπρεπῶν· οἱ τοιοῦτοι γὰρ τὰ τηλικαῦτα ἐπιζητοῦσιν, ὡς ὑπὸ ζυγὸν ἢ δουλείας ἢ μισθαρυίας τελοῦντες· ὁ δὲ γνήσιος υἱός, ὡς εἰδὼς ὅτι πάντα τὰ τοῦ πατρὸς διαφέρει αὐτῷ, καὶ ὡς φιλῶν φιλεῖται παρὰ τοῦ γεννήτορος μένει καθὼς ὁρᾶται, ὑπὸ τοῦ πατρὸς τάχα καὶ ποιεῖται γλυκεῖαν καὶ εὐκαιρον καὶ φιλοπάτριον τὴν ἐπιζήτησιν.

Προσέχετε τοίνυν τί λαλῶ, καὶ μὴ ὅτι ἐγὼ ἄρτι νοσῶν ἐσθίω, καὶ πίνω παντοίως καὶ καταθάλλομαι· καὶ περ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις ἀντιφθέγγασθε· οὐ γὰρ δεμιτὸν ὑμῖν, ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ ἅπαντες προϊτάσθε μοι εἰς τὸ μὴ διδῆναι ὑμῖν ἔργον θλίψεως· ἀσθενοῦντι διὰ τῆς ἐγκρατείας· ἀλλὰ συνιέντες ὅτι ταῦτα πρέπει ἀγίοις, καὶ ἐν τούτοις ἡ ἀνώτερος ὑποταγή, ἐν τῇ πάντα στέργειν καὶ ὑπομένειν τὰ τοιαῦτα μισητὰ καὶ ἐδελυκτὰ ζητήματα, ἅπερ καὶ θεὸς καὶ εὐσεβοῦντες ἅπαντες ἀποστρέφονται, μισήσατε· καὶ δοῦλον οὐ ζητοῦντα πρὸς χρεῖαν, ἀλλ' ἐπιμένοντα πότε καὶ πῶς ὁ δεσπότης κατανυγῇ νέμειν τὰ προσήκοντα εἰδότες· οὐδὲ κἄν ὡς δοῦλοι πιστοὶ αἰρούμεθα τῷ δεσπότῃ καὶ θεῷ πάντων δουλεύσαι; Δουλεύσωμεν αὐτῷ τοίνυν, ὁδελφοί μου γνησιώτατοι, ὡς γνήσιοι υἱοὶ κατὰ τὴν προδεδηλωμένην θεωρίαν καὶ μὴ ληρεῖτε ἐν τοῖς ταπεινοῖς μου λόγοις· ληρεῖσει γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰς τιμωρίαν

dum cuiusque gradum, quae opus sunt distribuunt? Sed non omnia semper, neque eadem iidem vel accipere debetis, vel indui, vel protegi, vel subindui, vel nutrirī ac bibere, sed prout necessitas postulat, et ii, quibus oeconomia commissa fuit, diribebunt. Fortasse tu, qui exquiris, ne illo quidem quod gestas dignus omnino es. Et cum deberes quasi indignus compungi, murmurans et melius exigens, vide qualem sententiam in tuum caput attrahis. Haecine sunt verorum monachorum, vel potiorum subditorum? Absit: sed mercenariorum quorundam et servilium. Etenim hi talia exquirunt, quasi sub iugo et servitute et mercenaria conditione sint. At germanus filius, qui scit omnia patris sui ad se pertinere, quique amans redamatur a patre, manet ut videre est sub patris arbitrio: nisi quod fortasse facit aliquando soavem et tempestivam et erga patrem benivolam postulationem.

Animadvertite ergo quid dicam; nec quia ego adhuc languidus comedo et bibo absque delectu, et foveor, his quoque diebus nolite obloqui. Non enim vobis licet, quoniam vos quoque omnes vultis quomimus vobis causam afflictionis dem, si ob abstinentiam in morbum incurram. Sed intelligetis hoc docere sanctos, atque in eodem genuinam submissionem verti, ut omnibus simus contenti cum patientia. Odibiles has et abominandas expostulationes, quas Deus pique omnes aversantur, odio habetote. Cumque nec necessaria interdum petere a Domino sciatis, sed expectare donec Dominus miserans det, quae opus sunt; nonne saltem tamquam famuli fideles volemus domino Deo omnium servire? Serviamus itaque ei, fratres mei carissimi, ut genuini filii secundum praedictam doctrinam; neque in humilibus his meis sermonibus nugas faciatis: namque hic

αἰώνιον· ἀλλὰ συμβάλετε ταῦτα εἰς τὰς τιμίας ὑμῶν ψυχὰς· καὶ οἱ μὲν μὴ ἀλόντες εἰς τὰ τοιαῦτα, χαίρετε καὶ φυλάσσεσθε, οἱ δὲ ἐμπεπτωκότες ἰάθητε διὰ τῆς παραινέσεως· εἰ δὲ τις ἐμπέσῃ πρὸς τὸ ἐξῆς, τὰ ἐπιτίμια παιδεύετωσαν αὐτόν. Οἶμοι, οἶμοι, πῶς ἀζήλωτον τὸ ἀγαθὸν καὶ δυσεύρετόν ἐστι ἐν τοῖς ἀνθρώποις! πῶς δὲ εὐζήλωτον καὶ εὐχερὲς τὸ κακόν! Οὐδεὶς ἀποβλέπει πρὸς τὸν ὑπομονητικόν, πρὸς τὸν ῥακαυτοῦντα, πρὸς τὸν καταψυχόμενον, πρὸς τὸν περιφρονούμενον, πρὸς τὸν ἀληγοτρούμενον, πρὸς τὸν παραθεωρούμενον, πρὸς τὸν εὐχόον, πρὸς τὸν βροταπίνωτον καὶ εἰκονίζει πρὸς τὴν θείαν ὁμοίωσιν. Ἀλλὰ πᾶς σχεδὸν εἰπεῖν, πρὸς τὸν κίκιστον ἐπιζητεῖ ἀποσκοπεῖν, πρὸς τὸν ἐπιζητητικόν, πρὸς τὸν ἀντίλογον, πρὸς τὸν ὕβριστικόν, πρὸς τὸν γογγυστικόν, πρὸς τὸν καλοφορητικόν, πρὸς τὸν καταθαλπόμενον, πρὸς τὸν ἀναπαυόμενον· καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀναμύσσειται τὰ κακὰ, γινόμενος υἱὸς ἀπειθείας, καὶ υἱὸς τοῦ σκότους. Ἀλλὰ φέῃσαι, φέῃσαι Κύριε, καὶ ἐν τῇ ἐλπί σου ἀνακτησάμενος ἡμῶν τὰς ψυχὰς, δίδου ποιεῖν τὸ θέλημά σου, καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προστάγματά σου· ἵνα ἐν πᾶσι καὶ παντοίως ἀκριβεύμενοι τὸν ἑαυτῶν βίον, τύχωμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν σου ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν· ὅτι σοὶ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΝΗ΄.

Πῶς δεῖ παρελθεῖν δαιμόνων
τὰς παγίδας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αἰὲ ἀκούων καὶ ἐνωτιζόμενος παρὰ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὸ ἐπικείμενόν με κῆρυμα τῆς προστασίας δέδρα καὶ τρέμω καὶ ἐξίσταμαι, καὶ φέρειν τὴν σιωπὴν τοῦ λόγου, κἄν πρὸς μικρὸν γοῦν οὐκ ἀνέχομαι, ἀλλ’

nugabitur ad aeternam poenam. Sed in pretiosis animabus vestris conferte, et qui in istis non peccastis, gaudete et cavete: qui vero lapsi, exhortatione medicinam capite. Quod si quis in posterum relabatur, poena eum regularis erudiat. Heu! heu! quam non quaeritur virtus, et quam aegre in hominibus invenitur! quam vero expetitur et obvium vitium? Nemo respicit ad patientem, ad sordide amictum, ad frigescentem, ad contemptum, ad tenui victu utentem, ad neglectum, ad obedientem, ad mirifice humilem: atque ita se quasi ad divinam similitudinem componit. Secus vero plerique omnes ad pessimum quemque curant respicere, ad fastidiosum, ad contradictorem, ad iniuriosum, ad murmuratorem, ad bene vestitum, ad bene potum, ad quiete fruientem; atque in se pravitates has attrahit, factus filius inobedientiae, filius tenebrarum. At hem! parce, parce Domine, et misericordia tua nostras animas possidens, da facere voluntatem tuam et mandata tua exsequi; ut in omnibus perfecteque vitam nostram iustificantes, promissa nobis bona tua consequamur in regno coelorum. Quia te decet omnis gloria, honor, et adoratio cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LVIII.

*Quomodo vitare oporteat
daemonum laqueos.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Cum semper audiam auribusque percipiam ab inspirata scriptura impendens mihi iudicium propter praeposituram, metuo, tremesco, perhorresco, et silentio sermonem, quamquam ad breve tempus

ἀναγκάζομαι ἀναγγέλλειν ὑμῖν τὰ δέοντα καὶ συμφέροντα ἡαὶ ἃ καὶ ὑμεῖς συνεπίστασθε καὶ γνωρίζετε δικαιώματα καὶ κρίματα κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Μὴ οὖν λοιπὸν ἀποκνῆσθε τὰς ἀκοὰς ὑμῶν, μὴ τε καταβαρῶσθε ταῖς ἐπιφοραῖς τῶν κατηχήσεων, εἰδότες ὡς ἀδιαλείπτως δόδυνη ἔστιν ἐν τῇ ταπεινῇ καρδίᾳ μου, εἰς τὴν περὶ ἑνὸς ἐκάστου ὑμῶν σωτηρίαν καὶ οὐχ ὅτι πρὸς τὸ ἐλευθεροῦν ἡμυτοῦ τοῦ κρίματος ἐπιγίνομαι, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὑμᾶς ἐξαιρέσθαι τῆς ἐπιχειρήσεως ὁρῶν ἐν τῇ παρακοῇ τῶν ἐντολῶν τοῦ κυρίου. Ἀγαπῶν γὰρ ἡγάπησα ὑμᾶς, ὧ τέκνα μου, καὶ ἀναξίως τοῦτο φράξω, καὶ πολὺν ἐπόλησα ὑμᾶς ὡς ἀδελφούς μου ὑπερτίμους, καὶ ἄσωτέων τυγχάνω καὶ ἔρω πῶς μοι ἔστι, συγχωρήσατε, καὶ ἐπιθυμία ἀκόρεστος, ἵνα ὑμεῖς κύριοί μου καὶ δεσπότης, οἱ διὰ τὸν Χριστὸν μου καὶ κύριον καταλειπότες σάρκα καὶ γένος καὶ αἷμα καὶ κόσμον, καὶ πᾶν τιοῦν ἄλλο τῶν περιγείων, καὶ καταπιστεύσαντες ἑαυτοὺς εἰς τὴν οἰκτροτάτην μου εὐτέλειαν διὰ τῆς πνευματικῆς ἀναγεννήσεως, μὴ ἀποτύχητε τῶν μεγάλων ἐπαγγελιῶν καὶ οὐρανίων ὑποσχέσεων· ἀλλὰ σωζόμενοι σώζοισθε, καὶ φυλαττόμενοι φυλάττοισθε, εἰς περισύσιον λαὸν αὐτοῦ, εἰς ἔθνος ἅγιον εἰς βασιλείαν ἱεράτευμα, εἰς δόξαν αὐτοῦ καὶ ἔπαινον, εἰς καύχημα ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν καὶ σωτηρίων. Πέπεισμαι γὰρ ὄντως, ἀδελφοί μου ἡγιασμένοι, ὅτι ὑμῶν σωζομένων, οὐ πάντως ἀποπέμψει με κύριος εἰς πῦρ ἐξώτερον, καὶ ὑπαίτιός εἰμι ἐκ τῶν οἰκείων ἔργων.

Οὐκ ἔχω τοίνυν λόγον, συγχωρήσατε, ἵνα ὑμῶν καύσω τὰς ψυχὰς εἰς τὸ Θεῶν καὶ μακάριον φίλτρον οὐ κέκτημαι δύναμιν, ἵνα διεγείρω τὴν διάνοιαν, εἰς ἀναπετασμὸν τῶν οὐρανίων θεαμάτων· πλὴν ὅτι διεγείρεσθε καὶ κατορθοῦντες πορεύεσθε. Ἐὰν οὖν λοιπὸν τις καθύδῃ τῇ ῥαθυμίᾳ, ἐξυπνιζέσθω τῇ προθυμίᾳ· καὶ ἂν τις ἔχη παρειμένους τὰς νοητὰς χεῖρας, καὶ χωλαίνῃ ἐπὶ ἁμροτέραις ταῖς ἱγνύαις ὀρθοποδεῖτω καὶ ἀλλέσθω ἐν τῇ τρίβῳ τῶν ἐντο-

supprimere non patior; sed cogor denunciare vobis, quae oportet et prosunt, et quae vos ipsi mecum cognoscitis ac pervidetis officia, ac iudicia domini Dei nostri. Ne itaque deinceps aurium vestrarum favorem negetis, neque gravemini catecheson recitationibus, scientes incessabilem inesse cordi meo misello sollicitudinem de uniuscuiusque vestrum salute; nec tam laboro ut iudicio me liberem, quam ut vos impendenti irae subtraham, si morem praeceptis Domini non gesseritis. Valde enim vos diligo, filii mei, quamquam indigne id dico, vehementerque vos desidero ceu fratres honorandissimos, etsi sum luxuriosus; amorque mihi inest, date veniam, et cupiditas insatiabilis, ut vos domini mei herique, qui propter Christum meum ac Dominum deseruistis carnem, et genus, et sanguinem, et mundum, et quodvis aliud terrenum, meaeque miserabili vilitati per spiritalem regenerationem vosmet tradidistis, non cadatis a magnarum atque coelestium promissionum consecutione, sed plenissima salute potiamini, seduloque custodiamini tamquam populus eius electus, gens sancta, regale sacerdotium, ad gloriam ipsius et laudem, ad mei peccatoris decus atque salutem. Confido enim vere, fratres mei sancti, fore ut vobis salvis, nequaquam amandet me Dominus ad ignem exterio-rem, quamvis operum meorum causa reus sum.

Haud ergo mihi suppetunt verba, veniam date, quibus animas vestra ad divinum beatumque amorem incendam; vires deficiunt, quibus mentem ad divinas contemplationes volatu sustollam. Verumtamen vos consurgite et recte agere pergitte. Quod si deinde aliquis ignare dormitat, expergiscatur alacriter: et si quis dissolutas habet intellectuales manus, et in utramque partem vacillans claudicet,

λων τοῦ κυρίου· καὶ ἰάν τις τυφλώτῃ τῇ ἐμπαθεῖ διανοίᾳ, ἀποπλυνέτω τὰς κόρας τῶν ὀμμάτων ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ τῶν θακρύνων, καὶ ἀναβλέψας εἰς ἀπάθειαν δοξαζέτω τὸν κύριον· καὶ ἰάν τις λελερωμένος ταῖς κηλίσι τῆς ἁμαρτίας εἴη, προσερχέσθω θερμῶς τῷ κυρίῳ καὶ ἀκούσει· θέλω, καθαρίσθητι, καὶ καθαρισθεὶς, μηκέτι λεπρούσθω· καὶ ἰάν τις κωφεύῃ ψυχικῶς ἢ ἀλαλῇ νοητῶς, ἀκουσάτω καὶ λαλείτω· πάντας γὰρ θεραπεύειν οἶδεν ὁ λόγος τοὺς κεκακωμένους κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον. Οὕτως ὑμῖν· διεθέμην τὸν λόγον διὰ τοὺς ἀσθενούντοισ· οἱ γὰρ ὑγιαίνοντες, φησὶ τὸ εὐαγγέλιον, χρεῖαν οὐκ ἔχουσιν ἱατροῦ· ἀλλ' οἱ κακῶς ἔχοντες. Τὸ σχῆμα τοιγαροῦν τοῦτο τὸ μέγα καὶ περιβόητον, ὃ τέκνα, οὐχ ὥς ἔτυχε διανύεται, ἀλλ' ἐν πολλοῖς ἰδρῶσι καὶ ἀγῶσι τῆς εὐσεβείας· καθόσον γὰρ ὑψηλὸν καὶ θεῖον καὶ ἀγγελολίμνητον, κατὰ τοσοῦτον καὶ τὸ ἀγωνιστικὸν ἔχει· ἐνσαρκοὶ ὄντες, τοῖς ἀσωματοῖς παραμιλλώμεθα· ἐν κόσμῳ ὄντες, ὥς ἐν οὐρανοῖς διατρίβειν ἐπιγόμεθα· σαρκὶ καὶ αἵματι συνδεδεμένοι, ἀσάρκως καὶ ἀναίμως ἀναγκαζόμεθα πολιτεύεσθαι· ἐπειδὴ σὰρξ καὶ αἷμα κατὰ τὸν ἀπόστολον βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι· οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ.

Πολλῆς λοιπὸν ἀσφαλείας χρεῖα ἡμῖν· πολλῆς προσοχῆς καὶ ἐπιείκους· ἡ σὰρξ ἐπιθυμεῖ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός. Ταῦτα δὲ ἀντίκειται ἀλλήλοις ἀποστολικῶς εἰπεῖν. Βλέπετε μὴ τῷ χείρονι τὸ κρεῖττον δυναστεύηται· μὴδὲ δουλώσωμεν τὸ δεσποτικὸν τῆς ψυχῆς τοῖς δουλοπρεπέσι πάθεσι τῆς σαρκός. Μὴ ἐπὶ κεφαλῇς περιπατῶμεν, τοὺς πόδας ἄνω φέροντες κατὰ τοὺς ὄφιας. Ποῦ ἡ πικρὰ βεῦσις τῆς ἁμαρτίας; πῶς τὸν πρωτόπλαστον Ἀδὰμ ἐξέβαλε τοῦ παραδείσου καὶ καρπὸν αὐτῷ ἤνεγκεν ἀποκυήσας θάνατον ἀπὸ τῆς ζωοδωρήτου ἐντολῆς; Ω, ὦ, πῶς καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν μέγρι τῆς δεῦρο, ἐξιστάτωσε καὶ κατεγορητύσατο καὶ ἐδολιεύσατο καὶ ὑφείλε διὰ βραχείας ἡδονῆς ἀποστερήσας τῶν αἰώνιων ἀγα-

recte ambulet et exsiliat in mandatorum Domini semita. Et si quis caecutiat infirma mente, oculorum pupillas eluat in lacrymarum piscina, et recuperato impassibilitatis visu, laudet Dominum. Et si quis peccati maculis leprosus fuerit, accedat ferventer ad Dominum audietque: Volo, mundus esto: et iam mundatus in lepram postea non incurrat. Et si quis spiritaliter mutus sit, et elingui intellectu, audiat atque eloquatur. Cunctos enim novit doctrina sanare, qui in interiore homine aegrotant. Non enim egent, inquit evangelium, qui sani sunt, medico, sed qui male habent. Hoc ergo vitae genus magnum et famigeratum non qualitercumque geritur, sed sudoribus multis ac religiosus certaminibus: quanto enim altius est et divinius angelisque similis, tanto plus certaminis habet. Qui in carne sumus, incorporeos aemulamur: mundi incolae in coelis versari conamur: carni et sanguini alligati, quasi absque carne et exsanguis vivere cogimur; quoniam caro et sanguis, de sententia apostoli, regnum Dei non possidebunt; neque corruptio incorruptelam possidebit.

Quamobrem multa nobis cautela opus est, multaque attentione ac sedulitate. Caro concupiscit adversus spiritum: spiritus autem adversus carnem. Haec invicem repugnant, ut ait apostolus. Cavete ne quod peius est dominetur meliori: neque subiiciamus dominatricem animam servilibus carnis cupiditatibus: ne caputibus ambulemus pedes superne tenentes, ut mos est serpentium. Ubinam amara peccati radix? Quomodo protolapsum Adamum paradiso eiecit, eique fructum obtulit pariens mortem ex vitali praecepto? Oh, oh quomodo et progeniem eius usque ad hanc diem de statu mentis deiecit et illusit atque fefellit ac cepit, brevi voluptate aeternis bonis despolians!

Σὺν. Ποῦ τὰ Σόδομα καὶ τὰ Γόμορρα; Ποῦ ὁ κατ' αὐτῶν ἐμπρησμός τῆς ἀμαρτίας διὰ τὴν ἀρρενομανίαν; Ποῦ ἡ κατὰ τῶν Νῶε γενεῶν πανωλεθρία, διὰ τὸ παίζειν καὶ γελᾶν καὶ γαμεῖν, καὶ γαμίσκεσθαι, καὶ μὴ προσέχειν τῷ λόγῳ Κυρίου; Πόση ἐκάσποτε καὶ ἐν ἐκάστη γενεᾷ κατὰ τὴν φθοροποιὸν ἀμαρτίαν ἐπενεχθεῖσα οὐρανόθεν ὀργὴ καὶ δικαιοκρισίαι; Προσέχωμεν διὰ ταῦτα, ἀδελφοί μου, καὶ φοβηθῶμεν, καὶ ἀγνίσωμεν ἑαυτοὺς, καὶ καθαρίσωμεν, καὶ μὴ ἐμπαρῶμεν εἰς τὰ αἴτια δι' ἃν οἱ προρρήθέντες ἐμπεπτώκασιν εἰς τὸν ὄλεθρον. Ταῦτα γὰρ ἤνεγκεν αὐτοῖς ἡ πλησμονὴ καὶ χορτασία τῶν βρωμάτων καὶ πομάτων, ὁ κόρος τοῦ ὕπνου, ἡ ἀκρατὴς ὀρμὴ τῆς σαρκὸς, ἡ ἀχαλίνωτος ὀρεξις τῆς ἐπιθυμίας. Οὐκ ἤνεγκαν πυρούμενοι, ἵνα ἡθλήσαν στεφανούμενοι· οὐκ ἤνεγκαν πολεμούμενοι, ἵνα ἐνίκησαν ἀγαλλόμενοι· οὐ πεπονθήκασιν ἐνοχλούμενοι, ἵνα ἀναπαύσωνται διαιωνίζοντες· ἀλλὰ κατηλάσθησαν ὡς ἀνδράποδα τῇ ἐπαγωγῇ τῶν δαιμονικῶν εἰσβολῶν ἀτονήσαντες ἐκ θεϊκῆς δυνάμεως.

Φύγωμεν, ὦ τέκνα, φύγωμεν τὰ ὑπώπια, φύγωμεν τὸ παρρησιαζέσθαι ἥνικα φθάσεις εἰς ἀφὴν χειρὸς, πέφθακας εἰς φίλημα δόλιον, ἥνικα ἔλθῃς εἰς φίλημα δόλιον ἥλθεις εἰς συμπλοκὴν ἀθέμιτον, ἥνικα ἐγένου εἰς συμπλοκὴν ἀθέμιτον, ἔφθασας εἰς θάνατον αἰῶνιον. Διὸ ἀνάλυε, καὶ μὴ δίδου λόγῳ λόγον παρρησιαστικόν, μᾶλλον δὲ καὶ πρὸ τοῦ λόγου βλέμμα βλέμματος ἐλκτικόν καὶ ἀντιβλεπτικόν. Ἐὰν γὰρ τὰ πρῶτα αἴτια συστείλῃς οὐκ ἐνεχθήσῃ εἰς τὸν βρόχον ὡς ἰχθὺς δελεαζόμενος· κἄν τούτων φυλαττόμενος, φυλάξεις τὸν λοιπὸν κανόνα τῆς ὑποταγῆς θεοφορούμενος καὶ ὅλος φωτιζόμενος, καὶ ὅλος προθυμούμενος ἐν τοῖς ἀγίοις καὶ δόλοις πόνοις μέχρι καὶ αἵματος. Ἀλλ' ἐνταῦθα ἵνα μὴ πέρα τοῦ δέοντος μηχανῶν τὴν κατήχησιν, τὸν λόγον καταπαύσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ubinam Sodoma et Gomorrha? Ubinam illorum peccati incendium propter masculinam libidinem? Ubinam Noachi temporibus universale generationum exitium, dum luditur, ridetur, nubitur, nuptiisque datur, at Domini verbis non attenditur? Quomodo ubique et omni aetate propter mortiferum peccatum immissa coelitus ira atque vindicta! Eapropter mentem advertamus, fratres mei, et timeamus, et nos mundemus, et ne irretiamur culpis, quorum causa praedicti in exitium prolapsi sunt. Haec enim intulit illis repletio et saturitas escamur et potuum, somni copia, carnis indomitus impetus effraenatus. Non tulerunt uri, ut pugnantes coronarentur: non sustinuerunt bellum, ut victores exultarent: non tolerarunt molestias, ut sempiternaliter quieti essent: sed proterriti sunt tamquam servilia superveniente diabolico incursu divinis viribus destituti.

Fugiamus, filii, fugiamus, quae sunt oculis subiecta, fugiamus vanam fiduciam. Dum tangis alienam manum, proveheris ad dolum osculum, et devenis ad complexum illicitum: et post complexum illicitum mortem eternam incurris. Quapropter corrigitor, neque reddas sermoni confidentem sermonem: immo et ante sermonem cave ab intuitu intuitum provocante et a mutuo respectu. Nam si primas causas inhibueris, non incidēs inescatus in laqueum. Atque hinc praemunitus, custodies deinde sacrae submissionis regulam: totusque illuminatus totus alacer eris in sanctis honestisque laboribus usque ad sanguinem. Sed iam heic, ne plus aequo catechesim dilatem, finem dicendi faciam, in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΝΘ'.

SERMO LIX.

Χειρῶν θεοῦ ποίημα πᾶν θαυμαστόν.

Manus Dei quaelibet factura mirabilis est.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII.

Αποδέχομαι ὑμῶν τὴν εὐνοίαν, ὥς ὅτι ἀντάρκως παρὰ τοῦ ἀτίμου μου στόματος τὰ τῆς σωτηρίας ὑμῶν ὑπακούετε καὶ ἐκδιδάσκεσθε. Οὕτω δὲ ἐγὼ λογίζομαι τι πεποιηκέναι, ἢ ἐπαρκοῦμαι τοῖς γεγεννημένοις· μικρὰ ὀφώνια ὑμῖν παρέθηκα, καὶ οὐ τι που ἔθρεψα ἀξιολόγως τὰς ἱεράς ὑμῶν καρδίας ταῖς ἀγαθαῖς τοῦ λόγου παραινέσεσιν. Επεὶ δὲ οὐκ ἐπὶ τῇ αὐτῇ μένειν καταστάσει τὴν εὐόλισθον ἡμῶν φύσιν ἐστὶ, καλὸν καὶ τὸ λαλεῖν καὶ τὸ ἀκοῦειν· καλὸν τὸ ὑπομιμνήσκειν καὶ ὑπομιμνήσκεσθαι, ὠφελεῖν καὶ ὠφελεῖσθαι. Διὰ τοῦτο ἔτι ἐκζητήσωμεν τὸν θεόν, τέκνα, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ἡμῶν· ἔτι βροήσωμεν πρὸς αὐτὸν ἐκτενῶς, καὶ ἐπισκέπεται ἡμᾶς ὥς τὸν πάλαι Ισραήλ, καὶ εἰσακούσεται τῆς κραυγῆς καὶ τοῦ στεναγμοῦ τῆς ψυχικῆς ἡμῶν βλάβους· καὶ Μωσὴν μὲν οὐκ ἀποστείλει· αὐτὸς δὲ δι' αὐτοῦ ἐξελεύεται ἡμᾶς ἐκ χειρὸς τοῦ νοητοῦ Φαραῶ καὶ τῆς πικρῆς δουλείας τῶν παθῶν αὐτοῦ. Εἰς δὲ ἐσμὲν ὑπὸ τὴν τῆς ἁμαρτίας Αἴγυπτον, ἀνάγκη ἡμᾶς ὑπὸ τῶν ἐργατῶν αὐτῆς λογισμῶν, ἐλαύνεσθαι καὶ κατεπίγεσθαι· ἐπὶ δὲ τὴν ὑπομονὴν ἡμῶν ἐπιβλέψεται ὁ ἀγαθὸς θεός, σημείοις καὶ τέρασι τῆς ἑαυτοῦ ἐν ἡμῖν παρουσίας, ἄλλη τινὶ δεκαπλήγῳ ἐπιφορᾷ τοὺς ἐχθρούς ἡμῶν πατάξει, καὶ ἡμᾶς ἐξαγάγῃ ἐπὶ τὴν γῆν τῆς ἀπαθείας. Καὶ τότε ἄσομεν ἐν θυμηδίᾳ πνευματικῇ τὸν ἐπινίκιον αὐτῷ τῆς ἀπολυτρώσεως ὕμνον.

Οὐ πάντες δὲ ἐξίσου λυτρούμεθα, ἀλλὰ ἄλλος προπύχει καὶ πολλάκις τοῦ πολυχρόνιου ὁ νεωστὶ εἰσελθὼν ἀπέθραμεν· ἄλλος ὅτι ἴσως βρομῶς ἠγωνίστατο, καὶ ἐκ νεαρῶς ἡλικίας οὐ παρεδόθη εἰς τὸν τοῦ κόσμου ἄρχοντα. Νοεῖτε τὰ λεγόμενα σοφοὶ γὰρ ἐστὲ πλὴν

Laudo benivolentiam vestram, quod contento animo vestrae salutis monita ab abiecto ore meo auditis ac discitis. Nondum tamen ego arbitror quicquam egisse aut sufficisse per ea, quae hactenus peroravi. Parva opsonia vobis apposui, neque adhuc sacra vestra corda bonis sermonis cohortationibus digne pavi. Sed quia non potest labilis nostra natura in eodem semper statu consistere, bonum est et loqui et audire: bonum est commonere et commonefieri, iuvare atque iuvare. Propterea magis adhuc exquiramus Dominum, filii, et anima nostra vivet: adhuc vehementius ad eum clamemus, et visitabit nos velut priscum Israhelem, audietque clamorem et gemitum spiritualis nostrae tribulationis. Et Moysem quidem non mittet, sed ipse per se nos eripiet de intellectualis Pharaonis manu, et amara cupiditatum eius servitute. Quamdiu sub peccati Aegypto sumus, necesse est nos ab operum eius magistris, id est cogitationibus, urgeri et affligi. Sed postquam patientiam nostram cognoverit bonus Deus, tunc signis atque prodigiis suae in nobis praesentiae, aliove aliquo stupendo effectu inimicos nostros percutiet, nosque in impassibilitatis regionem deducet; et cum spiritali iocunditate cantabimus ei triumphalem redemptionis hymnum.

Non omnes tamen pariter redimimur; sed alius praecurrit: et saepe qui nuper ingreditur, seniore superat. Alius aequo ferventer decertat, qui iuvenili aetate principis mundi potestati haud semet tradiderat. Nostis quid dicam, quia in-

ἀγωνιζόμεθα ἅπαντες, καὶ ἐπισκοπὴν ταχὺ ποιήσεται κύριος, καὶ εἰς ἐλευθερίαν ἀγάγη ἡμᾶς. Ἰνα δὲ καὶ τοῦτο γινώσκῃτε, ὅτι καὶ πάλιν τι παραδίδεται τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ἡμεληκῶς, καὶ μὴ ἐπὶ τοῖς προτέροις παιθεύμασι κραταυρῶν τὴν διάνοιαν· ἀλλὰ τοῦτο ἀπειρή ἀρ' ὑμῶν. Οἱ τρόποι δὲ τῆς ἀπαλλαγῆς, τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον ἐμβολοῦσιν εἰς τὰς καρδίαις ὑμῶν ἀπὸ τῶν βαρυστάτων κριμάτων τῆς κατανοήσεως αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τῆς συναισθήσεως τῆς ἐπὶ τοῦ παντὸς κόσμου διοικήσεως αὐτοῦ, ὅτι μὴ ὄντα, τὰ ὄντα πεποίηκε· καὶ τοῦτο, ῥήματι καὶ μόνον. Οἱ φῶς ἔδημιούργησεν, ὅτι ἐξέτεινεν οὐρανὸν ὥσπερ καμάραν, ὅτι ἐξέπλωσε τὴν γῆν ἐπὶ τῶν ὑδάτων· ὅτι συνήγαγεν ὥσπερ ἄσκηον ὕδατα, κατὰ τὸ γεγραμμένον τὰς θαλάσσας· ὅτι ἀέρα ἐξέχευεν εἰς πνοὴν παντὸς ζώου· ὅτι ἥλιον καὶ σελήνην ὡς δύο τινὰς ὀφθαλμοὺς φωτεινοὺς μετὰ τῶν παμποικίλων ἄστρον κατεπήξατο ἐν τῷ στερώματι· ὅτι ἀνέτειλεν ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον κάρπιδον, καὶ πάντα χόρτον καὶ ἄνθος ὡραῖον· καὶ ὅτι ἐκ τῆς γῆς μὲν πάντα τὰ θηρία, ἐκ δὲ τῆς θαλάσσης πάντας τοὺς ἰχθύας καὶ τὰ πετεινὰ ἀναφυῆναι εὐδόκησε· καὶ τέλος ὅτι ἰδίαις χερσὶ τὸν προπάτορα ἡμῶν Ἀδὰμ πλάσας ἔθετο ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς. Ανατέλλει καὶ δύνει τὸν ἥλιον· νύξ καὶ ἡμέρα, καὶ τοῦτοις ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν χρόνος ἀνακυκλεῖται. Καὶ τίς ἡ μεγαλωσύνη αὐτοῦ, καὶ τίς ἡ ἀβυσσὸς τῆς σοφίας αὐτοῦ;

Τοῦτον οὖν, ὦ ἀδελφοὶ καὶ τέκνα, φοβησώμεν καὶ τρομάξωμεν· ἀλλὰ καὶ ἀγαπήσωμεν, ὅτι δι' ἡμᾶς ἄνθρωπος γέγονεν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν, καὶ ὑπὲρ ἡμῶν παρεδόθη καὶ εἰς κριτήριον ἤχθη· ὑπὲρ ἡμῶν ἐρρώπίσθη καὶ ἐνεπτύσθη· καὶ δι' ἡμᾶς ἐκολοφίσθη καὶ ἐμυκτηρίσθη, καὶ κατεχλευάσθη, καὶ ἐτραυματίσθη, καὶ τέλος ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε. Ταῦτα ὡς ἄνθρωπος· ἀλλὰ καὶ ἀνέστη ὡς Θεὸς ἐκνικήσας καὶ θανατώσας τὸν ἀλάστορα διάβολον, καὶ σώσας τὸ ἴδιον καὶ ἡγαπημένον πλάσμα. Τίς ἐννοῶν ἄρα λοιπὸν θεὸν ὑβρίζομενον, οὐ χαίρων ὑβρισθήσεται, ἀλλ' οὐ

geniosi estis. Verumtamen hoc quoque vos scire volo, quod et rursus traditur aliquis inimicis suis ob negligentiam propriam, et quia sub priore disciplina mentem non continuit. Caeteroquin hoc a vobis absit. Modi vero reconciliationis Dei timorem in corda vestra immittunt ab admirandis iudiciis sapientiae eius, et a cognitione providentiae eius, qua solum mundum gubernat; et quia quae non erant fecit existere, et quidem unica dictione: et quia lucem creavit: coelum tamquam lacunar extendit: terram super aquas explicuit: aquas ipsas tamquam in utre congregavit, id est ut scribitur maria: aërem expandit ad animantium omnium respirationem: solem et lunam veluti duos lucentes oculos cum infinita astrorum varietate in firmamento collocavit: omne fructiferi ligni genus de terra eduxit, et herbam quamlibet pulchrumve florem: de tellure omnes bestias, de mari cunctos pisces et volatilia produci voluit: denique primum parentem nostrum propriis manibus formatum Adamum in paradiso deliciarum posuit: oriri et occumbere facit solem, nox et dies: et in his vitae nostrae tempus volvitur. Et quanta est magnificentia eius, quanta abyssus sapientiae ipsius!

Hunc ergo, fratres ac filii, metuamus: Sed et insuper amemus quia propter nos factus est homo, aequae ac nos passibilis, et nostri causa proditus, in iudicium perductus fuit, propter nos virgis verberatus, sputis foedatus, propter nos alapa percussus, illusus, derisus, vulneratus, et postremo crucifixus obiit. Haec quidem utpote homo. Sed et tamquam Deus resurrexit, victo interfectoque execrando diabolo, cum suae dilectae creaturae salute. Quis ergo cogitans Deum contumelia affectum, non libenter et sine ulla com-

ταραχθήσεται; Τίς κατανοῶν δεσπότην γε-
λῶμενον καὶ καταπαιζόμενον οὐχ ἐκὼν κα-
κολογηθήσεται καὶ συκοφαντηθήσεται; Τίς
ἀναβλέπων τὸν κύριον ῥαπιζόμενον, οὐ χαρὰν
ἡγήσεται ταυτοπαθῆσαι, καὶ τῷ μέλλοντι παῖειν
στρέψει καὶ τὴν ἀριστερὰν σιαγὼν; Τίς εἰδὼς
θεὸν σταυρούμενον, λογχευόμενον καὶ ὀξιζό-
μενον καὶ χολὴν πίνοντα, οὐ κατὰ πᾶσαν
ἡμέραν ἐμπαράσκειον εἰς θάνατον ἑαυτὸν
παραστήσοιτο;

Καὶ τέκνα μου, ναὶ δέομαι ὑμῶν σταυρώ-
σομεν ἑαυτοὺς τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς πάθεσι καὶ
ἐὰν δέοι, καὶ τυπτηθώμεν· εἰ δὲ μὴ, κἄν τὰς
ἀπὸ τῶν λόγων πληγὰς, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἐπι-
τιμιῶν λόγχας, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν κοπῶν τῶν
θελημάτων αἱματεκχυσίας καταδεξώμεθα.
Καὶ ἐσμέν τὰ αὐτὰ τῷ Χριστῷ πανθάνοντες.
Διὰ φιλανθρωπίαν αὐτοῦ ἄφατον διεγέρθητε
ἅπαντες πρὸς τὰς διακονίας, ἀνολιγῶρως ἐκ-
τελεῖν αὐτὰς· πτερώθητε εἰς τὰς· προσευχάς,
ἐκκαίοντες τὸ πῦρ τοῦ πνεύματος διὰ τῆς
ἐπιστακτικῆς ῥοῆς τῶν δακρύων· εἶδ' οὖν,
ἀλλὰ κἄν, διὰ τῶν στεναγμῶν τῆς παπεινώ-
σεως, εὐσύναπτοι, ἐναπολόγητοι, ἀνεπίφθονοι
ὑπάρχοντες τῇ δυνάμει τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν
τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ
ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ε'.

Αποστολικῶς ἐστι βιοῦν ἀβίοις.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἦθελον καὶ ἐβουλόμην μετὰ τοῦ λόγου
παρέχειν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων κατήχησιν,
ἵνα ἐξ ἀμφοτέρων ὑμᾶς εἴλκυον εἰς ἀρετὴν καὶ
ἐνθεον πολιτείαν· ἐν δὲ τῷ πένεσθαί με ἐν
ἀμφοτέροις ἀσχάλλω καὶ ἀδημονῶ, καὶ οὐκ
ἔχω ὅτι χρῆσθαι πρὸς ταῦτα· ἐπεὶ ὡς ἀλη-
θῶς τέκνα ἐπιποθεῖ καὶ οἶον ἐκλείπει ἡ ψυχὴ
μου ἢ ταπεινὴ πρὸς τὸ διασώζεσθαι ὑμᾶς
ἐν τῷ περιπατεῖν ἐν ὁδοῖ ἀληθινῇ, καὶ προ-

motione contumeliam patietur? Quis co-
gitans Dominum suum derisum atque
illusum, non sponte obtrectationem et
calumniam excipiet? Quis videns Domi-
num virgis percussus, non gaudium sibi
aestimabit idem pati, et percutere vo-
lenti, dextram quoque genam praebebit?
Quis sciens Deum crucifixum, lancea per-
fossus, aceto et felle potatum, non sit
quotidie morti subeundae paratus?

Utique, filii, utique vos obsecro: crucifi-
gamus nos mundo et cupiditatibus eius: et
si opus fuerit etiam vapulemus: sin minus
saltem verborum verbera, poenarum regu-
larium spicula, et quasi sanguinolentas vo-
luntatum abscissiones excipiamus; et sic
pariter cum Christo patiemur. Per eius
ineffabilem benignitatem excitemini om-
nes ad officiorum quisque suorum sedu-
litate: alas orationis assumite, spiritus
ignem accendentes lacrymarum stillicidio;
sin minus certe humilitatis gemitibus.
Concordiae et excusationi faciles et absque
invidia per virtutem Domini nostri Iesu
Christi, cui sit gloria et potentia cum
Patre et Spiritu sancto, nunc et semper,
et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LX.

Apostolice possunt vivere non viventes.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Cupio et vellem una cum sermone,
factis pariter catechesim contexere, ut
utroque modo vos ad virtutem et egre-
giam vitae rationem pertraherem. Sed
quia utraque parte laboro, doleo sane et
gravissime angor, et quid in his rerum
adiunctis agam, nescio. Quia revera, filii,
desiderat paene ad deliquium humilis
anima mea salvari vos et ambulare recta

βιβάζεσθαι καθ' ἐκάστην. Αναλογίζομαι γάρ τῶν πάντων τὴν ἀποταγὴν καὶ τὴν ἀπαρνητικὴν τοῦ κόσμου ἀναχώρησιν, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἰδίων ἀνεπίστροφον ἀλλοτριώσιν, καὶ τὴν ἀποτακτικὴν πάσης ὑπάρξεως καὶ αὐτοῦ τοῦ θελήματος σταύρωσιν, καὶ ὅπως ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἔν ἐστε εἰς μίαν καρδίαν καὶ πνεῦμα συνημμένοι καὶ συνδιάγοντες· καὶ σχετικῶς εἰ μὴ ἐπιτύχητε τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν, παρατραπέντες τι ἐκ τῆς ἐλευθερίας μου διαβιώσεως. Οπόσον γάρ εἰμι, ἀνάγκη καὶ ὑμᾶς γίνεσθαι· πᾶς γάρ τις ἀρχόμενος πρὸς τὸ ἀρχον ἀποβλέπων, κατ' αὐτὸ εἶωθε τὴν ἐξομιώσιν λαμβάνειν, καὶ πρὸς ἐκεῖνο ἀνατείνεσθαι κἀκείθεν διαγινώσκειν τὰ θεοφιλῆ καὶ ὅσια. Ἀρτι τοίνυν ἐγὼ περιπαθὴς ὢν καὶ σκοτεινός, τί ὅτι θυναίμην ὑποδείξαι ὑμῖν ὅσιον; καὶ πρὸς τί ἀναγαγεῖν τῶν ἐνθέων; **Η** κατὰ τί ὁδηγήσαι καὶ ὑψῶσαι ὑμᾶς εἰς τὸ οὐράνιον τοῦτο ἐπάγγελμα; Πλὴν ὅτι ὑπὲρ ἐμὲ ἡ βεβαία πίστις ὑμῶν καὶ ἡ ἀνενδοίαστος ὁμολογία, καὶ τὸ θερμὸν τῆς ἀγάπης μέχρι θανάτου κατὰ τοῦτο, δοκῶ μᾶλλον, δὲ καὶ πεπληροφόρημαι ἀνύειν ὑμᾶς ὅσα καὶ βούλεσθε.

Διὸ ἕκαστος ὑμῶν, ἀδελφοί μου ἡγαπημένοι, ἐργαζέσθω τὸ ἀγαθὸν εἰς οἰκοδομὴν ἑαυτοῦ τε καὶ τοῦ πλησίον ἀπροσκόπως καὶ ἀσκανδάλιστως, φανεροῦντες ἑαυτοὺς καθ' ἐκάστην ἡμέραν τῷ θεῷ καὶ τῇ συνοδίᾳ, μὴ κατὰ ἐρίθειαν, μὴ κατὰ τὸν ἐξολοθρευτὴν γογγυσμὸν, μὴ κατὰ τὴν θεοαντίτακτον υπερηφανίαν, μὴ κατὰ τὴν δούλην προσπάθειαν, ἀλλ' ὑπηκόως καὶ γαληνῶς καὶ εἰρηνικῶς, ἀκενοδόξως καὶ ἀφιλοτίμως, ἀπαρὰ πλήκτους καὶ εὐσυνειδήτως, δι' αὐτὸ τὸ καλόν, δι' αὐτὴν τὴν ἁγίαν συνέλευσιν, δι' αὐτὴν τὴν θείαν ἐντολὴν καὶ προστακτικὴν ἡμῶν ἐνταλσιν, καὶ παντελῶς εἰπεῖν, διὰ τὴν οἰκείαν σωτηρίαν, ἡμέραν ἕξ ἡμέρας ζητοῦντες, καὶ κινούμενοι πρὸς τὰ θεοφιλῆ, ἕως ἄν ἀπελεύσεται ἡ τῆς παρουσίας ζωῆς μετὰστασις. Ελεύσεται δὲ τάχιον, τέκνα, καὶ ἤδη πάρεστι. Λοιπὸν ὥς

via, et quotidie provehi. Considero enim vestram rebus omnibus abrenunciationem: mundi repudium et derelictionem, et a propriis omnibus irrevocabilem alienationem, totius patrimonii abdicationem, voluntatis ipsius crucifixionem, et quomodo estis contubernales uno corde ac spiritu et conviventes, et sane molestissime ferrem, si quae speratis bona non consequeremini, propter meam scilicet deplorabilem vitam devii facti. Nam qualis ego sum, tales vos quoque fieri necesse est: etenim omnis subditus ad praesidem suum respiciens, eiusque solet contrahere similitudinem, eique conformari, atque indidem Deo grata et sancta dignoscere. Cum ego igitur adhuc sim vitiosis implicatus affectibus et tenebrosus, quī potero demonstrare vobis, quod sanctum est atque ad aliquid sublime provehere? Vel quae ratione ductare vos et extollere ad coelestem hanc professionem? Verumtamen quia firma vestra erga me fides et indubia confessio, et ardens usque ad mortem amor, ideo spero certeque confido posse me, quaecumque vultis, praestare.

Quare unusquisque vestrum, fratres mei carissimi, agat quod bonum est ad sui aedificationem et proximi absque ullo impedimento vel scandalo; vosmet quotidie demonstrantes Deo et conventui, non iurgiis et exitiosa murmuratione, non Deo contraria superbia, non serva cupiditate, sed obedienter, pacifice, sine ostentatione aut vanagloria, vel dementia aliqua, cum bona conscientia, propter ipsum bonum, propter ipsum sanctum coetum, propter ipsum denique iussum meum: atque, ut generaliter dicam, propter vestram salutem, diem de die requirentes et ad grata Deo opera tendentes, donec praesentis vitae transmigratio venerit. Cito enim veniet, filii, et iam adest Reliquum est presso pede instans, terreat nos, com-

ἐνορωμένη καὶ ὡς κατὰ πόδας ἵσταμένη φο-
βεῖτω ἡμᾶς, συστέλλετω, καθαιρέτω, ἀγνιζέτω
ἀπὸ πάσης κακίας ἀπὸ πάσης διαστροφῆς,
οἷον ἵνα ἀναστρέφῃ μετ' εὐλαβείας καὶ
ἡσυχίας καὶ συννοίας ἀγαθῆς, ἔτι καὶ με-
λέτης θείων λογίων, εὐχῆς καθαρᾶς καὶ ἐρ-
γασίας τῆς κατὰ δύναμιν. Καὶ ἡ νηστεία δὲ
ἐργαλεῖόν ἐστι σωματικόν· ἀλλ' ἐὰν προηγου-
μένην ἔχη τὴν ἀγίαν ταπεινώσιν· οὕτω δὲ
ἡμεῖς πρὸς τὰ τῶν πατέρων καταφθάζωμεν
ἀγωνίσματα, ἀλλ' οὐδὲ προσήκει τὰ ὑπὲρ φύ-
σιν ἐφίεσθαι. Λόγος γὰρ ἐστὶ καὶ τῶν ἔξω,
ὡς μεγίστη ἔνδεια, ἡ ὀρέξεων ἀπληστία. Ταῦτα
δὲ ἡμεῖς παρατηρήσωμεν, ἃ προείρηται, καὶ
ἐν τῇ ὑποτακτικῇ ἡμῶν καταστάσει τὰ ἐπι-
βάλλοντα ἐκλεξώμεθα, καὶ τὸν κοινοδιακὸν
κανόνα, ὡς νενομοθέτηται, διακοσμήσωμεν,
καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες καὶ μονοφαγοῦντες
καὶ διφαγοῦντες οὐ μόνον ἄρτον καὶ ὅσα ἐκ
σπερμάτων παροψήματα, ἀλλὰ καὶ οἴνου καὶ
ἐλαίου, ἐστὶν ὅτε καὶ ὄψου καὶ τυροῦ μετὰ
τῆς δεούσης ἐγκρατείας, καὶ οὐ τῆς κατὰ
γνωμικὴν θέλησιν ἐπικρίσεως. Ἐστὶ γὰρ καὶ
τοῦτο τῶν ἀτόπων· ἀλλ' ὡς ἂν παρ' ἡμῶν
διατέτακται μεταλαβόντες, ἔπειτα καὶ κα-
θεύδοντες καὶ ἀναπαύομενοι καὶ παραβάλ-
λοντες καὶ καθεζόμενοι καὶ συνευρισκόμενοι
καὶ συναλιζόμενοι καὶ πανηγυρίζοντες σοφῶς
τε καὶ ἐπιστημόνως προσθέτην δ' ἂν ὅτι καὶ
φυτεύοντες καὶ σπείροντες καὶ οἰκοδομοῦντες
καὶ τεκτονεύοντες ἐπὶ πᾶσι δὲ δηλονότι κατὰ
τὸ αὐταρκεῖς καὶ δι' αὐτὸ τὸ κατὰ χρεῖαν,
καὶ οὐ δὴ ἀποπεσοῦμεθα τῆς ἐκείνων μεγα-
λειότητος.

Καὶ τάχα ἔν ἐστι τῶν μεγάλων θαυμά-
των καὶ τερατουργημάτων, οἷον τὸ ἐλαύνε-
σθαι δαίμονας ὑπὸ τινος ἀγίου, ἢ ὁμμά-
τουσθαι τυφλοὺς, ἢ ἀπολεπρίζεσθαι τινάς, ἢ
ἀναζωοῦσθαι νεκροὺς, ἢ στοιχεῖα μεταλλά-
τεσθαι, ἢ μεταβαίνειν ὄρη ἐκ τοῦδε εἰς τόν-
δε τόπον, καὶ ξηραίνεσθαι θάλασσαν, καὶ
πηγάζεσθαι ἀνυδρον γῆν, καὶ εἴ τι ἄλλο, τὸ
καὶ τοιοῦτον ἐν ὀνοματι κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
Χριστοῦ εἶναι σύναμμα καὶ σύνταγμα καὶ

pescat, purificet, omnique vitio et per-
versitate mundet: ut cum pietate vivatis
et tranquillitate bonoque intellectu, cum
divinorum oraculorum meditatione, ora-
tione pura, et labore pro viribus. Ieiunium
ipsum, corporale istrumentum est, ita
tamen ut ducem habeat sanctam humi-
litem. Nondum nos ad patrum perve-
nimus exercitia. Sed neque supra natu-
turam eniti: proverbium est etiam apud
exteros. Maxima paupertas est cupidita-
tum insatiabilitas. Haec nos, quae diximus,
observabimus et in submisso nostro statu,
quae utilia sunt eligemus, et coenobiticam
regulam, uti constitutum est, colemus tum
cibo, tum potu, tum unico tum duplici fer-
culo. Nec solo pane et frictis seminibus,
sed et vino et oleo interdum, et pisce et
caseo cum debita parsimonia utemur, non
autem ex propriae voluntatis iudicio: est
enim et hoc de absurdorum numero: sed prout a nobis constitutum fuerit, su-
metis: parique modo et dormientes et
et quiescentes et occurrentes, sedentes et
simul comperti, et convenientes et coe-
tus solemnes celebrantes sapienter atque
prudenter; addam etiam plantantes ac se-
minantes, aedificantes et machinantes, in
cunctis videlicet quantum satis cuique est,
neque ab illorum magnitudine degeneres
simus.

Et fortasse unum hoc est de magnis
spectaculis atque prodigiis, aequae ac
cum per aliquem sanctum eiiciuntur dae-
mones, illuminantur caeci, sanantur le-
prosi, suscitantur mortui, elementa trans-
mutantur, aut montes transferuntur in
hunc vel illum locum, siccatur mare, de
inaquosa terra hauritur, et si quid aliud
huiusmodi: aequae inquam mirabile est,
tantum exsistere in nomine Domini nostri

συνάθροισμα ἀνδρῶν ἐκ διαφόρων χωρῶν καὶ γενῶν καὶ τρόπων καὶ ἡλικιῶν συνανακραθὲν καὶ συναρμολογηθὲν εἰς ἑνὸς σώματος πληρεστάτου ὑπηρεσίαν καὶ ἐνέργειαν· καὶ οἷον ὑπάρχειν αὐτὸ πολύψυχον καὶ πολυκάρδιον καὶ πολύνουν καὶ ὁμογενωμικὸν καὶ ὁμοκάρδιον, οὐκ ἐπὶ κακῷ τινί, ἀλλ' ἐπὶ βουλῇ Θεοῦ καὶ θεραπείᾳ τῆς Τριάδος. Οὐ καὶ θαιρεῖ καὶ καταβάλλει οὐ μόνον ὁ τυχὼν ἄνθρωπος, ἀλλ' οὐδὲ ἀρχικὴ ἐξουσία, οὐδὲ δυνάσται καὶ βασιλεῖς, μᾶλλον δὲ οὐδὲ αὐτὸς ὁ τῶν δαιμόνων πρωτοστάτης. Ἰστε γὰρ οἷα τῷ πατρὶ ἡμῶν τῷ μεγάλῳ Παχωμίῳ διαλέλεκται ἐπὶ τῇ ἡττῇ τῆς πρὸς τὴν ἁγίαν αὐτοῦ μονὴν προσβολῆς. Οὕτω τοίνυν μέγα καὶ κατ' ἡμέας τάγμα, καὶ ἴσα τῶν μεγάλων θαυμάτων γεραίρομεν. Καὶ λοιπὸν ἐχόμενον καὶ ἡμεῖς τὸ θαυμάζειν τὰ ἡμέτερα, εἴπερ θέλωμεν ἀκριβῶς πολιτεύεσθαι, καὶ μὴ ἐρᾶν ἄλλο τι ἐν οἷς οὐκ ἐφθάσαμεν εἶναι ἐν αὐτῷ. Ἀρα οὐκ ἐλαύνονται δαίμονες κἀνταῦθα; καὶ πῶς οὐχί; Κατὰ τινὰ καὶ τινὰ ἡμέραν, ἀλλὰ κατὰ πᾶσαν ὥς ἔπος εἰπεῖν καὶ κατ' ὄραν· καὶ καίονται καὶ κρᾶζουσι καὶ βοᾶσι σφοδρῶς· ἑνὸς ἐκάστου ἡμῶν ἀποδιώκοντος καὶ θαυματουργοῦντος τὸν τῆς πορνείας, τὸν τῆς ἀκηδεΐας, τὸν τοῦ θυμοῦ, τὸν τῆς μνησικακίας, τὸν τῆς καταλαλιᾶς, τὸν τοῦ γογγυσμοῦ, τῶν λοιπῶν παθῶν. Λοιπὸν οὖν ἐστὲ καὶ θαυματουργοί, εἰ βούλεσθε.

Καὶ οὕτως ἀποδέχεται ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν τὸν τηλικούτον συνασπισμὸν τοῦ βίου, ὥς τῶν ἐρημιτῶν καὶ στυλιτῶν καὶ κιονιτῶν τῶν πολλὰ θαύματα καὶ θαράσσια πεποιηκότων. Καὶ οὐκ ἔστι τρόπος, οὐδὲ παραλλαγή ἢ τροπὴ ἀποσκίασμα. Εἰ δ' ἐγὼ ψεύδομαι, ψευστὴς καὶ φευανιστὴς καὶ εὐρεσίλογος ὢν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ οἱ ἅγιοι. Εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ μόνος ὁ ἐπαινῶν καὶ συνιστῶν τὸ κοινόβιον, ἀποπαύσομαι βλασφημῶν· εἰ δ' αὐτὸς ὁ Χριστὸς, ἀφ' ὧν ἐδειξέ διὰ τῆς ὁμοζώου δωδεκάδος τῶν ἁγίων αὐτοῦ μαθητῶν· ἔπειτα οἱ αὐτόπται καὶ ὑπηρέται τοῦ λόγου

Iesu Christi congregatum ordinatumque coetum hominum ex diversis regionibus, familiis, moribusque, aetatibus concretorum et coordinatorum in unius plenissimi corporis servitium et cooperationem: et cum sint plures animae, plura corda, pluresque mentes, attamen conspirare sententiis atque concordia, non in aliqua pravitate, sed in Dei voluntate ac servitio Trinitatis: quem coetum non modo gregalis aliquis homo, sed ne magistratum quidem potestas, neque reges, neque daemonum princeps prosternere vel pessumdare valet. Nostis enim quid patri nostro Pachomio dictum fuerit, de clade sancto illius monasterio illata. Sic ergo noster quoque ordo magnus est, et paribus miraculis factus insignis. Iamque et nos mirari nostra possemus. Siquidem volumus accurate in eo vivere, neque aliquid aliud optare, quod in eo non invenerimus. Nonne et daemones heic eiiciuntur? Quis neget? Et quidem non hoc et illo die, sed quotidie propemodum singulisque horis, et uruntur, et vociferantur, vehementerque clamant. Dum interim unusquisque nostrum mire persequitur daemonem fornicationis, acediae, irae, simultatis, obtrectationis, murmurationis, et reliquarum animi perturbationum; iam ergo thaumaturgi estis, si vultis!

Atque ita grata est domino Deo haec communis vita, ut illa eremitarum, styli-tarum et cionitarum, qui miracula multa et prodigia patrarunt. Quod si ego forte mentior, qui deceptor et nugator sum; non ita tamen sancti viri. Nam si solus laudator defensorque coenobii sim, a blasphemia desinam. Sin ipse Christus, id per sanctorum duodecim discipulorum suorum convictum ostendit, deinde testes oculares et ministri verbi per quatuor aut etiam quinque millium coetum (et praetereo qui post ipsos fuerunt); cur mihi non

διὰ τῶν τετρακισχιλίων καὶ πεντακισχιλίων, καὶ παρήγημι τὰ μετ' αὐτοὺς, πῶς οὐ συμφθέγγεσθε καὶ συμμαρτυρήσετέ μου τῷ λόγῳ, τέκνα· λοιπὸν ἔν ἐστι τὸ ζητούμενον, ἵνα εὐρεθῶμεν ὡς ἔχει ἀληθείας καὶ φύσεως τὸν βίον ἡμῶν διεξάγοντες καὶ διεξανύοντες, καὶ τὰ ἐπιλειπούμενα διορθούμενοι καὶ πρό γε πάντων ἐγὼ ὁ ἐν πᾶσιν ὑστερούμενος. Καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κραταιώσει ὑμᾶς εἰς τὸν φόβον αὐτοῦ· στερεώσει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀγάπην αὐτοῦ· αὐξήσῃ ἡμᾶς ἐν τῇ τελειότητι· αὐτὸς ἐστὶν ἡ ζωὴ καὶ δύναμις ἡμῶν ἅμα τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΛ'.

Επευχαριστεῖν πᾶσι συμβεβηκόσι.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἡ μὲν εὐσταχὺς χώρα τὸν γεωργὸν προβάλλοντα εὐφραίνειν εἴωθεν· ἡ δὲ τῶν ἀρχομένων πνευματικοὶ καρποφορία τὸν τῶν ψυχῶν προσεστώτα πλεῖον μᾶλλον γάννυσιν. Εὐφραίνετε τοίνυν καὶ μὲν τὸν ἁμαρτωλὸν, ὃ τέκνα, καὶ ὑμεῖς τὸ ἐμὸν γεώργιον, ἡ τοῦ θεοῦ φυτεία ἐν τῇ τῶν ἀρετῶν ὑμῶν ἐπιδόσει, καὶ οἶονεὶ ἀναβλαστήσει. Καὶ χαίρω τὸ ἐκάστου ὁρῶν περὶ τὰ προσήκοντα σπουδαῖον καὶ ἐγερτικὸν καὶ ἐπιμελητικὸν τῆς σωτηρίας, καὶ τοῦ μὲν τὸ πρᾶον τοῦ δὲ εὐκάματον ἢ πολυκάματον, καὶ τοῦ μὲν τὸ αἰδέστικόν ἢ καὶ εὐλαβητικόν, καὶ ἄλλου τὸ πρὸς τὰς προσβολὰς τῶν ἐναντίων ἀντιρρήτικόν, καὶ ἀνένδοτον καὶ ἀκαταπόνητον· καὶ τοῦ μὲν τὸ πρὸς τὴν ἐμπεπιστευμένην αὐτῷ διακονίαν ἀπερικόκητον καὶ ἀναστικόν· τοῦ δὲ τὸ εἰρηναῖον καὶ γαληνὸν τῆς ψυχῆς καὶ ἁπλάστον τοῦ ἥθους· καὶ διὰ τοῦτο ἀκάματον πρὸς τὰ πάθη. Ἄλλου τὸ εὐπιστον πρὸς τὴν ταπεινώσιν μου, καὶ τὸ ὑπὲρ ὃ εἰμι κατ' ὑπερβολὴν ἀποδεικτικόν καὶ λογιστικόν αὐτοῦ, καὶ τοῦ μὲν τὴν ἀπροσπαλῆ διάθεσιν καὶ ἀφιλόκοσμον ἕξιν· καὶ συνελόντι φάναι, τὴν

consentitis, meoque sermoni non adtestamini, o filii? Coeterum hoc unum agitur, ut comperiamur ex norma veritatis atque naturae vitam degere et concludere, et quae supersunt corrigemus: et in primis ego, qui in cunctis deficio. Et Christus Deus noster auget in nobis timorem suum, roberetque vos ad amorem item suum; perfectionem vestram cumulet. Ipse est vita visque nostra, cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXI.

Gratias pro quolibet eventu agere

PATRES ET FRATRES AC FILII,

Spicis abundans campus visitantem agricolam exhilarare solet: subditorum autem spiritualis fructificatio praesidem animarum multo magis lactificat. Exhilaratis itaque me quoque peccatorem, o filii, qui arvum meum estis ac Dei plantatio, virtutum vestrarum incremento et quasi germinatione. Et gaudeo, singulorum cernens in rebus debitis sedulitatem, promptitudinem et salutis curam: et huius quidem magnitudinem, illius autem laboris patientiam et assiduitatem, alterius hostium aggressionibus repugnantiam constantem et nulli defatigationi cedentem. Alium video ad commissum ministerium minime segnem aut insuavem: alium pacificum et sereni animi, more non ficto, ideoquo adversus passiones indefessum: alium facile confidentem humili personae meae, et supra quam ego sum, praedicantem. Alterius imperturbatum animum et a mundi amore alienum. Atque ut summatim dicam, omnium simul omnimodum spirituale incrementum et maturitatem. Ita

πάντων ὁμοῦ κατὰ πάντα τρόπον πνευματικὴν αὐξήσιν καὶ τελεσφόρησιν. Καὶ οὕτως πῶς ὅτι συμβιβάζόμενοι καὶ συγκρατούμενοι τῇ τε θείᾳ ἀνωθεν ῥοπῇ, καὶ τῇ τοῦ πατρὸς μου ἱερᾷ προσευχῇ; Θαυμάζω μὲν οὐκ ὀλίγον· καὶ γὰρ θαύματός ἐστιν ἄξιον δέδωκε δὲ ὑπερβαλλόντως κατὰ πᾶσαν ἡμέραν ὅτι μὴ τί γε οὐ φέρων ὁ Θεὸς τὴν ἀπροσεξίαν καὶ τὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου παροργιστικὸν, ἐπαίρη τὴν προνοητικὴν αὐτοῦ δεξιάν ἐκ μέσου ἡμῶν, καὶ ἔλθῃ ἅ μὴ θέμις μῆτε λέγειν, μῆτε ἐννοεῖν, ἤγουν διάστασις, ἢ διάλυσις τινὶ ψυχῇς, ἢ πτώσις ἀφανῆς τε καὶ ἐμφανῆς;

Ἰνα οὖν καὶ μὲ τὸν πανάθλιον, καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τῷ μέρει τῶν ἁγίων καὶ ἐν τῷ κλήρῳ τῶν δικαίων, καὶ ἐν πολλῷ ἐγκωμίῳ καταστήσητε, ἔχεσθε τῶν αὐτῶν, ὧς τέκνα, μᾶλλον δὲ καὶ προσεκτείνεσθε καὶ ἀνατάσσεσθε καὶ ὑπερβάλλεσθε καὶ μετεωρίζεσθε ἐκ λαμπρότητος εἰς λαμπρότητα καὶ ἐκ θεωρίας εἰς θεωρίαν καὶ ἐκ πολιτείας εἰς πολιτείαν θεοπρεπῆ· ἀμετάβατοι ὄντες κατὰ τὰ πρὶν συμβουλευθέντα καὶ ὁμολογηθέντα ὑμῶν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀγγέλων καὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως. Μὴ δὲ λοιπὸν ἐκλυθῶμεν καὶ ἐξατονήσωμεν ἐν τῇ δοκούσῃ μακρομερεύσει, οὐκ οὔση δὲ ἀληθῶς· ὅναρ γὰρ καὶ σικιὰ ὁ βίος ἡμῶν· μηδὲ ἀνθρώπου προσθήσειν ὀφείλοντες τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑπακοὴν ἐκ τῆς ἐγγινομένης ἐμπειρίας ἡμῶν τῶν θεοπνεύστων γραφῶν· κουφισθῶμεν ἐν ματαιώσει τοῦ νοὸς ἡμῶν· κέντρον εὐρίσκοντες κακίας τὴν γνῶσιν, τὸν λόγον, τὴν λέξιν, τὴν ἐμπειρίαν, τὴν πείραν, τὴν εὐστομίαν, τὴν προφορὰν, τὴν ἀνάγνωσιν, ἢ τυχὸν τὴν ἐπιβουλίαν, τὴν ἐργασίαν, τὴν ψαλμωδίαν, τὴν εὐμάθειαν, τὴν μελουργίαν, τὴν εὐφυΐαν καὶ τὰ τοῦτοις ὅμοια. Ἀλλ' ἡ τούτων ὥρεα μᾶλλον ἔστω ὑμῶν εἰς φόβον καὶ συστολὴν πρὸς Θεὸν τὸν ὠρησάμενον. Οὕτω γὰρ τὸν Θεὸν ἴλεων ἔξομεν, καὶ μᾶλλον εὐμετάδοτον, καὶ εὐποριστικώτερον· καὶ πληθυνθησόμεθα ἐν τοῖς ἀγαθοῖς· καὶ ἄγιος ναὸς τοῦ Θεοῦ ἐσόμεθα, ὥρεα ἐπὶ ὥρεα περιχοσμούμενοι. Εἰ δὲ ἐτέρως τραχηλιῶντες κατὰ

videlicet concordantes et copulati superno divino instinctu et sacris patris mei precibus. Non parum itaque miror, nam reapse admiratione dignum: timeo simul quotidie gravissime, ne forte Deus diutius non ferens segnitiam meam, et peccatis meis exasperatus, providentiae suae manum a nobis avertat, eaque eveniant, quae neque dicere neque cogitare aequum est, id est alicui seditio veluti et dissolutio animae, vel lapsus sive occultus sive etiam manifestus.

Ut ergo et me miserum et vos ipsos in parte sanctorum, et in haereditate iustorum non sine multa laude retineat, perseverate in praedictis, filii, magis immo intendimini et ordinamini, et supercrescite, et in altum extollimini, de splendore in splendorem, de specie in maiorem speciem, de digna vita in digniorem: immobiles in suscepto consilio et professione vestra, coram Deo edita et angelis eius atque humili persona mea. Neque posthinc dissolvamur viresque remittamus propter apparentem diuturnitatem, quae reapse nulla est. Et cavete, ne dum humilitatem atque obedientiam urgere debemus ob acquisitam divinarum scripturarum peritiam, evanescamus potius mentis nostrae stultitia, stimulum malitiae nacti scientiam, sermonem, litteras, peritiam experientiam, facundiam, pronuntiationem, lectionem, et forte etiam consilii prudentiam, operis artificium, psalmodiam, eruditionem, musicam, ingenium, et his similia. Sed horum donatio sit vobis totius timoris causa metusque a donatore Deo. Sic enim Deum propitium habebimus, magisque munificum, bonisque replebimur: sanctumque Dei templum erimus, donis supra dona cumulati. Sin aliter contra benefactorem Deum ferociendo, et in fratres superbiendo, attollendo quo-

Θεοῦ τοῦ δεδοκότος καὶ ὑπερῆφανευόμενοι κατὰ τῶν ἀδελφῶν ὑψοῦντες οἰοῦναι τὸν αὐχένα τῆς ψυχῆς, καὶ ἀνασπῶντες τὰς ὀφρῦς καὶ ἀναταννύοντες τοὺς ὤμους, καὶ τὸ βάδισμα ἀλαζονικὸν φέροντες ἐκ τοῦ ζητεῖν τοῦτο κἀκεῖνο, καὶ ἀδολεσχεῖν καὶ κριματίζειν. Διὰ τί τοῦτο οὕτως κἀκεῖνο ἀλλοίως γέγονε; καὶ τί δὴ μὴ κἀγὼ προέστην τῆς δε τῆς διακονίας· καὶ εἵνεκα τινὸς ὃ δεῖνα πρωτεύει ἐν τῷδε τῷ πράγματι οὕτως ἐν τοῖς τοιούτοις ματαιοκοποῦμεν καὶ ἀδολεσχοῦμεν· καὶ εἰς πῖθον τετρημένον τὸ δὴ λεγόμενον ἀντλοῦμεν.

Μὴ οὕτω ταῦτα, ἀδελφοί μου, μὴ οὕτω· μὴ δὲ ποιῶμεν τὸν καιρὸν ἀπωλείας· μηδὲ τὸν καιρὸν τῆς ἐργασίας καιρὸν ζημίας· μηδὲ ἐξόν τὸ ἀναπηδᾶν εἰς τὰ τῆς ἀρετῆς τεῖχη, καταπίπτωμεν εἰς κακίας ὀλισθόν. Ο καιρὸς γλυκύτατος, αἱ ἡμέραι ποθυναί. Εἰσὶ γὰρ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, τῆς ἐπιτυχίας τῶν αἰώνιων ἀγαθῶν, τῆς ὠνήσεως βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Δράμωμεν, διώξωμεν· ναὶ παρακαλῶ ὑμᾶς, ναὶ δέομαι· ναὶ πείτω πρὸς αὐτῶν τῶν γονάτων ὑμῶν, καὶ ἀντιβόλῳ τὰ ἐμὰ σπλάγχνα, τὴν ἐμὴν χαρὰν καὶ ζῶην, τὸ ἐμὸν καύχημα καὶ στεφάνωμα, τὸ περὶ ἐμὲ κλέος καὶ ἐγκώμιον· οὕτως ὡς ἐξεζητήσατε· οὕτως ὡς ἠρνήσασθε· οὕτως ὡς προεπολιτεύσασθε· παλαῖοί τε καὶ νέοι, οἱ ἐτερόποιμνοι καὶ αὐτόχθονες· ἀλλ' οὖν πάντες νῦν τῆς αὐτῆς ἀγέλης καὶ τῆς αὐτῆς ποιμνῆς καὶ τῆς αὐτῆς ἀϋλῆς καὶ τοῦ αὐτοῦ ποιμένος καὶ θρέμματα καὶ γεννήματα. Εἰσὶν γὰρ τὰ ἀσύμφορα ἐπινόεῖν· οὕτως καὶ ἐπιβιάσατε καὶ ἐπείχθητε καὶ τελειώθητε ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

dammodo animae collo, supercilio adducendo, humeros concutiendo, fastoso gressu incedendo, hoc vel illud exigendo, blaterando, criminando, verbi gratia, cur hoc isto modo, cur illud aliter actum fuit, et cur ego illi officio non sum praepositus? Et cur talis primas hac in re partes tenet? Vere in his stulte laboramus et garruli sumus, et dolio perforato, ut dicitur, aquam haurimus.

Non ita, fratres mei, non ita: neque lucri tempus faciamus tempus perditionis: nec tempus operandi sit damni tempus: nec cum possimus in arcem virtutis conscendere, delabamur in vitii ruinam. Tempus hoc est gratissimum, dies desiderabiles. Sunt enim ad observantiam mandatorum Dei concessi, ad aeternorum bonorum consecutionem, ad regni coelorum emptionem. Concitato cursu curramus: persequamur: hem rogo vos, hem obsecro, hem genibus vestris procumbo, vosque ut mea viscera deprecor. Vos meum gaudium, et vita, mea gloriatio et corona, decus meum et encomium. Ita qui exquisivistis, ita qui negastis, ita qui prius hoc vita genere usi estis, veteresque et novi, qui ex alio ovili, et qui indigenae: sed nunc omnes in eodem grege, in eodem ovili, et caula, et eiusdem pastoris oves ac filii. Omittamus enim inutilia cogitare. Ita et pergatis vivere, et enitamini et perficiamini, in Christo Iesu domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΒ'.

Τρέμειν διεξάγοντα τὴν προστασίαν.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἀλλός τις πόλεμος ἀκήρυκτος ὁ καθ' ἡμᾶς ὑπὲρ τὸν σωματικῶς ὁρώμενον, ὡς οἴδατε, γινώσκεται. Εἰ τοίνυν ἐν τῷ κοσμικῷ χρειᾷ ἐπιστήμονος στρατιάρχου ἵνα προφθάσῃ ὑπερμαχεῖν καὶ προπολεμεῖν τοῦ οἰκείου λαοῦ, βάλλειν τε τοὺς ὑπεναντίους, καὶ συγκόπτειν τὰς φάλαγγας· πόσῳ γε μᾶλλον ἐν τῷδε θεῷ τοῦ ὑπερμαχοῦντος καὶ ὑπερείδοντος τοῦ πνευματικοῦ ταξιάρχου καὶ ἡγουμένου, ἵνα μιμησῇ τοῦ θεράποντος τοῦ θεοῦ Μωσέως ἐν ὅπλοις τῆς δικαιοσύνης ἐκτυπώσῃ τε τῶν χειρῶν καὶ προσευχῆς ἐπικουρίᾳ παραθαρρύνη ἡμᾶς τὸν τοῦ κυρίου περιούσιον λαὸν καὶ ὡς ἀληθῶς νεὸν Ἰσραὴλ καταπολεμῆσαι καὶ ἀποστρέφαι τὸν νοητὸν Ἀμαλῆκ καὶ τὴν ὑπ' αὐτοῦ δαιμονικὴν πανστρατίαν. Εἰμὶ τοίνυν ἐγὼ, τέκνα μου, μικρὸς μὲν τῇ πνευματικῇ ἡλικίᾳ, ἄοπλος δὲ τῇ τῶν ἀρετῶν παντευχίᾳ οὐκ ἔχων τρεῖς λίθους καρτερίας καὶ ἀγνείας, ἵνα εἰσβάλλω τὸν ἀλιτήριον. Πῶς οὖν δυναίμην λοιπὸν ὑμῶν ὑπερμαχεῖν; Πῶς ὑπερασπίζεσθαι; πῶς προκαταλαμβάνειν τὰς ἐνέδρας καὶ εἰσόδους τῶν πολεμίων; Οὐδαμῶς· ἀλλὰ μία μοι ἐλπίς ἐστι καὶ ἐν ὅπλῳ ἀήττητον, καὶ ἐν τρόπῳ ἀκαταμάχητον, ἡ τοῦ κυρίου βοήθεια, ἡ τοὺς ἀσθενοῦντας περιζωννύουσα δύναμις, καὶ τὸ ὑμῶν εὐπρόθυμον καὶ ὁλοσχερῶς πιστότατον καὶ θερμότατον πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην.

Καίριμαι, τέκνα, καὶ περιέλκομαι ὡς ἄσθενής ἐφ' ἐνὶ ἐκάστῳ ὑμῶν, καὶ εἰς ἓνα καθ' ἓνα διαμερίζεται ἡ ταλαίπωρός μου ψυχὴ, εἰς τοὺς ἔξω, εἰς τοὺς ἐνδόν, εἰς τοὺς εὐδρομοῦντας, εἰς ὀλισθαίνοντας. Εἶπω δὲ καὶ εἰς τὰ νήπια, καὶ εἰς τοὺς γέροντας, καὶ εἰς τοὺς ἀρτιπαγεῖς καὶ ἀρτιγεννήτους· καὶ τούτους

SERMO LXII.

Timeat, qui gerit praeposituram.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII.

Aliud quoddam implacabile contra nos bellum, et supra corporale visibile, ut scitis apparet. Si ergo in mundano bello, perito imperatore opus est, ut properet propugnare et defendere populum suum, et pulsare hostem, ac phalanges caedere; quanto magis in hoc nostro defensore et statore spiritali tribuno ac duce, qui famulum Dei Moysem imitando, armis iustitiae et manuum pariter extensione, atque ope orationis confortet vos peculiarem Domini populum, vereque novum Israhel, ad expugnandum profligandumque intellectualem Amalecitam, eiusque diabolicam aciem? Sum itaque ego, filii mei, spiritali aetate parvus, inermis autem virtutum armatura, non habens tres illos constantiae et puritatis lapides, quibus scelestum diabolum feriam. Quī ergo queam vel pro vobis in aciem prodire? quomodo defendere? quomodo praeoccupare insidias hostium et incursiones? Haud certe queo: sed una mihi spes, una invicta armatura, unum inexpugnabile trophaeum, Domini auxilium, quod infirmos robore accingit: praeterea vero vester vigor, et fidelissimus plane ac praefervidus in Deum amor.

Uror, filii, et angor utpote debilis ad unuscuiusque vestrum curam; et in singulos distrahitur infelix anima mea, ad eos qui intra, ad bene currentes, ad sublapsos. Dicam etiam sollicitor de pueris et de senibus, et de nuper plantatis et nuper natis; et de his diverso modo: et de schema

διαφόρως πρὸς τε τοὺς σχηματαρίους καὶ ἀσχηματίστους, τοὺς κακοεῖκτους τε καὶ δυστρόπους, καὶ τοὺς ἤδη ἐξ ἀπροσεξίας ἀνατρεπομένους, καὶ πάντοθεν πολὺς μοι φόβος καὶ τρόμος ἐπισεῖει, καὶ ὄχλος λογισμῶν καὶ δέος ἀμετρον· τὸ τί καὶ πῶς καὶ τίνι δυνάμει διεξάξω ὑμᾶς κατὰ τὸ βούλημα τοῦ Θεοῦ. Οὐαὶ μοι τοίνυν ἐστὶν ἐκατέρωθεν· οὐαὶ μοι τοίνυν ἐστὶν μὴ ἀναγγέλλοντι καὶ ὁ θρόνος ὑψηλὸς καὶ ἡ προστασία φοβερά, καὶ ἡ τέχνη δύσληπτος καὶ δυσμάχητος, καὶ τὸ ἔργον ἀπαθοῦς· μᾶλλον δὲ Θεοῦ. Καὶ τί ἔτι ἐγὼ κατελήφθην ὁ ἄσωτος καὶ πανάθλιος εἰς τὰ ὑπὲρ ἐμὲ, μέσος Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἱστάμενος, καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου ἀντιπαραταττόμενος; Καὶ ἵνα πόσον ὀφείλω ἔχειν τὸ φῶς πρὸς τὸ φωτίζειν, ἵνα πηλίκως ἐγγίζω θεῷ πρὸς τὸ προσάγειν πάντας ὑμᾶς;

Σύννορᾶτε τοίνυν, ἀδελφοί μου, τὸ κατ' ἐμὲ πάθος καὶ τὸ ἀψευδὲς τοῦ λόγου μυστήριον. Καὶ εἶδε τις εὐρέθη ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἢ ἄλλοθεν Θεοδώρητος ἀνὴρ, ὡς ἀληθῶς ἐπιθυμιῶν, καὶ ἄγγελος κυρίου παντοκράτορος, ὅπως προηγήσατο, καὶ διέσωσεν ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ ἐνεστώτος αἰῶνος καὶ τῆς πολυκρήνου πλάνης τῶν δαιμόνων πρὸς τὴν ἐνάρετον καὶ οὐράνιον ζωὴν. Οἷως τὸ κατ' ἐμὲ, οὐκ ἀμελήσω, τέκνα, ἀλλ' ἕως ἂν ἐμπνέω προσδωπηνέσω ταύτας αὐτάς τὰς ταπεινάς μου σάρκας ἐπὶ τῇ φροντίδι τῆς ἀγάπης ὑμῶν· ὅτι ζηλῶν ἐζήλωσα ὑμᾶς, καὶ ἀγάπη ἡγάπησα ὑμᾶς· διότι τέκνα μοι ἐγεννήθητε ἀναξίῳ ὄντι, μᾶλλον δὲ τέκνα Θεοῦ· καὶ ὁρῶ τὸ παντελὲς τῆς ὑποταγῆς ὑμῶν ἀνεπίληπτον, καὶ τὸ ἀκοινωνήτον καὶ κεχωρισμένον τῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου καὶ τῶν συγγενῶν καὶ ἰδίων καὶ φίλων ἀκραίφνους πολιτείας ὑμῶν, καὶ εὐγενὲς τοῦ τρόπου τῆς πεφωτισμένης ὑμῶν ψυχῆς· καὶ ἀλγῶ καὶ ποτνιῶ καὶ οἶονεὶ σπαδάξω, ἐὰν μήπως τελείως ἐπιτεύξησθε. Ἀλλὰ διὰ τῆς ἐμῆς δυσχρηστίας καὶ ἀπειρείας πα-

petentibus, et de iis, qui carent, et de iis, qui aegre se habent, et de morosis, et de nuper inconsiderate subversis; et undique me timor multus tremorque invadit, cogitationum turba et immensa formido, quomodo quibusve viribus secundum Dei voluntatem regam vos. Ergo undecumque mihi vae, et mihi si minime clamem, vae: et sedes excelsa est, et praepositura formidabilis, et ars difficilis et vix impetrabilis, et opus hominem requirit impassibilem, vel potius Deum. Quid quod ego compertus sum prodigus, et in in rebus meis miserrimus: et nunc tamen mediator Dei et hominum constitutus, et adversus potestates et rectores mundi tenebrarum huius saeculi in aciem productus? Quanto lumine indigeo, ut illuminem? Quantopere debeo Deo esse propinquus, ut vos omnes ad eum adducam?

Cognoscitis ergo, fratres mei, anxietatem meam, et sincerum sermonis mysterium. Atque utinam aliquis ex vobis ipsis, aut aliunde a Deo datus, vir vere desideriorum et omnipotentis Domini angelus, dux fieret, vosque a praesenti saeculo praecipitique et a varia daemonum fraude salvos praestaret per optimam coelestem vitam. Nihilominus partes meas non deseram, filii, sed quoad spirabo, meas has miseras carnes insumam in vestrae caritatis cura; quia magno vos zelo zelor, ac magnopere diligo: quia filii mei mihi estis licet indigno, immo vero filii Dei: videoque perfectam vestram et irreprehensibilem subiectionem, et accuratam vitae vestrae separationem, a mundo abhorrentis, et illuminatae vestrae animae nobiles mores: doleoque et conqueror ac propemodum irascor, quod re optata fortasse non tota potiamini; sed meae ineptitudinis imperitiaeque causa a via Dei aberretis. Ponite ergo, filii mei,

ραπλανηθῆτε τῆς ὁδοῦ τοῦ θεοῦ. Θέσθε, τοῖ-
νυν, τέκνα μου, τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὴν
δύναμιν αὐτῆς, καὶ καταδιέλθετε τὰς βάρεις
αὐτῆς, ὅπως ἂν διηγῆσθε εἰς γενεὰν ἐτέραν,
τοῖς ἐγκαταλείμμασι τῶν ἀρετῶν· ὅτι οὗτός
ἐστιν ὁ θεὸς ἡμῶν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ εἰς τὸν
αἰῶνα τοῦ αἰῶνος· καὶ γὰρ ποιμανεῖ ὑμᾶς
καλῶς πολιτευομένους ὑπὸ ὕδωρ ἀναπαύσεως
ἐκτρέφων ὑμᾶς, εἰς τόπον χλόης ἀθανάτου
κατασκηνῶν, καὶ μηδὲν ὑμᾶς ὑστερῶν τῶν
αἰωνίων ἀγαθῶν.

Αγωνίσασθε οὖν, τέκνα μου ἡγαπημένα·
ἀγωνίσασθε, κύριοί μου καὶ δέσποται τοῦτο
γὰρ ἀξιῶ προσεπεῖν ὑμᾶς. Αγωνίσασθε πρὸς
τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, πρὸς τὰς ἐπα-
γομένας ὑμῖν καθεκάζτην ἐπηρείας αὐτοῦ,
πρὸς τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας, πρὸς τὸ σκότος
τῆς ἀκηδίας, πρὸς τὸν ὀλεθρον τῆς μεταβα-
σίας, πρὸς τὸ θηρίον τῆς βασκανίας, πρὸς τὰς
διαλύσεις τῆς ἀκαιρολαλιάς καὶ γελωτοποιίας,
πρὸς πᾶν πάθος τὸ ἀντιστατοῦν καὶ ἀντιμαχό-
μενον ὑμῖν. Οἱ προῶτοι τοῖς ἐσχάτοις, οἱ δυ-
νατοὶ τοῖς ἀδύνατοις, οἱ πεπειραμένοι τοῖς
ἀπειράστοις, οἱ εὐποροῦντες τοῖς πενομένοις, οἱ
προβιβαζόμενοι τοῖς εἰσαγομένοις, οἱ πολυ-
χρονήσαντες τοῖς ὀλιγοχρονοῖς ἐπικουροῦν-
τες, ἐπιβοηθοῦντες, χεῖρα ὀρέγοντες, λόγον
παρέχοντες, ὑποδεικνύντες τὰ κράτιστα, ὑπο-
ποιούμενοι τὰ συμφέροντα, ἵνα οὕτως ἄπαν-
τες σωθῆτε, καὶ σώσητε καὶ τὸν ἄσωτον,
οἱ Χριστοῦ μαθηταὶ καὶ τὰ παιδάρια τοῦ
κυρίου καὶ ἀρνία τοῦ Χριστοῦ καὶ υἱοὶ καὶ
κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Νῦν
παρῆλθον ὅτι ὅποσα ἔτη τῆς ἀσκήσεως ὑμῶν,
ὅποσοι καὶ πηλίκοι πειρασμοί. Αναμνημο-
νεύσατε ἕκαστος ὑμῶν ποδαπῶς περιεσχέθη,
κατενάρκησεν, ὠλιγοψύχησεν, ἀπεῖπεν, ἀπο-
λιγώρηκεν· εἴτα αὖτις ἐνεδυναμώθη, κατηρ-
τίσθη, ἐνισχύθη, ἔλαβε πνεῦμα ζωτικόν εἰς
ἀναψυχὴν, εἴτε δι' ἐξαγγέλλεως, εἴτε δι' εὐ-
χῆς ἀδελφικῆς, οὐ γὰρ ὑπ' ἐμοὶ πατρικῆς
λεχθείη. Καὶ ἔστω πάλιν ἐπὶ τοῦ ἔργου καὶ
ἐνεδυναμώθη ἐν τῇ κραταιότητι τοῦ θεοῦ.
Τοῦτο, τέκνα, καὶ πρὸς τὸν ἐξῆς ἄρῳνα τοῦ

corda vestra in virtute eius, et distri-
buite domus eius, ut enarretis in progenie
altera, virtutum derelictionibus. Quia hic
est dominus Deus noster in saeculum, et
in saeculum saeculi. Etenim reget nos,
si bene vixerimus, ad aquas requietionis
pascet nos in loco herbae immortalis col-
locans, nullo hos fraudans aeternorum
bonorum.

Decertate itaque, filii mei carissimi,
decertate, domini herique mei: sic enim
volo alloqui vos: Decertate adversus arti-
ficia diaboli, contra oblata vobis quotidie
ab eo damna, contra ignem concupi-
scentiae, contra acediae tenebras, contra
apostasiae ruinam, contra invidiae feram,
contra vanae loquacitatis relaxationes et
ridicularia, contra vitiosam omnem ad-
versantem vobis et oppugnantem passio-
nem: primi novissimis, valentes invalidis,
experti inexpertis, abundantes inopibus,
profecti novitiis, seniores iunioribus opem
ferite, auxiliamini, manum porrigite, verbis
appellate meliora demonstrantes, utilia
suggerentes, ut sic omnes salvemini, me-
que ipsum prodigum salute donetis, o
Christi discipuli, pueruli Domini, agni
Christi, filii et haeredes regni coelorum.
Iam nunc praeterierunt tot vestrae asce-
ticae vitae anni, tot tantaeque tentationes.
Recordetur unusquisque vestrum qualiter
interceptus fuerit, languidus pusillani-
misque fuerit, defecerit, animo conciderit:
qualiter deinde vires receperit, confirmatus
fuerit et corroboratus, vivumque spiritum
recuperaverit ad refrigerium, sive per
fraternam orationem (nolo enim pro vi-
rili mea parte dici paternam): denuoque
in stadium prodiit et a potentia Dei ro-
bur acceperit. Hoc, o filii, de futuri
quoque temporis agone vestro dictum sit.
Nunc potius per ignem et aquam transe-

χρόνου ὑμῶν, καὶ μᾶλλον ἄρτι διελευσόμεθα διὰ πυρὸς καὶ ὕδατος, καὶ εἰσελευσόμεθα εἰς τὴν τῆς ἀπαθείας ἀνάπαυσιν.

Μηδεὶς οὖν ἀκηδιάτω, μηδεὶς καταπιπέτω ἀλλήλους ἀντιβολῶμεν, ἀλλήλους παρκαλῶμεν ἐν ἀγάπῃ, ἐν μακροθυμίᾳ, ἐν ἀνοχῇ, ἐν σπουδῇ ἀόκνῳ τῶν ἀγίων αὐτοῦ ἐντολῶν. Καὶ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, ἡ ἰσχὺς τῶν ἀπηλπισμένων, καὶ τῶν καταπιπτόντων ὑποστηριγμὸς, καὶ τῶν νοσούντων ἱατρός, καὶ τῶν βαδιζόντων πρόθυμος συνοδοιπὸρος καὶ ἀνακουφισμὸς· καὶ τέλος εἰπεῖν, ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς καὶ τῶν ἐν θαλάσῃ μακρὰν, εὐμαρίσοι, καταλεάνοι, κατευοδῶσοι πᾶσαν ἡμῶν πράξιν καὶ κίνησιν εἰς ὁδὸν εὐδαίαν καὶ εἰς σωτηρίαν τοῦ πορευθῆναι εἰς πόλιν κατοικητηρίου αὐτοῦ· ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΓ'.

Τηρεῖν ἐπιτίμια τῶν ἀσπασίων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἐπειδὴ συμβαίνει ἐπιτιμητικῶς με διεξιρχεσθαι ἐν τισι τῶν κατηχήσεων, μὴ ταρασσέσθω ὑμῶν ἡ καηδία, μηδὲ δυσφορεῖτω, πεπεισμένοι, ὅτι εἴτε ἐπιτιμῶ, εἴτε παρκαλῶ, εἴτε ἀπειλῶ, εἴτε νουθετῶ, εἴτε τι ἄλλο ποιῶ, οὐ δι' ἕτερον τρόπον, ἢ διὰ τὸ μόνον περισώζεσθαι ὑμᾶς τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Εγὼ δὲ οἶδα, ὅτι ἐν πᾶσι ἀποδέχεσθέ με τὸν ἀνάξιον, καὶ μᾶλλον ἀγαπᾶτέ με ἢ μισεῖτε ἐλεγχόμενοι καὶ πληροῦτε ἐν ταῦθα· Ἐλεγχὼν σοφὸν, καὶ ἀγαπήσει σε, Καὶ πάλιν· Ἀξιοπιστότερα τραύματα φίλου, ὑπὲρ ἐκούσια φιλήματα ἐχθροῦ. Ἐὰν οὖν ἐπιμείνητε δεχόμενοι τὸν λόγον τῆς ταπεινώσεώς μου ὦ τέκνα, εἰ καὶ ἀκαρπὸς ἔστιν οὐκ ἐκ θεσσαυροῦ ἀγαθοῦ τῆς καρδίας φερόμενος, ἀλλ'

untes in impassibilitatis quietem ingrediemur.

Nemo itaque pigriter, nemo humi repat: invicem deprecamur, invicem adhortemur, cum caritate, longanimitate, patientia, et non segni mandatorum Dei observantia. Et dominus noster Iesus Christus verus Deus noster, desperatorum robur, cadentium sustentaculum, aegrotantium medicus, ambulantium alacer comes et solatium, denique omnium finium terrae et longe trans mare spes, allevet, complanet, prosperet actum omnem vestrum atque motum in viam rectam ad salutem, ad ingrediendum in civitatem habitationis suae. Quem decet omnis gloria et potentia et adoratio cum Patre coaeterno et vivifico eius Spiritu, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXIII.

Carorum increpationes pensi facere.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Quoniam mihi contingit increpationibus in nonnullis catechesibus uti, ne turbetur cor vestrum nec aegre ferat; vobis enim sit persuasum, quod sive increpo, sive oro, sive comminor, sive moneo, sive aliud quid facio, nulla alia causa id facio, nisi tantum, ut vos salvemini gratia Domini nostri Iesu Christi. Ego vero scio, quod in omnibus me indignum adprobat, magisque me diligitis quam odio habetis, cum reprehendo. Et nunc illud impletis: Argue sapientem, et amabit te. Et rursus: Fideliora amici vulnera, quam voluntaria hostis oscula. Si ergo pergitis admittere humilitatis meae sermonem, o filii, quamquam hic per se

οὖν πιστεύω, ὅτι τῇ ἐλπί τοῦ Θεοῦ, σωτήριος ὑμῶν γενήσεται καὶ ἐρόδιον ζωῆς αἰωνίου· πεποιθα δὲ ὅτι περ τῇ ὑμῶν σώματι, καὶ γὰρ σωθήσονται, καὶ τῇ ὑμῶν εὐπραγίᾳ καὶ γὰρ εὐπραγήσω, καὶ τῇ ὑμῶν εὐδοσίᾳ καὶ γὰρ εὐδοήσω. Λοιπὸν ἰδοὺ καιρὸς, εὐπρόσδεκτος, ἰδοὺ ἡμέρα σωτηρίας, ὡς φησὶν ὁ ἀπόστολος.

Ἀδελφοί μου οὖν τιμιώτατοι, ἀγωνισώμεθα ἀμρότεροι, ἐργασώμεθα, πραγματευώμεθα, ἐμπορευώμεθα καλῶς καὶ ἐπικερδοῦς· ἐν τοῖς ἀσάτοις καὶ βέουσι τὰ ἐστώτα καὶ μένοντα κτώμενοι, ὧνσώμεθα τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν διὰ τῶν ἀσκητικῶν ἡμῶν πόνων. Ἐτι καὶ ἔτι παρακαλῶ, ἐπιμείνωμεν μικρὸν ὅσον ἐνστησώμεθα πρὸς τοὺς πόνους τῆς ἐργασίας τῶν ἀρετῶν. Δὸς κόπους, φησὶν, ἐκ νεότητός σου, ἵνα εὐφρανθῇς ἐν τῇ γῆρει σου. Καὶ ὁ νεώτερος τοίνυν ἐπειγέσθω, καὶ ὁ πρεσβύτερος ἐπειχθήτω, καὶ ὁ παῖς ἀνδιξέσθω, καὶ ὁ προβεβηκὼς παιδεύετω, καὶ ὁ γηραλέος τρεχέτω, καὶ μηδεὶς ἀμελείτω μηδὲ καταφρονεῖτω μηδὲ δισταζέτω ὅτι ἡ ἡμέρα ἤγγικεν, ἀδελφοί μου, καὶ ὁ καιρὸς συντελεῖται τῆς ἐκάστου ζωῆς ἡμῶν. Τί γὰρ καὶ ὅσον ἔτι βιωσώμεθα χρόνον; Ποῦ καὶ πόσον ἐπιζήσομεν, ἵνα ἐκφευξώμεθα τὸ κοινὸν ἐπιτίμον; Οὐδαμῶς· οὐκ ἔστι γὰρ ὅς ζήσεται καὶ οὐκ ὀφεται θάνατον. Καὶ εἰ ὅλως θνήσκομεν, τί ἡ ζωὴ αὕτη ἡ παύγιος καὶ σκιωδρὸμος καὶ ὀνειρόπολος; εἰ καὶ τοῖς πολλοῖς ἀσπαστὴ καὶ μακαριστὴ. Ἀλλ' ἡμῶν γε εὖγε, εὖγε, καλῶς φρονήσασι, καὶ πρὸ θανάτου θανατωθεῖσι διὰ τῆς ἀποστακτικῆς ἀπονεικρώσεως.

Καὶ πρὸς ταῦτα τῷ ὄντι ἐφρονήσατε, ἀδελφοί μου· καὶ πρὸς ταῦτα ἤδη ὑμεῖς ἐκερδήσατε καὶ ἐπραγματεύσασθε τῶν πραγματειῶν τὴν μεγίστην. Ἀληθῶς θεόκλητοι γεγόνατε, οὐκ ἔξ ἀνθρώπων οὐ δὲ ἀνθρώπων, ἀλλ' ὑπὸ τῆς χάριτος κληθέντες καὶ φωτισθέντες, καὶ ἀνυψωθέντες ἐν τῷ ἁγίῳ τούτῳ τάγματι. Τί λοιπὸν ἔστι τὸ ζητούμενον; ἵνα ἀμέμπως καὶ δσίως καὶ δικαίως τὰς ὑπολοιπούς ἡμέ-

sterilis est, quia non ex boni thesauro cordis procedit; nihilominus credo per Dei misericordiam salutarem vobis fore, et vitae aeternae viaticum. Confido insuper cum coetu vestro me salvatum iri, et cum vestra gloria glorificari me spero. Caeterum ecce tempus acceptabile, ecce dies salutis, ut ait apostolus.

Fratres ergo mei honorandissimi, certemus simul, cooperemur, negotiemur, mercemur bene et lucrose, instabilibus et fluxis firma et duratura adquirentes, asceticis nostris laboribus regnum coelorum emamus. Vehementer etiam rogo, sustineamus adhuc modicum, aliquantulum perstemus in exercendae virtutis laboribus. Da labores inquit, ab adolescentia tua, ut in senectute tua gaudeas. Et iunior itaque enitatur, et senior pariter allaboret, et puer viriliter agat, et proventus adhuc se erudiat, et senex currat, nihilque negligat aut contemnat, neque ambigat; quoniam dies appropinquant, fratres mei, tempusque vitae nostrae consumitur. Quanto enim adhuc tempore vivemus? quamdiu producemus aetatem, ut communem poenam vitemus? Minime: Non est enim qui vivit, et mortem non videbit. Et quia omnino moriendum est; quae est haec vita ludicra, et umbratilis ut somnio similis? quamquam multis amabilis videatur et beata. Sed nobis euge, euge, qui praeclare deliravimus, et ante obitum, obivimus per abrenunciationis mortificationem.

Ideo vere sapientes fuistis, fratres mei: ideo lucrati estis, mercatique negotium maximum, vere vos a Deo invitati fuistis, non ab hominibus neque per homines; sed a gratia vocati et illuminati, et ad hunc sanctum ordinem sublevati. Quod ergo quaerendum superest? Nempe ut innocue sancteque et iuste reliquos vitae nostrae dies exigentes, haecrediteis

ρας της ζωῆς ὑμῶν διαβιάσαντες, κληρονομήσητε ἃ ὀφθαλμός οὐκ εἶδε, καὶ οὐς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Αὖν λαλῶ οὐ κατὰ ἄνθρωπον λαλῶ, οὐδὲ ἐμπαίζων, οὐδὲ φρεναπατῶν ὑμᾶς.

Αὐτοὶ ὑμεῖς οἴδατε, ὅτι ἀλήθεια τὰ λεγόμενα· καὶ οὐδὲ ἐφικνούμεθα δεόντως τῇ τῶν πραγμάτων ἐλοσιᾷ ἀποκαλύπτειν ἀλήθειαν τῇ ἀσθενείᾳ τοῦ νοῦς ἐπὶ τῶν ῥημάτων μου· ἐπεὶ ἀφ' ὧν ἐστι χωρῆσαι διάνοιαν ἀνθρωπίνην ἰδεῖν τὴν ἀλήθειαν, εἰ κατανοήσμεν, πολὺ ὅτι βελτιωσόμεθα ἑαυτούς, καὶ πολλὰς πηγὰς δακρύων ἐκχέομεν, καὶ πολλὴν σπουδὴν ἐπιδειξόμεθα, καὶ χαριούμεθα ἐπιτιμώμενοι καὶ προσπλησσόμενοι, εὐφρανθήσμεθα· καὶ ἀτιμαζόμενοι, ἀγαλλιασόμεθα, καὶ τοῦτο μᾶλλον ἀνάπασιν ἡγησόμεθα, ὅτι στερόμεθα καὶ παραθεωρούμεθα καὶ παραλογιζόμεθα. Καὶ τί ἐτι λέγω; ἔάν ὁ σπινθὴρ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ ἀνάπτοι καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν, ἐπιθυμήσομεν καὶ τὰς σαρκὰς καταξάινεσθαι, καὶ τὰ μέλη κατακόπτεσθαι, καὶ τὸ αἷμα καταρράινεσθαι. Ταῦτα γὰρ οἱ μάρτυρες ἀγαπήσαντες αὐτὰ πεπόνθασιν· καὶ οὕτως οἱ ὅσιοι φιλήσαντες αὐτὸν ὑπομεμενῆκασιν· μεθ' ὧν καὶ ὑμεῖς εἴητε, τέκνα μου, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΔ'.

Πρώτας καθέδρας μὴ θέλειν, ἀλλ' ἐσχάτας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Οἱ στρατηγοὶ τοῖς στρατιώταις, τοῖς παισὶν οἱ διδάσκαλοι, οἱ χειροτέχναι τοῖς παιδευομένοις, καὶ ἡμεῖς ὑμῖν χρεωστοῦμεν προσφθέγγεσθαι ὡς τέκνοις τὰ δεόντα. Στήτε οὖν, τέκνα μου, πρὸς τοὺς ἀγῶνας καὶ πρὸς τὴν ὑποστακτικὴν ἀθλήσιν ὑμῶν, καὶ πρὸς τὴν μαρτυρικὴν ὑπακοὴν ὑμῶν καὶ ἡμέραν ἐξ

que oculus non vidit, nec auris audivit, neque in cor hominis ascenderunt. Quae ergo loquor, non secundum hominem loquor, neque illudens, neque facum faciens vobis.

Vos ipsi nostis vera esse quae dicimus; quamquam rerum veritatem haud potuimus dignis verbis perfecteque revelare ob mentis infirmitatem. Etenim si ea saltem, quorum mens humana comprehendere veritatem potest, consideraremus, multo meliores nosmet praeberemus, multosque lacrymarum fontes elicere, multum studium prae nobis ferremus, et laetaremur increpiti, et pulsati gauderemus, et dehonestati exulteremus: idque magis requiei loco haberemus, cum deprimimur, cum negligimur et decipimur. Plus aliquid dicam? Si divini amoris scintilla quotidie in cordibus nostri arderet, optaremus et carnes nostras lacerari, et membra amputari, et diffluere sanguinem. Haec enim martyres libenter sustulerunt. Sic et sancti viri Deum amantes tolerarunt. Cum quibus sitis vos quoque, filii mei, in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXIV.

Primas cathedras nolle, sed postremas.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Duces militibus, pueris magistri, opifices discipulis, nos vobis debemus ceu filiis convenientia loqui. Perseverate itaque, filii mei, in stadio et in vestra obedientiae lucta ac martyrica submissione: et de die in diem praesentis vitae tempus transmittentes, possidete animas vestras in

ἡμέρας παραβιβάζοντες τὸν χρόνον τῆς πα-
ραυτικά ζωῆς κτήσασθε τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἐν
ἀρεταῖς, καὶ ἀρράβωνίζεσθε τὴν βασιλείαν
τῶν οὐρανῶν· καὶ ὑποκυρίζετε τὰ ἐν ἐπαγ-
γελίᾳ ἀναπαύμενα ἀγαθά. Στενὴ καὶ τε-
θλιμμένη ἡ ὁδὸς τοῦ θεοῦ, σύμφημι κἀγὼ·
ὀλίγα πλάττει καὶ εὐρύχωρος ἡ μέλλουσα
ἀπαντᾶ ἡμῖν ἀνάπαυσις· οἱ δαιμονικοὶ πει-
ρασμοὶ ἀλλεπαλλήλοι οἷον ἐμπιπρόντες τὴν
ψυχὴν ὑμῶν οἰκίαν· ἀλλ' ἡ δρόσος τοῦ
Πνεύματος κατασβέννυσσα τούτους προση-
τρειώνει ὑμῖν τὸ ἀλλόμενον ὕδωρ εἰς ζῶν
αἰώνιον. Στενοχωρία καὶ θλίψις, ἀκηδία καὶ
ὀλιγωρία, ἐργασία καὶ ἀγρυπνία, ἐπιθυμία
καὶ ἀποτυχία, ῥυπαροφρονησία καὶ φθαρ-
τοιμία, κόπος καὶ μόχθος, τόνος καὶ πόνος,
πνιγμός καὶ ἰδρώς, ἐλεγχμός καὶ παραπλη-
κτισμός, ἀφορισμός καὶ ἀπεξορισμός· ἀλλ'
ὅμως ὑπὲρ τούτων ἀπάντων χαρὰ ὑμῖν ἀνε-
κλάλητος ταμιεύεται καὶ εὐφροσύνη ἀπέραν-
τος. Δεῦρο δὴ λοιπὸν, τέκνα μου, τὰς ὀλι-
γοστάς, μᾶλλον δὲ παλαιστάς ἡμῶν ἡμέρας
ταύτας γενναίως ὑπομείνωμεν, καὶ τὸν τῆς
δικαιοσύνης στέφανον ἀναδησύμεθα.

Πόσα ἐπόνησαν οἱ τρισμακάριοι πατέρες
ἡμῶν ἐν νηστεαῖς, ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγρυπνί-
αις, ἐν προσευχαῖς, ἐν πάσῃ τῇ ἀσκητικῇ
ταλαιπωρίᾳ, καὶ ἄρτι οὐδεμία αὐτοῖς ἀλγη-
δὼν τῶν προλαβόντων. Διεδέξατο δὲ ἡ ἐγκυ-
λίστις ἀνεκλάλητος· καὶ ἀπόλαυσις αἰμα-
κάριστος. Ωσαύτως καὶ ὑμεῖς, παρακαλῶ, ἐλα-
φρόνως ὡς μηδαμινῶν οὐσῶν τῶν παραυθίκα
θλίψεων, καὶ ὡς θᾶπτον παρερχομένων κα-
θ' ὅπερ ὄναρ καὶ σκιά, καὶ μὴδὲν ὑποπτήζω-
μεν, μηδὲ κατακλίσσωμεν· ἀλλὰ νεάζούσῃ
προθυμίᾳ τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἐργασώ-
μεθα. Μὴ λυπεῖτω ὑμᾶς ὕβρις, μὴ ἐκτρεπέτω
ὑμᾶς ὀνειδισμός, μὴ ἀποθουκολεῖτω ὑμᾶς
ἐλεγχμός, μὴ ῥιπτέτω ὑμᾶς παροξυσμός, μὴ
ἀποτυμπανίζέτω ὑμᾶς ὑπερηφανία· κάτω νε-
νευκότες ὦμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἄνω δὲ τὴν
ψυχὴν, εἰς ἀλλήλους χρηστοὶ καὶ ἐπιεικεῖς,
ὑπομονητικοί, ἀνεκτικοί. Εὐτυχὲ καὶ ἐλάλησε
σκληρότερόν τι, παρὰ τοῦτο τί ὑβριοπαθεῖς

virtutibus, et regnum coelorum vobismet
despondete, et coacervate in promissionibus opes. Arcta et laboriosa est Dei
via, equidem assentior; sed lata et spa-
tiosa, quae vobis obventura est requies,
Diabolicae tentationes, alia post aliam
spiritali vestram domum veluti inflam-
mant; sed spiritus vos incendium hoc
restinguens, suppeditat vobis aquam sa-
lientem in vitam aeternam. Angustia et
tribulatio, acedia et neglectus, strenui-
tas operis et vigilantia, desiderium et
eius delusio, vestitus sordidus et corrup-
tela, labor et defatigatio, intensio et co-
natus, suffocatio et sudor, reprehensio et
convicium, relegatio et exilium. Sed ta-
men super his omnibus gaudium vobis
ineffabile reservatur, atque laetitia infi-
nita. Agesis postinc, filii mei, paucos, immo
pugillares dies nostros, hos viriliter tran-
sigamus, et iustitiae diadema nobis cir-
cum ponemus.

Quanta passi sunt beatissimi patres
nostri, ieiuniis, lacrymis, vigiliis, oratio-
nibus, omni ascetica afflictione; nunc
vero nullus eis praeteritorum dolor rema-
net, sed iubilatio ineffabilis semperque
beatum gaudium. Similiter et vos rogo,
et aequo animo feratis ceu nauci facien-
das praesentes tribulationes, et tamquam
mox veluti somnium et umbra praeteri-
turas. Neque ullatenus deterreamur aut
procumbamus; sed iuvenili vigore man-
data Domini exsequamur. Ne contristet
nos iniuria, ne commoveat nos convi-
cium, ne abducat nos reprehensio, ne
deiciat nos irritatio, ne cruciet nos a-
lerna superbia; deorsum oculi, sursum
anima: invicem mites, pii, tolerantis, pa-
tientes. Fortasse aliquis durum quid dixit.
Cur te offensum putas, filii? Christus
Deus noster audit: Daemonium habes: et

τέκνον; Ο Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν, - Δαιμόνων
ἔχεις, - ἤκουσε, καὶ σεσιώπηκε· καὶ - ἐν Βελζε-
βούλ ἐκβάλλεις τὰ δαιμόνια· - ὠνειδίσθη καὶ
οὐκ ἔταράχθη, καὶ ἡμεῖς φύσει τεταπεινω-
μένοι, καὶ ἀξιώματι ὑπάρχοντες, ἀνακανθα-
ρούμεθα ὥσπερ σῦες· Τί μὴ τρυγῶμεν μῆλ-
λον τὴν γλυκύτητα τῆς ταπεινοφροσύνης; Τί
μὴ μανθάνομεν τὴν πείραν καλῶς τῆς ὑπο-
ταγῆς; Τί μὴ κτώμεθα τὰ ἐργαλεῖα τῶν ὄντως
μοναχῶν; Ταῦτα δὲ οὐ τὸ γράφειν ἐστίν, οὐ
τὸ ψάλλειν, οὐ τὸ νύπτειν τὰ χειρῖδια. οὐ τὸ
ἀνατείνειν τὴν ἡλικίαν, οὐδὲ τὸ καλὰ περι-
βεβῆσθαι ἱμάτια· οὐδὲ τὸ θρύπτεσθαι καὶ
ἀκκίζεσθαι, οὐδὲ τὸ σεμνύνεσθαι καὶ ἡδικεῖ-
εσθαι κοσμικῶς· οὐδὲ τὸ μεγαλορῥημονεῖν
καὶ αὐθαδεύειν καὶ ἀντιτείνειν, καὶ εἴ τι
ἄλλο τούτοις ὅμοιον. Ἀλλὰ τὸ ἔχειν πρόθεσιν
ἐσχατίζουσιν, καὶ ἡγεῖσθαι τοὺς πολλοὺς
ὑπερέχοντας, καὶ μὴ προχείρως ἐκφέρειν λό-
γον καὶ μάλιστα σκληρότερον· τὸ μὴ πέρ-
περον εἶναι καὶ εὐπερίσλεπτον, μᾶλλον δὲ
δύσβλεπτον, ἀλλὰ τὰ ταπεινὰ, ὡς εἰρηται,
διώκειν, καὶ τοῖς ταπεινοῖς συναπάγεσθαι τὸ
ἐξαγγελτικὸν εἶναι τὸ ἀγαπητικόν, τὸ ἄμαχον
εἶναι καὶ ἄφθονον.

Πάντα οὖν ἐξεδιδάχθητε, ὡς διδασκοὶ
Θεοῦ· τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ πράττετε· καὶ τέλος
κατὰ τὰς παρούσας ἡμέρας φέρετε γενναίως,
τέκνα μου, καὶ τὴν παροῦσαν ἀσθενείαν·
νοσηλεύεσθε γὰρ οἱ πολλοὶ ἐν χάριστος δέ-
ξεσθε τὰ διδάγματα· εἰ δὲ καὶ χρεῖα γένηται
ἄλλου, ἐν ὑπομονῇσει ταπεινῇ· καὶ κατὰ πάντα
ἐστέ ἄγιοι καὶ εὐκρινεῖς καὶ εὐπρόσωποι,
πληροῦντές μου τὴν χαρὰν, ἵνα τῷ αὐτῷ
στοιχῆτε κανόνι ἐν μιᾷ τῇ ἐλπίδι τῆς κλή-
σεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ
δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

tacuit. Item impropertum est ei: In Beel-
zebub daemonia eiicis; et nullatenus con-
turbatus fuit. Nos vero natura et dignitate
viles cur volutamur tamquam sues? Quin
potius humilitatis dulcedinem gustamus?
Cur non capimus experimentum potius
submissionis? Cur non sumimus verorum
monachorum instrumenta? Haec autem
sunt non scribere, non psallere, non polire
cultellos, non staturam augere, non ami-
ciri vestibis bonis, neque frangi et quasi
muliebriter agere, neque more mundano
gravitatem affectare, neque superbe au-
dacterque loqui et refragari, et siquid
aliud huiusmodi est; sed sibi postremas
partes eligere, aliosque superiores exi-
stimare, neque temeraria, multoque mi-
nus dura verba proferre: non ostentatorem
esse et spectari velle, immo potius lati-
tare, humilia ut dictum est sectari, et
cum humilibus malle versari, facile con-
fiteri: amabilem non contentiosum esse
nec invidum.

Omnia igitur edocti estis tamquam
docibiles Dei; quae sunt ei placita agite.
Denique praesentem temporum conditio-
nem et infirmitatem fortiter tolerate: nam
multi aegrotatis. Cum gratiarum actione
quod datur accipite: quod et aliis indi-
getis patientia multa utimini. Estote in
cunctis perfecti, sinceri, hilari vultu,
complentes gaudium meum, ut eadem re-
gulam sequamini, in unica spe vocationis:
in Christo Iesu domino nostro: cui est
gloria cum Patre et Spiritu sancto, nunc
et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΞ΄.

Τὴν ἰδίαν φρόνησιν εἶναι μωρίαν.

PATRES MEI ET FRATRES AC TEKNA,

Ἐλλιπής ἐστὶν ὁ λόγος πρὸς τὴν ταπεινήν ἡμῶν πρόθεσιν· ὅτι ἡ μὲν πολλὰ ἐπιφέρει, ὁ δὲ στενὸς ὢν, ἐπ' ὀλίγον τι καὶ κατὰ μικρὸν διαγορεύει τὰ διανοήματα. Οὐ τοίνυν διὰ τοῦτο καταναρκήσομεν, οὐδὲ ἀμελήσομεν τοῦ ἐπιμελητικοῦ καθήκοντος· ἀλλὰ νύξομεν καὶ ἑαυτοὺς ἐπεγείρομεν, τὰ τῆς δυνάμεως ἡμῶν προϊᾶσθαι· οἶδα δὲ ὅτι καὶ αὐτοὶ εὐαίσθητοι ὄντες καὶ συνειδισμένοι τὰς ἀκοάς, ἐξ ὀλίγων ἀρκεσθήσεσθε, τὰ πολλὰ ἀφ' ἑαυτῶν συνεισφέροντες. Ἀνα τοίνυν τὸ ὄμμα τῆς διανοίας, τέκνα· ὥδε γάρ εἰμι λέγων, καὶ τὸν τοῦ μακαρίου ἐκείνου πατρὸς ἀοίδιμον λόγον ἐπιφῶμεν. Ἀρσένιε δι' ὃ ἐξῆλθες διὰ τοιγαροῦν ἐξῆλθομεν καὶ ἐληλύθαμεν ἐνταῦθα, τέκνα, κατανοοῦντες καὶ ἐρευνῶντες, μὴ πεσώμεθα· διὰ τοῦτο δὲ πάντως, ἵνα θεὸν κτησώμεθα, ἵνα βασιλείαν οὐρανῶν κληρονομήσωμεν, ἵνα υἱοὶ ὑψίστου χρηματίσωμεν· ἵνα μηκέτι ὦμεν σὰρξ καὶ αἷμα, ἀ οὐ κληρονομή· βασιλείαν οὐρανῶν· ἀλλ' ὅλοι θεοειδεῖς καὶ πνευματικοὶ πατέρα καὶ μητέρα μὴ καλέσητε ἐπὶ τῆς γῆς φησὶν ὁ κύριος· εἷς γὰρ ἐστὶν ὑμῶν πατήρ καὶ διδάσκαλος· Ταῦτα δὲ μοι εἴρηται, ἵνα μὴ ἀναμνημονεύωμεν καὶ λυπώμεθα ἐν ταῖς τυχοῦσιν ἀκοαῖς· καὶ ὅτι οὕτως δὲ καὶ τοιῶσδε διαφέρεται ὁ γεννήτωρ ἢ ἡ τεκοῦσα ἢ ὁ σύναιμος· κλήσει ἁγία κέκληκεν ὑμᾶς ὁ θεὸς κατὰ τὴν κλήσιν αὐτοῦ τὴν ἐπουράνιον.

Διαμείνωμεν, ἀδελφοὶ ἡγαπημένοι· ἐβεβαιώθητε, ἐστηρίχθητε, ἐδυναμώθητε ἐλευκάνθητε ὡς χιών τῇ ἀγγελικῇ καὶ καθαρᾷ ὑμῶν πολιτείᾳ· καὶ τολμᾷ εἰπεῖν, φωστήρες ἐστέ ἐν τῇ βασιλευσούσῃ πόλει, οὐ μόνον τοῖς ἐν κόσμῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ὁμοσχήμοις τῇ καλλίστῃ ἐπιτηδεύματι τῆς ἀγωγῆς ὑμῶν, καὶ

SERMO LXV.

Proprium sensum esse stultitiam.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Humilem voluntatem meam verba destituunt; quia illa quidem multa volutat, haec autem exiles et paucos, lentosque proferunt conceptus. Non ideo tamen otiamur, neque debitum officium omittemus; sed stimulabimus, et quicquid vires ferunt, conabimur agere. Scio autem vos quoque pro vestro acumine, et audiendi consuetudine, pauci fore contentos, et paleraque per vos ipsos collaturos. Sursum itaque mentis oculum, filii. Heic enim adsto loquens, et beati illius patris nostri celebratum dictum pronuncio: — Arseni, ad quid venisti? — Quaere cur mundo excesserimus atque huc venerimus, filii, considerantes, scrutantes et perseverantes, ne excidamus: ideo prorsus ut Deum possideamus, ut regnum coelorum obtineamus, ut filii, Altissimi simus, ne ulterius caro videamur et sanguis, quae regnum Dei non possidebunt; sed toti Deo similes et spiritales; Patrem et matrem ne vocetis super terram, ait Dominus; unus est enim pater vester atque magister. Haec a me dicta sunt, ne obliviscamur et inaudientes quae eveniunt, contristamur: et quia sic taliterque differt pater et mater et consanguineus: ideo divina appellatione nominavit vos Deus secundum coelestem vocationem suam.

Perseveremus, fratres carissimi, solidamini, et firmamini, viribus angeamini: dealbamini sicut nix, in angelica puraque vestra conversatione. Immo audeo dicere: luminaria estis in urbe regia, non mundanis tantum, verum etiam schematicis sociis, pulcherrimo vitae vestrae

τῇ πατρομοίῳ ἀρχαιοτάτῃ ἐπιζηλώσει, καὶ γε μακαρίζεσθε ὑπὸ πολλῶν, καὶ νεόκτιστόν τι ἐστὶ σὺν ἄγῳ καὶ καινότητον ἄθροισμα παρὰ τὴν παροῦσαν γενεάν καὶ ἀκούμενοι, καὶ ὁρώμενοι. Ἀλλ' οὐκ ἔμὸν τὸ κατόρθωμα τῆς ὁῦς ὑμετέρας πρὸς θεόν, εἰλικρινοῦς ἐπιποθήσεως. Ἀρκντες οὖν ἤρατε τὸν σταυρὸν τοῦ κυρίου, καὶ οὐ παικτῶς καὶ ἐπιπλάστως αὐτῷ ἀκολουθεῖτε κόσμῳ καὶ αὐτῷ μεμερισμένοι· ἀλλὰ τὸ πᾶν ἀνεθήκατε καὶ ἀφιέρωσατε τῷ πνεύματι καὶ συνήχθητε καὶ συνωμολογήθητε πρὸς τὴν ταπεινώσιν ἡμῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ὥς οὐκ ἂν ὁστοῦν πρὸς ὁστοῦν ἐνὸς τινὸς καὶ ὁλοκλήρου σώματος· καὶ ἐπὶ πᾶσι ψυχὴ μία, ὅτι καὶ ἓν θέλημα. Ἀγωνίζεσθε· λοιπὸν, ὧ τέκνα, τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεσθε· καὶ διατελεῖτε τὸν δρόμον ὑμῶν φέροντες τὰ συμπίπτοντα· γενναίως εὐφραίνόμενοι καὶ κουφίζόμενοι, τοῖς ἐλπιζομένοις ἀγαθοῖς. Πνεύματα πολλὰ τῆς πονηρίας προσήρῃσουσι, προσπαίουσιν ἐνδοθεν καὶ ἐξωθεν· Ἐκ γὰρ τῆς ψυχῆς, φησὶν, ἐξέρχονται διαλογισμοὶ πονηροὶ, πορνεῖαι, μοιχεῖαι, φόνοι καὶ τὰ ὅμοια. Πρὸς τὰς πνεύσεις τὰ ἰστία τῆς ψυχῆς ἀναπετάσωμεν, ἐξουρίας πλεῖν· ἀλλὰ μὴ κατὰ ποδὸς συναρπασθῆναι εἰς κίνδυνον· βράχην καὶ ὑφαλοὶ πέτραι οὐ μόνον ἢ ἄγνοια, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνεξήγητος ἐπίκρυψις· τοὺς προῶδηλωμένους καὶ βλαπτικοὺς τόπους φυλάττεσθε εὖ μάλα, ἐφ' οἷς τίς προσήρῃσεται καὶ προσαπόλλεται δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ μὴ προσδιτέον, τὴν δὲ μέσσην καὶ βασιλικὴν ὁδόν. Διὰ τοῦτο μήτε νοθεῖς ὦμεν πρὸς τὸ καλὸν ὥσπερ τι ναρκῶδες κίνημα, μηδ' αὖ διὰ θερμότητος ἀλόγου πόρρω τῆς νύσσης θέωμεν· δεξιῷ δεξιότερον ἐξευρίσκοντες καὶ ἀγαπῶμεν φαίνεσθαι τῶν ἄλλων κρείττους. Καὶ οἰήσει περιπειρόμενοι καὶ τὸ προφητικὸν οὐαὶ κληρονομοῦντες τῆς ταυτοσυνεσίας καὶ ταυτεπιστήμης. Σὺ οὖν τοίνυν ὦ ἄνθρωπε, φεῦγε τὴν ἀμφίερημον πλάνην καὶ ὀφθαλμὸν ἔχων, μὴ ζητεῖ ἄλλοθεν ἐμβλέπειν καὶ ὁδηγὸν κεκτημένος μὴ σπούδαζε παρατρέχειν· ἐνεχθήσῃ γὰρ ἀμφοτέρωθεν εἰς βάραθρον ἀπωλείας.

tenore, patrum imitatione et antiquissimo zelo, beatique etiam a multis dicimini: et novellus quidam coetus ac recentissima congregatio, in praesenti aetate, vocamini, et apparetis. Sed non meum meritum hoc est, sed vestri in Deum sincerissimi amoris. Alacriter ergo crucem Domini sumite, et non ioculariter et simulate ipsum sequimini, et ipsum mundum pariter participantes: cuncta ei dedicastis et consecrastis in in Spiritu, et congregati estis simulque professi· coram humilitate mea vobisque invicem, tamquam os ad os unius eiusdemque, corporis, atque in primis una voluntas. Reliquum est ut certetis, filii, bonum vestrum certamen, fortiter quae eveniunt ferentes, laeti et alleviati speratis bonis. Multi iniquitatis spiritus irruunt, pulsant intus forisque; etenim ex anima, inquit, proveniunt pravae cogitationes, fornicationes, adulteria, homicidia, et similia. Animae carbasa flatus expandamus, qui secundi sunt, non iis, qui contra in periculum deferunt. Brevia et sub mari latentia saxa sunt, non inscitia tantum, verum etiam confessionis taciturnitas. Significatos vobis noxios locos apprime vitate, ubi quis tentari solet et perire. Dextera vel sinistra ne ulterius sit; sed media vel regalis via. Propterea nec quasi torpido metu segnes simus ad bonum, neque vicissim inconsulto fervore extra orbitam excurramus, dum dextro dexterius quaerentes, studemus coeteris videri meliores, quam nobismet ipsi sapientes atque prudentes, et praesumptione correpti propheticum vae haereditemus. Tu ergo, homo, fuge praecipitem errorem, et oculo utens cave aliunde spectare: et ducem nactus, ne velis praecurrere: etenim utroque ex latere in perditionis barathrum incidēs.

Εμοὶ τοίνυν τὸ λαλεῖν, τέκνα, καὶ ὑπομιμνήσκαι πρόσσεστιν ὑμῖν δὲ τὸ ἀσφαλές, εἴπερ προσέχετε καὶ μὴ ἐξήτε λέγειν, ὅτι ἰδοὺ πάλιν ὁ λόγος καὶ φλύαρος περιττολογεῖ τῷ συνεχεῖ της ὑπομνήσεως καὶ τη ταυτολογία πλήττων ἡμᾶς. Οὐ τοίνυν παύσομαι εὐκαιρῶς ἀκαίρως ἐλέγχων, παραχαλῶν, νοουθετῶν· εἴγε ἄρα καὶ καταξιωθῶ τὸ ἀποστολικὸν πληρῶσαι ὥς ἂν ἐμπνέω· ἄλλως τε καὶ τὸ τῆς σιωπῆς φοβερὸν κῆρυμα τὸ ὅσον εἰς δύναμιν ἀποσκευαζόμενος· ἀλλ' εὖ οἶδα ὅτι καὶ προσκόψετε μᾶλλον, καὶ οἱ καλοὶ καλλιωτέρας, καὶ οἱ χρομαλοὶ διαναστικωτέρας, καὶ οἱ πάντες εὖ πρακτοῦντες σωτηρώμεθα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃ ἡ θόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΣ'.

Ζωὴν δι' αἰώνιον ἀλλεῖν ἐνθάδε.

TEKNA KAI ADELFOI KAI PATERES,

Εἰ καὶ κατὰ παράδοσιν πατρικὴν ἡ κατήχησις ἡμῶν γίνεται, ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει· ἐκείνων μὲν γὰρ ὁ λόγος διὰ τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἐνεργούμενος, ἐξηχῆτο καὶ ἠνωτίζετο εἰς τὰ βάθη τῆς καρδίας τῶν ἀκουόντων· οὗ πολὺς ἦν ὁ καρπὸς τοῦ πνεύματος καὶ ἡ ἐπίδοσις· ἡμῶν δὲ τῶν ἀναξίων ἡ φωνὴ ἄτε ὥς ἀπὸ καρδίας ῥυπαρᾶς ἐξιοῦσα, καὶ ἐρημίας ἔργων, ἰσχνὴ τίς ἐστι καὶ ἀδύναμος, μὴ φθάνουσα διεγείρειν τὴν τιμιότητα ὑμῶν. Οὕτως εὐχαριστῶ καὶ ὑπερευχαριστῶ, ὅτι οὐ κατὰ τὸ εὐτελές τοῦ λόγου ἡμῶν· ἀλλὰ κατὰ τὸ θερμότατον τῆς ἐπὶ θεὸν ἀγάπης ἡμῶν. ἡμέραν ἐξ ἡμέρας ἔργον ποιῶσθε καὶ σπουδὴν τοῦ περιπατῆσαι κατὰ τὸ εὐάρεστον τῷ κυρίῳ. Ναὶ, ναὶ, τέκνα μου πορεύθητε πεποιθότες, καὶ εἰς τοῦ ἐνὸς εἰς παροξυσμὸν ἀγάπης κατανοοῦντες ἑαυτοὺς· μὴ παύεσθε εὐλαβούμενοι, χρηστευόμενοι, ἀγωνιζόμενοι, ἐγ-

Meum est igitur loqui, filii, et comonefacere: vobis autem tutum erit si attenderitis. Neque vobis licet dicere: en iterum garrulus et nugator supervacanea loquitur: perpetua suae adorationis repetitione nos obtundes. At ego non desinam opportunaē importune arguens, obsecrans, monens. Si certe dignus fuero apostolicum dictum exequi, quoad spiravero: aliunde etiam silentii tremendam damnationem, quantum potero, avverrun-cans. Scio tamen vos aliquid utilitatis capturos: nam egregii fient meliores, infimi autem erectiores, omnesque recte agentes salvabimur in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXVI.

Propter aeternam vitam hic dimicare.

FILII ET FRATRES AC PATRES.

Quamquam iuxta patrum traditionem fit a me catechesis, non eodem tamen modo; illorum enim sermo, bonis actibus cooperantibus, ab aure in profundum audientium personabat: cuius multus erat spiritalis fructus et incrementum. Mei vero indigni vox, utpote de immundo corde manans, et de penuria operum, exilis quodammodo est et impotens, neque valet excitare reverentias vestras. Nihilominus, gratias plurimas, ago quod non secundum sermonis mei vilitatem, sed pro ferventissima vestra erga Deum dilectione de die in diem operamini ac satagitis iuxta Domini beneplacitum ambulare. Utique omnino, filii mei, pergite cum fiducia, et alius alterum ad incitamentum caritatis contempletur. Perseverate pii, boni, pugnaces, continentes, iis

κρατευόμενοι στοιχοῦντες τοῖς διδομένοις φέροντες τὰ πάροντα, νηστεῖαν, ὀλιγοδείαν, σταθμητικὸν ἄρτον, τὸ μικρὸν πόμα τοῦ οἴνου. τὸ κοπῶδες τοῦ ἔργου, τὴν τοῦ κανόνος ἀπαρρολειψίαν, τὴν ταχίστην ἐξανάστασιν καὶ παράστασιν, τὴν ὑπομονὴν μέχρι τέλους τῆς λειτουργίας· καὶ μέντοι, καὶ ταῦτα τὴν ἀδελφοῦ πρόσπληξιν, τὴν τοῦ οἰκονομοῦντος παραΰεώρησιν· οὐ γὰρ πρὸς τὴν τοῦ παντὸς θέλησιν ἐπιφθάνει ἡ διοίκησις, τὴν ἄλλου προτίμησιν ἢ ὑπερανάβασιν· γίνεται γὰρ κατὰ πολλοὺς τοὺς τρόπους, τὸν τῶν ἰδίων ἀπομακρίσμον, καὶ τὸ μὴ ἐθέλειν παραβάλλειν εἰς τοὺς πατρικοὺς οἴκους, τὸ στιχολογητικόν, τὸ πρᾶον, τὸ ἀνέξικακον, τὸ ἀγόγγυστον· γογγύσει γάρ τις, ἁμαρτία αὐτῷ φησιν.

Ἰδοὺ τὰ ἄθλα, τὰ σκάμματα τῶν ὑποτακτικῶν, ἐν τούτοις τὸ μαρτύριον· ἀντὶ πυρὸς καὶ ὀδελίσκου καὶ ἀρτεμβόλων καὶ τροχῶν καὶ καταπελτῶν καὶ ξιφῶν καὶ σταυροῦ τὰ εἰρημένα καὶ ῥηθησόμενα, ὕβρις, ἀτιμία, ἐπιτίμια, παραστάσιμον, ξηροφαγία, τῆξις σαρκὸς, ἐξ ἐγκρατείας βία, ὑπομονή, εὐτελεία ἱματίου, ὑποδήματος ἢ σκεπάσματος, οὗ τινος ἄλλου τῶν κατὰ τὴν ζωὴν. Ἐπεὶ οὖν στέφανοι ἡμῖν τῆς ἀθλήσεως, μαρτυρήσωμεν κατὰ συνείδησιν, ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἀδελφοὶ καὶ συστρατιῶται, ἵνα σὺν τοῖς ἁγίοις μάρτυσιν εὐρεθσώμεθα, ἀντὶ τῆς ἐκ τούτων στενώσεως καὶ θλίψεως καὶ στενοχωρίας ἀναδιδομένης ἡμῖν ζωῆς αἰωνίου, χαρᾶς ἀνεκλαλήτου, φωτὸς ἀπροσίτου, εὐφροσύνης· Ἐνθα πάντων ἐστὶν εὐφραينوμένων ἡ κατοικία φησί. Πόλις οὖν ἡμῖν οὐ πάρεστι διὰ τῆς ἀποταγῆς, ἀλλὰ πολίται τῆς ἁνῶς Ἱερουσαλὴμ γενησόμεθα. Πατέρα κατὰ σάρκα καλεῖν οὐκ ἀνεχόμεθα· καὶ διὰ τοῦτο πατέρα τὸν κύριον ἐν τῷ αἰῶνι ἐκείνῳ εὐρήσομεν· ἄκληροι ἐπὶ γῆς ἐσμὲν, ἀλλὰ κληρὸς ἡμῖν μετὰ Χριστοῦ δοθήσεται· τὰς ἀπολαύσεις τῆς σαρκὸς ἀπεθέμεθα· ταυτασδὶ λέγω τὰς διὰ κρεῶν πολυειδῶς κατεργαζομένας· διὰ καλοσυνίας ἢ καὶ πολυοινίας ὧσων πολυάρτυτων, ἄρτων ἐξειλεγμένων, καὶ ἄλλων

quae dantur contenti, praesentia tolerantes, ieiunium, parsimoniam, demensum panem, exiguum vini potum, laborem operis, exactam regulae observantiam, summo mane consurgere et officiis interesse, patientiam usque ad liturgiae finem. Insuper et haec: fratris convicium, oeconomii neglectum, non enim ad omnium desideria pervenit administratio: alterius praelationem aut paeoccupationem. Sunt et et aliae proficiendi rationes: alienatio a suis, ad patrias aedes numquam accedere, stichologiae frequentia, mansuetudo, patientia, nulla murmuratio. Nam si quis murmurabit, inquit, peccatum ipsi imputabitur.

En certamina, en stadium hominum subditorum: in his martyrium: pro igne, et veru, et equuleo, et rotis, et catapulis, et gladiis, et cruce: quae diximus et quae dicentur; iniuria, ignominia, poena regularis, stataria praesentia, cibus uvidus, maceratio carnis ex continentia, violentia, patientia, vilitas vestium, calceorum aut bardocuculli, alterius rei cuiuslibet vitae idonea. Quoniam itaque propositae nobis coronae sunt, martyrium faciamus secundum conscientiam pro nomine domini nostri Iesu Christi, o fratres et commilitones, ut cum sanctis martyribus inveniamur; loco angustiarum, tribulationis atque pressurae, retributa nobis vita aeterna, laetitia ineffabili, luce inaccessiblei, gaudio, ubi inquit, habitatio est omnium laetantium. Civitas ergo nobis non est propter abrenunciationem, attamen supernae Hierusalem cives erimus. Patres nostros carnales appellare nolumus, ideoque patrem Dominum in illo saeculo inveniemus. Absque patrimonio in terra sumus, sed patrimonium nobis cum Christo adsignabitur. Carnis usum seposuimus (usum dico carnum mollitiei paratarum), vini item praesertim copiosi, et

ἰσχύς, καὶ ἀναστήσῃ με ἐκ τοῦ πτώματος τῶν ἁμαρτιῶν μου καὶ δώσει εἰς καταρτισμὸν τῶν ψυχῶν ὑμῶν;

Γινώσκεις δὲ ὑμᾶς βούλομαι τὸ λυπηρὸν τῆς ψυχῆς μου, ὅτι ὁ τελευτήσας ὁ ἀδελφός διὰ τὰς ἁμαρτίας μου ἀσυνείδητος παρελήθεν εὐρέθηται· γὰρ ἐν αὐτῷ ὁὕς ἀργύρια καὶ χρυσὸς τῆς ἀπανθρωπίας μου! ποῦ αὐτὸν κεκράτηκεν ὁ διάβολος; ἐν ποίᾳ ἐλπίδι ὁὕς ἀργύρια ἐλογίσατο εἶναι ἀντάξια βασιλείας οὐρανῶν; Οὐ γὰρ εἰκὴ τοῦτο παρορώ, τέκνα μου· ἀλλὰ πολὺς εἰμι περὶ τὸ πρᾶγμα κατασκευαστόμενος· καίπερ πολλάκις ἠνειχόμενον αὐτοῦ ἐμπόσωπον εἰς τὰ τοιαῦτα ὀβολόν, ἢ ραφίδα, ἢ πινακίδιον, ἢ λωρίον, ἢ ῥαμματιδα ἢ ἄλλο τι ἀποκρατεῖν ἢ ἀποκρύπτειν, καὶ δι' αὐτοῦ ἀναπληροῦν ὅλον τὸν τόπον τῆς ἁμαρτίας δίκαιον ἔστι; Οὐκ ὁρᾶτε ὅτι ταῦτα ἐν τῷ ἁγίῳ Κασσιανῷ γέγραπται· Καὶ ἀναπληροῖ τὸν τόπον τῶν ἑνδεκά φησι κατὰ τὸν θεῖον Μάρκον τὸ ἐν ἁμαρτημα. Οὐπω γὰρ ἔσχεν ὁ ταπεινὸς ἐκεῖνος μίαν ψυχὴν καὶ καρδίαν, καὶ ἀποταγὴν τὸ οἰκεῖον λογιζόμενος καὶ ἔχων· ἐν γὰρ τῷ θησαυρῷ αὐτοῦ ἦν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ; ὥσπερ γὰρ τις κεκλοφώς ἐν τάλαντον χρυσοῦ, καὶ ἕνα ὀβολον πάλιν ἄλλος, ὑπεύθυνος ἐξίστου τῷ κλέμματι γεγένηται, καὶ ἂν διάφορος καὶ ἡ κλεψία καὶ ἡ τιμωρία. Οὕτω καὶ ἡ ἀποθησαύρισις ἐν τοῖς ἀποτακτικαῖς, καὶ ἐν ραφίδι εὐρεθῇ ἀναλόγως ἐντάσσεται εἰς κρῖμα παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ. Καὶ οἱμοὶ οἱμοὶ, τῷ ἁμαρτωλῷ· πῶς ὑμᾶς ὑποσκελίζει ὁ διάβολος; Τί κρίνετε; τί δίδοτε ἀποφασιν; Οὐ φοβεῖσθε φόβον μέγαν, καὶ τρέμετε δικαιοῦματα θεοῦ; Εὐξώμεθα τοίνυν ὑπὲρ αὐτοῦ, παρακαλῶ τέκνα μου, καὶ ποιήσωμεν πάντες μίαν ἐβδομάδα, κατ' ἐκάστην ἡμέραν ὑπὲρ ἐκείνου ποιῶντες τρεῖς μετανοίας καὶ τριάκοντας εὐχάς, ἵνα κύριος παραβιάσῃ τὸ ἁμαρτημα αὐτοῦ· εἰ ὅλως καὶ παραβιάσῃ· πλὴν δυνατός ἐστιν ἐπακοῦσαι τῆς δεήσεως ὑμῶν.

Καὶ ταῦτα μὲν ἐπ' ὀλίγα λελάληκα ἀρτίως, θεοῦ δὲ διδόντος λόγον ἐν ἀνοίξει τοῦ

que gratiam ad vestrarum animarum aedificationem.

Volo autem vos cognoscere animae meae afflictionem, quia frater nuper mortuus, propter peccata mea, inscio me migravit. Sunt enim inventi apud eum duo argentei. En hem inhumanitatem meam! quomodo cum coepit diabolus? Qua spe duos argenteos putavit aequi valere regno coelorum? Non enim temere rem haec volo praeterire, o fratres; sed magnopere de ea delibero: quamquam saepe tuli illum in his reum inventum. Obolum, aut acum, aut pugillares, aut ligamina, aut saturam vel aliquid aliud prehendere vel celare, et ob hoc replere totum locum peccato, an aequum est? Non videtis haec apud Cassianum scripta esse: Et implet locum, undecim, inquit secundum divum Marcum, unum peccatum. Nondum habebat miser ille unam animam et cor et abrenunciationem, dum aliquid proprium existimabat ac retinebat? Namque in thesauro eius erat anima ipsius. Sicut enim si unus furatur talentum auri, vicissimque alius unum obolum, velambo furati sunt, quamquam reapse diversum est furtum, et poena. Sic etiam thesaurizatio in abrenunciantibus, quamvis de usu agatur, merito damnatione percellitur a iusto iudice. Et heu mihi peccatori! Quomodo vos supplantat diabolus? Quid censetis? Quid respondetis? Non magno metu timetis, et perhorrescitis iudicia Dei? Oremus itaque pro eo, quaeso filii mei, et transigamus cuncti unam hebdomadam, in qua quotidie pro eo faciamus tres metanoetas, et preces triginta, ut Deus transferat peccatum eius, si omnino transferet. Verumtamen exaudire postulationem vestram potest.

Haec breviter quantum satis erat dixi. Deus autem dabit sermonem in apertione

ταπεινοῦ μου στόματος, καὶ ὑμῶν προθυ-
μουμένων ἀκούειν ἐν καιρῷ τῷ θείῳ, μὴ γὰρ
δὲ ὥς ἂν ἐμπνέωμεν, καὶ λαλήσωμεν, καὶ ὑπο-
μνήσωμεν, καὶ διδάξωμεν ὑμῶν τὰ τε παρόντα,
τὰ τε μέλλοντα, ὥς οἰοί τε ἑσμέν, ἵνα μὴ πῶ
τῇ κεντρῇ τῆς ἁμαρτίας πετόντες ὀλισθή-
σωμεν εἰς ἐσχαθρόν ἀπωλείας· μᾶλλον δὲ
ὁρῶντες τοὺς ἐκείθεν τύχωμεν τῶν ἐπαγγελμένων
ἐργῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ὃς
ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ
ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶ-
νας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΞ'.

Ἠρώσεις ἰδίαις ἐννοεῖν τὰς τῶν πέλας.

PATERES MOI KAI ADELPHOI KAI TEKNA,

Τὸ καθ' ἡμᾶς τί ἔοικεν ἄλλο ἢ καθὼς
καὶ αἱ βεῖαι ὑποβῆναι φασίν, ἢ κυβερνήτου
τόντι καὶ τρόπος; Πολλὰ οὖν εἴθε τῷ κυ-
βερνήτῃ συμβαίνειν πλέοντι τὸ μέγα τοῦτο
καὶ νοητὸν πέλαγος· πνεύσεις ἀνέμων ἦτοι
πνευμάτων ἀκαθάρτων, κυμάτων ἁλλεπαλ-
ληλαί, τάραχος καὶ κλύδων ἀκαταμάχχτος·
Ἠχοὺς γὰρ κυμάτων αὐτῆς, κατὰ τὸ φαι-
νικόν, τίς ὑποστήσεται; Καὶ οἶον ἀνυψαίνου-
σιν ἕως τῶν οὐρανῶν καὶ καταβαίνουσιν ἕως
τῶν ἀβύσσων αἱ ψυχικαὶ ὀκλάδες ἡμῶν τῶν
ταπεινῶν. Ἐπεὶ οὖν ταῦτα οὕτως ἐστ' ὅτε συμ-
βαίνει καὶ κυματίζεσθαι ἡμᾶς καὶ ἐπιπλυν-
ξιν τὸ ὕδωρ καὶ διατινάσσεσθαι τὸ πλοῖον
καὶ διαρρήγνυσθαι σχοίνους καὶ φέρεσθαι
κατὰ βράχους, οὐκ ἀθυμητέον ἐν τούτῳ, εἰ
καὶ ἀθυμητέον, ἀλλ' οὖν οὐδὲ ἀρετέον· ἀλλ'
ἔτι μᾶλλον καὶ νεανικῶς διεγερτέον ἐν ᾧ καὶ
ἡ δοκιμὴ τοῦ κυβερνήτου, καὶ τῆς περισώ-
σεως τὸ χάρισμα. Ἐπεὶ εἰ πρὸς τὰς ἀντιπνεύ-
σεις τῶν πνευμάτων καὶ τὰς εἰσκλύσεις τῶν
ὕδατων καὶ τὰς εὐμεταπτώτους τῶν πορι-
σμάτων ἡμεῖς, ὡς ἡμεῖς, ὁ κυβερνήτης καὶ
καταπέσῃ τῷ λογισμῷ, μέχρι καὶ φωνῆς καὶ
εἶδους προσωπικοῦ αὐτῷ τε πρώτῳ, ἔπειτα

humilis oris mei, si vos studiose audietis
tempore congruo. Certe quamdiu spira-
bimus, disseremus et commentabimus et
docebimus vos praesentia et futura, prout
potuerimus, ne unquam stimulo peccati
compuncti procumbentes in barathrum
perditionis delabamur: sed potius rectâ
incedentes promissa bona adsequamur;
in Christo Iesu domino nostro; cui est
gloria cum Patre et Spiritu sancto, nunc et
semper, et in saecula saeculorum, Amen.

SERMO LXVII.

*Lapsus proprios aestimare,
qui sunt proximi.*

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII.

Officium meum quid aliud esse vide-
tur, prout etiam divina monita aiunt,
nisi nautici gubernatoris gradus quidam
et mos? Multa igitur solent gubernatori
contingere vasto hoc intellectuali pelago
naviganti, flatus ventorum vel spirituum
impurorum; fluctus continui, turbatio et
procella insuperabilis: Sonum enim flu-
ctuum, eius inquit psalmus, quis susti-
nebit? et qualiter ascendunt usque ad coe-
lum, et usque in abyssum descendunt ani-
males miserorum hominum naves. Quan-
doquidem ergo ita usuvenit, nos fluctuare
et undis obrui, et quassari navim, et
dirumpi rudentes, et in brevia deferri:
non est despondendus ob hoc animus,
etsi valde timendum; non est desperandum,
non tamen de strenuitate remittendum;
sed magis adhuc viriliter consurgendum;
in quo et gubernator facit sui experi-
mentum, et salutis miraculum extat. Quia
si ad ventorum flatus, ad aquarum irrup-
tiones, et motuum volubilitates laboret
vertigine gubernator et mente concidat,
idque voce et vultus habitu ostendat, pri-

Καὶ ἵνα μὴ μακρύνω τὸν λόγον διὰ τὸ βραχυμερὲς τῆς νυκτός τὰ πάντα κατέχετε, ἀπὸ παντός ἔργου πονηροῦ ἀπέχεσθε ἐν Ἀριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΕΨ'.

Στείβειν ἀτραπὸν τὴν μέσην, μονωτάτην.

PATRES MEI ET ADEPHOI KAI TEKNA,

Εξ ἀποστολικῆς προσφωνήσεως ἀπαρξομαι ὑμῖν τῆς παρουσίας κατηχήσεως. Χαίρετε ἐν κυρίῳ πάντοτε. Καὶ ἵνα τί γὰρ μὴ χαρᾶς ἔμπλεοι ἐστέ καὶ γεγηθότες πορεύεσθε· ὅτι ἡξιώθητε ἐν τῷ εὐαγγελικῷ σχήματι τούτῳ προληφθῆναι ὑπὸ τῆς προγνωστικῆς καὶ προοριστικῆς κλήσεως τοῦ πάντα ἐν τῇ ἑαυτοῦ σοφίᾳ διοικοῦντος Θεοῦ; Καὶ ἀρτίως ἐν μετεώρῳ τινὶ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας καθήμενοι περιωπὴ ἀποβλέπετε πρὸς τὰ τῶν ἀνθρώπων ταπεινὰ καὶ χαμαιζήλα, καὶ ὡς ἐν θαλάσῃ κλυδωνιζόμενα, ἄλλοτε καὶ ἄλλως ὑπὸ τῆς φερόμενης τῶν πραγμάτων ἀστάτου κινήσεως μεταφερόμενα. Οὐδὲν οὖν ἐπίμονον, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ἔχεται καταστάσεως, ὡς ὁρᾷτε· ἀλλὰ καὶ βασιλεῖς μεταλλάσσονται, καὶ ἄρχοντες πίπτουσι, καὶ οἱ κρατοῦντες θυνάσται γῆς, ὡς ἄνθρωποι ἀποθνήσκουσι· οἱ τε ἐγγαμιζόμενοι ὡς μικρόν τι καὶ διαζεύγνυνται, ἀφιέμενοι καὶ ἀφιέντες· τὸ κάλλος εὐμάραντον, ἡ νεότης εὐπαράκομιτος, ἡ ἀπόλαυσις εὐδιάβατος, ὁ πλοῦτος διαρρύϊσκόμενος, καὶ πᾶσα κτηματικὴ κατάσχεσις ὡς σκιὰ ὄνειροπολοῦσα τοῖς κατέχειν νομίζουσιν ἀφίσταται. Θρῆνος καὶ κοπετός ἐν ταῖς ἀποτυχίαις καὶ δυσπραγίαις τῶν ἐπικήρων· ἀθυμία καὶ ἀπόγνωσις ἐπὶ τῇ τῶν ἐφετῶν ἀπολειψίᾳ, δρόμος καὶ ἀγὼν ἀσπονδός ἐν τοῖς εἰκῇ καὶ μάτην σπουδαζομένοις· ἢ δι' ἐπιτυχίαν γαμικὴν, ἢ δι' ἄξιαν ἀρχοντικὴν, ἢ διὰ κτήσιν χρηματικὴν, ἢ διὰ νίκος ἐπισφαλές, ἢ διὰ ζήλον

mala operatione abstinete in Christo Iesu domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXVIII.

Gradit via media prorsusque sola.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Ab apostolica adlocutione initium huius catecheseos faciam: Gaudete in Domino semper. Quid ni enim gaudio redundetis, laetitiasque incedatis; quoniam digni fuistis ad hoc evangelium schema adsumi a provida et praedestinante vocatione illius, qui omnia sapientia administrat, Dei? Et nunc in sublimi quadam excelsae vitae sedentes specula, despicitis res hominum humiles et humi repentes, et quasi in mari hac illac fluctuantes, et ab inconstanti eventuum motu agitatae. Nihil ergo stabile, nihil in eodem statu permanet, ut videtis. Sed et reges mutantur, et principes decidunt, et potentes terrae dynastes, utpote homines, moriuntur. Item connubio iuncti, paulo post seiunguntur, derelicti et dereliquentes. Pulchritudo facile marcescit, iuventus fugax, oblectatio transitoria, opes fluxae, et possessio quaelibet, ut umbra, ut somnium ab iis, qui tenere putant, avolat. Lamentatio et luctus in adversis casibus et temporalium rerum detrimentis anxietas et desperatio in rerum desideratorum defectu: cursus et certamen in rebus frustra ac temere desideratis vel ob nuptias consequendas, vel magistratus dignitatem, vel ob facultatum adeptionem, aut ob periculosam rixam, aut ob proximi alicuius aemulationem, aut ob

πλησιαστικόν, ἢ διὰ φθόνου ἐριστικόν, ἢ δι' ἐλλυμένην καὶ φθοροποιὸν ἡδονήν· καὶ οὐθενὶ σχεδὸν ἐν τοῖς ἐστῶσι καὶ μένουσι τὸ πυπτικόν· ἀλλὰ συμφράζεται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον καὶ ἐξίσταται ἐν τῇ τοῦ βίου ἀπάτῃ καὶ ἐν τῇ ἀμελετήτῃ τοῦ θανάτου φθάζεται· ὁ ἐλευνὸς ἄνθρωπος, μᾶλλον δὲ ὁ λογικὸς καὶ θεοείκελος, ὡς ἄλογον καὶ ὡς πρόβατον ἐπὶ σφαγὴν παρερχόμενον.

Τὰ παραυτίκα οὐχ οὕτως ἐστὶ τέκνα· Οἶδ' ὅτι συμφήσετέ μοι· οὐ κατακριτικῶς, ἀλλὰ διαγνωστικῶς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων κατασκεπτόμενοι. Ὑμεῖς δὲ ὡς πῶς καὶ ποῦ ἐκλήθητε, ἀδελφοὶ μου, καὶ πῶς ἀνήλθετε εἰς τὸ ὄρος τοῦ κυρίου, καὶ πῶς θεωρεῖτε τὰ ἐξαίσιμα τῆς οὐρανόου διαγωγῆς; Ἐχετε οὖν καύχημα πρὸς τὸν Θεὸν μετὰ τούτων, καὶ τὸ λέγειν, ὅτι ἔνεκέν σου καὶ τοῦ εὐαγγελίου σου κατελίπομεν μητέρα καὶ πατέρα, ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφάς, γυναῖκα, τέκνα, συγγενεῖς, φίλους, πάντα τὰ περὶ σάρκα καὶ κόσμον καὶ τὰ τοῦ κοσμοκράτορος. Ο ἀναγαγὼν ἡμᾶς Θεὸς εἰς τὴν περιωπὴν ταύτην κρατύνοι καὶ βεβαιώσῃ ἐπὶ τὸ ποιεῖν αὐτοῦ τὸ εὐάρεστον πάντοτε ἐν ὁσιότητι καὶ δικαιοσύνῃ. Βλέπετε γὰρ, τέκνα μου, τὴν κλήσιν οἷα καὶ πηλίκη καὶ βλέψατε καὶ ἐχνηλατήσατε τὰς ὁδοὺς τῶν ἐν αὐτῇ περιπατησάντων ἁγίων πατέρων ἡμῶν. Ἀντὶ γῆς οὐρανὸς ἡμῖν πρόκειται, ἀντὶ γονέων ὁ Θεὸς πρῶτος καὶ ἀληθινὸς πατήρ, ἀντὶ συγγόνων οἱ συνασκηταὶ καὶ πνευματογέννητοι ἀδελφοὶ, ἀντὶ φίλων οἱ ἡσώματα καὶ θεοειδεῖς ἄγγελοι, ἀντὶ θησαυρῶν πολλῶν ὁ πλοῦτος τῶν ἀρετῶν, ἀντὶ ὑψηλῶν ἀξιωματίων ἡ μεγάλη καὶ ἀτελεύτητος καὶ ἀνεκδιήγητος βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἀντὶ φιληδονίας πορνικῆς ἡ γλυκεῖα καὶ ἀκόρεστος ἀπάθεια, ἀντὶ γαυρισμοῦ ἥππων καὶ περισυίας παντοίας τὰ ἀπερινόητα καὶ ἀφραστα ἀγαθὰ. Φοβήθητε οὖν τὸν μόνον ζῶντα Θεόν, τέκνα μου, συμφράξατε ἑαυτοὺς καὶ θωρακίσασθε πνευματικῶς, καὶ ὀπλοφορήσατε ἐντολικῶς, καὶ ἀναλάβετε τὴν μάχαιραν τοῦ Πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ,

contentiosam invidiam, aut denique ob perditam et exitiosam voluptatem. Nemoque fere de rebus stabilibus et duraturis luctatur; sed alter alterius calamitatem deplorat, et in vitae vanitate insanit; atque ita sine mortis meditatione praeterit miserandus homo, vel potius rationalis ille et Deo similis, tamquam iumentum aut ovis ad caedem ducta.

Nonne praesentia huiusmodi sunt? Utique adsentiat mihi, non damnatorio sed discretivo iudicio rerum naturam considerantes. Vos vero quomodo et quando vocati fuistis, fratres mei, et in montem Domini ascenditis, quomodo exinvia coelestis huius vitae generis contemplamini? Gloriarī igitur per haec potestis apud Dominum ac dicere: Propter te evangeliumque tuum dereliquimus matrem, et patrem, fratres et sorores, uxorem, liberos, cognatos, amicos, carnalia et mundana omnia, et quae sunt mundi rectoris. Qui vos adduxit Deus ad hanc speculam, confirmet atque stabiliat in eius beneplacito semper faciendo cum sanctitate atque iustitia. Cernitis enim, filii mei, quae et quanta sit vestra vocatio: curate igitur, ut presse sectemini vias, in quibus secundum illam sancti patres nostri gressi sunt. Pro terra coelum vobis propositum est: pro parentibus, Deus primus verusque pater: pro consanguineis, vitae asceticae socii spiritusque geniti fratres: pro amicis, incorporei Deoque similes angeli: pro lautis copiis, virtutum divitiae; pro dignitatibus celsis, magnum immortale et ineffabile coelorum regnum; pro meretricia voluptate, dulcis et insatiabilis perturbationum vacuitas; iactatione equorum aut quarumvis copiarum nec verbis nec mente comprehendenda bona. Timete ergo solum viventem Deum, filii mei, communitē vos, et spiritali lorica induite, et Dei mandatis armamini. Su-

καὶ καταβιβάζασθε τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας, ἵνα λαβήτε μετὰ τοῦ ἁγίου Παύλου· Τὸν ἁγῶνα τὸν καλὸν ἠγωνισάμεθα, τὸν ὁρόμον τετελέκαμεν, τὴν πίστιν τετήρηκαμεν, λοιπὸν ἀπόκειται ἡμῖν ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει ἡμῖν ὁ κύριος ὁ δικαίος κριτὴς ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. Αναβαίνουσιν ἕως τῶν οὐρανῶν, ὥς φησιν ὁ ψάλλων, καὶ καταβαίνουσιν ἕως τῶν ἀβύσσων. Τοῦτο δὲ ἡμεῖς ἐκλαδόμεθα ψυχικῶς. Ἔστι δὲ πως ἡ κατὰ μικρὸν κατόρθωσις· ἀνίστι γὰρ τις εἰς ἀκρότητα τῆς ἀρετῆς, καὶ δια τῆς ἀμελείας κάτεισιν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας.

Τίνα δὲ τὰ αἷτια, ὑμεῖς ἀποκριθῆτε ὧν καὶ ἡ γνῶσις, τὰ μὲν δεξιὰ ἡ χριστομίμητος ὑπακοή, ἡ θεοσύζευκτος ταπεινοφροσύνη, τὸ ἀπέριπρον, τὸ ἀφιλόπρῳτον, τὸ ἀφιλένδεικτον, τὸ ἀπλούστατον, τὸ ἀχαιρέκακον, τὸ ἀφιλότιμον, τὸ ἀγγελίαστον, τὸ ἀκαύχητον, τὸ ἀναπόμπευτον τῆς προτέρας τοῦ βίου διαγωγῆς· ὥς ὅτι ἐγώ, φησι, ἤμην τοῦ θεῖνος· καὶ τάδε μοι ὑπῆρχε, καὶ τοιῶσδε διεπραξάμην. Ὡς τῆς αἰσχύνης· ἐν οἷς εἶδει ἐγκαλύπτεσθαι, ἐν τούτοις ἡρακίζεται, μὴ εἰδῶς τὸ θεομίμητον αὐτοῦ ἕξιμα. Προσθήσω δὲ τοῖς προλεχθεῖσι ἐπαγόμενος καὶ τὸ σύννουν καὶ εὐκατάμικτον εἰς τὴν ἀδελφότητα, καὶ τὸ εὐαπολόγητον καὶ προσκεκυφὸς τῶν αὐχένων καὶ τῆς κεφαλῆς. Οἱ μὲν γὰρ εἰσι ὥς ἱέρακες ἀνατεινόμενοι. Ἀλλ' ὦ τῆς αἰσχυροσύνης μετὰ τούτων καὶ τῶν βλεφάρων κάτω νενευκὸς καὶ τὸ ἀπερίκλυστον τῆς χειρὸς καὶ τοῦ ποδὸς, τὸ ἡμελημένον καὶ ῥυπῶδες τῆς ἐσθῆτος, καὶ πρό γε πάντων καὶ μετὰ πάντων, τὸ ἐξαγγελτικὸν κατὰ πᾶσαν κίνησιν τῆς ψυχῆς. Καὶ ἵνα μὴ μακρὰν ἀποτείνοιμι λόγον, καὶ ὅσα τῆς αὐτῆς ἔχετε δυνάμειως ἀρισταιῶν. Τὰ δὲ εὐάνυμα ἡ τοῦ θεοῦ ἀφοβία, οὗ δὲ φόβος θεοῦ ἀπολείπεται, ἐκεῖ πᾶσα πικρία καὶ θυμὸς καὶ βλασφημία, κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ τὰ ἀκόλουθα τούτων, ὀγκότης φρονήματος, οἰδησμὸς προσώπου, ἐκστροφή ὀφθαλμῶν, διά-

mite gladium spiritus, qui est verbum Dei, et debellate rectores tenebrarum huius saeculi et malitiae spiritus; ut cum divo Paulo dicatis: Bonum certamen certavimus, cursum consummavimus, fidem servavimus; de reliquo reposita est nobis iustitiae corona, quam reddet nobis Dominus iustus index illa die. Ascendunt usque in coelos, ut ait psalmus, et descendunt usque ad abyssos. Hoc nos spiritualiter formidemus. Contingit enim ut lenta quaedam emendatio usque ad apicem virtutis perveniat; secus autem negligentia usque ad barathrum perditionis.

Quaenam vero causae sint, vos mihi respondete, qui probe cognoscitis. Bonae quidem, Christi imitatrix obedientia, Deo copulans humilitas, pompae ostentationis primatus famaeque neglectus, simplicitas, nulla mala gaudia, nulla ambitio, nihil ridiculare, nihil gloriabundum, nihil quod ad priorem vitam revocet: verbi gratia quod ego tali viro sim progenitus: et quod talia possederim; et quod hoc vel illud egerim. Oh pudor! in quibus latere debuerat, in eis gloriatur: quia Dei imitatricem dignitatem suam ignorat! Addam praedictis etiam gravitatem, affabilitatem cum fratribus, et ut simus excusando faciles, collumque et caput inclinando. Nam quidam sunt ut vultures rigidi; quod est insigne vituperium. Propterea supercilia deorsum spectent, manusque et pedis illuvies sit, itemque vestimenti neglectus; et cum his et ante omnia confessio omnium animae motuum; et ne nimis sermonem producam, quicquid in eodem hoc genere optimum est. Malae autem causae sunt divini timoris defectus, namque ubi timor Dei desideratur, ibi omnis acerbitas et blasphemia, ut ait apostolus, et his consentanea, mentis tumor, buccarum inflatio, oculorum distorsio, narium

νοῖξες μυκτῆρων, δῆσις βλεφάρων, τριχὸς ἀνα-
πηδησμοῦ, ὥσπερ τινὰς ἔστιν, ὅτε ἐκ τῶν ἐμῶν
ἁμαρτιῶν ὅρω καθάπερ σῶας διαστρεφόμε-
νους ἐν μέσῳ τῆς ἀδελφότητος ἀνακατα-
σαντας τῶν πρὸς θεὸν συνθηκῶν καὶ τῶν
φρικτῶν ὑποσχέσεων, καὶ τὸ μᾶλλον ἀπαντᾶν
προβερὸν ἡμῖν κριτήριον.

Ὡ ἀνόητοι, καὶ βραδεῖς τῇ καρδίᾳ τοῦ μὴ
συνιέναι, ἐφ' οἷς διεαλλήσαμεν τὸ πρότερον,
καὶ οἷα συνεταξάμεθα ἀσπάζεσθαι. Οὐχὶ
ταῦτα καθωμολογησάμεθα διψῆν καὶ πινῆν,
γυμνητεῦν καὶ μυκτηρίζεσθαι καὶ χλευά-
ζεσθαι καὶ λογχεύεσθαι καὶ ἀποθνήσκειν;
Καὶ ποῦ, μάταιε καὶ ὁμοίέ μου, ὅτι πρὸς ταῦτα
ἐκ μικρῶν συμβάσεων ἀνατρέπη. Διὰ τοῦτο
ἤκατε πάντες εἰς διαλογισμὸν· συνέλθετε εἰς
φόβον θεοῦ καὶ μὴ, ὡς ἀπειπάμεθα, ἀναλαμβά-
νωμεν· καὶ μὴ τοὺς κοσμικοὺς κατακλαίον-
τες, ὑπ' αὐτῶν ἡμεῖς καταβρηννηθῶμεν κἀν-
τεῦθεν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι. Τί ὅτι καλῇ
ἔγωγος; Τί ὅτι εὐλογεῖσθαι ἐπιζητοῦσιν οἱ ἄν-
θρωποι ὑφ' ἡμῶν τῶν ἀγρίων καὶ ἀνευλογή-
των; Ο θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν
Ιησοῦ Χριστοῦ ταῖς εὐχαῖς τῶν πατέρων ἡμῶν
συντηρήσοι καὶ τοὺς εὐθυποροῦντας ἔτι ἐν
τῇ ὁδῷ αὐτοῦ, καὶ τοὺς ὑποσκελιζομένους
ἐπεισάξοι εἰς τὰς τρίβους τῶν ἐντολῶν αὐ-
τοῦ· καὶ δώῃ μετὰ τῶν προειρημένων ἀπέ-
χεσθαι ὑμᾶς καὶ γελοίου παντός καὶ τῆς βλε-
θρίου παρρησίας καὶ τῆς συμπλησιάσεως καὶ
κροτήσεως σαρκὸς χειρῶν ὥς γὰρ μὴ ἀκού-
σαντές τινα τὸ παράπαν τῶν τοιούτων πα-
ραγγελμάτων ὀλισθαίνουσι πειραζόμενοι. Ἀλ-
λ' ὑμεῖς μὲν ἅπαντες σώζητε καὶ σώξοισθε
εἰς οἷδ' ὅτι, εὐξασθε καὶ ἐμοὶ τῷ ἁσώτῳ καὶ
αὐτοκαταρίτῳ, μὴ ἐμβληθῆναι εἰς κάμινον
πυρὸς αἰωνίου· ἀλλὰ ποῦ ποτε σὺν ὑμῖν ἔσχα-
τον εὐρεθῆναι εἰς ζωὴν ἀτελεύτητον ἐν Χρι-
στῷ Ιησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ
κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι,
νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων. Ἀμήν.

suspensio, supercilii contractio capillorum
retroactio. Quamobrem fit, ut propter
peccata mea, quosdam videam tamquam
sues in medio fraternitatis versantes,
immemores foederis sui cum Deo et tre-
mendarum promissionum, et futuri ad
terribile tribunal accessus.

O stulti et tardi corde, qui non in-
telligimus quid antea locuti fuimus et
quae abiecimus, complexi sumus! Nonne
haec professi sumus? sitire, esurire, nu-
ditatem pati, derideri, subsannari, spi-
culis fodi, et mori? Et cur, o stulte mi-
hique similis, exiguos ob casus subverteris?
Propterea accedite omnes ad seriam co-
gitationem: Venite ad timorem Dei, nec
ea, quibus abrenuntiavimus, resumamus:
et ne, dum mundanos elugeamus, nos ipsi
abis iis deplemur in hoc et futuro sae-
culo. Cur sanctus vocaris? Cur benedici
quaerunt homines a nobis rudibus et non
benedictis? Deus et pater Domini nostri
Iesu Christi, patrum nostrorum preces
exaudiens, conservet etiam in posterum
in via sua qui sunt alacres, et qui sup-
plantati fuerunt, in viam mandatorum
eius reducat. Det insuper praeter prae-
dicta, omni ridiculoso abstinere, et per-
niciosa fiducia, copulaque et plausu ma-
nuum carnis. Nonnulli vero, quasi nihil
horum praeceptorum audissent, tentatio-
nibus cedunt. At vos omnes salvos et
et incolumes pro me quoque oraturos,
scio, prodigo et propria sententia dam-
nato, ne in ignis aeterni fornacem proi-
ciar, sed aliquando potius vobiscum in
immortali vita ultimas comperiar, in Chri-
sto Iesu domino nostro; cui est gloria et
potentia cum Patre et Spiritu sancto,
nunc et semper, et in saecula saeculo-
rum. Amen.

ΛΟΓΟΣ ΕΘ΄.

Πράξεις μιμεῖσθαι τῶν ὁσίων πατέρων.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

SERMO LXIX.

Sauctorum patrum actus imitari.

PATRES MEI ET FILII AC FRATRES.

Ἀξίως μὲν ὑμῶν οὐκ εἰμὶ οὐδὲ εὐρίσκομαι ἐκπληρῶν τὴν καθήκουσαν ἐπιστάσιν ἐφ' ὑμῖν, πλὴν ὅτι μίριμνά μοι καὶ φροντίς περὶ πάντων ὑμῶν οὐ μικρά, ἀλλὰ καὶ ἀδολεσχία καὶ διανόησις καὶ θρονησμός καὶ ἀνατιναγμός τῆς καρδίας μου οὐκ οἶδα δὲ μή τι καὶ πρόσκομμα οἶον καὶ τὸ φθάσαν χυθῆς καὶ τρίτην ἡμέραν οὐχὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς καὶ πολέμιος προστραφεὶς ἀφώρπασεν ἕνα ἀδελφὸν ἐκ τῆς θεολέκτου στρατείας ἡμῶν; ἀλλ' ἐκείνους μὲν ἐπανάχθη χάριτι Χριστοῦ. Τί δὲ τᾶλλα; Οὐχὶ καθήμεραν μετὰ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἐπιείκους αὐτοῦ τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν λόγου, θείας τε ἀναγνώσεως καὶ πατρικῆς ἐντευξέως, προσευχῆς τε ἀενάου, καὶ κανονικῆς ἐπιστήμης; ἔτι ἀστασίαι καὶ μικροψυχίαι, γογγυσμοὶ τε καὶ παρακαοὶ, ὑπεριφανίαι τε καὶ κενοδοξίαι, ἀργολογίαι τε καὶ παρήρησίαι, ὕπνοι τε βαρεῖς καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κανόνος ἀβλεψίαι τε καὶ χλιαρότητες, ἀνυπομονησίαι τε καὶ ὀλιγοψυχίαι τῶν τινῶν. Οὐ γὰρ ἀπάντων κατηγορήσω· οὐ γὰρ θέμις. Εἶδα τί με οἶσθε ἐν τούτοις γίνεσθαι; καὶ ὁ πόσον ἄθυμειν καὶ καταδύεσθαι καὶ ἀπολέγειν τῆς ἐμαντοῦ ζωῆς; Τὸ δὲ αἴτιον, ὥς εἴρηται, αἱ ἐμαὶ ποικίλαι καὶ μυρία ἁμαρτίαι εἰσίν.

Ἀναβλέψατε οὖν, τέκνα, εἰς ἀρχαίας γενεάς, καὶ ἴδετε πῶς ἐβίωσαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπίγινωτε τὸ πολυχρόνιον αὐτῶν τῆς καρτερίας, καὶ ἀνένδοτον τῆς ὑπομονῆς· ἤσκουν οὐχ ἕνα ἢ δύο ἐνιαυτούς, οὐδὲ μέχρι δέκατος· ἀλλ' ὁ μὲν τόσα, ὁ δὲ τόσα ἔτη ἡσυχάζων· οὗτος ἢ ἐκείνους ὑποτασσόμενος, ἢ ἑταίρος εἰς τήνδε τὴν διακονίαν ἀποταγμένος, ἢ ὁ μὲν εἰς τήνδε τὴν ὑπηρεσίαν πρόσδεξιμένος· καὶ ἡ προθυμία ἦν ἐν αὐτοῖς ζήσους, πᾶσαν

Dignus vobis neque sum, neque superior debitam vestri gerere praeposituram. Nihilominus magna mihi sollicitudo est et cura de vobis omnibus, immo et cogitatio, commentatio, trepidatio, meique cordis palpitatio. Atque haud scio an aliquo scandalo sit quod heri accidit et nudius tertius. Nonne enim inimicus et oppugnator noster, incursione facta, unum de nostro electo exercitu fratrem abripuit? Sed tamen ille per Christi gratiam recuperatus est. Nonne quotidie, tanta licet cum humilis nostri sermonis contentione, divina lectione, et patrum consideratione, adhuc inconstantiae sunt et simultates, murmurationes, inobedientiae, superbiae et vanae gloriae, otiosa verba et audaciora, somni praeter ipsam regulam profundi, negligentiae, tepiditates, impatientiae, et quorundam pusillanimitates; non enim omnes accusare aequum est. Iam vere qualem me putatis ad haec fieri? Quantopere angi atque consternari, et meae ipsius vitae tae-dere? Causa autem, ut dixi, sunt multiplicita et innumera peccata mea.

Respicite ergo, filii, et videte quomodo patres nostri vixerint; cognoscite diuturnam illorum constantiam, et patientiam incessabilem. Asceticum institutum tenuerunt non uno vel duobus annis, neque usque ad decimum, sed ille quidem tot, hic vero tot annis cum silentio degnit: hic vel ille sub obedientia, alius huic officio addictus, alius alii ministerio deputatus: eratque in illis fervens alacritas, ambi-

ἐνταυροῖς τῶν θρυλίων καὶ ὁδοποιῶσα τὰ κατὰ
τοῦν διαβήματα τῆ ψυχῆς, ἀποδέκνυντο ἐκ
τῶν ἐν κόσμῳ πρὸς τὰ οὐράνια· καὶ ἐλάμ-
βανον ῥῆς ἀγαθὸν ἀτενίζοντες τοῖς νοεροῖς
ἐκβολαῖς· καὶ γλυκέα ἦν αὐτοῖς τὰ πικρὰ
τοῦ κατὰ θεὸν βίου, καὶ τὰ τραχέα καὶ ἀνώ-
μαλα τῶν ἐπιτηδεύματων, λεῖτα καὶ
ἐξολογῆ. Μνημονεύεις ὁ ἀκούων τοῦ μεγάλου
Αντωνίου τοῦ περὶ τῶν Εὐθυμίου τοῦ
ἡγιασμένου Σάββα τοῦ τρισμακάρου Θεοδοσίου·
τοῦ ἀοιδίου Ἠλάρωνος· τοῦ ἱσαγγέλου Ἀρ-
σενίου· Εἰ βούλει καὶ τοῦ ἡγιασμένου Θεωδώ-
ρου τοῦ παννυμνήτου Δοσιθέου· τοῦ εὐλογη-
μένου Δομετιανοῦ· τοῦ ἡγαπημένου Ἀββα-
κύρου· τοῦ ὁσιωτάτου Μηνᾶ τοῦ Θεοφιλοῦς
Ἀκακίου καὶ τῶν σὺν αὐτοῖς· Ἡὼς ἔσονται
μετὰ τοῦ Ἰωῶ, φησὶν ὁ μέγας Βασίλειος· ἐν
τισί που τῶν ἱερωτάτων αὐτοῦ λόγων, ὁ μὴδὲ
τὴν τυχοῦσαν θλίψιν μετ' εὐχαριστίας ὑπε-
νεγκών. Καὶ αὖθις· πῶς ἔσονται μετὰ τοῦ Δα-
βιδ, ὁ μὴ πρὸς τὸν πολέμιον γενναίως ἀγω-
νισάμενος·

Κἄν γὰρ ἡμῖν ἐπιλέγω, ὃ τέκνα· πῶς ἔσθ
σὺ ἡ ἐγὼ μετὰ τῶν προειρημένων, ἐὰν μὴ
τοῖς ἔχουσιν αὐτῶν ἐπακολουθήσωμεν, ἐὰν μὴ
ἀφομοιωθῶμεν τῷ βίῳ αὐτῶν, καθόσον δυ-
νατόν· Ὁ ταπεινούμενος τοίνυν καὶ εἰς βυθὸν
ἐαυτὸν ἐκάστοτε καταβιβάζων ταπεινοφροσύ-
νης, εἰς οὐρανὸς ἀνέρχεται ὁ ὑπακούων
ἀδιδρακτίως καὶ συνωθούμενος πρὸς πᾶσαν
εὐπαίθειαν, υἱὸς θεοῦ κληθήσεται· ὁ ἀμετα-
κίνητος καὶ ἀδιάσειστος, τῆς ἐπὶ θεῷ μαρ-
τυριομολογίας αὐτοῦ, καὶ μὴ κλέπτων ἐαυ-
τὸν καὶ ἀφαρπάζων τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν
μετὰ Παύλου ἀνθομολογήσεται λέγων· Τίς
ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ θεοῦ; θλί-
ψις, ἢ στενοχωρία, ἢ λιμὸς, ἢ διωγμὸς καὶ
τα ἕτερα· ὁ ὑποσπαλῆς καὶ ἀσύνδετος ταῖς
ἐν γυναικὶ ὑμνήσεσι καὶ ταῖς συγγενικαῖς
καὶ κοσμητικαῖς σχέσεσι, παρρησιάζεται μετὰ
τοῦ ἁγίου Δαβὶδ, φάσκων· Εὐκολλήθη ἡ ψυχὴ
μου ὀπίσω σου, ἔμου δὲ ἀντελάβετο ἡ δεξιὰ
σου· ὁ πᾶσαν ἡμέραν ἐν κατανύξει καὶ φόβῳ
ῥημάτων θεοῦ, καὶ ἐννοίᾳ θανάτου καὶ με-

guitatem omnem praecidens, et animae
gressus in Deo dirigens: a mundanis rebus
ad caelestia conversi, bonoque ditati lu-
mine intellectuales oculos intendebant: et
dulce illis accidebat, quod est in via Dei
insuave, quodque est in piis exercitiis
asperum et anomalum, planum faciliterque
gradibile apparebat. Recordare, qui au-
dis, magni Antonii, illuminati illius Eu-
thymii, et sancti Sabae, beatissimi Theo-
dosii, celebris Hilarionis, et eius, qui fuit
angelis par, Arsenii: tum si vis sancti
etiam Theodori, laudatissimi Dosithei, et
benedicti Domitiani, dilecti Abbaeyri, san-
cti Menae, Deo cari Acacii, et aliorum his
similium. Quomodo futurus sum cum Iobo,
ait in quodam sacratissimorum sermonum
suorum magnus Basilius, qui ne qualem-
cumque quidem pressuram cum gratia-
rum actione pertuli? Et rursus: Quomodo
futurus sum cum Davide, qui viriliter cum
hoste numquam pugnavi?

Ego pariter vos alloquor, filii: quo-
modo tu vel ego cum praedictis erimus,
nisi illorum vestigia sectemur, nisi illo-
rum vitae, quantum fieri potest, assimi-
lemur? Igitur qui se humiliat, immo qui
in barathrum se humilitatis semper de-
mergit, hic in coelum conscendit. Qui in-
differenter obtemperat, et se cuilibet obe-
dientiae transferendum permittit, hic fi-
lius Dei vocabitur. Qui immobilis et in-
concussus in edita a se, Deo teste, pro-
fessione manet, neque se quasi furto a
coeteris fratribus subtrahit. hic cum Paulo
vicissim profitebitur: Qui nos separabit a
caritate Dei? tribulatio, an angustia an
fames, an persecutio? et coetera. Qui im-
passibilis est et solutus parentum affecti-
bus, aliisque consanguineorum et mundi
vinculis, audet cum sancto Davide dicere:
Adhaesit anima mea post te; me autem
suscepit dextera tua. Qui omni die in
compunctione, in metu verborum Dei, et

ταπτάσεως θεωρία ἑαυτὸν ἐπιστρέφων ἐπιλέξει·
οὐκ ἀποθανοῦμαι, ἀλλὰ ζήσομαι, καὶ διηγέ-
σομαι τὰ ἔργα κυρίου· ὁ τὰς ἐντολάς καὶ
τοὺς κανόνας φυλάσσω, καὶ ἐν εὐλαβείᾳ κα-
τατάττει, καὶ εὐκαίρῳ σιωπῇ, καὶ εὐκαίρῳ
ἰαλίῳ παριστῶν ἑαυτὸν, στεφανηρορήσει ἐν
οὐρανοῖς.

καὶ λοιπὸν, ὦ τέκνα, εἴ τι μου πείθεσθε
καὶ ὡς συμβουλευοῦντι καὶ οὐκ ἀπατῶντι, κρά-
ζων μετ' ἐμὴν μεγάλη τῇ φωνῇ· ἔως καιρὸς ἐν-
δοῦναι, καὶ ἔως ἡ πανήγυρις πάρεστι, καὶ ἔως
οἱ ἀρπασταὶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν
δύνανται βιάζεσθαι, ἀγωνισώμεθα, ἀνακτη-
σώμεθα ἑαυτοὺς, ἀναδράμωμεν, ἀνυψωθώμεν,
ἀναθεωρήσωμεν, ἀναλαβώμεθα, τελειωθώμεν
ἐν ἀγίαις ἀναστροφαῖς, καθὼς γέγραπται· οὐκ
οἶδαμεν γὰρ τὴν ἡμέραν οὐδὲ τὴν ὥραν ἐν
ᾗ ὁ κύριος ἔρχεται· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος
τοῦ τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
Αμήν.

ΛΟΓΟΣ Ο΄.

SERMO LXX.

Μὴ δεῖν ὁμιλεῖν ἐν μονῇ κόσμου πράγῃ.

De mundi negotiis in monasterio non loqui.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII,

Ἡ ἐπιθυμία τῆς ἀκροάσεως ὑμῶν, προ-
θυμότερόν με ποιεῖ περὶ τὴν κατήχησιν καὶ
διανιστῶ τὴν ἑμαυτοῦ καρδίαν πάλιν τὰ κοι-
νωφελῇ λαλεῖν, καὶ τῶν αὐτῶν ἔχεισθαι λόγων.
Ἐμοὶ οὖν οὐκ ἔξὸν ἦν ἐν τοιούτῳ βαθμῷ εἶναι,
οὐδὲ τοιαῦτα ἐγχειρίζεσθαι· γινώσκω γὰρ τὰ
ἑμὰ, καὶ γινώσκωμαι ὑπὸ τοῦ θεοῦ· ἀλλ' ἐφ'
ὅτιν παραχωρήσει αὐτοῦ, οὐ γὰρ ἂν εἴποιμι,
εὐδοκία προϊσταμαι, δεῖον ἐπιβάλλειν τὴν ἑμαυ-
τοῦ δύναμιν, καὶ μὴ ἀποσινοῦν τὸ καθόλου,
νοουθετοῦντος καὶ κοινῶς καὶ ἰδίως ἕνα ἑκα-
στον ὑμῶν, καὶ φανεροῦντος ὅποι πορευτέον
τὴν φωτεινὴν ὁδὸν τῶν ἐντολῶν αὐτοῦ· καὶ
ὅτιν παρακλητέον, ἵνα μὴ παραρρόωμεν
ἐκτραπέντες τῆς ἀληθείας· πολλοὶ μὲν οὖν
ἐξ ὑμῶν γινώσκετε καὶ ἐξειδιχάζετε, καὶ τάχα

Vestra audiendi cupiditas alacriorem
me facit ad catechesim; excitoque denuo
cor meum ad loquendum pro utilitate
communi, iisdemque sermonibus insisten-
dum. Me quidem non oportebat in tali gra-
du esse, neque tantum mihi negotium
commendari: mea enim cognosco, et a
Deo ipse cognoscor: sed quia permittente
eo, non enim dico volente praesul sum,
necesse est me vires meas depromere,
neque omnino tacere, sed monere com-
muniter et singillatim unumquemque ve-
strum, atque ostendere quae illuminata
mandatorum Dei via terenda sit; et unde
sit cavendum, ne aberremus a veritate
depulsi. Multi quidem ex vobis et scitis

περὶ ὑμῶν οὐ πολλὴ χρεία· πλὴν διὰ τοῦς ἄλλους καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰρεῖσθαι οὐκ ἀνόνητον. Παρέρχονται οὖν αἱ ἡμέραι ἡμῶν καὶ υποδαπανᾷται ὁ χρόνος τῆς ζωῆς ἡμῶν, καὶ ἐγγίζομεν εἰς τὸ τοῦ θανάτου κατάλυμα καὶ οὐκ οἶδαμεν, εἰ ἐσμέν εὐτρεπισμένοι, καὶ ἡτοιμασμένοι, τὰ ἐφόδια τῆς ἐκεῖσε ὁδοῦ περιποιήσασθαι. Χρόνος περίπτωυσε τοίνυν ἐξέτου τοῦτοῦ ἡμῶν ἐκοιμήθη καὶ τάχα, ὥς λήθμονες τοῦ θανάτου γέγοναμεν.

Προσέχετε, ἀδελφοί, ἀφνω γὰρ σήμερον τυχόν ἢ αὐριον πεπλήρωται ὁ τῆς ζωῆς ἡμῶν ὅρος, ὃν ἔωξεν ἡ δικαία τοῦ Θεοῦ ψῆφος· καὶ ἐξαποστέλλεται ἄγγελος ἀπ' οὐρανῶν, ἵνα λύσῃ ἡμᾶς, ὥς ἐκ δεσμῶν, τῆς φρουρᾶς τοῦ σώματος, ἵνα ἀπαγάγῃ πρὸς τὸν κτίσαντα τὸν καὶ ζωοπλαστήσαντα. Οἱοι τοίνυν ὀφείλομεν εἶναι παρατεταγμένοι, νουνεχεῖς, μελετημένοι, ἀπηκριβωμένοι κατὰ τὰς ἐννοίας, κατὰ τοὺς λόγους, κατὰ τὰς πράξεις· καὶ ἐγγύθεν ἡμῖν τὸ παράδειγμα ἀναμνημονεύσωμεν γὰρ τοῦ κοιτίμου ἐκείνου Ησυχίου τοῦ Χωρησίτου, πῶς τῇ ἐναργεῖ αἰσθήσει τῆς μεταστάσεως μετὰ τὴν ἀπόζευξιν ἐκείνο τὸ κοιτίμον ἀπερδέξατο, ὥς οὐδεὶς θάνατον ἐγνωκῶς δυνήσεται ἀμαρτῆσαι ποτε. Αναμνησθῶμεν δὲ καὶ ἐκείνου τοῦ πατρὸς· πῶς ἐπειδὴ εἶδε τὸν ἀδελφὸν γελάσαντα, ὥς θαμβούμενος καὶ ἡπορηκῶς· Τί ἄρα ἔχει ὁ ἀδελφός οὗτος, φησιν, ὅτι γελᾷ; Φόβος οὖν πάρεστι μέγας καὶ κριτὴς ἀνερμήνευτος, καὶ ἐξεπασμός ἀπαράλογιστος, καὶ βάσανοι ἀτελεύτητοι, καὶ πικρὸς ὁ σκόληξ, καὶ θριμύς ὁ τάρταρος, καὶ ἀφειργὲς τὸ σκότος, καὶ ἄσβεστος τὸ πῦρ, καὶ τὸ χάος ἀπέραντον, καὶ τὰ χάσματα πηκτικὰ καὶ βαθυτάτα, καὶ οἷα οὐ παραστήσει λόγος, οὐδὲ παραδέξεται ἀκοή. Καὶ τίς διηγήσεται τοῦ υπερῶντος καὶ ὑπερέχοντος τῶν δειχθησομένων καὶ φανθησομένων ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ, ἐν ᾗ ἐμφανῶν ἦξει ὁ Θεός ἡμῶν, καὶ οὐ παρασιωπήσεται. Πῦρ ἐνώπιον αὐτοῦ καυθήσεται, φησι, καὶ κυκλῶ αὐτοῦ καταιγὶς σφόδρα. Προσκαλέσεται τὸν οὐρανὸν ἄνω καὶ τὴν

et docti fuistis, neque fortasse vobis multa cura adhibenda est, attamen propter ceteros, ne apud vos quidem loqui inutile est. Praetereunt ergo dies nostri, et vitae nostrae tempus consumitur, et ad mortis domum propinquamus: neque scimus utrum satis instructi paratique simus, et viaticum itineris illuc tendentis comparaverimus. Annus revolutus est, ex quo frater noster obiit, et fortasse iam immemores mortis sumus.

Attendite, fratres; repente enim, fortasse hodie vel cras completur vitae nostrae terminus, quem fixit iustum Dei decretum; mittiturque de coelis angelus, ut nos de vinculis corporalis custodiae resolvat, et ad Deum creatorem et vivificatorem deducat. Quales itaque esse debemus bene dispositi, sobrii, considerati accurati, mente et verbis et actibus? Proximum nobis est exemplum: meminerimus enim famigerati illius Hesychii Chorebitae, quomodo cum vivido migrationis suae sensu sub ipso transitu celebre effatum protulerit, quod nemo mortis suae conscius peccare unquam poterit. Recordemur etiam patris illius, quomodo fratrem ridentem videns, cum stupore rogaverit: Quid vero habet hic frater, ut rideat? Magnus itaque impendet metus, et iudex inscrutabilis, et examen incorruptibile, et cruciatus immortales, et acerbis vermis, et saevus tartarus, et caecae tenebrae, et inextinguibilis ignis, et chaos immensum, et horrendae voragines ac profundissimae, cuiusmodi neque sermo repraesentabit, neque auris audiet. Quis id enarrabit, quod superat et excedit quicquid ostendetur, quicquid apparebit, et efficietur illa hora, qua manifeste veniet Deus noster et non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, inquit, et in circuitu eius tempestas valida. Advocabit coelum desursum, et terram discernere

γῆν τοῦ διακρίναι τὸν λαὸν αὐτοῦ. Ἀρα τότε ποῖοι φανθησόμεθα, καὶ πῶς ἴδωμεν ἀλλήλους, καὶ ποῦ ταχθήσόμεθα; Πρὶν οὖν εἰσελθόμεν εἰς πύραν τῶν τοιούτων, τῷ φόβῳ τῆς προσδοκίας, ὥς ἤδη παρόντα καὶ ἴδωμεν καὶ μελετήσωμεν ἵνα ἤκοντα, εὐκόλα ἡμῖν γένηται καὶ δυνηθῶμεν διελθεῖν ἐκείνο τὸ ἀνυπόστατον τῶν προσδοκωμένων.

Ὡς δὲ ποιεῖται μου καὶ ἀδελφοί μου, καὶ κληρονομοὶ καὶ σωτῆρες τῆς ταπεινῆς μου ψυχῆς, ἐγὼ μὲν οὖν οἶδα, ὅτι κατὰ τὰ ἔργα μου ἀποπειρατός γενήσομαι τῆς βασιλείας τῶν αἰώνων. Ὑμεῖς δὲ εἴπερ τὴν πρόθεσιν ὑμῶν καὶ τὴν ἀποταγὴν ἣν καλῶς ἀπετήλεσθε τελευτᾶτε τὰς ἡδονὰς νεκρώσαντες, καὶ τὸ σῶμα ἅγιον τηροῦντες καὶ τὸ ὑδάσπαστον τῆς ὁμολογίας φυλάττοντες, κληρονομοὶ τοῦ πνεύματος καὶ υἱοὶ φωτός, καὶ υἱοὶ ἡμερας, ὥς ἀγγέλοι μετὰ ἀγγέλων συναυλιζόμενοι καὶ τῶν ἁγίων ἀπάντων. Δέξασθε οὖν τέκνα μου, νεύρα ἰσχύος καὶ δυνάμεως καὶ ἀνορθώσατε τὰ τῆς ψυχῆς γόνατα ἵνα δύνησθε καλῶς βασιλεῖν τὴν ὁδὸν τοῦ θεοῦ. Δέξασθε πνεῦμα σοφροσύνης. Δέξασθε πνεῦμα εὐταξίας. Πάντες κοινῇ ἀνεγερθῶμεν προθύμως πρὸς πάντας ἀποθώμεθα τὸ ῥάθυμον, τὸ ἀκνήδες· ὁρᾶμεν πρὸς τὰς προσευχάς, πρὸς τοὺς ὁρθροὺς, πρὸς τὰς ψαλμωδίας, πρὸς τὰς ὑποκοάς, πρὸς τὰ ἐργόγεια. Φυλάξωμεν τὰς κοσμικὰς ὁμιλίας· τοῦτο γὰρ ὁρῶ λυμαινόμενον οὐκ ὀλίγους ὑμῶν. Τί ὑμῖν καὶ τὸ λαλεῖν τὰ τῶν ἀνθρώπων; Διὰ τοῦτο ὁ ἅγιος Δαβὶδ διὰ τοὺς λόγους τῶν χειλέων σου, φησὶ πρὸς τὸν κύριον· ἐν τῷ μὴ λαλεῖν τὰ τοῦ κόσμου. Εγὼ ἐφύλαξα ὁδοὺς σκληράς; Καὶ γὰρ σκληρόν ἐστι τὸ ἀσκητικόν, καὶ τὸ μὴ διηγῆσθαι τὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὰ τῶν πόλεων, καὶ τὰ τῶν βασιλείων, καὶ τὰ καθ' ἑκάστην ἡμέραν γενόμενα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ.

Τέως ἐγὼ μηδὲν ἔχων ἀγαθὸν ἄλλο, εἰ ἐπιτεύχον συνεργοῦντος μοί τινος, ἀπ' αὐτοῦ ἐλεγχόμενος καὶ μόνον ἐκείνῳ ὁμιλεῖν ἐθέλοντος, ὃ ὁμιλοῦσιν ἅγιοι καὶ δίκαιοι καὶ ὅσοι καὶ πατέρες φυλάξασθαι εἶχον, μὴ ταχὺ

populum suum. Age vero, quales tunc apparebimus, quomodo mutuo videbimur, et ubinam collocabimur? Antequam itaque ad horum experimentum veniamus, expectationis metu tamquam praesentia spectemus et meditemur, ut cum venerint grata nobis sint et intollerabile illud quod expectatur, pertransire possimus.

Utique domini mei et fratres mei: utique heri mei et miserae animae meae servatores. Equidem video me pro meorum operum merito, dignum fore qui regno coelorum excludar. Vos autem si certe vestrum propositum et abrenunciationem quam egregie fecistis perficietis: si voluptates mortificaveritis, si purum corpus conservaveritis, et insolubilem professionem retinueritis, Dei haereditas eritis, filii lucis, filii diei, angeli cum angelis diversantes et cum omnibus sanctis. Sumite igitur filii mei, nervos fortitudinis atque virtutis: erigite animae genua, ut possitis egregie gradi per viam Dei. Sumite spiritum sobrietatis, spiritum disciplinae. Cuncti simul ad omnia alacriter excitamur: omittamus ignaviam, pigritiam: curramus ad preces, ad matutina, ad psalmodias, ad rei demandatae obedientiam, ad opificia. Caveamus a mundanis sermonibus, hoc enim vitio laborare non paucos ex vobis video. Quid nostra interest de hominum negotiis loqui? Propterea sanctus David: Propter verba labiorum tuorum, inquit, Domino, negans velle mundi rebus loqui, ego custodivi vias asperas. Nam durum est asceticum institutum, et de rebus hominum non sermocinari, et civitatum et regum, et de quotidianis huius mundi gestis.

Interim ego, etsi nihil aliud boni habeo, si quem faventem mihi nanciscerer, ab eo admonitus, qui nonnisi de iis loqui vellet, quae sancti iustique et venerandi ac patres familiari sermone

ἐκτέλλειν λόγον ἐκ τοῦ πονηροῦ μου στόματος ἐπὶ τοῖς μὴ προσηκοῦσι. Μὴ ἀπομένετε οὖν καὶ αἰτιᾶσθε τὰ πράγματα ψευδολόγως ἐκ τοῦ κανόνος· ἐνεργεῖτε τὰ ἐγκείμενα ἐπιτίμια, ἀδελφοί, ἵνα μὴ ἐπιτιμηθῇτε αἰώνια, ἐβόωσθε οἱ ἀσθενοῦντες· ἀνεγέρθητε οἱ ὀλισθαίνοντες· εὐλογία κυρίου ἐφ' ὑμᾶς· ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἐπὶ τὰ στόματα ὑμῶν· ἡ ἰσχὺς τοῦ ὑψίστου ἐπὶ τὸν κάμνοντα· νίκη Θεοῦ ἐπὶ πάντας ὑμᾶς· ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΑ΄.

Θεὸν φοβεῖσθαι, καὶ φυλάττειν ἃ λέγει.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Εφ' ὅσον εἰμὶ ἀναξίως ἐφιστάμενος ὑμῖν, οἶονεὶ ἀμπελῶνι κυρίου, χρεῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν σχεδὸν εἰπεῖν οὐ μόνον ἐπισκέπτεσθαι ἀλλὰ καὶ ποτίζειν καὶ περικαθαίρειν διὰ τῆς τοῦ λόγου ἀρδεΐας τε καὶ γεωργίας, εἴπερ καὶ δυναίμην ἐν τῇ ἀμαθείᾳ μου. Χαίρει δὲ ὁ γεωργός, ὅταν ὄρᾳ εὐκληματοῦσαν τὴν ἀμπελον· χαίρω καὶ γὰρ ὁ ἀμαρτωλὸς ἐπειδὴν ἴδοιμι, ὅτι καρποφορεῖ τίς ἐν ὑμῖν. Εὐλογημένων τοίνυν τὸ κλημα τὸ καρποφόρον, καὶ κατὰ κομον τῶν πνευματικῶν βोटρύων, τῶν ἐκβλυζόντων οἶνον κατανύξεως, καὶ εὐφραίνόντων πρῶτον μὲν θεόν, ἔπειτα καὶ τὴν ἐμὴν ταπεινώσιν. Πρὸς γὰρ ταύτην ὁ θεός, ἐκεῖνο τὸ τοῦ Δαβὶδ ἀνακράζει· Αὕτη ἡ ἀμπελος, ἣν ἐφύτευσεν ἡ δεξιὰ μου. Κατάρως δὲ ἄξιον τὸ ἀκαρπον καὶ ἀποξηραίνόμενον τῆς πίότητος τῶν ἀγαθῶν πράξεων καὶ τάχα ἐκεῖνο ἀκούσει· εἴπερ καὶ πτοεῖται τὸ ἄνωθεν διὰ τοῦ προφήτου Μωϋσέως ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ εἰρημένον. Ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας, ἡ σταφυλὴ αὐτῶν σταφυλὴ χολῆς, βότρυς πικρίας αὐτῶν. Μὴ γένοιτο δὲ ταῦτα ἐν τινι ὑμῶν ῥηθῆναι· ἀπειλὴ γὰρ φοβερά

tractant, sane abstinere possem, quominus temere improbo ore meo de rebus iis verba facerem, quae nullatenus mihi congruant. Ne diutius igitur culpam falso sermone in res conferatis prout in regula est poenas propositas, fratres, excipite; ne in aeternum puniamini. Convalescite infirmi, resurgite lapsi. Benedictio domini super vos: gratia Domini in oribus vestris sit: virtus Altissimi super laborantes; victoria Dei vobis omnibus; in ipso Christo domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXI.

Deum timere et dicta eius custodire.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII.

Quandoquidem indigne vobis sum praepositus, tamquam Domini vineam, necesse est quotidie ut ita dicam, me non solum invisere, verum etiam potare et purgare sermonis irrigatione et agricolatione, si certe valerem in insipientia mea. Laetatur porro agricola, cum videt palmitibus luxuriantem vitem: laetor et et ego peccator cum vestrum aliquem fructificare video. Benedictus itaque palmes fructuosus et frondosus spiritalibus bonis compunctionis vino manantibus, et primo quidem Deum laetificantibus, deinde et humilem personam meam. De hac enim Deus illud Davidis inclamat: Haec est vitis quam plantavit dextera mea: Malefactione vero dignus sterilis et bonorum operum succo exsiccatus. Hic fortasse illud sibi dici audiet, quod et timet, quod nempe olim a propheta Moyse tamquam ab ore Dei prolatum est: Palmes eorum de Gomorrha, uva eorum uva fellis, botrus eorum amaritudinis. Nihil huiusmodi de vobis dici contingat. Etenim tremenda com-

ἀνατείνεται ἐν τοῖς εὐαγγελίοις καθὼς Ἰωάννης γράφει, τόδε φάσκουσιν· Ὅτι πᾶν κλήμα μὴ ποιοῦν καρπὸν, ἐκκόπτεται, καὶ εἰς πῦρ βάλλεται ἀτελεύτητον.

Πάντως ἔχω δὲ χάριτι Χριστοῦ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυτεύτῃ ἀμπέλῳ διάφορα κλήματα· καὶ οἱ μὲν τοὺς, χρυσεπώνυμους φέρουσι βότρυας· οἱ δὲ τοὺς διλυθωνύμους· ὃς μὲν γὰρ ἔχει μετὰ τῆς γλυκείας πράξεως καὶ τὸ εὐθεῖον περιχαρὲς τοῦ ἐν ἁλατι πνευματικοῦ ἡρτυμένου Θεοῦ λόγου· ὃς δὲ, τὸ κυανίζον τῆς συνθέσεως ταπεινώσεως, καὶ ἀμφοτέροι χρήσιμον καὶ καλότερον θάτερον χάρισματος Θεοῦ ἡρτυμένον· ἄλλος, καὶ πολυπληθὲς τοῖς καρποῖς καὶ καταπλάττει τοὺς ὄρητας. Λάβετε μοι τοῦτον εἶναι τὸν προσθήκαις ἐπὶ προσθήκαις ἐπαυξανόμενον· καὶ ἕτερος τοσοῦτον ἐνρίξιος ἐστίν, ὑψικόμος τε καὶ τετραμμένος τῷ Πνεύματι, ὥς καὶ ἑτέροις μεταφύτευσις γίνεσθαι ἀμπελοργίας· οὗτος δὲ ἐστίν ὁ μετὰ τῆς οἰκείας ἀσφαλείας καὶ τοὺς πλησίον ὠφελῶν, ἐφόσον γνοίῃ καὶ ἴδοι τινὰ καταπίπτοντα ἢ λυπούμενον ἐξ ἐπηρείας τοῦ διαβόλου. Ἀλλὰ μὲν οὖν τὰ φρυγανώδη κλήματα αἰσθησιν οὐκ ἔχοντα, οὐκ ἔχει τὴν πρὸς ἄλληλα παραζήλωσιν. Ὑμεῖς δὲ ἐπειδὴ ἐμψυχα ἐστὲ καὶ θεοφύτευτα, συμπαραμιλλάσθε καὶ συναυξανεσθε, καὶ συγκαρποφορεῖτε· ἵνα μηδαὶς εἴῃ, ὥς εἴρηται, ἀκαρπός· πάντες δὲ πεπληρωμένοι τοῦ Θεοῦ γεωργίου καὶ ἀγαπώμενοι ἐπὶ πολλῶν βοτρυῶν· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τόσων καὶ τόσων, ἐπεὶ τέως κἄν ἐπὶ μιᾷ σταφυλῶν ἀρετῆς. Εἴτε οὖν παραδείγμασιν, εἴτε μεταφοραῖς χρώμεθα, εἴτε ἀλληγορίαις, εἴτε τίσιν ἄλλοις τρόποις οὐκ ἔξω τοῦ εἰκότος· εἰ γὰρ καὶ ὥς ἀναγινώσκωμεν, οὐ δυνάμεθα διαλεχθῆναι, ἀλλ' οὖν χρήσιμον τὸ κατὰ δύναμιν εἰσενεγκεῖν ἢ τὸ πᾶν ἐλλείπειν. Φησὶ γάρ τις τῶν θεοπνεύστων πατέρων. Οὐχ ὁ μὴ δυναθεὶς τὰ τοιαῦτα, ἀλλ' ὁ μὴ βουληθεὶς, ὑπαίτιος.

Εἰγὼ τοιγαροῦν ἐβουλόμην καὶ ἀπεθύμουν ἂν κλίμακα ἀπὸ τῆς γῆς μέχρις αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ ἐφικνουμένην τεκτινῆσθαι ὑμῖν

minatio intenditur in Evangeliiis, prout Iohannes scribit: Omnis palme fructum non ferens, amputatur et in aeternum ignem prorsus coniecitur.

Habeo autem per Christi gratiam in hac divinitus plantata vinea diversos palmites; quarum alii aurei coloris ferunt botros, alii quasi versicolores: alius enim cum actuum dulcedine habet etiam externam iocunditatem spiritali sale conditi sermonis: alius autem nigricantis profundae humilitatis colorem: et utrique boni, diversa uterque ratione divino charismate donatus: alius fructibus exuberat surculosque amplificat. Puta hunc esse mihi incrementis super incrementa actuum: alium rursus tam profunda radice fixum, adeo alte comantem, spirituque nutritum, ut et alios opere vinitorio transplantatio fiat: alius praeter propriam securitatem proximis quoque prodest, si forte aliquem sciat vel videat labantem aut afflictum diaboli fraude. Sed enim surculares palmites utpote sensu carentes mutua aemulatione carent; vos vero animatae Dei plantationes aemulatione commovemini, simulque crescitis, simulque fructificatis, ut nemo prout dictum est; absque fructu sit; sed pleni omnes quotquot sunt in divino agro et botrorum multitudine amabiles, si tanto numero careant, ut unius viitutis uvam habeant. Iam vero sive exemplis, sive metaphoris utimur, sive allegoriis haud extra propositum vagamur. Nam si ut legimus, haud sermocinari possumus, at tamen utile est quod possumus in medium afferre, quam omnino nihili. Dicit enim inspiratorum patrum nescio quis: Non qui haec non potest, sed qui haec non vult reus est.

Equidem velim et cupio scalam quamdam a terra usque in coelum pertinentem fabricare vobis his humilibus mei ser-

διὰ τῶν ταπεινῶν μου λόγων, ἐν' αἰχμαλω-
ναι καὶ ἐπιβατεύειν ἐπὶ τὰ ὕψη τῶν μετεω-
ρων ἀρετῶν, καὶ κατασκοπεῦσαι τὸ τῆς καρ-
δίας βάθος, καὶ τὴν περιδορὰν τοῦ σώματος
τούτου, καὶ τὸ κατὰ τὴν φύσιν αἰσθητικῆς
ἀνθρωπίνης ζωῆς, καὶ τὸ κατὰ πάντα μα-
ταιότατον καὶ ἀνεπίμονον τῶν ἀνθρωπίνων
πραγμάτων. Εὐβουλόμην ἀπεντεῦθεν ἤδη διὰ
τῶν ῥημάτων μου μεταθῆσαι ὑμᾶς εἰς τὸν
ἐκεῖ κόσμον, καὶ δεῖξαι ἁγία καὶ ῥαιετὰ
καὶ ἐξαίσιμα, ὧν οὐκ ἔστι λόγος, οὐδὲ ἀριθμὸς,
οὐδὲ ποσότης, οὐδὲ πληκτικὴς τῆς ἐρημνέ-
σεως τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν. Εὐβουλόμην
ἔνι παραστῆσαι ὑμᾶς κατὰ πρόσωπον τοῦ
ζῶντος θεοῦ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ἀπάντων,
τοῦ δεσπότου τῶν ὅλων, δι' ἀναγνώσεως τινὸς
καὶ γνωρίσει αἰλική ἢ ἐκεῖσε χώρα, καὶ ὁποῖα
τῶν τοιούτων ἡ κληρονομία, ἡ διακονίᾳ
ἀνάπαυσις καὶ ἀπείρατος εὐφροσύνη, καὶ ἡ
διηνεκὴς ἀγαλλίασις, ἡ ἀκόρεστος ἀθανασία,
καὶ ἡ σὺν ἀγγέλοις ὁμοσκηνία ἢ ἄλυτος τῶν
πάντων ἀγίων ἐορταστικὴ χοροστασία καὶ
θεοκληρία ἐν' ἐντεῦθεν συνεχόμενοι καὶ φωτι-
ζόμενοι καὶ διατρεφόμενοι, ἐκφύγοιτε πᾶσαν
τὴν μοχθηρὰν κατὰπραξιν καὶ γλυκὺ μόνον
ἐκείνο ἧν ἐν ὑμῖν, τὸ διακονεῖν καὶ ἀποκει-
μενον ἀγαθόν· πικρὸν δὲ τὸ παραυτίκα λαμ-
βανόμενον καὶ ἀπολλύμενον. Αναλαβέτωσαν
ὑμῶν καὶ πάλιν αἱ καρδίαι, θερμὴν τοῦ ἁγίου
Πνεύματος καὶ συνανάστητε ἐπὶ τὸν δρόμον
τῆς εὐσεβείας· καὶ ἀποτινάξασθε τὸν ὄκνον
τῆς ῥαθυμίας, μήτε πολὺν τρέχοντες, ἐξ οὗ
συμβαίνει τὸ ἐλισθαίνειν, μὴ δ' αὖ πάλιν, ἀρ-
γῶς κινούμενοι, ὥς πρὸς τοὺς ἄλλους γίνεσθαι
τινας ἀπομονίτας.

Καὶ ἰδοὺ καὶ γὰρ ὁ ὑπερίζων πάντων,
καὶ ἀνακείμενος τῇ ἁμαρτίᾳ ταῖς ὑμετέραις
τῶν προσευχῶν χερσὶν ἀνεγειρόμενος σύν-
εμι καὶ συμβαδίζω· οὐκ ἔχω γὰρ εἰπεῖν
ὅτι καὶ προηγοῦμαι· καὶ ἐὰν ἀποβαδίσωμεν
τὴν στεγὰν καὶ τεθλιμμένην ὁδὸν, εἰσδέ-
εται ἡμῶν ἡ πλατεία καὶ εὐρύχωρος ἐκ-
στία τῶν οὐρανῶν καὶ ἐν οὗκ ἀπέμπορευ-
τος τὸ πλάτος τῆς ὁδοῦ καὶ ἐπικρατοῦ, ἀνα-

monibus ut sic possetis ascendere atque
ad sublimium virtutum apicem perve-
nire, et profunda cordis scrutari, inti-
mamque corporis huius cuticulam et hu-
manae vitae instabilitatem ac fluxam,
atque vanissimam mundanarum rerum va-
nitatem et caducitatem et fragilitatem.
Vellem abhinc in illum vos mundum
transferre, et ineffabilia ostendere stu-
penda et immensa, quorum nec ratio, nec
numerus, nec qualitas explicari potest,
repositorum videlicet bonorum. Vellem
vobis coram exhibere anagogiae quadam
vi viventis creatorisque omnium Dei fa-
ciem, ac demonstrare quam spatiosa sit illic
regio, qualis rerum huiusmodi possessio,
aeterna requies, infinita laetitia, perpet-
ua exultatio, insatiabilis immortalitas,
et cum angelis contubernium, incessabilis
omnium sanctorum sollemnitas et chorea
ac divina haereditas: ut his nimirum oc-
cupati et illuminati ac nutriti pravum
quemlibet actum vitetis, atque ut dulce
unice vobis illud sit, quod aeternum re-
positumque bonum est: amarum autem
quod nunc experimini perituum. Sentiant
denique corda vestra Spiritus sancti ca-
lorem; atque ad pietatis cursum consurgite,
ignaviae tarditate discussa. Neque tamen
nimis cursu festinantes, unde lapsus con-
tingere solent, neque vicissim tardiore
motu, ita ut prae aliis videamini resti-
tantes.

Et en ego quoque omnium postremus
peccatoque deditus, vestris precum ma-
nibus erectus, corporis sum viaeque co-
mes: neque enim me ducem dicere pos-
sum. Iam si arctam viam et angustam
emensi fuerimus, latum atque spatiosum
coelorum regnum nos recipiet. Et si viam
asperam usque ad scopum non detrecta-
bimus, aeterna nos requies manet. Tertio

παυσις ἡμᾶς αἰδῖος εἰσδέξεται καὶ τρίτον, ἔαν ἀκούσωμεν τῶν ἐντολῶν, σωθῆσόμεθα καὶ μακαρισθῆσόμεθα, καὶ ἐν τῷ νῦν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι, ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν· ὃς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΒ΄.

Μηδὲ μεριμνᾶν τοὺς καλοὺς ὑπηκόους.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Επιβλέπων ἐπιβλέπω ὡς καθ' ἑκάστην αὐξεται ὁ χορὸς τῆς ἀδελφότητος ἡμῶν, οἷον ἄρουρά τις εὐκαρπος, καὶ δέδια, ὡς ὁ σπόρος τοῦ ταπεινοῦ ἡμῶν λόγου οὐ μόνον βραχὺς, ἀλλὰ καὶ ἰσχνός πως ἐστι, μὴ δυνατὸς ὢν περιλαβεῖν ἅπασαν, καὶ τῷ διδασκαλικῷ τρόπῳ καθἄραι καὶ νεῶσαι καὶ κατασπεῖραι ἐν αὐτῇ πρὸς αὐξητικὴν τελειότητα τῶν θείων ἐντολῶν σπέρματα. Πλὴν προθυμοῦμαι τὰ κατὰ ἑμαυτὸν ὁπωσθηποτοῦν ποιεῖν· εἰ ἄρα γε ὦφελήσειεν. Ὑμεῖς δὲ ὡς γῆ ἀγαθὴ ὄντες, ἀδελφοί μου, κατὰ τὸν λόγον κυρίου καρποφορεῖτε καὶ ἡμεῖν καὶ αὐτῷ τὸ τῶν ψυχῶν ἡμῶν σῶμα καὶ σωτήριον. Κόπος δ' ἐστι, καθὼς γέγραπται, ἕως ἂν εἰσέλθωμεν εἰς τὸ ἁγίαστήριον τοῦ θεοῦ, καὶ συνῶμεν εἰς τὰ ἔσχατα αὐτοῦ. Διὸ χρεῖα μόχθου, ἰδρωτός πνευματικοῦ, ἀγῶνος ἐν θεῷ, ζήλου δεξιῶ, δρόμου ψυχικοῦ. ἵνα καταλάβωμεν, ἵνα φθάσωμεν εἰσελθεῖν εἰς τὸ στάδιον καὶ τοὺς τῆς νίκης στεφάνους ἀναδῆσασθαι διὰ θανάτου ὁσίου. Αὐτοὶ γὰρ ἐφ' ἑαυτῶν ἐπίστασθε, ὡς οἱ πόνοι τὰς αἰνέσεις ἀποτίκτουςι, καὶ πάντως τὰς θλίψεις χαρμολύναι ἀμείβουσι, καὶ οἱ στεναγμοὶ τὰς ἐμφύχους ἡδονὰς θηλάζουσι, καὶ αἱ στενοχωρίαι τὰς εὐρυχωρίας προσαποτίκτουςι· αἱ πῆναι καὶ αἱ νηστεῖαι, αἱ τοῦ λοιμοῦ καταθλίψεις τὰς ἀθανάτους χοροστασίας γεωργοῦσιν· αἱ δίψαι καὶ οἱ φλογμοὶ τῶν πυτῶν, τὸ ὕδωρ ἐκείνο, ὡς ὁ κύριος εἶρηκεν, εἰς ζῶν αἰώνιον ἀποπηγάζουσι· καὶ ἵνα ὑμεῖν

denique si mandatis auscultaverimus; salvi ac beati erimus, et nunc et in futuro saeculo in ipso Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXII.

Boni subditi nullius rei sint solliciti.

FRATRES MEI ET PATRES AC FILII.

Video et contemplor, quomodo quotidie quasi arvum fertile fraternitatis nostrae coetus augetur: vereorque ut humilis nostri sermonis semen non modo exiguum, verum etiam adeo sit exile, ut universum agrum occupare nequeat, et dicascalica vi perpurgare, novalia ac seminationem facere, ob divinorum praeceptorum observantiam perficiendam. Nilomus studiose enitar, quantum in me est, quomodolibet praestare, si certe utile futurum est. Vos autem ceu bona terra, fratres mei, ut aiunt verba Domini, fructificate et vobis et ipsi animarum vestrarum salutem et incolumitatem. Est autem, prout scriptura ait, labor donec intremus in sanctuarium Dei, et intelligamus in novissimis eius. Quare conatu opus est, spiritali sudore, lucta egregia, dextero zelo, animato cursu, ut comprehendamus, ut festihemus in stadium ingredi, et victoriae coronis per sanctum obitum redimiri. Etenim ipsi ex laboribus gigni solatia, atque omnino pressuras gaudio permutari, gemitibus spirituales voluptates nutriri, et ex angustiis latitudines nasci: tolerata fames atque ieiunia gulaeque afflictiones aeternas satietates operantur: sitis et salivae ardores aquam illam, de qua Dominus dixit, hauriunt aeternae vitae. Atque ut vobis sacri psalmi-

καὶ τὰ τοῦ ἱεροφάντου Δαυὶδ προσείσω ῥήματα· οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν ἐν ἀγαλλιᾷ σι θεριοῦσιν.

Επεὶ οὖν ταῦτα οἶδατε, μακάριοι ἐστί, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ἐὰν ποιῇτε αὐτά· Ἀνὴρ δὲ ἄφρων οὐ γινώσεται, καὶ ἄσύνετος οὐ συνήσει ταῦτα. Ὑμεῖς οὖν φρόνιμοι καὶ εὐαίσθητοι, ἐλάφρονες καὶ νουνεχεῖς καὶ ἐξετασταί· καὶ διὰ τοῦτο τὰ μὲν καταλάβετε τῶν ἀρετῶν· τὰ δὲ καταλαμβάνετε· προσθήσω δὲ, ὅτι καὶ καταλήψεσθε· μέτρον γὰρ ἡ ἐντολὴ οὐκ ἔχει· ἀλλ' ἐφ' ὅσον ἂν τις τὸν θεὸν ἀγαπᾷ, τοσοῦτον καὶ μακρὰν γινώσκει ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς ἐντολῆς. Ἡδὴ νομοθετοῦμεν ὑμᾶς, ἥδη ἐφοδηγοῦμεν καὶ ἐκ μὲν τῶν, εἰργομεν, ἐκ δὲ τῶν, ἀσφαλιζόμεθα· πρὸς ἃ δὲ, πορεύεσθαι ὑμᾶς ἀφίμεν· καὶ ὑμεῖς ἐν ἅπασι εὐπειθεῖτε. Καὶ ὡς σίδηρος χαλκῇ ὑποτάσσεσθε, πρὸς ὅπερ ἂν καὶ βουλόμεθα κατ' ἐντολὴν, καὶ ἀμέριμνός ἐστιν ἥδη ὁ πλοῦς, καὶ ὁ βίος ὑμῶν ἀκλυδάνιστος, καὶ αὐτοὶ δὲ πρὸς ἑαυτοὺς εἴ τι καλόν, εἴ τι χρηστὸν ἐννοοῦμενοι πράττετε καὶ ὑπομιμνήσκετε. Πρὸς τὸ κοινῇ γὰρ συμφέρον ἅπαντες ἀποσκοποῦμεν· καὶ ὡς ἐν νηὶ ποντοπόρῳ παρῆστημεν, καὶ κυβερνήτης σύνεστι καὶ ναυτίλος· οὕτως τὸ κατ' ἐμὲ καὶ καθ' ὑμᾶς ἔχει. Ἐμοὶ χρεῖα πηδαλιουχεῖν καὶ ἀγρυπνοτέρως διάγειν ἄνω τὸ ὄμμα ἔχοντι εἰς οὐρανὸν καὶ τὸν ἀστέρα τῆς δικαιοσύνης προσβλέποντι εὐθύνεσθαι τὸ σκάφος. Επιβάλλει δὲ καὶ ὑμῖν ἀγρυπνεῖν καὶ συμμεταχειρίζεσθαι καὶ συμπεριθέειν καὶ περιάγεσθαι ὧδε κακεῖσε διασκοποῦσι μὴ τι τῶν ναναγίμων, μὴ βράχος ἀγνοίας προκύψῃ, μὴ σπιλᾶς αἰφνίδιον κατασπάσῃ, καὶ ἵνα μοι πείθῃσθε τὰ ὅπλα κρατοῦντες τῆς νηὸς καὶ τὰ σχοινίσματα, πρὸς τε ἀφίσεις καὶ ἐπικρατήσεις, ἵνα ἀποσωθῇ τὸ ἀγώγιμον τῶν ψυχῶν ἡμῶν εἰς λιμένα σωτηρίας.

Διὰ τοῦτο καταλείψαμεν κόσμον, σάρκας, σχέσεις, θελήματα. Μείνωμεν οὖν, ἀδελφοί, ἀθλοῦντες, καὶ τὰ τῆς ὑπομονῆς σκάμματα παρὰ νηλοῦντες· καὶ οἶδ' ὅτι στεφανή-

stae verba proferam. Qui seminant in lacrymis, cum exultatione metunt.

Quoniam itaque haec scitis, beati estis, si prout scriptum est, et facietis. Vir autem stultus non cognoscet, et insipiens non intelliget haec. Vos ergo prudentes et sensati, intelligentes atque cordati peritique scrutatores partem quidem iam virtutum obtinuistis, partem nunc tenetis, addam vero etiam consecutoros: namque mandatum nescit mensuram; sed quantum quisque Deum amat, tantum se mandato abesse cognoscit. En vobis leges imponimus et ducatum praebemus: et a nonnullis prohibemus: contra alia cautos reddimus; ad alia denique properare vos sinimus. Vos vero in cunctis obsequimini, et ut ferrum fabro subiacetis, quomodo-cumque imperare voluerimus: et nunc sine cura mare decurrimus, vitaeque nostra nullam patitur tempestatem. Vosque ipsi proprio motu, si quod utile agnoscitis, agitis, et me facti admonetis. Etenim cuncti ad communem utilitatem spectamus; et tamquam in navi navigantes sumus, et gubernator adest atque navita. Quod mea, vestra quoque interest: me oportet clavum tenere, et vigilantiores esse, sursum oculos habentem ad coelum; et iustitiae sidus observantem scapham dirigere convenit, et operam conferre et concursare, et hac illac circumagi, ne quid naufragii periculum, ne brevia veluti ignorantiae appareant, ne scopulus improvisus absorbeat. Mihi quoque obtemperate, arma nautica tenentes cum rudentibus ad trahendum ac remittendum, ut animarum vestrarum sarcina in salutis portum salva devehatur.

Ideo nos mundum dereliquimus, carnem, consuetudines, voluntates et patientiae certamen exantlamus; scioque fore ut coronemur, coelum incolamus, et gau-

φορήσομεν καὶ οὐρανοπολήσομεν, καὶ εὐ-
φρανθήσομεθα ἐνθα ἀπέδορα ὀδύνη, λύπη καὶ
στεναγμός. Λάβετε ἰσχὺν· λάβετε δύναμιν·
καὶ ὁ λύχνος τῆς προθυμίας ὑμῶν αὐγά-
ξιθω ἐν ἑκατέρᾳ καρτερίᾳ, ἵνα μὴ ἀποσβεσθῇ
καὶ πάθωμεν τὸ ἀπενκταιότατον πάθος τῶν
ἀφρόνων παρθένων. Κτήσασθε, τιμιώτατοί μου
πατέρες, ἡσυχίαν, καὶ οὐ πάντα λέγω σιωπη-
λούς ὑμᾶς εἶναι. Οὐδὲ γὰρ ὁ βίος ἡμῶν ἀπαι-
τεῖται τοῦτο· ἀλλὰ τὸ τὰ μὴ ἀνήκοντα ὁμιλεῖν
ὑμῖς, καὶ μὴ τὸ ἐκ τούτων γέλωτα προφέ-
ρειν. Ἐκ πολυλογίας γὰρ οὐκ ἐκφεύξεται
ἁμαρτία, ἡ σοφία διαγορεύει. Φειδόμενος δὲ
χειλέων, νοήμων ἔσται, φησί. Προσέχετε ἐν ταῖς
διακονίαις ὑμῶν, καὶ μὴ ἀμελῶς ἐργαζόμενοι
συντρίβετε τὰ πρὸς χρείαν σκεύη καὶ τοῦτου
συμβαίνειν ἀδολεσχέσθαι ὑμᾶς καὶ τὴν προ-
σεδρίαν, ἣν ἔχειν δεῖ εἰς τὰ πνευματικώτερα,
ἀναλίσκειν εἰς τὰ μάταια.

Υπομιμνήσκω ὑμᾶς εἰς τὴν ἐστίαν μὴ
πλεῖον τοῦ διωρισμένου, οὗ ἔδωκα ὑμῖν τει-
νόμενοι ἀτονήσητε. Μὴ ἐκκλίνης γὰρ φησι,
εἰς τὰ διξιά, μὴ δὲ εἰς τὰ ἀριστερά· ἀλλ’
ὁδοῦ βασιλικῇ πορεύθητι. Διότι ἔργα βαρύ-
τατα εἰσὶν οἷς δὲ μὴ ὑπάρχει καὶ τὸ ἐγ-
κράτες, μᾶλλον ὠφέλιμον. Προσέχετε ἐν ταῖς
ὑμῶν κατὰ πάντα σπουδαιοτέρως· καὶ εὐ-
χέσθε τὸ ἔλεος τοῦ θεοῦ, καὶ πρὸς τοὺς ἀο-
ράτους ἐχθρούς καὶ πρὸς τοὺς ὁρωμένους
καταπεμφθῆναι ἡμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ
κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ
Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ,
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΓ’.

Εὐθεν μέχρις αἵματος ἀγωνιστέον.

ΑΔΕΛΦΟΙ ΜΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΕΡΕΣ,

Ἀπαιτούμεθα ὑμῖν διδόναι τὸ σιτομέ-
τριον ἐκάστοτε τό τε πνευματικὸν καὶ σω-
ματικόν· ἀλλ’ ἐὰν μὲν τὸ πνευματικὸν μὴ
δῶμεν, οὐχ ὁρῶ τινὰς τάχα δυσχεραίνοντας·
ἐὰν δὲ μὴ σωματικόν, καὶ πάνυ· καίπερ οὐ

dio perfruamur, ubi dolor deest, tristitia,
gemitus. Sumite robur, sumite vires,
et lucerna promptitudinis vestrae illumi-
netur constantiae oleo, ne extinguatur,
ne stultarum virginum deplorabilem ca-
lamitatem patiamur. Tenete, colendissimi
patres mei, silentium. Neque tamen semper
vos silentes volo; nam nec nostrae vitae
institutum id patitur: sed ea tacentes,
quae loqui non convenit, neque hoc pacto
risum excitare: Nam in multiloquio non
deerit peccatum, ut sapientia denuntiat;
qui autem parcit linguae prudens est,
inquit. Attendite ministeriis vestris, neque
incaute operantes, usualia instrumenta
perfringite. Hinc etiam accidit nugari
vos, et consessum, quo uti oporteret ad
spiritalia, in vanis consumi.

Moneo vos quoque de alimonia, ne
ultra id, quod vobis concessi, tendentes
vires amittatis. Ne declines, inquit, ad
dexteram vel sinistram; sed via regia
perge; etenim opera gravissima sunt.
Quibus autem continentia non inest, hoc
potius utile. Date operam, ut in omnibus
accuratiores sitis; et orate ut nobis mit-
tatur a Deo misericordia contra invis-
ibiles hostes et contra visibiles: in Christo
Iesu Domino nostro, cui est gloria et
potentia cum Patre et Spiritu sancto,
nunc et semper, et in saecula saeculorum.
Amen.

SERMO LXXIII.

Heic pugnandum est usque ad sanguinem.

FRATRES MEI AC PATRES.

Cogor vobis perpetuum demensum dare
cibarium tum spiritale tum etiam corpo-
rale; sed si spiritale non dem, nonnullos
forte haud aegre ferentes video: si vero
corporale subtraxero, tunc apprime: quam-

τοσοῦτον τοῦ δευτέρου χρεία, ὅσον τοῦ προ-
τέρου. Δὴτοι γὰρ φησιν, αὐτοῖς οὐ λιμὸν ἔρ-
του, οὐδὲ δίψαν ὑδάτος ἀλλὰ λιμὸν τοῦ ἀκού-
σαι λόγον Θεοῦ. Χαλεπὸν οὖν ἐστὶ ὄντως
ἔαν μὴ περὶ τοῦ προτέρου τὸν πάντα ἀγῶνα
ἔχωμεν· διότι καὶ νῦν παρακαλῶ καὶ ἀντι-
βολῶ καὶ δέομαι στήτε γενναίως πρὸς τὴν
ἀθλήσιν τῆς ὑποταγῆς ὑμῶν ὑποφέροντες τὸν
καύσωνα τῆς ἡμέρας καὶ τὸν παγετὸν τῆς
νυκτός, καὶ νοητῶς καὶ αἰσθητῶς· ἀλλὰ νο-
ητῶς μᾶλλον. Πάρεστι τὸ πῦρ τῆς ἐπιθυμίας
ὑπὲρ τὴν Χαλδαϊκὴν κάμινον ἀνακαίόμενον
παρὰ τοῦ ἀοράτου Ναβουχοδονόσορ· ἐπιτί-
θενται ἡμῖν τὰ λοιπὰ πάθη, ἄλλο κατ' ἄλλο
διαμερίζον καὶ ἔλκον τὴν ἐλεεινὴν ψυχὴν· ὁ
θυμὸς, ἡ ὀργή, ἡ μνησικακία, ἡ ὑπερηφάνια,
ἡ ἀκηδία τε καὶ χαύνωσις, ἡ προσπάθειά
τε καὶ φιλαυτία καὶ τὸ μείζον τῶν κακῶν
ἡ ἀπιστία. Πολλῆς ἡμῖν δεῖ τῆς εὐανδρείας,
τῆς μεγαλοψυχίας· πολλῆς τῆς ἀνολιγώρου
κραταιότητος καὶ ἰσχύος, τῆς ὑπομονῆς μα-
κροθυμίας νήψεως τε καὶ γρηγόρσεως· ἵνα
ἐντεῦθεν δυνηθῶμεν ἀποκρούσασθαι τοὺς ἐπ-
ηρτημένους ἡμῖν πειρασμοὺς καὶ δόλους τοῦ
διαβόλου· ἵνα μὴ κάμψωμεν γόνυ τῇ Βαβύλῃ,
ἵνα μὴ προσκυνήσωμεν τῇ εἰκόνι τῶν παθῶν,
ἵνα μὴ ἀπολέσωμεν ἃ καλῶς ἐκτησάμεθα,
ἵνα μὴ καταλύσωμεν, ἃ Θεοῦ δυνάμει ᾤκο-
δομήσαμεν.

Πῶς γὰρ ἂν ἄλλως ἐκφύγωμεν ἐκ τῶν
προειρημένων παθῶν, ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ὁλοκαρ-
δίως πεποιθέναι ἐπὶ κύριον; καὶ ἐκ τοῦ ἐπι-
φύεσθαι ἡμᾶς τὰ πνευματικὰ ὅπλα πρὸς
καταίρεισιν τῶν ἐναντίων δυνάμεων; Τὰ δὲ
πνευματικὰ ὅπλα, ἡ προσευχὴ καὶ ἡ ἐλπίς,
καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη, καὶ ἡ ὑπακοή, ἡ ἀγάπη
καὶ ἡ πίστις, ἡ ἀπροσπάθεια καὶ ἡ παντε-
λὴς μετάθεσις τοῦ νοῦ ἀπὸ τῶν ἐν κόσμῳ·
τὸ αἰετὲς μελετᾶν καὶ λαλεῖν περὶ σωτηρίας· τὸ
μὴ ἀδιαφορεῖν ὡς ἔτυχεν ἐν ταῖς ὁράσεσιν, ἐν
ταῖς ἀκοαῖς, ἐν τοῖς χεῖλεσιν, ἐν ταῖς χερσίν·
ἀλλὰ παντόθεν κατησφαλίσθαι τῷ Θεῷ φόβῳ
καὶ τῇ περὶ Θεοῦ ἐννοίᾳ, καὶ ἀκορεστον ἔχειν
τὴν ἐπιθυμίαν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Εἰ

quam alterius potius quam prioris urget
necessitas. Dabo enim, inquit, illis non
furnum panis, neque sitim aquae; sed fa-
mem audiendi verbum Dei. Grave est
itaque si prioris causa, agonem quemli-
bet non subeamus. Quare et nunc oro,
obsecro, state fortiter in acie submissionis
vestrae, diei aestum ferentes et gelu no-
ctis, tum intellectualiter, tum etiam sen-
sibiliter: sed intellectualiter magis; adest
enim concupiscentiae ignis plus quam
Chaldaica fornax incensus ab invisibili
Nabuchodonosor. Instant et coeteri vitiosi
affectus, alius post alium miserandam
animam dispartiens et distrahens: ira,
indignatio, simultas, superbia, acedia,
tumor, amor studiumque sui, et maximum
malorum infidelitas. Multa nobis opus
est fortitudine, magnanimitate, multo nec
segni robore ac viribus, patientia, lon-
ganimitate, sobrietate ac vigilantia, ut
hinc possimus impendentes nobis tenta-
tiones dolosque diaboli repellere, ne fle-
ctamus genua Baali, ne vitiosorum affe-
ctuum statuam adoremus, ne praeclare ad-
quisita prodigamus, ne quod cum Dei
auxilio aedificavimus, destruamus.

Quī enim aliter ex praedictis pertur-
bationibus evademus, nisi toto corde Do-
mino confidentes, atque arma spiritualia
gestantes ad inimicarum potestatum de-
structionem? Arma vero spiritualia sunt,
oratio et spes, humilitas et obedientia,
charitas, et fides, indifferentia et omnimo-
da mentis a mundanis rebus aversio:
semper de salute meditari ac loqui, nec
visu, nec auditu, nec labiis, nec mani-
bus indifferenter uti, sed in cunctis esse
munitos Dei timore, et meditatione, et
insatiabilem habere futurorum bonorum
cupiditatem. Nisi enim haec ita se ha-
beant, quidni in peccati perditionem

μὴ γὰρ ταῦτα εἶναι, πῶς οὐκ ἀποπεσούμεθα εἰς ὀλεθρον ἁμαρτίας; Πῶς οὐκ ἐμπεσούμεθα εἰς χεῖρας τῶν μισούντων ἡμᾶς ἐχθρῶν; Οὐαί, οὐαί, ἐσμὲν ἀκηκοότες; πόσα ἐπάδουσιν ἡμῖν αἱ γραφαί; πόσα διδάσκουσι ἡμᾶς οἱ θεοφόροι πατέρες; καὶ ὅμως ἐπιλανθανόμεθα καὶ ὅμως οὐ φροντίζομεν· καὶ οἶον ὡς ἐπὶ σπόρου ἐκ-
λομένου ἐν τῇ γῇ παρὰ τοῦ γεωργοῦ πρὶν ὑπὸ τοῦ ἀρότρου καταχωσθῆ, οὕτως ἐν ἡμῖν τὸν οὖτον λόγον ἀρπάξει ὡς ἐκ στόματος τὰ πο-
νηρὰ πετεινὰ τοῦ σατανᾶ. Καὶ μένουσι μὲν ἀνανέργητοι οἱ πνευματικοὶ σπορεῖς· μένομεν δὲ ἡμεῖς ἄκαρποι μὴ φέροντες βλαστὸν τῶν ἀρετῶν. Τί γὰρ ἄλλο ἐστι κατανοεῖν καὶ οὐχὶ τοῦτο ὁπότεν περὶ σωφροσύνης, περὶ ἀνδρείας, περὶ δικαιοσύνης ἢ τινὸς ἄλλης ἀρετῆς δια-
λέγονται ἡμῖν οἱ πατέρες; καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀκρόασιν ὡς οὐδὲ ἀκηκοότες τοῖς ἐναν-
τίοις ὁρώμενοι; Διηγοῦνται ἡμῖν περὶ κρίσεως καὶ θαυμάσιων καὶ ἡμεῖς ἐξιόντες ἀρχόμεθα γελάειν καὶ ἀνακαγχάζειν· ἐπιστύφουσιν ἡμῶν τὰς ψυχὰς τοῖς τῆς ἀγνείας λόγοις, καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἀκρόασιν λαγχνεύομεν καὶ ὑποβλέ-
πομεν ἀλλήλους πορνικῶς, καὶ λόγους δίδο-
μεν καὶ λαμβάνομεν παρρησιαστικῶς· ὑπο-
τυποῦσιν ἡμῖν πρὸς ταπεινοφροσύνην καὶ εὐη-
κοΐαν, καὶ μετὰ τὴν κατήχησιν ἐξογκούμεθα καὶ ἀγριαινόμεθα καὶ παρακούομεν περὶ νη-
στείας, καὶ γαστριμαργοῦμεν περὶ ἀγρυπνίας, καὶ τῷ ὕπνῳ βαλλόμεθα· περὶ σωφροσύνης καὶ τηλικαῦτα ὀργιζόμεθα· περὶ ἡσυχίας καὶ παραυτὰ ἀργολογοῦμεν περὶ εὐτονίας ἔργου, καὶ τηλικαῦτα ἀπεκλυόμεθα καὶ ἀπλῶς εἰ-
πεῖν, κατὰ τὰς ἁμαρτίας μου τὴν ἐναντίαν ὁδὸν τῆς ἀναγγελλομένης ἡμῖν τρεπόμεθα.

Οὐ λέγω περὶ τῶν νεοταγῶν μόνον, ἀλλὰ περὶ τῶν δοκούντων εἶναι τι, καὶ εἰς προ-
τασίαν κεκλημένων· ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς ἱε-
ρουργίαν τεταγμένων. Φεῦ· ἀβάλε τῆς ἀπάτης τί πανθάνομεν ὑπὸ τοῦ ἀπαταιῶνος σατανᾶ; ἵνα τί τὸ πρῶτον ἡμῶν ἀποστρέφομεν ὁπὸ θεοῦ ζῶντος, ἀπὸ τοῦ ἁγίου καὶ ἀλλοῦ ἐκείνου καὶ ἀμηχάνου, κεχηνότες εἰς τὰ μάταια καὶ πρόσυλα καὶ ἀπολλύμενα; ἵνα τί φιλοῦμεν

incidemus? quidni in manus hostium nostrorum incurramus? Heu, heu quanta audivimus! Quanta nobis scripturae occi-
nunt! quanta inspirati fratres nos docent! Et tamen obliviscimur? tamen curam se-
ponimus? Et quemadmodum fit de se-
mine in terram ab agricola proiecto prius quam ab aratro obruatur, sic nobis tamquam ex ore eripiunt malae aves Sa-
tanae. Manent autem decepti spirituales seminatores, manemus autem et nos in-
fructuosi, virtutum germen efferentes? Quid enim aliud nisi hoc credendum est, cum de temperantia, de fortitudine, de iustitia aut aliqua alia virtute nobis dis-
serunt patres, statimque post auditionem quasi nihil audissemus, spectantibus vi-
demur? Dicunt nobis de iudicio et lacry-
mis, nos vero egressi ridere incipimus et cachinnari. Conprimunt animos nostros sermonibus de castimonia, et statim post auditum sermonem lascivimus, mutuoque aspicimus meretricio prope more, ver-
baque dicimus et recipimus licentiosa. Oculis subiiciunt humilitatem, obedi-
entiam: et nos post catechesim tumidi su-
mus et asperi et contumaces. Ieiunium proponunt, et crapularum: vigilias, et somno indulgemus: mansuetudinem, et illico irascimur: silentium, et statim gar-
rimus: strenuitatem ad opera, et tunc nos torpemus. Atque, ut summatim dicam, prout peccata mea sunt, in diversam a demonstrata viam abimus.

Nec de novitiis tantummodo loquor, sed etiam de iis, qui videntur esse aliquid, et ad munera occupanda vocati: immo in sacerdotio heu! constituti: oh qualem errorem! Quid a deceptore Satana pa-
timur? Cur faciem nostram a vivente Deo avertimus, ab illa pulchritudine im-
mensa, ad vana et materialia et peri-
tura conversi? Cur semper diligimus am-

καὶ ἀσπαζόμεθα τὰ πικρὰ καὶ προσκαίοντα
 ἔδοντες τὰ γλυκερὰ καὶ ἀθάνατα· Ἀλλ' ὅτι
 οὐκ ἐστὶ ἡμῖν κεκαθαρμένον τὸ ὄμμα καὶ ἡ
 ἀκοὴ τῆς ψυχῆς, διατοῦτο ἀμύλωνωποῦμεν
 καὶ ἀποπίπτομεν τῆς μεταλήψεως τῶν ἀγα-
 θῶν. Δεῦτε οὖν, τέκνα καὶ ἀδελφοὶ, πάλιν ἐν-
 αρξόμεθα οἱ ἡδὴ ἐπωκλακότες· πάλιν ἀνα-
 βιώσωμεν οἱ ἡδὴ ἀπονεκρωθέντες· πάλιν ἀνα-
 νήσωμεν οἱ ἡδὴ ἀπονυστάξαντες· ἐν ἐστὶν
 ἡμῖν μόνον θελῆσαι καὶ τὸ πᾶν εἰργασθαι.
 Ἐν αὐτῇ γὰρ ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ εὐπροθετοῦντες
 φθάνομεν εἰς μέτρα σωτηρίας. Οὐ γὰρ ἐσμὲν
 συνδεδεμένοι τοῖς βιωτικοῖς πράγμασι, ἵνα
 δύσληπτον ἔχωμεν τὴν πρὸς τὸ καλὸν ἐνέρ-
 γειαν· ἀλλ' εὐκόλῳ ἡμῖν τὸ δρᾶσθαι τῆς
 σωτηρίας κατὰ πᾶσαν ἡμέραν, εἴπερ βουλό-
 μεθα. Τῷ ἔωθεν εὐθὺς ψάλλειν τὸ δαυϊτικὸν
 ἐκεῖνο συνετῶς· Τὸ πρῶτ' εἰσάκουσον τῆς φω-
 νῆς μου· τὸ πρῶτ' παραστήσομαί σοι, καὶ
 ἐπόψει με. Καὶ τῇ τρίτῃ ὥρᾳ· Τὸ πνεῦμα σου
 τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. Καὶ τῇ ἑκτῇ·
 Ρύσαι με ἀπὸ συμπτώματος μεσημβρινοῦ,
 ἀπὸ βέλους πετομένου ἡμέρας. Καὶ τῇ ἐν-
 νάτῃ· Κλίνον κύριε τὸ οὖς σου, καὶ ἐπάκουσόν
 μου. Καὶ τῇ ἑσπέρᾳ· Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου
 τὸν κύριον, καὶ ὅσα προηγούμενα καὶ ἐπό-
 μενα.

Ἐὰν γὰρ οὕτω καθεκάστην ἡμέραν ποι-
 ῶμεν· καὶ ἀλλήλους ὑψώμεν· καὶ φωτίζωμεν
 δι' ἀγαθῶν τρόπων καὶ λόγων, ἀλλὰ μὴ
 καταβιβάζωμεν καὶ σκοτίζωμεν δι' ἀδιαφο-
 ρίας καὶ λόγολεσχίας, οὕτως δυνάμεθα σώ-
 ζεσθαι· δυνάμεθα καλῶς διανύειν τὸ μέτρον
 τῆς ἡμέρας· δυνάμεθα τὰ ὠφλημένα ἡμῖν
 ἀπὸ πρῶτ' ἕως ἑσπέρας. Πάντως γὰρ οὐκ ἐστὶ
 μὴ παρεκτραπῆναι καὶ τὸν λῖαν νήφοντα, ἢ
 εἰς λόγον προπετῆ, ἢ εἰς ἐπιθυμίαν πονηράν,
 ἢ εἰς ἄλλο τι πάθος, δι' ἡμετέρας πρὸς Θεόν
 εὐκατανύκτου συγχωρηθῆναι. Καὶ ὥσπερ ἡ-
 μέραν ἐξ ἡμέρας διαβαίνοντες βαδιοῦμεν τὴν
 ὁδὸν τοῦ Θεοῦ, ἀπενδεχόμενοι τὸν καιρὸν τῆς
 ἀναλήψεως· ἐν ᾧ οἱ στέφανοι καὶ ἡ χαρὰ καὶ

plectimurque amara et temporaria, omis-
 sis dulcibus et immortalibus? Cur inquam,
 nisi quia parum non gerimus oculum
 nec aurem animae? Propterea allucina-
 mur, et bonorum consecratione frustramur.
 Venite ergo, filii ac fratres, rursus exor-
 diamur, quasi hactenus succubuerimus;
 resurgemus, qui antea emortui fuimus;
 evigilemus, qui antea obdormuimus; tan-
 tum velimus, et omnia confecta sunt:
 nam si ipsa hac die recte proposuerimus,
 iam ad salutem pervenimus. Non enim
 mundanis negotiis impliciti sumus, ut
 difficilem habeamus boni executionem,
 sed facilis nobis est salutis adeptio die
 quolibet, si modo velimus. Mane quidem
 statim psallere davidicum illud sapienter:
 Mane exaudi orationem meam. Mane ad-
 stabo tibi, et videbis me. Tertia autem
 hora: Spiritum sanctum tuum ne auferas
 a me. Deinde Sexta: Libera me ab incursu
 meridiano, a sagitta volante in die. Et
 Nona: Inclina Domine aurem tuam, et
 exaudi me. Et vespere: Benedic anima
 mea Domino: et quaecumque praecedunt
 et sequuntur.

Si enim ita quotidie egerimus, mutueque
 exutulerimus et illuminaverimus bonis mo-
 ribus et sermonibus, non autem depressi
 erimus atque obtenebrabimur mentis in-
 differentia, et verborum gurrulitate; sic
 demum salvi esse possumus: sive bene
 possumus diei spatium transigere, sic of-
 ficiū debitum a mane usque ad vespe-
 ram exequi. Prorsus enim fieri non po-
 test, quominus exorbitet homo etiam ap-
 prime sobrius, vel ad verbum insolens,
 vel ad pravam cupiditatem, vel ad aliam
 aliquam perturbationem, nisi nocturna ad
 Deum prece indulgentiam impetret. Et
 tamquam de die in diem transeuntes,
 gradiamur in via Dei, expectantes reso-
 lutionis tempus, in quo coronae et gau-

ἡ ἀνταπόδοσις τῆς οὕτων ἀγωνιζομένων καὶ ἐμψυχζομένων ἑαυτοὺς διὰ κύριον.

Προσέχετε λοιπὸν τῷ κόπῳ ὑμῶν, τοῖς ἀγῶσι τοῖς θέλημασι τὸ ῥάθυμον ἀποδιδόνοντες τὸ πρόθυμον ἀντιλαμβάνόμενοι· πιστεύοντες ὅτι δυνατόν ἐστι παντὶ τῷ θέλοντι εὐδοῦν, ἐπανάγεσθαι εἰς τελειότητα καὶ καταρθοῦν τὰς ἀρετάς. Εἰ γὰρ ὁ θεὸς ἡμῶν φῶς καὶ ζωὴ καὶ ἀλήθεια, πῶς οὐχὶ τὸ πρὸς αὐτοῦ νεύειν ἐπιθυμητόν ἐστι καὶ εὐάνυστον; καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ὅπερ ἐστὶν ἀληθὺς σκότος καὶ ψεῦδος, καὶ κρημνὸς καὶ ἀπώλεια, πῶς οὐχὶ καὶ ἡ πρὸς αὐτὸν νεῦσις θάνατος, καὶ μάχαιρα, καὶ σκότος, καὶ ἀπώλεια; Διὸ τῆς ζωῆς ἡμῖν καὶ τοῦ θανάτου προκειμένων ἐλώμεθα τὴν ζωὴν, ἐλώμεθα τὸ φῶς, ἐλώμεθα τὴν ἀθανασίαν. Φύγωμεν τὸ σκότος καὶ τὸν ζόφον καὶ τὴν ἀπώλειαν, ἵνα ἀξιώμεθα βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ὃ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΔ'.

Κόπτειν φρόνημα σαρκικὸν πᾶν ἐμπόνως,

PATRES MEI ET FRATRES AC TEKNA,

Λιποὶ ἐσμὲν οἱ ἄνθρωποι ψυχικῶς διακείμενοι καὶ σαρκικῶς ἐτέρως ἔχοντες· τοίνυν γινώσκετε καὶ περὶ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως, ὅτι εἰ καὶ ἔξωθεν ὡς ἐν ἀνέσει πῶς περιφέρομαι ἐν μέσῳ ὑμῶν, ἀλλ' οὖν γε ἐνδοθεν συνέχομαι καὶ περιθλίβομαι, καὶ οἶον εἰπεῖν, ἀποστενοῦμαι ἐν ὑμῖν· ἀναγκάζομαι γὰρ καὶ πέρ ὧν ἄσματος καὶ μὴ τι ποιμαντικῆς ἀρετῆς ἐπιτερόμενος ἰδίωμα, ὅμως ἐν τῇ ταπεινῇ μου καρδίᾳ καὶ ἐν τοῖς σπλάγχνοις μου ἔχουν ἅπαντας καὶ περιστᾶν καὶ ἀγκαλιζέσθαι πρὸς τὴν ἐκείνου ἔξεις καὶ ποραιρέσεις καὶ περιπαθήσεις συγκλινόμενος καὶ συναμνύμενος

dium et remuneratio erit vere decertantibus vinque sibi facientibus propter Dominum.

De coetero animum advertite labori, certaminibus, voluntatibus vestris ignaviam pellentes, alacritatem e contrario sumentes, credentes posse unumquemque, si modo velit, recte vivere, ad perfectionem tendere et exercere virtutes. Nam si Deus noster est lux, via et veritas, nonne ad eum mentem inclinare tum desiderabile est, tum etiam facile? Et si Satana reapse tenebrae, mendacium, praecipitium, perditio; quidni ad eum inclinatio sit mors, gladius, tenebrae et ruina? Quare cum nobis sint propositae vita et mors: eligamus vitam, eligamus lumen, eligamus immortalitatem. Fugiamus tenebras et obscuritatem atque exitium, ut digni simus regno coelorum; in Christo Iesu Domino nostro, cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXIV.

*Carnalem affectum omnem
amputare fortiter.*

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Duplices sumus nos homines: spiritaliter affecti, et diverso modo corporaliter. Scitote itaque meam quoque humilem personam, etsi quasi exterius feriantem, intus tamen angi et angustiarī, ac prope modum comprimi inter vos. Cogor enim, quamquam sum ille prodigus nullaue pastoris propria virtute praeditus, nihilominus in humili corde meo meisque visceribus omnes habere et circumspicere et complecti pro cuiusque habitibus, voluntatibus atque adfectionibus memet inclinans, condescendens, et omnimode cu-

καὶ πανταχόθεν ἀποπειρώμενος διατρέφειν καὶ περιθάλπειν ἕνα ἕκαστον ὑμῶν· εἴτα λοιπὸν ἡ ἐπεισαγωμένη προσθήκη τῆς ἀδελφότητος, προσθήκη γινομένη μοι φροντίδος καὶ ἐπιμελείας, ἐκδιάζεται τὰ ἐντὸς εὐρύτερα γίνεσθαι καὶ ἀστεναχώρητα.

Δεήθητε οὖν, τέκνα, παρακαλῶ τοῦ κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ, ἵνα καὶ καθαρίσῃ τὰ ἐντὸς μου διὰ Πνεύματος ἁγίου, καὶ πλατύνῃ τὴν καρδίαν μου καὶ πλουτίσῃ τὴν ἐργασίαν, ὅτι πολὺς ὁ θερισμὸς κατὰ τὸ ὀλιγοστόν με εἶναι καὶ ἀνάξιον εἰς ἐργάτην κυρίου καλεῖσθαι. Δόξα μὲν οὖν Θεῷ ἀναπέμπεται, ὡς καὶ λέγομεν, ἐπὶ τῇ ἐν Θέρῃ συστάσει ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τῇ ἀρίστη αὐξήσει καὶ προκοπῇ ὑμῶν· καὶ ὡς ἀληθῆς πόλις τοῦ Θεοῦ ἐπάνω τοῦ τῆς ἀρετῆς ὄρους ἀναβιβαζόμενοι καὶ ἀνακείμενοι, ἐμφανεῖς γεγονάτε ἐν τῇ βασιλευούσῃ πόλει· καὶ παρακαλεῖται ὑμῶν τὸ Θεοπολίτευτον καὶ διὰ τιμῆς ἄγουσι τὸ ἱερὸν ὑμῶν ὄνομα οἱ εὐσεβοῦντες μέχρι καὶ τοῦ ἀρχιερέως καὶ αὐτῆς τῆς βασιλείας. Καὶ χάρις τῇ πολυεργεστάτῃ αὐτοῦ ἀγαθότητι, παρ' ἧς πᾶν ἀνθρώποις τὸ κατορθούμενον· ἐξ αὐτοῦ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα. Καὶ τίς τολμήσειεν οἰηθῆναι εἶναι τι καὶ ἀκοῦσαι παρὰ τοῦ ἱεροκήρυκος ἀποστόλου· Τί γὰρ ἔχεις, ὃ οὐκ ἔλαβες; εἰ δὲ καὶ ἔλαβες, τί καυχᾶσαι, ὡς μὴ λαβών;

Ἀλλ' οὖν γε ἀγῶνος χρεία, τέκνα καὶ ἀδελφοί, καὶ ὁρόμου σφοδροτάτου καὶ σπουδῆς ἀδιαπαύστου μετὰ τῆς συγκρατούσης καὶ ὀχυρούσης καὶ θεμελιούσης τὸν νοῦν ἡμῶν ἐπ' εὐσεβείᾳ θεῇ, ταπεινοφροσύνης, τὸ μὴ ἐκπεσεῖν ἐκ τῆς καλῆς ἐνάρξεως ὑμῶν, μηδὲ καταισχυῖναι τὰ προλαβόντα τοῖς ἐπισυμβαίνουσι, μηδὲ ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν φανῆναι. Ἀλλ' ἵνα τὴν καλὴν ἀλλοίωσιν ἀλλοιούμενοι καθαιρώμεθα καὶ φωτιζώμεθα καὶ ἀναγώμεθα τὸ καθεκάστην ἐκ φωτός φωτοειδέστεροι γινόμενοι, καὶ ἐξ ἀστέρος εἰς ἡλίου λαμπρότητα ἀναγόμενοι, καὶ ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν ἀριστοτέραν ἐπανατρέχοντες. Πῆξατε πάντα τὰ σαρκικὰ φρονήματα, παρακαλῶ,

rans nutrire unumquemque vestrum atque fovere. Insuper quod supervenit fraternitatis incrementum, facit mihi incrementum curae ac sollicitudinis; cogit interiora mea laxare et ampliare.

Orate igitur, filii, Dominum nostrum ac Deum, ut et interiora mea purificet per sanctum Spiritum, cor dilatet, ut abundantior operam faciat: quia messis multa pro mea tenuitate, quia non sum dignus vocari operarius Domini. Gloria ergo Deo attollatur, sicut semper dicimus, ob egragiam coagmentationem vestram, ob incrementum optimum profectumque vestrum. Quasi vero civitas Dei ad virtutis montem sublata, clara fama estis in urbe regia, et expetitur divinitus instituta vita, et sacrum vestrum honorabile aestimant nomen pii homines usque ad ipsum pontificem et imperatorem. Et gratia sit beneficentissimae Dei bonitati, a quo quicquid homines recte agunt, dimanat; ex ipso enim, et per ipsum, et ad ipsum omnia. Et quis ausit putare se esse aliquid, sacrum praeconem apostolumque audiens dicentem: Quid enim habes quod non accepisti? Et si accepisti, cur gloriaris, quasi non acceperis?

Age vero, certamine opus est, filii ac fratres, cursus vehementissimi, sedulitatis indefessae, non sine illa, quae continet, munit, stabilitque menteque nostram in divina pietate, dico humilitatem: ne a praeclaro initio nostro declinemus, neque priora posterioribus dehonestemus, neque a virtute in nequitiam desinamus; sed ut bona immutatione immutemur, purificemur, et illuminemur, provehamur quotidie de lumine luminosiores facti, de stella in solis splendorem traducti, de virtute in virtutem praestantior de-currentes. Frangite omnes carnales affectus, rogo, et illud maximum impedi-

καὶ τὸ μέγιστον ἐμπόδιον τῆς ἀρετῆς, τὸ κο-
σμικὸν δοξάριον· καὶ τῇ πνευματικῇ μάχῃ
κατεῴξαντες πᾶσαν προσπάθειαν καὶ πᾶσαν
φιληδονίαν σαρκὸς, τῷ Θεῷ συναπτόμενοι καὶ
ταῖς διακονητικαῖς κλίμαξι πρὸς αὐτὸν ἀνα-
γόμενοι τὸ καθήμεραν βάλλοντες ἀρχὰς θεο-
ειδῆς καὶ πηγνύντες θεμελίους πνευματικούς
καταβάλλοντες τὰ θράσκη τῆς σαρκὸς διὰ
τῆς τῶν θείων ἐκκοπῆς, τοὺς ἀναπτο-
μένους ἐμπυρισμοὺς σθενύντες ταῖς ἐπιχύ-
σεται τῶν δακρύων, τὰς ἀρχούσας ἡδονὰς ἐπι-
σεως ἢ πόσεως ἢ ἄλλης τινὸς ματαιότητος
τῇ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἀντεπεξάγοντες
ἀναθεωρήσει. Καλῶς οὖν ἔως τοῦ παρόντος
κύριος εὐχαῖς τῶν πατέρων ἡμῶν διατηρῶν
διατήρησεν ὑμᾶς. Προεκόψατε, ἐβαδίσατε, εἰσε-
ληλύθατε εἰς τὰ τῆς ἀρετῆς βασίλεια· περιε-
λαμψθε τῷ κάλλει τῆς ἀπαθείας.

Εἰδότε τὸ ὄντως καλὸν καὶ ἐραστὸν, ὡς
οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ τῶν παθῶν ἀπαλλοτριωθῆ-
ναι καὶ ὑπεράνω γενομένους βασιλεύειν καὶ
δεσπόζειν πάντων τῶν ἐπὶ γῆς καὶ συμε-
σιλεύειν Θεῷ. Μὴ ἐπιλαθῆσθε, μὴ ἀποну-
σταξῆτε ἀπὸ τῆς παραδοθείσης καὶ ἐνεργηθεί-
σης ὑμῶν ἀγγελικῆς πολιτείας· ἀλλὰ μᾶλλον
καὶ μᾶλλον ἐσέλθετε εἰς τὰς πύλας αὐτοῦ
ἐν ἐξομολογήσει εἰς τὰς αὐλὰς ἐν ὕμνοις.
Διεμύρθητε ἐκρίνοντες, μετὸν κατίζοντες, ἐπι-
ρίζοντες, μεσημβρίζοντες, τοῦ ἐξομολογή-
σθαι τῷ κυρίῳ. Τρυγᾶτε τοὺς τῆς ὑπάρξε-
ως καρποὺς· ἀπλήστως καὶ ἀκορέτως· ὅτι ἐν αὐ-
τοῖς πίνετε οἶνον κατανύξεως εὐφραίνοντα
τὰς ἱερὰς ὑμῶν καρδίας· τὰς ἄλλας κανο-
νίσεις τῶν θεολόγων ἐργασιῶν ὑμῶν· του-
τέστι τὸ ἀσκεῖν ὑμᾶς σιωπῇ, μὴ πλῆσσαι
ἀδελφοῦ τὴν συνείδησιν διὰ τῆς ψευδεπιπλά-
στου καὶ ἰδιοτελοῦς τῷ δοκεῖν ἐγκρατείας
μικροῦ τινος βρώματος· μὴ τραχυλογεῖν, μὴ
μεγαλορρήμονεῖν, μὴ σοβαρεύεσθαι, μὴ γα-
ταφρονεῖν, μὴ ἐθελοθησκεῖν, μηδὲ τῆς τοῦ
πλησίον ἀναπαύσεως προκρίνειν τὸ ἑαυτοῦ
συμπερὸν. Ἀλλήλοις χαρίζόμενοι ἰδιοποιεῖσθε
τὰ τῶν πέλας· καὶ ἐστὲ οἱ πάντες μία ψυχὴ,
μία καρδία, ἐν θέλημα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ

mentum virtutis, mundanam gloriolam
et spiritali gladio cupiditatem omnem
carnisque concupiscentiam praecedentes;
Deo coniuncti, id est intellectualibus scalis
ad eum ascendentes, quotidie praeclara
initia facientes, et spiritualia fundamenta
iacentes, calcata carnis protervia, per
voluntatum abnegationes, succensos ignes
fluentis lacrymarum extinguentes, vehe-
mentes escae potusque, vel alterius cu-
iuslibet vanitatis voluptates, contraria fa-
tutorum bonorum contemplatione exclu-
dentes. Praeclare ergo usque ad hunc
diem Dominus precibus patrum nostrorum
vos conservavit. Proficite: gradimini: in-
trate in virtutum regium palatium: per-
fectionis decore illuminamini.

Scitis, verum ac desiderabile bonum
nihil esse aliud, quam a vitiosis affectibus
abalienari: factosque superiores, regnare
ac dominari terrenis omnibus, et cum
Deo conregnare. Ne obliviscamini, ne
dormitetis in tradito vobis et actuali an-
gelicae vitae genere. Sed magis magisque
in portas eius introite cum confessione,
in atrio eius cum hymnis. Surgite ad con-
fiteminum Domino mane, media nocte,
vespere ac meridie. Carpite obedientiae
fructus immense et insatiabiliter, quia
ex ipsis vinum compunctionis bibetis, sacra
vestra corda laetificans. Alias quoque
bonorum actuum vestrorum regulas, id
est silentii usum: non vulnerare fratris
conscientiam ficta aliqua et arbitraria ab-
stinenciae specie, puta ab aliquo tenui
cibo: non asperere, non superbe loqui: non
insolentes se gerere: non invidere, non
affectatam pietatem prae se ferre: non
anteponere proximi quieti propriam uti-
litatem: invicem gratificantes, aliena com-
moda propria aestimare: unam habere
voluntatem in Christo Iesu Domino nostro,
Coeterum confortari potentia fortitudinis

κυρίῳ ἡμῶν, αὐτὸν, ἔχοντες κεφαλὴν. Καὶ λοιπὸν ἐνδυναμοῦσθε ἐν τῷ κράτει τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, φέροντες τὰ προπίπτοντα λυπηρὰ, προσρῶντες τὸ κοινὸν μυστήριον τοῦ θανάτου ἡμῶν· σμικρύνοντες καὶ καταλογιζόμενοι τὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν διάστημα ὡς βραχὺ τι καὶ ἀκύμωρον· ὅλος γὰρ ὁ βίος, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, ἡμέρα μία τοῖς πόθῳ κάμνουσι.

Διὰ οὖν τὴν μίαν ἡμέραν, τέκνα μου, διὰ τὸ ἐπίκτητον ὄναρ, διὰ τὴν εὐδιάβατον καὶ ταχύρροπον ὀξύτητα τοῦ χρόνου κτησόμεθα βασιλείαν οὐρανῶν καὶ εὐφροσύνην ἀτελεύτητον καὶ αἰῶνας αἰώνων ἐν αὐτῷ τῷ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΕ΄.

Ζηλοῦν τὰ καλὰ καὶ κόποις ἐξανύειν.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Αεὶ προθυμοῦμαι εἰς τὸ κατηχεῖν, ἐπαισθανόμενος δὲ τῆς οἰκείας ἀναξιώτητος συστέλλομαι καὶ συμπνίγομαι καὶ συμπιέζομαι· μάλιστα ὁρῶν ὑμᾶς πεπληθυσμένους, καὶ τοὺς μὲν ἐν εὐλαβείᾳ διαφέροντας, τοὺς δὲ ἐν βίῳ διαλάμποντας, τοὺς δὲ ἀπὸ περιφανοῦς γένους καὶ αἵματος ὑπάρξαντας κατὰ σάρκα, καὶ ἀπλῶς εἰπεῖν, ἐνθεν συνεχόμενος, ἀναγκαϊότερον δοκιμάζω διὰ τὸ κοινῇ συμφέρον καὶ τὸ λαχεῖν με τῆς προστασίας, τὸν ἀεργῇ εἰ καὶ πενιχρὸν μου λόγον προσφέρειν ὑμῖν ἐκ πολλοῦ μὲν πόθου, ὡς νομίζω, καὶ φροντίδος προερχόμενον, ἐξ ὀλίγου δὲ πνεύματος γνωριζόμενον. Τῷ ὄντι γὰρ θέλω ὑμᾶς, ἀδελφοί μου, τοῦ ἐπιτυχεῖν τῶν ἐλπιζομένων ἀγαθῶν καὶ τοῦ ἐγκαρπον γενέσθαι καὶ εὐπρόσδεκτον τὴν λογικὴν θυσίαν τῆς ὑποταγῆς ὑμῶν. Θυσιάζετε γὰρ ἑαυτοὺς ἐκάστοτε διὰ τῆς οἰονεῖ ἐκκοπῆς καὶ σφαγῆς τοῦ θελήμα-

cuius: tristia quaeque occurrentia ferentes, et commune mortis nostrae mysterium prospectantes, considerantes quam sit breve, quam cito desitutum vitae nostrae intervallum. Tota enim vita, ut ait theologus Gregorius, dies unica est amore correptis.

Ergo, filii mei, merito unius diei, temporarii somnii, labilis fugacisque temporis, consequamur regnum coelorum, aeternamque laetitiam, et saecula saeculorum, in eodem Christo Iesu Domino nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXV.

Zelari bona et cum labore perficere.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII,

Semper catechesi dicendae paratus sum. Sed indignitatis meae conscius, retrahor et suffocor quodammodo atque reprimor, praesertim cum vos numero auctos videam: et alios quidem pietate praecipuos, alios vitae tenore claros, alios illustri genere et sanguine secundum carnem. Et ut simpliciter dicam, hinc et inde ad incitas redactus magis necessarium iudico propter communem utilitatem, et propter commissam mihi praeposituram, meum inefficacem licet sermonem et pauperculum, vobis exhibere, ex amore, ut puto, et sollicitudine proveniente, spiritus autem paucitate facile dignoscendum. Vere enim volo vos, fratres mei, speratorum bonorum fieri compotes, fructuosumque esse et acceptabile rationale sacrificium vestrae submissionis.

τοὺς ὑμῶν γὰρ προσφέρειτε ἑαυτοὺς ἐν τῇ νοερῇ
 θυσιαστηρίῳ, ὁσμὴν εὐωδίας τῷ δεσπότη θεῷ.
 Διὸ ζηλώ θεικῶς, μὴ μαμητὴν γενέσθαι ἡμῶν
 τὴν προσφορὰν καὶ λειτουργίαν· μηδὲ ἀπί-
 πεμπτον μηδὲ καθυστεροῦσαν τῆς οἰασοῦν
 ἀγαθοσύνης. Ἔστω δὲ τοῦτο πῶς; Ἐὰν πατέρες
 μου εὐτονήσητε καὶ ὑπομείνητε καὶ καρτε-
 ρήσητε προσευχόμενοι ὑπομιμνησκόμενοι ἐγ-
 κρατούμενοι πολεμούμενοι καὶ ἐν τούτοις
 πᾶσι, μὴ διδόντες ἀφροσύνην ἐν τοῖς χεῖλεσιν
 ὑμῶν.

Ω μακάριοι ἄνδρες, ὧ ἀοίδιμοι παῖδες, ὧ
 πανόλβιοι ἄνδρες, ὧ ὑπερκόσμιοι ὁδοιπόροι
 ὧ βιασταὶ καὶ ἄρπασταὶ τῆς βασιλείας τῶν
 οὐρανῶν! ἀντιβολῶ οὖν μένετε καὶ ὑπομεί-
 νετε· δράμετε καὶ ὑπερβάλετε τοὺς τῶν ἄρε-
 τῶν διαύλους· νικήσατε καὶ σκαμματίσατε καὶ
 ἀποδέξασθε τοὺς οὐρανίουσι στεφάνους. Μὴ εἰς
 κενὸν δράμητε, δέομαι· μὴ εἰς μάτην κό-
 πιάσητε. μεγάλα τοίνυν προκατορθώσατε,
 ὑπερ ὅστιν διηλύτατε κατελίπετε γὰρ γεννή-
 τους καὶ ἀγγιστεύοντας, κόσμον καὶ τὰ
 περικόσμια ἀνέλασθε παρθενίαν· περιεδρά-
 ξασθε ἀκατηγόνην ὑπερίδασθε τὸ ἀπὸ τινος
 κληθεῖσθαι τοῦ ἑσόντος κόσμου καὶ εἰς φθορὰν
 καταλήγοντος θανάτου καὶ ἁμαρτίας· ἐπειδὴ
 πάντες ἐν ἑστὶ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τέλος ἀπεμ-
 πόλησατε ἑαυτοὺς τῷ βασιλεῖ τῶν οὐρανῶν
 διὰ τῆς ἐλευθεροπαθοῦς καὶ λυτροπαισμά-
 του μακαρίας ὑποταγῆς ὑμῶν. Τί ἥλίκα τὰ
 κατορθώματα; τί ἐξαίσια τὰ ἀριστεύματα
 ὑμῶν;

Βλέπετε οὖν, ἀδελφοὶ μου, μὴ ὑποσκελι-
 σθῇτε· μὴ μικραῖς ἀμελείαις καὶ ἐλαχίστοις
 παρολισθήμασι καθαιρήται τὸ ὕψος τῆς ἐλ-
 πίδος ὑμῶν, καὶ καταγένηται εἰς ἔδαφος τὸν
 πνευματικὸν ναὸν τῶν κατορθωμάτων ὑμῶν·
 διὰ τοῦτο πάντα καθαρὰ τῷ καθαρῷ ὡς κα-
 θαροὶ διαπράττετε· ταπεινῶς τῷ υπερηφάνοις
 ἀνταπασταμένῳ κυρίῳ προσφέρετε. Διὰ τοῦτο
 πάντα ἄγνὰ τῷ νυμφίῳ Χριστῷ συνοίσετε. Ο
 λόγος ὑμῶν ῥηστὴν ἄλατι ἡρυγμένος εἶδέναι
 πῶς δεῖ ἐκάστη ἀποκρίνεσθαι ἢ εἰς ὑμῶν

Quippe vosmet semper immolatis, vestrae
 ut ita dicam, obtruncatione et caede vo-
 luntatis, atque offertis in intellectuali al-
 tari odorem suavitatis Domino Deo. Ideo
 mirabiliter cupio, ne aspernabilis sit obla-
 tio nostra atque liturgia, neque reiecticia
 neque aliquolibet bono deficiens. Quomodo
 autem id fiet? Si, nempe patres mei, for-
 titer constanter perseveranter orabitis,
 bene memores, continentes, belli patien-
 tes: atque in his omnibus nullam per-
 mittentes stultitiam labiis vestris.

O beati viri! O beatissimi famuli! O
 homines! O super mundiales viatores! O
 violenti atque raptores regni coelorum!
 Obsecro igitur, manete et perseverate,
 currite et superate virtutum metas: vin-
 cite, conscendite, et coelestes coronas
 accipite. Ne in vacuum curratis, quaeso;
 ne incassum laboretis. Magna recte egi-
 stis, supra naturam perfecistis. Dereli-
 quistis enim parentes, cognatos, mundum
 atque mundana; virginitatem elegistis,
 paupertatem amplexi estis insuper ha-
 buistis vocari abs quovis fluxi mundi in
 mortis peccatique corruptelam desinentis:
 quoniam omnes unum estis in Christo
 Iesu. Prostremito tradidistis vos regi coe-
 lorum per voluntariam et peccatorum
 redemptricem beatam vestram obedi-
 tiam. Quanta haec sunt recte acta! Quam
 immensa vestra facinora!

Cavete ergo, fratres, ne subvertamini,
 ne exiguis neglectibus et minimis lapsibus,
 spei vestrae altitudinem praecipitetis, ne
 spiritale templum rectorum actuum ve-
 strorum humi prosternatis. Ideo omnia
 munda mundo: ut mundi agite: omnia
 humiliter resistenti superbis Domino of-
 ferte; ideo pura omnia sponso Christo
 conferte. Sermo vester, inquit sale sit
 conditus, ut sciatis quomodo oporteat
 vos unicuique respondere. Animi vestri

χρηστότητι κεκερασμένη διδοῦσα χάριν τοῖς πλησιάζουσιν ἢ κινήσεις ὑμῶν καὶ τὸ θαῤῥισμα καὶ ἡ ὁμιλία θεοκυδέρονητος συνετίζουσα τοὺς ἀποδέλποντας. Θέλῃ οὖν πάντας ὑμᾶς εἶναι οὐχ ὡς ἐγὼ, οἷότι ἀκάθαρτός εἰμι καὶ ἀσύνετος· ἀλλ' ὡς τοὺς ἁγίους πατέρας ἡμῶν, ὡς Ἀκάκιον, ὡς Δοσίθεον, ὡς Βασίλειον, ὡς Ορσισιον, ὡς Ηστρονιον, ὡς Αββάκυρον, ὡς Αντίοχον, ὡς Ἀγάπιον, ὡς Αἰτίον· εἴτ' οὖν, ἀλλ' ὡς Εὐθύμιον καὶ Σάβαν· προσθεῖν δ' ἂν ὡς Βασίλειον καὶ Γρηγόριον. τοιμήσει δὲ ὁ λόγος εἶπαι καὶ ὡς τοὺς ὑπερεπέκεινα.

Τοιγαροῦν, ἀδελφοί μου, πλουτήσατε ἐν χάριτι, θεσσαυρίσατε ἐν δάκρυσιν, ἐν κατανόησι, ἐν μακαρόθυμιας, ἐν κόποις καὶ μέγιστα κατὰ τὸ δοθὲν ὑμῖν χάρισμα. Ὁ μὲν γάρ τόδε, ὁδὲ, ἐκεῖνο ἔχει προσφυῶς καὶ θεοδομήτως καὶ νικῶν ἐν τούτῳ, ἐν ἐτέρῳ δὲ ὑποτασσόμενος τοῦ πέλας μὴ λυπείσθω, μὴδὲ φθονεῖτω· ἐκαστὸν γάρ ὡς ὁ θεὸς ἐμέριστε μέτρον πίστεως οὕτως ἔχει πλὴν οὐδεὶς οὐδενος ἐπιδέχεται. Ὡντες γὰρ ἐν ἐστὲ πολυμερὲς σῶμα, καὶ εἰς ἀλλήλους χωροῦσιν ὑμῶν τὰ καταστώματα δι' ἅκραν ἀγαθότητα θεοῦ, λογισμένου ὑμῶν ἕκαστον ὡς πάντας, καὶ τοὺς ἅπαντας ὡς ἓνα ἕκαστον. Ὡ τῆς θείας ἀντιστροφῆς καὶ τῆς φιλανθρώπου ἀναστροφῆς! Καὶ μὴ ἀπιστήσητε τὸ δρᾶμα. Καὶ τίς λοιπὸν τοσοῦτο πολυκατόρθωτος καὶ μυριοενάρετος, εἴπερ φρονεῖτε καὶ ἐμμένετε μέχρι τέλους τῷ σταδίῳ, ὡς ὑμεῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τῷ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ Ος'.

Ἰδοῦν ἀπαύστως ἕνεκα σωτηρίας.

ΠΑΤΕΡΕΣ ΜΟΥ ΚΑΙ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΤΕΚΝΑ,

Ἡ συνοχὴ τῶν πραγμάτων καὶ ὁ τῶν παραβαλλόντων πνευματικῶν καὶ κοσμικῶν προσώπων ἐπίσκεψις διῆστα ἡμᾶς σχεδὸν εἰ-

constitutio bonitate sit imbuta, gratiam propinquantibus praebens: motus vester, incessus. Sermo quasi Deo gubernante, spectatores erudiat. Volo itaque omnes esse, non sicut ego sum, qui sum immundus atque insipiens; sed quales sancti patres nostri erant, Acacius, Dositheus, Basilus, Orsius, Petronius, Abbacyrus, Antiochus, Agapius, Aëtius: sive etiam ut Euthymius ac Sabas: addam quoque Basilium, Gregorium: ausim quoque dicere, ut illi qui et praedictos superarunt.

Quamobrem, fratres mei, virtutibus ditescite, lacrymis et compunctionibus thesaurizate, longanimitate, laboribus, conatibus secundum datum vobis gratiam. Alius enim hanc, alius illam habet ita constitutus ut ex Dei dono: et in hac vincens, in illa superatus a suo proximo, nequaquam doleat neque invidet; prout enim unicuique Deus mensuram fidei distribuit, sic habet: nemo tamen re ulla privatur; cuncti enim unum estis multiplex corpus, et invicem transeunt boni vestri actus per summam Dei bonitatem, qui nos omnes ut unum aestimat, et omnes tamquam singulos. O divinam reciprocationem et benignam vicissitudinem! Neque rei huic credite. Coeterum quis meritorum ac virtutum numero, si certe bene sapitis et perseveratis, usque ad stadii terminum, vos superabit in Christo Iesu Domino nostro? Ei est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXVI.

Salutis ergo continuum sudorem pati.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Negotiorum pressura et accedentium personarum tum spiritualium tum mundanarum visitatio, distrahit nos prope-

πειν καὶ ἀπο εὐχῆς καὶ ἀπὸ ἀναγνώσεως καὶ ἀπὸ ἀναστροφῆς ἡμῶν ὥστε μὴδὲ τὴν κατὰ συνήθειαν κατήχησιν ἰσχύειν με ποιήσασθαι· καὶ ὑμεῖς, πιστεύω, ὅτι τὰ ὑστερήματα ἡμῶν ἀναπληροῦτε, ἀντὶ τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν ὑπερευχόμενοι καὶ ἀντὶ τῆς ταλαιπωρίας ἡμῶν σχολάζοντες καὶ ὑμνολογοῦντες. Καὶ γε τίνα ἔχετε τοῦ σκοποῦ ὑμῶν, καὶ τὸν ἀγῶνα τὸν κατὰ ἀγωνιζέσθαι καὶ τὸ ἔργον τοῦ θεοῦ ἐκτελεῖτε· εἰς ὑπὲρ ἐνὸς ἐπιμαρτυροῦντες καὶ ἐργαζόμενοι καὶ τὰ πνευματικὰ καὶ τὰ σωματικὰ καὶ μηδαμῶθεν ἐγκοπὴν δίδωτε ἐν τῇ καλῇ ὑμῶν πολιτείᾳ, ἐν τῇ ἰσαγγέλῳ ὑμῶν βίῳ, ἐν τῇ μακαρίᾳ ὑμῶν διαγωγῇ. Πολλοὶ οὖν τρέχουσι καὶ πυκτεύουσιν ἐν ταῖς τοῦ κόσμου πραγματείαις καὶ κερδαίνουσι τὰ φθιρόμενα καὶ οὐκ ἀπολαύουσιν αὐτῶν, οὐδὲ παρουσίαν· ἀλλ' εἴτε ὑπὸ ἐπηρεῖας ἀνθρωπίνης, εἴτε ὑπὸ ἀρχοντικῆς ἐξουσίας, εἴτε ὑπὸ κλεπτῶν μηχανίας, εἴτε ὑπὸ νικαρίου θαλάσσης, καὶ ἄλλων ὅσων οὐδὲ ἐστὶ τρόπων φάναι, τὰ πολλοῖς ἰδρώσι καὶ πόνοις κτηθέντα, ἄρδην ἀπόλλονται. Ὑμῶν δὲ τὸ ἔργον, πατέρες μου, μένει ἀναφαίρετον, μένει πολυπλασιαζόμενον, μένει αἰωνιζόμενον. Οὔτε γὰρ βασιλεὺς, οὔτε ἄρχων, οὔτε δυναστής, οὔτε κακοῦργος δυνήσεται ἀποσυλῆσαι ποτέ.

Λοιπὸν ἵνα χαίρητε καὶ εὐφραίνεσθε, οὐ καθὼς ὁ κόσμος χαίρει καὶ εὐφραίνεται. Επειδὴ οὐκ ἐστὶ ἐκ τοῦ κόσμου, ἀλλ' ἐκλογὴ θεοῦ ὑπάρχετε, ἀδελφοί μου. Λοιπὸν ἵνα κουρίζεσθε καὶ ἐπαίρησθε ταῖς τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίσι, καὶ μὴ συμπίπτετε τοῖς συμβαίνουσι λυπηροῖς. Λοιπὸν ἵνα οἴδατε, ὅτι βασιλεύετε ἐν κυρίῳ τῷ κράτει κατὰ τῶν παθῶν μέρουσι. Ποῖον τοίνυν κρεῖττον, σὰρξ ἢ ψυχὴ; Δῆλον ὅτι τὸ δεύτερον. Λοιπὸν οὖν ὑμεῖς δεσπόζετε ἀληθινῶς, πατέρες μου· ὁ γὰρ ἀπτώτος τῶν ἀνθρωπίνων φόβων καὶ ἀνάλωτος τῆς ἀνθρωπίνης δόξης, καὶ ἀμέθεκτος τῆς τοῦ κόσμου ἐπιθυμίας, αὐτοκράτωρ κατὰ τῆς ἁμαρτίας γενόμενος δεσπότης κόσμου δικαίως ἀν ῥηθήσεται. Στέφανον οὖν χρυσοκόλλητον τὸν ἐκ μαργάρων καὶ λίθων πολυτελῶν οὐ

modum dicam, ab oratione, lectione et a vestra conversatione; ita ut consuetam quidem catechesin facere non valeam. Sed credo, vos defectus meos suppletis, loco humilis meae personae orationi instantes, et pro me misero meditates et hymnizantes. Sane scopo vestro, filii, attendite, et certamen bonum certatis, et opus Dei facitis, alius prae alio laborantes, et tam spiritualia quam corporalia operantes; neque ullatenus impingitis, in praeclaro vestro instituto, in angelica vestra vita, in beata vestra conversatione. Multi quidem currunt atque luctantur in mundi negotiis, et caduca lucrantur; neque tamen vel in praesenti illis fruuntur. Sed sive hominum iniuria, sive principum potestate, sive furum insidiis, sive marino naufragio, sive aliis innumerabilibus modis, quae multis sudoribus laboribusque acquisiverant, funditus amittunt. At vestrum opus, patres mei, manet indireptum, manet multiplicatum, manet perpetuum: nam neque rex, neque princeps, neque dynasta, neque ullus unquam maleficus auferet.

Superest ut gaudeatis et laetemini, non sicut mundus gaudet et laetatur, quia non estis de mundo; sed electi Dei estis, fratres mei. Superest ut allevemini et extollamini futurorum bonorum spe, neque occurrentibus molestiis concidatis. Superest ut sciatis vos cum Christo regnare, dum cupiditatibus imperatis. Quid itaque melius caro, an anima? Profecto secundum. Ergo vos vere dominamini, patres mei. Nam qui humanis timoribus non percellitur, nec humana gloria capitur et mundi concupiscentiis invictus est, peccati imperator evadit, mundi revera dominus dicitur. Coronam tamen auream cum margaritis lapidibusque pretiosis non gestabitis: est enim haec materia fluxa et

φορεῖτε τοῦτο γὰρ ὕλη βένουσα καὶ ἄστατος. Ἀλλὰ διάδημα κάλλους δόξης περὶ τὴν τιμίαν ὑμῶν κεφαλὴν τῆς ψυχῆς ἐπιτίθεσθε ἱμάτιον πορφυρόβαφον καὶ χρυσόνημον οὐ πολλοῖς ἐσθε, ἀλλὰ χιτῶνα ποικίλον καὶ θεοφαντον καὶ ὑπὲρ χρυσίου καὶ λίθου ἐκτετιμένον ἄγαν, τῶν ἀρετῶν λέγω, περιβάλλεσθε καὶ ἡ ὄψις τῆς ψυχῆς ὑμῶν ὡραία, καὶ πάντα ἡ δόξα ὑμῶν ἔσθω ἐν κατὰ τὸν ἱεροφύλακον Δαυὶδ, ἐν κροσσωτοῖς χρυσοῖς περιτέθειμένη πεποικιμένη.

Επιμένετε οὖν, τέκνα μου, λοιπὸν ὅσον ἔτι μικρόν, κἀγὼ ὑμᾶς ὑπομνήσω τι συναντήσῃ ὑμῖν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν φῶς, ζωὴ, ἀγαλλίασις, δόξα, εὐφροσύνη, μακαριότης, ἀθανασία, εὐζωία, ἀφθαρσία. Καὶ τίς τοιούτων ἀγαθῶν προκειμένων οὐ δράμῃ, καὶ διώξῃ καὶ καταλάβῃ; καὶ πάντα παθεῖν θελήσῃ, μόνον ἵνα κερδήσῃ τὸ ἐν καὶ ζητούμενον καὶ παρ' ὀλίγοις εὐρισκόμενον; Επειδὴ βιαστών ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εἰσερχόμενοι διὰ τῆς στενῆς πύλης· καὶ μικρόν τὸ ποίμνιον, ὃ ὁ πατήρ ἡμῶν ὁ οὐράνιος ἡρετίσατο, φησί. Ταῦτα μὲν ἐπ' ὀλίγον διὰ τὴν βραδύτητα τῆς ὥρας. Ο δὲ θεὸς τῆς εἰρήνης ὁ διδούς εὐχὴν τῷ εὐχομένῳ καὶ εὐλογῶν δικαίους, ἐνισχύσει καὶ εὐλογήσει καὶ κατευοδώσει ὑμᾶς εἰς πᾶν ἄγαν καὶ θεοφιλὲς πρᾶγμα ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΛΟΓΟΣ ΟΖ'.

Χαίρει προσεπὶ εὐδρομοῦσι τοῖς τέκνοις.

HATEPES MOY KAI ADELPHOI KAI TEKNA,

Ἀπαξ σιωπήσομαι, οἶδα τοῦτο, τὴν τελευταίαν σιωπὴν· ἐπὶ δὲ ἐστιν ἐν τοῖς ῥησί μου πνοή, οὐ διαλείψομαι τὴν ὑπομνήσιν ὑμῖν ποιήσασθαι κατὰ τὸ κεχρεωστημένον μοι.

instabilis; sed diadema pulchritudinis, gloriae honorabili vestro animae capiti imponetis. Vestimentum purpureum auroque intextum non induemini; sed polymita tunica divinitus texta, auroque et gemma multo pretiosiore, virtutum dico tunica exornabimini: et animae vestrae facies decora erit, et tota gloria vestra ab intus, ut sacer ait Psalmista David, in fimbriis aureis circumamicta varietate.

Reliquum est, filii mei, ut perseveretis parumper; et ego commemorabo quid vobis in coelorum regno continget, lux, vita, exultatio, gloria, laetitia, beatitudo, immortalitas, felicitas, incorruptibilitas. Quis vero his bonis sibi propositis non curret, non persequetur, non comprehendet; et omnia pati volet, ut quod unicum est et expetitur, a paucis tamen inventum lucretur? Quia violentorum est regnum coelorum, paucique per angustam ianuam introeunt. Et pusillus grex, quem pater coelestis elegit, ait Dominus. Pauca haec, quia sera hora est. Deus autem pacis, qui dat orationem oranti, et iustis benedicit, corroboret et benedicat, et prospere dirigat vos ad omne bonum Deoque gratum opus in Christo Iesu Domino nostro nostro; cui est gloria et potentia cum Patre et Spiritu sancto, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

SERMO LXXVII.

Congaudet et praeses benecurrentibus liberis.

PATRES MEI ET FRATRES AC FILII.

Semel tacebo, probe id novi, extremo silentio. Sed quandiu in naribus meis spiritus superest, non desinam vos pro meo debito officio commovere. Rogo autem

Αντιέστω δὲ τοῦ προσέχειν ὑμᾶς καὶ ἐνωτί-
ζεσθαι τὰ ῥήματά μου, καὶ μάλιστα ἐν τῇ
ὥρᾳ ταύτῃ, καὶ ἐν ἣ ἀπο τοῦ κανόνος τυ-
ραννεῖ ὑμᾶς ὁ ὕπνος ὡς εἰδότες, ὅτι οὐκ ἀπο-
κατὰ τοῦ ὅτι ἐκτελέγετε ἀκούοντες ἀλλὰ
κατὰ τοῦ ὅτι ἀκούετε καὶ τὸ ἐν καὶ ὡς
μου προσυψώσῃ δὲ καὶ ἀγάπης θερμῆς τοῦ
περιέχοντός με πρὸς ὑμᾶς πνευματικοῦ φίλ-
του· ἐπειδὴ τέκνα μοι ἐγεννήθητε ἀναξίω-
ντι, καὶ μαθηταὶ χρηματίζετε ἀπαιδεύτω
ὕπαρχοντι. Οὐ σοφίας μοι λόγος, οὐ πρᾶξις,
οὐκ ἄλλη τις, οὐ μικρὰ οὐ μεγάλη ἀρετὴ, ἣ
μόνον τὸ ἄφατον ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πα-
τρικὴ εὐχὴ, εἰς τὸ ἡγέσθαι καὶ διεξάγειν
ὑμᾶς. Χαρὰ με οὖν πολλὴ περιλαμβάνει,
τέκνα μου, ἡνίκα ἐπισιλέω τὴν εὐταξίαν ὑμῶν
καὶ τὴν διακρίτησιν καὶ τὴν διάσωσιν ἐκά-
στου καὶ ὅλος εἰμὶ προθυμούμενος καὶ εὐ-
φραινόμενος καὶ κουφιζόμενος ταῖς ἐλπίσι,
καὶ δοκῶ οἷον βασιλεύειν, καὶ οὐδὲν μοι τερ-
πνὸν πρὸς τοῦτο. οὐ βρώσις, οὐ πόσις καὶ
γαστριμαργῶν εἰμὶ. Αλλ' οὖν οὐδὲ κτήματα,
οὐδὲ χρήματα, οὐ προσδοκίαν, οὐ δόξαν, οὐκ
αὐτοκρατίαν, καὶ φιλοδοξίαν εἰμὶ. Προσθήσω
οὖν αὐτὸ τὸ ἡλιακὸν καὶ παντέραστον
φῶς, ἢ ἄλλο τι τῶν ὀρωμένων καὶ λαλουμέ-
νων. Ἐπειδὴ δὲ εἶδω διαστροφὴν τινα γινο-
μένην ἅνα μεταξὺ ὑμῶν, ἀσχάλλω καὶ ἀδη-
μονῶ καὶ ἄλγος περιφέρω τῇ ψυχῇ βαρύτατον,
τὴν ἐκ τῶν ἁμαρτιῶν μου ὑφορώμενος αἰτίαν,
καὶ τὸ ἀνάξιον τῆς ἐπιστασίας καὶ προστά-
της μου καὶ ἐμαυτῷ ὅπως ἐπὶ λέγω ὡς
ἐκ τοῦ Ναζαρέτ Δύναται τι ἐκ Ναζαρέτ ἀγαθόν
εἶναι· εἰδὼς τὸ ἀσθενές μου καὶ πολυαμάρ-
τητον.

Συμπέτασθε τοίνυν, τέκνα μου, ἐκ τῆς
ὑμῶν εὐταξίας, καὶ χρησιμεύσατέ με ἐκ τῆς
ὑμετέρας εὐκληρίας· καὶ δότε καὶ χαίρειν καὶ
εὐδοξεῖν καὶ σώζεσθαι εὐπράττοντες ἐν τῇ
μακαριστῇ ὑμῶν ὑποταγῇ· τῷ ὄντι γάρ, τέκνα
μου, εἰς ἀρίαν κλήσιν ἤλθετε, καὶ εἰς δόξαν
πολιτείαν ἐφθάσατε, καὶ εἰς ἀγγελικὴν τάξιν
κατελογίσθητε. ἐκείνης τῆς θείας φωνῆς πλη-
ρωταὶ γερονότες. Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι, πώ-

vos hac praecipue hora, qua ob ecclesia-
sticum canonem vexat nos somnus, verba
mea audiat, gnari eadem haec non
sine labore nec de vana loquacitate pro-
cedere, multaque cum sollicitudine et eli-
quatione cordis mei, addam etiam cum
fervido ardore mei erga vos spiritualis
amoris; quoniam filii mihi facti estis
indigno, et discipuli inerudito. Non est
mihi sermo sapientiae, non actus, non
alia quaevis parva vel magna virtus;
unica adiuvor misericordia Dei et patris
mei oratione, ad praesidendum vobis ac
moderandum. Gaudium itaque multum
me incessit, filii mei, cum disciplinam
vestram video, conservationem, ac sal-
vationem: totusque alacer sum et lae-
tabundus, speque elatus et quasi mihi
videor regnare: nihilque prae hoc iocun-
dus, non esca non potus, quamquam
gulosus sum. Sed neque praedia, neque
pecunia, neque reditus, neque gloria, ne-
que delectationes, quamquam gloriae cu-
pidus sum: addam etiam nec solaris
quidem perquam amabilis lux, aut aliud
quidpiam visu vel loquela cognitum. Si
quando autem cerno perversionem ali-
quam in vobis fieri, tunc moereo, con-
tristor, dolorem in anima gero gravissi-
mum, causam videns in peccatis meis, et
praepositurae ac regiminis indignitatem
meam; mihique ipsi occino, quod et vos
audire volo: A Nazaret potest boni esse
aliquid? sentiens videlicet infirmitatem
meam et peccatorum multitudinem.

Ergo, emendate me, filii mei, disci-
plina vestra; meliorem reddite vestra
felicitate. Facite, ut laetus sim, laudabilis,
incolumis, per vestram in beata obedientia
rectitudinem. Vere enim, filii mei, ad san-
ctam vocationem venistis, ad honestis-
simum vitae institutum accessistis, in
angelicum ordinem cooptati estis: divini
illius effati executores: Si vis perfectus

λησόν σου πάντα τὰ ὑπάρχοντα, καὶ δὸς πτωχοῖς· καὶ ἄρουν τὸν σταυρόν σου, καὶ δεῦρο ἀκολουθεῖ μοι. Εσταυρώθητε τοίνυν τῷ κόσμῳ καὶ ἡ πόρτι ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὶ. Εἰ γὰρ, ἥτε ἐκ τοῦ κόσμου, φησὶν, ὁ κόσμος ὑμᾶς ἐτίθει καὶ κατεῖχεν· ἀλλ' ὅτι ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ ἐστὲ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ κυρίου διὰ τοῦτο ἴσως μισεῖ ὑμᾶς ὁ κόσμος. Ὑμεῖς οὖν μέλλετε ἐγκαυχῆσθαι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ μετὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων λέγοντες πρὸς κύριον· Ἰδοὺ ἡμεῖς ἀρῆκαμεν πάντα, καὶ ἡκολούθησάμεν σοι καὶ ὅτι ὑπὲρ σὲ οὐ πατέρα, οὐ μητέρα, οὐκ ἀδελφούς, οὐκ ἀδελφὰς ἡγαπήκαμεν· ἀλλὰ πάντα σκύδαλα ἡγησάμενοι, ἐλογισάμεθα μέγαν πλοῦτον εἶναι τὸ σὲ κερδῆναι. Καὶ μὴ ψεύδομαι. Οὐκ ἄληθες οὐ πεποιθήκατε οὕτως; Καί γε διὰ τοῦτο ἄντακούσεσθε τὸ· Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν ἐτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς τοῦ κόσμου. Καὶ τὸ· Εὖ ὁσὺλε ἀγαθὲ καὶ πιστὲ, ἐπὶ ὀλίγα ἤς πιστός, ἐπὶ πολλῶν σε καταστήσω· εἰσελθὲ εἰς τὴν χαρὰν τοῦ κυρίου σου· καὶ ἄλλα τούτοις ἐφύμοια καὶ ἐπάξια.

Τούτου τοίνυν ἀγαθοῦ ἐπίτετυχηκότες, καὶ τοιοῦτον βίον ἐπανηρημένοι πολυθαύμαστον καὶ οὐρανοπολίτευτον, ἄρα οὐ χαίρετε; οὐ σκιρτᾶτε; ἄρα οὐ ψάλλετε μετὰ τοῦ Δαυὶδ· Τί ἀνταποδώσομεν τῷ κυρίῳ, περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδωκεν ἡμῖν; Ναί, ἀλλὰ πρόσδετε καὶ τὸ· Ποτήριον σωτηρίου ληψόμεθα· τὸ δὲ ἐστίν, κένωσις αἵματος μάρτυρίου ἡνίκα καιρός. Αἶ, αἶ, τέκνα μου, πόσοι ἐπιθυμοῦσι βλέπειν ἃ βλέπετε, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ ἐπιτυχεῖν ἃ ἐπετύχετε· καὶ ἡ διὰ συνάφειαν γυναικός, ἡ διὰ προβολὴν τέκνων, ἡ διὰ φιλίαν σαρκικὴν, ἡ διὰ δόξαν κοσμικὴν, ἡ διὰ χρημάτων περιβολὴν, ἡ διὰ πρόληψιν ἁμαρτητικὴν, ἡ δειλίαν ψυχικὴν, ἡ δι' ἀπορίαν ὁδηγητικὴν, ἡ διὰ σπᾶνιν προστατευτικὴν καὶ ἀληθινὴν, ἡ διὰ συνήθειαν βιωτικὴν, ἡ δι' ἄλλους πολλοὺς τρόπους, ἀποφυγεῖν ἀδυνατοῦσι καὶ προσδραμεῖν ἀμηχανοῦσι, καὶ μένουσι τῇ μὲν ἕξω ἐπιφανείᾳ ὥς

esse, vende omnia, quae habes, et da pauperibus; et tolle crucem tuam; et veni: sequere me. Crucifixi ergo mundo fuistis; nec iam abhinc de mundo estis. Si enim de mundo, inquit, essetis, utique vos mundus diligeret et retineret; sed quia de mundo non estis, secundum sermonem Domini, propterea fortasse vos odit mundus. Vos ergo gloriaturi estis illo die cum sanctis apostolis dicentes Domino: Ecce nos reliquimus omnia et secuti sumus te: et propter te neque patrem, neque matrem, neque fratres, neque sorores dileximus; sed omnia uti stercora arbitrati sumus; putavimusque magnas esse divitias te lucrari. Profecto non mentior. Nonne hoc verum est? Nonne ita egistis? Et quidem vicissim audietis: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum a constitutione mundi. Illud insuper: Euge serve bone et fidelis, quia in paucis fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. Et alia his similia et condigna.

Hoc ergo bono potiti, et hoc vitae genere electo mirabili admodum et coelo dignum, cur non laetamini? Cur non exultatis? Nonne cum Davide non psallitis: Quid retribuemus Domino pro omnibus, quae retribuit nobis? Sane, sed illud addite: Calicem salutarem accipiemus: id est sanguinis quoque martyricam effusionem, cum tempus tulerit. Heu, heu, filii mei, quot optaverunt videre, quae vos videtis, et audire quae auditis, et consequi quae consecuti estis: sed vel propter uxoris vinculum, vel propter natos filios, vel propter carnalem amicitiam, vel propter gloriam mundanam, vel propter pecuniae studium, vel propter peccati praeoccupationem, aut spiritus timorem, aut ducis defectum, aut propter verae tutelae penuriam, aut ob saccularem consuetudinem, vel ob alias multas rationes,

εὐφραινόμενοι, τῇ δὲ ἔσωθεν διαθέσει κατακοπτόμενοι.

Δῶμεν οὖν δόξαν τῷ θεῷ διὰ ταῦτα, τέκνα μου ἡγαπημένα, καὶ αἰεὶ τὸ εὐκατόρθωτον, καὶ πάντοτε τὸ θεοκίνητον, τὸ νεόκτιστον ἔστω ὑμῖν· ἵνα οὕτω βελτιούμενοι καὶ οὕτως ὑψούμενοι ἀμαχῶς εἰς ἀλλήλους καὶ εἰρηνικῶς καὶ ἡκριβωμένως μέχρι καὶ λόγου καὶ κινήματος καὶ θαδίσματος καὶ ἐξαγγέλματος θεραπεύωμεν τὸ θεῖον καὶ εὐτρεπισμένοι ὦμεν πρὸς τὴν τοῦ θανάτου ἔξοδον, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

illinc fugere nequeunt, et huc accurrere nolunt; et ita manent, specie quidem exteriore laeti, sed interiore sensu vulnerati.

Demus itaque gloriam Deo ob haec, filii mei carissimi, semperque emendemur; semper a Deo moti simus, et nova creatura flamus; ut sic facti meliores, et sic in altum sublati, sine mutuis iurgiis, pacifice, accurate, tum verbis tum motu quolibet, gressu et confessione, Deo famulemur et parati simus ad mortis exitum, in Christo Iesu Domino nostro, cui honor et imperium cum Patre et sancto Spiritu, nunc et semper, et per saecula saeculorum. Amen.

Post huic sermonem in Codice Parisiensi, ut in Praefatione diximus, sequitur mnemosynon scriptoris, quod cum versione Angeli Cardinalis Mai hic adiungimus. Ipse autem Angelus Mai hanc chronologicam animadversionem manu sua addidit in codice Vaticano 9635. *Anno Christi 1150 indictio 13: atqui Ioannes Comnenus in Maurinorum tractatu dicitur mortuus anno 1143; ergo vel Maurini, falluntur vel scriptor codicis. Errat etiam indictio 14 pro 13.*

Ἡ βίβλος αὕτη τῆς μονῆς τοῦ Προδρόμου, τῆς καιμένης ἔγγιστα τῆς Αετίου: ἀρχαῖκῃ δὲ τῇ μονῇ κλησίς Πέτρα.

✠ Εγράφη διὰ χειρὸς τοῦ μοναχοῦ Ἀρσενίου, ἐξ ἐπιταγῆς καὶ συλλογῆς τοῦ καθηγουμένου τῆς αὐτῆς μονῆς μοναχοῦ κύρου Μαξίμου. Οἱ οὖν ἀναγινώσκοντες εὐχεσθε ὑπὲρ τε τοῦ προστεταχότος καὶ ὑπὲρ τοῦ γράψαντος.

Ετελειώθη μηνὶ Ἰουνίῳ δωδεκάτῃ. Ἰνδικτίωνος ἰδ' ἔτους ς' χ' μ' δ' βασιλεύοντος Ἰωάννου τοῦ πορφυρογεννήτου.

Liber hic monasterii Praecursoris, quod est prope Aetium; priscum autem monasterii nomen Petra.

Scriptus fuit manu monachi Arsenii, mandato et collecta praepositi eiusdem monasterii monachi domini Maximi. Lectores itaque orate et pro eo qui opus mandavit, et pro scriptore.

Finitus est mense iunio, die duodecima, indictione XIV, anno VIMDCXLIV regnante Iohanne porphyrogenito.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

TOMI NONI

PARS III.

S. PETRI EPISCOPI ARGIVI

HISTORIA ET SERMONES

ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΓΕΝΟΜΕΝΟΥ ΑΡΓΟΥΣ

VITA ET CONVERSATIO

S. PATRIS NOSTRI

PETRI EPISCOPI

ARGIVORUM

(AB EIUS SUCCESSORE DESCRIPTA)

α'. Καὶ πάντας μὲν προσῆκε τοὺς ἀρετῇ
τῶν ἄλλων διενέγοντας τῶν κατ' ἄξίαν ἐπαίνων
τυγχάνειν· πολλῷ γε δήπου τοὺς ὅσοι ταύτης
εἰς ἄκρον ἀφίκοντο, καὶ ὥσπερ ἐν ἱερῷ χωρίῳ
συνήθροισαν τῇ ψυχῇ, πᾶν ὃ τι τῶν ἐκείνης
καλῶν. Οἱ καὶ τοῖς ἄλλοις πρόξενοι τιμῶν ἀθα-
νάτων ἐγένοντο τοῖς μιμεῖσθαι τούτους φιλο-
νικήσασιν. Καὶ πῶς οὐ περὶ πρωτεῖα ἤρισεν ἂν,
πολλοῖς ἀρχέτυπον ἀρετῆς γεγονῶς ἦγε φιλό-
τιμος ἦν ὁ νῦν εὐφημούμενος· καὶ μὴ τὸ ἥθος
ἐκέκμητο μέτριον, καὶ τὴν ἐσχάτην αἰεὶ χῶραν
ἀπένεμεν ἑαυτῷ. Οὐ καὶ πάλαι μοι προθυμου-
μένῳ κατὰ δύναμιν ἐπαινεῖν, ὥς περὶ τῶν ἄλ-
λων ἐμοὶ προσῆκον ἀποτινῦναι τὰ τροφεῖα
παιδείας τε εἵνεκα καὶ τῆς ἄλλης ἐκ παιδὸς
ἀγωγῆς καὶ αὐτῆς ἱερωσύνης εἰς ἄνδρα ἦκοντι·
ἀπεῖργον αἱ συχναὶ περιπέτειαι ἄλλως τέ με

1. Praestantes virtute caeteris viros
convenit quidem dignis laudibus prosequi;
eos vero praecipue, qui ad virtutis cul-
men pervenerunt, quique in anima sua
veluti in sacro receptaculo congregave-
runt quidquid est e bonis virtutis. Hoc
etiam immortales honores conciliat iis,
qui eos imitari contendunt. Quomodo
vero primas non attingit partes is, quem
modo celebramus gloriosum virum, cum
plurimis is extiterit virtutum exemplar?
Et quidem conditionem haud certe me-
diocrem adeptus est, vel sibi humilem lo-
cum vindicavit. Cum pridem cum totis
meis viribus exornare laudibus constitue-
rem, cumque prae caeteris gratias illi
haberem tum propter eius in me ab in-

καὶ δέος ὑπείσῃει τοσοῦτον ἀναρρίπτειν κίνδυνον, καὶ τὸ τῆς ὑποθέσεως μέγεθος κατασμι-
κρύνειν ὅσον ἐπὶ τῷ τῶν ἡμετέρων λόγων χα-
μαιπετεῖν.

β'. Ἀλλὰ μὴ στέγων τὸν ὄνειδον τῶν εἰς τοῦτο
με παρορμώντων ἀεὶ, εὐλαβούμενός τε μὴ καὶ
ἀχαριστείας γραφὴν ἀπενέγκωμαι, καὶ μήποτε
οὐδὲ ὅσιον ἢ πολλῶν εἰς τοῦτο ἐπιχειρισάντων
ἐμὲ σιωπᾶν, ἐμαυτὸν ἐδοκίμασα καθεῖναι πρὸς
τὰ κείνου γράφειν, ταῖς ἐκείνου πρεσβείαις τε-
θαρρῆκώς. Οὐ πάντα καθεζῆς (τίς γὰρ ἂν ἐφί-
κοιτο λόγος, κατὰ μέρος ταῦτα διεξιέναι διὰ
μοι καὶ τὸ τῆς μακρᾶς σιωπῆς ἀποδειλιῶντι
τὸ πλῆθος;) ἀλλ' ὅσα χαρακτηρίζειν οἶδε τὸν
ἄληπτον ἐκείνου βίον, καὶ ὅσα ἡ μνήμη ἀπο-
σχεδιάζει, ὧν καὶ τὰ καίρια σιωπώμενα, κινδυ-
νεύει τῷ χρόνῳ διαρρῦναι.

γ'. Οἱ μὲν οὖν οἱ πλεῖστοι τῶν ἐπαίνους ἐπι-
χειρούντων ἐξυφαίνειν τισί, πολλὸν ἀναλίσκουσι
χρόνον μακρὸν ἀποτείνοντες λόγον περὶ τε πα-
τρίδος καὶ γένους καὶ πατέρων εὐκλείας, καὶ
ὄλβου καὶ περιφανείας τῶν ἐπαινουμένων ἐκ
τούτων δοκοῦντες ἐξαίρειν αὐτούς. Ἐμοὶ δὲ, πῶς
οὐκ εὖηθες τὸν ἀοίδιμον Πέτρον ἀποσεμνύνειν
ἐκ τῶν κάτω καὶ τῶν τῆς γῆς, τὸν τούτων
ἀφόμενον καὶ μόνον τὰ ἄνω καὶ μόνιμα στέρ-
ξαντα· ὡς εἰ καὶ τούτων ἐχρῆν διαμνημονεύειν
νόμῳ τῆς τέχνης, πολλῆς ἂν μοι λόγον εὐπο-
ρίας οὐκ ἐδέησε περὶ τῆς Κωνσταντίνου διεξιόντι
μεγαλοπόλεως ἣν ἔλαχε πατρίδα ὁ θεὸς ἀνὴρ,
τῆς τῶν ἄλλων ἀπασῶν προκαθημένης ἃ τε
δὴ βασιλίδος ὅσας ἥλιος ἐφορᾷ, καὶ πλούτῳ
καὶ δόξῃ κομώσης καὶ συγχλήτῳ περιφανεί,
καὶ σοφῶν πληθούσης ἀνδρῶν ἐν ἧ' λόγων ἄμιλ-
λαι καὶ ἀρετῶν ἰδέει παντοίων, ἐν ἧ' μεγέθη

fantia curas, tum etiam propter eam, qua
e pueris egressum me prosecutus est in-
stitutione, quousque virum effectum sa-
cerdotio me auxerit. Vicissitudines vero
continuae me prohibuerunt; praesertim
vero timor inerat, ne tantum subirem pe-
riculum, et ne nimiam argumenti magnitu-
dinem eo magis extenuarem, quanto vilis
et per humum repens est sermo meus.

2. Verumtamen haud sustinens dedecus
argumentorum, quae me ad hoc semper
impellunt, veritus ne mihi ingrati animi
nota inuratur; neque iustum sanctumque
reputans, multis eum laudantibus, me
silere, tandem memetipsum expertus sum,
ut ad eius gesta comscribenda fretus eius
precibus manum admoverem. Non omnia
ex ordine dicam (qualis enim sermo va-
leret ex parte ea narrare per me prae-
sertim. cum ea longo silentio depressa
sint, et ego magnitudinem reformidem
gestorum?) sed ea tantum quae valent
eius repraesentare inculpabilem vitae ra-
tionem: et quae memoria suppeditat, et
quorum, si hoc tempore sileantur, prae-
terlabi notitia facile potest.

3. Hoc in more plurium encomiastum
positum est, quod cum alicuius laudibus
manus admovent, multum temporis terunt,
sermonem producentes de illius patriae
et generis et parentum gloria et divitiis
et nobilitate, ex his opinati quos laudant
extollere. Mihi vero nonne facile esset
gloriosum Petrum celebrare ex his ter-
renis, cum ille haec reliquit, et sola atque
unica caelestia dilexit? Quapropter etsi
dumtaxat ex lege institutionis haec me-
minisse iuaret, haud quidem multam
haec exigent dicendi copiam de magna
urbe Constantinopolitana, quam iste divi-
nus patriam habuit, quaeque universarum
omnium, quoque sol conspicit, urbium, con-
stituta est veluti regina, divitiis et gloria
et splendida regia ornata et sapientibus

καὶ κάλλη ναῶν καὶ ἀναθημάτων πολυτέλειαι, καὶ θραπεία τοῦ θεοῦ τὸ ταύτης ἐξαίρετον.

δ'. Πατέρων δὲ ἔφυ μάκρῳ τῶν ἄλλων ἐπ' εὐσεβείᾳ γνωρίμων, οὐ τῷ πλούτῳ πρὸς ἡδονὰς ἀποχωμένων, ἀλλὰ τοῦτον ὡς ἐν ἀσύλῳ ταμείῳ ταῖς τῶν πενήτων ἐναποτιθέμενον χερσίν. Οὐδ' ἐστὶν εἰπεῖν ὅσον ἀφεσθήκησαν φιλοχρηματίας· οὐδὲ γὰρ αὐτοῖς κινῶσι τὴν χεῖρα πρὸς ἔλεον παρήλλαττεν ἡμέρα καὶ νύξ· ἀλλ' ἢ μὲν τῇ τραπέζῃ συνευωχουμένους εἶχε τοὺς ἐνδεδεῖς· αἱ δὲ νύκτες αὐτοῖς, τῇ πρὸς τὰ ἱερὰ προόδῳ, πόσῃν οὐκ ἐνεποιοῦν τοῖς πενομένοις παραψυχὴν, λανθάνειν ἐθέλουσιν. Ἡ δὲ πρὸς τοὺς παῖδας συγχὴν νοουθεσία καὶ τῶν ἱερῶν λογίων ἐξάπλωσις καὶ πειθὼ τὸ εὐκόλον ἐσοφρονίζε τῆς νεότητος, καὶ ὅλον ἀνῆγε τὸν νοῦν πρὸς τὸν θεόν, ὡς κατέσταλθαι μὴ μόνον αὐτοὺς καὶ σωφρόνως βιοῦν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τὸ οἰκετικὸν· τοῦτο δὴ πλέον ἀνέπεισε τοὺς υἱεῖς, τῷ κρεῖττονι προσανέχγειν μᾶλλον ἢ τοῖς γονεῦσι.

ε'. Καὶ δὴ πρῶτος Παῦλος ὁ τὰ πρεσβεία λαχὼν τῆς γεννήσεως καὶ πρῶτος λύσας τὴν ὠδίνᾳ τὴν μητρικὴν, περικαλῶς ἔχων πρὸς τὰ θεῖα αὐθορμητος ἀφίκτο πρὸς Πέτρον ἐκείνον τὸν ἐπὶ προφητεῖᾳ καὶ προγνώσει καὶ θαύμασι διαβόητον ἢ περὶ αὐτοῦ διέξεισι βίβλος. Οὐ καὶ βασιλεὺς τῆς ἀρετῆς ἀγαθθεὶς πολλαῖς ἱκετηρίαις τοῦ ἔθνους ἀπαναστάσας σὺν τοῖς περὶ αὐτὸν ἀνέπειθεν εἰς αὐτὸν ἵκειν· δι' ὃν καὶ φροντιστήριον φιλοτίμως δεμόμενος ἱερὸν οὗτο βαθύπλουτον, καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς μαρτυρεῖ χρόνος αὐτῷ ἐνεχειρίζεν. Εφ' ᾧ τὴν κόμην πρῶτος ἀποκαίραμενος Παῦλος ὁ θεὸς, καὶ πᾶσι χαίρειν εἰπὼν, καὶ πάντων ἀπειπάμενος τῶν ὅσα τὸν νοῦν ἐντρέπειν οἶδε πρὸς τὰ τῆς γῆς ὡσπερ τι πρωτόλειον προσήκον θεῷ· καὶ μετ' αὐτὸν ὁ δευτερός Διονύσιος· οὗς καὶ πατήρ καὶ μή-

abundans viris: in qua variae sunt et sapientiae concertationes et virtutum exempla: in qua maxima est templorum magnificentia et pulchritudo atque oblationum pretium: et quod super omnia est, Dei cultus.

4. Parentes autem habuit pietate prae caeteris illustres, divitias quidem non in voluptatibus insumentes, sed veluti in securo receptaculo eas in manibus pauperum collocantes. Neque dicere praestat quantum abessent ab avaritia: diu noctuque manus haud continebant in commiserandis egenis: per diem mensae convitabantur pauperes: noctu vero celare volebant omnia, quae ipsi operabantur in miseris adiuvandis, ut hinc maior esset spiritualis profectus. Iuge vero studium in liberis educandis, divinorum sermonum explicatio et exhortatio iuvenes maxime iuvit, et totam eorum mentem ad Deum erexit; ita ut non solum ipsi optimam inirent vitae rationem, sed et omnes domestici. Quae quidem institutio praecipue suasit filios, ut potius meliorem partem eligerent, quam ut cum parentibus manerent.

5. Primus quidem Paulus, qui et natus maior erat, incensus erga res divinas ultro abiit ad Petrum illum, qui tunc prophetiae et prodigiorum donis celebris fulgebatur, ut liber de illius gestis praebeat testimonium. Eum et ipse Imperator virtutis admirator multis precibus suasit, ut e monte descenderet cum suis et ad se veniret; et pro eo asceterium quoque honorifice aedificatum adeo dives, ut et nostra tempora testantur, illi concedidit. In eo Paulus divinus, detonsa coma, relictis et renunciatis omnibus, quae ad terrena mentem deflectere possunt, quasi prima praeda adhaesit Deo, et post eum Dionysius natus secundus. Hos itaque et pater et mater et soror virgo iuvenacula imitati,

την ἐκμιμησάμενοι καὶ ἀδελφὴ παρθένος ἔτι νεύουσα τὸν μοναστικὸν ἡρώντο βίον καὶ τὴν ἐπίπονον ἄσκησιν. Ὡν Παῦλος ἐγεγόνει διδάσκαλος καὶ πατήρ, τὸ παράδοξον. Ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν τῇ φύσει λειτουρήσαντες μετὰ τῶν μυρίων ἐκείνων καμάτων, μετὰ τοὺς ἀσκητικούς ἰδρωτάς ἐπ' ἐλπίσι χρηστικαῖς ἀπέτισαν τὸ χρεὼν μακαρίως ἀναπαυσάμενοι.

Γ'. Ὑπερλείπειτο δὲ Παῦλος καὶ Διονύσιος τὴν ἄσκησιν ἐπιτείνοντες, ὧν κατὰ ζῆλον καὶ μίμησιν καὶ Πέτρος αὐτὸς ἅμα Πλάτωνα τ' ἀδελφῶ νέαν ἄγων ἔτι τὴν ἡλικίαν ἐξ αὐτῆς ἀφραστῆρας κατέβη πρὸς πάλιν ἀσκητικὴν, καὶ τὸν ἁγῶνα ὑποδὺς, τοσοῦτον ἐφιλονέικησεν ὑπερβαλέσθαι τῷ φερεπόνῳ τοὺς ἡλικας, ὥς ἀρχετύπῳ τούτῳ χρῆσθαι αὐτούς τε καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ πᾶν εἴ τι τῶν ἐκείνῳ προσόντων καλῶν, μετεγγράφειν καὶ μεθαρμόζειν πρὸς τὸν οἰκεῖον βίον. Οὐδὲ γὰρ ὥς τῆς ἔξωθεν παιδείας περιχειλῆς, ἐφρόνει τι μέγα καὶ μετέωρον· ἀλλὰ πρὸς μὲν τὰς τοῦ σώματος ἡδονὰς ὑπερηφάνως εἶχε· καὶ γὰρ ἦν ὅτι μάλιστα καὶ σωφροσύνης φίλος. Πρὸς δὲ τ' ἄλλα καὶ μάλα μέτριος, εἰ καὶ τις ἄλλος, ὥς καὶ τῷ πειθηνίῳ μὴδὲ παρκιτεῖσθαι καὶ τὰς εὐτελεῖς τῶν λειτουργιῶν, καὶ πρὸς μὲν γέλωτα ἄχρι μειδιάματος τῷ προσώπῳ διαχρόμενος, πρὸς ὀργὴν δὲ δυσκίνητος, περὶ τὰς ἐντελεύξεις εὐπρόσιτος. Τὸ δὲ ἐν συνουσίαις αὐτοῦ ἀστεῖον καὶ εὐχαρι. Οὐκ ἔξω τοῦ σεμνοῦ τοὺς συνόντας ἐπήγετο, ὥς εἴ ποτε δεήσοι διαλεχθῆναι μικρὸν, σοφῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα καὶ συνετῶν πατέρων εἰς μέσον προὔτίθετο, ὥς τῷ ἀστείῳ μᾶλλον παρέπεσθαι τὸ ὠφέλιμον καὶ τοὺς κατηκόους τῶν ἐξ ἐκείνου τοῦ σωφρονοῦντος στόματος ἰόντων λόγων κρίνεσθαι μακαρίους. Ἀλλὰ καὶ σχῆμα καὶ βάδισμα καὶ βλέμμα καὶ μειδιάμα θαυμάζειν ἦν αὐτοῦ καὶ ἀγαπητὸν, εἴ τις μιμήσαιτο, ἰδεῖν τε ἦν καὶ λίαν ἐράσμιος. Εἶχε γὰρ τῷ ψυχικῷ κάλλει συν-

vitam monasticam susceperunt, asceticosque subiere labores. Magistrum et patrem Paulum, mirabile dictu, habuerunt, et post innumera exantlata asceticae duarumque vitae exercitia, debitum naturae persolventes spe optima aeternae vitae beatissime in Domino requieverunt.

6. Supererant Paulus et Dionysius monasticae vitae addicti. Iuxta eorum zelum et exemplum Petrus cum Platone fratre suo adhuc tenellae ætatis eodem desiderio ductus, relicta domo venit ad monasticam palaestram, et certamen subiens tanto contendere cepit, ut aequales superaret, et veluti exemplar proponeretur illis aliisque in omne, quod eis esset bonum assequendum, ut ad vitae illius rationem omnes possent conformari ac comparari. Et quamquam esset profana litteratura bene instructus, nihil alte superbeque sentiebat; verumtamen contra corporeas voluptates alte contendebat, easque contemnebat; quamaxime morum studens severitati. Prae cunctis autem valde abstinens erat et obediens, ita ut viliora ministeria non recusaret, et in hilaritate vix ridentem faciem ostenderet; ad iram vero minime commotus, ad exercitia autem duriora semper paratus: in conversando quidem urbanus, gratiosus et decorus. Si quando vero alios alloqui deberet, nihil indecorum socii sentiebant; sed ille sapientium virorum et venerabilium patrum in medium proferebat sententias, ita ut cum festivitate et praesentium studeret assequi utilitatem, atque audientes e prudentissimo ore talia excipere sibi quasi fortunam et gaudium esse reputarent. Praeterea habitus eius et vestis et gressus et aspectus lenisque risus admiratione quidem digna erant atque dilectione: et quisquis eius recordatur, videre eum putat amabilem valde atque gratiosum. Etenim

ἀποστῖλβουσιν θαυμάσιον ὅσον καὶ τὴν ὄραν τοῦ σώματος, ὅπερ εἰ αἰσθητο σκιρτῶν καὶ κατεπαυρόμενον νηστείαις καὶ παννύχτοις ἀγρυπνίαις ἐδάμναζε, καὶ προσευχῇ ἐκτενεῖ καὶ ἀμετρώριστῳ καὶ στάσει ἐπιτεταμένη καὶ μελέτῃ συγχῇ· καὶ ὥσπερ πῶλον ἡγχε δυσήνιον.

ζ'. Καὶ τίς τῶν πόνων καὶ τῶν κόπων, οὓς νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν ἐξήντλει, διεξέλθοι τὸ πλήθος καὶ μέγεθος; Ο καὶ ἀνδρίας τεκμήριον ἐναργοῦς ἐπὶ τοσοῦτο δὲ φιλαλήθης ἦν, ὡς μὴδ' ἐν μέρει παιδιᾶς τὸ ψεῦδος προσίσθαι. Οὐδ' ἐστὶ τις ὃς ἠνωτίσαστο τῆς μακαρίας ἐκείνης γλώττης ὄρκον, οὐ μικρὸν οὐ μέγαν, προϊμένης ποτέ. Τῇ μὲν τοι εὐλογιστίᾳ τὰ μόρια τῆς ψυχῆς πείσας μὴ στασιάζειν καθ' ἑαυτά, πῶς οὐκ ἂν τῇ συνέσει διαιτητῆς κρίνοιτο δίκαιος. Καὶ τούτῳ μὲν ἀγαθῷ φῶντι ἐξ ἀγαθῶν, ἐκ πρώτης γενέσεως συγγενεῖς ἦσαν αἱ γενικαὶ ἀρεταί· ἀλλὰ τοῦ φῶναι καὶ αὐξηθῆναι καλῶς· μᾶλλον αὐτῷ τὸ γενέσθαι καλῷ διεσπούδαστο. Ἐπεὶ καὶ πολλοῖς τῶν φαύλων τὰ τοιαῦτα τῶν ἀγαθῶν προσεσθιν, ἀλλ' οὐκ ἐκ τούτων ὁ σπουδαῖος· ἀλλ' ἐξ οἰκείων γνωρίζεται προαιρέσεων. Αὗται γὰρ ἀξιοῦνται παρὰ τῶν καλῶς τὰ πράγματα κρίνειν εἰδόντων πλείονος προεδρίας τε καὶ τιμῆς· ἀλλ' ὥστε καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς ἔργα, μόνου ἔστι τοῦ δράσαντος, καὶ ὁ ἐκ τούτων ἔπαινος ἀληθῆς καθεστώς, ἰδιός ἐστι τοῦ κεκτημένου. Τὸ δὲ μεγαλοφυῆς αὐτοῦ καὶ γόνιμον, μὴ καὶ περιττὸν ἢ γράφειν· ὃς πολλῶν ἐγκύμων ἐγένετο σοφῶν μαθημάτων· καὶ ταύτην ἀπέτεκε τὴν καλὴν ὠδῖνα τῶν λόγων· ὡς καὶ αὐτὰ δηλοῖ τὰ τούτου ἐκπονηθέντα συγγράμματα,

η'. Τοῦτων ἀπάντων πειθόμενος ὁ τότε ἀρχιερεὺς, Νικόλαος δ' ἦν ὁ Ἰταλός, ἀνὴρ λόγιος καὶ αὐτός, οὐδ' ἦττον κατ' ἀρετὴν ἐπαινούμενος, δι' ἣν καὶ ὑπερορίαν κατεδικάσθη, εἰ καὶ δόξης

una cum animae pulchritudine mirabili inerat ei et splendida corporis venustas. Corpus vero si exsiliens et sese attollens experiretur, ieiuniis et prolaxis vigiliis, et longa oratione, et continuata statione, et iugi meditatione domabat, et quasi iuvenem equum indocilem refraenabat.

7. Ecquis narrare contentionum atque laborum, quos diu noctuque exantlaverat, magnitudinem ac multitudinem valet? Virtutum autem ipse fuit mirabilis officina: adeo sinceritatem dilexit, ut mendacium neque ridendo prolatum sustineret. Iusurandum autem ab illo sacratissimo ore neque parvum neque magnum audivit nemo. Omnes facultates animae inter se concertare minime patiens, ita eas prudentia regebat, ut earum iustus arbiter videretur sapientia sua. Et una cum hac sapientia ex aliis orta virtutibus, vel ab ipsa natiuitate optimas quasque dispositiones veluti congenitas habuit; ipse vero maioris faciebat in bonis operibus versari, quam in bono natum auctumque esse. Siquidem plurimis, etsi postea malis, viris huiusmodi bonae qualitates datae fuerunt; verum non ex his fit quisque vir optimus, sed ex propriis operationibus. Siquidem huiusmodi actiones cuiusque viri existimantur maioris honoris atque praestantiae a sapientibus hominibus, sicut et virtutum opera propria sunt unius agentis, et quae ex his nanciscitur, est propria laus virtutum possessoris. Nobilis autem mens ei erat et foecunda praeterquam scribi potest; instructus enim fuerat multis sapientibusque disciplinis, quarum testimonium edidit sane praeclarum in suis sermonibus, ut etiam eius scripta manifestant.

8. Hisce temporibus Patriarcham agebat Nicolaus Italus vir et ipse disertus neque minus virtute laudatus; quapropter et exilio damnatus est, etsi postea gloriam suam

ὑστερον ἡττηθεὶς τοῖς τὰ βασιλέως φρονήσασιν ἐπὶ τῷ τετάρτῳ γάμῳ συνείπετο καὶ συνωκονόμει εὐπροσώπως τὸ μῦθος ἀποσκευαζόμενος. Καὶ τὸν ἄνδρα τῆς ἀρετῆς καὶ λογιότητος ἀγκυθίσθεις, ἐβούλετο καὶ διὰ σπουδῆς, ὅ τι πλείστης εἶχεν, ἀρχιερωσύνης τιμῆσαι, καὶ τοῖς πρώτοις τῶν θρόνων ἐγκαθιδρύσαι. Πολλῶν ἀπεληλαμένων τῶν τότε ἀρχιερέων, τῶν δὲ καὶ ἀπερβράγέντων, ὁ δὲ καὶ τὸ τοῦ πράγματος ἐπικίνδυνον εὐλαβούμενος καὶ τὴν ἡσυχίαν φιλῶν, πρὸς δὲ καὶ τοῖς τότε τελουμένοις ἀπαρεσκόμενος ἀνένδοτος ἦν. Μεταπέμπεται δὲ Παῦλον ἀδελφόν, ἄνδρα δι' ἄσκησιν ἀρετῆς προεστῶτα τότε μονῆς καὶ τῶν ἄλλων κατάρχοντα· καὶ τὰ μὲν παραινέσει καὶ λόγοις μελικτηρίοις, τὰ δὲ καὶ ἐκτεηρίοις καὶ πείθει καὶ ἀρχιερέα τῇ Κορινθίων καθίστησιν ἐκκλησίᾳ. Ὡς δὲ καὶ αὐθις κατηναγκάζετο Πέτρος παρὰ τῆς βασιλίδος προέδρου, τὴν βίαν ἀποδιδράσκων συγκατῆει μὲν ἐν Κορύνθῳ τῷ ἀδελφῷ.

Θ'. Χρόνῳ δὲ συγχῶ ἐφ' ἐνὶ τῶν ἔξῳ τῆς πόλεως φροντιστηρίων καθ' ἑαυτὸν ἡσκέτο τῶν προτέρων ἔχόμενος καὶ τῇ μελέτῃ σχολάζων ἐπὶ μᾶλλον καὶ πολλοὺς τῶν θείων μαρτύρων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν ἐξυμνῶν ἐγκωμίοις. Πολλοὶ γὰρ αὐτὸν πρὸς τοῦτο ἐξεβιάζοντο· ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἀπώνατο τοῦ σκοποῦ. Παραπόδας γὰρ ὁ τῶν Ἀργείων ἀπεβίω πρόεδρος καὶ ἦκον αὐτοῖς τε Ἀργεῖοι καὶ Ναύπλιοι πανδήμου, ναὶ μὴν καὶ οἱ τῆς περιοικίδος Κορινθόθι, μακρὰν ἐκτεῖαν πρὸς τὸν αἰοδημον Παῦλον ποιούμενοι, δοθῆναι αὐτοῖς ἀρχιερέα τὸν ἀδελφόν. Καὶ τοῦτο μὲν αὐτὸς προτεθύμειτο· ἀλλ' οὐδὲν εἶχεν ἀνύειν, ἐκεῖνον ὁρῶν ἐπὶ πολὺ ἀνανεύοντα, τὸν εἰς τ' ἄλλα καταπειθῆ καὶ εὐήκοον· ὥς καὶ φυγῇ χρῆσασθαι χρόνῳ ἐφ' ἱκανῶ. Καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ ὁ περὶ φυγῆς αὐτοῦ λόγος γραφεὶς.

Ι'. Ὡς δὲ ἐπανῆκεν οὐκ ἠναγκάζετο μὲν παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ· παρὰ μὲν τοῖς τῶν Ἀργείων ἡνο-

extenuans imperatori in quartis nuptiis consentiret et toleraret, ut scelus averteret. Ei tantae Petri virtutes bene erant cognitae, ut vellet studiose et curaret virum sanctitate ac doctrina praestantem pontificali honore fulgere, et in throno ex illustrioribus sedere. Cumque plures ex antistitibus tunc essent remoti atque distracti, ipse rem difficillimam agnoscens et quietem diligens et dolens ob ea, quae tunc agitabantur, flecti non poterat. Quapropter eius loco mittunt Paulum fratrem, virum ob virtutum exercitium in praesidem assumptum monasterii, cui praeerat; et tum hortationibus suavisque sermonibus, tum precibus et suasu ecclesiae Corinthiorum praeficiunt. Cumque vero rursus Petrus a patriarcha urgeretur, ut omnem effugeret violentiam, cum fratre Corinthum se recepit.

Multo autem tempore seorsim extra civitatem in quodam monasterio asceticae vitae se tradidit, pristino vivens more et praecipue incumbens in studiis atque hymnis pangendis in divinos martyres sanctosque monasticae vitae viros. Plurimi enim ipsum ad hoc impellebant; atque usque ad extrema sua tempora ab huiusmodi laudibus non cessavit. Tunc autem extemplo vita functus est Argorum antistes, et ipsi Argivi et Nauplienses universi, et ii qui circa partes Corinthiacas sunt, e longe venerunt ad venerabilem Paulum supplicantes, ut fratrem eius sibi daret episcopum. Hoc idem ipse cupiebat; sed se consecuturum hoc minime sperabat, cum Petrum, qui in caeteris docilis erat maximeque morem gerens, in hoc autem adeo reluctantem haberet, ut fuga arrepta, multo latuit tempore. Haec autem confirmat sermo ab eo de fuga sua habitus.

10. Reversus autem haud quidem a fratre compellitur; sed ab Argivis magis atque

χλεῖτο συχνότερον, ἐπομνυμένων μὴ ἂν ἕτερον καταδέξασθαι· διεξιόντων ὅσα πρὸς πειθῶ φέρειν οἶδε, καὶ ὡς ἐρημία ἱερέων πολλὰ τῶν ἀρτιγενῶν βρεφῶν ἀνηρπάσθη ἄωρα στερηθέντα τοῦ θείου λουτροῦ, πολλοὶ δὲ τῶν ἐξοδεύοντων τῶν συνήθων οὐκ ἔτυχον ὕμνων ἐπιταφίων. Τούτοις καὶ ἄλλοις κατὰ μικρὸν ὑπενδούς καὶ καταμαλακισθεὶς, τὴν προστασίαν αὐτῶν ἀνεδέξατο. Οὕτως ἀφιλότιμος ἦν καὶ πρὸς μόνην ὀρῶν τὴν τῶν ψυχῶν ἐπιμέλειαν. Ως δὲ ἐπὶ τῶν ἔργων ἐγένετο, εὐθὺς μὲν ἐπεμελήθη τῆς εὐταξίας τῶν ὅσοι τοῦ βήματος καὶ τοῦ λοιποῦ κλήρου καὶ τῆς ἄλλης τοῦ ἱεροῦ εὐκοσμίας καὶ καταστάσεως· εἶτα τῶν πολιτῶν καὶ τῶν ἀπάσης τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐφορείας· καὶ εἴ τι μῦθος εἴ τι μίασμα, πάντα μακρὰν ἀπεώσατο τὰ μὲν παραινέσεις, οἷος ἐκείνος μέλιτος γλυκυτέραις, τὰ δὲ τομαῖς ταῖς μεταφειδοῦς ἐκκόπτων τὸ σεσηπὸς, καὶ τῇ τῶν λόγων καταιονῶν σπογγίᾳ, καὶ τὸ νόσημα καταλλήλοις ἐμπλάστοις ἐπαφώμενος καὶ ἱεραπεύμενος ἐπιμελῶς, πολὺ τῶν Ἀσκληπιαδῶν ἐμπειρότερον, ὅσῳ σωμάτων ἐκεῖνοι, οὗτος δὲ ψυχῶν ἱατρός.

ια'. Εἶπες ἂν αὐτὸν ἀποστολικώτατον ἄνδρα, σοφίᾳ λόγων καὶ παραινέσεων ἐκμοχλεύοντα χρόνια πάθη ἐνδομυχοῦντα καὶ σχεδὸν ἀνιάτρευτα. Εἰπεὶ δὲ θεὸν ἐλέω μᾶλλον τῶν ἄλλων ἔδει ἱεραπεύεσθαι, τοσοῦτον ἐξέτεινε τὴν χεῖρα πρὸς ἔλεον, ὡς μὴδ' αὐτοῦ φεῖδεσθαι τοῦ πυθμένου. Οὐκ ἂν ἀνέμενε τὸν σῖτον ἢ τι τῶν γεωργίων ταμείῳ κλεῖσθαι· ἀλλ' αὐτὸ καθ' αὐτὸ τῶν ἐπετείων καρπῶν καὶ τῶν ἄλλων εἰδὼν, ὅποῖον ἂν ἦ, διεδίδου τοῖς πένησιν· οὐ τοῦ καιροῦ στοχαζόμενος τῆς ἐνδείας, οὐ τὴν βίαν τῶν ἐπηρεαστῶν ὑπειδόμενος, ὡς εἰ δεήσει, δανείῳ χρῆσθαι πολλάκις, κᾶκείνων κορεννῶναι τὸ ἄπληστον. Καὶ εἶδες τὴν αὐλὴν καὶ προαύλιον, στενοχωρούμενα δι' ὅλης ἡμέρας πενήτων, γερόντων, νέων, ὀρφανῶν, χηρῶν, ἀναπήρων τὸ σῶμα. τὰς ὀψείας λελωβημένων· οἷς ἀφθόνως ἐπήρει σπουδῇ. Καὶ εἴ γε τις τῶν διακονου-

magis adactus est, qui omnibus, quae suadere poterant, adicebant iusiurandum de alio suscipiendo nemine. Commonstrabant ut defectu sacerdotum multi infantes immature mortui absque sacro lavacro, et multi vita functi et consuetis essent precibus et hymnis destituti. His et aliis paulatim cedens et adductus, eorum regimen suscepit. Erat enim maxime ab honoribus alienus, et animarum dumtaxat salutem prospiciebat. Cum vero manum operi admovisset, subito studuit, ut bono in ordine omnia restituerentur clericorum, tum qui in curia sua, tum qui alibi erant in sacris muneribus; deinde civium omnium et aliorum, qui inspectionis suae erant; et si quid esset sceleris vel defectus aversabatur. Hortationibus quidem modo utebatur suavissimis, modo vero et si quid esset corruptum secare non verebatur, deinde sermonibus leniter abstergens, et veluti medicamentis opportunis omne malum vel fovens vel curans diligenter, videbatur et Aesculapii sectoribus praestare: ille quidem animarum ut hi corporum medici.

11. Eumdem apostolico munere eximium, laudabis, cum veluti e radicibus inveterata mala erueret, quae intus gliscebant, atque insanabilia videbantur. Cumque noverit Deum commiseratione prae caeteris colendum esse, ad tantam liberalitatem aperiebat manus suas, ut neque fundis parceret. Haud patiebatur frumentum vel aliud quicquam fructuum camporum horreis claudi; sed illud ut et caeteros annuales fructus aliaque huiusmodi pauperibus tribuebat, lucrum e tempore inopiae minime cogitans, neque piratarum timens violentiam; ita ut si quo indigeret, mutuo saepe accipiebat, ut illorum insatiabilitati consuleret. Domicilium eius intus forisque videres indigentibus quotidie refertum, senibus, pueris, orphanis, viduis, mutilis corpore,

μένων μικρὸν παρημέλησε πρὸς τὸν ἔλεον, ὁ δὲ πένης ἐλθὼν εἰς τὴν αὖριον κατεῖπε τῆς βραδύτης, διπλοῦν εἰληφὼς ἀπῆει τὸ διωρισμένον ὡς καταναγκάζεσθαι τοὺς ἐξυπηρετούμενους, ὅ τε μὴ τύχοιεν ἔχοντες μεταίτεῖν ἐξ ἐτέρων· καὶ οὕτω τὸ κελευσθὲν ἐκπληροῦν.

ιβ'. Εἰδὼν δὲ θεὸς τὸ τῆς τούτου χειρὸς ἀφειδές, εὐσιτηρίαν ἐδίδου καὶ καρπῶν ἀφθονίαν, καὶ τοὺς σιτῶνας ἐνεπὶπλη τοσοῦτον, ὡς δεδυνῆσθαι καὶ τὸ δάνειον ἀποτινύειν, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ τοῖς ἐνδέσει καὶ ἄλλοις τοῖς ἔξωθεν ἐπαρκεῖν. Πολλοὶ γάρ οἱ ἐπιξενούμενοι, καὶ μάλιστα μοναχοὶ ὡς εἰ καὶ ὅλον τις ἐνιαυτὸν ἐπιξενωθείη· μηδ' ἀνακρίνεσθαι, ἢ διερωτᾶσθαι πόθεν ἀφίκεται καὶ ποῦ πορεύοιτο. Ὀρφανούς δὲ καὶ προστασίας ἐστηρημένους ἀποτρέφων αἰεὶ ἔστι οὗς καὶ τῆς οἰκείας ἀπαναστάντας ἐφόδοις βαρβαρικαῖς, πᾶσι μὲν αὐτάρκως τὰ χρεῖωδῃ παρεῖχε. Τοὺς δὲ νέους οὐκ ἀμοίρους ἢ ἀπαιδευστοὺς, ὅσοι δὲ ἂν ἐπιτηδεύως εἶχον, πρὸς μαθημάτων ἀνάληψιν ἀχώριζεν αἷς ἡρέσκοντο τῶν τεχνῶν. Εἰ δεῖσαι δὲ μεταβῆναι πρὸς πόλιν ἐτέραν, ἢ ἀγρὸν, ἢ παράστειον, ἡλίκον τὸ χρῆμα τῆς εὐπορίας, αὐτὰ τὰ πρὸς ὑπηρεσίαν σκευὴ χρεῖωδῃ τοῖς δεομένοις ἐδίδοτο. Στρωμναὶ δὲ καὶ μαנדύαι καὶ ἄμφια μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ χιτῶνος ὥρῃ τῶν νυκτῶν ἄνωθεν ἐρρίπτετο τοῖς πενομένοις ἀποφητὶ ὡς ἀνάγκην εἶναι τοῖς τὰ ἐκείνου χειρίζουσιν ὅσημέραι πολλάκις αὐτὰ τὰ ἴδια ἐξωνῦσθαι, εἰ τύχοι, ἢ ἕτερα.

ιγ'. Ἀλλὰ πῶς ἂν τις παρέλθοι καὶ τὸ δι' ὑπερβολὴν ἀπιστούμενον; Λιμὸς ἐπέζεε τὴν τοῦ Πέλοπος· ἐπὶ τοσοῦτω δὲ ταύτην ἐπεβόσκετο καὶ κατέτρυχεν ὡς καὶ τὰς οἰκίας καὶ στενωπούς καὶ ἄμφοδὰ καὶ πλατείας, ἔτι δὲ καὶ κατὰ ὑπαιθρα ἐμπλησθῆναι νεκρῶν, μὴ τῶν ζώντων ἐξικανούντων ἔτι τῇ γῇ κατακρύπτειν τὰ σώματα. Καὶ πλήρη μὲν τὰ πολυάνδρια, πλήρεις δὲ χώραι τῶν κειμένων. Τῶν μὲν ῥίχαις βοθανῶν ἐνασχολούμενοι, τῶν δὲ καὶ ἔτι

specie male afflictis; quibus abunde cura sua providebat. Ac si quis e ministris suis parum negligeret erga aliquem miserum; tum si pauper veniens tarditatis lamentaretur, die postera duplum praescripto accipiens abibat, et ita adigebat ministrantes. Et cum ii quid darent non haberent, ex aliis eos mutuare volebat, et hoc pacto mandatum suum explere.

12. Deus autem tantam liberalitatem videns abundantiam frumenti et fructuum copiam largiebatur, ut horrea maxime complerentur, et foenori dari possit, et ecclesiae et pauperibus tum loci tum exteris fieret satis. Plurimi autem peregrini ac praecipue monachi erant; etsi per annum quis hospitio receptus, neque interrogatus est unde venisset, aut quo abiret. Orphanos vero ac derelictos ipse semper nutriebat; quibusdam vero, cum domus ex barbarica incursione fuissent demolitae, ipse necessaria suppeditabat. Exsortes autem iuvenes vel nulla institutione praeditos, iuxta uniuscuiusque idoneitatem ad suscipiendas electas disciplinas vel artes destinabat. Si quando vero eis urbes aliae essent adeundae, vel campi vel pagi, prout bonum opus exposcebat, et eis instrumenta suppeditabat necessaria. Stragula, et paenulas, et vestes, usque ad propriam tunicam, noctu intempestive ipse clam super egenos proiciebat; ita ut necesse foret ministris suis aliquando pluries easdem vestes redimere vel alias coëmere.

13. Qua vero ratione silentio praeteriri potest illud facinus, quod fidem omnem exuperat? Fame Peloponesus afflictabatur; quae in tantum excreverat et omnia depascebat, ut domus, angiportus, vici, plateae et quoque campi aperti cadaveribus replerentur, vivis ea humi dare non valentibus. Plena erant sepulcra plurimum, interius plena terra et superius. Vivi autem vix herbarum radices reperie-

πὸν φαγόντων, τὸ πνεῦμα ἐναφίεντων. Ἀλλ' ὁ ἡμέτερος Ἰωσήφ ἀρτοποιοὺς ἐπιστήσας, καὶ ὅσος σῖτος ἐνῆν εἰς ἄλευρον διεργασάμενος, καὶ κερχμείοις ἀγγείοις ἐναποθεῖς, ὡς μὴδ' ἐν τούτῳ ἀποσχολοῖντο οἱ τῷ λιμῷ κατεργασμένοι, τὸ δὴ λεγόμενον, ἀληθεσμένον αὐτοῖς ἐποίει τὸν βίον· καὶ ἀρτοποιῶν διεδίδου τοῖς συβρέουσι πλήθει· ἕκ τε τῶν οἰκείων καὶ τῶν ὁμόρων πόλεων καὶ κωμῶν καὶ ἀγρῶν. Ἐπιλείποντος δὲ τοῦ ἀλεύρου τῇ ἀφειδίᾳ καὶ τῷ τῆς εὐποιᾶς ἀπλήστῳ καὶ Ἰλαρῷ· ὡς ἐφ' ἐνὸς πίθου πυθμένι, καὶ μόνον ἡμιμέδιμνον ὑπολειπεῖσθαι· καὶ τῶν εἰς τοῦτο τεταγμένων μὴ δὲ πρὸς τὴν ἔνδον πληθύν λεγόντων ἄρτους ἔχειν ἡμέρας μιάς, ἀγανακτήσας ὁ μέγας, ἡπειγμένως ἐνεκελεύετο τὰ δεδογμένα πληροῦν. Ὡς δὲ τῇ λύπῃ κατέσχετο πρὸς τὸ σιτανεῖον ἀφίκοντο, καὶ τὸν πίθον ἀλεύρου πλήρη καθεῖδον ὑπὸ δέους τε καὶ ἐκπλήξεως εἰς ἀφασίαν ἐνέπιπτον· καὶ τῷ ἀρχιερεῖ τὸ παράδοξον διεσάφουν, καὶ τῆς ὀλιγορίας ἡτοῦντο συγγνώμην. Ὁ δὲ μικρὸν ἐπιπλήξας αὐτοῖς ὡς ῥαθύμως καὶ μικρολόγως τὰ πρὸς τοὺς πένητας ἔχουσι, σιγᾶν ἐνεκελεύετο καὶ περὶ τούτου ἔχεμύθειν. Ἀλλ' οὐκ ἦν ἄρα λαθεῖν, τῷ τὸν πίθον ἐφ' ἱκαναῖς ἡμέραις κενούμενον μὴ κατακενοῦσθαι, καὶ τὸ πραττόμενον κηρύττειν καὶ δίχα φωνῆς. Ἐπὶ μὲν τῷ Θεσβίτῃ τοσοῦτον οὐκ ἐπιλελοίπει τὰ τῆς ὑδρίας, ὅσον ἐπαρκεῖ αὐτῷ καὶ τῇ Σιδωνίᾳ χήρᾳ καὶ τοῖς ἐκείνης παισὶ· τὰ δὲ τοῦ πίθου πολλοῖς ἀπέχρησε καὶ πολίταις καὶ ξένοις τὰ πρὸς τροφήν. Καὶ ζήλῳ μὲν κινουμένου τοῦ προφήτου καὶ θυμουμένου κατὰ τῶν ἀσεβῶν, εἰς στενὸν τὰ τοῦ ἀλεύρου περιεγράφετο· Ἡέτρου δὲ συχναῖς ἱκετηρίαις τὸ θεῖον ἐκκαλυμμένου πρὸς οἶκτον λαῶν εὐσεβῶν λιμῷ καταπαπανουμένων, εἰκότως ἐπεδαψιλεύετο καὶ τὰ τῆς τροφῆς.

bant, cum ad extremum spiritum redacti stercora quoque manducarent. Noster vero Ioseph, pistores constituens, quantum erat frumenti in farinam redegit, et in vasis fletilibus reposuit, ne in his lucrum haberent, qui fame negotiabantur. Quod modo dictum est frumentum, molitum erat illis ad vitam; ipse vero in panes redactum distribuebat concurrentibus turbis ex propriis et finitimis urbibus atque oppidis agrisque. Cum vero farina deficeret ob tantam prodigalitem et inexhaustae alacrisque beneficentiae distributionem, et ex unico dolio traheretur; et dumtaxat medium medianum superesset, iis qui praesidebant operi asserentibus neque unius diei panes habere pro iis, qui erant in civitate. Dolens itaque vir magnus instantius iussit mandata expleri. Quando vero moestitia detenti ad tritici locum venerunt, et dolium farina refertum invenerunt, metu et stupore, animo omnino desponderunt; episcopo prodigium referentes defectus sui veniam exquisiverunt. Qui aliquantulum eos utpote modicae fidei et tardos corripiciens, et minoris reputantes, quae ad pauperes spectant, omnino silere et hac super re linguam compescere iussit. Sed omnino latere nequiverat, quod dolium plures per dies haustum non deficeret; ita ut, et hominibus tacentibus, res ipsa loqueretur. Per Thesbitem quidem Eliam eousque non defecit hydria, quo necesse fuerat Sidoniae viduae eiusque filiis; farina autem dolii illius plurimis et civibus et exteris satiandis praesto fuit. Prophetarum quidem zelo commoto et in impios irato farina in parvum vas est servata; Petro autem continuis precibus Deum invocante ad commiserationem devoti populi fame consumpti, abundantissime sponteque tributa sunt, quae eis ad victum erant necessaria.

ιδ'. Ταῦτα θρυλλούμενα σχεδὸν ἀνὰ τὴν ὑπερστανὸν ὑπηγάγετο καὶ βαρβάρους· οἱ κατὰ κλέος τῆς αὐτοῦ ἡρεσῆς ἀφικνούμενοι, ἐξώμυντο μὲν τὰ πάτρια καὶ τὴν ἐκ προγόνων θρησκείαν, τῇ δὲ ἡμετέρᾳ μετὰττοντο καθαιρώμενοι καὶ μεταπλαττόμενοι τῷ θεῷ λουτρῷ. Καὶ Κρήτες δὲ πειρατικαῖς ναυσὶ, χρώμενοι ἂν δὴ ληστρικὸν, διαζώντες βίον, καὶ νήσοις, καὶ πόλεσι καὶ κώμαις ταῖς παραλίοις νυκτὸς ἐνεδρεύοντες καὶ τοὺς παρατυγχάνοντας ληϊζόμενοι· οὓς μὲν τῶν γρύξαι τολμώντων ἔργον ἐποιοῦντο μαχαίρας, τοὺς δ' ὅσοι κατεπτηχότες εἶποντο σιγῇ, εἰλον εἰς δουλείαν, οἰκτρῶς πυνθανόμενοι δὲ τὸν εἰς ἄκρον ἔλεον τοῦ ἀνδρὸς τῇ Ναυπλίᾳ καταίροντες καὶ πίστει λαμβάνοντες καὶ διδόντες, τοὺς αἰχμαλώτους ἀπεδίδοσαν λύτρῳ. Καὶ τοῦτο ποιοῦντες ἀνὰ πᾶν ἔτος οὐ διελίμπανον.

ιε'. Καὶ δὴ ποτε περιτυχόντες σῶφρονος γυναικὸς, ἀγαθῆς τὴν ὄψιν καὶ τὴν ὄραν διαπρεποῦς, ἦκον μεθ' ἐτέρων καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἄνδρας τε καὶ παῖδας καὶ γύναια ἐξῆγον τῆς νεῶς εἰς τὸ πωλητήριον, αὐτὴν δὲ μόνην ἔνδον παρακατεῖχον τῷ ἑαυτῶν φυλάρχῳ ἀποίσειν προφασίζόμενοι. Ἡμῶν δὲ ἰσχυρῶς ἐγκειμένων, ὅσοι παρῆμεν πρὸς τὸ κἀκείνην λαβεῖν καὶ τὸ πολὺ τῆς ἡμέρας τριβόντων, καὶ πᾶν ὅ τι βούλοιντο διαβεβαιουμένων διδόναι· βαρβαρικώτερον γυμνοῖς ἐπελθόντες τοῖς ξίφεσι, καὶ τοὺς ἄλλους διαρπάσαντες εἰσῆγον ἐν τῇ νηϊ, καὶ τὸν ἀπόπλου ἐποιοῦντο. Διαμαρτόντες τῶν ἐλπίδων ἡμεῖς καὶ τῆς ὅλης ἀποτυχόντες πρῶξιν πρὸς τὸν μέγαν εἰσήμεν διεξιόντες τὸ πεπραγμένον. Τί δαί ἡ συμπαθὴς ἐκείνη καὶ μακαρία ψυχὴ; Τοσοῦτο συνεχύθη τῇ λύπῃ, ὥς μὴδ' ἀνέχεσθαι φθέγγασθαι· δάκρυον αὐτῷ κατερρέει τῶν ὑψιθαλμῶν ὥς ἀπὸ τινος κρήνης, κατὰ βροχὸς ἦν τὴν παρειάν, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ πεπολιωμένον γένειον καὶ τῷ κοιτωνίσκῳ, εἰσδὺς ὥς ἐν ἀδύτῳ ἱερῷ, ἔνθα τὰς παννύχους εἰώθει προσαναφέρειν εὐχὰς τῷ θεῷ, διεκαρτέρει μέχρις ἐσπέρας, οὐπω τὰ τῆς εὐχῆς ἔληξε. Καὶ ἦκον ἄγγελοι θεόντες

14. Haec quidem fama pervagata per orbem usque ad barbaros homines pervenerat, qui virtutis eius opinione commoti gentis suae mores et maiorum religionem eiurabant; et purificati atque transformati divino baptismo ad nostram transibant. Cretenses quidam piratarum navibus usi, praedatoriam vitam agentes, insulis et civitatibus et oppidis maritimis noctu aggressis, quos occurrerint, praedabantur. Horum, qui vel vocem edere audebant, ense experiebantur; alii vero quotquot perterriti tacite sequebantur in durissimam erant servitutem coniecti. Si vero ab iis exposcebatur pietas summa huius viri, Naupliam deducentes, dato acceptoque promisso, mancipia pretio liberationis soluto, reddebant. Quod et singulis annis facere non omittebant.

15. Quamdā pudicissimā mulierem cum forte captivā duxissent, facie decorā et aspectu nobilem, eam cum aliis adduxerunt, et alios quidem viros et pueros et mulieres e navi ad mercatū eduxerunt, eam vero intus servabant dicentes principi suo offerendam. Cupientibus autem nobis vehementer, quotquot aderamus, ut illam reciperemus, et multum iam diei instrumentibus, et quicquid voluerint nos dāturos spondentibus, saevitia maiore, qua decet barbaros, nudatis gladiis et alios arripientes, navem petierunt et a littore discesserunt. Spe nostra frustrati, et quid ageremus ignorantes, ad magnum virum venimus narrantes, quod evenerat. Quanto tunc accensa erat commiserans et beata eius anima? Tanto absorta est dolore, ut nequidem loqui valeret: lacrymae ex oculis veluti e fonte erumpentes in genas et per canitiem menti profluebant. Cellulam intravit, ubi quasi in sacro penitrali, per totam noctem preces solebat effundere ante Deum. Usque ad vespēram ibi mansit

μετὰ δύσιν ἡλίου, ὡς ἅμα τῷ τὴν ληστρικὴν ναῦν ἀκροτηρίῳ προσχεῖν, μία τῶν φυλακίδων τριήρης ἀπὸ τινος τῶν κύκλῳ νησιδίων φανεῖσα, ὥρμησεν ἐπ' αὐτήν· ἡ δὲ ταχύ ναυτοῦσα, ἐχρῆτο συντονωτέρῳ φυγῇ· καὶ οἱ τῆς τριήρους πῦρ αὐτοῖς ἐπαφέντες, τῆς ἐρεσίας ἐπέσχον, καὶ τούτων ἐκράτησαν. Τούτου δὴ ἀγγέλλοντος, εὐχαριστηρίου ᾧδᾶς δι' ὅλης νυκτὸς ᾗδομεν τῷ θεῷ· καὶ ἅμα ἡμέρᾳ ἦκεν ἡ τριήρης ἐστεφανωμένη καὶ τὴν πολεμίαν ἀναδησαμένη ναῦν, καὶ ταύτην ὡς ἐφόλιον ἔλκουσα, αὐτοὺς τοὺς πολεμίους ἄγουσα, καὶ τὰ αἰχμάλωτα σώματα. Οὕτω θεὸς εἶχε τὸ οὗς ἐπικλινέας αἰεταῖς ἐκείνου εὐχαῖς· καὶ οἱ πρότερον μηδὲ τιμῆματος ἀνεχόμενοι προσέσθαι τοὺς αἰχμαλώτους, αἰχμάλωτοι ἦγοντο τὸ ἔμπαλιν, οἱ Κρηῖτες, ὡς λόγος, πρὸς Κρητικὰς κρητίζοντες.

ις'. Πῶς ἂν κἀκεῖνο παρέλθοιμι τὸ τῆς ἀπελευθέρως κόρης διὰ μόνην ὥραν τοῦ σώματος ὑπὸ τοῦ τότε στρατηγοῦντος εἰς δουλείαν ἐλκομένης, καὶ τῷ ἱερῷ προσφυγούσης, καὶ πρὸς ἅμυνα τοῦτον τὸν μέγαν ἐκκαλουμένης; Οὐ δύσεσθαι συνήθως ἔχων τοὺς ὑπὸ στερεωτέρας ἐλκομένους χειρὸς τὸ τοῦ πράγματος ἄτοπον ἐλευθέρῃ γλώσσει διήλεγχεν· ἡττώμενος δὲ τῆς κόρης ἐκεῖνος, ὡς ἐξ ἀμάρτας δυσῶδες ἀπέβλυσσε ῥῆμα τοῦ στόματος· ὁ δὲ παρεῖχε φωνῇ· Εἰ τὸν θεόν οὐ δεδίκαμεν, εἶπεν, οὐκ ἀνθρώπους κίδεσθαι σόμεθα; καὶ εἰπὼν ἀπηλλάττετο· Καὶ ὡς τῷ λόγῳ πληγείς ὥσπερ μάστιγι συνέχετο ῥιγεσι, καὶ πυρετοῖς ἐξητάζετο· καὶ πέμπων ἡκτερόβλους συγνώμην αἰτῶν, καὶ τὴν οἰκέτην τοῦ θεοῦ ἀφεῖσθαι ἐνεκελεύετο καὶ τοῦ ἱεροῦ ἀπανίστασθαι. Ἡς ἀφειμένης καὶ τῆς συγνώμης ἐρεπουμένης, ἐπεκλήτο γὰρ ταῖς ἰατρείαις καὶ περὶ ταύτης ἦν λιπαρὴς ὁ θεὸς ἀνὴρ, παρὰ τὴν μὲν ὑπελώρη τὸ λάρβρον τοῦ πυρετοῦ· αὐτὸς δὲ ῥῶν ἐργάζον· καὶ ὅσον οὕτω τῆς ὑγείας τυχόν, τὴν εὐεργέτην ὥσπερ ἐξ ἐκείνου τὴν πνοὴν ἔλκων διὰ στόματος ἦγε· καὶ τῆς αὐτοῦ ἐξεκρέματο πρεσβείας. μανθάνων μηδὲν

preces suas absolvens. Tunc post solis occasum nuncii venerunt, qui viderant piratarum navim promontorium superantem: et ab una e triremibus cuiusdam proximae insulae aggressam esse navim illam. Quae autem celeri cursu continuae fugae se dederat; sed ii qui in triremi erant ignem iniicientes amplius uti remigio prohibuerunt: et navis capta est. Hoc accepto nuncio per totam noctem gratiarum hymnos Deo nos cecinimus; et summo mane appulit triremis triumphatrix et captivam ducens piraticam navem, et secum hostes ac mancipia ferens. Hoc pacto Deus aurem suam semper inclinavit ad preces tanti viri. Illi vero, qui prius nullo pretio convenire pro mancipiis voluerant, nunc ipsi captivi ducuntur. Versa vice, ait proverbium. Cretenses cretensi more se habent.

16. Quomodo etiam et illud praeteream de puella libera cum ob speciem corporis a militum duce captiva facta esset, quae ad sanctum virum confugiens protectionem eius invocavit? Ipse vero liberare suetus eos, qui potentiori manu premebantur, libera voce male factum redarguit. A puella ille superatus foedissima verba quasi e cloaca evomit. Cui vir sanctus placido sermone inquit: Si Deum non timeamus, neque homines verebimur. Quae cum dixisset abiit. Ille vero his verbis veluti flagello plagatus, horrore correptus est, et febribus vexatus; missisque supplicibus, veniam petit, ancillam Dei dimitti iussit, atque ad templum redire. Et ea dimissa atque impetrata venia, (vir enim sanctus ad preces facile flectabatur), statim cessavit febris vehementia, et vir ille convaluit, ac statim recuperata sanitate benefactoris nomen in ore habebat, quasi ex ipso spiritum habuisset, eiusdem patrocinio vitam suam pendidisse reputans; et edoctus est nullum pec-

ἔτι μικρὸν ἡγεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων· ἀλλ' ἐξευλαβεῖσθαι καὶ προσέχειν ἐν ἅπασιν·

ιγ'. Καὶ παρθένῳ δέ τινι νόμῳ γάμων ἀνδρὶ συζυγείῃ καθ' ὥραν, μῖσος ἄλεκτον ἐνέπεσε, καὶ πρὸ τῆς ὁμιλείας πρὸς ὁμόζυγον ἐξ ἐνεργείας τοῦ πονηροῦ, τοσοῦτον, ὥς εἴ που τοῦτο κατίδοι, ἣ καὶ μόνον ἔρχεσθαι πύθοιτο, κατὰ γῆς ῥιπτεῖσθαι καὶ σπείρειν· καὶ τὰ τῶν δαιμονίωντων διενεργεῖ, κεῖσθαι τε ἄφωνον ἐφ' ὧραις ἱκαναῖς· καὶ ὅτε ἀναφρονήσοι μὴδὲ τῶν γινόμενων ἐπισθάνεσθαι. Ο δὲ αὐτῆς πατὴρ συμπαιεῖα τῇ τουτονί τὸν θαυμασίον δακρυρροῶν καὶ τίλλων τὸν πώγωνα, καὶ τὸ πάθος δισετραγυῶδὸν καὶ πρὸς ἄμυναν ἐκκαλούμενος τοῦ τοσοῦτου δεινοῦ. Ο δὲ τὸν ἀνθρωπον ἀπολοφύρομενον ἡέει μὲν, ἀπέμπετο δὲ, θεοῦ μόνου λέγων εἶναι καὶ τῶν ἐκεῖθεν χάριν εἰληφῶτα, τὰ τοιαῦτα ἰᾶσθαι. Ως δὲ ἰκετεύων ἐνέκειτο μεταπεμφόμενος ἱερέας καὶ ἅμα τούτοις εὐχὴν ἐπ' ἐλαίῳ πεποιηκώς, καὶ τὴν θεῖαν μυσταγωγίαν τετελεσώς προὔτρεπετο τὴν κόρην ἐκ τοῦτου ἀλείψασθαι. Οὗ γεγομένου ἐν ὅλαις ἡμέραις ἐπτά, καὶ τὸ πάθος ἀποδιοπομπεῖτο, καὶ συνδιήγεν ἐκεῖνη ἐκ τότε τῷ ἀνδρὶ πρὸς τοῦτον ἡμερον βλέπουσα καὶ φανείσα οἰκουρὸς ἀγαθῇ.

ιγ'. Πολλὰ τοιαῦτα, μεῖζω, καὶ παρῆκεν ὁ λόγος τῆς συμμετρίας φροντιζών, ἃ μὴδ' ἐκεῖνῳ διεσποδῆσθαι λανθάνειν ἐθέλοντι, καὶ τὸ φιλότιμον ἐκκρουόμενῳ καὶ πρὸς μόνην τούτῳ χρωμένῳ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ ἀγαθὸν· ἃ καὶ περιστάντα μο καὶ πρὸς ἐκαστὴν εἰκονοῦνται, παρητησάμεν, τῆς τῶν πολλῶν φειδόμενος ἀκοῆς. Καὶ τί θαυμαστον ἀνδρὶ τῶν χειρῶν μακρὸν ἀφέστηκῶτι, καὶ τῶν τοῦ σώματος μικρὸν ποιούμενῳ λόγον, καὶ ἀγνείαν ἐκ παιδὸς ἡσκηκῶτι, καὶ παρθενίας ἐραστῇ, καὶ ἀληθείας φίλῳ, καὶ σωφροσύνην τετιηκῶτι, καὶ ἀνδρείως κατὰ παθῶν ἀριστεύσαντι,

catum reputare parvum, sed in omnibus piuum esse atque accuratum.

17. Quandam autem virginem matrimonii lege viro paulo ante cuidam coniunctam, antequam congredieretur ineffabile odium ex diaboli nequitia erga coniungem pervasit. Quodque in tantum processit, ut si eum vidisset, vel tantum venientem sibi persuasisset, humi provolveretur et quasi animam exhalaret; et veluti spiritu immundo deprehensa per horas multas sine loquela iaceret; cumque in se reversa esset, nihili recordabatur. Huius puellae parens horribili hoc spectaculo commotus, lacrymas fundens, comas evellens, tragicoque more describens tanta mala, suppetias invocabat. Vir autem sanctus eiulantis misertus est, eumque dimisit dicens unius Dei esse et eorum, qui talem adepti sunt ab eo charisma, huiusmodi malis afferre remedium. Postea vero orationi se dedit, arcessitis sacerdotibus et cum eis olei benedictionem confecit et sacra peregit, et hortatus est, ut oleo puella inungeretur. Quod cum per septem dies peractum esset, et malum depulsum fuit, et illa deinde, cum viro suo versata est, eumque mansuete conspiciebat, optimaque visa est domi suae curatrix.

18. Multa huiusmodi, et maiora quoque sermo noster, ne sit nimius, praeteriit; quorum plurima ipsi maxima cura erat ut absconderet, nam plausum vitabat, et solum desiderabat virtutem et quidquid esset bonum. Plurima vero cum mihi praesto sint, et ad ea narranda quidam invitent, tamen ut multis auditoribus modo parcerem, praetermittere sum arbitratus. Quid mirum videri potest in homine a vitiis longissime absente, curam corporis habente vel nullam, qui puritatem a pueritia excoluit, virginitatem dilexit, veritatem amicam habuit, prudentiae decus

καὶ δικαιοσύνην εἰς ἄκρον ἡγαπηκότι, καὶ φρονήσει τὴν τῆς ψυχῆς καλῶς διακτεταμένῳ τριμέρειαν, καὶ πᾶσαν ἰδέαν ἀρετῆς μετιόντι. Μὴ τὸν νοῦν ἔχειν ἀφανῆ καὶ ταῖς τούτου ἐνεργείαις ἀπλάις ἐπιβολαῖς ὥσπερ ἐν ὕψει τῶν μακαρίων ἐκείνων θεαμάτων γινομένῳ θεατῇ, χαρισμάτων καταξιῶσθαι καὶ τὰ μέλλοντα προσρῆν;

ιβ'. Καὶ γὰρ δὴ καὶ τὸ πᾶσαν ὑπεραίρων τραγωδίαν πάθος τῆς Πέλοπος καὶ αὐτὰ δὲ τὰ τοῦ τέλους αὐτῷ δι' αἰνιγμάτων δεδήλωτο. Οὐκ ἐδόκει τὸν παρθένον καὶ φιλούμενον τῷ Χριστῷ μαθητὴν Ἰωάννην ὄρεῖν, καὶ διαπυρρῶναι περὶ τῆς ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου γεννήσεως· καὶ ὅτι φησὶ πολλῶν εἰς τοῦτο ἐξηγησαμένων, καὶ μὴ πρὸς τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἐξηκουμένων τῶν σῶν. Αὐτὸς ἂν διαλευκανθῇς μᾶλλον ἀπάντων καὶ διασαφῆσεις, ὡς τῷ ἀκηράτῳ στήθει ἀναπεσών, κακεῖθεν τὴν περὶ τούτου γνῶσιν ἐλκύσας ἀψευδῇ τε καὶ ἀπλανῇ. Τὸν δὲ πρὸς τὸ μὴ λῦσαι τὸ διαπούμενον, ἀπορώτερον αὐταῖς λέξεσι φάναι, ὡς ἐπὶ τῷ τέλει Θεοφυλάκτου ὀλεῖται ἡ Πελοπόννησος· καὶ ἅμα τῷ λόγῳ, οἷχεσθαι. Καὶ τότε μὲν ἡμῖν ἡγνόη τὸ ῥηθὲν πρὸς ἕτερον ἀναφέρουσι τὸνομα· ἐκεῖν δὲ διεξιόντι τὸν ὄνειρον, δάκρυα τῶν ὁμμάτων προϋπίπτειν ἀστακτί, τὸν ὄλεθρον τὴν τοῦ Πέλοπος ἐγνωκότι, καὶ τὸ πέρας τῆς αὐτοῦ τελευτῆς, καθὼ καὶ τὸ ἀποβιῶναι τὸ ἄπορον λύεσθαι. Τῶν βαρβάρων μετὰ μικρὸν κατασχόντων τὴν νῆσον ἐφ' ὅλοις ἔτεσι τρισί, καὶ τοὺς πλείους διεργασαμένων, καὶ πάντα ληισαμένων τὰ αὐτῆς, καὶ πεδίων ἀποφανάντων ἀφανισμοῦ, ὡς μὴδ' ἔτι τῆς παλαιᾶς εὐδαιμονίας ἔλγην ἐκεῖσε ὄρεῖν, ἢ τῆς τῶν τότε ἀνθρώπων εὐτυχίας καὶ καταστάσεως.

κ'. Προσπετίειντο γ' οὖν αὐτῷ τὰ τῶν κόπων, ὥσπερ καὶ χθὲς τῶν ἀγῶνων ἀρξαμένῳ ἀνθρώπῳ, καὶ τῇ συντροφῇ νόσῳ δεδαπανημένῳ, καὶ τῷ γῆρα τρυχομένῳ· καὶ γὰρ ἦν ἔτη γεγονώς ἐβδομήκοντα, καὶ ταῖς ἄλλαις κακοπαθείαις κατε-

fuit, adversus vitia strenue certavit, iustitiae summopere studuit, et prudenti regimine triplicem facultatem animae optime gubernavit, omnemque virtutis speciem est prosecutus: qui mirabilium visionum particeps effectus haud quidem mentem habuit obscuram incertaque in suis tantum viribus, et nuda visione proposita, sed et charismatibus dignatus est, et eventura praevidebat.

19. Et revera quidem omnis clades Peloponesi tragoediae similis et novissimum exterminium per aenigmata sunt ei patefacta. In somniis illi visus est Ioannes virgo et Christi dilectus discipulus, quem percontatus est de Verbi generatione in principio; ideoque ei dixit. — Multi haec enarrarunt, sed ad profundum sententiae tuae non pervenerunt; tu vero prae aliis, explicare velis, ac manifesta ea facias, cum in purissimo pectore recubueris, et exinde cognitionem horum veram infallibilemque erueris. — Ille vero ne dubium solveret, verbis suis quod magis erat dubium pronunciavit, scilicet — in fine Theophylacti Peloponesus erit perdita — Et his dictis discessit. Tunc nos quae dicta sunt, ignoravimus, ad aliud nomen respicientes. Petro vero istam visionem narranti lacrymas ex oculis incessantes profluebant, cum Peloponesi ruinam una et mortem suam agnovisset; sicut eventus in obitu eius omne solvit dubium. Paulo post enim barbari per annos tres continuos insulam occupaverunt, plurimis interfectis eius civibus cunctisque praedatis rebus, omnem regionem penitus vastavere, ita ut pristinae felicitatis neque loci neque hominum vestigia ante oculos relinquerentur.

20. Viro itaque concertare quasi quotidie incipienti, et iam concrescentibus infirmitatibus consumpto, et senectute attrito accedebant huiusmodi labores. Iam annos septuaginta attigerat, aliisque morbis cor-

σκηχότι· τὸ σῶμα, περὶ ὧν τί δεῖ λέγοντα δια-
 τρίβειν ἐπεκδιηγούμενον ἕκαστα; Ἀλλ' ἦκεν ὁ τῆς
 ἀναλύσεως προσδοκώμενος καιρὸς, καὶ συνέρρει τὰ
 πλήθη τῶν πόλεων καὶ κωμῶν· αὐτοῦ δὲ παρήσαν
 καὶ μοναζόντων ἀγέλαι καὶ τὸ κόσμιον τῶν μονα-
 ζουσῶν, καὶ παρθένων αἰδῶς, σώζουσα τὸ σεμνὸν
 ἄχρι καὶ ὀφείας, καὶ γυναῖκες σώφρονες, καὶ νέοι
 καὶ γέροντες, πάντες καὶ πᾶσαι τῆς ἐκείνου ἡδι-
 στης καὶ ὀφείας καὶ φωνῆς ἐμφορηθησόμενοι καὶ
 ἀκούοντες, καὶ τὴν εὐλογία ὡς ἀσφάλειαν καὶ
 φρουρὰν τῆς ζωῆς κομισάμενοι. Ὁ δὲ μέχρι τὰ
 τῆς φωνῆς διετράνωτο, καὶ ὁ λόγος διήρθρωτο,
 νοουθεσίαις ὑπεστήριξε, καὶ τῶν παρόντων κατα-
 φρονεῖν ὑπεμίμησκει, καὶ μόνον ἔχουσιν τῶν
 μελλόντων, ὡς μενόντων αἰεὶ. Καὶ τοῦτο ἐφ'
 ἡμέραις τρισίν· εἶτα διεθῆει καὶ τοὺς ἐξιτηρίους,
 ὡς δὲ τὰ τῆς φωνῆς ἐνεκόπτετο χειρὶ καὶ τύπῳ
 σταυροῦ κατοχυρῶν πάντας, ἀπιέναι διένευε.
 Καὶ ἡμᾶς δὲ τοὺς περὶ αὐτὸν τῷ θεῷ ἀναθεῖς,
 καὶ μικρὸν καθ' ἑαυτὸν ὑποψιθυρήσας, καὶ τὸν
 σταυρὸν τῷ προσώπῳ περιγραψάμενος, καὶ ἱλα-
 ρὸν ἐπιβλέψας, γεγανωμένῳ καὶ χαίροντι ἑοικώς,
 ὥσπερ ὑπομειδιῶν, τὰ ὕμνατα μύσας, ἀταρά-
 χως διαφῆκε τὸ πνεῦμα.

κα'. Καὶ πάλιν ἠθροίζετο τὰ πλήθη καὶ συ-
 στήματα ἱερὰ, καὶ χοροὶ μοναστῶν περιστάντες
 τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα ὕμνοις ἐγέραιρον καὶ ψάλ-
 μοις· καὶ τὸν ἱεροφόρον ἄραντες σκίμποδα, ὑπο-
 βασταζόντων ἱερέων διὰ μέσης τῆς πόλεως ὑπὸ
 λαμπάσιν ἦσαν ἔδοντες· καὶ περὶ δεξιὰν ὁσίαν
 ὑποστρέφοντες τὸ θεῖον τῆς Θεοτόκου κατεilah-
 φεσαν τέμενος, καὶ τῆς ἱερᾶς τελετῆς καὶ μυ-
 σταγωγίας τελουμένης, εἰωθὸς τοῦτο ἐπὶ τοῖς
 ἀρχιερεῦσι γίνεσθαι, ἀθρόον φωτὶ τὸ πρόσωπον
 περιέλαμπετο τοῦ θεοῦ ἀνδρὸς, καὶ λεπτὸς
 αὐτῷ περιέρρετο ἰδρὼς, καὶ τὸν χρῶτα εἶχεν
 ἐρυθραίνόμενον ὥσει ζῶν καὶ ὑπνῶν.

κβ'. Τότε δὴ καὶ Ναύπλιοι τοῖς Ἀργείοις

pus laborabat, de quibus singillatim di-
 cere operae non est pretium. Tandem vero
 pervenit expectatum dissolutionis suae
 tempus, et magna e civitatibus et pagis
 conveniebat multitudo. Ibi aderant et mo-
 nachorum turbae, et decus monialium, et
 virginum, quae et aspectu venerationem
 inducebant. Aderant prudentes mulieres
 et iuvenes et senes; cunctique, ut dul-
 cissimo eius visu atque sermone satia-
 rentur, vocem audirent, et benedictio-
 nem, tamquam vitae suae tutelam et cu-
 stodiam, acciperent. Ille vero quousque ei
 vox clara et sermo distinctus fuit, exhor-
 tationibus eos confirmavit, et hortabatur
 praesentia contemnere, et futura tantum
 in pretio habere, utpote quae aeterna
 manent. Quod quidem per tres dies fa-
 ctum est; deinde et, qui ei in morte mini-
 strabant, dimisit. Quando vero voce uti
 nequivit, manu et signo crucis omnes ob-
 signans se abire indicavit; et postquam nos,
 eosque qui circumstabant, Deo commen-
 dasset, et paucis veluti obmurmurs pro-
 latis intra se verbis, formaque crucis fa-
 ciei suae obsignata, similis viro laeto
 atque exsultanti festive circumspiciens,
 quasi subridens, oculos clausit, et tran-
 quillissime emisit spiritum.

21. Tunc rursus concurrat multitudo, om-
 nesque sacri ordines, monachorum autem
 chori circum ambientes sacrum corpus,
 hymnos et psalmos concinebant. Elato
 autem sacro feretro a sacerdotibus per
 mediam civitatem lampadibus accensis
 canticisque resonantibus gestabatur. Ve-
 spertina autem hora redeuntes divinum
 Deiparae templum subierunt. Quando san-
 ctas preces, ut pro episcopis mos est,
 et sacra peracta fuerunt, lumine plenus
 vultus divini hominis resplenduit, tenuis
 manavit sudor, pellis facta est rubicunda
 quasi viventi atque exspiranti.

22. Tunc Nauplienses Argivis concertan-

διενεχθέντες καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἔλκειν τὸ μακάριον ἐκεῖνο φιλονεικοῦντες λείψανον, καὶ τῇ Ναυπλίᾳ μετακομίζειν, καὶ πρὸς ὅπλα χωρήσαντες, τῇ πολυπληθείᾳ τῶν Ἀργείων καὶ ἔχοντες ἐξέπιπτον τῆς ὁρμῆς, καὶ τοῦ σκοποῦ διημάρτανον. Καὶ κατετίθετο τῇ σοφῷ, ἢ τῷ λαῷ μέρει τοῦ θεοῦ νεῶ κατεσκευάστο, τὸ πολυπαθὲς ἐκεῖνο καὶ νόσοις ταριχευθὲν καὶ εἴ τι μικρὸν ἐξ αὐτῆς ἀπροαιρέτως ἢ ὕλη τυχὸν ἐπεσπράσκητο δι' αὐτῶν καὶ τῶν ἄλλων τῆς ἀρετῆς ἰδρώτων καθηράμενον. Ο καὶ διαδήλους εὐθύς ἐδείκνυ τὰς ἐνεργείας μῦρα προχέον ὡς ἐκ πηγῆς, καὶ δαίμονας ἀπελαῦνον, καὶ νόσους παντοίας ἰώμενον, καὶ ὑποφαίνον τὴν ἐκεῖθεν ἐκδεξαμένην ἀϊδιότητα. Ο τοῖνυν οὕτω καὶ ἐκ τοιούτων γεννηθεὶς καὶ τραφεὶς, παιδευθεὶς δὲ καὶ βιώσας, ὡς ὁ λόγος ἀπέδειξε, καὶ τοῖς πράξει καὶ θεωρίᾳ καθόσον οἶόν τε προσωκειωμένοις, θεῷ διαμιλληθεὶς, οὐ καὶ τῶν ἴσων ἀμοιβῶν τεύζεται καὶ μετ' ἐκείνων τετάσσεται; Καὶ τίς ἀντερεῖ; Παρὰβολλόμενος γὰρ τῷ δικαίῳ καὶ φιλοζένῳ, τῷ τε θεοσεβεῖ καὶ παντὸς ἀπεχομένῳ κακοῦ οὐκ ἀποίσσεται τὰ δευτερεῖα.

γ'. Αντεξεταζόμενος δὲ τῷ σώφρονι τῷ τε πρακτικῷ καὶ θεωρητικῷ πολλῷ δήπου τῶν προσβείων ἀνθέσσεται. Οὕτω συνέψεται τῷ προῖκα χρηστῷ καὶ μεγαλοψύχῳ καὶ πρὸς ἔλεον ἐτοίμῳ, καὶ μὴν τῷ πρῶτῳ, καὶ συμπαθεῖ τῷ ἀνεξιχώτῳ καὶ ἀσφαγήτῳ, καὶ μὴ προχείρῳ πρὸς ἀλόγους θυμὸς ὑπερβαλεῖται τοὺς πλείονας. Τῷ παιδευτικῷ καὶ διδασκτικῷ τοῖς πρώτοις τῶν διδασκάλων συστήσεται ἄγαπητὸν τοῖς ἀληθείᾳ ποιμήσιν οἱ συνδικαιτῆσονται τῷ συμποίμενι· οὐκ ἀπολειφθήσεται τῶν κατ' ἐπίγνωσιν τῷ ζήλῳ χρησμένων κατὰ καιρόν. Ἐπεὶ καὶ αὐτὸς τὰς ἀδίκως ἐκτεινομένας χεῖρας κατὰ τῶν ἀκληρούντων τῷ ἔρει τῆς παύσεως ἐξέτεμε· τῷ δὲ συγκεραν-

tes, ut beatum illud corpus haberent et Naupliam adducerent, ad arma venerunt. Sed Nauplienses multitudine Argivorum superati recedentes ab impetu destiterunt; scopumque suum non sunt assecuti. Et in loculo ad sinistram partem sacri templi iam parato depositum illud est multis, perpessum aerumnis morbisque confectum corpus, et per praedictos aliosque virtutis exantlatos labores purificatum, si quid parum considerate et materia illud forte secum ad defectum ducente egisset. Statim quoque manifestas ostendit virtutes, unguentum veluti e fonte manans, daemones arcens, morbosque varios sanans, et supernam aeternitatem consecutam demonstrans. Is igitur, qui e talibus viris natus et educatus est, qui sic exercitatus vixit, sicut sermo noster declaravit, qui illos sanctos viros Deo quantum fieri potest, familiares aemulatus est opere et contemplatione, nonne paria praemia consequetur, parique in ordine cum eis obtinebit locum? Equis inficiabitur? Cum assimilatus fuerit iusto, susceptori peregrinorum, Dei cultori, et omnis mali inimico, certe secundas partes non referet.

23. Cum virum prudentem in operibus et contemplatione multos aemulatus esset, profecto quidem honoris gradum servabit. Hoc pacto coniunctus erit eis, qui alacri et magno animo ad misericordiam sunt semper parati: insuper et mansuetudine et pietate et innocentia et in omnis irae et irrationalis impetus moderatione plures antecellit. Cura autem, qua aliis erudiendis et educandis incubuit, inter primos doctores recensebitur, sicut et inter veros pastores ob suam charitatem, qui cum compastore collocentur. Inter eos vero qui zelo secundum scientiam et secundum opportunitatem habent, a nemine erit superatus. Ipse enim gladio libertatis suae truncabat

νῦναι τὸ πρῶτον τῷ στύφοντι, πόσων οὐχ ὑπερέξει; Τῷ δὲ τῶν λόγων εὐφραδεῖ καὶ σαφεῖ ἔστιν ὅτε καὶ διηνησμένων μετὰ μεγέθους πῶς οὐκ ἐξιωθήσεται, τοῖς οὐς ἐμιμήσατο; Καὶ οὕτω τοῖς μὲν ἀμιλληθεῖς, τοὺς δὲ μιμησάμενος, τῶν δὲ μὴ ἀπολειφθεῖς, τοὺς δὲ πλείους ὑπερελάσας χρῆναι σκοπεῖν ὅσων ἀξιωθήσεται τῶν ἀναρρήσεων καὶ γερῶν.

κδ'. Εγὼ μὲν, ὦ μακάριε, κατὰ δύναμιν ἐξέτισα τὰ τροφεῖα κατὰ πολὺ μὲν ἥττον τῶν σῶν καλῶν καὶ τοῦ μεγέθους τῆς ὑποθέσεως οὐκ ἐλάττον τῆς προθέσεως. Σὺ δὲ ἀλλ' ἄνωθεν ἀποπτεύεις ἰλως καὶ τὰς καθ' ἡμῶν ἐπεγειρομένας τοῦ πονηροῦ καταιγίδας καὶ ἄγρια κύματα καταπραΰναις ταῖς πρὸς τὸ θεῖον ἐντεύξεσιν. Εἰ γὰρ ἔτι περιὼν καὶ κρυπτόμενος τῷ προκαλύμματι, διαφανῆς ἐκέκτησο τὰς ψυχικὰς ἐνεργείας, καὶ τῷ τοῦ νοῦ διαυγεῖ τὰ ὑπὲρ κατὰληψιν ἐφαντάζου· τῶν ἐλύτρων περιρράγέντων, καὶ καθαρώς τῷ καθαρῷ συνὼν καὶ θεώμενος ἀσωμάτως σὺν ἀσωμάτοις ἐκείνῃ τὰ πολλοῖς ἀθέατα, πολλῷ γε δὴ μᾶλλον ἐπαμυνῆς τοῖς ὡς ἐπ' ἀσφαλεῖ ἀγκύρῃ τὰς ἐαυτῶν ἐλπίδας ἐξαψαμένους σοί. Σὺ καὶ βασιλέων ἡμῶν θυμοὺς σφοδρῶς ἐπιπνέοντας κατευναύσας, ἐστόρεσας τὸ κῦμα τῶν συμφορῶν, καὶ φθόνου περιπαρέντας ὁδοῦσιν ἐξέσπασας, καὶ τῶν κακοῦν ἐθελούντων ἐπέσχεες ὁρμὴν ἀκατάσχετον. Ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν μὴ ἐλλίποισ τὸ νοητὸν ἡμῶν διεγείρων, ὡς εἴωθας· εὐμενῇ τε καθιστῶν τοῖς οἰκέταις καὶ φοιτηταῖς, ὃν ἐκ καρδίας ἡγάπησας, κύριον, καὶ ἐχθρῶν ἐπικράτειαν, τῷ ὑπηκόῳ τὸ ἀστασίαστον, τῇ ἐκκλησίᾳ τὸ εἰρηναῖον, καὶ ἀδιάσπαστον τῇ σῇ ποίμνῃ, ποιμένος εὐμοιεῖν ἀγαθοῦ.

manus iniuste contra miseros extentas. Quantis vero in commiscenda cum benignitate severitatem non praestat? Elegantia et claritate eloquentiae, quomodo non aequabitur eis, quos imitabatur? Atque hoc pacto cum quibusdam concertans, alios imitatus, ab aliis non retentus, plurimos vero praetergressus, considerare oportet, quot praeconiis quotque praeconiis dignus habitus fuerit.

24. Ego vero, o beate, pro viribus rependere satagi, quae tibi debueram pro institutione mea; sed multum haec inferiora sunt beneficiis, quae tu mihi praebuisti et magnitudine argumenti: haud vero inferior est animi mei erga te voluntas. Tu vero, cum e coelis respicias benigne, et consideres, quibus circumdamur diaboli laqueis, et quibus iactemur fluctibus, pacem precibus tuis a Deo nobis concilia. Etenim, ut quando nobiscum eras et habitaculo corporis clausus lucidas facultates spirituales possidebas, et lumine mentis tuae, quae captum superant, assequebaris; nunc involucris discissis, et purus puritati coniunctus, et cum incorporeis incorporee contemplatus illa, quae multis sunt invisibilia, longe magis auxiliare iis, qui spem omnem suam in te, veluti in securissima anchora, posuere. Olim et tu regum iras contra nos acerbè spirantes placasti: calamitatum tempestates compescuisti: et qui prae invidia dentibus infrendebant, mansuetos effecisti: et mala facere meditantium irresistibilem impetum cohibuisti. Et nunc etiam ne desinas segnitiam nostram excitare, uti solebas; et quem ex toto animo dilexisti Dominum, propitium reddas servis et auditoribus tuis, et det inimicis victoriam: subiectis tranquillitatem, ecclesiae pacem atque unitatem, et gregi tuo bonum sortiri pastorem.

κε'. Καὶ πρὸς τούτοις καλῶς καὶ ἀξίως τῶν
 ὑμετέρων προρρήσεων, ποιμαίνειν καὶ διθύνειν
 τὸ τοῖς εὐτελέσιν ἡμῖν καταπιστευθέν, οἷς
 εὐδόκησε κρίμασι Κύριος, ποιμνιον καὶ ἀκυ-
 μάντως διαπερῆν τὸ βαθὺ τοῦτο τοῦ βίου καὶ
 ἀσέληνον πέλαγος· ὡς ἂν καὶ αὐτοὶ κατὰ νή-
 σαιμεν, εἰς ὃν καὶ αὐτὸς λίμενα κατήντησας·
 καὶ σὺν σοὶ χαριστήρια καὶ σωτήρια θύσωμεν
 τῇ ἀγίᾳ Τριάδι, τῷ μόνῳ Θεῷ ᾧ πρέπει πᾶσα
 δόξα, τιμὴ, καὶ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
 τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

25. Ad haec omnia et istud addas, ut
 bene et digne iuxta praedictiones tuas
 pascamus et ducamus nobis concreditum
 gregem, sicut placuit Domino in iudiciis
 suis, ut absque naufragio vitae huius
 profundum et sine luna pelagus transea-
 mus. Hoc pacto et nobis sit datum appellere
 in idem, ad quod tu appulsus es, littus;
 et tecum hymnos gratiarum et salutis
 obferre Trinitati sanctae unique Deo; quem
 decet omnis gloria, honor et potentia,
 nunc et semper et in saecula saeculorum.
 Amen.

Die III. mensis Maii.

MEMORIA S. P. N. PETRI THAUMATURGI

ARCHIEPISCOPI ARGORUM ET NAUPLII

Illustris et celeber is ecclesiae pontifex post Christum floruit incunte saeculo nono, natus in regia urbe a parentibus non solum generis nobilitate, sed et virtute et pietate praestantibus. Vix a pueris excesserat et sacris litteris et profanae quoque disciplinae sese maximo studio et omnium admiratione tradidit, ingenii acumine, mentis lata comprehensione et iudicii rectitudine insignis. Adhuc iuvenis monasticum induit habitum una cum iuniori fratre Platone, imitati parentes ipsos suos et Dionysium et Paulum maiores natu fratres, qui omnes terrenis rebus abdicatis, in quodam urbis Constantinopolitanae coenobio detonsi vitam amplexati sunt asceticam. Divus ibi Petrus magna contentione asceticis sese dedens certaminibus talis visus est, ut omnes eum venerarentur, et veluti normam et exemplar monasticae vitae susciperent. Praestantes huius viri haud certe latuere virtutes patriarcham Nicolaum Mysticum, qui primus huius nominis dicitur, et magna cum laude tunc ecclesiae gubernacula regentem. Cumque antistite suo careret archiepiscopalis Corinthiorum sedes, et postularetur homo virtute clarus, qui populos in religione confirmare valeret, Patriarcha absque mora omnem movit lapidem, ut vir sanctus praesulatum susciperet. Petrus vero grave et difficile ferendum dignitatis pondus

considerans et magna et multa eius timens pericula, renuit archiepiscopatum. Patriarcha cum obtinere nequisset quae cogitabat, ad fratrem eius Paulum conversus est, quem in archiepiscopum Corinthiorum consecravit. Verumtamen non cessavit apud Petrum insistere omni ratione contendens, ut inter episcopos is cooptaretur; qui timens ne tandem aliquando adhortationibus Patriarchae adigeretur, Constantinopolim deserens, secutus est Paulum Corinthum, ubi ad longum tempus permansit inter asceticas exercitationes in monasteriis illius regionis. Et quidem sanctus vir fugebat gloriam hominum, sed benignissimus Deus, qui glorificantes se glorificat, adeo magis ostendit et manifestum fecit mundo hunc Ecclesiae thesaurum, qui omne excedebat pretium.

Fama igitur Petri, etsi is lateret, longe lateque per Peloponesum percrebuit, et per omnem Helladem virtutes praedicavit illius. Itaque cum ad Dominum migrasset pontifex Argorum et Nauplii, illius ecclesiae christiani legatos misere ad archiepiscopum Corynthis Paulum deprecantes, ut suaderet fratri Petro viduatum suscipere episcopatum. Quod cum nosset Petrus, clam abiit ignotus fratri et iis, qui eum quaerebant. Sed tandem illorum precibus et lacrymis commotus pastorale munus suscepit.

Cumque archiepiscopalem sedem divus Petrus ascendisset, tum vere lucerna posita est supra candelabrum, ut illustraret omnes, qui in domo sunt. Suscepta ecclesiae suae administratione satagit, ut statim debito restitueretur nitori. Quae ecclesiasticorum et cleri sunt munera mirabili sapientia et prudentia componens, nova spiritualia certamina suscepit. Etenim excelsa pontificatus dignitas latissimum reseravit actioni eius campum; et hoc pacto latentia hucusque lucra illius fructum erant datura innumeris populi animabus. Ideo divitiae sapientiae suae coeperunt effluere et abunde omnibus dividi. Thesauri nobilis mentis accessibiles fiunt indigentibus: salutifera fluentia divini verbi, quae ab eloquentia et persuasibili sancti viri potentia largiuntur, manabant multipliciter et inexhauste spirituales agros irrigabant, et fructus multos atque deliciosos virtutum et pietatis producebant sermones ex ore eius melle dulciores fluentes. Exemplum practicum vitae suae, confirmans doctrinam, ubique emicabat; ita ut omnes eius opera conspicientes et doctrinis eius inducti concertabant actiones suas ad eam, quae secundum Christum est, vitae rationem componere.

Custos itaque vigil et insomnis pastor gregis Christi, zelator et paternarum traditionum et sacrorum fidei dogmatum, incessanter adlaboravit, ut haec omnia sareta tectaue servarentur. Ideoque multa constituit et illustria fidei tropaea; quandoquidem etsi turbatio haeresum, quae commovent et scindunt ecclesiam Christi unam et indivisam, iam a multo tempore quiescere viderentur, tamen impietatis radices adhuc extabant; et non raro in agro Domini enascebantur zizania, quae genuinum semen evangelicae praedicationis corrumpunt et liberam eius germinationem impediunt. Quod vero magis magisque declaravit quanta foret vir sanctus charitate praeditus, atque profundam excitavit in eum fidelium venerationem, fuit ille ignitus zelus in redimendis christianis, qui a piratis in servitutem redacti erant, et sollicitudo eius, qua circumibat civitates et castra, ut auxiliaretur et consolaretur aliqua necessitate oppressos.

Cum talis itaque effectus esset, dignus habitus est qui gratia polleret praevindendi futura, et virtute prodigiorum; ita ut multa praenoscens ediceret; quae quidem tempore ab eo designato evenere. Et prodigiis vero multis pauca, quae in nomine Servatoris patravit, hic a nobis aperte commemorata demonstrabunt, quanta facile et quot obtinisset, ab eo qui magna et mirabilia et gloriosa et insueta operatur.

Magna et vehementi grassante fame in civitate et regione Argorum, populi catervatim panem exposcentes concurrebant ad sanctum virum; qui cum omnem rem suam in eis sublevandis insumsisset, et nil aliud praeter unum farinae vas ei superesset, Deo fretus divinam invocavit opem in ea terribili angustia populi fame pereuntis. Et oh mirum! paululum illud in eo vase farinae non imminutum et inexhaustum est; sicut hydria viduae sub propheta Elia, et suffecit ad alimentum indigentium quousque ira Dei et fames pertransisset. Magis quoque ex alio prodigio ostenditur quantum eius apud Dominum valeat intercessio. Adolescentulam quamdam a pluribus annis a malo et impuro spiritu detentam ad sanctum virum parentes detulere deprecanti, ut opem ferret. Itaque virtute et potestate illius, qui dixit fidelibus suis: Ecce do vobis potestatem contra spiritus immundos ad eos eiiciendos, ille mentem et cor convertens ad coelum increpavit spiritui, eique mandavit, ut ab ea exiret. Et oh mirum! quae tamdiu miserabiliter vexata fuerat puella, statim liberata et sanata coepit gratias agere et glorificare Deum, qui talem dedit hominibus potestatem.

Ut vero summatim dicam, multa et supra naturam et mirabilia prodigia precibus et fide sua ardenti in Deum patravit divinus Petrus; claudos erexit, leprosos mundavit, paralyticos corroboravit, et morbos multos impositione manuum, veluti alius Apostolus, sanavit.

Pietas autem erga viduas et orphanos viri sancti spectanda erat et effusa. Cura et protectio illorum, qui opprimebantur a potentibus et iniusta tolerabant, erat quidem ardens et invicta; potentia enim verborum suorum in pietate et virtutibus roborata, illum venerabilem omnibus efficiebat, omnibusque suadebat.

Propterea, quando, Nicolao rursus patriarcha, Constantinopoli congregata est synodus (anno 922) sub Constantino Porphyrogenito imperatore, a qua datus est Tomus Unionis, beatus Petrus adiens strenue certavit pro orthodoxia et confirmatione eorum, quae in praecedentibus synodis fuerant statuta.

Antequam vero finem imponamus historiae huius sancti antistitis, necesse videtur et commemorare sanctum et divinum patrem nostrum Theodosium iuniorem, qui et una simul cum Petro floruit, et factus est ei socius in sacris erga fideles laboribus illius.

Natus est Theodosius anno post Christum 862 Athenis, et asceticam vitam duxit in monasterio, quod apud regionem Medaeae Argolidis hucusque manet et eius nomine honoratur. Antequam vero Constantinopolim perrexisset Petrus ad synodum, quam diximus, sanctus asceta accusatus est apud Petrum quasi populos commoveret et deciperet. Quod ita artificiose et credibiliter factum est, ut Petrus, dum in Constantinopoli remeasset, constituerat eum a finibus episcopatus sui diciare. Adhuc in regia urbe commoranti Petro per visum apparuit Theodosius, et omnia contra se artificia pandens, deprecatus est, ne calumniae crederet. Eodem tempore eademque

ratione in visione apparuit Patriarchae exhortans ut Petrum a suis consiliis reduceret; quod factum est postquam Patriarcha et Petrus visionem ad invicem communicarunt. Reversus ad sua Petras petiit Theodosii monasterium et cum admiratione virtutes eius edidit; eumque eum ad altam sacerdotii dignitatem evexisset, suscepit socium et cooperatorem in opere divini sui apostolatus ad procurandam salutem animarum. Cum vero non multo post ad Dominum commigrasset Theodosius, iusta funebria, ut sacerdotem convenit, cum omni clero episcopatus sui Petrus celebravit.

Quae quidem de Theodosio hic commemorare necessarium duximus. Petrus autem cum ad septuagesimum annum aetatis suae pervenisset, et praesentiens vitae suae adesse terminum, paterna consilia et adhortationes dedit spirituali gregi suo, et hilaris in manus Dei, quem adeo dilexerat, spiritum suum tradidit.

Fideles autem talis pastoris amissionem deflentes susceperunt magna cum pietate reliquias hierarchae, ex quibus gratiae effluebant, et deposuerunt in templo in eius honore extructo, ubi illae factae sunt veluti fons sanationum eis, qui accedunt in fide. Templum vero illud progredientibus temporibus deiectum est. Qui autem vere pii et Christi amantes fuere Argivi, non longe a vetustiore, in medio civitatis extremis temporibus aliud magnificentius et aemulum pulchriorum Helladis templorum excitarunt. Ex quo mirifice testata est veneratio et pietas eorum erga honorandum et celeberrimum virum sanctum, qui est civitatis Argi tutela totiusque Argolidos protectio.

Certe quidem, qui antiquitus vitam huius sancti ecclesiae antistitis descripsit, ornatus erat et abundans narrationibus gestorum, ex quibus magis clarescerent eius virtutes et grata Deo opera; sed tempus, quod omnia consumit, nec non per varias aetates exterarum gentium in patriam nostram incursiones, etiam vitam illam cum plurimis aliis Hellenicae nobilitatis et pietatis cimeliis omnino perdiderunt. Verumtamen et servatae ad nos usque parvae memoriae valent quidem ostendere omni fideli, quali et quanto honore et gloria dignus habitus sit apud Deum sanctus pater noster Petrus; cuius precibus, quaesumus, ab omni necessitate et tribulatione servemur. Amen.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΡΓΩΝ
ΛΟΓΟΣ ¹

εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἀννης,
ὅταν συνέλαβε τὴν ἁγίαν Θεοτόκον. ²

α'. Μεγάλα βλέπων καὶ ξένα μεγίστων προ-
τρέχοντα θαύματα, μεγάλως ἤγαμαι τῇ καρδίᾳ
γηθόμενος, καὶ τὴν εἰς ἡμᾶς τοῦ Δεσπότης εὐ-
σπλαγχνίαν καὶ ὑπὲρ λόγον προμῆθειαν κατα-
πλήττομαι. Σήμερον γὰρ τῆς ἡμετέρας πρὸς θεὸν

SANCTI PATRIS NOSTRI
PETRI EPISCOPI ARGORUM
SERMO

*in conceptionem sanctae Annae,
quando concepit sanctam Deiparam.*

I. Cum magna et nova portentis ma-
ximis praecedere conspiciam, ingenti cor-
dis laetitia gestiens rapior, et veluti me
exagitari ob misericordiam et providen-
tiam Domini erga nos sentio. Hodie enim

καταλλαγῆς τὰ μηνύματα· σήμερον ἡ ἀποσθεῖσα φύσις ἡμῶν, τῆς ἀνακλήσεως τὰ προοίμια κατὰ πτεύουσα, γέγηθε· σήμερον οἱ προπάτορες τῆς εἰς γῆν ἀναστροφῆς τὴν ἀπόφασιν, ὅσον οὕτω, λύεσθαι μέλλουσιν ἐνωτιζόμενοι χαίρουσιν. Ἀρτι τὸ εὐωδέστατον ῥόδον ἐν ἀκάρπῳ φυτευόμενον ἀρούρη, πάσῃ τῇ ὑψηλίῳ μέλλον εὐωδιάζειν, καὶ τῆς παραβάσεως ἐλαύνειν τὸ δυσῶδες, εὐαγγελιζόμενοι γήθονται. Νῦν τὸ καθαρῶτατον ἀνάκτορον τοῦ παμβασιλέως Χριστοῦ θεμελιούμενον πᾶσα ἡ κτίσις ὁρῶσα σκιρτᾷ, χαριστήρια καὶ χεῖρας κροτεῖ καὶ τῷ πάντων αἰτίῳ τῶν ἀγαθῶν εὐχαριστοῦσα γεραίρει θεῷ. Νῦν ὁ θεὸς παρὰ δέισος ἐν ἀνίκμῳ νηδύϊ φυτεύεται τοὺς ἐκ τοῦ πρώτου ἐξορισθέντας ἡμᾶς καὶ θανάτου κατακριθέντας, πρὸς ζωὴν διὰ τοῦ ἐξ αὐτοῦ βλαστήσειν μέλλοντος ἐπανάξων ζωοφόρου φυτοῦ. Νῦν τοῦ πνευματικοῦ ἔαρος τὰ ἄνθη μυρίζουσιν, καὶ τὴν αὐτοῦ προαγγέλλουσιν εἰσοδόν. Νάρδος, κρίκος καὶ κρίνα κυπρίζουσιν καὶ τὴν ἡδίστην ὄψιν προδεικνύντα, τοὺς ἐν τῇ κατηφείᾳ τῆς ἁμαρτίας ἡμᾶς κατατέρπουσιν. Προέκοψε μετὰ τῆς νυκτὸς τῆς ἁμαρτίας ὁ κατηφείας πλήρης χειμὼν, καὶ ἤγγικεν μετὰ τῆς ἡμέρας τῆς εὐσεβείας τὸ χαριέστατον ἔαρ, καὶ τὴν ἀλέαν τοῦ θεοῦ συνεπαγόμενον Πνεύματος.

β'. Αγαλλιασώμεθα τοίνυν, καὶ ψαλμοῖς⁸ ἀλαλάζωμεν ἅπαντες ὁρῶντες τὴν τῆς ἡμετέρας εὐγενεῖαν φύσεως ἀρχομένην ἐν τῇ γαστρὶ τῆς Ἀννης φυτεύεσθαι. Κροτήσωμεν χεῖρας καὶ πνευματικούς χοροὺς συστησώμεθα, τῆς αἰτίας ἡμῶν εὐφροσύνης ἀπάσης καὶ χαρᾶς ἀνεκκλήτου προξένου γεννησομένης ἐορτάζοντες σύλληψιν. Ἀσωμεν συμφώνως τῷ θεῷ ἡμῶν ἄσωμεν, ὡς τὴν τῆς ἡμετέρας πρόξενον ἐλευθερίας τῶν καταδουλωθέντων τῇ ἁμαρτίᾳ Παρθένον διὰ τῆς Ἀννης καὶ τοῦ Ἰωακείμ· πλουτοῦντες πανάμωμον δέσποιναν. Εἵπωμεν καὶ ἡμεῖς ὡς ἐν ἐκπλήξει μετὰ τοῦ θεοῦ Δαβὶδ· Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας. Τίς γὰρ αὐτοῦ τὰς δυναστείας λαλήσαι δυνήσεται; Ποίας δὲ καὶ καρδίας πλάτος τῶν ἀνεξιχνιάστων αὐτοῦ

apparent indicia reconciliationis nostrae Deo: hodie natura nostra olim exulare coacta, revocationis cernens initia, exultat: hodie primi parentes audientes iam iam solvendam esse sententiam, qua damnati eramus exules in terram, laetantur. Gaudent autem, cum eis fauste modo nunciatur rosam illam odorosissimam, quae in infoecundo campo plantata est, iam odore perfundere universam terram, et praevaricationis foetorem arcere. Cum natura omnis conspiciat fundamenta iaci illius Christi Regis omnium palatii, tripudiat; beneficii memor manibus plaudit, et Deo, qui omnium bonorum causa, est, gratias agere gestit. Divinus paradisos nunc arido in utero plantatur, nempe ea, quae per vivificam arborem ab ea productam ad vitam nos exules et morte damnatos reducet. Iam nunc spiritualis veris flores odorem perfundunt; et verna exordia praenuntiant. Nardus, crocus, et lilia vernant, et suavissimam ostentantes speciem, nos in squalore peccati iacentes exhilarant. Hiems squalore plenus pertransiit cum nocte peccati, et dulcissimum ver appropinquavit cum luce diei pietatis, divini Spiritus secum adducens calorem.

2. Exultemus igitur, et in psalmis iubilemus omnes, cum videamus naturae nostrae nobilitatem in sinu Annae modo plantari. Plaudamus manibus, et spirituales agamus choreas, Conceptionis festum celebrantes illius, quae nobis omnigenae causa lactitiae, et conciliatrix ineffabilis gaudii futura est. Cantemus una voce, cantemus Deo nostro, immaculatam reginam Virginem ex Anna et Ioachim adepti; quae nobis in peccati servitutem redactis conciliatrix est liberationis. Et nos in admiratione, ut David, clamemus: *Quam magnificata sunt opera tua Domine! Omnia in sapientia fecisti* (Ps. 103). (Quis enim poterit eius enarrare potentias?)

κριμάτων ἀναμετρήσαι τὴν ἄβυσσον; Οἱ προσκεκουρότερες, τῆς καταδίκης ἀπολυόμεθα· οἱ τῷ ἀρχεκάκῳ δαίμονι πεισθέντες διὰ τοῦ ὕφους συμβουλευούντι, παρὰ τοῦ πλάσαντος ἡμᾶς δεσπότου καὶ παρακρουσθέντες προσλαμβανόμεθα· οἱ ἐκόντι τοῦ ἡμετέρου τραχήλου τὸν αὐτοῦ ζυγὸν ἀπορρίψαντες καὶ τῷ δυσμενεῖ προσχωρήσαντες, πρὸς τὸν χρηστὸν ἐκεῖνον ⁴ πάλιν διὰ σπλάγχχνα ἐλέους ὑποβαλλόμεθα· οἱ τὰ δύσοιστα τῶν ἀμαρτάνων φορτία ἑαυτοὺς ἐπιφορτίσαντες, πρὸς τὴν ἀνάπαυσιν προσκεκλήμεθα. Τούτων ἀπάντων ἀρχὴ καὶ αἰτία ἡ παροῦσα καθέστηκεν ἑορτῇ, καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων καθάπερ τις ἡλίου ἑωσφόρος προανατέλλουσα, καὶ δι' ἑαυτῆς ἀπάσας μηνύουσα.

γ'. Ιωακείμ γάρ τις τῶν ἐξόχων καὶ μέγαν παρ' ἐβραίοις ἔχων τὸ ὄνομα, ἐκ δαυϊτικοῦ φύλου κατὰ γένος ⁵ τὸ γένος, τὴν τῆς θείας χάριτος ἐπώνυμον Ἀνναν τῆς αὐτῆς συγγενείας οὔσαν ἐκτῆσατο σύνοικον· οὐ γὰρ ἐξῆς κατ' ἐκεῖνους ἐξ ἄλλης φυλῆς τὰς συζυγίας ἀρμόζεσθαι· καὶ δὴ τὴν ἀρετὴν ὁμοτίμως καὶ ὁμοψύχως ἀμφοτέροι ἐξασκήσαντες, οὐχ ἦττον θάτερος θατέρου, πάντας τοὺς κατ' ἐκεῖνου καιροῦ ἐν ταύτῃ ὁπόσον οὐκ ἦν εἰπεῖν ῥαδίως ὑπερηκόντισαν. Καὶ τούτου σαφὲς τὰ μετὰ τὸν τόκον ἀπόδειξις. Μόνοι γὰρ τῶν ἄλλων ἀπάντων τοιοῦτῳ μυστηρίῳ ⁶ διακοινῆσαι κατεξιώθησαν, ὡς θεοῦ μητρός χρηματίζει γεννήτορες, καὶ τούτου πρόγονοι τῆς κάτω γεννήσεως. ⁷ Ἀλλὰ γε καίπερ τοιοῦτοι πρότερον ὄντες, ἄπαιδες κατεγέρων τὸν βίον, καὶ τὴν ἐκ τούτου λύπην συναύξουσιν παρ' ὅλον εἰσέκτειντο, ὡς τῶν παρ' αὐτοῖς ἐπηγγεμένων ἐκ θεοῦ ἀγαθῶν ὑπάρχοντος τὸ κεφάλαιον ἐν τούτῳ ἐφυστερίζοντες.

δ'. Επεὶ δὲ τῆς παρ' ἐκεῖνοις φθασάσης μεγάλης ἡμέρας ταύτην δὲ οἱμοὶ τὴν σκηνοπηγίαν εἶναι κατὰ τὸν Γορπιαῖον τελουμένην,

Cuiusnam cordis amplitudo abyssum haud vestigabilium iudiciorum eius valet dimetiri? Nos, qui ei eramus infensi, a damnatione sumus liberati: nos qui daemoni, malorum primae causae in specie serpentis consilianti morem gessimus, et quamquam aberrantes a Domino creatore nostro, suscepti sumus: nos, qui voluntarie e cervice nostra Domini iugum excussimus, et transfugae hosti nos dedimus, rursus sub suave iugum illud per viscera misericordiae reducimur: nos qui nobismetipsis importabilia peccati onera imposueramus, ad requiem vocamur. Horum et aliorum omnium beneficiorum principium et causa est hodierna festivitas, exurgens veluti quidam lucifer, qui solem praecedat, et alias omnes per se prae-nuntians.

3. Ioachim quidam e proceribus, et magnum habens inter Hebraeos nomen, ex stirpe David coniugem sibi adseiverat Annam, cuius nomen a gratia est, et ex eadem stirpe ducentem originem: nefas enim eis erat ex aliena tribu matrimonia iungere. Ambo concordii honore atque animo virtutem sectantes, nec minus alter vel altera virtutibus, quantum dici non potest, omnibus aetate sua facile praestabant; cuius rei post Virginis nativitatem ostensio aperta facta est. Iis enim solum inter alios omnes concessum est tanti administros esse mysterii, ut et Matris Dei parentes essent et avi Dei secundum terrestrem generationem. Verumtamen etsi tales prius extitissent, absque filiis senuerant; et hinc eis erat semper succrescens in omnibus dolor, utpote eo carerent beneficio, quod esset apud eos principium bonorum, quae maxima Deus promiserat.

4. Cum vero dies quaedam Hebraeis solemnitas adventasset: opinor hanc fuisse scenopegiam mense Gorpiaeo vel septem-

ἤγουν ⁸ σεπτέμβριον. Εἶδε δὲ πάντας ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν κατὰ τὸν νόμον ἐν Ἱεροσολύμοις ἀθροίζεσθαι τρεῖς τοῦ ἔτους τοῦτο προστάττοντα ἐν ταύτῃ τε, καὶ τέσσαρες καὶ δεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνός, καὶ τῇ πεντηκοστῇ, καὶ διὰ τοῦτο ⁹ καλουμένας μεγάλας. Πάντες κατὰ τὸ ἕνον εἰς τὸν θεῖον καὶ περιώνυμον ἐκεῖνον νεῶν προσερχόμενοι, δῶρά τε προσέφερον τῷ θεῷ. Οὐ γὰρ ὀφθήσῃ κενὸς ἐναντίον μου, παρ' ἐκείνου τούτοις ἐνομοθετεῖτο, ἀπάγων αὐτοὺς τὸ μὴ τιεῖν σέβας, ἢ ἄλλω τι προσφέρειν τῶν οὐκ ὄντων θεῷ, καὶ μόνω προσοικειοῖ ¹⁰ ἑαυτῷ· οὐ γὰρ τῶν ἡμετέρων ἐν χρεῖα θεός, ὁ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα παραγαγὼν, ἀλλ' ἡμῶν ὡς πάσης ἀγαθότητος ὑπάρχων πηγὴ, τὴν σωτηρίαν ζητεῖ. Πάντων τοίνυν, ὡς ἔφην, κατὰ φυλάς προσφερόντων τὰ δῶρα θεῷ, παρῇν καὶ τὸ θεῖον ζεύγος Ἰωακείμ φημι καὶ Ἀννα τῆς νομικῆς λατρείας· τὸ στήριγμα, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς φιλοσοφίας· τὸ καύχημα, τὸ τῆς Ἰούδας φυλῆς εὐγενέστατον γινώρισμα, καὶ τοῦ πάντων δεσπότης Χριστοῦ τῆς κατὰ σάρκα γεννήσεως περιφανέστατον, ὡς ἀρχή, καὶ ἔτι ¹¹ σεμνολόγημα, τὸ τοῦ Δαυὶδ ἱερώτατον ἐγκαλλώπισμα, καὶ τῆς ἀπάντων ἡμῶν σωτηρίας ἀστειότατον γινώρισμα. Καὶ παρῇν οὐκ αἶρον κατὰ τοὺς ἄλλους τὸν τένοντα, καὶ μάλιστα τὸν Ρουβὶμ, οὐκ ἀνασπῶν τὰς ὀφρῦς, καὶ τῶν ἄλλων κατεπαιρόμενον καὶ τὰ τούτων δῶρα παραμετροῦν· ¹² ἀλλ' ἡρέμα καὶ ἡσυχῇ, καὶ πρὸ τῶν αἰσθητῶν καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην τῷ ταύτῃ μὴ ἐξουθενοῦντι προσάγοντες.

bri celebratam, opus erat ex omnibus tribubus ad Ierusalem convenire iuxta legem, quae ter quotannis hoc fieri statuerat: nempe praedicta die, et die XIV primi mensis, et in Pentecoste, ideoque magni dies appellabantur. Omnes singulis annis ad divinum et famosum templum illud frequentes dona quoque offerebant Deo. Nam eis lege edictum est: *Non apparebis in conspectu meo vacuus* (Exod. 23). Avertebat enim hoc pacto eos Deus, ne quid venerationis vel oblationis offerrent alii cuidam, ex iis qui non sunt, veluti Deo; et eos sibi soli coniungeret. Deus enim rerum nostrarum non indiget, qui omnia eduxit e nihilo; sed nostram potius salutem quaerit, cum sit ipse fons omnis bonitatis. Omnibus itaque iuxta tribus offerentibus dona Deo, aderat illud divinum par coniugum, Ioachim scilicet et Anna, firmi fidelesque in legis observantia et evangelicae philosophiae decus: nobilis honor tribus Iudae, et nativitatis Domini rerum omnium Christi secundum carnem, veluti principia et quoque veneranda. Ipsi erant Davidis sacratissimum ornamentum: et salutis nostrum omnium quasi conveniens praeludium. Aderant, haud quidem alta cervice, ut alii et praesertim Ruben, qui superbe attolentes supercilia, et super aliis sese erigentes dona sua commisurabant; sed placide et tacite aderant et offerentes Deo cor contritum atque humiliatum, magis quam sensibilia.

ε'. Αλλ' ἀναιδῶς κατὰ πρόσωπον ὁ Ρουβὶμ ἀπαντᾷ, καὶ τούτους ὡς παρ' ἄξιαν ἐκκρούεται προσφερόμενα. Τί ταῦτα πράττεις Ρουβὶμ; Τί τοὺς ἀναιτίους, ὁ πολλῶν αἷτιος ἀπηχεστών θρασέως γράφειν αἰτίας κατατολμᾷς; Τίς ὑπὲρ ὧν οὐ πέφυκε πράττειν εὐθύνεται; Τίς θεοῦ προστάττοντος ἀντιστῆναι δεδύνηται, καὶ πρὸς κέντρα ληκτίζειν καταθρασύνεται; Ποῦ θεὸν ἀπαιδᾶς ἡκουσας ἀποστρέφεσθαι; Οὐ τὸν Ἀβὲλ τὰ δῶρα προσφέροντα προσεδέξατο ἀπαιδᾶ;

5. Verum insolenter Ruben obviam venit; et eos ut liberis carentes impropere audet, eorumque oblata dona quasi indigna reiicit. Cur haec facis, Ruben? Quomodo tu pluribus probris obnoxius audes hos insontes damnare audaciae crimine? Quis condemnatur, ob ea quae facere nequivit? Quis unquam potuit imperio Dei contendere? Quis praesumet contra stimulos calcitrare? Ubi audisti Deum prole carentes

Οὐ τὸν Ἀβραάμ καὶ τὴν Σάρραν εὐλόγησεν ἄ-
 παιδας; Οὐ τὴν Ἀνναν τῆς Φαινάννης ἀντί-
 θετον προσευχομένην, ὕστερον ὑπήκουσε τυγχά-
 νουσαν ἄπαιδα; Τὸν δὲ μέγαν Ἠλίαν καὶ τὸν Ἐλισ-
 σαῖον πότε τεκνογονήσαντας προσευχομένους
 ὑπήκουσε, ¹³ καὶ τὰς παρ' αὐτῶν προσαγομένους
 θυσίας ἀπειροὺς ἐδόξασε θαύμασιν; Ἡ οὐδὲ Ζα-
 χαρίαν ὁμολογήσεις ¹⁴ ἀποδεκτέον εἶναι προσφέ-
 ροντα, καὶ διὰ τοῦτο ἀρχιερέα γινόμενον, καὶ τὰ
 τῶν ἄλλων ¹⁵ δῶρα δεχόμενον, καὶ τῷ δεσπότη
 προσάγοντα; Ἀλλως δὲ ἱερέως ἀντικρὺς τὰ τοι-
 αῦτα κρίνειν, οὐχὶ σοῦ τοῦ τὴν πατρῶαν εὐνὴν
 ὑβρίσαντος; Λευτ' τοῦτο τὸ γέρας δέδωκε Μωσῆς,
 οὐχὶ σοί, μᾶλλον δὲ δι' ἐκείνου, θεός.

ζ'. Πῶς οὐ φρίττεις τοῦ ἱερατικοῦ καὶ βασι-
 λικοῦ γένους κατεξάνιστασθαι; Μὴ γὰρ εὐλογῶν
 ἡμᾶς ὁ πατριάρχης, ἢ προλέγων τὰ μέλλοντα
 ὑμῖν ἀπαντήσεσθαι, σὲ καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αἰ-
 νέσειν προήγγειλεν, καὶ πάντας τοὺς ἐχθροὺς
 ἡττήσιν προανεφώνησεν; Ιούδα τοῦτο τὸ γέρας
 ἀπένειμεν, σοῦ δὲ καὶ τὴν πράξιν πικρῶς ἐστη-
 λίτευσεν, καὶ ἥττονα τῶν ἄλλων φυλῶν ἀπέ-
 φηγεν ἔσσεσθαι· ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τὸ ἀποκε-
 κρυμμένον ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν ἐκλάμπειν
 προεῖπε μυστήριον, τὴν τῶν ἐθνῶν προσδοκίαν
 τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Οὐ μὴν ἀλλὰ
 καὶ τὸν χρόνον, καθ' ὃν τοῖς ἐν σκότει καὶ σκιᾷ
 θανάτου καθημένοις ἡμῖν, ὁ μέγας τῆς δικαι-
 οσύνης ἐπιφανήσεται ἥλιος, εἰρηκῶς. Οὐκ ἐκ-
 λείψει ἄρχων ἐξ Ιούδα, οὐ δὲ ἡγούμενος ἐκ τῶν
 μηρῶν αὐτοῦ, ἕως ἂν ἔλθῃ, ᾧ ἀπόκειται, καὶ
 αὐτὸς προσδοκία ἐθνῶν. Προλέγει καὶ τοῦτου τὸ
 πάθος, τὸ πᾶσιν ἀπάθειαν πρυτανεῦσαν ¹⁶ καὶ
 τὸν ἀθανασίας πρόξενον θάνατον καταλῦσαν. ¹⁷
 Ἀναπεσὼν, φησὶ, ὡς λέων ἐκοιμήθη, τίς ἐγερεῖ
 αὐτόν; Καὶ πλυνεῖ ἐν οἶνῳ τὴν στολὴν αὐτοῦ,
 καὶ ἐν αἵματι σταφυλῆς τὴν περιβολὴν αὐτοῦ.
 Εἶτα τὸ τῆς ἀναστάσεως χαριέστατον: - Χαρ-
 ποιοὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ ἀπὸ οἴνου, καὶ λευκοὶ
 οἱ ὀδόντες αὐτοῦ μᾶλλον ἢ γάλα. Καὶ πάλιν,

repellere? Nonne Deus suscepit dona Abelis,
 etsi sine liberis fuisset? Nonne benedixit
 Abrahamo et Saræ adhuc prole destitutis?
 Nonne tandem exaudivit orantem Annam
 aemulam Phaenannæ, quamquam filios
 non haberet? Quandonam veluti filiorum
 patres exaudivit, dum orarent, vel ma-
 gnum Eliam vel Elisæum, et sacrificia
 ab eis oblata innumeris glorificavit pro-
 digiis? Vel Zachariam non confiteberis
 acceptum fuisse Deo, cum oblationes fa-
 ceret, et aliorum munera acciperet, et
 Domino offerret, eius effectus magnus
 sacerdos? Praeterea e contra sacerdotis
 proprium est haec iudicare, non tui, qui
 paternum cubile dedecorasti: hoc muneris
 dedit Moyses, vel potius Deus per Moysen
 Levi, non vero tibi.

6. Quo pacto sacerdotalem et regalem
 stirpem impetere non formidas? Etenim
 Patriacha cum vobis benediceret vel even-
 tura praediceret, non te et fratres tuos lau-
 daturus esse praedixit et omnes vobis su-
 biectum iri inimicos praenunciavit. Iudae
 hoc decoris tribuit; tuas vero actiones
 acerbis notis inussit, et tuam minorem aliis
 tribum futuram esse declaravit. Ex illo
 Iuda etiam absconditum mysterium, gen-
 tium expectationem, Dominum nostrum
 Iesum Christum novissimis temporibus
 proditum esse prophetavit. Neque dum-
 taxat hoc, sed tempus, quando nobis in te-
 nebris et umbra mortis sedentibus appare-
 ret magnus sol iustitiae, praedicens: *Non
 deficiet princeps ex Iuda, neque dux de
 femoribus eius, donec veniat, cui reposi-
 tum est, et ipse est expectatio gentium*
 (Gen. 49); sed et ipsius prophetavit pas-
 sionem, unde omnes a vitiosis animae
 motibus se liberaturos augurantur, et si-
 mul eam mortem, quae immortalitatem
 conciliavit mortemque destruxit; dicit enim:
*Recumbens et leo dormiet. Quis suscitabit
 eum? Et lavabit in vino stolam suam, et*

τὸ τοῦ κηρύγματος αὐτοῦ ἐνεργέστατον· Δεσμεύων πρὸς ἄμπελον τὸν πῶλον αὐτοῦ, τῷ τῶν ἀποστόλων κηρύγματι τὰ ἔθνη παρὰ σκευάζων ἀκολουθεῖν, - καὶ τῇ ἔλικι τῆς ἀμπέλου τὴν ὄνον αὐτοῦ. Οὐ ¹⁸ γάρ τοι μόνοις τοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ Ἰουδαίοις οἱ θεοὶ μυσταγωγοὶ καὶ τούτοις γε πρῶτοις τὸ σωτήριον διεπόρθημευσαν κήρυγμα.

ζ'. Τί οὖν ἡ θεοχάριτος καὶ ἀγία ἐκείνη δύας, Ἀννα φημί καὶ Ἰωακείμ, ἀντιθέασι ταῖς ἀγερωχίαις τοῦ ἀδικοῦντος τὰς ἰδίας εὐλόγους αἰτίας, καὶ συνιστάναι ἑαυτοὺς κρεῖττον ἐκείνου σπουδάζουσι, πολλὰ τὰ εἰς τοῦτο συντείνοντα ἔχοντες εὐλογα; Μηδαμῶς. Ἀλλὰ δριμύειαι μὲν καὶ πικροτάταις τὴν καρδίαν ὀδύναις κατατιτρώσκονται, οὐ τοσοῦτον διὰ τὸν ἔλεγχον, ὅσον διὰ τὸ ἀπρόσδεκτα μεῖναι τὰ δῶρα, καὶ τὴν ἐκ θεοῦ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀποσόβησιν. Ψυχῇ δὲ ὁμῶς καὶ πρᾶξας στένοντες καὶ δακρύοντες ὑποστρέφουσιν οἴκαδε. Ἦδη γὰρ αὐτοῖς τὸ τοῦ κατὰ σάρκα ἀπογόνου Χριστοῦ κατηύγαξε θέλημα· Ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδορεῖ πάσχων οὐκ ἡπεῖλει· οὐ καὶ διὰ Ἡσαίου βοῶντος πρότερον ἤκουον· Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τὸν πρῶτον καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοῦς λόγους.

η'. Ἐπειδὴ ὑπέστρεψαν, ὅλους πρὸς θεὸν ἑαυτοὺς ἐπιστρέφουσιν καὶ πάντα λιπόντες, ἐν τοῦτο καὶ μόνον αἰτοῦσι, παῖδα ἑαυτοῖς χαρίσασθαι, ὑπομιμνήσκοντες αὐτὸν, ὅσα παραδόξως πεποίηκεν ἐξ ἀρχῆς, ὅσοις ¹⁹ τὴν στείρωσιν λύσας, παίδων πατέρας ὀφθῆναι πεποίηκεν, ὅσους ἀπογυνωσθέντας διὰ τὸ εἰς ἔσχατον γῆρας ἐληλακέναι, παρ' ἐλπίδας τεκνογονίας παρῆσχετο· ὅπως ἐξ ὀδυνηρῆς τινὸς καὶ κατηφοῦς διαθέσεως πρὸς εὐφροσύνης μετήγαγε βίον καὶ θυμηδίαν ἀνάπλεων.

θ'. Οὕτω νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τῷ τῆς δεήσεως τῶν δικαίων θεῷ εἰσακούοντι ἀδικαίπτως μετὰ

in sanguine uvae pallium suum. Deinde loquitur de eius laetissima resurrectione: *Laeti sunt oculi eius prae vino, et dentes illius lacte candidiores.* Et rursus de potentissima eius praedicatione ait: *Alligans ad vitem pullum suum:* parans gentes sequi praedicationem apostolorum: *Et ad helicem vitis asinum suum.* Non enim gentibus solum, sed et Iudaeis, iisque in primis Verbi Dei administris proposuerunt praedicationem salutarem.

7. Quid igitur? Num sancti illi duo Deo gratissimi, Anna et Ioachim, causae suae rationes commendabiles opponunt conviciis calumniatoris, vel student sese meliores eo ostendere, cum multa haberent propria et optima argumenta? Minime quidem; sed acerbis et amarissimis doloribus veluti transfosso corde, non tantum ob reprehensiones, quantum ob non recepta munera, quasi reiectio haec videretur a Deo, tacite simul et mansuete gementes et lacrymantes domum suam repetunt. Eis enim iam illucescebat voluntas Christi nepotis sui secundum carnem: *Qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur* (I. Petr. II); et quem per Isaiam audiverant clamare: *Ad quem respiciam, nisi ad mansuetum et tranquillum et trementem sermones meos?*

8. Postquam redierunt, se totos ad Deum conversi sunt; et omnibus relicis hoc unum petunt, ut prolem eis donet: commemorant quanta ille mirabiliter ab antiquis temporibus patrasset: quot sterelitate liberatos filiorum parentes effecisset: quot sine spe, dum ad extremum senium venerant, sobolem praeter spem dedisset: quomodo e dolorosa et squalida conditione ad vitam eos eduxit laetitia et alacritate plenam.

9. Hoc pacto incessanter ieiuniis, omni bono operi et continuis precibus Deo, qui

νηστειῶν καὶ πάσης εὐποιίας ταῖς ἀνευδότοις σχολάζουσι προσευχαῖς καὶ προστίθουσιν, ²⁰ ὥς εἰ τοῦ αἰτουμένου τύχοιεν, πρόσαξεν ²¹ δῶρον τῷ δεδωκότι θεῷ. Εἰσῆκουσεν ὁ θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιῶν, καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούων θεός, ὁ τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένοις αὐτὸν ἐγγίζων. ²² καὶ δὴ οὐχ ἀπλῶς γονεῖς, ἀλλ' ἀπάντων ὑπερέχοντας δείκνυσιν. Ὅσω γὰρ τῶν ἄλλων παίδων ἢ τούτων ἀσυγκρίτως ὑπερκεστήκει, τοσούτῳ τῶν γεννητόρων ἀπάντων οὗτοι γνωρίζονται προὔχοντες. Ἐπεὶ γὰρ ἐδεήθημεν θεοῦ σαρκουμένου, διὰ τὴν ἁμαρτίαν θανάτῳ κατακριθέντες καὶ τῇ φθορᾷ, ἔδει δὲ τὴν τὸ τοιοῦτον μεγαλεῖον διακονήσουσαν, κρείττονα πάντων ἀνθρώπων ὑπάρχειν εἰς καθαρότητα, ὥς γεννησομένην (ὡ τοῦ θαύματος) μητέρα θεοῦ. Ἐδει πάντως καὶ τοὺς ταύτης γεννήτορας Θεοτόκου, ὥς τῶν ἄλλων εἶναι κρείττονας, θεοῦ τοῦ ἐξ αὐτῆς τεχνησομένου πατρός. Οὐ γὰρ ἄλλου ²³ ἐξῆν ἢ ταύτης εἶναι πατέρα, οὐδὲ ταύτην ἄλλων θυγατέρα ἢ ἐκείνων ὀνομασθῆναι.

Ἰ. Διὰ τοῦτο χαρᾷς τὰ σύμπαντα γέγηθε σήμερον, καὶ ἡ φύσις ἡμῶν χαριστηρίους προσφέρει φωνὰς τῷ θεῷ - Εὐχαριστῶ σοι, δέσποτα, λέγουσα, ὅτι με στείραν οὖσαν καὶ ἄγονον πρὸς τεκνογονίαν διήγειρας· ὅτι μου τὰς τῆς κατακρίσεως ἀκάνθας καθαίρειν ἀπήρξω, καὶ πρὸς φυτουργίαν διὰ τῆς θείας Ἀννης καὶ τοῦ Ἰωακείμ καθωμάλισας. Εὐχαριστῶ σοι τῷ παιδεύσαντι καὶ πάλιν παραλαμβανομένῳ σήμερον. Τί ἀνταποδώσω σοὶ τῷ ἐν λύπαις με τίκτειν διὰ τὴν παράβασιν κατακρίναντι, καὶ πάλιν με διὰ τοκετοῦ χαρᾷς εὐαγγελιζομένῳ μηνύματα; Νῦν ἐξ ἐμοῦ ῥόδον προφανὲν ἡ Μαριάμ, ἐν νηδύϊ τῆς Ἀννης τὴν ἐκ φθορᾶς μου δυσωδίαν ἐκ μέσου ποιεῖ, καὶ τὴν ἐαυτῆς εὐωδίαν διδοῦσα, θείας ἀγαλλιάσεως μεταδίδωσι. Διὰ γυναικὸς μέχρι τοῦ νῦν ἀθλίᾳ ἐγὼ διὰ γυναικὸς ἄρτι μακαρία γεγέννημαι. Ὁρῶ γὰρ τὰ διὰ τῶν σῶν περὶ σοῦ προφητῶν προλε-

iustorum orationes exaudit, noctu diuque vacant; et insuper addunt, quod si voti compotes fiant, ipsi largitori Deo, quod donaret, se oblaturus. *Qui voluntatem timentium se facit* (Ps. 144) et orationes eorum exaudit Deus, qui prope est invocantibus se in veritate, eis annuit; et non solum utcumque eos genitores, sed omnibus aliis praecellentes effecit. Quanto enim eorum filia absque comparatione aliis praestat filiis, tanto hi omnibus parentibus praestantiores apparent. Ac revera nos ob peccatum morti damnati et corruptioni indigebamus, ut Deus homo fieret; oportebat itaque, ut tanti mysterii administra prae hominibus foret in puritate excellentissima, tamquam ea, quae (oh mirum!), mater Dei erat futura. Oportebat ideo omnino, ut parentes huius Dei genitricis excellentiores aliis essent, sicuti avi Dei, qui ex ea nasciturus erat. Neque enim eos conveniebat ullius alterius esse parentes, neque aliorum hanc nominari filiam, quam horum parentum.

10. Propterea omnia gaudio hodie gestiunt, et humana natura eucharisticos hymnos pangit Deo dicens: Gratias ago tibi, quoniam me sterilem et non germinantem ad foecunditatem excitasti: quoniam spinas damnationis meae purgare coepisti, et ad plantationem per divinam Annam et Ioachim me idoneam comparasti. Gratias ago tibi, qui me castigasti, et hodie iterum suscipis. Quid retribuam tibi, qui olim me ad parturiendum in doloribus damnasti, et tandem per hunc partum mihi praenuntias gaudii principia? Nunc Maria ex me in utero Annae apparens veluti rosa, foeditatem corruptionis meae e medio tollit, et suo odore perfundens, replet divina laetitia. Ob mulierem hucusque ego misera fui; per mulierem modo beata facta sum. Video enim

λεγμένα τελείσθαι ἀρχόμενα, καὶ τὸ τέλος
τούτων ὅσον οὐπω κατιδεῖν ἀπεκδέχομαι.

ια'. Νῦν ἡ κατὰ τὸν Ησαΐαν παρθένος
ἐξουσά σε τὸν Εμμανουήλ καὶ τέξουσα ²⁴ τῆς
γῆς στείρας νηδύϊ φυτεύεται, καὶ ἡ κούφη νε-
φέλη συνίσταται, καὶ ἡ ῥάβδος ῥιζοῦται, ἐφ' ἣ
στηριχθήσομαι. Νῦν ἡ κατὰ ἀνατολὰς κατὰ
τὸν Ἰεζεχὴλ βλέπουσα πύλη, καὶ σοὶ μόνῳ τη-
ρουμένη πρὸς εἴσοδον, κατασκευάζεται. Ἀρτι
τὸ κατὰ τὸν Δαυὶδ ὕψος αὐξάνεται, ἐξ οὗ τὸ
ὁ ἀλλάξευτος λίθος τμηθεὶς πάσας τὰς ἀντιπά-
λους σοι βασιλείας ἐκ μέσου ποιήσας τὴν σὴν
αἰώνιον δόξαν ἀπεργάσεις ἅπασιν. Σήμερον τὸ
ὕψος, ὃ εὐδοκήσεις κατὰ τὸν Δαυὶδ κατοικεῖν,
ἐν γαστρὶ τῆς Ἀννης ἐπαίρεται, καὶ τὴν Δαυΐ-
τικὴν φυλὴν αὐξανομένην προδείκνυσιν ἅπασιν.
Σήμερον κατὰ τὸν μέγαν πατριάρχην πρὸς οὐ-
ρανὸν ἀπὸ γῆς ἡ κλίμαξ στηρίζεται, δι' ἧς ἐνω-
θήσῃ μοι καταβάς, καὶ πρὸς τὸν πατρικὸν με-
θρόνον ἀναβιβάσεις τὴν ἐκπτωτον.

ιβ'. Χαίρετε μετ' ἐμοῦ σήμερον καὶ τῆς
Ἀννης τῆς στείρας καὶ τοῦ μεγάλου Ἰωακείμ
οἱ προπάτορες· ἡ ὑμῶν ἀνάκλησις ἤδη ²⁵ ἡγγικε·
ἡ ὑμῶν λύτρωσις πραγματοῦται· ἡ ὑμῶν διὰ
τοῦ ἐαυτῆς τοκετοῦ τῆς μακρᾶς καταδίκης
ἐξάξουσα κτίζεται. Χαίρετε ἅπαντες δίκαιοι·
χαίρετε πατριάρχαι καὶ προφῆται ἅπαντες· τὸ
τοῦ γένους ἄνθος ἀνέτειλεν· τῶν ὑμετέρων
προρρήσεων ἡ ἐκβασις ἡγγικεν· αἱ τῶν ἐπαγ-
γελιῶν προθεσμῖαι πεπληρώονται· αἱ πολυμερῶς
καὶ πολυτρόπως ὑμῖν ἐκ θεοῦ λαληθεῖσαι ὑπο-
σχέσεις πρὸς τὸ πέρας κατήντησαν. Οὐκ ἔτι ἐν
ἐλπίσι τὰ προσδοκώμενα, ²⁶ αὐταῖς ταῖς ὕψιν
ὡς ὁρώμενα. Νῦν χαίρει καὶ ὁ οὐράνιος τῶν
ἀγίων ἀγγέλων πληθὺς· εἰσὶν γὰρ λίαν φιλό-
θροποι τὸν ἴδιον δεσπότην μιμούμενοι. Εἰ γὰρ
ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι χαίρουσι, πῶς
τῆς πάντων ἡμῶν ἀνκλήσεως οὐ χιρῆσουσι
τὰ προόμια βλέποντες; Πῶς τὸ καθαρώτατον
τοῦ δεσπότη καὶ παμβασιλέως Χριστοῦ βλέ-

iam impleri, quae prophetae tui praenun-
tiavere, et iam me videre prophetiarum
exitum expecto.

11. Virgo, quae secundum Isaiam te
Emmanuelem concipiet et pariet, iam nunc
in utero sterilis germinat: compingitur
levis nubecula: radices mittit virga, cui
ego innitar. Porta orientalis, cuius aditus
tibi soli concessus est, ut ait Ezechiel,
iam extruitur. Mons ille Danielis nunc sese
erigit, ex quo tu non artificio dissectus
lapis, omnibus adversis regnis e medio
sublatis, aeternum regnum tuum omnibus
clarissimum comparabis. Mons ille, in quo
tibi placuit inhabitare, ut ait David, hodie
in sinu Annae attollitur, et Davidicam
stirpem auctam omnibus ostendit. Hodie
scala, secundum patriarcham Iacob, e
terris ad coelum firmatur, ex qua descen-
dens mihi uniaris, et me lapsam ad pa-
ternum thronum reduces.

12. Hodie salvete, o primi genitores,
gaudete mecum et una simul cum sterili
Anna et magno Ioachim. Iam appropin-
quavit revocatio vestra, iam operatur ve-
stra redemptio; iam efformatur ea, quae
per partum suum a diuturna condemna-
tione vos eruet. Gaudete iusti universi.
Gaudete patriarchae et prophetae omnes,
humani generis illos ortus est: iam initium
praedictionum vestrarum advenit: promis-
sionum vestrarum praefiniti termini modo
implentur: quae multifariam multisque
modis a Deo per vos praenunciata sunt, ad
finem iam accedant. Haud amplius sunt
in spe, quae praevisa erant, sed ea quasi
oculis conspicimus. Nunc gaudet caelestis
angelorum multitudo: ii enim Dominum
suum imitati, magno amore homines pro-
sequuntur. Etenim si *gaudent super uno
peccatore poenitentiam agente* (Luc. 15);
quomodo non gaudebunt, conspicientes
initia restorationis omnium nostrum?
Quomodo non exultabunt videntes exstruⁱ

ποντες ἀνάκτορον, οὐκ ἀγαλλιάσονται κατασκευαζόμενον; ²⁷ Πῶς τὸ φραγμὸν ὀρῶντες λυόμενον ²⁸, καὶ εἰς ἐν τὰ διεστώτα συνερχόμενα, καὶ μίαν ποίμνην ἀπκντας γινομένους Χριστοῦ, οὐκ εὐφροσύνης καὶ χαρᾶς ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν πληρωθήσονται;

ιγ'. Χαίρετε καὶ αὐτὴ ἡ συζυγία ἡ πανθαύμαστος, ἡ πᾶσι σήμερον τὴν χαρὰν προξενίσασα. Χαίροις ἡ Ἀννα, χάρις ἡ ἐνθεος· χαίροις ἡ στείρα ἡ πάντως ²⁹ τὸ γένος τῇ εὐπαιδίᾳ νικήσασα· χαίροις ἡ ἀνικμος γῆ, καὶ τὸν τοῦ θεοῦ παράδεισον καταρδεύσασα· ³⁰ χαίροις ἡ ἄπαις διὰ τὴν στείρωσιν καὶ τοῦ θεοῦ τὴν μητέρα βλαστήσασα· χαίροις ἡ συλλαβοῦσα ἐν γαστρὶ τὴν συλλήψεσθαι μέλλουσαν τὸν κατέχοντα τὸ πᾶν τῇ δρακί· χαῖρε τὴν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς πλατυτέραν ἐν γαστρὶ σου χωρήσασα· χαῖρε πασῶν ὑπερανεστηκυῖα μητέρων, ἄτερ τῆς σῆς θυγατρὸς. Παρὰ ταύτης γὰρ μόνης τὰ πρῶτα παρὰ πᾶσιν φέρειν κεκώλυσαι· χαῖρε τὴν ὄντως χαρὰν τῷ ἡμετέρῳ γένει ³¹ γεννήσασα· χαίροις ἡ ἐν νόμῳ καλῶς τῷ θεῷ λειτουργήσασα, καὶ τὴν χάριν ὡς χάρις ἀντιπραεισχύουσα. Χαῖρε μήτηρ τῆς τοῦ δεσπότης μητρὸς, καὶ προμήτωρ Χριστοῦ, καὶ μητέρων ἀπάντων ³² τὸ σεμνολόγημα· χαίροις ἡ τὸ γῆρας καὶ τῆς στείρωσεως ἄχθος ἀποθεμένη τῷ τόκῳ σου, καὶ νέαν ἐνδυσμαμένη διὰ τοῦ τόκου σου στολὴν θεοῦφαντον.

ιδ'. Χαίροις καὶ αὐτὸς Ἰωακείμ, ἀπάντων δικαίων ἐγκαλλώπισμα, καὶ πατέρων ἐξαιρετον σεμνολόγημα. Χαίροις ὁ πατήρ τῆς μητρὸς τοῦ θεοῦ, καὶ προπάτωρ ³³ τούτου σεβασμιώτατε. Χαίροις ὁ καταζωοθεῖς κρατῆσαι χειρὶ τὴν κρατήσασαν τὸν ὡς θεὸν μηδαμοῦ ³⁴ χωρητόν. Χαίροις ὁ πρὸς τὴν τῶν ἀγγέλων ὁμοτιμίαν ἀναβιβασθεὶς διὰ τῆς σῆς θυγατρὸς. Χαίροις ὁ πάντας ὑπερκαυτίνας πατέρας τοὺς ἐπὶ γῆς. Χαίροις ὁ διὰ τῆς ἐμμένου προσευχῆς πρὸς θεὸν θυγατέρα πασῶν ἐξ αὐτοῦ καὶ υἱῶν ὑπεραίρουσαν κληρωσάμενος πλὴν καὶ μόνου ³⁵ τοῦ ταύτης υἱοῦ καὶ θεοῦ. Χαίροις ὁ ἐν νόμῳ δικαιοτάτος καὶ ἐν τῇ χάριτι, ὡς καὶ τὰς ταύτης ἀρχὰς διὰ

purissimum et regale palatium Domini et regis omnium Christi? Quomodo laetitia et gaudio ineffabili et incomprehensibili non replebuntur, aspicientes delici murum separationis: et separata in unum coire: et omnes fieri gregem unum Christi?

13. Gaude et tu, par omnino admirandum, quod omnibus modo es causa laetitiae. Salve Anna, o gratia divina: Salve o sterilis, quae certe omne genus humanum foecunditate superasti: Salve arida tellus, quae paradisum Dei irrigasti: Salve o infoecunda ob sterilitatem, quae genuinasti genitricem Dei: Salve o tu in utero concipiens eam, quae conceptura erat continentem omnia pugillo suo: Salve, o tu, quae sinu capere potuisti eam, quae coelo et terra amplior erit: Salve, o tu praestans matribus omnibus, una excepta filia tua: haec enim dumtaxat quominus tu sis prima vetat: Salve, quae vere generi nostro gaudium produxisti: Salve o tu, quae rite Deo in lege veteri famulata es, et gratiam, sicut gratia diceris, adduxisti: Salve mater matris Domini, ava Christi, et universorum matribus venerandum decus: Salve, quae senectutem et sterilitatis onus in partu tuo deposuisti, et per eundem partum tuum novam induisti stolam a Deo contextam.

14. Salve et tu Ioachim, iustorum omnium nobile ornamentum, et genitorum singulare et venerandum decus: Salve pater matris Dei, et Dei ave honorandissime: Salve, qui manibus tenere eam dignus fuisti, quae illum minime comprehensibilem, utpote Deum, comprehendit: Salve, qui per filiam tuam ad honorem cum angelis aequalem evectus es: Salve qui genitores omnes terrenos praecelluisti: Salve qui diuturnis precibus ad Deum fuis, eam filiam, quae supergressa est omnes filias et filios, ab eo sortitus es, uno excepto filio huius matris, qui est Deus: Salve

τῆς σῆς θυγατρὸς παρασχόμενος, ἀγιώτατος. Ὑμεῖς τοῦ μεγάλου Ἀβραάμ καὶ Σάρρας κατὰ τὴν γέννησιν κρείττονες, ὅσον τὸ ὑμέτερον γέννημα τοῦ Ἰσαάκ τιμιώτερον. Ὑμεῖς Ρεβέκκας καὶ ταύτης συνεύνου κατὰ τὴν γέννησιν, καὶ τ' ἄλλα ἀσυγκρίτως ὑπερκείμενοι· ὅτι μὴδὲ μήτηρ θεοῦ πρὸς τὸν ἐκεῖνου ³⁶ παῖδα συγκρίνεσθαι πέφυκεν· οὐ γὰρ ἐν τούτῳ τὸν ἐπὶ κακίᾳ κατατάτταμι περιβόητον. Ὑμεῖς Ἰακώβ τὸν πολὺπαιδα μετὰ Λίας καὶ Ραχήλ, ὅσον οὐδ' εἰπεῖν ἐστίν, ὑπερηλάσατε· ὑπέρτεροι κατέστητε σφόδρα Φαινάννας ³⁷ καὶ Ελκανᾶ, αὐτῶν τῶν ὑμῶν συγγενῶν Ζαχαρίου καὶ Ελισάβετ, ὡς τὴν τὸν ἀπάντων δεσπότην τετοκυῖαν γεννήσαντες.

ιε'. Ἀλλ' ὦ πατέρες τῆς Θεοτόκου καὶ Θεοῦ προπάτορες ἀγιώτατοι, ὦ τῆς ἡμετέρας φύσεως τὸ γλυκύτατον παρηγόρημα, ὦ νόμου καὶ χάριτος ιερώτατα καὶ σεβάσμια ἀκροθίνια, νέμειτε πᾶσιν ἡμῖν εἰρηναίαν κατὰστασιν. Παύσατε τὸ φρύαγμα τῶν ἐθνῶν, καὶ τὸν εἰς ὕψος τούτων αἰρόμενον καταβάλλετε ³⁸ τένοντα, καὶ τὴν ἐπηρμένην αὐτῶν ὄφρυν κατασπάσατε· τὴν αὐτῶν καθ' ἡμῶν τεθηγμένην μάχαιραν ἀμβλύνατε. Ἐπᾶραι Χριστὸν τὰς χεῖρας ἐπὶ τὰς ὑπερηφάνειας αὐτῶν ἱκετεύσατε, καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ἐάσητε ἡμᾶς ληΐζεσθαι, καθάπερ τινὰ χόρτον ὑπὸ τῆς ἀνοσίῳ καὶ μαιφρόνου αὐτῶν χειρός. Μὴ λυσσῶν βάρβαρος ἐπέλθοι καθ' ἡμῶν ἐπανατείνων ἀσπίδας καὶ μάχαιραν καὶ τόξα καὶ δόρατα· καὶ μὴ ἐπὶ πλεῖον ἡμῖν ἐπιχαρείησαν οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν. Ὁρᾶτε ὅσους ³⁹ καὶ οἶους ἐλσεινῶς κατηκόντισαν· ὁρᾶτε ὡς ἀριθμοῦ κρειττόνων ἐκχέαντες αἵματα τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ θοίνην ἀτάφους κατέλειπον καὶ ἡλίῳ καὶ ἄστροις, καὶ χειμῶνι καὶ θέρει καὶ τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἀνθρώποις ἐλεινὸν καὶ πολλῶν δακρύων ἄξιον προσέθηκαν θέαμα.

ισ'. Ἀλλὰ διεγέρθητε, σπεύσατε, κινήσατε

qui in lege fuisti iustissimus, et in gratia sanctissimus, ita ut gratiae initia prae-
buissets per filiam tuam. Vos magno Abra-
hamo et Sara in generatione tanto prae-
stitistis, quanto vestra soboles honorem
Isaaci superat. Vos Rebecca eiusque con-
iugi in generatione et in aliis absque
comparatione eminentiores fuistis; quo-
niam neque conferri potest cum illius filio
mater Dei; minime autem in comparatio-
nem adduco filium illum malitia fumosum.
Vos Iacobum filiis multis auctum ex Lia
et Rachele, quantum nec dicere valeo,
superastis: valde eminentiores estis con-
stituti tum Phaenanna et Helcana, tum
etiam vestris ipsis propinquis Zacharia
et Elisabet, quia matrem Domini univer-
sorū genuisti

15. Vos itaque sanctissimi genitores
Deiparae et avi Dei, solatium dulcissimum
naturae nostrae, o sublimitates sacratis-
simae et venerandae tum legis tum gra-
tiae, nobis omnibus largimini pacificam
rerum conditionem. Cohibete ferociam bar-
barorum: superbiam eorum cervicem hu-
miliate: elatum supercilium deprimate: et
gladium, quem in nos acuiunt, retundite.
Christum, *ut levet manus in superbiam
eorum* (Ps. 73), exorate; neque sinatis am-
plius nos, quasi quodcumque foenum, ab
iniquis et sanguineis manibus praedari.
Rabie furens barbarus non irruat super
nos, clypeos et enses et arcus et hastas
intendens. Ne supergaudeant nobis ini-
mici nostri! (Ps. 27). Aspicite quot et quales
misere illi confoderint. Aspicite, ut san-
guinem tot, quot dinumerari nequeunt, ef-
fundentes, insepultos sub sole et astris,
sub hyeme et aestu eos escam bestiis ter-
rae et volatilibus coeli reliquerint: et su-
perstitibus hominibus spectaculum mise-
randum et valde lacrymabile prae oculis
exhibuerint.

16. Exurgite itaque, et festinate: ad

πρὸς τὴν πρεσβείαν τὴν ὑμῶν θυγατέρα καὶ μητέρα θεοῦ· οὐ γὰρ παρόψεται γονεὺς καθικετεύοντας· Ομοῦ δὲ πρὸς τὸν ταύτης υἱὸν καὶ Θεὸν καὶ ὑμέτερον, τὸ κατὰ σάρκα ἀπόγονον. Ἰσμεν γὰρ ὡς οὐδαμῶς Μητρὸς καὶ Προπατόρων ἐκκρούσεται δέησιν· ἀλλ' εἰσακούσεται, καὶ σώσει ἡμᾶς ἐκ τῶν ἐπεμβαινόντων ἡμῖν ὀρατῶν καὶ ἀοράτων πικρῶν ⁴⁰ δυσμενῶν· καὶ τὸ λοιπὸν τῆς ἡμετέρας ζωῆς εὐσταθὲς καὶ εἰρηνικὸν καὶ ἀτάραχον διατηρήσει· λείψανον· ὅτι θεὸς αὐτὸς ἐλέους καὶ φιλανθρωπίας ἐστίν. Καὶ αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

tercedendum excitate filiam vestram, matrem Dei; ea enim non despiciet supplices genitores; et una simul supplicate ad eius filium, et Deum vestrum, vestrumque secundum carnem nepotem. Novimus enim certissime illum numquam repellere Matris et Avorum precem; verum exaudiet: et servabit nos ex ingruentibus adeo crudelibus tum visibilibus tum invisibilibus hostibus. Et ipse reliquum et modicum vitae nostrae tempus incolume, pacificum et tranquillum custodiet. Ipse enim est Deus misericordiae et charitatis erga homines; et ipsum decet omnis gloria, honor et veneratio, una cum coaeterno Patre suo et sanctissimo et benigno et vivificante Spiritu eius, nunc et semper, et in saecula saeculorum. Amen.

¹ In codice Messanensi, de quo in Praefatione plura adnotantur, λόγος κ' Δεκεμβρ. Θ'. sermo XXVII, die IX. Decembr. - ² Cod. addit ἐυλόγησον, ut mos est legenti in sacris officiis. - ³ Alii habent ψαλμικῶς. - ⁴ Alii ἐκεῖνου, sed codex ἐκεῖνον. - ⁵ Cod. mendose φυκατάγων pro φυλου καταγων. - ⁶ Cod. τοιοῦτῳ μυστηρίου. - ⁷ Quidam pro κάτω maluerunt κατὰ σάρκα. - ⁸ Cod. ἔτουν mendose pro ἔγουν, aliqui ἦτοι. - ⁹ In Cod. διὰ τοῦ deficit το. - ¹⁰ Mendose codex πρὸς οἰκεῖ. - ¹¹ Cod. αἵτι pro ἔτι, alii et Ballerini αἵτιον. - ¹² Alii παραμετρούμενον. - ¹³ Alii προσευχομένων et ὑπάρχουσ. - ¹⁴ Cod. ὁμολογήσης. - ¹⁵ Mendose codex ἄλλον. - ¹⁶ Codex πρυτανεύσαντι. - ¹⁷ Item codex καταλύσαντι. - ¹⁸ Cod. ο γαρ τι. - ¹⁹ Alii malunt ὅσων. - ²⁰ Alii legunt προστιθέασιν. - ²¹ Alii προσάξουσιν. - ²² Pro αὐτὸν ἐγγίζων alii ἐγγίζων αὐτῷ. - ²³ Cod. ἄλλους sed sequens ἡ vult legi ἄλλου. - ²⁴ Cod. τέξασα mendose. - ²⁵ Cod. ἡσιν forte ἡσιν. - ²⁶ Alii legere voluere προσδεχόμενα, quod non videtur probandum. - ²⁷ Mendose cod. κατασκευαζόμενοι. - ²⁸ Item mendose λυόμεθα. - ²⁹ Cod. mendose παντός. - ³⁰ Alii καταρτίζοντα. - ³¹ Desideratur γένει in codice. - ³² Alii maluere ἀπασῶν, sed bene ut codex habet. - ³³ Cod. προπατορός. - ³⁴ Alii μηδαμῶς. - ³⁵ Quidam maluere μόνον legendum. - ³⁶ Alii legerunt ἐκεῖνων. - ³⁷ Quidam scribunt Φεναννης. - ³⁸ Cod. mendose καταβαλαται et postea κατασπύσεται. - ³⁹ Cod. habet ὅσους. - ⁴⁰ Alii legunt πικρῶς.

ΠΕΤΡΟΥ ΕΛΑΧΙΣΤΟΥ

ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΡΓΕΙΩΝ

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ

εἰς τὸν μακάριον Ἀθανάσιον
ἐπίσκοπον Μεθώνης.

PETRI HUMILLIMI

ARGIVORUM EPISCOPI

EPITAPHIUM

*In B. Athanasium
Methonensem Episcopum.*

α'. Τοὺς ταῖς ὑψηλαῖς τὸν ἑαυτὸν βίον λαμπρύναντας, καὶ πάσης ἑαυτοὺς ὑλώδους καὶ χαμερποῦς κακίας χωρήσαντας, καὶ πρὸς τὸ θεῖον καὶ οὐράνιον ἐκεῖ ὕψος ἀπάραντας, ἄξιον μακαρίζειν καὶ ἐπαινεῖν. Εἴπερ ἄλλο τι τῶν κακῶν νομιζομένων καλῶν, ἅπερ τὴν πρὸς τὰ θάτερα ῥάστην ἔχει μετὰ κλησιν τῇ τῶν χρωμένων ῥοπῇ συμμεταβαλλόμενα, κἀκείνους ταῦτα μεταφέροντα πρόσληψιν. Οὕτω γὰρ ἂν ἐπίδοσιν λάβοι ἡ ἀρετὴ τῶν ταύτην μετιόντων θαυματοζομένων, καὶ τῶν λαμπηδόνων τοῦ ταύτης φωτὸς ταῖς τῶν συνηλεγμένων ἀκοαῖς, κατασπειρομένων διὰ τῆς εὐφημίας. Καὶ πρὸς τὴν ταύτης ἐγχείρησιν νηφοῦσι καὶ ἐγρηγοροῦν διεγειρομένων ψυχῇ· κακία δὲ οἰχέσεται καὶ τέλεον μισηθήσεται τῇ ἐκείνης ἀντιπαράθεσει καταφρονουμένη, καὶ σκότους ὥσπερ τῷ τῆς ἡμέρας ὑποχωρήσει φωτί. Τοῦτου γὰρ ἕνεκα καὶ ὁ Χριστὸς αὐτὸς ὁ τῆς ἡμέτερας φύσεως, ὡς ταύτης δημιουργὸς καὶ διορθωτὴς ἀκριβέστατος, μακαρίζει αὐτοὺς, καθὼς ὑφηγεῖται τὸ εὐαγγέλιον. Διὸ καὶ τοῖς μιμεῖσθαι τοῦτον ἐθέλουσιν κατὰ δύναμιν γεραίρειν· ὡς τοῖς ἑαυτοῦ εἰκόνας δοξάσαντας μέλεσιν, καὶ προσφέρειν ὥσπερ τι δῶρον, καὶ ἐκ πενιχρᾶς διανοίας τὸν ἔπαινον ἐπωφεῖλεται.

β'. Ἀλλὰ γε τούτοις ἑμαυτὸν παρενείρων δέδουκα, μὴ θράσους ὑποίσω γραφὴν· τὸν τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμον εὐφημεῖν Ἀθανάσιον. Οὐμὸς τοιούτῳ γε ὄντι, σιγᾶν οὐκ ἔξεστι τὰ καλὰ,

1. Excelsis qui vitam suam illustrarunt virtutibus, et ab omni materiali et humano defectu ac malo segregati divinum coelorum fastigium petierunt, congruum est beatos dicere, laudumque praeconiis extollere. Et sane; quoque mala vocantur bona et facillime utrinque commutant nomen, quando auctores eorum viceversa denominatione efferuntur; siquidem iuxta illa operantes acceptio humana constituitur. Eodem pacto incrementum capiet et in summum proficiet virtus, si eius sectatores debita laude, existimatione et admiratione prosequantur; et si huiusmodi splendores honorifice longe, lateque diffundantur, et fama eorum disseminata, in auribus multitudinis crebrescat. Et tunc vigiles animi excitantur ad virtutem capessendam; malum vero omnino, si cum virtute semel conferatur despectum exulabit et in odium veniet; sicuti nocturnae tenebrae diurnis exortis splendoribus abeunt. Hac de caussa ipse Christus, nostrae reparator naturae et eiusdem creator et moderator, huiusmodi viros, ut docet Evangelium, beatos praedicat. Itaque nobis, quantum valemus, laudandi sunt, qui Christum volunt imitari, quemadmodum imaginis eius membra reputantibus; et afferenda est huiusmodi laudatio, quasi aliquod pauperis mentis munusculum.

2. Dum autem hoc munus assumo, vereor audaciae notam incurram; nam exornandus est laudibus, qui cognomen habuit ab immortalitate, Athanasius. Ve-

καὶ μεμυκότεν στόματι τὴν ἐκ τούτων κρύπτειν ὠφέλειαν· ὥς μὴ τῷ τὸ ἐν εἰληφότεν φανήσονται τάλαντον ὁμοίως εἰς γῆν τὸ πιστευθὲν διὰ τῆς παρὰ λόγου δειλίας κατακρυψάμενος. Ἄλλος μὲν γάρ τις τῶν ἐν κομψίᾳ ῥητόρων, ὃς τοὺς τῶν ἐγκωμίων μὴ φυλάττειν ὄρους βουλόμενος, ὥς ἐκ τοιούτων ἐπαίνων τὸν εὐφημούμενον δόξειεν ἂν ἐγκωμιάζειν λαμπρότητα τε βίου καὶ περιφάνειαν λέγων, καὶ συνθήκην εὐρυθμον, καὶ λέξιν ἐξηγησμένην καὶ καθαρὰν καὶ ἐπὶ πᾶσιν μετὰ τοῦ σοφοῦ τὸ σύντομον ἐπιτετηδευκώς ὄγκον ἀξιωμαμάτων, καὶ τὰ τοῖς ἐφάμιλλα διηγήσεται· ἔν' ἐκ τούτων πρὸς τὴν τῶν λεγομένων, τοὺς ἀκροωμένους ἐπισπᾶσθαι, εὖνοιαν ὥσπερ τι ταῦτα προβαλλόμενος δέλεαρ. Ἡμῖν δ' οἷς ὥσπερ τ' ἄλλα τοῦ βίου λαμπρὰ καὶ ταῦτα ἐπιλείπεται καὶ διέπυται, μόνῃ δὲ ἡ ἀλήθεια καὶ τὰ τοὺς λόγους ἐμπεδούντα ἔργα στέργεται καὶ σπουδάζεται. Πῶς, εὐαπολόγητος, ἡ τοιαύτη πενήσεται πρόφασις· καὶ περ εἰδύσι σαφῶς, ὥς οὐδ' αὐτοῖς ἐκείνοις, οἷς ἅπας ὁ βίος περὶ τοῦ λέγειν τί καὶ ἀκούειν κατετρίβη, κενώτερον τῆς ἀξίας τοῦ εὐφημουμένου ἐφικέσθαι δυνατόν. Ἐμοὶ δὲ καὶ ἄλλως εἴη συγγνώμη, τῷ ὑπὲρ δύναμιν ἐπιβάλλοντι, τὴν ἐξ ἀνηκοίας ὀρθῶς δοῦναι κατάκρισιν καὶ τὸ τῆς ὑπεροψίας ταπεινόν, ἢ ὃν, ἢ νομιζόμενον, φεύγοντι· διδόναι γὰρ τοῖς αἰτοῦσιν οὐ πλούσιοι μόνον, ἀλλὰ καὶ πένητες προσταττόμεθα· ἥπερ οὐκ ἀξιωματῶν καὶ δώρων μισθοί· ἀλλὰ τῶν προθέσεων ἐκ θεοῦ ἀποδίδονται. Διὰ τι τοῦτο θαρρήσας τῷ λόγον ἐν ἀνοίξει διδόντι τοῦ στόματος, πρὸς τὴν τοῦ παρορμῶντος ἀξίωσιν ἤρχαμεν περιβλέπτου καὶ θεοῦ ἀνδρός.

γ'. Πατρίς τοίνυν τοῦ νῦν εὐφημουμένου Πατρὺς, πρώτη μὲν καὶ ἀληθής ἡ οὐράνιος,

rumtamen cum idem, tantus sit ac talis, nefas est tanta bona praeterire silentio, et clauso ore tantam abscondere utilitatem, ne forte persimilis videar, ei qui ob absurdum timorem, creditum sibi talentum humo male commendavit. Alius quidem dicendi facundiae ornatu praeditus encomiorum fines de industria studeret transilire, et ex illis laudibus, quae ex nobilitate generis et splendore vitae veniunt, virum hunc celeberrimum extolleret, disserens de bene composito habitu corporis, de florida puraque verborum suavitate; et prae omnibus una cum sapiente cuncta recte complectens, narraret molem meritorum et quomodo haec in eo concertare videantur; ut inde sibi quibusdam veluti blanditiis, auditorum benevolentiam ad reliquum orationis compararet. Nos vero ut pleraque alia vitae illustria facinora, ea quoque merita et dignitates consulto praeterimus, et parvi pendemus; solam tamen veritatem et praeclara facinora, quae orationi fidem concilient, seligimus et consecramur. Atque haec facile nobis dabitur excusatio et ab iis, qui sapienter norunt; ita ut iis quidem, qui totam vitam in dicendo audiendoque exercuerunt, videri possit sermo minus vacuus et indignus celebrato a nobis viro. Mihi vero munus viribus impar assumenti ex parte quidem est excusatio, cum timeam imperitiae condemnationem, et ex superbia humiliationem veram vel putatam fugiam. Petentibus vero non modo divites, sed egeni iubemus largiri; quandoquidem vicissim non dignitatum aut munerum, sed voluntatis promptae praemia a largitore Deo conferuntur. Quocirca eius potentia fretus, qui ad os aperiendum facundiam praestat ad celebrandum, qui nos huc adduxit, venerandum divinumque virum accedimus.

3. Patria igitur celebrandi patris nostri Athanasii, prima quidem ac vera est illa

εἰς ἣν μετὰ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων, ἐξ ἀπαλῶν τῶν ὀνύχων ἀπογραφάμενος, τῆς προθέσεως οὐ διήμαρτεν. Δευτέρα δὲ κακείνης τοσοῦτον ἀποδέουσα, ὅσον, ἀληθείας σκιὰ καὶ ἰνδάλματα. Κατάνη μὲν προσεχῆς, Σικελία πόρρω περίπυστος. Ὡν εἰ βουληθεῖν νῦν ἐπαινεῖν τὰ ἐξαίρετα, θέσιν, καὶ κάλλος, καὶ μέγεθος, ἀέρων εὐκρασίαν, καὶ ὑδάτων τὸ ποτιμώτατον, δένδρων εὐκάρπων τε καὶ ἀκάρπων πλῆθος, ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ φρονήσει καὶ ἀνδρείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ λαμπάντων πληθὺν, ὡς καὶ τὴν ἐξάρχουσιν Ἀγάθην τὴν Μάρτυρα ἐν ταύτῃ καὶ γεννηθεῖσαν καὶ τραφεῖσαν καὶ μαρτυρήσασαν διὰ Χριστὸν, καὶ τὸ ἅγιον αὐτῆς κατακεῖσθαι λείψανον εὐδοκήσασαν. Ὁ καὶ ῥύακας πυρὸς τῆς ὑπερκειμένης Αἵτνης ἡδέσθησαν κατατρεγόμενοι τὸ παραδοξότατον, ὡς πάλαι φύρτον εὐσεβῆ καὶ φιλόθεον, πατέρας γέροντας ἐπ' ὧμων φερομένους εὐγνωμόνων υἱῶν· καὶ πρὸς τοῦπίσω χωρεῖν ἐπετάχθησαν· αὐτὴν τε τὴν ἐρευγομένην Αἵτην, τὸ πῦρ καὶ καπνὸν παχὺν ἐκπνέουσιν ὑπερθεῖν, καὶ φοικτὸν ὑπηχῶσαν, καὶ λίαν ἐξάσιον. Καίπερ οὐκ ἀθαύμαστον ἔχόντων τὴν ἔρευναν, ἕξω τῆς ὥρας καὶ τῆς προθέσεως δόξομεν φέρεσθαι.

δ'. Εἰ γὰρ ὁ εὐφημούμενος ἐτέρως πατρίδος ἀπλῆτως ἐρῶν, ταύτης ὡς ὑπερορίας καταφρόνησε, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ μακκρίου τέλους, ἐνθα ἡμῶν ἡ πρώτη ἐστὶ καὶ πάντων εὐφραι-

coelestis, ad quam a pueritia cum iis qui sancti sunt a saeculo, adscriptus erat, et per studiosas actiones a proposito numquam aberravit: altera vero a prima distans, quantum a veritatis luce caligo tenebrarum vanaque rerum simulacra, strictius quidem fuit urbs Catana, latius vero Sicilia celeberrima. Harum quidem nunc, si vellem, liceret eximia recensere, situm, pulchritudinem, magnitudinem, aëris temperiem, saluberrimam aquarum naturam, ingentem feracium ac silvestrium arborum multitudinem, frequentiam hominum sapientia, prudentia, fortitudine, iustitiaque illustrium: et praecipue celeberrimam virginem Agatham Christi Martyrem, quae in hac est nata, atque educata nec non cruciatibus affecta est propter Christum: quaequae ut sacrosanctae sui corporis reliquiae ibi conquiescerent, gratum acceptumque habuit. Has reliquias liquentes ignes ex multiplici superimpendentis Aetnae fauce, fluminum more defluentes, ac longe lateque dimanantes, cum supra omnium opinionem hac illac spatiando, debaccharentur, reveriti sunt; quemadmodum olim pium Deoque gratum illud onus, senio confectos parentes filiorum humeris impositos reveriti ignes, iussi sunt recedere. Aetnam pariter sulphureos nidores eructantem, piceas flammās et crassos nigrores de summis faucibus evomentem, necnon horrendos fragores, boatusque insuetos promentem illae cohibent reliquiae. Quae omnia cum non facile, imo plane admirabile sit scrutari, haud quaquam prosequi possumus, nisi ab ipso nostri argumenti instituto longius digrediamur.

4. Siquidem laudandus noster Athanasius immortalium deliciarum alterius patriae amoribus incensus, mortalem hanc, ut exilium, contempsit; atque beatum finem, ubi princeps nobis domus, ac

νομένων ἢ κατοικία τετύχηκε, πῶς ἦν ὑπερε-
δεῖν τῶν πρώτων εἶναι καλῶν ἐδοκίμασε γεραι-
ρόμενος ἐκ ταύτης ἡσθήσεται. Τοίνυν ὥσπερ
τις ἐωσφόρος ἐκ δυσμῶν ταύτης ἀνίσχων τοὺς
φύσαντας εὐσεβεῖς καὶ φιλοθέους ἐκήρυσσεν, ἐκ
βρέφους καὶ αὐτὸν παρὰ τῶν φυσάντων ἀνα-
τεθέντων Χριστῷ καὶ πρῶτον ἔργον ποιουμένων,
εὐαρέστως αὐτῷ παρὰ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἀνα-
τρέφεσθαι. Καὶ τί δὴ τὰ τούτων καθ' ἓν ἀριθ-
μεῖν προτερήματα; Εἰδειξαν γὰρ αὐτῶν τὸ τῆς
ψυχῆς ἀταπεινώτον καὶ γενναῖον οἱ σφοδρῶς
προσπύξαντες αὐτοῖς, ὡς καταιγίδες καὶ χά-
λαζαι· καὶ μηδὲ παρὰ σαλεύσαντες πειρασ-
μοί. Ὡς γὰρ χωνεῖα μὲν δοκιμάζει χρυσὸν·
ἄνθρωποι δὲ καὶ βροχαὶ καὶ χάλαζαι καὶ χεῖ-
μαῖς θέμεθλα, οὕτως οἱ ἀπροσδόκητοι πει-
ρασμοὶ στεῖρραν καὶ καρτερηκοτάτην, ἣ σεσα-
θρομένην ἀπελέγχουσι ψυχὴν. Τὸ γὰρ Ἰσραηλι-
τικὸν ἔθνος καὶ τῆς Αἰγύπτου ἀπόγονον, ἐξ οὗ διὰ
τῆς ἡμετέρας ἀμαρτίας προῤῥήθειση νήσω προ-
σεφθόρῃ ποινᾶς, ὥσπερ τις ἡμῶν τῶν παρὰ νόμων
εἰσπραξομένων δῆμιος. Ἐπεὶ μὲν πατρικῶς
ἤχαμεν, καὶ εὐήνιον ἐκλίναμεν αὐχένα καλοῦντι
Θεῷ· πολλὰς μὲν πόλεις πορθεῖσαν ἐδίωξε καὶ
τοὺς τούτων μετὰ τῶν περιχώρων οἰκήτορας·
τοὺς μὲν πικροτάτῳ θανάτῳ, διὰ ξίφους καὶ λι-
μοῦ καὶ θάλασσης παρέπεμψε· τοὺς δὲ δολεῖα
χαλεπωτάτῃ καὶ δεσμοῖς κατεδίκασε· ἄλλους
τῆς θρεψαμένης ἐλεεινῶς ἐκφεύγειν, καὶ διὰ τῆς
ξένης ἀλεύειν ἠνάγκασε. Τότε δὲ καὶ οὗτοι,
μετὰ τοῦ σφετέρου παιδὸς τὰ οἴκοι χαίρειν φρά-
σαντες· οὐ γὰρ ἔφερον ὄραν γελοιαζόμενον τὸ τοῦ
Χριστοῦ ποίμνιον, τὸ ἅγιον ἔθνος, τὸ βασιλεῖον
ιεράτευμα, καταφραττομένους δὲ τούτους, καὶ
κατεντροφῶντας τῆς αὐτοῦ συμφορᾶς· καὶ κατὰ
τοῦ τῶν ὅλων Θεοῦ διατιθεμένους διαθήκην ὡς

laetantium omnium habitatio, sortitus, quomodo, fieri poterit, ut quam re ipsa despicere optimum factu censuit, ex eadem nunc deductis in se laudibus oblectetur? Ideoque ex huius patriae occasu veluti novus lucifer vespere exoriens, parentes aequae religiosos ac Deo caros declaravit; seseque a pueritia per omnem vitam Christo enutrirī a parentibus, id votum nuncupantibus, primumque fructum Deo quammaxime arridentem offerentibus, confirmavit. Quid autem refert singula eorum praeclara facta recensere, cum sapor iocundissimi fructus arborem satis superque manifestet atque commendet? Quamquam dissimulandum non est, celsum ac singulare ingenui illorum animi robur declaratum esse ab illius tempestatis aerumnis, quae procellarum, grandinum et torrentium modo ingruerant, iisque acerbis et calamitosis, sed haudquaquam illud labefactantibus. Sicut enim ignis potissimum aurum probat, ventorum itidem impetus, pluviarum grandinumque vis, et fluminum cursus aedium fundamenta; ita inopinatae calamitates, firmum ac munitum, vel imbecillum ac detritum animum detegunt. Ismaelitarum etenim, atque Agarenorum barbaries, per quam, sic nostris promerentibus noxis, praedicta insula vastata est poenas a nobis quasi legum violatoribus exigens ut carnifex, cum nec paterno quidem affectu vocanti Deo adhaeserimus, nec facilem cervicem eius iugo subiecerimus, multas tum diripuit civitates, ac vastavit, earumque cives cum finitimis accolis, alios quidem amarissimo mortis genere, inter necione, fameque delevit, marique submersos suffocavit: durissimae servituti alios, ac vinculis obnoxios damnavit: alios e patria miserum in modum exulare, et per exterarum regiones coegit divagari. Tunc illi cum communi

ἐξολοθρεύσουσι τέλειον λαὸν τὸν Χριστώνυμον· καὶ οὐ μὴ τούτου ἔτι μνησθήσεται, εἰς τὰς ἐν Πελοποννήσῳ παλαιᾷς Πατρᾷς κατῆραν· ἐν αἷς καὶ ὁ πρῶτος ἐν Αποστόλοις κληθεὶς Ἀνδρέας καὶ Πέτρον τὸν ἀδελφὸν καὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης ἄρξαντα φάλαγγος καλέσας πρὸς τὸν καλέσαντα, μετὰ πολὺν τοῦ εὐαγγελίου δρόμον, τὸ διὰ σταυροῦ μακαριώτατον τέλος ἐδέξατο, τὸν ἴδιον δεσπότην καὶ τούτῳ μιμησάμενος, ὡς ἐν ἅπασιν. ἤκουσαν γὰρ καὶ αὐτοὶ τῆς θείας τοῦ πατριάρχου ὁμφῆς, πατρῶαν γῆν καὶ ἐστίαν καταλιπόντας καὶ συγγένειαν ἐνταῦθα ἐλθεῖν. Τί οὖν ἐν τούτοις δισταγμῷ τινὶ ἡ ἀχαριστία περιεπάρησαν, ἡ τῶν θείων κατεργασαν κριμάτων, ὡς παρ' ἄξιαν, ὥνπερ περὶ ὅλον τὸν βίον εἰργάσαντο, πάσχουσι; Οὐδαμῶς πάντα δὲ τὰ οὐκ ἐφ' ἡμῖν ἐκείνῳ παραχωρήσαντες, ὃ ἂν αὐτῷ ἀρεστόν ἐστιν ἔποντο. Ὁ δὲ τούτων τῆς ἀθανασίας φερώνυμος παῖς θεῷ ζήλῳ τὴν καρδίαν ἀναφλεγόμενος πρὸς τοὺς γενικούς ἀγῶνας, ὥσπερ τῶν ἐν χερσὶν ἐπιλαθόμενος ὀλίψεων ἀπεδύσατο.

ε'. Τοιούτως γὰρ ψυχὴ στερρὰ καὶ ἰλὺς κεκαθαρμένη τῆς ἐκ παθῶν οὐ πρὸς τὸν συνεληγμένον, ἀλλὰ τὸν ἔτι λειπόμενον πλοῦτον

filio, domui valedicentes ad vetustam Patrarum Peloponnesi urbem venerunt. Neque iis fas erat siccis oculis intueri Christi ovile, plebem sanctam, regale sacerdotium ab impiis derisum; impios e contra alienis calamitatibus elatos, perque delicias ac iocum insultantes: nec non contra rerum omnium creatorem Deum quasi iam percusso foedere, conspirantes, ad rem a Christo tam praeclare fundatam ab imis evertendam populumque Christianum ita exterminandum, ut eius nulla ad posteros memoria allaberetur. Ibi olim, qui primus iam ad apostolatium vocatus fuerat, Andreas, qui et Petrum fratrem natu minorem iam iam futurum beatae phalangis principem, ad eum, qui se vocaverat, vocavit, et post longum evangelicae praedicationis cursum, felicissimum vitae finem, actus in crucem consecutus est; sic etiam mortem, sicut cetera praeclara facinora, Domini sui est imitatus. Audiverant autem Athanasii parentes divinum illud Patriarchae editum oraculum, patrio solo domesticis focis, propinquorum societate derelictis, eo loci sibi transmigrandum. Quid vero in calamitatum angustiis? aliqua ne in eorum mentes haesitatio, aut in corda ingrati animi vitium invasit? an adversus Dei iudicia murmurarunt, quod non condigne atque boni anteactae vitae mores promerebantur, indigna paterentur? Minime vero. Immo vero etiam, omne beneplacitum Dei sectabantur, coetera omnia nostra praeter eum pro nihilo reputantes. Athanasius vero filius, qui ab immortalitate deduxit nomen, divini amoris incendio flagrans, aerumnarum immemor ad praeclara parentum certamina ruebat.

5. Firmo ac forti animo Athanasius et ab omni faece expurgato, non ad iam congestas, sed ad acquirendas novas vir-

ὁρῶσα, καθεῖνον ἐφ' ἑαυτὴν ποιήσασθαι σπεύδουσα, τῶν μὲν ὀπισθεν, κατὰ τὸν μέγαν Παῦλον, ἐπιλανθάνεται· τοῖς ἔμπροσθεν δὲ αἰεὶ ἐπεκτείνεται· καὶ πρὸς τὸν οὐρανὸν ὁσημέραν τὸν χοῦν ἔτι περικειμένη, καὶ τὴν γῆν περιπολοῦσα ἀναπτῆναι φιλονικεῖ. Τῷ μοναχικῷ τοίνυν ἑαυτὸν ὑποβάλλει ζυγῷ, οἷα δὴ τῆς τῶν κοσμικῶν συγχύσεως ἀπαλλάττοντι, καὶ τῆς ἀκαίρου περιδινήσεως, καὶ πρὸς τὸν ἥσυχον βίον καὶ ἀπράγμονα τοὺς μετιόντας ὡς ἐν ἀκλύστῳ λιμένι προσάγοντι· πάντα χαίρειν φθάσας καὶ αὐτοὺς τοὺς γονεῖς, ὅπως ἀμέσως προσομιλοῖη Θεῷ. Καὶ οὕτω διηνεκῶς ἐνούμενος, τῷ θεῷ ἔρωτι κάτοχος γένοιτο, σχολάσας καὶ γνοὺς ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Θεός. Οὐδὲ πρότερον τῶν χρονησάντων ἐν τοῖς τοιοῦτοις φέρων τὰ δεύτερα, καίπερ κομιδῇ νέος ὑπάρχων τὸ σῶμα· ἔξω γὰρ τῶν ἀσκητικῶν θορύβων καὶ τῆς κοσμικῆς τύρβης ἀποτρέχων, ἐν ἐρημίαις, καὶ σὺν τοῖς σχολῇ ἐξ ἐκεῖνων ἐμάχρυνεν ἄγουςιν. Τὴν γὰρ ἐπίπονον πολιτείαν οἷόν τινα ζυγόν, ἐκ νεότητος αἶρειν ἐφίετο καὶ κατὰ μόνας καθέζεσθαι. Εἰς πολὺ τοίνυν αὐτὸν ἐν τῷ τοιοῦτῳ βίῳ κοινωσάμενον, καὶ τὴν πάλην, οὐ πρὸς τὸ αἶμα καὶ σάρκα, βλέπων ἀράμενον ὁ τῶν ἐκεῖσε πρόεδρος, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς καὶ πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας· γενναίως γὰρ κατὰ τοὺς νόμους τῆς μοναχικῆς ἐπαπεδύσατο καταστάσεως, καὶ πρὸς τὸ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως ἐνδίκως διὰ τοῦ ὀξυτάτου δρόμου καταλαμβάνειν ἐπείγετο· συστήματος μοναχῶν καίπερ ἀπαναινόμενον, μήπως ἢ περὶ τούτων φροντὶς τὸν αὐτοῦ λογισμὸν ἐκ τῆς ὑψηλῆς καταπέμψης θεωρίας, τὴν προστασίαν ἐνεχέρησεν. Οὐ γὰρ δίκαιον ἦν τὸ τῷ χρόνῳ βεβαιωθέν καλὸν καὶ παγιωθέν ἐν αὐτῷ, ἀργὸν μένειν καὶ ἀμετά-

tutum divitias adspiciens, illud exequi studebat, ut quae retro essent, ex Apostoli sensu, oblivisceretur; et ad ea, quae ante oculos essent sita, continenter oculos adliceret; atque etiam ad coelum, quamvis terrenis vinculis praepeditus, terreno et quotidiano pulvere circumfusus eniteretur tamen subvolare. Monastico igitur iugo collum subiegit, quod cum a mundano strepitu et intempestivis negotiorum vorticibus emancipat, tum suos candidatos in expeditam tranquillamque vitam, velut in portum undequaque tutum defert. Itaque rebus omnibus, ipsis etiam parentibus, remisso nuntio, abiit ut remotis arbitris una cum Deo communicaret; cumque eo assiduo versando, divini amoris particeps fieret, quin etiam illi vacando divina contemplatione, quoniam rerum omnium dominus, ac creator solum ipse est Deus. Inter primos, qui huiusce vitae rationi operam prius longo tempore navarunt, plusquam secundas partes tulit, quamquam admodum adolescentulus esset aetate. Procul enim a turbulentis negotiis, et a mundana agitatione in solitudinibus longe recessit simul cum iis, qui tranquille in vitae anachoreticae operibus operam dabant. Laboriosum vivendi genus veluti iugum ferre a prima aetate, ac per solitudines vivere, mirum est quantum exoptarat. Fortiter ac genere iuxta monastica instituta concertare hoc pacto aggressus est; ita ut supernae vocationis per celerimum cursum consequeretur bravium. Itaque cum huiusmodi vitae consuetudinem callere, atque luctam non adversus sanguinem et carnem inire, sed adversus principes et potestates contraque spirituum perditorum nequitiam dimicare Athanasium animadverteret is, qui inibi monachorum erat antistes, collegio suo praecepit Athanasium: cui quamvis recusanti ac deprecanti ne qua ra-

δοτον, μὴ δὲ κατασπειρόμενον ἐν τοῖς χοήζουσι· ὡς γὰρ ὁ τὸν αἰσθητὸν πλοῦτον παρακατέχων εἰς ἑαυτὸν, καὶ μὴ τοῖς ἐνδεδέσι τοῦτον ἐκχέων, ψεκτὸς, καὶ πηγὴ τοῖς διψῶσιν ἀντλεῖν εἰργόμενη τὰ νάματα, καὶ γῆ θησαυρὸν ἐν κόλποις κρύπτουσα, οὕτως καὶ ὁ συσγών εἰς ἑαυτὸν πλοῦτον πνευματικὸν, καὶ μὴ τοῖς ἄλλοις προθεῖς. Εἴπερ οὐ τοσοῦτον δι' ἑαυτὸν, ὅσον διὰ τοὺς ἄλλους ἕκαστος, ἐκ Θεοῦ εἴληψε χάρισμα. Καὶ διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Χριστὸς· Λαμπάτω τὸ φῶς ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ὅπως εἴδωσιν ὑμῶν τὰ καλὰ ἔργα, καὶ δοξάσωσιν τὸν πατέρα ὑμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

ς'. Επεὶ δὲ πλεον τὸν ἐν αὐτῷ πλοῦτον αὐξάνομενον, καὶ πολλοὺς πλουτίζειν ἱκανώτατον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ φωτισμὸν μεταδιδόναι τοῖς προσπελάζουσι, μετὰ τὸ πάντας αὐτὸν ἀμέμπτως τοὺς τῆς ἐκκλησίας βαθμοὺς διελθεῖν, πρὸς τὸ τῆς ἀρχιερωσύνης μέγιστον ἀγαγεῖν ἀξίωμα διασκέπτεται· ἵν' ὥσπερ ἐξ ὑψηλότητος περιοπθῇ πλείστους αὐγάζων τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν δεικνύσει, καὶ προστάτην ἀπροσκόπως βαδίζειν ὡς ἐν ἡμέρᾳ παρασκευάσειεν. Οὐ γὰρ θέμις ἐν γωνίᾳ μικρᾷ μέγα φῶς κατακρύπτεσθαι, οὐδὲ ποταμὸν ἀέννα ρέοντα μικρὸν κατάρδειν παράδεισον. Διὰ τοῦτο τὴν τῆς Μεθώνης προεδρείαν λαχὼν· περιφανῆς δὲ αὕτη πόλις τῆς κατὰ Πελοπόννησον, οἷά τις ἐμμελὲς γεωργός, τοῖς τῆς εὐσεβείας φυτοῖς κατὰκοσμον ἀπετέλεσεν· καὶ κερπὸν ὠραῖον καὶ εὐόδμον· φέρειν, ταῖς τῆς διδασκαλίας ἀενάοις ἀρδείαις, τῷ πάντων Δεσπότη καὶ ἐρασιμώτατον παρ-

tionē mens eius a divina contemplatione averteret, praefecturam tamen contulit. Neque enim aequum erat plurima virtute stabilitam sanctitatem, diuturnoque spectatam tempore adhuc otiosam manere ac sese in alios haudquaquam communicari. Etenim qui divitiarum terrae affluentem copiam restricta tenacitate apud se retinet, et eam in egenos non diffundit vituperatione est dignus; sicut fons, quae denegat sitientibus aqua, et terra abscondens thesauros in sinu suo; eadem ratione improbandus qui apud se spirituales ac divinas opes celat, neque aliis impertitur. Siquidem non tam sibi quisque, quam pro aliis a Deo beneficia gratis collata sibi percepit. Ideoque nos Christus edocuit, in haec verba: *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, et laudibus extollant Patrem in coelo commorantem.*

6. Ubi vero maiores in Athanasio crescentium divitiarum caelestium accessiones fieri visae sunt, ad plurimos locupletandos eiusque splendores ad illustrandas eorum mentes, qui se illi appropinquabant, post omnes honorum ecclesiae gradus rite, citraque cuiuspiam contentionem conscensus, ad summum Episcopalis dignitatis apicem ille est elatus, ut ex editiore veluti specula errantium animorum tenebras luce dispellens sua, iis regiam veritatis demonstraret viam, in eaque quomodo citra offendiculum, magnis contenderent itineribus, ipse erudiret in dies. Neque enim fas erat in exiguis anguli angustiiis magnam occultare facem, quemadmodum nec perenni ingentium fluminum inundatione pomarium hortulunque exiguum irrigare. Quamobrem Methones Ecclesiae cathedram conscendit. Haec est praeclara civitas in Peloponneso, quam multis ut diligens agricola, pietatis plantis consistentem reddidit foecundiorē, atque ad ma-

σκεύασεν. Οὐ γὰρ ὡς μισθωτὸς ῥαπτῶνῃ καὶ νωχελείᾳ τὸ πιστευθὲν ἔργον ἐξήνυεν· ὡς ποιμὴν δὲ καλὸς τὰ τοῦ Δεσπότητος γινώσκων ὡς ἴδια πρόβατα, τὴν ψυχὴν οὐ παρητεῖτο τιθέναι καλοῦντος καιροῦ, ἐν περιστάσεσι προϊστάμενος, ἐν ἀνάγκαις ὑπερμαχῶν, ἀσθενούσιν ἱατρὸς εὐρισκόμενος ἐμπειρότατος, γυμνητεύουσι σκεπατῆς, πεινώσι τροφή, θλιβομένοις παραψυχῇ, ἀθυμοῦσι θυμηδία, καὶ μόνον ὁρώμενος πατήρ ὀρφανοῖς, χήραις ὑπερασπιστής, καὶ ἀπλῶς τοῖς πᾶσι πάντα γινόμενος, ἵνα κερδάνῃ τοὺς πλείους. Καὶ τίς τὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἀγρυπνίας διηγῆσεται, τὰς συνεχεῖς φροντίδας, τοὺς κόπους, μήπως ἐν ἐξ αὐτῶν γένηται θηριάλοτον, ἢ τῇ νοητῇ μὴ σαλπίσαντος ῥομφαίᾳ ἀποσαγῇ, καὶ αὐτὸς παρ' αὐτοῦ πιστεύσαντος, τὸ αἷμα τοῦ σφαγέντος ἀπαιτηθῇσεται. Οὐδὲ τις ἦν ἐκείνων τῶν πατασφαττόντων τὰ πίονα, καὶ ἀπεμπολούντων τὰ ἰσχυρά, καὶ περιβαλλομένων τὰ ἔρια, ὡς ὁ προφήτης φησί· καὶ λεγόντων· εὐλογητὸς Κύριος, πεπλουτήκαμεν, ἀλλὰ τῶν ἐνισχυόντων τὸ ταπεινόν, τῶν ἀνορθούντων τὸ καπίπτον, τῶν καταδεσμούντων τὸ χῶλον καὶ τρέχειν παρασκευαζόντων, καὶ ἄλλεσθαι. Ἡγεῖτο γὰρ οὐκ ἀνέσεως τὸ ἀξίωμα· ἀγῶνος δὲ μᾶλλον καὶ κόπου πλείονος, τῆς προτέρας ζωῆς· ὅσῳ καὶ πλείονων ἐπιστασίαν ἐπεπίστευτο. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ λόγῳ μόνον ὑπετίθη τὰ δέοντα· ἔργῳ δὲ μᾶλλον εἶλκε πρὸς τὰ ἐκ λόγων ὑποτιθέμενα· τὰς μὲν οὖν γενικὰς οὕτω κατώρθωσεν ἀρετάς.

Ζ'. Καὶ σὺν αὐταῖς τὰς ἐπομένας αὐταῖς, ὡς μηδέποτε ταῖς μαχομέναις αὐταῖς ὑπερβο-

tuos iocundosque fructus procreandos perennibus doctrinae irrigationibus, ad amorem rerum omnium Domini adornavit. Neque vero otio, ac desidia languens, ut mercede conductus, concreditum sibi munus explevit: sed ut pastor bonus Domini sui oves existimans proprias, vitam periculis exponere, cum res postularet, nihil sane verebatur. In adversis casibus auxilium allaturus praecedebat reliquos in rebus difficillimis; agrotantium indagator, ac medicus prudentissimus, nudis tegumentum, nutrimentum famelicis, moestis consolatio, dolore exanimatis voluptas, spectandus erat, ut breviter dicam, pater parente destitutis, viduis patronus, nulloque habito delectu omnibus omnia factus, ut plures lucrifaceret. Quis autem commemorat nocturnas, ac longas vigiliis, assiduos labores, ac sollicitudines, ne qua de suis ovibus ferarum praeda interiret, neu qua, eo tacente, transfigeretur telo, ne ab se tandem, cuius fidei gregem crediderat, iugularum ovium sanguinem repeteret Deus. Neque Athanasius ex iis erat, qui pingua mactarent, fortiora divenderent, vellera induerent, ut Propheta loquitur, quique dicerent: Benedictus Dominus, nam divites facti sumus; sed ex iis qui infirmos corroborant, excitant prostratos, debilibus et mancis remedium praebent, et ad currendum exstimulant, Reputabat enim episcopatum non animi levamen esse, sed maiorum caussam certaminum, ac laborum, quos in anteacta vita exantlaverat, pro iis, quos in fidem suam administrationemque susceperat. Atque ideo non eloquendo solum eos, quibus opus erat, erudiebat, sed exemplo potius ad ea, quae fuerat cohortatus, trahebat. Et quidem ita egit illustriorum partes virtutum.

7. Et subsequentibus reliquis virtutibus usus est, ut ne transverso quidem ungue

λαῖς καὶ ἐλλείψει τῆς βασιλικῆς ἐκκλίνων ὁδοῦ, ἢ τῶν ἐσκεμμένων ἕξω βλίνειν ὀρᾶσθαι πόρρωθεν· φρονήσει μὲν τὸ λογιστικὸν ἐνεύρωσεν· ὡς πάσας τὰς τούτου κινήσεις πρὸς τὸν Θεόν, καὶ οἷς αὐτὸς ἀνάγειν ἐφίεται. Σωφροσύνη δὲ παιδαγωγήσας τὸ ἐπιθυμητικόν, ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ οὐράνια ἀνεπτέρωσε, καὶ πάντα πόθον ἐκείσε καινῶσας, νεκρὸς τις ἐν τούτῳ τῷ μερεὶ πρὸς τὰ γήϊνα ἦν· καὶ τὸν ἐκ τούτων τοῖς ἀπαιδεύτοις ἐγγινόμενον ἔρωτα, κατωχύρωσε, καὶ τῇ ἀνδρείᾳ τὸ θυμικόν, ὡς κατὰ μόνον τοῦτο κινεῖσθαι τοῦ ὄψεως, τοῦ τῷ γένει ἡμῶν θάνατον καὶ φθοράν ἐπεισάξαντος, καὶ πρὸς τὰς τῶν παθῶν ὁρμάς, καὶ τοὺς ταῦτα δαίμονας ὑποσπεύροντας, ἀνδρείως ἀντικαθίστασθαι κατηύνασε. Καὶ τῇ δικαιοσύνῃ τὸ περιττόν, καὶ νόθον τῶν μερῶν τῆς ψυχῆς· καὶ ἰσονομίαν τούτοις βραβεύσας πᾶσι τὰ πρόσφορα κατὰ καιρὸν ἐπρυτάνευσε, ψυχῇ λέγω καὶ σώματι, φυλάττων ἀρρεπῇ καὶ ἀπαρέγκλητα τὰ τῆς δίκης ζυγά, καὶ πᾶσι τὰς ψήφους ἐκφέρων ὀρθὰς, βιαίων συναλλαγμαμάτων, λύων στραγγαλιὰς, πιπτόντων στάσις γενόμενος, ἰσταμένων ἐρυμνότατον ἔρεισμα, λυπούμενοις πᾶσι χωρηγία ἢ ἀφθονώτατος, ποῦς τῶν κατὰ ψυχὴν χολευόντων καὶ σώματι· ἀνέφεκτο καὶ παντὶ ἀνθρώπῳ, κατὰ τὸν θεῖον Ἰώβ, ἢ θύρα αὐτοῦ. Ἐθέρμανεν καὶ ὤμους γυμνῶν τὰ ἐξ αὐτοῦ διαδιδόμενα ψυχῇ τε καὶ σώματι περιβόλεα. Διὰ τοι τοῦτο καὶ τῆς παρὰ τοῦ Θεοῦ τετύχηκε, ὡς ἄμεμπτος δίκαιος, καὶ ἀληθινῶς μαρτυρούμενος, μετὰ συνέσεως ἤλεγγε τοὺς ὑποῦ τένοντα αἵροντας, καὶ τῷ χρηστῷ ζυγῷ τοῦτον μὴ ὑποβάλλοντας· παρακλῶν, ἐπιτιμῶν, λόγῳ διακράφων τὸ φοβερὸν δικαστήριον, καὶ τὸν ἐπὶ τοῦ βήματος φρικτῶς δικαστὴν ἐφεζόμενον,

prae exsuperantia, vel defectu, cum aurea potissimarum virtutum mediocritate pugnantibus, de rectissima et regia earum via deflecteret, neque vero dum per eam maturaret quidquam minus considerate aggredi videretur, etiam ab iis, qui inde longius aberraverant, et primo quidem menti, ubi consilii vis inest, eos addidit prudentiae nervos, ut omnes illius motus propter Deum, atque in Deum provehere exoptaret. Deinde eam animi partem, quae voluptate capitur, temperantiae fraenis moderabat facili negotio, ut a terrenis ad caelestia subvolaret, et illuc omne desiderium ita deduxit, ut quasi ad res caducas earumque amorem, qui imperitis ingenuus censetur, non nata esse, sed potius hac in parte mortua videretur. Robore animi eatenus iracundiam edomuit, ut dimicaret contra astutiam serpentis, a quo ad nos mortis venenum pervasit, cumulusque calamitatis est impositus; atque etiam adversus malos animae motus, eosque suggerentes daemones audacter castramentaretur, strenueque manus consereret. Si quid vero modum excederet, atque in vitae partibus adulterinum censeretur, per iustitiam repressit; aequabilique distributione dividens omnibus, corpori inquam et animo opportuna tempestive subministrabat. Servabat vero ita firmum librile illud inter iustitiae lances positum iugum, ut ne tantillum quidem nutaret; atque ideo iustum omnibus sententiae suae tulit suffragium. Opprimentis iniustique commercii fraudes dissolvit: prostratis fuit praesidium munitissimum: firmis propugnaculum: afflictis omnibus levamen et providentia: iis qui corpore vel animo claudicabant idem pes fuit, et fulcimentum: cuique homini domus suae fores, secundum divinum Iob, patebant. Nudorum humeros vestimenta ab Athanasio distributa, tum ani-

καὶ καταξίαν ἐκάστω τὴν ποινὴν εἰσπραττόμενον· καὶ τοὺς ἀγγέλους βλοσυρὸν καὶ πυρῶδες τοὺς καταδεδικασμένους ἐμβλέποντας, καὶ οὐδέν· τούτοις οἰκτεῖραντας, ὡς οὐ μετανοίας ἀλλ' ἀνταποδώσεως πεφθορότας καιρόν. Τούτοις εἴργει πολλοὺς, καὶ εἴσω τῆς ἑαυτοῦ συνείχε σαγήνης, καὶ τῷ Δεσπότη, ὃς πολλοῦ τὴν τῶν ἀνθρώπων τιμᾶται σωτηρίαν, ὁψώνιον ἔφερε κἀλλιστον.

η'. Οὕτως τὸ δοθὲν πολυπλυσιάσας τέλαντον Ἀθανάσιος, ἐπάνω πολλῶν ὡς πιστῶς γεγένηται πόλεων· οὕτως εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου ἐλήλυθεν ἑαυτὸν καὶ τὰ δεδωρημένα παιδία δεικνὺς ἄσπιλα καὶ ἀλώβητα. Διὰ τοῦτο καλῶν τὸ πλῆθος ἔδουσιν ἄνθρωποι· ταῦτα καὶ κλέος εὐρὺ δέδεκται παρὰ Θεοῦ, καὶ πάντες τῶν ὑπηργμένων παράκλησιν οὐ τὴν τυχοῦσαν ἐκ μόνης τῆς μνήμης καρπούμενοι. Ὡς γὰρ ἡ τῶν ἀπηγορευμένων ἐνθύμησις καὶ διήγησις τοὺς ἀκροωμένους καὶ λέγοντας, ἢ λογιζομένους πολλὰ καὶ κατέβλαψεν· οὕτως ἡ τῶν ἀγαθῶν ὠφελεία ἐγένετο πρόξενος. Οὕτω διδάσκων καὶ πράττων, διδασκτοὺς ἅπαντας Θεοῦ κατὰ τὸν θεῖον χρησμὸν ἀπέτελεσε, καὶ διακριτικοὺς καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος, οὐ κακῶς· Ζάμολξιν καὶ Ἀνάχαρσις, οὓς ἐπὶ σοφίᾳ καὶ τοῖς βαρβάρους ὄντας ἐθαύμασαν Ἕλληνες· οὐ μὴν ὡς Κρήτες μόνους

mae tum corpori ad vitam tutandam forebant. Quas ob res a Deo tandem illud impetrare meruit, unus inter omnes, ut sine cuiuspiam querimonia, iustus, verax virtutumque omnium testimonio iam comprobatus, ut qui superbam cervicem in altam efferrent, suavique iugo Christi nollent subicere, magna cum prudentia convinceret, quâ exemplis, quâ adhortationibus, nunc terrifica oratione delineans horribilis indicii tribunal, severissimi in tribunali sedentis iudicis aequitatem, acerbissimas poenarum solutiones ab omnibus pro suis cuiusque meritis exigentem; ipsas quoque angelicas mentes torvis, ac ardentibus oculis eos conspicientes: nullos demum miserantes aeternis ignibus mancipatorum mortalium eo quod non poenitentiae, sed remunerationis, atque vicissitudinis tempus iam advenisset. His igitur alloquiis complures ad bonam frugem reduxit, in suaque coegit retia, ut Domini, cui maximopere in pretio, est salus humana, veluti opiparum obsonium obferret.

8. Concreditum igitur sibi talentum his et multo pluribus adaugens Athanasius, servus iam spectatae fidelitatis, honorificum multarum urbium principatum obtinuit; sic in Domini sui gaudio gestiens domum regiam ingressus, se suaeque curae commissos filios intaminatos, atque innocuos exhibuit. Quapropter amplissimos gloriae honores a Deo consecutus, omnesque suppeditatam sibi bonorum affluentiam concelebrant mortales, ex una eius memoria insolitos utilitatis fructus decerpentes. Sicut enim rerum natura vetitarum cogitatio, ac collocutio auditoribus pariterque alloquentibus, quin etiam secum ipsis reputantibus identidem nocet; sic e contrario bonarum rerum commemoratio non mediocrem conciliat utilitatem. Itaque docens et faciens, ut

ἐνθεῖς ὁ Λικοῦργος τοῖς Σπαρτιάταις καὶ Μνησίων Ἀργείοις· οὐ Νέστωρ Πηλίοις, οὐ τοὺς λόγους μέλιτος γλυκυτέρους ἐκάλεσεν Ὀμηρος· οὐ Σόλων καὶ Κλεισθένης Ἀθηναίους νομοθετήσαντες, οἵτινες οὐ μόνον ἀγχιστέμονας Ἑλλήνας τοὺς αὐτῶν δέξασθαι νόμους, καὶ κατ' αὐτοὺς πολιτεύεσθαι· ἀλλ' οὐδ' ἐκείνους οἷς τούτους ἐξέθηκαν, μέχρι τέλους ἔπεισαν κατασχῆναι. Ἀπαντες γὰρ νῦν τοὺς ἐκείνων ἐρίῳ στέψαντες ἢ μύρῳ καθάπερ τοὺς χελιδόνας ἀλείψαντες, οὐδ' ὅλως τούτων ἐπ' αἰὶ ἂν ἔχονται. Ἀλλὰ τὰς τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ παθημάτων νόμους τῇ ἑαυτοῦ ποίμνῃ προσενηνοχῶς ὁ ἡμέτερος Ἀθανάσιος λίαν περιχαρῶς ἀσπάζεσθαι πέπεικεν, καὶ μέχρι τέλους ἀλοβήτους τηρεῖν. Οὕτως μακάριος οὗτος, ὃς φόβον θεοῦ τὸν τελειοποιὸν καὶ οὐκ εἰσαγωγικὸν κτησάμενος· ἐφίλησε γὰρ σφόδρα Χριστὸν· τοῦτου τεκμήριον ἀληθέστατον, ἢ εἰς τὸ ποίμνιον αὐτοῦ ἐπιμέλεια. Ἦν πολλῶν ὄντων τῆς ἀρετῆς εἰδὼν ὁ Δεσπότης προτίθησι τῷ Πέτρῳ διαλεγόμενος καὶ ταύτην ἐγχειρῶν, ὡς θερμότερῳ τῶν ἄλλων ὑπάρχοντι. Ἡθέλησε, κατὰ τὸν Προφῆτην, σφόδρα ἐν ταῖς ἐντολαῖς· καὶ διὰ τοῦτο ἔστη ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν γῇ τὸ σπέρμα αὐτοῦ. Εἴτε ὁ διδασκαλικὸς λόγος διὰ τῆς ἀρίστης πράξεως ἐν τῇ τῶν ἀκουόντων καὶ ὁρώντων κατασπειρόμενος· γῆ· εἴτε καὶ αὐτοί, οἱ διὰ τούτου οἷον εἰ κυοφορηθέντες καὶ γεννηθέντες, καὶ τέκνα τοῦ σπείραντος χρηματίσαντες. Οὕτως δόξα καὶ πλοῦτος μέγιστος ἐν τῷ οἴκῳ, τῇ Ἐκκλησίᾳ λέγω, αὐτοῦ· ὡς τῆς δικαιοσύνης, αὐτοῦ μενούσης εἰς τοὺς αἰῶνας. Οὐ κενὴ τις δόξα καὶ οἷον τις πομφόλυξ ἐπαίρομένη· καὶ τάχιστα ῥηγνυμένη· οὐ πλοῦτος ὁ τοῖς εἰς βασιλείαν οὐρανῶν εἰσελθεῖν βουλομένοις ἀντίπαλος· οὐχ ὁ τοῖς ἐπιεμένοις αὐτὸν μυρίων πρόξενος συμφορῶν, καὶ πρὸς λόγους

divinum ait oraculum, omnes docibiles Dei efficit, atque perspicaces ad bonum a malo, honestum a turpi discernendum. Haud quidem sicut Zamolxis, et Anacharsis olim, quorum quamvis barbarorum sapientiam suspexit Graecia, neque etiam apud Spartiatis legumlator Lycurgus, nec Mnesion apud Argivos nec apud Pelios Nestor, cuius melle dulciorem orationem vocavit Homerus, non demum uti legum sanctores Solon, et Clisthenes apud Athenienses, qui sane non modo finitimis Graeciae populis, ut suas reciperent leges, earumque praescripto viverent, non suaserunt; sed ne illis quidem, pro quibus leges tulerant, ut ad finem usque retinerent. Nunc enim omnes quasi velleribus involutas et unguento chelidonio delibuta, nequaquam aequabili tenore et constantia eorum tolerarent sanctiones. Sed Athanasius noster gregi suo attendens, suasit cum gaudio leges Christi et crucis eius suscipere et usque in finem intaminatas custodire. Hoc pacto vir ille beatus, se habuit adquisito timore Dei, non eo quidem introductionis sed perfectionis. Multum enim dilexit Christum: cuius rei argumentum sincerissimum fuit eius in gregem sollicitudo. Etsi multae sint virtutum species, tamen hanc Dominus Petrum alloquens ei proposuit et prae omnibus ab eo eam primam exquisivit cum discipulo aliis ferventiori agens. *In mandatis enim voluit nimis* ut ait propheta: ideoque stabilitum est in terra semen eius: sive enim magistri sermo per optimas actiones disseminatus est in terra audientium et conspicientium: sive et ipsi, qui per illum quasi concepti et nati sunt, filii seminantis videntur. Vere *gloriae et divitiae* maximae *in domo eius* videlicet in eius ecclesia: cum *iustitia eius in saecula* permaneat. Gloria illa quidem est

καὶ παγίδας ἀγάγων τοὺς τοῦτον δουλεύειν διὰ τῆς ἀκορέστου ἐπιθυμίας ἐθέλοντας· οὐχ ὁ τῶν ἀμαρτάνων ἕτοιμος ὑπηρέτης ἀφθόνης ὑποβάλλων ὕλην τῷ τούτων πυρὶ· ἀλλὰ δόξα μὲν ἡ πρὸς τὴν τῶν ἀγγέλων ὁμοτιμίαν ἀνάγουσα, ἡ θεὸν παρασκευάζουσα τὸν ἐν ἀγίοις ἀναπαύμενον ἅγιον παρὰ τῶν γηίνων καὶ φθειρομένων ἡμῶν ἀγιάζεσθαι. Ἡ ἀρράβων τῆς ἐκείθεν δόξης, τῶν ἀγίων ὑπάρχουσα, ἡ χερῶν τὸν ἐντὸς ἡμῶν ἄνθρωπον πληροῦσα καὶ ἀεδίου ἀγαλλιέσας. Ἠλοῦτος δὲ ὁ μὴ κενούμενος, ὁ μὴ λησταῖς καὶ κλέπταις διωρυττόμενος. Μακάριος ὡς ἀληθῶς ὁ ἱερὸς Ἀθανάσιος· οὐ γὰρ ἐν συνεδρίῳ ἀσεβῶν καὶ καθέδρῳ λεγόντων καὶ πραττόντων αἰσχρὰ κεκάθικε πορευθεὶς· ἀλλ' ὡς ἀθανασίας φυτὸν, παρὰ τὰ ζωηρὰ τοῦ Σωτῆρος ἐνεπεφύτευτο νόματα ἅπερ ἐν κοιλίᾳ τῶν εἰς αὐτὸν πιστευόντων τηρίσειν ὑπέσχετο. Οὐδὲ δόλος ἐν τῷ αὐτοῦ εὐρέθῃ στόματι· λόγος δὲ μόνος θεοῦ, ᾧ τινι καθάπερ τι καθαρώτατον ἀφώριστο ἐνδιαίτημα. Νοηθεῖν καὶ ὄρος Σιών ὁ τρισόβλιος· οὐκ ἐσαλεύθη γὰρ παρ' ὅλον αἰῶνα, τὴν νέαν κατοικῶν Ἰερουσαλήμ καὶ πρὸς θεὸν αἴρων τοὺς ὀφθαλμοὺς, τὴν μὴ βραδύνουσαν ἐκείθεν ἡγεῖτο βοήθειαν. Διὰ τοῦτο χερὰ καὶ εὐφροσύνη σήμερον τοῖς συνηλεγμένοις προστέθεται, οὐ πρόσκαιρα τέρπουσα, ἀλλ' αἰώνια· τὰς γὰρ ψυχὰς ἐνηδύνουσα πρὸς θεόν, διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον μιμήσεως ἀνυψοῖ. Ὅτι καὶ ἐκεῖνος ἔτι τὸν χοῦν περιεείμενος, εἰς τόδε τὸ τῆς ἀρετῆς ὕψος, ὡς δένδρον ὑψίκομον ἔφθασεν, πρὸς τοὺς θεῶν εὐαρεστήσαντας βλέπων· καὶ τῷ τούτων βίῳ οἷόν τι φωτὶ ποδηγούμενος.

haud vacua, quasi aëris bulla elata et statim disrupta, neque divitiae illae, quae impediunt regni coelorum ingressum, vel earum cupidis tot conciliant calamitates: quae in insidias et laqueos adducunt qui illis insatiabili siti student se mancipare: quaeque prompte peccatis innumbris deserviunt materiam igni ministrantes. Verumtamen gloria est, quae usque ad angelicam extollit dignitatem, quae apta est ad elevandos nos terrenos atque corruptibiles homines, ut sanctificemus Deum, qui in sanctis requiescit. Gloria haec est arrha supernae gloriae, sive gloriae sanctorum: haec gaudio et perpetua laetitia replet interiorem hominem. Divitiae vero illae non sunt inanes, nec fures nec latrones eas diripiunt. Beatus, et re quidem vera sacer Athanasius: neque enim in impiorum concilio umquam versatus est, neque blaterantium obscena turpiave perpetrantium cathedram consedit; sed quemadmodum immortalitatis arbor, sata iuxta irriguum Christi profluentem, quem in sinu credentium in se servaturum pollicitus est idem salutis humanae assertor. *Nullus in ore eius dolus* inveniebatur, sed sola Dei eloquia, quorum quasi sanctissimum et sacrum tabernaculum factus erat. Visus etiam est ter ille felicissimus apud novam Hierusalem situs mons Sion: nulla enim tempestate de loco dimotus in saecula vel commotus est: in coelum sustollens oculos non tardum inde subsidium sensit. Quapropter quae gaudia, atque hodiernae lucis laeta proponuntur, iisdem non ad breve tempus, sed immortaliter frequens hic auditorum conventus oblectetur; quippe quae cum animos voluptate quadam perfundant, ad divinitatem ex Athanasii imitatione sustollunt. Etenim is adhuc mortalitatis pulvere obductus, cum ad hoc virtutis fastigium, tamquam procera comataque arbor pervenerit, ad sanctos viros respiciebat, qui Deo placuerunt, quorum vitae conservatione quasi quadam luce, ad virtutem fuerat deductus.

θ'. Τίς γάρ τὸ τούτου φιλόξενον, τὸ τῆς πίστεως εὐληκρινές τε καὶ ἄληπτον βλέπων, τὸν πατριάρχην οὐκ ἐδόκει καθορᾶν Αβραάμ; Τίς τὸ καρτερικὸν καὶ εὐήνιον ἐν πάσιν, οἷς ἐπιτάττει θεός, τὸν Ἰσαὰκ βλέπειν ἐκείνον οὐκ ἂν ἐπόπτευσε; Τίς ἐν ταῖς περιστάσεσι τὸ στερόν καὶ μακρόθυμον, καὶ τὸ τοῦ ἥθους ἄπλαστον καὶ ἀκέραιον, τὸν Ἰακώβ ἤδει παρεῖναι οὐκ ἂν ἐνενόησεν; Τίς τὸ σῶφρον τοῦ Ἰωσήφ καὶ ἀνεξίκακον οὐκ ἐδόκει σπενδόμενον τοῖς μισήσασιν καὶ πωλήσασιν ἀδελφοῖς καθορᾶν; Τίς τὸ γενναῖον καὶ ἀταπείνωτον ἐν τοῖς ἀπροσδοκῆτοις προσπίπτουσι λυπηροῖς, ὑπόψιν παρῆναι τὸν γενναῖον οὐκ ἂν εἶπεν Ἰώβ; Ἐμύησατο Μωσέως καὶ Ααρὼν τὸ πρᾶον καὶ ἀπειληπτον καὶ πρὸς θεοπτίαν ἀνηγμένον καὶ ὑψηλότατον τὸν ζῆλον τοῦ Φινεῆς, οὐ ζιβύνη παρανομήσαντας ἐκκεντῶν· ἀλλὰ λόγῳ τῷ στύφοντι καὶ μαλάσσοντι καὶ τὸν τῆς ἀμαρτίας δρόμον ἰστών, καὶ τὴν ἐπὶ τὰ πρόσω φορὰν· οὐδὲ τὴν γῆν ὑποῤαγῆναι, καὶ τοῖς εἰς τὴν μεγάλην ἱερωσύνην τολμηρὸς ἐξυβρίσασθαι πολυάνδριον ἐργαζόμενος· οὐδὲ πυρὶ παρὰδοθῆναι ὅπερ παρὰνόμως ἐβάσταζον. Απῆται γὰρ ὁ τότε ταῦτα καιρός. Ἀλλὰ τὸν ὅμοια δεδρακότα ἐκείνοις, τῶν ἀναισθήτων ἀπογυμνῶν διὰ τῆς προσευχῆς καὶ μόνων τριχῶν, αἵπερ ἐκ τῶν περιττευμάτων τοῦ σώματος φύουσαι, οὔτε παροῦσαι πρὸς τὴν τῆς οὐσίας συντελοῦσι σύστασιν, οὔτε παραβλάπτουσιν ἀφαιρούμεναι. Μόνον δὲ τὸ τῆς πράξεως ἄγος τῷ τολμητῇ δεικνῦσαι πρὸς μετὰμελον ἄγους καὶ τὴν τοῦ μύσους φυγὴν καὶ ἀπόκαρσιν. Εζήλωσε καὶ Δαυτὶδ τὸ ἀνεξίκακον καὶ φιλόθεον· καὶ διὰ τοῦτο κατεπῆδεν οὐ δαιμόνων μόνων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐκ τούτων ὑποβαλλομένων καὶ κρατυνομέ-

9. Quis enim Athanasii aspiciens erga hospites perspicuum ac sincerum amorem, fidei quoque robur inimitabile, Abrahamum videre sibi non videatur? Quis constantem eius patientiam, atque in rebus omnibus a Deo dispositis facilem conformitatem considerans, oculis alterum Isaacum cernere sibi non persuadeat? Quis in adversis casibus eius animi magnitudinem ac firmitatem, morum etiam sine fuco et fallaciis integritatem attendens, Iacob sibi iam adesse non opinetur? Quis in Athanasio Iosephi temperantiam, modestiam, et iniuriarum tolerantiam a fratribus odiose persequentibus ac dividentibus gratiam inire studentis, ante oculos habere non censeat? Quis eius nequaquam abiectum, sed vere generosum animum in occursantium aerumnarum repentinis molestiis exantlandis, invictissimam Iobi imaginem ob oculos observari inficiaretur? Moysis etiam, et Aaronis placabilitatem, mores citra reprehensionem mites, divinamque contemplationem mortales in sublime rapientem imitabatur. Iustam quoque Phinees indignationem aemulabatur, non ferro pugione legum violatores confodiente; sed nunc asperis, et severis et nunc mollibus et blandis alloquiis mulcens, coërcens vitiorum cursus, et iniuriosos in obvia quaeque impetus. Verum sacrilegis non se praestitit, ut dehiscentem terram efficeret sepulcreta, vel eos, qui in sacrosanctum sacerdotium audacter, petulanterque per superbiam efferebantur, impios legum violatores addiceret igni, quem tulerant. Huiuscemodi enim prodigia id aetatis exposcebat; sed vero Athanasius haud longe similia patrantem se ostendit, atque precum suarum vi hominem quemdam insensibilibus exuit solum capillamentis, quae quidem corpori ex superfluitate adnascuntur, neque cum

νων παθῶν. Καὶ τούτων πολλοὶ μάρτυρες, ὧν τοὺς μὲν ἔτι τῷ βίῳ περιῶν ἐθεράπευσε, τοὺς δὲ μεταστὰς πρὸς ὃν ἔστο ποθῶν ἀεὶ τὴν ἀνάλυσιν ὡς καθαρώτερον καὶ τρανώτερον συνῶν, ἐπαπολάβοι Χριστοῦ, τῇ τούτου προσερχομένους μετὰ θερμῆς πίστεως καὶ πόθου σορῶ. Ἡλιοῦ καὶ Ελισσαίου τὸν ἀσκητικὸν βίον, καὶ αἰχμητηρὸν ἐμιμήσατο. Καὶ ζῆλον ὡς πῦρ ἀποπνέοντα, οὐ πῦρ ἄνωθεν κατὰγων καὶ δυσσεβεῖς ἐμπιπρῶν, οὐδὲ θηρίοις αἰμοβόροις θοίνην ποιοῦμενος τοὺς ὑβρίζοντας. Καὶ ταῦτα γὰρ ὁ τότε καιρὸς ἀπῆτει, θεοῦ τὰς ἰατρείας ἐπάγοντος πρὸς τὰ τραύματα· ἀλλὰ λόγῳ τῷ διδασκαλικῷ, ἄλατι ἡρητημένῳ καὶ βίῳ ἀλήπτῳ, πρὸς ἐπιστροφὴν ἄγων τοὺς ἀμαρτάνοντας. Ἠπίστατο γὰρ κατὰ τὸν Δεσπότην Χριστὸν εἰρηνοποιεῖν τοὺς τοῦ Πνεύματος. Εγένετο κατὰ τὸν μακάριον Δανιὴλ καὶ ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ Πνεύματος, ἀνδρεῖως κατὰ τῶν παθῶν ἰστάμενος τῆς σαρκός, καὶ μόνα τὰ θεῖα καὶ οἷς εὖροι Θεὸν καθαρώτερον ἐφιέμενος. Κατεφρόνησε καὶ αὐτὸς κατὰ τοὺς τρεῖς ἐν Βαβυλῶνι νεανίας τὴν κάμινον τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ὥσπερ τινα τέφραν, τὸ ἐκ τούτων καταπατῶν ἀναπτόμενον πῦρ, διὰ τὸ μὴ συσχεῖν ἐν καρδίᾳ τὰς τούτων εἰκόνας καὶ προσκυνεῖν εἰδῶλα πορνικὰ καὶ ὀλέθρια. Εἶδε καὶ Ἰωάννου τοῦ πᾶνυ, οὗ μείζων ἐν γεννητοῖς οὐκ ἐγήγερται γυναικῶν, τοῦ προδραμόντος ἐν βίῳ καὶ ἐν Αδῇ Χριστοῦ, ἵνα κηρύξῃ Σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐλθόντα, καὶ ἐν Ἰορδάνῃ τοῦτον βαπτίσαντος ὅτε τὴν ἡμετέραν ἀμαρτίαν ἐκεῖσε κατέκλυσεν. Ἐν τούτῳ χαρακτηρὰς, εἰ θέλῃς ἰδεῖν, καὶ μιμήματα, σκόπει τὸ πρὸς τὰ κάτω ὑπέροπτον, τὸ παρρησίας ἀνάπλεον, τὸ ἀκατάπληκτον τοῦ φρονήματος, τὸ πρὸς δυνάστας ἐλεγκτικὸν, ὅτε

adsunt ad humanae essentiae faciunt constitutionem, neque ablata nocet: sed tantum cum piacularare crimen contra dignitatem, audaculo ac temerario indicent, ad poenitentiam adigunt, atque ad sceleris fugam, demum etiam ad pullulantem vitiositatem tondendam. Aemulandam quoque suscepit Davidis sinceritatem et erga Deum pietatem: quapropter non modo daemonas modo occinuit, sed in eas, quae ipsis suggerentibus extimulantur magisque efferantur, animi perturbationes. Horum vero facinorum testes sunt plerique, quorum quidem alios, dum adhuc viveret, curavit, bonamque valetudinem eis impertivit Athanasius; alios vero etiam, qui ardenti cum fide ac desiderio ad eius sepulchrum accederent, dum is ad coelestem digressus est vitam, propter quam corporeis vinculis animum solvere desiderabat, uti liberius ac sanctius Christo convivens, illustriore eiusdem contemplatione frueretur. Eliae atque Elisei asceticam duramque imitatus est vitae rationem. Zelum etiam sicut ignes exspirantem est imitatus, neque flammas de superiore loco deducens, impios coelestibus incendiis devorans; neque vero etiam iniuriosis contumeliis conviciantes ferocibus famelicisque bestiis sanguini inhiantibus poenam luere efficiebat. Nam haec quoque illa aetas exposcebat, cum Deus per calamitosas clades severiora remedia adhibere decreverat. Sed gravibus, quae talem decebant doctorem, alloquiis divinae sapientiae sale conditis, vitaeque innoxiae consonis, complures facinoribus ac vitiis deditos ad bonam frugem revocavit. Novit enim Christi Domini vestigiis pacifice agere cum iis, qui spiritu sunt renati. Ad haec beatus in seipso Danielem effinxit, atque vir coelestium quidem desideriorum sancti Spiritus effectus est, corporis voluptatibus viriliter obsistens,

νόμοι Θεοῦ ἐν δευτέρῳ τιθέμενοι, παρωθοῦντο καὶ παρεκρούοντο. Τὴν τῆς μετανοίας εἰσήγησιν, τὸν ὑπ' ἐκείνου βαπτισθέντα Χριστὸν, ὑποδεικνύντα πάλιν κρίναι πάντας ἐρχόμενον, καὶ ἐκάστῳ κατὰ τὰς πράξεις ἀποδοῦντα τὰς ἀμοιβάς.

coelestiaque solum ac divina, et in quibus, Deum tantum inveniret, desiderabat. Exemplo trium adolescentium apud Babylonem, carnis terrenarum flammās voluptatum veluti sopitas iam favillas despiciens, incendium ex iis consurgens subito pedibus conculcavit; nam nulla ratione sibi in corde huiuscemodi imagines immorari, ipsarumque letifera contagiosaque idola venerari permittebat. Vide, si videre placet, in eo expressam imaginem sanctissimi illius. Ioannis, quo nemo inter natos surrexit maior, qui primum apud vivos, et mortuus apud inferos Christi praecursor cucurrit, ut Servatorem et Redemptorem ediceret: quique iam ipsum Iordanis flumine abluerat, nostras labes abstergentem. Considera fluxarum rerum despicientiam, cibi sobrietatem, mentem imperturbatam, et primates, ac dynastas redarguentem, quod Dei leges ab illi posthaberent, atque conculcarent. Attendas etiam ad poenitentiam adhortationes; et quomodo Christum iam baptizatum, iterum ad sententiam de omnibus ferendam de coelo revertentem, ac potius cuiusque meritis condignas rependentem vices, indicaret.

Ἰδε τὸ καὶ τῶν μαθητῶν Χριστοῦ· καὶ ὁ ἐν τούτῳ μεσιτεύειν ἐφίεται, σύμβολον εἶπω καὶ βλέπέτω τὴν τοῦ βίου παντὸς καταφρόνησιν, ἣν εὕρη κερδήσας Χριστὸν τὸ σύντονον ἐν τῷ τοῦ εὐαγγελίου κηρύγματι· τὸ μεγαλόψυχον ἐν ταῖς ὀχληραῖς περιστάσεσι τὸ συνεῖναι διὰ τῆς μνήμης αἰεὶ τῷ Χριστῷ, καὶ παρὰ μηδενὸς ταύτης ἀφέλκεσθαι, ἀλλ' αἵρειν αὐτὸν διὰ βίου παντὸς τὸν σταυρὸν, καὶ ἀκολουθεῖν αὐτῷ, πάντα ἡγησάμενον σκύβαλα. Ὡν Ἀθανάσιος τὸν βίον ζηλώσας, εἰκόνα τὸν ἑαυτοῦ ζῶσαν, ὡς ἀπ' ἀρχετύπου τοῦ ἐκείνων ἀπηκριβώσατο, ὡς εἴ τις ἐθέλοι ἐκάστου χαρκτηῆρας ἰδεῖν, ἐν τούτῳ κατοπτεύσας εἰλικρινεστάτους εὐρήσει, καὶ σχεδὸν οὐδὲν ἀποδόντας.

Vide Christi discipulos imitatos: et qui in eo asseclam desiderat videat vitam aspernantem ut lucrificeret Christum in evangelii praedicatione sollicita, per illam in turbulentis eventibus animi magnitudine, per assiduum familiaritatem cum Christo non abstractam vel avocatam: et ut tandem ipsum imitaretur, eiusque crucem per omnem vitam baiulans et contendens, mundanis detrimento et quisquilio comparatis. Hos imitatus Athanasius, eosdem adamussim expressit ut omnium characteres nihil dissimiles, sed omnino ipsissimos quisque in eo inveniret.

ί. Αλλ' ἦκεν ὁ τῆς ἐκδημίας καιρὸς· οὐ γὰρ ἄλλο τί τὴν ἐκείνου τελευτὴν ὀνομαστέον, ἢ ἐξ ὑπερβολῆς πρὸς τὴν ἐνέγκουσιν μετὰστασιν. Καὶ δὴ τὰ κατ' αὐτὸν ἐπισκῆπτοντι, παρῆσαν πολλοί, σφόδρα παθονόμενοι, καὶ ὡς ζῆμίαν μεγάλην τὸν αὐτοῦ χωρισμὸν ἀπολοφύρομενοι· ἀλλ' ἤκουον ἐκείνου κατακειμένου τῷ σκίμποδι, οὐ χρημάτων διατρεπόμενον εἵνεκα, χρυσᾶ καὶ ἀργύρου βαλάντια τοῖς ἐπιτρόποις καταλιμπάνοντα· ὦν τὴν ἀκτησίαν, ὡς ἄλλοι τὴν κτῆσιν ἐδίωξεν. Οὐ γῆς καὶ δένδρων καὶ ἀμπελώνων, καὶ βοσκημάτων ὦν ξένος ἕως ἐτύγχανεν ἐπὶ γῆς· ἀλλ' ἐκείνων, περὶ ὧν αἰεὶ διελέγετο, συντόμως διὰ τὴν ἐκ τῆς νόσου συνοχὴν ὑπομιμνήσκοντα· ἄνθρωπος γὰρ ἦν, εἰ καὶ τοῦ τῆς ταπεινώσεως, ὑψηλότερος διὰ τὴν προθυμίαν ἐγένετο σώματος. Εἶδε με λέγων· εἰς αὐτὸν συστραφέντα καὶ μόνον, τὰ νῦν περὶ τῆς ἀποδημίας σκοπεῖν, καὶ τὸ φοβερὸν καὶ φρικτὸν ἐκδέχεσθαι πρόσταγμα, καὶ τοὺς παραληφόμενους μου τὴν ψυχὴν, τοὺς τε τόπους οἷς διέρχεσθαι μέλλω, καὶ τοὺς λοχῶντας αἰεὶ δυσμενεῖς τὴν πορείαν ἡμῖν ὡς φώρας τε καὶ ληστὰς ἐμποδίζοντας· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ ἐμαυτοῦ τὸ ὑμέτερον συμφέρον, ὡς αἰεὶ καὶ νῦν ἐκζητῶ. Τοῦτο γὰρ νόμος Θεοῦ· ὅσα ὁ καιρὸς ἐπιτρέπει καὶ τὸ λειπόμενον ἐν ἐμοὶ ζωτικόν, φράσω καὶ νῦν. Εγὼ μὲν ὡς ὀρᾷται πρὸς τοὺς ἐμοὺς πατέρας πορεύομαι, καὶ οὐκ ἔτι ἐν τούτῳ με τῷ βίῳ θεάσασθε. Αλλ' εἰ τῶν ἐμῶν μὴ ἐπὶ λάθεσθε παραινέσεων, αἷς ὑμῖν προσῆγον διαπύρῳ φίλτρῳ πρὸς ὑμᾶς ἀγάπη κεινούμενος, ἔσομαι ἀδιάστατος ὑμῖν· μᾶλλον δὲ Χριστὸς αὐτὸς σὺν τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Πνεύματι· καὶ οὕτω κατοικητήρια θεῖα γενήσεσθε καὶ ναοὶ ἑμψυχοὶ τοῦ τὸν οὐρανὸν ἔχοντος θρόνον καὶ

10. Instabat vero iam tempus eius profectionis; neque enim alio censeam nomine eius vitae exitum appellandum, quam profectionis, vel potius in patriam reditus ab exilio. Huic iam sibimetipsi providenti aderant complures graviter vehementerque afflicti, eiusque separationem quasi summam iacturam lamentantes. Audiebant vero illum vili lectulo iacentem, neque quod ad divitiarum thesauros attinget, statuentem, nec auri argentique copiam tutoribus relinquentem; divitiarum enim ille inopiam, ut alii adeptionem, magno studio consecutus fuerat. Non commemorabat terrae iugera, arborum silvas, vineas, greges, armenta, a quibus, quoad vixit super terram, quammaxime fuit alienus; sed ea tantum, quibus semper inhiavit, alloquentem, gravi etiam morbo afflicatus. Homo quippe erat, etiam si corpore humiliatus, ob animi alacritatem factus excelsior haec dicebat: Operae pretium est, in me ipsum conversum praesentem solum a vita digressum cogitare, et formidabile atque horrendum regnum ingrediendum, et eos qui meam suscepturi sint animam, et quibus in locis mihi iter sit faciendum, hostes etiam infestos in insidiis semper locatos, viamque nobis latronum more ac praedonum praepedientes cogitare. Atque ut olim vestrae utilitati semper studui; in praesenti, quae mihi et vobis utilia sint, quaero. Hoc enim divinae praescribunt leges: quaecumque igitur permittit indulgentia temporis, dumque vitae aliquid superest, etiam nunc eloquar. Equidem ut cernitis, ad meos patres ingredior viam, neque in hac amplius mortali vita me adspicietis; sed nec mea, quaeso, monita per oblivionem contemnatis, quae vobis pro eo divini amoris ardore, quo omnes prosequor, identidem sum impertitus, et sic apud vos ero. Immo vero potius cum

τὴν γῆν ὑποπόδιον. Εγὼ γάρ, φησὶν ὁ Σωτὴρ, καὶ ὁ Πατὴρ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, δῆλον ὅτι τὸν τηροῦντα τὰς ἐαυτοῦ ἐντολάς, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ ποιήσομεν.

Γενικωτέρᾳ δὲ καὶ πρώτῃ τῶν ἐντολῶν, ἀγαπᾶν τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ ἰσχύος καὶ διανοίας, καὶ τὸν πλησίον ὡς ἑαυτόν. Ταύτῃ γὰρ ἔπονται πᾶσαι, ἑτέρα τῆς ἑτέρας ἐχόμεναι· ἡ ἀγαπᾶν κελεύουσα τοὺς ἐχθρούς· τιθέναι δὲ ὑπὲρ φίλων καιροῦ καλοῦντος τὴν ἰδίαν ψυχὴν· ἀφιέναι τοῖς ὀφειλέταις τὰ ὀφειλήματα, ὅπως ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα παρὰ τοῦ οὐρανοῦ πατρὸς ἀφεθῇ τὴν φοβερὰν ἐννοουμένους ἀπόφασιν· τοὺς τὰ πλεῖστα συγχωρηθέντας καὶ τῷ συνδούλῳ κατὰγοντας, διὰ τὰ ἐλάχιστα· ἐπικλίνειν τοῖς δεόμενοις διὰ τῆς συμπαθείας εὐήκοον οὖς, ὅπως οἱ γῆϊνοι καὶ φθαρτοὶ κατὰ τὸ ἡμῖν ἐφικτὸν Θεοῦ, τοὺς εἰς βασιλείαν, τοὺς τοιούτους εἰσάγοντος, καὶ ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἐλεύους δεόμενον λέγοντος, γενώμεθα ὅμοιοι· τοὺς δὲ τὸ θηριῶδες νοσήσαντας καὶ ἀπάνθρωπον, ὡς αὐτὸς παρεωραμένους, εἰς πῦρ τὸ αἰώνιον ἀποπέμποντος μετὰ τοῦ ἀρχεκάκου Σατᾶν καὶ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. Αναμιμνησκόμεθα οὖν συνεχῶς, τὸν ἡμέτερον Δεσπότην, κριτὴν ἀδέκαστον ἐπὶ θρόνῳ φρικτῶς καθεζόμενον, καὶ ποταμὸν πυρὸς ἔμπροσθεν αὐτοῦ πορευόμενον, καὶ τετραχληλισμένους εἰσαγομένους εἰς τὸ κριτήριον, εὐθύνας εἰσπραξομένους, ὧν εὖ ἢ κακῶς εἰργασάμεθα. Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθημεν, Χριστὸν ἐνδεδύμεθα· μὴ οὖν διὰ ἀπίης πρὸς τὰ γῆϊνα συμπαθείας, τὸ τοιοῦτον ἀποβαλλόμεθα ἐνδύμα, ἵνα μὴ τοῦ νυμφῶνος ἔξω ῥιψώ-

aeterno Patre, et divino Spiritu, ipse vobis adierit Christus. Eritis itaque divinum domicilium, animataque illius templa, cuius thronus coelum est, immensa terrae moles exiguum scabellum. Ego enim, noster dixit Salvator et Pater, ad eum venimus, qui nimirum mea cepisset iussa, et mansionem apud eum faciemus.

Et inter divina praecepta longe praeclarissimum, et vero primum est, toto animae conatu, mente, totoque pectore Deum amare; omnes deinde homines, sicut nos ipsos, diligere. Hoc enim caetera omnia sequuntur, uno alterum trahente. Etenim quod iubet amore prosequendos inimicos, et pro amico propriam vitam, si tempus poscat, profundere iubet; iis item qui debent, debita dimittenda alacriter, ut a nostris nos caelestis Pater exsolvat. Terribile patrisfamilias decretum insinuat, qui servo suo quammaxime fuerat gratificatus, magnamque aeris vim iam condonarat, hic autem propter minimum aes conservum suffocabat suum; quod etiam docet, ubi benigne egenorum necessitudines audiverimus, per innatum eumque divinum animi consensum miserari, exstimulat sane; ut quantumvis terreni, ac mortales, ut fieri tamen potest, Deo quamsimillimi censeamur, qui eiusmodi homines in regnum inducit suum, cum seque ipsos elemosynae ac misericordiae indigos confliteantur. At eos, qui bestiarum more supernam sui partem negligentes, insanis flagrant studiis, itidemque in homines inhumaniter grassantur, in aeternum ignem una cum omnium nequissimo Satana eiusque angelis conicere interminatur. Igitur Christum Dominum semper ante oculos habeamus, iudicem incorruptum atque severum, formidabili solio insidentem, cuius e conspectu ignitum flumen erumpit, omnesque patefacta conscientia ad

μεν, τοῦτ' ἔστιν τῆς τῶν δικαίων ἀγαλλίασεως. Λόγος σαπρὸς ἐκ τοῦ στόματος ὑμῶν μὴ ἐκπορευέσθω, φησὶν ὁ θεὸς ἀπόστολος, ἀλλ' ἢ τις πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ πλησίον καὶ ὠφέλειαν. Λόγον γὰρ οὐ μόνον περὶ πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ λόγων ἀργῶν δώσομεν τῷ Θεῷ, καὶ τῶν πονηρῶν ἐνθυμήσεων. Ἐκαστος τὸ πλησίον ἀρεσκέτω εἰς τὸ ἀγαθόν, χρεωστεῖ γὰρ ἕκαστος τὸν πέλας ἡμῶν ὀφελεῖν. Οὐδεὶς ἡμῖν μάτην προβαλλόμενος τὴν ἀγνοίαν, τῆς δίκης ἐξαιρήσεται πάντες γὰρ καθεκάστην σχεδὸν τῶν θείων εὐαγγελίων ἀκούομεν, καὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ προφητικῶν παραινέσεων.

Τί μοι Σωκράτους τὰ τελευτέα πρὸς ταῦτα φιλοσοφήματα νομιζόμενα, πρὸς ἃ τὰς ὀφρὺς ἐπαίρουσιν Ἕλληνες, ὅτι περ, ὡς αὐτοὶ φασί, κρεῖττων ὁ φιλόσοφος τῆς τοῦ θανάτου δειλίας γεγένηται; Κενοῦ γὰρ δοξαρίου καὶ σκηνῆς τὰ γινόμενα, προσοπεῖον καὶ μόνον φιλοσοφίας ὑποδυόμενα, ὡς εἰς ἑαυτὸν οὐκ εἰς τοὺς ἄλλους, περιστῶντος τὸ πραττόμενον. Καὶ τοῦτο κρᾶζει ὁ τῷ Ασκληπιῷ πυθεὶς ἀλεκτρυὼν, καὶ τὰ τούτου ἀνθρωπαρεσκίας γέμοντα ῥήματα, ἅπερ τῶν μαθητῶν εἰσηγομένων τὸν πειρασμὸν ἐκφυγεῖν, ὃν Ἀνυτος αὐτῷ καὶ Μέλिटος ἐξήγειραν, ἀπεφθέγγετο.

suum consistentem tribunal rationem red-
dituros de iis, quae recte, quaeve secus
patraverint. Quoquot itaque in Christi
nomine abluti sunt sacro fonte, Christum
induerunt, voluptates terrenas caveamus,
ne harum studio candidam vestem exua-
mur, neve a coelesti thalamo, sanctorum
laetitia ac gaudiis repudiemur. Turpis
sermo, ut divinus iubet Apostolus, nullus
omnino ex ore cuiuspiam procedat, illum
vero solum qui virtutum exemplar effin-
gat, vel alienae utilitatis fructum referat.
Neque enim de malefactis tantum, verum
et de otiosis etiam verbis, atque adeo de
pravis cogitationibus rationem nos sumus
Deo reddituri. Quisque ab omnibus gra-
tiam inire, honestisque in rebus comes
esse curet; sic omnes animati esse de-
bemus, ut de aliis per emolumenta bene
mereri studeamus. Nemo profecto, etiam-
si ignorantiae velamentum obtendat, di-
vinum iudicium, ac decretum evertet,
Omnes enim quotidie divina Evangelio-
rum praecepta, Apostolorum admonita,
Prophetarum adhortationes audimus.

Quid mihi nunc recenseantur, si cum
legitimus hisce verae philosophiae dispu-
tationibus comparentur, novissima Socra-
tis documenta? Quorum gratia super-
bientes gentiles, supercilium attollunt,
quod ut ipsi iactant, is philosophus timore
mortis visus est superior. Huiusmodi
enim disputationes ad vanae captandae
aurae gloriolae, scenae sunt figmenta, et
solam induunt philosophiae speciem, ac
personam praeseferunt; quod in se, non
in alios conservat, quidquid elaborat. At-
que hoc crocitat Aesculapio immolandum
gallus a Socrate, eiusque hominibus pla-
cendi studio pleni sermones, quos apud
discipulos suadere conantes, ut aufugeret
criminis periculum, cuius Anytus, et Me-
litus erant auctores, dictitabat Socrates.

ια'. Αλλ' οὐχ οὕτως, ὁ ἡμέτερος Αθανάσιος, πάντα δὲ τότε λιπὼν· ἐνὸς δὲ μόνου γίνεται, δεῖξαι τῷ πάντων ἐφόρῳ Χριστῷ, ὡς οὐδὲν αὐτῷ περισπούδαστον, ὡς ἡ τοῦ ἐμπιστευθέντος ποιμνίου σωτηρία γεγένηται, δι' ἣν καὶ αὐτὸς ἄνθρωπος γίνεται, τὸ παραδοξότατον, καὶ τῶν αὐτῶν φιλοῦντων σύμβολον τοῦτο, καθίστησιν ἐναργέστατον. Διὰ τοῦτο καίπερ ἐν δυσμαῖς τοῦ βίου γενόμενος καὶ τὴν λύσιν τοῦ φυσικωτάτου δεσμοῦ, ψυχῆς λέγω καὶ σώματος ὑφιστάμενος, ἅπερ παρὰ πᾶσαν τὴν ἀρχιερωσύνην ζῶντων μὲν διετέλεσεν, ὑπερίμνησεν· οὕτως τὴν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν πλησίον ἀγάπην τελείαν κατώρθωσεν Αθανάσιος. Οὕτως ἡμῖν οὐ διὰ λόγων μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργων μέχρι ἐσχάτης ἀναπνοῆς καταλέλοιπεν ὑποδείγματα. Πρὸς ἃ βλέποντες οἱ Ἑλλήνων νυκτὶ ναυτιλούμενοι, πρὸς τοὺς ἀστέρας πᾶσας τὰς ἐπανισταμένας ἐν βίῳ τρικυμίας καὶ ζάλας ἐξ ἐπιβουλῆς τοῦ κοινοῦ δυσμενοῦς ὑπερπλεύσωμεν, καὶ πρὸς τὸν γαληνότατον τῆς Χριστοῦ βασιλείας λιμένα προσορμισθῆμεν, οἷόν τινα κυβερνήτην τὸν διδάσκαλον ἔχοντες ἐμπειρότατον, πρύμνιον ἐστηκότα καὶ τῶν οἰάκων ἐπιλημμένον, καὶ θάρσος ἡμῖν ἐντιθέμενον, καὶ πρὸς τὰ ἐξ ὧν τὸ σώζεσθαι περιγίνεται, διεγείροντα.

ιβ'. Τοιούτοις ἑαυτοῦ παισὶ κληρὸν λιπὼν ὁ ἱερώτατος Αθανάσιος, ἐξάρχας τοῦ εὐαγγελίζοντος τοὺς ὠραίους πόδας καὶ τὰς ἀθῶας χεῖρας περιστείλας εὖ καὶ σεμνῶς, τὰ ὅμματα ἐκτείνας πρὸς οὐρανὸν, καὶ τελευταῖον· Εἰς χεῖρά σου Δέσποτα παρατίθηναι τὴν ψυχὴν, ὑπειπὼν, τοῖς ἀπάγουσιν ἀγγέλοις χαριεῖς τε καὶ μάλα φαιδρὸς ἐναπέπνιξεν.

11. Haud quidem ita se habuit noster Athanasius, qui rebus omnibus huius temporis posthabitis, ad illud unum incumbebat, ad Christi inquam rerum omnium inspectoris seu ephori gloriam amplificandam; perinde atque nihil sibi esset antiquius, studioque dignum, quam gregis sibi crediti salutem curare: cuius studio Christus mirum in modum ab humana natura assumenda non abhorruit: illudque studium, ut perspicuum symbolum, suis amatoribus reliquit. Atque ideo quamquam esset proximus occasui vitae, discidiumque animae et corporis, iam iam opperiretur; quae tamen vivens bene, honesteque docendo per totam archiepiscopalem vitam obierat, sic in memoriam revocavit, et suam erga Deum et proximum direxit caritatem Athanasius. Hoc pacto non solum verbis, sed re ipsa, recteque factis ad extremum usque halitum ea virtutum omnium reliquit exempla. Quibus ante oculos positis tamquam astris, nos, qui in tenebrica nocte furoris barbarorum versamur, inter omnes insurgentes procellas ac inter vitae nostrae tempestates securi connavigabimus ac tandem ad tranquillum Christi regni portum applicemus. Interea magistro utamur Athanasio, qui quasi peritissimus gubernator, clavum tenens ad puppim sedeat; nostram subinde fiduciam excitet, ut ad ea demum, unde nostrae salutis pendet facultas, exstimulet.

12. Hanc igitur suis filiis relinquens haereditatem sanctissimus Athanasius, protensis speciosis evangelizantis pedibus, et innocentibus compositis manibus, oculisque graviter et religiose ad coelum sublatis, atque ita demum locutus: *In manus tuas, Domine, commendo spiritum meum*, iocundus ac valde hilaris animam ab angelorum multitudine iam iam adducendam exhalavit.

Πλήρης μὲν ἡμερῶν τῶν τοῦ Πνεύματος, πλήρης δὲ τῶν ἐξ αὐτοῦ χαρισμάτων γενόμενος, ἔλιπε μετὰμελον κατὰ τὸν σοφόν. Τὰς γὰρ τῶν ἀγώνων ἀντιδόσεις ἐκεῖσε βλέπων, οὐ μὲν οὖν πρὸς μετὰμελον ἤξει, ἀλλ' εὐφρανθήσεται ὡς αὐτός τις κατὰπερ σῖτος εἰς τὰς θείας ἀποθήκας συγκολλησθεῖς, καὶ πᾶσαν ἐγγινομένην τοῖς τελεσφορήτοις βλάβην ἐκπεφευγώς. Καὶ διὰ τοῦτο ζῇ μετὰ δικαίων τὴν ὄντως ζωὴν· καὶ ὁ μισθὸς αὐτοῦ πολὺς παρὰ τῇ ὑψίστῃ Θεῷ. Ἀνθεῖ ὡς φοῖνιξ, καὶ ὡς κέδρος πληθύνεται, πολὺν ἡμῖν τοῖς εἰς αὐτὸν διὰ τοῦ ζήλου βλέπουσι τὸν καρπὸν παρεχόμενος, καὶ σκιὰν σχεδιάζει ἂν καυσομένοις ἐκ πειρασμῶν· ὅθεν καὶ εἰς μνημόσυνον αἰώνιον, καὶ ἄσβεστον κλέος γεγένηται·

ιγ'. Ἡμῖν δὲ τὸν τάφον μετὰ τοῦ τρισολβίου σώματος, πηγὰς ἱαμάτων τοῖς πίστει προσιοῦσι ἄπασιν ἀναβλύζοντα. Ὅθεν αὐτὸν ἐν τούτῳ νομίζοντες καθορᾶν ἀσχετῶ πόθῳ, τοῦτον κατασπαζόμεθα ὡς Πατέρα τιμῶντες καὶ στέργοντες, ὡς εὐεργέτην εὐχαριστοῦντες· ὡς ἱατρῷ τὰς τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος νόσους ἐπιδεικνύντες, καὶ πρὸς τὴν τούτων ἐπισπεύδοντες ἴασιν. Ἐνταῦθα καὶ οἱ μακρὰν ἀποδημίαν στελλόμενοι παραγίνονται, καλῶς ἀναστρέψαι δεόμενοι οἴκαδε, καὶ γυναικες ἀνδράσιν ἢ παισὶν ἴασιν καὶ ἀνάκλησιν ἐξαιτούμεναι· οἱ καταδυναστεύμενοι, ὑπὸ στερεωτέρας χειρὸς ζητοῦσι τὸν βοηθόν· οἱ συκοφαντούμενοι καὶ ἀδίκως ἐλκόμενοι τὸν ὑπέρμαχον, καὶ ἀπλῶς οἱ πάντες τὸν πάντα πᾶσι γινόμενον, οἱ καὶ χερσὶ τὸ αἰτούμενον κατέχοντες λήψεως, χαίροντες ὑποστρέ-

Homo quidem dierum Spiritus sancti plenus, ut ait Sapiens divinus, plenus item divinae munificentiae donis, cum coelestem laborum remunerationem aperte prospiceret iam sibi adesse, eam afflictationum tolerantiam sibi vindicavit, ut coelesti voluptate potiturus quidem, non anteactae vitae pertaesus videretur. Maturum dixisses frumentum in coelestibus horreis condendum; quod collectis frugibus ab omni innata vitiositate alienum, perpetuo incorruptum etiam facile conservatur. Atque ideo in coelestium Sanctorum coetu, vitam merito vivit immortalem, eiusque merces est magna nimis apud altissimum Deum. Floret ut palma, atque uti cedrus multiplicatur; et uberes nobis, qui in ipsum aspicimus imitando, dulcesque afferat fructus atque ad varios effervescentium perturbationum aestus leniendos subitariam umbram administret. Quocirca memoriam immortalem et inextinguibile gloriae lumen apud superos gaudio perfuitur.

13. Reliquit vero sacrosanctum ter beati corporis sepulchrum, quod nobis veluti perennis fons remedia cum fide accedentibus effundit. Quare in hoc inspicere existimemus Athanasium; et eum desiderio incomparabili complectamur, ut patrem veneremur, et charitate prosequamur. Tamquam optime de nobis merito, gratias agamus immortales. Medico contra animi aegritudines et corporis omnia exponamus, et ad eius medicamenta festinemus. Huc ad Athanasii sepulchrum veniunt, qui longioris peregrinationis iter instituunt, unde prosperum reditum beneprecati tum mulieres etiam nunc viri, nunc filii praesens medicamentum, et a servitute revocationem deprecatae impetrarunt. Qui potentiori manu opprimuntur, patronum invocant. Athanasium quibus per calumniam aliena facinora

φουσιν. Βλέπομεν γάρ τοῦτον ἑτερον Σιλωάμ, παντοίων παθῶν σβεστήριον ἡμῖν ἐκβλύζοντα, καὶ πάντων ταῖς μυριπνῶσις ἀρδείαις ψυχὰς τε καὶ σώματα κατευφραίνοντα. Ὡν καὶ ἡμεῖς εὐζόμεθα μετασχεῖν τῷ πάντων καλῶν αἰτίῳ, καὶ ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ δοξαζόμενῳ, εὐχαριστοῦντες Θεῷ. Ὅτι αὐτῷ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

adscripta sunt, atque per immerito criminis inustam sibi notam ad tribunal rapiuntur, strenuum propugnatorem sentiunt. Denique, ut summatim dicam, omnibus omnia factus est, ita ut votorum iam compotes, cum laetitia revertantur. Eum enim experimur quasi alteram Siloem, nobis omnia perturbationum incendia extinguentem, omniumque animos et corpora irrigationibus unguentorum fragrantiam spirantibus perludentem. Atque horum beneficiorum, nos quoque participes fieri exoptulamus, bonorum omnium auctori et in sanctis suis glorioso gratias agentes Deo. Eum enim decet omnis gloria, honor, veneratio, Patrem, et Filium, et Spiritum sanctum, nunc et semper et in omnium saeculorum aeternitatem. Amen.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΡΓΕΙΩΝ

ΕΠΚΩΜΙΟΝ

εἰς τοὺς ἁγίους ἐνδόξους
καὶ θαυματουργοὺς Αναργύρους
ΚΟΣΜΑΝ ΚΑΙ ΔΑΜΙΑΝΟΝ

α'. Αστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προδεικνύμενοι πρὸς θαῦμα κινῶσι μέγα τοὺς πρὸς αὐτοὺς ὄρῳ οὐ παρέργως ἐθέλοντας· οὐ κινήσεις μόνον καὶ στηριγμοὺς καὶ συνόδους καὶ διαστάσεις ἐπιστολάς τε καὶ φωτισμοὺς ἐννοοῦντας καὶ τὰ διὰ τούτων ἀποτελούμενα· ἀλλὰ καὶ τὸν τούτων γενεσιουργὸν, ὡς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος, ἐκ τούτων καταμνησθάνοντας καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων τὰ ἀόρατα, καὶ ἐκ τῶν αἰσθητῶν τὰ ὑπὲρ τὴν αἴσθησιν. Τῷ δὲ τῆς Χριστοῦ ἐκκλησίᾳς νοητῷ στερεώματι καταλάμ-

SANCTI PATRIS NOSTRI
PETRI EPISCOPI ARGIVI

ENCOMIUM

*in sanctos gloriosos
thaumaturgos Anargyros*
COSMAM ET DAMIANUM.

1. Astra quidem in materiali firmamento lucentia ad maximam excitant admirationem omnes haud oscitanter ea conspicientes atque animo considerantes non solum mutationes vel stabilitatem et concursus atque distantias, emanationes et illustrationes atque promanantes effectus; verum etiam, ut docet Apostolus, illorum factorem et ex iisdem visibilibus invisibilia et e materialibus immaterialia addiscentes. Sancti vero qui in coelesti fir-

ποντες ἄγιοι πάντας τοὺς πιστῶς βλέπειν προθυμουμένους πρὸς τὸ μέγιστον ὕψος τῆς εὐαγγελικῆς φιλοσοφίας ἀνάγουσι, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἐγγινομένην θεοῦ καὶ τῶν θείων ὑπὲρ λόγον καὶ νοῦν ἔλλαμψιν καὶ ἀκόρεστον ἔφεσιν. Εκκεῖνοι τὸν αἰσθητὸν ἥλιον ὑπερλάμποντα κέκτηνται· οὗτοι τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν. Εκκεῖνοι τοῦ ἡλίου ἀνίσχοντος ὑπὲρ γῆς, οἷόν τινες δορυφόροι βασιλέως παρυσίχ συστέλλονται· οὗτοι τῷ μεγίστῳ φωτὶ καὶ ἀδύτῳ συνεξαστράπτουσιν. Ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου, παρὰ τούτου ἀκούοντες, καὶ τότε ἐκλάμψετε ὡς ὁ ἥλιος· ὃ τε οὐρανόθεν ἀφικνουμένῳ πρὸς τὴν τούτου ἀπάντησιν ἐν νεφέλαις ἀρθήσονται τοῦ συνεῖναι ἀτελευτήτως αὐτῷ. Εκκεῖνοι τὸν αἰσθητὸν κόσμον φαιδρύνουσιν· οὗτοι τὸν νοητὸν· Εκκεῖνοι τοὺς ἐπὶ γῆς λογικούς· οὗτοι πᾶσαν τὴν τῶν ἐπουρανίων δυνάμεων κατευφραίνουσι καὶ χορεύειν ἐπ' αὐτοῖς μετὰ τῶν γηϊνῶν παρασκευάζουσι. Οὐδῶσι γὰρ τὸν ἐκεῖνων ἐν τούτοις βίον ἐν σώματι, τὴν εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην ἀγάπην καὶ βεβαίαν οἰκείωσιν τοὺς κατὰ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ἀγῶνας καὶ μάχας καὶ τρόπαια, καὶ τὴν ἐκ τούτων ἀνάρρησιν.

β'. Τοιαῦτα τῆς ἐκκλησίας ὁ νοητὸς οὐρανὸς προδείκνυσι θαύματα· τοιοῦτους ἀστέρας προβάλλει, δόξαν θεοῦ δι' αὐτῶν διηγούμενος καὶ τὴν τῆς νέας αὐτοῦ κτίσεως ποίησιν· Τούτοις ἅπαντες φωταγωγοῦμενοι σήμερον· ὅσους ὁ θεὸς ἔτρωσεν ἔρω, καὶ τὸν ἱερὸν τουτονὶ χῶρον καταλαμβάνειν κατηνέγκασε τοὺς ἐξ αὐτῶν δύο φωστῆρας γεραίρωμεν, ὧν ἡ παροῦσα πανήγυρις. Οὐκ ὀργάνοις ἐκτόποις καὶ ἄσμασιν, οὐ τρυφῇ καταργουμένη καὶ μέθη καὶ γέλωτι καὶ τοῖς ἐχθιμοῖς θεάμασι καὶ ἀκούσμασιν κατὰ τοὺς θύραθεν ἐορτάζοντας· ἀλλ' ὕμνοις πνευματικοῖς καὶ ταῖς θείαις ἀναβάσεσιν ἐκ τῆς θεωρίας ἐγγινομέναις τῆς τῶν ἁγίων ἀγγελικῆς βιοτῆς. Οὗτοι τῷ φωτὶ τοῦ βίου καὶ τῶν θαυ-

mento ecclesiae splendent, ad maximam celsitudinem evangelicae philosophiae, atque ad illustrationem insatiabilemque voluptatem, quae erga Deum atque res divinas provenit ab illa philosophia, nos efferunt. Illi quidem divinum solem, prae hoc nostro materiali coruscantem adepti sunt: solem spiritualem iustitiae Christum Deum nostrum. Astra quidem frequentia sua, veluti satellitio regio praecedunt solem istum, antequam in terris oriatur; sancti vero lumine maximo, quique nescit occasum, illustrantur. Dictum est iis: *Vos estis lux mundi*, et *Vos sicut sol fulgebitis*. Et quando ille e coelis advenerit, sancti obviam ei rapientur in nubibus ut simul in aeternum commorentur. Astra quidem materialem mundum illustrant; sancti vero mundum mysticum. Astra quidem laetitia replent mortalium mentes, sancti vero causa sunt gaudii caelestibus potestatibus; et ut terrestres cum coelestibus congau-deant, sunt auctores. Angeli enim conspiciunt in sanctis angelicam vitam in hoc mundo et corpore, et erga comunem omnium Deum amorem atque fortem dilectionem adversus hostiles spiritus praelia et pugnas et victorias, et ex hisce laudes et praeconia.

2. Haec mirabilia ostendit mysticum ecclesiae firmamentum: haec astra profert, quae enarrant gloriam Dei et novi eius figmenti creationem. Horum splendore et nos omnes illustramur, quos urget charitas Christi, et in hunc sacrum locum congregavit, ut duo luminaria festive celebremus, quorum hodie adest solemnitas. Haud quidem inconvenientibus organis et canticis, vel odiosis tripudiis et risu, vel spectaculis et sermonibus, sicut ethnici faciunt, festum agamus; verumtamen spiritualibus hymnis, et divinis mentis elevationibus ex iis, quae mirabilia in angelica vita sanctorum no-

μάτων ἀπαστράψαντες, πάντας χαρᾶς καὶ εὐφροσύνης ἐπλήρωσαν, καὶ πρὸς αὐτοὺς τρέχειν διήγειραν. Οἱ τῶν ἐπουρανίων δώρων διανομεῖς, οἱ σωτῆρες ἀλεξικάκοι καὶ φωστῆρες φανώτατοι, οὐκ ἐν ἔθνος φωτίζοντες, ἀλλ' ἅπερ ὁ ὁρώμενος ἥλιος. Ἀπαντες τοίνυν πνευματικῶς ἀγαλλιασώμεθα σήμερον· ἀλαλάζωμεν ἐπινίκια· τὸν κοινὸν δυσμενῆ καθορῶντες ἡττώμενον καὶ τοῖς τῶν ἀγίων ποσὶ συμπατούμενον. Εἴπωμεν μετὰ τοῦ προφήτου Δαυὶδ· Θυμασθὲς ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ· ὅτι τὰ αὐτοῦ θελήματα ἐθυμαστώσεν ἐν αὐτοῖς. – Εἴπωμεν. Τίς λαλήσει τὰς δυναστείας τοῦ κυρίου, ἀκουστὰς ποιήσει πᾶσας τὰς αἰνέσεις αὐτοῦ. Οὐκ ἔτι πρὸς τοὺς λαοπλάνους δαίμονας τρέχουσιν ἄνθρωποι, καὶ τὰ τούτων βρέτη καὶ ξόανα καὶ τὰ λοξὰ τῆς ἀγνοίας χαριστήρια. Οὐκ ἔτι πρὸς Διοσκόρους, καὶ Χεῖρωνας, καὶ Ἀσκληπιοὺς παραγίνονται, καὶ δι' αὐτῶν λαβεῖν ἐξαιτούσι τὴν ἴασιν. Ἀλλὰ τῷ τῶν ἀπάντων δεσπότῃ ὡς ψυχῶν καὶ σωμάτων ἱατρῷ διὰ τῶν αὐτοῦ Ἀναργύρων ἀγίων προσφοιτεύουσι· καὶ τὰς αἰτήσεις ἐτοιμῶς λαμβάνοντες ὑποστρέφουσιν ἄσμενοι, καὶ πλέον ἤπερ τῷ πρότερον ἐν τῇ πίστει στηρίζονται. Οὐ δὲ γὰρ ἡττον τῶν ἄλλων αἱ τοῦ σώματος εὐεργεσίαι πολλάκις πρὸς τὴν τοῦ εὐεργέτου στοργὴν τοὺς εὐγνώμονας ποδηγοῦσι καὶ φέρουσι. Διὸ πρὸς τὴν Χριστοῦ μαθητείαν πολλοὺς ὁρῶμεν ἐκ τούτων προκόψαντας, καὶ αὐτὸν τούτους ἀποδεχόμενον· καὶ τοὺς μὴ τοιούτους ὡς ἀχαρίστους σφοδρῶς στηλιτεύοντα. Ἡ οὐχὶ καὶ τῶν θαυμάτων ὁρῶμεν ἐκ τούτων ἀρχόμενον, καὶ τοὺς μαθητὰς πρῶτως πρὸς τὴν τοιαύτην εὐεργεσίαν ἐξαποστέλλοντα, καὶ πάλιν εἰς ἑαυτὴν τὴν τοιαύτην θεραπείαν ἀναδεχόμενον, καὶ τῆς ἀπ' αἰῶνος ἐτοιμασθείσης τοῖς οὕτω πράττουσιν βασιλείας κληρονόμους ἀπεργαζόμενον. Πολλῶν τοίνυν καὶ μεγάλων ὄντων τῶν ἐκ θεοῦ τὴν τοιαύτην εὐληφόντων χάριν μετὰ τοῖς ἀποστόλοις καὶ τοῖς ἄλλοις ταύτην πρυτανεουσάντων καὶ βοηθῶν γεγονότων κοινῶν πάντως οἱ νῦν εὐφημούμενοι Κοσμάς καὶ Δαμιανὸς περιφανέστατοι δέκνυνται, ὅσω καὶ τῶν ἱατρῶν

strum consideramus. Isti luce exemplorum et prodigiorum illustrent, gaudio et laetitia replent et ad currendum post se excitant. Isti sunt coelestium donorum collatores, salutis nostrae medici, et splendissimae lucernae, quae non unam gentem, sed quotquot sub sole sunt, illuminant. Omnes igitur spiritualiter hodie extultemus; canticum victoriae proferamus, comunem inimicum devictum conspicientes et sanctorum pedibus conculcatum. Una cum propheta David clamemus: *Mirabilis Deus in sanctis suis; quoniam voluntates eius mirabiles factae sunt in eis*. Clamemus: *Quis narrabit potentias Domini; auditas faciet omnes laudes eius?* Nuspiam homines accurant ad daemones seductores gentium, vel ad eorum lignea et sculpta simulacra vel ad ambigua ignorantiae oracula. Nuspiam accedant ad Dioscuros et Chirones, et Aesculapios, ab iis sanitatem exquirentes. Verum Deum frequentes adeant, tamquam animae et corporis sanatorem per sanctos eius Anargyros; et voti solliciti compotes, hilares atque magis magisque in fide confirmati revertentur. Non minus enim ista quam alia corporis beneficia ad beneficientem amandum viam indicant, et eos qui grato sunt animo ad eum perducunt. Ideoque et plures videmus his acceptis beneficiis ad Christi sequelam gressus admovere, quos et Christus sic admittit; dum eos, qui non sunt tales utpote ingratos damnat. Nonne et videmus eum ex huiusmodi prodigiis principium sumere, et ad huiusmodi beneficentiam primo mittere discipulos, et rursus ipse hanc sanationum curam suscipere, et haeredes regni ab aeterno constituit eos, qui ita se gesserint, renunciare? Et si quidem plures sint atque celebres, qui a Deo huiusmodi gratia, post Apostolos praediti aliisque eam procurantes facti sunt humano generi benefici; modo tamen

Αναργύρων καὶ Θυματουργῶν κατ' ἐξοχὴν πε-
πλουτήκασιν ὄνομα. Τοιοῦτοι μὲν γεγονότες,
οὕτω δὲ παρὰ πᾶσι δῆλοι τυγχάνοντες, ὥς ἐκ
τούτων καὶ μόνον γνωρίζεσθαι, καὶ αὖθις ἐκ
τῶν κυρίων μὴ ἄλλους σημαίνεσθαι, ὥσπερ
τοῖς αἰτιατοῖς τὰ αἷτια καὶ τοῖς αἰτίοις τὰ
αἰτιατὰ συνεισφέρεται.

γ'. Τίνες δὲ οὗτοι καὶ τῆς ποίας πόλεως
ὁρμώμενοι, καὶ τίνες οἱ φύσαντες, καὶ τίνες οἱ
πρόγονοι, λέγειν νῦν ἢ ζητεῖν καὶ ταῦτα πει-
ρᾶσθαι τοῖς λόγοις ἐξαίρειν, ὥς τοὺς ἐπαινου-
μένους ἐκ τούτων, ὥσπερ τοῖς χαμαιπετέσι σκο-
πῶσιν ἐπαίρεσθαι περιπτὸν οἶμαι, καὶ τῆς καθ'
ἡμᾶς αὐλῆς ἔξω καὶ λίαν ἀλλότριον. Εἰ δέ τις
τὴν ἀληθῆ τούτων ἐθέλη πατρίδα καὶ πόλιν
καταμανθάνειν, βλεπέτω τὸν οὐρανὸν, ἐννοεῖτο
τὴν ἐν αὐτῷ Ἱερουσαλὴμ, τὴν πάντων ἀγίων
μητρόπολιν, εἰς ἣν καὶ τῇ γῇ περιόντες ἐκέ-
κτηντο τὸ πολίτευμα, ἧς τὴν δόξαν ποθοῦν-
τες, τὴν κάτω ποσὶν ὠκύτατοι παρὲδραμον, ἧς
τὸν ὄλβον ἡγαπηκότες τὸν κάτω, καθάπερ ἀδο-
ξίας ἐμίσησαν πρόξενον· ἧς ἐννοοῦντες τὸ βέ-
βαιον καὶ στερέμνιον, τὴν ἐτέραν ὥς ἄστατον
καὶ δίκην παρατρέχουσιν ῥεύματος καὶ τοὺς
κρατεῖν βουλομένους παίζουσιν καὶ μᾶλλον
ἐκκρουομένην, ἢ τοὺς ἔχνη νηὶς ἐπὶ θαλάσσης
εὐρίσκειν νομίζοντας, καὶ ὁδοὺς ἐπὶ πέτρῃ
ταύτῃ παρὰ δρόμοντος ὄψεως. Αὕτη τοῖς ἀγίοις
πρώτη πατρίς καὶ πόλις ἐξαίρετος, ἧς τεχνίτης
καὶ δημιουργὸς ὁ κύριος ἐνίσχυσε τοὺς μοχλοὺς
ταύτης· εὐλόγησε τοὺς υἱοὺς ἐν αὐτῇ. Δευτέρα
δὲ καὶ τῆς κάτω, πλεῖστον ἢ τῆς ἀληθείας
ἀποδέουσα τὰ ἰνδάλματα ἢ πρὸς ἥλιον ἀνί-
σχοντα. Πατὴρ δὲ πρῶτος καὶ ἀληθὴς ὁ πᾶν-
των θεὸς καὶ μήτηρ ἡ ἐκκλησία· ἀδελφοὶ καὶ
φυλάται καὶ ἀγχιστεῖς οἱ ἀπ' αἰῶνος θεοῦ εὐ-
χρεστήσαντες δίκαιοι, πατριάρχαι, προφῆται,
ἀπόστολοι, μάρτυρες καὶ πάντες οἱ ὁσίως καὶ
ἀνεπιλήπτως βιώσαντες, συμπολιταὶ καὶ φίλοι
καὶ συνεργοὶ καὶ συμπράττοντες οἱ ἐπουράνιοι
ἄγγελοι. Οἱ δὲ τῆς κάτω πατέρες, γενέσεως

nunc apparent maximo cultu prosecuti
Cosmas et Damianus, ita ut vel antonoma-
stice obtinuerint appellari *Medici*, *Anar-
gyri* et *thaumaturgi*. Qui cum sint tales,
et quoque omnibus hoc pacto sunt noti,
ita ut ex hoc nomine dumtaxat digno-
seantur, nullisque cum aliis confundantur,
sicut quaedam causae cum effectibus, et
effectus quidam cum causis necessario
solent coniungi.

3. Quique hi viri fuerint, ex qua urbe
nati, ex quibus orti parentibus, quibusve
progenitoribus modo dicere vel inquirere
aut verbis efferre velle, quasi ex iis lau-
dati viri extollantur a vilibus encomia-
stis, superfluum arbitror, et aulae huius
nostrae alienum atque extraneum. Si quis
vero velit eorum cognoscere patriam ve-
ram et civitatem, coelum suspiciat, su-
pernam Ierusalem sibi repraesentet, me-
tropolim sanctorum omnium cuius, etsi
in terra versati, civium dignitatem sunt
adepti: cuius gloriam concupientes hanc
terram celerrimis gressibus pertransie-
runt: cuius decus diligentes, terrenum
honorem veluti dedecoris causam ode-
rant: cuius stabilitatem et durationem
considerantes hanc alteram veluti insta-
bilem et undis praeterlabentibus similem,
et illudentem et potius reicientem eos qui
eum tenere tentarent, quasi vellent in
mari vestigia navis, et super petra vias
praetereuntis serpentis invenire. Haec
prior patria et specialis horum sancto-
rum urbis fuit, cuius conditor et fabri-
cator Deus; de qua semper et ubique
dicta sunt gloriosa: huius civitatis portas
Dominus roboravit, et filiis, qui in ea
sunt, benedixit. Altera vero et hic lon-
gius inferior, quam spectra veritati, erat
ad solem orientem. Pater primus et
verus Deus omnium et mater ecclesia:
fratres vero et socii et proximi ii, qui
placuerunt Deo a saeculo: iusti, patriar-

ἐπιεικείς τε καὶ ἥπιοι, καὶ μάλιστα Θεοδότῃ ἢ μήτηρ τῶν κατ' ἐκείνων καιρὸν ἄλλων οὐ φέρουσα τὰ δεύτερα· ἥτις τοὺς δύο φωστῆρας τούτους κυήσασα, τῇ εὐσεβείᾳ μᾶλλον καὶ πάσαις ταῖς τὰ ἥθη κοσμοῦσαις ἀρεταῖς ἢ γάλακτι ἀνέτρεφεν. Εαυτὴν γὰρ πρότερον προσάξασα τῷ θεῷ καὶ τοὺς ἐξ αὐτῆς εὐγενεστάτους συνήγαγε βλαστήσαντας ὀρπηκας, ὡς ἕλλητις Ἀννα καὶ Σάρα καὶ Ελισάβετ, δῶρα τῷ δεδωκότι ἐπέξια· δῶρα μὴδενά σπῆλον ἢ ῥυτίδα ἔχοντα, ἀναθήματα καθαρώτατα, καλλιεργήματα τέλεια. Πολλὰς τῶν πάλαι βοωμένων ἐπὶ καλλιτεχνίᾳ καὶ τεκνοτροφείᾳ νικήσασα, καὶ τὴν τῶν ἐξ αὐτῶν φυσάντων ἀστείαν ἀναγωγῇ.

δ'. Ἐπεὶ δὲ καὶ αὕτη μετὰ τὸν ὁμόζυγα τὸ τοῦ βίου τέρμα κατέλαβεν, καὶ προτέραν ἀνένδοτον εἶχε τὴν ἔρσιν, ὡς ἐκ τίνων λυθεῖσα μετέστη δεσμῶν, ἄρα τὸν νέον τῆς ἡλικίας καὶ ἄωρον αὐτοὺς ἐμαλάκισεν, ἢ πρὸς ἕλλον ἀποκλῖναι βίον· ὅς τὸ κατ' αἵσθησιν ἡδὺ προβαλλόμενος ἔπεισεν· ἢ τῆς θεωρίας τῶν νοητῶν ἀποβουκόλῃσι τούτους καὶ κατασῶραι πρὸς τὰ βλεπόμενα, τῶν κρειττόνων προτιμήσαντας· ἀσυγκρίτως τὰ χεῖρονα· Οὐ μὲν οὖν καθάπερ δέ τινες Μωσῆς καὶ Ααρὼν, ἢ Πέτρος καὶ Ἀνδρέας, καὶ Ἰωάννης καὶ Ἰάκωβος τὸ τοῦ βίου μάλ' αὖ σαφῶς ἀνώμαλον καὶ συγκεχυμένον ἀθρήσαντες, προκρίνουσι τούτου τὸν εὐθύτητος ἔμπεδον καὶ γαλήνης ἀνάμεστον; Καὶ δὴ, μετὰ τὴν ἀστείαν ἐκείνην ἀγωγὴν, ὅλους ἑαυτοὺς θεῷ καὶ τῇ τῶν θείων θεωρίᾳ ἐναπησχόλησαν, οὐ τρυφαίς ταῖς καταργουμέναις ἡδόμενοι, οὐ τοῖς ἐκ τούτων γαργαλισμοῖς, πρὸς ἢ μὴ θέμις, κατασυρόμενοι, οὐ πλούτῳ προστιθέμενοι ῥέοντι, οὐ λόγοις ἀργοῖς καὶ γέλῳ μετεωριζόμενοι· ἀλλ' ὕμνοις θείοις, καὶ προσευχαῖς ἐπαυρωμένοις, νηστείᾳ καὶ συλλόγῳ συννοήχ, ἐξ ὧν ἐστὶ γνῶναι

chae, prophetae, apostoli, martyres et omnes qui sanctam atque irreprehensibilem vitam egerunt: et concives et amici et cooperatores angeli sancti. Parentes autem terreni fuerunt eis honesti et mites, praecipue vero Theodota mater, inter mulieres temporis sui nemini secunda; quae cum ad vitam adduxisset haec duo luminaria, potius pietate et omni mores exornante virtute, quam lacte enutrivit. Ipsa enim non solum semetipsam, sed et quae ex ea germinarunt, nobiles plantas, prius dicavit Deo, oblationes vere dignas, imitata et Annam et Saram et Elisabet. Oblationes quidem fuerunt nullam habentes maculam et rugam, munera purissima: perlitatio perfecta. Multas autem antiquas matres praestantes nobili prole et educatione imo et excellenti filiorum institutione antecelluit.

4. Postquam autem ipsa et post virum suum ad vitae finem venit, et exquisitum cordis vetus desiderium Dei quasi disruptis vinculis compleret, haud quidem de obitu suo dolebat, sed de tenera atque immatura filiorum aetate. Nonne enim quod dulce est in mundo, ante sensum propositum, solet magis suadere, quam spirituales considerationes, atque distrahere ad consequenda visibilia; ita ut timeret filios absque iudicio pro melioribus peiora eligere posse? Nonne igitur et ii, sicut alii Moyses et Aaron, vel Petrus et Andreas, et Ioannes et Iacobus, considerantes vitam esse valde salebrosam et perturbatam, praeferunt iter firmum rectitudinis et plenum quietis? Etenim post electam illam institutionem seipsos totos Deo dedere, et in contemplatione divinarum rerum omnino sese exercentes; inutiles nec gustavere delicias, neque ad ea, quae inde enascuntur, etsi minime bona, attracti sunt. Non erant divitiis coacervandis de-

θεὸν εἰς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἄκρον, ὡς ὁμοιωθῆναι τούτῳ κατὰ τὸ δυνατὸν ἀνθρώποις, ἀνῆχθησαν. Φρονήσει μὲν ὑπὲρ τις ἄλλος τῶν τότε τὸν νοῦν ὀχυρώσαντες, ἐξ ἧς σοφία τοῖς κεκτημένοις ἢ λογικοῖς οὖσιν ἡμῖν πρὸς τὸ πρῶτον ἀξίωμα φέρουσα περιγίνεται. Τῇ δὲ σωφροσύνῃ ὥσπερ τινὲς ἄγγελοι ἐν βίῳ φαινόμενοι τοὺς εἰς αὐτοὺς ὀρώντας πρὸς ταύτην εἰλκον ὁσήμεραι. Ἀνδρείας δὲ τίς αὐτοὺς κατὰ τί γοῦν ἐλλείπειν ὁ φᾶναι τολμῶν; Καὶ ταύτης σαρφέστερον γνῶρισμα ἢ κατὰ τῶν παθῶν σύντονος ἔνστασις, καὶ τούτων ἀπέλασις καὶ τῆς ἀπαθείας πρόσληψις καὶ βεβαίωσις; Τὸ δὲ τῆς διακαιοσύνης τίς οὐκ ἀγᾶσαι τὸ τέλειον, ἢ ψυχῇ τε καὶ σώματι τὰ πρόσφορα διένειμον; καὶ μεθ' ἧς ταῖς εὐεργεσίαις πάντας τοὺς πρὸς αὐτοὺς ἀφικνουμένους καταπλουτίζουσιν; Οὕτως ἐκυτοὺς καθαρῶντες, καὶ παντὸς μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος διαστήσαντες τῆς παναγίας Τριάδος γεγόνاسι καθαρῶτατα οἰκητήρια. Καὶ διὰ τοῦτο τῶν ταύτης χαρισμάτων ἀνάπλεοι.

ε'. Καὶ τίνος γὰρ θείου δωρήματος ἔμπλεος οὐ γενήσεται ὁ ἐν ἑαυτῷ διὰ τὴν τῆς καρδίας ἀγνεῖν χωρήσας τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος; Εἰ γὰρ ὁ τὸν αἰσθητὸν ἥλιον βλέπων φωτίζεται; πῶς ὁ τὸν νοητὸν καθορῶν οὐ ταῖς τούτου ἀυγάσει καταυγασθήσεται; Εἰ γὰρ ὁ κόσμος οὗτος τὸν ὀρώμενον ἥλιον ἔχων ἐν ἑαυτῷ καταλάμποντα φωτὸς ἀνάπλεος γίνεται; πῶς ὁ τὸν θεὸν δεξάμενος ἐνοικον, οὐ διὰ τῶν αὐτοῦ χαρισμάτων καταστραφθήσεται; Εἰ τὸ τοῦ μύρου δοχεῖον ἐμπιμπλᾶται τῆς τούτου ὁσμῆς; ὁ τὸν νοητὸν μύρον δεξάμενος; τὸ πᾶσας εὐωδιάζων τὰς οὐρανίους ταξιαρχίας καὶ τὴν ἐπὶ γῆς τῶν ἁγίων ἄπασαν διακόσμησιν, πῶς οὐ πλησθήσεται τῆς θείας ὁσμῆς τῶν χαρισμάτων τοῦ Πνεύματος; Επεὶ δὲ διάφορα τὰ θεῖα χαρίσματα, καὶ ἄλλοις ἄλλα προκέκριται; τὸ συμπαθεῖς οὗτοι καὶ μάλιστα περὶ τοὺς τὰ σώματα κάμνοντας καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀπάντων προῦ-

diti, non otiosis sermonibus, non in risum diffusi; sed in divinis hymnis, ieiunio et sedula meditatione coniuncti, unde facilius ad cognitionem Dei homines erigi et quantum possibile est, ei similes fieri datum est, illi sese elevabant. Semetipsos per prudentiam plusquam alius tunc quisque, communiti erant; unde oritur sapientia in nobis ratione praeditis, quae ad excellentissimam elevat dignitatem. Temperantia autem quasi angeli in mundo videbantur; ita ut qui eos conspiciebant, ad Deum traherent. Fortitudine vero quis auderet dicere illos non claruisse? Ecquid maius argumenti esse posset, quam eorum contra vitia iugis contentio; et eorum abiectio, et apathia sancta inde consecuta est atque confirmata? Iustitiae vero perfectionem quis non laudat, qua distribuerunt utilia tum animae tum corpori, et in iustitia divites beneficiis suis efficiebant omnes, qui ad eos accurrebant? Atque hoc pacto semetipsos absque spiritus inquinamento facti sunt mundissima sacrosanctae Trinitatis habitacula.

5. Ecquis sane non erit omni dono repletus divino, si per cordis munditiam inhabitantem habeat divinitatis plenitudinem? Si enim illustratur, qui materialem respicit solem, quis a Dei splendoribus non illuminabitur? Si mundus iste, cum solem visibilem habeat; illius lumine repletur; quomodo ille, qui inhabitantem habet Deum, per illius charismata omni splendore non collustratur? Si vas unguenti nostri odore imbuitur; qui continet unguentum illud, cuius fragratiam omnes coelestes angelorum exercitus et toti sanctorum in terris ordines perfruuntur, quomodo non implebitur odore divino gratiarum spiritus? Quoniam vero diversa sunt dona spiritus, et alia aliis distribuuntur, hi sancti viri praecipue inter omnes decorati sunt gratia commiserandi

τίμησαν. Τοῦτο γὰρ καὶ τῷ τοῦς οὐρανοὺς τῇ ἀρετῇ καλύψαντι Χριστῷ τῶν ἀπάντων προ-
 τέθηται· καὶ διὰ τοῦτο θεὸς ὢν καὶ δεσπότης
 ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων δυνάμεων, τὸ παρα-
 δοξώτατον! ἄνθρωπος γίνεται, καὶ τὰς νόσους
 ἡμῶν αἴρει, καὶ τὰς ἀσθενείας ἀναλαμβάνει,
 καὶ θεὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν καὶ φιλανθρω-
 πίας ὡς πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν ἰώμενος
 ἔστι δὲ καὶ λέγεται. Καὶ τῶν σημείων ὡς ἔφ-
 θην εἰπὼν, πρῶτος ἐξ ἱαμάτων ἀπάρχεται, καὶ
 τοῖς μαθηταῖς δύναιεν πρὸς ταῦτα κατὰ τὴν
 πρώτην ἀποστολὴν τοῦ παναγίου χαρίζεται
 Πνεύματος. Ἀγούσι γὰρ πρὸς τὰ τῆς ψυχῆς
 ταῦτα τοῦς γνώμην εὐχάριστον ἔχοντας· καὶ
 πρὸς τὰ τελειώτερα προκόπτειν παρασκευάζουσι
 συνοδηγία τοῦ Πνεύματος. Τοῦτο τοίνυν εἰς
 κοινὴν εὐεργεσίαν οἱ ἅγιοι παρὰ τοῦ δεσπότη
 τῶν ἀπάντων αἰτήσαντες ἔλαβον, καὶ περιστὸν
 ἔλαβον, ὡς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ συμφωνή-
 σαντες τὰ τῶν ἱαμάτων χαρίσματα, καὶ δὴ
 πᾶσι κοινὴ σωτηρία γεγέννηται· οὐκ ἀνθρώ-
 ποις μόνοις πλασθεῖσι κατ' εἰκόνα θεοῦ, καὶ τὸ
 νοσεῖν λαχοῦσιν ἐκ παραβάσεως καὶ πρὸς ἄμετρα
 κατενεχεῖσι συμπτώματα· ἀλλὰ καὶ τοῖς διὰ
 αὐτοὺς γεγεννημένοις ἀλόγοις, ὡς τὰ τῆς εἰς
 ταῦτα διαβαινούσης εὐεργεσίας εἰς τὸν δι' ὃν
 καὶ παρήχθησαν. Τοῦτο γὰρ ἕνεκα χόρτος παρὰ
 θεοῦ καὶ χλόη τοῖς κτήνεσιν, οὐ καθ' ἑαυτοῖς
 ἀλλὰ τῇ τῶν ἀνθρώπων δουλείᾳ ἐκφέεται. Οὕ-
 τως οὗτοι παρὰ θεοῦ παντὶ τῷ βίῳ, κοινὸν
 πρυτανεῖον ἀπάσης ὠφελείας καθίστανται, σω-
 τῆρες σεβάσμιοι, ἰατροὶ ἀλεξίκακοι, ἐπίκουροι
 ἐτοιμότατοι, βοηθοὶ δυνατώτατοι, ποδηγοὶ
 ἀπλανεῖς ἀσφαλέστατοι, λιμένες πανεύδιοι, ἀσά-
 λευτοι καὶ ἀκράδαντοι πρόβολοι, ἄγρυπνοι καὶ
 νηφάλοι φύλακες, τοῖς πᾶσι πάντα κατὰ τὸν
 μέγαν Παῦλον, ἵνα πλείονας κερδήσωσι, γί-
 νονται.

ς'. Ως γὰρ τῶν ἀπλῶν στοιχείων παρὰ
 θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις ἡ χρῆσις ἐπίσης δεδωρῆται·

et iuvandi laborantibus in animabus cor-
 poribus. Idipsum prae omnibus attributum
 est et ei, qui virtute coelos obumbrat
 Christo; quapropter cum Deus esset et
 dominus supercoelestium et terrenarum
 virtutum mirabili ratione homo factus est,
 et infirmitates nostras tulit debilitatem-
 que suscepit, ac est, ut dicitur, Deus pie-
 tatis et miserationum et misericordiae,
 ut omnem sanaret morbum et languorem.
 Prodigiorum omnium, ut ita dicam, pri-
 mitias in sanationibus quasi donat, di-
 scipulisque suis curationum virtutem, quasi
 praecipuam missionem sancti Spiritus at-
 tribuit. Curationes enim istae gratam
 mentem impellunt ad animam curandam,
 et duce sancto Spiritu ad proficiendum
 in perfectioribus. Hoc donum igitur isti
 sancti Dei viri ad comune bonum ab
 omnium Domino exposcentes obtinuerunt,
 et quidem abundantius obtinuerunt; ita
 ut unanimi corde nomen illius invocan-
 tes ad donum sanationis, facti sunt omni-
 bus salus communis; et quidem non so-
 lum hominibus solis ad imaginem Dei
 plasmatis et qui ob peccatum ferre mor-
 bos noverunt, sed et illis animantibus,
 quae in hominum usum creata sunt; ita
 ut his animantibus, applicita beneficia
 homini, pro quo sunt, conferrent. Hac
 enim de causa foenum et herbas tribuit
 Deus haud quidem animantibus, sed ut
 ea in servitium hominis veniant. Sic ii
 sancti viri a Deo constituti sunt commune
 prytanaeum cuiuscumque utilitatis, ser-
 vatores venerandi, medici omnis mali
 depulsores, curatores promptissimi, po-
 tentissimi adiutores, duces erroris nescii
 et tutissimi, portus tranquillissimi, pro-
 pugnacula firma et inconcussa, custodes
 experrecti et vigiles, imo *omnibus omnia*
 ut ait Paulus, ut plures lucrifacerent.

6. Sicut enim usus simplicium elemen-
 torum aequae hominibus a Deo datus est,

οὕτως καὶ τῆς ἐκ τούτων ὠφελείας προτεθ-
μένης κοινῆς· ἐπίσης οἱ θέλοντες μετέχουσιν
ἅπαντες· Οὗτοι εἰσὶ οἱ πηγαὶ τοῦ σωτηρίου, ἐξ
ᾧ μετὰ τὴν κολυμβήθραν τῆς θείας ἀναγεν-
νήσεως ἀντλεῖν ἡμᾶς ὁ προφήτης παρακαλεῖ-
ται· οἱ ἀέννοι ποταμοί, αἱ ἀείρῳτοι κρήναι,
αἱ δύο κατὰ τὸν Ζαχαρίαν ἐλαῖαι, δι' ᾧ ἡμῖν
ὁ τοῦ θεοῦ μὴ κενούμενον καταπέμπεται ἔλαιον.
Ἡ ξυνωρίς ἡ αἰόδημος, οἱ λαμπρότατοι φω-
στῆρες, οἱ πᾶσαν τὴν ὑφήλιον ταῖς τῶν θαυ-
μάτων ἀκτίσι καταφωτίζοντες. Τὸ ἄρμα τοῦ
θεοῦ τὸ τούτων κεκτημένον ἡνιόχων, καὶ ταῖς
ἐναντίαις δυνάμεσιν ὡς ἀκαταμάχῃτον καὶ φο-
βερώτατον. Οἱ ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ συμφωνή-
σαντες, καὶ πάντα δεξάμενοι παρ' αὐτοῦ τὰ
αἰτήματα· οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν τυφλῶν, οἱ πόδες
τῶν χολευόντων ψυχῇ τε καὶ σώματι· τὰ τῶν
κοφευόντων ὅσα εὐήκοα· οἱ στύλοι τῆς ἐκκλη-
σίας οἱ ἄσειστοι, οἱ στεῖργοι θεμέλιοι καὶ ἀκα-
τάβλητοι· τῶν ὀδυνομένων πικρῶς· ἡ παραψυχὴ
τῶν ταῖς συμφοραῖς καμνόντων· τὰ θεῖα στηρίγ-
ματα· τῶν χηρῶν οἱ προσπιστοὶ· τῶν ὀρφανῶν
οἱ πατέρες τῇ στοργῇ νικῶντες τοὺς φύσαντας·
τῶν εἰς δουλείαν πρὸς θεοῦ δεδωρημένων ἡμῖν
ἀλόγων ἐκ συμπτωμάτων ἡ ἀνόρθωσις καὶ
καταπτώσεων. Καὶ τούτου μάρτυς ἐκείνη ἡ
κάμηλος, τὸν πόδα διὰ τὸν ἐμπαγέοντα σκό-
λωπα δεινῶς ἄλγουςα καὶ σφοδρὰ κολαίνουσα
καὶ τοῖς πόνοις ἐκτηκομένη, καὶ τούτοις προσ-
τρέφουςα καὶ τὴν ῥῶσιν ἐτοίμως εὐρίσκουςα,
καὶ τοῖς εὐεργέταις ὥσπερ τις ἔμψρων τὴν συγ-
γνωμοσύνην ἀποταννῶσα καὶ μετὰ θάνατον.
Αὕτη τοῖς περὶ τὰς εὐεργεσίας ἀγνώμοσι γί-
νεται ἔλεγχος. Ὁς γὰρ τοῖς ὀκνηροῖς καὶ ἀνα-
πεπτωκόσιν ὁ μύρμηξ, καὶ τοῖς πατραλείαις ὁ
ἐρωδιὸς, καὶ τοῖς ἀκολάστοις ἡ τρύγων· οὕτως
καὶ τοῖς ἀχαρίστοις ἡ κάμηλος ἐκείνη κατή-
γορος· οὕτως ἐκείνη ῥωσθεῖσα τὴν δόξαν κυ-
ρίου καὶ τῶν αὐτοῦ θεραπόντων καὶ μετὰ τὴν
τελευτὴν τῶν ἁγίων διὰ πραγμάτων ἀνήγγει-
λεν· καὶ οὕτως τοῖς τῶν ἀνθρώπων ἀγνώμοσι
καίπερ λογικοῖς οὖσι παρὰ τοῦ φιλανθρωπο-
τάτου δεσπότου κατέστη διδάσκαλος.

Ζ'. Επεὶ δὲ καθάπερ ἐκ τινος κρήνης ἀνα-

pariter omnes aequae ex his sancti viri uti-
litate percipere possunt. Hi sunt fontes
salutaris, e quibus post lavacrum regene-
rationes, nos haurire propheta iubet. Hi
sunt iugiter manantes fluvii, inexhaustae
scatebrae: duo Zachariae olivae; per quas
ad nos dimittitur indeficiens misericor-
dia Dei. Hi sunt par celebre, et splen-
didissima luminaria, qui prodigiorum ra-
diis illustrant universam, quae sub sole
est, terram. Sunt currus Dei, qui talibus
gaudens aurigis est invicibilis et terribi-
lis adversis potestatibus. Ipsi in nomine
Dei concordantes et omnes petitiones suas
obtinentes facti sunt caecis oculi: et pe-
des claudis vel anima vel corpore: et
surdus aures bene audientes. Ecclesiae
sunt columnae immobiles, et fundamenta
inconcussa et nunquam subversa. Acriter
tribulatis solatium: oppressis ab aerum-
nis divina adiumenta: viduarum patroni:
orphanorum patres amore suo terrenos
parentes superantes: et etiam belluarum,
quas nobis ad servitium largitus est Deus
in morbis et fortuitis casibus recupera-
tores. Cuius rei testis est illa camelus,
quae acerbè laborans ob praeacutum cu-
neum pedi infixum, et acerbitate adeo
vexata, ut vires amitteret, cum ad hos
sanctos viros accederet, statim sanitatem
invenit: quaeque benefactoribus suis e-
tiam post horum mortem gratam obser-
vantiam exhibuit. Quae facta est ingra-
tis exprobratio, sicut formica est pi-
gris et socordibus: sicut parricidis ardea:
sicut intemperantibus turtur, sic ista in-
gratos reprehendit camelus; quae sanata
vita defunctis sanctis viris, gloriam Dei
et medicorum suorum praedicavit, hoc
pacto corripiens homines, quamquam ra-
tione praeditos, et quasi a benignissimo
Deo quasi magistra constituta.

7. Cum igitur quasi e iugiter manante

βλυζούσης ζωήρρυτα νάματα πάντες καὶ μάλιστα οἱ ἐκ νόσων ἀλγυνόμενοι πρὸς αὐτοὺς συνέρρεον κάμνοντες τὰ ἐξ αὐτῶν διάφορα καὶ ποικίλα προχέμενα ἀρυσώμενοι θαύματα. Γύναιόν τι χρονία νόσῳ καθάπερ ἡ αἰμόρρους ἐκείνη συνεχόμενον, καὶ πλείστοις χρόνοις τοῖς μεγαλφυσῶσιν ἐπὶ ἱατρικῇ προστρέχουσα, καὶ μὴδὲν ἐξανύουσα, μᾶλλον δὲ εἰς τὸ χεῖρον ἐλάττωσεν τῇ ἀπογνώσει πεδηθεῖσα καὶ μακρὰν οἰμώξειν λέγουσα ταῖς ἱατρικαῖς περιόδοις, οἵκοι κατέμενε, τὴν συμφορὰν πικρῶς ἀπολοφύρομένη, καὶ προσκαλουμένη τὸν θάνατον ὡς τῶν ἀφορήτων ἐκείνων πόνων ἀνάπαυλαν. Οἱ μὲν γὰρ ἐν ἐλπίσιν ὄντες ἀπαλλάττεσθαι ποτε τῶν κατεχόντων ἀνιαρῶν, πρὸς τὸ τέλος ἀποσκοποῦντες ῥᾶον τοὺς πόνους ὑφίστανται. Οἷς δὲ διὰ τὸ μέγεθος τοῦ λυποῦντος αἱ πρὸς τὴν τούτου ἀπαλλαγὴν ἐλπίδες ἀφήρηνται ἀπαρηγόρητον τὸ κακὸν καὶ παντὸς ἀλγύνῃν πεφυκότος ἀφορητότατον. Αὕτη τοίνυν τὰς τῶν ἀγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ παραδόξους ἐνωτισθεῖσα θαυματουργίας καὶ τὴν ἐξ ἀπογνώσεως ἐπιθυμίαν, ὥσπερ τι δυσβάστακτον ἄχθος ἐξ αὐτῆς, ἀπορρίψασα, προστρέχει τούτοις νευρωθεῖσα τῇ πίστει. Προσπίπτει τοῖς ἀλεξικάκοις τούτων ποσὶν ἐξαγορεύει τὸν πόνον τοῦ πάθους μετ' οἰμωγῆς· αἰτεῖ λύσιν τῶν σφοδρῶν πιεζουσῶν συμφορῶν· εἰς μέσον τῷ λόγῳ προτίθησι τὰ δι' αὐτῶν παραδόξως ὁσήμεραι τῇ τοῦ θεοῦ ἐπικλήσει γενόμενα· Κάμπτει τῇ ἐλεεινολογίᾳ τοὺς καὶ χῶρις αὐτῆς ἐτόιμους πρὸς τὴν συμπάθειαν, λαμβάνει παραυτίκα τὴν ἱάσιν. Ορᾶται αὐθωρον ἢ πρῶν τῷ πάθει νενεκρωμένη, ζῶσα καὶ σθένουσα καὶ ἀλλωμένη ὡς τῇ προθυμίᾳ ὡς ἔλαφος. Ω τοῦ θαύματος! οὐκ ἀντιδότους ἐκπίνουσα, οὐ ληξιπόνους φαρμάκοις περιοδευομένη καὶ βοτανῶν καταπλάσμασιν, οὐ κριτικούς ἰδρωτάς ἀναμένουσα, καὶ τὰς τούτων αἰτίας οὐ παρεχομένη τοῖς δακτύλοις ἀναμετρεῖν τοῖς τὰς ὀφρὺς ἀνασπῶσιν, ἐπὶ τούτοις καὶ τὴν οἰκείαν ἀπορίαν τοῦ κάμνοντος ἀταξίαν ἐμβριθῶς ὀνομάζουσι, καὶ τοῖς νεύμασι τὴν σωτηρίαν ἢ τὴν ἀπόγνωσιν τοῦ κάμνοντος ταλαντεύουσι, καὶ ταῖς συχαῖς ὑποχωρήσει τῶν λημμάτων τὴν εἰσπάραξιν αὖξουσιν.

scaturigine vivifici latices fluent, omnes et praecipue a morbis vexati et laborantes confluebant, ut multa et varia prodigia ab eis haurirent. Mulier quaedam cum chronica detineretur, sicut haemorroissa, infirmitate; et permulta et multum temporis in experiendis famosissimis medicis insumpsisset, nullumque recepisset levamen, sed potius in peius prolaberetur, desperatione inducta et deplorare dicens tempus in tot ad medicos perigrinationibus consumptum, domi substitit valde eiulans, mortemque invocans, quasi intolerabilium poenarum requiem; quia spes illa tandem aliquando ab incurabilibus malis cessandi, laborantibus reddit mitiorem poenam. Ita haec nescia videbatur totius consolationis atque in dolore levaminis, mulier, quae tanta cum audisset Cosmae et Damiani mirabilia prodigia, veluti intolerabili pondere, dimisso suae mortis ex desperatione desiderio, sed fiducia corroborata ad eos cucurrit. Ad pedes medentium procidit; gemens laborem morbi sui enarrat: exposcit a prementibus grandibus malis liberationem: et sermone commemorat, quae ab eis Deum invocantibus quotidie mirabiles operabantur sanationes. Talibus commiserandis verbis facile flectit eos, qui ultro ad compassionem absque precibus veniebant: et statim sanitatem recuperat. Et quae hucusque a morbo ad mortem adducta erat, statim vivens et roborata quasi cerva exiliens apparet. Oh mirum! Antidota non bibit, non medicalia pharmaca vel herbarum illinamenta non exquirat, sudores criticos non expectat; nec se ostendit illis superbis, qui illorum causas digitis enumerant, et potius infirmi malam constitutionem quam ignorantiam suam graviter proclamant; et nutibus sanitatem vel desperationem indicat, et sic frequentia lucrum augent.

ή. Τὰ ὅσα γὰρ πάντα χεῖρειν εἰποῦσα ἡ ἄνθρωπος τῇ ἐπιλήσει καὶ μόνῃ τῇ θεῷ διὰ τῶν αὐτοῦ ἁγίων τελειωτάτης τυγχάνει τῆς ῥώσεως· ἄτοπον διηγησαμένη κατὰ τὴν ἰδίαν ἀκαιριότητα, εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐνὸν τοῖς εὐεργέταις ἀμείβετο, μὴ πως ἀχαριστίας ὑπόσῃ γραφὴν. Ἠκοῦσα γὰρ οἶμαι Χριστὸν, καὶ τὰ τῆς χήρας ἐκείνης ἀποδεχόμενον τὰ λεπτὰ ἔτι τὲ τὸ παρὰ τῶν γυναικῶν ἐκείνων τῶν μακαρίων προσφερόμενον μῦρον ἀποδεχόμενον, καὶ διὰ τοῦτο σπεύσασα, ἅπερ ἐκέκτητο λαβοῦσα τρία ὥς τοῖς Ἀναργύροις προσήνεγκεν. Οἱ δὲ τὸ μὲν ταύτης εὐγνώμον ἀσμένως προσήκοντο τὴν δὲ δόσιν, τοιαῦτα λέγοντες, ἀπεσίσαντο· Οὐ πιπράσκομεν, ὦ γύναι, ἣν ἐκ τοῦ θεοῦ δωρεὰν χάριν ἐλάβομεν· οὐ τιμώμεθα τὰ ἀτίμητα· οὐ καπηλεύομεν τὰ θεῖα καὶ οὐκ ἡμέτερα. Οὐκ ἤκουσας τί πέπονθε Γιεζή τοῦτο νομίσας· καὶ λημμάτων ἦττον γενόμενος; Οὐ Σίμων ταύτην ὄνιον οἰηθεὶς ἀναθέματος παρὰ τοῦ τῆς φάλαγγος ἐξάρχου τῶν ἀποστόλων παραπεμφθείς; Δωρεὰν τοῖς χρεῖζουσι χάριν διδόναι ἦν περ ἐλάβομεν προστετάγμεθα· οὐκ ἀπεμπολοῦμεν τὰ τοῦ δεσπότου· οὐ σφετεριζόμεθα τὰ οὐχ' ἡμέτερα· οὐκ ἰδιοποιούμεθα τὰ κοινά. Ἀλλ' ἴσως ὡς εὐτελὲς τὸ δῶρον οὐ φέρειν φήσεις τῷ δεξαμένῳ κατακρίσιν· μᾶλλον μὲν οὖν εὖ ἴσθι· τοῦτό γε καταγνώσεως ἄξιον· Ἡ οὐχὶ τοῖς τὰ τημιώτατα εὐώνως ἀπεμπολοῦσι πλεόν τῶν ἄλλων καταγινώσκομεν· ὡς τοσοῦτο ὑπὸ τῆς φιλαργυρίας λυσήσαντας· ὣν Ἰσκαριώτης ἐκεῖνος παράδειγμα, λήμμασι ἐλαχίστοις ἀπεμπολῶν τὸν ἀτίμητον καὶ δεσπότην τῆς κτίσεως, καὶ τῷ ἰδίῳ αἵματι τοῦ κόσμου τὴν ἁμαρτίαν ἐξάραντα, καὶ ἡμᾶς τῇ τοῦ διαβόλου δουλείᾳ ἐξαγοράσαντα; Ἀλλ' ὧς φησὶ τρισμακάριοι ἱετροί, θεὸς δὲ πάντας ποικίλως εὐεργετῶν, οὐ τὸ προσφερόμενον παρ' αὐτῶν προσεδέχεται; οὐ τοὺς μὴ τοῦτο πράττοντας ὡς ἀχαρίστους ὀνειδίζει καὶ λίαν ἀγνώμονας; Θεὸς μὲν φασὶν ὡς οἶσθε τινὲς οὐδαμῶς ἐνδεῆς· αὐτοῦ γὰρ ἐστὶ τὰ πάντα· καὶ πῶς παρ' αὐτοῦ τινὲς τῶν αὐτοῦ δεηθήσεται· ἡμῖν δὲ διδοὺς ἀφορμὰς τοῦ γνωρίζειν τὴν εὐεργέτην, καὶ μὴ πρὸς ἄλλον

8. His omnibus praetermissis perfectissimam mulier sortita est sanitatem tantum invocatione Dei per sanctos eius; et minus conveniens reputabat si benefactoribus, ut par est, non retribueret, ne ingrati animi nota sibi inureretur. Siquidem puto commemorasse et Christi gratos fuisse et nummulos viduae, et quidem unguentum a beatis mulieribus oblatum; ideo accurrens, quae possidebat ova tria, Anargyris obtulit. Hi vero de mulieris grato animo complaciti donum tamen his verbis repulerunt: Nos donum a Deo gratis acceptum, o mulier, non vendamus: neque pretio aestimamus, quae inaeestimabilia sunt: neque mercamur, quae nostra non sunt, sed Dei. Nonne audisti, quae passus fuit Giezi, cum ita se habere voluit, et quod id illi contulit lucrum? Nonne Simon gratiam venalem arbitrat, percussus est anathemate a principe phalangis apostolicae? Iussi sumus gratis dare indigentibus gratiam gratis acceptam. Haud quidem cauponarie vendimus, quae Domini sunt; nec ea, quae nostra non sunt sed comunia, propria et nostra facimus. Sed aequae dicis, tam vile donum non afferre accipienti condemnationem; imo potius bene nosti hoc dignum esse reprobatione. Nonne nos prae caeteris reprehendimus parvi pendentes, quae maximi sunt pretii, cum id sit iudicium phraeneticae avaritiae, cuius rei exemplum est Iscariotes, pretio vilissimae pecuniae vendens inaeestimabilem mundi Dominum, qui proprio sanguine redemit nos a peccato et a servitute diaboli? At illa respondebat: O beatissimi medici, nonne Deus, qui omnibus hominibus varia confert beneficia, et ipse quod homines obferunt, suscipit? Nonne, et qui haec omnimittunt, reprobant uti ingratos et infideles? Respondent: Deus, ut bene notum est, nulla re eget: omnia enim sua sunt; et

βλέπειν· ὅπερ ἡ τῶν Ελλήνων μωρία πεποίηκεν· προσφέρειν αὐτῷ τινὰ νανομοθέτηκε τῶν αὐτοῦ εὐγνώμονος εἶναι πρὸς αὐτὸν βουλόμενος, ὡς δεδήλωται. Καὶ ἵνα μόνος αὐτὸς θεὸς ὢν ἀπάντων γνωρίζεται καὶ κύριος, καὶ φιλανθρωπίας ἀνεξάντλητον πέλαγος. Τούτοις τὸ γυναιῶν κατασιγασθὲν οὐκ ἐνδίδωσι τοῦ ἐπιχειρήματος· θατέρῳ δὲ προσβάλλει τοῦ ἐνὸς ἀμελήσασα, καὶ τινι τρόπῳ ὄρκους φρικωδεστάτοις δέξασθαι τὰ τρία ὡς· πείθη τὸν ἅγιον τῇ τῶν ὄρκων ἰσχύϊ αἰρήσασα. Δαμιανὸς ἦν ὁ αἰοίδιμος. Γίνεται τοῦτο καταφανὲς τῷ ἀδελφῷ, λίαν δεινοπαθεῖ ψῆφον ἐκφέρει. Τίς αὕτη; τῆς μετ' αὐτοῦ ἀμοιρῆσαι ταφῆς· ὅπερ οἶμαι τοῖς ἁγίοις διὰ συμφώνου ἐδέδεκτο. Λύει ταύτην θεὸς χρησμός, οὐ φειδολίας εἵνεκα τοῦτο γεγονέναι πληροφῶν, ἀλλ' ἡ ἐπὶ τῷ αὐτῷ ὀνόματι τῶν ὄρκων εὐλάβεια. Αἰεῖσι τὸ πραχθὲν ὁ θεὸς Κοσμᾶς καὶ κυροῖ μετὰ τοῦ ὁμαίμονος ὁσίαν ταφὴν. Οὐ γὰρ εἶχε κελεύοντας ἀντιθεῖν θεοῦ. Οὕτως ἦν τοῖς ἁγίοις ἐμμελῶς τοὺς θεῖους ἀτρώτους φυλάττειν θεσμούς, οὕτως μικροῦ καὶ μεγάλου διαφορὰν οὐκ ἡπίσταντο πταίσματος· οὐ δὲ γὰρ δηλητηρίου παντὸς ἐπίσης ἐπάγοντος θάνατον· ἄλλως τε τὴν ἐν τοῖς μικροῖς ἀσφάλειαν, ἔρυμά τι πρὸς τὰ μέγιστα νομίζοντες. Οὐ γὰρ τι πρὸς ταῦτα προκόψειεν μὴ ἐξ ἐκείνων ἀρξάμενος· οὐκ ἂν τὰ προδήλως μέγιστα κατατολήσειεν, μὴ πράττειν ἐθήσας αὐτῶν τὰ ἐλάχιστα. Οὕτως ὁ μὴ τῇ ἐπιθυμίᾳ τῆς θέας ἀλούς, οὐ πρὸς τὸν βόθρον τῆς μοιχείας καταλισθήσειεν· οὐδ' ὁ τῇ τῆς ὀργῆς παγίδι περιπαρεῖς τὸ τοῦ φόνου μιάσματι μολυνθήσεται· ἀναιρεῖν γὰρ προσῆκε τὰ αἵτια· ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν πρὸς τὰ τέλη καταλισθῇσωμεν.

nulla potest rerum suarum indigus esse; nobis vero dat occasionem cognoscendi benefactorem et non alios respicere, ut fecit insipientia idololatrarum; et voluit nos ei aliqua obferre, ut ei gratum animum nostrum ostendamus, et eum cognoscamus, ut rerum omnium dominus. His muliercula ad silentium redacta, tamen a proposito non destitit, et altero post habito, alterum nova ratione tremendis usuiuribus ad tria ova suscipienda adigit: et violenter eiulans vincit, sanctumque suadet. His erat sanctus Damianus. Vix enim haec comperta sunt fratri; is graviter passus est; et sententiam pronunciat. Et qualis fuit sententia? Quod is non tradetur sepulchro una secum; arbitror enim fuisse hoc sanctis illis concessum ob eorum concordiam. Divinum oraculum hanc solvit sententiam; manifestans hoc factum esse non amoris sui causa; sed ob reverentiam iurisiurandi in Dei nomine prolatis. Retractat divinus Cosmas quod fecerat; et confirmat cum fratre sanctam sepulturam; nequibat enim iussis obstare Dei; tanta enim erat sanctis cura, ut inviolabiliter iussa Dei complerentur; sic vel nullam differentia, ut a magno, sic a parvo abhorrebant defectu quasi a veneno omni mortem adducente. Verumtamen numquam prolabi in parvis, reputabant veluti praesidium contra maiora; nihil enim ad magnos profectus adducit, nisi a parvis exordiat. Manifestum est autem maiora audere posse neminem, nisi assuetus sit eiusdem rei minoribus. Eodem pacto, qui non deceptus est a concupiscentia visionis, non prolabitur in fornicationis barathrum; et qui irae laqueis non constringitur, homicidii sorde non deturpatur: par est enim causas tollere, ne paullatim ad extrema proruamus.

θ'. Ἀλλ' οἱ μὲν ἅγιοι οὕτω καὶ λέγοντες καὶ

9. Hi vero sancti viri hoc pacto elo-

πράττοντες κοινὸν ὠφελείας παράδειγμα τῷ βίῳ καθίστανται, καὶ πάντα πρὸς τὴν ἑαυτῶν δι-
γείρουσι μίμησιν, πολυτρόπως εὐεργετοῦντες καὶ
τῇ ἐκάστου χρείᾳ καὶ περιστάσει διανεμώμενοι.
Καθάπερ γὰρ τὸ ὕδωρ ἀρδεῦον τὴν γῆν, πᾶσι
τοῖς ἐξ αὐτῆς φυομένοις δύνανται ἐμπαρέχει
βλαστήσεως καὶ καρποφορίας οὐ μίαν καὶ τὴν
αὐτὴν· ἀλλὰ ποικίλην καὶ πρὸς τὰ ὑποκείμενα
καὶ διάφορον, καὶ ταῦτα κατίδοις μᾶλλον ἐν
τοῖς καρποῖς. Οὕτω καὶ οἱ θεοὶ οὗτοι Ανάρ-
γυροι, δύο ὄντες, μᾶλλον δὲ τῇ ἐπὶ τοῦ θεοῦ
ὀνόματι συμφωνίᾳ καὶ ἀγιότητι εἰς τὰς ἑαυ-
τῶν ἐνεργείας εἰς τὰ ὑποκείμενα διαφόρως
προβάλλονται. Οὐ ζῶντες μόνον καὶ τὸν τοῦ
κατὰ θεὸν βίου δρόμον σύντονον ἐξανύοντες·
ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ φθᾶσαι τὸ σκάμμα καὶ τῶν
πόνων ἐκχειρίαν εὗρεῖν· καὶ νῦν μᾶλλον, ἢ
τότε, ὡς τὸ ἄκρον κατειληφότες ἐφετὸν, καὶ
καθαρώτερον ἐλλαμπόμενοι ταῖς ἐξ αὐτοῦ πεμ-
πομέναις αὐγαῖς καὶ τῶν δεσμῶν ἀπολυθέντες
τοῦ σώματος, καὶ θαυμασίαν καὶ λόγον καὶ
νοῦν ὑπερβαίνουσιν, καρπούμενοι ἡδονήν. Εἰ
γὰρ ταῖς τοῦ σώματος σῆραῖς συνεχόμενοι οὕ-
τως τοῖς ἐν ἀνάγκαις ἐτοίμως κατελάμβανον
θέοντες, πόσω λελυμένοι τυγχάνοντες καὶ τού-
του καθεστηκότες ἐλεύθεροι; Εἰ τῷ νέφει κρυ-
πτόμενοι πλέον ἡλίου κατηύγαζον ἄπαντας,
πόσω τούτου σκεδασθέντος καὶ αἰθρίας εἰλικρι-
νεστάτης ἐγγινομένοις αὐτοῖς; Εἰ ταῖς κάλυξι
κρυπτόμενοι, οὕτω τὰ τῆς γῆς ταῖς εὐοδμίαις
τοῦ Πνεύματος κατευωδίασαν πέρατα· πολλῶ
μᾶλλον τούτων περιόραγέντων καὶ γυμνῇ τὴν
ᾧραν δεικνύντων αὐτῶν καὶ ἀνεπισκότητον;

ι'. Οὕτως οἱ δύο φωστῆρες Κοσμάς καὶ
Δαμιανὸς ταῖς τῶν θαυμάτων ἀκτῖσι καὶ τοῦ
ἀνεπιλήπτου βίου φαιδρῶς ἐξαστράπτοντες, ὡς
ἐκ τοῦ κρασπαίδου γινώσκουν τὸ ὕψος καὶ
πᾶσι λαμπρὸν δεδοκότες ἀπόδειξιν, ὡς δοξάζουσιν
τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς Πατέρα διὰ τὸ τούτων
ἐκλάμψαν ἐνώπιον αὐτῶν φῶς πρὸς τὸν τρισόλ-
βιον καὶ μακαριώτατον μετέστησαν χαίροντες,
ὡς οἱ ἐν νουτικαῖς ἀγωγίμοις, μακρὸν καὶ δυσ-

quentes et vitam ducentes facti sunt utile
omnibus exemplar vivendi: et cunctos
ad sese imitandos excitant, multifariam
beneficia elargientes ac tribuentes iuxta
cuiusque usus et necessitates. Sicut aqua
terram irrigans, omnibus terrae germi-
nibus virtutem praebet crescendi atque
fructificandi, neque unam neque eandem,
sed diversam, et cuique congruam, ut
et praecipue in fructibus conspicitur. Sic
isti divini Anargyri, etsi duo forent, ta-
men concordēs in nomine Dei, sed in san-
ctitate suarum virtutum diversa iuxta di-
versos beneficia tribuunt. Nec tantum
quousque vixerunt, et secundum Deum
vitae cursum consummarunt; et etiam
postquam stadium absolverunt et a labo-
ribus obtinuerunt: requiem. Imo vero et
nunc magis, quam summum consecuti de-
siderium, et purioribus splendoribus Dei
illustrati, et e vinculis corporis soluti
sunt, et mirabili quae omnem sermonem
cogitationemque superat, voluptate fruun-
tur. Si cum vinculis corporis constricti ad
levandos, qui premebantur angustiis ac-
currebant, quanto magis nunc e corpore
soluti ac liberi? Si veluti nube absconditi
prae sole omnes illustraverant, quanto
magis id facient, dissipata caligine et
serenissimo coelo fruantes? Si hi flores,
etsi in suis calicibus detenti fines terrae
fragrantia Spiritus repleverant; quanto
magis cum calicibus apertis venustatem
suam totam non amplius celatam osten-
tant?

10. Duo ista luminaria, Cosmas et Da-
mianus, sic prodigiis suis et intemerata
vita quasi radiis splendide coruscantia,
testimonium sui, quasi ex fimbriis tela om-
nibus manifeste praebuerunt; ita ut Pater
coelestis glorificaretur ob tantum, quod
ex iis lumen manavit; atque hoc pacto
ad ter felicem terque beatum splendorem
translati sunt gaudentes. Sicut qui post

θάλαττον πλοῦν διανύσαντες, καὶ πρὸς τοὺς λιμένας καταίροντες καὶ τούτους εὐλιμενίσαντες· οὕτως τὸν βίον ὑπερνηξάμενοι, καὶ τὰς ἐν τούτῳ φοικτὰς ἐμβολὰς πρὸς τὸ γαλήνης ἀνήμεστον ἔφθασαν· ἐνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία, ὑμνούντων καὶ χορευόντων χορεῖαν τὴν ἀκατάλυτον, ἀγγέλων ταξιαρχία, δικαίων τὰ τάγματα, πατριαρχῶν χορεῖαι, προφητῶν προεδρεῖαι, ἀποστόλων θείασοι, μαρτύρων ὁμηγύρεις καὶ τῶν ὁσίων ἀγέλαι. Τούτοις οἱ ἅγιοι συναγállονται, σὺν τούτοις σκιρτῶσι, καὶ μέλος χριστήριον ᾄδουσιν· ὧν γὰρ τὸν βίον ἐξήλωσαν, τούτων καὶ τὸν χῶρον κατέλαβον, καὶ τῆς ἐφέσεως ἀπολαύουσιν· τῶν μὲν γὰρ τὸν φιλόθεον τρόπον ἐξήλωσαν· τῶν δὲ τὸ φιλόξενον· ἄλλων τὸ γενναῖον ἐν πειρασμοῖς καὶ ἀνένδοτον· ἐτέρων δὲ τὴν ἀσαρκίαν, καὶ πάντων ὑπεροψίαν ὅσα ῥεῖ καὶ παρέρχεται· ἄλλων τὸ καθαρὸν πρὸς θεοπτίαν ἀνηγμένον καὶ κατανόησιν· τῷ δὲ ποικίλῳ πρὸς οἶκτον καὶ τὴν συμπάθειαν τῶν πλείστων ἐκράτησαν. Εξῆλθεν καὶ τούτων εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος τοῦ θείου κηρύγματος· ἔλαμψε καὶ αὐτῶν ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων τὸ φῶς. Εἰλάβον ἐξουσίαν καὶ οὗτοι σκορπίους καὶ ὄφεις καταπατεῖν καὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. Επέβησαν θαρσαλέως ἐπὶ τὰς νοητὰς ἀσπίδας καὶ βασιλίσκους, καὶ κατεπάτησαν τοὺς ἀντιθέσους λέοντάς τε καὶ δράκοντας. Πᾶσα νόσος καὶ πᾶσα μαλακία τούτων ταῖς λάμψεσι, ὥσπερ τοῦ ἡλίου, σικιὰ ἡττήθη καὶ ὑπεχώρησεν.

ια'. Ἦνυσαν καὶ οὗτοι τῶν μαρτυρικῶν ἀγώνων τὸν διάυλον, οὐ πρὸς ὀρωμένους τυράννους καὶ βασιλεῖς, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀοράτους καὶ κοσμοκράτορας ἀντικαθιστάμενοι· ἦραν ἐπ' ὤμων ὥσπερ ζυγὸν τὸν θεῖον σταυρὸν, τὸν σύντονον βίον καὶ σκληρὸν καὶ ἀνένδοτον καὶ πάσης ὑλώδους κεκαθαρμένον ἐμφάσεως. Εἰ δὲ καὶ τινες τῶν ἁγίων τὴν ἀκτησίαν κατορθώ-

nauticas mercaturas, longum periculumque mare permensi ad littus veniunt et in illud descendunt, ita et hi sancti viri, superata vitae navigatione et huius tremenda pericula, perfectam obtinuerunt tranquillitatem, ubi laetantium omnium inhabitatio est, qui hymnis et choreis laetitia gaudent sempiterna: ubi sunt angelorum ordines, patriarcharum chori, prophetarum sedes, apostolorum congregatio, martyrum frequentia et turmae sanctorum. Cum his Cosmas et Damianus congaudent: cum his exultant et gratiarum concinunt hymnos; quorum enim aemulati sunt vitam, horum et sedes obtinuerunt, desideriumque simile expleverunt. Aliorum etenim Dei gratos mores sequuti sunt: aliorum zelum erga peregrinos: aliorum in tentationibus invictam constantiam: aliorum carnis et rerum omnium fluxarum contemptum: aliorum puritatem, quae ad visionem Dei et intelligentiam attolit: varietate autem virtutum et misericordia et pietate erga plurimos emicuerunt. Horum etiam in omnem terram exivit sonus divinae praedicationis: horum coram hominibus enituit splendor. Ipsi quoque potestatem obtinuerunt calcandi scorpiones et serpentes omnemque hostis potentiam. Conculcaverunt strenue spirituales aspides et basiliscos, et prostraverunt adversarios leones et dracones. Omnis infirmitas omnisque morbus, sicut umbrae coram sole, devicti sunt et fugati horum sanctorum lumine.

11. Hi quoque sancti viri subiere martyrum certamina, haud quidem contra visibiles tyrannos et reges, sed contra invisibiles huius mundi potestates. Humeris gestaverunt, quasi iugum, Crucem divinam in perenni contentione vitae arduae, constantis et ab omni materiali et specie mali purae. Etsi quosdam multos

κότας καὶ ἀφιλαργυρίαν θαυμάζομεν, πῶς οὐκ ἐν τούτῳ τῷ μέρει σχεδὸν ἀπάντων μετὰ τοὺς ἀποστόλους θαυμάζομεν, ὅσον καὶ κατ' ἐξοχὴν Ἀνάργυροι καλεῖσθαι· καὶ παρὰ πάντων γέρας κατεκληρώσαντο; Επεδείξαντο πολλοῖς καὶ θαυμασιῶν δύναμιν; ἀλλὰ καὶ τούτων μετ' ἐκείνους εὐίσωμεν τοὺς πλείονας παρελάσαντας ὅσω καὶ τὸ ἐπίθετον ὡς κύριον ἐκληρώσατο. Τίς γὰρ θαυματουργὸς καὶ μόνον εἰπὼν τις ἄλλους ἐνόησεν; Ὡς γὰρ ἀπλῶς τις ἀπόστολον, ἢ προφήτην εἰπὼν τὸν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους κατ' ἐξοχὴν ἐσήμανεν τοῦτο καλούμενον· οὕτω Θαυματουργὸς ἢ Αναργύρους ἢ Ἰατροὺς ἁγίους ἢ Κοσμάν καὶ Δαμιανὸν λελεχώς, τοὺς θαυματουργὸς καὶ ἀναργύρους δέδωκεν ἀναμφιλέκτως νοεῖν. Καὶ καθάπερ αἱ προσηγορίαι τῆς φύσεως μετὰ τῶν κυρίως ἰδίων ἀντιστρέφουσιν, ὡς ἄνθρωπος καὶ γελαστικόν· οὕτω Κοσμά καὶ Δαμιανῶ τὸ θαυματουργοὶ καὶ ἀνάργυροι καὶ μὴν καὶ ἅγιοι ἱατροὶ. Γέγονεν ὡς ἐκ φύσεως ἴδιον, καὶ μᾶλλον ἐν τούτοις· εἴπερ ἐν ἐκείνοις καὶ τῷ μόνῳ καὶ παντὶ ταῦτα καὶ αἰεὶ καθορίζουσιν· Οὐ γὰρ τις γελάσει μετὰ τὴν τελευτήν· τούτων δὲ τὸ θαυματουργεῖν καὶ τ' ἄλλα μᾶλλον ἐπίδοσιν λαμβάνει καὶ μετὰ θάνατον. Καὶ τούτων ἀψευδέστατοι μάρτυρες τὰ καθ' ἐκάστην· ἐν τε τῷ Φερεμᾶν τελούμενα, ἐνθα τὰ τοῦτων πανάγια κατετέθησαν λείψανα, καὶ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ σχεδὸν, ἐνθα τούτων σηκοὶ λαμπροὶ καὶ περίβλεπτοι, καὶ μεγέθει διαπρεπεῖς καὶ παντοδαπῶς πεποιικιμένοι καὶ κάλλους ἀφιέντες μαρμαρυγὰς.

ιβ'. Καὶ ὅποι γῆς καὶ θαλάσσης καλοῦνται πηρὶ τῶν ἐν ἀνάγκαις κεκρατημένων πιστῶς; Ὡς γὰρ τῷ ἡλίῳ παρέπεται τῷ φωτίζειν, καὶ

e sanctis viris paupertate et liberalitate videamus mirabiles; quomodo et inter hos non praecipue post Apostolos admiremur nostros, qui antonomastice appellati sunt *Anargyri*, et prae omnibus famam huiusmodi sunt consecuti? Multi quidem prodigiorum virtutes ostenderunt; attamen, etsi posteriores sint nostri, adeo alios antecellunt, ut et proprium thaumaturgiae cognomen obtinuerint. Quis enim, dum thaumatorgos appellat, alios aliquos indicare cogitavit? Sicut et qui nude apostolum vocet vel prophetam nolit alium quemdam iudicare, et non potius, qui antonomastice sic appellatur? Eadem ratione, qui invocat *Thaumaturgos*, vel *Anargyros*, vel *Medicos* sanctos, nonne Cosmam et Damianum absque ullo indicat dubio vel confusione? Sicut appellationes naturae inter se, cum propriae sint, commutentur, ut homo et animal facultate ridendi praeditum; sic appellamus aequae Cosmam et Damianum nec non *Thaumaturgos* et *Anargyros* et *Medicos* sanctos. Hoc enim est proprium naturae rerum. Verumtamen etsi in aliis exemplis vel una tantum vice vel omni considerentur, in his vero sanctis hominibus omni ratione semper et ubique hoc ipsum vidimus. Nemo etenim post mortem facultatem habet ridendi, sanctis vero nostris post mortem praecipue prodigiorum enitet potentia; et quae quotidie visuntur nobis sunt testimonia. Testantur ea, quae accidunt apud Phereman, ubi horum conditae sunt sacrae reliquiae, et in orbe fere universo ut ibi, horum sepulchra splendida sunt et venerata, ut sunt magnificentia illustria, et omni exulta variaque pulchritudine splendorem mirabilem emittentia.

12. Et quo terrarum vel marium invocati non adsunt omnibus aliqua angustia oppressis? Sicut enim sol causa est

τῷ πυρὶ τὸ θερμαίνειν, οὕτως καὶ τοῖς Αναργύροις τὸ ἐτοιμῶς θαυματουργεῖν. Εὐγε τοῦ ἀσβέστου κλέους ὑμῶν! Εὐγε τοῦ κατ' ἐξοχὴν τῶν ἄλλων ὀνόματος! Πολλοὶ τὴν φιλαργυρίαν ὥσπερ τινα βδελυξάμενοι λέπραν, προῖκα τοῖς αἰτοῦσι δόται γεγόνασι· πολλοὶ τὴν τῶν θαυμάτων ἐνέργειαν ἐκ θεοῦ κατεπλουτίσθησαν ἄγιοι· ἀλλ' ὑμῖν παρὰ πάντων τὰ ἐκ τούτων ἐκείνοις ὀνόματα παραχθέντα παρηκολούθησε· καὶ τοῦτο τὸ γέρας ἐξαίρετον δέδωται, καὶ σὺν ἐκείνοις ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Οὕτω θεὸς δοξάζει τοὺς τοῦτον δοξάζοντας· οὕτω τοὺς κατὰ τὸ δυνατόν ἀνθρώπων, τούτω ἐξομοιοῦσθαι σπεύδοντας οὐ τῆς χάριτος μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ θείων ὀνομάτων μεταδίδωσι. Τίνος γὰρ ἄλλου τὸ Ἅγιος τὸ Δίκαιος, τὸ Ἀγαθός, τὸ Οἰκτίρμων, καὶ τὰ λοιπὰ, καὶ αὐτὸ τὸ Θεός, ἅπερ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ μετὰ τῆς ἐξ αὐτοῦ τῶν θαύματων ἐλάβετε χάριτος; Διὰ τοῦτο καὶ αὐτοὶ τούτων τοῖς ἐφ' ὑμῖν προστρέχουσιν ἐτοιμῶς μεταδιδότα· ἁγιασμὸν παρεχόμενοι, χρηστοὶ καὶ οἰκτίρμονες γενόμενοι σύμπασιν ἐπίσης τοῖς οἰκέταις· τὰ πρόσφορα διανέμετε, καὶ πᾶσιν τοῖς δεομένοις ἐλέους. Ὡσπερ κρουνοὶ θεωρῶνται, τοῦτον αὐτοῖς ἐπιχέετε, τὰς ψυχὰς μετὰ καὶ τῶν σωμάτων ἴασθε καθαίροντες, ἄρτίους ἀπεργαζόμενοι. Καὶ τούτων τὰ ὑφ' ὑμῶν τελεσθέντα, καὶ καθ' ἐκάστην τελούμενα μάρτυρες ὁ τῶν χολῶν δρόμος, τῶν τυφλῶν ἡ ἀνάβλεψις, ἡ λαλιὰ τῶν κοφῶν, ἡ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἀπέλασις τῶν πυρεττόντων παντοίως ἡ ἄκσις.

ιγ'. Καὶ πρὸς τούτοις ὁ τοῖς ἐγκάτοις τὸν ὄφιν δεξάμενος (φεῦ τοῦ ἀκούσματος!) ὡς πονηρότατον ἔνοικον, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τὰ σπλάγχνα κατεσθιόμενος, καὶ βοαῖς ἐλεεινοτάταις καὶ δάκρυσι τὸν ἀλεξίκακον ὑμῶν τάφον καταλαβόμενος· καὶ τοῦτον ὡς ἄπεπτον καὶ φθοροποιὸν ἐξαίμων δηλητήριον· καὶ πρὸ τῶν ὑφ' ἡμῶν μετὰ καὶ τῶν συνηλειγμένων ἔρποντα καθορῶν πρὸς τὸν ἴδιον καταδυόμενον χοιραμόν.

ιδ'. Καὶ μετὰ τούτων ὁ τοῖς ἐνδοσθίοις τὸ

luminis, et ignis causa caloris, sic et hi Anargyri sunt in prodigiis omnibus prompti adiutores. Euge, o par nostrum aeternum decus! Euge, qualis est antonomastica appellatio! Multi quidem sanctorum quasi lepram abominati avaritiam olim opes quaerentibus largiebantur; plerique et gratiam prodigiorum a Deo sunt consecuti; sed vos prae caeteris haec nomina, per saecula comitantur: cum aliis alia diverse dentur, hoc praecipuum decus vobis concessum est, et una cum illo regnum coelorum. Hac ratione Deus glorificantes se glorificat; et nomina sibi propria concedit illis, qui quantum homini fas est, satagunt ei similes fieri. Cui enim alii magis competunt nomina et *Sanctus* et *Iustus* et *Misericors* et alia et ipsum *Deus*, quaeque a plenitudine eius accepistis una cum dono prodigiorum? Propterea et vos prodigia istiusmodi ultro largimini eis, qui ad vos accurrunt; sanctificationem praebetis: benigni atque misericordes facti omnibus aequè servis vestris et omnibus supplicantibus, quod unicuique conferat, tribuitis. Sicut fontes a Deo manantes hoc illis effundite: animas una et corpora sanatis purificantes, integritatique restituentes. Et testes nobis sunt, quae apparent a vobis patrata et quotidie patrari, tum claudi currentes, caeci videntes, muti loquentes: et ipsi quoque daemones fugati, morbike varii sanati.

13. Praeterea et qui in corpore serpentem habebat (quod horrendum est audire!) malignum et viscera disrumpentem, magnis gemitibus miserandisque lacrymis sepulchrum vestrum mala depellens vix attigit, et illum evomit quasi non digestum et mortiferum venenum, atque ante oculos, vix coargutum vidit reptantem et intra proprios scopulos sese celantem.

14. Alius, qui in pectore apostemate

ἐξ ὑγρῶν πριττωμάτων κατὰ τοῦ θώρακος ἔχων ἀπόστημα, καὶ τὸ ξένον ἐκείνων κέδρινον νάμα προσενέγκασθαι κελευόμενος· καὶ διὰ τὴν ἀπίθειαν πολυπλασιασθεῖσαν τὴν πόσιν ἐν τῷ θεάτρῳ δεχόμενος· κακεῖσε γόης κρινόμενος, καὶ τὴν τιμωρίαν ὡς εὐεργεσίαν παρὰ τῶν φοροσάντων δεχόμενος· σὺν αὐτῇ γὰρ τῇ πόσει τοῦ πάθους εὐθὺς ἀπαλλάττεται· καὶ τῆς ψυχῆς εὐρίσκει τὴν ἴασιν τῆς θέας τῆς τῶν ἵππων ἀμίλλης ἀπαλλαγείας.

ιε'. Ηκετο σὺν τούτοις ὁ τὸ τοῦ ὑδέρου πάθει σφοδρῶς ἐξογκούμενος· καὶ τὴν ἀκόλαστον γλῶσσαν κινῶν κατὰ τῶν μεγάλων εὐεργετῶν, ὅτι μὴ τάχειον τοῦτον ἴσασθε· καὶ τοῦ κοινοῦ ἱατροῦ σὺν ὀργῇ καὶ χόλῳ ἀποπηδῶν καὶ ὑμῶν τοῦ θεοῦ μιμουμένων τὸν ἔλεον, εὐρίσκων τὴν ἐπιμέλειαν βαγείσης αὐτοῦ ὑγιεινῶς τῆς γαστρὸς· ὅτι καὶ γέρων ἦν καὶ μεμψίμοιρος ὁ ἀπαίδευτος.

ις'. Καὶ μετ' αὐτὸν ὁ τὴν ὀφθαλμὶαν νοσῶν, καὶ τῷ τῆς σώφρονος γάλακτι διὰ τῆς ὑμετέρας προστάξεως ἐξιόμενος, καὶ τῆς μακρᾶς ἐκείνης ἀμφιβολίας ἀπολυόμενος καὶ ἡμερον καὶ προσηνὲς βλέπων τὴν ἰδίαν ὁμόζυγα.

ιζ'. Καλείσθω σὺν τούτοις καὶ ὁ τὸν στόμαχον ἐκ πονηροτάτου χυμοῦ πικρῶς ὀδυνώμενος, καὶ τὰ τῶν μαινομένων παραπλήσια ἐκ τῆς ἀνάγκης ἐπιδεικνύμενος· ὃ τε μὲν ἐρρίμενος καὶ σκέρων πρὶνὴς κατὰ γῆς, ὃ τε δὲ κείμενος ὕπτιος καὶ σφοδρῶς σπαραττόμενος· καὶ ἄλλοτε, ἰστάμενος ὀρθίος καὶ πάλιν καταπίπτων συχνῶς καὶ ὀλολυγαῖς ἐκπλήσσει τοὺς προστυγχάνοντας· εἴτα τελεωτάτην λαμβάνων τὴν ἴασιν.

ιη'. Πρὸς τούτοις καὶ ὁ παρειμένος χεῖρας καὶ πόδας κήρυξ ἀχθήσεται μεγαλοφωνότατος τῆς νόσου τὰ λείψανα φέρων ἐπὶ τῶν βάσεων καὶ βακτηρίᾳ τινὶ σκηπτόμενος· ἐν ᾧσπερ τις δυσχάλινος ἵππος ἀναχετίζοιτο, καὶ μὴ κατακριμνὼν φέροιτο τῆς ἀμαρτίας τὸν χαλινὸν ἀπωσάμενος.

ιθ'. Επέσθω τούτῳ καὶ ὁ τὰς γνάθους λίαν ἀλγὼν ἐκ τῆς ἐνδον ἐλκώσεως, καὶ τὸν

laborabat ex humidis faecibus concreto in thorace, cumque sibi afferri iussisset sanctorum cedrinum liquorem, et ob inobedientiam repetitis vicibus suscipiens in theatro illum potum, ubi quasi veneficus iudicatur, et beneficium a poena iudicantium accipit. Nam una cum potione statim a morbo sanatus est, et simul animae percepit sanitatem, ludis equestribus relictis.

15. Ad haec accedat ille crudeli hydropico morbo vexatus lingua insolenti benefactores maximos impetens, quia sanitatem illi ocyus non concesseratis, dum communes medicinas iratus et fremens repellebat, et tamen per vos imitatores divinae misericordiae, nactus est disrupti ventris medelam; etsi ille impudens foret senex et conviciator.

16. Alius adsit, qui coecitate laborans iussu vestro sanatus est lacte pudicae coniugis; unde et maritus a suspicione crudeli est liberatus, et mitis atque gaudens suam respexit uxorem.

17. Arcesse et qui acerbissima stomachi dissolutione tam graviter dolebat, ita ut amentium more se gereret, sese in terram provolveret continuo humi adhaerens, et modo supinus iaceret et convulsus; modo erectus stans rursus procideret, et multis frequentibus eiulatibus accedentes terreret; et tamen perfectam sanationem est consecutus.

18. Insuper et alius, quasi praeco aderit, qui paralysi dissolutis manibus et pedibus suam ipsius infelicitatem magnis vocibus praedicat, morbi sui quasi reliquias trahens cruribus baculo quodam innixus, ne quasi equus ferociens rueret, vel sine fraeno praecipitem se daret in peccatis.

19. Huic pone veniat, qui ulcere terribili maxillis interius exesis, iam iam

ἐκ φάρυγγος ὅσον οὐπω πνιγώδη μέλλων ὑφίστασθαι κίνδυνον διὰ τῆς ἐκεῖσε περιρροίας τοῦ τραύματος, εἴτα τῆς ἀκολάστου δι' ὑμῶν ὀρυκτοῦ ἀπειργόμενος τοῦτο γὰρ τῆς ὑμετέρας ἰατρείας τὸ θαῦμα, ταῖς σωματικαῖς ἰατρείαις συμπλέκειν τὰς ψυχικάς.

κ'. Επεὶ καὶ ἐξ ἀμφοῖν διαρτήμεθα, εἰσεῖτω καὶ ὁ τῇ χρονίᾳ νόσῳ δεινῶς ὡς ὁ παράλυτος ἐκτεκόμενος, καὶ τοὺς συμπαθεστάτους ὑμᾶς ταχεῖς ἰατροὺς, ἐξ ἀπογνώσεως διαλοιδωρούμενος, καὶ πικρῶς ἀποτρέχων, καὶ ταῖς τῶν ὑβριζομένων διακαρτερῶν εἰσηγήσεται καὶ τελεῖν τὴν ἱασιν πλουτιζόμενος.

κα'. Δεῦτε καὶ γυναῖκες τὰ τοῦ θεοῦ διηγῆσασθε θαυμάσια· ὅσα καὶ μεθ' ὑμῶν ἐποίησε διὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἡ μὲν προδεικνύτω μασθὸν τῷ καρλίνῳ σφοδρῶς ἀλγυνόμενον, καὶ τοῦτον ἐπὶ τῶν ὤν κρεῶν μεταβαίνοντα ὦν τὴν μετάλληψιν ἀπηνήνατο, πρότερον ἰουδαῖα τυγχάνουσα. Καὶ διὰ τοῦ θαύματος ἐκ τῆς τοῦ νόμου δουλείας τῇ τοῦ πνεύματος ἐλευθερίᾳ ἀποστρέχουσα καὶ θυγάτηρ γινομένη θεοῦ, ὡς ἀναγεννηθεῖσα διὰ τοῦ ἁγίου βαπτίσματος.

κβ'. Ἡ δὲ τὰ ὅμοια κατὰ τοῦτο πεπονθυῖα τὸ μόριον καὶ τοῦτο σφοδρῶς ἐξογκούμενον βλέπουσα· οὐπερ ἀσκληπιᾶδαι μὲν τὴν ἱασιν ἀπεγνώκεισαν· ἄλλοι δὲ θανατηφόρος ἀπέλουν τομὰς, ξίφη θήγοντες, καὶ ταῦτα τῇ πασχούσῃ δεικνύοντες ἀποστίλνοντα, καὶ διὰ τοῦτο ταύτην πρὸς ἑκστασιν φέροντες· ἡ δὲ τοῖς εὐσπλάγχχοις προστάταις προσφεύγουσα, καὶ διὰ τούτων ποριζομένη ταχεῖαν τὴν ἱάσιν.

κγ'. Ἀλλη πάλιν ἐρχέσθω ταῖς προλαβούσαις ἐφεπομένη καὶ τὸ αὐτὸ δεικνύτω μόριον διὰ τοῦ ἀποπαγέντος ἐμφραττόμενον γάλακτος, καὶ τῆς ἀπειλουμένης τομῆς οὐδὲ τὸν λόγον ἐνωτίσασθαι σθένουσα, καὶ παρὰ τῶν μεγάλων καὶ θείων περιοδευομένη θαυματουργῶν καὶ τὴν θεραπείαν διὰ τῶν ἐξαίφνης κενωθέντων ὑγρῶν ἐτοιμοτάτην εὐρίσκουσα.

κδ'. Καὶ σὺ τὴν μακρὰν ἐκείνην ἀφωνη-

in faucibus suffocationis instare sentiebat periculum ob circumfluentem vulneris saniem, et ab inevitabili imminentique periculo non solum a vobis liberatur; sed ut vobis mos erat, animae pariter suscipit sanitatem.

20. Ne plura de iis consecremur, adiungimus de paralytici inveterato et crudeli morbo, qui etsi ab eo consumeretur, tamen in desperatione sua vos clementissimos praesentesque sanatores conviciabatur, et quasi in acerbitate aemulatus, aliorum conviciantium contra vos corroborabat dicteria; nihilominus a vobis sanationem perfectam adeptus est.

21. Accedite nunc mulieres; et mirabilia Dei enarrate, quotquot vobiscum fecerit per sanctos suos. Altera quidem ostendet cancro mamillam dolorose affectam; qui cancer est translatus, et ad carnes suillas appositus, quas illa suscipere detrectabat, cum esset Iudaea. Tum ob prodigium relicta lege servitutis, facta est filia Dei, per sacrum baptismum regenerata.

22. Similia et altera cum pateretur, et talis esset tumor, ut medicorum alii de vita desperarent, alii vero minarentur mortiferas sectiones, cultros exacuentes, quos ferros cerneret, non patiens cum ante oculos micarent, extra se rapiebatur; ad vos misericordes adiutores recurrebat, et statim sanationem sortita est.

23. Ea quoque post has procedat, cuius concreto lacte mamilla obstructa erat; neque verbum de resecanda ulcere audire patiebatur; sed ad magnos Thaumaturgos peregrinata, paratissimam invenit medelam statim evacuatis malis humoribus.

24. Procede et tu, longam passa lo-

σίαν ἢ παθοῦσα, διὰ τὴν ἐκ τῆς αἰφνιδίου λύπης κατὰπληξιν, πρὸς ἐλθε. Καὶ ὁ παρειμένος μετὰ τὴν χρονίαν ἐκείνην κατὰκλισιν, καὶ τὸν τοῦ σκίμποδος τῆς νοσοῦσης προσεγγισμὸν. Εἴτα ἡ μὲν λαμπρὸν ἀναφωνοῦσα καὶ ἐνάρτεον καὶ καὶ ἐξήκουστον· ὁ δὲ τρέχων ὀξέως καὶ συχνοῖς τοῖς ἄλμασι τῶν ἐπιτιθεμένων ἐκφεύγων τὴν κἀκωσιν.

κς'. Αλλὰ τί μετρεῖν πειρῶμαι κυάθῳ τὴν θάλασσαν; τῇ σπιθαμῇ τὴν ἥπασαν γῆν; Τί τοὺς οὐρανίους ἀστέρας, ἢ τὴν θαλάττιον ψάμμον, ἢ σταγῶνας ἀπαριθμεῖν ὕετοῦ; Ὡς γὰρ ταῦτα ἀδύνατον, οὕτω καὶ τὰ ὑφ' ὑμῶν τελεσθέντα θαύμασια καὶ τελούμενα καὶ μέχρι συντελείας τελεσθησόμενα. Καθάπερ γὰρ τισιν αἱ φαῦλαι πράξεις, οὐκ εἰς κρίσιν μόνον προάγουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐπακολουθοῦσι τὴν κόλασιν αὐξοῦσαι· οὕτως ὑμῖν τῶν καλῶν ἔργων τὸ πλῆθος· οὐκ εἰς βασιλείαν προάγων μόνον τὴν ἐπουράνιον· ἀλλὰ καὶ μέχρι τέλους τῆς τοῦδε τοῦ κόσμου συμπήξεως, διὰ τὴν ἐξ αὐτοῦ δεδομένην ὠφέλειαν ἅπασι παρακολουθοῦν· καὶ ὑμῖν τὸν θεῖον ὄλβον, ἡμῖν καὶ παῖσαν ἀγαθὴν ἀφρονίαν ἐν οὐρανοῖς πολυπλασιάζον παρέπεται. Διὸ δεσποτικὴν ἡμῖν προσφεγγόμεθα καὶ χαριεστάτην φωνὴν· Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε, τῆς ὄντως χαρᾶς τὴν κατὰσχεσιν οἱ πλουτίσαντες ἅπασαν.

κς'. Χαίρετε οἱ οἰκεῖοι καὶ κληρονόμοι Χριστοῦ. Χαίρετε οἱ τῶν ἀγγέλων ὁμοδίαιτοι καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων σύσκηνοι καὶ συμμέτοχοι. Χαίρετε χριστιανῶν ἀπάντων χαρὰ καὶ εὐθυμία καὶ ἀγαλλίασις. Χαίρετε τῶν ἐν τῇ ζάλῃ τοῦ βίου χειμαζομένων λιμένες οἱ ἄκλυστοι. Χαίρετε τῆς ἐκκλησίας οἱ ἀκράδαντοι στύλοι καὶ πρῶτοι. Χαίρετε οἱ τὰς ἐκ δυσμενῶν προσφερομένας ἡμῖν κακώσεις σοφῶς ἀπελάνοντες· οἱ τὰς ἐπηρμένας ὄφρυς καὶ τὰ θράση τῶν πολεμίων ἐθνῶν κατασπῶντες καὶ καταβάλλοντες. Χαίρετε οἱ τῶν πεπτωκότων ἀνόρθωσις, τῶν ἱσταμένων στηρίγματα, τῶν ἀμφιβόλων ἡ βεβαίωσις, τῶν ὀδυνομένων ἀπάντων παράκλη-

quaelae destitutionem ob subitaneum ingruentemque, quo perculsa es, dolorem: et simul veniat tecum paralyticus, post accessum ad inveteratae infirmae decumbentis lectulum. Unde illa per vos audita est prodigiose et clare loqui, is vero visus est statim repetitis saltibus salvus currere.

25. Ecce autem exsuperior mare cyathometiri, et palmo universum orbem? vel astra coeli, vel arenas maris vel guttulas pluviae dinumerare? Ut minime possibile de his est, sic de prodigiis vestris tum iam perfectis, tum usque ad consumptionem saeculi perficiendis. Sicut enim in quibusdam hominibus mala facinora non solum ante tribunal eos adducunt, sed etiam poenas, quibus plectuntur, videntur augere; sic vobis bonorum operum multitudo, non solum ad regnum adducit coeleste; sed per emolumentum omnibus hinc emanans usque quo mundi huius extat compago, alia aliis consequuntur, et vobis divinum honorem in coelis, nobis vero multiplicatam omnium bonorum affluentiam conciliant. Quapropter *gaudete et exultate*, sic divinis et dulcissimis verbis vos compellabimus, dum omnium rerum acquisitionem estis consecuti.

26. Salvete, o familiares et haeredes Christi. Salvete angelorum socii et sanctorum omnium a saeculo contubernales et comparticipes. Salvete, o Christianorum gaudium, spes et exultatio. Salvete eorum, qui in procella vitae exagitantur, portus fluctibus impervii. Salvete immobiles ecclesiae columnae et propugnacula. Salvete, qui sapienter arcetis omnes vobis expositas aerumnas: qui minaces oculos et audaciam hostilium barbarorum coercitis. Salvete, o iacentium erectio, stantium robor, dubitantium securitas, et omnium dolentium

σις. Χαίρετε οἱ τῶν θεῶν δώρων διανομεῖς ἀφθονώτατοι. Χαίρετε οἱ ἀνελλιπεῖς ποταμοὶ τῆς θείας χρηστότητος, οἱ τὴν ἐκκλησίαν ποτίζοντες ὡς ἄλλον παράδεισον, οἱ τὰ ἐν ταύτῃ φυτὰ ταῖς μυστικαῖς ἀρδείαις τοῦ Πνεύματος καρποφόρα τελοῦντες καὶ εὐθαλέστατα. Χαίρετε τὰ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἀνάκτορα καθάρωτατα, τὰ σκεύη τὰ εὐχρηστα, τὰ τὴν αἵγλην τούτου τῶν χαρισμάτων ἀπάντων χωρῆσαντα. Χαίρετε θεῖαι νεφέλαι τὴν θεῖαν δρόσον τοῖς ἐκ πολυτρόπων ἡμῖν κεκαυμένοις παθῶν ἐπομβρίζουσαι. Χαίρετε κρήναι ἀείρῃντοι, ἀναστομώμεναι πηγαί, τὰ ρεῖθρα τὰ μὴ κενούμενα, ἐξ ὧν οἱ νόσοις ἐκλείποντες καταρδεύουσι. Χαίρετε οἱ κοσμοπόθητοι ἄγιοι. Χαίρετε οἱ φρουροὶ ἀγρυπνώτατοι, καὶ στεφρότατοι πρόμαχοι. Χαίρετε οἱ μεγαλοφύεστατοι σύμμαχοι τῶν καμνόντων ἐν περιστάσεσιν. Χαίρετε οἱ τῆς οἰκουμένης φωστῆρες λαμπρότατοι τὴν ῥῶσιν τοῖς ἄρρωστοῦσιν οἱ καταλάμποντες ἐτοιμώτατα. Χαίρετε τῶν ἐν σκότει φῶς, τῶν πεινόντων τῆς σωτηρίας τροφή, γυμνητευόντων ὑγειαστὰ περιβόλαια. Χαίρετε πενήτων προμήθεια, πλουσίων ἀνυψήματα καὶ στηρίγματα. Χαίρετε δικαίων ἐγκαλλωπίσματα, ἀμαρτωλῶν πρὸς ἐπιστροφὴν ποδηγοὶ ἐμπειρότατοι. Χαίρετε διεστώτων συνούλῳσις, ἡνωμένων καλῶς συντήρησις καὶ βεβαίωσις. Χαίρετε τὰ κρίνα τὰ εὐωδέστατα, τὰ ῥόδα τὰ εὐοσμώτατα, τὰ μῦρα τὰ ἐκλεκτὰ, τὰ πᾶσαν τὴν κτίσιν μυρίζοντα. Χαίρετε τῶν λυπομένων χαρὰ, τῶν εὐθυμούντων φρουροὶ, τῶν πλανεμένων χειραγωγοί. Χαίρετε τῶν πολεμουμένων οἱ βοηθοί, τῶν καταπονουμένων οἱ ἀντιλήπτορες. Χαίρετε τῶν πιπτόντων ἀνορθωταί, καὶ τῶν ἱσταμένων ἐρείσματα ἀσφαλέστατα.

κζ'. Εἴητε τοιοῦτοι τανῦν πᾶσιν ἡμῖν τοσοῦτοις κάμνουσι πόνοις, καὶ τοιαύταις ἐξ ἀμαρτιῶν ὑποπίπτουσι περιπτώσεσι. Ὁρᾶτε τὴν πίστιν, ὁρᾶτε τὸν πόθον τὸν ἄσχετον. Οὐδέξατε χεῖρας βοηθείας ἡμῖν. Γένοιθε πάντων δυσχερῶν ἀποτρόπαιοι, καὶ τῶν χρηστῶν χορηγοὶ καὶ συντηρηταί συλλήπτορες. Μὴ φανῶμεν τῆς ὑμῶν ἐπικουρίας εὖνοι τε καὶ ἄπρακτοι, μὴ τῶν

consolatio Salvete, o largissimi distributores gratiarum Dei. Salvete, o fluvii inhexausti divinae benignitatis, qui ecclesiam irrigatis, quasi alium paradisum; qui plantationes ecclesiae mysticis fluentis Spiritus abunde fructuosas ostenditis. Salvete, o mansiones regales purissimaeque sanctissimi Spiritus, vasa optima, quae omnia eius dona continetis: o divinae nubes divinum rorem effundentes nobis a multiplici aerumna oppressis. Salvete, o fontes iugiter manantes: scaturigines inexhaustae: fluenta numquam intermissa, a quibus male laborantes sunt irrigati. Salvete, o sancti universo mundo dilecti. Salvete, o tutelae vigilantes et propugnatores insuperabiles. Salvete, o generosissimi oppressorum adiutores in angustiis. Salvete lumina mundi splendidissima, qui praesentissimum splendorem sanationis infirmis affertis. Salvete, qui lucem adducitis eis, qui in tenebris sunt, et escam salutis esurientibus et sana vestimenta nudis. Salvete, o pauperum solamen, divitum decus et columen. Salvete iustorum gloria, peccatorum ad conversionem duces expertissimi. Salvete, qui vulneribus cicatricem inducitis, et coniunctas plagas corroboratis, et curatis et servatis. Salvete lilia odorosissima: olentes rosae: unguenta electa, per quos universa bene fragrant. Salvete laetitia moestis, alacribus tutamen, errantium reductores. Salvete aggressis auxiliores, defatigatis levamen. Salvete cadentibus relevatio, et stantium robur indeficiens.

27. Tales et nunc estote nobis omnibus, qui tantis affligimur malis, et tot ob peccata nostra subimus aerumnas. Considerate fiduciam nostram, considerate amorem absque limite. Porrigite nobis auxilia-trices manus. Depulsores sitis omnium malorum, et conciliate nobis bona quaeque, et nobis haec conservate atque tuemini;

εἰς ὑμᾶς μετὰ θεὸν ἐλπιδῶν ἐκπέσοιμεν. Μὴ τῷ πέλαγῳ τῶν συμφορῶν ἐκθῶμεν, καὶ τῷ τούτων καταβαπτίζεσθαι κλύδονι· οἱ πρὸς ὑμᾶς ὡς ἐν εὐδαίμοις λιμένεσι καὶ γαληνοτάτοις ὄρμοις προστρέχοντες. Μὴ τῇ συνεχίᾳ καταποθῶμεν τῶν πειρασμῶν οἱ κυβερνήτας ὑμᾶς θέμενοι τῆς ἐαυτῶν ζωῆς. Μὴ ἐπὶ πλέον αἵρεσθαι τὴν Σκυθικὴν ὄφρυν καὶ Ἀγαρηνὴν ἐάσητε καθ' ἡμῶν. Τὰς ἀσθενείας ἢ κακεξείας καὶ ἀρρώστειας ψυχῆς τε καὶ σώματος ἐξ ἡμῶν ἀπελάσητε. Εἰρήνην πρὸς ἐαυτοὺς καὶ πάντας ὡς θεοὶ θεράποντες ἄγειν παρασκευάσατε· τῶν θείων ἡμᾶς θεσμῶν ἀκριβεῖς ὑπάρχειν ἐνδυναμώσατε φύλακας· ὅπως τὸ τοῦ βίου ἀπροσκόπως διανύσαντες στάδιον, καὶ τὸν ἀόρατον καὶ ὁρώμενον ἐκνικήσαντες πόλεμον, τὰς ἐν οὐρανῷ μονὰς κατοικήσωμεν μεθ' ὑμῶν. Ἐὰν ὑπερβαίνει μάλιστα τὴν ἡμετέραν ταπεινώσιν τὸ αἰτούμενον, καὶ τύχοιμεν τῶν ἐπηγγελμένων ἡμῖν ἀγαθῶν χάριτι Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν· ᾧ ἡ δόξα σὺν τῷ ἀνάρχῳ Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ne videamur protectione vestra orbatī, imo ea valde uti possimus; neque e spe nostra, quae tota in vobis est post Deum, decidamus. Ne sinatis nos mergi in pelago aerumnarum et fluctibus opprimi: vos enim estis nobis littora secūra et placidissimi portus. Ne continuis procellis periculorum obruamur, dum vos habemus navis nostrae gubernatores, quibus vitam concedimus. Ne permittatis ulterius superbire oculos Scytharum et Agarenorum adversus nos. Omnes infirmitates et languores et morbos animae et corporis a nobis arcete. Ut servi Dei componite inter nos et alios pacem, et semper mandata Dei servare nos efficit, vobis fortissimis custodibus: ita ut vitae stadium sine offendiculo emensi, et visibilem invisibilemque pugnam superantes ad coelestes mansiones perveniamus vobiscum. Etsi postulationes nostrae videantur humilitati nostrae adeo impares, per vos nobis concedatur promissa consequi bona, misericordia et gratia Christi Dei veri, cui est gloria cum Patre coaeterno et sanctissimo et vivificante Spiritu, nunc et semper et in saecula saeculorum. Amen.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ¹
ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΡΓΕΙΩΝ
ΕΡΚΩΜΙΩΝ
εἰς τὴν ἁγίαν Ἀνναν. ²

SANCTI PATRIS NOSTRI
PETRI ARGORUM EPISCOPI
De laudibus sanctae Annae.

α'. Τῶν τῆς μεγάλης Ἀννης μέλλων ἐπαίνων ἐπιχειρεῖν. δέδοικα μὴ θράσους ὑποίσω γραφὴν, ὡς τοῖς ἀνεφίκτοις κατατολμῶν, καὶ ὑπὲρ τὴν ἰδίαν ἐπεκτεινόμενος δύναμιν. Εἰ γὰρ τις τῶν εὐδοκιμούντων ἐν τοῖς τοιοῦτοις ἐγὼ, τάχα ἂν οὐδ' οὕτως ἐκείνης καθειστήκειν ἐκτός, ὡς μὴ πρὸς τὸ μέγιστον ὕψος ταύτης ἀφορῶν καὶ παντὸς ἐγκωμιάζειν ἐθέλοντος ὑπερκεῖμενον. Ἐπεὶ δ' οὐ τοιοῦτος ποθὲν, ἀλλ' ὡς οὐκ ἐστὶν εἰπεῖν ἀπολιμπανόμενος, καὶ οὐδ' ἐπιβάλλειν ἱκανὸς τὴν ἀρχὴν τῷ τυχόντι, πάντως οὐκ ἔδηλον ὡς ³ ἀγνοῶν ἐμαυτὸν ⁴ ληφθήσομαι καὶ ὑπεράλλεσθαι τὰ ἐσκαμμένα φιλονεικῶν. Ἀλλ' εἰ μὲν τὸν ἡμέτερον νόμον περὶ τούτων ἀφείς, τοῦ θύραθεν ἔμελλον ἔχεσθαι, πάντως οὐκ ἔδει μὴ τὸ κατ' ἄξιαν εἰσφέρειν δυνάμενον. Εἰ ⁵ δ' οὐ τοῦτο νόμοις γὰρ ἐγκωμίων οἱ τῶν ἁγίων οὐχ ὑποπίπτουσιν ἔπαινοι· πάντως ὁ τὸ κατὰ δύναμιν φέρων οὐκ ἀπόβλητος ⁶ τῷ μὴ τὴν φύσιν τῶν προσφερομένων, ἀλλὰ τῶν προσαγόντων μετροῦντι τὸ πρόθυμον.

β'. Τοῦτό με τανῦν ποιεῖ τολμηρὸν πρὸς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, καὶ τὴν τῆς θείας χάριτος ὁμώνυμον Ἀνναν εὐφημῆσαι προτρέπεται, τὴν πάσης χαρᾶς διὰ τοῦ ἰδίου γεννήματος πληρώσασαν τὴν σύμπασαν, τὴν ἐν νόμῳ δικαιοτάτην καὶ ἐν τῇ χάριτι ἁγιωτάτην ὑπάρξασαν, τὴν τοῦ μὲν τὸ τέρμα μετὰ τῆς ἀλήπτου βιοτῆς κατεληφύϊαν, τῆς δὲ τὰς χρισστάτας οὐκ εἰδυῖαν μόνον ἀρχᾶς, ἅπερ πολλοὶ Προφῆται καὶ Δίκαιοι ἰδεῖν ἐπεθύμησαν, καὶ οὐκ εἶδον· ἀλλὰ καὶ αὐτοσυγγέσασαν.

Τὸ τούτων οἷόν τις ἀρχὴ γεγонуῖα, καὶ

1. Ad laudes magnae Annae dicendas mentem admovens, timeo ne quis audaciae notam mihi inurat, quasi inaccessa temere tentans et ultra proprias vires contendens. Si enim ex iis essem ego, qui encomiorum periti sunt, sic certe audacia non quidem carerem, qui maximam eius celsitudinem et superantem cuiuscumque vires eam laudare cupientis non vidissem. At cum talis ferme non essem; sed potius ultra quam dici potest imperitus, neque ad inchoandum idoneus, neminem lateret, quod meipsum ignorare deprehenderer, quasi cupiens impositos transgredi fines. Sed si nostris encomiorum regulis omisis, profanas huiusmodi leges sectarer, certe non conveniret, quod dignum non esset, proferre Si vero id fieri non convenit (nam sanctorum encomia profanis non subiacent legibus) certe absque reprehensione erit, qui offert iuxta vires suas ei, qui non oblationum praestantiam, sed offerentium alacritatem metitur.

2. Itaque haec mihi animum addunt ad ea quae proponuntur tractanda; et ad Annam, quae divinae gratiae homonyma est, celebrandam excitant. Illa nam fuit omni gratia ob suam prolem repleta: illa fuit in lege iustissima, et in gratia sanctissima: illa fuit, quae legis finem sua irreprehensibili vita comprehendit, et quae gratiae non solum vidit praestantissima initia, quod multi Prophetiae et Iusti videre cupierunt et non viderunt; sed et gratiae administra ipsa fuit.

Horum quasi initium et novissimum

πρὸς ἔσχατον γνῶρισμα, εἶδεν Ἀννα μειομένην τὴν σελήνην, καὶ τὸν λαμπρότατον ἀνατέλλοντα ἥλιον καὶ τὸν μέγιστον ἐκ τῆς ιδίας ἐστίας, μᾶλλον δὲ θυγατρὸς, ὥσπερ τινὸς ὑψηλοτάτης ἀνατολῆς· ἐκ ταύτης (γὰρ) ⁷ ὥσπερ ἐξ ἀενάου κρήνης ὑπερβλυσάσης ἐξέδραμεν ὁ σωτήριος ποταμὸς, καὶ κατεφρυγμένην ⁸ τῇ ἀμαρτίᾳ κατήρδευσε γῆν.

γ'. Εθεάσατο Ἀννα ἐν αὐτῇ ⁹ καθάπερ τινὸς δι' ὁπῆς, οὐ τὰ ὀπίσθια Θεοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν ὄντως ἀλήθειαν· ἀμέσως καὶ οὐ διὰ παραδειγμάτων Ἀννα κατώπτευσε τὸ πρωτότυπον. Αὕτη διὰ μέσου τῆς ιδίας ἡμῖν ἀνεβλάστησε θυγατρὸς τὸν πάντων Δημιουργὸν καὶ Δεσπότην Χριστὸν· ἐκ ταύτης ἡ πρὸ αἰώνων τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν ἀπήρξατο περαιουῦσθαι· βουλὴ· ἐκ ταύτης τῷ ἡμετέρῳ γένει τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον ἐβλάστησεν ἀγαθὰ. Αὕτη ἐστὶν ὁ παράδεισός τοῦ Θεοῦ τὴν τῶν καλῶν παγκαρπίαν ἡμῖν ἐνεγκών· ἡ εὐγεία καὶ ζεῖδωρος ἄρουρα· ἡ εὐθηνουμένη καὶ πάντροφος γῆ· ἡ τὸν τοῦ ἐλέους καρπὸν ¹⁰ ἀντιβρύουσα, καὶ πᾶσι τοῦτο προχέουσα δι' ἰδίου γεννήματος, ἐλαῖα κατὰ καρπος· ἡ τὸν εὐφροσύνης ἄπκντας πλήσαντα, καὶ τὴν τῆς ἀμαρτίας λύπην ἐξαφανίσαντα βότρυν βλαστήσασα θεόφυτος ἄμπελος.

Ἡ τοῦ Πατριάρχου γνησίᾳ θυγάτηρ Ἀβραὰμ καὶ τοῦτον τῇ εὐκλείᾳ ὑπεράρασα· ὁ γὰρ ¹¹ ἐκεῖνος, πόρρωθεν ἰδὼν διὰ τοῦ Παιδὸς τὴν τοῦ πάθους ἡμέραν, ἡγαλλιάσατο· τοῦτον διὰ τῆς ιδίας θυγατρὸς αὕτη προσεχῶς ἡμῖν παρήγαγε γενόμενον, ὃ τοῦ θαύματος! ἀληθῶς καθ' ἡμᾶς, καὶ ὀφθέντα, καὶ τὰ τοῦ Πατρὸς ἡμῖν ἀπαγγείλαντα.

Ἡ τῆς Ιούδα φυλῆς εὐγενεστάτη θυγάτηρ, καὶ τῆς εὐκλείας πρόξενος, καὶ τῆς ἥττης αἰτία τῶν αὐτοῦ δυσμενῶν, καὶ τῶν δεδομένων πρεσβειῶν ὁμαιμόνων ¹² ἐξ εὐλογίας αὐτῷ διὰ τὸν ¹³ ἐξ αὐτοῦ βλαστήσειν πόρρωθεν μέλλοντα, τὸ τέλος ἐπισφραγίσασα καὶ αὐτοῖς ὁμμασι κατοπτρεύσασα· καὶ διὰ τοῦτο τὸν πρόγονον, ὅσον οὐδ' εἶπεν ἐστὶ, παρελάσασα.

signum fuit Anna, quae lunam deficientem, et clarissimum et maximum Solem vidit oriri e domo sua, immo e Filia sua, quae Oriens fuit Altissimi. Ex ea, ceu ex fonte perenniter scatente, manavit fluvius ille salutaris, qui terram peccato arentem irrigavit.

3. In ipsa quasi per foramen, vidit Anna haud quidem ut Moses, Dei tantum terga, sed et reapse veritatem; immediate et non per speculum et in aenigmate Anna aspexit prototypum. Ipsa per filiam suam nobis dedit Dominum et omnium rerum factorem Christum. Per eam Dei circa nos aeternum consilium perfici coeptum est: ex ea nostro generi bona, quae dictum cogitatumque superant, Anna nobis produxit. Ipsa est paradisus Dei omnem bonorum nobis ferens copiam. Ipsa pinguis et fertilis ager. Ipsa felix et omnium altrix terra. Ipsa oliva foecunda produciens fructum misericordiae, et hanc omnibus per prolem suam effundens. Ipsa est vitis a Deo plantata, proferens racemum, qui omnes replevit laetitia, et peccati dolorem delevit.

Haec quidem fuit vera filia Abrahae Patriarchae, quae tamen gloria illi prae-celluit; ille namque a longe videns passionis diem, per filium, exultavit: hunc immediate per suam filiam Anna nobis dedit, oh mirum! vere factum unum ex nobis, visibilem et ea, quae Patris sunt, annuntiantem.

Anna tribus Iudae nobilissima filia, gloriam ei afferens, et cladis inimicorum eius causa, et signum extremum bonorum, quae intercedentibus consanguineis suis per benedictiones data sunt ei ob eum, qui ex Iuda tandem venturus erat. Et ipsa suis oculis haec vidit; ideoque longius quam dici potest, progenitori suo praestat.

δ'. Τὸ τοῦ περιφανεστάτου καὶ οὐ κλέος εὐρύ καὶ αἰδιμον ἐν Προφήταις καὶ βασιλεῦσι Δαυὶδ κάλλιστον σεμνολόγημα· καὶ τῶν παρ' αὐτοῦ βοωμένων περὶ τοῦ Δεσπότη προρρήσεων ἡ περαιώσις· τὰ γὰρ τῶν παιδῶν προτερήματα τοῖς εὐσεβέσι γονεῦσι λογίζεσθαι δίκαιον· Ἀννα τῶν ἀπ' αἰῶνος δικαίων τὸ ἐγκαλλώπισμα, τῶν ἀγγέλων τὸ σεμνολόγημα, τὸ μέγα καὶ εὐρυχωρότατον τοῦ Κτίστου παλάτιον, ἐν ᾧ τῆς ἰδίας Μητρὸς εὐδόκησε γενέσθαι τὴν κύησιν, τὸ καθαρὸν ἀνάκτορον τοῦ παναγίου Πνεύματος, ἐν ᾧ τῆς πάσης ἡ τῇ ἀγιότητι ἀσυγκρίτως ὑπερανέχουσα κατεσκήνωσε κτίσεως, τὸ τῆς παναγίας Τριάδος ὑπερφύεστατον οἰκητήριον.

Οὕτως ἡ ἐξ Ἀβραάμ καὶ Ἰούδα καὶ τοῦ Δαυὶδ τὸ γένος κατὰγουσα, εἰς μέγιστον ἀρετῶν ὕψος ἀνέδραμεν, οὐ μᾶλλον ὑπ' ἐκείνων, ἢ ἐκείνους αὕτη πρὸς τοσαύτης εὐκλείας ἐπάρασσα μέγεθος τῇ κτήσει τῶν παντοδαπῶν ἀρετῶν γενικῶν, αἷς αἱ κατ' εἶδος ἀναμφιλέκτως παρέπονται.

ε'. Τίς γὰρ ἐν ἔξει σωφροσύνης, καὶ φρονήσεως, καὶ ¹⁴ ἀνδρείας τε καὶ δικαιοσύνης γενόμενος οὐ πάσας ἐαυτῷ ταύτας ¹⁵ συνεισηνέγκατο, καὶ πάσης εὐπραξίας τὸ πλήρωμα κατεπλούτησεν;

Οὕτως Ἀννα πάντας καὶ πάσας τοὺς τὴν ὁδὸν ταύτην τρέχειν ἐθέλοντας ὑπερῆλασε, κατὰ πάντα τὸν τέλειον ὅρον φυλάξασα, καὶ τοσοῦτον, ὅσον τὸ ταύτης τῶν ἄλλων ἐκράτησε γέννημα· καὶ τοῦτο τὰ εἰς ὕστερον ἐπ' αὐτῇ παρὰδοξα καὶ πᾶσαν διάνοιαν ὑπερβαίνοντα μαρτυρεῖ.

ς'. Τίς γὰρ ἄλλη Μητρὸς Θεοῦ μήτηρ τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίως τὸν βίον ἀνυσσάων, καὶ τούτου προσηχεστάτη προμήτωρ γεγένηται; Τίς (ἄλλη) τὸ τοιοῦτον μυστήριον διακονήσασθαι κατηξίωται;

Ἀλλὰ καὶ περ τοιαύτη τυγχάνουσα πρότερον, ἔπαις τὸν βίον κατεγήρα τὴν τῆς τεκνογονίας καταστυγνάζουσα στέρησιν· ἣν γὰρ

4. Clarissimi et inter Prophetas Regesque longe lateque fama celebris Davidis pulcherrimum decus est Anna. Ipsa et vaticiniorum, quae ab eo de Domino prolata sunt, est terminus: praeclara enim filiorum piis parentibus tribuere aequum est. Anna omnium Iustorum a saeculo ornamentum: Angelorum praeconium: magnum et amplissimum Creatoris palatium, in quo ei placuit Matrem suam concipi: templum mundum sanctissimi Spiritus, in quo habitavit Ea, quae super omnes creaturas eminet sanctitate, quaeque sanctissimae Trinitatis tabernaculum effecta est omnem superans naturam.

Sic Ipsa ex Abraham et Iuda et David genus ducens ad maximum virtutum culmen ascendit, haud per illos, immo potius illos extollens ad tantae gloriae fastigium per adquisitionem omnium virtutum generalium, quas speciales procul dubio sequuntur.

5. Quis enim temperantia et prudentia, et fortitudine, et iustitia pollens, coeteras sibi non coniunxit, et bonarum actionum omnium plenitudine non abundavit?

Hoc pacto Anna omnes utriusque sexus, qui hanc virtutis viam currere voluerunt, superavit, in omnibus perfectam regulam custodiens, tantoque praestitit, quanto ex ea Nata prae omnibus excelsit; quod ea miranda et nostrum cogitatum excedentia, quaeque postea evenere, testantur.

6. Quae namque alia a saeculo inter omnes, quae sanctam duxerunt vitam, Genitricis Dei Mater et Dei proxima Avia fuit? Quae alia umquam facta est digna, ut huius tanti mysterii esset administra?

Attamen cum talis iam antea esset, nihilominus sterilis senescebat infocunditatem suam deplorans; nam indictum erat

ἐπηγγελμένον ἐκείνοις εὐλογεῖσθαι τοῖς σπέρμα ἐγγείρουσιν, ἔν' ὁ περιούσιος, οἶμαι, Θεοῦ λαὸς καὶ ἀπόλεκτος εἰς πλῆθος ἐπιδίδωσι μέγιστον, ὡς τοῖς οὐρανίοις ἄστροις, καὶ τῆς θαλάσσης, ὡς φησι ἡ ἐπαγγελία, τῇ ψάμμῳ συνεπεκτείνεσθαι.

Τί οὖν; ἀπέγνω ταύτης ὡς ἄλλη τις κατωλιωρήσασα; ἢ μικρὸν τὸ τοῦ νόμου ποιεῖται παράγγελμα, ἢ πρὸς ἕτερον εἶδεν,¹⁶ ὅπερ τινες πάσχουσι, καὶ τὸν Πλάστην ἀφέντες, τοῖς ἐναντίοις προστρέχουσιν, ἐπὶ δ' αἷς τις καὶ κληθῆσι λύειν τὸ πάθος βουλόμενοι; Οὐμενοῦν· ἀλλὰ τὸν σύνοικον πείσασα ταῖς θαμιναῖς εἰσηγήσεσιν, Ἰωακείμ οὗτος ἦν ὁ ἀοίδιμος, ὅλη μετ' ἐκείνου προσφύεται τῷ Θεῷ· καὶ τῇ νηστεία καὶ μονώσει, καὶ λοιπῇ κακοπαθείᾳ ἐαυτὴν ἐκδίδωσι¹⁷ συντονώτατα, οἷς Θεὸς θεραπεύεται· τοῦτον ὡς πάσης Δημιουργὸν ὑπομιμνήσκουσα φύσεως, ὅσαις τοῦτο παθούσαις ἰάσατο καὶ πολυπαιδὰς ἀντὶ στείρων ἀπειργάσατο· ὅπως παντὸς ζώου ἐξ ὁμοίων γεννᾶσθαι προστέταχεν ὁμοία· καὶ διὰ τοῦτο εὐλογήσας αὐξάνεσθαι πεποίηκε καὶ πληθύνεσθαι.

Ζ'. Πρὸς τούτοις καὶ ἀφιερῶν ὑποσχομένη τὸ γεννώμενον τῷ δεσπότῃ Θεῷ, ὅπερ καὶ πεποίηκεν ὕστερον ἀναθεῖσα τὴν θυγατέρα τῷ θεῷ ναφ¹⁸ ἤκουσεν ὁ τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλούμενοις αὐτὸν, καὶ ἔτι λαλούντων παρὼν καὶ λύσας τὰ δεσμὰ τῆς στειρώσεως, οὐχ ἀπλῶς καὶ τῆς τυχοῦσης, ἀλλὰ τῆς ἰδίας Μητρὸς μητέρα ποιεῖ.

Τοῦ γὰρ μεγίστου καὶ νοῦν καὶ λόγον ὑπερβαίνοντος θαύματος οὐκ ἀμέσως Θεός, ἀλλὰ διὰ παραδόξου τῆς ἀρχῆς προβάλλεται παράματος. Διὰ τοῦτο τὴν τῆς παρθένου θυγατρὸς ἢ τῆς στειρῆς μητρὸς προέλαβε γέννησις, εὐπαράδεκτον τὸ παραδοξώτατον πείθουσα τοῖς εὐ-

Iudaeis benedictos eos esse, qui semen excitabant, ut peculiaris et electus Dei populus, sic opinor, in maximam multitudinem cresceret, et ita quasi astra coeli et arenae maris, ut promissum ei fuerat, posset multiplicari.

Quid ergo? Num desperavit de promissione, sicut quatenus alia quaecumque mulier despiciens vel praeceptum legis parvipendens? vel ad aliud se convertit, ut quibusdam accidit, qui suo Creatore relicto ad (eius) adversarios recurrunt, quaerentes incantamentis quibusdam et artificiiis (maleficiis) solvere infirmitatem? Nequaquam. Sed iugibus adhortationibus coniuge inducto (Ioachim ipse erat venerandus), tota una cum illo Deo adhaerebat, seseque ieiunio, solitudini, caeterisque afflictionibus, quibus Deo servitur, maxima alacritate dabat; in memoriam revocans, quod totius naturae Creator alias hocce morbo laborantes curaverat, et quae antea steriles, matres plurium filiorum effecerat. Nam cuiuscumque viventis similes ex similibus nasci statuerat, et ob hoc sua benedictione augeri multiplicari iusserat.

7. Praeterea, cum ex se nasciturum promisisset Deo largitori offerre, quodque postea perfecit (filiam suam offerens, in templo sancto), Deus qui se invocantes in veritate audit, et adhuc orantibus praesto est, ipsam exaudivit; et solutis sterilitatis vinculis matrem non cuiuscumque prolis, sed propriae Matris matrem eam effecit.

Huius maximi et omnem intellectum atque sermonem exsuperantis portenti Deus non immediate, sed miro modo initia posuit. Ideo nativitas ex sterili Matre praecedit nativitatem ex Filia Virgine, ut iis, qui bene sentiunt, credibile fiat hoc quasi incredibile portentum.

γνώμοσι γίνεσθαι. Ω τοῦ θαύματος! Τίς μέχρι τότε τοιοῦτον ἤκουσέ ποτε, ἢ ἐθεάσατο;

Ἡ Σάρρα τίκτει μετὰ τὴν στειρώσιν ἐκαι-
τονταςτῇ τῷ συνευνέτῃ τυγχάνοντι, καὶ θαῦμα
πῶς ἡ φύσις τῷ μακρῷ χρόνῳ οἶονεὶ νεκρω-
θεῖσα πάλιν ἡβᾷ, καὶ νεάζει, καὶ πρὸς παιδο-
ποιῖαν διανίσταται, τὸν τὸ Χριστοῦ πάθος Ισαὰκ
προτυπῶσαντα τίκτουςα.

Ἄννα δὲ στείρα εἰς γῆρας ἐλάσασα, οὐ
παρὰ ψυχὴν τῆς ἀτεκνίας ζητεῖ, καθάπερ ἐκείνη
τὸν Ισμαὴλ, οὐδὲ τὸ γεννηθὲν φροντίζει ¹⁹ διὰ
τοῦ νομίμου γάμου καταδεσμεῖν. ἀπῆτει γὰρ
ὁ καιρὸς τὸ θεοφιλὲς σπέρμα πληθύνεσθαι· ἀλλ'
ἀπὸ βρέφους ἀνατίθησι τῷ δεδωκότι Θεῷ, μη-
δὲν εὐλαβηθεῖσα διὰ τὸ τῆς ἡλικίας, ἢ δέισασα
ἄωρον· διὸ καὶ Θεοῦ Μητὴρ καθεύδαται,
καὶ πάντων ²⁰ μητέρων ἄτερ τῆς ἑαυτῆς θυ-
γατρὸς ὑπερτέρα γεγεννηται.

θ'. Ρεβέκκα μετὰ τὴν στειρώσιν τίκτει
τὸν Ιακώβ τὸν ἡγαπημένον καὶ πρὸ γεννή-
σεως, τὸν τῶν μεγάλων ἐκείνων ἐπόπτην ὁρά-
σεων, τὸν Ισραὴλ ὀνομασθέντα ὡς ὑπὲρ νοῦν
ὁρῶντα Θεὸν, καὶ γεννήσαντα τοὺς δώδεκα
Πατριάρχας, ἐξ ὧν τὸ δωδεκάφυλον εἰς πλῆ-
θος ἄπειρον διαδίδοται. Ἄννα τὴν τὸ πᾶν
δρακὶ κατέχοντα τέξασαν τέτοκε, καὶ τὰς ὁρά-
σεις ἐν τοῖς ἁγίοις πληθύναντα, καὶ ἑαυτὸν ἐν
συμβόλοις καὶ τύποις ἐκείνοις γνωρίσαντα.

Ραχὴλ ²¹ κῦει μετὰ τὴν στειρώσιν τὸν ἐπὶ
σωφροσύνῃ περιβόητον Ιωσήφ. Αὕτη τὴν Παρ-
θένον ὀφθεῖσαν καὶ μετὰ γέννησιν, ὡς ὑπὲρ
νοῦν καὶ λόγον Θεὸν καὶ Σωτῆρα κηρύσσασαν.

Ἄννα ἡ ταύτης ὁμώνυμος τὸν μέγαν ἐν
Προφῆταις καὶ τὰ ἔμπροσθεν βλέποντα γεννᾷ
Σαμουὴλ λυθείσης αὐτῇ τῆς στειρώσεως· καὶ
ὑπὸ τοῦ ἀρχιερέως Ἡλὶ τοῦ τόκου τὰ εὐαγγέλια
δέχεται, καὶ τὸ ²² δοτὸν ἐκ βρέφους Θεῷ καθὼς
ὑπέσχετο δίδωσιν. Αὕτη δὲ οὐρανίου ἀγγέλου

Oh mirum! Quis hactenus simile unquam
audivit, aut vidit?

8. Sara iam sterilis gignit coniugi suo
centesimum annum attingenti; et mira
quidem res est naturam longo iam tem-
pore fere emortuam rursus iuvenescere
et renovari, et ad procreationem denuo
excitari: et Isaac, qui fuit passionis Christi
prototypus, parere.

Cum vero sterilis Anna ad senectutem
vergeret, non quaerit sterilitatis so-
latium, sicut illa Ismaëlem, neque natum
iustis coniugii sollicitudinibus circumdare
curat; (tempus enim postulabat ut grata
Deo proles succresceret); sed a prima ae-
tate offert Domino, qui eam dederat, mi-
nime intempestivae aetatis miserta vel
pavescens. Ideo Deiparae Mater consti-
tuta est, omniumque matribus, una propria
Filia excepta, praestantior.

9. Rebecca post sterilitatem parturit
Iacob, qui antequam nasceretur, fuit prae-
dilectus: qui magnas visiones est contem-
platus, et Israël cognomen accepit, quia
Deum incomprehensibili modo vidit: qui-
que genuit duodecim Patriarchas, ex qui-
bus duodecim tribus in innumerabilem
multitudinem creverunt. Anna vero pe-
perit illam, quae paritura erat Deum,
omnia manu tenentem, quique in Sanctis
visiones auget, et seipsum in symbolis et
figuris illis intuendum praebet.

Rachel post sterilitatem enixa est
Ioseph illum continentia celeberrimum:
Anna vero Eam, quae cum incomprehen-
sibiliter et ineffabiliter Deum Verbum et
Salvatorem edidisset, etiam post partum
Virgo permansit.

Anna illa, quae fuit huius homonyma,
magnum Samuelem prophetam et futura
videntem peperit, soluta e sua sterilitate,
et a magno sacerdote Heli sui conceptus
praemonita; eumque acceptum ab infantia
Deo largitori, sicut promiserat, obtulit.

καὶ τὸ καθαρῶτατον τίκει τοῦ Κτίστου πλάτιον· καὶ ὃν ἐκεῖνος δεξάμενος διὰ τῆς καθαρότητος ἔνοικον, ²³ βλέπειν τὰ πρόρῳθεν ἐδιδάσκειτο, τὴν τοῦτον ἐν μήτρᾳ χωρήσασαν καὶ τῶν ἀπ' αἰῶνος χρησμῶν περὶ τῆς τῶν βρεπτῶν τέξασαν τέτοκε, καὶ σωτηρίας τὰς ἀρχὰς αὐτουργῆσαι ἡζίωται.

ι'. Ελισάβετ τῷ Ζαχαρίᾳ τὸν ἐν γεννητοῖς μέγιστον μετὰ γῆρας καὶ τὴν στέρωσιν τέτοκεν Ἰωάννην, τὸν ἔτι κυοφορούμενον Δεσπότην ἐωρακότα ἐγγάστριον, καὶ τοῦτον τοῖς ἰδίῳις σεβασθέντα σκιρτήμασιν, ὃ τοῦ θαύματος! τὸν προδραμόντα καὶ τοῦτον ἐν Ἰορδάνῃ τὸν αἶροντα τὴν ἀμαρτίαν τοῦ κόσμου βαπτίσαντα, καὶ πᾶσιν ὡς Θεὸν καὶ Δεσπότην γνωρίσαντα. Αὕτη τὴν Μητέρα τοῦ Κυρίου τῆς Ελισάβετ τέτοκεν· καὶ τὴν κυήσασαν ²⁴ τὸν ὑπ' ἐκεῖνου προσκυνηθέντα καὶ κηρυχθέντα καὶ βαπτισθέντα, ὡς Θεὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐνανθρωπήσαντα.

Οὕτως Ἄννα τῶν γεννητόρων ἀπάντων, ὑπέρκειται ἄτερ τῆς ἰδίας Παιδός· καθ' ὃ καὶ τὸ γεννηθὲν ἐξ αὐτῆς τῶν γεννηθέντων, πάρεξ τοῦ ἀσπόρου ταύτης γεννήματος, καὶ ἐπὶ μεγάλαις εὐκλείαις ὡς Προφῆται καὶ Πατριάρχαι θαυμάζονται.

ια'. Τοιούτων Ἄννα παρὰ τοῦ ταύτης ἀπογόνου τὸ κατὰ σάρκα Χριστοῦ καταξιούται γενεάτων τοιούτων ἄθλων τυγχάνει τῆς ἀλήπτου ταύτης καὶ σχεδὸν ὑπὲρ ἄνθρωπον βιοτῆς. Αὕτη τῶν πολλῶν ἐκεῖνων ὑπὲρ ἀρετῆς ἀγῶνων καὶ τῆς καθαρότητος ἢ ἀνάρξεσι· αὕτη τῶν πρὸς Θεὸν ἀμετακινήτων ἐλπίδων ἢ εὐκλειᾶ· αὕτη τῆς ἀκραιφνοῦς αὐτῆς πίστεως ἢ ἐλπισθεῖσα ὑπόστασις. Ἐπεὶ γὰρ πρὸ πάντων κινήσεων ἢ ταπεινότητος τοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως ἐμελλεν ὡς εἰδέναι ²⁵ σαφῶς (ἐπεὶ παρὰ πόδας ἡμεῖς) ²⁶ ἄπερ ἡμῖν συνήγαγε μοχθηρὰ παράβρasis, ὕστερον, πάντως καὶ ἐξ ἧς ταύτην ἐρ-

Haec angelo nunciante et purissimum gignit habitaculum Creatoris, nempe eam, quae in utero gestare et in lucem edere debebat Salvatorem: et peperit eam, quae in utero habuit et edidit Dominum, quem in se ille (Samuel) ob suam puritatem domus Dei incola suscipiens, edoctus est ventura conspiceret. Anna haec digna facta est, quae ministraret mysteriorum initiis illis, quae de salute hominum a saeculis fuerant praenuntiata.

10. Elisabet Zachariae post senectutem et sterilitatem peperit Ioannem inter natos maximum, qui adhuc in utero, Dominum quoque in Matris utero conspexit, atque (oh mirum!) gestiens adorat, et praecurrit, et in Iordane eum, qui peccatum mundi tollit, baptizavit, atque omnibus ut Deum et Dominum monstravit. Anna vero Matrem illius Domini, qui erat Dominus Elisabet, peperit: et eam, quae parturiit Dominum a Ioanne adoratum et praedicatum et baptizatum, qui Deus factus est homo propter nostram salutem.

Hac ratione Anna omnibus genitoribus excellit, excepta Filia sua, sicut et Nata ex ea est super omnes natos, excepto Filio suo absque homine genito; etsi et illi magnis laudibus sicut Prophetarum et Patriarcharum, etiam admiratione sint prosequendi.

11. Hisce honoribus Anna a Christo, suo secundum carnem nepote, digna effecta est; haec praemia irreprehensibili sua vita et fere supra quae homo valet, adepta est. Haec est ei veluti remuneratio multorum certaminum pro virtute et puritate. Haec est certae spei in Deum gloria, firmissimae eius fidei expectata substantia. Nam cum salvifica Christi Incarnatio ab aeterno praefinita esset, ipsa clare novit, quae nobis improba praevaricatio tandem intulerat, et verum omnino vidit exinde hanc incarnationem adesse, et unde

γάπεσθαι ²⁷ καθεώρακε, καὶ ὅθεν ἐκείνη καὶ ὅτου χάριν ἢ πάντων γεννητῶν ²⁸ ὑπερέχουσα γεννηθήσεται· Ἡ δὲ ²⁹ τοῦτο· πάντως ὡς αὕτη τῶν γεννηθησομένων, οὕτως ἐκείνη τῶν γεννησομένων μητέρων σαφῶς ὑπερκρίσεται· οὐ γὰρ ἐξ ἄλλης τῶν ἀπ' αἰῶνος, ἀλλ' ἐκ ταύτης τὴν ἰδίαν μητέρα τεχθῆναι ὁ Θεὸς ³⁰ εὐδόκησεν, ὅτε ὁ προωρισμένος τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐνεστήκει καιρός.

ιβ'. Τοιαύτης ἐξαρχούσης πανήγυριν ἄγομεν σήμερον· τοιαύτης ἐστιάτορος ἢ προκειμένη πανδαισία τοῖς πιστοῖς ἡμῖν δαιτυμόσι προτέθεται. Φαῖδροι τοίνυν καὶ γηθόσυνοι συνδράμωμεν ἅπαντες· μὴ τις ὄκνη ληφθεὶς ἐαυτὸν ἐξωθείτω τῆς τοιαύτης τρυφῆς. Αὕτη γὰρ τῆς μελλούσης προτύπωσις· αὕτη προχάραγμα καὶ σύμβολον ἐναργέστατον· αὕτη θύρα πρὸς ἐκείνην εἰσάγουσα γίνεται. Θέλεις ὡς δι' ὅπῃς τινος τὴν θρυλλουμένην καὶ μὴ λήγουσαν ἰδεῖν ἀγαλλίασιν; τὴν τελουμένην κατάρμαθε πρόσκαιρον. Ποθεῖς ἐκείνης ἐπαπολαῦσαι; διὰ ταύτης, ὡς διὰ τινος γεύματος ἐν μετέξει γενήθητι. Ἡδὲ τοῦ ἥχου τῶν ἑορταζόντων αἰῶνια ἐνωτίσασθαι; ἴθι ταύτη, καὶ ὑπόθες ψυχῆς τε καὶ σώματος εὐήκοον οὖς· ἐλλάμθητι ταῖς τῆς ἀρχῆς τῆς ἡμέρας αὐγαῖς, καὶ ὅψει τὸν μέγαν ἐκείθεν Ἥλιον φαεινῶς ἐξαστράπτοντα, ³¹ καὶ τοὺς ἀξιόους διηνεκῶς καταυγάζοντα.

ιγ'. Τίς μύων τὰς ὀψεις τὸ γλυκύτατον φῶς ἐθεάσατο; Τίς τὰς βάσεις πεδήσας τὸν ἀγῶνα διήνυσε, καὶ τὸ τέρμα κατείληψε, καὶ τὸ σκάμμα κατέλαβε, καὶ τῆς τῶν ἐπάλων ἀναρρήσεως ἔτυχεν; Οὐ στερηθήσῃ τῇ προθυμίᾳ, εἰ ὡς ἔλαφος συχνοῖς τοῖς ἄλμασιν ἐφ' ὕδασι ζητοῦσα τὸ τοῦ δίψους ἱάμα, ἐπειχθήσῃ Θεοῦ προμήτορος ἀκούων πανήγυριν, καὶ ἀρθῇ μετάρσιος, καὶ σπύσει ³² ἐν ἀγαλλιάσει, ταύτην καταλαβεῖν, καὶ τοῖς ταύτης θειασώταις ³³ καταλεγεῖν, καὶ εἰς ὀφθῆναι τούτων παρὰ τῆς ταύτης ἀγούσης, καὶ πάντας ὑψηλῶς καὶ διαπρυσίῳ συγκαλούσης κηρύγματι. ³⁴

et cuius gratia (Maria) effecta esset praestantior omnibus, qui nati sunt. Quae cum ita se haberent, sicut Maria omnibus procreatis, ita illa omnibus futuris Matribus excellit; nam cum praefinitum a saeculo incarnationis tempus adventaret, non ex alia, sed ex Anna Matrem suam Deus nasci voluit.

12. Hac sancta matre auspicante, hodie festum agimus; ea invitante, convivium omnium nobis fidelibus epulantibus prostat. Hilares ergo et laeti accurramus universi; nemo pigritia deprehensus seipsum ab his deliciis seiungat. Hae etenim deliciae eas, quae futurae sunt, praefigurant, earumque sunt exemplum et symbolum apertissimum. Haec sunt veluti fores, quae ad illas introducunt. Visne quasi per foramen videre maximam illam laetitiam, quae finem non habet? Hanc quae hodie perficitur temporanea festivitas, contemplare. Vis illa frui? Huius, sicut cuiusdam praegustatur edulii, particeps adesto. Cupis audire sonitus eorum, qui aeternas agunt festivitates? Ad hanc accurre, et animae corporisque aures attente praebeto; radiis illucescentis diei illuminare; et contemplaberis postea magnum Solem splendoribus emicantem, cunctosque, qui digni fuerint, aeternaliter irradiantem.

13. Quis clausis oculis dulcissimum lumen vidit? Quis pedibus constrictis stadium perfecit? terminum apprehendit? metam tetigit? et victoriae praemium sortitus est? Non frustraberis desiderio tuo, si quasi cervus, qui festinato cursu quaerit ex aqua siti remedium, expergisceris audiens adesse Dei Aviae celebritatem; si exurgas, et properes in exultatione, ut ad eam pervenias et eis, qui eam agunt te adiungas, et ab Ea aspiciaris quasi unus ex eis, qui festum agunt, quosque omnes excelso claque convocat praeconio?

Τίς αὕτη; Ἀννα, ἡ τὴν τοῦ παντὸς Κυρίαν καὶ Δέσποιναν ὡς χάρις ἡμῖν ἐκβλαστῆσασα· ἡ τοὺς ἀπωσθέντας τῆς πρώτης ἐστίας διὰ τὴν πρώτην παράβασιν πρὸς ταύτην ἐπαναγαγοῦσα διὰ τοῦ ιδίου γεννήματος· ἡ χαρὴς ἀμηρύτου ³⁵ τοῖς λύπῃ καταδικασθεῖσιν, ἐμπλήσασα καὶ ἀγαλλιάσεως· ἡ τοῖς τῷ ζόφῳ κατακριθεῖσι ³⁶ τῆς ἀμαρτίας τὸν μέγαν Ἡλίον διὰ μέσου τῆς ιδίας ἐκλάμψασα θυγατὶς· ἡ τοῖς πενίᾳ καταβληθεῖσι ³⁷ τῶν ἀρετῶν, τὸν ἐξ αὐτῶν ὄλβον ἀναφαίρετον καὶ ἀείζοντον προξενήσασα, καὶ τούτους πρὸς τὴν πρώτην ἐστίαν ὑψώσασα· ἡ τῆς προμήτορος Εὕας διὰ τῆς ιδίας παιδὸς τὴν πτώσιν ἐπανορθώσασα, καὶ τὴν σκιάν, ὡς τέλος λαβοῦσαν λοιπὸν ἐκδιώξασα, καὶ τὸ φῶς τῆς νέας χάριτος προξενήσασα.

ιδ'. Οὕτως ἡμᾶς ἡ τοῦ Χριστοῦ προμήτωρ ἐδεξιώσατο, καὶ τοιοῦτων σήμερον προξενῶς ἀγαθῶν ἡμῖν τοῖς δαιτυμόσι ἐγένετο· αὕτη καὶ τὴν αὐτῆς θυγατέρα καὶ Δέσποιναν ἀπάσης τῆς κτίσεως συνεφαπτομένην ὡς φιλομήτορα, καὶ συλλαμβανομένην ἐπάγεται, καὶ μετὰ ταύτης τὸν ταύτης Υἱὸν καὶ Θεὸν, ἀκείνης τὸ κατὰ σάρκα παρὰ πόδας ἀπόγονον.

Καὶ πῶς γὰρ οὐ συνδραμοῦνται, καὶ συγχαίρουσι ³⁸ σήμερον, ἡ μὲν τῇ Μητρὶ, ὃ δὲ τῇ Προμήτορι; Ὁς καὶ μετὰ τὸν Πλάστην καὶ πρῶτον Πατέρα νενομοθέτηκε τιμᾶν τοὺς γεννήτορας. ³⁹ Ναὶ μὴν καὶ ἡ ἐν οὐρανοῖς παναγία συνδραμεῖται πληθὺς ὥσπερ ἐφεπομένη, καὶ δορυφοροῦσα τῷ πάντων καὶ αὐτῶν Θεῷ καὶ γενεσιουργῷ· καὶ διανομαὶ τοῖς συνηθροισμένοις γενήσονται δωρεῶν, ἢν ἐπιπλεῖον, καὶ χαριστάτη καὶ παιδροτάτη παρασκευασθήσεται ἡ πανήγυρις, καὶ οἱ ταύτην συμπληροῦντες γηθόσυνοι καὶ φαιδρότεροι.

ιε'. Διόπερ ὅσοι τὸν ὄλβον τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων μαστεύμεν συνδράμωμεν χαίροντες, καὶ τοὺς κατὰ τι ⁴⁰ γοῦν καθυστερίζοντας πρὸς τοῦτο διαναστήσωμεν ταῖς συχναῖς συμβουλαῖς καὶ παρακλήσεσιν. Τοιαύτην τρυφὴν Ἀννα τοιαύτης προξενον ἡμῖν εἰστιά-

Quae est haec? Anna est, quae sicut a gratia vocatur, nobis Dominam et mundi Reginam peperit. Quae nos e priori patria per primam praevagationem expulsos ad eandem per sobolem suam revocavit: quae dolori damnatos gaudiis aeternis, laetitiaque replevit, et magnum Solem subiectis horrore peccati per suam Filiam invexit. Quae inopia virtutum afflictos sempiterna beatitudine numquam auferenda donavit, et eos ad pristinam patriam reduxit: quae ruinam primae parentis Evae per suam Filiam reparavit, et caliginem quasi ad exitum involventem tandem expulit, atque lucem intulit novae gratiae.

14. Hoc pacto Christi Avia nobis propitia fuit, et tam magna bona nobis hodie ad hoc convivium venientibus conciliavit. Ipsa quoque nobis Filiam suam totius creationis Dominam adduxit adiutricem et opitulatricem utpote eam, quae est matris suae amantissima, et cum Maria una Filium et Deum, suumque secundum carnem proximum nepotem.

Quomodo ergo non concurrunt, et non congaudent hodie et Maria Matri suae, et Iesus Aviae? Hic est, qui sancivit post Creatorem et primum Patrem colendos esse parentes. Et revera, illuc etiam in coelis concurret sanctissima turba, quae quasi prosequitur et comitatur Deum, omnium et suipsius parentum conditorem; illic dona distribuentur congregatis, ut magis referta, et dulcissima, et splendidissima instruat frequentia festivitatis, et qui eam explent, laeti alacrioresque sient.

15. Quotquot itaque spiritualium gratiarum divitias concupiscimus, laeti accurramus, et aliquantulum segniores frequentibus consiliis et adhortationibus ad eas capessendas excitemus. Ad has gratiae delicias Anna, quae has nobis conciliavit,

σατο χάριτος, οὐ ρέουσιν καὶ πρὸς φθορὰν χωροῦσιν, καὶ τοὺς μετέχοντας μικρὰ ἢ οὐδ' ὅλως εὐεργετεῖσθαι παρὰσκευάζουσιν, ἀλλὰ μένουσιν ἔμπροσθεν, καὶ φθορᾶς ἀνεπίδεκτον, καὶ τοὺς μετόχους ταῖς κρείττοσιν ἐλπίσιν εὐφραίνουσιν, καὶ πρὸς τὸ τέλος τῆς ὄντως μακαριότητος ἄγουσιν, καὶ καθαρώτερον ἐορτάζουσιν τοὺς ταύτης ἡζιωμένους ⁴¹ παρὰσκευάζουσιν.

ιζ'. Ἐκεῖ χορεῖται τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων ἀκαταπαύστως χορεύουσαι, καὶ τῆς ἡτοιμασμένης αὐτοῖς βασιλείας κληρούμεναι τὴν ἀπόλαυσιν· ἐκεῖθεν ὁδύνη, καὶ λύπη καὶ στεναγμὸς ἀπελήλχθη· ἐκεῖ τὸ μακαριώτατον τῶν ὁρεκτῶν τοῖς ἐνταῦθα καθηραμένοις ἑαυτοὺς διὰ θεωρίας καὶ πράξεως ἀφθονώτατα καθαρῶς διαδίδονται· ἐκεῖ φῶς ἄϋλον πολλαπλάσιον τοῦ νῦν ὑλικοῦ τοῖς τοῦ φωτὸς υἱοῖς καταλάμπεται· ἐκεῖ τὸ ζῶν ὕδωρ τῆς ἀναπαύσεως, καὶ τῆς ἀειθαλοῦς χλόης ὁ τόπος, καὶ οἱ κόλποι τοῦ Ἀβραάμ, καὶ αἱ ⁴² πολλαὶ μοναὶ τοῦ πάντων Θεοῦ καὶ Πατρὸς· ἐκεῖ χιλιάδες καὶ μυριάδες ἀγγέλων ἐπουρανίων ἀπείρων ὑμνούντων ἀκαταπαύστως, καὶ χορευόντων χορεῖαν αἰώνιον. Ἐκεῖ καὶ ἡ θεόφρων Ἀννα, τῇ ἰδίᾳ συνηδομένη καὶ συγχαίρουσα θυγατρὶ· ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς ἡζιωθείμεν εἰσελθεῖν διὰ τῆς ἐνταῦθα σπουδαίας τῶν ἀρετῶν, καὶ συντονωτάτης, καὶ ἀνεπιστρόφου διώξεως. ⁴³

Τὸν παρόντα βίον, καθάπερ τι διανηξάμενοι ἄγριον πέλαγος, καὶ τοὺς ἐν τούτῳ πειρατάς, καὶ φῶρας ἄπρακτα, καὶ ἀνόνητα καταδραμόντας ἐάσαντες, καὶ ὡς πρὸς θείου λιμένας προσορμισθεῖν, πρεσβευόσης τῆς πνευφήμου καὶ θεόφρονος Ἀννης ὑπὲρ ἡμῶν, μετὰ καὶ τῆς Παναχράντου Δεσποίνης ἡμῶν

nos convocat. Hae sunt non fluxae, nec corruptioni obnoxiae, neque parum vel nihil omnino boni participibus afferentes; sed firmiter consistentes, et manentes, et participantes spe praestantium exhilarant, et tandem ad veram beatitudinem perducunt, et purius comparant ad illud aeternum festum agendum eos, qui eo digni erunt effecti.

16. Ibi choreae Sanctorum sunt in sempiterna saecula exsultantium, sorte electae ad fruitionem regni, quod eis paratum fuerat. Illinc quam longissime procul luctus, dolor, gemitusque absunt. Ibidem beatitudo plenissima omnium desideriorum datur iis, qui sincere et non remisse sese puros effecerunt per sanctam contemplationem et actionem. Ibi lumen spirituale, hoc terreno longe clarius, filiis lucis splendescit. Ibi est aqua viva quietis, et locus herbae semper virentis, et sinus Abrahae, et mansiones multae Dei et Patris omnium. Ibi millia et centena millia innumerabilium coelestium Angelorum, qui hymnos incessanter canunt, et aeternales choreas ducunt. Ibi est etiam diva Anna, quae de Filia sua simul laetatur et congaudet. Ibi et nos qui digni erimus, ut speramus, ingredi postquam hic in vita diligenter et continuo et sine regressu virtutes erimus consecrati.

Postquam praesentem vitam, quasi tumultuosum mare transegerimus, et latrones et in eo piratas furesque incassum et sine lucro insectatos, nos vitaverimus, coelestem portum assequemur. Haec nobis precatur diva et laude dignissima Anna, una cum immaculata Domina nostra et

Θεοτόκου, καὶ αὐτῆς θυγατρὸς τῷ φιλευσπλάγ-
χῳ, καὶ φιλανθρωποτάτῳ ταύτης Υἱῷ καὶ
Θεῷ· ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ πηγὴ τοῦ ἐλέους, καὶ
τῆς φιλανθρωπίας ἡ ἄβυσσος, καὶ αὐτῷ πρέπει
πᾶσα δόξα, τιμὴ, καὶ προσκύνησις σὺν τῷ
ἀνάρχῳ, καὶ ὁμοουσίῳ καὶ συναϊδίῳ Πατρὶ,
καὶ ζῶσσι καὶ παναγίῳ Πνεύματι ⁴⁴ νῦν, καὶ
ἀεὶ, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Deipara Filia eius apud clementissimum
et benignissimum Filium eius ac Deum;
quoniam Ipse est fons misericordiae, et
amoris erga homines abyssus. Et eum
deceat omnis gloria, honor, atque adora-
tio, una cum Patre suo ingenito, consub-
stantiali et coaeterno et sanctissimo Spi-
ritu, nunc et semper et in saecula sae-
culorum. Amen.

¹ In codice Palatino Vat. 317 in margine Ἰουλίῳ κέ legimus, de quo vide in Praefatione pag. XL.
- ² Codices ut mos est legentium in sacris conventibus, addunt. κύριε εὐλόγησον ut diximus pag. 30. -
³ Codices et Edit. οἷς. - ⁴ Edit. ἐαυτόν. - ⁵ Hic pro *Ei* legendum *τι* aliquis suspicatur. - ⁶ Edit. Panorm.
ἀπόκλητος. - ⁷ Additum γὰρ ad perspicuitatem. - ⁸ Ed. Panorm. κατεψυγμένον. - ⁹ Cod. Mess. et Ed.
Panorm. ἐαυτῇ. - ¹⁰ Cod. Mess. et Ed. Panorm. καρπὸν τῆς ἁγίας βρύουσα, καὶ πᾶσι τοῦτον προχέουσα
ἰδίῳ γεννήματος. alii pro ἁγία βρύουσα, vel ἀντιβρύουσα mallent legere ἀναβρύουσα. - ¹¹ Cod. Mes. οὗ γαρ.
- ¹² Verba duo ex codice Vaticano addimus. - ¹³ Item τὸν addimus. - ¹⁴ Additum καὶ ex codice Vatic.
- ¹⁵ Ed. Panorm. τούτοις. - ¹⁶ Ed. Panorm. εἶδον. - ¹⁷ In cod. Vat. deest ἐκδίδωσι. - ¹⁸ Aliqui νεῶ. -
¹⁹ Cod. Mess. φροντίσι et paulo post καταδεσμεῖ. - ²⁰ Alii vellent πασῶν, sed et bene est πάντων, ut in
versione *matribus omnium*. - ²¹ Cod. Vat. Παχὴλ. - ²² Additum τό ex cod. Vat. - ²³ Edit. Panorm.
ἐνοικος. - ²⁴ Addita ad perspicuitatem τέτοκεν et κυήσασαν. - ²⁵ Cod. Mess. et Ed. Panorm. εἰδότη. -
²⁶ Ed. Panorm. ἡμῶν. - ²⁷ Cod. Mes. ἐργάζεται. - ²⁸ Ed. Panorm. πνευματικῶν. - ²⁹ Cod. Vatic. prius
εἰ δε postea ἡ δε. - ³⁰ Add. ὁ θεός. - ³¹ Edit. Pan. ἐξαστράπτουσα. - ³² Aliqui σπύρης. - ³³ Ed. Panorm.
θειασότης cod. Vat. θειασωτικis. - ³⁴ Ed. Pan. κηρύγματος. Cod. Mess. κηρύγματα. - ³⁵ Ed. Pan. ἀμυρότους.
- ³⁶ Quidam vellent κατακλυσθεῖσι. - ³⁷ Ed. Pan. κατακληθεῖσι. - ³⁸ Cod. Vat. συγχαιρήσουσι. - ³⁹ Cod.
Vat. γεννήσαντας. - ⁴⁰ Edit. Panorm. καθά τι. - ⁴¹ Codd. et Edit. Panorm. ταῖς ταύτης ἡξιουμένοις. -
⁴² Add. αἱ e codice Vat. - ⁴³ Codd. et Ed. Panorm. βιώσεως. - ⁴⁴ Ex cod. Vat. sunt verba καὶ ζῶ-
σιν καὶ παναγίῳ Πνεύματι.

INDEX TOMI IX.

NOVAE PATRUM BIBLIOTHECAE

LEONI XIII PONT. MAX. <i>epistola nuncupatoria</i>	V
PRAEFATIO	IX
PARS I. <i>De sermonibus parvae catecheseos S. Theodori studitae</i>	XII
PARS II. <i>De sermonibus magnae catecheseos eiusdem</i>	XVII
PARS III. <i>De historia et scriptis S. Petri Argiri</i>	XXI
<i>De S. Petro Argivo episcopo eiusque scriptis commentariolus</i>	XXII
<i>De vetusta Petri Argivi historia nuper reperta et edita</i>	XLIV

PARS I.

S. P. N. THEODORI STUDITAE PARVAE CATECHESEOS SERMONES centum triginta quatuor

PARS II.

S. P. N. THEODORI STUDITAE MAGNAE CATECHESEOS SERMONES septuaginta septem

PARS III.

S. PETRI ARGIVI HISTORIA ET SERMONES

Eiusdem vita ab eius <i>immediato</i> successore descripta	1
Eiusdem memoria a Daniele archiep Nauplii et Argûs tradita	17
Eiusdem sermo in <i>Conceptionem S. Annae, quando concepit sanctam Deiparam</i>	20
Eiusdem sermo epitaphius in B. Athanasium Episcopum Methonensem	31
Eiusdem sermo in SS. gloriosos Anargyros Cosmam et Damianum.	51
Eiusdem in Sanctam Annam	71

IMPRIMATUR

Fr. Raphael Pierotti O. P. S. P. A. Magister

IMPRIMATUR

Iulius Lenti Archiep. Siden. Vicesg.

31019

GRADUATE THEOLOGICAL UNION LIBRARY

BERKELEY, CA 94709

DATE DUE

3-29-01 UPS
7144845-PAU
APR 24 2001

GAYLORD

PRINTED IN U.S.A.

GTU Library
2400 Ridge Road
Berkeley, CA 94709
For renewals call (510) 649-2500
All items are subject to recall.

